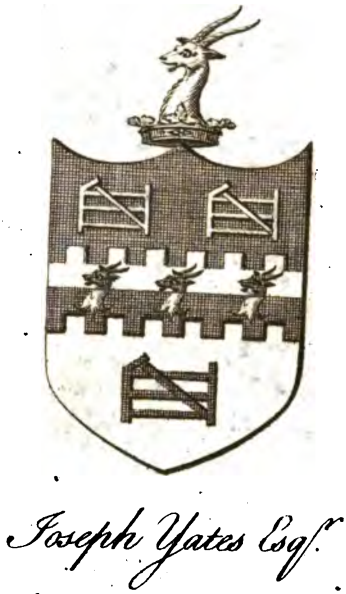

Ex Libris

Joseph Yates Esqr.

Quinctilianus, Marcus Fabius.

M. FABII QUINCTILIANI

DE

INSTITUTIONE ORATORIA

LIBRI DUODECIM,

JUXTA

EDITIONEM GOTTINGENSEM

JOHANNIS MATTHIÆ GESNERI.

ACCEDUNT

PRÆFATIO

ET

INDICES COPIOSISSIMI.

VOL. II.

OXONII:

E TYPOGRAPHEO CLARENDONIANO.

MDCCCVI.

John S. Lawrence Estate
gt
4-13-1925

M. FABII QUINCTILIANI

DE

INSTITUTIONE ORATORIA

LIBER OCTAVUS.

PROŒMIUM.

HIS fere, quæ in proximos quinque libros collata ſunt, ratio *inveniendi*, atque inventa *diſponendi*, continetur [a]: quam ut per omnes numeros penitus cognoſcere, [b] ad ſummam ſcientiæ neceſſarium eſt, ita incipientibus bre-
2 vius ac ſimplicius tradi [c] magis convenit. Aut enim difficultate inſtitutionis tam numeroſæ [d] atque perplexæ deterreri ſolent: aut eo tempore, quo præcipue alenda ingenia, atque indulgentia quadam enutrienda ſunt, aſperiorum tractatu rerum atteruntur: aut, ſi hæc ſola didicerint [e], ſatis ſe ad eloquentiam inſtructos arbitrantur: aut, quaſi ad certas quaſdam dicendi leges alligati, conatum
3 omnem reformidant. Unde exiſtimant accidiſſe, ut, qui diligentiſſimi Artium ſcriptores exſtiterunt, ab eloquentia longiſſime fuerint. Via tamen opus eſt incipientibus, ſed ea plana, et cum ad ingrediendum, tum ad demonſtrandum expedita. Eligat itaque peritus ille præceptor ex omnibus optima, et tradat ea demum in præſentia, quæ [f] placent, remota refutandi cetera mora. Sequuntur enim

[a] continentur Jenſ. [b] et *inſ. id.* [c] *om.* G. [d] innumeroſæ Jenſ. [e] didicerunt G. Jenſ. [f] quæ placent *om.* G. *nec forte male.*

3. *ab eloquentia longiſſime*] Ut contra eloquentior eſt ipſe Fabius, quam in præceptionum Artis minutarum ſubtilitate (in his enim, quæ ſumma ſunt et naturalia, plane regnat) accuratior; ſæpe eo nomine reprehenſus a Voſſio, qui dicendo nunquam profecto cum illo contendiſſet.

discipuli, quo duxeris [g]. Mox cum robore discendi crescet
etiam eruditio. Iidem primo solum iter credant esse, in 4
quod inducentur, mox [h] illud cognituri etiam optimum.
Sunt autem neque obscura, neque ad percipiendum [i] diffi-
cilia, quæ scriptores diversis opinionibus pertinaciter tu-
endis involverunt. Itaque in toto artis hujusce tractatu 5
difficilius est judicare, quid doceas; quam, cum judicaris,
docere: præcipueque in duabus his partibus perquam
sunt pauca, circa quæ si is, qui instituetur [l], non repugna-
verit, pronum ad cetera habiturus est cursum. Nempe e- 6
nim plurimum in hoc laboris exhausimus, ut ostendere-
mus rhetoricen *bene dicendi scientiam, et utilem, et artem,
et virtutem esse:* materiam ejus *res omnes*, de quibus di-
cendum esset. Tum [m] et eas in tribus fere generibus, *de-
monstrativo, deliberativo, judicialique* reperiri. Orationem
porro omnem constare *rebus, et verbis:* in rebus intuendam
inventionem, in verbis *elocutionem*, in utrisque [n] *collocatio-
nem:* quæ *memoria* complecteretur, *actio* commendaret.
Oratoris officium, *docendi, movendi, delectandi* partibus 7
contineri. Ex quibus ad docendum, *expositio et argumen-
tatio*; ad movendum, *affectus* pertinerent: quos per om-
nem quidem caussam, sed maxime tamen in ingressu [o] ac
fine dominari. Nam *delectationem*, quamvis in utraque
sit eorum, magis tamen proprias *in elocutione* partes ha-
bere. *Quæstiones* alias *infinitas*, alias *finitas*, quæ perso- 8
nis, locis, temporibus continerentur. In omni porro ma-
teria tria esse quærenda, *an sit? quid sit? quale sit?* His
adjiciebamus, *demonstrativam* [p] laude ac vituperatione con-
stare. In ea, quæ ab [q] ipso, de quo diceremus, quæ post
eum acta essent, intuendum. Hoc opus tractatu *honesto-
rum* [r] *utiliumque* constare. *Suasoriis* accedere tertiam par- 9
tem ex conjectura, *possetne fieri?* et, *an esset futurum?* de
quo deliberaretur. Hic præcipue diximus spectandum,
quis, apud quem, quid? diceret. *Judicialium* caussarum
alias in singulis, alias in pluribus controversiis consistere:
et in quibusdam sufficere [s] modo *intentionem*, modo *depul-*

[g] vexeris G. [h] post *inf.* G. [i] præcipiendum Jens. [l] instituitur G. Jens. [m] *om.* G. [n] utraque G. Jens. [o] egressu G. [p] *om.* G. [q] ante ipsum G. [r] honestissimorum G. [s] *om.* G. Jens.

5. *perquam sunt pauca*] Quærit transitum ad recapitulationem dictorum, i. e. ἀνακεφαλαίωσιν.

9. *tertiam partem*] Nimirum duas habent communes cum *demonstrativa*, de *honestis* ac de *utilibus*.

sionem: porro *depulsionem* omnem infitiatione duplici, *fac-*
tumne, et an hoc factum esset? præterea *defensione* ac *trans-*
10 *latione* [t] constare. *Quæstionem* aut ex facto, aut ex scripto
esse. *Ex facto*, de rerum fide, proprietate, qualitate. *Ex* [u]
scripto, de verborum vi, aut voluntate: in quibus vis tum
caussarum, tum actionum inspici soleat, quæque aut scripti
ti et voluntatis, aut ratiocinativæ [x], aut ambiguitatis, aut
11 legum [z] contrariarum specie continetur. In omni porro
caussa judiciali quinque esse partes: quarum *exordio* con-
ciliari audientem, *narratione* [a] caussam proponi, *confirma-*
tione [b] roborari, *refutatione* [c] dissolvi, *peroratione* aut me-
12 moriam judicis refici, aut animos moveri. His argumen-
tandi et afficiendi locos, et quibus generibus concitari,
placari, resolvi judices oportet, adjecimus. Accessit ratio
divisionis. Credere modo, qui discet, velit, certam [d]
quamdam viam esse, in qua multa etiam sine doctrina
præstare debeat per se ipsa natura, ut hæc, de quibus dixi,
non tam inventa a præceptoribus, quam, cum fierent, ob-
13 servata esse videantur. Plus exigunt laboris et curæ, quæ
sequuntur. Hinc [e] enim jam *elocutionis* rationem tracta-
bimus, partem operis, ut inter omnes oratores convenit,
difficillimam. Nam et M. Antonius, cujus supra habui-
mus [f] mentionem, ait *a se disertos visos esse multos, eloquen-*
tem autem [g] *neminem. Disertis* [h] satis putat, dicere quæ
oporteat: ornate autem dicere, proprium esse [i] *eloquen-*
14 *tissimi.* Quæ virtus si usque ad eum in nullo reperta est,
ac ne in [l] ipso quidem, aut L. Crasso, certum [m] est et in
his et in prioribus eam desideratam, quia difficillima fuit.
Et Marcus Tullius *inventionem* quidem ac *dispositionem*
15 prudentis hominis putat [n], *eloquentiam* oratoris. Ideoque
præcipue circa partis hujus præcepta [o] elaboravit. Quod

[t] detractione G. altercatione Jens. translat. *videtur a sola Regii conjectura.* [u] *om.* G. Jens. [x] ratiocinativa aut ambiguitate G. *recte, arbitror.* [z] rerum G. Jens. [a] narr. proposita G. Jens. [b] confirmari G. [c] refutatione aut memoriam refici G. Jens. *et plerique MSS. Restitutio debetur ingenio Regii.* [d] tertia quædam varia et G. [e] Hic jam G. [f] habuerimus G. [g] *om.* G. [h] diserto G. [i] est G. [l] in *om.* G. in ipso *om.* Jens. [m] tum est et his et prioribus etiam desiderata G. [n] judicat G. [o] *om.* Jens.

10. *proprietate*] h. e. finitione. Nam ἰδιότητος sive *proprietatis verbo finitionem ostendi*, dixit ipse 3, 6, 52.

13. *M. Antonius*] In quodam libello, cujus facit ipse mentionem apud Cic. de Orat. 1, 21, pr. Memoratur etiam in Orat. c. 5. Vid. 7, 3. 16.

14. *M. Tullius*] Locus est in Orat. c. 14.

eum merito fecisse, etiam ipso rei, de qua loquimur, nomine palam declaratur. *Eloqui* enim hoc [p] est, omnia, quæ mente conceperis, promere, atque ad audientes perferre, sine quo supervacua [q] sunt priora, et similia gladio condito, atque intra vaginam suam hærenti [r]. Hoc ita- 16
que maxime docetur; hoc nullus [s] nisi [t] arte assequi potest; huc [u] studium adhibendum; hoc exercitatio petit, hoc imitatio, hic omnis ætas consumitur; hoc maxime orator oratore præstantior; hoc [x] genera ipsa dicendi alia
aliis potiora. Neque enim Asiani, aut quocumque alio 17
genere corrupti, res non viderunt, aut eas non collocaverunt: neque, quos *aridos* vocamus, stulti, aut in caussis cæci fuerunt: sed his judicium in eloquendo ac modus; illis vires defuerunt: ut appareat in hoc et vitium et vir-
tutem esse dicendi. Non ideo tamen sola est agenda cura 18
verborum. Occurram enim necesse est, et, velut in vestibulo protinus apprehensuris hanc confessionem meam, resistam iis, qui, omissa rerum (qui nervi sunt in caussis) diligentia, quodam inani circa voces studio senescunt: idque faciunt gratia decoris, quod est in dicendo, mea quidem opinione, pulcherrimum, sed cum sequitur, non cum
affectatur. CORPORA sana [y], et integri sanguinis, et ex- 19
ercitatione firmata, ex iisdem his speciem accipiunt, ex quibus vires: namque et colorata, et adstricta, et lacertis expressa [z] sunt, sed eadem si quis vulsa atque fucata mu-

[p] *Vid. om.* hoc. [q] semper vacua Jens. [r] hebenti *conj. Gebh. Crep.* 3, 8. [s] nullum—posse Jens. [t] sine G. [u] hic G. Jens. [x] hæc G. Jens. [y] sua G. [z] oppressa G. *male.*

15. *gladio condito—hærenti*] Frustra metuit ταυτολογίαν Gebhardus, quem præclare repulit Burmannus. Sic *enses conditos* una cum vagina repositos dixit Hor. Epod. 7, 2.

17. *his—illis*] Sæpe ita Fabius, ut *hoc* ad remotius, ad propius *illud* referat. Vid. ad 6, 1, 9.

19. *Corpora sana*] Locum illum de pulchritudine, naturaliter sanitatem, utilitatem, artem consequente, eleganter tractatum vide a Cic. de Orat. 3, 45. sq. Varr. de R. R. 1, 4, 2. Nostro præsertim 8, 3, 8. et 9, 4, 8.

19. *adstricta, et lacertis expres.*] Hæc se naturaliter consequuntur. Quo magis *adstricta* nervis sunt corpora sana, bene nutrita, eademque virilia, tanto magis illa ipsa vi *exprimuntur*, ut appareant emineantque *lacerti*: ipsa exercitatio, quæ *adstringat* nimirum nervos, *lacertos exprimit*, ut noster ait 8, 3, 10. Ab hac *expressione* deinde et artis opera *expressa* dicuntur, de quibus Burm. h. l. Cæterum *lacerti* non modo pars brachii humeris proxima; quod contra aliorum Lexicorum errorem in Fabriano Thesauro ostendimus: sed ii, quos medici *musculos* appellant. Itaque Columella 6, 37, 6, ut *pectus musculosum*, sic *lacertosa femina* poscit

20 liebriter comat, fœdiſſima ſunt ipſo formæ labore. Et *cultus conceſſus atque magnificus addit hominibus*, ut Græco verſu teſtatum eſt, *auctoritatem*: at muliebris et luxurioſus, non corpus exornat, ſed detegit mentem. Similiter illa tranſlucida et verſicolor quorumdam elocutio res ipſas [a] effeminat, quæ illo verborum habitu veſtiuntur [b].
21 CURAM ergo verborum, rerum volo eſſe ſollicitudinem. Nam plerumque optima [c] rebus cohærent, et cernuntur ſuo lumine: at nos quærimus illa, tamquam lateant ſemper, ſeque ſubducant. Ita numquam putamus circa id eſſe, de quo dicendum eſt: ſed ex aliis locis petimus, et
22 inventis vim afferimus. Majore animo aggredienda eloquentia eſt: quæ, SI toto corpore valet, ungues polire, et capillum reponere, non exiſtimabit ad curam ſuam pertinere. Sed evenit plerumque, ut [d] hac diligentia dete-
23 rior etiam fiat oratio. Primum [e], quia ſunt optima minime arceſſita, et ſimplicibus atque ab ipſa veritate profectis ſimilia. Nam illa, quæ curam fatentur, et ficta atque compoſita videri etiam volunt, nec gratiam conſequuntur, et fidem amittunt, propter id, quod ſenſus obumbrant, et
24 VELUT læto gramine ſata ſtrangulant. Nam et, quod recte dici poteſt, circumimus [f] amore verborum: et, quod ſatis dictum eſt, repetimus: et, quod uno verbo patet, pluribus oneramus: et pleraque ſignificare melius putamus, quam dicere. Quid? quod nihil jam proprium placet, dum parum creditur diſertum, quod et alius dixiſ-
25 ſet? A corruptiſſimo quoque poetarum figuras ſeu tranſlationes mutuamur: tum demum ingenioſi ſcilicet, ſi ad

[a] ipſa Jenſ. [b] veſtiantur G. [c] optime G. Jenſ. [d] in *inſ. iid.* [e] *om.* G. [f] circuimus G.

aſinum admiſſarium: et Varro 2, 7, 13, *equum maxime creſcere* ait, *cum eſt trimus, et lacertoſum fieri*; idemque 3, 9, 5, *lacertoſos* eſſe vult gallos gallinaceos. Nec abſurdum forte fuerit putare, eadem ſimilitudine et figura hos *lacertos* primum à *lacerto* piſce vel quadrupede dictos, qua deinde *muſculi*. Firmat hæc non Gorræus modo, qui μῦν *lacertum* vocat: ſed Gloſſ. vetus, *Lacerti* μύες βραχιόνων.

20. *cultus conceſſus*] Jam Cælii Rhodigini indicio hic laudatus Hom. Οδ. Ζ'. 29. ubi Minerva hortatur Nauſicaam, ut ad inſtantes nuptias veſtes lavet, Ἐκ γάρ τοι τούτων φάτις ἀνθρώπους ἀναβαίνει Ἐσθλή.

20. *tranſlucida et verſicolor*] Prius ad Coas veſtes adludit, *ventum illum textilem, nebulam lineam*, in qua matrona eadem omnibus in theatro publicat, quæ dat adultera in cubiculo &c. Locus claſſicus ad Petron. c. 55. *Verſicolor* ad meretricium et ipſum cultum pertinet: hæc eſt *maculoſa oratio* Petronii c. 2; de qua Bergerus de Nat. Pulchr. Orat. p. 11.

intelligendos nos opus sit ingenio. Atqui satis aperte
Cicero præceperat, *in dicendo vitium vel maximum esse, a
vulgari genere orationis, atque a consuetudine communis sen-
sus abhorrere.* Sed [g] ille durus, atque ineruditus: nos 26
melius, quibus sordent omnia, quæ natura dictavit [h]: qui
non ornamenta quærimus, sed lenocinia: quasi vero sit
ulla [i] verborum, nisi rei cohærentium, virtus: quæ ut
propria sint, et dilucida, et ornata, et apte collocentur, si
tota vita laborandum est, omnis studiorum fructus amissus
est. Atque plerosque videas hærentes circa singula, et 27
dum inveniunt, et dum inventa ponderant, ac dimetiun-
tur. Quod [l] etiam [m] si idcirco fieret, ut semper optimis
uterentur, abominanda tamen hæc infelicitas erat, quæ et
cursum dicendi refrenat, et calorem cogitationis exstin-
guit mora et diffidentia [n]. Miser enim et (ut sic dicam) 28
pauper orator est, qui nullum verbum æquo animo per-
dere potest. Sed ne perdet quidem, qui rationem lo-
quendi [o] primum cognoverit, tum lectione multa et ido-
nea copiosam sibi verborum supellectilem compararit, et
huic adhibuerit artem collocandi: deinde hæc omnia ex-
ercitatione plurima roborarit, ut semper in promtu sint, et
ante oculos. Namque [p] hoc qui fecerit, ei [q] res cum no- 29
minibus suis occurrent. Sed opus est studio præcedente,
et acquisita facultate, et quasi reposita. Namque ista
quærendi, judicandi, comparandi anxietas, dum discimus,
adhibenda est, non cum dicimus. Alioqui, SICUT qui
patrimonium non pararunt, subinde quærunt: ita in ora-
tione, qui non satis laborarunt. Si præparata vis dicendi 30
fuerit, erunt [r] in officio, sic ut non ad requisita respondere,
sed ut semper sensibus inhærere videantur, atque [s] UT
umbra corpus sequi. Tamen [t] in hac ipsa cura est aliquid 31
satis. Nam, cum Latina, significantia, ornata, [u] apte sint

[g] sed et ille G. sed ille et G. [h] ditavit G. Jens. *ex Italismo.* [i] illa *iid.* [l] Quæ—fierent G. [m] *om.* G. Jens. [n] differentia *iid.* [o] eloq. G. [p] *Sic* G. et *inf. al.* [q] sibi G. Jens. [r] erunt inofficiosi non ut ad requ. Jens. erit in officio sic non ut requisiti G. [s] eos *inf.* G. [t] *om.* Jens. [u] cum *inf.* G.

25. *Cicero*] De Orat. 1, 3.

29. *reposita*] In thesauris et horreis collecta, unde promere ad usum possis, quoties opus est.

30. *erunt in officio*] Videbatur mihi ita constituendus atque interpretandus hic locus, *Erunt in officio* verba *sic, non ut requisita* demum et arcessita *respondere*, *sed* ultro ita adesse et nutum quasi observare, *ut semper sensibus inhærere* videantur. Famuli vel ministri, aut in proximo sunt, vocandi tamen; aut coram ad nutum intenti: sic verba.

[x] collocata, quid amplius laboremus? Quibusdam tamen nullus finis calumniandi est, et cum singulis pene syllabis commorandi [z]: qui, etiam cum optima sint reperta, quærunt aliquid, quod sit magis antiquum, remotum, inopinatum; nec intelligunt, jacere sensus in oratione, in qua
32 verba laudantur. Sit igitur cura elocutionis quam maxima, dum sciamus tamen [a], NIHIL verborum caussa esse faciendum, cum verba ipsa rerum gratia sint reperta: quorum ea sunt maxime probabilia, quæ sensum animi nostri optime promunt, atque in animis judicum, quod [b]
33 volumus, efficiunt. Ea debent præstare sine dubio et admirabilem [c] et jucundam orationem: verum *admirabilem* non sic, quo modo prodigia miramur; et *jucundam* [d], non deformi voluptate [e], sed cum laude ad dignitatem conjuncta.

I. Igitur, quam Græci φράσιν vocant, Latine dicimus *elocutionem*. Eam spectamus in [f] verbis aut *singulis*, aut *conjunctis*. In *singulis* intuendum est, ut sint *Latina*, *perspicua*, *ornata*, et ad id, quod efficere volumus, *accommo-*
2 *data*: in *conjunctis*, ut *collocata*, ut *figurata*. Sed ea, quæ de ratione Latine atque emendate loquendi fuerunt dicenda, *in libro primo*, cum *de* [g] *grammatice* loqueremur, exsecuti sumus. Verum illic tantum, ne vitiosa essent, præcepimus [h]: hic non alienum est admonere, ut sint quam minime *peregrina*, et *externa*. Multos enim, quibus loquendi [i] ratio non desit, invenias [l], quos curiose potius loqui dixeris, quam Latine: quo modo et illa Attica anus Theophrastum, hominem alioqui disertissimum, an-

[x] *Vid. leg.* sunt. [z] commoriendi G. *et al. ap. Bur.* [a] *om.* G. [b] nos *inf.* G. Jens. [c] adm. efficere non sic *omissis rel.* G. [d] *Sic* G. orationem *inf. al.* [e] voluntate Jens. [f] *om.* G. Jens. [g] cum grammaticen G. [h] *Sic* G. præcipimus *al.* [i] eloquendi G. [l] inveniam Jens.

31. *nullus finis calumniandi*] Huc facit egregie Plin. 34, 8, s. 19. *Ex omnibus autem maxime cognomine insignis est Callimachus, semper calumniator sui, nec finem habens diligentiæ, ob id κακιζότεχνος appellatus, memorabili exemplo adhibendi curæ modum.* Similis, sed diversa tamen est illa *calumnia timoris*, et *cæcæ suspicionis tormentum*, de quo Cæcina queritur sub Cic. fam. 6, 7. *ubi animus ita secum loquitur, Hoc probabit Cæsar; hoc verbum suspiciosum est; quid si hoc muto? at vereor, ne pejus sit* &c.

31. *commorandi*] Possit aliquis argutari, elegans esse illud, quod Gothæ legitur, *commoriendi*, indicari enim summum studii gradum: sed vix paterer *consenescere* aliquem cum singulis pene syllabis, nedum *commori*.

2. *anus Theophrastum*] Refert Cicero in Bruto, c. 46, *Cum percunctaretur ex anicula quadam, Quanti aliquid venderet? et respon-*

notatam unius affectationem[m] verbi, hospitem dixit: nec alio
se id deprehendisse interrogata[n] respondit, quam quod
nimium Attice loqueretur. Et in Tito Livio, miræ facun- 3
diæ viro, putat inesse Pollio Asinius quamdam *Patavinita-*
tem. Quare, si fieri potest, et verba omnia, et vox, hujus
alumnum[o] urbis oleant, ut oratio Romana plane videatur,
non civitate donata.

II. *Perspicuitas* in verbis præcipuam habet proprieta-
tem: sed *proprietas* ipsa non simpliciter accipitur. Pri-
mus enim intellectus est sua cujusque rei appellatio: qua
non semper utimur. Nam et obscœna vitabimus, et sor- 2
dida, et humilia. Sunt autem humilia infra dignitatem
rerum, aut ordinis. In quo vitio cavendo non mediocri-
ter quidam errare solent, qui omnia, quæ sunt in[p] usu,
etiamsi caussæ necessitas postulet[q], reformidant[r]: ut ille,
qui in actione *Ibericas herbas*, se solo nequidquam[s] intel-
ligente, dicebat, nisi irridens hanc vanitatem Cassius Se-
verus, *spartum* eum dicere velle indicasset. Nec video, 3
quare clarus orator *duratos muria pisces* nitidius esse credi-
derit, quam ipsum id, quod vitabat[t]. In hac autem
proprietatis specie, quæ nominibus ipsis cujusque rei uti-
tur, nulla virtus est: atque ei contrarium est vitium id,
quod[u] apud nos *improprium*, *ἄκυρον* apud Græcos voca-
tur: quale est,—*tantum sperare dolorem:* aut, quod in 4
oratione Dolabellæ emendatum a Cicerone annotavi, *mor-*

[m] affectione *id.* [n] interrogat Jens. [o] alumnam esse urbis oleat G. [p] *om.* G. Jens. [q] postulat G. [r] reformident Jens. [s] nequaquam G. Jens. [t] videbat *iid.* [u] *om.* G. Jens.

dixisset illa, Hospes, non pote minoris, *tulisse eum moleste, se non effugere hospitis speciem, cum ætatem ageret Athenis, optimeque loqueretur*. Simile quid de Q. Valerio Sorano memorat de Orat. 3, 11, extr.

3. *Livio—Patavinitatem*] Vid. 1, 5, 56.

3. *alumnum urbis oleant*] Cic. de Orat. 3, 12. *Cum sit quædam certa vox Romani generis urbisque propria, in qua nihil offendi, nihil displicere, nihil animadverti possit, nihil sonare aut* olere *peregrinum; hanc sequamur*. Plura de *olere* hoc sensu usurpato Burm.

II, 2. *spartum*] Nimirum patria sparti Hispania. Locus de eo classicus Plin. 19, 2, s. 7. sq.

3. *duratos muria pisces*] Firmatos sale et durabiliores redditos; cum alioquin cito in tabem solverentur. Hinc ipsa *muria dura* dicitur, ut *pallida mors* nimirum, et *tristis sententia*, quæ pallidos ac tristes reddunt. Laudati sunt, qui egerint de *muria dura* a Schoetgenio et me ad Col. 12, 6, 1, ubi ejus faciendæ ratio traditur. Vitabat autem clarus hic orator, quisquis fuit, *salsamenta* dicere.

3. *sperare dolorem*] Quod est Virgilii Æn. 4, 419.

tem ferre[x]: aut, qualia nunc laudantur a quibusdam, quo-
rum est, *de*[z] *cruce*[a] *decernere*[b], *verba ceciderunt*. Non ta-
men, quidquid non erit proprium, protinus et improprii
vitio laborabit, quia primum omnium multa sunt et
5 Græce et Latine non denominata. Nam et, qui jaculum
emittit, *jaculari* dicitur; qui pilum[c] aut sudem, appella-
tione privatim sibi assignata caret: et ut, *lapidare* quid
sit, manifestum est, ita glebarum testarumque jactus non
habet nomen. Unde abusio, quæ κατάχρησις dicitur, ne-
6 cessaria. *Translatio* quoque, in qua vel maximus est ora-
tionis ornatus, verba non suis rebus accommodat. Quare
proprietas non ad nomen, sed ad vim significandi refer-
7 tur: nec auditu, sed intellectu perpendenda est. Secun-
do modo dicitur proprium inter plura, quæ sunt ejusdem
nominis, id[d], unde cetera ducta sunt: ut *vertex*[e] est con-
torta in se aqua, vel quidquid aliud similiter vertitur; in-
de propter flexum capillorum pars est[f] summa capitis; et
ex hoc, quod[g] est in montibus eminentissimum. Recte,
inquam[h], dixeris hæc omnia *vertices*; proprie tamen,
unde initium est. Sic[i] *soleæ*, et *turdi* pisces, et cetera[l].
8 Tertius est huic diversus modus, cum res communis plu-
ribus in uno aliquo[m] habet nomen eximium: ut carmen
funebre proprie *Nænia*, et tabernaculum ducis *Augurale*[n].

[x] fere *Sph.* Jens. morem ferre *marg. Vasco. et Steph.* [z] et *inf.* G. [a] de cruce *om.* Jens. de cornice *quorundam marg.* [b] *om.* G. *et al. ap. Bur.* [c] pilam G. [d] et—dicta G. Jens. [e] vortex *iid.* [f] *om. iid.* [g] quod est *om. iid.* [h] *om. iid.* [i] ficut G. [l] *om.* G. [m] loco G. [n] Augustale G. Jens. *Lectio nostra est a conjectura Schelii, firmata a Burm. ex Cod. Almel.*

4. *mortem ferre*] Non pro *perferre* posuit igitur Dolabella; proprium enim: sed forte pro *inferre*. Verum hæc quidem hariolatio est: ut et in proxime sequentibus, quorum tum de lectione tum de significatione disputatio exitum vix potest habere, cum extra seriem et contextum orationis huc illuc temere vagari conjecturam necesse sit.

5. *pilum*] Rectissime, ut pleraque Burmannus, emendationem in Turnebianis propositam recepit: *pilum* enim, Romanum missile, cum jaculo et sude multo melius, quam *pila* convenit.

6. *proprietas non ad nomen*] Hoc vult. Propria hic non opponuntur translatis, aut tropis aliis, sed ea sunt, quæ usus emendate loquentium unicuique rei ita adsignavit, ut facillime eam agnoscant, qui audiunt. Potest itaque verbum idem esse improprium, h. e. translatum et a prima sua notione inflexum, et tamen *proprium*, propter vim suam significandi non minus, quin magis certam, fixam, usitatam et perpetuo cum re, quam notat, cohærentem, quam est prima illa. Ita *calor* vel *ardor* et *æstus* de adfectibus animi non minus proprie quam de ignis et aquarum motu adhibentur. Vid. mox §. 11. et 8, 6, 7.

8. *Augurale*] Eruditissime hic

Item, quod commune est et aliis nomen, intellectu alicui
rei peculiariter tribuitur [o], ut *urbem*, Romam accipimus,
et *venales*, novitios, et *Corinthia*, æra : cum sint urbes
aliæ quoque, et venalia multa, et tam aurum et argen-
tum, quam *æs Corinthium*. Sed ne in his quidem virtus
oratoris inspicitur. At illud jam non [p] mediocriter pro- 9
bandum, quod hoc etiam laudari modo solet, ut proprie
dictum, id est, quo nihil inveniri possit significantius : ut
Cato dixit, *C. Cæsarem ad evertendam rempublicam so-
brium accessisse :* ut Virgilius *deductum carmen*, et Hora-
tius *acrem tibiam, Hannibalemque dirum*. In quo modo 10
illud quoque est a quibusdam traditum proprii genus ex
appositis, quæ epitheta dicuntur, ut, *Dulce mustum :* et,
Cum dentibus albis. De quo genere alio loco dicendum
est. Etiam, quæ bene translata sunt, *propria* dici solent.
Interim autem, quæ sunt in quoque genere [q] præcipua, 11
proprii locum accipiunt, ut Fabius inter plures impera-
torias virtutes *Cunctator* est appellatus. Possunt videri
verba, quæ plus significant, quam eloquuntur, in parte
ponenda perspicuitatis : intellectum enim adjuvant. Ego
autem libentius emphasin retulerim ad ornatum orationis,
quia non, ut intelligatur, efficit [r], sed, ut plus intelliga-
tur. At obscuritas fit etiam verbis ab usu remotis : ut, si 12
commentarios quis pontificum, et vetustissima fœdera, et

[o] attribuitur G. [p] modo G. [q] *om.* G. Jens. [r] efficiat Jens.

de *Augurali*, non *Augustali*, disputat Burmannus, Scheliique conjecturam hoc loco confirmat, quam is proposuerat ad Hygin. de Castram. p. 52. sq.

9. *sobrium accessisse*] Dissimilem proinde Catilinæ et aliorum vel vino, vel mala alia libidine, ebriosorum : tanto magis ergo formidandus reipublicæ, tanto magis abominandus Catoni. *Vini* eum *parcissimum* ne inimicus quidem negasse, refert Sueton. c. 53, ubi nec hanc Catonis vocem omittit.

9. *Virgilius*] Ecl. 6, 5. Observat Broukhusius ad Tib. 2, 1, 54, *ducere* ad serium et Heroicum proprie carmen pertinere. Ovid. Met. 1, 4, *Ad mea perpetuum deducite tempora carmen.*

9. *Horatius*] *Acris tibia* Horatii Od. 1, 12, 1, ad sonum, puto, illum acutum, clamosum, et penetrabilem refertur : deinde etiam famæ vim potest significare longe lateque sonantis. *Hannibal dirus* est Od. 2, 12, 2. 3, 6, 36. Cujus epitheti quanta vis sit, vel inde apparet, quod formula *diris devovere*, ad summam infelicitatem et extremam perniciem pertinet.

10. *alio loco*] 8, 6, 39, ubi vid.

11. *emphasin*] Vid. 9, 2, 64.

12. *commentarios—pontificum*] De quibus Cic. de Orat. 2, 12. *Memoriæ publicæ retinendæ caussa ab initio rerum Romanarum usque ad P. Mucium, Pontificem Maximum, res omnes singulorum annorum mandabat literis Pontifex—ii qui etiam nunc Annales maximi nominantur.*

12. *vetustissima fœdera*] Non

exoletos ſcrutatus auctores, id ipſum petat ex his, ut[s], quæ inde contraxerit,[t] non intelligantur[u]. Hinc enim aliqui famam eruditionis affectant, ut quædam ſoli ſcire
13 videantur. Fallunt etiam[x] verba vel regionibus quibuſdam magis familiaria, vel artium propria, ut *Atabulus*[y] ventus, et *navis Saccaria*, et *In malaco*[z] *ſanum*. Quæ vel

[s] *om. id.* [t] quæ *inf. id.* [u] intelliguntur Jenſ. [x] enim G. J. [y] atabulis G. 2. [z] alio loco ſane G. maloco ſanum Kapp. malacoſſanum G. 2. malacho ſanum Jenſ. ſanum, *quod norim, omnes*; fanum *ſphalma forte Lugd. repetitum per incuriam.*

puto aliquid exſtare hodie, quod ad hanc claſſem pertineat: cum ſententiam modo antiquiſſimorum fœderum Græce vel Latine perſcriptam habeamus hodie, non ipſas tabulas. Vid. Briſſon. de formulis 4, 44. ſqq.

13. *Atabulus*] Inter *flatus alicujus regionis proprios* refert Plin. 17, 24, l. 37, 8, *Atabulum Apuliæ*. Vid. Hor. Sat. 1, 5, 78.

13. *navis Saccaria*] Mercaturæ forte propria vox. Neſcio an melius quid dictum ſit iis, quæ habet Cælius Rhodig. 25, 20. et tamen illa non ſatisfaciunt, aliquid ultra conjecturam quærenti. Primo *ſaccariam facere*, apud Apuleium Met. 1. p. 6. Pric. expunxere de Beroaldi conjectura plerique editores, et *ſagariam* ſubſtituerunt, in ſagis texendis, vendendis, occupatam: et, ſi, ut arbitror equidem, omnino poſuit *ſaccariam* Apuleius, negotiatio non eſt, operulæ ſunt, quas, dum vegetus eſſet adhuc, merebat ille Socrates, vile nempe miniſterium ſaccorum portandorum, de quo Paullus l. 40. §. 3. π. de contr. emt. *Si quid ex ſacco ſaccarii cecidiſſet* frumenti, et inde enatum aliquid. Poſſet etiam aliquis ſaccariam Apuleii interpretari ex notione verbi θυλακίζειν, quod eſt Heſychio auctore ἀπαιτεῖν (f. ἐπαιτεῖν) ἐπόμενον μετὰ θυλάκου. Verum et hic operulæ obſtant, quas *merebatur vegetus* adhuc Socrates. Deinde illi θυλακόφοροι aromatarii, quibus nixus Cælius *ſaccarias naves* vult eſſe Alexandrinas et Syriacas, aromata Orientis inde devehentes, forte recentioris et ſemibarbaræ tantum Græciæ ſunt. Neque enim fundum alium adhuc invenio præter Heſychium, in cujus loco accidit, quod ſexcenties, ut duæ ſignificationes miſcerentur. Cum enim prius, ex Polluce puto, qui bis habet, 7, 100, et 10, 149, relatum eſt, θυλακοφόροι οἱ μεταλλεῖς, ſubjungitur, θυλάκοις περιφέροντες τὰ ἀρώματα, ὅθεν ἐκαλοῦντο ϗ μυροφόροι (ſic leg. pro πυροφ.) Hoc recentius adſumentum jam non ad μεταλλεῖς pertinet, ſed ad minutos mercatores, in pera circumferentes et venditantes paganis peregrinas merces, quas in urbibus venderent ſeplaſiarii et pigmentarii &c. Cæterum θυλακοφόροι, niſi fallor, dicti ſunt metallici inde, quod caput munirent θυλάκοις, cucullis ſive ſaccis coriaceis. Sic accipi puto etiam ab Ariſtophane θύλακον Veſp. 1082. Quanquam enim ibi Scholiaſtes ad ἀναξυρίδας Perſarum ſive braccas refert, tamen, qui duos verſus attente legere volet, nobiſcum, ſpero, ſentiet. Veſpæ gloriantur de ſua expeditione contra barbaros, Εἶτα δ' ἑσπόμεσθα θυννάζοντες ἐς τοὺς θυλάκους, Οἱ δ' ἔφευγον τὰς γνάθους ϗ ὀφρῦς κεντούμενοι. Niſi braccis malas et ſupercilia tum tegebant homines, profecto θύλακοι cuculli ſunt, quomodo hic vocat Perſarum tiaras; certe capitis tegmina ſunt. Neque tamen non θύλακος interdum et cruralia veſtimenta notat. In Euripidis Cy-

vitanda apud judicem ignarum significationum earum, vel interpretanda sunt: sicut in his, quae *homonyma* dicuntur; ut, *Taurus* animal sit, an mons, an signum in coelo, an nomen hominis, an radix arboris, nisi distinctum non intelligitur. Plus tamen est obscuritatis in contextu et 14
continuatione sermonis, et plures modi. Quare nec sit tam longus, ut eum prosequi non possit intentio: nec trajectione [a] tam [b] tardus [c], ut [d] in hyperbaton finis ejus differatur. Quibus adhuc pejor [e] est mixtura verborum, qualis [f] in illo versu,

Saxa vocant Itali, mediis quae in fluctibus, aras.

Etiam interjectione (qua et oratores et historici frequenter 15
utuntur, ut medio sermone aliquem inserant sensum) impediri solet [g] intellectus, nisi, quod interponitur, breve est. Nam Virgilius illo loco, quo pullum equinum describit, cum dixisset,

Nec vanos horret strepitus,——

[a] transjectio Jens. [b] *om.* G. Jens. [c] tarda *iid.* [d] *om.* G. [e] prior Jens. [f] est *ins.* G. [g] solent Jens.

clope v. 181, Silenus de Helena, Barbari Paridis barbarice vestiti et braccati amore capta, ἡ τὺς θυλάκυς τὺς ποικίλυς Περὶ τοῖν σκελοῖν ἰδῦσα— Ἐξεπτοήθη. Credo ego haustam ex hoc loco significationem τῶν θυλάκων importune ad Aristophanis locum applicatam esse. Hic igitur θύλακος, in quo, ut notum, farinas alias servare solebant, (vid. Casaub. ad Theophr. Char. Eth. p. 296. sq.) οὐδὲν πρὸς τ' ἄλφιτα Fabii nostri. Interim obiter in eo versari non piguit, cum taceat Stephanus. De *navi saccaria* laudare liceat conjecturam Caelii, uti dictum est, sed non ultra.

13. *In malaco sanum*] Etiam hic nihil praeter conjecturas proferri posse arbitror, in quibus mihi adhuc placet, et summo digna ingenio videtur laudati modo Caelii, qui 6, 1, tractum putat ex Peripateticis scholis, et usurpatum ab his, quos divinaculos lepide appellat, et physiognomonas, qui hoc dicto indicare voluerint, in carnis mollitie et raritate (ἐν τῷ μαλακῷ) summam intelligi mentis sanitatem. Multa certe per hanc occasionem egregia de subtilitate illa et opposita ei crassitie cutis ex optimis auctoribus depromit.

13. *Taurus—radix arboris*] De tauro arboris radice silent, quos inspexi, harum rerum consulti. Cum vero notum sit, *taurum* etiam esse, quo viri sunt, (vid. Burm. ad Petron. c. 25,) in suspicionem venisse ingeniosissimo viro, quem alias laudo, scripsisse Quinctilianum *radicem arrhenici*, h. e. stirpis illius, qua excisa eunuchi fiunt; de *arboris* simili significatione impurus scriptor, qui primi peccati originem calumniatus est.

14. *Saxa vocant*] Virg. Æn. 1, 109. (113.)

15. *Etiam interjectione*] Quam hic *interjectionem*, h. e. parenthesin, describit, eam simul, ut solet, exemplo declarat. Vid. 7, 10, 17. Add. 8, 3, 46.

15. *Virgilius*] Georg. 3, 79.

compluribus infertis, alia figura quinto demum versu redit[h],

— Tum, si qua sonum procul arma dedere,
Stare loco nescit. ——

16 Vitanda in primis ambiguitas, non hæc solum, de cujus genere supra dictum est, quæ incertum intellectum facit, ut, *Chremetem audivi percussisse Demeam:* sed illa quoque, quæ, etiamsi turbare non potest sensum, in idem tamen verborum vitium incidit: ut, si quis dicat, *visum a se hominem librum scribentem.* Nam, etiamsi librum ab homine scribi pateat, male tamen composuerat, feceratque am-
17 biguum, quantum in ipso fuit. Est etiam in quibusdam turba inanium verborum, qui, dum communem loquendi morem reformidant, ducti specie nitoris, circumeunt omnia copiosa loquacitate, quæ dicere volunt: ipsam deinde illam seriem cum alia simili jungentes, miscentesque, ultra
18 quam ullus[i] spiritus durare possit, extendunt. In hoc malum etiam a quibusdam laboratur: neque id novum vitium est, cum jam apud Titum Livium inveniam, fuisse præceptorem aliquem, qui discipulos *obscurare,* quæ dicerent, juberet, Græco verbo utens, σκότισον. Unde illa scilicet egregia laudatio[k], *Tanto melior: ne ego quidem intel-*
19 *lexi.* Alii, brevitatis æmuli, necessaria quoque orationi subtrahunt verba, et, velut satis sit scire ipsos, quæ dicere velint, quantum ad alios pertineat, nihil putant. At ego otiosum sermonem dixerim, quem auditor suo ingenio non[l] intelligit. Quidam, emutatis in perversum dictis, de
20 figuris idem vitium consequuntur. Pessima vero sunt ἀδιανόητα, hoc est, quæ verbis aperta occultos sensus habent: ut, *Conductus est cæcus*[m] *secus viam stare:* et, qui[n]

[h] reddit Jens. redditur G. [i] illius G. *f.* ullius. [k] *om.* G. [l] *om.* G. Jens. *et al. debetur restitutio Regio.* [m] cecus viam stare G. 2. cæcus viam vitam st. Kapp. cond. est cæcus viam monstrare *conj.* *Heusingerus.* [n] quæ Jens.

16. *supra dictum*] 7, 9, 10.
18. *apud T. Livium*] Putat Burmannus, respici epistolam ad filium, de qua 10, 1, 39, et probabile est admodum.
19. *de figuris*] Vid. 7, 4, 28.
20. *Cond. est cæcus*] Cæcutire me hic fateor, et hæc ἀδιανόητα mihi ita esse ἀδιανόητα, ut operam luserit candidissimi ut animi, ita lucidissimæ alioquin vir orationis, cum me docere voluit, ἀδιανόητον ortum ex eo, quod *secus viam,* pro *ad* vel *prope* aut *juxta viam* posuerit quisquis sit hujus senarii auctor: cum inauditus sit antiquis ille usus τοῦ *secus,* et sordidæ novitatis postulatus a Charisio lib. 1. p. 61. Putsch. Cui tamen alii contradicunt, et nuper Cl. Heumannus ad Lactant. 1,

ſuos artus morſu laceraſſet[o], fingitur in ſcholis *ſupra ſe cubaſſe*. Ingenioſa hæc et fortia, ut[p] ex ancipiti diſerta credantur, perficiunt. At[q] pervaſit[r] quidem jam multos 21
iſta perſuaſio, ut id jam demum eleganter atque exquiſite dictum putent, quod interpretandum ſit. Sed auditoribus etiam nonnullis grata ſunt[s] hæc, quæ, cum intellexerint, acumine ſuo delectantur, et gaudent, non quaſi audiverint, ſed quaſi invenerint. Nobis prima ſit virtus *perſpi-* 22
cuitas, propria verba, rectus ordo, non in longum dilata concluſio: nihil neque deſit, neque ſuperfluat. Ita ſermo et doctis probabilis, et planus imperitis erit. Hæc eſt eloquendi obſervatio. Nam rerum perſpicuitas quo modo præſtanda ſit, diximus in præceptis narrationis. Similis autem ratio eſt in omnibus. Nam, ſi neque pauciora, 23
quam oportet, neque plura, neque inordinata aut indiſtincta dixerimus, erunt dilucida, et negligenter quoque audientibus aperta: quia id ipſum in conſilio eſt habendum, non ſemper tam eſſe acrem judicis intentionem, ut obſcuritatem apud ſe ipſe[t] diſcutiat, et tenebris orationis inferat quoddam[u] intelligentiæ ſuæ lumen: ſed multis eum frequenter cogitationibus avocari: niſi tam clara fuerint, quæ dicemus, ut in animum ejus oratio, ut ſol in oculos, etiamſi in eam non intendatur, incurrat. Quare 24
non, ut intelligere poſſit, ſed, ne omnino poſſit non intel-

[o] laceraſſe G. 2. [p] *Forte leg.* et ex anc. diſ. ut credantur. [q] *Vid. leg.* Ac. [r] perſuaſit G. Jenſ. *vitioſe.* [s] *om.* G. [t] ipſum Jenſ. ipſa G. [u] quiddam Jenſ.

11, 34. Sed, uti dixi, ἀδιανόητον quid hic ſit, non perſpicio; quis occultus in verbis apertis ſenſus, non reperio.

20. *fingitur in ſcholis*] Etiam hic aſellum docuit parentem currere frenis amicus meus, cum perſuadere mihi voluit, hæc verba, *Et qui ſuos —cubaſſe*, eſſe ſcriptoris, quem reprehendat Fabius, qui debuiſſet ita ſcribere, *Declamator aliquis in ſchola fingit, quempiam ſupra ipſum cubaſſe, ipſiuſque artus morſu laceraſſe*. Mihi, ut dixi, n. l. Sed hoc video, ab aliis quoque obſervatum, infra 8, 5, 23, ejuſdem hypotheſeos et hominis fieri mentionem, *cui pater ſua membra laceranti venenum dedit*. Tractatur hæc ſpecies etiam in Senecæ Exc. Controv. 3, 7. ſed nihil inde lucis ad tenebras Fabii diſcutiendas.

20. *ex ancipiti diſerta*] Παράβολα Græci vocant, vel παρακεκινδυνευμένα. Vid. ad 2, 11, 3. ubi *a periculo peti optimas ſententias* id genus oratores putant. Sed vide totum locum. Quid ad concinnitatem majorem huic loco conciliandam in lectione mutandum cenſeam, ſupra indicavi.

23. *etiamſi in eam non int.*] Verbum *intendatur* ad *animum* reſpicit, qui *intenditur in orationem*. Neque tamen non verum eſt, quod, obſervante hic viro ſummo, Heinſius docuit ad Val. Fl. 7, 114, abſolute nonnunquam hoc verbum poni.

ligere, custodiam. Propter quod etiam repetimus saepe, quae non satis percepisse eos, qui cognoscunt, putamus. *Quae caussa utique nostra* [x] *culpa dicta obscurius est; qua caussa ad planiora et communia magis verba descendimus:* cum id ipsum optime fiat, quod nos aliquando [y] non optime fecisse simulamus.

III. Venio nunc ad *ornatum*; in quo sine dubio plus, quam in ceteris dicendi partibus, sibi indulget orator. Nam emendate quidem ac dilucide [z] dicentium tenue praemium est, magisque vitiis carere, quam ut [a] aliquam
2 magnam virtutem adeptus esse videaris. *Inventio* cum imperitis saepe communis: *dispositio* modicae doctrinae credi potest: et quae sunt artes altiores, plerumque occultantur, ut artes sint: denique omnia haec ad utilitatem caussarum solam referenda sunt. Cultu vero atque ornatu se quoque commendat ipse, qui dicit; et in ceteris judicium doctorum, in hoc vero etiam popularem laudem petit.
3 Nec fortibus modo, sed etiam fulgentibus armis proeliatus in caussa est Cicero Cornelii: qui [b] non assecutus esset docendo judicem tantum, et utiliter demum, ac Latine, perspicueque dicendo, ut populus Romanus admirationem suam non acclamatione tantum, sed etiam plausu confiteretur. Sublimitas profecto, et magnificentia, et nitor, et
4 auctoritas expressit illum fragorem. Nec tam insolita laus esset prosecuta dicentem, si usitata, et ceteris similis fuisset oratio. Atque ego illos credo, qui aderant, nec sensisse, quid facerent, nec sponte judicioque plausisse, sed velut mente captos, et, quo essent in loco, ignaros erupisse in
5 hunc voluptatis [c] affectum. Sed ne caussae quidem parum confert [d] idem hic orationis ornatus. Nam, qui libenter audiunt, et magis attendunt, et facilius credunt, plerum-

[x] id est *ins.* Jens. id *ins.* G. [y] aliquid G. Jens. [z] lucide *iid.* [a] *Videtur om.* ut n. [b] cum consecutus G. cujus secutus Jens. *Lectio recepta debetur conjecturae Regii.* [c] *Sic* G. volunt. *al.* [d] conferat Jens.

III, 1. *quam—ut videaris*] Respicit ad Horat. A. P. 267, *Vitavi denique culpam, Non laudem merui.* Ferri potest recepta lectio; *praemium est vitiis carere, praemium est, ut laudem adeptus esse videare.* Sed concinnitati et τῷ περιοδικῷ multum accedere, et Fabianam magis orationem fieri, si omissa *ut videaris* tum ad *vitiis carere*, tum ad *virtutem adeptus esse* referatur, qui aures habent, modo ego habeam, animadvertent.

2. *ut artes sint*] *Definit enim*, ait noster, *ars esse, cum apparet.* Eleganter Aristoteles Rhet. 3, 2, 10. Δεῖ λανθάνειν—ὥς γὰρ πρὸς ἐπιβουλεύοντα διαβάλλονται, καθάπερ πρὸς τοὺς οἴνους τοὺς μεμιγμένους.

que ipsa delectatione capiuntur, nonnumquam admiratione auferuntur. Nam et ferrum affert oculis terroris aliquid, et fulmina ipsa non tam nos confunderent, si vis eorum tantum, non etiam ipse fulgor[e] timeretur. Recte- 6
que Cicero his ipsis ad Brutum verbis quadam in[f] epistola scribit, *Nam eloquentiam, quæ admirationem non habet, nullam judico.* Aristoteles quoque eamdem petendam maxime putat. Sed hic ORNATUS (repetam enim) virilis, fortis, et sanctus sit: nec[g] effeminatam levitatem[h], nec fuco eminentem colorem amet[i], sanguine et viribus niteat. Hoc autem adeo verum est, ut, cum in hac maxime 7
parte sint vicina virtutibus vitia, etiam, qui vitiis utuntur, virtutis tamen his nomen imponant. Quare nemo ex corruptis dicat, me inimicum esse culte dicentibus[l]. Non[m] nego[n] hanc esse virtutem, sed illis eam non tribuo. An 8
ego fundum cultiorem putem, in quo mihi quis ostenderit lilia et violas, et amœnos fontes surgentes, quam ubi plena messis, aut graves fructu vites erunt? Sterilem platanum, tonsasque myrtos, quam maritam ulmum et uberes oleas præoptaverim? Habeant illa divites: licet: quid essent, si aliud nihil haberent? Nullusne ergo etiam[o] fruc- 9
tiferis adhibendus est decor? quis negat? Nam et in ordinem certaque intervalla redigam eas arbores. Quid enim illo quincunce speciosius, qui[p], in quamcumque partem spectaveris, rectus est? Sed protinus in id quoque prodest, ut terræ succum æqualiter trahant. Surgentia 10
in altum cacumina oleæ ferro coercebo[q]: in orbem se formosius fundet[r], et protinus fructum ramis pluribus feret. Decentior equus, cujus[s] adstricta[t] sunt[u] ilia, sed idem velocior. Pulcher adspectu sit athleta, cujus lacertos exercitatio expressit, idem certamini paratior. Numquam 11

[e] tantum *inf. id.* [f] *om.* G. [g] neque enim G. [h] lenitatem Jens. [i] manet *id.* [l] discentibus Jens. [m] Nam G. [n] *om.* G. [o] *om.* G. [p] quid Jens. [q] coërcendo *id.* [r] fundant *id.* fundent G. [s] cui G. [t] adstrictus Jens. [u] *om.* G. Jens.

5. *ferrum adfert terroris*] Vid. infra 10, 1, 30. Laudatus jam hic est Veget. 2, 14. *Plurimum terroris hostibus armorum splendor importat.*

6. *Quæ admirationem non habet*] Admirabiliter hoc ipsum eloquitur Longinus 1, 9. Οὐ γὰρ εἰς πειθὼ τοὺς ἀκροωμένους, ἀλλ' εἰς ἔκστασιν ἄγει τὰ ὑπερφυᾶ· πάντη δέ γε σὺν ἐκπλήξει τοῦ πιθανοῦ καὶ τοῦ πρὸς χάριν ἀεὶ κρατεῖ τὸ θαυμάσιον. Breviter et abscisse, ut solet, Aristoteles 3, 2, 5. Δεῖ ποιεῖν ξένην τὴν διάλεκτον· θαυμασταὶ γὰρ τῶν ἀπόντων εἰσίν· ἡδὺ δὲ τὸ θαυμαστόν.

10. *lacertos—expressit*] Vid. ad 8, pr. 18.

vera [x] species ab utilitate dividitur. Sed hoc quidem dis-
cernere modici judicii est. Illud observatione dignius,
quod hic ipse honestus ornatus [y] pro [z] materiæ genere de-
bet esse variatus. Atque, ut a prima divisione ordiar, non
idem *demonstrativis*, et *deliberativis*, et *judicialibus* caussis
conveniet. Namque illud genus, ostentationi [a] composi-
tum, solum petit audientium voluptatem: ideoque omnes
dicendi [b] artes aperit, ornatumque orationis exponit; ut
qui non insidietur, nec ad victoriam, sed ad solum finem
12 laudis et gloriæ tendat. Quare, quidquid erit sententiis
populare, verbis nitidum, figuris jucundum, translationi-
bus magnificum, compositione elaboratum, velut institor
quidam [i] eloquentiæ, intuendum, et pene pertractandum
13 dabit. Nam eventus ad ipsum, non ad caussam, refertur.
At, ubi res agitur, et vera dimicatio est, ultimus sit famæ
locus. Præterea non debet quisquam [c], ubi maxima re-
rum momenta versantur, de verbis esse solicitus. Neque
hoc eo pertinet, ut in his nullus sit ornatus, sed uti pressior
et severior, eo [d] minus confessus, præcipue ad materiam
14 accommodatus. Nam et [e] suadendo sublimius aliquid se-
natus, concitatius populus, et in judiciis publicæ capita-
lesque caussæ poscunt accuratius dicendi genus. At [f] pri-
vatum consilium, caussasque paucorum, ut frequenter acci-
dit, calculorum, purus sermo, et dissimilis curæ magis de-
cuerit. An non pudeat certam creditam pecuniam periodis
postulare? aut circa stillicidia affici? aut in [g] mancipii [h] red-
15 hibitione sudare [i]? Sed ad propositum. Et, quoniam ora-
tionis tam ornatus, quam perspicuitas, aut in singulis verbis
est, aut in pluribus positus: quid separata, quid conjuncta
exigant, consideremus. Quamquam rectissime traditum
est, perspicuitatem propriis, ornatum translatis verbis ma-
gis egere: sciamus inornatum esse, quod sit improprium.
16 Sed, cum idem frequentissime plura significent [l], quod

[x] mera Jens. vero G. [y] ornator G. orator Jens. [z] *om*. G. Jens.
[a] ostentationis Jens. [b] dicendo G. [c] quidem G. Jens. [d] *Vid. leg*. et. [e] *Vid. inf*. in. [f] Et G. [g] *om*. G. Jens. [h] mancipia Jens. [i] suadere *id*. [l] significet G. Jens.

11. *non insidietur*] Vid. locus Aristotelis laudatus modo ad s. 2.

14. *paucorum calculorum*] Quæ paucorum judicum suffragiis decidenda est.

14. *certam cred. pec.*] Puto, de qua utrinque constat, atque id agitur tantum, ut malum nomen, vel tardum adeo, ad fidem liberandam adigatur.

15. *improprium*] H. e. alienum a re, parum materiæ conveniens. Vid. supra 8, 2, 3.

συνωνυμία vocatur, jam[m] sunt aliis alia honestiora, sublimiora, nitidiora, jucundiora, vocaliora. Nam, ut syllabæ e literis melius sonantibus clariores sunt, ita verba e[n] syllabis magis vocalia: et, quo plus quæque[o] spiritus habet, auditu pulchrior[p]. Et, quod facit syllabarum[q], idem verborum quoque inter se copulatio, ut aliud alii junctum melius sonet. Diversus est tamen usus. Nam rebus atro- 17
cibus verba etiam ipso auditu aspera magis conveniunt[r]. In universum quidem optima simplicium creduntur, quæ[s] aut maxime exclamant, aut sono sunt jucundissima. Et honesta quidem turpibus potiora semper, nec sordidis umquam in oratione erudita locus. Clara illa atque sublimia 18
plerumque materiæ modo[t] cernenda sunt. Quod enim alibi magnificum, tumidum alibi. Et, quæ[u] humilia circa res magnas, apta circa minores videntur. Et, sicut in oratione nitida notabile est humilius verbum, et velut macula: ita a sermone tenui sublime nitidumque discordat, fitque corruptum, quia in plano tumet. Quædam non 19
tam ratione, quam sensu judicantur: ut illud,

—— Cæsa jungebant[x] fœdera porca,

fecit elegans, fictio nominis: quod si fuisset *porco*, vile erat: in quibusdam ratio manifesta est. Risimus, et merito, nuper poetam, qui dixerat,

Prætextam in cista mures rosere Camilli.

At Virgilii miramur illud, 20

— Sæpe exiguus mus.

Nam[z] epitheton, *exiguus*, aptum proprium effecit, ne plus

[m] nam G. [n] *om.* G. [o] quoque G. [p] pulchrius G. Jens. [q] *om.* G. [r] convenient G. Jens. [s] quæ—quidem *om.* G. [t] *om.* G. Jens. [u] quo Jens. [x] jungebat G. [z] Nam ep. ex. *om.* G.

19. *Cæsa—porca*] Virg. 8, 641, ubi, post alias rationes a sacrificiorum more sumtas, subjicit Servius, *Quidam* porcam *euphoniæ gratia dictam volunt*.

19. *mures Camilli*] Adfert etiam Servius ad laudandum statim a Fabio versum Georg. 1, 181. Cæterum, *camillosne mures* dixerit poeta, an M. Furii Camilli exulantis prætextam ab muribus rosam voluerit, in ambiguo est. Si prius, eadem forte figura uti voluit, qua Virgilius *parvos Quirites* dixit de apibus Georg. 4, 202: *Camilli* enim pueri ingenui: ac risus est, quod in materia gravi ita luderet, cum in alio argumento res amœnitatem quandam fuisset habitura. Si posterius, humili, sordidaque et sententia et elocutione majestatem carminis fœdavit.

exspectaremus, et casus singularis magis decuit, et clausula ipsa unius syllabæ, non usitata, addidit gratiam. Imitatus est itaque utrumque Horatius,

— *Nascetur ridiculus mus.*

21 Nec augenda semper oratio, sed submittenda nonnumquam est. Vim rebus aliquando et[a] ipsa verborum humilitas affert. An, cum dicit in Pisonem Cicero, *Cum tibi tota cognatio in*[b] *sarraco advebatur*, incidisse videtur in sordidum nomen, non eo contemtum hominis, quem destructum volebat, auxisse? Et alibi, *Caput opponis*[c], *cum*
22 *eo coniscans*[d]. Unde interim[e] grati idiotis joci: qualis est ille apud M. Tullium, *Pusio, qui cum majore sorore cubitabat*[f]. Et, *Cn. Flavius*[g], *qui cornicum oculos confixit.* Et pro Milone illud, *Heus*[h], *ubi Ruscio?* et pro[i] Vareno,

[a] *om.* G. Jens. [b] *om.* G. [c] oppositionis G. [d] conificans G. Jens. [e] in Timocratii dictis, de quo qualis G. de quo *pro* joci *etiam* Jens. [f] dormitabat Jens. [g] Fabius G. Jens. [h] heu turisio Jens. heus tu pusio G. [i] pro Vareno *om.* G. Jens.

20. *Horatius*] Art. 139.

21. *cognatio in sarraco*] Opportune huc advocavit Burmannus Tib. 1, 11, 51.

Rusticus e lucoque vehit, male sobrius ipse,
Uxorem plaustro progeniemque domum.

Compara iter Milonis Lanuvium, greges delicatorum et ancillarum, et cogita *sarracum*, barbarum et agreste vehiculum &c.

21. *quem destructum volebat*] Auctoritate, honore, fama, privatum: ut 5, 7, 26, *Testis—infamia criminum destruendus.*

21. *coniscans*] Si est a Græco κόνις, κονίζεσθαι, (Ebr. נאבק ab אבק pulvis) ut Martinius Vossiusque volunt, *conissare* potius debebat scribi, ut *patrissare, comissari*: ipsum deinde *corussare*, quod Lambinus præfert ad Lucr. 2, 320, tenui adeo discrimine distat vel literarum vel significationis, ut difficile sit, in verbo non nimis frequenti, aliquid ponere, cui non alterum æque probabile opponi possit.

22. *ap. M. Tullium*] Pro Cœlio c. 15. ad Clodiam, *Ex tuis sumam aliquem, at potissimum minimum fratrem—qui te amat plurimum: qui, propter nescio quam timiditatem, et nocturnos quosdam inanes metus, tecum semper pusio cum majore sorore cubitavit.*

22. *Cn. Flavius*] Pro Muren. c. 11. Conf. pro Flacco c. 20. Ad quod proverbium intelligendum unice facit locus Prop. 4, 5, 16, a Burmanno hic laudatus: sed a nemine, quod sciam, plane ad hanc rem adplicatus. Nec enim solum id docet Propertius magicis sacris adhibitos esse cornicum oculos: sed apud ipsum lena,

Posset ut intentos astu cæcare maritos,
Cornicum emeritas eruit ungue genas.

Itaque hoc agitur *cornicum oculis* configendis a venefica, ut maritum cæcum reddat ad furta conjugis adulteræ. Hinc tractum, ut *cornici oculos configere* dicatur, si quis fallit alioquin cautissimos.

22. *pro Milone*] C. 22. Quidquid sit de lectione, quæ et hic et

Erutius Antoniaster. Id tamen[l] in declamationibus est nota-
bilius, laudarique me puero solebat, *Da patri panem:* et in
eodem, *Etiam canem pascis*. Res quidem præcipue in scho- 23
lis anceps, sed frequenter caussa risus, nunc utique[m], cum
hæc exercitatio, procul a veritate sejuncta, laboret incre-
dibili verborum fastidio, ac sibi magnam partem sermonis
absciderit. Cum sint autem verba *propria, ficta, translata:* 24
propriis dignitatem dat antiquitas: namque et sanctiorem
et magis admirabilem faciunt[n] orationem, quibus non
quilibet fuerat usurus[o]: eoque ornamento acerrimi judi-
cii P. Virgilius unice est usus. *Olli* enim, et *quianam*, et 25
mis, et *pone*, pellucent[p] et[q] adspergunt illam, quæ etiam
in picturis est gratissima[r], vetustatis inimitabilem arti auc-
toritatem. Sed utendum modo, nec ex ultimis tenebris
repetenda. *Satis* est vetus: quid[s] necesse[t] est, quæso,
dicere, *Oppido?* quo sunt usi paullulum tempore nostro
superiores: vereor, ut jam nos[u] ferat quisquam: certe
Antigerio[x], cujus eadem significatio est, nemo, nisi ambi-
tiosus, utetur. *Ærumnas* quid opus est? tamquam pa- 26

[l] cum *inf.* Jens. [m] itaque G. [n] facit G. [o] usus G. Jens. [p] pollicet G. pollucent Jens. [q] ad adspargendam G. [r] gravissima G. J. [s] *Sic* G. quæso q. nec. e. *al.* quæso quid nec. est quæso Jens. [t] quidem G. quod Jens. [u] *Sic* G. Jens. non *al.* [x] Antegerio Jens. Antigeno G.

apud Ciceronem valde variat, illud quidem apparet, servos vilissimos hic compellari perquam familiariter, ut severa, si Dîs placet, quæstio miserorum hominum, nihil præter imperata respondere audentium, tanto proponatur apertius.

22. *Da patri panem*] Et hæc poterant humilia nimis putari, nisi indignitas hominis canes alentis, et alimenta recusantis patri, ipsa verborum humilitate gravius exprobrari videretur.

24. *Virgilius*] De *olli* non est dubium: de *quianam* subtilis disputatio est in indice Erythræi, qui non modo 10, 6, sed etiam 5, 13, ita legendum contra Pontanum contendit. De *mis* autem nihil hodie apud Virgilium invenitur. Quin Servius ne *mi* quidem pro *mihi* positum concedere vult Æn. 6, 104. Idem tamen ad Æn. 2, 595, *mis* et *tis* nominativos singulares antiquos dicit. De Ennio alia res est.

25. *Satis est vetus*] *Satis* nimirum pro *valde*, (vid. Burm. Ep. p. 8, et quem laudat Broukh. ad Tib. 2, 7, 35,) pro quo etiam *oppido* dixerunt superiores, v. g. Terentius et alii, sed Quinctiliani ætas illud respuebat, non tamen ita vehementer, ut alterum, *Antigerio*, quod et supra 1, 6, 40. damnavit.

26. *Ærumnas*] Forte nimium hic indulget auribus ætatis suæ Fabius: certe nobis, qui Julii Cæsaris et Augusti ævum primam dicendi regulam putamus, interdici non patimur vocabulo, quo sæpe usus est Cicero, quod definiit Tusc. 4, 8, *ægritudinem laboriosam*. Similiter de verbo *reor*, *autumo*, *proles*, judicandum: vid. Voss. 4, 1, 7. Notabilis est locus Cic. de Orat. 3, 38. *Raro* (h. e. *nonnunquam* Pear-

rum [y] ſit, ſi [z] dicatur *labor* [a]. Horridum, *reor:* tolerabile, *autumo:* tragicum [b], *prolem* [c] *ducendam* [d] *: univerſam* [e] *ejus* [f] *proſapiam*, inſulſum [g]. Quid multa? totus prope [h] muta-
27 tus eſt ſermo. Quædam tamen adhuc vetera vetuſtate ipſa gratius nitent, quædam etiam [i] neceſſario interim ſumuntur, *nuncupare* [k], et *fari* [l] *:* et [m] multa alia etiam audientibus grata [n] inſeri poſſunt; ſed ita demum, ſi non appareat affectatio, in quam mirifice Virgilius, [o]

[y] parvus G. [z] *om.* Kapp. [a] *om.* G. Jenſ. *Sed* quod *inſ.* G. G. 2. Jenſ. [b] *om.* Kapp. trigicum G. 2. [c] plolelem Kapp. [d] dicendam G. G. 2. Kapp. Jenſ. *et al. ap. Bur.* dicendum, *id eſt, dicere licet, conj. Werlhof.* Sed eruam univerſam ejus peroſapiam *Obr. quod placet Burm.* [e] univerſo G. 2. [f] ei G. [g] inſulſus G. [h] proprie G. 2. [i] eſſe G. 2. Jenſ. [k] enuncupare G. G. 2. Jenſ. *et al. unde natum aliorum* emancipare. [l] effari *Obr. recte puto: et probat Burm.* [m] *om.* G. G. 2. Kapp. Jenſ. [n] *om.* G. 2. Kapp. Jenſ. [o] et *inſ.* G. Jenſ.

cio interprete) *habet etiam in oratione poeticum aliquod verbum dignitatem: neque enim illud fugerim dicere, ut Cælius,* Qua tempeſtate Pœnus in Italiam venit: *nec* prolem, *aut* ſubolem, *aut* effari, *aut* nuncupari; *aut, ut tu ſoles, Catule,* non rebar *aut* opinabar; *aut alia multa, quibus loco poſitis grandior atque antiquior oratio ſæpe videri ſolet.* De *proſapia* laudavit Voſſius locum Ciceronis e fragm. Timæi, *Jovem, Junonem, reliquos, et eorum, ut utamur veteri verbo,* proſapiam. Cæterum horribilis pene in his, quæ ſequuntur, lectionis varietas, quam male ſit habitus a librariis Quinctilianus, oſtendit, et quam parum liquido conſtitui de ea hodie poſſit.

27. *nuncupare, et fari*] Verbum utrumque neceſſarium, quia ſolenne: alterum in *teſtamentis*, itemque in *votis*; *Effari* autem (ſic enim legendum putamus) in augurum diſciplina. Vide laudatos viro ſummo Cic. ad Att. 13, 42 extr. Serv. ad Æn. 3, 463, et 6, 197. Add. Cic. de Legg. 2, 8, *Urbemque, et agros, et templa liberata et effata habento*; ubi vid. Manut. ac Davieſ.

27. *mirifice Virgilius*] Quæcunque hic delirarunt librarii, aut ingenioſe ſomniarunt viri eruditi, referre omnia nec inſtituti noſtri, et tanto minus opus eſt, cum exſpectemus adhuc pleniſſimam Catalecton veterum poetarum editionem, quorum hæc non contemnenda pars eſt. Egerunt de illo Jo. Ba. Pius adnott. poſter. c. 43. Turneb. 27, 29. Scalig. ad Catal. p. 221 ſq. Salm. ad Solin. p. 814: laudati omnes Burmanno. Separemus ea, quæ certa ſunt, ut in hoc genere nimirum, ab illis, quæ mera tantum hariolatione conſtant. In Cimbrum iſta luſiſſe Virgilium, fratris ſui, ut fama ferebat, interfectorem, ipſe docet Fabius. Porro perſuadet Scaliger, illud epigramma reſpici ab Auſonio in Technopægnio tit. Grammaticomaſtix p. 495. Toll.

Dic, quid ſignificent Catalecta
Maronis? in his AL
Celtarum poſuit, ſequitur non lucidius TAU,
Et quod Germano miſtum male letiferum MIN.

Hinc de ſententia epigrammatis Virgiliani colligere licet, voluiſſe poetam eadem opera et verborum inſolentiam Cimbro et fratricidium objicere, fingendo, verbis illis tanquam tot veneni ſpeciebus interfectum ab

Corinthiorum[p] *amator iste verborum,* 28
Iste[q] *iste rhetor: namque quatinus totus*
Thucydides Britannus[r], *Atticæ febres*[s],
Tau[t] *Gallicum, min*[u], *al spinæ male illisit*[x].
Ita omnia ista verba miscuit fratri[z].

[p] *Sic* G. G. 2. Kapp. Jenf. *Alm. Voss.* 2. *Ald. Bas.* Hornitiorum Reg. Hormetiorum *Catal.* Hormethiorum Vascos. *Hinc* Hermætiorum *Turn. ut alludatur ad* Αἴτια *Callimachi, in quibus obscura multa vocabula.* Rhetor metrorum, *vel* meiorum, *h. e.* μειύρων *Scal.* Tumentiorum *Salmas.* Hermechiorum *Voss. ad Melam* 3, 4. Hemitomiorum *Bern. Moneta ap. Capper.* Hemioniorum, *i. e. hybridarum, et quasi mulorum Werlh.* [q] *Versum hunc om.* G. G. 2. Jenf. [r] tyrannus *Catal. Ald. et plur.* [s] sepres Jenf. febris *Catal. Salmas.* Attice febris *Werlh.* [t] tam G. 2. [u] enim et spinæ G. G. 2. Kapp. minet prosinet *Ald.* minæ et spiræ *Bas.* Spinæ ipsemet *Catal.* min ipse sit al illisit *Pith.* min ipsum et al ei illisit *Scal.* min sit et al *Salmas.* min al spinæ malæ Obr. [x] Male illi sit G. 2. *et conj. Werlh. qui ita connectit,* Male illi sit, Ut omnia ista verba miscuit fratri. [z] frater G. G. 2.

eo fratrem. Hæc, puto, generatim de emendatione atque interpretatione corruptissimi epigrammatis dici possunt. Reliqua ad singulos versus adscribemus.

28. *Corinthiorum*] Si placeat hæc lectio, vel ad luxum et delicias respici potest, vel ad misturam æris Corinthii, quod Pio probatur et Burmanno. Et tantis præsidiis nititur, ut possessione tueri se possit. *Hermætiorum* nimis eruditum videtur et abstrusum. Idem fere de Scaligeranis cogitatis dixerim. Lepida sunt, nisi quod Græca, *Hemitomia* et *Hemionia*.

28. *Thucydides Britannus*] In hac etiam lectione, ut videmus, conveniunt major meliorque pars MSStorum: ac potest Cimber iste cum Cæsare fuisse in Britannia, gente tum omnino barbara, potest de illa expeditione aliquid mandasse literis; eademque adeo forma *Thucydides Britannus* dictus esse, qua Trebatio suo ridiculam *ICti Britannici*, vel Samarobriviensis personam imponit Fam. 7, 11.

28. *Atticæ febres*] Febriculosum et frigidum Atticismi studium hic perstringi apparet. Placebat hanc in rem Werlhofii mei ratio, *Attice febris*, Ἀττική; ut ipso vocabulo Græcismi adfectatio tangatur.

28. *Tau Gallicum*] Adhuc sic satis convenit inter libros. Nec puto facile esse aliam interpretationem invenire præter illam, quam Scaliger protulit, quæque firmari plurimis exemplis et ratione manifesta potest. *Tau, min, al,* pro *tauro, minio, allio,* pronuntiabant barbari Britanniæ insularis et Celticæ s. Gallicæ. Quare *Tau Gallicum* dixerit *taurum* Gallico more pronuntiatum. Potest adjungi illud quoque, quod monuit Pius, ex figura literæ *crucem* intelligi: quam ille fratricidio meruerit.

28. *min, al spinæ*] Hic vero tanta scripturæ et sententiarum diversitas, ut, qui certi quidquam explicare velit, nihil videatur agere. Qui *minæ* et *spinæ* legunt, possunt illi uti interpretatione Werlhofii, qui in *minis* Græcismi adfectationem reprehendi ait, cum Cimber non more Romano, et Sestertiaria ratione, sed Græcula per *minas* computandi utatur; *spinas* autem ipsam verborum asperitatem intelligit. Si autem verum est, quod supra posuimus, Ausonianum Grammaticomastiga huc respicere; ad Pithœi, Scaligeri, Salmasii conjecturas eundum, quæ omnes hoc habent, Cimbrum illum truncatorum, monosyllaborum certe, verborum adfecta-

29 Cimber[a] hic fuit, a quo fratrem necatum hoc Ciceronis dicto notatum eſt, *Germanum Cimber occidit.* Nec minus noto Salluſtius epigrammate inceſſitur,

Et verba antiqui multum furate Catonis
Criſpe, Jugurthinæ conditor hiſtoriæ.

30 Odioſa cura: nam eſt[b] cuilibet facilis, et hoc peſſima[c], quod[d] rei[e] ſtudioſus non verba rebus aptavit, ſed res extrinſecus arceſſit, quibus hæc verba conveniant. Fingere, ut primo libro dixi, Græcis magis conceſſum eſt, qui ſonis etiam quibuſdam et affectibus non dubitaverunt nomina aptare: non alia libertate, quam qua[f] illi primi homines
31 rebus appellationes dederunt. Noſtri autem, in jungendo aut derivando paullum aliquid auſi, vix in hoc ſatis recipiuntur. Nam memini juvenis admodum inter Pomponium et Senecam etiam præfationibus eſſe tractatum, an *gradus eliminat*, apud[g] Accium in Tragœdia, dici oportuiſſet. At veteres ne *expectorat* quidem timuerunt. Et
32 ſane ejuſdem notæ eſt, *exanimat.* At in tractu[h] et declinatione talia ſunt, qualia apud Ciceronem *beatitas* et *bea-*

[a] Cimbri G. [b] et G. *recte, puto.* [c] peſſimum G. Jenſ. [d] quia G. [e] *Vid, leg.* ejus. [f] *om.* G. Jenſ. [g] ap. Acc. *om. iid.* [h] tracta Jenſ.

tione enecare auditores: neque opus fuiſſe alio veneno ad fratrem, quem interfecerit, tollendum e medio. *Venena* vocat malos verſiculos Catullus c. 14, et c. 42 orationem *plenam veneni et peſtilentiæ*. Unum adjicimus, egregie huc advocatum a Burmanno Suetonii locum Aug. 86, ubi ab ipſo Auguſto, Tiberium ſuum monente, inter malos loquendi auctores (quæcunque de reliquo ſit illius loci vel ſcriptura verior vel interpretatio) *Cimber* refertur.

29. *Ciceronis dicto*] Acerbiſſimo illo Phil. 11, 6, in recenſu ſatyrico exercitus Antoniani, *Lumen et decus illius exercitus pene præterii, T. Annium Cimbrum, Lyſidici filium, Lyſidicum ipſum* [*Græco verbo*] *quoniam omnia jura diſſolvit: niſi forte* jure Cimber Germanum occidit.

29. *Salluſtius*] Accuſat illum hoc nomine Auguſtus eadem epiſtola, qua Cimbrum ab eo notatum diximus, apud Sueton. cap. 86. *Ut verbis, quæ Criſpus Salluſtius excerpſit ex Originibus Catonis, utaris.*

30. *verba rebus aptavit*] Niſi *aptavit* ἀορίςως Græco more ſumatur, quod familiare præſertim Senecæ; legendum videtur *aptat*; ſequitur enim *arceſſit, conveniant*, quæ parum reſpondent præterito.

30. *primo libro*] 1, 5, 71 ſq. Add. 8, 6, 31.

31. *gradus eliminat*] Extra limen profert, domo egreditur. Non eſt, ut adſcribamus huc, quæ cum maxime in Theſauro L. L. Stephaniano retractamus.

32. *tractu et declin.*] Ut nimirum *nomen* vel *cognomen trahere* aliquid ab altero dicitur. *Tractationem* vocat Cic. Partit. cap. 5, ubi ponuntur verba *ab oratore modificata, et inflexa quodammodo.*

titudo: quæ dura quidem ſentit eſſe, verumtamen uſu putat poſſe molliri. Nec a verbis modo, ſed a nominibus quoque, derivata ſunt quædam, ut a Cicerone *Sullaturit*[k], et ab[l] Aſinio *Fimbriaturit*[m] et *Figulaturit*. Multa ex Græ- 33
co formata nova, ac plurima a Sergio † Flavio, quorum dura quædam[n] admodum videntur, ut[o] *ens*, et *eſſentia*: quæ cur tantopere aſpernemur, nihil video, niſi quod iniqui judices adverſus[p] nos ſumus, ideoque paupertate ſermonis laboramus. Quædam tamen perdurant. Nam et, 34
quæ vetera nunc ſunt, fuerunt olim nova, et quædam in uſu perquam recentia[q], ut Meſſala primus *reatum*, *munerarium* Auguſtus primus[r], dixerunt. *Piraticam* quoque, ut *muſicam* et[s] *fabricam*, dici adhuc dubitabant mei præceptores. *Favorem*, et *urbanum*, Cicero nova credit. Nam et in epiſtola ad Brutum, *Eum*, inquit, *amorem*, *et eum* (*ut*[t] *hoc verbo utar*) *favorem in conſilium advocabo*. Et ad Ap- 35
pium Pulchrum, *Te hominem, non ſolum ſapientem, verum*

[k] Syllatum G. Jenſ. *et al. ap. Bur.* ſyllabatum *Andr.* ſubuculatum *Aſc. Ald. et plur.* Ita *inſ.* G. *et al.* [l] *om.* Jenſ. [m] Fimbriatum et Fibulatum G. Jenſ. *et optimi quique ap. Burm.* † Sergio, Flavioque Jenſ. *et al. ap. Burm.* [n] quem *iid.* [o] utraque ens et entia Jenſ. utquens G. [p] apud G. [q] recenti G. *non male.* [r] primo dixerit G. *Deinde* Reatum nemo ante Meſſalam, numerarium nemo ante Auguſtum dixerat *inſ.* G. Jenſ. [s] *om.* G. [t] in *inſ.* Jenſ.

32. *dura qu. ſentit eſſe*] Vid. ſupra ad 1, 5, 72.

32. *Sullaturit*] Difficile eſt hic verum videre. *Sullaturit* eſſe Ciceronis, dubio caret; exſtat enim ad Att. 9, 10, poſt med. et laudat noſter deinde 8, 6, 32. Sed libri quam varient, indicavimus. *Fimbriaturit*, *Figulaturit*, conjecturæ ſoli debetur: ac de *C. Fimbriæ* furore res nota: *Figulaturit*, analogiam non ſervat, a *Figulo* ſi ducas, (forte Cluſinio illo, de quo 7, 2, 26,) *Fibulam* cognomen Romanum, unde *Fibulaturit* trahi poſſit, non inveniri puto. Itaque vehementer inclino in Burmanni ſuſpicionem, verius forte eſſe, ut legatur *ſubuculatum*, *fimbriatum*, *fibulatum*.

33. *Sergio Flavio*] Flavii *eſſentia* et *entia* commemorantur etiam ſupra 2, 14, 2. Diverſos homines eſſe Sergium et Flavium, recteque habere adeo lectionem *Sergio, Flavioque*, inde fit probabile, quod diverſarum gentium nomina ſunt, quæ in uno homine jungi, ſerius inſtitutum eſt. Laudat in hanc rem Burmannus Sirmondum ad Sidon. lib. 1. prin. Fabrett. Inſcr. c. 3, p. 203.

34. *ut Meſſala primus*] Quam ſuperfluam ſententiam paullo poſt inſerant libri veteres, ſub litera *r* indicatum eſt. Quid ſi ita dederit Fabius? *quædam in uſu perquam recenti. Reatum nemo ante Meſſalam; munerarium nemo ante Auguſtum dixerat.* His deinde gloſſam ſubjunxit aliquis, *ut Meſſala primus reatum, munerarium Auguſtus primo dixerit.* Hæc pro Fabii verbis arrepta a Criticis priorem ſenſum eliſere.

35. *ad Appium Pulchrum*] Fam. 3, 8.

etiam (ut nunc loquuntur[u]*) urbanum*. Idem putat a Terentio primum dictum esse *obsequium*. Cæcilius ad[x] Sisennam, *Albenti cœlo*. *Cervicem* videtur Hortensius[y] primus[z] dixisse: nam veteres pluraliter appellabant[a]. Audendum itaque. Neque enim accedo Celso, qui ab ora-
36 tore verba fingi vetat. Nam, cum sint eorum alia (ut dicit Cicero) *nativa*, id est, *quæ significata sunt* primo[b] *sensu*: alia *reperta*, quæ ex his facta sunt: ut jam nobis ponere alia[c], quam[d] quæ[e] illi rudes homines primique fecerunt, fas non sit, at *derivare*, *flectere*, *conjungere*, quod
37 natis postea concessum est, quando desiit licere[f]? Et, si quid periculosius finxisse videbimur, quibusdam remediis præmuniendum est, *Ut ita dicam*; *Si licet dicere*; *Quodam-*

[u] loquimur G. [x] a Sisenna G. *et al. ap. Bur. vid. leg.* ac Sis. *v. no.* [y] Torrentius G. 2. [z] primum G. [a] appellant G. Jens. [b] primo —sunt *om.* G. *et al. ap. Burm.* [c] aliqua G. [d] quam *om.* G. Jens. [e] quod G. [f] licet G.

35. *a Terentio dictum*] Si respicit, ut videtur, Læl. c. 24, non hoc dixit Cicero, Terentium primo usum verbo *obsequii*, quod falsum esset; sed Lælium (cui quidam tribuebant Terentii fabulas) ex personæ decoro introducit laudantem primo versiculum illum familiaris sui *obsequium amicos*, ac mox dicentem, *In obsequio autem, quoniam Terentiano verbo lubenter utimur*, &c. Verbo *obsequi* honestissima significatione sæpe uti Terentium, vel index docuerit.

35. *Cæcilius ad Sis.*] Ostendit Burmannus, Cæcilium Comicum *ad Sisennam* historicum scribere per temporum rationes non potuisse. Suspicatur igitur merito, legendum *Cæcilius*, vel etiam *Cælius* Antipater, historicus, *ac Sisenna*.

35. *Cervicem Hortensius*] Habet hoc Fabius a Varrone, ut videtur, qui de L. L. 7, 5, et 9, 4, extr. Hortensio hoc tribuit: et priore quidem loco addit, *in poëmatis*. Sed refutatur testimoniis Pacuvii apud Cic. de Divinat. 2, 64, ubi testudini *cervix anguina* tribuitur, et Lucretii 6, 744.

36. *ut dicit Cicero*] Partit. c. 5. *Simplicia verba partim* nativa *sunt*, *partim* reperta. Nativa *ea*, *quæ significata sunt sensu*: reperta, *quæ ex his facta sunt*, *et novata aut similitudine*, *aut imitatione*, *aut inflexione*, *aut adjunctione verborum*. Formula, *quæ significata sunt sensu*, obscuritatis aliquid habet. Intelligendus est ipse sensus communis, qui significavit, indicavit (de quorundam sententia) hominibus prima illa verba. Hæc sunt verba *pene una nata cum ipsis rebus*, ut loquitur de Orat. 3, 37. Magna olim disputatio agitabat philosophos, essentne ex conventione quadam et impositione data prima illa nomina, an ab ipsa natura, vel Deo adeo, orta? ut, qui nominum rationem teneret, ipsas rerum, quas notant, naturas ignorare non posset. Hoc in utramque partem disputatur in Platonis Cratylo. Jam Hippocrates de arte 3, 4, τὰ ὀνόματα φύσιος νομοθετήματα appellat: unde apparet, nihil novasse Platonem, cum νομοθεσίας et νομοθέτου in hoc argumento nominibus crebro utitur; nec fuisse adeo, quod ὀνομοθεσίαν substituere vellet Ficinus Marsilius.

modo; *Permittite*[ff] *mihi sic uti*[g]. Quod idem etiam in iis, quæ licentius translata erunt, proderit[h], quæ non tuto dici possunt. In quo non falli judicium nostrum, solicitudine ipsa manifestum erit[i]. Qua de re Græcum erit illud[k] elegantissimum, quo præcipitur ita[l], προεπιπλήσσειν[m] τῇ ὑπερβολῇ. *Translata* probari, nisi in contextu sermonis, non possunt. Itaque de[n] singulis verbis satis dictum, quæ, 38 ut alio loco ostendi, per se nullam virtutem habent. Sed ne inornata[o] sunt[p] quidem, nisi cum sunt infra rei, de qua loquendum est, dignitatem: excepto, si obscœna nudis nominibus enuntientur. Quod viderint, qui non pu- 39 tant esse vitanda, quia nec sit vox ulla natura turpis: et, si qua est rei deformitas, alia quoque appellatione quacumque ad intellectum eumdem nihilominus perveniat. Ego Romani pudoris more contentus, ut jam respondi talibus, verecundiam silentio vindicabo. Jam hinc igitur ad con- 40 juncti sermonis rationem transeamus. Cujus ornatus in hæc duo prima dividitur, quam concipiamus elocutionem, quo modo efferamus. Nam primum est, ut liqueat[q], augere quid velimus, an minuere; concitate dicere, an moderate; læte, an severe; abundanter, an presse; aspere, an leniter; magnifice, an subtiliter; graviter, an urbane. Tum, quo translationis genere, quibus figuris, qualibus 41 sententiis, quo modo, qua postremo collocatione id, quod intendimus, efficere possimus. Ceterum dicturus, quibus ornetur oratio, prius ea, quæ sunt huic contraria laudi, attingam: nam *prima virtus est, vitio carere*. Igitur ante 42

[ff] permittere Jens. permitte G. [g] *om.* Jens. [h] proderunt G. [i] est G. [k] *om.* G. [l] *om.* G. *recte.* [m] προσεπιπλάττειν G. [n] *om.* Jens. [o] inordinata G. [p] quidem quæ sunt G. Jens. [q] liceat G.

37. *quæ licentius translata*] Jam adnotavit Philander Cic. de Orat. 3, 41, *Si vereare, ne paullo durior translatio esse videatur, mollienda est præposito sæpe verbo* &c. Sed plena manu, quæ huc pertinent, congessit Tollius ad Longin. 32, 3, p. 173, ubi παραμυθίας, θεραπείας, μειλίγματα appellari videas, quibus audacior translatio excusatur. Ἄκος addi poterat ex Aristotelis loco jam citando.

37. προεπιπλήσσειν] Sumtum ex Aristot. Rhet. 3, 7, 12, ubi minus accurate legitur προσεπιπλήσσειν. Multa de hoc verbo H. Stephanus pr. adnotationum in expositiones proverbiorum quorundam Erasmicorum. Breviter, προεπιπλήττειν ἑαυτῷ vel τῇ ὑπερβολῇ dicitur orator, cum excessum quemvis primus ipse reprehendit, ut non judicio labi videatur, sed ipsa rei magnitudine impelli.

38. *alio loco*] 1, 5, 3.

39. *vox ulla natura turpis*] Uti volunt Stoici, in nobili ad Pætum epistola Cic. 9, 22. Nota etiam Baelii (Bayle) disputatio.

41. *prima virtus*] Horat. Epist. 1, 1, 41. *Virtus est vitium fugere, et sapientia prima Stultitia caruisse.*

omnia NE speremus ornatam orationem fore, quæ proba-
bilis non erit. *Probabile* autem Cicero id genus dicit,
quod non plus minusve est, quam decet[r]. Non, quia comi
expolirique non debeat: (nam et hæc ornatus pars est)
43 sed, quia VITIUM est ubique, quod nimium est. Itaque
vult[s] esse *auctoritatem et*[t] *pondus in verbis, sententias vel
graves, vel aptas opinionibus hominum ac moribus.* His
enim salvis licet assumere ea, quibus illustrem fieri oratio-
nem putat, *delecta*[u], *translata, superlata*[x], *ad nomen ad-
juncta, duplicia*[z], *et idem significantia, ab*[a] *ipsa actione atque*
44 *ab imitatione rerum non abhorrentia.* Sed, quoniam vitia
prius demonstrare aggressi sumus, vel hoc vitium sit[b],
quod κακέφατον[c] vocatur: *sive* mala consuetudine in ob-
scœnum intellectum sermo detortus est, ut *ductare exerci-*

[r] dicit G. J. [s] in nobis G. Jens. *omisso* vult. [t] et pondus *om. iid.* [u] Delectat G. Delectant *al. Vid. no.* [x] supra lata G. Jens. [z] *om.* G. duplicata *forte dedit Fabius ex Cic. h. e. composita.* [a] ab i. act. *om.* G. Jens. [b] *om.* G. [c] κακεφατον G. *forte fuit* κακήφατον, *aut* cacemphaton, κακέμφατον, *quod maxime probat H. Stephanus de abusu Gr. L.* p. 129.

42. *Probabile Cicero*] Partit. c. 6. *Probabile genus est orationis, si non nimis est comtum atque expolitum, si est auctoritas et pondus in verbis, si sententiæ vel graves, vel aptæ opinionibus hominum et moribus.* Nimirum *probabile* est non modo verisimile, sed quod probari, placere, laudari possit.

43. *delecta, translata*] Sic legendum non dubitabit, qui inspicere Ciceronis verba voluerit. His enim, quæ modo laudavimus, subjungit, *Illustris autem oratio est, si et verba gravitate delecta ponuntur, et translata, et superlata, et ad nomen adjuncta, et duplicata,—abhorrentia.* Origo mendi, quod sustulimus, inde, quia ad *delecta* primum adhæsit inter dictandum prima litera vocis *translata*; deinde cum male cohæreret singulare verbum pluralibus, *delectant*; consequens fuit, ut aliter interpungeretur &c.

44. *ductare exercitus*] Utitur eo Sallustius Catil. 11, 5, et Jug. 70, 2. Delicatuli quidam et belli homines erubescere se fingunt ad id verbum, quoniam Plautus Asin. 1, 3, 12, sqq. 5, 2, 13, et alias sæpe eo utitur in negotio lenonio et meretricio. Cortius ad locum posteriorem Sallustii turpius etiam quiddam suspicatur ex Juven. 6, 238. In *patrandi* verbo, quo usi sunt ante et post Fabium optimi quique scriptores, non minus absurde turpiculum quiddam quærebant Fabii ævo quidam vel stulte delicati vel frigide jocosi, qui bonam nobis honestissimorum verborum partem eriperent, si ponere non liceret, quocunque impuri homines male aliquando usi sunt; *facere, pati, ludere, molere* non liceret dicere, et sexcenta alia. Est tamen, ubi *evincentibus vitiis*, ut ait noster, h. e. prævalentibus concedendum sit, quod nostræ etiam consuetudinis verbo declarare licet. *Scheren* tondere significat Germanis, puto, omnibus: significat etiam majori eorum parti ludere aliquem vel liberalius, vel cum aliqua etiam vexatione aut ignominia: sed Lipsiæ honos præfandus est, &c. De illo *Ductare exercitum* conf. Bur. ad Val. Flacc. 6, 377.

tus,

tus, et *patrare bellum*, apud Salluſtium dicta ſancte et an-
tique, ridentur[d] a nobis, ſi diis placet; quam culpam non
ſcribentium quidem judico, ſed legentium; tamen vitan- 45
da, quatenus verba honeſta moribus perdidimus, et evin-
centibus etiam vitiis cedendum eſt: *ſive* junctura defor-
miter ſonat, ut, ſi *cum hominibus notis loqui* nos dicimus,
niſi[e] hoc ipſum *hominibus* medium ſit, in præfanda[f] vide-
mur incidere; quia ultima prioris ſyllabæ litera, quæ ex-
primi, niſi labris[g] coeuntibus, non poteſt, aut interſiſtere
nos indecentiſſime cogit, aut continuata[h] cum inſequente,
in[i] naturam[l] ejus corrumpitur. Aliæ[m] conjunctiones ali- 46
quid ſimile faciunt, quas perſequi longum eſt, in eo vitio,
quod vitandum dicimus[n], commorantes. Sed *diviſio* quo-
que[o] affert eamdem injuriam pudori, ut, ſi *intercapedinis*
nominativo caſu quis utatur. Nec ſcripto modo id acci- 47

[d] ridentibus ſi G. Jenſ. [e] niſi hoc *om.* G. [f] *Sic* G. *it. Obr. et plur. ap. Burm.* præfata *rel.* [g] libris G. laboris Jenſ. [h] cogitata G. Jenſ. [i] *om.* G. [l] natura G. Jenſ. [m] aliquæ G. aliæque Jenſ. [n] ſcimus G. [o] *om.* G.

45. *in præfanda*] Quibus *honor præfandus* ſit, ut Plin. 7, 51, ſ. 52, inter *ſigna letalia* refertur *præfandi humoris e corpore effluvium.*

45. *prioris ſyllabæ*] Clarius dixiſſet *primæ*; loquitur enim de M ultima ſyllabæ CUM. Hæc *exprimi niſi labris coeuntibus non poteſt*; unde eſt illud ænigma de fratribus quatuor et viginti eadem porta exeuntibus, quorum duodecimus claudat valvas. Igitur etiam in compoſitis facile tranſit in proximam liquidam, ut in *colligo*, *connatus*, *corrado*. Quare ſi jungas *cum notis*: aut diſtinctæ pronuntiationis cauſſa claudenda labia poſt primam ſyllabam, et indecore inſiſtendum inter præpoſitionem et ejus caſum, aut pronuntiandum *cunnobis*, &c. ut *m* litera in naturam ſequentis *n corrumpatur*, h. e. mutetur, qua ratione duæ priores ſyllabæ efficiunt id nomen, quod dici honeſte non poterat, licet Satyrici eo frequenter, Horatius etiam per Synecdochen partis diſtinguentis et petitæ pro toto, uterentur.

46. *diviſio quoque*] Non formaliter tantum, ut loquuntur Scholaſtici, poſuit hanc vocem, ſed materialiter etiam pro ſe ipſa. Significant enim tres poſteriores ſyllabæ ſimile quiddam ei, quod duæ in *intercapedo*, id quod etiam in Ciceronis epiſtola citata obſervatum. Neque vero fugit Fabium nominis hujus ratio, qui in hoc ipſo tractatu epiſtolam Ciceronis præ oculis videtur habuiſſe. Sed ita ponit, ut, quod alias ſolet, exempli vim præceptum habeat, (vid. ad 8, 2, 15) et tanto magis pudori ſuo conſulat, quo minus ſtatim, quid ſibi velit, lectores obſervant. In hoc itaque ſolo non convenit mihi cum Jo. Frid. Chriſtii, elegantiſſimo ingenio, ſumma doctrina, et moribus candidiſſimis viri, interpretatione hujus loci, quam dedit Noctt. Acadd. Obſ. 9, p. 112, ſqq. unde etiam cognoſcere poſſunt ſtudioſi, reliqua ad hunc de obſcœnis locum pertinentia unde peti queant.

47. *Nec ſcripto—ſenſu*] Utitur diviſione alias uſitata in cauſſis, *ſcripti* et *voluntatis*. Ad *ſcriptum* pertinent, quæ de *junctura* ac *diviſione* vocum dixit: hæc enim ſcripto vel committi poſſunt, vel evitari, ſi non ſcribas v. g. *cum nobis*, ſed *nobiſ-*

dit, sed etiam sensu plerique obscæne intelligere, nisi caveris, cupiunt: ut apud Ovidium,

Quæque latent, meliora putat;

ac ex verbis, quæ longissime ab obscænitate absunt, occasionem turpitudinis rapere. Siquidem Celsus cacophaton [p] apud Virgilium putat,

Incipiunt agitata tumescere,

48 quod si recipias, nihil loqui tutum est. Deformitati proximum est *humilitatis vitium*, *ταπείνωσιν* vocant, qua rei magnitudo vel dignitas minuitur: ut, *Saxea* [q] *est verruca in summo montis vertice.* Cui natura contrarium, sed errore par est, parvis dare excedentia modum nomina, nisi cum ex industria risus inde captatur. Itaque nec parricidam, *nequam* dixeris hominem, nec deditum forte meretrici, *nefarium:* quod alterum parum, alterum nimium est.
49 Proinde quædam [r] *bebes*, *sordida*, *jejuna*, *tristis*, *ingrata*, *vilis* oratio est. Quæ vitia facillime fiunt [s] manifesta contrariis virtutibus. Nam primum *acuto*, secundum *nitido*, tertium *copioso*, deinceps [t] *bilari*, *jucundo*, *accurato* diversum est.
50 Vitanda [u] & *μείωσις*, cum sermoni quidem [x] deest aliquid, quod [z] minus plenus sit, quamquam id obscuræ potius,

[p] cacephaton G. Jens. *Vid. supra no. c.* [q] ea G. ex ea Jens. *et al. ap. Bur.* [r] quæ hæc habet Jens. quædam sordida G. [s] fient G. [t] denique G. [u] vitari G. vitatum Jens. [x] *om.* G. [z] quod—plenum G.

cum, si non ponas nominativum *intercapedo*: *sensus* autem etiam bonus interdum pervertitur ab impuris vel jocosis certe hominibus, qui *cupiunt obscæne intelligere*, quæ alium in sensum dicta sunt. Ita v. g. castissima Virgilii hemistichia in Centone nuptiali aliorsum plane detorsit Ausonius, qui virgines illius musas arcana nuptialis tori, non sine rubore illarum, coegit Latine admodum ac diserte eloqui.

47. *Virgilium*] Georg. 1, 357.

48. *Saxea est verruca*] Incertum, an eundem ex Originibus Catonis locum præ oculis habuerit Fabius, quem Gellius 3, 7, qui illud videtur indicare, solenne fuisse Catoni, *locum editum asperumque verrucam* appellare. Certe *Saxea* apud Gellium non est. Quod si hic etiam pro *Saxea* legas e MSS. *ex ea*, intell. ταπεινώσει, propius ad locum Gellii accesseris, quod nec Burmanno displicet. Cæterum reprehendit hic etiam, quod amat, Fabium ὁμότεχνος Vossius 4, 6, 9: et est sane tanta similitudo ut Gelliana definitione et *verruca* proprie dicta, et id, quod vult Cato, non indicetur modo, sed prope depingatur. Melius certe hoc, quam *umbilicus terræ* dictum mihi videbatur, quod ita multis placuit, (vid. Voss. laudatissimi operis 4, 6, 1) nec pejus, quam *venæ*, quas *auri* et aliorum metallorum terræ tribuimus.

48. *ex industria*] Totus fere lepos Βατραχομυομαχίας, Virgiliani de apibus carminis, et eorum omnium, quibus minutarum rerum elogia continentur, ex eo fonte profluxit.

quam inornatæ orationis vitium est. Sed hoc quoque cum a prudentibus fit, schema dici solet, sicut ταυτολογία, id est, ejusdem verbi aut sermonis iteratio. Hæc enim, 51
quamquam non magnopere summis auctoribus vitata [a], interim vitium videri potest: in quod sæpe incidit etiam Cicero, securus tam parvæ observationis, sicut hoc loco, *Non solum igitur illud judicium judicii simile, Judices, non fuit.* Interim mutato [b] nomine ἐπανάληψις dicitur, atque est et ipsum inter schemata: quorum exempla illo loco reddam, quo virtutes erunt. Pejor [c] hac ὁμοιολογία est, quæ nulla 52
varietatis gratia levat tædium, atque est tota coloris [d] unius, quæ maxime deprehenditur carens arte oratoria, eaque [e] et in sententiis, et figuris, et compositione [f] longa, non animis solum, sed etiam auribus est ingratissima. Vitanda 53
μακρολογία, id est, longior, quam oporteat, sermo, ut apud Livium, *Legati, non impetrata pace, retro domum, unde venerant, abierunt.* Sed huic vicina periphrasis virtus habetur. Est et πλεονασμὸς vitium, cum supervacuis verbis oneratur oratio, *Ego meis oculis vidi.* Satis est enim, 54
vidi. Emendavit hoc non [g] inurbane in Hirtio [h] Cicero, qui [i], cum in Pansam declamans, *filium a matre decem mensibus in utero latum esse* dixisset, *Quid? aliæ,* inquit, *in penula* [k] *solent ferre?* Nonnumquam tamen illud genus, cujus exemplum priore loco posui, affirmationis gratia adhibetur,

——*Vocemque his auribus hausi.*

[a] vitanda G. [b] mutatio nominis G. [c] pejor hac *om.* G. [d] dotis un. qua G. *et al. ap. Bur.* [e] æque ut et sententiis G. *et Voss.* 2. [f] impositione Jens. [g] etiam urbane G. Jens. [h] Hirtii G. Hirtium Jens. [i] caussa passivum G. cum passivum Jens. *Hinc* Passienum *suspicabatur Regius.* [k] *Forte* perula: *vid. no.*

51. *Cicero*] Pro Cluent. c. 35, ubi tamen interpunctione Sylvius et Grævius τὸ ταυτολόγον sustulerunt, *Non fuit igitur illud judicium: judicii simile, judices, non fuit.* Illa forte familiaris potius ταυτολογία quam anaphora speciosa fuerit, quod Fam. 3, 7, ponit, *An ego tibi obviam non prodirem?* primum, *Appio Claudio?* deinde, *imperatori?* deinde, *more majorum?* deinde, *quod caput est, amico?*

53. *apud Livium*] Dicitur esse libro 8.

54. *in Hirtio*] Qui cum Dolabella, aliisque declamaret apud Ciceronem: vid. Fam. 9, 18.

54. *in penula*] Si ita dedit Quinctilianus, sinus vestis intelligendus fuerit. Verum cum *penula* non sit inter ordinarias mulierum vestes, olim placuit viris eruditis Passeratii conjectura, suspicantis *in perula.* Cæterum nimis forte hic urbanum fuisse Ciceronem, ex usu frequenti Romanorum Græcorumque probabile facit Burmannus, qui *uteri,* τῆς γαστρὸς mentionem frequentissime faciunt.

54. *Vocemque*] Virg. Æn. 4, 359.

55 At [l] vitium erit, quoties otiosum fuerit, et supererit, non,
cum [m] adjicietur. Est etiam, quæ περιεργία vocatur, *su-*
pervacua (ut sic dixerim) *operositas*, ut a diligenti *curiosus*,
et a religione *superstitio* distat. Atque, ut semel finiam [n], ver-
bum omne, quod neque intellectum adjuvat, neque orna-
56 tum, *vitiosum* dici potest. Κακόζηλον, id est, *mala affec-*
tatio, per omne dicendi genus peccat. Nam et *tumida*,
et *exilia*, et *prædulcia*, et *abundantia*, et *arcessita*, et *ex-*
sultantia, sub idem nomen cadunt. Denique κακόζηλον
vocatur, quidquid [o] est ultra virtutem, quoties ingenium
judicio caret, et specie boni fallitur: omnium in eloquen-
57 tia vitiorum pessimum. Nam cetera parum [p] vitantur,
hoc petitur. Est autem totum in elocutione. Nam *rerum*
vitia sunt, *stultum*, *commune*, *contrarium*, *supervacuum*:
corrupta oratio in verbis maxime *impropriis*, *redundantibus*,
comprehensione obscura, *compositione fracta*, *vocum similium*
58 aut *ambiguarum puerili captatione* consistit. Est autem
omne [r] κακόζηλον utique falsum, etiamsi non omne falsum
κακόζηλον, ut [s], cum dicitur aliter, quam se natura habet,
et quam oportet, et quam sat est. Totidem autem gene-
ribus corrumpitur oratio, quot ornatur. Sed de hac parte
et in alio a [t] nobis opere plenius dictum est, et in hoc sæpe
tractabitur [x], et adhuc spargetur [z] omnibus locis. Lo-
quentes [a] enim de ornatu, subinde, quæ sunt vitanda, si-
milia [b] virtutibus vitia dicemus. Sunt inornata [c] et hæc,
59 *Quod male dispositum est, id* [d] ἀνοικονόμητον· *Quod male*
figuratum, id [d] ἀσχήματον· [e] *Quod male collocatum, id* [d] κα-
κοσύνθετον vocant. Sed de *dispositione* diximus: de *figuris*
et *compositione* dicemus. Κοινισμὸς [f] quoque appellatur
quædam mixta ex varia ratione linguarum oratio, ut,

[l] Tale G. *vid. leg.* Quare. [m] tamen G. [n] vel *inf.* G. Jens. [o] quod quidem ultra G. [p] *Sic G. et MSS. plur. ap. Bur.* cæt. vitantur Jens. cum vitentur *al.* [r] nomen G. [s] et dic. G. etiam dic. Jens. [t] *om.* G. Jens. [x] tractatur G. Jens. [z] spargitur Jens. [a] Loquente *id.* [b] autem *inf.* G. [c] in ornatu G. Jens. [d] *om.* G. *ter.* [e] ἀσχημάτιστον G. [f] σωραισμὸς G.

56. *cetera parum vitantur*] Prætuli lectionem non auctoritate modo, sed elegantia etiam, ut mihi videtur, præstantem. Horat. A. P. 353, *Non ego paucis Offendar maculis, quas aut incuria fudit, Aut humana parum cavit natura.*

58. *in alio opere*] Quodcunque fuerit hoc opus, fuit autem sine dubio *de caussis corruptæ eloquentiæ*, diversum certe fuit ab eo, qui nunc superest de hac re, dialogo: in quo nihil specialium præceptionum habeatur, sed in universum caussæ indicantur, cur circa sextum Vespasiani patris annum multum jam defecerit ab Tulliani ævi fastigio eloquentia.

ſi [g] Attica, Dorica, Ionica, Æolica etiam dicta confundas. Cui ſimile vitium eſt apud nos, ſi quis ſublimia humilibus, 60
vetera novis, poetica vulgaribus miſceat. Id enim tale eſt monſtrum, quale Horatius in prima parte libri de arte poetica fingit,

Humano capiti cervicem pictor equinam
Jungere ſi velit———

et cetera [h] ex diverſis naturis ſubjiciat. *Ornatum* eſt, quod 61
perſpicuo ac probabili plus eſt. Ejus primi ſunt gradus in eo, quod velis, exprimendo [i], concipiendoque: tertius, qui hæc nitidiora faciat, quod proprie dixeris *cultum.* Itaque ἐνάργειαν, cujus in præceptis narrationis feci mentionem, quia plus eſt *evidentia*, vel, ut alii dicunt, *repræſentatio*, quam *perſpicuitas*, et illud [k] quidem patet, hæc ſe quodammodo oſtendit, inter ornamenta ponamus. Magna 62
virtus eſt, res, de quibus loquimur, clare, atque ut cerni videantur, enuntiare. Non enim ſatis efficit, neque, ut debet, plene dominatur oratio, ſi uſque ad aures volet, atque ea ſibi judex, de quibus cognoſcit, narrari credit, non exprimi, et oculis mentis oſtendi. Sed, quoniam 63
pluribus modis accipi ſolet, non equidem in omnes eam [m] particulas ſecabo [n], quarum [o] ambitioſe a quibuſdam numerus augetur [p], ſed maxime neceſſarias [q] attingam.

[g] *om.* G. [h] ea eſſe ex G. Jenſ. [i] exprimi decentius quod hæc G. *et plur. ap. Bur.* concipiendaque *om.* Jenſ. [k] *Vid. leg.* illa, *aut deinde* hoc. [m] eas G. [n] locabo G. Jenſ. [o] quorum *iid.* [p] agetur G. [q] neceſſarius G.

61. *Ejus primi ſunt gradus*] Hic locus, niſi fallor, corruptus eſt. Fabius quidem ita jungere non potuit, *in eo, quod velis, exprimendo concipiendoque*: neque multum profeceris, ſi invertas cum Rollino *concipiendo exprimendoque.* Fortaſſe voluit aliquis in margine indicare, *perſpicuum et probabile primos eſſe gradus* ornatæ orationis. Hæc obſervatio deinde cum in Fabii contextum temere irrepſiſſet, *tertio* gradui confingendo, et immutandæ orationi locum dedit. Certe non incommoda orietur ſententia, ſi ita jungas, *Ornatum eſt, quod perſpicuo et probabili plus eſt in eo, quod velis exprimi decentius, quod hæc,* perſpicua nempe atque probabilia, *nitidiora faciat* &c.

61. *et illud quidem patet*] Res clara, *Perſpicuum* quod eſt, *patet* his, qui oculos advertunt, intelligitur attendentibus: τὸ ἐναργὲς, *evidens, repræſentatum ſe oſtendit,* ingerit ultro, etiam nolentium, oculis, et in mentes vi quadam irrumpit. Neque illud turbare nos debet, quod *illud* refertur ad proximius, (vid. 6, 1, 9) ſed generis illa diſcrepantia vix tolerabilis eſt. Itaque melius legas, ut indicavimus, *et illa quidem* &c. De ἐναργείᾳ vid. etiam 4, 2, 63. 6, 2, 32.

Eſt igitur unum genus, quo tota rerum imago quodam modo verbis depingitur.

Conſtitit in digitos extemplo arrectus uterque,

et cetera, quæ nobis illam pugilum congredientium faciem [r] ita oſtendunt, ut non clarior futura fuerit ſpectantibus.
64 Plurimum in hoc genere, ſicut in ceteris, eminet Cicero. An quiſquam tam procul a concipiendis imaginibus rerum abeſt, ut [s], cum illa in Verrem legit, *Stetit ſoleatus Prætor populi Romani cum pallio purpureo, tunicaque talari, muliercula nixus, in litore*, non ſolum ipſum os intueri videatur, et [t] locum, et habitum, ſed quædam etiam ex iis, quæ dicta
65 non ſunt, ſibi ipſe adſtruat? Ego certe mihi cernere videor et vultum, et oculos, et deformes utriuſque blanditias, et eorum, qui aderant, tacitam averſationem [u], ac timidam [x]
66 verecundiam. Interim ex pluribus efficitur illa [z], quam conamur exprimere, facies, ut eſt apud eumdem (namque ad omnium ornandi [a] virtutum exempla [b] vel unus [c] ſufficit) in deſcriptione convivii luxurioſi, *Videbar videre alios intrantes, alios vero exeuntes, quoſdam ex vino vacillantes, quoſdam heſterna potatione oſcitantes. Verſabatur [d] inter hos Gallius unguentis oblitus, redimitus coronis. Humus erat immunda, lutulenta vino, coronis languidulis, et ſpinis co-*
67 *operta piſcium.* Quid plus videret, qui intraſſet? Sic urbium captarum creſcit miſeratio. Sine dubio enim, qui dicit *expugnatam* eſſe civitatem, complectitur omnia, quæcumque talis fortuna recipit: ſed in affectus minus pene-
68 trat brevis hic velut nuntius. At, ſi aperias hæc, quæ verbo uno incluſa erant, apparebunt et [e] *fuſæ per domos*

[r] aciem G. Jenſ. [s] ut non cum in G. [t] et locum *om.* G. [u] averſionem G. [x] tumidam G. [z] illorum G. [a] ornatum G. [b] exemplum Jenſ. [c] una G. [d] verſabatur—coronis *om.* G. [e] effuſæ G. Jenſ.

63. *Conſtitit in dig.*] Virg. Æn. 5, 426.

64. *a concipiendis imag.*] De quibus ſupra 6, 2, 29 ſqq. Locus Ciceronis eſt in Verr. 5, 33. Repetit 11, 3, 90.

64. *ſibi ipſe adſtruat*] Sicut *adſtruit auditis pavor* Sil. Ital. 4, 8.

65. *timidam verecundiam*] In *verecundia* ſemper ineſt *timor*: itaque parum abeſt, quin *tumidam* probem, i. e. iratam. Sed hoc ſenſu eſt poeticum.

66. *Videbar videre*] Ex oratione pro Gallio, quod indicavit ex Aquila Romano Victorius Var. Lect. 22, 5. Laudat iterum noſter 11, 3, 165.

68. *ſi aperias—apparebunt*] Hæc ipſa jam verba ad ἐνάργειαν illam, quam deſcribit Fabius, multum conferunt. Cæterum non puto hanc captæ ur-

ac templa flammas, et ruentium tectorum fragor, et ex diver-
ſis clamoribus unus quidam ſonus: aliorum fuga incerta, alii
in extremo complexu ſuorum cohærentes, et infantium femina-
rumque ploratus, et male in illum uſque diem ſervati fato
ſenes: tum illa profanorum ſacrorumque direptio, efferentium 69
prædas repetentiumque diſcurſus, et acti ante ſuum quiſque
prædonem catenati, et conata retinere infantem ſuum mater,
et, ſicubi majus lucrum eſt, pugna inter victores. Licet
enim hæc omnia (ut dixi) complectatur *everſio*, minus eſt
tamen totum dicere, quam omnia. Conſequemur autem, 70
ut manifeſta ſint, ſi fuerint veri ſimilia: et licebit etiam
falſo adfingere, quidquid fieri ſolet. Contingit eadem
claritas etiam ex accidentibus.

> - - - *Mihi frigidus horror*
> *Membra quatit, gelidusque coït formidine ſanguis.*

et,

> - - - *Trepidæ matres preſſere ad pectora natos.*

Atque hujus ſummæ, judicio quidem meo, virtutis facil- 71
lima eſt via. Naturam intueamur: hanc ſequamur.
Omnis eloquentia circa opera vitæ eſt, ad ſe refert quiſ-
que, quæ audit; et id facillime accipiunt animi, quod
agnoſcunt. Præclare vero ad inferendam rebus lucem 72
repertæ ſunt *ſimilitudines*; quarum aliæ ſunt, quæ pro-
bationis gratia inter argumenta ponuntur, aliæ ad expri-
mendam rerum imaginem compoſitæ, quod eſt hujus loci
proprium,

> - - - *Inde lupi ceu Raptores atra in nebula.*

et,

> - - - *Avi ſimilis, quæ circum litora, circum*
> *Piſcoſos ſcopulos humilis volat æquora juxta.*

Quo in genere id[f] eſt præcipue cuſtodiendum, ne id, quod 73
ſimilitudinis gratia adſcivimus[g], aut obſcurum ſit, aut ig-
notum. Debet enim, quod illuſtrandæ alterius rei gratia

[f] iſtud G. [g] adſcivimus—gratia *om.* G.

bis deſcriptionem alterius eſſe auctoris, ſed ab ipſo ſcriptam et exempli cauſſa propoſitam Quinctiliano. Quæ enim de eadem re ad Herenn. 4, 39, et Senec. de Benef. 7, 27, apud Virgilium Æn. 2. 298 ſqq. et alias paſſim leguntur, ea non niſi argumento conveniunt.

70. *Mihi frigidus horror*] Æn. 3, 29: alterum 7, 518: *Inde lupi* 2, 355: *Avi ſimilis* 4, 254: *Qualis ubi* 4, 143.

assumitur, ipsum esse clarius eo, quod illuminat. Quare sane poetis quidem permittamus hujusmodi exempla:

Qualis, ubi hybernam Lyciam Xanthique fluenta
Deserit, aut Delon maternam invisit, Apollo.

74 Non idem decebit oratorem, ut occultis aperta demonstret. Sed illud quoque, de quo in argumentis diximus, similitudinis genus ornat orationem, facitque sublimem, floridam, jucundam, mirabilem. Nam, quo quæque longius petita est, hoc plus affert novitatis, atque inexspectata
75 magis est. Illa vulgaria videri possunt, et utilia tamen ad conciliandam fidem, Ut *terram cultu, sic animum disciplinis meliorem uberioremque fieri.* Et, ut *medici abalienata morbis membra præcidunt, ita turpes ac perniciosos, etiam si nobis sanguine cohæreant, amputandos.* Jam sublimius illud pro Archia, *Saxa atque solitudines voci*[h] *respondent, bestiæ sæpe immanes cantu flectuntur atque consistunt,* et
76 cetera. Quod quidem genus a quibusdam declamatoria maxime licentia corruptum est: nam et falsis utuntur, nec illa iis, quibus tandem similia videri volunt, applicant: quorum utrumque in iis est, quæ me juvene ubique cantare[i] solebant, *Magnorum fluminum navigabiles fontes sunt:*
77 et, *Generosioris arboris statim planta cum fructu est.* In omni autem parabola aut præcedit similitudo, et res sequitur, aut præcedit res, et similitudo sequitur. Sed interim libera et separata est: interim, quod longe optimum est, cum re, cujus est imago, connectitur, collatione invicem respondente, quod facit *redditio contraria,* quæ
78 ἀνταπόδοσις dicitur. *Præcedit* similitudo illa, cujus modo feci mentionem,

- - - Inde lupi ceu
Raptores atra in nebula.

Sequitur in primo Georgicôn, post longam de bellis civilibus atque externis conquestionem,

[h] voce G. [i] *Sic* Jens. cantari *videtur esse a Regio.*

75. *pro Archia*] C. 8.

78. *in primo Georgicôn*] In ipso fine. Observat hic Burmannus tum plura de phrasi *addere* se; tum a Valerio Flacco etiam tertium Argonauticôn librum in similitudine desiisse. *Addere* Varroni et Columellæ quoque significare *mittere, immittere, injicere,* etiam ubi de vacuo vase sermo est, satis demonstratum in Lexico Rustico.

Ut cum carceribus sese effudêre quadrigæ,
Addunt se[k] *in spatia; et frustra retinacula tendens*
Fertur equis auriga, neque audit currus habenas.

Sed hæc sunt sine antapodosi. *Redditio* autem illa rem 79
utramque, quam comparat, velut subjicit oculis, et pariter ostendit. Cujus præclara apud Virgilium multa reperio exempla, sed oratoriis potius utendum est. Dicit Cicero pro Murena, Ut *aiunt in Græcis artificibus eos aulœdos esse, qui citharœdi fieri non potuerunt: sic nos videmus, qui oratores evadere non potuerunt, eos ad juris studium devenire*[l]. Illud pro eodem, jam pene poetico 80
spiritu, sed tamen cum sua redditione, quod est ad ornatum accommodatius: nam, *Ut tempestates sæpe certo aliquo cœli signo commoventur*[m], *sæpe*[n] *improviso, nulla ex certa ratione, obscura aliqua ex caussa concitantur: sic in hac comitiorum tempestate populari sæpe intelligas, quo signo commota sit; sæpe ita obscura est, ut casu*[o] *excitata esse videatur.* Sunt et illæ breves, *Vagique*[p] *per silvas ritu fe-* 81
rarum: et illud Ciceronis in Clodium, *Quo ex judicio, velut ex incendio, nudus effugit.* Quibus similia possunt cuicumque, etiam ex quotidiano sermone, succurrere. Huic subjacet virtus non solum aperte ponendi rem ante

[k] *om.* G. [l] divertere G. Jens. *et al.* [m] commonentur G. [n] ex Jens. [o] sine causa G. [p] vagi G.

79. *pro Murena*] C. 13. Nimirum, quantæ artis sit citharœdum esse, h. e. citharæ nervos impellere, et eundem voce accinere, ipse supra indicavit Fabius 1, 12, 3. Minus multo est aulœdum esse, hoc est, tibias inflanti alii accommodare vocem. Igitur qui prius illud tentavit infeliciter, omissa cithara tamen aulœdus esse potest.

79. *evadere—devenire*] Pulchre observavit Burmannus duorum verborum oppositionem, quorum alterum de adscensu arduo, de descensu ad humiliora alterum proprie usurpatur. Et sane constans apud Ciceronem lectio Quinctiliani libris hic præferenda, nisi putamus Fabium potuisse verbum parum commodum substituere efficacissimo.

80. *pro eodem*] C. 17.

80. *aliquo cœli signo*] Totam enim tempestatum rationem sideribus adsignabant, quod observassent certis anni temporibus suas quasdam fere respondere tempestates; tempora autem illa non alia re quam siderum ortu atque obitu distinguerent ipsi etiam nautæ atque rustici; quam rem memoriæ caussa cum versibus complecterentur poetæ, usi sunt illa sua licentia, ut actum signo efficientiamque tribuerent. Hinc Aratus pendet et tot illius interpretes. Hinc ipse Columella, qui Astrologicam vanitatem aliquot libris confutaverat, tamen in Kalendario rustico, quod luculentissimum dedit 11, 2, passim ita loquitur, ut si tempestates commoveri a signis et ipse existimet. Cæterum *signa* pro sideribus non XII illis tantum Zodiaci nobilissimis, sed universim omnibus ponit etiam alias Cicero de Inv. 1, 34, *Signorum ortus atque obitus* &c.

82 oculos, sed circumcise atque velociter. Ac merito lau-
datur brevitas integra: sed ea [q] minus præstat, quoties
nihil dicit, nisi quod necesse est; βραχυλογίαν vocant, quæ
reddetur inter schemata: est vero pulcherrima, cum plura
paucis complectimur, quale illud [r] Sallustii est, *Mithri-*
83 *dates, corpore ingenti, perinde* [s] *armatus.* Hoc male imi-
tantes sequitur obscuritas. Vicina prædictæ, sed amplior
virtus est ἔμφασις, altiorem præbens intellectum, quam
quem verba per se ipsa declarant. Ejus duæ sunt species:
altera, quæ plus significat, quam dicit: altera, quæ etiam
84 id, quod non dicit. *Prior* est et apud Homerum, cum
Menelaus Graios in equum *descendisse* dicit; nam verbo
uno magnitudinem ejus ostendit: et apud Virgilium,

Demissum lapsi per funem. - - -

Nam sic quoque altitudo demonstrata est. Idem Cyclopa
cum *jacuisse* dicit *per antrum*, prodigiosum illud corpus
85 spatio loci mensus est. *Sequens* posita est in voce aut om-
nino suppressa, aut etiam abscissa. *Supprimitur* vox, ut fecit

q eam Jens. r *om.* G. Jens. s proinde *iid.* t *Sic iid. et MSS. puto omnes* in equo sedisse *editt. plures et Burm.* intra equum desedisse Obr.

82. *inter schemata*] 9, 3, 50.

82. *perinde armatus*] *Animatus* mallent Lipsius et Douza ad Fragm. Sallustii, sed Freinshemius tuetur *armatus.* Observat Burmannus, et addit simillimum Brachylogiæ exemplum e Floro 3, 2, 2, *Atrox cælum, perinde ingenia.*

83. ἔμφασις] Hæc est illa, quam *significationem* vocat Auctor ad Her. 4, 53 sq. et definit, *quæ plus in suspicione relinquit, quam positum est in oratione.* Dividit deinde, et illustrat: locus est classicus.

84. *in equum descendisse*] Hæc constantissima Codicum MSS. lectio mutata est ab his, qui apud Homerum non invenirent hanc ideam: et vel præivit reliquis, vel certe confirmavit eos Hartungus, qui locor. memor. Decur. 2, 6, Lamp. Gruter. tom. 2, p. 682, inter errata in citando Quinctiliani hunc locum refert, et confidenter ait, præter 'Οδ. δ'. 272, et θ'. 503, non fieri mentionem equi Trojani apud Homerum. Ac sane priore loco Menelaus ἐνήμεθα dicit, altero εἵατο Demodocus, quæ *sedendi* potius et *insidiarum* notionem habent, ut θ'. 515, Ἱππόθεν ἐκχύμενοι κοῖλον λόχον ἐκπρολιπόντες. Præterea in hoc est μνημονικὸν ἁμάρτημα Fabii, cum Menelao tribuit, quod Ulysses dicit 'Οδ. λ'. 522, Αὐτὰρ ὅτ' εἰς ἵππον κατεβαίνομεν, ὃν κάμ' Ἐπειός. Quem versum Emphaseos exemplum jam laudaverat Plutarchus de Homero, p. 297 Gal. Ἐν τῷ κατεβαίνομεν τὸ μέγεθος τοῦ ἵππου ἐμφαίνει. Definierat ἔμφασιν, ἥπερ δι' ὑπονοίας ἐπίτασιν τοῦ λόγου παρίστησιν. Non fugerunt hæc F. Ursinum in Virgilio cum Græcis collato, p. 238, ad ipsum, qui hic laudatur, locum Æn. 2, 262. Quæ cum ita sint, non dubitavi reddere suam lectionem Fabio, præsertim cum ille *descensus* demum magnitudinem equi horribilem declaret; *sedisse* etiam in mediocri machina aliquot homines potuerint.

84. *jacuisse—per antrum*] Æn. 3, 631.

pro Ligario Cicero, *Quod si in hoc tanta tuæ fortunæ lenitas*[u] *tanta non esset, quantam*[x] *tu per te, per te, inquam, obtines: intelligo, quid loquar:* tacuit enim illud, quod nihilominus accipimus, non deesse homines, qui ad crudelitatem eum impellerent. *Abscinditur* per ἀποσιώπησιν, quæ, quoniam est figura, reddetur suo loco. Est in vul- 86
garibus quoque verbis emphasis, *Virum esse oportet:* et, *Homo est ille:* et, *Vivendum est.* Adeo similis est arti plerumque natura. Non tamen satis eloquentiæ est, ea, de quibus dicat[y], clare atque evidenter ostendere: sed sunt multi ac varii excolendæ[z] orationis modi. Nam et[a] ipsa 87
illa ἀφέλεια simplex et inaffectata habet quemdam *purum*, qualis etiam in feminis amatur, *ornatum*, et sunt quædam velut e tenui diligentia circa proprietatem significationemque munditiæ. Alia *copia locuples*, alia floribus *læta*. 88
Virium non unum genus. Nam, quidquid in suo genere satis *effectum* est, valet. Præcipua tamen ejus opera δείνωσις in[b] *exaggeranda indignitate*; et in ceteris *altitudo* quædam; φαντασία in *concipiendis visionibus*; ἐξεργασία in *efficiendo* velut opere proposito; cui adjicitur ἐπεξεργασία, *repetitio probationis* ejusdem, et cumulus ex abundanti. Ἐνέργεια confinis his est, ab *agendo* ducta, et cujus pro- 89
pria sit virtus, non esse, quæ dicuntur, otiosa. Est et *amarum* quiddam, quod fere in contumelia est positum, quale est Cassii, *Quid facies, cum*[c] *in bona tua invasero? hoc est, cum te docuero nescire maledicere?* Et *acre*, ut illud Crassi, *Ego*[d] *te consulem cum putem, tu me non putas senatorem.* Sed vis oratoris omnis in *augendo minuendoque* consistit. Utrique parti totidem modi, ex quibus præcipuos attingemus: reliqui similes erunt. Sunt autem positi in *rebus*, et *verbis*. Sed, quæ sit rerum inventio ac 90
ratio, tractavimus: nunc, quid *elocutio* attollat aut deprimat, dicendum.

IV. Prima est igitur *amplificandi* vel *minuendi* species in ipso rei[e] *nomine*, ut, cum eum, qui sit *cæsus*, *occisum*; eum, qui sit *improbus*, *latronem*; contraque eum, qui

[u] bonitas G. Jens. [x] quam *iid.* [y] dicit G. [z] extollendæ G. [a] *om.* G. Jens. [b] *om.* G. [c] vi *inf.* G. [d] Ego te consulem putem, cum tu non putes me esse senatorem G. Jens. [e] rerum G.

85. *suo loco*] 9, 3, 60.

89. *totidem modi*] Oppositorum eadem ratio; quot sunt augendi extollendique modi, totidem sunt minuendi ac deprimendi. Vid. 8, 4, 28. 8, 6, 68.

pulsavit, attigisse; qui *vulneravit, læsisse* dicimus. Utri-
usque pariter exemplum est pro M. Cœlio, *Si vidua libere,
proterva*[f] *petulanter, dives effuse, libidinosa meretricio more
viveret, adulterum*[g] *ego putarem, si quis hanc paullo liberius*
2 *salutasset?* Nam et impudicam, *meretricem* vocavit; et
eum, cui longior cum illa fuerat usus, *liberius salutasse*.
Hoc genus increscit, ac fit manifestius, si ampliora verba
cum ipsis nominibus, pro quibus ea posituri sumus, con-
ferantur: ut Cicero in Verrem, *Non enim furem, sed rap-
torem; non adulterum, sed expugnatorem pudicitiæ; non sa-
crilegum, sed hostem sacrorum religionumque; non sicarium,
sed crudelissimum carnificem civium sociorumque, in vestrum*
3 *judicium adduximus*. Illo enim modo, ut sit multum, hoc
etiam, plus ut sit, efficitur. Quatuor tamen maxime ge-
neribus video constare amplificationem, *incremento, compa-
ratione, ratiocinatione, congerie*. *Incrementum* est potentis-
simum, cum magna videntur, etiam quæ inferiora sunt.
Id aut uno gradu fit, aut pluribus. Per id venitur non
modo ad summum, sed interim quodammodo supra
4 summum. Omnibus his sufficit vel unum Ciceronis ex-
emplum, *Facinus est vincire civem Romanum, scelus verbe-
rare, prope parricidium necare: quid dicam in crucem tol-
lere*[h]? Nam et, si tantum *verberatus* esset, uno gradu
increverat, ponendo etiam id *esse facinus*, quod erat infe-
5 rius. Et, si tantum *occisus* esset, per plures gradus ad-
scenderat. Cum vero dixerit, *prope parricidium necare*,
supra quod nihil est, adjecit, *quid dicam in crucem tollere?*
ita, cum id, quod maximum est[i], occupasset, necesse erat
6 in eo, quod ultra est, verba deficere. Fit et aliter supra
summum adjectio: ut apud Virgilium de Lauso,

- - - *quo pulchrior alter*
Non fuit, excepto Laurentis corpore Turni.

Summum est enim, *quo pulchrior alter non fuit*; huic[l]

[f] proterve G. Jens. [g] adulterium Jens. [h] Ita cum id quod maximum est *inf.* G. *ita tamen, ut syllaba* va *super primam, et* cat *super ultimam vocem minutis literis scripta,* vacare *indicetur, ex sequentibus improvide præcepta scilicet.* [i] esset Jens. [l] hic Jens.

1. *pro M. Cœlio*] C. 16. in Verrem, 1, 3. Alter locus in Verr. 5, 66. *Facinus est—tollere? verbo satis digno tam nefaria res appellari nullo modo potest. Non fuit his omnibus iste contentus* &c.

6. *apud Virg.*] Æn. 7, 649. Ciceronis locus est Phil. 2, 25, et alter in Catil. 1. 7, et pro Cluentio c. 11.

deinde aliquid ſuprapoſitum eſt. Tertius quoque eſt mo- 7
dus, ad quem non per gradus itur, ut[m] quod non eſt plus
quam maximum, ſed quo nihil majus eſt. *Matrem tuam
occidiſti*[n]. *Quid dicam amplius? Matrem tuam occidiſti.*
Nam et hoc augendi genus eſt, tantum aliquid efficere,
ut non poſſit augeri. Creſcit oratio minus aperte, ſed 8
neſcio an hoc ipſo efficacius, cum citra diſtinctionem
in contextu et curſu ſemper aliquid priore majus inſe-
quitur: ut de vomitu in Antonium Cicero, *In cœtu vero
populi Romani, negotium publicum gerens, magiſter equi-
tum.* Singula incrementum habent. Per ſe deforme,
vel non in cœtu, *vomere:* in cœtu etiam; *non populi:* po-
puli etiam, *non Romani:* vel, ſi nullum *negotium* ageret[o],
vel, ſi non *publicum:* vel, ſi non *magiſter equitum.* Sed 9
alius divideret hæc, et circa ſingulos gradus moraretur:
hic in ſublime etiam currit, et ad ſummum pervenit non
nixu, ſed[p] impetu. Verum, ut hæc amplificatio in ſupe-
riora tendit, ita, quæ fit per *comparationem,* incrementum
ex minoribus petit. Augendo enim, quod eſt infra, ne-
ceſſe eſt extollat id, quod ſupra poſitum eſt: ut idem,
atque in eodem loco, *Si hoc tibi inter cœnam, et in illis im-* 10
manibus poculis tuis accidiſſet, quis non turpe diceret[q]*? in
cœtu vero populi Romani.* [s] Et in Catilinam, *Servi mehercle*[t] *mei ſi me iſto pacto metuerent, ut te metuunt omnes cives
tui, domum meam relinquendam putarem.* Interim propo- 11
ſito velut ſimili exemplo, efficiendum eſt, ut ſit majus id,
quod a nobis exaggerandum eſt[u]: ut idem pro Cluentio,
cum expoſuiſſet, Mileſiam[x] quamdam a ſecundis heredibus
pro abortu pecuniam accepiſſe, *Quanto eſt,* inquit, *Oppia-
nicus in eadem injuria majore ſupplicio dignus? Siquidem
illa, cum ſuo corpori vim attuliſſet, ſe ipſa cruciavit: hic
autem idem illud effecit per alieni corporis vim atque cruci-
atum.* Nec putet quiſquam hoc, quamquam eſt ſimile, 12
illi ex argumentis loco, quo majora ex minoribus colli-
guntur, idem eſſe. Illic enim *probatio* petitur, hic *ampli-
ficatio:* ſicut in Oppianico non id agitur in illa[z] compa-
ratione, ut ille male fecerit, ſed, ut pejus. Eſt tamen
quamquam diverſarum rerum quædam vicinia. Repetam

[m] et G. Jenſ. [n] cecidiſti Jenſ. [o] ageretur G. [p] et Jenſ. [q] di-
ceret G. duceretur Jenſ. [s] Sed *inſ. id.* [t] mehercle *id.* [u] *om.* G.
[x] mulierem G. moleſtiam Jenſ. [z] hac G.

12. *majora ex minoribus*] De quo copioſe 5, 10, 86 ſqq.

igitur[a] hic quoque idem, quo ſum illic uſus, exemplum,
13 ſed non in eumdem uſum. Nam hoc mihi oſtendendum eſt, augendi gratia non *tota* modo *totis*, ſed etiam *partes partibus comparari*: ſicut hoc loco, *An vero vir ampliſſimus P. Scipio, pontifex maximus, Tib. Gracchum, mediocriter labefactantem ſtatum reipublicæ, privatus interfecit: Catilinam, orbem terrarum*[b] *cæde atque incendio vaſtare cupientem, nos conſules perferemus?*
14 Hic et Catilina Graccho, et ſtatus reipublicæ orbi terrarum, et mediocris labefactatio cædi et incendiis et vaſtationi, et privatus conſulibus comparatur: quæ ſi quis dilatare velit, plenos[c] ſingula locos habent.
15 Quas dixi *per ratiocinationem* fieri amplificationes, videamus, an ſatis proprio verbo ſignaverim[d]. Nec ſum in hoc ſolicitus, dum res ipſa volentibus diſcere appareat. Hoc ſum tamen ſecutus, quod hæc *amplificatio* alibi poſita eſt, alibi valet: et[e], ut aliud creſcat, aliud augetur; inde ad id, quod extolli volumus, ratione[f] ducitur[g].
16 Objecturus Antonio Cicero merum et vomitum, *Tu*, inquit, *iſtis faucibus, iſtis lateribus, iſta gladiatoria totius corporis firmitate*. Quid fauces et latera ad ebrietatem? Minime ſunt otioſa. Nam reſpicientes ad hæc poſſumus æſtimare, quantum ille vini in Hippiæ nuptiis exhauſerit, quod ferre et coquere non poſſet illa gladiatoria corporis firmitate. Ergo, ſi ex alio colligitur aliud, nec improprium, nec inuſitatum nomen eſt *ratiocinationis*, ut quod ex eadem cauſſa
17 inter ſtatus quoque habemus. Sic et *ex inſequentibus* amplificatio ducitur: ſi quidem tanta vis fuit[h] vini erumpentis, ut non caſum afferret aut voluntatem, ſed neceſſitatem, ubi minime deceret, vomendi: et cibus[i] non recens, ut accidere interim ſolet, redderetur, ſed qui uſque[l] in poſ-
18 terum diem redundaret. Idem hoc præſtant, quæ anteceſſerunt. Nam, cum Æolus a Junone rogatus,

> - - - *cavum converſa cuſpide montem*[m]
> *Impulit in latus, ac venti, velut agmine facto,*
> *Qua data porta, ruunt:* - - -

19 apparet, quanta ſit futura tempeſtas. Quid? cum res

[a] *om.* G. itaque Jenſ. [b] terræ G. Jenſ. [c] per *inſ. iid.* [d] ſignific. *iid.* [e] *om.* Jenſ. [f] ratio *id.* [g] deducitur G. Jenſ. [h] fuerit Jenſ. [i] cibi non recentes—redderentur—redundarent G. [l] *om.* G. [m] *om.* G.

13. *An vero vir ampl.*] Catil. 1, 1.
16. *Tu iſtis faucibus*] Ex Phil. 2, 25. Ciceronis locus eſt Verr. 5, 44.
18. *Æolus*] Virg. Æn. 1, 81.

atrocissimas, quasque in summam ipsi extulimus invidiam,
elevamus consulto, quo graviora videantur, quæ secutura
sunt: ut a Cicerone factum est, cum illa diceret, *Levia
sunt hæc in hoc reo crimina*[n]. *Metum virgarum navarchus
nobilissimæ civitatis pretio redemit: humanum est. Alius,
ne securi feriretur, pecuniam dedit: usitatum est.* Nonne 20
usus est ratiocinatione, qua colligerent audientes, quantum
illud esset, quod inferebatur, cui comparata hæc, humana
viderentur atque usitata? Sic quoque solet ex alio aliud
augeri, ut, cum Hannibalis bellicis laudibus ampliatur
virtus Scipionis. Et fortitudinem Gallorum Germanorumque
miramur, quo fit major C. Cæsaris gloria. Illud 21
quoque est *ex relatione ad aliquid*, quod non ejus rei gratia
dictum videtur[o], amplificationis genus. *Non putant indignum
Trojani principes, Graios Trojanosque propter Helenæ
speciem tot mala, tanto temporis spatio sustinere:* quænam
igitur illa forma credenda est? Non enim hoc[p] dicit Paris,
qui[q] rapuit; non aliquis juvenis, non[r] unus e vulgo; sed
senes, et prudentissimi, et Priamo assidentes. Verum et 22
ipse rex, decenni bello exhaustus, amissis tot liberis, imminente
summo discrimine, cui faciem illam, ex qua tot
lacrimarum origo fluxisset, invisam atque abominandam
esse oportebat, et audit hæc, et eam filiam appellans juxta
se locat, et excusat etiam, atque sibi esse malorum caussam
negat. Nec mihi videtur in Symposio Plato, cum Alci- 23
biadem confitentem de se, quid a Socrate pati voluerit,
narrat, [s] ut illum culparet, hæc tradidisse: sed, ut Socratis
invictam continentiam ostenderet, quæ corrumpi speciosissimi
hominis tam obvia voluntate[t] non posset. Quin 24
ex instrumento quoque heroum illorum magnitudo æsti-

[n] *om.* G. Jens. *et MSS. al. et potest abesse.* [o] videretur *iid.* [p] hæc G. [q] eam *ins.* Jens. [r] aut G. [s] non *ins.* Jens. [t] voluptate G.

21. *Non putant indignum*] Ἰλ. γ΄. 156. Οὐ νέμεσις Τρῶας τε καὶ εὐκνήμιδας Ἀχαιοὺς Τοιῆδ' ἀμφὶ γυναικὶ πολὺν χρόνον ἄλγεα πάσχειν κ. τ. λ. Qui usi sint his versibus aut ad alia traduxerint, laudat V. C. Tib. Hemsterhusius ad Lucian. Tom. 1. p. 409, 64.

23. *in Symposio Plato*] Ubi miro artificio Alcibiadem inducit ebrium, ut et libere eum loqui de sua turpitudine mirum non esset, et in vino esse veritas videretur, Οἶνος, ut ait ipse, ἄνευ τε παίδων καὶ μετὰ παίδων ἀληθής. Hic igitur Alcibiades enarratis suis multis ambagibus artibusque, quibus pellicere Socratem ad turpiculum illud (cujus injuste a quibusdam postulatur) voluerit, tandem operam se lusisse omnem jurat p. m. 334, G. Δικασταὶ γάρ ἐστε τῆς Σωκράτους ὑπερηφανίας. Εὖ γὰρ ἴστε, μὰ θεούς, μὰ θεάς, οὐδὲν περιττότερον καταδεδαρθηκὼς ἀνέστην μετὰ Σωκράτους, ἢ εἰ μετὰ πατρὸς καθεῦδον, ἢ ἀδελφοῦ πρεσβυτέρου.

manda[u] nobis datur: ad hoc pertinet *clypeus Ajacis*, et *haſta*[x] *Pelias Achillis*. Qua virtute egregie eſt uſus in Cyclope Virgilius. Nam quod illud corpus mente concipiam, cujus

Trunca manum pinus regit? - - -

Quid? cum *vix loricam duo multiplicem connixi humeris ferrent*[z], quantus Demoleos, qui, indutus eam,

- - - *curſu palantes Troas agebat?*

25 Quid? M. Tullius de M. Antonii luxuria tantum fingere ſaltem potuiſſet, quantum oſtendit dicendo, *Conchyliatis Cn. Pompeii periſtromatis ſervorum in cellis ſtratos lectos videres? Conchyliata periſtromata*, et *Cn. Pompeii*, et[a] *in cellis ſervorum*, nihil dici poteſt ultra: et neceſſe eſt ta-
26 men[b] infinito plus in domino cogitare. Eſt[c] hoc ſimile illi, quod ἔμφασις dicitur: ſed illa ex verbo, hoc[d] ex re conjecturam facit: tantoque plus valet, quanto res ipſa verbis eſt firmior. Poteſt adſcribi amplificationi *congeries* quoque verborum, ac ſententiarum idem ſignificantium. Nam, etiam ſi non per gradus adſcendant[e], tamen velut
27 acervo quodam allevantur. *Quid enim tuus ille, Tubero, deſtrictus*[f] *in acie Pharſalica gladius agebat? cujus latus ille mucro petebat? qui ſenſus erat armorum tuorum? quæ tua mens? oculi? manus? ardor animi? quid cupiebas? quid optabas?* Simile eſt hoc figuræ, quam συναθροισμὸν vocant: ſed illic plurium rerum eſt congeries, hic unius multiplicatio[g]. Hæc etiam creſcere ſolet verbis omnibus altius atque altius inſurgentibus: *Aderat janitor carceris, carnifex prætoris, mors terrorque ſociorum, et civium Romanorum,*
28 *lictor Sextius*. Eadem fere eſt ratio *minuendi*. Nam totidem

[u] exiſtim. *id.* [x] *om.* G. *et al. ap. Bur.* [z] ferunt G. Jenſ. [a] de ſervis et cellis G. *et* Jenſ. *niſi quod hic* cælis. [b] ultra *inſ.* Jenſ. *et pleræque edit.* [c] Et h. ſ. eſt G. Jenſ. [d] hæc *iid.* [e] aſcendat G. [f] diſtrictus Jenſ. [g] amplific. G.

24. *clypeus Ajacis*] Ἰλ. η'. 219. Σάκος, ἠΰτε πύργον, Χάλκεον, ἑπταβόειον.

24. *haſta Pelias*] Reliqua arma Achillis ſumit Patroclus, Ἰλ. π'. 140, ſq. Ἔγχος δ' οὐχ ἕλετ' οἶον Βριθὺ, μέγα, στιβαρόν· τὸ μὲν οὐ δύνατ' ἄλλος Ἀχαιῶν Πάλλειν, ἀλλά μιν οἶος ἐπίστατο πῆλαι Ἀχιλλεύς. Πηλιάδα μελίην κ. τ. λ. *Pelias haſta*, e Pelio monte cæſa, paſſim laudatur Poetis, v. g. Ovidio Met. 13, 109 ex Ponto 1, 7, 52, et 2, 2, 26.

24. *Virgilius*] Æn. 3, 659. De lorica Demolei Æn. 5, 260. Tullii locus Phil. 2, 27.

27. *Quid enim tuus*] Ex Ligariana c. 3. Alterum de janitore carceris Verr. 5, 45.

sunt adscendentibus, quot descendentibus, gradus. Ideoque uno ero exemplo contentus ejus loci, quo Cicero de oratione Rulli hæc[h] dicit, *Pauci tamen, qui proximi adstiterant, nescio quid illum de lege Agraria voluisse dicere, suspicabantur*. Quod si ad intellectum referas, *minutio* est, si ad obscuritatem, *incrementum*. Scio posse videri quibusdam speciem amplificationis *hyperbolen* quoque, nam et hæc[i] in utramque partem valet: sed, quia excedit hoc nomen, in tropos differenda est. Quos continuo subjungerem, nisi esset a ceteris separata ratio dicendi, quæ constat non propriis, sed translatis. Demus ergo breviter hoc desiderio jam pene publico, ne[1] omittamus eum, quem plerique præcipuum ac pene solum putant orationis ornatum. 29

V. *Sententiam* veteres, quod animo sensissent, vocaverunt. Id cum est apud oratores frequentissimum, tum etiam in usu quotidiano quasdam reliquias habet. Nam et juraturi *ex animi nostri sententia*, et gratulantes *ex sententia* dicimus. Non raro tamen et sic locuti sunt, ut *sensa* sua dicerent: nam *sensus* corporis videbantur. Sed 2
consuetudo jam tenuit, ut mente concepta *sensus* vocaremus; lumina autem, præcipueque in clausulis posita, *sententias*. Quæ minus crebra apud antiquos, nostris temporibus modo carent. Ideoque mihi et de generibus earum, et de usu arbitror pauca dicenda. Antiquissimæ sunt, quæ 3
proprie, quamvis omnibus idem sit nomen, *sententiæ* vocan-

h hoc G. Jens. i ut G,

28. *de oratione Rulli*] De L. Agr. 2, 5. Operæ pretium est hunc locum paullo apponi verbosius, et congeriem illam enumerare. *Explicat orationem sane longam, et verbis valde bonis. Unum erat, quod mihi vitiosum videbatur, quod* a) *tanta ex frequentia inveniri* b) *nemo potuit, qui intelligere posset, quod diceret. Tamen si qui* c) *acutiores in concione steterant, de lege agraria* d) *nescio quid* e) *voluisse eum dicere* f) *suspicabantur*.

29. *excedit hoc nomen*] Hyperbole excedit nomen amplificationis, et ultra aliquid significat, quod vitium esset, nisi figura esset. Vid. 8. 6, 68. sq.

29. *quæ constat—translatis*] Hæc verba non injuria suspecta fuerunt Regio. Postulatur hic *sententiæ* descriptio, de qua acturus ante est, quam ad *tropos* accedat. Verum an *sententia* dici potest *constare non propriis sed translatis?* Hæc nonne potius *metaphoræ* ipsius, de qua deinde dicturus est, finitio fuerit? Certe *propria* pariter et *translata* hic alio intellectu sumuntur, quam ubi de tropis sermo est. Ac de *propriis* quidem vid. 8, 2 pr. Fortasse autem *translata* æque late pateant. Certe deinde s. 6 *translationem* vocat *a communi ad proprium*. Quidni hic *translata* sint a *propriis ad communia?* Add. s. 17. it. 8, 6, 5.

tur, quas Græci γνώμας appellant: utrumque autem [l] nomen ex eo acceperunt, quod similes sunt consiliis aut decretis. Est autem hæc vox universalis, quæ etiam citra complexum caussæ possit esse laudabilis; interim ad rem tantum relata, ut [m], *Nihil est tam populare, quam bonitas*: interim [n] ad personam, quale est Afri Domitii, *Princeps, qui*
4 *vult omnia scire, necesse habet multa ignoscere* [o]. Hanc quidam partem *enthymematis*, quidam initium aut clausulam *epicherematis* esse dixerunt: et est [p] aliquando, non tamen semper. Illud verius, esse eam aliquando *simplicem*, ut ea [q], quam supra dixi; aliquando ratione subjecta [r], *Nam* IN *omni certamine, qui opulentior est, etiam si accipit* [s] *injuriam, tamen, quia plus potest, facere videtur*: nonnumquam
5 *duplicem, Obsequium amicos, veritas odium parit.* Sunt etiam, qui decem genera fecerunt, sed eo modo, quo fieri vel plura possunt, *per interrogationem, comparationem, infitiationem, similitudinem* [t], *admirationem*, et cetera hujusmodi: per omnes enim figuras tractari potest. Illud notabile ex *diversis*, MORS *misera non est, aditus ad mortem miser est*.
6 Ac rectæ quidem sunt tales, *Tam deest avaro, quod habet, quam quod non habet*. Sed majorem vim accipiunt commutatione [u] figuræ, ut,

Usque adeone mori miserum est? . . .

Acrius enim hoc, quam per se, *Mors misera non est*. Et *translatione* a communi ad proprium. Nam, cum sit rectum, *Nocere facile est, prodesse difficile*: vehementius apud Ovidium Medea dicit,

Servare potui, perdere an possim, rogas?

7 Vertit ad personam [x] Cicero, *Nihil habet, Cæsar, nec fortuna tua majus, quam ut possis; nec natura* [y] *melius, quam ut velis servare quam plurimos*. Ita, quæ erant rerum, propria fecit hominis. In hoc genere custodiendum est, et id quidem [z] ubique, *ne crebræ* sint, *ne palam falsæ*, (quales frequenter ab iis dicuntur, qui hæc καθολικὰ vocant: et,

[l] tamen G. Jens. [m] *om.* Jens. [n] aut *inf. id.* [o] cognoscere *id.*
[p] si G. [q] eam G. [r] subjectam Jens. [s] accepit G. [t] *om.* G.
[u] ex mut. G. Jens. [x] *Vid. inf.* etiam. [y] tua *inf.* G. [z] quod G.

4. *partem enthymematis*] Cum constet utrumque propositione aliqua generali ad probandum adsumta, quæ sententia est; et ea, quæ inde elicitur.

quidquid pro caussa videtur, quasi indubitatum pronuntiant) et, ne *passim* et *a quocumque* dicantur [a]. Magis enim 8
decent eos, in quibus est auctoritas, ut rei pondus etiam persona confirmet. Quis enim ferat puerum aut adolescentulum, aut etiam ignobilem, si judicet in dicendo, et quodammodo præcipiat? *Enthymema* quoque est omne, 9
quod mente concipimus: proprie tamen dicitur, quæ est sententia ex contrariis, propterea quod eminere inter ceteras videtur, ut Homerus *poeta*, *urbs* Roma. De hoc in 10
argumentis satis dictum est. Non semper autem ad probationem adhibetur, sed aliquando ad ornatum, *Quorum igitur impunitas, Cæsar, tuæ clementiæ laus est, eorum te ipsorum ad crudelitatem acuet oratio?* Non, quia sit ratio dissimilis, sed, quia jam per alia, ut id justum appareret, effectum erat. Et addita in clausula est epiphonematis modo 11
non tam probatio, quam extrema quasi insultatio. Est enim epiphonema rei narratæ vel probatæ summa acclamatio,

Tantæ molis erat Romanam condere gentem:

Facere enim probus adolescens periculose, quam perpeti turpiter maluit. Est et, quod appellatur a novis νόημα, qua voce 12
omnis intellectus accipi potest; sed hoc nomine donarunt ea, quæ non dicunt [b], verum intelligi volunt, ut in eum, quem sæpius a ludo redemerat soror, agentem cum ea talionis, quod ei pollicem dormienti recidisset, *Eras dignus, ut haberes integram manum.* Sic enim auditur [c], *ut depugnares.* Vocatur aliquid [d] et *clausula*: quæ [e], si est, quod *conclu-* 13
sionem dicimus, et recte, et quibusdam in partibus necessaria est: *Quare prius de facto vestro* [f] *fateamini necesse est, quam Ligarii culpam ullam* [g] *reprehendatis.* Sed nunc illud volunt, ut omnis locus [h], omnis sensus in fine sermonis

[a] dicatur—decet G. Jens. [b] dicuntur G. [c] ad digitum *conj. Ramir. vid. not. ad f.* 20. [d] *Forte leg.* aliquando. [e] quasi Jens. [f] nostro *id.* [g] illam G. [h] locus omnis, *om.* G.

9. *satis dictum est*] Supra 5, 10.

10. *Quorum igitur impun.*] Ex Ligariana c. 4. Quod sequitur, *Tantæ molis*, est Virg. Æn. 1, 33. et illud, *Facere enim*, pro Milon. c. 4.

12. *a ludo redemerat*] Cui se auctorabant, re sua comesa, non infimi modo generis homines, sed equites Romani, quin senatores etiam, quod idoneis auctoritatibus demonstrat Lips. Saturn. 2, 3. it. 5. Pia igitur soror quem pecunia bis a turpitudine et periculo servarat, tandem, ne recipiatur in posterum, pollice mutilat. Vid. ad f. 20.

14 feriat aurem. Turpe autem ac prope nefas ducunt [i], respirare ullo loco, qui acclamationem non petierit. Inde minuti corruptique sensiculi, et extra rem petiti. Neque enim possunt tam multæ bonæ sententiæ esse, quam
15 necesse est multæ sint clausulæ. Jam hæc magis nova sententiarum genera. *Ex inopinato:* ut dixit Vibius Crispus in eum, qui, cum loricatus in foro ambularet, prætendebat, id se metu facere, *Quis tibi sic timere permisit?* Et insigniter Africanus apud Neronem de morte matris, *Rogant te, Cæsar, Galliæ tuæ, ut felicitatem tuam fortiter*
16 *feras.* Sunt et *alio relata*, ut Afer Domitius, cum Cloatillam defenderet, cui objectum crimen, quod virum, qui inter rebellantes fuerat, sepeliisset, remiserat Claudius, in epilogo filios ejus alloquens, *Matrem tamen*, inquit, *pueri*
17 *sepelitote.* Et aliunde petita, id est, in alium locum ex alio *translata:* ut [k] pro Spatale Crispus, quam qui [l] heredem amator instituerat, decessit, cum haberet annos duodevi-
18 ginti, *O* [m] *hominem divinum, qui sibi indulsit.* Facit quasdam sententias sola *geminatio:* qualis est Senecæ in eo scripto, quod Nero ad Senatum misit occisa matre, cum se periclitatum videri vellet, *Salvum me esse adhuc nec credo, nec gaudeo.* Melior, cum ex contrariis valet, *Habeo, quem fugiam; quem sequar, non habeo. Quid, quod miser,*
19 *cum loqui non posset, tacere non poterat?* Ea vero fit pul-

[i] dicunt Jens. [k] om. G. Jens. [l] om. iid. [m] om. G.

16. *Matrem—sepelitote*] Videntur igitur ipsi matrem accusasse filii, quos ita pietatis admonuerit Domitius, q. d. nolite metuere iram Cæsaris in sepelienda olim matre, amat ille pietatem, ignovit matri vestræ contra legem sepelienti virum: magis ei placebit ista pietas, quam impia hæc vestra accusatio. Sed res aliunde cum nota non sit, nihil equidem definiam.

17. *O hominem divinum*] A suspicione forte commota in *Spatalen* (sic scribo, non *Spathalen*, est enim σπαλᾶν, σπαταλᾶν, κ. τ. λ.) veneficii aut corruptionis, quæ mortis illi caussa fuerit, transfertur oratio aliorsum. *Divinus fuit*, præsensit præsagiente animo, non diuturna sibi vivendi spatia dari, itaque vixit dum vixit, rapuit horas voluptatis: excusatio præclara, qua utuntur etiam boni viri in libro Sapientiæ c. 2.

18. *geminatio*] Non statim apparet, quid geminetur in proposito exemplo. Puto autem, *salvum me esse*, quod licet semel tantum positum, bis tamen intelligendum est.

18. *Habeo quem fugiam*] Vox dubitantis et fluctuantis inter Pompeium atque Cæsarem, vel potius utrumque detestantis, Tullii ad Att. 8, 7.

18. *Quid, quod miser*] Laudat hic Pithoeus Hieronymum ad Oceanum, *Postea vero, Pisoniano vitio, cum loqui non posset, tacere non poterat.* Videtur itaque sumta esse ex Tullii in Pisonem oratione, qua parte hodie integra non est; dictum certe de Pisone aliquo.

cherrima, cum aliqua comparatione clareſcit. Trachallus
contra Spatalen, *Placet hoc ergo, o*[n] *leges, diligentiſſimæ
pudoris cuſtodes, decimas uxoribus dari, quartas meretricibus?*
Sed horum quidem generum et bonæ [o] dici poſſunt, et
malæ. Illæ ſemper vitioſæ, uti [p] *a*[q] *verbo, Patres conſcripti*; 20
ſic enim incipiendum eſt mihi, ut memineritis patrum. Pejus
adhuc, quo magis falſum eſt, et longius petitum, contra
eamdem ſororem gladiatoris, cujus modo feci mentionem,
Ad[r] *digitum pugnavi.* Eſt etiam generis ejuſdem, neſcio 21
an vitioſiſſimum, quoties verborum ambiguitas cum rerum
falſa quadam ſimilitudine jungitur. Clarum auctorem juvenis audivi, cum lecta e[s] capite cujuſdam oſſa ſententiæ

[n] *om.* G. Jenſ. [o] bene—male G. [p] *om.* G. [q] *om.* Jenſ. [r] *Sic* G. Jenſ. *et Cod. Bongarſ. laudatus Salmaſio.* At digito *al.* mihi *inſ. poſt* digitum G. ad digitum pugna mihi eſt *MS. Joan. ap. Bur.* a. d. mihi pugna eſt *margo Vaſc. Steph. quod probat Ramirez* l. c. Da digitum mihi, pugnabo *conj. Burm.* [s] in G. Jenſ. *recte puto. v. n.*

19. *decimas uxoribus*] Diſputat de hoc loco laudatus jam Burmanno Perizonius diſſertatione, quæ ſecunda eſt in triade de lege Voconia p. 210, obſervatque ex Sueton. Domit. c. 8, hujus Imperatoris lege ademtum probroſis feminis jus capiendi legata hereditateſque: et ſuſpicatur, Spatalen hanc forte matrem aliquot liberorum fuiſſe, ut ea cauſſa capere ipſi tantum licuerit: *decimas* autem *uxorum* intelligi earum, quæ non peperiſſent &c.

20. *ſororem gladiat.*] Vid. ſ. 12. Sed quid ſibi velit hæc ſententia pro gladiatore dicentis, obſcurum eſt. Pro ſimpliciore *digitis pugnare* poſitum ait Salm. ad Vopiſ. Cari p. 830 Hack. ubi lectionem noſtram e Bongarſiano codice firmat. Varias interpretationes ipſius formulæ aliorum et ſuas dedit Barth. ad Gratium 1, 12, et videtur hoc ei maxime placere, ut ſignificet, eo uſque pugnare, dum exſerto digito victum ſe alter fateatur: quod probat etiam Grævius Præf. ad Tom. 6 Theſauri ſui, et demonſtrarat Ramireſius ad Martial. Amphitheat. Cæſ. 29, p. 27. Interim de ſententia ipſa hujus ſententiæ forte optimum fuerit fateri cum Scaligero ad laudatum modo epigramma, quod Martiali tribuitur in catalectis, p. 329, *Propter nimiam brevitatem diſpicere nihil certi queo.* Uſi ſumus hic, ut alias etiam, locis in Burmanniana editione indicatis: non tamen ignava, quod res loquitur, opera.

21. *lecta e capite oſſa*] Hinc diſcimus probabilem quidem eſſe conjecturam ſupra propoſitam ad 6, 1, 30, quæ *vulneribus funera* ſubſtituturn ibat; veram non eſſe. Nos aliquid tum odoratos, apparet: rem ipſam perveſtigaſſemus, niſi placere nobis ſolerent conjecturæ Burmannianæ, et ſi hujus loci in mentem tum veniſſet, vel alterius Senecæ de Benef. 5, 24, *in capite lecta oſſa*; ubi plura laudat Lipſius. Præclare autem in mentem venerunt iſta Daviſio ad Cic. de Leg. 2, 4, ubi de vetito in duodecim tabulis e cadavere *oſſilegio* ad funus poſt faciendum. De juſto autem illo et legitimo, ad quod hic reſpicitur, oſſilegio poſt crematum cadaver, vid. Broukh. ad Tib. 1, 3, 6. *Quæ legat in mæſtos oſſa peruſta ſinus.* Quod vero laudatus modo Daviſius apud Senecam *e capite* legi malit, vereor, ne

gratia tenenda matri dediſſet, *Infeliciſſima femina, nondum*
22 *extuliſti filium, et jam oſſa legiſti.* Ad hoc[t] plerique minimis etiam inventiunculis gaudent, quæ excuſſæ riſum habent, inventæ facie ingenii[u] blandiuntur. De eo, qui naufragus, et ante agrorum ſterilitate[x] vexatus, in ſcholis fingitur ſe ſuſpendiſſe, *Quem nec terra recipit, nec mare*[z],
23 *pendeat.* Huic ſimile in illo, de quo ſupra dixi, cui pater ſua membra laceranti venenum dedit, *Qui hæc*[a] *edit, debet hoc bibere.* Et in luxurioſum[b], qui ἀποκαρτέρησιν[c] ſimulaſſe dicitur, *Necte laqueum, habes, quod faucibus tuis iraſcaris:*
24 *ſume venenum, decet luxurioſum*[d] *bibendo mori.* Alia vana: ut ſuadentis purpuratis, ut Alexandrum Babylonis incendio ſepeliant, *Alexandrum ſepelio, hoc quiſquam ſpectabit e*[e] *tecto?* Quaſi vero id ſit in re tota indigniſſimum. Alia nimia: ut de Germanis[f] dicentem quemdam audivi, *Caput neſcio ubi*
25 *impoſitum*[g]*:* et de viro forti, *Bella umbone propellit.* Sed finis non erit, ſi ſingulas corruptorum perſequar[h] formas. Illud potius, quod eſt magis neceſſarium. Duæ ſunt diverſæ opiniones; aliorum ſententias ſolas pene ſpectantium, aliorum omnino damnantium: quorum mihi neutrum ad-
26 modum placet. Denſitas earum obſtat invicem, UT in ſatis omnibus fructibuſque arborum[i] nihil ad juſtam mag-

[t] huc Jenſ. [u] ingenio *id.* [x] ſterilitatem Jenſ. [z] in aëre G. [a] hoc G. [b] luxurioſo G. [c] apocartereſin Jenſ. [d] luxurioſo *id.* [e] a G. [f] Germanicis G. [g] in nube poſitum *Obr. ex Cod. Argentor. v. n.* [h] proſequar Jenſ. [i] arvorum G. Jenſ. *et al.* horum *inſ.* Jenſ.

potius hic legendum ſit auctoritate optimorum librorum, et ipſius Senecæ adeo, *in capite.* Sic *bibere in auro* elegantius eſt: ſic caput erit quaſi buſtum, *in quo* leguntur oſſa.

23. *de quo ſupra dixi*] 8, 2, 20.

23. ἀποκαρτέρησιν] Recte jam hic definivit ἀποκαρτέρησιν Turnebi nomine fulgens interpres, propoſitum moriendi per inediam; dixerat etiam Caſaubon. ad Athenæum 6, 9: multis idoneiſque auctoribus demonſtravit Cl. Daviſius ad Cic. Tuſc. 1, 34. ubi laudatur *Hegeſiæ liber* ἀποκαρτερῶν, *in quo a vita quidam per inediam diſcedens revocatur ab amicis* &c. Huic igitur luxurioſo poſt rem comeſam eadem via diſcedere e vita cogitanti, hic diverſam unam alteramque ſuadet, qui ἀποκαρτέρησιν illam nimis ei honeſtam putat: quippe qua Democritus, Iſocrates, Atticus, aliique viri magni perierunt.

24. *Caput neſcio ubi*] Dixerat forte ineptus declamator, de quo hic Fabius commemorat, *caput nubi impoſitum*: adſcripſit aliquis in margine, *neſcio ubi*, ſcilicet hoc legatur: hæc gloſſa ipſa auctoris verba *in nube* loco movit. Forte imitari voluit declamator illud Virgilianum de Fama Æn. 4, 177. *Ingrediturque ſolo, et caput inter nubila condit.*

26. *fructibuſque arborum*] Pallad. Febr. 25, 16. *Si ſpiſſa poma ramos onerabunt, interlegenda ſunt quæque vitioſa, ut alimentum cæteris ſuccus æquiparet, et generoſis*

nitudinem adolescere potest, quod loco, in quem crescat, caret. NEC pictura, in qua nihil circumlitum est, eminet. Ideoque artifices, etiam cum plura in unam tabulam opera contulerunt, spatiis distinguunt, ne umbræ in corpora [l]
27 cadant. Facit res eadem concisam quoque orationem. Subsistit [m] enim omnis sententia: ideoque post eam utique aliud est initium. Unde soluta fere oratio, et e singulis non membris, sed frustis collata, structura caret, cum illa rotunda et undique [n] circumcisa insistere invicem ne-
28 queant. Præter hoc etiam color ipse dicendi quamlibet [o] clarus [p], multis tamen ac variis velut maculis conspergitur. Porro, ut afferent [q] lumen clavus et purpuræ, loco insertæ, ita certe neminem deceat intertexta pluribus notis vestis.
29 Quare, licet hæc enitere, et aliquatenus exstare videantur, tamen lumina illa non flammæ [r], sed scintillis inter fumum emicantibus similia dixeris [s]: quæ ne apparent quidem, ubi tota lucet oratio, ut in sole sidera ipsa desinunt cerni: et, quæ crebris parvisque conatibus se attollunt,

[l] corpore Jens. [m] substitit Jens. [n] utique G. [o] quam licet G. [p] claris G. Jens. [q] affert lumen clavus purpuræ loco insertus Jens. *recte puto.* [r] flammis *id.* [s] dixerit G.

abundantiam ministret, quam numerosa vilitate perdebat. Add. Jun. 5, 1. Jul. 3, 1. Itaque *arborum* quin rectum sit, dubitari non potest, imprimis cum *fructus arborum* proprius vulgo putetur; *fruges* videantur *arvorum.* Sed habet etiam altera lectio præsidii nonnihil, non in eo modo, quod vanam esse distinctionem illam constat; sed quod in omnis generis terræ fructibus hoc evenit, ut densi nimis se invicem strangulent, cui incommodo et serendi ipsa ratione occurrunt rustici, præcipiuntque, quot modii cujusque seminis in jugero serendi sint, Varr. 1, 41: quibus spatiis disponendi sint in quincuncem surculi, vid. Colum. 5, 3: tum id ipsum prohibere student *intercidendo* ac *disrarando, interputando, interradendo, intervellendo* denique, quorum verborum et actionum auctoritatem præstabit volentibus Lexicon nostrum Rusticum.

28. *velut maculis*] Unde *maculosa* oritur oratio, non illa quidem *sordida* et *immunda*, sed *varia, picta*, ut tigres, ut lynces, et quidam equi. Vid. omnino Phidiacum Bergeri opus de naturali pulchritudine orationis p. 11. sq. cujus sententia hoc loco probatur egregie.

28. *clavus et purpuræ*] Est ἓν διὰ δυοῖν pro *clavus purpureus.* Nec tamen dissimulo, ut simpliciorem sic veriorem mihi videri primarum editionum lectionem *clavus purpuræ*, h. e. purpureus, *loco*, nempe justo et suo, *insertus.* De *clavo* hallucinationes ad hunc etiam locum eruditorum refutare jam non est opus, postquam in Lexica etiam meliora recepta est sententia Rubeniana de *clavo*, h. e. *linea* vel *virga* purpurea per mediam in parte anteriore tunicam a summo ad imum descendente, quam collegit breviter et explicatam dedit ὁ πάνυ Grævius præfatione ad Tomum 6 Thesauri Antt. Rom.

inæqualia tantum, et velut confragosa, nec admirationem consequuntur[t] eminentium, et planorum gratiam perdunt.
30 Hoc quoque accidit[u], quod solas captanti sententias multas necesse est dicere leves, frigidas, ineptas. Non enim potest esse delectus, ubi[x] numero laboratur. Itaque videas et *divisionem* pro sententia poni, et argumentum, si tantum
31 in clausula[y] et calce pronuntietur[z]. *Occidisti uxorem ipse adulter: non ferrem te, etiamsi repudiasses*, divisio est. *Vis scire venenum esse amatorium? viveret homo, nisi illud bibisset*, argumentum est. Nec multas plerique sententias
32 dicunt, sed omnia tamquam sententias. Huic quibusdam contrarium studium, qui fugiunt ac reformidant omnem hanc in dicendo voluptatem, nihil probantes, nisi planum, et humile, et sine conatu. Ita, DUM timent, ne aliquando cadant, semper jacent. Quod enim tantum in sententia bona crimen est? non caussæ prodest? non judicem movet? non dicentem commendat? At[a] est quoddam genus,
33 quo veteres non utebantur. Ad[b] quam[c] usque nos[d] vocatis[e] vetustatem? Nam, si ad[f] illam extremam, multa[g] Demosthenes, quæ ante eum nemo. Quomodo potest Ciceronem probare, qui nihil putet ex Catone Gracchisque mutandum[h]? Sed ante hos simplicior adhuc loquendi
34 ratio fuit. Ego vero hæc lumina orationis, velut oculos quosdam esse eloquentiæ credo. Sed neque oculos esse toto corpore velim, ne cetera membra officium suum perdant: et, si necesse sit, veterem illum horrorem dicendi malim, quam istam novam licentiam. Sed patet media quædam via, SICUT in cultu victuque accessit aliquis citra reprehensionem nitor, quem[i], sicut possumus, adjiciamus virtutibus. Prius tamen sit, vitiis carere: ne, dum volumus esse meliores veteribus, simus tantum[l] dissimiles.
35 Reddam nunc, quam proximam esse dixeram, partem *de*

t consequentur G. Jens. u accedit G. x *Forte inf.* de. y clausulæ calce G. Jens. z pronuntiatur G. a Sed G. *om.* Jens. b Et Jens. c quod G. d vos Jens. e vocant G. Jens. f *om. iid.* g mutat Jens. h imitandum G. Jens. i quare *iid.* l tamen Jens.

32. *veteres non utebantur*] Vid. 12, 10, 48.

34. *adjiciamus virtutibus*] Præter virtutes reliquas, communes nobis cum antiquis, etiam nitorem illum habere studeamus. Si quis ad candorem, fidem, fortitudinem majorum nostrorum adjiciat, qua illi carebant, venustam quandam elegantiam, invidia careat et laudem mereatur: sed si pro candore, fide, fortitudine, quibus ipse careat, venustatem illam suam venditare nobis velit; facessere illum jubeamus merito.

tropis, quos *motus* clarissimi nostrorum auctores vocant. Horum tradere præcepta et grammatici solent. Sed a[m] me, cum de illorum officio loquerer, dilata pars hæc est, quia de ornatu orationis gravior videbatur locus, et majori operi servandus.

VI. *Tropus est verbi vel sermonis a propria significatione in aliam cum virtute mutatio.* Circa quem inexplicabilis et grammaticis inter ipsos, et philosophis, pugna est, quæ sint genera, quæ species, qui numerus, quis cui[n] subjiciatur. Nos omissis, quæ nihil ad instruendum oratorem 2
pertinent, cavillationibus, necessarios maxime atque in usum receptos exsequemur: hoc[o] modo in his annotasse contenti[p], quosdam gratia *significationis*, quosdam *decoris* assumi, et esse alios in verbis *propriis*, alios in *translatis*: *vertique formas* non *verborum* modo, sed et *sensuum*, et *compositionis*[q]. Quare mihi videntur errasse, qui non alios 3
crediderunt tropos, quam in quibus verbum pro verbo poneretur. Neque illud ignoro, in iisdem fere, qui significandi gratia adhibentur, esse et ornatum: sed non idem accidet contra, eruntque quidam tantum ad speciem accommodati. Incipiamus igitur ab eo, qui cum frequen- 4
tissimus est, tum longe pulcherrimus, *translatione* dico, quæ μεταφορὰ Græce vocatur. Quæ quidem cum[r] ita est ab ipsa nobis concessa natura, ut indocti quoque ac non sentientes ea frequenter utantur: tum ita jucunda atque nitida, ut in oratione, quamlibet[s] clara, proprio tamen lumine eluceat. Neque enim vulgaris esse, nec humilis, nec 5

[m] *om. id.* [n] cuique *id.* [o] hæc G. Jens. [p] constanti Jens. [q] compositiones *id.* [r] *om.* G. [s] qualibet G.

35. *quos motus*] Repetit 9, 1, 1. Interim nondum inveni, qui *motus* dixerit: *Modos* appellasse videtur Cic. de Orat. 3, 41: et ad *verba modificata* Part. c. 5, refert ea etiam, *quæ transferuntur*, h. e. metaphorica. *Immutationes* dixit Brut. c. 17. *Mores* ex altera significatione nominis τρόπος vocarunt sequioris ætatis quidam rhetores. Ne de *modis* substituendis cogitem, illud facit, quod duobus in locis sine varietate ita legitur.

35. *cum de illor. officio loq.*] Supra 1, 5, 5.

1. *grammaticis*] Vide, si quis iis rebus delectaris, Charis. l. 4. p. 243. sq. Diomed. l. 2. p. 450. sq. Donatum p. 1775. sq. omnes edit. Putsch.

2. *in verbis propriis*] At finieras, M. Fabi, omnem *tropum*, *mutationem vocis a propria significatione in alienam*: quomodo igitur est aliquis in propriis? Sed omittamus et nos exemplo tuo cavillationes: utamur bonis tuis, ornemus orationem tropis, disputandi de his subtilitatem in locum alium differamus.

insuavis, recte modo adscita, potest. Copiam quoque ser-
monis auget permutando[t], aut mutuando[u], quod non
habet: quodque difficillimum est, præstat, ne ulli rei no-
men deesse videatur. Transfertur ergo nomen aut ver-
bum ex eo loco, in quo proprium est, in eum, in quo
aut proprium deest, aut translatum proprio melius est.
6 Id facimus, aut quia *necesse* est, aut quia *significantius* est,
aut (ut dixi) quia *decentius*. Ubi nihil horum præstabit,
quod transferetur, improprium erit. *Necessitate* rustici
dicunt[x] *gemmam* in vitibus, (quid enim dicerent aliud?)
et *sitire segetes*, et *fructus laborare*. Necessitate nos *durum
hominem*, aut *asperum*. Non enim proprium erat, quod
7 daremus his affectionibus, nomen. Jam, *incensum ira:* et
inflammatum cupiditate: et *lapsum errore*, *significandi* gratia.
Nihil enim horum suis verbis, quam his arcessitis, magis
proprium erat. Illa ad *ornatum*, *lumen orationis*, et *generis
claritatem*, et *concionum procellas*, et *eloquentiæ flumina*[z]:
ut Cicero pro Milone, *Clodium fontem gloriæ ejus vocat*, et
8 alio loco *segetem ac materiam*. Quædam etiam parum spe-
ciosa dictu, per hanc explicantur,

Hoc faciunt, nimio ne luxu obtusior usus
Sit genitali arvo, et sulcos oblimet inertes.

In totum autem metaphora brevior est similitudo: eoque
distat, quod illa comparatur rei, quam volumus exprimere,
9 hæc pro ipsa re dicitur. *Comparatio* est[a], cum dico fecisse
quid hominem, *ut leonem*; translatio, cum dico de homine,

[t] permittendo G. Jens. [u] mutuari G. [x] *om.* G. [z] fulmina Jens. *et plur. ap. Bur. recte puto.* [a] enim *ins. id.*

5. *permutando*] Refero ad reciprocas, quas vocant, metaphoras, ubi v. g. mundi oculum solem vocant, et solis nomine amasiarum indicant oculos.

6. *improprium erit*] Vid. ad 8, 2, 6. it. ad 8, 4. extr.

6. *fructus laborare*] Sic Col. 11, 2, 29. et Palladius Mart. 8, 1, quomodo *laborantes oleæ curentur*, docent.

7. *concionum procellas*] *Tempestates et procellas in fluctibus concionum* ex Miloniana refert s. 48.

7. *eloquentiæ flumina*] Difficile non est, sed neque necessarium, ostendere, et *flumina* et *fulmina* de eloquentia dici. Auctoritas MSS. fere ad hoc inclinat animum: *Flumina* forte maluit, qui *fontem* cogitavit, quo statim utitur Fabius: sed *fulmina* æque parum distant a *lumine* et *procellis* &c.

7. *Cicero pro Milone*] C. 13 utrumque legitur. *Hoc faciunt*, ex Virg. Georg. 3, 135. Non minus elegans est versus proximus,

Sed rapiat sitiens Venerem, interiusque recondat.

leo[b] *est.* Hujus vis omnis quadruplex maxime videtur: cum in rebus animalibus aliud pro alio ponitur: ut de agitatore,

—— gubernator magna contorsit equum vi:

et, ut Livius, Scipionem a Catone *adlatrari* solitum, refert. Inanima pro aliis generis ejusdem sumuntur, ut, 10 *Classique immittit habenas:* aut pro rebus animalibus inanima, *Ferro an*[c] *fato virtus*[d] *Argivum occidit:* aut contra,

—— sedet inscius alto
Accipiens sonitum saxi de vertice pastor:

Præcipueque ex his oritur mira sublimitas, quæ audaci[e] 11 proxime periculum translatione tolluntur, cum rebus sensu carentibus actum quemdam et animos damus, qualis[f] est,

Pontem indignatus Araxes,

[b] leonem G. *non male.* [c] aut G. [d] ferrum G. metus Jens. moerus *h. e.* murus *ex lectione V. C.* moecus *Muret. V. L.* 19, 2. [e] audaciæ proxima periculo translationis attollitur G. Jens. *et plur. ap. Bur. Dedimus lectionem e marg. Basil. Obrechto etiam et Burmanno probatam, firmatamque MS. Almel. nisi quod et post* audaci *inserunt, et* proxima *conj. Bur.* [f] quale G.

9. *gubernator*] Ennianus forte versus: contra ea *aurigam* pro *gubernatore navis* ex Ovid. Trist. 1, 3, 118, huc attulit Burmannus.

9. *Livius, Scipionem*] 38, 54, pr. Deinde *Classique immittit habenas* est Virg. Æn. 6, 1.

10. *virtus Argivum*] Mire placet Mureti conjectura, Burmanno etiam laudata, et confirmata ex Ovid. Met. 13, 281, ubi *Graium murus* vocatur Achilles. Add. Silius 16, 68. et quæ ibi Drakenb. *Murum* igitur si legas, habebis positam *rem inanimam pro animali*, quod vult Fabius.

10. *sedet inscius*] Æn. 2, 307: legitur autem *stupet. Vertex* res animalis est, summa pars capitis, attributa hic saxo. Vid. 8, 2, 7.

11. *audaci proxime peric.*] Non damno lectionem supra propositam, sed elegantem et ipsam puto, ac *periculo translationis* interpretor *periculosa translatione.* Verum præfero hanc, quod paullo difficilior est, et ipsa difficultate occasionem mutandi videtur dedisse. Est autem aliquantum difficilis et insolita his, qui Græce nescientes cogitare non possunt, hic exprimi a Fabio vim verbi παρακεκινδυνευμένον, ac *proxime* illud respondere præpositioni παρά. Vid. ad 2, 11, 3. et 8, 2, 20. Cæterum τὸ *et*, quam post *audaci*, e conjectura quantum scio, collocant, omisi auctoritate Almeloveeniani Codicis: pulchre enim jungi puto hæc, *audax proxime periculum translatio*, ut apud S. Aurelium Vict. epit. 14, 2, de Hadriano, *Fictor ex ære vel marmore proxime Polycletos et Euphranoras.*

11. *Pontem indignatus*] Virg. Æn. 8, 728. Cicer. pro Lig. c. 3. Virg. Æn. 9, 773.

12 Et illa Ciceronis, *Quid enim tuus ille, Tubero, destrictus in acie Pharsalica gladius agebat? Cujus latus ille mucro petebat? qui sensus erat armorum tuorum?* Duplicatur interim hæc virtus apud Virgilium,

—— *Ferrumque armare veneno.*

13 Nam et *veneno*[g] *armare*, et *ferrum armare*, translatio est. Secantur hæc in plures: ut a rationali ad rationale, et idem de irrationalibus, et hæc[h] invicem, quibus similis ratio est, et a toto, et a partibus. Sed jam non pueris præcipimus, ut, accepto genere, species intelligere non
14 possint. Ut modicus autem atque opportunus ejus usus illustrat orationem: ita frequens et obscurat, et tædio complet: continuus vero in *allegoriam* et *ænigmata* exit. Sunt quædam etiam humiles translationes: ut id, de quo modo
15 dixi, *Saxea est verruca.* Et sordidæ. Non enim, si Cicero recte *sentinam reipub.* dixit, fœditatem hominum significans, idcirco probem illud quoque veteris oratoris, *Persecuisti reipub. vomicas.* Optimeque Cicero demonstrat cavendum, ne sit deformis translatio: qualis est (nam ipsis ejus utar exemplis) *Castratam morte Africani rempub.* et,
16 *Stercus curiæ Glauciam.* Ne nimio major: aut, quod sæpius accidit, minor. Ne dissimilis: quorum exempla nimium frequenter deprehendet, qui scierit hæc vitia esse. Sed et copia quoque modum egressa vitiosa est, præcipue
17 in eadem specie. Sunt et duræ, id est, a longinqua similitudine ductæ: ut, *Capitis nives*, et,

Jupiter hibernas cana nive conspuit Alpes.

In illo vero plurimum erroris, quod ea, quæ poetis (qui et omnia ad voluptatem referunt, et plurima vertere etiam ipsa metri[i] necessitate coguntur) permissa sunt, convenire quidam

[g] venenum armare ferrum et Jens. *mendose.* [h] hoc Jens. [i] mentiri G.

13. *a toto, et a partibus*] Nimirum totam synecdochen metaphoræ nonnunquam subjiciunt antiqui, et ipse Aristoteles. Vid. Voss. 4, 6, 1.

14. *de quo modo dixi*] 8, 3, 48.

15. *sentinam reip.*] Catil. 1, 5. et 2, 4.

15. *Cicero demonstrat*] De Orat. 3, 41.

17. *Capitis nives*] Sunt Hor. Od. 4, 13, 12. Nec illum, puto, reprehendit Quinctilianus, sed si qui in soluta oratione sic loquantur. Interim in nostrorum hominum sermone hoc evaluit. Illud alterum de *Jove* Alpes *conspuente* est Furii Bibaculi, ab Horatio derisi Sat. 2, 5, 41, ut ibi nos scholiastes docet.

etiam prosæ putant. At ego in agendo nec *pastorem po-* 18
puli auctore Homero dixerim: nec *volucres pennis*[k] *remigare:* licet Virgilius in apibus ac Dædalo speciosissime sit usus. Metaphora enim aut vacantem occupare locum debet, aut, si in alienum venit, plus valere eo, quod[l] expellit. Quod[m] aliquanto pene jam magis de *synecdoche* dicam. Nam *translatio* permovendis animis plerumque 19
et signandis rebus, ac sub oculos[n] subjiciendis reperta est: hæc variare sermonem potest, ut ex uno plures intelligamus, parte totum, specie genus, præcedentibus sequentia, vel contra. Omnia liberiora poetis, quam oratoribus.
Nam prosa, ut *mucronem* pro gladio, et *tectum* pro domo 20
recipiet: ita non *puppim* pro navi, nec *abietem* pro tabellis[o]. Et rursus, ut pro gladio *ferrum*, ita non pro equo *quadrupedem*. Maxime autem in orando valebit numerorum illa libertas. Nam et Livius sæpe sic dicit, *Romanus prælio victor:* cum Romanos vicisse significat. Et contra, Cicero ad Brutum: *Populo,* inquit, *imposuimus, et oratores visi sumus,* cum de se tantum loqueretur. Quod genus 21
non orationes modo ornat, sed etiam quotidiani sermonis usus recipit. Quidam συνεκδοχὴν vocant, cum et id in contextu sermonis, quod tacetur, accipimus. Verbum enim ex verbo intelligitur, quod inter vitia ἔκλειψις vocatur.

Arcadas[p] *ad portas ruere.*———

[k] spere sanare *V. C. Almel.* per os sonare vel alis remigare *Obr.* per aëra nare nec pennis (*vel* alis) remigare *conj. Bur.* [l] quem G. Jens. [m] Quin aliquam potentiam magis G. *vitiose.* [n] oculis Jens. [o] tabulis *MS. Colb. ap. Bur.* [p] Arcades G. Jens.

18. *volucres pennis remigare*] Cum citetur *in apibus* Virgilius, h. e. in quarto Georgicôn; ibi autem volatus apium remigio non comparetur: apparet in hac lectione aliquid desiderari, quod satis feliciter Burmanni conjectura supplet, quæ respicit ad v. 58, ubi *ad sidera cæli nare* dicuntur, sicut *tranare* de volatu usurpavit sæpius Silius. Alterum de Dædalo ejusque *alarum remigio* est Æn. 6, 19.

20. *abietem pro tabellis*] Quod factum a Plauto, qui Persa 2, 2, 66 *obsignatam abietem* pro epistola posuit.

20. *Cicero ad Brutum*] In epistola deperdita. Cæterum vicinum huic dicto est, quod ad eundem Brutum de claris oratoribus scribit c. 50 pr. *Id ipsum est summi oratoris, summum oratorem populo videri.*

21. ἔκλειψις] Vitiosum hoc esse, et ἔλλειψις legendum copiosissime ostendit H. Stephanus de Abusu Gr. L. p. 118 editionis, quam cum Kromayeri, amici nuper mei, sui Præceptoris, adnotatiunculis dedit, a cujus ingenio et doctrina majora exspectamus, Frid. Guil. Roloffius.

21. *Arcadas ad portas*] Æn.

Mihi hanc figuram eſſe magis placet. Illic ergo reddetur [q]. Aliud etiam intelligitur ex [r] alio,

Adſpice, aratra jugo referunt ſuſpenſa juvenci,

unde [s] apparet noctem appropinquare. Id neſcio an oratori conveniat, niſi in argumentando, cum rei ſignum eſt.
23 Sed hoc ab elocutionis ratione diſtat. Nec procul ab hoc genere diſcedit [t] μετωνυμία, *quæ eſt nominis* [u] *pro* [x] *nomine poſitio* [z]: cujus vis eſt, pro eo, quod dicitur, cauſſam, propter quam dicitur, ponere: ſed, ut ait Cicero, ὑπαλλαγὴν [a] rhetores dicunt. Hæc inventa ab inventore [b], et ſubjecta ab obtinentibus ſignificat: ut, *Cererem corruptam undis*: et, —*receptus*

Terra Neptunus claſſes Aquilonibus arcet.

24 Quod fit retro durius. Refert autem, in quantum dictus tropus oratorem ſequatur. Nam, ut *Vulcanum* pro igne vulgo audimus [c], et, *Vario Marte pugnatum*, eruditus eſt ſermo, et *Venerem*, quam coitum, dixiſſe magis decet: ita *Liberum* et *Cererem* pro vino et pane licentius, quam ut fori ſeveritas ferat. Sicut ex eo, quod continetur, uſus
recipit [d] *bene moratas urbes*, et *poculum epotum*, et *ſeculum*
25 *felix*. At id, quod contra eſt, raro audeat quis, niſi poeta,

———*jam proximus ardet Ucalegon.*

Niſi forte hoc potius eſt, a poſſeſſore, quod [e] poſſidetur:

[q] redietur Jenſ. [r] aliud G. [s] *om.* G. [t] deſcendi Jenſ. [u] tropus *inſ.* G. Jenſ. [x] *om.* G. [z] poſito G. Jenſ. [a] ὑπαλλαγὴ eam eſſe rhet. G. [b] inventione G. [c] audivimus Jenſ. [d] recepit *id.* [e] qui poſſidet G. Jenſ. *male.*

11, 142. Nimirum deeſſe putat *carperunt*. Alterum, *Adſpice aratra*, eſt Ecl. 2, 66.

23. *nominis pro nomine*] Interpretatio nominis Græci hæc eſt, non definitio, quam ſtatim ſubjungit. Locus autem Ciceronis eſt Orat. c. 27, ubi laudaverat Ennianum *Africa terribili* &c. *pro* Afris, inquit, *immutat* Africam. *Hanc* hypallagen *rhetores*, *quia quaſi* ſummutantur *verba pro verbis*; metonymian *grammatici vocant*, *quod* nomina transferuntur.

23. *Cererem corruptam*] Æn. 1, 177. *receptus Terra*, Hor. A. P. 63.

23. *Quod fit retro durius*] Quia in propoſitis exemplis plane, credo, niſi ab inſano fieri non poteſt: niſi tamen Proſerpinam *panis* (hæc enim eſt *Ceres*) filiam; aut Tyro illam nympham a *mari* (h. e. *Neptuno*) corruptam, dicere pulchrum aut tolerabile arbitramur.

25. *jam proximus*] Æn. 2, 311.

ut, *hominem devorari*, cujus patrimonium consumatur.
Quo modo fiunt innumerabiles species. Hujus enim sunt 26
generis, cum *ab Annibale cæsa apud Cannas sexaginta millia* dicimus: et apud Tragicos *ab Ægialao* [f]: et *carmina Virgilii* [g] *venisse*: et *venire* [h] *commeatus*, qui afferantur: et *sacrilegium deprehensum*, non sacrilegum: et [i] *armorum scientiam habere*, non artis. Illud quoque et poetis et ora- 27
toribus frequens, quo eum, qui efficit, ex eo, quod efficitur, ostendimus. Nam et carminum auctores,

> *Pallida mors æquo pulsat pede pauperum tabernas,*
> *Regumque* [l] *turres.*

Et,

> *Pallentesque habitant morbi, tristisque senectus.*

Et orator *præcipitem iram, hilarem adolescentiam, segne* [m] 28
otium dicit [n]. Est etiam huic tropo quædam cum synecdoche vicinia. Nam, cum [o] dico *vultus hominis* pro vultu, dico pluraliter, quod singulare est: quod [p] plurale est, singulariter. Sed non id ago, ut unum ex multis intelligatur, (nam id est manifestum) sed nomen immuto: ut, cum aurata tecta, *aurea*, pusillum a [q] vero discedo, quia non est nisi [r] pars aurata [s]. Quæ singula persequi, minutioris est curæ, etiam non oratorem instruentibus. Ἀντωνομασία, 29
quæ aliquid pro nomine ponit, Poetis quoque [t] modo fre-

[f] Ægilao G. *vid. leg.* Ægialeo. [g] Virgilium venit G. *vid. no.* [h] *om.* Jens. [i] *om. id.* non G. [l] Regumque turres *om.* G. [m] segnem G. [n] dicet Jens. [o] *om.* G. [p] quod—singulariter *om. Voss.* 2. *recte, arbitror.* [q] ab eo Jens. [r] *om.* G. Jens. [s] auratura Jens. auraturæ G. [t] utraque G. Jens.

26. *ab Ægialao*] Non dubito, quin sit legendum *Ægialeo*. Ægialeus Adrasti filius, unicus de *septem* Heroum, qui *ad Thebas* cum Polynice contra fratrem ejus Eteoclem pugnaverant, totidem filiis, quos ἐπιγόνους vocant, qui solus ad Thebas periit, cum de septem patribus solus ipsius pater Adrastus superstes fuisset. Fuit Sophoclis ἐπίγονοι Tragœdia. Forte in hac de Ægialeo aliquid, cæsisque ab eo, id est ab ipsius exercitu multis hostibus. Apollod. Bibl. 3, 7, 2, et 3. Hygin. fab. 71.

26. *carmina Virgilii venisse*] Locus corruptus; quæ enim Metonymia, si *Virgilii carmina venisse*, s. venum iisse vel vendita esse dicas? Ita dedit vel similiter, puto, Fabius, quod Gothanus quoque liber indicat, et Philander vidit ex parte, *Virgilium, hoc est, carmina Virgilii venisse*. Quod enim putat Regius *carmina* dici pro libro, in quo sunt carmina: vereor, ut probari possit. Quid enim? non scriptum illud ipso libro multo pretiosius est? carmina emuntur, et propter carmina liber.

27. *Pallida mors*] Hor. Od. 1, 4, 13. *Pallentesque* Virg. Æn. 6, 275. Deinde *Divum pater* Æn. 1, 65. Et *Thalamo quæ*, 4, 495.

quentissima, et per *epitheton*, quia detracto eo, cui apponitur, valet pro nomine, *Tydides, Pelides:* et[u] ex his, quæ in quocumque sunt *præcipua,*

—— *Divum pater, atque hominum rex:*

et ex factis, quibus persona signatur,

—— *Thalamo quæ fixa reliquit Impius.*

30 Oratoribus etiamsi rarus ejus rei, nonnullus tamen usus est. Nam, ut *Tydiden* et *Peliden* non dixerint, ita dixerunt *impium*[v] pro parricida: *eversorem* quoque *Carthaginis et Numantiæ* pro Scipione, et *Romanæ eloquentiæ principem* pro Cicerone posuisse non dubitent. Cicero ipse certe usus est hac libertate: *Non multa peccas, inquit ille fortissimo viro senior magister, et*[x], *si peccas, te regere possum.* Neutrum enim nomen positum est, et utrumque intelligi-
31 tur. Ὀνοματοποιΐα quidem, id[z] est, *fictio nominis,* Græcis inter maximas habita virtutes, nobis vix permittitur. Et sunt plurima ita posita ab iis, qui sermonem primi[a] fecerunt, aptantes affectibus vocem. Nam *mugitus,* et *sibilus,*
32 et *murmur* inde venerunt. Deinde, tamquam consummata[b] sint omnia, nihil generare audemus ipsi, cum multa quotidie ab antiquis ficta moriantur. Vix illa[c], quæ πεποιημένα vocant, quæ ex vocibus in usum receptis quocumque modo declinantur, nobis permittimus, qualia sunt *Sullaturit*[d], et *proscripturit*[e]: atque *laureati postes*[f], pro
33 illo, lauro coronati, ex eadem fictione sunt. Sed hoc se-

[u] et ex *it.* quæ in *om.* G. [v] impius G. Jens. [x] et—possum *om.* G. Jens. [z] *om.* G. [a] primo G. [b] consumta G. Jens. [c] illa πεποιημένα G. [d] usulatum G. [e] proscripturiæ G. [f] ponentes G.

30. *Non multa peccas*] Cic. pro Muræn. c. 29. Sumtum procul dubio ex fabula, quæ tum nota esset, ut neminem fugeret, quis ille *fortissimus vir,* quis *senior magister?* Jam cum non exstet ea fabula, frustra est hariolari. Potest *fortissimus vir* Achilles esse vel Agamemnon, *senior magister* Phœnix vel Nestor.

31. *mugitus—sibilus—murmur*] Quæ nomina qui pronuntiat, eadem illud edit, quod significant.

32. *Deinde*] Habet hoc *deinde* eam vim, quam Græcorum εἶτα, ut absurdam consequentiam cum vehementia quadam indicet. De quo ad Fabrum jam monuimus.

32. *cum multa—moriantur*] Videtur respicere Hor. A. P. 62. *Verborum velut interit ætas, Et juvenum ritu florent modo nata, vigentque. Debemur morti nos nostraque.* Et deinde, *Multa renascentur, quæ jam cecidere* &c.

32. *Sullaturit*] Vid. 8, 3, 32.

liciter, *evaluit*[ff]: at[g] contra *vio* pro *eo*, infelicius. In 33
Græcis *obelisco*[h], *coludumo*, *&c.* dure etiam jungere[i] vetamur, qui toleranter videre *septentriones* videmur. Eo ma- 34
gis necessaria κατάχρησις, quam recte dicimus *abusionem*, quæ non habentibus nomen suum accommodat, quod in proximo est, sic,

— *Equum*[k] *divina Palladis arte Ædificant:*

et apud Tragicos, *Et jam leo pariet*[l], at pater est[m]. Mil- 35

[ff] evanuit *marg. Bas.* [g] adonia et vioco G. ad omoia et inoeo fermius in Grecis Kapp. adomia et vio eo ferimus in Gr. Jens. *et* G. 2. *nisi quod* ὁ-μοῖα. [h] Obidis acobaditivio G. Obidius acoluditiuino bono eo dure etsi Kapp. Obidius ocoludi tu moibono eo dure etiam G. 2. obidis oculuditiuno bono eo dure atque jung. Jens. [i] jungar atqui tollentem et G. jungere atqui tollentem et vid. Kapp. jungere qui tollentem G. 2. Jens. [k] ecum ogra putant Ædif. G. si cæcum ogra putant Ædif. Jens. *Vulgata lectio jam est in Ascens.* 1519. [l] paret G. Jens. [m] *om.* Jens.

33. *at contra vio*] Posuimus lectionem hujus loci, ut ex optimis editionibus Burmannus repetiit, quæ qualicunque possessionis titulo se defendat, dum ingeniosus aliquis ex monstrosa, quam supra dedimus, varietate verum forte eruat. Interim conjecturam unam alteramque hic proponemus. Igitur Obrechtus, *Sed hoc feliciter: evanuit e contra* vio *in* eo: *ferimus in Græcis obeliscos,* ὑπερβορέῳ *dure: et tamen jungere Maronem solerter et dividere* septentriones *videmus*. Rationem reddere non solet: nec nos possumus.

33. *obelisco, coludumo*] Turnebus, non ille personatus, cujus adscripta ad hunc locum nota in alia omnia abit; sed verus ille Turnebus Adv. 12, 11, conjicit hic esse Aristotelis illud ὀβελισκολύχνιον, instrumentum quod et veru et candelabri vices idem præstet, cujus mentionem facit Polit. 1, 1. it. 4, 15. et de part. animal. 4, 6. Werlhofius, magnum ægrorum præsidium, medicinam etiam Fabio facere adgressus, ut alias felicissimam, ita hic modestam pro magnitudine mali et suspensa manu administratam. Legit, *E Græcis* obelisco (ὀβελίζω) colum (κῶλον) *ducere* (et in linguam nostram adsumere) *etiam jungere* (sive componere Græcorum more verba) *vetamur, qui toleranter videre* septemtriones *videmur* (tanquam venia potius quam laude dignum.) Modesta, inquam, est illa conjectura, (ut ipse nempe est vir modestissimus) si eam compares cum vulgata lectione: cum vero ab ea vehementer diffideant libri antiqui, fateor mihi aquam hærere. Illud adjicio, in illo *Obidis* latere *Ovidium* putat Burmannus, cui aperte suffragantur Gothanæ posteriores membranæ et Cel. Kappii.

34. *Equum divina*] Æn. 2, 15. *Instar montis equum* &c. In *ædificant* est catachresis verbi, quod ad *ædes* et domus proprie pertinet. Utrum vero hunc locum signare voluerit Fabius, non dixerim. Nisi quod silentium Anglicanorum codicum consensum cum vulgata interpretari interim licet: sed tacent illi etiam in præcedentibus, ut suspicio oriatur, dormitasse hic vel pertæsos laboris esse eruditos eorum tractatores.

34. *Et jam leo pariet*] *Leo*, qui pater est, non *parit*, sed *generat*.

le[n] ſunt hæc, et *acetabula*[o], quidquid habet; et *pyxides*, cujuſcumque materiæ ſunt; et *parricida*, matris quoque aut fratris interfector. Diſcernendumque eſt hoc[p] totum á tranſlatione genus, quod *abuſio* eſt, ubi nomen defuit: *tranſlatio*, ubi aliud fuit[q]. Nam poetæ ſolent abuſive etiam in his rebus, quibus nomina ſua ſunt, vicinis po-
36 tius uti; quod rarum in proſa eſt. Illa quoque quidam[r] *καταχρήσεις* eſſe volunt, cum pro temeritate *virtus*, aut pro luxuria *liberalitas* dicitur. A quibus hæc quidem diſſonantia ſunt, quod in his non verbum pro verbo ponitur, ſed res pro re. Neque enim putat quiſquam *luxuriam* et *liberalitatem* idem ſignificare: verum id, quod[s] fit, alius *luxuriam* eſſe dicit, alius *liberalitatem*: quamvis neutri du-
37 bium ſit, hæc eſſe diverſa. Supereſt ex his, quæ aliter ſignificant, *μετάληψις*, id eſt *tranſſumtio*, *quæ ex alio in aliud velut viam præſtat*: tropus et rariſſimus, et maxime[t] improprius[u], Græcis tamen frequentior, qui[x] *Centaurum*[y] Chirona[z], et νήσους[a] θοὰς ὀξείας dicunt. Nos quis ferat, ſi

[n] *Forte leg.* Similia ſunt et hæc. Sunt mille, ſicut hæc *Obr. Si ex libro, bene: ſin, malim ut poſui.* [o] accetabula Jenſ. acceptabilia G. [p] ac totum tranſlationis iſtud genus G. Diſc. eſt totum a tranſlatione iſtud genus, quod abuſio eſt, ubi nomen nullum fuit Obr. [q] defuit Jenſ. [r] quidem G. [s] qui ſit aliud—aliud G. [t] *om.* G. [u] improbus G. [x] qua G. Kapp. quam Jenſ. [y] ſcient aurum G. G. 2. Jenſ. ſtient aurum Kapp. [z] qui auroriem G. qui hitorem Kapp. qui haronem Jenſ. qui hirorie G. 2. [a] hoc cona inſule φιλοθοας dicuntur G. hoc cona inſule—dicunt G. 2. Kapp. *et* Jenſ. *niſi quod* inſulem Kapp.

Abuſio igitur eſt, cum Tragicus neſcio quis dixit, *Jam leo pariet*. Sic Burm. Alii catachreſin ponunt in eo, quod *Leo* ponatur pro *Leæna*, quod antiquis conſuetum fuiſſe oſtenderat idem vir doctiſſimus ad Quinctil. 1, 6. p. 74.

35. *acetabula—pyxides*] Illa nempe proprie *oxybapha*, *aceto* deſtinata vaſcula; hæc a materia, πύξῳ ſ. *buxo*. Qui *acceptabula* dicebant, qui error libros pleroſque invaſit, ab *accipiendo* generalius volebant dicta.

37. *tranſſumtio*] Vid. 6, 3, 52. ubi exemplum, unde clare, quæ ſit *metalepſis* ſ. *tranſſumtio*, intelligitur. Græca hic etiam ita corrupta ſunt, ut confirmare non audeam hæc exempla eſſe ab ipſo Fabio. Si quis igitur eum, qui *Chiron* proprio nomine vocatur, *centaurum* appellat, utitur metalepſi, tribuitque huic Chironi nomen, quod alii Chironi convenit, huic non item. Ita malo, quam contra *centaurum* unumquemque *Chironis* nomine appellari: ea enim non Metalepſis fuerit, ſed Antonomaſia.

37. νήσους θοὰς] Suſpicor hanc lectionem eſſe ab emendatoribus, quos *inſulæ* vox et ſyllabæ θοὰς deduxerunt ad Homeri 'Οδ. ό. 298. Ἔνθεν δ' αὖ νήσοισιν ἐπιπροέηκε θοῇσιν quem verſum Metalepſeos exemplum laudatum meminerant in libello de Homero, qui Plutarcho inſcribitur, p. 205 Gal. Nimirum ὀξὺς et θοὸς ſunt ſynonyma: qua *celerem* notat utrumque. Sed ὀξὺς

Verrem, *suem:* aut Lælium, *doctum* nominemus? Est 38
enim hæc in metalepsi natura, ut inter id, quod transfertur, fit medius quidam gradus, nihil ipse significans, sed præbens transitum: quem tropum magis affectamus, ut habere videamur, quam [b] ut [c] ullo in loco desideremus. Nam [d] ejus frequentissimum exemplum est, *cano, canto, dico:* ita *cano* [e], *dico*. Interest [f] medium illud *canto*. Nec 39
diutius in eo morandum: nihil [g] enim usus admodum video, nisi [h], ut dixi, in mediis [i]. Cetera jam non significandi gratia, sed ad ornandam modo [l], non augendam orationem assumuntur [m]. Ornat enim ἐπίθετον, quod recte diximus *appositum:* a nonnullis *sequens* dicitur. Eo po- 40
etæ et frequentius et liberius utuntur. Namque illis satis est convenire verbo, cui apponitur: et ita *dentes albi*, et *humida vina* in his non reprehenduntur. Apud oratorem, nisi aliquid efficitur, redundat. Tum autem efficitur, si sine illo, quod dicitur, minus est: qualia sunt, *O scelus abominandum* [n], *o deformem libidinem*. Exornatur 41
autem res tota maxime translationibus, *Cupiditas effrenata*, et, *Insanæ substructiones*. Et solet fieri aliis adjunctis epitheton tropus [o], ut apud Virgilium, *Turpis egestas*, et,

[b] quem Jens. [c] *om.* G. Jens. [d] id. *ins.* G. [e] canonico G. [f] *Sic Obr.* Item est med. il. cano *rel.* [g] nisi usus Kapp. Jens. [h] nihil *iid.* [i] comœdiis *iid. et* G. [l] *om.* G. Jens. [m] assumitur G. [n] abhomin. G. Jens. [o] tropis *iid.*

præterea ad *acutam* figuram refertur, quod in θεὸς se non ita habet. Poeta autem κατὰ συνωνυμίαν, ut loquitur laudatus modo auctor, σημαίνει πρᾶγμα διάφορον· et quia ὀξὺς certo respectu est θοὸς, insulam, quæ ὀξεῖα est, θοὴν appellat. Sic *Verres* et *sus* sunt synonyma, *sapiens* et *doctus* item; sed Metalepsis intolerabilis fuerit, si C. Cornelium pro *Verre suem*, et C. Lælium pro *sapiente doctum* velis appellare. Werlhofius meus pro *doctum* legi vult *Decimum*, atque in eo ponit Metalepsin, si ideo, quod unus nobilis Lælius *Decimus* fuit, alium quemcunque ejus familiæ *Decimum* velis dicere.

38. *cano, canto, dico*] Qui *cantat*, idem *canit*, h. e. modulatur, tollit vocem ac remittit, et *dicit*, h. e. articulata verba profert; hinc, quæ in medio verbo *cantare* conveniunt verba, eadem pro se invicem ponuntur. Recepi lectionem Obrechti, ut quam necessariam putem, quæ mihi etiam olim in mentem venerit: cujus ille forte auctores libros habuit.

39. *ut dixi, in mediis*] Hæc sana esse non puto, nec sanari, si legamus *in comœdiis*. Verba *ut dixi* referuntur, credo, ad §. 38, *quem tropum magis—desideremus*. Hinc forte exsculpere aliquando emendationem licebit.

39. *appositum*] Vid. 8, 2, 10. ubi Burmannus *dementem furorem*, *taciturna* et *muta silentia*, *pavidum metum*, *mæstum dolorem*, quin *sonitum sonantem* ex poetis protulit.

41. *apud Virgil.*] Æn. 6, 275. ubi *pallentes morbi*, *tristis senectus*, et *turpis egestas* junguntur.

Tristis senectus. Verumtamen talis est ratio [p] hujusce virtutis, ut sine appositis nuda sit et velut incomta oratio.
42 Ne oneretur [q] tamen multis: nam [r] sit longa et impedita, ut in quæstionibus [s] eam judices [t] SIMILEM [tt] agmini totidem lixas habenti, quot milites quoque [u], in quo et numerus est duplex, nec duplum virium: quamquam non singula modo, sed etiam plura verba apponi solent: ut,

Conjugio Anchisa Veneris dignate superbo.

43 Sed hoc quoque modo duo verba, uni apposita, ne versum quidem decuerint. Sunt autem, quibus non videatur hic omnino tropus, quia nihil vertat. Necesse est enim [x] semper, ut [z] id, quod est appositum, si [a] a proprio diviseris, per se significet, et faciat *antonomasiam.* Nam, si dicas, *Ille, qui Carthaginem et Numantiam evertit,* antonomasia [b]
44 est: si adjeceris *Scipio,* appositum. Non potest ergo non [c] esse junctum [d]. At ἀλληγορία, quam *inversionem* interpretamur [d], aliud verbis, aliud sensu ostendit, ac etiam interim contrarium. Prius, ut,

O navis, referent in mare te novi
Fluctus: o quid agis? fortiter occupa Portum.

p oratio Jens. q *om.* G. r sit læta et G. sit cocan *Alm.* sit læta etiam Jens. s quæstione G. t jungas Jens. tt jungas *inf.* Jens. u *om.* G. x *om.* G. Jens. z cum idem app. *iid.* a *om.* G. b anton. est *om.* G. c *om.* G. Jens. d vinctum *iid.* e interpretantur ut —ostendat *iid.*

42. *Conjugio*] Virg. Æn. 3, 475.

42. *Sed hoc—decuerint*] Si hanc periodum a me intelligi dicam, mentiar. Quis enim est *hic modus?* Decuit sane Virgilium dicere Famam Æn. 4, 181, *monstrum horrendum, ingens:* et 3, 658, Polyphemum *Monstrum horrendum, informe, ingens, cui lumen ademtum.* Itaque aliquid subest vel corruptum, vel mihi quidem nondum perceptum.

44. *interim contrarium*] De quo s. 54. sq.

44. *O navis*] Horat. Od. 1, 14. Cæterum negant allegoriam hic esse Muretus, Tan. Faber, et Bentleius: et sane, absque hoc Quinctiliani loco si esset, nemo forte de allegoria cogitasset. Suspectam mihi eam facit ille præsertim versus, *Nuper sollicitum quæ mihi tædium, Nunc desiderium:* videtur enim, si hic allegoria est, parum generose Pompeianas reliquias notare, ac se invitum et cum tædio eas partes secutum ostendere: cum, si proprie sumas, nausea et periculi metus, in quo fuerit Horatius, quamdiu ipse in hac navi fuerit, pulchre sic notetur. Sed nec ineptiarum postulaverim, quod Bentleius facit, Quinctilianum, neque cum Baxtero Fabrum accusem, qui plus sapere quam Quinctilianus voluerit. Problema est non maximi momenti, nec nimis idem facile; in quo diversum facile sentiant doctissimi. Laudavit Muretum, Fabrum, Massonum, hic Burmannus.

totusque ille Horatii locus, quo *navim* pro republica[f], *fluctuum tempestates*[g] pro bellis civilibus, *portum* pro pace atque concordia dicit. Tale Lucretius, 45

Avia[h] *Pieridum peragro loca.*——

et Virgilius,

Sed nos immensum spatiis confecimus æquor:
Et jam tempus equum fumantia[i] *solvere colla.*

Sine translatione vero in Bucolicis, 46

Certe equidem audieram, qua se subducere colles
Incipiunt, mollique jugum demittere clivo,
Usque ad aquam, et veteris jam[l] *fracta cacumina fagi,*
Omnia carminibus vestrum servasse Menalcam.

Hoc enim loco præter nomen cetera propriis decisa sunt 47 verbis: verum non pastor *Menalcas*, sed *Virgilius* est intelligendus. Habet usum talis allegoriæ frequenter oratio, sed raro totius: plerumque apertis permixta est. Tota apud Ciceronem talis. *Hoc miror enim, querorque, quemquam hominem ita pessumdare alterum verbis velle, ut etiam navem perforet, in qua ipse naviget.* Illud commixtum 48 frequentissimum. *Equidem ceteras tempestates et procellas in illis duntaxat fluctibus concionum semper Miloni putavi esse subeundas.* Nisi adjecisset *duntaxat fluctibus concionum,*

[f] populo G. [g] tempestatem G. [h] Via Jens. *et V. C. Alm. vitiose:* invia *multi ap. Burr. Vid. no.* [i] spumantia G. Jens. *et plerique MSS. ap. Burr. Vid. no.* [l] confracta *iid.*

45. *Lucretius*] 4. 1. Observatu dignum est his, qui libros antiquos tractant, ex eodem fonte ortam lectionem *via*, quam supra notavimus, e qua *omnia*, quod legitur in prima omnium editione Lucretii A. 1486. Nimirum primam literam libri cum miniculatori relinqueret librarius pingendam elegantius, relictum est *via*: hoc arripuit aliquis Fabii emendator imperitus. Porro *via* illud cum non placeret alii, qui laborare versum sentiret, fecit *õia*, h. e. *omnia*. Alii, quos Regius secutus est, *invia* conjecerunt, non male illi quidem, sed *avia* verum esse, vel inde patet, quod unam tantum literam ab initiis relinquere miniculatori, quem diximus, descriptores solebant.

45. *Virgilius*] Georg. 2, 541. *in Bucolicis* 9, 7.

45. *fumantia colla*] Solenniter hæc duo *fumans* et *spumans* misceri a librariis, observatum a Drakenb. ad Sil. 2, 163. Nec sane *spumantia* damnare ausim: videmus enim in exercitis vehementius equis non in *fumum* modo facile, imprimis si frigidior tempestas sit, sed in *spumam* etiam sudorem colligi.

48. *Equidem ceteras*] Pro Milon. 2.

esset allegoria: nunc eam miscuit. Quo in genere et
species ex arcessitis verbis venit, et intellectus ex pro-
49 priis. Illud vero longe speciosissimum genus orationis,
in quo trium permixta est gratia, similitudinis, allegoriæ,
et translationis: *Quod fretum, quem Euripum, tot motus,
tantas, tam varias habere creditis agitationes, commutationes,
fluctus, quantas perturbationes, et quantos æstus habet ratio co-
mitiorum*[m] *? Dies intermissus unus, aut nox interposita sæpe
et perturbat omnia, et totam opinionem parva nonnumquam
50 commutat*[n] *aura rumoris.* Nam id quoque in primis est
custodiendum, ut, quo[o] ex genere cœperis translationis,
hoc desinas. Multi enim, cum initium a tempestate sum-
serunt, incendio aut ruina finiunt: quæ est inconsequentia
51 rerum fœdissima. Ceterum allegoria parvis quoque inge-
niis, et quotidiano sermoni frequentissime servit: nam illa
in agendis caussis jam detrita, *Pedem conferre*, et *Jugulum
petere*, et *Sanguinem mittere*, inde sunt[p]: nec offendunt
tamen. Est enim grata in eloquendo novitas, et commu-
tatio[q]: et magis inopinata delectant. Ideoque jam in
his amisimus modum, et gratiam rei nimia captatione[r]
52 consumsimus. Est in *exemplis* allegoria, si non[s] prædicta
ratione ponantur. Nam, ut[t] *Dionysium*[u] *Corinthi esse*,
quo Græci omnes utuntur, ita plura similia dici possunt.
Hæc allegoria, quæ est obscurior, *ænigma* dicitur: vi-
tium meo quidem judicio, (si quidem dicere dilucide vir-
tus) quo tamen et poetæ utuntur,

Dic, quibus in terris, et eris mihi magnus Apollo,
Tres[x] *pateat cœli spatium non amplius ulnas?*

53 Et oratores nonnumquam: ut Cœlius[z], *quadrantariam*[a]

[m] comicorum G. *male.* [n] committat G. [o] quo—initium a *om.* Jens. *versum nempe unum præterviderunt operæ.* [p] fit G. Jens. [q] emutatio Jens. [r] cooptatione *id.* [s] *om.* G. [t] et Jens. [u] Dionysum G. [x] Tris G. Jens. [z] Cæcilius *iid.* [a] quadratoriam G.

49. *Quod fretum*] Pro Muræn. 17.

51. *Sanguinem mittere*] Ubi hoc in agendis causis locum habeat, quæri potest; de aliis enim apparet. Adhuc adnotati sunt duo loci ad Att. 1, 16, *missus est sanguis*, i. e. materia subtracta, *invidiæ sine dolore*: et Att. 6, 1, ubi Appius ἐξ ἀφαιρέσεως *curasse provinciam, sanguinem ei misisse* dicitur.

52. *Dic, quibus*] Ecl. 3, 104.

53. *Cœlius*] Sic legendum, cum notum sit dixisse pro se ipsum M. Cœlium accusante Clodia: ad hunc itaque referenda, quæ hic dicuntur omnia, non ad Cæcilium Comicum: præsertim cum *oratores* laudet hic Fabius. Hæc notanda contra Ramiresium ad Mart. 3, 30. Nimirum ut breviter dicamus, quæ maxime videntur probabilia, *Clytæmnestra* dicta propter suspicionem interfecti mariti Metelli: *quadran-*

Clytæmneſtram, in[b] *triclinio coam,* [c]*in cubiculo nolam.* Namque et nunc quædam ſolvuntur, et tum erant notiora, cum dicerentur, et[d] *ænigmata* ſunt tamen, nec ea[e], niſi quis interpretetur, intelligas. In eo vero genere, quo 54
contraria oſtenduntur, *ironia* eſt : *illuſionem* vocant : quæ aut pronuntiatione intelligitur, aut perſona, aut rei natura : nam, ſi qua earum verbis diſſentit, apparet diverſam eſſe orationi voluntatem : quamquam[f] in plurimis id 55
tropis accidit, ut interſit, quid[g] de quo dicatur : quia (quod dicitur alibi) verum eſt, aut[h] laudis ſimulatione detrahere, aut vituperationis[i] laudare[l], conceſſum eſſe[m] : quale eſt, quod *C. Verres, prætor urbanus, homo ſanctus et diligens, ſubſortitionem ejus in eo codice*[n] *non haberet.* Et contra, *Oratores viſi ſumus, et populo impoſuimus.* Ali- 56
quando cum riſu quodam contraria dicuntur iis[o], quæ intelligi volunt : quemadmodum in[p] Clodium, *Integritas tua te purgavit, mihi crede, pudor eripuit, vita anteacta ſervavit.* Præter hæc uſus eſt allegoriæ, ut triſtia dica- 57
mus melioribus[q] verbis, aut bonæ rei gratia quædam con-

[b] interclinio G. et in tricl. Jenſ. [c] et *inſ.* Jenſ. [d] *om.* G. [e] eas G. [f] inquam G. [g] *om.* Jenſ. [h] et laudi aut G. Jenſ. et laudis aut Kapp. *Almel.* aut laudi *rel.* [i] *Sic* Kapp. *Almel.* vituperatione G. vituperationi *rel.* [l] *Sic* Jenſ. Kapp. laude *rel.* [m] eſt G. Kapp. Jenſ. [n] *om.* G. die Jenſ. *Sed* codice *eſt ap. Ciceronem, et neceſſario.* [o] iis *om.* Jenſ. uſuque G. [p] ad G. Jenſ. [q] mollioribus *vid. leg. Werlhofio et mihi.*

taria, quod, Plutarcho teſte in vita Ciceron. p. 1604, Steph. *τῶν ἐραστῶν τις αὐτῇ χαλκοῦς ἐμβαλὼν εἰς βαλάντιον, ὡς ἀργύριον εἰσέπεμψε· τὸ δὲ λεπτότατον τοῦ χαλκοῦ νομίσματος κουαδράντην ἐκάλουν.* *Quadrantaria* igitur eſt, cum in æreo puſillo numiſmate, quadrantibus, ſatia fieri poteſt. De reliquis forte minus inepta eſt interpretatio Alciati Parerg. jur. 2, 12, probata etiam Voſſio Orat. 4, 11, 1, 5, p. 206, procacem laſcivamque in triclinio, et ad *coitum* ultro allicientem, *nolendo* deinde, ubi in cubiculum atque ad rem ventum eſſet, amatores luſiſſe. Aliquando etiam *Coam* dici cogitabam, quæ Cois veſtibus induta in conviviis nihil corporis ſui ſatis bona fide tectum haberet. Sed metuo, ne hæ ſint difficiles et nugæ tamen.

55. *aut laudis ſimulatione*] Videmur huic loco lucem et elegantiam reddidiſſe. Nihil eſt ſolennius (an conceſſum ſit, non diſputo) quam *laudis ſimulatione detrahere*; nec alterum inauditum, licitum quidem et jucundum, *vituperationis* ſimulatione *laudare.* Utrumque junxit Oſſunæ dux ille, qui Neapolitanum regnum pro Rege gubernavit, qui interrogatis compeditis quibuſdam remigibus, cum omnes innocentes videri vellent, unus autem ſceleratum ſe hominem et majora commeritum fateretur, *Quin tu*, inquit, *furcifer, ſtatim exis navi regia ante, quam bonos illos tot viros mihi contagione ipſa corrumpas.* Add. ad 9, 2, 27.

55. *quod C. Verres*] Ex Orat. pro Cluent. c. 33. Alterum *Oratores viſi* jam laudaverat ſupra §. 20, ubi vid. not.

trariis ſignificemus, aliud textu [r]: quæ et enumeravimus. Hæc, ſi quis profecto [s] ignorat, quibus Græci nominibus appellent, σαρκασμὸν [t], ἀστεϊσμὸν, ἀντίφρασιν [u], παροιμίαν [x] dici
58 ſciat. Sunt etiam, qui hæc non ſpecies allegoriæ, ſed ipſa tropos dicunt [z]: acri quidem ratione, quod illa obſcurior ſit, et in his omnibus aperte appareat, quid [a] velimus. Cui accedit [b] hoc [c] quoque, quod genus, cum dividitur [d] in ſpecies, nihil habeat [e] proprium, ut *arbor pinus*, et *olea*, et *cupreſſus*, et ipſius per ſe nulla proprietas: *Allegoria* vero habeat aliquid proprium: quod [f] quo modo

[r] textum ſpectato et adnum. Kapp. textum ſpecta quæ et annum.—appellant G. 2. [s] *om.* Kapp. Jenſ. Profeſſor *conj.* Werlh. [t] χαρναϊσμὸν G. [u] ἀντιγραφὴν G. [x] προοιμίαν G. [z] dicant G. [a] quod G. Jenſ. [b] accidit *id.* [c] hæc G. [d] dividatur G. [e] habet G. Jenſ. [f] quoquo *iid.*

57. *aliud textu: quæ et*] Locus, niſi me omnia fallunt, lacuna corruptus. Enumeravit Fabius ſpecies, quas quidam conſtituunt *Allegoriæ*, egitque hactenus de ea, quæ *metaphoram* continuat, certe *ſimilitudine* quadam conſtat, a ſ. 44—51: tum de ea, quæ in *exemplo* ineſt, ſ. 52: de *ænigmate* ibid. et ſ. 53: de *ironia* ſ. 54—56. Jam reliquas commemoraturus, *Præter hæc*, inquit, *uſus eſt Allegoriæ, ut triſtia dicamus melioribus* (mollioribus) *verbis*. Quis non videt, εὐφημισμὸν hic deſcribi? Pergit, *aut bonæ rei gratia quædam contrariis ſignificemus*. Pro *aut bonæ rei* vellem eſſet in bono libro *urbanitatis*: ſic enim ἀστεϊσμὸς ſignificari poſſet. Quæ jam ſequuntur, ſunt corruptiſſima. Verba *aliud textu*, vel, ut eſt in Cl. Kappii libro, *aliud textum ſpectato* e margine huc puto irruiſſe, cum aliquis animadverſa lacuna adſcripſiſſet *aliud textum* ſ. aliud exemplum emendatius et incorruptius exſpectandum eſſe et inſpiciendum de hoc loco. In eaſdem cogitationes etiam doctiſſimum Heuſingerum impulit ſimilis Gothani ſecundi lectio. Poſt verba igitur, quæ jam deſiderantur, definitiones nempe earum figurarum, quæ ad *Allegoriam* referebantur ætate Fabii, Græca earumdem nomina nos docere voluit. *Quæ enumeravimus*, inquit, *hæc ſi quis ignorat* &c. Quæ porro nomina hic poſuerit, non magis apertum eſt, quam quas definitiones temporum injuria interceperit. Εὐφημισμὸν (de quo præclare Voſſ. 4, 10, 9. p. 187.) deſiderari, non facile mihi aliquis eripiet. De reliquis exiſtimari utcunque poteſt ex enumeratione Chariſii L. 4. p. 247. Putſch. qui *Allegoriæ*, quam inter tropos ponit, ſeptem facit ſpecies, *Ironiam*, *Antiphraſin*, *Ænigma*, *Charientiſmon*, *Paræmiam*, *Sarcaſmon*, *Aſteiſmon*. Eaſdem ſpecies, iiſdem fere exemplis illuſtratas ponunt Diomedes L. 2. p. 457. ſq. et Donatus p. 1777. ſq. Putſch. Παροιμία quidem ſine dubio allegoriæ ſpecies etiam Noſtro 5, 11, 21. Werlhoſius meus ad παροιμίαν refert, *cum triſtia dicimus melioribus, aut bonæ rei* &c. eſſe enim generatim παροιμίαν, cum de via deflectitur; ſed optem, probari poſſet etiam aliunde hæc ratio: Grammatici quidem, quos laudavi, et plures apud Stephanum in Theſauro aliter.

58. *nihil habeat proprium*] Quod non idem in ſpeciebus omnibus deprehendatur.

fieri poteſt, niſi [g] ipſa ſpecies eſt? Sed ad utendum nihil refert. Adjicitur his μυκτηρισμὸς [h], ſimulatus quidem, ſed 59
non latens deriſus. Pluribus autem verbis cum id, quod uno aut paucioribus certe dici poteſt, explicatur, περίφρασιν vocant, *circuitum loquendi* [i], qui [l] nonnunquam neceſſitatem habet, quoties dictu deformia operit: [m] Salluſtius, *Ad requiſita* [n] *naturæ* [o]. Interim [p] ornatum petit ſolum, 60
qui eſt apud poetas frequentiſſimus: ut,

Tempus erat, quo prima quies mortalibus ægris
Incipit, et dono divum gratiſſima ſerpit.

Et apud oratores non rarus, ſemper [q] tamen adſtrictior. Quidquid enim ſignificari [r] brevius poteſt, et cum ornatu 61
latius oſtenditur, περίφρασις eſt: cui nomen Latine datum eſt, non ſane orationis aptum virtuti, *circumlocutio*. Verum hæc ut, cum decorum [s] habet, *periphraſis*; ita, cum in vitium incidit, περισσολογία dicitur. OBSTAT enim, quidquid [t] non adjuvat. *Hyperbaton* quoque, id eſt, *verbi* 62
tranſgreſſionem, quam [u] frequenter ratio comparationis et decor poſcit, non immerito inter virtutes habemus. Fit enim frequentiſſime aſpera et dura, et diſſoluta et hians oratio, ſi [x] ad neceſſitatem ordinis ſui verba redigantur, et, ut quodque oritur, ita proximis, etiamſi vinciri non poteſt, alligetur. Differenda [z] igitur quædam, et præſu- 63
menda, atque, ut in ſtructuris lapidum impolitiorum [a], loco, quo convenit, quidque ponendum. Non enim recidere ea, nec polire poſſumus, quo [b] coagmentata ſe magis

[g] in G *forte* ni. [h] myſteriis G. Jenſ. [i] eloqu. G. Jenſ. [l] quod G. [m] ut *inſ.* G. Jenſ. [n] reliqua G. [o] ſunt *inſ.* G. [p] intima G. [q] *om.* G. [r] ſignari Jenſ. [s] decorem G. Jenſ. [t] quod G. inquit Jenſ. [u] quoniam *id.* [x] ſed G. [z] deferenda Jenſ. [a] impolitior —quiſque ponendus G. Jenſ. [b] quæ G.

59. *Salluſtius*] Laudavit, Almeloveenio jam obſervante, Carrio ad fragm. hiſtor. p. 489, (edit. Grut. 1607, 8.) ex Flodegarii cujuſdam commentario MS. ad Barbariſmos Donati, hæc paullo plenius, *profectus quidam Ligus ad requiſita naturæ*. Vix mihi dubium eſt, quin reſpiciatur ad hiſtoriam, quam narrat Criſpus Jug. 93, 2. *Forte quidam Ligus ex cohortibus auxiliariis miles gregarius, caſtris* aquatum *egreſſus, haud procul ab latere caſtelli* &c. Utrum igitur Salluſtius mutavit in altera editione ſtilum? an aliquid paſſus eſt a mala manu? an *aquatum* eunt etiam ſoli? an *aquatum ire* dicuntur etiam, qui *ad requiſita naturæ* ſecedunt, et aquam deinde ſumunt? Quæſtiones valde magiſteriales. Sed nihil contemnendum neque in bello, neque ubi de integritate veterum librorum agitur.

60. *Tempus erat*] Æn. 2, 268.

jungant, ſed utendum his, qualia ſunt, eligendæque ſedes.
64 Nec aliud poteſt ſermonem facere numeroſum, quam opportuna ordinis mutatio. Neque alio in[c] ceris Platonis inventa ſunt quatuor illa verba, quibus in illo pulcherrimo operum *in*[d] *Piræeum ſe*[e] *deſcendiſſe* ſignificat, plurimis modis ſcripta, quod eum quoque maxime[f] facere ex-
65 periretur. Verum id cum duobus verbis fit, *ἀναςροφὴ* dicitur, *reverſio* quædam, qualia ſunt vulgo, *Mecum*, *ſecum*; apud oratores et hiſtoricos, *Quibus de rebus*. At[g], cum decoris gratia contrahitur longius[h] verbum, proprie *hyperbati* tenet nomen: ut[i], *Animadverti, judices, omnem*
66 *accuſatoris orationem in duas diviſam eſſe partes*[l]. Nam *in duas partes*[l] *diviſam eſſe*, rectum erat, ſed durum et incomtum. Poetæ quidem etiam verborum diviſionem faciunt, et tranſgreſſionem,

—— *Hyperboreo ſeptem ſubjecta trioni.*

quod oratio nequaquam recipiet. At id quidem[m] eſt, propter quod, cum[n] dicitur[o], *tropus* fit, quia componendus

[c] *om.* G. [d] imperii ſedes condidiſſe G. *it.* Voſſ. 2. [e] *om.* Jenſ. [f] *Sic V. C. Almelov.* maximi *al.* [g] Et G. [h] longis verbis G. [i] *om.* G. Jenſ. [l] partis Jenſ. *bis.* [m] quod *id.* [n] *om.* G. Jenſ. [o] dicit *iid.*

64. *in Piræeum ſe deſcendiſſe*] Narrat Halicarnaſſenſis Dionyſius *περὶ συνθέσ.* ſ. 25. p. 242. Upton. Digna ſunt verba, quæ hic legantur. Dixerat de Iſocratis diligentia; pergit, Ὁ δὲ Πλάτων τοὺς ἑαυτοῦ διαλόγους κτενίζων καὶ βοστρυχίζων καὶ πάντα τρόπον ἀναπλέκων, οὐ διέλιπεν ὀγδοήκοντα γεγονὼς ἔτη. Πᾶσι γὰρ δήπου τοῖς φιλολόγοις γνώριμα—τὰ περὶ τὴν δέλτον, ἣν τελευτήσαντος αὐτοῦ λέγουσιν εὑρεθῆναι, ποικίλως μετακειμένην τὴν ἀρχὴν τῆς Πολιτείας ἔχουσαν, τήνδε,

Κατέβην χθὲς εἰς Πειραιᾶ μετὰ Γλαύκωνος τοῦ Ἀρίστωνος.

Memorantur eadem a Phalereo Demetrio ſ. 21. itemque a Diogene Laertio 3, 37. ubi Euphorion et Panætius auctores citantur. Habuit hoc Piræeus, ut magni homines de eo vehementer eſſent ſoliciti. Scripſerat ad Atticum Cicero 6, 9, *In Piræea cum exiſſem.* Ea de re ita diſputatum, ut tandem ſcriberet ad amicum ſuum 7, 3. *Quoniam Grammaticus es, ſi hoc mihi ζήτημα perſolveris, magna me moleſtia liberaris.*

64. *quod eum quoque*] *Eum*, h. e. *numeroſum ſermonem facere* quod *maxime experiretur* ſ. tentaret, ſtuderet, Plato, ideo ſæpe verba tranſpoſuit.

66. *Hyperboreo*] Virg. Georg. 3, 381.

66. *At id quidem eſt*] Non auſim confirmare ita dediſſe Fabium. Sententiam quidem, poſtquam illud *intellectibus* ſyllaba una minui, adſequi mihi videor. *Id*, h. e. illa verborum diviſio et tranſgreſſio eſt hoc, quod tropum facit; in eo ineſt tropus, quia *intellectus componendus eſt ex duobus* verbis unus. An hoc ſatis ſit ad *tropum?* non dixerim: mihi ſatis fuit ſententiam Fabii utcunque declarare.

est e duobus intellectus[p]. Alioqui[q], ubi nihil ex significatione mutatum est, et structura sola variatur, *figura*[r] potius *verborum* dici potest: sicut multi[s] narrationem longis mutant hyperbatis. Ex confusis quæ vitia accidunt, suo loco posui. Est hæc *ementiens*[t] *superjectio*. Virtus ejus ex diverso par augendi atque minuendi. 67 Fit pluribus modis. Aut enim plus facto dicimus, [u] *Vomens frustis esculentis gremium suum et totum tribunal implevit.* 68

—— Geminique minantur In cœlum scopuli.

Aut res per similitudinem attollimus:

—— Credas innare[x] *revulsas Cycladas.*

Aut per comparationem: ut[z], 69

—— Fulminis ocior alis.

Aut signis quasi quibusdam,

Illa vel intactæ segetis per summa volaret
Gramina, nec teneras cursu læsisset aristas.

Vel translatione, ut ipsum illud *volaret*. Crescit interim[a] 70 hyperbole, alia insuper addita: ut Cicero in Antonium dicit, *Quæ Charybdis tam vorax? Charybdin dico? quæ, si fuit, fuit animal unum: Oceanus, medius fidius, vix videtur tot res, tam dissipatas, tam distantibus in locis positas, tam cito absorbere potuisse.* Exquisitam vero figuram hujus rei 71 deprehendisse apud principem Lyricorum Pindarum videor in libro, quem inscripsit ὕμνος. Is namque *Herculis impetum adversus Meropas*, qui in insula Co dicuntur habitasse, non igni, nec ventis, nec mari, sed *fulmini dicit similem fuisse*: ut illa minora, hoc par esset. Quod imitatus 72 Cicero, illa composuit in Verrem, *Versabatur in Sicilia longo intervallo non Dionysius ille, nec Phalaris, (tulit enim illa quondam insula multos et crudeles tyrannos) sed novum*

[p] *Sic* Jens. intellectibus *al.* [q] Aliquando *id.* [r] signa G. [s] ex his *inf.* G. Jens. [t] de mensuris Jens. *An somniavit librarius aliquid de Italico* smisurato *aut Gallico* demesuré? [u] sicut *inf.* G. [x] in mare G. *vitiose.* [z] et G. [a] interdum G.

68. *Geminique*] Æn. 1, 162. *Credas* Æn. 8, 691. *Fulminis* Æn. 5, 319. *Illa vel* Æn. 7, 808. *Cicero in Anton.* Phil. 2, 27.

71. *Herculis—Meropas*] Respicere Pindarum ad hanc Herculis expeditionem, monet Burmannus, Nem. 4, 41. et Isthm. 6, 46; sed nihil esse ibi hujus hyperboles.

72. *in Verrem*] 5, 56. *Vix ossibus* Virg. Ecl. 3, 103.

quoddam monstrum ex vetere illa immanitate, quae in iisdem versata locis dicitur. Non enim Charybdin tam infestam neque Scyllam navibus, quam istum in eodem freto fuisse arbi-
73 *tror.* Nec pauciora sunt genera minuendi.

——— *Vix ossibus haerent.*

Et quod Cicero in quodam joculari libello,

Fundum Varro[b] *vocat, quem possim mittere funda:*
Ni tamen exciderit, qua[c] *cava funda patet.*

Sed hujus[d] quoque rei servetur mensura quaedam. Quamvis enim est omnis *hyperbole* ultra fidem: non tamen esse debet ultra modum: nec aliâ via magis in κακοζηλίαν itur.
74 Piget referre plurima hinc orta vitia, cum praesertim minime sint ignota et obscura. Monere satis est, mentiri *hyperbolen*, nec ita, ut mendacio fallere velit. Quo magis intuendum est, quousque deceat extollere, quod nobis non creditur. Pervenit haec res frequentissime ad risum: qui si aptus est, *urbanitatis*, sin aliter, *stultitiae* nomen affe-
75 quitur. Est autem in usu, vulgo quoque et inter eruditos[e], et apud rusticos, videlicet quod a[f] natura est omnibus *augendi res* vel *minuendi* cupiditas insita, nec quisquam vero contentus est. Sed ignoscitur, quia non affirmamus.
76 Tum est *hyperbole* virtus, cum res ipsa, de qua loquendum est, naturalem modum excessit. Conceditur enim amplius dicere, quia dici, quantum est, non potest: meliusque ultra, quam citra, stat oratio. Sed de hoc[g] satis, quia eumdem locum plenius in eo libro, quo *caussas corruptae eloquentiae* reddebamus, tractavimus.

[b] Vecto G. Vero Jens. [c] quod *id.* [d] huic—servatur G. [e] ineruditos Jens. [f] *om.* G. Jens. [g] his Jens.

76. *caussas corruptae eloquentiae*] Nihil ejus reperimus in dialogo, qui exstat hodie: ut generatim nihil technicum.

M. FABII QUINCTILIANI

DE

INSTITUTIONE ORATORIA

LIBER NONUS.

CUM ſit proximo libro *de tropis* dictum, ſequitur pertinens ad figuras, quæ σχήματα Græce vocantur, locus, ipſa rei natura conjunctus ſuperiori. Nam plerique has *tropos* eſſe exiſtimarunt, quia ſive ex hoc duxerint [a] nomen, quod ſint formati quodam modo; ſive ex eo, quod vertant orationem, unde et *motus* dicuntur: fatendum
2 erit, eſſe utrumque eorum etiam in figuris. Uſus quoque eſt idem: nam et vim rebus adjiciunt, et gratiam præſtant. Nec deſunt, qui tropis *figuræ* [b] nomen imponant, quorum eſt C. Artorius [c] Proculus. Quin [d] adeo ſimilitudo manifeſta eſt, ut eam diſcernere non ſit in promtu.
3 Nam, quo modo quædam in [e] his ſpecies plane diſtant, manente tamen generali [f] illa ſocietate, quod utraque res a [g] recta et ſimplici ratione cum aliqua dicendi virtute deflectitur: ita quædam perquam tenui limite dividuntur: ut [h], cum *ironia* tam inter figuras ſententiæ, quam inter *tropos* reperiatur: περίφρασιν autem, et ὑπέρβατον, et ὀνοματοποιΐαν, et [i] ἐπίθετον, clari quoque auctores *figuras* verbo-
4 rum potius, quam *tropos*, dixerunt. Quo magis ſignanda eſt utriuſque rei differentia. Eſt igitur *tropus, ſermo a naturali et principali ſignificatione tranſlatus ad aliam ornandæ orationis gratia:* vel, (ut plerique Grammatici finiunt)

[a] dixerint G. [b] figurarum G. [c] Ariſtarchus Jenſ. *et MSS. plur. ap. Bur.* [d] quoniam G. [e] in ſpecie Jenſ. [f] generaliter ſoc. *id.* [g] de *id.* [h] et *id.* [i] et ἐπίθετον *om.* G.

I, 1. *motus dicuntur*] 8, 5. extr.
3. *ironia—inter fig. ſententiæ*] Vid. mox ſ. 29.

dictio ab eo loco, in quo propria est, translata in eum, in quo
propria non est. *Figura*, (sicut nomine ipso patet) *est con-*
formatio quædam orationis, remota a communi et primum se
offerente ratione. Quare in tropis ponuntur[l] verba alia 5
pro aliis, ut in μεταφορᾷ, μετωνυμίᾳ, ἀντονομασίᾳ, μεταλήψει,
συνεκδοχῇ, καταχρήσει, ἀλληγορίᾳ plerumque, ὑπερβολῇ. Ἀλ-
ληγορία[m] namque et rebus fit, et verbis: ὀνοματοποιΐα fictio
est nominis: ergo hoc quoque pro aliis ponitur, quibus
usuri fuimus, si illud non fingeremus: περίφρασις etiamsi 6
frequenter et id ipsum, in cujus locum assumitur, nomen
complecti solet, utitur tamen pluribus pro uno: ἐπίθετον,
quoniam plerumque[n] habet *antonomasiæ* partem, con-
junctione ejus fit *tropus*. In *hyperbato* commutatio est or-
dinis: ideoque multi tropis hoc genus eximunt. Trans-
fert tamen verbum aut partem ejus a suo loco in alienum.
Horum nihil in figuras cadit. Nam et propriis verbis, et 7
ordine collocatis figura fieri potest. Quo modo autem
ironia alia fit tropi, alia schematis, suo loco reddam.
Nomine[o] enim fateor esse communia[p] hæc, et scio, quam
multiplicem habeant, quamque[q] scrupulosam, disputatio-
nem: sed ea non pertinet ad præsens meum propositum.
Nihil enim refert, quo modo appelletur utrumlibet eo-
rum, si, quid orationi prosit, apparet[r]. Nec mutatur vo-
cabulis vis rerum. Et, sicut homines, si aliud acceperunt, 8
quam quod habuerant, nomen, iidem sunt tamen: ita
hæc, de quibus loquimur, sive *tropi*, sive *figuræ* dicentur[s],
idem efficient. Non enim nominibus prosunt, sed effec-
tibus: ut, *statum conjecturalem*, an *infitialem*, an *facti*, an[t]
substantiæ, an *de substantia* nominemus, nihil interest,
dum idem quæri sciamus. Optimum ergo in his sequi 9
maxime recepta, et rem ipsam, quocumque appellabitur
modo, intelligi[u]. Illud tamen notandum, coire frequen-
ter in easdem sententias et τρόπον et *figuram*. Tam enim
translatis verbis, quam propriis, figuratur oratio. Est au- 10
tem non mediocris inter auctores dissensio, et quæ vis
nominis ejus, et quot genera, et quæ, quam multæque
sint species. Quare primum intuendum est, quid accipere
debeamus *figuram*. Nam duobus modis dicitur: uno,

[l] ponantur Jens. [m] *om*. G. [n] pler. ant. pars est G. [o] Nomen G. Non Jens. [p] commune hæc scio G. [q] quamquam *al*. [r] appareat G. [s] dicuntur Jens. [t] an subst. *om*. G. an substantialem Jens. [u] intelligere G. *recte, puto*.

7. *suo loco reddam*] 9, 2, 44.

qualiſcumque *forma* ſententiæ, ſicut in corporibus, in qui-
bus, quoquo modo ſint compoſita, utique habitus eſt ali-
11 quis: altero, quod proprie *ſchema* dicitur, in ſenſu vel
ſermone aliqua a vulgari et ſimplici ſpecie cum ratione
mutatio: ſicut nos *ſedemus*, *incumbimus*, *reſpicimus*. Ita-
que, cum in eoſdem caſus, aut tempora, aut numeros,
aut etiam pedes continue quis, aut certe nimium frequen-
ter incurrit, præcipere ſolemus *variandas figuras* eſſe vi-
12 tandæ ſimilitudinis gratia. In quo ita loquimur, tam-
quam omnis ſermo habeat figuram. Itemque *eadem fi-
gura* dicimus [x] *curſitare*, qua *lectitare*, id eſt, eadem ratio-
ne declinari. Quare illo intellectu priore et communi ni-
hil non figuratum eſt. Quo ſi contenti ſumus, non im-
merito Apollodorus, ſi tradenti Cæcilio credimus, incom-
13 prehenſibilia partis hujus præcepta exiſtimavit [y]. Sed, ſi
habitus quidam, et quaſi geſtus ſic appellandi ſunt, id
demum hoc loco accipi [z] *ſchema* oportebit, quod ſit [a] a
ſimplici atque in promtu poſito dicendi modo poetice vel
oratorie mutatum [b]. Sic enim verum erit, aliam eſſe ora-
tionem ἀσχημάτιστον, id eſt, carentem figuris, quod vitium
non inter minima eſt: aliam ἐσχηματισμένην, id eſt, *figu-
14 ratam*. Verum id ipſum anguſte [c] Zoilus [d] terminavit,
qui id ſolum putaverit *ſchema*, quo aliud ſimulatur dici,
quam dicitur: quod ſane vulgo quoque ſic accipi ſcio:
unde et *figuratæ controverſiæ* quædam, de quibus paullo
poſt dicam, vocantur. Ergo figura ſit *arte aliqua novata
15 forma dicendi*. Genus ejus unum quidam putaverunt, in
hoc ipſo diverſas opiniones ſecuti. Nam hi, quia verbo-
rum mutatio ſenſus quoque verteret, omnes figuras in ver-
bis eſſe dixerunt: illi, quia verba rebus accommodaren-
tur [e], omnes in ſenſibus. Quorum [f] utraque manifeſta ca-
16 villatio eſt. Nam, ut [g] eadem dici [h] ſolent aliter atque
aliter, manetque ſenſus elocutione mutata: ita [i] et figura
ſententiæ plures habere verborum figuras poteſt. Illa eſt

[x] dici G. *Forte* dicimus dici. [y] exiſtimarit G. Jenſ. [z] dici Jenſ. [a] ſi G. [b] imitatum Jenſ. [c] tamen *inſ.* Jenſ. [d] *Sic* G. Jenſ. *et probat ex Phœbammone Capperon.* Cælius *conj. Regii.* Cæcilius *rel.* [e] accommodarent Jenſ. [f] *Sic* G. Jenſ. Quarum *al.* [g] et G. Jenſ. [h] loci G. [i] *om.* G.

14. *figuratæ controverſiæ*] De quibus 5, 10, 70. et mox 9, 2, 65.

16. *figura ſententiæ*] Itane Fabius, *Figura ſententiæ poteſt habere plures figuras verborum?* Si ita, hoc voluit, v. g. in *interrogatione*, quæ ſententiæ figura eſt, po-

enim posita in concipienda cogitatione, hæc in enuntianda: sed frequentissime coeunt: ut in hoc, [l] *Jam jam, Dolabella, neque tui* [m], *neque tuorum liberûm.* Nam oratio a judice aversa, in sententia; *jam jam* et *liberûm*, in verbis
sunt schemata. Inter plurimos enim, quod sciam, con- 17
sensum est, duas ejus esse partes, διανοίας, id est, *mentis*, vel *sensus*, vel *sententiarum*; nam iis omnibus modis dictum est; et λέξεως, id est, *verborum*, vel *dictionis*, vel *elocutionis*, vel *sermonis*, vel *orationis*; nam et variatur, et ni-
hil refert. Cornelius tamen Celsus adjicit verbis et sen- 18
tentiis *figuras colorum:* nimia profecto novitatis cupiditate ductus. Nam quis ignorasse eruditum alioqui virum credat, colores et sententias sensuum esse? Quare, sicut omnem orationem, ita figuras quoque versari necesse est
in sensu, et in verbis. Ut vero natura prius est, concipere 19
animo res, quam enuntiare: ita de iis figuris ante loquendum est, quæ ad mentem pertinent: quarum quidem utilitas cum magna, tum multiplex, in nullo non orationis opere [n] clarissime elucet. Nam, etsi minime videtur pertinere ad *probationem*, qua figura quidque dicatur, facit tamen credibilia, quæ dicimus, et in animos judicum, qua
non observatur, irrepit. Namque, UT in armorum cer- 20
tamine [o] adversos ictus, et rectas ac simplices manus cum videre, tum etiam cavere ac propulsare facile est; aversæ tectæque minus sunt observabiles, et aliud ostendisse, quam petas, artis est: sic oratio, quæ astu caret, pondere, mole [p], et impulsu præliatur; simulanti, variantique conatus, in latera [q] atque in terga incurrere [r] datur, et arma avocare [s], et velut nutu fallere. Jam vero affectus nihil

[l] *Sic* G. Jens. *et plur. ap. Bur.* Nemo *ins. al.* [m] Metium Jens. metu tuo G. [n] vel *ins.* G. Jens. [o] et *ins. iid.* [p] modo G. [q] latus G. [r] incutere Jens. [s] advocare G. Jens. *male.*

test esse *anaphora*, potest *asyndeton* vel *polysyndeton* &c. Sed potest etiam his carere, et tamen esse figura sententiæ.

16. *Jam jam, Dolabella*] Ex Verr. 1, 30. ubi ita ex MSS. tum Ciceronis tum Fabii, Gruterus, *Jam jam, Dolabella, neque* (*me* recte ex MSS. etiam Fabii inserit Grævius) *tui neque tuorum liberûm, quos tu miseros in egestate atque in solitudine reliquisti, misereri potest.*

20. *rectas—manus*] Vid. 5, 13, 54. add. 6. 4, 8. Vide, quam eleganter hic non describat, sed quasi ipso gestu signet eas, quas *fictiones, fintes* vocant nostri lanistæ: quibus *avocantur arma*, h. e. inducitur adversarius, ut, dum alteri parti, quam designari putat ab adversario, cavere vult, aperiat eam, quæ tecta adhuc fuerat, quæque mutata subito manu petitur. Docuerat ista olim Salmasius ad Spartian. Adrian. c. 26. Burmanno laudatus.

21 magis ducit. Nam si frons, oculi, manus multum ad
motum animorum valent, quanto plus orationis ipsius
vultus ad id, quod intendimus efficere, compositus? Plurimum tamen ad commendationem facit, sive in conciliandis agentis moribus, sive ad promerendum actioni favorem, sive ad levandum varietate fastidium, sive ad quæ-
22 dam vel decentius indicanda[t] vel tutius. Sed antequam,
quæ cuique rei figura conveniat, ostendam[u], dicendum,
nequaquam eas esse tam multas, quam sunt a quibusdam
constitutæ. Neque enim me movent nomina illa, quæ
23 fingere utique Græcis promtissimum est. Ante omnia
igitur illi, qui totidem *figuras* putant, quot *affectus*, repudiandi: non quia *affectus* non sit quædam qualitas mentis; sed quia *figura*, quam non communiter, sed proprie nominamus, non sit simplex rei cujusque enuntiatio. Quapropter in dicendo *irasci, dolere, misereri, timere, confidere, contemnere*, non sunt figuræ, non magis quam *suadere, mi-*
24 *nari, rogare, excusare*. Sed fallit parum diligenter intuentes, quod inveniunt in omnibus his locis figuras, et earum[x] exempla ex orationibus excerpunt. Neque enim pars ulla dicendi est, quæ non recipere eas possit. Sed aliud est admittere *figuram*, aliud *figuram* esse. Neque enim verebor explicandæ rei gratia frequentiorem ejus-
25 dem nominis repetitionem. Quare dabunt mihi aliquam
in *irascente, deprecante, miserante* figuram, scio: sed non ideo *irasci, misereri, deprecari*, figura erit. Cicero quidem omnia orationis lumina in hunc locum congerit, mediam quamdam (ut arbitror) secutus viam: ut nec omnis sermo *schema* judicaretur, nec ea sola, quæ haberent aliquam remotam ab usu communi fictionem: sed quæ essent clarissima, et ad movendum auditorem valerent plurimum: quem duobus ab eo libris tractatum locum ad literam subjeci, ne fraudarem legentes judicio maximi auctoris.
26 In tertio de *Oratore* ita scriptum est: *In perpetua autem oratione, cum et conjunctionis lenitatem, et numerorum, quam*

t judicanda G. u ostendo Jens. x eorum Jens.

26. *in tertio de Oratore*] C. 52. sqq. Convenit autem lectio, quam e Burmanniana damus, cum ea, quam proposuit vir doctissimus Zach. Pearce, paucissimis, quæ notamus, exceptis. Cæterum explicare figuras omnes adscriptis nominibus aliis, Græcis præsertim, et exemplis, non nimis difficile; sed non necessarium, præsertim cum deinde de omnibus fere diligenter ipse Fabius præcipiat, nos vero huic, non Tullio, jam navemus operam.

dixi, rationem tenuerimus, tum est quasi luminibus distinguenda et frequentanda omnis oratio sententiarum atque verborum.
Nam et commoratio *una in re permultum movet, et* 27
illustris explanatio, *rerumque, quasi gerantur, sub adspectum pene* subjectio: *quæ et in exponenda re plurimum valet, et ad illustrandum id, quod exponitur, et ad amplificandum: ut iis, qui audient, illud, quod augebimus, quantum efficere oratio poterit* [z], *tantum esse videatur: et huic contraria sæpe* præcisio [a] *est: et ad plus intelligendum, quam dixeris,* signi-
ficatio: *et distincte* [b] *concisa brevitas, et* extenuatio: *et huic* 28
adjuncta illusio, *a præceptis Cæsaris non abhorrens: et ab re* digressio, *in qua cum fuerit delectatio, tum* reditus *ad rem aptus et concinnus esse debebit:* propositioque, *quid sis dicturus: et ab eo, quod est dictum,* sejunctio: *et* reditus *ad*
propositum, et iteratio: *et rationis apta* conclusio: *tum au-* 29
gendi minuendive caussa veritatis superlatio, *atque* trajectio [c]: *et* rogatio; *atque huic finitima quasi* percontatio: expositioque *sententiæ suæ: tum illa, quæ maxime quasi irrepit in hominum mentes, alia dicentis ac significantis* dissimulatio, *quæ est perjucunda, cum in oratione, non contentione, sed sermone tractatur: deinde* dubitatio, *tum* distribu- 30
tio, *tum* correctio, *vel ante, vel postquam dixeris, vel cum aliquid a te ipso rejicias:* præmunitio *etiam est ad id, quod aggrediare: et* rejectio [d] *in alium:* communicatio, *quæ est quasi cum iis ipsis, apud quos dicas, deliberatio: morum ac vitæ* imitatio, *vel in personis, vel sine illis, magnum quoddam ornamentum orationis, et aptum ad animos conciliandos*
vel maxime, sæpe autem etiam ad commovendos: [e] *persona-* 31
rum [f] ficta inductio, *vel gravissimum lumen augendi;* descriptio, *erroris* inductio, *ad hilaritatem* impulsio, anteoccupatio [g]: *tum duo illa, quæ maxime movent,* similitudo, *et*

[z] possit G. [a] percussio G. [b] districte Jens. *bene, puto.* [c] translatio G. [d] trajectio *Pearce ex MSS.* [e] orationis *ins.* Jens. [f] animos *ins.* G. Jens. [g] aut occup. *iid.*

28. *a præceptis Cæsaris*] Illius, quem unum collocutorum in his libris introducit Tullius.

29. *rogatio—percontatio*] Differunt enim hæc duo. Vid. 9, 2, 6. Doctissimus Pearce *percunctationem expositionemque sententiæ suæ* conjungit, et intelligit, cum ad interrogata sibi sua ipse Orator respondet, (quod ex Oratore deinde videbimus s. 42,) eamque *Subjectionem* vocari a Fabio aliisque ait. Sed aliter certe ad Her. 4, 23. *Subjectio est, cum interrogamus adversarios—deinde subjicimus* &c. *Sibi ipsi responsio* deinde ponitur s. 35. Add. 9, 2, 15.

29. *dissimulatio*] Ironia: vid. 9, 2, 44.

exemplum: digestio, interpellatio, contentio, reticentia,
32 commendatio. *Vox quaedam libera, atque etiam effrenatior*[h], *augendi caussa:* iracundia, objurgatio, promissio,
deprecatio, obsecratio: declinatio *brevis a proposito, non ut*
superior illa digressio, purgatio, conciliatio, laesio, optatio,
33 *atque* execratio. *His fere luminibus illustrant orationem*
sententiae. Orationis autem ipsius, tamquam armorum, est
vel ad usum comminatio *et quasi* petitio, *vel ad venustatem*
ipsa tractatio. *Nam et* geminatio *verborum habet interdum*
vim, leporem alias: et paullulum immutatum verbum atque
deflexum: et ejusdem verbi crebra tum a primo repetitio,
tum in extremum conversio, *et in eadem verba* impetus, *et*
concursio, *et* adjunctio, *et* progressio: *et ejusdem verbi crebrius positi quaedam* distinctio, *et* revocatio *verbi: et illa,*
quae similiter desinunt[i], *aut quae* cadunt similiter, *aut quae*
34 paribus paria *referuntur*[l], *aut quae sunt inter se* similia. *Est*
etiam gradatio *quaedam, et* conversio, *et verborum concinna*
transgressio: *et* contrarium, *et* dissolutum, *et* declinatio[m],
et reprehensio, *et* exclamatio, *et* imminutio: *et quod in*
multis casibus *ponitur, et quod de singulis rebus propositis*
ductum refertur ad singula, *et ad propositum* subjecta ratio,
35 *et item in distributis* supposita ratio: *et* permissio, *et rursus*
alia dubitatio, *et* improvisum *quiddam: et* dinumeratio, *et*
alia correctio, *et* dissipatio[n], *et quod*[o] continuatum, *et* interruptum, *et* imago, *et sibi ipsi* responsio, *et* immutatio,
et disjunctio, *et* ordo, *et* relatio, *et* digressio[p], *et* circum-
36 scriptio. *Haec enim sunt fere, atque horum similia, vel*
plura etiam esse possunt[pp], *quae sententiis orationem verbo-*

[h] effrenatio *Pearce, qui provocat etiam ad MSS. Fabii.* [i] definent Jens. [l] referent *id.* [m] dedignatio G. [n] *Sic G. et optimi quique MSS. it. Pearce, Capp.* disputatio *al.* [o] *om.* G. Jens. [p] degr. *Pearce.* [pp] putant Jens.

31. *digestio*] Intelligo cum Turnebiano interprete μερισμόν, quo nempe in partes suas totum *digeritur: contentio* autem est δείνωσις, vehementia.

33. *tamquam armorum*] Cicero paullo ante hunc locum c. 52. *Tum denique nobis hic orator ita conformandus est et verbis et sententiis, ut, quemadmodum qui utuntur armis aut palaestra, non solum sibi vitandi aut feriendi rationem esse habendam putant, sed etiam ut cum venustate moveantur; sic verbis quidem ad aptam compositionem et decentiam, sententiis vero ad gravitatem orationis utatur, ut ii, qui in armorum tractatione versantur. Tractatio* igitur *armorum* hic est commoda, speciosa, magnifica vibratio.

35. *et dissipatio*] Quam interpretatur Noster 9, 3, 39.

rumque conformationibus illuminent. Eadem ſunt in Oratore plurima, non omnia tamen, et paullo magis diſtincta: quia poſt orationis et ſententiarum figuras tertium quemdam ſubjecit locum, ad alias (ut ipſe ait) quaſi virtutes dicendi pertinentem. *Et reliqua,* [q] *ex collocatione verbo-* 37
rum quæ ſumuntur quaſi lumina, magnum afferunt ornatum orationi. Sunt enim ſimilia illis, quæ in amplo ornatu ſcenæ aut fori appellantur inſignia, *non quod ſola ornent, ſed quod excellant. Eadem ratio eſt horum, quæ ſunt* orationis lu- 38
mina, *et quodammodo* inſignia: *cum aut duplicantur iterenturque verba, aut breviter commutata ponuntur: aut ab eodem verbo ducitur ſæpius oratio, aut in idem conjicitur, aut* [r] *utrumque: aut adjungitur idem iteratum, aut idem ad extremum refertur: aut continenter unum verbum non in eadem ſententia ponitur: aut cum ſimiliter vel cadunt verba, vel deſinunt: aut* [s] *multis modis contrariis relata contraria:* 39
aut cum gradatim ſurſum verſus reditur: aut cum demtis [t] *conjunctionibus diſſolute plura dicuntur: aut cum aliquid prætereuntes, cur id faciamus oſtendimus: aut cum corrigimus noſmet ipſos, quaſi reprehendentes: aut ſi eſt aliqua exclamatio vel admirationis vel conqueſtionis* [u]*: aut cum ejuſdem nominis caſus ſæpius commutantur.* [v] *Sententiarum or-* 40
namenta majora ſunt: quibus quia frequentiſſime Demoſthenes utitur, ſunt qui putent, idcirco ejus eloquentiam maxime eſſe laudabilem. Enimvero [x] *nullus fere ab eo locus ſine quadam conformatione* [y] *ſententiæ dicitur* [z]*: nec aliud quidquam eſt dicere, niſi omnes aut certe pleraſque aliqua ſpecie illuminare ſententias. Quas cum tu optime, Brute, teneas,* 41
quid attinet nominibus uti, aut exemplis? tantummodo notetur locus. Sic igitur dicet ille, quem expetimus, ut verſet ſæpe multis modis eamdem [a] *et unam rem, et hæreat in eadem commoreturque ſententia. Sæpe etiam ut extenuet aliquid:* 42
ſæpe ut irrideat: ut declinet a propoſito, deflectatque ſententiam: ut proponat, quid dicturus ſit: ut, cum tranſegerit jam aliquid, definiat: ut ſe ipſe revocet: ut, quod dixit [b]*,*

[q] quæ ex collatione verb. ſumuntur G. Jenſ. [r] *Sic MSS. Alm. et Voſſ.* 1 *et* 2. in *inſ. al.* [s] aut cum contr. G. [t] decaptis G. *ex* demptis. [u] queſtionis G. [v] Sed *inſ. Grut.* [x] Et vere Jenſ. Et vero *Grut.* [y] *Sic* Jenſ. *it. Grut.* confirm. *ſphalma videtur.* [z] edicitur *Grut.* [a] eadem et in una re hæreat, in eademque commoretur ſent. G. Jenſ. [b] dixerit *iid.*

36. *in Oratore*] C. 39. ſq. in quo Gruterianam lectionem, ſi qua a noſtra diſcedit, ſupra notamus.

38. *breviter commutata*] *Breviter*ne idem eſt quod brevi intervallo? an legendum *leviter*?

iteret: ut argumentum ratione concludat: ut interrogando urgeat: ut rursus quasi ad interrogata sibi ipse respondeat:
43 *ut contra, ac dicat, accipi et sentiri velit: ut addubitet, quid potius, aut quo modo dicat: ut dividat in partes: ut aliquid relinquat, ac* [c] *negligat: ut ante præmuniat: ut in eo ipso, in quo reprehendatur* [d], *culpam in adversarium conferat: ut sæpe cum iis, qui audiunt* [e], *nonnumquam etiam cum adversario quasi deliberet: ut hominum mores* [f] *sermonesque describat: ut muta quædam loquentia inducat: ut ab eo, quod* [g]
44
agitur, avertat animos: ut sæpe in hilaritatem risumve convertat: ut ante occupet, quod videat [h] *opponi: ut comparet similitudines, ut* [i] *utatur* [l] *exemplis: ut aliud alii tribuens dispertiat: ut interpellatorem coerceat: ut aliquid reticere se dicat: ut denuntiet, quid caveat* [m]*: ut liberius quid audeat: ut irascatur etiam: ut objurget aliquando: ut deprecetur: ut supplicet: ut medeatur: ut a proposito declinet aliquantulum: ut optet: ut execretur: ut fiat iis, apud quos dicet, fa-*
45 *miliaris. Atque alias etiam dicendi quasi* [n] *virtutes sequatur: brevitatem, si res petet: sæpe etiam rem dicendo subjiciet oculis, sæpe supra feret* [o], *quam fieri possit: significatio sæpe erit major, quam oratio: sæpe hilaritas* [p], *sæpe vitæ naturarumque imitatio* [q]. *Hoc in genere (nam quasi silvam vides) omnis eluceat oportet eloquentiæ magnitudo.*

II. Ergo cui latius complecti conformationes verborum ac sententiarum placuerit, habet, quod sequatur: nec affirmare ausim, quidquam esse melius; sed hæc ad propositi mei rationem legat. Nam mihi de his sententiarum figuris dicere in animo est, quæ ab illo simplici modo indicandi recedunt: quod idem multis doctissimis viris vi-
2 deo placuisse. Omnia tamen illa, etiam quæ sunt alterius modi lumina, adeo sunt virtutes orationis, ut sine his nulla intelligi vere possit oratio. Nam quo modo judex doceri potest, si desit illustris *explanatio, propositio, promissio, finitio, sejunctio* [r], *expositio sententiæ suæ, rationis* [s] *apta conclusio, præmunitio, similitudo, exemplum, digestio, distributio, interpellatio, interpellantis coercitio* [t], *contentio, purga-*
3 *tio, læsio?* Quid vero agit omnino eloquentia detractis amplificandi minuendique [u] rationibus? Quarum prior desiderat illam *plus quam dixeris significationem*, id est,

[c] ut *iid.* [d] reprehendantur Jens. [e] audient *id.* [f] sermones moresque *Grut.* [g] quo Jens. [h] putet G. putat Jens. [i] *om.* G. Jens. [l] utantur Jens. [m] caveant *Grut.* [n] *om.* G. [o] fiet Jens. [p] hilaritatis *id.* [q] mutatio G. [r] ejunctio G. [s] orationis G. Jens. [t] coërtio *iid.* [u] muniendi Jens.

ἔμφασιν, et *ſuperlationem veritatis*, et *trajectionem*[x]: hæc altera *extenuationem*, *deprecationemque*. Qui affectus erunt vel concitati detracta *voce libera*, *effrenatiore*[z] *iracundia*, *objurgatione*, *optatione*, *execratione*? vel illi mitiores, niſi adjuvantur *commendatione*, *conciliatione*, *ad hilaritatem im-*
pulſione? Quæ delectatio, aut quod mediocriter ſaltem 4
docti hominis indicium[a]? niſi alia *repetitione*, alia *commoratione* infigere: *digredi a re*, et *redire ad propoſitum* ſuum ſcierit: *removere a ſe*, *in alium trajicere*: quæ *relinquenda*, quæ *contemnenda* ſint, judicare? Motus eſt in his orationis atque actus: quibus detractis jacet, et velut agitante cor-
pus ſpiritu caret. Quæ cum adeſſe debent, tum diſpo- 5
nenda atque varianda ſunt, ut auditorem, quod in fidibus fieri videmus, omni ſono permulceant[b]. Verum ea plerumque recta ſunt, nec ſe fingunt, ſed confitentur. Admittunt autem (ut dixi) *figuras*: quod vel ex proximo[c]
doceri poteſt. Quid enim tam commune, quam *interro-* 6
gare, vel *percontari*? Nam utroque utimur indifferenter, cum alterum noſcendi, alterum arguendi gratia videatur[d] adhiberi. At[e] ea res, utrocumque[f] modo dicatur, etiam multiplex habet ſchema. Incipiamus enim ab iis, quibus acrior ac vehementior fit probatio, quod primo loco
poſuimus. Simplex eſt ſic rogare, 7

Sed vos qui tandem? quibus aut veniſtis ab oris?

Figuratum autem, quoties non ſciſcitandi gratia aſſumitur, ſed inſtandi: *Quid enim*[g] *tuus ille, Tubero, deſtrictus in acie Pharſalica gladius agebat?* et, *Quouſque tandem abutere, Catilina, patientia noſtra?* et, *Patere tua conſilia*
non ſentis? et totus denique hic locus. Quanto enim 8

[x] rejectionem G. *male. notat enim* ὑπερβολήν. [z] *Forte leg.* effrenatione, *vid.* 9, 1, 32. [a] judicium G. Jenſ. [b] mulceant G. [c] proxima Jenſ. [d] videtur G. Jenſ. [e] ut Jenſ. *Quid ſi fuit* Utro ea res cunque modo? [f] utracunque *id.* [g] *om. id.*

3. ἔμφασιν] De qua 9, 2, 64.

6. *interrogare, vel percontari*] Vid. 9, 1, 29. Prius illud *alterum noſcendi* pertinere ad poſterius verbum *percontari*, poſterius vero *alterum arguendi* referri ad prius verbum *interrogare*; poſt Buchneri in Theſauro Fabriano obſervationem Popmæ errori oppoſitam, paſſim monuerunt alii. *Utrocunque* autem *modo dicatur*, ſive *percontandi* ſive *interrogandi* verbo utamur, multiplex ea in re ſchema occurrit.

7. *Sed vos*] Æn. 1, 369. *Quid enim tuus* Cic. pro Lig. 3. *Quouſque tandem* Catil. 1, pr. *Dixitne tandem* pro Cluent. 37. *Medea apud Senecam* 453. *Sinon* Æn. 2, 69. *Et quiſquam* Æn. 1, 48. *Quid non* Æn. 3, 56. *Non arma* Æn. 4, 590. *Terentianum* Eun. 1, 1, 1.

magis ardet, quam si diceretur, *Diu abuteris patientia nostra:* et, *Patent tua consilia.* Interrogamus etiam, quod negari non possit: *Dixitne tandem caussam C. Fidiculanius Falcula?* Aut ubi respondendi difficilis est ratio, ut vulgo uti solemus, *Quo modo? qui fieri potest?* Aut invidiæ gra-
9 tia, ut Medea apud Senecam, *Quas peti terras jubes?* Aut miserationis, ut Sinon apud Virgilium,

Heu quæ me tellus, inquit, quæ me æquora possunt
Accipere?

Aut instandi, et auferendæ dissimulationis: ut Asinius, *Audisne? furiosum, inquam, non inofficiosum testamentum*[h]
10 *reprehendimus.* Totum hoc plenum est varietatis: nam et indignationi convenit,

—— *Et quisquam numen Junonis adoret?*

Et admirationi,

—— *Quid non mortalia pectora cogis,*
Auri sacra fames?——

11 Est interim acrius imperandi genus,

Non arma expedient, totaque ex urbe sequentur?

Et ipsi nosmet rogamus: quale est illud[i] Terentianum,

Quid igitur faciam?

12 Est aliqua etiam in respondendo figura, cum aliud interroganti ad aliud, quia sic[l] utilius sit[m], occurritur, tum augendi criminis gratia, ut testis in reum rogatus, *An ab reo fustibus vapulasset? Et*[n] *innocens,* inquit; tum declinandi, quod est frequentissimum: *Quæro, an occideris hominem?* respondetur, *Latronem. An fundum occupaveris?*
13 respondetur, *Meum.* Ut confessionem præcedat defensio: ut apud Virgilium in Bucolicis dicenti,

Non ego te vidi Damonis, pessime, caprum
Excipere insidiis?——

occurritur,

An mihi cantando victus non redderet ille?

[h] testimonium G. *male.* [i] id Jens. [l] *om.* *id.* [m] sic G. [n] *om.* G.

13. *apud Virgilium*] Ecl. 3, 17.

Cui [o] est confinis *dissimulatio*, non alibi quam in risu po- 14
sita, ideoque tractata suo loco. Nam serio si fiat, pro
confessione est. Ceterum et *interrogandi se ipsum* [p], et *re-
spondendi sibi*, solent esse non ingratæ vices: ut Cicero
pro Ligario, *Apud quem igitur hoc* [q] *dico? nempe apud eum,
qui, cum hoc sciret, tamen me antequam vidit, reipublicæ
reddidit*. Aliter pro Cœlio ficta interrogatio est [r]: *Dicet* 15
*aliquis, Hæc igitur est tua disciplina? sic tu instituis ado-
lescentes?* et totus locus. Deinde, *Ego, si quis, judices,
hoc robore animi, atque hac indole virtutis ac continentiæ
fuit*, et cetera. Cui diversum est, cum alium rogaveris,
non exspectare responsum, et statim subjicere: *Domus tibi
deerat? at habebas: pecunia superabat? at egebas* [s]. Quod
schema quidam [t] per *subjectionem* vocant. Fit et compa- 16
ratione: *Uter* [u] *igitur facilius suæ sententiæ rationem red-
deret?* Et aliis modis tum brevius, tum latius, tum de
una re, tum de pluribus. Mire vero in caussis valet *præ-
sumtio*, quæ πρόληψις dicitur, cum id, quod objici potest,
occupamus. Id neque in aliis partibus parum [x] est, et
præcipue procemio convenit. Sed, quamquam generis 17
unius, diversas tamen species habet. Est [y] enim quædam
præmunitio, qualis Ciceronis contra Q. Cæcilium, *quod ad
accusandum descendat, qui semper defenderit* [z]: quædam
confessio, ut pro Rabirio Posthumo, quem sua quoque sen-
tentia reprehendendum fatetur [a], *quod pecuniam regi credi-
derit*: quædam *prædictio*, ut, *Dicam enim non augendi cri-
minis gratia*: quædam *emendatio*, ut, *Rogo ignoscatis mihi,
si longius sum evectus*: frequentissima *præparatio*, cum
pluribus verbis, vel quare facturi quid simus, vel quare
fecerimus, dici solet. Verborum quoque vis ac proprie- 18
tas confirmatur vel *præsumtione*, *Quamquam illa non pœna,
sed prohibitio sceleris fuit*: aut *reprehensione*, *Cives, cives* [b],
inquam, si hoc eos appellari nomine fas est. Affert aliquam 19
fidem veritatis et *dubitatio*, cum simulamus quærere nos,
unde incipiendum, ubi desinendum, quid potissimum di-

[o] cujus G. Jens. [p] se ipsos Jens. [q] hæc G. Jens. [r] interroga-
tione *iid. recte, puto.* [s] agebas Jens. [t] quidem G. [u] Utrum Jens.
[x] *Vid. leg.* rarum: r *et* p *sexcenties miscentur.* [y] Etenim *id.* [z] defen-
derat *id.* [a] fateretur *id.* [b] *om.* G. Jens.

14. *suo loco*] 6, 3, 68. *Cic. pro Lig.* c. 3. *pro Cœlio* c. 17. *Domus tibi* Cic. Orat. c. 67. *contra Cæcil.* Div. in Verr. 1. *pro Rabirio Post.* in ipso principio et c. 9. *Dicam enim non augendi.* Nescio ubi hoc; sed simillimum pro Milon. 10. *Dicam enim non derivandi criminis caussa.*

cendum sit? cujusmodi exemplis plena sunt omnia: sed unum interim sufficit, *Equidem, quod ad me attinet, quo me vertam, nescio. Negem fuisse infamiam judicii corrupti? &c.* Hoc etiam in præteritum valet: nam et dubitasse
20 nos fingimus. A quo schemate non procul abest illa, quæ dicitur *communicatio*, cum aut [c] ipsos adversarios consulimus, ut Domitius Afer pro Cloantilla [d], *At illa nescit trepida* [e], *quid liceat feminæ, quid conjugem deceat: forte vos in illa solitudine* [f] *obvios casus miseræ mulieri obtulit: tu, frater, vos, paterni amici, quod consilium*
21 *datis?* Aut cum judicibus quasi deliberamus, quod est frequentissimum, *Quid suadetis?* et, *Vos interrogo, quid tandem fieri oportuit?* ut Cato: *Cedo, si vos in eo loco essetis, quid aliud fecissetis?* Et alibi, *Communem rem agi puta-*
22 *tote, ac vos huic rei præpositos esse.* Sed nonnumquam communicantes aliquid inexspectatum subjungimus, quod et per se schema est: ut in Verrem Cicero, *Quid deinde? quid censetis? furtum fortasse, aut prædam aliquam?* Deinde, cum diu suspendisset judicum animos, subjecit,
23 quod multo esset improbius. Hoc Celsus *sustentationem* vocat. Est autem duplex: nam contra frequenter, cum exspectationem gravissimorum fecimus, ad aliquid, quod sit leve, aut nullo [g] modo criminosum, descendimus. Sed, quia non tantum per communicationem fieri solet, παρά-
24 δοξον alii nominaverunt, id est, *inopinatum*. Illis non accedo, qui schema esse existimant, etiam si quid nobis ipsis dicamus inexspectatum accidisse: ut Pollio, *Numquam fore credidi, judices, ut, reo Scauro, ne quid in ejus judicio*
25 *gratia valeret, precarer.* Pene [h] idem fons est illius, quam *permissionem* vocant, qui communicationis: cum aliqua ipsis judicibus relinquimus æstimanda [i], aliqua nonnumquam adversariis quoque: ut Calvus Vatinio, *Perfrica frontem, et dic te digniorem, qui prætor fieres, quam Cato-*
26 *nem.* Quæ vero sunt augendis affectibus accommodatæ figuræ, constant maxime *simulatione*. Namque et irasci nos, et gaudere, et timere, et admirari, et dolere, et indignari, et optare, quæque sunt similia his, fingimus. Inde sunt illa, *Liberatus sum. Respiravi:* et, *Bene habet:*

[c] apud Jens. [d] Cloatilla nescit G. Jens. *vicinia soni elisit tres syllabas.* [e] trepidat *iid.* [f] solicitudine G. *recte, arbitror.* [g] ullo G. *male.* [h] Est pene idem fons Jens. [i] existim. *id.*

19. *Equidem, quod*] Pro Cluent. c. 18. *O tempora* Catil. 1, 1. *Mi-*
c. 1. *In Verrem* 5, 5, pr. *serum me* Phil. 2, 26.
26. *Liberatus sum*] Pro Milon.

et, *Quæ amentia eſt hæc?* [k] *O tempora, o mores!* et, [l] *Miſerum me! conſumtis enim lacrimis infixus tamen pectori* [m] *hæret dolor*: et,

——— *Magnæ nunc hiſcite terræ.*

Quod *exclamationem* quidam vocant, ponuntque inter fi- 27
guras orationis. Hæc quoties vera ſunt, non ſunt in ea forma, de qua nunc loquimur. Sed [n] aſſimulata, et arte compoſita, procul dubio *ſchemata* ſunt exiſtimanda. Quod idem dictum ſit de oratione libera, quam Cornificius *licentiam* vocat, Græci παῤῥησίαν. Quid enim minus figuratum, quam vera libertas? Sed frequenter ſub hac facie 28
latet adulatio. Nam Cicero cum dicit pro Ligario, *Suſcepto bello, Cæſar, geſto jam etiam* [o] *ex parte magna, nulla vi coactus* [p], *conſilio ac voluntate mea ad ea arma profectus ſum, quæ erant contra te ſumta*: non ſolum ad utilitatem Ligarii reſpicit, ſed magis laudare victoris clementiam non poteſt. In illa vero ſententia, *Quid autem aliud egi-* 29
mus, Tubero, niſi ut [q], *quod hic poteſt, nos poſſemus?* admirabiliter utriuſque partis facit bonam cauſſam: ſed hoc eum [r] demeretur, cujus [s] mala fuerat. Illa adhuc audaciora [t], et majorum (ut Cicero exiſtimat) laterum, fictiones perſonarum, quæ προσωποποιΐαι dicuntur. Mire namque cum variant orationem, tum excitant. His et [u] ad- 30
verſariorum cogitationes, velut ſecum loquentium, protrahimus: quæ tamen ita demum a fide non abhorrent, ſi ea locutos finxerimus, quæ cogitaſſe [x] eos non ſit abſurdum: et noſtros cum aliis ſermones, et aliorum inter ſe credibiliter introducimus: et *ſuadendo, objurgando, querendo, laudando, miſerando,* perſonas idoneas damus. Quin 31

[k] et *inſ.* G. [l] *Sic Voſſ. pr. et ſic ap. Cic.* o miſerum *al.* [m] pectoris Jenſ. [n] *om.* G. [o] *om.* G. Jenſ. [p] *om.* G. [q] *om.* G. [r] cum G. [s] et c. G. [t] audentiora Jenſ. [u] etiam *id.* [x] coegiſſe *id.*

27. *ſub hac facie latet adul.*] Diximus aliquid ad 8, 6, 55. Hic Plutarchum advocemus, et exemplum unum hujus torvæ adulationis pulcherrimum. De diſcr. adulat. p. 104. H. Steph. Τιβερίου Καίσαρος εἰς τὴν σύγκλητόν ποτε παρελθόντος, εἷς τῶν κολάκων ἀναστὰς ἔφη, Δεῖν ἐλευθέρους ὄντας παῤῥησιάζεσθαι καὶ μηδὲν ὑποστέλλεσθαι μηδ' ἀποσιωπᾷν τῶν συμφερόντων. Ἀνατείνας δὲ πάντας οὕτως, γενομένης αὐτῷ σιωπῆς, καὶ τοῦ Τιβερίου προσέχοντος, Ἄκουσον, ἔφη, Καῖσαρ, ἃ σοι πάντες ἐγκαλοῦμεν, οὐδεὶς δὲ τολμᾷ φανερῶς λέγειν· ἀμελεῖς σεαυτοῦ, καὶ προΐεσαι τὸ σῶμα, καὶ κατατρύχεις ἀεὶ φροντίσι καὶ πόνοις ὑπὲρ ἡμῶν, οὔτε μεθ' ἡμέραν οὔτε νύκτωρ ἀναπαυόμενος. Πολλὰ δὲ αὐτοῦ τοιαῦτα συνείροντος, εἰπεῖν φασι τὸν ῥήτορα Κάσσιον Σευῆρον, Αὕτη τοῦτον ἡ παῤῥησία τὸν ἄνθρωπον ἀποκτενεῖ.

30. *perſonas idoneas*] Admirabiliter hoc obſervavit in Oratione pro Cœlio Tullius, c. 14, 15, 16.

deducere deos in hoc genere dicendi, et inferos excitare, conceſſum eſt. Urbes etiam populique vocem [z] accipiunt. Ac ſunt quidam, qui has demum προσωποποιίας dicant, in quibus et corpora et verba fingimus. Sermones hominum aſſimulatos [a] dicere διαλόγυς malunt, quam [b], quod
32 Latinorum quidam dixerunt, *ſermocinationem*. Ego, jam recepto more, utrumque eodem modo appellavi. Nam certe ſermo fingi non poteſt, ut non perſonæ ſermo fingatur. Sed in his, quæ natura non permittit, hoc modo mollior fit figura: *Etenim ſi mecum patria, quæ mihi vita mea multo eſt carior, ſi cuncta Italia, ſi omnis reſpublica ſic loquatur, M. Tulli, quid agis?* Illud audacius genus: *Quæ* [c] *tecum, Catilina, ſic agit* [d], *et quodammodo tacita loquitur, Nullum jam aliquot annis facinus exſtitit, niſi per te.*
33 Commode etiam aut [e] nobis aliquas ante oculos eſſe rerum perſonarumve [f] imagines fingimus, aut eadem adverſariis aut judicibus [g] non accidere miramur: qualia ſunt, *Videtur mihi*, et, *Nonne videtur tibi?* Sed magna quædam vis eloquentiæ deſideratur. Falſa enim et incredibilia natura neceſſe eſt aut magis moveant [h], quia ſupra vera
34 ſunt: aut pro vanis accipiantur, quia vera non ſunt. Ut dicta autem quædam, ita ſcripta quoque fingi ſolent: quod facit Aſinius pro Liburnia, *Mater mea, quæ mihi tum cariſſima, tum dulciſſima fuit, quæque mihi vixit, biſque eadem die mihi* [i] *vitam dedit*, et reliqua: deinde, *exheres eſto*. Hæc cum per ſe figura eſt, tum duplicatur, quoties, ſicut in hac cauſſa, ad imitationem alterius ſcripturæ
35 componitur. Nam contra recitabatur teſtamentum, *P. Novanius Gallio, cui ego omnia meritiſſimo volo et debeo, pro ejus animi in me ſumma voluntate*, et adjectis deinceps aliis, *heres eſto*. Incipit eſſe quodammodo παρῳδή, quod nomen ductum a canticis ad aliorum ſimilitudinem modulatis, abuſive etiam in verſificationis ac ſermonum imi-
36 tatione ſervatur. Sed formas quoque fingimus ſæpe, ut

[z] voces G. Jenſ. [a] aſſimilatos Jenſ. [b] *om. id.* [c] qui Jenſ. [d] ait G. [e] apud nos Jenſ. [f] perſonarum, vocum im. G. [g] judiciis G. [h] moveat Jenſ. [i] *om.* G. Jenſ.

31. *Latinorum quidam*] V. g. Auctor ad Her. 4, 43 et 52. ſq. Idem *conformationem* dicit, *cum aliqua, quæ non adeſt, perſona confingitur—aut cum res muta aut informis fit eloquens et formata, et ei oratio tribuitur ad dignitatem accommodata, aut actio quædam* &c.

32. *Etenim ſi*] Catil. 1, 11. *Quæ tecum* Catil. 1, 7.

34. *biſque eadem die mihi vitam dedit*] Quomodo *bis?* an quod liberum pepererit vel nobilem?

Famam Virgilius, ut[l] *Voluptatem ac Virtutem* (quemad-
modum a Xenophonte traditur) Prodicus, ut *Mortem ac*
Vitam, quas contendentes in Satyra tradit Ennius. Eſt 37
et incertæ[m] perſonæ ficta oratio: *Hic aliquis*, et, *Dicat*
aliquis. Eſt et jactus ſine perſona ſermo, *Hic Dolopum*
manus, hic ſævus tendebat Achilles. Quod fit mixtura fi-
gurarum, cum προσωποποιία accedit illa, quæ eſt orationis
per detractionem[n]: detractum eſt enim, *quis diceret?*
Vertitur enim interim προσωποποιία in ſpeciem narrandi.
Unde et apud hiſtoricos reperiuntur obliquæ allocutio-
nes: ut in T. Livii primo ſtatim libro, *Urbes quoque, ut*
cetera, ex infimo naſci: deinde, quas[o] *ſua virtus ac dii ju-*
vent, magnas opes ſibi magnumque[p] *nomen facere.* Averſus 38
quoque a judice ſermo, qui dicitur ἀποστροφή, mire movet,
ſive adverſarios invadimus[q], *Quid enim tuus ille, Tubero,*
in acie Pharſalica gladius agebat? ſive ad invocationem
aliquam convertimur, *Vos enim jam ego, Albani tumuli at-*
que luci: ſive ad invidioſam implorationem, *O leges*[r] *Por-*
ciæ, legeſque Semproniæ! Sed illa quoque vocatur *averſio*, 39
quæ a propoſita quæſtione abducit audientem,

> *Non ego cum Danais Trojanam exſcindere*[s] *gentem*
> *Aulide juravi.* ———

Quod fit et multis et variis figuris, cum aut aliud ex-

[l] et Jenſ. [m] incerta perſona *id.* [n] detractationem G. [o] quos G. [p] magnum Jenſ. [q] invaſimus G. Jenſ. [r] lex Porcia G. [s] excidere G.

36. *Famam Virgilius*] Æn. 4, 174. *A Xenophonte* Ἀπομνημον. 2, 1. *Hic Dolopum* Virg. Æn. 2, 29.

37. *illa, quæ eſt*] *Illa* figura, *quæ eſt per detractionem orationis.* Sic utcunque intelligitur. Sed Gothanus monet, ut ſuſpicer, latere hic aliquid de abſtruſiore illa notione verbi *tractare* et *tractatio*, quam ex quarto ad Heren. 42, proponam breviter, ſi quis forte felicior verum videat. *Commutabimus* (expoliendæ orationis cauſa eandem rem) *tripliciter, verbis, pronuntiando,* tractando—tractando, ſi *ſententiam trajiciemus aut ad* ſermocinationem, *aut ad* exſuſcitationem &c. Illam *tractationem* non intellectam, puto, corrumpendo gloſſis et mutationibus huic loco occaſionem dediſſe.

37. *in T. Livii*] 1, 9. ubi tamen obſcurum non eſt, quis loquatur. Præcedit enim, *Tum ex conſilio patrum Romulus legatos circa vicinas gentes miſit, qui ſocietatem connubiumque novo populo peterent: Urbes quoque* &c. intellige *dicerentque*, vel ſimile quiddam.

38. *Quid enim tuus*] Pro Ligario c. 3. *Quid enim, Tubero, deſtrictus ille tuus in acie Pharſalica gladius agebat?* Alterum, *Vos enim jam*, eſt ex Miloniana c. 31. Tertium in Verr. 5, 63. *O Lex Porcia, legeſque Semproniæ!* illud autem, *Non ego cum Danais*, eſt Æn. 4, 426. Denique quod *proximo libro* dixit, eſt 8, 3, 68.

ſpectaſſe nos, aut majus aliquid timuiſſe ſimulamus, aut plus videri poſſe ignorantibus, quale eſt prooemium pro
40 Coelio. Illa vero (ut ait Cicero) ſub *oculos ſubjectio* tum fieri ſolet, cum res non geſta indicatur, ſed, ut ſit geſta, oſtenditur: nec univerſa, ſed per partes: quem locum proximo libro ſubjecimus *evidentiæ:* et Celſus hoc nomen iſti figuræ dedit: ab aliis ὑποτύπωσις dicitur propoſita quædam forma rerum ita expreſſa verbis, ut cerni potius videatur, quam audiri: *Ipſe, inflammatus ſcelere ac furore, in forum venit: ardebant oculi: toto ex ore crudelitas emica-*
41 *bat*[t]. Nec ſolum, quæ facta ſint aut fiant, ſed etiam, quæ futura ſint aut futura fuerint, imaginamur. Mire tractat hæc Cicero pro Milone, quæ facturus fuerit Clodius, ſi præturam invaſiſſet. Sed hæc quidem tranſlatio temporum, quæ proprie μετάστασις dicitur, in διατυπώσει verecundior apud priores fuit. Proponebant[u] enim talia, *Credite vos intueri:* ut Cicero, *Hæc, quæ non vidiſtis oculis,*
42 *animis cernere poteſtis.* Novi vero, et præcipue declamatores, audacius, nec mehercule ſine motu quodam imaginantur: ut Seneca in controverſia, cujus ſumma eſt, quod pater filium et novercam, inducente[x] altero filio, in adulterio deprehenſos occidit, *Duc, ſequor: accipe hanc ſenilem*
43 *manum, et quocumque vis imprime.* Et paullo poſt, *Aſpice,* inquit, *quod diu non credidiſti. Ego vero non video, nox oboritur, et craſſa caligo.* Habet hæc figura[z] manifeſtius
44 aliquid. Non enim narrari res, ſed agi videtur. Locorum quoque dilucida et ſignificans deſcriptio eidem[a] virtuti aſſignatur a quibuſdam, alii τοπογραφίαν dicunt. Εἰρωνείαν, inveni, qui *diſſimulationem* vocarent: quo nomine, quia parum totius hujus figuræ videntur vires oſtendi, nimirum ſicut in pleriſque, Græca erimus appellatione contenti. Igitur εἰρωνεία, quæ eſt *ſchema*, ab illa, quæ eſt tropus, genere ipſo nihil admodum diſtat: (in utroque enim *contrarium ei, quod dicitur*, intelligendum eſt) ſpecies vero prudentius intuenti diverſas eſſe facile eſt deprehen-
45 dere[b]. Primum, quod tropus apertior eſt: et, quam-

[t] eminebat G. *et Cic. ap. Grut. et Gron.* emanabat *Gell. Grutero laudatus.* [u] Proponebat Jenſ. [x] indicante G. [z] *om.* G. [a] ejuſdem virtutis G. Jenſ. [b] repreh. Jenſ.

40. *Ipſe inflammatus*] Verr. 4, 62. *pro Milone* c. 32. ſq. Sed quam *Senecæ* laudat *controverſiam*, ea hodie non exſtat.

44. *qui diſſimulationem vocarent*] Ipſe quoque Cicero, cujus verba ſunt 9, 1, 29. Adde de re ipſa 9, 1, 7. *Illud in Catilinam* eſt 1, 8.

quam aliud dicit ac ſentit, non tamen aliud ſimulat.
Nam et omnia circa fere recta ſunt: ut illud in Catili-
nam, *A quo repudiatus, ad ſodalem tuum, virum optimum,
M.* [c] *Marcellum demigraſti.* In duobus demum verbis eſt
ironia, ergo etiam brevior eſt tropus. At in [d] figura to- 46
tius voluntatis ſictio eſt, apparens magis, quam confeſſa:
ut illic verba ſint verbis diverſa, hic ſermoni [e] ſenſus, lo-
ci [f], et tota interim cauſſæ conformatio [g]: tum etiam vita
univerſa ironiam habere videtur [h], qualis eſt viſa Socratis.
Nam ideo dictus εἴρων, id eſt, agens imperitum, et admi-
rator aliorum tamquam ſapientium: ut, quemadmodum
ἀλληγορίαν facit continua μεταφορὰ, ſic hoc [i] ſchema faciat
troporum [l] ille contextus. Quædam vero genera hujus 47
figuræ nullam cum tropis habent ſocietatem: ut illa ſta-
tim prima, quæ dicitur a negando, quam nonnulli vocant
ἀπόφασιν [m], *Non agam tecum jure ſummo, non dicam, quod
forſitan obtinerem:* et, *Quid ego iſtius decreta, quid rapinas,
quid hereditatum poſſeſſiones datas, quid ereptas proferam?*
et, *Mitto* [n] *illam primam libidinis injuriam:* et, *Ne illa qui-
dem teſtimonia recito, quæ dicta ſunt de ſeſtertiorum* [o] *ſeptin-
gentis millibus:* et, *Poſſum dicere.* Quibus generibus per 48
totas interim quæſtiones decurrimus, ut Cicero, *Hoc ego
ſi ſic agerem, tamquam mihi crimen eſſet diluendum, hæc* [p]
pluribus dicerem. Εἰρωνεία eſt et, cum ſimiles imperanti-
bus vel permittentibus [q] ſumus,

[c] Metellum G. Jenſ. [d] *om.* G. [e] ſermonis Jenſ. [f] *Sic* G. *it. Colb. et Vallæ ap. Bur.* joci *al.* [g] *Sic* Jenſ. *it. Almel.* confirm. *al.* [h] videatur G. Jenſ. [i] hæc G. [l] tropus G. tropos ille conteſtus Jenſ. [m] ἀντίφρασιν G. [n] Mitte G. [o] *Sic* G. *et Voſſ.* 2. ſeſtertiis *rel.* [p] hoc G. Jenſ. [q] prætermitt. Jenſ.

46. *agens imperitum*] Suaviſſima eſt illa de Socrate Alcibiadis ebrii oratio in Sympoſio Platonis, de qua apponam paucula, ut ante Plutarchi narrationem, ne tædeat tamdiu in rhetoricis ſpinis verſari. Eſt autem p. 333, A. Læmar. Φημὶ ὁμοιότατον αὐτὸν εἶναι τοῖς Σειληνοῖς τούτοις, τοῖς ἐν τοῖς Ἑρμογλυφείοις κειμένοις· ὥστινας ἐργάζονται οἱ δημιουργοὶ σύριγγας ἢ αὐλοὺς ἔχοντας· οἱ δὲ διχάδε διοιχθέντες φαίνονται ἔνδοθεν ἀγάλματα ἔχοντες θεῶν κ. τ. λ. nimirum hæc deinde tum ad formam corporis, quod pulchræ adeo animæ hoſpitium præbeat, tum ad perpetuam viri ironiam refert.

47. *Non agam tecum*] Verr. 5, 2, ubi ita editur, *Non agam ſummo jure tecum; non dicam id, quod debeam forſitan obtinere.* Nimirum ex memoria laudavit Fabius. *Quid ego iſtius* Phil. 2, 25.

47. *ſeſtertiorum ſeptingentis millibus*] Prætuli lectionem, quæ conveniret rationi ſeſtertiariæ, ut a Gronovio demonſtrata eſt; ac pœnitet fere non idem me auſum in Columella 3, 3, 13, ubi tamen cauſam ejus timiditatis dixi. Adjiciendus interim hic locus illis, quos emendari jubet vir ſummus de Pec. Vet. 1, 4, p. 22.

I, ſequere Italiam ventis. ——

49 Et, cum ea, quæ nolumus videri adverſariis eſſe, concedimus eis[r]. Id acrius fit, cum eadem in nobis ſunt, et in adverſario non ſunt:

—— Meque timoris
Argue tu, Drance, quando tot cædis acervos
Teucrorum tua dextra dedit.

Quod idem contra valet, cum aut ea, quæ a nobis abſunt, aut etiam, quæ in adverſarios recidunt, quaſi fateamur[s]:

Me duce Dardanius Spartam expugnavit adulter.

50 Nec in perſonis tantum, ſed et in rebus verſatur hæc contraria dicendi, quam quæ intelligi velis, ratio, ut totum pro Quincto Ligario procemium, et illæ elevationes, *Videlicet, O dii boni!*

Scilicet is ſuperis labor eſt.

51 Et ille pro Oppio locus, *O amorem mirum! O benevolentiam[t] ſingularem!* Non procul autem abſunt ab hac ſimulatione tres[u] inter ſe ſimiles, *Confeſſio nihil nocitura*, qualis eſt, *Habes igitur, Tubero, quod eſt accuſatori maxime optandum, confitentem reum:* et *Conceſſio*, cum aliquid etiam iniquum videmur cauſſæ fiducia pati, *Metum[x] virgarum navarchus[y] nobiliſſimæ civitatis pretio[z] redemit: humanum eſt[a]:* et pro Cluentio de invidia, *Dominetur in concionibus, jaceat in judiciis:* tertia *Conſenſio*, ut pro eodem, *judicium*
52 *eſſe corruptum.* Hæc evidentior figura eſt, cum alicui rei aſſentimur, quæ eſt futura pro nobis: verum id accidere ſine adverſarii vitio non poteſt. Quædam etiam velut[b] laudamus, ut Cicero in Verrem circa crimen Apollonii[c] Drepanitani, *Gaudeo etiam, ſi quid ab eo abſtuliſti: et abs*
53 *te nihil rectius factum eſſe dico.* Interim augemus crimina,

[r] hic *id.* [s] fatemur G. Jenſ. [t] benivol. *iid.* [u] res *Voſſ.* 1. *quod probo.* [x] metu Jenſ. [y] nobilis *inſ.* G. Jenſ. [z] ſe *inſ.* Jenſ. [a] humatum G. [b] vel Jenſ. [c] Apollinis G. Jenſ.

48. *I, ſequere Italiam*] Æn. 4, 381. *Meque timoris* Æn. 11, 384. *Me duce* 10, 92. *Scilicet is ſuperis* Æn. 4, 379.

51. *Habes igitur*] Pro Ligar. 1. *Metum virgarum* Verr. 5, 44. *pro Cluent.* c. 2. In eadem oratione in pr. c. 23, convenit inter partes, *judicium*, quo damnatus eſt Oppianicus, *fuiſſe corruptum*; a quo corruptum fuerit, quæritur. Illud de *Apollonio Drepanitano* eſt in Verr. 4, 17. *pro Roſcio* immanitas parricidii exaggeratur c. 22. ſq.

quæ ex facili aut diluere possumus, aut negare, quod est frequentius, quam ut exemplum desideret. Interim hoc ipso fidem detrahimus illis, quod sint tam gravia: ut pro Roscio Cicero, cum immanitatem parricidii, quamquam per se manifestam, tamen etiam vi orationis exaggerat.
Ἀποσιώπησις, quam idem Cicero *reticentiam*, Celsus *obticen-* 54
tiam, nonnulli *interruptionem* appellant, et ipsa ostendit aliquid affectus vel [d] iræ, ut,

Quos ego: sed motos præstat componere fluctus:

vel [d] solicitudinis, et quasi religionis, *An hujus* [e] *ille legis, quam Clodius a se inventam gloriatur, mentionem facere ausus esset vivo Milone, ne* [f] *dicam consule? de nostrum enim*
omnium: non audeo totum dicere: cui simile est in procemio 55
pro Ctesiphonte Demosthenis: vel alio transeundi gratia, *Communis autem, tametsi* [g] *ignoscite mihi, judices.* In quo est et illa (si tamen inter schemata numerari debet, cum aliis etiam pars caussæ videatur) *digressio:* abit enim caussa in laudes Cn. Pompeii. Id quod fieri etiam sine ἀποσιω-
πήσει potuit. Nam brevior illa, ut ait Cicero, a re di- 56
gressio plurimis fit modis. Sed hæc exempli gratia sufficient: *Tum* [h] *Caius Varenus, is qui a familia Ancbariana occisus est: hoc, quæso, judices, diligenter attendite:* et pro Milone, *Et aspexit me* [i] *illis quidem oculis, quibus tum sole-*
bat, cum omnibus omnia minabatur. Est alia non quidem 57
reticentia, quæ fit imperfecti sermonis, sed tamen præcisa, velut ante legitimum finem, oratio: ut illud [k], *Nimis urgeo, commoveri videtur adolescens:* et, *Quid plura? ipsum*
adolescentem dicere audistis. Imitatio morum alienorum, 58
quæ ἠθοποιία, vel, ut alii malunt, μίμησις dicitur, jam inter leniores affectus numerari potest. Est [l] enim posita fere in eludendo: sed versatur et in *factis*, et in *dictis*. In factis, quod [m] est ὑποτυπώσει vicinum: in dictis, quale est apud Terentium,

[d] ut G. *bis.* [e] hoc G. [f] non Jens. [g] temesi Jens. [h] Cum G. [i] tum *inf.* Jens. [k] illa *id.* [l] Etenim *id.* [m] quidem *inv.* in dictis G.

54. *Quos ego*] Virg. Æn. 1, 135. Ista, *An hujus ille legis*, videntur petita ex illa Tullii pro Milone oratione, quam in ipso judicio habuit: quam lectam Fabio aliunde constat.

55. *pro Ctesiphonte Demosthenis*] S. 2. Ἀλλ' ἐμοὶ μὲν—postulabat sententia eum dicere, quid futurum de se esset, si benevolentia populi excideret; id quod reticet, et subjungit, Οὐ βούλομαι δὲ δυσχερὲς εἰπεῖν οὐδὲν ἀρχόμενος τοῦ λόγου.

56. *Tum C. Varenus*] Adfuit 4, 1, 74. Pro Milone c. 12.

58. *apud Terentium*] Eunuch.

At ego nesciebam, quorsum tu ires. Parvula
Hinc est abrepta, eduxit mater pro sua,
Soror dicta est: cupio abducere, ut reddam suis.

59 Sed nostrorum quoque dictorum factorumque similis imitatio est per *relationem*, nisi quod frequentius asseverat, quam eludit: *Dicebam habere eos actorem Q. Cæcilium.* Sunt et illa jucunda, et ad commendationem cum varietate, tum etiam ipsa natura plurimum prosunt, quæ simplicem quamdam, et non præparatam ostendendo oratio-
60 nem, minus nos suspectos judici faciunt. Hinc est quasi *pœnitentia dicti*: ut pro Cœlio, *Sed quid ego ita gravem personam induxi* [n] *?* Et quibus utimur vulgo, *Imprudens incidi.* Vel cum quærere nos, quid dicamus, fingimus, *Quid reliquum est?* et, *Num quid omisi?* et cum ibidem in Verrem ait Cicero, *Unum etiam mihi reliquum hujusmodi crimen est*: et,
61 *Aliud ex alio succurrit mihi.* Unde etiam venusti transitus fiunt; non, quia transitus ipse sit schema: ut Cicero, narrato Pisonis exemplo, qui annulum sibi cudi [o] ab aurifice in tribunali suo jusserat, velut hoc [p] in memoriam adductus [q] adjecit, *Hic* [r] *modo me commonuit Pisonis annulus, quod* [s] *totum effluxerat. Quam multis istum putatis hominibus honestis de digitis annulos aureos abstulisse?* Et cum aliqua velut ignoramus, *Sed earum rerum artificem, quem? quemnam?*
62 *recte admones, Polycletum esse dicebant.* Quod quidem non in hoc tantum valet. Quibusdam enim, dum aliud agere videmur, aliud efficimus: sicut hic Cicero consequitur, ne, cum morbum in signis atque tabulis objiciat Verri, ipse quoque earum rerum studiosus esse credatur. Et Demosthenes jurando per interfectos in Marathone et Salamine id agit, ut minore invidia cladis apud Chæroneam

[n] introduxit G. Jens. [o] eludi G. [p] hic Jens. [q] inductus G.
[r] hoc Jens. [s] qui totus G.

1, 2, 75. *Dicebam habere* Divin. in Cæcil. c. 2. *pro Cælio* c. 15. *Imprudens incidi*, in Verrem 4, 20.

61. *Hic modo me*] Verr. 4, 26. *Sed earum rerum* in Verr. 4, 3. Laudat etiam Plin. 1, 20, 5. Extemporalitatem fingit Cicero et actionis similitudinem in oratione, quam nunquam habuit; quærit nomen artificis, fingit illud sibi subjici ab suæ partis hominum aliquo.

62. *Demosthenes jurando*] Pro corona s. 60. Οὐ μὰ τὺς ἐν Μαραθῶνι προκινδυνεύσαντας τῶν προγόνων, ϗ τοὺς ἐν Πλαταιαῖς παραταξαμένους, καὶ τοὺς ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχήσαντας, ϗ τὺς ἐπ' Ἀρτεμισίῳ, ϗ πολλὺς ἑτέρους τὺς ἐν τοῖς δημοσίοις μνήμασι κειμένους ἀγαθὺς ἄνδρας κ. τ. λ. Considerat hoc jusjurandum, et quantum in eo ὕψος insit, suo more h. e. eruditissime disputat Longinus s. 16, ubi multa etiam de antiquorum aliorum judiciis viri docti. Meminit Noster iterum 12, 10, 24.

acceptæ laboret. Faciunt illa quoque jucundam oratio- 63 nem, aliqua mentione habita *differre* et deponere apud memoriam judicis, et *reposcere* quæ deposueris, et *separare* quædam schemate aliquo, (non enim est[t] ipsa per se iteratio schema,) et *excipere* aliqua, et dare actioni varios velut vultus. Gaudet[u] enim res varietate: et SICUT oculi diversarum aspectu rerum magis detinentur; ita semper animis[x] præstat[z], in quod se velut novum intendant. Est *emphasis* etiam inter figuras, cum ex aliquo 64 dicto latens aliquid eruitur: ut apud Virgilium,

Non licuit thalami expertem sine crimine vitam
Degere more feræ?———

Quamquam enim de matrimonio queritur Dido, tamen huc erupit ejus affectus, ut sine thalamis vitam non hominum putet, sed ferarum. Aliud apud Ovidium genus, apud quem et Myrrha nutrici amorem patris sic confitetur,

——— *O, dixit, felicem conjuge matrem!*

Huic vel confinis, vel eadem est, qua nunc utimur pluri- 65 mum. Jam enim ad id genus, quod et frequentissimum est, et exspectari maxime credo, veniendum est: in quo per quamdam suspicionem, quod non dicimus, accipi volumus: non utique contrarium, ut in εἰρωνείᾳ, sed aliud latens, et auditori quasi inveniendum: quod, ut supra ostendi, jam fere solum *schema* a nostris vocatur, et unde controversiæ *figuratæ* dicuntur. Ejus triplex usus est, 66 unus[a], si dicere palam parum tutum est; alter, si non decet; tertius, qui venustatis modo gratia adhibetur, et ipsa novitate ac varietate magis, quam si relatio sit recta,

[t] ista *inf.* G. Jens. [u] *Sic* G. *et Alm. it. Voss. omnes ap. Bur.* gaudent *al.* [x] animus Jens. [z] *Sic* G. Jens. *et plur. ap. Bur.* præstant *al.* [a] unum Jens.

63. *Gaudet enim res*] Hæc *res*, nimirum *actio*, de qua sermo est, *gaudet*, lætius efflorescit, jucundiorque fit *varietate*—et *semper præstat animis* auditorum aliquid, *in quod se velut novum intendant*, cum eadem actio diversos quasi vultus ostendat.

64. *emphasis*] De qua 8, 2, 11. 8, 3, 83. 9, 2, 11. Auctor ad Her. 4, 53. Significatio *est, quæ plus in suspicione relinquit, quam est in oratione: ea fit per exuberationem, ambiguum, consequentiam, abscissionem, similitudinem:* quæ deinde singula exemplis declarantur. Virgilii locus est 4, 550. Ovidii autem Met. 10, 422.

65. *ut supra ostendi*] 9, 1, 14. Add. 5, 10, 70. 7, 4, 28.

delectat. Ex his, quod est primum, frequens in scholis
67 est. Nam et pactiones[b] deponentium imperium tyranno-
rum, et post civile bellum senatusconsulta finguntur, et
capitale est objicere anteacta: ut, quod in foro non expe-
dit, illic nec liceat. Sed schematum conditio non eadem
est. Quamlibet enim apertum, quod modo et aliter in-
telligi possit[c], in illos tyrannos bene dixeris, quia pericu-
68 lum tantum, non etiam offensa vitatur. Quod si ambi-
guitate sententiæ possit[d] eludi, nemo non illi furto favet.
Vera negotia numquam adhuc habuerunt hanc silentii
necessitatem; sed aliam huic similem, verum multo ad
agendum difficiliorem, cum personæ potentes obstant, sine
69 quarum reprehensione teneri[e] caussa non possit. Ideoque
hoc parcius et circumspectius faciendum[f]: quia nihil in-
terest, quo modo offendas: et aperta figura perdit hoc
ipsum, quod figura est. Ideoque a quibusdam tota res
repudiatur, sive intelligatur, sive non[g]. Sed licet modum
adhibere. In primis, ne sint manifestæ. Non erunt au-
tem, si non ex verbis dubiis et[h] quasi duplicibus peten-
tur: qualis[i] est in suspecta nuru, *Duxi uxorem, quæ patri*
70 *placuit*: aut, quod est multo ineptius, compositionibus
ambiguis: ut illa controversia, in qua infamis amore vir-
ginis filiæ pater raptam eam interrogat, a quo vitiata sit,
71 *Quis te*, inquit, *rapuit? tu, pater, nescis?* Res ipsæ per-
ducant judicem ad suspicionem, et amoliamur cetera, ut
hoc solum supersit; in quo multum etiam affectus juvant,
et interrupta silentio dictio, et cunctationes. Sic enim
fiet, ut judex quærat illud nescio quid, quod ipse fortasse
non crederet, si audiret: et ei, quod a se inventum existi-
72 mat, credat. Sed ne si optimæ quidem sint, esse debent

[b] actiones *id.* [c] potest G. Jens. [d] posset G. [e] tueri G. [f] est *inf.* G. Jens. [g] intelligatur G. *et plur. ap. Bur. Vid. not.* [h] vel Jens. [i] quales G.

67. *pactiones—tyrannorum*] Legem illam ἀμνηστίας s. oblivionis intelligi, bene observarunt viri eruditi. Vid. infra s. 97 quos laudat Bosius ad Nep. 8, 3, 2, et ex declamatoribus Fabium 267. it. Sen. Exc. Contr. 5, 8. *Objicere anteacta*, Græcis esse μνησικακεῖν, Bosius l. c. ostendit.

69. *sive intelligatur, sive non*] Non plane inauditum est *non* in fine sententiæ positum: jam ad Fabrum laudavimus, præter Senecam, ipsum Cic. ad Att. 8, 3, p. 761. Græv. *Eam si nunc sequor, quonam? cum illo non.* Et 14, 12, p. 551. *Octavium sui Cæsarem salutabant, Philippum non.* Interim non dissimulo, facilitati minime abruptæ Fabii magis videri convenire repetitionem verbi, quod omitti facile fuit bis positum; inserendi, si non adfuit, librarius quam causam habuerit, non ita expeditum est.

ſrequentes. Nam denſitate ipſa figuræ aperiuntur, nec
offenſæ minus habent, ſed auctoritatis. Nec pudor vide-
tur, quod non palam objicias, ſed diffidentia. In ſumma,
ſic maxime judex credit figuris, ſi nos putat nolle dicere.
Equidem [l] (quandoque [m]) et in perſonas incidi tales, et in 73
rem quoque, (quod eſt magis rarum) quæ [n] obtineri niſi
hac arte non poſſet. Ream tuebar, quæ ſubjeciſſe diceba-
tur marito [o] teſtamentum, et dicebantur chirographum
marito exſpiranti [p] heredes [q] dediſſe: et verum erat. Nam, 74
quia per leges inſtitui uxor non poterat heres, id fuerat
actum, ut ad eam bona per hoc tacitum fideicommiſſum
pervenirent. Et caput quidem tueri [r] facile erat, ſi hoc
diceremus palam: ſed [s] peribat hereditas. Ita ergo fuit
nobis agendum, ut judices illud intelligerent factum, de-
latores non poſſent apprehendere ut dictum: et contigit [t]
utrumque. Quod non inſeruiſſem, veritus opinionem
jactantiæ, niſi probare voluiſſem, in foro quoque eſſe his
figuris locum. Quædam etiam, quæ probare non poſſis, 75
figura potius ſpargenda ſunt. Hæret enim nonnumquam
telum iſtud [u] occultum, et hoc ipſo, quod non apparet,

[l] Etiam G. [m] *om. Voſſ.* 1 *et* 3 *ap. Bur.* quando etiam Jenſ. [n] quod obt. niſi arte non poſſit G. [o] mariti G. [p] *Sic* G. *et V. C. Almel.* exſpirante *al.* [q] heredibus G. Jenſ. [r] veti G. queri Jenſ. tueri *reſtituiſſe videtur Obr.* [s] ſed per ſe deper. G. Jenſ. [t] conjungit Jenſ. [u] illud G.

73. *Equidem (quandoque*] Non indignus Quinctiliani ævo uſus adverbii *quandoque* pro *interdum*, quod ad Fabrum oſtenſum eſt; ſed cum ſatis ſit hoc ſemel iterumque contigiſſe, nec adeo neceſſaria ſit vis verbi *interdum*, et abſit in quibuſdam codicibus: includendum certe putavi.

73. *marito exſpiranti*] Sic legendum omnino videtur. Mulier accuſatur *teſtamentum ſubjeciſſe marito*; igitur ignoranti, et vel inteſtato, vel qui aliud teſtamentum feciſſet. Accuſatur ergo criminis falſi, et commiſiſſe dicitur lege Cornelia, cujus *pœna eſt deportatio et omnium bonorum publicatio* l. 1. *ff*. de lege Cornel. de falſis §. 13. coll. l. 2. eod. Jam porro *dicebantur heredes marito exſpiranti*, ſed viventi tamen adhuc, et conſcio, *chirographum dediſſe*, quo promitterent ſcilicet, ſe bona ſibi relicta teſtamento, tanquam fidei ſuæ commiſſa, reddituros mulieri. Hæc res ſi plana facta eſſet judicibus, a falſi certe pœna liberabat mulierem, *caput* illius *tuebatur*, quo minus deportaretur: ſed eadem etiam illi *peribat hereditas*, cum in fraudem legis illud tacitum fideicommiſſum interceſſiſſet. Quinctilianus, patronus mulieris, illud factum per figuram ſignificat judicibus, ut ipſi intelligerent eo argumento, teſtamentum non eſſe ſubjectum; uti eo non poſſent adverſarii, contra voluntatem defuncti. Nimirum judices non excedunt formulam: ſatis ipſis eſt ad abſolvendam mulierem a crimine falſi, ſcire teſtamentum eſſe a marito: ſi quis deinde alia lege experiri velit, hoc ipſi, in hac quidem cauſſa, non laborant.

76 eximi non poteſt. At ſi idem dicas palam, et defenditur,
et probandum eſt. Cum autem obſtat nobis *perſonæ reverentia*, (quod ſecundum poſuimus genus) tanto cautius
dicendum eſt, quanto validius bonos inhibet pudor quam
metus. Hic vero tegere nos judex, quod ſciamus, et verba vi [v] quadam veritatis erumpentia credat coercere. Nam
quanto [x] minus aut ipſi, in quos dicimus, aut judices, aut
aſſiſtentes oderint [y] hanc maledicendi laſciviam, ſi velle [z]
77 nos credant? Aut quid intereſt, quo modo dicatur, cum
et res et [a] animus intelligitur? Quid dicendo denique
proficimus, niſi ut palam ſit, nos facere, quod ipſi ſciamus
non eſſe faciendum? Atqui præcipue prima, quibus præcipere cœperam, tempora hoc vitio laborarunt. Dicebant
enim libenter tales controverſias, quæ difficultatis gratia
78 placent, cum [b] ſint multo faciliores. Nam rectum genus
approbari niſi maximis viribus non poteſt: hæc diverticula et anfractus ſuffugia ſunt infirmitatis [c]: UT qui curſu
parum valent, flexu eludunt: cum hæc, quæ affectatur,
ratio ſententiarum non procul a ratione jocandi abhorreat. Adjuvat etiam, quod auditor gaudet intelligere, et
79 favet ingenio ſuo, et alio dicente ſe laudat. Itaque non
ſolum, ſi perſona obſtaret rectæ orationi, (quo in genere
ſæpius modo quam figuris opus eſt) decurrebant ad ſche-

[v] in G. *ſolenni obſcuritate literarum ſolis perpendicularibus conſtantium lineis.* [x] quo G. Jenſ. [y] oderit Jenſ. [z] *ita* Jenſ. *et plur. ap. Burm.* nolle *eſt a criticis.* [a] *om.* Jenſ. [b] ut G. *non male, pro* licet. [c] infirmitati Jenſ. *recte.*

76. *ſecundum poſuimus genus*] Supra ſ. 66.

76. *ſi velle nos credant*] Reſtitui lectionem, quæ intempeſtivis correctionibus cedere coacta fuerat, cum ſententiam hujus loci non ſatis homines adſequerentur, quam immutatis etiam verbis efferemus, ſi qua fieri poſſit clarior. Figura utimur reverentia quadam perſonæ, contra quam dicimus. Hic faciendum eſt nempe, ut nolle dicere videamur, quod tamen ſcire judicem noſtra intereſt. Si enim credant adverſarius, judex, auditor, nos omnino *velle* dicere id, quod figura male tegitur: ingenioſius tantum nos maledicos putabunt; non ideo minus habebunt odio. Contra ea ſe res habet, ubi ipſa quaſi vi ſua erumpere veritas, invitis nobis et reprimentibus, videtur. Hinc, credo, apparet, *nolle* contrarium eſſe, *velle* unice verum.

78. *rectum genus*] *Rectum et ſimplex genus figuræ* univerſim opponit noſter, v. g. 9, 1, 3, et 13. 9, 2, 103. 9, 3, 3.

78. *a ratione jocandi*] In quo regnat *ambiguum, emphaſis*, et id genus furtorum.

79. *ſæpius modo*] H. e. moderatione, modeſtia, pudore, pietatis ſignificatione aut honoris, ut Servium et ipſum Catonem Cicero tractat in oratione pro Muræna.

mata, sed faciebant illis locum etiam, ubi [d] inutiles ac nefariæ essent: ut [e] si pater, qui infamem in matrem filium secreto occidisset, reus malæ tractationis, jacularetur in uxorem obliquis sententiis. Nam quid impurius, quam 80
retinuisse talem? Quid porro tam contrarium, quam eum [f], qui accusetur, quia summum nefas suspicatus de uxore videatur, confirmare id ipsa defensione, quod diluendum est? At, si judicum sumerent animum, scirent, quam ejusmodi actionem laturi non fuissent: multoque etiam minus, cum in parentes abominanda crimina spargerentur. Et quatenus huc incidimus, paullo plus scho- 81
lis demus. Nam et in his educatur orator: et IN eo, quo modo declametur, positum est etiam, quo modo agatur. Dicendum ergo de iis quoque, in quibus non asperas figuras, sed palam [g] contrarias caussæ plerique fecerunt. *Tyrannidis affectatæ damnatus torqueatur, ut conscios indicet: accusator ejus optet, quod volet. Patrem qui accusavit, optat, ne is torqueatur: pater ei contradicit.* Ne- 82
mo se tenuit agens pro patre, quin figuras in filium faceret, tamquam illum conscium pater in tormentis esset nominaturus. Quo quid stultius? Nam cum hoc [h] judices intellexerint, aut non torquebitur, cum ideo [i] torqueri velit: aut torto non credetur. *At credibile est, hoc eum* 83

[d] personæ *ins. editt. a Regio inde plures.* [e] *om.* G. ut is G. Jens. [f] enim Jens. [g] parum Jens. [h] hæc G. [i] omnino G.

79. *ubi inutiles ac nefariæ essent*] *Personæ* illud, quod Regii, optime alioqui de Fabio meriti, auctoritas commendavit reliquis, non tantum abest a libris optimis, non solum necessarium non est, sed plane alienum. Adjectiva *inutiles* et *nefariæ* referuntur ad synonymum nominis *schemata*, h. e. ad *figuras*. Hæ enim profecto *inutiles*, et *nefariæ* sunt in speciebus, quas statim exempli caussa subjicit. Neque vero offendere aliquem debet istud loquendi genus, cum non ad ipsum aliquod verbum, sed ad illius synonymum refertur oratio: quam *Synesin* exemplis aliquam multis Varronis et Columellæ duobus illustratam videre potest lector in Lexico nostro Rustico h. v. Longe plura dabunt quos ibi laudavimus viri docti, quibus addere jam licet Longolium ad Plin. Epist. 10, 99, 1. Uno hic exemplo contenti erimus, in quod forte modo incidimus, ex ipso principio Paradox[illegible] Ciceronis, *Animadverti — Catonem —* LOCOS GRAVES *ex philosophia tractare, abhorrentes — sed dicendo consequi tamen, ut* ILLA *etiam populo probabilia viderentur.*

79. *infamem in matrem*] Tractatur hæc species in declamatione 18 et 19, quæ Fabio tribuuntur.

81. *de iis quoque*] Puto intelligendum *scholis*: nisi quis malit *caussis*.

velle? Fortasse: dissimulet ergo, ut efficiat. *Sed nobis* (declamatoribus dico) *quid proderit hoc intellexisse, nisi dixerimus?* Ergo si vere ageretur, similiter consilium illud latens prodidissemus? Quid si neque utique verum est, et habere alias hic damnatus contradicendi caussas potest, vel quod legem conservandam putet, vel quod nolit accusatori debere beneficium, vel (quod ego maxime sequerer)
84 ut se innocentem in tormentis esse pertendat [k]? Quare ne illud quidem semper succurret [l] sic dicentibus, *Patrocinium hoc voluit, qui controversiam finxit.* Fortasse enim noluit: sed esto, voluerit [m]: continuone, si ille stulte cogitavit, nobis quoque stulte dicendum est? At ego in caussis agendis frequenter non puto intuendum, quid liti-
85 gator velit. Est et ille in hoc genere frequens error, ut putent aliud quosdam dicere, aliud velle: præcipue cum in themate est, aliquem, ut sibi mori liceat, postulare: ut in illa controversia, *Qui aliquando fortiter fecerat, et alio bello petierat, ut militia vacaret ex lege, quod quinquagenarius esset, adversante filio ire in aciem coactus, deseruit. Filius, qui fortiter eodem prælio fecerat, incolumitatem ejus optat: contradicit pater. Non enim,* inquiunt, *mori vult, sed*
86 *invidiam filio facere.* Equidem rideo, quod illi sic timent, tamquam ipsi morituri, et in consilium suos metus ferunt, obliti tot exemplorum circa voluntariam mortem, caussarum quoque, quas habet [n] factus ex viro forti desertor.
87 Sed de [o] una controversia loqui [p] supervacuum est. Ego in universum neque oratoris puto esse umquam prævaricari, neque litem intelligo, in qua pars utraque idem ve-

[k] *Sic* Jens. *et optimi quique ap. Bur.* prætendat *rel.* [l] succurreret G. [m] noluerit Jens. [n] habent Jens. *forte* habeat. [o] *om. id.* [p] sequi *id.*

83. *pertendat*] Verbo paullum rariori, sed optimæ tamen notæ et ad hunc locum aptissimo, prætulerunt quidam notius sibi, et barbarorum usu frequentatum, sed minime huc conveniens. Nimirum *prætendere* idem est barbaris (abesse contumeliam huic verbo et notum est, et ego quidem volo) quod adseverare, pro jure suo postulare, contendere. Sed hic opus est verbo vehementiore, quod perseverantiam et contentionem ad finem durantem notet, ut nostrum, *auf der tortur erhaerten.* Rarior hujus verbi usus illud etiam loco moverat Ter. Eun. 1, 1, 6, ubi ex Glossa *perficies* substitutum. Sed recte e Bembi membranis et veteribus grammaticis reposuit Bentleius, *Verum si incipies, neque pertendes naviter.*

86. *caussarum—quas habet desertor*] E. g. non vult supervivere pudori suo et ignominiæ: vult ostendere se non mortem fugisse, cum signa desereret, sed ingratæ patriæ operam navare noluisse, &c.

lit: neque tam ſtultum quemquam, qui, ſi vivere velit [q],
mortem potius male petat, quam omnino non petat. Non 88
tamen nego, eſſe controverſias hujuſmodi figuratas: ut
eſt illa, *Reus parricidii, quod fratrem occidiſſet, damnatum
iri videbatur: pater pro teſtimonio dixit, eum ſe jubente fe-
ciſſe: abſolutum abdicat.* Nam neque in totum filio par-
cit, nec, quod priore judicio affirmavit, mutare palam po-
teſt, et ut non durat ultra pœnam abdicationis, ita [r] abdi-
cat tamen: et alioqui figura in patre plus facit, quam li-
cet, in filio minus. Ut autem nemo contra id, quod vult, 89
dicit, ita poteſt melius aliquid velle, quam dicit: quo-
modo ille *abdicatus, qui a patre, ut filium expoſitum et ab
eo educatum ſolutis alimentis recipiat, poſtulat,* revocari for-
taſſe mavult: non tamen, quod petit, non vult. Eſt la- 90
tens et illa ſignificatio, qua, cum jus aſperius petitur a
judice, fit ei tamen ſpes aliqua clementiæ, non palam, ne
paciſcamur, ſed per quamdam credibilem ſuſpicionem, ut
in multis controverſiis, ſed in hac quoque: *Raptor, niſi
intra trigeſimum diem et raptæ patrem, et ſuum exoraverit* [s],
*pereat: qui exorato raptæ patre ſuum non exorat, agit cum
eo dementiæ.* Nam ſi permittat hic pater, lis tollitur: ſi 91
nullam ſpem faciat, ut non demens, crudelis certe videa-
tur, et a ſe judicem avertat. Latro igitur optime, *Occides* [t]
ergo? ſi potero. Remiſſius, et pro ſuo ingenio, pater

[q] vult *id.* [r] ira *id.* [s] exornaverit *id. male: ſed bene ita collocat,* exor. et ſuum. [t] occidet *id.*

88. *Reus—damnatum iri videbatur*] Ratio poſtulabat legi *Reum.* Neque enim dicere licet *itur reus damnatum:* ſed *itur* vel eunt judices *damnatum reum.* Verum indulſiſſe ſibi aliquid hic etiam uſus tyrannidem contra veram rationem, oſtendit poſt Voſſium Perizonius ad Sanctii Min. 3, 9, 3. p. 474. ubi nec ipſe hic Fabii locus prætermittitur.

88. *non durat ultra pœnam*] Non obdurat animum, non poteſt imperare ſibi vel ab animo paterno impetrare graviorem pœnam, ut deinde ſ. 91 *Dura, anime.* Sed quid ſibi velint quæ ſequuntur, non plane intelligo. *Figura in patre plus facit, quam licet, in filio minus.* An hoc, Reſpectu patris figura in abdicationis cauſa nimium probat? Si enim, ut nunc innuit figura, ſuo dolo interfecit fratrem; quid eum pater tantum abdicat? Filii reſpectu minus. Si enim, quod in ſpeciem dicitur, cædis innocens eſt, quid abdicatur? Sed ſic Quinctilianus ſua ipſe vineta videtur cædere; conceſſerat enim eſſe hic controverſiam figuratam.

91. *Occides ergo?*] Patronus filii, vel ipſe adeo filius patrem nondum exoratum rogat, *Occides ergo* illa tua duritie filium? Reſpondet ille, *ſi potero:* quod hanc etiam poteſt vim habere, ſi potero expugnare animum paternum, et vincere pietatem, juſtitiæ et ſeveritatis cogitatione. Illa verba, *Dura, anime,* pater eloquitur apud Gallionem

Gallio, *Dura, anime, hodie* [u], *dura: heri fortior fuisti.*
92 Confinia sunt his celebrata apud Græcos schemata, per quæ res asperas mollius significant. Nam Themistocles suasisse existimatur Atheniensibus, ut *urbem apud deos deponerent:* quia durum erat dicere, *ut relinquerent:* et, qui Victorias aureas in usum belli conflari volebat, ita declinavit, *victoriis utendum esse.* Totum autem allegoriæ si-
93 mile est, aliud dicere, aliud intelligi velle. Quæsitum etiam est, quomodo responderi contra figuras oporteret [x]. Et quidam semper ex diverso aperiendas putaverunt, sicut latentia vitia rescinduntur. Idque sane frequentissime faciendum est: aliter enim dilui objecta non possunt, utique cum quæstio in eo consistit, quod figuræ petunt. At cum maledicta sunt tantum, et non intelligere interim
94 bonæ conscientiæ est. Atque etiam cum [z] fuerint crebriores figuræ, quam ut dissimulari possint, postulandum est, ut illud nescio quid, quod adversarii obliquis sententiis significare voluerint, si fiducia sit, objiciant palam: aut certe non exigant, ut [a], quod ipsi non audent dicere,
95 id judices non modo intelligant, sed etiam credant. Utilis etiam aliquando dissimulatio est, ut in eo, (nota enim fabula est) qui, cum esset contra eum dictum, *Jura per patroni* [b] *tui cineres,* paratum se esse respondit: et judex

[u] *om.* G. [x] oportet Jens. [z] si G. Jens. [a] ut—credant *om.* G.
[b] patris *ap. Senecam, et sic Obr.*

rhetora, iisque ipsis vacillare se et labare significat. Cæterum hæc species tractatur in Senecæ Contr. 2, 11, et Exc. Contr. 2, 3.

92. *victoriis utendum*] Simile Christiani Brunsvicensis dicto, qui argenteas Apostolorum, quas Paderbornæ nactus erat, statuas cum in monetam ferri juberet, rationem subjecit, *ire jussos a magistro suo Apostolos per terrarum orbem.* In verbo itaque *declinavit* intelligo *orationem rectam et simplicem,* ut figura fieret.

95. *nota enim fabula est*] Tum erat. Nos eam ignoraremus, absque Seneca si esset. Apponemus verba, ne opus sit Fabium interim deponere: Controv. 3. præf. p. 171 Elzev. narrat de Albutio, *In quodam judicio centumvirali*—Placet *inquit,* tibi rem jurejurando transigi? jura, sed ego jusjurandum dabo: jura per patris cineres, qui inconditi sunt: jura per patris memoriam. *Et exsecutus est locum: quo perfecto surrexit Arruntius ex diverso et ait,* Accipimus conditionem, jurabit. *Clamabat Albutius:* Non detuli conditionem, schema dixi. *Arruntius instabat, Albutius clamabat:* Ista ratione schemata de rerum natura tolluntur. *Arruntius aiebat,* Tollantur, poterimus sine illis vivere. *Summa rei hæc fuit: Centumviri dixerunt,* dare ipsos secundum adversarium Albutii, si juraret ille. *Juravit. Albutius non tulit hanc contumeliam —nunquam amplius in foro dixit.— Hoc delectabat ipsum in declamationibus, quod schemata sine periculo dicebantur.*

conditione uſus eſt, clamante multum advocato, ſchemata
de rerum natura tolli: ut protinus etiam præceptum ſit,
ejuſmodi figuris utendum temere non eſſe. Tertium eſt 96
genus, in quo ſola melius dicendi petitur occaſio: ideoque
id Cicero non putat eſſe poſitum in contentione[c]. Tale
eſt illud, quo idem utitur in Clodium, *Quibus iſte, qui
omnia ſacrificia noſſet*[d], *facile ab ſe deos placari poſſe arbi-
trabatur.* Ironia quoque in hoc genere materiæ[e] fre- 97
quentiſſima eſt. Sed eruditiſſimum longe, ſi per aliam
rem alia inducatur[f]: ut cum adverſus tyrannum, qui ſub
pacto abolitionis dominationem depoſuerat[g], ait competi-
tor, *Mihi in te dicere non licet, tu in me dic, et potes: Nu-
per te volui occidere.* Frequens illud[h] eſt, nec magnopere 98
captandum, quod petitur a[i] jurejurando: ut[l] pro exhe-
redato, *Ita mihi contingat herede filio mori.* Nam et in to-
tum jurare, niſi ubi neceſſe eſt, gravi viro parum convenit:
et eſt a Seneca dictum eleganter, *non patronorum hoc eſſe,
ſed teſtium.* Nec meretur fidem, qui ſententiolæ gratia
jurat: niſi ſi poteſt tam bene, quam Demoſthenes, ut ſu-
pra dixi. Leviſſimum[m] autem longe genus ex verbo, 99
etiamſi[n] eſt apud Ciceronem in Clodiam, *Præſertim quam
omnes amicam omnium potius quam cujuſquam*[o] *inimicam
putaverunt.* *Comparationem* equidem video figuram non 100
eſſe, cum ſit interim probationis, interim etiam cauſſæ
genus: et ſit talis ejus forma, qualis eſt pro Murena, *Vi-
gilas tu de nocte, ut tuis conſultoribus reſpondeas: ille, ut*[p],
quo intendit[q], *mature cum exercitu perveniat: te Gallorum,
illum buccinarum cantus excitat*[r], et cetera. Neſcio an
orationis potius quam ſententiæ ſit. Id enim ſolum mu- 101
tatur, quod non univerſa univerſis, ſed ſingula ſingulis op-
ponuntur. Et Celſus tamen, et non negligens auctor
Viſellius in hac eam parte poſuerunt. Rutilius quidem

[c] concione Jenſ. [d] noſcet *id.* [e] naturæ *id.* [f] indicetur G. inducetur Jenſ. [g] ſepoſ. Jenſ. [h] *om. id.* [i] *om. id.* [l] eſt *inſ.* G. Jenſ. [m] Lætiſſ. Jenſ. [n] etiam ſicut Jenſ. [o] cujuſcunque *id.* [p] ea *inſ.* G. Jenſ. [q] tendit G. contendit Jenſ. [r] exuſcitat G. Jenſ.

96. *Tertium eſt genus*] Reſpicit ad diviſionem ſ. 66 propoſitam.

96. *qui omnia ſacrificia noſſet*] Etiam Bonæ Deæ, in cujus operto fuerat.

97. *ſub pacto abolitionis*] Sive oblivionis, ἀμνηστίας· vid. ſ. 67. *Abolitionis* nomen hac in re etiam eſt ap. Senec. Exc. Contr. 5, 8. *Nuper te volui occidere:* licebat enim tyrannum, et legibus præmium ſtatutum interfectoribus.

98. *ut ſupra dixi*] ſ. 62. Ciceronis jocus in Clodiam eſt pro Cœlio c. 13. *pro Murena* c. 9.

102 Lupus [s] in utroque genere, idque ἀντίθετον vocat. Præter
illa vero [t], quæ Cicero inter lumina posuit sententiarum,
multa alia et idem Rutilius, Gorgiam secutus, non illum
Leontinum, sed alium sui temporis, cujus quatuor libros
in unum suum transtulit, et Celsus, videlicet Rutilio acce-
103 dens, posuerunt *schemata*. *Consummationem*, quam Græ-
cus [u] διαλλαγήν vocat, cum plura argumenta ad unum
effectum deducuntur. *Consequens*, ille ἐπακολούθησιν, de
quo nos in argumentis diximus. *Collectionem*, qui apud
illum est συλλογισμός. *Minas*, id est [x], κατάπληξιν. *Ex-
hortationem*, παραινετικόν. Quorum nihil non [z] rectum est,
nisi cum aliquam ex his, de quibus locuti sumus, figuram
104 accipit [a]. Præter hæc Celsus, *excludere*, *asseverare*, *de-
trectare* [b], *excitare judicem*, *proverbiis uti*, *et versibus*, *et joco*,
et invidia, *et invocatione*, *intendere crimen*, quod est δείνωσις,
adulari, *ignoscere*, *fastidire*, *admonere*, *satisfacere*, *precari*,
105 *corripere*, figuras putat. *Partitionem* quoque, et *proposi-
tionem*, et *divisionem*, et *rerum duarum cognationem*, (quod
est, ut idem valeant, quæ videntur esse diversa, ut non is [c]
demum sit veneficus, qui vitam abstulit data potione, sed
106 etiam, qui mentem) quod est in parte finitionis. Rutilius,
sive Gorgias, ἀναγκαῖον, ἀνάμνησιν, ἀνθυποφορὰν, ἀντίῤῥησιν,
παραύξησιν, προέκθεσιν, quod est dicere, quid fieri oportue-
rit, deinde quid factum sit: ἐναντιότητα, unde sint enthy-
memata κατ' αἰτίασιν [d]: μετάληψιν etiam, quo statu Herma-
107 goras utitur. Visellius, quamquam paucissimas facit [e] fi-
guras, facit [f] ἐνθύμημα tamen, quod *commentum* vocat, et
rationem [g], appellans ἐπιχείρημα, inter eas habet: quod qui-
dem recipit quodammodo et Celsus: nam, *consequens* an
epicherema sit, dubitat. Visellius adjicit et *sententiam*.
Invenio [h], qui aggregent [i] his διασκευάς [l], ἀπαγορεύσεις, πα-
ραδιηγήσεις. Sed ut hæc non sunt schemata: sic alia vel
sint forsitan, ac [m] nos fugerint; vel etiam nova fieri adhuc
possint, ejusdem tamen naturæ, cujus sunt ea, de quibus
dictum est.

III. Verborum vero figuræ et mutatæ sunt semper, et, utcumque valuit consuetudo, mutantur. Itaque si anti-

[s] Rufus G. [t] *om.* G. Jens. [u] Græci—vocant *iid.* [x] idem G. *sæpius.* [z] *om.* Jens. [a] accepit G. [b] detract. Jens. [c] in his *id.* [d] ἔκτασιν G. [e] faciat G. Jens. [f] *om.* G. [g] ratione Jens. [h] Inveni *id.* [i] aggerent G. [l] *om. signo lacunæ apposito* G. [m] magis vetusta fug. *id.*

103. διαλλαγήν] Vid. 9, 3, 49. De *Consequente* 5, 14, 1.

103. *rectum est*] *Rectum figuræ* opponitur: vid. ad §. 78.

quum sermonem nostro comparemus, pene jam, quidquid loquimur, figura est: ut, *hac*[n] *re invidere*, non, ut omnes veteres, et Cicero præcipue, *hanc*[o] *rem*: et, *incumbere illi*, non *in illum*: et, *plenum vino*, [p]non *vini*: et, *huic*, non *hunc adulari*, jam dicitur, et mille alia: utinamque[q] non pejora vincant. Verum schemata λέξεως duorum sunt ge- 2
nerum: alterum loquendi rationem vocant, alterum[r] quod ad collocationem maxime exquisitum est. Quorum tametsi utrumque convenit orationi, tamen possis[s] illud *grammaticum*, hoc *rhetoricum* magis dicere. Prius fit iisdem generibus, quibus vitia. Esset enim omne[t] *schema* vitium, si non peteretur, sed accideret. Verum auctori- 3

[n] hanc rem Jens. hac re *Almel. et Voss.* 1 *et* 3, *ac probat Burmannus. Vid. not.* [o] huic rei Jens. [p] et *inf.* Jens. [q] uterque G. [r] alterum collocatione G. Jens. [s] posses G. [t] *om.* G.

1. *ut, hac re invidere*] Non dubitavi recipere lectionem bonorum librorum, quam firmant loca plura Plinii ex Mediceo codice laudata hic a Burmanno, et a Cortio ad ipsius Plinii epist. 1, 10. extr. Notabilis præsertim 2, 10, 1, *Quousque et tibi et nobis invidebis, tibi maxima laude, nobis voluptate.* Sed Plinii loca vulgo corrupta fuerant: in Poetam non tantum licuit. Lucanus 7, 798, *Invidet igne rogi miseris.* Add. Plin. major 8, 32, s. 50. *Sed et hi* (cervi) *bono suo invident*: quod recte interpretatur Harduinus, *bonum suum nobis invident.* Confirmat porro lectionem quam dedimus Fl. Caper pr. libelli de Orthogr. p. 2239 Putsch. ubi veteres dixisse ait, *Invideo tibi divitias, non divitiis.* Indicat nempe, posterius sua ætate usitatum fuisse. Cæterum etiam Genitivo rei, qui adfinis admodum ablativo est, jungi hoc verbum, ostendit Horatii locus, mox laudandus s. 17. Quod autem est de versiculo Accii, quem profert Cic. in Tusc. 3, 9, *Quisnam florem liberûm invidit meûm?* ubi diserte subjicit, *ut* videre, *sic* invidere florem *rectius, quam flori*; *nos consuetudine prohibemur*; *poeta jus suum tenuit, et dixit audacius*: vereor, ut optimum Grammaticum hic egerit Tullius. Potuit quidem dixisse Accius, *Quis invidit florem liberûm meorum*; et tamen intelligere *mihi*. Sed suspicor tamen Accium hic posuisse *invidere* pro intuendo et oculorum conjectu diro fascinare. *Nescio quis teneros oculus mihi fascinat agnos* &c. Quantum quidem exemplis certis constat, hoc verbum, cum angi alienis malis significat, dativum personæ, cujus bona alium angunt, semper habet; res, cujus causa, propter quam, vel de qua invident alii, obliquis reliquis exprimitur; dativo tum demum, cum pro persona adjunctum illius ponitur, ea ratione, qua *gratulari alterius felicitati* dicimus, *pro alteri felicitatem.* Ita commodissime componi nobis videbantur, quæ moventur a Vossio de Constr. c. 34, a Scioppio et Perizonio ad Sanctii Minerv. 3, 3, 8, atque a Gronovio ad Taciti Ann. 1, 22, ubi legendum ex veteri libro jam Gruterus censuit; ne hostes quidem *sepultura invident.*

1. *plenum vino, non vini*] Non omni exceptione hanc quasi regulam superiorem esse, Lexica nostro quoque studio polita satis ostendunt: in quibus etiam de verbo *adulari* dictum.

tate, vetustate, consuetudine plerumque defenditur, sæpe etiam ratione quadam. Ideoque, cum sit a simplici rectoque loquendi genere deflexa, virtus est, si habet probabile aliquid [u], quod sequatur. Una tamen in re maxime utilis, ut [x], quotidiani et semper eodem modo formati sermonis fastidium levet, et nos a vulgari dicendi genere de-
4 fendat. Quo [z] si quis parce, et, cum res poscet, utetur, velut asperso quodam condimento jucundior erit: at qui nimium affectaverit, ipsam illam gratiam varietatis [a] amittet. Quamquam sunt quædam figuræ ita receptæ, ut pene jam hoc ipsum nomen effugerint; quæ etiamsi fuerint
5 crebriores, aures consuetas minus ferient. Nam [b] secretæ, et extra vulgarem usum positæ, ideoque magis nobiles, ut novitate aurem [c] excitant, ita copia satiant: nec se obvias fuisse dicenti, sed conquisitas, et ex omnibus late-
6 bris extractas congestasque declarant. Fiunt ergo et circa genus figuræ in nominibus: nam et *oculis capti talpæ, et timidi damæ* dicuntur a Virgilio: sed subest ratio, quia sexus [d] uterque altero significatur: tam [e] enim mares esse *talpas damas*que quam feminas, certum est: et in verbis,
7 ut, *fabricatus est gladium*, et, *inimicos punitus est*. Quod mirum minus est, quod in natura verborum est, et, quæ facimus, patiendi modo sæpe dicere, ut *arbitror, suspicor*; et contra faciendi, quæ patimur, ut *vapulo:* ideoque frequens permutatio est, et pleraque [f] utroque modo efferuntur, *luxuriatur* [g], *luxuriat*; *fluctuatur* [h], *fluctuat*; *assentior*,
8 *assentio*; *revertor* [i], *reverto*. Est figura et in numero, vel cum singulari pluralis [l] subjungitur, *Gladio pugnacissima gens Romani: gens* enim ex multis: vel e diverso,

——— *Qui* [m] *non risere parentes,*
Nec deus hunc mensa, dea nec dignata cubili est.

[u] *om.* Jens. [x] et *id.* [z] Qua G. [a] veritatis G. [b] et *inf.* Jens. [c] *om.* G. [d] *om.* G. [e] nam mares G. Jens. [f] plerumque G. [g] luxuriatus G. Jens. [h] et fluctuatus *iid.* [i] revertor, reverto *om. iid. et plur. ap. Bur.* [l] numerus G. Jens. [m] Cui *inf.* Jens.

6. *talpæ*] Virg. Georg. 1, 183. *timidi damæ* Ecl. 8, 28. *fabricatus est gladium* Cic. pro Rabir. Post. 3. *Punitus est inimicos* id. pro Milon. c. 13. Magnam vim talium verborum congessere Dan. Vechnerus in Hellenol. 1, 1, 8, et ad eum diligentissimus amicus noster Heusingerus.

8. *singulari pluralis*] *Numeri synthesin* vocant, cujus plurima exempla dant viri modo laudati 1, 2, 15.

8. *Qui non risere*] Illud apertum in loco alioquin vexatissimo, Fabium pronomen *qui* accepisse nominativo plurali, *qui pueri non risere* (ad) *parentes*, non arriserunt pa-

Ex illis enim, *qui* non risere, *hunc*[n] non dignatus[o] deus, 9
nec dea dignata. Et mutatione[p] partium, ut in Satyra,

——— *Et nostrum istud vivere triste Aspexi,*

cum infinito verbo sit usus pro appellatione: *nostram* enim *vitam* vult intelligi. Utimur et verbo pro participio, ut,

Magnum dat ferre talentum,

tamquam *ferendum:* et participio pro verbo, *Volo datum.*
Interim etiam dubitari potest, cui simile vitio[q] sit schema, 10
ut in hoc,

Virtus est vitium fugere: ———

aut enim partes orationis mutat, ex illo, *Virtus est fuga vitiorum*; aut casus, ex illo, *Virtutis*[r] *est vitium fugere:* multo[s] tamen hoc[t] utroque excitatius. Junguntur interim schemata, *Sthenelus sciens pugnæ:* est enim, *scitus*[u]

[n] hic Jens. quem *ins.* G. Jens. [o] dignatus—dea *om. iid.* [p] mutatione partium ut *om. iid. et plur. ap. Bur. et videntur esse e conj. Regii.* [q] vitium G. [r] virtus est G. virtutem vit. Jens. [s] Multa, *puto, omnes.* [t] quoque *ins.* G. Kapp. [u] *Sic* Jens. *et plur.* species scitus G. sciens scitus *Voss.* 2.

rentibus: nec video, cur illam Quinctiliani et Scaligeri interpretationem, a Cerda etiam probatam confirmatamque, Vossianæ, ad Catull. p. 146 propositæ, præferam, qui vult *cui* dativo casu intelligi hoc sensu, Incipe puer risu tuo provocare risum matris: cui enim parentes non risere &c. Ænigmata locutus est, si hoc voluit Virgilius. Multo simplicius quid est, *risu cognoscere matrem*. Vid. La Cerda.

9. *in Satyra*] Pers. 1, 8. Comparat Burmannus Petron. 44, *Illud erat vivere.*

9. *Magnum dat*] Est Æn. 5, 548. Illi, *volo datum*, simile Terentianum Andr. 1, 1, 2, *dictum puta*. Illud, *Virtus est*, Hor. Epist. 1, 1, 41.

10. *multo tamen hoc utroque*] Horatianum illud, *Virtus est vitium fugere*, multo excitatius est et splendidius utroque s. utraque formula, tum illa, *Virtus est fuga vitiorum*, tum altera, *Virtutis est fugere vitium*. Hanc esse bonam sententiam, et dignam Fabio, nemo, spero, dubitabit. Si quis tamen audax nimis esse putet *a* in *o* mutatum sine librorum auctoritate, ille ocius per nos reponat receptam lectionem, *Multa tamen hoc utroque excitatius junguntur interim schemata.*

10. *Sthenelus sciens*] Ex Hor. Od. 1, 15, 24. Ut autem jungantur hic schemata, non potest dedisse Fabius *Est enim sciens Sthenelus*; sic enim in solo verbo *pugnandi* pro appellatione *pugnæ* posito schema fuerit. Sed *scitus pugnandi* scripsit videlicet. Quam bene, non disputo: at illud video, *scitum* vel *peritum*, *cautum*, poni satis frequenter active pro eo qui scit, ut Ovid. Fast. 5, 54, *Curvæ scita Thalia lyræ*, et Met. 9, 108, *Scitus vadorum*. Duplex igitur figura in hoc inest, quod *sciens participium* ponitur pro nomine *scitus*, quod *pugnæ* contra nomen pro participio *pugnandi* sumitur.

11 *Sthenelus pugnandi*. Transferuntur etiam tempora, *Timarchides negat esse ei periculum a securi*. Præsens enim pro præterito [x] positum est: et [z] futurum pro præsenti,

Hoc Ithacus velit:

et, ne morer, per omnia fit genera, per quæ fit *solœcismus*.
12 Hæc est quoque, quam [a] ἑτέρωσιν [b] vocant: cum [c] dissimilis est, *Zeugma* [d] dicitur: ut apud Sallustium, *Neque ea res falsum me habuit*: et, *Duci* [e] *probare*. Ex quibus fere præter novitatem brevitas etiam peti solet. Unde eousque processum est [f], ut *non pœniturum*, pro non acturo pœnitentiam: et *visuros*, ad videndum missos idem auctor
13 dixerit. Quæ ille quidem fecerit *schemata*, an idem vocari possint, videndum, quia recepta sint. Nam receptis etiam vulgo auctore contenti sumus. Ut [g] nunc evaluit,

[x] futuro *Basil. ap. Bur.* [z] Et Virgilius Hoc Jens. Et status Hoc G. *et* G. 2. Ut Virg. Hoc *Bass.* [a] et *ins.* Kapp. [b] ἑτεροίωσιν G. *Ald.* [c] cuj Jens. cui similis est *Ald. et Bass.* [d] cum *ins.* G. *et Bass.* tum *ins.* Jens. *pro* Zeugma, amat enim Kapp. *et* G. 2. Zeuma Jens. [e] Ducit G. [f] *Sic* G. Jens. esse *al.* [g] Utrum natura evaluit ag. Jens. utinam velut rebus G. Kapp.

11. *et futurum pro præsenti*] In his verbis Æn. 2, 104, *Hoc Ithacus velit*, futurum pro præsenti positum, nemo, puto, videt: et dixit nuper Cl. Cannegieter ad Avian. fab. 14, p. 101, *nihil esse ineptius quam ita putare*. Adjungit, neque tamen has Quinctiliani ineptias; sed aliquid excidisse. Et est sane hoc præsertim caput misere habitum, credo, ea causa, quod tractatum de figuris passim prælegerent magistri, quæ frequentius describendi corrumpendique occasio. Tum multo difficilius retinentur verba scriptorum, quæ non una serie inter se connexa intelligentiam juvant mutuo, alterumque adeo ut in cratibus, ut in fornicibus, ut in acie bene instituta, ab altero servatur. Igitur corruptissimum hoc caput esse, magna cum molestia intelligo. Sed quid si hic non tam truncatum aliquid, quam insititium esse dicamus; nempe verba *futurum pro præsenti*, quæ abesse in bonis libris supra ostendimus. Si adsint, monet Werlhofius, post locum Virgilii demum ponenda: qua ratione *Hoc Ithacus velit* exemplum sit præsentis positi pro præterito imperfecto, *vellet*.

12. *Hæc est quoque*] Ἑτέρωσιν vulgo vocant, cum tempus pro tempore, numerus pro numero ponitur. Itaque hoc comma refero ad præcedentia. Sed quid sibi velint, quæ jam sequuntur, non intelligere me, fateor. Werlhofius meus legit ex Basil. *Cui similis est Zeugma, cum dicitur, ut apud Sallustium*, Neque ea res &c. Locus Sallustii est Jug. 10. Sed nescio, ne de auctoritate librorum dicam, an Zeugma ita acceperit aliquis, ut significet unum verbum pluribus redditum, *falsum habuit* pro *fefellit*: neque video, qua in re *Zeugma* hoc *heterosi* vel *simile* dicatur vel *dissimile*. Breviter, nihil hic video, Bonam copiam ejuro. Quin ita mihi Suffenus sum in hac ignorantia, ut ipsum Fabium, si videat, non agniturum putem, quid sibi sui corruptores voluerint.

rebus agentibus, quod Pollio in Labieno damnat: et, *contumeliam fecit*, quod a Cicerone reprehendi notum est: *affici* enim *contumelia* dicebant. Alia commendatio ve- 14
tustatis, cujus amator unice Virgilius fuit,

Vel cum se pavidum contra mea jurgia jactat [h]:
Progeniem sed enim Trojano a sanguine duci
Audierat.———

Quorum similia apud veteres tragicos comicosque sunt plurima. Illud etiam in consuetudine remansit, *Enimvero.*
His amplius apud eumdem: 15

Nam quis te juvenum confidentissime:———

cum [i] *quis* sermonis initium sit. [k] Et,

Tam magis illa tremens, et tristibus effera flammis,
Quam [l] *magis effuso crudescunt sanguine pugnæ,*

Quod est versum ex illo, *Quam magis ærumna urget* [m], *tam*

[h] jactet G. fingit *legitur ap. Virgil.* [i] quo serm. G. Jens. [k] *Hic inseram illa* [Pleni-leno] [l] quo G. *vid. leg.* quo sermonis initium sit. [m] *Sic* G. Jens. *et al. in pr. Muret. V. L.* 19, 2. viget—urget *al.*

13. *rebus agentibus*] Etiam hic aqua mihi hæret. Somniabam aliquid de *agentibus in rebus*: sed mox vidi, ad hanc eos ætatem non adscendere.

13. *contumeliam fecit*] Locus est Phil. 3, 9. Scripserat Antonius, *Nulla contumelia est, quam facit dignus*: interrogat Cicero, *quid est porro* Facere contumeliam? *quis sic loquitur?* De hoc loco XVI virorum eruditorum sententias collegit Gronovius Obs. 3, 8. qui ipse eo tandem evadit, non soloecismum objici Antonio, sed obscuritatem. Mihi videbatur Quinctilianus quidem ita cepisse, ut ceperunt Camerarius, Muretus, Schottus, Scioppius, Salmasius; nempe dictum ab Antonio *facere contumeliam* ut *facere damnum, jacturam, detrimentum, naufragium, ruinam, vitium*, h. e. pati.

14. *Vel cum se*] Æn. 11, 406. *Vel* hic sine dubio significat *etiam*, adeo, cum vi exaggerandi. Sed neque in hoc, neque in proximo *Progeniem*, sumto ex Æn. 1, 19, *commendationem vetustatis* deprehendere facile est. Equidem in his, et aliquot, quæ sequuntur, particularum usum video non vulgarem, eoque vehementiam quandam orationi conciliari sentio. Itaque ante versum *Vel cum se pavidum* præcepti aliquid vel observationis, quod ad vetustum usum *particularum* speciatim pertineat, excidisse, certum habeo.

14. *Enimvero*] Quod verbum proprie excitantibus se vel alios ad affectum graviorem convenire, et sic poni ab initiis, ubi proprie caussali particulæ locus non erat, inductione facile probari, si quis dubitaret, posset. Eadem est ratio τῆς *Nam* in versu, quem statim laudat e Georg. 4, 445: ubi Servius, *Hodie*, inquit, NAM *particula postponitur, antea præponebatur*. Et sane sæpe ita Terentius. In illo *Tam magis* ex Æn. 7, 787, itidem particula est, in qua a vulgari ratione discessit Maro.

16 *magis ad malefaciendum viget.* [Pleni talibus antiqui: sicut initio Eunuchi Terentius, *Quid igitur faciam?* inquit. *Allusit tandem leno.*] Catullus in Epithalamio,

——— *Dum innupta* [n] *manet, dum chara suis est;*

17 cum prius *dum* significet *quoad,* sequens *usque eo.* Ex Græco vero translata vel Sallustii plurima, quale est, *Vulgus amat fieri:* vel Horatii: nam id maxime probat hoc,

——— *Nec illi*
Sepositi ciceris, nec longæ invidit avenæ [o].

Et [p] Virgilii,

——— *Tyrrhenum navigat æquor.*

18 Et jam vulgatum actis quoque, *Saucius pectus.* Ex eadem parte figurarum [q] *additio* et *abjectio* est. Illaque [r] prior [s] videri potest supervacua, sed non sine gratia est:

[n] intacta *est ap. Catullum.* [o] harenæ Jens. herænæ G. [p] vel G. [q] prior G. priore *ins.* Jens. [r] Illa quæ G. [s] *om.* G. Jens.

16. *Pleni talibus*] Qualibus? Si exempla inspicias, talibus ubi initia sermonis particulas habent continuandæ orationi proprias. Hæc ergo quæ inclusimus trajecta puto, jungenda verbis, *Cum quis sermonis initium fit.* Deinde aptius etiam cohærebit proximum e Catullo exemplum, in quo *dum* repetitur &c.

16. *Allusit tandem leno*] Undecunque sumtum hoc sit, illud *tandem* figuram hic facit, ab initio sententiæ positum. Sed respiciunt nimirum talia, apud Comicos præsertim, non contextum orationis, sed rerum ipsarum et cogitationum adeo seriem, in qua præcessit, quod tali particula indicatur.

16. *Dum innupta*] Vulgo ediderant apud Catullum in Epithal. s. 62, 45. *Sic virgo dum intacta manet, tum cara suis est.* Sed eandem particulam repeti, docet hic Fabius, *dum,* significatione duplici, ut et protasi serviat, et apodosi. Respondent huic puellarum carmini mox juvenes. *Sic virgo dum intacta manet, dum inculta senescit,* eadem plane constructione, ut fit in amœbæis. Tale etiam est illud Virg. Ecl. 8, 41. *Ut vidi, ut perii, ut me malus abstulit error!*

17. *Vulgus amat fieri*] Vid. Ciaccon. et Cort. ad Sall. Jug. 38, 1. *Impetu atque aliis omnibus, quæ ira fieri amat:* ad quem locum a Quinctiliano hic respici putat Cortius, eumque e Græcis illustrat.

17. *Horatii*] Cujus plurimos omnium generum Græcismos notant passim interpretes. Locum Fabio laudatum Sat. 2. 6, 83, non omisit in Hellenolexia Vechnerus 1, 2, 24, 7 p. 332. ubi pulchre hanc constructionem cum Cæsaris illa voce comparat apud Plut. Caton. extr. p. 1456. Ὦ Κάτων, φθονῶ σοι τοῦ θανάτου· καὶ γὰρ ἐμοὶ σὺ τῆς σαυτοῦ σωτηρίας ἐφθόνησας.

17. *Tyrrhenum*] Ex Æn. 1, 67. Græcismus est in ellipsi præpositionis.

18. *Et jam vulgatum actis*] Divisi *etiam,* quod faciendum Burmannus viderat. De *actis diurnis,* quæ nostris *Gazettis,* et *Novellis* ex aliqua parte respondent, copiose Lipsi Tac. Ann. 5. Exc. A.

Nam[t] *neque Parnasi vobis juga, nam neque Pindi.*

Potest enim deesse alterum *nam*[u]. Et apud Horatium illud,

——— *Fabriciumque,*
Hunc, et intonsis[v] *Curium capillis.*

Et[x] detractiones, quæ in complexu sermonis aut *vitium* habent, aut *figuram*. Figuram[y], ut, *Accede ad ignem hunc: jam calesces plus satis: plus* enim *quam satis est.* [z]De altera, quæ *detractio*[a] *est*, pluribus dicendum[b] est. 19
Utimur vulgo et comparativis pro absolutis, ut cum se quis *infirmiorem* esse dixerit[c]: duo inter se comparativa committimus, *Si te jam,*[d] *Catilina, comprehendi, si interfici jussero, credo, erit verendum mihi, ne non hoc*[e] *potius omnes boni serius a me, quam quisquam crudelius factum esse dicat.* Sunt illa non similia solœcismo quidem, sed tamen[f] nu- 20
merum mutantia, quæ et tropis assignari solent, ut de uno pluraliter[g] dicamus,

Sed nos immensum spatiis confecimus æquor:

et de pluribus singulariter,

Haud secus ac patriis acer Romanus in armis.

Specie diversa, sed genere eadem et hæc sunt, 21

Neve tibi ad solem vergant vineta cadentem:
Nec[h] *mibi tum molles sub dio*[i] *carpere somnos,*
Neu dorso nemoris libeat jacuisse per herbas:

[t] Nam—juga *om.* G. Jens. *et paullo post ins. post* alterum. [u] *om.* G. [v] incomtis *Horat.* [x] *Sic* G. Jens. *et plur. ap. Bur.* Est etiam adjectio—habet *al. vid. not.* [y] *om.* Jens. [z] Nam *ins.* G. Jens. [a] detractioe *quod legunt* detractione Jens. *et al.* [b] adjiciendum G. Jens. *Fuit forte* o dicendum *h. e.* non dicendum. [c] dicit G. Jens. [d] *om. iid.* [e] *om. iid.* [f] numero tamen *iid.* [g] plura G. [h] Ne G. [i] divo G. Jens.

18. *Nam neque Parnasi*] Virg. Ecl. 10, 11. *Fabriciumque* Hor. 1, 12, 40. Forte hoc vult, *Hunc* illud posse omitti.

18. *Et detractiones*] Cum exemplum, quod sequitur ex Terentii Eun. 1, 2, 5, ad detractionem multo facilius referri possit; *plus satis* enim dictum est pro *plus quam satis est:* revocavi lectionem antiquam. Sed non ideo mutilum adhuc esse et lacerum crudeliter hunc locum, negaverim. Quid enim sibi volunt ista, *De altera, quæ detractio est, pluribus dicendum est?* et statim transit ad *comparativa* pro absolutis posita. Sine dubio maleficium hic est, et immedicabile copiis quidem nostris vulnus.

19. *Si te jam, Catilina*] Ex Cat. 1, 2. *Sed nos* Virg. Georg. 2, 541. *Haud secus* Georg. 3, 346. *Neve tibi* Georg. 2, 298. *Nec mihi* Georg. 3, 435. Illud *prius* Fabii pertinere ad locum Virgilii penultimum, *postea* vero ad ultimum, attendenti satis apparet.

non enim nescio, cui[k] alii prius, nec postea sibi uni, sed omnibus præcipit. Et de[l] nobis loquimur tamquam de
22 aliis, *Dicit Servius, Negat Tullius.* Et nostra persona utimur[m] pro aliena, et alios pro aliis fingimus. Utriusque rei exemplum pro Cæcina. Pisonem, adversæ partis advocatum, alloquens Cicero dicit, *Restituisse te dixti*[n], *Nego me*[o] *edicto prætoris restitutum esse:* verum enim[p] illud *restituisse* Æbutius dixit; Cæcina, *nego me*[q] *edicto prætoris restitutum esse.* Ubi[r] et ipsum *dixti*, extrita[s] syllaba, fi-
23 gura in verbo est. Illa quoque ex eodem genere possunt videri, quam[t] nos *interpositionem* vel *interclusionem* dicimus, Græci παρένθεσιν vocant, dum continuationi sermonis medius aliquis sensus intervenit, *Ego*[u] *cum te (mecum*
24 *enim sæpissime loquitur) patriæ reddidissem.* Cui adjiciunt *hyperbaton*, non[x] illud, quod inter tropos esse voluerunt: sed[z] alterum, quod est ejus[a] figuræ sententiarum, quæ ἀποστροφὴ dicitur, simile, cum[b] non sensus mutatur, verum forma eloquendi:

——— Decios, Marios, magnosque Camillos,
Scipiadas duros bello, et te, maxime Cæsar.

25 Acutius adhuc in Polydoro:

Fas omne abrumpit[c], *Polydorum obtruncat, et auro*
Vi potitur. Quid non mortalia pectora cogis
Auri sacra fames?

[d] Qui tam parva momenta nominibus[e] discreverunt, μετάστασιν vocant, quam et aliter fieri putant:

Quid loquor[f]*? aut ubi sum?*

26 Conjunxit[g] autem παρένθεσιν et ἀποστροφὴν Virgilius in illo loco,

[k] an G. [l] omnibus *inf.* G. [m] *om.* G. [n] dixisti *est ap. Cic. male.* [o] ex *inf.* G. *et ita ap. Ciceronem.* [p] *om.* Jens. [q] ex *inf.* G. [r] *om.* G. Jens. [s] excussa *iid.* [t] unum quod int. *iid.* [u] enim *inf.* G. [x] non illud *om.* G. Jens. [z] *om. iid.* [a] ei G. [b] et non sensum mutat Jens. [c] abrupit G. [d] Ii *inf.* G. [e] nobis Jens. ex noibus. [f] loquar Jens. [g] conj. autem *om.* G.

22. *pro Cæcina*] c. 29. Cæterum nemo, spero, reprehendet, nos levi trium vocum transpositione lucem huic loco reddidisse. Satis est ponere hic, quomodo editum fuerit, *Verum enim illud* restituisse *Æbutius dixit.* Nego me, Cæcina, edicto Prætoris restitutum esse. *Ubi et* &c. Ut nunc dedimus, aperte declarat Fabius, Advocatis tribui sive Patronis verba litigatorum.

23. *Ego cum te*] Pro Milon. c. 34. *Decios* Virg. Georg. 2, 169. *Fas omne* Æn. 3, 55. *Quid loquor* Æn. 4, 595. *Haud procul* Æn. 8, 642.

Haud[h] *procul inde citæ Metium in diversa quadrigæ*
Disluerant, (at tu dictis, Albane, maneres):
Raptabatque viri mendacis viscera Tullus.

Hæc *schemata*, et[i] his similia, quæ[l] erunt *per mutationem*, 27
adjectionem, *detractionem*, *ordinem*, et convertunt in se auditorem, nec languere patiuntur subinde aliqua notabili figura excitatum: et habent quamdam ex illa vitii similitudine gratiam, ut in cibis interim acor ipse jucundus est. Quod continget, si[m] neque supra modum multæ fuerint, nec ejusdem generis aut junctæ aut frequentes: quia satietatem, ut varietas earum, ita raritas effugit. Illud est 28
acrius genus, quod non tantum in[n] ratione positum est loquendi, sed ipsis sensibus cum gratiam, tum etiam vires accommodat. E quibus primum sit, quod fit *per adjectionem*: plura sunt genera: nam et verba geminantur, vel amplificandi gratia: ut, *Occidi, occidi, non Sp. Melium*; alterum est enim, quod indicat, alterum, quod affirmat: vel miserandi, ut,

Ah Corydon, Corydon[o]:——

Quæ eadem figura nonnumquam per *ironiam* ad elevan- 29
dum convertitur. Similis geminationis[p] post aliquam[q] interjectionem repetitio est, sed[r] paullo etiam vehementior, *Bona, miserum me! (consumtis enim lacrimis tamen infixus animo hæret dolor) bona, inquam, Cn. Pompeii acerbissimæ voci subjecta præconis. Vivis, et vivis non ad deponendam, sed ad confirmandam audaciam.* Et ab iisdem 30
verba plura acriter et[s] instanter incipiunt, *Nihilne te nocturnum præsidium palatii, nihil urbis vigiliæ, nihil timor populi, nihil consensus bonorum omnium, nihil hic munitissimus*[t] *habendi senatus locus, nihil horum ora vultusque moverunt?* et iisdem desinunt, *Quis*[u] *eos postulavit? Appius: quis pro-* 31
duxit? Appius. Quamquam hoc exemplum ad aliud quoque schema pertinet, cujus initia inter se et fines iidem sunt, *quis* et *quis*, *Appius* et *Appius*. Quale est, *Qui sunt, qui fœdera sæpe ruperunt? Carthaginienses. Qui sunt, qui*

[h] At G. [i] aut G. Jens. [l] quærunt G. quærent Jens. [m] siveque Jens. [n] ratione inpositum *id.* [o] *om. id.* [p] sed *ins.* G. [q] quam Jens. [r] et G. [s] quam Jens. [t] inimicissimus *id.* [u] qui G.

28. *Occidi, occidi*] Pro Milon. c. 27. *Ah Corydon* Virg. Ecl. 2, 69. *Bona, miserum me* Cic. Phil. 2, 26. *Vivis, et vivis* Cat. 1, 2. *Nihilne* Cat. 1, 1. *Quis eos postulavit?* pro Milon. 22. *Qui sunt, qui fœdera* ad Her. 4, 14. *Vigilas tu* pro Muræn. c. 9.

crudele[x] *bellum in Italia gesserunt? Carthaginienses. Qui sunt, qui Italiam deformaverunt? Carthaginienses. Qui*
32 *sunt, qui sibi ignosci postulant? Carthaginienses.* Etiam in contrapositis vel comparativis solet respondere primorum[y] verborum alterna repetitio, quod[z] modo hujus esse loci potius dixi: *Vigilas tu de nocte, ut tuis consultoribus*[a] *respondeas; ille, ut eo, quo intendit, mature cum exercitu perveniat. Te gallorum; illum buccinarum cantus exsuscitat. Tu actionem instituis, ille aciem instruit. Tu caves, ne con-*
33 *sultores*[b] *tui; ille, ne urbes aut castra capiantur.* Sed hac gratia non fuit contentus orator, vertit in contrarium eamdem figuram: *Ille tenet et scit, ut hostium copiæ; tu, ut aquæ pluviæ arceantur. Ille exercitatus*[c] *est in propa-*
34 *gandis finibus, tu in regendis.* Possunt media quoque respondere vel primis, ut,

Te nemus Anguitiæ[d], *vitrea te Fucinus unda;*

vel ultimis, *Hæc navis onusta præda Siciliensi, cum ipsa quoque esset ex*[e] *præda.* Nec quisquam dubitabit[f], idem posse fieri iteratis utrimque mediis. Respondent primis et ultima, *Multi et graves dolores inventi parentibus, et*
35 *propinquis multi.* Est et illud repetendi genus, quod semel proposita iterat et dividit,

Iphitus et Pelias mecum, quorum Iphitus ævo
Jam gravior, Pelias et vulnere tardus Ulixi.

36 ἐπάνοδος dicitur Græce, nostri *regressionem* vocant. Nec solum in eodem sensu, sed etiam in diverso eadem verba contra sumuntur[g], *Principum dignitas erat pene par, non par fortasse eorum, qui sequebantur.* Interim[h] variatur[i] casibus hæc et generibus[k] iteratio[m], *Magnus est labor dicendi, magna res est*[n]: et apud Rutilium longiore περιόδῳ, et[o] hæc initia[p] sententiarum sunt, *Pater hic tuus? patrem hunc appellas? patris tu*[q] *hujus filius es?* Fit casibus modo
37 hoc schema, quod πολύπτωτον vocant. Constat et aliis

[x] bellum crudelissime gesserunt G. Jens. [y] primo Jens. [z] quod hujusmoi ee loci Jens. [a] cultoribus Jens. consultatoribus G. [b] consultatores G. Jens. [c] exercitatur iid. [d] Angitiæ iid. [e] etiam Jens. [f] Sic G. dubitavit al. [g] om. G. [h] Jam G. [i] variatis G. [k] fit inf. G. [m] retractatio Jens. [n] om. G. [o] sed conj. Reg. [p] vitia G. [q] tui filius est G. Jens.

34. *Te nemus*] Æn. 7, 759. *Hæc navis* Cic. Verr. 5, 17. *Multi et graves* Verr. 5, 45. *Iphitus* Æn. 2, 435. *Principum dignitas* pro Lig. c. 6. *Quod autem tempus* pro Cluent. c. 60.

etiam modis: ut pro Cluentio, *Quod autem tempus veneni dandi? illo*[r] *die? in illa frequentia? Per quem porro datum? unde sumtum? quæ porro interceptio poculi? cur non de integro autem datum?* Hanc rerum conjunctam diversi- 38
tatem Cæcilius[s] μεταβολὴν vocat: qualis est pro Cluentio locus in Oppianicum, *Illum tabulas publicas violasse*[t], *Censorias corrupisse, decuriones universi judicarunt: cum illo jam*[u] *nemo rationem, nemo rem ullam contrahebat: nemo illum*[x] *ex tam multis cognatis et affinibus tutorem umquam liberis suis scripsit*[z], et deinceps adhuc multa. Ut hæc in 39
unum congeruntur, ita contra illa dispersa sunt, quæ a Cicerone *dissipata* dici puto,

Hic segetes, illic veniunt felicius uvæ,
Arborei fœtus alibi[a],

et deinceps. Illa[b] vero apud Ciceronem mira figurarum 40
mixtura deprehenditur, in qua et primo verbo longo[c] post intervallo redditum est ultimum, et media primis, et mediis ultima congruunt: *Vestrum jam hic factum deprehenditur*[d], *Patres conscripti, non meum: ac pulcherrimum quidem factum: verum, ut dixi, non meum, sed vestrum.* Hanc frequentiorem repetitionem πλοκὴν vocant, quæ fit 41
ex permixtis figuris, ut supra dixi, utque se habet epistola ad Brutum, *Ego cum in gratiam redierim cum Appio Claudio, et redierim per Cn. Pompeium, te*[e] *ego ergo cum*[f] *redierim.* Et in iisdem sententiis crebrioribus mutata declina- 42
tionibus iteratione verborum: ut apud Persium,

——— *Usque adeone*
Scire tuum nihil est, nisi te scire hoc sciat alter?

r unde illa *iid.* s Cælius G. t violari Jens. Larini *Cic. vid. not.* u *om.* G. Jens. x ullum Jens. z scripsisset G. a *om.* G. Jens. b Illa vero *om.* c et *ins.* G. d *Vid. leg.* repreh. *et sic Videv.* e et Jens. f q̄d G. q̄ Jens.

38. *Illum — violasse*] Sumamus hanc occasionem discendi ingenia librariorum. Est apud Ciceronem pro Cluent. c. 14 *Illum tabulas publicas* Larini *censorias corrupisse*. Cum, qui describeret ista apud Fabium, quid sibi vellet illud *Larini*, non comminisceretur, et forte ultima syllaba non satis appareret, suspicatus est, et posuit *violari*, ut habet Jensonii editio: illud porro in *violasse* mutavit Regius. Sed quod apud Ciceronem ita legi ait, nescio quid sit. Certe varietatis nullius mentionem faciunt editiones præstantissimæ: et est penes me liber Ven. 1495, fol. editus, in quo ibidem sic legitur. Nescio igitur, utrum fides Regii an memoria vacillaverit.

39. *a Cicerone dissipata*] de Orat. 3, 54. *vid. supra* 9, 1, 35. Locus Virgilii est Georg. 1, 54. Persii autem 1, 27.

43 Et apud Ciceronem, *Neque enim poterat judicio ex his damnatis, qui judicabantur.* Sed sensus quoque toti, quemadmodum cœperunt, desinent: *Venit ex Asia, hoc ipsum quam*[g] *bonum? Trib. pleb. venit ex Asia.* In eadem tamen periodo et verbum ultimum primo[h] refertur, tertium jam[i] sermone adjectum[k] est, *Verum tamen venit.* Interim sententia quidem repetitur, sed[l] eodem verborum ordine, *Quid Cleomenes facere potuit*[m]*? Non enim possum quemquam insimulare falso. Quid, inquam*[n], *Cleomenes*
44 *magnopere facere potuit?* Prioris sententiæ verbum ultimum, ac sequentis primum[o] frequenter est idem: quo quidem schemate utuntur poetæ sæpius,

Pierides, vos hæc facietis maxima Gallo,
Gallo[p], *cujus amor tantum mihi crescit in horas.*

Sed[q] ne oratores quidem raro: *Hic tamen vivit: vivit?*
45 [r]*immo vero etiam in senatum venit.* Aliquando, sicut in geminatione verborum diximus, initia quoque et clausulæ sententiarum aliis, sed non alio tendentibus verbis, inter se consonant. Initia hoc modo, *Dederim periculis omnibus, obtulerim insidiis, objecerim invidiæ.* Rursus clausulæ: ibidem statim, *Vos enim statuistis, vos sententiam dixistis, vos judicastis.* Hoc alii μετωνυμίαν[s], alii *disjunctionem* vocant, utrumque (etiamsi est diversum) recte. Nam est nominum idem significantium separatio. Congregantur quoque verba idem significantia: *Quæ cum ita sint, Catilina, perge quo cœpisti: egredere aliquando ex urbe: patent*
46 *portæ: proficiscere.* Et[t] in eumdem alio libro, *Abiit, excessit, erupit, evasit.* Hoc Cæcilio πλεονασμὸς videtur, id est, abundans supra necessitatem oratio: sicut illa, *Vidi oculos*[u] *ante ipse meos.* In illo enim *vidi* inest *ipse.* Verum id, ut alio quoque loco dixi, cum supervacua oneratur adjectione, vitium dicitur[x]: cum autem auget manifestam sententiam, sicut hic, virtus. *Vidi, ipse, ante ocu-*
47 *los,* quot[y] verba, totidem[z] sunt affectus. Cur tamen hæc proprie nomine tali notarit, non video. Nam et ge-

[g] tanquam G. [h] primum G. [i] etiam sermoni *conj. Capper.* [k] abjectum Jens. [l] sed eodem *om.* G. Jens. [m] potuerit G. [n] enim G. [o] *om.* G. Jens. [p] *om.* G. [q] Sic quæ or. G. [r] vivit? *ins.* G. [s] κοινωνίαν G. [t] Est G. [u] oculis—meis Jens. [x] est G. Jens. [y] quot verba *om. iid.* [z] tot fœtus G.

43. *Quid Cleomenes*] Cic. Verr. 5, 41. *Pierides* Virg. Ecl. 10, 72. *Hic tamen* Catil. 1, 1. *Quæ cum ita* Catil. 1, 5. *Abiit, excessit, evasit, erupit* Cat. 2, 1. *Vidi oculos* Virg. Æn. 12, 638.

minatio, et repetitio, et qualiſcumque adjectio, πλεονασμὸς videri poteſt. Nec verba modo, ſed ſenſus quoque idem facientes, acervantur: *Perturbatio iſtum mentis, et quædam ſcelerum offuſa*[a] *caligo, et ardentes furiarum faces*[b] *excitarunt.* Congeruntur et diverſa: *Mulier, tyranni ſæva*[c] 48
crudelitas, patris amor, ira præceps, temeritas, dementia. Et apud Ovidium,

Sed grave Nereïdum numen, ſed corniger Ammon,
Sed quæ viſceribus veniebat bellua ponti
Exſaturanda meis.———

Inveni[d], qui et hoc vocaret[e] πλοκὴν[f], cui[g] non aſſentio: 49
cum ſint unius figuræ mixta quoque, et idem, et diverſum ſignificantia, quod et ipſum διαλλαγὴν vocant: *Quæro ab inimicis, ſint*[h] *ne hæc inveſtigata, comperta,*[i] *patefacta, ſublata*[l], *delata*[m], *exſtincta per me? Inveſtigata, comperta, patefacta,* aliud oſtendunt; *ſublata, delata*[m], *exſtincta* †, ſunt
inter ſe ſimilia, ſed non etiam prioribus. Et hoc autem ex- 50
emplum, et ſuperius, aliam quoque efficiunt figuram, quæ, quia conjunctionibus caret, *diſſolutio* vocatur; apta, cum quid inſtantius dicimus: nam et non in[n] ſingulis modo verbis, ſed ſententiis etiam: ut Cicero dicit contra concionem Metelli, *Qui indicabantur, eos vocari, cuſtodiri, ad ſenatum adduci juſſi*[o]; *in ſenatu ſunt poſiti:* et totus hic locus[p]. Hoc genus βραχυλογίαν vocant, quæ poteſt eſſe *copulata diſſolutio.* Contrarium[q] eſt ſchema, quod conjunctioni-
bus abundat. Illud ἀσύνδετον dicitur. Hoc eſt vel iiſdem 51
ſæpius repetitis, ut,

——— *Tectumque, laremque,*
Armaque, Amyclæumque canem, Creſſamque pharetram:

vel diverſis, 52

[a] effuſa G. Jenſ. [b] face Jenſ. [c] ſcæva *id.* [d] *om.* G. [e] *om.* G. [f] uſque deducet *inſ.* Jenſ. G. [g] cui—inimicis *om.* G. [h] per me inv. G. [i] id eſt *inſ.* G. [l] ſublata—pateſ. *om.* [m] delata Jenſ. *bis* G. † *Hic inſ.* G. *omiſſa ante h. m.* vocare. Cui non aſſentior, cum ſint unius figuræ mixta quoque et idem et diverſum ſignificantia, quod et ipſum dialogen vocant. Quæro ab inimicis, ſint ne hæc inveſtigata, comperta, id eſt patefacta, ſublata delata exſtincta. [n] *om.* G. Jenſ. [o] juſſit in ſe natum Jenſ. [p] talis *inſ.* Jenſ. [q] ut eſt id ſche. G.

48. *apud Ovidium*] Met. 5, 17. Illa *Quæro ab inimicis* puto et ipſa eſſe ex oratione Ciceronis contra concionem Metelli trib. pl. qui acta ipſius in cauſa Catilinaria vexaverat, non minus quam quæ deinde laudantur ſ. 50.

51. *Tectumque*] Virg. Georg. 3, 344. *Arma virumque* Æn. pr. *Hic illum* Ecl. 1, 43.

Arma virumque,———
Multum ille et terris,———
Multa quoque et[r] *bello.*———

53 Adverbia quoque et pronomina variantur,

Hic illum vidi juvenem,———
Bis senos cui nostra dies,———
Hic mihi responsum primus dedit ille petenti.

Sed utrumque horum *coacervatio*. Etenim[s] tantum juncta
54 aut dissoluta. Omnibus scriptores sua nomina dederunt, sed varia, et ut[t] cuique fingenti[u] placuit. Fons quidem unus, quia acriora facit et instantiora, quæ dicimus, et vim quamdam præ se ferentia, velut sæpius erumpentis affectus. *Gradatio*, quæ dicitur κλίμαξ, apertiorem habet artem, et magis affectatam, ideoque esse rarior debet.
55 Est autem ipsa quoque adjectionis; repetit enim, quæ dicta sunt: et, priusquam ad aliud descendat, in prioribus resistit. Ejus exemplum ex Græco notissimo transferatur, *Nec*[x] *hæc dixi quidem, sed nec scripsi: nec scripsi quidem, sed nec obii legationem: nec obii quidem, sed nec per-*
56 *suasi Thebanis*. Sunt[z] tamen erudita[a] et Latina: *Africano virtutem industria, virtus gloriam, gloria æmulos comparavit*: et Calvi, *Non ergo magis pecuniarum repetundarum, quam majestatis, neque majestatis magis, quam Plautiæ legis, neque Plautiæ legis magis, quam ambitus, neque am-*

[r] et bello *om.* G. Jens. [s] et G. Jens. [t] unicuique Jens. [u] fingere G. [x] Non enim dixi qu. sed non obligationem sed non persuasit hæc vanis G. Jens. *nisi quod* G. *pro* vanis *habet* navis. [z] sint Jens. [a] tradita G.

55. *ex Græco notissimo*] Demost. pro Corona et Ctesiph. c. 55. Οὐκ εἶπον μὲν ταῦτα, ὐκ ἔγραψα δέ· ὐδὲ ἔγραψα μὲν, ὐκ ἐπρέσβευσα δέ· ὐδὲ ἐπρέσβευσα μὲν, οὐκ ἔπεισα δὲ Θηβαίους· ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἀρχῆς διὰ παντὸς ἄχρι τῆς τελευτῆς διεξῆλθον, καὶ ἔδωκ' ἐμαυτὸν ὑμῖν ἁπλῶς κ. τ. λ. Nisi igitur malus fuit interpres Fabius, ita dedit priora, vel non multo aliter, *Neque hæc dixi quidem, sed non* scripsi; neque scripsi quidem, sed non *obii legationem: nec obii quidem, sed non persuasi Thebanis*. Aquila Romanus p. 21, Pithœi: *Et non dixi hæc quidem, non autem scripsi: nec scripsi quidem, non profectus sum autem ad legationem: nec profectus quidem, non persuasi autem Thebanis*. Quæ sensu conveniunt, sed a lectione MSS. Fabii nimis recedunt. Illa τῆς *nec* repetitio videtur negare omnia, cum tamen, ut ex serie proposita apparet, confirmet Demosthenes, a se facta esse omnia, intermissum nihil esse. Si illud *nec* post adversativam *sed* omnino est a Fabio, interpretandum erit per *non etiam*: et tamen umbrarum aliquid orationi offundet.

56. *Africano*] Jam usus est eo exemplo Auctor ad Her. 4, 25.

bitus magis, quam omnium legum † *judicia perierunt.* Invenitur apud poetas quoque, ut [b] apud Homerum de [c] sceptro, quod a Jove ad Agamemnonem usque deducit; et apud nostrum etiam tragicum, 57

Jove propagatus est (ut perbibent [d]*) Tantalus,*
Ex Tantalo [e] *Pelops, ex Pelope autem satus*
Atreus, qui nostrum porro propagat genus.

At quæ *per detractionem* fiunt figuræ, brevitatis novitatisque maxime gratia petuntur: quarum una est ea, quam libro proximo in figuras [f] distuli, *synecdoche*, cum subtractum verbum aliquod satis ex ceteris intelligitur: ut Cœlius [g] in Antonium, *Stupere gaudio* [h] *Græcus.* Simul enim auditur, *cœpit.* Cicero ad Brutum, *Sermo nullus scilicet* [i], *nisi de te: quid enim potius? Tum Flavius,* Cras [l], *inquit* [m], tabellarius [n], *et ego ibidem has* [o] *inter cœnam exa-* 58

† omnia *ins. Aquila ap. Burm. qui probat.* [b] et G. [c] disceptorque Jens. [d] prohibent G. [e] ortus *ins.* G. Jens. [f] fig. συνεκδοχη distuli eum G. fig. ex synecdoche dist. cum Jens. [g] Cæcilius Jens. [h] gaudere G. [i] s. nisi te Jens. *illud* s. *nota* τῆς scilicet. [l] *Sic* G. eras Jens. oras *Almel.* erras *al.* [m] *Sic* G. Jens. *et MSS. pl. ap. Bur. om. al.* [n] tabellarie G. *rel.* [o] orans *omnes. vid. not.*

57. *apud Homerum*] 'Ιλ. Β'. 101. ubi Agamemnon

Ἔστη σκῆπτρον ἔχων· (τὸ μὲν Ἥφαιστος κάμε τεύχων·
Ἥφαιστος μὲν δῶκε Διῒ Κρονίωνι ἄνακτι·
Αὐτὰρ ἄρα Ζεὺς δῶκε διακτόρῳ Ἀργειφόντῃ· κ. τ. λ.

Sic enim porro ad Pelopa, Atreum, Thyesten, Agamemnona denique pervenit.

57. *apud nostrum trag.*] Inter incerta adhuc referunt viri docti: nominatim Scriverius in fragm. Trag. p. 171.

58. *Cras, inquit, tabellarius*] Ut nunc legitur hic locus, elegans omnino exemplum est illius synecdoches, quæ verba quædam sententiæ necessaria, sed facile intelligenda, ex serie orationis reticet. Quis enim non facile ita suppleat, *Sermo nullus* habitus est a nobis *scilicet, nisi de te. Quid enim loqueremur potius? Tum Flavius, Cras, inquit, tabellarius* ibit ad Brutum: *et ego ibidem has* literas *inter cœnam exaravi.* Nimirum felix Burmanni conjectura cum iis, quas supra adduxi, auctoritatibus fulciatur; non dubitavi in contextum eam recipere, et ita lucem reddere loco alioquin obscurissimo. Ac reliqua quidem excusatione non indigent. Solum illud audax nimium videatur, *orans*, quod est in omnibus libris, mutatum in *has.* Et sane alio in loco illud non temere ferendum fuerit. Sed si cogitemus fontem corruptionis, nempe *exaravi* in *exoravi* mutatum facillimo lapsu; et peccatum in præcedenti *cras*, pro quo *oras*, quod habent libri aliqui, forte in margine scriptum huc irrepsit: æquum fuerit, dare hanc veniam sententiæ. Sed cui nimium sumsisse nobis videbimur, ille vel pro *orans cenans* legat, i. e. *cœnans*, vel reponat per nos ipsum *orans*, et interpretetur, ut voluerit. Ceterum de *Flaviis*, qui huc pertinere possint forte, erudite ad h. l. Burmannus.

59 *ravi*[p]. Cui similia sunt illa[q], meo quidem judicio, in quibus verba decenter pudoris gratia subtrahuntur,

Novimus et qui te, transversa tuentibus hircis,
Et quo, sed faciles Nymphae risere, sacello.

60 Hanc[r] quidam *aposiopesin* putant, frustra. Nam, illa quid taceat, incertum est, aut certe longiore sermone explicandum: hic unum verbum, et manifestum quidem, desideratur: quae si *aposiopesis* est, nihil, in quo deest aliquid,
61 non[s] idem appellabitur. Ne ego illud quidem *aposiopesin* semper voco, in quo res quaecumque relinquitur intelligenda, ut ea, quae in epistolis Cicero, *Data Lupercalibus, quo die Antonius Caesari*[t]*:* quia nihil hic aliud intelligi
62 poterat, quam hoc, *diadema imposuit.* Altera est *per detractionem* figura, de qua modo dictum est, cui conjunctiones eximuntur. Tertia, quae dicitur συνεζευγμένον, in qua unum ad verbum plures sententiae referuntur, quarum unaquaeque desideraret illud, si sola poneretur. Id accidit aut praeposito verbo, ad quod reliqua respiciant: *Vicit pudorem libido, timorem audacia, rationem amentia:* aut illato, quo plura cluduntur[u]: *Neque enim is es, Catilina, ut te aut pudor umquam a turpitudine, aut metus a periculo,*
63 *aut ratio a furore revocaverit.* Medium quoque potest esse, quod et prioribus et sequentibus sufficiat. Jungit autem et diversos sexus; ut cum marem feminamque *filios*
64 dicimus: et singularia pluralibus miscet. Sed haec[v] adeo sunt vulgaria, ut sibi artem figurarum asserere non possint.

[p] *Sic* G. *Alm. et Voss.* 2. exoravi *rel.* [q] *om.* Jens. [r] Hic Jens. [s] *om.* G. Jens. [t] nihil obticuit lusitque *inf.* Jens. *et plur. apud Burm. etiam Gibson.* non enim obticuit lusit G. [u] clauduntur Jens. ducuntur G. [v] *om.* G.

59. *Novimus et*] Virg. Ecl. 3, 8.

61. *Cicero*] Epistola non exstat. Sed rem ipsam graviter et cum summa indignatione exponit Phil. 2, 33. sq. Illud *imposuit* intelligendum, ut multa alia, de pleno conatu, per quem non stetit, quo minus res fieret. Sic Paradoxo 6, 2. *Utrum tandem pluris aestimemus pecuniam Pyrrhi, quam Fabricio dabat, an continentiam Fabricii, qui illam pecuniam repudiabat?*

62. συνεζευγμένον] Illud, quod vulgo *zeugma*, ζεῦγμα, *junctionem*, vocant Grammatici. Exemplum primum est Cic. pro Cluent. c. 6. quod iterum laudat mox §. 77. alterum Catil. 1, 9.

63. *marem feminamque filios*] Sic Paulus l. 84 de V. S. *Filii appellatione omnes liberos intelligimus.* De *fratrum appellatione* res nota itidem, praesertim ICtis: et erudite hic monuit quaedam Burm.

Illud plane figura est, qua diversa sermonis forma conjungitur,

> ——— *Sociis tunc, arma capessant* [x],
> *Edico, et dira bellum cum gente gerendum.*

Quamvis enim pars [*bellum* [y]] posterior participio insistat, utrique tamen convenit illud *edico*: nam [z] utrique detractionis gratia facta conjunctio. Συνοικείωσιν vocant, quae duas res diversas colligat: *Tam deest avaro* [a], *quod habet, quam quod non habet.* Huic diversam volunt esse 65
distinctionem, cui dant nomen παραδιαστολήν, qua similia discernuntur [b]: *Cum te pro astuto sapientem appelles, pro confidente fortem, pro illiberali diligentem*: quod totum [c] pendet ex finitione, ideoque, an figura sit, dubito. Cui contraria est ea, quae ex vicinia transit ad diversa aut similia,

> ——— *Brevis esse laboro,*
> *Obscurus fio,*

et quae sequuntur. Tertium est genus figurarum, quae [d] 66
aut similitudine aliqua vocum, aut paribus, aut contrariis vertunt [e] in se aures, et animos [f] excitant. Huic nomen est [g] παρωνομασία [h], quae dicitur *agnominatio*. Ea non uno [i] modo fieri solet, sed ex vicinia quadam praedicti nominis ducta, casibus declinatur: ut [l] Domitius Afer pro Cloantilla [m], *Mulier rerum omnium imperita, in omnibus rebus* [n] *infelix*. Et cum verbo idem verbum plus significanter 67
subjungitur, *Quando homo, hostis homo.* Quibus exemplis sum in aliud usus, sed in uno facilis est geminatio. Παρ-

[x] capescant Jens. [y] *Glossam* partis posterioris *putat Burm. recte!* [z] non G. Jens. [a] auro Jens. [b] discerniunt G. Jens. [c] *om.* G. Jens. [d] quod *iid.* [e] convertunt G. [f] *om.* G. Jens. [g] *om.* G. [h] προσονομασια G. [i] *om.* G. [l] et G. [m] Cloatilla G. Cloetilla Jens. [n] rerum felix Jens. [o] falsis G. fassis Kapp. φάσις *invenit Regius.* facilius *Leid. ap. Burm.*

64. *Sociis tunc*] Æn. 3, 234. *Brevis esse* Horat. Art. Poet. 25.

66. *Tertium est genus*] Primum per *adjectionem*, alterum per *detractionem*: vid. f. 27.

67. *Quibus exemplis*] Locum mihi difficillimum sic interpretatur Werlhofius meus. *Quibus* h. e. cujus generis *exemplis*, repetitae nimirum vocis unius aut plurium, *in aliud* h. e. alio consilio et fine *sum usus*, v. g. f. 28, 29. *Sed in uno*, ubi sensus unus idemque manet vocis geminatae, *facilis* dicenti ad inveniendum, et auditori ad intelligendum, *est geminatio*; difficilior, ubi sensus mutatur. Ego hic Fabium, mea forte culpa, desidero.

ὠνομασίᾳ ei contrarium est, quod eodem verbo quasi falsum augetur †, *Quæ lex privatis hominibus esse lex non videbatur.* Cui confinis est [p] *ἀντανάκλασις*, ejusdem verbi
68 contraria significatio. Cum Proculeius quereretur de filio, quod is mortem suam *exspectaret*, et ille dixisset, *se vero non exspectare*: *Immo*, inquit, *rogo exspectes.* Non ex [q] eodem, sed ex diverso, vicinum accipitur, cum *supplicio* afficiendum dicas, quem [r] *supplicatione* dignum [s] ju-
69 dicaris. Aliter quoque voces aut eædem [t] diversa in significatione ponuntur, aut productione tantum vel correptione mutatæ: quod etiam in jocis frigidum, equidem tradi inter præcepta miror: eorumque exempla vitandi potius, quam imitandi gratia, pono. *Amari jucundum est,*
70 *si curetur, ne quid insit amari. Avium dulcedo ad avium ducit*: et apud Ovidium ludentem,

Cur ego non dicam, Furia, te furiam?

71 Cornificius hanc *traductionem* vocat, videlicet alterius intellectus [x] ad alterum. Sed elegantius, quod est positum in distinguenda [z] rei proprietate: *Hanc reipublicæ* [a] *pestem paullisper reprimi, non in perpetuum comprimi posse.* Et

† negatur *marg. Vasc. et al.* [p] quæ *ἀντεπίδοσις* G. [q] *om.* G. Jens. [r] quæ supplicia G. [s] dignum—aut *om.* G. [t] eadem G. Jens. aut *inf.* G. [x] et *inf.* G. Jens. [z] *Sic G. et MSS. plur. ap. Bur. et Obr.* distinguendam rerum proprietatem *al.* [a] publicæ *om.* Jens.

67. *Quæ lex privatis*] Ex orat. in Pison. 13. Cave autem viro summo, quem libentissime alias audio, hic obtemperes, et *privatis* mutes in *priva bis.* Perierit enim argumentum Tullii, qui sic ratiocinatur. Ignavos homines et indignos non honore modo, sed nomine consulum esse cum collega suo Gabinio Pisonem: qui *cupere se* dicerent revocare Ciceronem; *sed lege* Clodii *impediri*; qua tamen lege, falso sic dicta, nemo privatus teneri se putaret, adeo manifestis illius vitiis; nedum ut consules in tanto omnium bonorum consensu tribuere illi quidquam deberent.

68. *ἀντανάκλασις*] Commodum quidem huic rei verbum, quod reflexum quasi sonum et Echo notet: sed neque damnem Gothanum illud *ἀντεπίδοσις*, quod incrementi significationem habet. Proculeius primum queritur de filio, quod is mortem suam *exspectet*, cupide nimirum, et optet: negat hoc filius: hic cum *incremento* quodam occurrit ei, et sibi adeo, *immo rogo*, inquit, *exspectes*, neque fatum meum præcipites. *Anaclasin* vocat, qui eodem hoc exemplo Proculeii utitur, Rutilius p. 2, Pith.

69. *Amari jucundum*] Utitur hoc exemplo etiam auctor ad Her. 4, 14. ubi tamen *festivitatem quandam inesse huic* quoque *generi exornationis ait*: illud etiam alterum *Avium dulcedo* habet 4, 21. Verba *Hanc reip.* sunt Cic. Cat. 1, 12. Denique *Ex oratore arator* est Phil. 3, 9.

quæ præpositionibus[b] in contrarium mutantur, *Non emis-*
sus ex urbe, sed immissus[c] *in urbem esse videatur.* Melius
atque acrius, quod cum figura jucundum est, tum etiam
sensu valet, *Emit morte immortalitatem.* Illa levior[d] est, 72
Non Pisonum, sed Pistorum; et, *Ex oratore*[e] *arator.* Pes-
simum vero, *Ne patres conscripti videantur circumscripti*;
Raro evenit, sed vehementer venit. Sic contingit, ut ali-
quis sensus vehemens et acer venustatem aliquam, non
eodem[f] ex verbo non dissonam, accipiat. Et cur me 73
prohibeat pudor uti domestico exemplo? Pater meus
contra eum, qui se legationi immoriturum dixerat, dein-
de vix paucis diebus insumtis re infecta redierat: *Non*
exigo, ut immoriaris legationi, immorare. Nam et valet
sensus ipse, et in verbis tantum distantibus jucunde con-
sonat vox, præsertim non captata, sed velut oblata[g]: cum
altero[h] suo sit usus, alterum ab adversario acceperit. 74
Magnæ veteribus curæ fuit, gratiam dicendi e[i] paribus
contrariis acquirere. Gorgias in hoc immodicus[l], copio-
sus utique[m] prima ætate Isocrates fuit. Delectatus est
his etiam M. Tullius, verum et modum adhibuit non in-
gratæ (nisi copia redundet) voluptati, et rem, alioqui le-
vem, sententiarum pondere implevit. Nam per se frigida
et inanis affectatio[n], cum in acres[o] incidit sensus, innata 75
videtur esse[p], non arcessita. *Similium* fere quadruplex
ratio est. Nam est[q] primum, quoties verbum verbo si-
mile[r], aut non dissimile valde quæritur: ut,

——[s] *Puppesque tuæ, pubesque tuorum.*

et, *Sic*[t] *in hac calamitosa fama, quasi*[u] *in aliqua pernicio-*
sissima flamma: et, *Non enim tam spes laudanda, quam res*
est. Aut certe par est extremis syllabis consonans, *Non* 76
verbis, sed armis. Et hoc quoque, quoties in sententias
acres incidit, pulchrum est: *Quantum possis, in eo semper*
experire[x], *ut prosis.* Hoc est πάρισον, ut plerisque placuit.

[b] propositionibus G. [c] missus in urbe Jens. [d] leviora, Non G. [e] aratore orator Jens. [f] eandem eo verbo—accipiet G. Jens. [g] oblita G. [h] aliter Jens. [i] a G. [l] immodicus G. [m] *om.* G. [n] affectio Jens. [o] acris *id.* [p] habere *id.* [q] et G. [r] *om.* G. Jens. [s] Tu *inf.* Jens. [t] Sic G. Jens. Cic. Si *al.* [u] quæ Jens. [x] experiri G. Jens.

75. *Puppesque tuæ*] Virg. Æn. 1, 399. *Sic in hac* Cic. pro Cluent. 1. extr. *Non modo ad salutem* pro Milon. 2. *Vicit pudorem* pro Cluent. c. 6. usus etiam est supra s. 62. *Abiit, excessit* Catil. 2, 1.

76. πάρισον] Paullo aliter accipit Aquila Rom. p. 18, Pithœi, nempe *prope exæquatum*, in quo differt ab ἰσοκώλῳ, quod plane *exæquatum*

77 Cleosteleus [z] πάρισον existimat, quod fit [a] e membris non
dissimilibus. Secundum [b], ut clausula similiter cadat, vel
iisdem in ultimam partem collatis, ὁμοιοτέλευτον [c], similem [d]
duarum sententiarum vel plurium finem: *Non modo ad
salutem ejus exstinguendam, sed etiam gloriam per tales viros
infringendam.* Ex quibus fere sunt [e], non tamen ut sem-
per ultimis consonent, quæ τρίκωλα dicunt: *Vicit* [f] *pudo-
rem libido, timorem audacia, rationem amentia.* Sed in qua-
ternas quoque ac plures hæc ratio ire sententias potest.
Fit etiam singulis verbis: *Hecuba, hoc* [g] *dolet, piget, pu-
78 det:* et, *Abiit, excessit, erupit, evasit.* Tertium est, quod [h]
in eosdem casus cadit, ὁμοιόπτωτον dicitur. Sed neque,
quod finem habet similem, est [i] ὁμοιόπτωτον: utique in
eumdem finem venit ὁμοιοτέλευτον [k]. Est enim ὁμοιόπτωτον
tantum casus similis, etiamsi dissimilia sint, quæ decli-
nentur: nec tantum in fine deprehenditur, sed respon-
dent vel prima [l] inter se, vel mediis, vel extremis: vel
etiam permutatis his, ut media primis, et summa mediis
accommodentur, et quocumque modo accommodari po-
79 terunt. Nec enim semper paribus syllabis constat: ut est
apud Afrum, *Amisso nuper infelicis aulæ, si non præsidio
inter pericula, tamen* [m] *solatio vitæ* [n] *inter adversa.* Ea [o]
vero videntur optima, in quibus initia sententiarum et
fines consentiunt: ut hic, *præsidio, solatio.* Et [p] ut pene si-
milia sint verbis, et paribus [q] cadant, et eodem desinant
80 modo. Etiam ut sint (quod est quartum) membris æqua-
libus, quod ἰσόκωλον dicitur: *Si, quantum in agro locisque
desertis audacia potest, tantum in foro atque judiciis impu-
dentia valeret:* ἰσόκωλον est, et ὁμοιόπτωτον habet [r]. *Non
minus nunc in* [s] *caussa cederet Aulus Cæcina Sexti Æbutii* [t]
impudentiæ, quam tum in vi facienda cessit audaciæ: ἰσό-
κωλον, ὁμοιόπτωτον [u], ὁμοιοτέλευτον. Accedit [x] et ex illa fi-

[z] Cleoscoleus G. Cleostolchus *mar. Bas.* Cleostelæus Colin. Cleo Stelæus *Obr.* [a] sic G. fit Jens. [b] Sed nudum G. [c] ὁμοιοτέλεςον G. [d] simile Jens. [e] fiunt G. [f] vincit G. Jens. [g] hæc Jens. [h] non *ins.* Jens. [i] est ὁμ. *om.* G. Jens. [k] ὁμ. est en. *om.* G. [l] primis Jens. [m] sed Jens. [n] *om. id.* [o] Enim fere Jens. Ejus fere G. [p] prdio. Similia G. prædio. Sim. Jens. [q] paria G. [r] *om.* G. [s] ea *ins.* G. [t] Æbuti G. Jens. [u] ὀνομάπτωτον, ὁμοιοτέλεςον G. [x] Accidit Jens.

membris. Nempe in hoc *membro-
rum verba paria sunt numero: hic
uno vel altero addito* &c.

80. *Si, quantum in agro*] Principium ornatissimum orationis pro Cæcina. *Dominetur* pro Cluentio c. 2 dictum de invidia. *Odit populus* pro Muræn. 36. *Quod in tempore* pro Cluent. 29. *Est enim hæc* pro Milon. 4.

gura gratia[z], qua nomina dixi mutatis casibus repeti, *Non minus cederet, quam cessit.* Adhuc ὁμοιοτέλευτον et παρωνομασία[a] est[b], *Neminem posse alteri dare matrimonium, nisi quem penes sit patrimonium.* *Contrapositum* autem, vel, 81 ut quidam vocant, *contentio* (ἀντίθετον dicitur) non uno fit modo. Nam et fit, si singula singulis opponuntur: ut in eo, quod modo dixi, *Vicit pudorem libido, timorem audacia:* et bina binis: *Non nostri ingenii, vestri auxilii est:* et sententiæ sententiis: *Dominetur in concionibus, jaceat in judiciis.* Cui commodissime subjungitur et ea species, 82 quam *distinctionem* diximus: *Odit populus Romanus privatam luxuriam, publicam magnificentiam diligit:* et, quæ sunt simili casu, dissimili sententia in ultimo locata: ut, *Quod in tempore mali fuit, nihil obsit, quin, quod in caussa boni fuit, prosit.* Nec semper contrapositum subjungitur, 83 ut in hoc, *Est enim*[c] *hæc, judices, non scripta, sed nata lex:* verum, sicut Cicero dicit, [quod][d] de[e] singulis rebus propositis[f] refertur ad singula: ut in eo, quod sequitur, *Quam non didicimus, accepimus, legimus, verum ex natura ipsa arripuimus, hausimus, expressimus.* Nec semper, quod 84 adversum est, contraponitur: quale est apud Rutilium, *Nobis primum*[g] *dii immortales*[h] *fruges dederunt: nos, quæ*[i]

[z] Græca Jens. [a] ὁμοιοτέλεςτον G. [b] *om.* G. [c] igitur jud. Jens. [d] *om. Alm. Bas. Obr.* [e] *om.* G. [f] ductum *ins. ap. Cic.* [g] Primis Jens. [h] nobis *ins. id.* [i] quod G. Jens.

83. *verum—*[*quod*] *de singulis*] Locus Ciceronis est de Orat. 3, 54, jam supra laudatus 9, 1, 35. *Et quod de singulis rebus propositis ductum refertur ad singula.* Sed credibile est tum *quod* tum *ductum* omissa a Fabio, ut suis præceptis verba Tullii accommodaret. Si tamen retinenda sit *quod,* facile intelligas omissum *est etiam.* Non puto elegantius hujus figuræ exemplum exstare illo Verr. 4, 50; quod licet longiusculum adscribam recreandi lectoris causa. *Tenuerunt illum locum* (de Enna Siciliæ loquitur) *servi, fugitivi, barbari, hostes. Sed neque tam servi illi dominorum, quam tu libidinum: neque tam fugitivi illi a dominis, quam tu a jure et a legibus: neque tam barbari lingua et natione illi, quam tu natura et moribus: neque illi tam hostes hominibus, quam tu Diis immortalibus. Quæ deprecatio est igitur ei reliqua, qui indignitate servos, temeritate fugitivos, scelere barbaros, crudelitate hostes vicerit?*

84. *apud Rutilium*] Lupum rhetora, tanquam antitheti exemplum ex oratione Demetrii Phalerei, qui etiam subjicit p. 11, Pith. *Itaque et amplissimus nobis honos ab omnibus habetur: et propter honoris hujus dignitatem superbiæ nostræ nemo vestigium experitur.* De Atheniensibus sermonem hic esse repertisque apud eos frugibus, apparet. Cic. pro Flacco 26, *Adsunt Athenienses, unde humanitas, doctrina, religio, fruges, jura, leges, ortæ, atque in omnes terras distributæ putantur.*

ſoli accepimus, in omnes terras diſtribuimus; nobis[l] *majores noſtri Rempubl. reliquerunt: nos etiam ſocios noſtros de ſer-*
85 *vitute eripuimus.* Fit etiam aſſumta illa figura, qua verba declinata repetuntur, quod ἀντιμεταβολὴ[m] dicitur: *Non, ut edam, vivo; ſed, ut vivam, edo.* Et quod apud Ciceronem converſum ita eſt, ut[n], cum mutationem caſus habeat, etiam ſimiliter deſinat: *Ut et*[o] *ſine invidia culpa*
86 *plectatur, et ſine culpa invidia ponatur*[p]. Quod[q] et eodem clauditur[r] verbo: ut quod dicit de[s] Roſcio, *Etenim, cum artifex ejuſmodi ſit, ut ſolus dignus videatur eſſe, qui ſcenam*[t] *introeat: tum vir ejuſmodi ſit, ut ſolus videatur dignus, qui eo non accedat.* Eſt et in nominibus ex diverſo collocatis[u] ſua gratia: *Si Conſul Antonius, Brutus hoſtis;*
87 *ſi conſervator reipublicæ Brutus, hoſtis Antonius.* Olim plura de figuris, quam neceſſe erat: et adhuc erit, qui putet[x] eſſe figuram, *Incredibile eſt, quod dico, ſed verum,* (ἀνθυποφορὰν vocant;) et, *Aliquis hoc ſemel tulit, ego*[z] *bis, ego ter.* Διέξοδον[a], ἄφοδον, *Longius evectus ſum, ſed redeo ad*
88 *propoſitum.* Quædam verborum figuræ paullum figuris ſententiarum declinantur, ut *dubitatio.* Nam cum eſt in re, priori parti aſſignanda eſt; cum in verbo, ſequenti: *Sive me malitiam, ſive ſtultitiam dicere oportet.* Item cor-

[l] Nobis—eripuimus *om. iid.* [m] antimetaphora G. [n] et Jenſ. [o] *om. id.* [p] puniatur Jenſ. [q] *om.* G. Jenſ. [r] concluditur G. exclud. Jenſ. [s] Sextio *inſ.* Jenſ. [t] ſcenam—dignus *om.* G. [u] collatis G. [x] putant G. [z] nego G. Jenſ. [a] διέξ. ἀφ. *poſt* propoſitum *ponit* G. *recte puto.*

85. *Non, ut edam, vivo*]. Socratis vox Muſonio teſte apud Stobæum Serm. 18 de incontinentia p. m. 167. it. Macrob. Sat. 2, 8. Commendat eam etiam Pædagogus Clementis Alexandrini 2, 1, pr. ubi feſtinavit Reverendiſſimus editor, cum emendari voluit in verbis Muſonii, quæ ita habent, Διὸ καὶ προσήκει ἐσθίειν ἡμῖν ἵνα ζῶμεν, οὐχ ἵνα ἡδώμεθα, εἴγε μέλλομεν συστοιχεῖν ἀρίστῳ ὄντι τῷ λόγῳ Σωκράτους, ὃς ἔφη τοὺς μὲν πολλοὺς ἀνθρώπους ζῆν, ἵνα ἐσθίωσι, αὐτὸς (recte ita, quia in eadem perſona ſubſiſtitur; non αὐτὸν, ut jubet vir ſummus) δὲ ἐσθίειν, ἵνα ζῇ. Cæterum elegans hujus ἀντιμεταβολῆς exemplum habet noſter 10, 7, 21. *Qui ſtultis videri eruditi volunt, ſtulti eruditis videntur.*

85. *Ut et ſine—ponatur*] *Puniatur* blandiebatur, credo, correctori cuidam, quod ad *plectatur* caderet melius. Sed *ponatur* eſt apud Ciceronem, et *puniatur* reſpuit ſententia. Illud *de Roſcio* eſt pro Quint. 25. *Si Conſul Antonius* Phil. 4, 3, extr.

87. *Incredibile eſt*] Ex memoria forte citavit Verr. 4, 26. *Incredibilem rem dicam, ſed tam claram, ut ipſum negaturum non arbitrer.*

87. *Aliquis hoc ſemel*] Hujus figuræ, quam hoc exemplo ſignat, nomen deeſſe puto, *incrementum* forte dici potuit. Illud quidem maneat, διέξοδον, ἄφοδον, eſſe nomina reditus a digreſſione.

rectioris eadem ratio est. Nam quod illic dubitat, hic emendat. Etiam in personæ fictione accidere quidam 89
idem putaverunt, ut in verbis etiam esset hæc figura: *Crudelitatis est mater avaritia*: et apud Sallustium in Ciceronem, *O Romule Arpinas*: quale est et apud Menandrum, *Œdipus* [b] *Othryasius* [c]. Hæc omnia copiosius sunt exsecuti, qui non ut partem operis transcurrerunt, sed proprie libros huic operi dedicaverunt, sicut Cæcilius, Dionysius, Rutilius, Cornificius, Visellius, aliique non pauci: sed non minor erit eorum, qui vivunt, gloria. Ut 90
fateor autem, verborum figuras posse plures reperiri a quibusdam, ita iis, quæ ab auctoribus claris traduntur, meliores, non assentior. Nam in primis M. Tullius multas in tertio de oratore libro posuit, quas in oratore, postea scripto, transeundo videtur ipse damnasse: quarum pars est, quæ sententiarum potius, quam verborum sit, ut *imminutio, improvisa* [d] *imago, sibi ipsi responsio, digressio, permissio, contrarium*: hoc enim puto, quod dicitur ἐναντιότης, *sumta ex adverso probatio*. Quædam omnino non sunt 91
figuræ, sicut *ordo, dinumeratio, circumscriptio*: sive hoc nomine significatur comprehensa [e] breviter sententia, sive finitio. Nam et hæc [f] Cornificius atque Rutilius [g] schemata λέξεως putant. Verborum autem *concinna transgressio*, id est, *hyperbaton*, quod Cæcilius quoque putat *schema*, a nobis est [h] interposita. Et *mutatio*, quæ [i] si ea 92
est, quam Rutilius ἀλλοίωσιν [k] vocat, dissimilitudinem ostendit hominum, rerum, factorumque: [l] si latius fiat, figura non est; si angustius, in ἀντίθετον cadet: si vero hæc appellatio significat ὑπαλλαγὴν, satis de ea dictum est. Quod vero [m] schema est, *ad propositum subjecta ratio*? 93
Utrum, quod Rutilius αἰτιολογίαν [n] vocat? [o] nam de illo dubitari possit, an *schema* sit distributis subjecta ratio. Quod apud eumdem primo loco positum est, προσαπόδοσις [p] 94
dicitur [q], quæ ut maxime servetur, sane est [r] in pluribus

[b] *om*. G. [c] Chriasius G. [d] improvisum, imago *vid. leg. ex Cic. de Or*. 3, 54. *vid. supra* 9, 1, 35. [e] compressa Jens. [f] hoc G. Jens. [g] hæc *inf*. Jens. [h] esse G. [i] et G. Jens. [k] ἀνομοίωσιν G. [l] quæ *inf*. Jens. [m] *Sic* G. Jens. vere *al*. [n] ἀπολ. G. [o] utrum *inf*. G. Jens. [p] προσάπαρσιν προσαπόδοσιν G. [q] dicit G. Jens. [r] *om. iid.*

89. *apud Sallustium in Cicer.*] Legitur nunc s. 15 declamationis, quæ eo nomine circumfertur. Vid. quæ diximus ad 4, 1, 68.

93. *Rutilius*] Qui p. 12, Pith.. *Hoc schema*, inquit, *efficitur ratione brevi et sententiosa, ita ut, quod dubium est visum, ad certam fidem adduci videatur*.

propositis: quia aut singulis[s] statim ratio subjicitur, ut
est apud C. Antonium, *Sed neque accusatorem eum metuo,*
qui sum innocens: neque competitorem vereor, qui sum Anto-
95 *nius: neque consulem spero, qui est Cicero*: aut positis duo-
bus vel tribus, eodem ordine singulis continuo[t] reddi-
tur[u]: quale apud Brutum de[x] dictatura Cn. Pompeii,
Præstat enim nemini imperare, quam alicui servire: sine illo
enim vivere honeste licet, cum hoc vivendi nulla conditio est.
96 Sed uni rei multiplex ratio subjungitur[z]: ut apud Vir-
gilium,

> *Sive inde occultas vires, et pabula terræ*
> *Pinguia concipiunt, sive illis omne per ignem*
> *Excoquitur vitium*[a]———
> *Seu plures calor ille vias,*———
> *Seu durat magis,*———

97 et totus locus. *Relationem* quid accipi velit, non mihi li-
quet. Nam si ὑπαλλαγὴν[b] aut ἐπάνοδον, aut ἀντιμεταβολὴν[c]
dicit, de omnibus locuti sumus. Sed quidquid id est,
neque[d] hoc, neque superiora in oratore repetit. Sola est
in eo libro posita[e] pariter inter figuras verborum *excla-*
matio, quam sententiæ potius puto: affectus enim est; et
ceteris omnibus consentio. Adjicit his Cæcilius περίφρασιν,
98 de qua dixi. Cornificius *interrogationem, ratiocinationem,*
subjectionem, translationem, occultationem: præterea *senten-*
tiam, membrum, articulum, interpretationem, conclusionem:
quorum priora alterius generis sunt schemata, sequentia
99 schemata omnino non sunt. Item Rutilius præter ea,
quæ apud alios quoque sunt *schemata*, παρομολογίαν, ἀν-
αγκαῖον, ἠθοποιίαν, δικαιολογίαν, πρόληψιν, χαρακτηρισμόν, βρα-
χυλογίαν, παρασιώπησιν, παῤῥησίαν, de quibus idem dico.
Nam eos quidem auctores, qui nullum prope finem fece-
runt exquirendis nominibus, præteribo: qui etiam, quæ
100 sunt argumentorum, figuris adscripserunt. Ego illud de
iis etiam, quæ vere sunt, adjiciam breviter, sicut ornant

[s] singula Jens. [t] continua G. Jens. [u] reddatur G. reddantur Jens.
[x] de dict. *om.* Jens. [z] subjicitur *id.* [a] et totus locus *ins.* G. Jens. *et mox om.* [b] ἀνάτασιν G. [c] μεταβολὴν G. [d] ne hæc sup. Jens.
[e] ponitur et inter G. Par est inter G. Jens.

96. *apud Virg.*] Georg. 1, 86 sq.

97. *Relationem quid accipi velit*] De Cicerone loquitur et loco de Orat. 3, 54, supra laudato 9, 1, 35.

99. *Item Rutilius*] Habentur horum schematum nomina et definitiones atque exempla p. 6 sqq. Pith.

orationem[f] opportune poſitæ, ita ineptiſſimas eſſe, cum immodice petuntur[g]. Sunt, qui neglecto rerum pondere, et viribus ſententiarum, ſi vel inania verba in hos modos depravarint[h], ſummos ſe judicent artifices, ideoque non deſinunt eas nectere: quas[i] ſine ſententia ſectari tam eſt ridiculum, quam quærere habitum geſtumque ſine corpore. 101 Sed ne hæ quidem, quæ recte ſiunt, denſandæ ſunt nimis: nam et[l] vultus mutatio, oculorumque conjectus, multum in actu valet: ſed ſi quis ducere os exquiſitis modis, et frontis ac luminum inconſtantia trepidare non deſinat, rideatur. Et oratio[m] habeat[n] rectam quamdam VELUT faciem: quæ ut ſtupere immobili rigore non debebit, ita ſæpius in ea, quam natura dedit, ſpecie continenda eſt. 102 Sciendum vero in primis, quid quiſque in orando poſtulet *locus*, quid *perſona*, quid *tempus*. Major enim pars harum figurarum poſita eſt in delectatione. Ubi vero atrocitate, invidia, miſeratione pugnandum eſt, quis ferat contrapoſitis, et pariter cadentibus, et conſimilibus iraſcentem, flentem, rogantem? cum in[o] his rebus cura verborum deroget affectibus fidem: et, UBICUMQUE ars oſtentatur, veritas[p] abeſſe videatur.

IV. De † *compoſitione* non equidem poſt Marcum Tullium ſcribere auderem, (cui neſcio an ulla pars operis hujus ſit magis elaborata) niſi et ejuſdem ætatis homines, ſcriptis ad ipſum etiam[q] literis, reprehendere id[r] collocandi genus auſi fuiſſent, et poſt eum plures multa ad eamdem rem pertinentia memoriæ tradidiſſent. 2 Itaque accedam[s] in pleriſque Ciceroni, atque in iis ero, quæ indubitata ſunt, brevior: in quibuſdam paullum fortaſſe diſſentiam. Nam etiam cum judicium meum oſtendero, ſuum tamen legentibus relinquam. 3 Neque ignoro quoſdam eſſe, qui curam omnem *compoſitionis* excludant, atque

[f] orationes Jenſ. [g] petantur Jenſ. [h] depravarunt G. [i] quaſi nec ſubſtantia Jenſ. ſubſtantia *etiam* G. [l] *om.* G. Jenſ. [m] orator *iid.* [n] habet G. [o] tamen G. jam Jenſ. [p] varietas Jenſ. *male.* † *Hoc caput cum Gothano libro contulerat Liebius ὁ μακαρίτης in Act. Erud. Lipſ.* 1721. *p.* 71, *ſq. cujus judicium interdum laudamus.* [q] *om.* Jenſ. [r] vel Jenſ. [s] accedant *id.*

IV, 1. *ejuſdem ætatis homines*] Brutum ſignat, de quo ad Att. 14, 20, Tullius, *Cum—ſcripſiſſem ad eum de optimo genere dicendi, non modo mihi, ſed etiam tibi ſcripſit, ſibi illud, quod mihi placeret, non probari.* Indicat idem ad Att. 15, 1. *Quo in genere Brutus noſter eſſe vult, et quod judicium habet de optimo genere dicendi, id ita conſecutus eſt in ea oratione, ut elegantius eſſe nihil poſſit. Sed ego ſolus alius ſum; ſive hoc recte, ſive non* recte.

illum horridum sermonem, ut forte effluxerit, modo magis *naturalem*, modo etiam magis *virilem* esse contendant. Qui si [t] id demum *naturale* esse dicunt, quod a natura primum ortum est, et quale ante cultum fuit, tota haec [u]
4 ars orandi subvertetur. Neque enim loquuti sunt [x] ad hanc regulam et diligentiam primi homines, nec prooemiis *praeparare*, *docere* expositione [z], argumentis *probare*, affectibus *commovere* scierunt. Ergo his omnibus, non sola compositione caruerunt: quorum si fieri nihil melius licebat, ne domibus [a] quidem casas, aut vestibus [b] pellium tegmina, aut urbibus montes ac silvas mutari oportuit.
5 Quae porro ars statim fuit? quid non cultu nitescit [c]? cur vites coercemus manu? cur eas fodimus? rubos arvis excidimus? terra et haec generat: mansuefacimus animalia? indomita nascuntur. Verum id est maxime natu-
6 rale, quod fieri natura optime patitur. Fortius vero quî [d] incompositum potest esse, quam junctum, et bene collocatum? Neque si parvi pedes vim detrahant [e] rebus, ut *Sotadeorum* et *Galliamborum* [f], et quorumdam in oratione simili pene licentia lascivientium, compositionis est judi-
7 candum. Ceterum QUANTO vehementior fluminum cursus est prono alveo, ac nullas moras objiciente, quam inter obstantia saxa fractis aquis ac reluctantibus; tanto, quae [g] connexa est, et totis viribus fluit [h], fragosa atque interrupta melior oratio. Cur ergo vires ipsas specie solvi putent, quando nec ulla res sine arte satis valeat, et co-
8 mitetur semper artem decor? AN non eam, quae emissa optime est, hastam speciosissime contortam ferri videmus? et arcu dirigentium tela, quo certior manus, hoc est [i] habitus ipse formosior? Jam [k] in certamine armorum, atque

[t] *om.* G. [u] his G. hic Jens. [x] sumus G. [z] exponere Jens. [a] hominibus G. [b] vestes G. [c] *Sic etiam* G. mitesceret Jens. [d] quid G. [e] detrahunt G. *a manu secunda: recte, puto.* [f] Callimachorum G. [g] *Sic etiam* G. tantaque—vir. fuerit Jens. [h] furit *Bas. marg. quid si* ruit? [i] et G. [k] Ita G.

6. *Sotadeorum*] Exempla habes 9, 4, 90. Add. quae diximus ad 1, 8, 6. itemque illud Demetrii περὶ ἑρμηνείας s. 193. σύνθεσις ἀναπαιστική, ἣ μάλιστα ἐοικυῖα τοῖς κεκλασμένοις καὶ ἀσέμνοις μέτροις, οἷα μάλιστα τὰ Σωτάδεια κ. τ. λ. De Galliambico Terentianus p. 2447.

Nomenque Galliambis memoratur hinc datum,
Tremulos (s. *tremulis*) *quod esse Gallis habiles putant modos.*

6. *compositionis est judicandum*] Non est judicandum compositionis hoc opus esse; vel vitium adeo, si quorundam in oratione parvi pedes vim rebus detrahunt &c.

7. *comitetur artem decor*] Vid. ad 8. pr. 19.

in omni palæſtra, quid ſatis recte cavetur ac petitur, cui
non artifex motus, et certi quidam pedes adſint? Quare 9
mihi [l] compoſitione VELUT amentis quibuſdam nervíſve
intendi et concitari ſententiæ videntur. Ideo erudititiſſi-
mo cuique perſuaſum eſt, valere eam [m] quamplurimum,
non ad delectationem modo, ſed ad motum quoque ani-
morum. Primum, quia nihil intrare poteſt in affectum [n], 10
quod in aure, VELUT quodam veſtibulo, ſtatim offendit.
Deinde, quod natura ducimur ad modos. Neque enim
aliter eveniret, ut illi quoque organorum ſoni, quamquam
verba non exprimunt, in alios tamen atque alios motus
ducerent auditorem. In certaminibus ſacris non eadem 11
ratione concitant animos ac remittunt: nec eoſdem [o] mo-
dos adhibent, cum bellicum eſt canendum, et cum poſito
genu ſupplicandum: nec idem ſignorum concentus [p] eſt
procedente ad prælium exercitu, idem receptui carmen.
Pythagoreis certe moris fuit, et, cum evigilaſſent, animos 12
ad lyram excitare, quo eſſent ad agendum erectiores: et,
cum ſomnum peterent, ad eamdem prius lenire mentes,
ut, ſi quid fuiſſet turbidiorum cogitationum, compone-
rent. Quod ſi numeris et modis ineſt quædam tacita [q] 13
vis, in oratione eſt [r] vehementiſſima: quantumque inter-
eſt, ſenſus idem quibus verbis efferatur [s], tantum, verba
eadem qua compoſitione vel in exitu jungantur, vel fine
claudantur. Nam quædam et ſententiis parva, et elocu-
tione modica, virtus hæc ſola commendat. Denique 14
quod cuique viſum erit vehementer, dulciter, ſpecioſe
dictum, ſolvat et [t] turbet: abierit omnis vis, jucunditas,
decor. Solvit quædam ſua in oratore Cicero, *Nam neque
me divitiæ movent, quibus omnes Africanos et Lælios multi*

[l] in *inſ.* G. [m] *om.* G. [n] affectus G. [o] eod. modo adhibentur G. [p] contentus Jenſ. [q] tanta G. [r] eo G. Jenſ. [s] afferatur Jenſ. [t] *om.* G.

12. *Pythagoreis*] Locus claſſicus Jamblichi de vita Pyth. c. 25.

14. *in oratore Cicero*] Cap. 70. e quo loco hunc Fabii interpolaſſe aliquis videtur. Apparebit, ſi locum ponamus: *Quantum autem ſit apte dicere, experiri licet, ſi compoſiti oratoris bene ſtructam collocationem diſſolvas permutatione verborum: corrumpatur enim tota res, ut et hæc noſtra in Corneliana, et deinceps omnia.* Neque me divitiæ movent, quibus omnes Africanos et Lælios multi venalicii mercatoreſque ſuperarunt. *Immuta paullum, ut ſit,* multi ſuperarunt mercatores venaliciique: *perierit tota res.* Igitur certe illa, quæ a Jenſonio omitti oſtendimus, non fruſtra puto abeſſe. Quod *de Graccho* ſubjicit, eſt eodem loco Ciceronis, et ſententiam noſtram confirmat.

venalitii mercatoresque[u] *superarunt.* Immuta[x] paullulum, ut fit, *Multi superarunt mercatores, venalitiique*, et sequentes[z] deinceps periodos: quas si ad illum modum perturbes, velut fracta aut transversa tela projeceris. Idem corrigit, quæ[a] a Graccho[b] composita durius putat. Illum decet: nos hac sinius[c] probatione contenti, quod in scribendo quæ se nobis solutiora obtulerint, componimus[d]. Quid enim attinet eorum exempla quærere, quæ sibi quisque experiri potest? illud notasse satis habeo, quo pulchriora et sensu et elocutione dissolveris, hoc orationem magis deformem fore: quia negligentia collocationis[e]

16 ipsa verborum luce deprehenditur. Itaque ut confiteor pene ultimam oratoribus artem *compositionis*, quæ[f] perfecta sit, contigisse: ita illis priscis habitam inter curas, in quantum adhuc profecerant[g], puto. Neque[h] mihi, quamlibet magnus auctor, Cicero persuaserit, Lysiam, Herodotum, Thucydidem, parum studiosos ejus fuisse.

17 Genus fortasse sint secuti non idem, quod Demosthenes, aut Plato; quamquam et ii[i] ipsi inter se dissimiles fuerunt[l]. Nam neque illud in Lysia dicendi textum tenue

[u] venaliaque *inf.* Jens. [x] Immuta—ven. et *om.* Jens. [z] insequentes G. Jens. [a] quod Jens. [b] Græco G. [c] sumus G. [d] componemus Jens. [e] collationis *id.* [f] quam G. *cum nota parvæ lacunæ, quæ tamen non capit supplementum Burm.* artem compos. qua demum eloquentia perfecta sit. [g] profecerunt G. [h] enim *inf.* G. Jens. [i] *om.* Jens. [l] fuerint G.

15. *Illum decet*] Orator, qualis erat Cicero, arrogantiæ accusari non debet, si quid in Graccho corrigat.

16. *in quantum adhuc profecerant*] Quantum in reliquis paullatim profecerunt, tantum hac etiam in re progressi sunt: non mirum, parum eos fuisse compositos, qui in cæteris etiam partibus non multum profecerant.

16. *Cicero persuaserit*] Qui v. g. Orat. 44, ipsum Thucydidem negat vitasse concursum vocalium et hiulcum atque asperum, quod inde oriatur, ne Platonem quidem: sed fugisse ait Demosthenem. Et c. 52. *Qui Isocratem maxime mirantur, hoc in ejus summis laudibus ferunt, quod verbis solutis numeros primus adjunxerit* &c. Sed hanc sententiam non undique probat; verum *inveniendi principem* facit Thrasymachum, eumque cum Gorgia numeris jam ante aliquanto usos, observat. Add. Brut. c. 17. ubi Lysiam et Hyperidem *composuisse* et *coagmentasse* verba negat. Si rem bene consideres, nulla fere inter Fabium et Ciceronem pugna fuerit. Neque enim, puto, negavit Cicero, numerosam esse alioquin Thucydidis orationem, quod ostendit Dion. Halic. de constr. c. 18. Sed hoc ait Orat. 65. *Si quæ veteres illi (Herodotum dico, et Thucydidem, totamque eam ætatem) apte numeroseque dixerunt; ea non numero quæsito, sed verborum collocatione ceciderunt.* Τὸ μετροειδὲς fugisse Thucydidem ait Demetrius περὶ ἑρμην. s. 184. qui tamen numerosæ orationis exempla a Thucydide repetit s. 39, et alias.

atque rarum lætioribus numeris corrumpendum erat. Per-
didisset enim gratiam, quæ in eo [m] maxima est, simplicis
atque inaffectati [n] coloris: perdidisset fidem quoque. Nam [o]
scribebat aliis, non ipse dicebat; ut oportuerit esse illa
rudibus et incompositis similia: quod ipsum [p] *compositio*
est. Et [q] historiæ (quæ currere debet ac ferri) minus 18
convenissent intersistentes [r] clausulæ, et debita actionibus
respiratio, et cludendi inchoandique sententias ratio. In
concionibus quidem etiam similiter cadentia quædam, et
contraposita deprehendas. In Herodoto vero cum omnia 19
(ut ego quidem sentio) leniter fluunt, tum ipsa διάλεκτος
habet eam [s] jucunditatem, ut latentes etiam [t] numeros
complexa videatur. Sed de propositorum diversitate post
paullum. Nunc, quæ prius iis, qui recte componere vo-
lent, discenda [u] sint. Est igitur ante omnia *oratio* alia
vincta [x], atque *contexta*: *soluta* alia, qualis in sermone et
epistolis: nisi cum aliquid supra naturam suam tractant,
ut *de philosophia*, *de republica*, similibusque [z]. Quod non 20
eo dico, quia non illud quoque solutum habeat suos quos-
dam, et forsitan difficiliores etiam pedes: neque enim aut
hiare semper vocalibus, aut destitui temporibus volunt
sermo et epistola: sed non fluunt, nec cohærent, nec ver-
ba de [a] verbis trahunt; ut potius laxiora in his vincula,
quam nulla sint. Nonnumquam in caussis quoque mino- 21
ribus decet eadem simplicitas, quæ non nullis [b], sed aliis
utitur numeris, dissimulatque eos, et tantum communit
occultius. At illa connexa series tres habet formas: 22
Incisa, quæ κόμματα dicuntur: *Membra*, quæ κῶλα: et πε-
ρίοδον, quæ est vel *ambitus*, vel *circumductum*, vel *continua-
tio*, vel *conclusio*. In omni porro compositione tria sunt [c]
necessaria, *ordo*, *junctura*, *numerus*. Primum igitur *de or-
dine*. Ejus observatio in verbis est singulis, et contextis. 23

[m] etiam *ins.* G. [n] inaffecti Jens. [o] ipse *ins. id.* [p] ipsam compositionem. Et G. [q] *om.* Jens. [r] insistentes G. Jens. *quod probat Lieb.* [s] etiam *iid.* [t] in *iid.* [u] dicenda sunt Jens. *Posterius recte, arbitror.* [x] juncta Jens. *in* G. *non potest discerni*, juncta *an* vincta *sit?* [z] similibus Jens. [a] *om.* G. [b] *Sic V. C. Almel. et erat ita legendum contra omnes libros.* [c] genera *ins.* Jens. *pro* necessaria *ponit* G.

20. *destitui temporibus*] Intellige, brevibus longisque inter se alternantibus.

21. *communit occultius*] Metaphoram inesse huic verbo arbitror ductam a viis, quæ etiam occulte possunt *muniri*, si fundamentis e solido lapide profundius jactis arena vel glarea injiciatur, quæ cum temere videatur jacere vel ibi nata esse, cursum facilem et inoffensum præstat vehiculis.

Singula sunt, quæ diximus[d] ἀσύνδετα. In his cavendum est[e], ne decrescat oratio, et fortiori subjungatur aliquid infirmius, ut *sacrilego fur*, aut[f] *latroni petulans*. Augeri enim debent sententiæ, et insurgere: ut optime Cicero, *Tu*, inquit, *istis*[g] *faucibus*, *istis lateribus*, *ista gladiatoria totius corporis firmitate*. Aliud enim majus alio supervenit. At si cœpisset a toto corpore, non bene ad latera fauces-
24 que descenderet. Est et alius naturalis ordo, ut *viros ac feminas*, *diem ac noctem*, *ortum et occasum* dicas potius, quam retrorsum. Quædam ordine permutato fiunt supervacua, ut *fratres gemini:* nam si præcesserint[h] *gemini*, *fratres* addere non est necesse. Illa[i] nimia quorumdam fuit observatio, ut *vocabula verbis*, *verba* rursus *adverbiis*,
25 *nomina appositis*[l] et *pronominibus* rursus essent priora. Nam fit contra quoque frequenter non indecore. Necnon et illud nimiæ est[m] superstitionis, ut quæque sint[n] tempore, ea facere etiam ordine priora: non quin[o] frequenter fit hoc melius, sed quia interdum plus valent ante gesta,
26 ideoque levioribus superponenda sunt. *Verbo sensum cludere*, multo, si compositio patiatur, optimum est. In verbis enim sermonis vis inest. At[p] si id asperum erit, cedat hæc[q] ratio numeris, ut fit[r] apud summos Græcos Latinosque oratores frequentissime. Sine dubio enim omne, quod non cludet, *hyperbaton* est: ipsum hoc inter tropos
27 vel figuras, quæ sunt virtutis[s], receptum est. Non enim ad pedes verba dimensa sunt: ideoque ex loco transferuntur in locum, ut jungantur, quo congruunt maxime: SICUT in structura saxorum rudium etiam[t] ipsa enormitas invenit, cui applicari, et in quo possit insistere. Felicissimus tamen sermo est, cui et rectus ordo, et apta junctura, et cum his numerus opportune cadens contin-
28 git[u]. Quædam vero transgressiones et longæ[x] sunt ni-

[d] ἀσύνδετα dicimus G. *recte, puto*. [e] *om*. G. [f] ut G. [g] istis faucibus *om*. Jens. [h] præcesserit G. *recte, judice Liebio quoque*. præcesserunt Jens. [i] quoque *ins*. Jens. [l] apposita pronom. esse G. [m] *om*. G. [n] fit ordine G. [o] *Sic* G. quia Jens. [p] Et Jens. *om*. G. [q] *om*. G. [r] fit Jens. [s] virtutes G. [t] et Jens. [u] contigit *id*. [x] longe sunt minus G.

24. *diem ac noctem*] Videas tamen interdum, quasi habito ad Ebræam traditionem respectu, noctem præposuisse. V. g. Cic. de Orat. 1, 61. *Remotisque ceteris studiis—in hoc uno opere—noctes et dies urgeatur*. De poetis taceo, quos carminis lex hic cogit.

24. *fratres gemini*] Nimiam esse hanc quoque observationem, et subtilius ista quam verius disputari, exemplis ostendit Burmannus.

mis, ut in ſuperioribus diximus libris, et interim etiam
compoſitione vitioſæ, quæ in hoc ipſum petuntur, ut ex-
ſultent atque laſciviant: quales illæ Mæcenatis, *Sole et
aurora rubent plurima. Inter ſacra movit aqua fraxinos.
Ne exſequias quidem unus inter miſerrimos viderem meas.*
Quod inter hæc peſſimum eſt, quia in re triſti ludit com-
poſitio. Sæpe tamen eſt vehemens aliquis ſenſus in ver- 29
bo: quod ſi in media parte ſententiæ latet, tranſiri in-
tentione, et obſcurari circumjacentibus ſolet; in clauſula
poſitum aſſignatur auditori, et infigitur: quale eſt illud
Ciceronis, *Ut tibi neceſſe eſſet in conſpectu populi Romani
vomere poſtridie*[z]. Transfer hoc ultimum, minus valebit. 30
Nam totius ductus hic eſt quaſi mucro, ut per ſe fœdæ[a]
vomendi neceſſitati, jam nihil ultra exſpectantibus, hanc
quoque adjiceret deformitatem, ut cibus teneri non poſſet
poſtridie. Solebat Afer Domitius trajicere in clauſulas 31
verba tantum aſperandæ compoſitionis gratia, et maxime
in procemiis: ut pro Cloantilla, *Gratias agam continuo.*
Et pro Lælia, *Eis utriſque apud te judicem periclitatur Læ-
lia.* Adeo refugit teneram delicatamque modulandi vo-
luptatem, ut currentibus[b] per ſe numeris, quo[c] eos inhi-
beret, [d] objiceret. Amphiboliam[e] quoque fieri vitioſa 32
locatione verborum, nemo eſt, qui neſciat. Hæc arbitror,
ut in brevi, de ordine fuiſſe dicenda: qui ſi vitioſus eſt,
licet et juncta[f] ſit, et apte cadens oratio, tamen merito
incompoſita[g] dicatur. Junctura ſequitur. Ea[h] eſt in
verbis, inciſis, membris, periodis. Omnia namque iſta et
virtutes et vitia in complexu habent. Atque ut ordinem 33
ſequar, primum quæ[i] imperitis quoque ad reprehenſionem
notabilia videntur, id eſt, quæ[l], commiſſis inter ſe verbis
duobus, ex ultima[m] prioris, ac prima ſequentis ſyllaba,
deforme aliquod nomen efficiunt. Tum vocalium con-
curſus: qui cum accidit, hiat, et interſiſtit, et quaſi labo-

[z] *om.* G. Jenſ. [a] fœda vom. neceſſitas *iid. quod probat Liebius: non ego.* [b] occurrentibus Jenſ. [c] qui G. *pulchre, caſu ſexto.* [d] et *inſ.* G. [e] amphibologiam Jenſ. [f] vinciat (vincat Jenſ.) ac ſit (fit Jenſ.) aperte G. Jenſ. [g] compoſita G. [h] *om.* G. Jenſ. *et Voſſ. 2. probatque Liebius.* [i] ſunt *inſ.* Jenſ. *vid. not.* [l] qua G. [m] fine *inſ.* Jenſ.

29. *illud Ciceronis*] Phil. 2, 25. Cæterum quem *ductum* hic vocat, *tractum* dixit 4, 2, 118: Franci hodie ita *tractum* appellant, *trait.* Paullo aliter ponit 4, 2, 53, *ductum quendam rei credibilis*, ubi Galli uterentur ſuo *tour.*

33. *primum quæ imperitis*] Verbum *ſunt*, quod expunxit hic Regius, tranſponendum erat hoc modo, *Primum ſunt, quæ imperitis* &c. Ita nihil hic ſuſpenſum aut hiulcum, aut aliunde ſupplendum erit.

rat oratio. Pessime longæ, quæ easdem inter se literas
34 committunt, sonabunt. Præcipuus tamen erit hiatus earum, quæ cavo aut patulo maxime [n] ore efferuntur. *E*, plenior [o] litera est, *I*, angustior: ideoque obscurius in his vitium. Minus peccabit, qui longis breves subjiciet, et adhuc, qui præponet longæ brevem. Minima [p] est in duabus brevibus offensio. Atque cum aliæ [q] subjunguntur aliis, perinde [r] asperiores erunt, prout oris hiatu simili
35 aut diverso pronuntiabuntur. Non tamen id, ut crimen ingens, expavescendum est, ac [s] nescio [t] negligentia in hoc, an solicitudo sit pejor. Inhibeat enim necesse est hic metus impetum dicendi, et a potioribus avertat. Quare ut negligentiæ pars est hoc pati, ita humilitatis ubique perhorrescere, nimiosque non immerito in hac cura putant omnes Isocratem secutos, præcipue [u] Theopompum. At Demosthenes et Cicero modice respexerunt ad [x] hanc par-
36 tem. Nam et coeuntes literæ, quæ συναλοιφὴ dicitur [z], etiam leniorem [a] faciunt orationem, quam si omnia [b] verba suo fine cludantur; et nonnumquam hiulca etiam decent, faciuntque ampliora quædam: ut, *Pulchra oratione acta omnino* [c] *jactare:* tum [d] longæ per se, et velut opimæ [e] syllabæ aliquid etiam medii [f] temporis inter vocales, quasi
37 intersistatur [g], assumunt. Qua de re utar Ciceronis potissimum verbis, *Habet*, inquit, *ille tamquam hiatus et concursus vocalium molle quiddam, et quod indicet non ingratam negligentiam de re hominis magis, quam de verbis, laborantis.* Ceterum consonantes quoque, eæque [h] præcipue, quæ sunt asperiores, in commissura verborum rixantur, et S

[n] maximo *id.* [o] planior G. Jens. *et plur. ap. Bur. quod probo: vid. not.* [p] Nimia Jens. [q] alia *id.* [r] proinde *id.* [s] at G. [t] an Jens. [u] præcipueque *id.* [x] in G. Jens. [z] dicuntur et *iid.* [a] leviorem Jens. [b] *om. id.* [c] oratio G. [d] tuum Jens. [e] optimæ G. Jens. [f] mediis temporibus *iid.* [g] insistatur G. [h] *om.* Jens. earum G.

34. *cavo aut patulo ore*] *Cavo* O et V, *patulo* A. Quod deinde E *plenior* litera vocatur, vereor ne securius Regii conjecturam secuti sint viri eruditi. Mihi retinenda videtur antiqua lectio, *E planior est litera*, h. e. facilius media apertura oris exiens, nec pandendo illi ut A, neque contrahendo ut O vel V vim quasi adferens. *Lenior*, quod Rollino placuit, non damnarem, si libri tam *plenior* haberent, quam habent *planior*. *Plenior* vel ideo non placet, quod E cum A comparata *plenior* dici, si aures habeo, non potest.

36. *suo fine cludantur*] Si vox in vocalem exiens excipiatur ab alia, quæ et ipsa a vocali incipiat; prior illa interdum non suo fine clauditur, sed coit et coalescit cum sequente: hæc enim est συναλοιφὴ, quæ vox a pigmentis inter se commixtis et coeuntibus tracta, ad hanc disciplinam commode translata est.

37. *Ciceronis*] Orat. c. 23.

ultima[i] cum *X* proxima, quarum tristior etiam, si binæ
collidantur, stridor est: ut[k], *Ars*[l] *studiorum*. Quæ fuit 38
caussa et Servio (ut dixi) subtrahendæ *S* literæ, quoties
ultima esset, aliaque[m] consonante susciperetur: quod re-
prehendit Lauranius[n], Messala defendit. Nam neque
Lucilium putant uti eadem ultima, cum dicit, *Serenu'*[o]
fuit, et, *dignu'*[p] *loco*[q]. Quinetiam[r] Cicero in Oratore 39
plures antiquorum tradit sic locutos. Inde *belligerare*,
po'[s] *meridiem*: et illa[t] Censorii[u] Catonis, *Die'*[x] *hanc*, æ-
que *M* litera in *E* mollita: quæ in veteribus libris re-
perta mutare imperiti solent: et, dum librariorum in-
sectari volunt inscitiam, suam confitentur. Atqui eadem 40
illa litera, quoties ultima est, et vocalem verbi sequentis
ita contingit, ut in eam transire possit, etiam si scribitur,
tamen parum exprimitur: ut, *Multum ille*, et, *Quantum
erat*, adeo ut pene cujusdam novæ literæ sonum reddat.
Neque enim eximitur, sed obscuratur, et tantum[z] aliqua
inter duas vocales velut nota est, ne ipsæ coeant. Viden- 41
dum etiam, ne syllabæ[a] verbi prioris ultimæ sint primæ
sequentis. Id ne quis præcipi miretur, Ciceroni in epi-
stolis excidit, *Res mihi invisæ*[b] *visæ sunt, Brute*. Et in
carmine,

[i] litera G. [k] *om.* Jens. [l] vas G. vastudiorum Jens. [m] alia quæ Jens. [n] Lunarius G. [o] Serenus G. Jens. [p] dignus *iid.* [q] joco Jens. [r] Quod etiam Jens. Quod et G. [s] per G. Jens. [t] *om.* Jens. [u] Censorini *id.* [x] die. e. hanc *id.* die hac G. [z] tamen Jens. [a] syllaba—ultima sit prima G. Jens. *quod probat etiam Liebius.* [b] *om.* Jens.

37. *S ultima cum X*] Quid si inverso ordine legamus *x ultima cum s?* Hujus enim concursus exempla sunt plurima, ut *exspecto*, *exsolvo*, *exstinguo*, in quibus sequentem *S* omittere solent etiam: *Exercitus Xerxis*, et *ars Xenocratis* asperrimum quid habent, fateor: sed nescio an propter propria aliquot Græcorum nomina laboraverit Quinctilianus.

38. *ut dixi*] Ubi dixerit? et quid proprie dixerit? frustra adhuc quæsitum est a viris doctis. Et totus hic locus a melioribus libris aut ingeniis felicioribus opem exspectat.

39. *Cicero in Oratore*] Adscribamus et nos locum e c. 48. *Quinetiam, quod jam subrusticum videtur, olim autem politius, eorum verborum, quorum eædem erant postremæ duæ literæ, quæ sunt in* optumus, *postremam literam detrahebant, nisi vocalis insequebatur*— vita illa dignu' locoque, *non*, dignus &c.

41. *ne syllabæ verbi*] Videtur parum referre ad sententiam, utrum singulari numero hic locus legatur, an plurium. Sed exempla Fabii docent, de plurium repetitione illum agere. Cæterum hanc vel unius, vel plurium etiam syllabarum repetitionem et quasi παρήχησιν non evitarunt, sed adfectarunt, non poetæ modo, sed etiam oratores, præsertim Cicero. Congessit talia Broukhusius ad Tib. 1, 1, 3.

O fortunatam natam me Consule Romam.

42 Etiam monosyllaba, si plura sunt [c], male continuabuntur: quia necesse est compositio multis clausulis concisa subsultet. Ideoque etiam brevium verborum ac nominum vitanda continuatio, et ex diverso quoque longorum: afferunt enim quamdam dicendi tarditatem. Illa quoque vitia sunt ejusdem loci, si cadentia similiter et similiter desinentia, et eodem modo declinata, multa [d] jungantur.
43 Nec [e] verba quidem verbis, aut nomina nominibus, similiaque [f] his continuari decet: cum virtutes etiam ipsæ tædium pariant [g], nisi gratia varietatis [h] adjutæ. Membrorum, incisorumque [i] junctura non eo [l] modo est observanda, quo verborum, quamquam et [m] in his extrema et
44 prima *coeunt*. Sed plurimum refert *compositionis*, quæ quibus anteponas [n]. Nam et, *vomens frustis esculentis, vinum redolentibus, gremium suum et totum tribunal implevit:* et

[c] *om.* G. [d] *om.* G. [e] Ne G. Jens. [f] similia quoque G. [g] patiantur G. Jens. [h] veritatis Jens. [i] vitiorumque *id.* [l] eodem G. [m] *om.* G. Jens. [n] anteponam G.

42. *monosyllaba*] Observatio hæc Latinæ et Græcæ linguæ propria, male ad alias extenditur ab Is. Vossio de viribus rhythmi et cantu carm. p. 42. it. 50. De Germanica itemque Anglica aliter se rem habere, dubitari non potest. Neminem sane, etiam Latine et Græce doctum, hoc nomine offendunt versiculi Lutheri ex noto cantico, *Er sprach zu mir, halt dich an mich, Es soll dir iezt gelingen*, quia 12 monosyllaba continuantur.

43. *extrema et prima coeunt*] *Extrema* incisi vel membri præcedentis junguntur, et ita *coeunt* primis incisi vel membri sequentis. Sed cum tamen intercedat distinctio quædam sive brevis pausa, non ita sentitur, si quid vel geminetur, vel junctura obscenum sensum efficiat.

44. *vomens frustis*] Ex Phil. 2, 25. Hic *gremium* recte præcedit, sequitur, quod multo majus est, *totum tribunal:* contra se res habet, sr audimus Fabium, in proximo ex orat. pro Archia c. 8. ubi post *saxa* et *solitudines* sequuntur demum *bestiæ*. Nimirum Cicero compositionis decorem antehabuit veræ rationi, quæ vult id quod gravius est postponi. Hanc Fabii mentem, recepta adhuc lectione obscuratam, multo lucidius exprimi, si legatur, ut nunc restituimus, nemo, credo, dubitat. Sed levior fuit Tullius, si rerum et naturæ ordinem condonavit crepitaculis numerorum: ad ignoscendum facilis Quinctilianus, si hoc indulsit Ciceroni. Verum enimvero jam vidit Victorius V. L. 13, 16, verbis, *saxa atque solitudines voci respondent*, non majus quiddam et illustrius contineri, sed minus longe illo altero, *bestiæ sæpe immanes:* Prius enim ad resultantem vocis imaginem pertinere, quam echo vocamus; alterum ad exempla bestiarum cantu se passarum demulceri. Fontem erroris in Quinctiliano non aperit, quem putarim eum esse, quod Orphei fabulam præ oculis fuisse Ciceroni putavit, *non bestias modo* carminibus suis, *verum etiam saxa et silvas* trahentis; cujus tamen nullum hic vestigium est.

contra (nam frequentius utar iisdem diversarum quoque rerum exemplis, quo sint magis familiaria) *Saxa atque solitudines voci respondent, bestiæ sæpe immanes cantu flectuntur, atque consistunt.* Magis id[o] insurgebat, si verteretur: 45
nam[p] plus est, *saxa*, quam *bestias commoveri:* vicit[q] tamen compositionis decor. Sed transeamus ad numeros. Omnis *structura* ac *dimensio* et *copulatio vocum* constat aut numeris (numeros ῥυθμὸς accipi volo) aut μέτρῳ, id est, dimensione quadam. Quod etiam si[r] constat utrumque pedibus, habet tamen non simplicem differentiam. Nam 46
rhythmi, id[s] est, numeri, spatio temporum constant: *metra* etiam ordine: ideoque alterum esse quantitatis videtur, alterum qualitatis. Ῥυθμὸς aut par est[t], ut *dactylus:* unam enim syllabam parem brevibus habet. Est quidem 47
vis eadem et aliis pedibus, sed nomen illud tenet: (*Longam* esse duorum temporum, *brevem* unius, etiam pueri sciunt) aut sescuplex[u], ut *pæon:* cujus vis est ex longa et tribus brevibus: quique ei contrarius, ex tribus brevibus et longa, vel alio quoquo modo[x] tempora tria ad duo relata sescuplum faciunt: aut duplex, ut *iambus:* nam est ex[z] brevi et longa: quique est ei contrarius. Sunt hi et metrici 48

[o] *om.* G. Jens. [p] *Sic* G. Jens. etsi *inf. Regius e conj. vid. not.* [q] *Sic* G. *et al. ap. Bur. probante etiam Liebio.* inest tamen compositioni Jens. *et al.* [r] *om.* Jens. [s] in numero G. Jens. [t] *om.* Jens. [u] sexcuplex Jens. sescuplum G. [x] ut *inf.* G. [z] et G.

45. *numeros ῥυθμὸς accipi volo*] Nimirum *numeros* Latini etiam appellant ordinem, et alternationem quasi temporum, brevium et longorum, qualis etiam sine toni differentia est v. g. in tympanorum sono, in saltantium, in vibrantium arma, in artificum quorundam simul opus facientium motibus, fabrorum v. g. ferrum in incude formantium, vietorum doliis adigentium circulos, triturantium frumenta flagellis rusticorum, quibus vel laboris molestiam solantur, vel æqualiter operas inter se dividunt. Hoc numerorum genus hic ῥυθμὸν, quasi tu concinnitatem quandam aut motus proportionem dicas, vocat. Vid. quæ supra monuimus ad 1, 10, 22: et lege in primis Dionysium Halic. de construct. c. 17 et 18. Hic enim disertissimus omnium videtur: sic facilius intelliges deinde tum Fabium nostrum, tum quæ habent alii vel Musici, ut Quinctilianus-Aristides lib. 1. p. 33. Meib. quem vertit vitiose satis Martianus Capella: vel rhetores, ut Ruffinus apud Pithœum p. 313. sqq. vel Grammatici, ut Marius Victorinus p. 2484. Putsch. Plenissime autem hanc veterum doctrinam, pene obsoletam hodie, tractavit Jovita Rapicius principio operis de numero oratorio. Nos pauca adnotabimus, sine quibus nempe obscurum esse Quinctilianum lectoribus plerisque arbitrabimur.

47. *vis eadem aliis*] Nempe Spondeo, et Anapæsto, et Amphibrachy. Sed qui de rhythmo solo præcipiunt, illi hos etiam dactyli nomine comprehendunt, ut docet mox §. 48.

pedes: sed hoc interest, quod *rhythmo*[a] indifferens est[b], *dactylusne*[c] ille priores habeat[d] breves, an sequentes. Tempus enim solum[e] metitur, ut a sublatione ad positionem iisdem sit[f] spatiis pedum. [g] In versu pro *dactylo* poni non poterit *anapæstus* aut *spondeus*: nec *pæon*[h] eadem
49 ratione a brevibus incipiet ac desinet. Neque solum alium pro alio pedem metrorum ratio non recipit, sed ne dactylum quidem, aut forte spondeum alterum pro altero. Itaque si quinque continuos dactylos, ut sunt in illo,

Panditur interea domus omnipotentis olympi,

50 confundas, solveris versum. Sunt et illa discrimina, quod *rhythmis* libera spatia, *metris* finita sunt[i]; et his certæ clausulæ, illi, quo modo cœperant, currunt usque ad μεταβολὴν, id est, transitum[l] in aliud genus rhythmi: et quod *metrum* in verbis modo, *rhythmus* etiam in corporis
51 motu est. Inania quoque tempora *rhythmi* facilius accipient, quamquam hæc et in metris accidunt: major tamen illic licentia est, [m] ubi tempora etiam animo metiuntur, et pedum et digitorum ictu intervalla signant, et † quibusdam notis, atque æstimant, quot breves illud spatium habeat: inde τετράσημοι[n], πεντάσημοι, et deinceps

[a] rhythmos Jens. [b] *om.* G. [c] dactylos: ne Jens. [d] habet G. Jens. [e] *Sic* G. *et Vall. ap. Ascens.* sonum *rel.* [f] *om.* G. Jens. [g] Proinde alia ad dimensionem in versu Jens. versuum G. [h] penes eandem rationem G. Jens. [i] *om.* Jens. [l] Id *ins.* G. Id est *ins.* Jens. [m] et *ins.* G. † et *hoc inserui, sensu exigente: loquitur de notis musicorum et rhythmicorum scripto expressis.* [n] tetrasmoe pentasmoe Jens. τετρασημεῖον πεντασημεῖον G. τετράσημον, πεντάσημον. Deinceps *rel.*

48. *a sublatione ad positionem*] Ἄρσιν et Θέσιν Græci dixerant, eaque, ut et ipsum *pedis* nomen a saltantium motibus deduxerant: v. g. qui dactylos saltat, duo tempora in *sublatione pedis* consumit, totidem in *positione* &c.

49. *solveris versum*] Quod non fieret, si verbis singulis singuli constarent pedes, v. g. *Carmina mollia, lævia, languida, ludere tento.*

50. *rhythmis libera spatia*] Et hoc e saltandi rationibus intelligitur. Potest vel una Minuta (*Menuet*) vel partes, ejus quæcunque, continuari quem ad finem volueris, modo *pedes* serventur iidem musici, quibus βάσεις, sive *passus* respondent.

51. *Inania tempora*] Redundantia, quæ dissimulantur, ut in eo qui vocatur hodie *stilus recitativus*, ubi verbis tempora accommodare licet. conf. mox §. 89.

51. *inde τετράσημοι*] Ante omnia meminerimus, quod statim docet etiam Fabius, σημεῖον esse tempus unum. Eadem nempe vox σημεῖον punctum mathematicum notat. Adscribamus locum Aristidis Quinctiliani p. 32. Meibom. Πρῶτος μὲν οὖν ἐστι χρόνος ἄτομος καὶ ἐλάχιστος, ὃς καὶ σημεῖον καλεῖται.—σημεῖον δὲ καλεῖται διὰ τὸ ἀμερὴς εἶναι· καθὸ καὶ οἱ γεωμέτραι τὸ

longiores fiunt percuſſiones. Nam σημεῖον tempus eſt[o] unum. In compoſitione orationis certior, et magis om- 52
nibus aperta ſervari debet dimenſio. Eſt igitur in pedibus. Et metrici quidem pedes adeo reperiuntur in oratione, ut in ea frequenter non ſentientibus nobis omnium generum excidant verſus; [p] contra nihil, quod [q] proſa ſcriptum, [r] non redigi poſſit in quædam verſiculorum ge-

[o] eſt. Unde in G. [p] *Sic* G. Et *inſ. al.* [q] *Sic* G. Jenſ. eſt *al.* [r] *Sic* G. Jenſ. quod *inſ. al.*

παρά σφισιν ἀμερὲς, σημεῖον προσηγόρευσαν. Jam intelligitur, quæ ſint *percuſſiones* (*pedes*, *tactus* hodie vocant) τετράσημοι aut πεντάσημοι, *aut deinceps longiores*, uſque ad πεντεκαιεικοσίσημον, quod eſt apud Ariſtidem p. 35. Ita ſcilicet legendum eſſe et diſtinguendum, cum ipſa res nos monuit, tum confirmavit lectio, quam ſupra poſuimus, Jenſoniana, quæ illud quidem ſatis indicat, ultimam ſyllabam habuiſſe οι.

52. *certior—dimenſio*] In metris indulgetur et condonatur aliquid de pronuntiatione verborum, v. g. circa mutæ et liquidæ concurſum, poſitionemque aliam: *in compoſitione* autem *orationis*, quæ metro adſtricta non ſit, ſervatur dimenſio naturalis, quæ certior ob id ipſum apertiorque.

52. *excidant verſus*; *contra nihil*] De verſu in proſa excidente copioſiſſime Voſſ. Rhet. 4, 4, 3. et quos laudat Fabric. B. L. To. 2. p. 746. Locus claſſicus Cic. Orat. c. 56. Add. infra ſ. 72. Cæterum revocavi antiquam lectionem, temere mutatam a Regio: eamque hic explicatiorem dare conabor: Metricos pedes in oratione reperiri, duabus rebus intelligitur, primo quod excidunt verſus imprudentibus, deinde quod, ſi id agamus, nihil proſa oratione ſcriptum non poteſt redigi in verſus diverſorum generum vel integros, vel in quædam certe membra verſiculorum. Sed hic res nobis nonnunquam eſt cum Grammaticis moleſtis, qui non moroſa minus diligentia rhythmos et pedes exigunt et dinumerant in oratoribus, quam in Lyricorum carminibus factum eſt, v. g. a Mario Victorino de metris Horatianis p. 2610. Putſch. a Scholiaſtis Pindaricis &c. Et ſunt ſane de hoc genere pluſcula apud ipſum Halicarnaſſenſem Dionyſium περὶ συνθ. c. 18. ubi initium Demoſthenis pro Corona expendit. Et poteſt talis Grammaticus provocare ad ipſum Ciceronem, h. m. *At Cicero* &c. Argumentaretur autem ita, *Numerus* et *rhythmus* ſunt idem; jam numeris alligat orationem Cicero: ergo rhythmis. Sed propoſitionem non ſimpliciter concedit Fabius: *Rhythmi* ſunt *numeri*, ſed non contra omnes *numeri* ſunt iidem *rhythmi*. Interim cum non ſit nomen commodius, *numeros* etiam vocemus rhythmicum illud, muſicum illud et poeticum in oratione. Poteſt hoc tanto magis poſtulare Fabius, quod etiam ῥυθμὸς ita nonnunquam accipitur a Græcis, ut ſonorum illud ſignificet, et quidquid percipit auditor, etiam cum ſignificationem vocis neſcit. Sic Lucian. in vitar. auct. p. 382, ubi Stoici Emtor doceri petit, quid ſit σύμβαμα, παρασύμβαμα, cauſam interſerens, οὐκ οἶδ' ὅπως ἐπλήγην ὑπὸ τοῦ ῥυθμοῦ τῶν ὀνομάτων. Et ipſe Ariſtoteles Rhet. 3, 8, 5. ὁ τοῦ σχήματος τῆς λέξεως ἀριθμὸς ῥυθμός ἐστιν. Hanc ſi quis ſeriem tenuerit, locus, qui multum alioqui negotii faceſſit hominibus non indoctis, ſatis erit perſpicuus. Sed nunc ad ſingula.

53 nera vel[s] in membra. Sed in[t] adeo molestos incidimus grammaticos, quam[u] fuerunt, qui Lyricorum quædam[x] carmina in varias mensuras coegerunt. At Cicero frequentissime dicit, totum hoc constare *numeris*, ideoque reprehenditur a quibusdam, tamquam orationem ad *rhyth-*
54 *mos* alliget. Nam sunt numeri *rhythmi*, ut et ipse constituit, et secuti eum Virgilius, cum dicit,

——— *Numeros memini, si verba tenerem:*

et Horatius,

——— *Numerisque fertur*[y]
Lege solutis.

55 Invadunt ergo hanc inter ceteras vocem, *Neque enim Demosthenis fulmina tantopere vibrarent*[z] *illa, nisi numeris contorta ferrentur*[a]. In quo si hoc sentimus *rhythmis contorta*, dissentio. Nam *rhythmi*, ut dixi, neque finem habent certum, nec ullam in contextu varietatem, sed, qua cœperunt sublatione ac[b] positione, ad finem usque decurrunt: ora-
56 tio non descendit ad strepitum digitorum. Id[c] quod Cicero optime videt, ac testatur frequenter, se, quod numerosum sit, quærere: ut magis non ἄῤῥυθμον[d], quod esset

[s] *Sic* G. Jens. *et MSS. puto omnes.* vel in membra *om. reliqui de conjectura Regii.* [t] tam immodestos G. Sed etiam in molestos incidimus Grammaticos, quorum fuerunt, qui membra, velut Lyricorum *&c. conj. Burman.* [u] quorum Jens. [x] quorundam G. [y] feratur Jens. *male.* [z] vibratus dicitur Jens. [a] ferantur *id.* [b] ad positionem usque G. positionem *etiam* Jens. [c] et quæ G. Jens. [d] ἄρυθμον, *credo, omnes. Sed alterum analogia poscit et perpetuus Græcorum usus,* v. g. Quinct. Aristidis 1. p. 33. *Interim ex illo* Arythmon *etiam apud Martianum Capellam aliquoties: quin sic editur Arist. Rhetor.* 3, 8, 1.

53. *totum hoc constare numeris*] V. g. Orat. 60. *Si numerus orationis quæritur qui sit; omnis est: sed alius alio melior atque aptior. Si locus; in omni parte verborum. —Si, ad quam rem adhibeatur; ad delectationem: si, quando; semper: si, quo loco; in tota continuatione verborum.*

54. *Virgilius*] Ecl. 9, 45. Horat. Od. 4, 2, 11. *Neque enim Demosth.* Cic. Orat. 70.

55. *si hoc sentimus*] Si hunc locum Ciceronis ita intelligimus, ut *numeris contorta* idem valeat, quod *rhythmis contorta*; dissentit Fabius; negatque adeo, hic *rhythmum* et *numerum* esse unum idemque: quatenus nempe paullo ante §. 50 rhythmum definivit, ut non solum pedum collectionem proportione quadam inter se temperatorum notet, sed illam eorundem pedum continuationem sine certo fine ad μεταβολὴν usque seu mutationem generis procurrentem: quod optime ex tympanotribarum, frumenta flagellantium, et cæterorum, quos ad §. 45 diximus, rhythmis intelligitur. Hoc genus rhythmi merito excludit ab oratione Fabius, quod non modo suavitatem habiturum non esset, sed molestiam ex ipsa uniformitate adferret.

56. *non ἄῤῥυθμον — quam rhythmum*] De lectione quid mihi vide-

inſcitum atque agreſte, quam rhythmum [e], quod poeti-
cum eſt, eſſe compoſitionem velit, ſicut etiam quos palæ-
ſtritas eſſe nolumus, tamen eſſe nolumus eos, qui dicun-
tur ἀπάλαιςροι [f]. Verum ea, quæ efficitur ex pedibus, æ- 57
qua concluſio, nomen aliquod deſiderat. Quid ſit igitur
potius, quam [g] *numerus*, et oratorius numerus, ut enthy-
mema rhetoricus ſyllogiſmus? Ego certe, ne in calum-
niam cadam, qua ne M. quidem Tullius caruit, poſco hoc
mihi, ut, cum pro compoſito dixero *numerum*, et ubicum-
que jam [h] dixi [i], *oratorium* dicere intelligar. *Collocatio* 58
autem verba jam probata, et electa [k], et velut aſſignata
ſibi debet connectere: nam vel [l] dura inter ſe [m] commiſſa
potiora ſunt inutilibus. Tamen et eligere quædam, dum
ex iis, quæ idem ſignificent, atque idem valeant, permi-
ſerim: et adjicere dum non otioſa: et detrahere, dum
non neceſſaria: ſed et [n] figuris [o] mutare et caſus et nume-
ros, quorum varietas, frequenter gratia compoſitionis ad-
ſcita, etiam [p] ſine numero ſolet eſſe jucunda. Etiam ubi 59
aliud ratio, aliud conſuetudo poſcit, utrum volet, ſumat
compoſitio, *Vitaviſſe* vel *vitaſſe*, *Deprebendere* vel *depren-
dere*. [q] Coitus etiam ſyllabarum non negabo, et quid-

[e] *Sic* G. Jenſ. εὔρυθμον *al. ex conj. credo Regii. Si ſit ex Codd. malim* ἔῤῥυθμον. *vid. not.* [f] a palæſtra Jenſ. ἀπάλαιςοι *Cicero.* [g] *om.* G. [h] *om.* G. [i] dixero G. [k] edocta G. [l] velut dum G. [m] *om.* G. Jenſ. [n] *om. iid.* [o] figuras G. [p] et G. [q] Nam *inſ. conj. Liebius.*

retur, ſupra indicatum eſt. Jam adſcribendus eſt Dionyſii locus, qui unice hanc Fabii doctrinam, lectionemque adeo noſtram confirmat. Eſt autem laudati jam ſæpius περὶ συνθέσ. c. 25, p. 228. Upt. Ἡ λέξις ὅμοια περιλαμβάνουσα μέτρα, καὶ τεταγμένους σώζουσα ῥυθμοὺς, κατὰ ςίχον, ἢ περίοδον, ἢ ςροφὴν διὰ τῶν αὐτῶν σχημάτων περαινομένη, καὶ τοῦτο μέχρι πολλοῦ ποιοῦσα, ἔῤῥυθμός ἐςι καὶ ἔμμετρος, καὶ ὀνόματα κεῖται τοιαύτῃ τῇ λέξει μέτρον καὶ μέλος· ἡ δὲ πεπλανημένα μέτρα καὶ ἀτάκτους ῥυθμοὺς (hi ſunt *numeri*, ut Cicero eos accepit l. c. *numeri innumeri*) ἐμπεριλαμβάνουσα, καὶ μήτε ἀκολουθίαν ἐμφαίνουσα αὐτῶν, (quæ eſt in omni genere carminis) μήτε ὁμοζυγίαν, μήτε ἀντιςροφὴν, (quæ ſunt in Lyricis) εὔρυθμος μέν ἐςιν, ἐπεὶ πεποίκιλταί τισι ῥυθμοῖς· οὐκ ἔῤῥυθμος δὲ, ἐπειδὴ οὐχὶ τοῖς αὐτοῖς οὐδὲ κατὰ τὸ αὐτό. Τοιαύτην εἶναι δή φημι πᾶσαν λέξιν ἄμετρον, ἥτις ἐμφαίνει τι ποιητικὸν καὶ μελικόν· ᾗ δὴ καὶ τὸν Δημοσθένη κεχρῆσθαί φημι. Hic igitur apparet, εὔρυθμον non potuiſſe hic ponere Fabium, quippe quæ virtus orationis numeroſæ eſt, quod diſerte ait Ariſt. Rhet. 3, 8, 17: ſed vel ἔῤῥυθμον, unde, in majuſculis præſertim literis, ΕΥΡΥΘΜΟΝ ortum, vel, ut diſerte libri optimi habent, *rhythmum*. Compoſitio non debet eſſe *rhythmus*, ſed habere poteſt ac debet quiddam rhythmicum, ne ſit ἄῤῥυθμος. Hoc idem docet Ariſtoteles Rhet. 3, 8, 1: hoc Cicero Orat. 65. ext. hoc ipſa ſimilitudo de palæſtra indicat, ſumta ex Cic. Orat. 68. ubi ἀπάλαιςος habent editiones optimæ: et ſane melius videtur, ut ſit ſimile centum aliis a tertia perſona præteriti ductis, ἄγευςος, ἀθέαρςος, ἀγεωμέτρητος, ἄπρακτος κ. τ. λ.

60 quid ſententiis aut eloquentiæ[r] non nocebit. Præcipuum tamen in hoc opus eſt, ſcire quod[s] quoque loco verbum[t] maxime quadret. Atque is optime componet, qui hoc ſolum componendi gratia faciet. Ratio vero pedum in oratione eſt multo, quam in verſu, difficilior: primum, quod *verſus* paucis continetur, *oratio* longiores habet ſæpe circuitus: deinde, quod *verſus* ſemper ſimilis ſibi eſt, et una ratione decurrit: *orationis* compoſitio niſi varia eſt[u], et
61 offendit[x] ſimilitudine, et affectatione[z] deprehenditur. Et in omni quidem corpore, totoque (ut ita dixerim) tractu, numeris inſerta eſt[a]. Neque enim loqui poſſumus[b], niſi e ſyllabis brevibus ac longis, ex quibus pedes fiunt. Magis tamen et deſideratur in clauſulis, et apparet: primum, quia ſenſus omnis habet ſuum finem, poſſidetque naturale intervallum, quo a ſequentis initio dividatur: deinde, quod aures, continuam vocem ſecutæ, ductæque velut prono decurrentis orationis flumine, tum magis judicant,
62 cum ille impetus ſtetit, et intuendi tempus dedit. Non igitur durum ſit neque abruptum, quo animi velut reſpirant ac reficiuntur. Hæc eſt ſedes orationis, hoc auditor exſpectat, hic laus omnis declamat[c]. Proximam[d] clauſulis diligentiam poſtulant initia: nam et ad hæc intentus
63 auditor eſt. Sed eorum facilior ratio eſt. Non enim cohærent aliis[e], nec præcedentibus ſerviunt, ſed[f] novum exordium ſumunt[g]; cum illa, quamlibet ſit compoſita, ipſam gratiam perdat, ſi ad eam rupta via veniamus. Namque cum[h] ſit, ut videtur, ſevera Demoſthenis com-

[r] elocutione elucebit G. [s] quid Jenſ. [t] verborum G. Jenſ. [u] *om*. G. [x] offendet Jenſ. [z] affectione *id*. [a] *om. id*. [b] poſſunt G. [c] declamatoris *conj. Burm. quid ſi* et clamor, *i. e. plauſus?* [d] Proxima G. [e] ſed præced. G. *et plur. ap. Bur.* [f] ſed novum *om*. G. [g] ſumant cum ea qualibet ſit enim compoſita ipſa gratia perdent, ſi ad ea rupta vis veniemus G. [h] cur ſicut Demoſthenis vera videtur comp. G. Jenſ.

63. *præcedentibus ſerviunt*] Hunc uſum verbi, quo relationem aliquam ad integrum conſtituendum ſignificat, declaramus ad Plin. ep. 1, 3, 1. it. 5, 6, 23.

63. *cum illa, quamlibet ſit*] Debebat, ſi obſequi Grammaticæ legibus de relatis voluiſſet, plurium numero uti, *cum illæ quamlibet ſint compoſitæ* &c. Reſpicit enim ad clauſulas.

63. *ſevera Demoſthenis compoſ.*] *Severa*, id eſt, caſtigata, accurata: eſt autem in principio orationis pro Cteſiphonte, ſeu corona ſua. Laudat eodem nomine et expendit Dionyſius Halic. c. 25. p. 236. ſq. Alter locus Demoſthenis eſt ex Philipp. 3. p. 46, B. Ὁ γὰρ οἷς ἐγὼ ληφθείην ταῦτα πράττων καὶ κατασκευαζόμενος, οὗτος ἐμοὶ πολεμεῖ κἂν μήπω βάλλῃ μηδὲ τοξεύῃ. Ciceronis prior locus eſt pro Cœlio c. 26. *Archipiratam* in clauſula ponit Verr. 5, 27. *Unum, te prætore, horruiſſent Apronium, terreſtrem Archipiratam.* Verba, *non*

positio, πρῶτον μὲν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῖς θεοῖς εὔχομαι πᾶσι ϗ πάσαις: et illa, quae ab uno (quod sciam) Bruto minus probatur, ceteris placet, κἂν μήπω[i] βάλλῃ, μηδὲ τοξεύῃ: non[k] desunt, qui Ciceronem carpant in his, *Familiaris cœperat esse balneatori*, et, non minus dura[l] *archipiratæ*: nam[m] *balneatori* et *archipiratæ* idem finis est, qui πᾶσι ϗ πάσαις, et[n] qui μηδὲ[o] τοξεύῃ: sed propria[p] sunt, ideo severiora[q]. 64
Est in eo quoque nonnihil, quod hic singulis verbis bini 65
pedes continentur, quod etiam in carminibus est permolle: nec solum ubi quinæ syllabæ nectuntur, ut in his, *Fortissima Tyndaridarum*: sed etiam ubi[r] quaternæ, cum versus cluditur *Apennino*, et *armamentis*, et *Oriona*[s]. Qua- 66
re hoc[t] quoque vitandum est, ne plurium syllabarum[u] verbis utamur in fine. Mediis quoque non ea modo cura sit, ut inter se cohæreant[x], sed ne pigra, ne longa sint: ne, quod nunc maximum[z] vitium est, brevium contextu resultent, ac sonum reddant pene puerilium crepitaculorum. Nam ut initia clausulæque plurimum momenti[a] 67
habent, quoties incipit sensus, aut desinit: sic in mediis quoque sunt quidam conatus, qui leviter intersistunt[b], UT currentium pes[c] etiam si non moratur, tamen vestigium facit. Itaque non modo membra atque incisa bene inci-

[i] μήτω βαλλομην αὖ τὸ ζῆν G. [k] non def. qui *om.* Jens. [l] *Vid. leg.* duro. [m] nam—archip. *om.* G. Jens. [n] *om.* Jens. [o] αὖ τὸ ζῆν G. [p] priora G. Jens. [q] veriora G. [r] *om.* G. Jens. [s] Orione Jens. [t] hic G. Jens. [u] his *inf. iid.* [x] cohæreat G. [z] maxime G. [a] morati G. [b] insistunt G. Jens. [c] concurr. G.

minus dura (malim *duro*) sunt judicium eorum, qui reprehendunt Ciceronem.

64. *sed propria—severiora*] Si ita dedit Fabius, quod dubium reddit indicata supra varietas, *propria* vocavit nomina *balneatori* et *archipiratæ*, i. e. accommodata et necessaria adeo huic orationi, ut supersederi illis non potuerit; et ob id ipsum *severiora*, hoc est, magis eminentia, et ferientia oculos; ut *colores austeri* sunt, qui lumine vivaci perstringunt visum. Vid. Salm. ad Solin. p. 140. sq. Sic f. 97. de Dochimo pede *stabilis in clausulis et severus*. Sic ipsum, quod modo laudavimus, *austera* compositionis epitheton est infra f. 128, et convenit cum αὐστηρᾷ ἁρμονίᾳ Halicarnassensis Dionysii c. 22. Certe ad *tristitiam* referri hic *severiora* non possunt, cum statim *permolle* de eadem re dicatur.

65. *Fortissima Tyndaridarum*] Est Hor. Sat. 1, 1, 100. De *Apennino* bene monuit, qui diligentissimus est in requirendis et indicandis Fabii testimoniis, Philander, respici ad Persii 1, 1, 95. ubi de numero et junctura etiam disputatur. Laudat idem Ovid. Met. 2, 226. *Armamentis* Ovid. Met. 11, 456. *Oriona* Virg. Æn. 3, 517. Lucan. 1, 665. it. 9, 836.

66. *brevium contextu resultent*] Ut fiant Pyrrhichii, destinati armatis saltationibus numeri. Sic f. 83, 88, 91. it. 10; 2, 16.

pere atque cludi [d] decet, sed etiam in iis, quæ non dubie contexta [e] sunt, nec respiratione utuntur, spiritum [f] susti-
68 nemus. Quis enim dubitet, unum sensum et unius spiritus esse, *Animadverti, judices, omnem accusatoris orationem in duas divisam esse partes?* tamen et duo prima verba, et tria proxima, et deinceps duo rursus, ac tria, suos quasi numeros habent. Illi [g] velut occulti gradus: sicut apud
69 *rhythmicos* æstimantur. Hæ particulæ, prout sunt *graves, acres, lentæ, celeres, remissæ, exsultantes*; proinde id [h], quod ex illis conficitur, aut *severum*, aut *luxuriosum*, aut *qua-*
70 *dratum*, aut *solutum* erit [i]. Quædam etiam clausulæ sunt claudæ atque pendentes, si relinquantur; sed sequentibus suscipi ac sustineri solent: eoque facto, vitium, quod erat in fine, continuatio emendat. *Non* [l] *vult P. R. obsoletis criminibus accusari Verrem:* durum, si desinas: sed cum est continuatum iis, quæ sequuntur, quamquam natura ipsa divisa sint, *Nova postulat, inaudita desiderat:* salvus
71 est cursus. *Ut adeas, tantum dabis:* male cluderet: nam et trimetri versus pars ultima est: excipit, *Ut cibum vestitumque introferre liceat, tantum:* præceps adhuc, firmatur
72 ac sustinetur ultima [m], *Recusabat nemo.* Versum [n] in oratione fieri, multo fœdissimum [o] est, totum; sicut [p] etiam in parte, deforme: utique si pars posterior in clausula deprehendatur, aut rursus [q] prior in ingressu. Nam quod [r] est contra, sæpe etiam decet, quia et [s] cludit [t] interim optime [u] prima pars versus, dum intra paucas syllabas, præ-
73 cipue senarii atque octonarii. *In Africa fuisse*, initium se-

[d] includi G. Jens. [e] cont. sunt *om.* G. [f] *Sic* G. *it. Vallæ liber et Voss.* 2. illi vel occulti gradus. quis *rel.* [g] *Sic iidem.* spiritum sicut *rel.* [h] idem G. [i] *om.* G. [l] Nollet G. Nondum Jens. [m] *om.* G. [n] Verrem omne fieri G. nemo in oratione fieri Jens. [o] fidissimum Jens. [p] sed *id.* sunt G. [q] visus G. versus Jens. [r] quidem contra G. [s] *om.* G. [t] et *inf.* G. Jens. [u] *om.* G.

67. *Spiritum sustinemus*] Cum auctores hujus mutationis, quam supra indicavi, habeam non infitiandos, nihil opus esse videtur aliud ad probandam eam arbitris idoneis, nisi ut utramque rationem ipsi inter se comparent, et utra candidior, id est dignior Fabio videatur, existiment.

68. *Animadverti*] Principium orationis pro Cluentio. *Non vult P. R.* Cic. Verr. 5, 44. *Ut adeas* ibid. 45.

72. *Versum fieri*] Vid. ad s. 52.

72. *quia et cludit*] Huic *et* post longum satis intervallum respondet s. 74 *Et ultima.* Sic supra 6, 3, 40, *Et a Cicerone—Et Cælius.* Sic 11, 1, 46. sq. Sic Cicero Orat. 70, pr. *Quantum autem sit apte dicere, experiri licet, si aut compositi*—deinde post longum intervallum et exempla aliquot, *aut si alicujus inconditi arripias dissipatam* &c. Sæpe ita Noster.

narii est, primum pro Quin. Ligario caput cludit. *Esse videtur* [x], nunc [z] nimis frequens, octonarium inchoat. Talia [a] sunt Demosthenis, *πᾶσι καὶ πάσαις· ϗ πᾶσιν ὑμῖν· ὅσην* [b] *εὔνοιαν*, et totum pene principium. Et ultima versuum initio conveniunt orationis: *Etsi vereor, judices:* et, 74
Animadverti, judices. Sed initia initiis non conveniunt. T. Livius hexametri exordio cœpit, *Facturusne operæ pretium sim*. Nam ita edidit [c], estque melius, quam quo modo emendatur. Nec [d] clausulæ clausulis: ut Cicero, *Quo* 75
me vertam, nescio, qui trimetri finis est: [Trimetrum] et, *Pro misero dicere liceat*. [Sex enim pedes, tres percussiones habent.] Pejus claudit finis hexametri: ut Brutus in epistolis, *Neque enim* [e] *illi malunt habere tutores aut de-* 76

[x] videatur G. Jens. [z] *Sic Obr.* Nam *al. præced. puncto.* jam *conj. Bur.* [a] alia G. [b] *ὅσ. εὔν. om.* G. [c] editum est Jens. [d] Nam G. *male.* † *quæ inclusi, glossam arbitror. vid. not.* [e] *om.* G.

73. *primum caput*] Hoc est, primam periodum paucissimorum, duorum forte, versuum.

73. *Esse videtur, nunc nimis*] Illa clausula Ciceroni amata *esse videatur*, quæ nunc nimis frequenter adhibetur, (vid. 10, 2, 18,) *octonarium* inchoat: hunc, credo, nominat, quia licentiam majorem habet, et facilius non-iambos in sedes priores præsertim admittit. Talia, h. e. imitatorum importunitati exposita, sunt Demosthenis formulæ, quas hic laudat Noster, et totum pene orationis pro Corona, ex quo desumtæ sunt, exordium. Adponamus primum caput, ne opus sit ad alium librum transire, cognoscere volentibus, *Πρῶτον μὲν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, θεοῖς εὔχομαι πᾶσι καὶ πάσαις, ὅσην εὔνοιαν ἔχων ἐγὼ διατελῶ τῇ τε πόλει ϗ πᾶσιν ὑμῖν, τοσαύτην ὑπάρξαι μοι παρ' ὑμῶν εἰς τουτονὶ τὸν ἀγῶνα*. Expendit Dion. Halic. c. 25, p. 236, Upton.

74. *Etsi vereor*] Initium Milonianæ. *Animadverti judices* principium pro Cluentio.

74. *T. Livius*] Putat Ryckius ad Tac. An. 1. pr. non temere hoc factum a Livio; nec a Sallustio, qui bellum Jugurthinum a Spondaico incepit, *Bellum scripturus sum, quod populus Romanus*; nec ab ipso adeo Tacito, cujus prima Annalium verba sunt, *Urbem Romam a principio Reges habuere*. Et sane difficile est ad credendum, tribus scriptoribus principibus id excidisse in ipso principio, ubi attentio solet esse et cura maxima.

75. *Quo me vertam*] Cic. pro Lig. c. 1. ut et illud alterum *Pro misero*. Cæterum quæ inclusi, ea glossam esse hominis grammatici, liquido mihi constat. *Trimetrum* non vocavit Fabius hæc verba sola, *Pro misero dicere liceat*: quæ pars trimetri sunt. Deinde non inculcavit profecto hic trimetri descriptionem Fabius: sed adscripsit aliquis eo tempore, quo docendi erant talia lectores Fabii. Cæterum illam ipsam de *διποδίαις*, *tribusque* adeo *senarii percussionibus*, a quibus *trimeter* vocatur, doctrinam revocavit quasi ex longa oblivione, et ad Terentii fabulas integras omnes magno sane literarum beneficio applicavit Ric. Bentleius, e cujus disciplina ita signanda fuerint hæc commata, *Quó me vértam néscio*: et, *Pro mísero dícere líceat*.

ſenſores, quamquam[f] *ſciunt placuiſſe Catoni.* Illic minus[g] ſunt notabiles, quia hoc genus ſermoni[h] proximum eſt. Itaque[i] et verſus hi fere excidunt, quos Brutus ipſo[l] componendi ductus[m] ſtudio ſæpiſſime facit, non raro Aſinius, ſed etiam Cicero nonnumquam, ut in principio ſtatim orationis in Lucium Piſonem, *Pro dii immortales,*
77 *quis*[n] *hic illuxit dies?* Non minore autem cura vitandum eſt, quidquid ἔρρυθμον[o]: quale eſt apud Salluſtium, *Falſo queritur de natura ſua.* Quamvis enim vincta ſit, tamen ſoluta videri debet oratio. Atqui[p] Plato, diligentiſſimus compoſitionis, in Timæo, prima ſtatim parte, vitare iſta
78 non potuit. Nam et initium hexametri ſtatim invenias[q], et Anacreontion[r] protinus colon efficias, et ſi velis trimetron, et quod duobus pedibus et parte, πενθημιμερὲς[s] a Græcis dicitur: et hæc omnia in tribus verbis; ut[t] Thucydidis ὑπὲρ[u] ἥμισυ Κᾶρες ἐφάνησαν[x], ex molliſſimo rhythmorum[z] genere excidat[a]. Sed quia orationem[b] omnem
79 conſtare pedibus[c] dixi, aliqua de iis quoque: quorum no-

[f] quam conſtituunt G. *et Almel.* [g] nimiis G. [h] ſermonis G. [i] Ita et verſus hic G. [l] ipſe G. [m] durus G. *quod probat Liebius.* [n] qui G. Jenſ. [o] empiomon G. *et al. ap. Bur. conjecit etiam Liebius* ἔρρυθμον, *et ſic dedit Capper. vid. ad ſ.* 56. εὔρυθμον *al. quod repugnat ſententiæ.* [p] Atque G. [q] invenies G. [r] Anacetion G. [s] ἥμισυ δίπης G. Voſſ. 2. *quod ſapit librarium ſemidoctum, qui, cum Græca evanuiſſent, e Latinis ſupplere ea vellet.* [t] et G. Jenſ. [u] *Sic G. et ſic eſt ap. Thucyd.* ἐν ἐρύμασι *al.* [x] illis timor *inſ.* G. illis tioremorum genere *Voſſ.* 2. [z] morum G. [a] *Sic* G. excitant *al.* [b] omnem Oratoriam G. [c] *om.* G. Jenſ.

77. *quidquid* ἔρρυθμον] Sic legendum eſſe non dubitabit, qui et lectionis varietatem, et, quæ ad ſ. 56 ex Halicarnaſſenſi Dionyſio protulimus, conſideraverit. Τὸ εὔρυθμον (h. e. numeroſa oratio) adeo non eſt vitandum, ut potius ſtudioſe conſectandum ſit oratori: ſed vitandum eſt τὸ ἔρρυθμον, h. e. rhythmis et metris plane adſtricta, poematis inſtar oratio.

77. *non potuit*] Aut non voluit potius, arbitror. Verba, quibus incipit Timæum, hæc ſunt: Εἷς, δύο, τρεῖς· ὁ δὲ δὴ τέταρτος ἡμῖν, ὦ φίλε Τίμαιε, ποῦ τῶν χθὲς μὲν δαιτυμόνων, τανῦν δὲ ἑςιατόρων; Hic Hexametri initium eſt εἷς, δύο, τρεῖς· ὁ δὲ δή. Anacreontion colon fiet, ſi omiſſa prima voce ſumas, δύο, τρεῖς· ὁ δὲ δὴ τέταρτος. Trimetron erit δύο, τρεῖς· ὁ δὲ δὴ τέταρτος ἡμῖν (aut ut iambus fiat, ἄμμιν) ὦ. Πενθημιμερὲς eſt ipſum illud Hexametri initium. Sed quod *hæc omnia in tribus verbis* fieri ait, non intelligo, niſi per ſynecdochen *tria* dixit pro pauciſſimis.

78. *ut Thucydidis*] Locus eſt 1, 8. Δήλου δὲ καθαιρομένης—καὶ τῶν θηκῶν ἀναιρεθεισῶν, ὅσαι ἦσαν τῶν τεθνεώτων ἐν τῇ θήκῃ, ὑπὲρ ἥμισυ Κᾶρες ἐφάνησαν. Cæterum h. l. ita interpretor; Ita numeroſus eſt et modulatus Platonis locus, *ut Thucydidis* illud nobile alias comma ὑπὲρ ἥμισυ *excidat ex molliſſimo rhythmorum genere,* nec amplius tanquam exemplum rhythmi molliſſimi in proſa oratione laudari debeat a Grammaticis ac rhetoribus: cum multo mollius ſit illud Platonicum.

mina quoniam [d] varia esse traduntur [e], constituendum est [f], quo quemque [g] appellemus. Et quidem Ciceronem sequar, (nam is [h] eminentissimos Græcorum est secutus) excepto quod pes tres [i] syllabas non videtur excedere: quamquam ille *pæone* [l] *dochimoque*, quorum prior in quatuor, secundus in quinque excurrit [m], utatur. Nec tamen 80
ipse dissimulat, quibusdam *numeros* videri, non *pedes*: nec immerito. Quidquid enim supra tres [n] syllabas habet, id ex pluribus est pedibus. Ergo cum constent quatuor pedes [o] binis, octo ternis: *spondeum* longis duabus; *pyrrhichium*, quem alii *periambum* vocant, brevibus; *iambum* brevi longaque; huic contrarium e longa et brevi, *choreum* nos, non [q] ut alii *trochæum*, nominemus. Ex iis ve- 81
ro, qui ternas syllabas habent, *dactylum* longa duabusque brevibus; huic temporibus parem, sed retroactum, appellari constat *anapæston*. Media inter longas brevis faciet *amphimacrum*, sed frequentius ejus nomen est *creticus*.
Longa inter breves, *amphibrachys*; duabus longis brevem 82
sequentibus, *bacchius*; totidem [r] longis brevem præcedentibus, huic [s] contrarius *palimbacchius* erit [t]. Tres breves *trochæum* [u], quem *tribrachyn* [x] dici volunt, qui choreo [z] *trochæi* nomen imponunt; totidem longæ *molosson* efficiunt. Horum pedum nullus non in orationem venit: 83
sed quo quique sunt temporibus pleniores, longisque syllabis magis stabiles, hoc [a] graviorem faciunt orationem, breves celerem ac mobilem. Utrumque locis utile. Nam et illud, ubi opus est velocitate, tardum et segne, et hoc, ubi pondus exigitur, præceps ac resultans, merito damnetur. Sit in hoc quoque aliquid fortasse momenti, quod 84

[d] quæ G. quam Jens. [e] tradunt Jens. [f] *om.* G. [g] quæque G. [h] emissos *ins.* G. *et Voss. Fuit, credo,* emissos *compendium scribendi, quod mansit una cum explanatiore scriptura.* [i] trisyllabas G. Jens. *fuit nempe* tris syllabas. [l] pæan dochimioque G. [m] excurri putatur G. Jens. [n] trysillabas id est ex pl. G. et Jens. *fuit* tris syllabas. [o] pedibus G. *Sic* G. hunc *ins. al.* [q] *om.* G. [r] huic bis G. [s] huic contr. *om.* G. [t] erat G. [u] choreum G. [x] tribacchum G. [z] orichæo troci G. [a] hi Jens. iis G.

79. *pæone dochimoque*] Quorum ille tribus brevibus et una longa constat, et pro varia positione longæ illius primus, secundus &c. vocatur, ac proinde diversimode in pedes binos dissyllabos dividi potest: hic vero, si Diomedem audias p. 479, Putsch. ex anapæsto et iambo junctis constat; apud Ciceronem autem Orat. 64 extr. *brevi, duabus longis, brevi, longa,* i. e. iambo et amphimacro. Sed fatetur nimirum ipse l. c. Tullius, *Pæon, quod plures habeat syllabas, quam tres, numerus a quibusdam, non pes habetur.*

83. *resultans*] Vid. paullo ante ad §. 66.

et longis longiores, et brevibus ſunt breviores ſyllabæ: ut, quamvis neque plus duobus temporibus, neque uno minus habere videantur [b], (ideoque in metris omnes breves longæque [c] inter ſe obſeſſæ [d] ſunt pares) lateat tamen neſcio quid [e], ſi [f] quidquam ſuperſit [g], aut deſit. Nam verſuum propria conditio eſt, ideoque in his quædam [h]
85 etiam communes. Veritas vero, quia patitur [i] æque bre-

[b] videatur G. [c] quæ longæ Kapp. G. 2. [d] ob ſeſe ſunt pares latæ. Attamen Kapp. Jenſ. inter ſe obeſſe ſint pares late attamen neſcio ſi G. 2. [e] *om.* G. Kapp. Jenſ. [f] quaſi *conj. Werlh.* [g] ſupereſt Kapp. [h] quidem G. [i] pariter G. Kapp. breviter G. 2.

84. *et longis longiores*] Dionyſ. Halic. περὶ συνθέσ. ὀνομ. ſ. 15, p. 104. Upton. Μήκους ϗ βραχύτητος συλλαβῶν οὐ μία φύσις· ἀλλὰ ϗ μακρότεραί τινές εἰσι τῶν μακρῶν, ϗ βραχύτεραι τῶν βραχειῶν κ. τ. λ. Exemplo illud deinde monſtrat prioris ſyllabæ in ὁδὸς, ῥόδος, τρόπος, στρόφος· quæ brevis ubique, ſed brevior in τρόπος quam in στρόφος, et ſic per tres retro gradus. Eadem ex Latinis copioſe tractat Marius Victorinus Artis Gram. l. 1, p. 2481. Putſch. qui Muſicos in hoc diſſentire ait a metricis, quod illi *brevi breviorem et longa longiorem* dicant *poſſe ſyllabam fieri*, hi negent: quos tamen Muſici etiam exemplis refellant metricorum pedum &c. Et ſane in metris verſuum illud diſcrimen negligitur, ubi ſyllabæ brevi unum tempus adſignatur, duo autem longæ, ſine diſcrimine ſubtiliori.

84. *inter ſe obſeſſæ*] Utcunque interpretari liceat hæc verba, ut interpretatur muſarum omnium coreuſum Werlhofius, uni metro incluſæ, ut altera alteram quaſi obſeſſam teneat, nec evagari ultra legem patiatur: fateor tamen, me in his Fabii verbis deſiderare Fabium, et optare, ut inveniatur codex aliquis, qui habeat vel ita, *inter ſeſe cenſentur pares*, vel melius.

84. *lateat tamen neſcio quid*] Latet etiam hic, me quidem fugit, neſcio quid. Werlhofius ita expedit, ut pro *ſi* legat *quaſi*, hoc intellectu, ut, licet pares videantur ſyllabæ, tamen occulta quædam vis in illis lateat, *quaſi* in alteris *quidquam ſuperſit, aut deſit* in alteris.

84. *propria conditio*] Ut ſupra 1, 5, 27. *Mihi videtur conditionem mutare.* Mar. Victorin. p. 2480. Putſch. *Syllaba poſitione longa loci conditione vim ſuæ proceritatis non obtinens.*

84. *quædam etiam communes*] Ego interpretabar; ancipites, nunc longæ, prout verſus poſtulat, nunc breves, quales ſunt natura breves, ante mutam cum liquida, item *i* in fine quarundam diſſyllabarum. Sed Werlhofius cum reſpectu ad ea, quæ ſequuntur, *communes* vult eſſe, quæ de ſe impertiant aliquid proximis ſyllabis.

85. *Veritas vero, quia*] *Veritas*, h. e. natura ipſius rei, de qua agitur, τὸ ὄν. Hic vero iterum laboro, nec perſpicio (qui forte ſtupor meus eſt, ſed cum pluribus tamen communis) quomodo cohæreat illud *quia* cum his, quæ ſequuntur. Quid enim? num ex eo, quod vocalis naturam ſuam retinet, ſive ſola ſit, ſive in poſitione, ſequitur, in dimenſione pedum brevem vocalem propter duas conſonantes proximas produci poſſe? Equidem non video nexum. Quid ſi igitur tenui mutatione legamus, *Veritas igitur quum patiatur—certe in dimenſione* &c. Sic pro cauſſali periodo habebimus conceſſivam.

vem esse vel longam vocalem, cum est[l] sola, quam cum[m] eam consonantes una pluresve[n] præcedunt: certe in dimensione pedum syllaba, quæ est brevis, insequente alia vel brevi, quæ tamen duas primas consonantes habeat, fit longa: ut,

Agrestem tenui musam meditaris avena,

nam[o] licet *gre* brevis, facit[p] tamen longam *A* priorem. Dat igitur illi aliquid ex suo tempore: quo modo, nisi 86
habeat[q] plus, quam quæ brevissima, qualis ipsa[r] esset detractis consonantibus? nunc unum tempus accommodat priori, et unum accipit a sequente, ita duæ natura breves, positione[s] sunt temporum quatuor. Miror autem in hac 87
opinione doctissimos homines fuisse, ut alios pedes ita eligerent, alios damnarent, quasi ullus esset, quem non sit necesse in oratione deprehendi. Licet enim[t] *pæonem* sequatur Ephorus, inventum a Thrasymacho, probatum ab Aristotele, *dactylumque*, ut temperatiores[u] brevibus ac longis; fugiat *spondeum*[x] et *trochæum*, alterius tarditate[z], 88
alterius celeritate damnata[a]; et *herous*[b], qui est idem *dactylus*, Aristoteli amplior, *iambus* humanior videatur;

[l] et solam Kapp. est sōlam G. 2. *om.* G. [m] *om.* G. [n] plures breves Kapp. G. 2. [o] Brevem gre G. A brevis gre Jens. [p] faciet Jens. [q] habet G. [r] illa G. [s] compos. G. [t] igitur periambum G. [u] temperatum G. temperatos Jens. [x] spondeum et *om.* G. Jens. [z] tarditatem G. etenim *ins.* G. Jens. [a] damnat G. [b] choreus G.

85. *Agrestem tenui*] Error aliquis intercessisse videtur vel librarii, qui versum ab auctore inceptum ex Ecl. 6, 8, continuarit ex Ecl. 1, 2, ubi tamen legitur *Silvestrem:* vel ipsius Fabii ex memoria citantis et miscentis duo carmina. Si itaque versum integrum dare voluit, debebat *Agrestem tenui meditabor arundine musam.*

85. *gre brevis*] Nimirum *e* in syllaba *gre* breve est, quod exaudiebant aures Romanæ; nostræ jam non adsequuntur.

86. *temporum quatuor*] Atque adeo duabus longis pares, cum *gre*, licet ex metrica disciplina brevis sit ipsa, et unius adeo temporis, unum tamen tempus tribuat præcedenti *A*; sicut contra tempus unum accipit a sequenti syllaba, et ipsa alioquin brevi, *stem.*

87. *probatum ab Aristotele*] Quod docet etiam Demetrius περὶ ἑρμηνείας s. 39. Δεῖ δὲ ἐν τοῖς κώλοις τοῦ μεγαλοπρεποῦς λόγου τὸν προκαταρκτικὸν μὲν παίωνα ἄρχειν τῶν κώλων, τὸν καταληκτικὸν δὲ ἕπεσθαι·—τί ποτ᾽ οὖν Ἀριστοτέλης οὕτω διετάξατο;

87. *trochæum celeritate*] Semper meminerimus, *trochæum* nostro esse *tribrachyn*, quod hodie monere subinde opus est.

88. *Aristoteli amplior*] Rhet. 3, 8, 7. Τῶν ῥυθμῶν ὁ μὲν ἡρῷος σεμνὸς καὶ λεκτικὸς καὶ ἁρμονίας δεόμενος· ὁ δ᾽ ἴαμβος αὐτή ἐστιν ἡ λέξις ἡ τῶν πολλῶν· διὸ μάλιστα πάντων τῶν μέτρων ἰαμβεῖα φθέγγονται λέγοντες κ. τ. λ. Pulchre igitur Burmannus *humaniorem iam-*

trochæum ut nimis currentem damnet, eique *cordacis* [c] nomen imponat; eademque dicant Theodectes ac Theo-
89 phrastus, similia post eos Halicarnasseus Dionysius: irrumpent etiam ad [d] vicinos, nec semper illis *Heroo*, aut *Pæone* [e] suo, quem, quia versus [f] raro facit, maxime laudant, uti licebit. Ut sint tamen aliis alii crebriores, non *verba* facient, quæ neque augeri, neque minui, neque sicut modulatione produci aut corripi [g] possint; sed *trans-*
90 *mutatio* et *collocatio*. Plerique enim ex commissuris eorum vel divisione fiunt pedes: quo fit, ut iisdem verbis alii atque alii versus fiant: ut memini quemdam non ignobilem poetam ita lusisse [h],

Astra tenet [i] *cælum, mare classes, area messem.*

Hic retrorsum fit [l] *sotadeus*. Itemque *sotadeo* adjungat [m] retro trimetros [n]:

Caput exseruit mobile pinus repetita.

91 Miscendi ergo sunt, curandumque, ut sint plures, qui placeant [o], et circumfusi bonis deteriores lateant. Nec vero in literis syllabisque natura mutatur, sed refert, quæ cum qua [p] optime coeat. Plurimum igitur auctoritatis,

[c] chordacis G. [d] adjunctos Jens. adjutos G. [e] Pæane G. [f] versum G. [g] corrumpi G. [h] declarasse G. [i] tenent G. [l] fit G. *recte*. [m] adjuret G. Jens. [n] metros G. [o] placent Jens. [p] quaque G. Jens.

bum interpretatur sermoni hominum convenientem, et comparat cum Petronii c. 90, ubi *humane loqui* et *poetice* distinguuntur. Quod *Heroum* s. *dactylum*, a quo *Heroicum* carmen dicitur, λεκτικὸν vocavit Aristoteles, id non satis commode interpretantur *elegantem*. Sumitur enim cum respectu ad λέξιν, h. e. dictionem et sermonem consuetum, significatque adeo *sermoni aptum*; quod vel Horatiani *sermones* satis indicant, quos ille ob id ipsum ita vocavit, quod poetici nihil haberent præter metrum. Add. s. 110 et 131, ubi breves syllabæ sermoni aptiores.

88. *cordacis nomen*] Κορδακικώτερον appellat l. c. Videtur autem Fabius hic Ciceronem secutus, qui Orat. c. 57, *Trochæum*, inquit, *cordacem appellat*: accuratius omnino ad mentem Aristotelis *cordaci aptum* dixissent aut *cordacicum*. Cæterum de brevium syllabarum continuatione *exsultandi* verbum adhibere amat Noster: vid. ad s. 66.

88. *Halic. Dionys.*] Laudati jam sæpe operis s. 17.

89. *non verba facient*] Adscribamus et hic Dionysii locum l. c. p. 134. Τὰ ὀνόματα ἔγκειται τοῖς πράγμασιν ὡς ἔτυχεν· οἰκονομεῖν αὐτὰ χρὴ φιλοτέχνως, ᾗ διαλλάττειν τῇ χάριτι τῆς συνθέσεως τὴν ἀνάγκην, ἄλλως τε ᾗ πολλὴν τὴν ἄδειαν ἔχοντας· οὐδὲ γὰρ ἀπελαύνεται ῥυθμὸς οὐδεὶς ἐκ τῆς ἀμέτρου λέξεως, ὥσπερ ἐκ τῆς ἐμμέτρου.

90. *retrorsum fit sotadeus*] Meminit etiam supra 9, 4, 6. Tu vide ad 1, 8, 6.

ut dixi, et ponderis habent *longæ*, celeritatis *breves*: quæ, si miscentur quibusdam longis, currunt; si continuantur, exsultant. *Acres*[q], quæ ex brevibus ad longas insurgunt; 92
leniores[r], quæ a longis in breves descendunt. Optime incipitur a longis, recte aliquando a brevibus, ut, *Novum crimen, C.*[s] *Cæsar*: lenius[t], ut, *Animadverti, judices*[u]: quod initium[x] partitioni simile est, quæ celeritate gaudet.
Clausula quoque e longis firmissima est: sed cludent et[z] 93
breves, quamvis habeatur indifferens ultima. Neque enim[a] ego ignoro, in fine pro longa accipi brevem; quod videtur aliquid vacantis[b] temporis[c] ex eo, quod insequitur, accedere: aures tamen consulens meas, intelligo multum referre, utrumne *longa* sit, quæ cludit, an *pro longa*. Neque enim tam plenum est, *Dicere incipientem*[d] *timere*: quam illud, *Ausus est confiteri*. Atqui si nihil re- 94
fert, brevis an longa sit ultima, idem pes erit; verum nescio quo modo sedebit hoc, illud subsistet. Quo moti quidam, longæ ultimæ tria tempora dederunt, ut illud tempus, quod brevis ex longa accipit, huic quoque accederet. Nec solum refert, quis claudat, sed quis antecedat. Retrorsum autem neque[e] plus tribus, iique[f] si non 95
ternas syllabas habebunt, repetendi sunt: absit tamen poetica observatio; neque minus duobus: alioqui *pes* erit, non *numerus*. Potest tamen vel unus esse *dichoreus*, si unus est, qui constat[g] ex duobus choreis. Itemque 96
pæon, qui[h] est ex choreo et pyrrhichio, quem aptum initiis putant, vel contra, qui est e tribus brevibus et longa, cui clausulam assignant: de quibus fere duobus scriptores hujus artis loquuntur, alios[i] omnes,[l] quotcumque sint

[q] Acresque G. [r] levioresque G. [s] C. Cæsar *om.* G. [t] Levibus utamur Anim. G. [u] Scilicet (sed G.) pro Cluentio recte *inf.* G. Jens. *forte ex glossa.* [x] ejus *inf. iid.* [z] in *inf.* Jens. [a] *om.* G. [b] vocantis G. [c] tempori Jens. [d] inopinate G. [e] quæ G. Jens. [f] iis quæ G. [g] constet G. [h] quod G. Jens. [i] alii G. Jens. *vid. not.* [l] ut *inf.* G.

91. *exsultant*] Vid. ad s. 66, et add. 108. Illud *Novum crimen* est initium Ligarianæ; *Animadverti, judices*, habitæ pro Cluentio.

93. *in fine pro longa*] Vid. Cic. Orat. 64. *Nihil enim interest, dactylus sit extremus an creticus: quia postrema syllaba brevis an longa sit, ne in versu quidem refert.*

93. *Dicere incipientem timere*] Ex initio Milonianæ. *Ausus est confiteri* ex Ligarianæ principio.

94. *brevis ex longa*] Suntne hæc sana? Equidem melius intelligam, si legatur, *ex fine*, vel *ex clausula*, vel quid simile.

95. *neque plus tribus*] Cic. Orat. c. 64. *Hos cum in clausulis pedes nomino, non loquor de uno pede extremo: adjungo (quod minimum sit) proximum superiorem, sæpe etiam tertium.*

96. *alios omnes—orationem*] Legendus videtur, auctoribus quos

temporum, quæ [m] ad orationem [n] pertineant, *pæonas* ap-
97 pellant. Eſt et *dochimus*, qui fit ex *bacchio* et *iambo*, vel [o]
iambo et *cretico*, ſtabilis in clauſulis, et ſeverus. *Spondeus*
quoque, quo plurimum eſt Demoſthenes uſus, moram [p]
ſemper per [q] ſe habet: optime præcedet eum *creticus*, ut
in hoc, *De qua ego nihil dicam, niſi depellendi criminis*
cauſſa. Illud eſt, quod ſupra dixi, multum referre, unone
verbo pedes ſint duo comprehenſi, an uterque liber. Sic
enim fit forte, *Criminis cauſſa*: molle, *Archipiratæ*: mol-
98 lius, ſi tribrachys [r] præcedat, *facilitates, temeritates*. Eſt
enim quoddam in [rr] ipſa diviſione verborum latens tem-
pus, ut in pentametri medio ſpondeo, qui niſi alterius
verbi [s] fine, alterius initio conſtet, verſum non efficit.
Poteſt, etiam ſi minus bene, præponi anapæſtus, *Muliere*
99 *non ſolum nobili, verum etiam nota.* Tum anapæſtus et
creticus, iambus quoque, qui eſt utroque ſyllaba [t] minor:
præcedet enim [u] tres longas brevis. Sed et [v] ſpondeus
iambo recte præponitur, [x] *In armis fui.* Tum ſpondeus et
bacchius: ſic enim fiet ultimus dochimus [y], *Iiſdem* [z] *in*
100 *armis fui.* Ex iis, quæ ſupra probavi, apparet, moloſſon
quoque clauſulæ convenire, dum habeat ex quocumque
101 pede ante ſe brevem. *Illud ſcimus, ubicumque ſunt, eſſe*
pro nobis. Minus gravis erit ſpondeus [a], præcedente [b]
pyrrhichio: ut, *Judicii Juniani:* et adhuc [c] pejus priore
pæone: ut, *Brute, dubitavi:* niſi potius hoc eſſe velimus [d]

[m] qui G. [n] rationem Jenſ. [o] vel iambo *om. id.* [p] in Midiam G. in eodem Jenſ. [q] pre *id eſt* præ G. [r] tribachius G. [rr] *om.* G. [s] in fine—in initio Jenſ. [t] et ſi illis G. [u] *Vid. leg.* etiam. [v] *om.* G. Jenſ. [x] iiſdem *inſ. iid.* [y] dochmius Jenſ. [z] *om. iid.* [a] *om.* G. [b] ſe *inſ.* G. Jenſ. [c] ad hoc Jenſ. [d] volumus G.

ſupra laudavi, et interpretandus hic locus ita; *Alii auctores pedes omnes quotcumque ſint temporum*, i. e. quomodocumque ordinatorum, *quæ ad rationem* illam hemioliam, quæ eſt inter tria tempora totidem brevium ſyllabarum, et duo unius longæ, *pertineant, pæonas appellant*, nempe primum - ᴗ ᴗ ᴗ, ſecundum ᴗ - ᴗ ᴗ, tertium ᴗ ᴗ - ᴗ, et quartum denique ᴗ ᴗ ᴗ -

97. *et ſeverus*] Vid. ad ſ. 64. *De qua ego* ex Cœliana c. 13. De illo *Archipiratæ* itidem ſ. 64. *Muliere non ſolum* ex Cœliana c. 13. *In armis fui* pro Ligar. c. 3.

101. *Judicii Juniani*] Cic. pro Cluent. c. 1. *Brute, dubitavi* Orat. 1. In illo Craſſi, *Cur de perfugis*, cum etiam ſit apud Ciceronem Orat. c. 66, *comparant*: videri poteſt hunc locum inde emendandum, conſentiente præſertim Gothano. Sed Fabius vix patitur, qui numeret vocum *is, contra, nos* ſyllabas. Et tamen apud Ciceronem præcedit aliud ſimile verbum, *Cur clandeſtinis conſiliis nos oppugnant*, an et hoc mutabimus in *oppugnat*? Bene eſt, quod non agitur ſalus patriæ.

dactylum et bacchium. Duo spondei non fere conjungi
patiuntur: quæ in versu quoque notabilis[e] clausula est,
nisi[f] cum id fieri potest ex tribus quasi membris: *Cur de
perfugis nostris copias comparat*[g] *is contra nos?* una syllaba,
duabus, una. Ne dactylus quidem spondeo bene præpo- 102
nitur, quia finem versus damnamus: in fine orationis:
bacchius et cludit, et sibi jungitur, *Venenum timeres*[h].
Vitat[i] choreum, spondeum autem amat: ut non *Venena
timeres:* sed, *Virus timeres*. Contrarius[l] quoque qui est,
cludet, nisi si ultimam longam esse volumus: optimeque
habebit ante se molosson, ut, [m] *Et spinis respersum*; aut
bacchium, *Quod hic potest, nos*[n] *possemus*. Sed verius erit 103
cludere choreum præcedenti spondeo. Nam hic potius
est numerus, *Nos*[o] *possemus*: et, *Romanus sum*. Cludet et
dichoreus, si[p] pes idem sibi ipsi jungetur, quo Asiani sunt
usi plurimum: cujus exemplum Cicero ponit, *Patris dic-
tum sapiens temeritas filii comprobavit*. [q] Accipiet ante se 104
choreus[r] et pyrrhichium: *Omnes prope cives virtute, glo-
ria, dignitate superabat*[s]. Cludet et dactylus, nisi eum
observatio ultimæ creticum facit: ut[t], *Muliercula nixus
in litore*. Habebit ante bene creticum et iambum, spon-
deum male, pejus choreum. Cludit amphibrachus, *Q.* 105
Ligarium in Africa fuisse; si non eum malumus esse bac-
chium. Non optimus est trochæus, si ultima est brevis:
quod certe fit necesse est, alioqui quo modo cludet, qui
placet plerisque, dichoreus? Illa observatione ex trochæo
fit anapæstus. Idem trochæus præcedente longa fit pæon: 106
quale est, *Si potero*: et, *Dixit hoc Cicero, Obstat invidia*.
Sed hoc initiis dederunt. Cludit et pyrrhichius choreo
præcedente: nam sic[u] pæon est. Omnes ii, qui in bre-
ves excidunt, minus erunt stabiles: nec alibi fere satis
apti, quam ubi cursus orationis exigitur, et clausulis non
intersistitur. Creticus est initiis optimus: *Quod precatus*[x] 107

[e] nobilis G. [f] nec tunc G. [g] comparant contra G. *et ap. Cic.* [h] timere G. Jens. [i] vel Choreum et sp. ante amat ut venenum timeres. Cont. *iid.* [l] Contrario quoque quis cludet, nisi sit ultima G. [m] cibis *pro* ut et spinis G. Jens. *male.* [n] non *bis* G. [o] præcedentis pondere G. [p] *om.* G. Jens. si—jungetur *potest glossa videri.* [q] Vel *ins.* G. [r] choreum G. Jens. [s] superabit G. [t] de unica syllaba pro una *ins.* G. *ex glossemate.* [u] si pæan esset G. si *etiam* Jens. [x] deprecatus Jens.

102. *Venenum timeres*] Sunt ista sumta ex Cœliana c. 14. *Cur aut tam familiaris huic fuisti, ut aurum commodares, aut tam inimica, ut venenum timeres.* Itaque illud *Virus timeres* exemplum aliud est, quod de suo adjecit Fabius. *Quod hic potest* pro Ligar. 4, pr. *Muliercula nixus* Verr. 5, 33.

107. *Quod precatus*] Princ. pro

a diis immortalibus sum: et clausulis, *In conspectu populi Romani vomere postridie.* Apparet vero, quam [z] bene
eum præcedant, vel anapæstus, vel ille, qui videtur fini [a]
aptior, pæon. Sed [b] et se ipse sequitur, *Servare quam
plurimos.* Sic [c] melius, quam choreo præcedente, *Quis* [d]
108 *non turpe duceret?* si [e] ultima brevis pro longa sit. Sed
fingamus sic, *Non turpe, duceret.* Sed hic est illud inane,
quod dixi. Paullulum enim moræ damus inter ultimum
atque proximum verbum, et [f] *turpe* illud intervallo quo-
dam [g] producimus: alioqui fit [h] exsultantissimum, et tri-
metri finis, *Quis non turpe duceret?* Sicut illud, *Ore spiri-
tum* [i] *excipere liceret,* si jungas, lascivi carminis est [l]: sed
interpunctis quibusdam et tribus quasi initiis, fit plenum
109 auctoritatis. Nec ego, cum præcedentes pedes posui, le-
gem dedi, ne alii essent: sed quid fere accideret, quod
in [m] præsentia videretur optimum, ostendi. Et quidem
optime est sibi junctus anapæstus, ut qui sit pentametri fi-
nis vel rhythmus, qui [n] nomen ab eo traxit: *Nam ubi
libido dominatur, innocentiæ leve præsidium est*; nam [o] syn-
110 alœphe facit, ut [p] ultimæ syllabæ pro una sonent [q]. Mol-
lior [r] fiet præcedente spondeo vel bacchio: ut si mutes
idem, *leve innocentiæ præsidium est.* Non me capit (ut a
magnis viris dissentiam) pæon, qui est ex tribus brevibus
et longa. Nam est [s] ipse [t] una plus brevi anapæstos [u],
facilitas et *agilitas.* Quod quid [x] ita placuerit his, non
video, nisi quod illum fere probaverint [z], quibus loquendi
111 magis, quam orandi studium fuit. Nam et ante se bre-

[z] qui bene cum G. [a] fine G. [b] Sicut G. [c] Sit G. [d] *om.* G. [e] si—duceret *om.* G. [f] At G. [g] quoad G. [h] *om.* G. [i] *om.* G. Jens. [l] *om.* G. [m] ut G. ne Jens. [n] quod—transit G. Jens. [o] Ita in syn. G. [p] unde G. [q] solent G. [r] Melior G. Jens. [s] et *ins.* G. [t] ipsa G. Jens. [u] *Sic* G. anapæsto *al.* [x] quidem G. [z] probaverit G. *vid. leg.* probaverunt.

Murena. *In conspectu* Phil. 2, 25. *Servare quam plur.* pro Lig. extr. quamquam ibi legitur *conservare.*

108. *Sed fingamus sic*] Si legamus, *Non turpe duceret,* nihil fingetur: sunt enim plane eadem, quæ præcessere. Igitur malim cum Gothano *turpes.* Etiamsi vero hoc non fingamus, sed relinquamus *turpe*; tamen *inane illud,* mora illa s. pausa, quam interponere licet inter *turpe* et *duceret,* intercipit quasi occultatque metrum, ne clausula versus ita appareat. Apprime huc facit Ciceronis locus Orat. c. 66, *Ex hoc genere illud est Crassi,* Missos faciant Patronos: ipsi prodeant. *Nisi intervallo dixisset* (sic leg. non *dixisses*) — ipsi prodeant — *sensisset profecto effugisse senarium.*

108. *Ore spiritum*] Cic. Verr. 5, 45. *Nam ubi libido* Crassi apud Cic. Orat. 65.

110. *loquendi magis, quam orandi*]

vibus gaudet pyrrhichio et choreo, *mea*[a] *facilitas*, [b]*nostra facilitas*. At[c] præcedente ſpondeo tum[d] plane finis eſt trimetri. Cum ſit per ſe quoque ei contrarius; principiis merito laudatur: nam et primam ſtabilem, et tres celeres habet. Tamen hoc quoque meliores alios puto.
Totus vero hic locus non ideo tractatur a nobis, ut ora- 112
tio, quæ ferri debet ac fluere, dimetiendis[e] pedibus ac perpendendis ſyllabis conſeneſcat. Nam id tum miſeri,
tum[f] in minimis occupati eſt. Neque enim, qui ſe to- 113
tum in hac cura conſumſerit, potioribus vacabit: ſiquidem relicto rerum pondere, ac nitore contemto, *teſſerulas* (ut ait Lucillius) ſtruet, et *vermiculate* inter[g] ſe *lexeis* committet. Nonne ergo refrigeretur ſic calor, et impetus pereat, UT equorum curſum[h] qui dirigit, minuit; et
paſſus qui æquat, curſum frangit? Quaſi numeri non 114
fuerint in compoſitione deprehenſi: ſicut poema nemo dubitaverit imperito[i] quodam initio fuſum, et aurium menſura, et ſimiliter decurrentium ſpatiorum obſervatione eſſe generatum[l], mox in eo repertos pedes. Satis igitur in hoc nos[m] componit multa ſcribendi exercitatio, ut ex
tempore etiam ſimilia fundamus. Neque vero tam ſint 115
intuendi pedes, quam univerſa comprehenſio: ut verſum facientes totum illum decurſum, non ſex vel quinque partes, ex quibus conſtat verſus, aſpiciunt. Ante enim

[a] mea fac. *om*. G. Jenſ. [b] nec *inſ*. G. [c] Ac G. [d] tamen G. Jenſ. [e] demet. G. [f] *om*. Jenſ. [g] in ſe lex. commutet G. [h] curſum dirigat utimur his paſſibus ut equorum frangat, quaſi vero fecerint G. curſum delicati minutibus paſſibus frangunt, quaſi non fuerint Jenſ. [i] perito G. Jenſ. [l] gravatum G. [m] *om*. G.

Conf. §. 131, ubi *brevibus laudatur, quidquid eſt ſermoni magis ſimile*. Add. quæ dicimus ad §. 88, et locum Ariſtotelis de heroo.

111. *Cum ſit per ſe*] Hæc verba præcedenti membro adjuncta quid ſibi velint, non intelligo. Sed ut nunc interpunxi, hic ſenſus eſt. Cum ſit pæoni adhuc deſcripto ⏑ ⏑ ⏑ –, quem in fine laudant, per ſe contrarius hic – ⏑ ⏑ ⏑, is principiis merito laudatur, ut ſtabili quaſi principio nixa procurrat facilius oratio.

113. *ut ait Lucillius*] Apud Cic. de Orat. 3, 45. *Quam lepide lexeis compoſtæ? ut teſſerulæ omnes Arte pavimento, atque emblemate vermiculato.* Repetit Orat. 44.

114. *numeri—deprehenſi*] *Incompoſita* Herodoti, Thucydidis, aliorum, *oratione deprehenſi*, qui jam aderant ante artem, *numeri*, et ars inde formata: eadem nimirum ratione, uti troporum ac figurarum nomina et præcepta ab his demum inventa ſunt, qui eas res in aliorum oratione admirarentur, vellentque tum ipſi adſequi, tum docere alios, quid proprie eſſet illud admirabile; ſic in verſibus, ſic in ipſis ratiocinandi formis, ſic in ſaltandi, vibrandorum armorum arte &c. uſus prior præceptis.

carmen ortum est, quam observatio carminis. Indeque[n] illud:

——— *Fauni vatesque canebant.*

116 Ergo quem in poemate locum habet *versificatio*, eum in oratione *compositio*. Optime autem de illa judicant aures, quæ[o] et plena sentiunt, et parum expleta desiderant[p], et fragosis offenduntur, et[q] lenibus[r] mulcentur, et contortis excitantur, et stabilia probant, clauda deprehendunt, redundantia et nimia fastidiunt. Ideoque docti rationem
117 componendi intelligunt, etiam indocti voluptatem. Quædam vero arte tradi non possunt. Mutandus est casus, si durius is[s], quo cœperamus, feratur. Num, in quem transeamus ex quo, præcipi potest? Figuræ laboranti[t] etiam compositioni variatæ sæpe succurrunt. Quæ? cum orationis, tum etiam sententiæ. Num præscriptum[u] ejus rei ullum[x] est? Occasionibus utendum, et[z] cum re præ-
118 senti deliberandum. Enimvero spatia ipsa, quæ in hac quidem parte plurimum valent, quod possint[a], nisi aurium, habere judicium? Cur alia paucioribus verbis satis plena, vel nimium, alia pluribus brevia et abscissa sunt? Cur in circumductionibus, etiam cum sensus finitus est,
119 aliquid tamen loci vacare videtur[b]? *Neminem vestrum ignorare arbitror, judices, hunc per hosce dies sermonem vulgi, atque hanc opinionem populi Romani fuisse.* Cur *hosce* potius, quam *hos?* Neque enim erat asperum. Rationem fortasse non reddam, sentiam esse melius. Cur non satis sit, *sermonem vulgi fuisse?* Compositio enim patiebatur. Ignorabam[c]; sed ita ut audio, hoc animus accipit ple-

[n] ideoque G. [o] quæ poëma sent. Jens. quæ poëma sunt G. [p] considerant G. [q] *om.* G. [r] levibus Jens. [s] si G. [t] laborant et compositione variata G. variata *etiam* Jens. laboranti etiam, compositione variata, sæpe succurrunt *placebat Liebio.* [u] scriptum Jens. [x] nullum G. Jens. [z] *om.* G. [a] possunt Jens. [b] videatur G. Jens. [c] *Vid. leg.* Ignorabo. *vid. not.*

115. *Fauni vatesque*] Ex Ennio, quod laudat etiam Cic. Orat. 51. *Versibu' quos olim Fauni vatesque canebant.*

117. *Figuræ laboranti*] Sententia aperta attendenti, *Figuræ variatæ succurrunt compositioni laboranti.* Ad evitandam, quæ ex nominum similiter cadentium concursu oritur, obscuritatem, ita conjiciebat Burmannus, *Figuræ etiam, compositione variata, laboranti* (int. oratori) *sæpe succurrunt.* Vel, *Figuræ laborantibus etiam, compositione variata, sæpe succurrunt.*

119. *Neminem vestrum*] Principium libri primi in Verrem.

119. *Ignorabam*] Possit forte hoc *Ignorabam* per ironiam intelligi, et ad ultima, *compositio enim patieba-*

mum sine hac geminatione non esse. Ad[d] sensum igitur 120
referenda sunt. Nequeas[e] satis forte, quid severum, quid
jucundum sit, intelligere: facias[f] quidem natura duce
melius, quam arte: sed naturæ[g] ipsi ars inerit. Illud 121
prorsus oratoris, scire ubi quoque genere compositionis
sit utendum. Ea duplex observatio: altera, quæ ad pedes
refertur; altera, quæ ad comprehensiones, quæ efficiuntur ex pedibus. Et de his prius. Diximus igitur 122
esse *incisa*, *membra*, *circuitus*. *Incisum* (quantum mea fert
opinio) erit sensus[h] non expleto numero conclusus[i];
plerisque pars membri. Tale est enim, quo Cicero utitur, *Domus tibi deerat? at habebas: pecunia superabat? at
egebas.* Fiunt autem etiam singulis verbis incisa, ut[l],
Diximus, testes dare volumus: incisum est, *diximus*. *Mem-* 123
brum autem est sensus numeris[m] conclusus, sed a toto corpore abruptus, et per se nihil efficiens. Id[n] enim, *O callidos homines*, perfectum est[o]: at, remotum a ceteris, vim
non habet, UT per se manus, et pes, et caput: et[p], *O rem
excogitatam*, o[q] *ingenia metuenda*. Quando ergo incipit
corpus esse? cum venit extrema conclusio, *Quem, quæso*[r],
nostrum fefellit, id vos[s] *ita esse facturos?* Quam Cicero
brevissimam putat. Itaque fere incisa et membra mixta[t]
sunt, et conclusionem utique desiderant. *Periodo* plurima 124
nomina dat Cicero, *ambitum*, *circuitum*, *comprehensionem*,
continuationem, *circumscriptionem*. Genera ejus duo sunt:
alterum simplex, cum sensus unus longiore ambitu circumducitur; alterum, quod constat membris et[u] incisis,
quæ plures sensus habent: *Aderat janitor carceris, et carnifex prætoris*, et[x] reliqua. Habet *periodus*[z] membra

[d] *om.* G. [e] Nequis G. [f] faciant G. Jens. [g] naturis ipsis Jens. [h] sensu Jens. [i] inclusum G. conclusum Jens. [l] *om.* Jens. [m] membris G. Jens. [n] Ideo o *iid.* [o] esse ac G. [p] *om.* G. Jens. [q] o ing. met. *om. iid. et al. ap. Bur.* [r] quasi *iid.* [s] nos G. [t] immixta G. [u] *om.* G. Jens. [x] *om.* G. [z] periodos G. Jens.

tur, referri. Non diffiteor tamen, multo mihi digniorem Fabio sententiam videri, si legamus, *Ignorabo:* æquo animo fatebor me nescire, certe explicare oratione non posse, *cur non satis sit, sermonem vulgi fuisse?* Ita respondebit illis: *Rationem forte non reddam* &c.

120. *Ad sensum igitur referenda*] Ad judicium illud a natura ortum, et firmatum, quod hodie *gustum* solemus appellare, de quo disputare difficile est, in quo deprehenditur tamen aliquis ingeniosissimorum quorumque consensus.

122. *Cicero utitur*] Orat. 67. unde etiam reliqua petita sunt. Nomina autem periodi ex ejusdem libri c. 61. *Aderat janitor* Cic. Verr. 5, 45.

125 minimum duo. Medius numerus videtur quatuor: sed
recipit frequenter et plura. Modus ei [a] a Cicerone aut
quatuor senariis versibus, aut ipsius spiritus modo termi-
natur [b]. Præstare debet, ut sensum concludat; sit aper-
ta, ut intelligi possit; non immodica, ut memoria conti-
neri. Membrum longius justo [c], tardum: brevius [d], in-
126 stabile [e] est. Ubicumque acriter erit et instanter pugna-
citerque dicendum, membratim cæsimque [f] dicemus. Nam
hoc [g] in oratione plurimum valet: adeoque rebus accom-
modanda [h] compositio, ut asperis asperos etiam numeros
adhiberi oporteat, et cum dicente æque [i] audientem [l] in-
127 horrescere. Membratim plerumque narrabimus, aut ip-
sas periodos majoribus intervallis, et velut laxioribus no-
dis [m] resolvemus: exceptis quæ non docendi gratia, sed
ornandi narrantur: ut in Verrem *Proserpinæ raptus*. Hic
128 enim lenis et fluens contextus decet. Periodus apta pro-
œmiis majorum caussarum, ubi [n] solicitudine, commenda-
tione, miseratione res eget. Item communibus locis, et
in omni amplificatione: sed poscitur [o] tum austera, si ac-
cuses; tum fusa, si laudes. Multum et in epilogis pollet.
129 Totum autem [p] adhibendum est, quo [q] fit amplius compo-
sitionis genus, cum judex non solum rem tenet, sed etiam
captus est oratione, et se credit actori, et voluptate jam
ducitur. Historia non tam finitos numeros, quam or-
bem [r] quemdam contextumque desiderat. Namque om-
nia ejus membra connexa sunt, [s] quoniam lubrica est, ac
fluit: ut homines, qui manibus invicem apprehensis gra-
130 dum firmant, continent et continentur. *Demonstrativum*

[a] ejus Jens. [b] terminatus pr. G. *non male*. [c] *om*. Jens. [d] bre-
vium *id*. [e] stabile G. Jens. [f] sensimque G. [g] hac or. G. [h] ac-
commodata G. Jens. [i] atque *iid*. [l] audiente G. [m] modis G. Jens.
[n] quibus G. [o] poscit Jens. [p] *om*. G. [q] quod G. [r] obicem
quandam Jens. [s] et *inf*. G.

125. *a Cicerone*] Orat. 66. *E quatuor igitur, quasi hexametrorum instar versuum quod sit, constat fere plena comprehensio* &c.

125. *Præstare debet*] Eam vim hujus verbi puto; De modo s. mensura periodi, ut res tulerit: neque enim certum quidquam in universum potest præcipi. At illud quidem certo præstare debet, ut sensum concludat, et rel.

127. *Proserpinæ raptus*] In Verr. 4, 48.

128. *austera, si accuses*] Vid. ad 9, 4, 64.

129. *Totum autem adhibendum*] Quidquid habet ars numerosæ orationis, adhibendum est eo tempore &c. Ex Cic. Orat. 62. *Genus autem hoc orationis neque totum assumendum est ad caussas forenses, neque omnino repudiandum.—Id autem tum valet, cum is, qui audit, ab oratore jam obsessus est, ac tenetur*.

genus omne fusiores habet liberioresque numeros. *Judi-
ciale* et *concionale*, ut materia varium, est, sic etiam ipsa
collocatione verborum. Ubi jam nobis pars ex duabus,
quas modo fecimus, secunda tractanda est. Nam [t] quis
dubitat alia lenius, alia concitatius, alia sublimius, alia
pugnacius, [u] alia gravius esse dicenda? Gravibus, subli- 131
mibus, ornatis longas magis syllabas convenire? Ita ut
lenia spatium, sublimia et ornata claritatem quoque vo-
cum [x] poscant [z], potius quam his contraria. Magis lau-
darem [a] brevibus argumenta, partitiones [b], jocos, et quid-
quid est sermoni magis simile. Itaque componemus pro- 132
œmium varie, atque ut sensus ejus postulabit. Neque
enim accesserim Celso, qui unam quamdam huic parti
formam dedit: et optimam compositionem esse procemii,
ut apud Asinium, dixit [c], *Si, Cæsar, ex omnibus mortalibus,
qui sunt, ac fuerint, posset huic caussæ disceptator legi, non
quisquam te potius optandus nobis fuit.* Non quia negem 133
hoc [d] bene esse compositum, sed quia legem hanc esse
componendi in omnibus principiis recusem. Nam judicis
animus varie præparatur: tum miserabiles esse volumus,
tum modesti, tum acres, tum graves, tum blandi [e], tum
flectere, tum ad diligentiam hortari. Hæc ut sunt di-
versa natura, dissimilem componendi quoque rationem de-
siderant [f]. An similibus Cicero usus est numeris in exor-
dio pro *Milone*, pro *Cluentio*, pro *Ligario*? Narratio fere 134
tardiores, atque, ut sic dixerim, modestiores desiderat pe-
des, et nominibus maxime mixtos. Nam et verbis, ut
sæpius pressa est, ita interim insurgit: sed docere et infi-
gere animis res semper cupit, quod minime festinantium
opus est. Ac mihi videtur tota narratio constare lon-
gioribus periodis. Argumenta acria et citata pedibus 135
quoque ad hanc naturam accommodatis utentur, non ta-
men [g] ita ut trochæis, quæ celeria quidem, sed sine viri-
bus sunt. Verum quamvis sint [h] brevibus longisque
mixta, non tamen plures longas, quam breves habentia.
Illa sublimia spatiosas clarasque voces habent, amant am- 136

[t] nam dubitatur G. [u] alia gratius *inf.* G. Jens. [x] vocabula G. vo-
calium Jens. [z] *om.* G. [a] laudare Jens. [b] partitionem locos G.
[c] dixi G. [d] aut *inf.* G. [e] blanditiis fl. G. [f] *om.* G. [g] non-
dum G. Jens. enim *inf.* Jens. [h] sit G.

130. *quas modo fecimus*] Redi ad f. 121. De comprehensionibus dixit, nunc de pedibus.

131. *quidquid est sermoni*] Compara f. 110.

plitudinem *dactyli* quoque, ac *pæonis*, etiamsi majori[i] ex parte syllabis brevibus, temporibus tamen satis pleni. Aspera contra *iambis*[l] maxime concitantur; non solum quod sint e duabus modo syllabis, eoque frequentiorem quasi pulsum habent, quæ res lenitati contraria est: sed etiam quod omnibus partibus[m] insurgunt, et a brevibus in longas nituntur et crescunt: ideoque meliores *choreis*, qui a longis in breves cadunt.
137 Submissa, qualia in epilogis,[n] lenta et ipsa, et minus exclamantes exigunt. Vult esse Celsus aliquam et superiorem compositionem, quam si quidem[o] sciremus[p], doceremus: sed sit[q], necesse est, tarda et supina. Verum nisi ex verbis atque sententiis per sese id quæritur, satis odiosa esse non poterit.
138 Denique, ut semel finiam, sic fere componendum, quo modo pronuntiandum erit. An[r] non in prooemiis plerumque submissi[s], (nisi cum in accusatione concitandus est judex, aut aliqua indignatione complendus) in narratione pleni atque expressi, in argumentis citati, atque ipso etiam motu celeres sumus[t]? ut in locis ac descriptionibus fusi ac fluentes, in epilogis plerumque dejecti et infracti?
139 Atque[u] corporis quoque motui[x] sua quædam tempora, et [ad[y] signa pedum] non minus saltationi, quam modulationibus adhibet musica[z] ratio numeros[a]. Quid? non vox et actus accommodatur naturæ[b] ipsarum, de quibus dicimus, rerum? Quo minus id mirum in pedibus orationis, cum debeant sublimia ingredi, lenia duci,

[i] majpr G. [l] jambus max. concitatus G. Jens. [m] pedibus *iid.* [n] sed *ins. iid.* [o] equidem G. quidem Jens. [p] scire nos Jens. [q] sint G. [r] At enim Jens. [s] summis *id.* [t] simus *id.* [u] At que G. Atque Jens. Atqui *al.* [x] motus G. [y] *Inclusa videtur esse e glossa.* [z] musicam G. [a] numerorum G. Jens. [b] natura *iid.*

136. *temporibus satis pleni*] V. g. vox quatuor syllabarum brevium tantundem, aut plus adeo valet ea, quæ duas habet longas &c.

137. *Vult esse Celsus*] Neque quid velit Celsus, neque quid de consilio ejus judicet Fabius, intelligi a me confiteor. Veniebat in mentem legere, *vult esse Celsus aliquam et supiniorem compositionem*; ac *supiniorem* intelligebam negligentia quadam et quasi fastidio auditorum odiosam. Succurrebat illud 11, 3, 122, *Est odiosa omnis supinitas*. Sed mihi ipse non satisfacio.

139. [*ad signa pedum*] Puto voluisse aliquem explicare *numeros*, qui saltationi adhibentur, eaque *signa pedum* vocasse; ut nempe hodie etiam libri extant, in quibus pedes singuli atque gradus saltantibus geometrica quadam, certe lineari ratione præscripti sunt. Fabius nempe argumentatur a saltatione ista et actione histrionum, quorum motus præscripti illi quidem, sed ad argumentum fabulæ accommodati sunt: quidni idem fiat in actione oratoris?

acria currere, delicata fluere. Itaque ubi est necesse, af- 140
fectamus etiam tumorem[c], qui[d] spondeis atque iambis maxime continetur,

En impero[e] Argis, sceptra mi[f] liquit Pelops.

At ille comicus aeque senarius, quem *trochaicum* vocant,
pluribus choreis, qui trochaei ab aliis dicuntur. *Pyrrhi-* 141
chiis quidem decurrit: sed quantum celeritatis habet[g], tantum gravitatis amittit,

Quid igitur faciam? non[h] eam, ne nunc quidem?

Asperum[i] vero et maledicum, etiam in carmine, iambis grassatur[l],

Quis hoc potest videre, quis potest pati,
Nisi impudicus, et vorax, et aleo?

In universum autem, si sit necesse, duram potius atque 142
asperam compositionem malim esse, quam effeminatam et enervem, qualis apud multos: et quotidie magis lascivimus[m] syntonorum modis saltitantes. Ac ne tam bona quidem ulla erit, ut debeat esse continua, et in[n] eosdem
semper pedes ire. Nam et versificandi genus est, unam 143
legem omnibus sermonibus dare: et id cum manifesta affectatione, (cujus[o] rei maxime cavenda suspicio est) tum etiam similitudine taedium[p] ac satietatem[q] creat: quoque est dulcius, magis perit[r]: amittitque et fidem, et affectus, motusque omnes[s], qui est in hac cura deprehen-

[c] tumor rerum G. [d] ex G. et Jens. [e] Hyperoargus *plerique libri et edd.* Hyproargus scripta G. *Vid. not.* [f] mihi *hic et ap. Sen. al.* [g] *om.* G. Jens. [h] non eam *om.* Jens. [i] Aspere—maledicunt dixit etiam G. Jens. [l] grassantur *iid.* [m] lascivi sumus G. lascivissimus sed in tonorum Jens. lascivimus Sybaritarum modis *Ascens. et al.* [n] ideo G. [o] cui G. [p] taedium ex similitudine G. Jens. [q] satietate G. [r] perdit atque fidem G. [s] omnis G.

140. *En impero Argis*] Nihil dubitavi recipere emendationem, quam e Senecae epist. 80 certissimam proposuit Turn. Adv. 12, 11.

140. *pluribus choreis*] Int. ex superioribus *continetur.*

141. *Quid igitur*] Principium Eunuchi Terent. *Quis hoc potest* Catull. 27.

142. *syntonorum modis*] Si *Sybaritarum* depromsit ex horrendae vetustatis Lexoviensi libro Ascensius, quod in universum praefert in titulo et praefatione editionis 1519, f. nihil aliud quaerendum. Notum enim ex Athenaeo 12, 6, adeo illos deditos fuisse numeris, ut etiam equos saltare docerent; quae res exitio illis fuit. Sed *syntona* quoque explicat Salmas. ad Carin. 19, p. 840, a Hack. *scabilla symphoniacorum*, quae sine toni variatione, tenore quodam perpetuo, unoque rhythmo, percutiebantur. Explicat, inquam, sed non adfert ejus significationis auctorem.

ſuis nec poteſt ei credere, aut propter eum dolere et
144 iraſci judex, cui putat hoc vacare. Ideoque[t] vincta
quædam quaſi ſolvenda de induſtria ſunt; [u] illa quidem
maximi laboris, ne laborata videantur. Sed neque lon-
gioribus, quam oportet, hyperbatis compoſitioni ſervia-
mus, ne, quæ ejus gratia fecerimus, propter eam [x] feciſſe
videamur. Et certe nullum aptum atque idoneum ver-
145 bum prætermittemus[z] gratia lenitatis. Neque enim erit
ullum tam difficile, quod non commode inſeri poſſit: niſi
quod in evitandis ejuſmodi verbis non decorem compoſi-
tionis quærimus, ſed facilitatem. Non tamen mirabor, La-
tinos magis indulſiſſe compoſitioni, quam Atticos, quam-
146 vis minus in verbis habeant varietatis[a] et gratiæ. Nec
vitium dixerim, ſi Cicero a Demoſthene paullulum in hac
parte deſcivit. Sed quæ ſit differentia noſtri Græcique
ſermonis, explicabit ſummus liber. *Compoſitio* (nam fi-
nem imponere egreſſo deſtinatum modum volumini feſti-
147 no) debet eſſe *honeſta*, *jucunda*, *varia*. Ejus tres partes,
ordo, *conjunctio*, *numerus*. *Ratio*, in adjectione, detractio-
ne, mutatione. *Uſus*[b] pro natura rerum[c], quas dicimus.
Cura magna, ut ſentiendi atque loquendi prior ſit. Diſſi-
mulatio curæ[d] præcipua, ut numeri[e] ſponte fluxiſſe[f],
non[g] arceſſiti et coacti eſſe videantur.

[t] Ideo quod interim (intima Jenſ.) quædam G. Jenſ. [u] quædam illa max. *iid.* [x] *om.* Jenſ. [z] permutemus G. [a] veritatis G. Jenſ. [b] Uſu G. [c] rei quam G. [d] cura G. [e] numerum G. Jenſ. [f] flexiſſe Jenſ. [g] arceſſiſſe nec *inſ.* G. arceſſiſſe: ne *inſ.* Jenſ.

145. *niſi quod in evitandis*] *Niſi* hic ut ſæpiſſime alias pro *ſed* ponitur.

146. *ſummus liber*] 12, 10.

M. FABII QUINCTILIANI

DE

INSTITUTIONE ORATORIA

LIBER DECIMUS.

SED hæc eloquendi præcepta, sicut cognitioni [a] sunt necessaria, ita non satis ad vim dicendi valent, nisi illis firma [b] quædam facilitas, quæ apud Græcos ἕξις nominatur, accesserit: quam *scribendo* plus, an *legendo*, an *dicendo* consequamur, solere quæri scio. Quod esset diligentius nobis examinandum [c], si qualibet earum rerum possemus
2 una esse contenti. Verum ita sunt inter se connexa et indiscreta omnia, ut, si quid [d] ex his [e] defuerit, frustra sit in ceteris laboratum. Nam neque solida atque robusta fuerit umquam eloquentia, nisi multo stilo vires acceperit: et citra lectionis exemplum labor ille, carens rectore, fluit. Qui autem scierit, quo sint quæque modo dicenda, nisi tamquam in procinctu, paratam quidem ad omnes casus [f], habuerit eloquentiam, velut clausis thesauris incu-
3 babit. Non autem ut [g] quidque [h] præcipue necessarium est, sic ad efficiendum oratorem maximi protinus erit momenti. Nam certe cum sit in eloquendo positum oratoris officium, *dicere* ante omnia est; atque hinc initium ejus artis fuisse manifestum est; proximam deinde *imitationem*,

[a] cogitationi Jens. [b] formæ G. Jens. *et al.* *Sed* firma *probatur ab ipso Fabio mox.* [c] cura *ins. iid.* [d] qui flexus *iid.* [e] iisdem Jens. [f] caussas G. [g] *om.* Jens. [h] quidquam G.

2. *labor—fluit*] Fluctuat, fluitat. Nam simplex verbum etiam ita poni, apparet ex illo Martial. 4, 66, *Nec mersa est pelago, nec fluit ulla ratis.*

3. *hinc initium fuisse*] Fuerunt enim sine dubio prius, qui cum sæpe dixissent, dicerent aliquando digna literarum monumentis, quam qui scriberent ea, quæ probata au-

novissimam *scribendi* quoque *diligentiam*. Sed ut perveniri ad summa, nisi ex principiis non potest: ita procedente jam opere, [k] minima incipiunt esse, quæ prima sunt. 4
Verum nos non, quo modo sit [l] instituendus orator, hoc loco dicimus: (nam id quidem aut satis, aut certe uti potuimus, dictum est) sed ut athletam [m], qui omnia jam perdidicerit a præceptore, nimirum quo genere exercitationis ad certamina præparandus sit; ita eum, qui res invenire et disponere sciet, verba quoque et eligendi [n] et collocandi rationem perceperit, instruamus, qua [o] ratione, quæ didicit, facere quam optime et quam facillime possit.
Num [p] ergo dubium est, quin ei velut opes sint quædam 5
parandæ [q], quibus uti, ubicumque desideratum erit, possit? Eæ [r] constant *copia rerum ac verborum*. Sed res pro- 6
priæ sunt cujusque caussæ, aut paucis communes: verba in universas paranda: quæ si [s] rebus singulis essent singula, minorem curam postularent: nam cuncta sese cum ipsis protinus rebus offerrent [t]. Sed cum sint aliis alia, aut magis propria, aut magis ornata, aut plus efficientia, aut melius sonantia, debent esse non solum nota omnia, sed in promtu, atque (ut ita dicam) in conspectu, ut, cum se judicio dicentis ostenderint, facilis ex his optimorum sit
electio. Equidem [u] scio, quosdam collecta, quæ idem 7
significarent, vocabula solitos ediscere, quo facilius et occurreret unum ex pluribus, et, cum essent [x] usi aliquo, si [z] breve intra spatium [a] rursus desideraretur, effugiendæ repetitionis gratia sumerent aliud, quo [b] idem intelligi posset. Quod cum est puerile, et cujusdam infelicis operæ, [c] tum etiam utile parum: turbam enim modo congregat, ex qua [d] sine discrimine occupet proximum quodque.
Nobis autem *copia cum judicio* paranda est, vim orandi, 8
non circulatoriam volubilitatem [e] spectantibus. Id au-

[k] jam *inf.* Jens. [l] *om.* G. Jens. [m] athleta *iid.* [n] elegendi G. [o] qua in orat. quæ dicere G. Jens. *et plur. Sed nobiscum jam Vascosan. fol.* 1542. [p] Non *iid.* [q] paranda *iid.* [r] Ei constare Jens, e constantia G. [s] in *inf.* G. Jens. [t] offerunt G. [u] Et quæ idem solitos sæpe (scio Jens.) dicere, quo G. Jens. [x] esset usui aliquod *iid.* [z] *om.* G. [a] semet ipsum v. desideratur G. Jens. [b] quod Jens. [c] i *inf.* G. [d] quo G. [e] voluptatem Jens.

ditoribus etiam ad posteros vellent transmitti: quis autem legit, cum nemo quidquam scripsisset? Itaque *dicere* ipsum majoris est momenti ad efficiendum oratorem, quam *legere*.

4. *minima—quæ prima*] V. g. literarum elementa, in oratore vel philosopho.

tem consequemur[f] *optima legendo atque audiendo*. Non solum[g] enim nomina ipsa rerum cognoscemus[h] hac cura,
9 sed cui[i] quodque[l] loco sit aptissimum. Omnibus enim fere verbis[m], præter pauca, quæ sunt parum verecunda, in oratione locus est. Nam scriptores quidam[n] iamborum, veterisque comœdiæ, etiam in illis sæpe laudantur: sed nobis nostrum opus interim tueri satis est. Omnia verba (exceptis de quibus dixi) sunt alicubi optima: nam[o] et humilibus interim et vulgaribus est opus, et quæ cultiore[p] in parte videntur sordida, ubi res poscit, proprie
10 dicuntur. Hæc ut sciamus, atque eorum non significationem modo, sed formas etiam mensurasque norimus, ut[q], ubicumque erunt posita, conveniant, nisi multa lectione atque auditione assequi non possumus; cum omnem sermonem auribus primum accipiamus. Propter quod infantes a mutis nutricibus jussu regum in solitudine educati, etiamsi verba quædam emisisse traduntur, tamen lo-
11 quendi facultate caruerunt. Sunt autem alia hujus naturæ, ut idem pluribus vocibus declarent, ita ut nihil significationis, quo potius utaris, intersit: ut *ensis* et *gladius*. Alia, quæ etiamsi propria rerum aliquarum sint nomina, τροπικῶς[r] tamen ad eumdem intellectum feruntur, ut *fer-*
12 *rum* et *mucro*. Nam per abusionem *sicarios* etiam omnes vocamus, qui cædem telo quocumque commiserint. Alia[s] circuitu verborum plurium ostendimus: quale est,

f sequimur G. consequimur Jens. g sola G. h cognoscimus Jens. i quid G. l quoque G. Jens. m rebus Jens. n *om.* G. Jens. o *om. ald.* p utiliore Jens. *et plur.* cultiore *etiam* G. q et G. Jens. r quasi *ins.* Jens. s Talia G. Jens. *Adhæsit* T. *ex proximo.*

9. *scriptores iamborum*] Græci, quorum fragmenta passim sunt apud Athenæum: sed Priapeia etiam quædam et Martialis obscena iambica sunt.

10. *formas mensurasque*] Ut sciamus, cui quodque rei accurate conveniat? hæc *forma* est: quam late pateat? sitne latius an angustius? hæc *mensura*.

10. *infantes a mutis nutricibus*] Quod experimentum Psammetichus Ægyptiorum rex fecisse dicitur. Herod. 2, 2. Add. Schol. Apollon. Argon. 4, 262. Notum cæteroquin est, surdos a natura ob id ipsum mutos eosdem esse, quod loquentes alios non audiant: idemque accidere, si qui sint, θηριοθρέπτους.

11. *ensis et gladius*] Contra apud Germanos hodie multum interest inter nomina olim synonyma *Schwert* et *Degen*; quorum hoc nunquam de carnificis opere, illud nunquam de honoris insigni adhibetur: cum *ensem* et *gladium* Latini scriptores sine ullo, quod observatum sit, discrimine dicant; nisi quod observo, *ensem* familiariorem longe esse Virgilio, quo vel quinquagies usus sit, vix quater *gladio*.

——— *Et pressi copia lactis.*

Plurima vero mutatione figuramus, *Scio, Non ignoro,* et,
Non me fugit, Non me præterit, et, *Quis*[t] *nescit? Nemini
dubium est.* Sed etiam ex proximo mutuari licet. Nam 13
et *intelligo,* et *sentio,* et *video,* sæpe idem valent, quod *scio.*
Quorum nobis ubertatem ac divitias dabit lectio, ut his[u]
non solum quo modo occurrerint, sed etiam quo modo
oportet[x], utamur. Non semper enim hæc inter se idem 14
faciunt: nec sicut de intellectu animi recte dixerim, *vi-
deo,* ita de visu[z] oculorum, *intelligo:* nec ut *mucro* gla-
dium, sic *mucronem* gladius ostendit. Sed ut copia[a] ver- 15
borum sic paratur, ita non verborum tantum gratia legen-
dum vel audiendum est. Nam omnium, quæcumque
docemus, hoc sunt exempla potentiora etiam ipsis[b], quæ
traduntur, artibus, cum eo, qui discit, perductus est, ut[c]
intelligere ea sine demonstrante, et sequi jam suis viribus
possit: quia, quæ doctor[d] præcipit, orator ostendit. Alia 16
vero legentes, alia audientes magis adjuvant. [e] Excitat,
qui dicit, spiritu ipso, nec imagine et[f] ambitu rerum, sed
rebus incendit. Vivunt enim omnia, et moventur, exci-
pimusque nova illa, velut nascentia, cum favore ac solici-
tudine. Nec fortuna modo judicii, sed etiam ipsorum,
qui orant, periculo afficimur. Præter hæc, vox et actio 17
decora, commoda[g], ut[h] quisque locus postulabit, pronun-
tiandi vel potentissima in dicendo ratio, et ut semel di-
cam, pariter omnia docent[i]. In lectione certius judicium,
quod audienti frequenter aut suus cuique favor, aut ille
laudantium clamor extorquet. Pudet enim dissentire, et 18

[t] qui G. [u] *om.* G. Jens. [x] *Sic iid.* oporteat *al.* [z] usu G.
[a] copiosus verborum fit paratus G. Jens. *et plur. apud Burm.* [b] ipsius
Jens. [c] *om.* Jens. non G. [d] decor G. [e] Et *ins.* G. Jens. [f] eti-
am G. [g] commendat G. [h] quid *ins.* G. Jens. [i] docet G.

14. *mucronem gladius*] Quin nec *mucro* semper gladium. Quis enim, nisi fatuus, dixerit, *I puer, adfer mihi mucronem,* cum gladium sibi dari postulat? Scilicet in ipsis etiam tropis verum inesse debet: recteque poeta *mucrone perentum* aliquem dicit: neque enim profecto *capulo.* In hoc quidem exemplo vix quisquam peccat; utinam nec in aliis.

16. *ambitu rerum*] Descriptione, s. periphrasi. *Ambitus* enim non ad *periodum* modo et *orbem* illum verborum pertinet, sed ad copiam simpliciter et multitudinem. Sic Plin. 15, 30, s. 39, *Id quoque, quod daphnoides vocatur, lauri genus in maximum ambitu est. Alii enim Pelasgium, alii eupetalon, alii stephanon Alexandri vocant.*

17. *laudantium clamor*] Vid. ad 4, 2, 37. Pertinet huc nobilis Hieronymi narratio ex Epist. ad Nepotianum de vita Clericor. fol. 16, b.

velut[l] tacita quadam verecundia inhibemur plus nobis
credere; cum interim et vitioſa pluribus placeant[m], et a
19 corrogatis laudentur etiam, quæ non placent. Sed e con-
trario quoque accidit, ut optime dictis gratiam prava ju-
dicia non referant. Lectio libera eſt, nec actionis impetu
tranſcurrit: ſed repetere ſæpius licet, ſive dubites, ſive
memoriæ penitus[n] affigere velis. Repetamus[o] autem, et
tractemus, et UT cibos manſos ac prope liquefactos de-
mittimus, quo facilius digerantur, ita lectio non cruda,
ſed multa iteratione mollita, et velut confecta, memoriæ
20 imitationique tradatur. Ac diu non niſi optimus quiſque,
et qui credentem ſibi minime fallat, legendus eſt, ſed di-
ligenter, ac pene ad ſcribendi ſolicitudinem: nec per
partes modo ſcrutanda omnia, ſed perlectus liber utique
ex integro reſumendus, præcipueque[p] oratio, cujus virtu-
21 tes frequenter ex induſtria quoque occultantur. Sæpe
enim præparat, diſſimulat[q], inſidiatur orator, eaque in
prima parte actionis dicit, quæ ſunt in ſumma profutura.
Itaque ſuo loco minus placent, adhuc nobis, quare dicta
ſint, ignorantibus: ideoque erunt cognitis omnibus repe-
22 tenda. Illud vero utiliſſimum, noſſe eas cauſſas, quarum
orationes in manus ſumſerimus[r]: et quoties continget,
utrimque habitas legere actiones: ut Demoſthenis atque
Æſchinis inter ſe contrarias: ut Servii Sulpicii et[s] Meſ-
ſalæ, quorum alter pro Aufidia, contra dixit alter: et Pol-
lionis et Caſſii[t] reo[u] Aſprenate, aliaſque plurimas. Quin-

[l] illud G. Jenſ. [m] placent—laudantur *iid.* [n] *om. iid.* [o] Repetimus et tractamus *iid.* [p] præcipue *iid.* [q] diſſimulatim inſidias orator atque *iid.* [r] ſumſimus Jenſ. [s] atque G. Jenſ. [t] contra *inſ.* G. [u] reus aſpernatus eſt G. Jenſ. Reus Aſprenas eſt *conj. Ptol. Flavius Obſſ.* c. 58, *Lamp. Grut.* T. 1, p. 977.

Eraſmi. *Præceptor quondam meus, Gregorius Nazianzenus, rogatus a me ut exponeret, quid ſibi vellet in Luca Sabbathum* δευτερόπρωτον, *eleganter luſit; Docebo te, inquiens, ſuper hac re in Eccleſia, in qua mihi omni populo acclamante, cogeris invitus ſcire quod neſcis: aut certe ſi ſolus tacueris, ſolus ab omnibus ſtultitiæ condemnaberis. Nihil tam facile, quam vilem plebeculam, et indoctam concionem linguæ volubilitate decipere, quæ quidquid non intelligit, plus miratur.*

22. *Servii Sulpicii*] Hujus *contra Aufidiam* oratio laudatur 6, 1, 20.

22. *reo Aſprenate*] *Aſprenas Nonius arctius* Auguſto *junctus cauſſam veneficii accuſante Caſſio Severo dixit*, teſte Sueton. Aug. 56. De *patinis* agens Plin. 35, 12, ſ. 46, *Non illa*, inquit, *fœdiore, cujus veneno Aſprenati reo Caſſius Severus accuſator objiciebat interiſſe CXXX convivas.* Igitur Pollio pro Aſprenate dixit, quod etiam utriuſque perſonæ ingenium, et reliqua ratio faceret probabile, ſi neſciremus: cum Pollio, in amicitia

etiam, si minus pares videbuntur, aliquae tamen ad cognoscendam litium quaestionem recte requirentur: ut contra Ciceronis orationes, Tuberonis in Q. Ligarium, et Hortensii pro Verre. Quin [x] etiam, easdem caussas ut [z] quisque egerit, utile erit scire. Nam pro domo Ciceronis dixit Calidius: et [a] pro Milone orationem Brutus exercitationis gratia scripsit, etiamsi egisse eum Cornelius Celsus falso existimat. Et Pollio ac Messala defenderunt 24 eosdem, et nobis pueris insignes pro Voluseno Catulo, Domitii Afri, Crispi Passieni, Decimi Laelii orationes ferebantur. Neque id statim legenti persuasum sit [b], omnia, quae magni [c] auctores dixerint, utique esse perfecta. Nam et labuntur [d] aliquando, et oneri cedunt, et indulgent ingeniorum suorum voluptati: nec semper intendunt animum, et nonnumquam fatigantur: cum Ciceroni dormitare interim Demosthenes, Horatio vero etiam Home-

23 (at first line, right margin)

[x] Quis G. Jens. [z] utrisque erit scire: nam de iis. [a] et pro Mil. om. G. [b] se Jens. [c] omnes G. Jens. [d] labant Jens.

Augusti qui esset, *arctius illi junctum* defendere sibi gloriae duxerit, et huic etiam *maesto praesidium reo* (Horat. 2, 1, 13,) esse: Cassius Severus autem animum illum potentiae contemtorem, et inimicitiarum immodicum, hic ostenderit. Vide quae de illo Tac. Ann. 4, 21; et adde specimen illius in regnatricem domum reverentiae, prolatum ad 9, 2, 27. Exordium autem hujus ipsius orationis, viro dignum, infra 11, 1, 57. Haec faciunt, ut non placeat proposita supra Ptolemaei Flavii conjectura; quandoquidem *Pollionis et Cassii reus* est, quem Pollio et Cassius accusant. Non accusavit autem, nisi parum fuit aulicus, Pollio amicum Augusti, et loquitur Fabius de *actionibus utrinque* habitis: a quibus distinguit statim *easdem caussas* a pluribus actas.

23. *pro Milone Brutus*] Meminit etiam 10, 5, 20.

24. *orationes ferebantur*] Rationes temporum Quinctiliani diligentissime suo more persecutus est Dodwellus: satis fuerit hic post Burmannum observare, formula hac, *orationes ferebantur*, non hoc indicari necessario, auditos omnes, qui hic indicantur, a Fabio; sed illud modo, in manibus hominum et laudibus tum fuisse has orationes.

24. *Horatio — Homerus*] Art. Poet. 359. *Indignor, quandoque bonus dormitat Homerus.* Non puto errasse hic Fabium circa vim τῆς *quandoque*, quam interpretabantur ante, quam prodita esset Victoriana ad Colum. 2, 4, 5, adnotatio, per *interdum*, pro quo *interim* ponere ipse solet: sed indicat modo, quod ex Horatii verbis sequitur. Si enim *indignatur* Horatius, *quandoque* i. e. quandocunque *dormitat Homerus*; consequens est, ut illum dormitare interdum fateatur. Neque tribuit Ciceroni verbum *dormitare*, quo ille in hoc argumento non est usus, sed verbo Horatiano etiam Tullii de Demosthene judicium complexus est, quod habetur in Orat. 29. *Tantum abest ut nostra miremur, ut usque eo difficiles ac morosi simus, ut nobis non satisfaciat ipse Demosthenes; qui quanquam unus eminet inter omnes in omni genere dicendi, tamen non*

25 rus ipse videatur. Summi enim [e] sunt, homines tamen: acciditque iis, qui, quidquid apud illos repererunt, dicendi legem putant, ut deteriora imitentur, (id enim est facilius) ac se abunde similes putent [f], si vitia magnorum
26 consequantur. Modeste tamen et circumspecto judicio de tantis viris pronuntiandum est, ne (quod plerisque accidit) damnent, quæ non intelligunt. Ac [g] si necesse est in alteram errare partem, omnia eorum legentibus pla-
27 cere, quam multa displicere maluerim. Plurimum dicit oratori conferre Theophrastus lectionem poetarum: multique ejus judicium sequuntur: neque immerito. Namque ab his et in rebus spiritus, et in verbis sublimitas, et in affectibus motus omnis, et in personis decor petitur, præcipueque velut attrita quotidiano actu forensi ingenia, optime rerum talium blanditia reparantur [h]. Ideoque in
28 hac lectione Cicero requiescendum putat. Meminerimus tamen, non per omnia poetas esse oratori sequendos, nec libertate verborum, nec licentia figurarum; totumque [i] illud studiorum genus ostentationi comparatum, [l] præter id, quod solam petit voluptatem, eamque, fingendo non falsa modo, sed etiam quædam incredibilia, sectatur, pa-
29 trocinio quoque aliquo juvari: quod alligati [m] ad certam pedum necessitatem non semper propriis uti possint, sed depulsi [n] a recta via, necessario ad eloquendi quædam deverticula confugiant: nec mutare quædam modo verba, sed extendere, corripere, convertere, dividere cogantur: nos vero armatos stare in acie, et summis de rebus decer-
30 nere, et ad victoriam niti [decet [o].] Neque ego arma squalere [p] situ ac rubigine velim, sed fulgorem [q] his inesse, qui terreat, qualis est ferri, quo mens simul visusque perstringitur [r]: non QUALIS auri argentique, imbellis, et

[e] *om.* G. [f] putant G. Jens. [g] At G. [h] reperiantur Jens. *male.* [i] totumque ill. stud. *om.* G. Jens. [l] et *inf.* *iid.* [m] alligata *iid.* [n] repulsi Jens. [o] *om.* G. Jens. *recte sane: est enim e glossa non attendentis pendere orationem a verbo* meminerimus. [p] squalore—fulgore munisse Jens. [q] fulgore nimis seque terreat G. [r] Sic G. perstringatur *al.*

semper implet aures meas. Ita sunt avidæ et capaces, et semper aliquid immensum infinitumque desiderant. Vid. tamen infra 12, 1, 20.

25. *homines tamen*] Formula solennis, de qua Burm. ad Petron. 75: ubi etiam Terentianum illud *homo sum,* initio Heautontimorumeni, a communi huc trahentium errore vindicat.

27. *Cicero requiescendum*] Pro Archia c. 6.

30. *fulgorem—qui terreat*] Vid. supra 8, 3, 5.

30. *perstringitur*] Posui indicativum modum, auctoritate Gotha-

potius habenti periculoſus. Hiſtoria quoque alere oratio- 31
nem quodam molli jucundoque ſucco [s] poteſt. Verum et ipſa ſic eſt legenda, ut ſciamus, pleraſque ejus virtutes oratori eſſe vitandas. Eſt enim proxima poetis, et quodam modo carmen ſolutum: et ſcribitur [t] ad narrandum, non ad probandum: totumque opus non ad [u] actum rei, pugnamque præſentem, ſed ad memoriam poſteritatis, et ingenii famam componitur: ideoque et verbis liberioribus, et remotioribus figuris narrandi tædium evitat. Ita- 32
que, ut dixi, neque illa *Salluſtiana brevitas*, qua nihil apud aures vacuas atque eruditas poteſt eſſe perfectius, apud occupatum variis cogitationibus judicem, et ſæpius ineruditum, captanda nobis eſt: neque illa *Livii lactea ubertas* ſatis docebit [x] eum, qui non ſpeciem expoſitionis [z], ſed fidem quærit. Adde [a], quod M. Tullius ne 33
Thucydidem quidem aut Xenophontem utiles [b] oratori

[s] ſuco G. *quod paſſim probant viri docti.* [t] ſcribuntur G. Jenſ. [u] intuitum pug. G. ad intuitum rei Jenſ. [x] decebit G. Jenſ. [z] compoſ. Jenſ. [a] Audio G. Jenſ. *male.* Quod dicere fortius audeo, quia *Buſ.* [b] inutiles Jenſ.

na; cum non ad illud *qui terreat* adjunctum ſit, ſed ſimpliciter ad deſcribendum ferri ſplendorem pertineat. Deinde *perſtringitur* retineo: neque enim, puto, hic ſermo eſt de hebetandis oculis, et impediendo viſu, ubi *præſtinguendi* (a quo *præſtigiæ*) et forte etiam *præſtringendi* verbo locus eſt, ſed de feriendis, et terrore quodam percellendis, qua in re *perſtringere* aptiſſimum eſſe videtur. Cæterum cognata eſſe ut ſcriptione ita ſignificatione *perſtringere*, *præſtringere*, *præſtinguere* non negandum, ac proinde difficillime diſtingui, et, quid melius conveniat, dijudicari. Sequamur ergo libros. Vid. ſ. 92.

30. *habenti periculoſus*] Nam Alexander aliquis *Illyrios et Thracas rapto vivere adſuetos aciem hoſtium auro purpuraque fulgentem intueri jubet, prædam non arma geſtantem. Irent, et imbellibus feminis aurum, viri, eriperent.* Curt. 3, 10, 9; ubi plura in hanc ſententiam Freinſhemius.

31. *pugnamque præſentem*] Expreſſum ex illo Thucydidis de ſua hiſtoria dicentis 1, 22, extr. *κτῆμα εἰς ἀεὶ μᾶλλον ἢ ἀγώνισμα εἰς τὸ παραχρῆμα ἀκούειν σύγκειται*, quod laudat etiam Plinius jun. 5, 8, 11. ubi explicamus.

33. *Tullius ne Thucydidem*] Orat. 9. *Thucydides res geſtas et bella narrat et prælia, graviter ſane et probe: ſed nihil ab eo transferri poteſt ad forenſem uſum et publicum.—Quis porro unquam Græcorum rhetorum a Thucydide quidquam duxit?—Itaque nunquam eſt numeratus orator.—Nactus ſum etiam, qui Xenophontis ſimilem eſſe ſe cuperet: cujus ſermo eſt ille quidem melle dulcior, ſed a forenſi ſtrepitu remotiſſimus.* Similia in Bruto c. 83, et de Opt. Gen. Orat. 5. extr. Interim aliquid juvari ſe Thucydidis hiſtoriis ediſcendis putavit Demoſthenes, qui octies eas ſua manu deſcripſerit. Lucian. adv. indoct. p. 380. Græv. Τὰ τοῦ Θουκυδίδου παρὰ τοῦ Δημοσθένους ὀκτάκις μετεγγεγραμμένα εὑρέθη καλῶς. Et notum eſt, quoties illo utantur Dionyſii duo, Halicarnaſſeus atque Longinus.

putat, quamquam illum [c] *bellicum canere*, hujus *ore Musas esse locutas* existimet. Licet tamen nobis in digressionibus uti vel historico nonnumquam nitore, dum in iis, de quibus erit quæstio, meminerimus NON athletarum toros, sed militum lacertos esse: nec versicolorem illam, qua Demetrius Phalereus dicebatur uti, vestem bene ad forensem pulverem facere.
34 Est et alius ex historiis [d] usus, et is quidem maximus, sed non ad præsentem pertinens locum, ex cognitione [e] rerum exemplorumque, quibus in primis instructus esse debet orator, ne omnia testimonia expetat [f] a litigatore; sed pleraque ex vetustate diligenter sibi cognita sumat, hoc [g] potentiora, quod ea sola criminibus odii
35 et gratiæ [h] vacant. A philosophorum vero lectione ut essent [i] nobis multa petenda, vitio factum est [k] oratorum, qui [l] quidem illis optima sui operis parte cesserunt [m]. Nam et de justis, honestis, utilibus, [n] quæque sunt his contraria, et de rebus divinis maxime dicunt, et argumentantur acriter: et [o] altercationibus atque interrogationibus ora-
36 torem futurum optime Socratici præparant. Sed his quoque adhibendum est simile judicium, ut etiam cum in rebus versemur iisdem, non tamen eamdem esse conditionem sciamus litium ac disputationum, fori et auditorii,
37 præceptorum et periculorum. Credo exacturos plerosque, cum tantum esse utilitatis in legendo judicemus, ut id quoque adjungamus operi, *qui sint legendi* [p], quæ in quo-

[c] illius bell. canorem G. Jens. [d] historicis us. et iis G. [e] cogitatione G. [f] expectet G. [g] hæc G. Jens. [h] gratia *iid.* [i] esset Jens. [k] alias *inf.* G. Jens. [l] quæ *iid.* [m] censeantur *iid.* [n] iisque quæ sint contr. *iid.* [o] ex *iid.* [p] *om. iid.*

33. *Non athletarum toros*] Athletæ enim studiose et victu exquisito ad id aluntur, ut speciosa pulpis et toris habeant corpora, et speciosioribus patentioribusque vulneribus sanguinem copiosiorem fundant. Vid. quæ de gladiatoria illa sagina Lips. Saturn. Serm. 1, 14. Militum adstricta nervis, et ad patientiam omnem durata, nec tamen confecta et emaciata, sed lacertosa adhuc, decent corpora.

33. *versicolorem — vestem*] Pictam animis et luminibus omnibus distinctam orationem, quam Petronii verbo *maculosam* dicas, intelligi, planum est. Quis illa de Demetrio metaphora usus sit, nondum inveniebam.

35. *Socratici præparant*] In primis Academici, qui caput illud et præcipuam quasi notam Magistri sui, ignorantiæ professionem, dubitationem, disputationem in utramque partem, tenerent: hæc est illa Philosophia, qua se plus uti ait in præf. paradoxôn, *quæ peperit dicendi copiam, et in qua dicuntur ea, quæ non multum discrepant ab opinione populari.*

36. *periculorum*] Notum est, *periculum* a Cicerone sæpe poni pro causarum et litium molestiis.

que auctore præcipua virtus. Sed persequi singulos, in-
finiti fuerit operis. Quippe cum in Bruto M. Tullius tot 38
millibus versuum de Romanis tantum oratoribus loqua-
tur, et tamen de omnibus ætatis suæ, quibuscum [q] vive-
bat, exceptis Cæsare atque Marcello, silentium egerit:
quis erit modus, si et illos, et [r] qui postea fuerunt, et
Græcos omnes, et [s] philosophos, et [t] poetas, persequi ve-
lim? Fuerit [u] igitur brevitas illa tutissima, quæ est [x] apud 39
Livium in epistola ad filium scripta, *legendos Demosthenem
atque Ciceronem: tum ita, ut quisque esset Demostheni et Ci-
ceroni simillimus.* Non est tamen [z] dissimulanda nostri 40
quoque judicii summa. Paucos [a] enim, vel potius vix ullum ex iis, qui vetustatem pertulerunt, existimo posse reperiri, qui judicium adhibentibus [b] non allaturus sit utilitatis aliquid, cum se Cicero ab illis quoque vetustissimis auctoribus, ingeniosis quidem, sed arte carentibus, pluri-

[q] *Sic Bass. it. Lugd.* 1538. f. *et Vascosan.* 1542. *fol.* &c. quidem quisque convivebat G. Jens. quibusque convivebat *Ascens.* 1519. f. qui tum vivebant *Ricc. Lips.* 1540. 8. qui cum maxime vigebant *conj. Burm.* *Quid si* quidem, quique tum vivebant? *vid. not.* [r] *om.* G. Jens. [s] *om.* Jens. [t] et—velim *om.* G. Jens. [u] fuit *iid.* [x] *om. iid.* [z] *om. iid.* [a] Paucos et vix *iid.* [b] adeuntibus Jens.

38. *quibuscum vivebat*] Sive hæc vera lectio est, quod in tanta varietate confirmare non ausim, sive conjecturæ alicujus debetur; non incommodam esse arbitror. Neque enim ταυτολογίαν habent hæc duo, *ætatis suæ* et *quibuscum vivebat.* Nimirum illud prius latius aliquando patet, et comprehendit quoscunque pars aliqua ætatis Tullii attigit, non exclusis, quos senes puer vidit aut vir jam factus Cicero, sed, cum scriberet Brutum, jam fato functos, (ex quo ultimo genere est ipse Hortensius.) Alterum autem, *quibuscum vivebat,* respicit tempus ipsum, quo scribendo Bruto operam dabat. Hoc ipsum pulchre etiam signat doctissima Burmanni conjectura; sed quæ aliquantum a literis antiquæ lectionis recedit; a qua multo minus remota est nostra suspicio. Quin ne opus quidem videtur mutatione. Scripsit, si audimus incorruptissimos, ut in tali re, testes, Fabius, *Et tamen de omnibus, suæ ætatis quidem, quisque* (i. e. *queisque* vel *quibusque*) *convivebat.* Quod duriusculum videtur, *convivendi* verbum jam posuit, quanquam diversa aliquantum, *convivandi* nimirum notione, Fabius 5, 9, 14, et 7, 3, 31. Sed cum a *convivendo,* hoc est una vivendo *convivæ et convivari* dicta sint; quidni usus sit Fabius verbo, non adeo quidem usitato, sed nec inaudito tamen, quodque tum proprietate sermonis, tum analogia Græcorum, qui συζῆν et συμβιῶν dicunt, se tueatur? Porro caussa mutandi fuit hominibus ipsa verbi, quam fatemur, raritas; caussa nulla fuit, cur aliam quis lectionem in eam, quam hic defendimus, mutaret. Itaque vix manum abstinui, quin inter indubia Quinctiliani eam reponerem.

39. *Livium in epistola*] Ad quam forte respexit etiam 8, 2, 18,

41 mum fateatur adjutum. Nec multo aliter[d] de novis
sentio. Quotus[e] enim quisque inveniri[f] tam demens
potest, qui ne minima[g] quidem alicujus certæ[h] fiducia
partis, memoriam posteritatis[i] speraverit? qui si quis est,
intra primos statim versus deprehendetur, et citius nos
dimittet, quam ut ejus nobis magno temporis detrimento
42 constet experimentum. Sed non quidquid ad aliquam
partem scientiæ pertinet[k], protinus ad faciendam etiam
φράσιν[l], de qua loquimur, accommodatum est[m]. Verum
antequam de singulis loquar, pauca in universum de va-
43 rietate opinionum dicenda sunt. Nam quidam solos ve-
teres legendos putant, neque in ullis aliis esse naturalem
eloquentiam, et robur viris dignum, arbitrantur: alios
recens hæc lascivia, deliciæque[n], et omnia ad voluptatem
multitudinis imperitæ composita, delectant: sunt[o] etiam,
44 qui rectum dicendi genus sequi volunt. Alii pressa de-
mum et tenuia, et quæ minimum ab usu quotidiano rece-
dant[p], sana et vere Attica putant: quosdam elatior[q] in-
genii vis, et magis concitata, et plena[r] spiritus capit:

[c] allud G. Jens. [d] nobis *plerique*. novis *Camerar. et Obrechtus, quibus succurrit* G. [e] Quod *iid.* [f] in veritate tumens potensque ne *iid. Sed receptam lectionem jam habent Lugdun.* 1538, 8. *Vascos.* 1542. *f. Lips.* 1540, 8. [g] nimia G. [h] ceteræ G. Jens. *Quid si* certe? *et sic Vascos.* [i] artis *iid.* [k] *om.* G. [l] afferesin G. [m] *om.* G. Jens. [n] deliciaque *iid.* [o] Ipsos *iid.* [p] recedunt G. [q] clarior G. [r] alias spurcitiis (spurcius G.) plena capit G. Jens. et alii spiritus plena *conj. Burm.*

41. *Quotus enim quisque*] Potest fieri, ut nondum satis emendatus sit hic locus; intelligi quidem potest. Nemo est tam demens scriptor, qui non possit alicujus certe partis nomine sperare memoriam posteritatis: nullus tam malus liber est, qui non aliqua parte prosit, legique proinde debeat. Et si quis omnino sit, ille intra primos versus deprehendetur. Neque enim, puto, aliquis in lectione aget, quod lusores, qui ne perdiderint, perdere non cessant: sed aut legendum non putabit, si quis non volet intelligi; aut abjiciet, si quis artis quam promittit plane imperitus esse appareat.

43. *Nam quidam*] Videbatur mihi optimum factu, ut bis ternas quasi sectas, de scriptoribus legendis dissentientium, commemorari a Fabio ponerem, idque interpunctione declararem: ternas circa ætatem, totidem circa genus dicendi. I. Quidam a) veteres, alii b) recentiores solos laudant, c) quidam sine discrimine ætatis rectum dicendi genus sectantur. II. Alii a) tenue, b) sublime alii, c) quidam mediocre genus dicendi probant.

44. *plena spiritus*] Vix dubito, quin recepta jam a Basileensibus lectio vera sit. Fontem corruptionis indicat Gothanus liber. *Spiritus* primo obscuræ manus, et imperiti descriptoris, vitio transit in *spurcius*; quod deinde ut cum nomine *plena* conveniret in *spurcitiis* mutatum est. Illud *alias* vel varietatis index fuit, vel, quod jam Burmanno in mentem venit, ortum est ex *alti*.

ſunt et lenis, et nitidi, et compoſiti generis non pauci amatores. De qua differentia differam diligentius, cum de genere dicendi quærendum erit. Interim ſummatim, quid a qua lectione petere poſſint, qui confirmare facultatem dicendi volunt, attingam [s]. Paucos enim, qui ſunt 45 eminentiſſimi, excerpere in animo eſt: facile eſt autem ſtudioſis, qui ſint [t] his ſimillimi, judicare: ne quiſquam queratur, omiſſos forte aliquos eorum [u], quos [x] ipſe valde probet. Fateor enim plures legendos eſſe, quam qui a [z] me nominabuntur [a]. Sed nunc genera ipſa lectionum, quæ præcipue convenire intendentibus, ut oratores fiant, exiſtimem, perſequar [b]. Igitur, ut Aratus *ab Jove incipiendum* putat, ita nos rite cœpturi ab *Homero* videmur. 46 Hic enim (QUEM ad modum *ex oceano* dicit ipſe *amnium vim fontiumque curſus initium capere*) omnibus eloquentiæ partibus exemplum et ortum dedit. Hunc nemo in magnis [c] ſublimitate, in parvis proprietate ſuperaverit [d]. Idem lætus ac preſſus [e], jucundus et gravis, tum copia, tum brevitate mirabilis: nec poetica modo, ſed oratoria virtute eminentiſſimus. Nam ut de laudibus, exhortationibus, conſolationibus taceam; nonne vel nonus liber, 47 quo miſſa ad Achillem legatio continetur, vel in primo

[s] attingam paucos. ſunt enim em. et exc. *iid.* [t] ſunt *iid.* [u] *om. iid.* [x] *om.* G. [z] a me *om.* G. Jenſ. [a] nominantur G. [b] perſequor G. [c] rebus *inſ.* G. Jenſ. [d] ſuperavit *iid. bene, puto.* [e] depreſſus *iid.*

46. *Aratus ab Jove*] Notó initio Φαινομένων, Ἐκ Διὸς ἀρχώμεσθα. Illud Homericum *ex Oceano* eſt Ἰλ. φ'. 195.

Ἐξ οὗπερ πάντες ποταμοὶ, καὶ πᾶσα θάλασσα,
Καὶ πᾶσαι κρῆναι, καὶ φρείατα πάντα νάουσιν.

Notum eſt illud Salomoneum ejuſdem ſententiæ, de fluviis omnibus venientibus e mari et eodem tendentibus. Notum eſt, cum Phyſicis etiam, in quantum hodie innotuerunt, rationibus illud conciliari poſſe, ſi dicatur vaporum ſpecie tantundem humoris in terram, montes præſertim, regeri, quantum per oſtia fluminum in mare effundatur. Cæterum de Homero omnium doctrinarum fonte qui legere voluerit, illi ſuppeditabit tantum, unde fatigari etiam patientiſſimus poſſit, decus literarum, dum vixit, et dum vigebunt ipſæ, Fabricius Bibl. Græc. 2, 6.

46. *lætus ac preſſus*] *Lætus* quin hic conveniat, non dubitabit niſi qui nunquam legit, *Quid faciat lætas ſegetes*. Deinde *preſſum læto* opponi non mirabitur, qui *falce vites premi*, et *preſſius putari eas* non ignoret. Non igitur eſt quod neceſſariam putemus Cortianam emendationem, qui ad Plin. epiſt. 1, 8, 5, *elatus* legi vult. Quanquam enim eam vocem minime damnandam eſſe vel ipſius noſtri verba ſ. 44 declarant, ubi *preſſis elatior ingenii* vis reſpondet: neceſſaria tamen non eſt iſta emendatio. Alias *latum* etiam ſubſtituere poſſis, quo Noſter utitur 7, 3, 16.

inter duces illa contentio, vel dictæ in ſecundo ſententiæ,
48 omnes litium ac conſiliorum explicant artes? Affectus
quidem, vel illos mites, vel hos concitatos, nemo erit tam
indoctus, qui non in ſua poteſtate hunc auctorem habuiſſe
fateatur. Age vero, nonne [f] in [g] utriuſque ſui [h] operis
ingreſſu [i] pauciſſimis verſibus legem prooemiorum, non
dico, ſervavit, ſed conſtituit? Nam et benevolum audito-
rem invocatione Dearum, quas præſidere vatibus credi-
tum eſt, et intentum propoſita rerum magnitudine, et
49 docilem, ſumma celeriter comprehenſa, facit. Narrare
vero quis brevius, quam qui mortem nuntiat Patrocli?
quis ſignificantius poteſt, quam qui Curetum Ætolorum-
que prælium exponit? Jam ſimilitudines, amplificationes,
exempla, digreſſus, ſigna rerum, et argumenta cetera
quæque [l] probandi ac refutandi, ſunt ita multa, ut etiam,
qui de artibus ſcripſerunt, plurima earum rerum teſtimo-
50 nia ab hoc poeta petant. Nam [m] epilogus quidem quis
umquam poterit illis Priami [n] rogantis Achillem precibus
æquari? Quid? in verbis, ſententiis, figuris, diſpoſitione
totius operis, nonne humani ingenii modum excedit [o]?
Ut magni ſit viri, virtutes ejus non æmulatione, (quod
51 fieri non poteſt) ſed intellectu ſequi. Verum hic omnes
ſine dubio, et in omni genere eloquentiæ procul a ſe reli-
quit, Heroicos tamen præcipue, videlicet quia clariſſima
52 in materia ſimili [p] comparatio eſt. Raro aſſurgit *Heſiodus*,
magnaque pars ejus in nominibus eſt occupata, tamen
utiles circa præcepta ſententiæ lenitaſque [q] verborum, et

[f] non G. [g] *om.* G. Jenſ. [h] *om. iid.* [i] ingreſſus *iid.* [l] cete-raque quæ prob. *iid.* ceteraque prob. *rel.* [m] et *inſ.* G. Jenſ. [n] rogan-tis Achillem Priami *iid. recte, puto.* [o] exceſſit Jenſ. [p] ſimilis G. Jenſ. [q] levitaſque *iid. recte, puto. vid. not.*

49. *mortem nuntiat Patrocli*] Ἰλ. Σ, 20, ubi Antilochus ad Achillem,

Κεῖται Πάτροκλος· νέκυος δὲ δὴ ἀμφιμάχονται
Γυμνοῦ· ἀτὰρ τάγε τεύχε' ἔχει κορυθαίολος Ἕκτωρ.

Etiam ſpecimen brevitatis hæc verba laudat Plin. Epiſt. 4, 11, 12. *Curetum Ætolorumque prælium* eſt Ἰλ. I, 525.

49. *cetera quæque probandi*] Sic videntur iſta ſententiam commodam efficere: nec ab antiquorum librorum fide recedunt. Receptam adhuc lectionem neſcio an interpretari aliquis poſſit.

50. *Priami rogantis*] Ἰλ. Ω, 486. ſqq. Μνῆσαι πατρὸς σεῖο κ. τ. λ.

52. *in nominibus*] In primis in genealogia deorum.

52. *lenitaſque verborum*] Non damnanda videtur antiqua ſcriptura *levitas.* Cum enim in his judiciis fere ſequatur Fabius Dionyſii Halicarnaſſenſis ſententias et verba adeo, quod in Capperonnerii editione oſtenſum; non improbabile eſt illum *levitatem* vocaſſe, quæ eſt Dionyſio in Ἀρχαίων Κρίσει, λειότης ὀνομάτων. Re-

compositionis[r] probabilis: daturque[s] ei palma in illo medio genere dicendi. Contra in *Antimacho* vis et gravitas, 53
et minime vulgare eloquendi genus habet laudem. Sed quamvis ei secundas fere Grammaticorum consensus deferat; et affectibus, et jucunditate, et dispositione, et omnino arte deficitur, ut plane manifesto appareat, quanto sit aliud proximum esse, aliud secundum. *Panyasin*[t] ex 54
utroque mixtum putant, in eloquendo neutrius aequare virtutes: alterum tamen ab eo materia, alterum disponendi ratione superari. *Apollonius* in ordinem a grammaticis datum non venit, quia Aristarchus atque Aristophanes, poetarum judices, neminem sui temporis in numerum redegerunt: non tamen contemnendum edidit[u] opus aequali quadam mediocritate. *Arati* materia motu 55
caret, ut in qua nulla varietas, nullus affectus, nulla persona, nulla[x] cujusquam sit oratio: sufficit tamen operi, cui se parem credidit[y]. Admirabilis in suo genere *Theocritus*, sed musa illa rustica et pastoralis non forum modo, verum ipsam etiam urbem reformidat. Audire videor 56
undique congerentes nomina plurimorum poetarum. Quid? Herculis acta non bene *Pisandros?* Quid? *Nicandrum* frustra secuti *Macer* atque *Virgilius?* Quid? *Euphorionem*[z] transibimus? quem nisi probasset Virgilius, idem numquam certe conditorum Chalcidico versu carminum fecisset in Bucolicis mentionem. Quid? Hora- 57
tius frustra *Tyrtaeum* Homero subjungit? Nec sane quis-

r expositio Jens. compositio G. s *Forte leg.* datur. t Panesium Jens. u reddit G. x *Sic* G. *et plur. ap. Burm.* persona, cui usquam *al.* y vel aequalem *ins.* Jens. *gloss.* z frustra *ins.* G. Jens.

currit eadem diversitas 10, 1, 121, ubi idem nostrum judicium. *Candidum, et leve, et speciosum dicendi genus,* videntur in eodem genere dici: *candidum,* quod apertum et facile ad intelligendum; *leve,* bene compositum et politum, non asperum aut duriter commissum; *speciosum* a verbis splendidis, longioribus &c. Permutantur haec verba etiam 10, 2, 23.

53. *proximum—secundum*] Unice huc facit Horat. Od. 1, 12, 17. *Unde* (i. e. ex quo Jove) *nil majus generatur ipso, Nec viget quidquam simile aut* secundum: *Proximos illi tamen occupavit Pallas honores. Proximus* nempe est, quo nemo propior; *secundus,* qui statim sequitur nullo intervallo.

56. *Bucolicis*] Ecl. 10, 50. *Ibo, et Chalcidico quae sunt mihi condita versu Carmina, pastoris Siculi modulabor avena:* quae verba ita interpretatur Servius, ut ab Asinio Gallo Euphorionem in Latinum sermonem esse translatum dicat hic et ad vers. 1. it. ad Ecl. 6, 72.

57. *Horatius Tyrtaeum*] Artis 401.

— Post hos insignis Homerus,
Tyrtaeusque mares animos in Martia bella
Versibus exacuit.

quam est tam procul a cognitione eorum remotus, ut non indicem certe ex bibliotheca sumtum transferre in libros suos possit. Nec ignoro igitur quos transeo, nec utique damno, ut qui dixerim esse in omnibus utilitatis aliquid: sed ad illos jam perfectis constitutisque viribus reverte-
58 mur. Quod etiam [a] IN cœnis grandibus sæpe facimus, ut, cum optimis satiati simus [b], varietas tamen nobis ex vilioribus grata sit. Tunc et elegiam vacabit in manus sumere, cujus princeps habetur *Callimachus*. Secundas
59 confessione plurimorum *Philetas* [c] occupavit. Sed dum assequimur illam firmam (ut dixi) facilitatem, optimis assuescendum est: et multa magis, quam multorum lectione formanda [d] mens, et ducendus est color. Itaque ex tribus receptis Aristarchi judicio scriptoribus iamborum,
60 ad [e] ἕξιν maxime pertinebit unus *Archilochus*. Summa in hoc vis elocutionis, cum validæ, tum breves vibrantesque sententiæ, plurimum sanguinis atque nervorum, adeo ut videatur quibusdam, quod quoquam [f] minor [g] est, materiæ
61 esse, non ingenii vitium. Novem vero Lyricorum longe *Pindarus* princeps, spiritus magnificentia, sententiis, figuris, beatissima rerum verborumque copia, et velut quodam eloquentiæ flumine: propter quæ [h] Horatius eum merito
62 credidit nemini imitabilem. *Stesichorum* [i], quam sit inge-

[a] *om.* G. [b] sumus G. [c] *Sic* G. Philotas Jens. Philætas *al.* [d] festinandâ G. [e] ad hæc G. ad exitum Jens. [f] quidem Jens. [g] *om.* G. [h] quod G. Jens. [i] Therpsichorum Jens. Stesichorus G. *et al.*

57. *indicem ex bibliotheca*] Pungit, credo, eos, qui temere laudant, vituperant, judicii sui lance suspendunt auctores, quos nunquam recte inspexerunt, ex indicibus nimirum. Quid si hodie viveres, Fabi? Novi ego hominem, qui edidicerat aliquot Homeri versus, quos in stationibus Bibliopoliorum et Bibliothecarum recitaret, et cum interpretibus hodiernis ita compararet, ut putares in superciliis hominis tanquam in duabus lancibus ea suspendi, ita alternis ea attollebat deprimebatque. At illum ego hominem paullo post comperi indoctissimum mortalem, qui ne legere quidem recte Græca posset, ut putem præeunte aliquo illum versus Homeri edidicisse.

58. *Philetas*] Sic scribendum nomen hujus poetæ, tum Suidas docet, apud quem Φιλητᾶς est, tum Athenæus apud quem Φιλήταν legimus.

59. *ut dixi*] In ipso libri hujus principio.

59. *ex tribus receptis*] Qui alii sint duo, nescio, an sciatur hodie. Cæterum Archilochum etiam cum principibus in suo genere poetis numerat Cicero Orat. c. 1.

60. *Novem Lyricorum*] Qui vulgo sic enarrantur ex antiquis Pindari prolegomenis; Alcæus, Sappho, Stesichorus, Ibycus, Bacchylides, Simonides, Alcman, Anacreon et Pindarus.

61. *Horatius*] Od. 4, 2. *Pindarum quisquis* &c.

nio validus, materiæ quoque ostendunt, maxima bella et clarissimos canentem[l] duces, et epici carminis onera lyra sustinentem. Reddit enim personis in agendo simul loquendoque debitam dignitatem: ac, si tenuisset modum, videtur æmulari proximus Homerum potuisse: sed redundat, atque effunditur: quod ut est reprehendendum, ita copiæ vitium est. *Alcæus* in parte operis aureo plectro 63
merito donatur, qua tyrannos insectatur[m]: multum etiam moribus confert: in eloquendo quoque brevis et magnificus, et diligens, plerumque[n] Homero similis, sed in lusus et amores descendit, majoribus tamen aptior. *Simo-* 64
nides tenuis, alioqui sermone proprio et jucunditate quadam commendari potest: præcipua[o] tamen ejus in commovenda miseratione virtus, ut quidam in hac eum parte omnibus ejusdem operis auctoribus præferant. Antiqua[p] 65
comœdia cum sinceram illam sermonis Attici gratiam prope sola retinet, tum facundissimæ[q] libertatis, etsi est in[r] insectandis vitiis præcipua, plurimum tamen virium etiam in ceteris partibus habet. Nam et grandis, et elegans, et venusta, et nescio an ulla, post Homerum tamen, quem, ut Achillem, semper excipi par est, aut similior sit oratoribus, aut ad oratores faciendos aptior. Plures ejus[s] auctores: *Aristophanes* tamen[t], et *Eupolis*, *Cratinusque* præcipui. Tragœdias primus in lucem *Æschylus* protulit, 66
sublimis et gravis, et grandiloquus sæpe usque ad vitium, sed rudis in plerisque et incompositus: propter quod correctas ejus fabulas in certamen deferre posterioribus poetis

[l] canente—sustinente G. Jens. *int.* lyra. [m] insectatus *iid.* [n] plurimum G. [o] præcipue Jens. [p] illa *ins. iid.* [q] fœcund. G. Jens. [r] *om. iid.* [s] enim Jens. [t] autem G.

62. *copiæ vitium*] Vid. infra 12, 10, 13. it. Plin. epist. 1, 20, 21.

63. *qua tyrannos insectatur*] Præclare hic observat Almelovenius, huc respicere *Alcæi minaces Camenas* apud Horatium 4, 9, 7, ubi vet. Schol. *Adeo*, inquit, *amarus fuit, ut austeritate carminis sui multos* civitate ejiceret.

65. *ut Achillem*] Quem excipit Homerus v. g. in laude Nirei in Bœotia 180.

Νιρεὺς, ὃς κάλλιστος ἀνὴρ ὑπὸ Ἴλιον ἦλθε
Τῶν ἄλλων Δαναῶν, μετ' ἀμύμονα Πηλείωνα.

65. *Aristophanes* &c.] Jungit eosdem Horatius Sat. 1, 4, pr. *Eupolis, atque Cratinus, Aristophanesque, Poetæ* &c.

66. *correctas ejus fabulas*] Nescio unde hoc habeat noster, *correctas* esse ejus fabulas. Illud nos docent tum vetus auctor vitæ Æschyli, tum Philostratus in vita Apoll. 6, 11, p. 245, Olear. et Schol. ad Aristophanis Ran. 892, itemque ad Acharn. 10, (laudati etiam Bibliothecario Græco 2, 16, 4, sed a nobis designati accuratius) decreto Atheniensium in scenam reductas defuncti etiam Æschyli tra-

Athenienſes permiſere, ſuntque eo modo multi coronati.
67 Sed longe clarius illuſtraverunt hoc opus *Sophocles* atque *Euripides*: quorum in diſpari dicendi via uter ſit poeta melior, inter plurimos quæritur. Idque ego [u] ſane, quoniam ad præſentem materiam nihil pertinet, injudicatum relinquo. Illud quidem nemo non fateatur neceſſe eſt, iis, qui ſe ad agendum comparant, utiliorem longe Euri-
68 pidem fore. Namque is et [x] in ſermone (quod ipſum reprehendunt, quibus gravitas et cothurnus et ſonus Sophoclis videtur eſſe ſublimior) magis accedit oratorio [z] generi: et ſententiis denſus, et in [a] iis, quæ a ſapientibus tradita ſunt, pene ipſis par, et in dicendo ac reſpondendo cuilibet eorum, qui fuerunt in foro diſerti [b], comparandus. In affectibus vero cum omnibus mirus, tum in iis,
69 qui [c] miſeratione conſtant, facile præcipuus. Hunc et admiratus [d] maxime eſt (ut ſæpe teſtatur) et [e] ſecutus, quamquam in opere diverſo, *Menander*: qui vel unus, meo quidem judicio, diligenter lectus, ad cuncta, quæ præcipimus [f], efficienda ſufficiat: ita omnem vitæ imaginem expreſſit: tanta in eo inveniendi copia, et eloquendi facultas: ita eſt [g] omnibus rebus, perſonis, affectibus ac-
70 commodatus. Nec nihil profecto viderunt, qui orationes, quæ *Chariſii* nomine eduntur, a Menandro ſcriptas

[u] *om.* G. [x] et in *om.* G. Jenſ. [z] oratori Jenſ. [a] *om.* G. [b] diſertis Jenſ. [c] quæ *id.* [d] admirandus Jenſ. [e] eum *inſ.* G. Jenſ. [f] præcepimus G. [g] in *id.*

gœdias, victoriam retuliſſe. *Correctas* a quoquam non docent. Et habent ſane illum charactera adhuc, quod ſunt grandiloquæ ultra modum, id quod riſit varie Ariſtophanes in Ranis; v. g. 861, ex perſona Euripidis vocat eum, Ἄνθρωπον ἀγριοποιὸν, αὐθαδόστομον, Ἔχοντ' ἀχάλινον, ἀκρατὲς, ἀπύλωτον στόμα, Ἀπεριλάλητον, κομποφακελορρήμονα. Ultima vox eleganter notat compoſita majora, qualibus ludit Ariſtophanes, in re ſeria utebatur Æſchylus. Φάκελοι enim, Scholiaſte docente, τὰ βαρέα καὶ συνδεδεμένα φορτία τῶν ξύλων. Ipſa etiam lex non videtur fuiſſe diuturna. Lycurgus certe apud Plutarchum in vita p. 1547, Steph. legem fert, τὰς Αἰσχύλου, Σοφοκλέους, Εὐριπίδου τραγῳδίας ἐν κοινῷ γραψαμένους φυλάττειν, καὶ τὸν τῆς πόλεως γραμματέα παραναγινώσκειν τοῖς ὑποκρινομένοις, (dum aguntur fabulæ argumenti cognati, vel alioquin plagii ſuſpectæ, ſimul inſpicere librum et legere) οὐκ ἐξεῖναι γὰρ αὐτὰς ὑποκρίνεσθαι.

67. *uter ſit poeta melior*] Id ipſum varie, ſed ſatyrice et ridicule majorem partem, agitatur in laudata Ariſtophanis Ranarum fabula. Ad agendum ſe comparantibus utiliorem judicavit etiam et exemplo ſuo declaravit Cicero, qui ſæpe illo utatur et ipſius verſiculos *teſtimonia* judicet, ut ea appellat Quintus Cicero, Famil. 16, 8.

69. *Menander*] Etiam Plutarchus illum longe ipſi præfert Ariſtophani, cui tamen reſpondit Friſchlinus.

70. *Chariſii nomine*] Laudat

putent. Sed mihi longe magis orator probari in opere suo videtur, nisi forte aut illa[h] mala judicia, quæ Ἐπιτρέποντες, Ἐπίκληρος, Λοκροὶ[i] habent: aut meditationes in Ψοφοδεεῖ[l], Νομοθέτῃ, Ὑποβολιμαίῳ non omnibus oratoriis numeris sunt absolutæ. Ego tamen plus adhuc quiddam 71
collaturum esse declamatoribus puto, quoniam his necesse est secundum conditionem controversiarum plures subire personas, patrum, filiorum, maritorum, militum, rusticorum, divitum, pauperum, irascentium, deprecantium, mitium, asperorum. In quibus omnibus mire custoditur ab hoc poeta decorum[m]. Atque ille quidem om- 72
nibus ejusdem operis auctoribus abstulit nomen, et fulgore quodam suæ claritatis tenebras obduxit. Habent tamen alii quoque Comici, si cum venia legantur, quædam, quæ possis[n] decerpere: et præcipue *Philemon*, qui ut[o] pravis[p] sui temporis judiciis Menandro sæpe[q] prælatus est, ita consensu[r] omnium meruit credi[s] secundus.
Historiam multi scripsere præclare, sed nemo dubitat duos 73
longe ceteris præferendos, quorum diversa virtus laudem pene est parem consecuta. Densus, et brevis, et semper instans sibi *Thucydides*: dulcis, et candidus, et fusus[t] *Herodotus*: ille concitatis, hic remissis affectibus melior; ille concionibus, hic sermonibus; ille vi, hic voluptate. *Theo-* 74
pompus his proximus, ut in historia prædictis minor, ita oratori magis similis: ut qui, ante quam est ad hoc opus

[h] alia Jens. [i] Locre G. Locros *Bass. et Lips.* lectos Jens. *et plur.* Lochos *f.* λεχὼς *rel.* [l] Sophocle G. Jens. [m] decor G. Jens. [n] possit G. [o] quamvis Jens. [p] prave G. Jens. [q] semper G. [r] tamen *ins.* G. Jens. [s] esse Jens. [t] effusus G. Jens.

Burmannus Cic. Brut. c. 83, et Reinef. Var. Lect. 3, 14, atque Epist. ad Daum. 22.

70. *orator probari in opere suo*] In opere suo h. e. in ipsis Comœdiis orator probatur Menander. In comœdiis nempe quæ laudantur, causæ in scenam videntur productæ, vel quasi agerentur in foro, vel quasi aliquis ad eos se compararet, ac meditaretur. Non autem appellat hic Fabius *mala judicia*, per ἐπίθετον, sed negat esse mala; solenni illa et Ciceroniana argumentatione ab absurdo. Orator est Menander, nisi dicere velis, quod absurdum est, mala esse illa judicia—aut meditationes—non omnibus numeris absolutas. Hæc cur monuerimus, intelliget, qui adnotationes ad h. l. virorum doctorum inspiciet.

70. Ἐπιτρέποντες] Qui præterea mentionem faciant harum fabularum, dabit Fabricius, qui etiam hic probat *Locros*: et sane de Λοκροῖς, quos firmat etiam Gothanus liber, aliunde constat, et est inter Alexidis quoque fabulas deperditas hoc nomen; de λοχῷ non item. Potuit sane etiam de *puerpera* vel *gravida* fabula plus una scribi. Sed de auctoritate jam sermo est. Itaque *Locros* interim restituimus.

sollicitatus, diu fuerit orator. *Philistus* quoque meretur,
qui turbæ, quamvis bonorum post hos auctorum, eximatur [u], imitator Thucydidis: et ut multo infirmior, ita aliquatenus lucidior. *Ephorus*, ut Isocrati visum, calcari-
75 bus eget. *Clitarchi* probatur ingenium, fides infamatur.
Longo post intervallo temporis natus *Timagenes*, vel hoc
est ipso probabilis, quod intermissam historias scribendi
industriam nova laude reparavit. *Xenophon* non excidit
76 mihi, sed inter philosophos reddendus est. Sequitur ora-
torum ingens manus, cum decem simul Athenis ætas una
tulerit: quorum longe princeps *Demosthenes*, ac pene lex
orandi fuit: tanta vis in eo, tam densa omnia, ita quibus-
dam nervis [x] intenta sunt, tam nihil otiosum, is dicendi
modus, ut nec quod desit in eo, nec quod redundet inve-
77 nias. Plenior *Æschines*, et magis fusus, et grandiori si-
milis, quo minus strictus est: carnis tamen plus habet,
lacertorum minus. Dulcis in primis et acutus *Hyperides*:
sed minoribus caussis, ut non [a] dixerim utilior, magis par.
78 His ætate *Lysias* major [b], subtilis atque elegans, et quo nihil,
si oratori satis sit docere [c], quæras perfectius: nihil enim
est inane, nihil arcessitum; puro tamen fonti, quam mag-
79 no flumini propior. *Isocrates* [d] in diverso genere dicendi
nitidus et comtus, et palæstræ, quam pugnæ magis ac-
commodatus, omnes dicendi Veneres sectatus est; nec
immerito: auditoriis enim se, non judiciis compararat [e]:
in [f] inventione facilis, honesti studiosus: in compositione
80 adeo diligens, ut cura ejus reprehendatur. Neque ego in
his, de quibus sum locutus, has solas virtutes, sed has
præcipuas puto: nec ceteros parum fuisse magnos. Quin-
etiam *Phalereum* illum *Demetrium* (quamquam is primus
inclinasse eloquentiam dicitur) multum ingenii habuisse
et facundiæ fateor, vel ob [g] hoc memoria dignum, quod
ultimus est fere ex Atticis, qui dici possit orator: quem
tamen in illo medio genere dicendi præfert omnibus Ci-
81 cero. Philosophorum, ex quibus plurimum se traxisse

[u] existimatur *iid.* [x] verius Jens. [a] *om.* G. [b] minor *id.* [c] dicere Jens. [d] Isocrate *id.* [e] comparat G. Jens. [f] *om.* G. [g] ab Jens.

74. *Ephorus calcaribus*] Cic. de Orat. 3, 9. *Dicebat Isocrates, doctor singularis, se calcaribus in Ephoro, contra autem in Theopompo frenis uti solere.* Censuram historicorum eorundem fere qui hic memorantur, idem peragit de Orat. 2, 13.

80. *præfert—Cicero*] Respicit, puto, quod jam observatum Alme-

eloquentiæ M. Tullius confitetur, quis dubitet *Platonem* esse præcipuum, sive acumine disserendi, sive eloquendi facultate divina quadam et Homerica? multum enim supra prosam orationem, et quam pedestrem Græci vocant, surgit: ut mihi non hominis ingenio, sed quodam Delphico videatur oraculo instinctus. Quid ego commemo- 82
rem *Xenophontis* jucunditatem illam inaffectatam, sed quam nulla possit affectatio consequi? ut ipsæ finxisse sermonem Gratiæ [h] videantur: et quod de *Pericle* veteris comœdiæ testimonium est, in hunc transferri justissime possit, in labris ejus sedisse quamdam persuadendi deam. Quid reliquorum *Socraticorum* elegantiam? Quid *Aristote-* 83
lem? quem dubito scientia rerum, an scriptorum copia, an eloquendi [i] suavitate, an inventionum acumine, an varietate operum, clariorem putem. Nam in *Theophrasto* tam est eloquendi nitor ille divinus, ut ex eo nomen quoque traxisse dicatur. Minus indulsere eloquentiæ *Stoici* veteres: 84
sed cum honesta suaserunt, tum in colligendo [l], probandoque, quæ instituerant, plurimum valuerunt: rebus tamen acuti magis, quam (id quod sane non affectant [m]) oratione magnifici. [n] Idem nobis per Romanos quoque auctores 85
ordo ducendus est. Itaque ut apud illos Homerus, sic apud nos *Virgilius* auspicatissimum dederit exordium, omnium ejus generis poetarum, Græcorum nostrorumque, illi haud dubie proximus. Utar enim verbis iisdem, quæ ex [o] Afro 86
Domitio juvenis accepi [p]: qui mihi interroganti, quem

[h] Græcis videatur *id.* [i] usu *inf.* Jens. usus *inf.* G. [l] eligendo Jens. [m] affectarunt G. [n] Quid *inf.* Jens. [o] ab Jens. [p] excepi *id.*

lovenio, ad Orat. c. 27, qui alia quoque illius elogia citat ex de Orat. 2, 23, et Offic. 1, 1.

81. *Delphico oraculo*] Huc pertinet illud Cic. Bruto c. 31. *Quis uberior in dicendo Platone? Jovem aiunt Philosophi, si Græce loquere-tur, sic loqui.* *Deificum* oraculum Barthii merito hic destruxit Burmannus.

82. *in labris ejus sedisse*] Passim hoc Eupolidis fragmentum illustratum est, postquam signum quasi bene de eo merendi sustulit Politianus Misc. c. 91. Et paucæ hebdomades sunt, cum hunc locum tractavimus ad Plin. Epist. 1, 20, 17. Lectionem, quam ibi probavimus versuum Eupolidis, etiam confirmat Aristidis Scholiastes, e quo tum inedito primum eos protulit Politianus. Vid. Tom. 2, p. 129. Jebb. Cæterum τὴν Πειθὼ, quam *persuadendi deam* hic transfert Fabius, Ennius *Suadam*, *Leporem* Cicero, Horatius *Suadelam* vocarunt; quod idem jam docuerat Politianus.

83. *nomen traxisse*] Diog. Laert. 5, 38. Τῦτον, Τύρταμον λεγόμενον, Θεόφραςον διὰ τὸ τῆς φράσεως θεσπέσιον Ἀριςοτέλης μετωνόμασεν. Reliquorum auctorum in hanc sententiam verba copiose laudat ad h. l. Menagius.

Homero crederet maxime accedere, *Secundus*, inquit, *est Virgilius, propior tamen primo, quam tertio.* Et hercle ut [q] illi naturæ cœlesti atque immortali cesserimus, ita curæ et diligentiæ vel ideo in hoc plus est, quod ei fuit magis laborandum: et quantum [r] eminentioribus vincimur, for-
87 tasse æqualitate pensamus. Ceteri omnes longe sequentur. Nam *Macer* et *Lucretius* legendi quidem, sed non ut phrasin, id est, corpus eloquentiæ faciant: elegantes in sua quisque materia, sed alter humilis, alter difficilis. *Attacinus* [s] *Varro* in iis, per quæ nomen est assecutus, interpres operis alieni, non spernendus quidem, verum ad
88 augendam facultatem dicendi parum locuples. *Ennium*, sicut sacros vetustate lucos, adoremus, in quibus grandia et antiqua robora jam non tantam habent speciem, quantam religionem. Propiores alii, atque ad hanc phrasin [t], de qua loquimur, magis utiles. Lascivus quidem in Heroicis quoque *Ovidius*, et nimium amator ingenii sui:
89 laudandus tamen in [u] partibus. *Cornelius* autem *Severus*, etiamsi versificator quam poeta melior, si tamen, ut est dictum, ad exemplar [x] primi libri bellum Siculum perscripsisset, vindicaret [y] sibi jure secundum locum. Sed [z] eum consummari mors immatura non passa est: puerilia

[q] cum G. [r] quanto plus em. vincimus Jens. [s] Acatinus G. [t] *om.* G. Jens. [u] parcius *iid.* [x] exemplum G. [y] judic. Jens. [z] Varenum conf. *Bas. et al.* Terrenum *V. C. Alm.* Farrenum *Voss.* 1 *et* 3 *ap. Bur.*

86. *ut illi naturæ*] Ingenium itaque majus Homero tribuit Fabius; curæ et diligentiæ laudem ampliorem ob hoc ipsum Virgilio, quod *ei magis fuit laborandum*, ut nimirum, quod deesset ingenio, cura et arte expleret. Loco obscuritatis nonnihil offundit illa figura, quod per communicationem quandam prima persona pluralis utitur &c. *Æqualitatem* interpretor *æquabilitatem.*

87. *alter humilis, alter difficilis*] Macer etiam ille antiquus herbarum poeta, cujus nihil ætatem tulit, (ne de eo, qui nunc circumfertur hoc nomine quis cogitet) humilis est propter argumenti rationem; difficilis Lucretius et ipse propter materiam abstrusiorem.

87. *interpres operis alieni*] Argonauticorum Apollonii Rhodii.

89. *ut est dictum*] A quo? aut ubi? nam in hoc quidem opere non puto mentionem illius factam. An, quod hic de *bello Siculo* scripsisse dicitur, pars illius operis vel πάρεργον est *Ætna* carmen, quod sub ejus nomine in Catalectis veterum Poetarum ponitur?

89. *Sed eum consummari*] Putat Burmannus hic omnino latere nomen alicujus poetæ. Et suadet hoc proposita supra varietas. Cum vero Gothanus et primæ editiones consentiant, et præterea videantur hæc Severo Cornelio convenire, (ut de quo modo dixerit, eum *ad exemplar primi libri bellum Siculum non perscripsisse*) nescio an opus sit quærere, quod forte nusquam est.

tamen ejus opera[a] et maximam indolem ostendunt, et
mirabilem[b], præcipue in ætate illa, recti generis volunta-
tem. Multum in *Valerio Flacco* nuper amisimus. Ve- 90
hemens et poeticum ingenium *Saleii*[c] *Bassi* fuit, nec ip-
sum senectute maturum. *Rabirius* ac *Pedo* non indigni
cognitione, si vacet. *Lucanus* ardens, et concitatus, et
sententiis clarissimus, et, ut dicam quod sentio, magis
oratoribus, quam poetis adnumerandus. Hos nominavi- 91
mus, quia Germanicum Augustum ab institutis studiis
deflexit cura terrarum, parumque diis visum est, esse eum
maximum poetarum. Quid tamen iis ipsis ejus operibus,
in quæ, donato † imperio, juvenis secesserat ‡, sublimius,

[a] operam Jens. [b] admir. G. Jens. [c] Salii *iid.* † *iid. et Bodl. itemque Voss.* 1 *et* 3 *ap. Burm. necnon Bass. et Lips.* donatus *rel.* natus *conj. Schel.* ‡ successerat *omnes, puto. vid. not.*

90. *Saleii Bassi*] Cujus honorificentissima mentio in Dialogo de Oratoribus c. 5 et 9; neque tamen ita diversa ab hoc Fabii judicio, ut illo argumento dialogum ipsum illi abjudicem; quod a Barthio factum ad Stat. Theb. 10, 700, hic refert Burmannus.

91. *Germanicum Augustum*] Domitianum, cui adrepit more suo, et temporum miseria, qua sola excusari forte potest indigna alioquin adulatio. De Arateorum interpretatione versu hexametro scripta, quæ Cæsaris Germanici nomen præfert, accipiebat Rutgersius Var. Lect. 2, 9, non improbante Nic. Heinsio ad Val. Flac. 1, 13, et Vossio de Poetis Lat. 3, et de Mathesi 35. Sed Cæsari Germanico Drusi F. recte vindicarunt ista Giraldus, et præsertim Tristanus Com. p. 320, Burmanno laudatus hic et ad Val. Flaccum l. c. unde illud apparet liquido, scribere instituisse Domitianum *versam Idumen* (Idumæam vastatam) *et Solymo nigrantem pulvere* (ab Hierosolymarum expugnatione) *fratrem* suum Titum.

91. *donato imperio, juvenis secesserat*] Primo interpretabimur ista verbis Taciti adpositis, quæ commentarii instar in difficillimorum unum Fabii locum esse possunt. Ita autem ille Hist. 4, extr. cum enarrasset vanos Domitiani, tum Cæsaris, adversus Titum fratrem, vel patrem forte ipsum, conatus, *Domitianus autem*, inquit, *sperni a senioribus* juventam *suam cernens*, *modica quoque et usurpata antea* munia imperii omittebat, *simplicitatis et modestiæ imagine in altitudinem conditus*, *studiumque literarum et* amorem carminum *simulans*, *quo velaret animum*, *et fratris æmulationi subduceretur*, *cujus disparem mitioremque naturam contra interpretabatur*. In hunc quasi articulum temporis convenit illud Suetonii Domit. c. 2. *Simulavit et ipse mire modestiam*, *in primisque poeticæ studium*, *tam insuetum antea sibi*, *quam postea spretum et abjectum*. conf. c. 20. Huc pertinet etiam Valerii Flacci procemium, in quo Poeta Vespasianum patrem alloquitur haud dubie his verbis; *Versam proles tua*, Domitianus, *pangat* et carmine describat *Idumen* s. Judæam: *Namque potest* propter divinum ingenium; et *Solymo nigrantem pulvere fratrem* Titum celebret. (Addamus obiter et quæ sequuntur, cum difficultatis aliquid habere videantur. *Ille* Titus *tibi*, O Vespasiane, *cultusque Deûm* per ἀποθέωσιν, *delubraque*

doctius, omnibus denique numeris præstantius? Quis enim caneret bella melius, quam qui sic egerit? Quem præsidentes studiis Deæ propius audirent? Cui magis
92 suas artes aperiret familiare numen Minervæ? Dicent hæc plenius futura secula. Nunc enim ceterarum fulgore virtutum laus ista [d] præstringitur. Nos tamen sacra literarum colentes feras, Cæsar, si non tacitum hoc prætterimus, et Virgiliano certe versu testamur,

Inter victrices hederam tibi serpere lauros.

93 Elegia Græcos quoque provocamus, cujus mihi tersus atque elegans maxime videtur auctor *Tibullus*. Sunt qui *Propertium* malint. *Ovidius* utroque lascivior: sicut du-

[d] ipsa *iid.*

genti Instituet, tanquam Deo etiam templum dicabit, quod genti vestræ in primis sacrum et sanctum erit. Neque enim opus est, ut poeta prodente Quinctiliano jam mortuus, et ista scribens vivo Vespasiano, vaticinatus fingatur de templo gentis Flaviæ a Domitiano condito: sed potuit facile existimare, honorem habitum iri Vespasiano eundem a suis, quem Julio Augustus habuit. Sed redeamus ad Fabium.) De hac re igitur agens, noster verbis utitur ad rationes temporum horum, et adulationem, egregie compositis. *Donato imperio* militari, condonato tum suspicionibus fratris, cum suo in optimarum artium studia amori, *in opera* poetica, h. e. ad ea elaboranda, a strepitu rerum gerendarum *secesserat* Domitianus. Sic nimirum legendum putamus post summos viros Lipsium ad Tac. l. c. et Schelium ad Dial. de Orat. c. 9, licet nondum prolatus sit liber, cujus auctoritate se tueri possit ea lectio. Interim habere adfinitatem quandam syllabas *suc* et *se* vel inde colligas, quod ex *succurro*, *succursus*, factum est Gallorum *secourir*, *secours*. Illud autem non opus est hic probari, *secedere* illos dici, et *secessum petere*, qui scribendi causa a negotiorum et hominum turba vel ad breve tempus, vel toto vitæ tenore, se removent. Vel Fabius noster cum discipulo suo Plinio exemplorum festivam copiam præbebunt in Thesauro Ling. Lat. quem cum maxime molimur.

91. *qui sic egerit*] Recte ostenderunt Gronovius Obss. 2, 3, et Burmannus ad h. l. itemque ad Ovid. Trist. 2, 230, atque ad Gratii Cyneg. 334, *Bella* etiam *agi*, et perperam tentatas esse id genus formulas: sed nescio tamen quomodo blandiatur mihi correctio Regii, qui pro *egerit* hic malit *gerit*. Multum certe hoc videtur plenius, cum non ad conatus modo juveniles pertineat, sed ad totius imperii tempus, et præsentem laudem.

92. *præsidentes studiis Deæ*] Qui *musica certamina* varia, in his *oratorum* etiam et *poetarum* instituerit. Vid. Sueton. Domit. c. 4, ubi etiam de Minerva. Sed de hac multo disertius c. 15, ubi *superstitiose* illam *coluisse* narratur &c.

92. *præstringitur*] Comparanda, quæ diximus ad §. 30. Certe hic magis placeret *præstinguitur*, quoniam ad obscuritatem, et visum impeditum refertur.

92. *Inter victrices*] Ecl. 8, 13. Horatii versus de Lucilio est Sat. 1, 4, 11, in quo illud *tollere* esse *delere*, *recidere*, *stilo verso inducere* docte ostendit hic Burmannus.

rior *Gallus*. Satyra quidem tota noſtra eſt, in qua primus
inſignem laudem adeptus eſt *Lucilius*, qui quoſdam ita
deditos ſibi adhuc[e] habet amatores, ut eum non ejuſdem
modo operis auctoribus, ſed omnibus poetis præferre non
dubitent. Ego quantum ab illis, tantum ab Horatio diſ- 94
ſentio, qui *Lucilium fluere lutulentum*[f], et, *eſſe aliquid,
quod tollere poſſis*, putat. Nam et[g] eruditio in eo mira,
et libertas, atque inde acerbitas, et abunde ſalis. Mul-
to[h] eſt terſior ac purus magis *Horatius*, et[i] ad notandos
hominum mores præcipuus. Multum et veræ gloriæ,
quamvis uno libro, *Perſius* meruit. Sunt clari hodieque[k], 95
et qui olim nominabuntur. Alterum illud eſt[l], et prius
Satyræ genus, quod[m] non ſola carminum varietate mix-
tum condidit *Terentius Varro*, vir Romanorum eruditiſſi-
mus. Plurimos hic libros, et doctiſſimos, compoſuit, pe-
ritiſſimus linguæ Latinæ, et omnis antiquitatis, et rerum
Græcarum, noſtrarumque, plus tamen ſcientiæ collaturus,
quam eloquentiæ. *Iambus* non ſane a Romanis celebra- 96
tus eſt, ut proprium opus; a quibuſdam interpoſitus: cu-
jus acerbitas in *Catullo*[n], *Bibaculo*, *Horatio*: quamquam
illi epodos intervenire non[o] reperiatur. At Lyricorum

[e] *om.* Jenſ. [f] lutulenter *id.* [g] *om.* G. Jenſ. [h] Multum Jenſ. etiam *inſ.* G. [i] et niſi labor ejus amore præc. G. Jenſ. *Lugd. Lipſ. conf. ſupra* 6, 3, 3. [k] hodie quoque *iid.* [l] etiam pr. G. Jenſ. *et Lipſ.* [m] ſed *iid.* [n] Catulo Jenſ. [o] *Sic* G. Jenſ. *Lipſ. et plur. ap. Burm.* non *om. Regium ſecuti plerique.*

95. *qui olim nominabuntur*] *Clari* nempe *poſtgenitis: quatenus* (*heu nefas!*) *Virtutem incolumem odimus, Sublatam ex oculis quærimus invidi.* Horat. Od. 3, 24, 30. Add. ſupra 3, 1, 21.

95. *Alterum illud*] Puto retineri poſſe veterem lectionem, quæ conjecturæ Regii adhuc cedere in pleriſque, recentioribus præſertim, coacta eſt, h. m. *Alterum illud, etiam prius* h. e. præſtantius *ſatyræ genus, ſed non ſola carminum* laſcive huc illuc deſilientium *varietate mixtum*, verum etiam proſa tum Latina tum Græca interpoſita diſtinctum *condidit* apud Romanos *Varro* &c. Ita ſane malim illud *prius* (modo ſanum ſit, et non ex compendio vocis *poſterius perius* ortum) interpretari, quam cum ſummo viro Iſaac. Caſaubono de Satira Rom. 2, 2, p. 196, Varronianum genus *prius* vocare ideo, quod Ennium auctorem habeat, Lucilio majorem. Nimis enim diſerte contradicere hæc interpretatio videtur his, quæ ſ. 93 dicit Fabius. Cæterum de illa varietate Satyræ Varronianæ optime diſcas ex fragmentis, quæ in bonis editionibus collecta exſtant.

96. *ut proprium opus*] Ut aliquis totum librum iamborum dederit: quanquam iambos dederit haud unus.

96. *epodos intervenire non reperiatur*] Locus non ſatis clarus. Primo negatio in optimis quibuſque libris reperta non videbatur negligenda. Deinde quid *epodos* ſit, neſcio an ſatis ſit expeditum. Ab

idem *Horatius* fere solus legi dignus. Nam et insurgit
aliquando, et plenus est jucunditatis et gratiæ, et variis
figuris et verbis felicissime [p] audax. Si quem adjicere
velis, is [q] erit [r] *Cæsius Bassus*, quem nuper vidimus: sed
97 eum longe præcedunt ingenia viventium. Tragœdiæ
scriptores, *Accius* atque *Pacuvius*, clarissimi gravitate sen-
tentiarum, verborum [s] pondere, et auctoritate personarum.
Ceterum nitor, et summa in excolendis operibus manus,
magis videri potest temporibus, quam ipsis defuisse. Vi-
rium tamen Accio plus tribuitur: Pacuvium videri doc-
98 tiorem, qui esse docti affectant, volunt. Jam *Varii Thy-
estes* cuilibet Græcorum comparari potest. *Ovidii Medea*
videtur mihi ostendere, quantum vir ille præstare potuerit,
si ingenio suo temperare, quam indulgere, maluisset. Eo-
rum quos viderim, longe princeps *Pomponius Secundus*,
quem senes parum [t] tragicum putabant, eruditione ac ni-
99 tore præstare confitebantur. In comœdia maxime claudi-
camus [u]: licet Varro dicat [x], *Musas, Ælii* [y] Stilonis sen-
tentia, *Plautino* [z] *sermone locuturas fuisse, si Latine loqui
vellent*; licet *Cæcilium* veteres [a] laudibus ferant; licet
Terentii scripta ad Scipionem Africanum referantur: quæ
tamen sunt in hoc genere elegantissima, et plus adhuc
100 habitura gratiæ, si intra versus trimetros stetissent. Vix
levem consequimur umbram, adeo ut mihi sermo ipse
Romanus non recipere videatur illam solis concessam At-
ticis Venerem, quando eam ne Græci quidem in alio ge-
nere linguæ obtinuerint. Togatis excellit *Afranius*: uti-
namque non inquinasset argumenta puerorum fœdis amo-
101 ribus, mores suos fassus. At historia non cesserit Græcis,

[p] ferocissime Jens. [q] *om.* G. [r] *om.* Jens. [s] verborumque G. Jens. [t] Pindarum Jens. [u] judicamus Jens. claudicavimus G. [x] *om.* G. Jens. [y] Epi Stoloni *iid.* [z] dicat *inf.* *iid.* [a] in *inf.* G.

hoc incipiamus. Qui Horatii librum quintum *Epodon* nomine appellarunt, ii hoc videntur spectasse, quod ejusdem generis versiculus brevior *accinit* quasi et *succinit* longiori, trimetro nempe dimetros. Ex hoc enim genere sunt XI priora carmina, a quibus, ut a potiori parte, nomen tractum est. Ex hoc genere quanquam paullum diverso est etiam Carmen XII, hexametris dactylicis subjecti ejusdem generis tetrametri: nec multum abit tertium decimum. Cum igitur ἐπῳδὸς versiculus *interveniat*, apud Horatium, ad quem ista Fabii pertinere homines judicassent, et vix unum ultimum carmen iambos solos senarios habeat; consequens erat, ut illud *non* delendum putarent. Sed quum nondum prolatus sit liber, qui *non* illo careat, tutius et modestius visum est illud servare, et referre totum hoc ad Catullum, ad quem ut remotiorem pronomen *illi* respicit commode: in hujus certe iambicis *epodos non reperitur*, quantum eorum superest hodie.

100. *mores suos fassus*] Contradicit itaque suo discipulo Plinio,

nec opponere Thucydidi *Sallustium* verear: nec indigne-
tur sibi Herodotus æquari *T. Livium*, cum in narrando
miræ jucunditatis, clarissimique candoris, tum in concio-
nibus, supra quam enarrari potest, eloquentem: ita [b] di-
cuntur omnia, cum rebus, tum personis, accommodata:
sed affectus quidem [c], præcipue eos, qui sunt dulciores,
ut parcissime dicam, nemo historicorum commendavit
magis. Ideoque immortalem illam Sallustii [d] velocitatem 102
diversis virtutibus consecutus est. Nam mihi egregie
dixisse videtur *Servilius Nonianus* [e], pares eos magis, quam
similes: qui et ipse a nobis auditus est, clari [f] vir ingenii [g],
et sententiis creber [h], sed minus pressus, quam historiæ
auctoritas postulat. Quam, paullum ætate præcedens 103
eum *Bassus Aufidius*, egregie, utique in libris belli Ger-
manici, præstitit, genere ipso probabilis in omnibus, sed
in quibusdam suis [i] ipse viribus minor. Superest adhuc,

[b] Itaque Jens. [c] quidem pr. eos *om*. G. [d] Sallustius Jens. [e] Nomianus G. Novianus Jens. [f] elatus G. clarus Jens. [g] ingenio G. Jens. [h] crebrior *iid.* [i] suis ipse *om. iid.*

qui 4, 14, 5, Catullianis illis se tuetur,

Nam castum esse decet pium poetam

Ipsum, versiculos nihil necesse est.

De Plinio et paucissimis forte, ut voluerit, aliquis. Impuros poetas plerosque certe *suos fateri mores*, certum est. Sed hac de re ad Plin. 4, 27, 4.

103. *Superest adhuc*] Si Plinium intelligit, cujus illum admonere debuit Aufidius Bassus, *a* cujus *fine*, h. e. ubi ille desiit, historiarum libros unum et triginta dedit, teste ipsius filio adoptivo epist. 3, 5, 6: hunc igitur si intelligit, jam scripsisse ista oportet ante Domitiani imperium, (cum Tito imperante ille perierit) et hoc rerum potiente modo retractasse atque edidisse. Potest etiam fieri, ut a nomine, quod Domitiano forte invisum esset, abstinuerit lubens in ipsa quoque retractatione, vel emendatione. Tacitus quidem, observante etiam Lipsio ad hunc Fabii locum inter testimonia de illo relatum, cum Domitianus rerum potiretur, nondum quidquam ediderat. Pertinent forte ad Plinium etiam quæ sequuntur. *Habet amatores* laudatoresque historiarum suarum, *nec tamen imitatores*; quod difficilius est, scilicet, (ut de Seneca f. 126) *ut libertas*, qua utitur in scriptis suis, quam et ipsam laudare quam amare facilius est: *quamquam circumcisis* et omissis in repetita forte libri prælectione atque retractatione, *quæ dixisset* in hoc genere paullo asperius, *ei* libertati ipse *nocuerit*, eamque obscuraverit, ut jam non ita appareat. Solitum fuisse Plinium libertate magna in scribendo uti, non modo varii operis immortalis loci demonstrant; sed illud etiam, quod (auctore filio epist. 3, 5, 6,) potius aliud scripsit quidvis quam historiam *sub Nerone novissimis annis, cum omne studiorum genus paullo liberius et erectius periculosum servitus fecisset*. Hæc de loco obscuriusculo: si quis melius quid attulerit, facile nos in partes suas traducet.

et exornat ætatis nostræ gloriam, vir seculorum memoria
104 dignus, qui olim nominabitur, nunc intelligitur. Habet
amatores, nec imitatores [k], ut libertas, quamquam circumcisis quæ dixisset, ei nocuerit. Sed elatum abunde spiritum, et audaces sententias deprehendas etiam in iis, quæ manent. Sunt et alii scriptores boni: sed nos ge-
105 nera degustamus, non [l] bibliothecas excutimus. Oratores vero vel præcipue Latinam eloquentiam parem [m] facere Græcæ possunt. Nam *Ciceronem* cuicumque eorum [n] fortiter opposuerim. Nec ignoro, quantam mihi concitem pugnam, cum præsertim id non sit propositi, ut eum *Demostheni* comparem hoc tempore: neque enim attinet, cum Demosthenem in primis legendum, vel ediscendum
106 potius putem. Quorum ego virtutes plerasque arbitror similes, consilium, ordinem dividendi [o], præparandi, probandi rationem, omnia denique, quæ sunt [p] inventionis. In eloquendo est aliqua diversitas: densior ille, hic copiosior; ille concludit adstrictius, hic latius; pugnat ille acumine semper, hic frequenter [q] et pondere; illi nihil detrahi potest, huic nihil adjici; curæ plus in illo, in
107 hoc naturæ. Salibus certe, et commiseratione (qui duo plurimum affectus valent) vincimus. Et fortasse epilogos illi mos civitatis abstulerit: sed et nobis illa, quæ Attici mirantur, diversa Latini sermonis ratio minus permiserit. In epistolis quidem, quamquam sunt utriusque, nulla con-
108 tentio est. Cedendum vero in hoc quidem [r], quod ille [s] et prior fuit, et ex magna parte Ciceronem, quantus est, fecit [t]. Nam mihi videtur M. Tullius, cum se totum ad imitationem Græcorum contulisset, effinxisse vim Demost-
109 henis, copiam Platonis, jucunditatem Isocratis. Nec vero quod in quoque optimum fuit, studio consecutus est tantum, sed plurimas, vel potius omnes ex se ipso virtutes extulit immortalis ingenii beatissima ubertate [u]. Non

[k] immerito *MS. Bodl. et plur. ap. Burm.* immeritores *vel* immeritorem *al. ibid.* [l] *om.* Jens. [m] non *inf. id.* [n] ita *inf.* G. [o] videndi G. Jens. [p] *om.* Jens. [q] frequentior *id.* [r] *om.* G. Jens. [s] *om.* G. [t] *Sic* G. Jens. facit *al.* [u] ubertas Jens.

105. *ut eum—comparem*] Et tamen videris hoc ipsum facere paullo post, Fabi: et quî hoc minuat augeatque pugnam, si compares Demostheni Ciceronem vel non compares? Fateor me hic non satis clarum videre. Dicam interim, Fabium negare hoc modo, sed dedita opera comparationem utriusque non scribere, qualem, ut hoc utar, dedit paullo post hæc tempora Plutarchus.

enim *pluvias* (ut ait Pindarus) *aquas colligit, sed vivo gurgite exundat*, dono quodam providentiæ genitus, in quo
totas vires[x] suas eloquentia[z] experiretur. Nam quis do- 110
cere diligentius, movere vehementius potest? Cui tanta
umquam jucunditas affuit? ut[a] ipsa illa, quæ extorquet,
impetrare eum credas, et, cum transversum vi sua judicem
ferat[b], tamen ille non rapi videatur, sed sequi. Iam in[c] 111
omnibus, quæ dicit, tanta auctoritas inest, ut dissentire
pudeat: nec advocati studium, sed testis aut judicis adferat fidem. Cum interim[d] hæc omnia, quæ vix singula
quisquam[e] intentissima cura consequi posset, fluunt illaborata: et illa, qua nihil pulchrius auditu est, oratio[f]
præ se fert tamen felicissimam facilitatem. Quare non 112
immerito ab hominibus ætatis suæ *regnare in judiciis* dictus est: apud posteros vero id[g] consecutus, ut Cicero jam
non hominis nomen, sed eloquentiæ habeatur. Hunc igitur spectemus, hoc propositum nobis sit exemplum, ILLE
se profecisse sciat, cui Cicero valde placebit. Multa in 113
Asinio Pollione inventio[h], summa diligentia, adeo ut quibusdam etiam nimia videatur: et consilii et animi satis:
a nitore et jucunditate Ciceronis ita longe abest, ut videri
possit seculo[i] prior. At *Messala* nitidus et candidus, et
quodammodo præ se ferens in dicendo nobilitatem suam;
viribus minor. *C.* vero *Cæsar* si foro tantum vacasset, 114
non alius ex nostris contra Ciceronem nominaretur: tanta
in eo vis est, id acumen, ea concitatio, ut illum eodem
animo dixisse, quo bellavit, appareat. Exornat tamen
hæc omnia mira sermonis, cujus proprie studiosus fuit,
elegantia. Multum ingenii in *Cœlio*, et præcipue in ac- 115
cusando multa urbanitas, dignusque vir, cui et mens me-

[x] virtutes suas experiretur eloquentia Jens. [z] eloquentiæ G. [a] *om.* Jens. [b] feriat Jens. [c] *om. id.* [d] inter *id.* [e] quamquam G. [f] *om. id.* [g] est *ins.* G. Jens. [h] invenio *iid.* [i] secundo Jens.

109. *ut ait Pindarus*] Non puto exstare hodie apud Pindarum tale quid.

112. *regnare in judiciis*] Respicit huc ipse Fam. 7, 24, *Olim, cum regnare existimabamur*, et Fam. 9, 18, *amisso regno forensi*.

114. *cujus proprie studiosus*] Quid si *proprii sermonis studiosum* hic prædicari Cæsarem dicamus? Certe notum est, rigidum hujus virtutis exactorem fuisse. Nam *tanquam scopulum fugere* jussit *verbum insolens*; quod ex primo ipsius de analogia libro refert Gellius 1, 10. Nisi forte *proprie studiosus* est in primis et maxime studiosus.

115. *mens melior*] Minus libidinosa et procax, quod in Clodiæ familiaritate demonstravit, quo nomine defensus est a Cicerone: minus porro iracunda et *αὐθάδης*, cujus vestigia multa sunt in octavo Ciceronis epistolarum.

lior, et vita longior contigiſſet. Inveni qui *Calvum* præferrent omnibus, inveni qui Ciceroni[l] crederent, eum nimia contra ſe calumnia verum ſanguinem perdidiſſe: ſed eſt et ſancta et gravis[m] oratio, et caſtigata, et frequenter vehemens quoque. Imitator eſt autem Atticorum: fecitque illi properata mors injuriam, ſi quid adjecturus[n], non
116 ſi quid detracturus fuit. [o] Et *Servius Sulpicius*[p] inſignem non[q] immerito famam tribus orationibus meruit. Multa, ſi cum judicio legatur[r], dabit imitatione digna *Caſſius Severus*: qui, ſi ceteris virtutibus colorem et gravitatem
117 orationis adjeciſſet, ponendus inter præcipuos foret. Nam et ingenii plurimum eſt in eo, et acerbitas mira et urbanitas, et vis ſumma: ſed plus ſtomacho, quam conſilio dedit: præterea ut[s] amari ſales, ita[t] frequenter amaritu-
118 do ipſa ridicula eſt. Sunt et[u] alii multi diſerti, quos perſequi longum eſt. Eorum, quos viderim, *Domitius Afer*, et *Julius Africanus*, longe præſtantiſſimi. Verborum arte ille, et toto genere dicendi præferendus, et quem in numero veterum locare[x] non timeas: hic concitatior, ſed in cura verborum nimius, et compoſitione nonnumquam longior, et tranſlationibus parum modicus. Erant clara
119 et nuper ingenia. Nam et *Trachalus*[z] plerumque ſublimis, et ſatis apertus fuit, et quem velle optima crederes: auditus tamen major. Nam et vocis, quantam in nullo cognovi, felicitas; et pronuntiatio vel ſcenis ſuffectura, et decor[a]: omnia denique ei, quæ ſunt extra, ſuperfuerunt. Et *Vibius Criſpus*, compoſitus, et jucundus, et delectationi natus: privatis tamen cauſſis, quam publicis,
120 melior. *Julio Secundo* ſi longior contigiſſet ætas, clariſſi-

[l] Ciceronem *id.* [m] brevis *id.* [n] ſibi *inſ.* G. [o] Inſignis *inſ.* Jenſ. [p] non *inſ.* G. [q] *om.* Jenſ. [r] legantur G. [s] et Jenſ. [t] ut *inſ. id.* [u] *om.* G. autem Jenſ. [x] habere Jenſ. [z] Trachallus *id.* [a] decora *id.*

115. *Ciceroni crederent*] In Bruto c. 82, ubi inter alia, *Accuratius quoddam dicendi et exquiſitius adferebat genus: quod quamquam ſcienter eleganterque tractabat, nimium tamen inquirens in ſe, atque ipſe ſeſe obſervans, metuensque ne vitioſum colligeret, etiam verum ſanguinem deperdebat.* Hæc eſt illa *calumnia*, quæ κακιζότεχνον fecit. Vid. ſupra ad 8, pr. 31. *Infelicem calumniandi ſe pœnam* damnat etiam noſter 10, 3, 10. et 10, 4, 3. et *infelicem verborum cavillationem* 10, 7, 14. add. omnino 12, 10, 77.

116. *tribus orationibus*] Quarum meminit etiam 10, 7, 30.

117. *plus ſtomacho*] Vide de viri ingenio ad 10, 1, 22: de *acerbitate autem* (τῆς δριμύτητος) *urbana*, et *amaris ſalibus*, illam Plutarchi narratiunculam, quam referimus ad 9, 2, 27.

119. *vocis—felicitas*] Vid. 12, 5, 6.

mum profecto nomen oratoris apud poſteros foret. Adje-
ciſſet enim, atque adjiciebat ceteris virtutibus ſuis, quod
deſiderari poteſt. Id eſt autem, ut eſſet multo magis
pugnax, et ſæpius ad curam rerum ab elocutione reſpi-
ceret [b]. Ceterum interceptus quoque magnum ſibi vin-
dicat locum. Ea eſt facundia, tanta in explicando, quod 121
velit, gratia: tam candidum et lene [c] et ſpecioſum di-
cendi genus: tanta verborum, etiam quæ aſſumta ſunt,
proprietas: tanta in quibuſdam ex periculo petitis ſignifi-
cantia. Habebunt qui poſt nos de oratoribus ſcribent,
magnam eos, qui nunc vigent, materiam vere laudandi [e]. 122
Sunt enim ſumma hodie, quibus illuſtratur forum, inge-
nia. Namque et conſummati jam patroni veteribus æmu-
lantur, et eos juvenum ad optima tendentium imitatur ac
ſequitur induſtria. Superſunt, qui de philoſophia ſcrip-
ſerunt [f], quo in genere pauciſſimos adhuc eloquentes li- 123
teræ Romanæ tulerunt. Idem igitur *M. Tullius*, qui, ut
ubique, etiam in hoc opere *Platonis* æmulus extitit.
Egregius vero, multoque, quam in orationibus, præſtan-
tior *Brutus*, ſuffecit ponderi rerum: ſcias eum ſentire,
quæ dicit. Scripſit non parum multa *Cornelius Celſus*,
Scepticos [g] ſecutus, non ſine cultu ac nitore. *Plancus* [h] 124
in Stoicis rerum cognitione utilis. In Epicureis levis
quidem, ſed non injucundus tamen auctor [i] eſt *Catius*.
Ex induſtria *Senecam* in omni genere eloquentiæ diſtuli,
propter vulgatam falſo de me opinionem, qua [l] damnare 125
eum, et inviſum quoque habere ſum creditus. Quod ac-
cidit mihi, dum corruptum et omnibus vitiis fractum di-
cendi genus revocare ad ſeveriora judicia contendo.
Tum [m] autem ſolus hic fere in manibus adoleſcentium
fuit. Quem non equidem omnino conabar excutere, ſed 126
potioribus præferri non ſinebam, quos ille non deſtiterat

[b] reſipiſc. *id.* [c] leve *id. Vid. not. ad* 10, 1, 52. [e] laudanda Jenſ. [f] ſcripſerint G. Jenſ. [g] Sextios *iid.* [h] Plautus Jenſ. [i] ductorem. Ex *id.* [l] quia G. Jenſ. [m] Cum *iid.*

121. *ex periculo petitis*] Vid. ad 2, 11, 3, et 8, 6, 11.

124. *Scepticos ſecutus*] Diſciplinas prope omnes ſtilo proſecutum eſſe docet noſter 12, 11, 24. Opus hoc ſceptici, per omnes partes ire eorum, quæ ſciri putantur, ut factum a Sexto Empirico. Legentes præfationem operis, quod ſolum hodie ſupereſt, facile vident, eum ſcepticum quidem ſe non profiteri, ſcepticos tamen in hoc ſecutum, quod ſententias diverſas commemorat, nihil facile adſeverat &c.

124. *Catius*] Ille, cujus *ſpectra* (εἴδωλα Epicuri) ridet Tullius Fam. 15, 16 et 19.

incessere, cum diversi sibi conscius generis, placere se in
dicendo posse iis [n], quibus illi placerent, diffideret. Ama-
bant autem eum magis, quam imitabantur: tantumque
ab illo defluebant, quantum ille ab antiquis descenderat.
127 Foret enim optandum, pares, aut saltem proximos, illi
viro fieri. Sed placebat propter sola vitia, et ad ea se
quisque dirigebat effingenda, quæ poterat: deinde cum se
128 jactaret eodem modo dicere, Senecam infamabat. Cujus
et multæ alioqui, et magnæ virtutes fuerunt: ingenium
facile et copiosum, plurimum studii, multarum rerum
cognitio: in qua tamen aliquando ab iis, quibus inqui-
renda quædam mandabat, deceptus est. Tractavit etiam
129 omnem fere studiorum materiam. Nam et orationes
ejus, et poemata, et epistolæ, et dialogi feruntur [o]. In
philosophia parum diligens, egregius tamen vitiorum in-
sectator fuit [p]. Multæ in eo claræque sententiæ, multa
etiam morum gratia legenda: sed in eloquendo corrupta
pleraque, atque eo perniciosissima, quod abundant dulci-
130 bus vitiis. Velles eum suo ingenio dixisse, alieno judicio.
Nam si aliqua [q] contemsisset, si parum concupisset, si non
omnia sua amasset, si rerum pondera minutissimis senten-
tiis non fregisset: consensu potius eruditorum, quam pue-
131 rorum amore comprobaretur. Verum sic quoque jam ro-
bustis, et severiore genere satis firmatis legendus, vel ideo,
quod exercere potest utrumque judicium [r]. Multa enim
(ut dixi) probanda in eo, multa etiam admiranda sunt:
eligere modo curæ sit, quod utinam ipse fecisset. Digna
enim fuit illa natura, quæ meliora vellet, quæ [s], quod vo-
luit, effecit [t].

II. Ex his ceterisque lectione dignis auctoribus et ver-
borum sumenda copia est [u], et varietas figurarum, et com-
ponendi ratio: tum ad exemplum virtutum omnium mens
dirigenda. Neque enim dubitari potest, quin artis pars
magna contineatur *imitatione*. Nam ut invenire primum
fuit, estque præcipuum: sic ea, quæ bene inventa sunt,
2 utile sequi. Atque omnis vitæ ratio sic constat, ut, quæ
probamus in aliis, facere ipsi velimus. Sic literarum duc-
tus, ut scribendi fiat usus, pueri sequuntur: sic musici vo-
cem docentium, pictores opera priorum, rustici probatam

[n] in *iid*. [o] efferuntur Jens. [p] *om*. G. [q] nihil æqualium G. Jens. [r] judicem G. [s] *om*. Jens. [t] efficit *id*. [u] *om*. G. Jens.

126. *Amabant—magis, quam imitabantur*] Sic paullo ante s. 104.

experimento culturam in exemplum intuentur [x]. Omnis denique disciplinæ initia ad propositum sibi præscriptum formari videmus. Et Hercle necesse est, aut similes aut 3
dissimiles bonis simus. Similem raro natura [z] præstat, frequenter imitatio. Sed hoc ipsum, quod tanto faciliorem nobis rationem rerum omnium facit, quam fuit iis, qui nihil, quod sequerentur, habuerunt, nisi caute et cum judicio apprehenditur, nocet. Ante omnia igitur imita- 4
tio per se ipsa non sufficit, vel quia pigri est ingenii, contentum esse iis, quæ sunt ab aliis inventa. Quid enim futurum erat temporibus illis, quæ sine exemplo fuerunt, si homines nihil nisi quod jam cognovissent, faciendum sibi aut cogitandum putassent? Nempe nihil fuisset inventum. Cur igitur [a] nefas est reperiri aliquid a nobis, 5
quod ante non fuerit? An illi [b] rudes sola mentis natura ducti sunt in hoc, ut tam multa generarent, nos ad quærendum non eo ipso concitemur, quod certe scimus invenisse eos, qui quæsierunt [c]? Et cum illi, qui nullum cu- 6
jusquam [d] rei habuerunt [e] magistrum, plurima in posteros tradiderint [f], nobis usus aliarum rerum ad eruendas [g] alias non proderit, sed nihil habebimus [h], nisi beneficii alieni? QUEMadmodum quidam pictores in id solum student, ut describere tabulas mensuris ac lineis sciant. Turpe 7
etiam illud est, contentum esse id consequi, quod imiteris. Nam rursus quid erat [i] futurum, si nemo [k] plus effecisset eo, quem [l] sequebatur? Nihil in poetis supra *Livium Andronicum*; nihil in historiis supra *Pontificum annales* haberemus: ratibus adhuc navigaremus: non esset pictura, nisi quæ lineas modo extremas umbræ, quam corpora in

[x] tuentur Jens. [z] naturam G. *male.* [a] ergo Jens. [b] illa G. [c] quæsierit G. quæsierint Jens. [d] cujusque G. [e] habuerint Jens. [f] tradiderunt *id.* [g] erudiendas *id.* [h] habemus G. [i] esset G. [k] nihil G. [l] quæ Jens.

II, 5. *Cur igitur nefas*] Ut hic *nefas* sic *fas* §. 9 ad *fatum* quoddam sive æternam legem refertur, qua perfectiones rerum possibiles (φιλοσοφητέον γὰρ) determinantur: h. e. qua sui quidam fines rebus earumque virtutibus adsignantur, ultra quos adscendere per conditionem suam illis non liceat. Sic 11, 3, 181, *Neque tamen illud est nefas.* Simile mox 10, 2, 26, *Totum exprimere pene homini inconcessum.* Et quoties *licet* ita ponitur?

7. *Pontificum annales*] Incunabula illa quasi historiæ Romanæ, de quibus Cic. de Orat. 2, 12. *Ab initio rerum Romanarum—res omnes singulorum annorum mandabat literis Pontifex Maximus, efferebatque* (*referebat* malit cum Lambino Pearcius) *in album, et proponebat tabulam domi, potestas ut esset populo cognoscendi; hi etiam nunc annales maximi nominantur.*

7. *lineas umbræ*] Hanc picturæ originem adsignant omnes: cui de-

8 sole fecissent, circumscriberet. Ac si omnia percenseas,
nulla sit ars, qualis inventa est, nec intra initium stetit:
nisi forte nostra potissimum tempora damnamus hujus in-
felicitatis, ut nunc demum nihil crescat. Nihil enim [m]
9 crescit sola imitatione. Quod si prioribus adjicere fas non
est, quomodo sperare possumus [n] illum oratorem per-
fectum? cum [o] in iis, quos maximos adhuc novimus, ne-
mo sit inventus, in quo nihil aut desideretur, aut repre-
hendatur. Sed etiam qui summa [p] non appetunt, conten-
10 dere potius, quam sequi debent. Nam QUI agit, ut prior
sit, forsitan etiam, si non transierit, æquabit. Eum vero
nemo potest æquare, cujus vestigiis sibi utique insistendum
putat. Necesse est enim, semper sit posterior, qui sequi-
tur. Adde quod plerumque facilius est plus facere, quam
idem. Tantam enim difficultatem habet similitudo, ut
ne ipsa quidem natura in hoc ita evaluerit [q], ut non res,
quæ simillimæ videantur [r], discrimine aliquo discernantur.
11 Adde quod quidquid alteri simile est, necesse est minus sit
eo, quod imitatur, UT umbra corpore, et imago facie, et
actus histrionum veris affectibus. Quod in orationibus
quoque evenit. Namque iis, quæ in exemplum assumi-
mus, subest natura, et vera vis: contra omnis imitatio
12 ficta est, et ad alienum propositum accommodatur. Quo [s]
fit, ut minus sanguinis ac virium declamationes habeant,
quam orationes: quod in illis vera, in his assimulata ma-
teria est. Adde quod ea, quæ in oratore [t] maxima sunt,
imitabilia non sunt, *ingenium*, *inventio* [u], *vis*, *facilitas*, et
13 quidquid arte non traditur. Ideoque plerique, cum verba
quædam ex orationibus excerpserunt, aut aliquos compo-
sitionis certos pedes, mire a se, quæ legerunt, effingi arbi-

[m] autem. [n] possimus ullum *id.* [o] cum in iis *om.* G. [p] summam G. Jens. [q] valuerit Jens. [r] videntur G. [s] quod Jens. *male.* [t] oratione *id.* [u] inventioni fac. G. inventiones Jens.

beatur, non convenit. vid. Plin. H. N. 35, 3, f. 5. Athenag. Legat. pro Christian. p. 59. Dechair. &c.

9. *illum oratorem perfectum*] Quem doctrinæ causa non deformant modo, sed existere etiam posse aliquando, bonæ spei causa docent rhetores. Hoc opus Ciceronis tum in tribus de Oratore libris, tum in eo, qui simpliciter Orator inscriptus est. Hoc etiam noster agit toto opere. Vid. procem. f. 6, et mox 10, 2, 28.

10. *res—simillimæ—discernantur*] Viveres hodie, Fabi, videres Philosophos serio hoc demonstrare, non esse duo in rerum natura plane similia, vel, ut loquuntur viri magni, indiscernibilia, (*indiscretæ* res *similitudinis* dixit Plinius) et hoc si admissum sit, plura et maxima quædam inde efficere. Sed nihil sub sole novum: et nos hoc non agimus.

trantur: cum et [x] verba intercidant invaleſcantque [z] tem-
poribus, ut quorum certiſſima ſit regula in conſuetudine,
eaque non ſua natura ſint bona aut mala, (nam per ſe ſoni
tantum ſunt) ſed prout opportune proprieque aut ſecus
collocata ſunt: et compoſitio cum rebus accommodata
ſit [a], tum ipſa varietate gratiſſima. Quapropter exactiſſi-
mo judicio circa hanc partem ſtudiorum examinanda ſunt 14
omnia. Primum, quos imitemur: nam ſunt plurimi, qui
ſimilitudinem peſſimi cujuſque et corruptiſſimi concupie-
rint [b]. Deinde in ipſis, quos elegerimus, quid ſit, ad [c]
quod efficiendum [d] nos comparemus. Nam in magnis
quoque auctoribus incidunt aliqua vitioſa, et a doctis in- 15
ter ipſos etiam mutuo reprehenſa: atque UTINAM tam bona
imitantes dicerent melius, quam mala pejus dicunt [e]. Nec
vero ſaltem iis, quibus ad evitanda vitia judicii ſatis fuit,
ſufficiat imaginem virtutis effingere, et ſolam, ut ſic dixe-
rim, cutem, vel potius illas Epicuri figuras, quas e ſum-
mis corporibus dicit effluere. Hoc autem iis accidit, qui
non introſpectis penitus virtutibus, ad primum ſe velut 16
adſpectum orationis aptarunt: et cum iis feliciſſime ceſſit
imitatio, qui [f] verbis atque numeris ſunt non multum
differentes, vim dicendi atque inventionis non aſſequun-
tur, ſed plerumque declinant in pejus, et proxima virtuti-
bus vitia comprehendunt, fiuntque pro *grandibus tumidi*,
preſſis exiles, *fortibus temerarii*, *lætis corrupti*, *compoſitis ex-
ſultantes*, *ſimplicibus negligentes*. Ideoque qui horride at-
que incompoſite quamlibet [g] frigidum illud et inane ex- 17

[x] *om.* G. [z] invaleſcant Jenſ. [a] *om.* G. Jenſ. [b] concupierunt *iid.* [c] *om.* G. Jenſ. [d] nobis efficiendum comp. G. [e] dicant Jenſ. [f] *om.* G. Jenſ. [g] *Sic* G. *et Vallæ liber.* quidlibet *al.*

13. *verba intercidant*] Ex illo Horat. A. P. 60. ſq.

Ut ſilvis folia pronos mutantur in annos,
Prima cadunt—
Multa renaſcentur, quæ jam cecidere, cadentque
Quæ nunc ſunt in bonore vocabula.

15. *Nec vero ſaltem*] Pro *ne quidem*, ut 6, 2, 19. 6, 4, 15, ubi vid.

15. *illas Epicuri figuras*] A quibus ſunt *ſpectra* illa *Catiana*, de quibus ad 10, 1, 124. Diſertiſſime, ut ſolet, Lucretius 4, 48; cujus verba cum reſpexerit aperte noſter, hic adſcribenda ſunt.

Dico igitur rerum effigias tenueſque figuras
Mittier ab rebus ſummo de corpore earum;
Quæ quaſi membrana vel cortex nominitanda eſt,
Quod ſpeciem ac formam ſimilem gerit ejus imago,
Quoiuſcunque cluet de corpore fuſa vagari.

16. *compoſitis exſultantes*] Exceſſus itaque numeroſæ et compoſitæ orationis eſt *exſultans*, cum rhythmi nimis aperti, ut ii ad quos ſaltatur. vid. 9, 4, 66.

tulerunt [h], antiquis ſe pares credunt: qui carent cultu at-
que ſententiis, Atticis ſcilicet [i]: qui præciſis concluſioni-
bus obſcuri, Salluſtium atque Thucydidem ſuperant:
triſtes ac jejuni Pollionem æmulantur: otioſi et ſupini, ſi
quid modo longius circumduxerunt, jurant ita Ciceronem
18 loquuturum [l] fuiſſe. Noveram quoſdam, qui ſe pulchre
expreſſiſſe genus illud cœleſtis hujus in dicendo viri ſibi
viderentur, ſi in clauſula poſuiſſent, *Eſſe videatur*. Ergo
primum eſt, ut, quod imitaturus eſt quiſque, intelligat, et,
quare bonum ſit, ſciat. Tum in ſuſcipiendo onere con-
19 ſulat ſuas vires. Nam quædam ſunt inimitabilia [m], qui-
bus aut infirmitas naturæ non ſufficiat, aut diverſitas re-
pugnet. Nec, cui tenue ingenium erit, ſola velit fortia
et abrupta: cui [n] forte quidem, ſed indomitum, amore
ſubtilitatis [o] et vim ſuam perdat, et elegantiam, quam cu-
pit, non aſſequatur [p]. Nihil eſt enim tam indecens, quam
20 cum mollia dura [q] fiunt. Atque ego illi præceptori, quem
inſtitueram in libro ſecundo, tradidi [r] non ea ſola docenda
eſſe, ad quæ quemque diſcipulorum natura compoſitum
videret. Nam is et adjuvare debet, quæ in quoque eo-
rum invenerit [s] bona, et, quantum fieri poteſt, adjicere,
quæ deſunt, et emendare quædam et mutare. Rector
enim eſt alienorum ingeniorum atque formator: diffici-
21 lius eſt naturam ſuam fingere. Sed ne ille quidem doc-
tor, quamquam omnia, quæ recta ſunt, velit eſſe in ſuis
auditoribus quam pleniſſima, in eo tamen, cui naturam
obſtare viderit, laborabit. Id quoque vitandum, (in quo
magna pars errat) ne in oratione poetas nobis et hiſtori-
cos, in illorum [t] operibus oratores aut declamatores imi-

[h] extulerint G. [i] *om.* G. [l] loquutum G. [m] imitabilia G. Jenſ. [n] qui *iid.* [o] ſublimitatis G. [p] perſ. G. Jenſ. [q] dure fiunt G. dureſcunt Jenſ. *et Bodl. ac plur. ap. Burm.* [r] credidi Jenſ. [s] invenit *id.* [t] illis G. Jenſ.

18. *Eſſe videatur*] Vid. 9, 4, 73.

19. *mollia dura fiunt*] An nihil peccarint librarii, haud equidem dixerim. Sententiam video quam poſtulet argumentatio Fabii. Si is cui forte ingenium erit idemque indomitum, ſubtilis præter naturam ſuam eſſe velit; hinc vim perdat ſuam, illinc elegantiam, cui ſtudet, non adſequatur. Quid ita? Nihil enim tam indecens, quam cum ea quæ ſunt natura ſua dura et virilia, ſtudio et adfectatione fiunt mollia: ſunt enim ſimilia Herculi in crocota Omphales, aut elephanto, puerperæ Romanæ delicias imitanti. Hæc ſententia aperta. Sed utrum eam Fabius ita obſcure, ambigue certe, poſuerit, non dixerim; niſi forte ſtudio voluit etiam alterum comprehendere, indecens et hoc eſſe, ſi quæ mollia ſunt per ſuam naturam, adfectatione fiant dura.

tandos putemus. Sua cuique proposita lex, suus cuique 22
decor est. Nec comœdia in cothurnos assurgit, nec contra tragœdia socco ingreditur. Habet tamen omnis eloquentia aliquid commune. Id imitemur, quod commune est. Etiam hoc solet incommodi accidere iis, qui se uni 23
alicui generi dediderunt, ut si asperitas his placuit alicujus, hanc etiam in leni [u] ac remisso caussarum genere non exuant: si [x] tenuitas, aut nuditas, in asperis gravibusque caussis ponderi rerum parum respondeant: cum sit diversa non caussarum modo inter ipsas conditio, sed in singulis [z] etiam caussis [a] partium; sintque [b] alia leniter [u], alia aspere, alia concitate, alia remisse, alia docendi, alia movendi gratia dicenda [c]: quorum omnium dissimilis atque diversa inter se ratio est. Itaque ne hoc quidem suaserim, 24
uni se alicui proprie, quem per omnia sequatur, addicere [d]. Longe perfectissimus Græcorum *Demosthenes*, aliquid tamen aliquo in loco melius alii. Plurima ille [e]: sed non qui maxime imitandus, etiam [f] solus imitandus est. Quid 25
ergo? non est satis omnia sic dicere, quo modo *Marcus Tullius* dixit? Mihi quidem satis esset, si omnia consequi possem. Quid tamen nocet [g], vim *Cæsaris*, asperitatem *Cœlii*, diligentiam *Pollionis*, judicium *Calvi*, quibusdam in locis assumere? Nam præter id, quod prudentis est [h], 26
quod in quoque optimum est, si possit, suum facere: tum in tanta rei difficultate unum intuentes, vix aliqua pars sequitur. Ideoque cum totum exprimere, quem elegeris, pene sit homini inconcessum: plurium bona ponamus ante oculos, ut aliud ex alio hæreat, et, quo quidque loco conveniat, aptemus. Imitatio autem (nam sæpius idem 27
dicam) non sit tantum in verbis. Illuc intendenda mens, quantum fuerit illis viris decoris in rebus atque personis, quod consilium, quæ dispositio, quam omnia etiam, quæ delectationi videantur data, ad victoriam spectent: quid agatur prooemio, quæ ratio et quam varia narrandi, quæ vis probandi ac refellendi, quanta in affectibus omnis ge-

[u] levi *et* leviter Jens. *vid. not. ad* 10, 1, 52. *Sed hic quidem nihil mutaverim.* [x] sed Jens. [z] similis *id.* [a] caussæ partibus G. [b] qui *ins.* Jens. [c] dicent *id.* [d] adjicere. Longe omnium perf. G. Jens. [e] *Sic* G. Jens. [f] etiam s. im. *om.* G. [g] noceret G. Jens. [h] *om.* G.

26. *totum exprimere—inconcessum*] Plin. epist. 5, 10. *Ut pictores pulchram absolutamque faciem raro, nisi in pejus, effingunt: ita ego ab hoc archetypo labor et decido.* Illud *inconcessum* comparamus cum formula *nefas* 10, 2, 5.

neris movendis ſcientia, quamque [i] laus ipſa popularis utilitatis gratia aſſumta, quæ tum [l] eſt pulcherrima, cum ſequitur, non cum arceſſitur. Hæc ſi perviderimus [m],
28 tum vere imitabimur. Qui vero etiam propria his bona adjecerit, ut ſuppleat, quæ deerant, circumcidat, ſi quid redundabit, is erit (quem quærimus) perfectus orator: quem nunc conſummari potiſſimum oportebat, cum tanto plura exempla bene dicendi ſuperſint [n], quam illis, qui adhuc ſummi ſunt, contigerunt [o]. Nam erit hæc quoque laus eorum, ut priores ſuperaſſe, poſteros docuiſſe dicantur.

III. Et [p] hæc quidem auxilia extrinſecus adhibentur: in iis autem, quæ nobis ipſis paranda ſunt, ut laboris, ſic utilitatis etiam longe plurimum affert ſtilus. Nec immerito M. Tullius hunc *optimum effectorem ac magiſtrum dicendi vocat*. Cui ſententiæ perſonam L. Craſſi in diſputationibus, quæ ſunt de oratore, adſignando, judicium ſuum
2 cum illius auctoritate conjunxit. Scribendum ergo quam diligentiſſime, et quam plurimum. Nam UT terra altius effoſſa generandis alendiſque ſeminibus fecundior eſt: ſic profectus non a ſummo petitus, ſtudiorum fructus et [q] fundit uberius, et fidelius continet. Nam, ſine hac quidem conſcientia [r], ipſa illa ex tempore dicendi facultas inanem modo loquacitatem dabit, et verba in labris naſ-
3 centia. Illic radices, illic fundamenta ſunt: illic opes velut ſanctiore quodam ærario [s] reconditæ, unde ad ſubitos quoque caſus, cum res exiget, proferantur. Vires faciamus ante omnia, quæ ſufficiant labori certaminum [t], et

[i] *Sic* G. quantaque *al.* [l] tamen Jenſ. [m] prævid. *id.* [n] ſuperſunt G. Jenſ. [o] contigerint Jenſ. [p] At G. Jenſ. [q] *Sic* G. *Baſſ.* effundit *al.* [r] *Vid. leg.* conſtantia. [s] ſacrario Jenſ. [t] certantium G.

III, 1. *M. Tullius*] De Orat. 1, 33.

2. *ſine hac quidem conſcientia*] Explicant quidem Stigelius et Landfidelius hunc locum ita, *niſi tibi conſcius ſis laboris*. Sed non video equidem, quid ad rem faciat *conſcientia*: quin δοκησισοφίαν et loquacitatem parere poteſt illa laboris conſcientia et cogitatio. *Conſtantia* opus eſt, ut *quam diligentiſſime* ſcribamus et *quam plurimum*, quod poſtulat Fabius. Adeo parum hæc diſtant in antiqua ſcriptura, ut vix dubitem ita Quinctilianum dediſſe.

3. *ærario*] Non diſplicebat hic *ſacrarium*, quod præfert Jenſonii editio, cum notum ſit in templis eorumque ὀπισθοδόμοις, repoſitos fuiſſe theſauros publicos non minus quam privatos. Sed adjectum epitheton *ſanctius*, ærario quaſi proprium, *ſacrario* vix ſine ταυτολογίας vitio addi poteſt. Itaque nihil mutandum.

3. *labori certaminum*] Cum reſpectu ad ſacra Græcorum, vel ſolennia Romanorum, et ipſa quoque

usu non exhauriantur. Nihil enim rerum ipsa[u] natura 4
voluit magnum effici cito, præposuitque pulcherrimo cuique
operi difficultatem; quæ nascendi quoque hanc fecerit
legem, ut majora animalia diutius visceribus parentum[x]
continerentur. Sed cum sit duplex quæstio, *quo modo*, et *quæ* maxime scribi oporteat, jam hinc ordinem
sequar. Sit primo vel tardus, dum diligens, stilus: quæ- 5
ramus optima, nec protinus se offerentibus gaudeamus: adhibeatur judicium inventis, dispositio probatis. Delectus enim rerum verborumque agendus[z] est, et pondera singulorum examinanda. Post[a] subeat ratio collocandi, versenturque omni modo numeri: non, ut quodque se
proferet verbum, occupet locum. Quæ quidem ut dili- 6
gentius exsequamur, repetenda sæpius erunt scriptorum[b] proxima. Nam præter id, quod sic melius junguntur prioribus sequentia, calor quoque ille cogitationis, qui scribendi mora refrixit, recipit ex integro vires, et VELUT repetito spatio sumit impetum; quod in certamine saliendi fieri videmus, ut conatum longius petant, et ad illud, quo contenditur, spatium cursu ferantur: UTque in jaculando brachia reducimus, et, expulsuri tela, nervos retro tendi-
mus. Interim tamen, si feret[c] flatus, danda sunt vela, 7
dum nos indulgentia illa non fallat. Omnia enim nostra, dum nascuntur, placent: alioqui nec scriberentur. Sed redeamus ad judicium, et retractemus suspectam facilita-
tem. Sic scripsisse Sallustium accepimus: et sane mani- 8
festus est etiam ex opere ipso labor. Virgilium quoque paucissimos die composuisse versus, auctor est Varus.
Oratoris quidem alia conditio est[d]. Itaque hanc moram 9
et solicitudinem initiis impero. Nam primum hoc constituendum, hoc obtinendum est, ut quam optime scribamus: celeritatem dabit consuetudo. Paullatim res facilius se ostendent, verba respondebunt, compositio sequetur[e]: cuncta denique, UT in familia bene instituta, in

[u] ipsa natura *om.* G. [x] parentis G. *recte, puto.* [z] habendus Jens. [a] ea *ins.* G. Jens. [b] scriptori Jens. [c] fuerit G. fieret Jens. [d] *om.* Jens. [e] persequetur G. *Quid si* per se sequetur? *Sed* proseq. *Alm. et Voss.*

Diis dicata, spectaculorum certamina. Quin ipsa illa oratorum professio, *certamen* est, ἀγὼν, et togata quædam militia.

4. *majora animalia diutius*] Elegans est de elephante locus Achillis Tatii ab Almelovenio indicatus lib. 4, p. 225. sq. Κύει μὲν αὐτὸν ἡ μήτηρ, χρονιώτατον δέ. Καὶ γὰρ δέκα ἐνιαυτοῖς πλάττει τὴν σποράν. Μετὰ δὲ τοσαύτην ἐτῶν περίοδον τίκτεται, ὅταν ὁ τόκος γέρων γένηται. Διὰ τοῦτο, οἶμαι, γίνεται μέγας τὴν μορφὴν, ἄμαχος τὴν ἀλκὴν, πολὺς τὴν βιοτὴν, βραδὺς τὴν τελευτήν.

10 officio erunt. Summa hæc eſt rei, CITO ſcribendo non
ſit, ut bene ſcribatur: bene ſcribendo ſit, ut cito. Sed
tum maxime, cum facultas illa contigerit, reſiſtamus, ut
provideamus [f], et FEROCIENTES [g] equos frenis quibuſ-
dam coerceamus: quod non tam moram faciet, quam no-
vos impetus dabit. Nec enim rurſus eos, qui robur ali-
quod in ſtilo fecerint, ad infelicem calumniandi ſe pœnam
11 alligandos puto. Nam quomodo ſufficere civilibus offi-
ciis poſſit, qui ſingulis actionum partibus inſeneſcat?
Sunt autem, quibus nihil ſit ſatis; omnia mutare, omnia
aliter dicere, quam occurrit, velint [h]: increduli quidam,
et de ingenio ſuo peſſime meriti, qui diligentiam putant,
12 facere ſibi ſcribendi difficultatem. Nec promtum eſt di-
cere, utros peccare validius putem, quibus omnia ſua
placent, an quibus nihil. Accidit enim [i] etiam ingenioſis
adoleſcentibus frequenter, ut labore conſumantur, et in
ſilentium uſque deſcendant nimia bene dicendi cupiditate.
Qua de re memini narraſſe mihi Julium Secundum illum,
æqualem meum, atque a me, ut notum eſt, familiariter
amatum, miræ facundiæ virum, infinitæ tamen curæ,
13 quid [l] eſſet ſibi a patruo ſuo dictum. Is fuit Julius Florus,
in eloquentia Galliarum (quoniam ibi demum exercuit
eam [m]) princeps, alioqui inter paucos diſertus, et dignus
illa propinquitate. Is cum Secundum, ſcholæ adhuc ope-
ratum, triſtem forte vidiſſet, interrogavit, quæ cauſſa
14 frontis tam obductæ [n]? nec diſſimulavit adoleſcens, ter-
tium jam diem eſſe, ex [o] quo omni labore materiæ ad
ſcribendum deſtinatæ non inveniret exordium: quo ſibi
non præſens tantum dolor, ſed etiam deſperatio in poſte-
rum fieret. Tum Florus arridens, *Numquid tu*, inquit,
15 *melius dicere vis, quam potes?* Ita ſe res habet. Curan-
dum eſt, ut quam optime dicamus: dicendum tamen pro
facultate. Ad profectum [p] enim opus eſt ſtudio, non in-
dignatione. Ut poſſimus autem ſcribere etiam plura, et
celerius, non *exercitatio* modo præſtabit, in qua ſine dubio
multum eſt, ſed etiam *ratio*, ſi non reſupini, ſpectanteſque
tectum, et cogitationem murmure agitantes, exſpectave-
rimus, quid obveniat, ſed [q] quid res poſcat, quid perſo-

[f] prohibeamus G. Jenſ. *et plur.* [g] *om.* G. efferentes Jenſ. *et plur. ap. Burm. Optimum puto* efferentes ſe equos. [h] velut Jenſ. [i] *om.* G. Jenſ. [l] quod G. [m] eum G. [n] adductæ G. abd. Jenſ. [o] *om.* G. [p] perf. G. *male.* [q] *om.* G. Jenſ.

10. *calumniandi ſe*] Vid. 10, 1, 115.

nam deceat, quod sit tempus, qui judicis animus, intuiti, humano quodam modo ad scribendum accesserimus. Sic nobis et initia, et quæ sequuntur, natura ipsa præscribit. Certa sunt enim pleraque, et, nisi conniveamus, in 16
oculos incurrunt: ideoque nec indocti nec rustici diu quærunt, unde incipiant: quo pudendum est magis, si difficultatem facit doctrina. Non ergo putemus, semper optimum esse, quod latet; [r] immutescamus alioqui, si nihil dicendum videatur, nisi quod non [s] invenimus. Di- 17
versum est huic eorum vitium, qui primo [t] decurrere per materiam stilo quam velocissimo volunt, et sequentes calorem atque impetum, ex tempore scribunt, hanc *silvam* vocant: repetunt deinde, et componunt, quæ effuderant [u]: sed verba emendantur et numeri, manet in rebus temere congestis, quæ fuit [x], levitas. Protinus ergo ad- 18
hibere curam rectius erit, atque ab initio sic opus ducere, ut cælandum, non ex integro fabricandum sit. Aliquando tamen affectus sequemur, in quibus fere plus calor, quam diligentia, valet. Satis apparet ex eo, quod hanc scribentium negligentiam damno, quid de illis dictandi deliciis sentiam. Nam in stilo quidem quamlibet [z] prope- 19

[r] nec *inf.* G. ne *inf.* Jens. [s] *om.* G. *forte recte. vid. not.* [t] primum G. quasi *inf.* Jens. [u] effuderunt G. [x] fudit G. Jens. *credo, recte.* [z] et *inf.* Jens.

18. *dictandi deliciis*] Scilicet jam tum notabilis erat ea mollities, ut circa scribendi artem negligentiores essent homines in aliquo fastigio constituti: (vid. 1, 1, 28,) quæ postea ita invaluit, ut *dictare* jam esset eruditorum hominum opus, quemadmodum antea *scribere*. Itaque *vario dictandi genere* supergressum se alios dicit Sidonius Apollin. 8, 6, et ab initio ejusdem epistolæ conjungit *studia certandi, dictandi, lectitandique*. Vid. quæ hic Savaro, itemque ad *latissimæ dictationis campum* 9, 9. Hinc apud Cassiodorum Var. 8, 13, ex persona Athalarici Regis Ambrosius *dictationibus adhibetur*, et subjicitur, *Omnia bona cumulat lingua diserta*: et, *Quod a nobis præcipitur, gratia dictantis ornatur*. Sermo est de Quæsturæ dignitate, cui nihil hodie similius munere Secretariorum intimorum. Hinc nati *de arte dictandi* (h. e. epistolas scribendi) libelli. Quæ cum ita sint, non errasse censeo, qui Eginhardi de Carolo M. verba c. 25 ita interpretantur, ut scribendi artis et formandorum stilo, calamo, penna, elementorum imperitum fuisse dixerit: quod nec in mentem venire aliter potest cuiquam ipsa verba intuenti, *Tentabat et scribere*, inquit, *tabulasque et codicillos ad hoc in lectulo sub cervicalibus circumferre solebat, ut cum vacuum tempus esset*, manum effingendis literis adsuefaceret. *Sed parum prospere successit labor præposterus ac sero inchoatus*. At incredibile est, doctum adeo principem pingere literas nescisse? At non minus incredibile, nisi crederemus Cassiodoro, Quæstorem Principis in scribendis quæ formaret Edictis Principalibus manu sua non usum,

rato[a] dat aliquam cogitationi moram non consequens ce-
leritatem ejus manus: ille, cui dictamus, urget, atque
interim pudet etiam dubitare, aut resistere, aut mutare,
20 quasi conscium infirmitatis nostræ timentes. Quo fit, ut
non rudia tantum, et fortuita, sed impropria interim, dum
sola est connectendi sermonis cupiditas, effluant: quæ
nec scribentium curam, nec dicentium impetum conse-
quantur. At idem ille, qui excipit, si tardior in scriben-
do, aut inertior in legendo, VELUT offensator fuerit, in-
hibetur cursus, atque omnis, quæ erat, conceptæ mentis
21 intentio mora et interdum iracundia excutitur. Tum illa,
quæ apertiorem animi motum sequuntur, quæque ipsa
animum quodammodo concitant, quorum est jactare ma-
num, torquere vultum, simul vertere latus, et interim ob-
jurgare, quæque Persius notat, cum leviter[b] dicendi ge-
nus significat,

Nec pluteum, inquit, *cædit, nec demorsos sapit ungues*;

22 etiam ridicula sunt, nisi cum soli sumus. Denique ut se-
mel, quod est potentissimum, dicam: secretum (quod[c]
dictando perit) atque liberum arbitris locum, et quam
altissimum silentium scribentibus maxime convenire nemo
dubitaverit. Non tamen protinus audiendi, qui credunt,
aptissima in hoc nemora silvasque; quod[d] illa cœli liber-
tas, locorumque amœnitas, sublimem animum, et beatio-
23 rem spiritum parent. Mihi certe jucundus hic magis,

[a] perpetrato G. [b] *malim*, leniter. *Lapsus facillimus.* [c] in G.
[d] quid—parant? G.

sed dictasse. At sunt loca auctorum idoneorum, ubi *scripsisse* Carolus dicitur? At potuit hoc per alios. Sed *correxit*, Thegano teste de gestis Ludov. c. 7, *libros sacros?* Ita nimirum, ut ipse oculis uteretur, et quid corrigi deberet, ostenderet. Ex Synodo ad S. Macram profertur, *Carolum adnotasse quædam in tabulis, quas ad capitium lecti sui cum graphio haberet, et cum consiliariis inde tractasse*; idque *quidam ab illis audisse* dicitur, *qui interfuerunt*. Nempe animadversi sunt pugillares: quid sibi vellent? aliquis pro sua de Carolo opinione interpretatus est. Ostendit doctissimus Fontaninus Vindic. Diplom. 2, 3, p. 170, Caroli tempestate vulgo principes viros et episcopos quoque ejus artis imperitos fuisse. A quibus ea res initiis profecta sit, satis hic ipse Fabii locus docet, et Plinii utriusque consuetudo. Junior enim de avunculo suo narrat 3, 5, 15; de se 9, 36, 2. 9, 40, 2, &c.

20. *impropria*] Quam late illa vox pateat, cognosces ex 8, 2, 3 et 6. Illa formula *connectendi sermonis* videtur e Græco συνείρειν tracta, qua de conjunctis sine more modoque verbis in primis utuntur.

21. *Persius notat*] Sat. 1, 106.

22. *qui credunt*] In quibus est Plinius ipse discipulus nostri epist. 1, 6 et 9. 36, 6.

quam studiorum hortator, videtur esse secessus. Namque illa ipsa, quæ delectant, necesse est avocent [e] ab intentione operis destinati. Neque enim se bona fide in multa simul intendere animus totum potest: et, quocumque [f] respexerit, desinit intueri, quod propositum erat. Quare silvarum 24
amœnitas, et [g] præterlabentia flumina, et inspirantes ramis arborum auræ, volucrumque cantus, et ipsa late circumspiciendi libertas, ad se trahunt: ut mihi remittere potius voluptas ista [h] videatur cogitationem, quam intendere. Demosthenes melius, qui se in locum, ex quo nulla exau- 25
diri [i] vox, et ex quo nihil prospici posset, recondebat [l], ne aliud agere mentem cogerent oculi. Ideoque lucubrantes, silentium noctis, et clausum cubiculum, et lumen unum velut tectos [m] maxime teneat. Sed cum in omni 26
studiorum genere, tum in hoc præcipue bona valetudo, quæque eam maxime præstat, frugalitas, necessaria est: cum tempora ab ipsa rerum natura ad quietem refectionemque nobis data, in acerrimum laborem convertimus. Cui tamen non plus irrogandum est, quam quod somno supererit, haud [n] deerit. Obstat enim diligentiæ scribendi 27
etiam fatigatio: et [o] abunde, si vacet, lucis spatia sufficiunt: occupatos in noctem necessitas agit. Est tamen lucubratio, quoties ad eam integri ac refecti venimus, optimum secreti genus. Sed silentium et secessus, et undi- 28
que liber animus, ut sunt maxime optanda, ita non sem-

[e] advoc. Jens. *male*. [f] quo respexit G. Jens. [g] *om.* G. [h] ipsa G. [i] audiri G. [l] recumbebat Jens. [m] rectos G. Jens. vel etiam lectus *conj. Burm.* [n] aut *iid. male.* [o] quod Jens.

23. *avocent*] Lepide laudatus semel iterumque Plinius 9, 36, 1. *Clausæ fenestræ manent: mire enim silentio et tenebris animus alitur. Ab iis quæ avocant abductus et liber, et mihi relictus, non oculos animo, sed animum oculis sequor, qui eadem quæ mens vident, quoties non vident alia.*

25. *Demosthenes*] Hoc est μελετητήριον illud Demosthenis, de quo Plutarchus in vita illius p. 1556, sqq. Steph. ubi et reliquæ viri exercitationes enarrantur. Add. noster 11, 3, 54 et 68.

25. *silentium noctis*] Vid. locus Plinii ad s. 23 advocatus; it. noster 10, 6, 1.

25. *velut tectos*] Ne quid obstrepere possit animo, eumque turbare vel avocare. Verissima sunt quæ de *lecto* hic commemorat Burmannus, de quibus agimus etiam ad Plin. 7, 27, 7. Sed quod vix aliter solerent quam in lecto commentari, ut cœnare nimirum et fabulari, et omnia; propter quod *cubicula* sunt Romanis ea etiam membra domus, in quibus interdiu versantur: ideo non puto hic lecti talem mentionem injectam a Fabio, quippe non necessariam; qui enim in *cubiculo* est, *cubare*, si non inambulat, in lecto certe esse, Romana consuetudine videtur.

per possunt contingere : ideoque non statim, si quid ob-
strepet, abjiciendi codices erunt, et deplorandus dies : ve-
rum incommodis repugnandum, et hic faciendus usus, ut
omnia, quæ impediunt, vincat intentio : quam si tota
mente in opus ipsum direxeris, nihil eorum, quæ oculis
29 vel auribus incursant, ad animum perveniet. An vero
frequenter etiam fortuita hoc cogitatio præstat, ut obvios
non videamus, et itinere deerremus : non consequemur [p]
idem, si et voluerimus ? Non est indulgendum caussis de-
sidiæ. Nam si non nisi refecti, non nisi hilares, non nisi
omnibus aliis [q] curis vacantes, studendum existimaveri-
30 mus, semper erit, propter quod nobis ignoscamus. Qua-
re in turba, itinere, conviviis [r] etiam faciat sibi cogitatio
ipsa secretum. Quid alioqui fiet, cum in medio foro, tot
circumstantibus judiciis, jurgiis, fortuitis etiam clamori-
bus, erit subito continua oratione dicendum, si particulas,
quas ceris mandamus, nisi in solitudine reperire non pos-
sumus ? Propter quæ idem ille tantus amator secreti De-
mosthenes, in litore, in quod [s] se [t] maximo cum sono fluc-
tus illideret [u], meditans, consuescebat concionum fremitus
31 non expavescere. Illa quoque minora (sed nihil in studiis
parvum est) non sunt transeunda, scribi optime ceris, in
quibus facillima est ratio delendi : nisi forte visus infir-
mior membranarum potius usum exiget : quæ ut juvant
aciem, ita crebra [x] relatione, quoad intinguntur calami,
32 morantur manum, et cogitationis impetum frangunt. Re-
linquendæ autem in utrolibet genere contra [z] vacuæ ta-
bellæ, in quibus libera adjicienti [a] sit excursio. Nam in-
terim pigritiam emendandi angustiæ faciunt, aut certe
novorum interpositione priora confundunt [b]. Ne latas
quidem ultra modum esse ceras velim, expertus juvenem
studiosum alioqui prælongos habuisse sermones, quia illos

[p] consequamur G. [q] *om.* Jens. [r] vel concione *ins. iid.* [s] quo G. Jens. [t] *om.* G. [u] illiderentur G. illideretur Jens. [x] crebro relationi Jens. [z] eum *ins.* G. Jens. [a] adjiciendi *iid.* [b] confundant *iid.*

30. *circumstantibus judiciis*] *Quatuor enim in una basilica judicia coguntur.* vid. infra 12, 5, 6.

30. *Demosthenes, in litore*] *Ad Phalericum—ad fluctum aiunt declamare solitum Demosthenem, ut fremitum adsuesceret voce vincere* Cic. de Fin. 5, 2.

31. *facillima ratio delendi*] Verso stilo, et qua latior est inducto verbis quæ improbantur, vid. 10, 4, 1.

32. *latas—ceras*] Eodem jure poterat monere, ne literæ nimis magnæ scribentem morentur, ne tenuiores justo obtundant aciem, aut longas nimis orationes eadem ratione qua latiores ceræ efficiant.

numero versuum metiebatur: idque vitium, quod frequenti admonitione corrigi non potuerat, mutatis codicibus esset sublatum. Debet vacare etiam locus, in quo notentur, quæ scribentibus solent extra ordinem, id est ex aliis, quam qui sunt in manibus loci [c], occurrere. Irrumpunt enim optimi nonnumquam sensus, quos neque inserere oportet, neque differre tutum est: quia interim elabuntur, interim memoriæ sui [d] intentos, ab alia inventione declinant: ideoque optime sunt in deposito. 33

IV. Sequitur *emendatio*, pars studiorum longe utilissima. Neque enim sine caussa creditum est, stilum [e] non minus agere, cum delet. Hujus autem operis est, *adjicere, detrahere, mutare*. Sed facilius in his simpliciusque judicium, quæ replenda vel dejicienda sunt: premere vero tumentia, humilia extollere, luxuriantia adstringere, inordinata digerere [f], soluta componere, exsultantia coercere, duplicis operæ. Nam et damnanda sunt, quæ placuerant; et invenienda, quæ fugerant. Nec dubium est, 2 optimum esse emendandi genus, si scripta in aliquod tempus reponantur, ut ad ea post intervallum, velut nova atque aliena, redeamus, ne nobis scripta nostra, tamquam [g] recentes fœtus, blandiantur. Sed neque hoc contingere 3 semper potest, præsertim oratori, cui sæpius scribere ad præsentes usus necesse est: et ipsa emendatio finem habet. Sunt enim qui ad omnia scripta, tamquam vitiosa, redeant, et, quasi nihil fas sit rectum esse, quod primum est, melius existiment, quidquid est aliud: idque faciant, quoties librum in manus [h] resumserint, SIMILES medicis etiam integra secantibus. Accidit itaque, ut cicatricosa sint, et exsanguia, et cura pejora. Sit igitur aliquando, quod 4 placeat, aut certe quod sufficiat: ut opus poliat lima, non exterat. Temporis quoque esse debet modus. Nam quod Cinnæ Smyrnam novem annis accepimus scriptam, et

[c] locis *iid.* [d] *Sic iid. et plur. ap. Burm.* sive *al.* [e] om. G. [f] dirigere G. [g] quasi Jens. [h] manibus resumserunt *iid.*

IV, 1. *cum delet*] Vid. ad 10, 3, 31.

2. *exsultantia*] Vid. ad 9, 4, 66.

3. *melius existiment*] Vid. ad 10, 1, 115.

4. *Cinnæ Smyrnam*] De qua jam laudatum hic est epigramma Catulli p. 389. Voss.

Smyrna mei Cinnæ nonam post
denique messem
Quam cœpta est, nonamque edita
post hiemem.

Notum est illud Menagii, puto:

Illa Capellani dudum exspectata
puella
Longo post tandem tempore prodit
anus.

Panegyricum Isocratis, qui parcissime, decem annis dicunt elaboratum, ad oratorem nihil pertinet: cujus nullum erit, si tam tardum fuerit, auxilium.

V. Proximum est, ut dicamus, *quæ præcipue scribenda* sint. Hoc [k] exuberantis [l] quidem est operis, ut explicemus, quæ sint materiæ: quæ prima aut secunda, aut deinceps tractanda sint: nam id factum est etiam primo libro, quo puerorum; et secundo, quo jam robustorum studiis ordinem dedimus: sed, de quo [m] nunc agitur, unde
2 copia ac facilitas maxime veniat? Vertere Græca in Latinum veteres nostri oratores optimum judicabant. Id se L. Crassus in illis Ciceronis de Oratore libris dicit factitasse. Id Cicero sua ipse persona frequentissime præcipit; quin etiam libros Platonis atque Xenophontis edidit hoc genere translatos. [n] Id Messalæ placuit: multæque sunt ab eo scriptæ ad hunc modum orationes: adeo ut etiam cum illa Hyperidis pro Phryne difficillima Romanis sub-
3 tilitate contenderet. Et manifesta est exercitationis hujusce ratio. Nam et rerum copia Græci auctores abundant, et plurimum artis in eloquentiam intulerunt: et hos transferentibus, verbis uti optimis licet: omnibus enim utimur nostris. Figuras vero, quibus maxime ornatur oratio, multas ac varias excogitandi etiam necessitas quædam est: quia plerumque a Græcis Romana dissen-
4 tiunt. Sed et illa ex Latinis conversio multum et ipsa contulerit. Ac de carminibus quidem neminem credo dubitare, quo solo genere exercitationis dicitur usus esse Sulpicius. Nam et sublimis spiritus attollere orationem potest: et verba, poetica libertate audaciora, non [o] præsumunt eadem [p] proprie [q] dicendi facultatem. Sed et ip-

[k] Nec G. Hoc est imperantibus Jens. [l] id *ins.* G. Jens. [m] negligenter *leg.* hoc. [n] Marco *ins.* Jens. [o] et G. Jens. [p] eandem *iid.* [q] *om.* Jens.

4. *decem annis*] Plutarchus in vita. Op. Mor. 1540. H. Steph. τὸν πανηγυρικὸν ἔτεσι δέκα συνθεῖναι, οἱ δὲ πεντεκαίδεκα λέγουσι, et tamen addit, ἐν μετενηνοχέναι ἐκ τῶν Γοργίου τοῦ Λεοντίνου καὶ Λυσίου.

V, 2. *L. Crassus*] Cic. de Orat. 1, 34.

3. *omnibus enim utimur nostris*] In interpretatione e Græcis quidquid verborum bonorum adhibeamus nostrum est, nemo occupavit, libere utimur; at in altero exercitationis genere, quo aliorum vel poetarum vel oratorum, Romanorum quidem, sensus aliis verbis Latinis conamur reddere, difficultatem res habet, cum optima jam occupata sint &c. Adde vero §. 5.

4. *non præsumunt — facultatem*] Quæ libera oratione scripta ab aliis eodem genere, commutata tamen, dicere conamur, ea hoc habent incommodum, ut *præsumta* fere sint vel occupata, ut modo dicebamus,

his sententiis adjicere licet[r] oratorium robur, et omissa
supplere, et effusa substringere. Neque ego παράφρασιν[s] 5
esse interpretationem tantum volo, sed circa eosdem sen-
sus certamen atque æmulationem. Ideoque ab illis dis-
sentio, qui vertere orationes Latinas vetant, quia, optimis
occupatis, quidquid aliter dixerimus, necesse sit esse de-
terius. Nam neque semper est desperandum, aliquid illis,
quæ dicta sunt, melius posse reperiri: neque adeo jeju-
nam ac pauperem natura eloquentiam fecit, ut una de re
bene dici, nisi semel, non possit. Nisi forte histrionum 6
multa circa voces easdem variare gestus potest, orandi mi-
nor vis, ut dicatur aliquid, post[t] quod in eadem materia
nihil dicendum sit. Sed esto, neque melius, quod inve-
nimus, sit[u], neque par: est certe proximus locus. An[x] 7
vero ipsi non bis ac sæpius de eadem re dicimus, et qui-
dem continuas nonnumquam sententias? Nisi forte con-
tendere nobiscum possumus, cum aliis non possumus.
Nam si uno tantum[y] genere bene diceretur[z], fas erat ex-
istimari præclusam nobis a prioribus viam[b]. Nunc vero
innumerabiles sunt modi, plurimæque eodem viæ ducunt.
Sua[c] brevitati gratia, sua copiæ, alia translatis virtus, alia 8
propriis. Hoc oratio recta, illud figura declinata com-
mendat. Ipsa denique utilissima est exercitationi difficul-
tas. Quid? quod auctores maximi sic diligentius cog-
noscuntur? Non enim scripta lectione secura transcurri-
mus; sed tractamus singula, et necessario introspicimus,
et, quantum virtutis habeant, vel hoc ipso cognoscimus,
quod imitari non possumus. Nec aliena tantum trans- 9
ferre, sed etiam nostra pluribus[d] modis tractare proderit:
ut ex industria sumamus sententias quasdam, easque verse-
mus quam numerosissime, VELUT eadem cera aliæ atque
aliæ formæ duci solent. Plurimum autem parari facultа- 10

[r] liceat *id.* [s] periphrasin Jens. [t] præter G. Jens. [u] esse *iid.* [x] an non ipsi nos G. an non ipsi ac Jens. [y] *om.* G. Jens. [z] dicetur *iid.* [b] in dicendo *inf. iid.* [c] sive brevitatis gr. sive Jens. [d] plurimis G. Jens.

ea, quæ sunt optima; sed poetice dicta *non præsumunt*, præripiunt, intercipiunt, *facultatem eadem proprie*, demtis poetici stili phaleris, *dicendi*: ita utitur hoc verbo VI, 1, 27.

9. *Velut eadem cera*] Demetrius Περὶ Ἑρμηνείας §. 317. sq. Ὥσπερ τὸν αὐτὸν κηρὸν, ὁ μέν τις κύνα ἔπλασεν, ὁ δὲ βοῦν, ὁ δὲ ἵππον· οὕτω ϗ πρᾶγμα ταυτὸν ὁ μὲν ἀποφαινόμενος ϗ κατηγορῶν φησιν· ἕτερος δὲ τὸ αὐτὸ ὑποθετικῶς προοίσεται κ. τ. λ. Longior enim est locus, sed lectu dignissimus. Adde versiculos Plinii epist. 7, 9, 11, *Ut laus est ceræ* &c. itemque Cic. de Orat. 3, 45, de verbis; *Ea nos cum jacentia sustulimus e medio, sicut mollissimam ceram ad nostrum arbitrium formamus et fingimus.*

tis existimo ex simplicissima quaque materia. Nam in illa multiplici *personarum, caussarum, temporum, locorum, dictorum, factorum* diversitate facile delitescet [e] infirmitas, tot se undique rebus, ex quibus aliquam apprehendas, offe-
11 rentibus. Illud virtutis indicium [f] est, fundere, quæ natura contracta sunt, augere parva, varietatem similibus, voluptatem expositis dare, et bene dicere multa de paucis. In hoc optime facient infinitæ quæstiones, quas vocari θέσεις diximus, quibus Cicero jam princeps in republica
12 exerceri solebat. His confinis est destructio et confirmatio sententiarum. Nam cum sit sententia decretum quoddam atque præceptum; quod de re, idem de judicio rei quæri potest. Tum loci communes, quos etiam scriptos ab oratoribus scimus. Nam qui hæc recta tantum, et in nullos flexus recedentia copiose tractaverit, utique in illis plures excursus recipientibus magis abundabit, eritque in
13 omnes caussas paratus [g]. Omnes enim generalibus quæstionibus constant. Nam quid interest, *Cornelius Tribunus plebis quod codicem legerit*, reus sit: an quæramus [h], *Violeturne majestas, si magistratus rogationem suam populo ipse recitaverit? Milo Clodium rectene occiderit*, veniat in judi-

[e] delirescit G. *male.* [f] judicium Jens. [g] gratos G. Gracchus Jens. [h] quæratur G.

11. *diximus*] Supra 3, 5, 5. In his *Cicero jam princeps in rep.* exerceri se testatur ad Att. 9, 4. *Ne me totum ægritudini dedam, sumsi mihi quasdam tanquam* θέσεις &c. Tales etiam sunt ea quæ *Paradoxa* vocantur.

12. *destructio et confirmatio*] Ea quæ Græcis rhetoribus est ἀνασκευὴ καὶ κατασκευή, (de qua v. g. Theon p. 64, sq. Camer.) proprie ad narrationes pertinet. Sic accipit etiam noster 2, 4, 18. Sed hic etiam ad sententias refert. Nimirum quæ sequuntur, ita declaro. *Sententia* est decretum s. præceptum s. judicium de re. Si igitur de re ipsa potest quæri, et in utramque partem disputari; poterit etiam sententia de eadem lata, vel defendi vel oppugnari. *Destruere* in hac materia esse refutare, redarguere, non novum nostro, qui jam 8, 3, 21, *destruere testem* dixerit.

12. *loci communes*] De quibus 2, 1, 11. 2, 4, 22. præsertim Cic. de Orat. 3, 27.

13. *quod codicem legerit*] Vid. ad 4, 4, 8; et add. simillimum exemplum ex Plut. Caton. Jun. p. 1416. Steph. Metellus Trib. pl. legem promulgabat de revocando Pompeio ejusque exercitui urbe: Ἔνθα τοῦ ὑπηρέτου τὸν νόμον προχειρισαμένου, τοῦ δὲ Κάτωνος (qui et ipse Tribunus plebis esset, atque intercedendi potestatem haberet) οὐκ ἐῶντος ἀναγινώσκειν· τοῦ δὲ Μετέλλου παραλαβόντος αὐτὸν, καὶ ἀναγινώσκοντος, ὁ μὲν Κάτων ἐξήρπασε τὸ βιβλίον· ὁ δὲ Θέρμος (collega ipse quoque) ἀπὸ στόματος τοῦ Μετέλλου τὸν νόμον ἐπισταμένου καὶ λέγοντος, ἐπέσχε τῇ χειρὶ τὸ στόμα, καὶ τὴν φωνὴν ἀπέκλεισεν. Vim itaque interpretantur duo tribuni plebis, quod collega ipsis vetantibus legem recitaret, cui vim aliam opponere nihil dubitant.

cium: an, *Oporteatne insidiatorem interfici, vel perniciosum reipublicæ civem, etiam si non insidietur?* Cato Marciam honestene tradiderit Hortensio: an, *Conveniatne res talis bono viro?* De personis judicatur, sed de rebus contenditur. Declamationes vero, quales in scholis rhetorum dicuntur, si modo sunt ad veritatem accommodatæ, et orationibus similes, non tantum dum adolescit profectus, sunt utilissimæ, quæ inventionem et dispositionem pariter exercent, sed etiam cum est consummatus, ac jam in foro clarus. Alitur enim atque enitescit, VELUT pabulo lætiore, facundia, et assidua contentionum asperitate fatigata renovatur. Quapropter historiæ nonnumquam ubertas in aliqua exercendi stili parte ponenda, et dialogorum libertate gestiendum. Ne carmine quidem ludere contrarium fuerit: SICUT athletæ, remissa quibusdam temporibus ciborum atque exercitationum certa necessitate, otio et jucundioribus epulis reficiuntur. Ideoque mihi videtur M. Tullius tantum intulisse eloquentiæ lumen, quod in hos quoque studiorum secessus excurrit. Nam si nobis sola materia fuerit ex litibus, necesse est, DETERATUR fulgor, et durescat articulus, et ipse ille mucro ingenii quotidiana pugna retundatur. Sed quemadmodum forensibus certaminibus exercitatos, et quasi militantes reficit ac reparat hæc velut sagina dicendi: sic adolescentes non debent nimium in falsa rerum imagine detineri, et inanibus simulacris: usque adeo, ut difficile ab his digressos sit assuefacere, ne ab illa, in qua prope consenuerint, UMBRA vera discrimina, velut quendam solem, reformident: quod accidisse etiam Porcio Latroni, qui primus clari nominis professor fuit, traditur: ut cum ei, summam in scholis opinionem obtinenti, caussa in foro esset oranda, impense petierit, uti subsellia in basilicam transferrentur. Ita illi cœlum novum fuit, ut omnis ejus eloquentia contineri tecto ac parietibus videretur. Quare juvenis, qui rationem inveniendi eloquendique a præceptoribus diligenter acceperit, (quod non est infiniti operis, si docere sciant et velint *) exercitationem quoque modicam fuerit consecutus, oratorem sibi aliquem (quod apud majores

14 15 16 17 18 19

[illegible] al. militares Jens.

16. *durescat articulus*] Qui mollis desideratur ad exercitationes armorum. Vid. 2, 12, 2.

[illegible] finiti VG. Jens. [illegible] exercit.

19. *quod apud majores*] Hoc de se narrat Cicero in Bruto c. 89. sq.

fieri solebat [o]) deligat, quem sequatur, quem imitetur, judiciis intersit quam plurimis, et sit certaminis, cui destinatur, frequens spectator.
20 Tum caussas vel easdem, quas agi audierit, stilo et ipse componat, vel etiam alias, veras modo, et utrimque [p] tractet, et, QUOD in gladiatoribus fieri videmus, decretoriis exerceatur, ut fecisse Brutum diximus pro Milone. Melius hoc, quam rescribere veteribus orationibus, ut fecit Sestius [q] contra Ciceronis actionem habitam pro eodem, cum alteram partem satis nosse non posset ex sola defensione.
21 Citius autem sic [r] idoneus erit juvenis, quem præceptor coegerit in declamando quam simillimum esse veritati, et per totas ire materias: quarum nunc facillima, et maxime favorabilia decerpunt. Obstat huic, quod secundo libro [s] posui, frequens [t] turba discipulorum, et consuetudo classium certis diebus audiendarum: nonnihil etiam persuasio patrum, numerantium potius declamationes, quam æstimantium.
22 Sed (quod dixi primo, ut arbitror, libro) nec ille se bonus præceptor majore numero, quam sustinere possit, onerabit: et nimiam loquacitatem recidet [u], ut omnia, quæ sunt in controversia, non (ut quidam volunt) quæ in rerum natura, dicantur [v]: et vel longiore potius dierum spatio laxabit dicendi necessitatem, vel materias [x] dividere permittet [z].
23 Una [a] enim diligenter effecta plus proderit, quam plures inchoatæ [b] et quasi degustatæ. Propter quod accidit, ut nec suo loco quidque [c] ponatur: nec illa, quæ prima sunt, servent suam legem: juvenibus flosculos omnium partium in ea, quæ sunt dicturi, congerentibus: quo fit, ut timentes, ne sequentia perdant, priora confundant.

VI. Proxima stilo *cogitatio* est, quæ et ipsa vires ab hoc accipit, et est inter scribendi laborem, extemporalemque fortunam media quædam, et nescio an usus frequentissimi [d]. Nam scribere nec ubique, nec semper possumus: cogitationi temporis ac loci plurimum est. Hæc paucis

[o] solet G. [p] utrumque G. Jens. [q] Sestius Bas. [s] loco G. [t] fere G. Jens. [u] recidere G. [v] ducantur Jens. [x] ... inf. Jens. [z] permittit G. [a] una enim om. G. Jens. [b] incohatæ illæ. [c] quidquam G. [d] frequentissimus G.

20. *Brutum diximus*] Vid. 10, 1, 23.

20. *ut fecit Sestius*] Vix dubito veram esse lectionem supra propositam. Legenda est pars posterior procemii ad librum 3 Excerpt. Controversiarum Senecæ, ut Cestium Ciceromastiga cognoscamus, quem inter alia *recitasse* ait *in Milonem*.

21. *secundo libro*] 2, 4, 15. *Primo*, 1, 2, 15.

admodum horis magnas etiam caussas complectitur. Hæc, quoties intermissus est somnus [e], ipsis noctis tenebris adjuvatur. Hæc inter medios rerum actus aliquid invenit vacui [f], nec otium patitur. Neque vero rerum ordinem 2
modo (quod ipsum satis erat) intra se ipsa disponit, sed verba etiam copulat, totamque ita contexit orationem, ut ei nihil præter manum desit. Nam memoriæ quoque plerumque inhæret fidelius, quod [g] nulla scribendi securitate laxatur. Sed ne ad hanc quidem vim cogitandi pervenire potest aut subito, aut cito. Nam primum facienda 3
multo [h] stilo forma est, quæ nos etiam [i] cogitantes sequatur, tum assumendus usus paullatim, ut pauca primum complectamur animo, quæ reddi fideliter possint: mox per incrementa tam modica, ut onerari se labor ille non sentiat, augenda usu, et exercitatione multa continenda est, quæ quidem maxima ex parte memoria constat: ideoque aliqua mihi in illum locum differenda sunt. Eo 4
tamen pervenit, ut is, cui non refragetur ingenium, acri studio adjutus tantum consequatur, ut [l] ea [m] etiam, quæ cogitarit, quæque scripserit, atque [n] edidicerit, in dicendo fidem servent. Cicero certe Græcorum Metrodorum Scepsium [o], et Eriphylum [p] Rhodium, nostrorumque [q] Hortensium tradidit, quæ cogitaverant, ad verbum in agendo

[e] ignis G. [f] vacuum otium non pat. Jens. [g] quæ G. [h] *om.* G. [i] incogit. Jens. [l] *Hic locus ita videtur legendus:* ut eandem quæ cogitarit, quam quæ scripserit, atque edidicerit, in dicendo fidem servent. *Sed jam nescio unde Obr.* ut ea etiam quæ cog. æque ac quæ scripf. *eadem sententia.* [m] *om.* G. *et Voss.* [n] an G. [o] Ephesium Jens. [p] Emphylum G. [q] nostrorum *id.*

VI, 1. *tenebris adjuvatur*] Vid. 10, 3, 25.

3. *quæ — memoria constat*] Cogitatio, de qua hic agitur, constat et continetur memoria, ut tum demum utilis sit, si memoria possint semel cogitata retineri, et expromi in tempore. Agit autem de memoria 11, 2.

4. *Eo tamen pervenit*] Iterum intelligitur *cogitatio*, quæ ad illud fastigium pervenit ac perducitur. Similis formula est mox 10, 7, 19.

4. *ut ea etiam*] Ut nunc legitur, nihil dicit Fabius quod ad rem pertineat: de commodo cogitationis sermonem ei esse apparet, quod in eo, nisi fallimur, inest maxime; quod compendifacere scriptionis et ediscendi laborem licet his, qui cogitatione complecti caussam totam didicerint. Hanc sententiam exprimi, et Obrechtiana lectione et nostris conjecturis, apparet.

4. *Metrodorum Scepsium*] Hanc orthographiam probant Cll. Viri Pearce apud Cic. de Orat, 2, 88; Daviss. Tuscul. 1, 24; Harduin. Plin. H. N. 7, 24; auctoritate præsertim Strabonis 13, p. 609, Casaub. ubi de patria viri *Scepsi* Troadis urbe. Sed *Eriphylum* aut *Emphylum Rhodium* neque apud Ciceronem, neque alias, adhuc invenire licuit. De reliquis memoriosis deinde 11, 2, ubi s. 14 *Eurypilus* occurrit, æque ignotus.

5 retulisse. Sed si forte aliquis inter dicendum effulserit[r] extemporalis color, non superstitiose cogitatis demum est inhærendum. Neque enim tantum habent curæ, ut non sit dandus et fortunæ locus, cum sæpe etiam scriptis ea, quæ subito nata sunt, inserantur. Ideoque totum hoc exercitationis genus ita instituendum est[q], ut et digredi
6 ex eo, et redire in id facile possimus. Nam ut primum est, domo afferre paratam dicendi copiam, et[t] certam[s]: ita refutare temporis munera longe stultissimum est. Quare *cogitatio* in hoc præparetur, ut nos fortuna decipere non possit, adjuvare possit. Id autem fiet memoriæ viribus, ut illa[u], quæ complexi animo sumus[x], fluant secura[z], non[a] solicitos et respicientes, et una spe suspensos recordationis, non sinant providere[b]: alioqui vel extemporalem temeritatem malo, quam male cohærentem cogi-
7 tationem. Pejus enim quæritur retrorsus, quia cum illa desideramus, ab aliis avertimur: et ex memoria potius repetimus, quam ex materia. Plura sunt autem, si[c] utrumque quærendum est, quæ inveniri possunt, quam quæ inventa sunt.

VII. Maximus vero studiorum fructus est, et velut præmium quoddam amplissimum[d] longi laboris, *ex tempore dicendi facultas*: quam qui non erit consecutus, mea quidem sententia civilibus officiis renuntiabit, et solam scribendi facultatem potius ad alia opera convertet. Vix enim bonæ fidei viro convenit auxilium in publicum polliceri, quod in[e] præsentissimis quibusque periculis desit:

[r] effluxerit *id.* [s] *om. id.* [t] et certam *om. id.* [u] ea G. Jens. [x] simus *iid.* [z] *om.* G. [a] ne Jens. [b] prævidere *id.* [c] strictius *inf. id. vid. not.* [d] *om.* G. amplius Jens. [e] *om.* G. Jens.

5. *extemporalis color*] *Calorem* Obrechti, qui placet etiam Burmanno, recepissem, si vel uno in libro invenissem. Cæterum huc facit, quod de Gallione narrat Seneca Exc. Controv. 3. Pr. Elzevir. *Sine commentario nunquam dixit—Sed cum procedere nollet nisi instructus, libenter ab instrumentis recedebat. Ex tempore coactus dicere, infinito se antecedebat. Nunquam non utilius erat illi deprehendi quam præparari* &c.

7. *si utrumque quærendum*] Quid si pro *utrumque* *utcumque* legamus, i. e. quovis modo, omnino. *Si* quacunque ratione *quærendum* est, si necessitas cogit dicentem memoria fallente quærere, potius antrorsus quærat, cum *plura* sint *quæ inveniri* ab homine non stupido *possunt*, *quam quæ* domi jam ab eo *inventa* et in commentarios relata, memoriæ quidem commendata *sunt*. Quærendum, inquam, non quid dixerimus, omiserimus; sed quid jam dicendum sit. Aliquoties hæc vox labendi librariis occasionem dedit. Vid. 11, 2, 24. 11, 3, 102.

ut [f] indicare [g] portum, ad quem navis accedere, nisi leni-
bus ventis vecta, non possit. Siquidem innumerabiles 2
accidunt subitæ necessitates, vel apud magistratus, vel re-
præsentatis [h] judiciis continuo agendi. Quarum si qua,
non dico cuicumque [i] innocentium civium, sed amico-
rum ac propinquorum alicui evenerit, stabitne mutus, et
salutarem petentibus vocem, statim [k], si non succurratur,
perituris, moras et secessum et silentium quæret, dum
illa [l] verba fabricentur [m], et memoriæ insidant, et vox ac
latus præparetur? Quæ vero patitur hoc ratio, ut quis- 3
quam sit orator [n] imparatus [o] ad casus? Quid, cum adver-
sario respondendum erit, fiet? Nam sæpe ea, quæ opinati
sumus, et contra quæ scripsimus, fallunt, ac tota subito
caussa mutatur. Atque UT gubernatori ad incursus [p]
tempestatum, sic agenti ad varietatem caussarum ratio
mutanda est. Quid porro multus stilus, et assidua lectio, 4
et longa studiorum [q] ætas facit, si manet eadem, quæ fuit
incipientibus, difficultas? Periisse profecto confitendum
est præteritum laborem, cui semper idem laborandum est.
Neque ego hoc ago, ut ex tempore dicere malit, sed ut
possit. Id [r] autem maxime hoc modo consequemur. No- 5
ta sit primum dicendi via. Neque enim prius contingere
cursus potest, quam scierimus, quo sit et qua perveniene-
dum. Nec satis est, non ignorare, quæ sunt caussarum
judicialium partes, aut quæstionum ordinem recte dispo-
nere, quamquam ista sunt [s] præcipua: sed quid quoque
loco primum sit, quid secundum, ac deinceps: quæ ita
sunt natura copulata, ut mutari aut intervelli sine confu-
sione non possint. Quisquis autem viam [t], qua [u] sit ingre- 6
diendum, discet [x], ducetur [z] ante omnia rerum ipsa serie,
velut duce: propter quod homines etiam modice exerci-
tati, facillime tenorem in narrationibus servant. Deinde,
quid quoque loco quærant, scient, nec circumspectabunt,

[f] *om. iid.* [g] intrare *iid.* indicare *et in marg.* monstrare *Jens. Asc.* 1519. f. *it. Lugd.* 1538. 8. *tum Colin. &c.* [h] præsentatis G. [i] cujusque *id.* [k] statimque G. Jens. [l] illic *conj. Schel. ad Dial. de Orat.* c. 9. [m] fabricetur Jens. [n] aliquando *ins.* G. Jens. [o] mittere casus G. mitteretur casus Jens. [p] quoque *ins.* Jens. [q] studio G. [r] idem Jens. [s] sint *id.* [t] via *id.* [u] qua sit ingr. *om.* G. Jens. [x] *om.* Jens. [z] duretur *ins.* Jens.

VII, 1. *ut indicare portum*] Repetendum ὑπὸ τῷ κοινῷ, *vix bonæ fidei viro conveniet*; quod cum non observaret aliquis, mutavit *indicare* in *intrare*.

5. *mutari aut intervelli*] Conf. 12, 9, 17.

nec offensantibus se aliunde sensibus turbabitur, nec confundent ex diversis oppositionem, velut fallentes huc, illuc,
7 nec[a] usquam insistentes. Postremo habebunt modum et finem, qui esse extra divisionem nullus potest; expletis pro facultate omnibus, quae proposuerint, pervenisse se ad ultimum sentient. Et haec quidem *ex arte*, illa vero *ex studiis*: ut copiam sermonis optimi, quemadmodum praeceptum est, comparemus[b]; multo ac fideli stilo sic formetur oratio, ut scriptorum colorem, etiam[c] quae[d] subito effusa sint, reddant; ut cum multa scripserimus, etiam
8 multa dicamus. Nam *consuetudo* et *exercitatio* facilitatem maxime parit, quae si paululum[e] intermissa fuerit, non[ee] velocitas illa modo tardatur[f], sed et[ff] *νάρκημα* ipsum coit

[a] nec usquam *om.* G. [b] comparetur G. [c] ea G. Jens. [d] qui sunt Jens. [e] paulsum G. Jens. paulum G. 2. [ee] *om.* G. 2. [f] *om.* G. Jens. tardatur fac. 2. [ff] et νάρκημα *om.* G. Jens. G. 6. *sine nota seu in calce ed. Ald. Bas.* Primum video νάρκημα in Ascens. 1519. [fff] sed ipsum atque concurrit V. C. Alm. *vid. not.*

14. *quemadmodum praeceptum est*] Ad initio fere hujus libri.

9. *νάρκημα ipsum*] Quomodo coeat *νάρκημα*, id est, contrahatur, intermittenda exercitatione, intelligere mihi videor, ut nimirum *vulnera*, *cicatrices*, *aqua*, et multa alia *coire* dicuntur, cum partes earum rerum propius sibi admoventur, &c. Sed quomodo *concurrit νάρκημα*? An hoc dicit Fabius, ita celeriter hoc vitium, hunc torporem contrahi, ut non tantum videatur, sed *concurrere*? Sed neque Westhofi mei interpretatione fraudabo meos lectores. Ille ὀξύμωρον inesse arbitratur Fabii verbis; torpor ille non coit modo, comitaturque dicentem, sed una cum oratione illius procurrit, ut quantumvis festinantem non deserat. Sed quod maxime mihi probatur, illud ultimo loco ponam. Videtur illud *νάρκημα* recentioris alicujus conjecturae, in libro antiquo, deberi; et usus hic quoque fuisse Fabius formula suae aetatis nondum, quod sciam, satis observata: verbo, scripsisse videtur, *sed os ipsum coit atque concurrit*; vel quod malim ex vestigiis V. C. Almel. *sed ipsum os quoque concurrit*. Quid sibi velit formula *os concurrit*, jam declarandum est. Seneca de Benef. 2, 1, *Cum homini probo ad rogandum os concurrat, et suffunditur rubor; qui hoc tormentum remittit, multiplicat munus suum.* Idem de Ira 3, 15, pr. de Harpago, quem post horribilem coenam interrogavit rex, *Quomodo esset acceptus? Non defuerunt misero verba, non os concurrit. Apud regem, inquit, omnis coena jucunda est.* Idem Epist. 11, *Quibusdam tremunt genua dicturis: quorumdam dentes colliduntur, lingua titubat, labra concurrunt.* Audiamus ipsum Fabium, 11, 3, 56, *Concursus oris, et cum verbis suis colluctatio*: et 11, 3, 121, *cum ore concurrente rixari, si memoria destiterit* (?)*, aut cogitatio non suffragetur. Concurrit* igitur *os*, cum turbato per pudorem et quemcunque motum animi sanguine, oris musculi multis etiam trahuntur et quasi convelluntur, ut fluctuum concurrentium, aut coruscantium subito nubium species, quaedam circa labia (quibusdam etiam circa frontem) exoriatur. Cives mei per Franconiam aiunt: *Er blitzt ihm im Gesichte.*

atque concurrit. Quamquam enim opus est naturali quadam mobilitate animi, ut, dum proxima dicimus, struere ulteriora possimus, semperque nostram vocem provisa et formata cogitatio excipiat: vix tamen aut natura, aut ratio in tam multiplex officium diducere animum queat, ut 9 inventioni, dispositioni, elocutioni, ordini rerum verborumque, tum iis, quae dicit, quae subjuncturus est, quae ultra spectanda sunt, adhibita vocis, pronuntiationis, gestus observatione, una sufficiat. Longe enim praecedat 10 oportet intentio, ac prae se res agat: quantumque dicendo consumitur, tantum ex ultimo prorogetur: ut donec perveniamus ad finem, non minus prospectu procedamus, quam gradu, si non intersistentes offensantesque brevia illa atque concisa singultantium modo ejecturi simus [g]. Est igitur usus quidam irrationalis [h], quem Graeci ἄλογον 11 τριβὴν vocant, quo [i] manus in scribendo decurrit, quo [i] oculi totos simul in lectione versus, flexusque eorum et transitus intuentur, et ante sequentia vident, quam priora dixerunt. Quo constant miracula illa in scenis pilariorum ac ventilatorum, ut ea, quae emiserint, ultro venire in manus credas, et qua jubentur decurrere. Sed hic usus 12 ita proderit, si ea, de qua locuti sumus, ars antecesserit, ut ipsum illud, quod in se rationem non habet, in ratione versetur. Nam mihi ne dicere quidem videtur, nisi qui *disposite, ornate, copiose* dicit. Sed nec [k] tumultuarii nec 13 fortuiti sermonis contextum mirabor umquam, quem jurgantibus etiam mulierculis superfluere video: quem [l] si calor ac spiritus tulit, (frequenter enim [m] accidit, ut suc-

[g] fumus G. Jens. [h] irrationabilis *iid.* [i] qua *bis iid.* [k] *om.* Jens. [l] cum cum eo quod si G. *et* Jens. *nisi quod hic alterum* cum *om.* [m] *om.* Jens.

10. *praecedat intentio*] Vid. 11, 2, 3.

11. *quo manus in scribendo*] Cic. de Orat. 2, 30. *Neque enim, quoties verbum aliquod est scribendum nobis, toties ejus verbi literae cogitatione sunt conquirendae: nec quoties causa dicenda est, toties ad ejus causae seposita argumenta revolvi nos oportet; sed habere certos locos, qui, ut literae ad verbum scribendum, sic illi ad causam explicandam, statim occurrant.*

11. *pilariorum ac ventilatorum*] Protulit *Pilarium omnium eminentissimum* ex Fabretti Inscr. 4, p. 25, [250,] Burmannus. Nec habeo dicere, an alias occurrant haec nomina: res quidem satis aperta. Sunt *pilarii* illi θαυματοποιοὶ, qui manuum agilitate illudunt spectatoribus, ut emittere videantur manu vel sub pocillo reponere pilulam, quam retinent manu, vel in os sibi injiciunt &c. *Ventilatores* iidem vocantur, quod ventilantium instar projicere manuum ac retrahere solent, variaque gesticulatione fucum faciunt spectatoribus.

casum extemporalem consequi cura non posset) Deum
tunc adfuisse, cum id evenisset, veteres oratores (ut Cicero
14 dicit [n]) aiebant. Sed ratio manifesta est. Nam bene
concepti affectus et recentes rerum imagines continuo
impetu feruntur, quæ nonnumquam mora stili refrigescunt, et dilatæ non revertuntur. Utique vero cum infelix illa verborum cavillatio accessit, et cursus ad singula
vestigia restitit, non potest ferri [o] contorta vis, sed, ut optime vocum singularum cedat electio, non continua, sed
15 composita est. Quare capiendæ sunt illæ, de quibus dixi,
rerum imagines, quas vocari *φαντασίας* indicavimus, omniaque, de quibus dicturi erimus, *personæ*, *quæstiones*, *spes*,
metus [p], habenda in oculis, in affectus recipienda. PECTUS est enim, quod disertos facit, et vis mentis. Ideoque imperitis quoque, si modo [q] sunt aliquo affectu conci-
16 tati, verba non desunt. Tum [r] intendendus animus, non
in aliquam rem unam, sed in plures simul continuas:
UT, si per aliquam rectam viam mittamus oculos, simul
omnia, quæ sunt in ea circaque, intuemur, non ultimum
tantum videmus, sed usque ad ultimum. Addit [s] ad dicendum etiam pudor stimulos, addit [t] et dicendorum exspectata laus: mirumque [u] videri potest, quod, cum stilus
secreto gaudeat, atque omnes arbitros reformidet, extemporalis actio auditorum frequentia, UT miles congestu
17 signorum, excitatur. Namque et difficiliorem cogitationem exprimit et expellit dicendi necessitas, et secundos
impetus auget placendi cupido. Adeo præmium [x] omnia
spectant, ut eloquentia quoque, quamquam plurimum habeat in se voluptatis, maxime tamen præsenti fructu lau-
18 dis opinionisque ducatur. Nec quisquam tantum fidat

[n] *om.* G. [o] furti Jens. *male.* [p] motus G. [q] non *inf.* Jens. *male.* [r] Tamen *id.* [s] *om.* G. [t] habet G. Jens. [u] utrumque Jens. [x] pretium omnia expectant G. Jens.

13. *ut Cicero dicit*] Respicitne ad de Orat. 1, 46. *Sermone nostro conquirimus eum virum, qui sit ejus artis antistes, cujus cum ipsa natura homini magnam facultatem daret, tamen esse Deus putatur,* (intelligit recte Pearcius, *qui dederit illam facultatem*) *ut et ipsum, quod erat hominis proprium, non partum per nos, sed divinitus ad nos delatum videretur.* Cæterum si nomen quæris hujus Dei, est Mercurius: quamobrem statim etiam *caducei* mentionem facit Tullius.

14. *verborum cavillatio*] Quam etiam *calumniam* vocat. Vid. 10, 1, 115.

15. *rerum imagines*] De quibus egit 6, 2, 29. 8, 3, 64. Add. 11, 3, 62. 12, 10, 6.

16. *congestu signorum*] Ubi plura in unum locum signa congeruntur, iisque prælatis fit in hostem impetus.

ingenio, ut id sibi speret incipienti statim posse contingere; sed, sicut in cogitatione præcepimus [z], ita facilitatem [a] quoque extemporalem a parvis initiis paullatim perducemus ad summam: quæ neque perfici neque contineri, nisi usu, potest. Ceterum pervenire eo debet, ut 19
cogitatio non utique melior sit ea, sed tutior; cum hanc felicitatem [b] non in [c] prosa modo multi sint consecuti, sed etiam in [c] carmine, ut Antipater Sidonius, et Licinius Archias: credendum enim Ciceroni est: non quia nostris quoque temporibus non et fecerint quidam hoc, et faciant: quod tamen ipsum non tam probabile puto [d], (neque enim habet aut usum res, aut necessitatem) quam exhortandis in hanc spem, qui foro præparantur, utile exemplum. Neque vero tantam esse umquam fiduciam facili- 20
tatis velim [e], ut non breve saltem tempus, quod nusquam [f] fere deerit, ad ea, quæ dicturi sumus, dispicienda sumamus, quod quidem in judiciis ac foro datur semper. Neque enim quisquam est, qui caussam, quam non didicerit, agat. Declamatores quosdam perversa ducit ambitio, ut 21
exposita controversia protinus dicere velint: quin etiam, quod est in primis frivolum ac scenicum, verbum petant, quo incipiant. Sed tam contumeliosos in se ridet invicem eloquentia: et QUI stultis videri eruditi volunt [g], stultis eruditis videntur. Si qua tamen fortuna tam subitam fe- 22
cerit agendi necessitatem, mobiliore quodam opus erit ingenio, et vis omnis intendenda rebus, et in præsentia remittendum aliquid ex cura verborum, si sequi utrumque non dabitur. Tum et tardior pronuntiatio moras habet, et suspensa ac velut dubitans oratio: ut tamen deliberare, non hæsitare, videamur. Hoc, DUM egredimur e portu, 23
si nos nondum aptatis satis armamentis aget [h] ventus: deinde paullatim simul euntes aptabimus vela, et disponemus rudentes, et impleri sinus optabimus. Id potius, quam se inani [i] verborum torrenti dare, quasi tempestatibus, quo [k] volent, auferendum. Sed non minore studio 24

[z] præcipimus *id.* [a] facult. G. [b] facilit. G. Jens. [c] om. *id.* [d] credo G. [e] om. G. Jens. [f] nunquam G. [g] volunt G. [h] agit G. [i] mari G. [k] qui G. Jens.

18. *in cogitatione præcepimus*] Paullo ante 10, 6, 3.

19. *pervenire debet*] Vid. 10, 6, fin.

19. *Antipater — Archias*] De illo Cic. de Orat. 3, 50 et de hoc pro ipso c. 8.

continetur haec facultas, quam paratur. Ars enim semel percepta, non labitur †: stilus quoque intermissione paullo admodum de celeritate deperdit: promtum hoc, et in expedito positum, exercitatione sola continetur. Hac uti sic optimum est, ut quotidie dicamus audientibus pluribus, maxime de quorum simus [l] judicio ac opinione [m] soliciti: rarum est enim, ut satis se quisquam vereatur. Vel soli [n] tamen dicamus potius, quam [o] non omnino dicamus.
25 Est illa [p] exercitatio cogitandi, totasque materias vel silentio (dum tamen quasi dicat intra [q] se ipsum) persequendi, quae nullo non et [r] tempore et [s] loco, quando non aliud agimus, explicari potest: et est in parte utilior, quam
26 haec proxima. Diligentius enim componitur, quam illa, in qua contextum dicendi intermittere [t] veremur. Rursus illa [u] prior plus confert, vocis firmitatem, [x] oris facilitatem, motum corporis, qui et ipse, ut dixi, excitat oratorem, et jactatione [z] manus, pedis supplosione, SICUT cauda leones facere dicuntur, hortatur. Studendum vero
27 semper, et ubique. Neque enim fere tam est ullus dies occupatus, ut nihil lucri [a], vel ut Cicero Brutum facere

† capitur iid. et plur. ap. Burm. labitur jam Asc. 1519. f. Lugd. 1538. Sed. Oc. [l] simus iid. [m] opinione G. [n] solita dic. G. Jens. [o] quam animo dic. G. Vid. leg. omnino non dic. [p] alia G. Jens. [q] contra ipsum Jens. [r] ex G. est Jens. [s] re, Jens. [t] intromitt. G. [u] in alia G. Jens. [x] firmitate, oris facilitate, motu iid. *Quid si* firmitati, oris facilitati, motu ? l. motui ? [z] jactationem—supplosionem G. [a] lucrative ut G. Jens.

24. *Ars semel—labitur*] Tria sunt in oratore, quorum hic ita mentionem facit Fabius, ut alterum altero facilius vel retineri vel excidere doceat. I. *Ars* ipsa s. via dicendi, ratione ac praeceptis comprehensa. Haec si bene semel percepta fuerit, *non labitur*, aut effluit animo; huic itaque nihil nocet intermissio. II. *Stilus*, sive scribendi facultas. Hic ipse quoque non multum, sed aliquid tamen, amittit de celeritate sua, si intermissus aliquamdiu fuerit. III. Sed extemporalitas, *promtum illud et in expedito positum*, mox perit, nisi perpetua exercitatione continetur. Putamus autem veram lectionem esse *labitur*. Si *capitur*, quod habent veteres libri, revocandum alicui videatur, is interpretari poterit ex eo verbi intellectu, quo *captus oculis, mente, membris*, dicitur, qui usum eorum amisit. Sed auctorem ejus formulae requiro.

26. *ut dixi*] An respicit ad 1, 2, 31? Quae enim 11, 3, 65, seqq. praecipit, de his non usus videtur fuisse praeterito tempore, *dixi*.

26. *cauda leones*] Plin. H. N. 8, 16, s. 19. *Leonum animi index cauda—Immota ergo placidus, clemens, blandientique similis, quod rarum est: crebrior enim iracundia. Ejus in principio, terra verberatur: incremento terga, ceu quodam incitamento, flagellantur.*

27. *ut Cicero Brutum*] Nondum inventus est locus; hinc tanto difficilius de vera lectione statuere. Diligentiam quidem illius commendat in Orat. 10. *Jam quantum illud*

tradit, operæ ad fcribendum, aut ad legendum, aut dicendum rapi aliquo momento temporis poffit. Siquidem C. Carbo etiam in tabernaculo folebat hac uti exercitatione dicendi. Ne [b] id quidem tacendum eft, quod eidem 28
Ciceroni placet, nullum noftrum ufquam negligentem effe fermonem: quidquid loquemur, ubicumque, fit pro fua fcilicet portione perfectum. Scribendum certe numquam [c] eft magis, quam cum multa dicemus ex tempore. Ita enim fervabitur pondus, innatans [d] illa verborum facilitas in altum reducetur [e], SICUT ruftici proximas vitis radices amputant [f], quæ illam in fummum folum ducant, ut inferiores penitus defcendendo firmentur. Ac nefcio an, u- 29
trumque cum cura et ftudio fecerimus, invicem profit, ut fcribendo dicamus diligentius, dicendo fcribamus facilius. Scribendum ergo, quoties licebit; fi id non dabitur, cogitandum: ab utroque exclufi, debent tamen adniti [g], ut neque deprehenfus orator, neque litigator deftitutus effe videatur. Plerumque autem multa agentibus accidit, ut 30
maxime neceffaria, et utique initia fcribant, cetera, quæ domo afferunt [h], cogitatione complectantur, fubitis ex tempore occurrant. Quod feciffe M. Tullium [i] commentariis ipfius apparet. Sed feruntur aliorum quoque, et inventi forte, ut eos dicturus quifque compofuerat, et in libros digefti: ut cauffarum quæ funt actæ a Servio Sulpicio, cujus tres orationes exftant. Sed hi, de quibus lo- 31
quor, commentarii ita funt exacti, ut ab ipfo mihi in memoriam pofteritatis effe videantur compofiti. Nam Ciceronis ad præfens modo tempus aptatos libertus Tyro contraxit: quos non ideo excufo, quia non probem, fed ut fint magis admirabiles. In hoc genere prorfus recipio hanc brevem annotationem, libellofque, qui vel manu teneantur, et ad quos interim refpicere fas fit. Illud, quod 32
Lænas præcipit, difplicet mihi, [l] quæ fcripferimus [m], in

[b] Nec Jenf. [c] nufquam *id.* [d] intrans G. trans in Jenf. [e] reducatur G. Jenf. [f] amputent Jenf. [g] inviti G. vincere Jenf. [h] afferant *id.* [i] fuis comm. app. G. [l] ne (nec G.) in iis *inf.* G. Jenf. [m] vel *inf.* Jenf.

eft, quod in maximis occupationibus nunquam intermittis ftudia doctrinæ! femper aut ipfe fcribis aliquid, aut me vocas ad fcribendum.

28. *innatans—facilitas*] Vid. ad 7, 1, 45. Illud rufticorum opus, quod hic tangit nofter, ablaqueatio eft, defcripta difertiffime et accommodate ad hunc locum a Colum. 4, 8, int. Gefner. Nimirum *proximæ vitis radices* funt, fuperficiei proximæ, ἐπιπολάζεται.

30. *tres orationes*] Quarum mentio etiam 10, 1, 116.

summas, sive commentarios et capita, conferre: facit enim et discendi negligentiam hæc ipsa fiducia, et lacerat ac deformat orationem. Ego autem ne scribendum quidem puto, quod [non [n]] simus [o] memoria prosecuturi. Nam hic quoque [p] accidit, ut revocet nos cogitatio ad illa elaborata, nec sinat præsentem fortunam experiri. Sic an-
33 ceps inter utrumque animus æstuat, cum et scripta perdidit [q], et non quærit nova. Sed de memoria destinatus est libro proximo locus, nec huic parti subjungendus, quia sunt alia prius nobis dicenda.

[n] *Hoc* non *inseruit ex conj. Regius; retinuere Ald. Colin. it. Capper.* [o] sumus G. [p] hoc G. [q] perdit G. Jens.

32. *lacerat ac deformat*] Cum enim quædam eorum, quæ scripta sunt in commentariis amplioribus, memoriæ adhuc obversentur, quædam exciderint, quædam ex parte tantum se ostendant, emergantque: hinc tenorem orationis multum interpellari, ac dissimilitudinem quandam oriri necesse est, quin illa *concurrentis oris* vitia existere, de quibus 11, 3, 121.

32. *quod* [*non*] *simus—prosecuturi*] Non video, quî abesse possit negatio. Ex disciplina Fabii aut scribenda est actio, et memoria complectenda: aut, si hoc fieri per angustias temporis non possit, ne scribenda quidem. Hoc toto capite de memoria 11, 2, inculcat. Hoc ipsa hic series cogit. Inclusi tamen, ut lector tanto facilius moneatur, hic tentatum aliquid contra libros.

M. FABII QUINCTILIANI

DE

INSTITUTIONE ORATORIA

LIBER UNDECIMUS.

PARATA, ficut fuperiori libro continetur, facultate fcribendi, cogitandique, et ex tempore etiam, cum res pofcet, orandi, proxima eft cura, ut *dicamus apte:* quam virtutem quartam elocutionis Cicero [a] demonftrat, quæque [b] meo
2 quidem judicio maxime neceffaria eft [c]. Nam cum fit ornatus orationis varius et multiplex, conveniatque alius alii: nifi fuerit accommodatus rebus atque perfonis, non modo non [d] illuftrabit eam, fed etiam deftruet, et vim rerum in contrarium vertet. Quid enim prodeft, effe verba et Latina, et fignificantia, et nitida, figuris etiam numerifque elaborata, nifi cum iis, in quæ judicem duci formarique volumus, confentiant? Si genus fublime dicendi
3 parvis in cauffis, parvum limatumque grandibus, lætum triftibus, lene afperis, minax fupplicibus, fubmiffum concitatis, trux atque violentum jucundis adhibeamus? UT monilibus, et margaritis, ac vefte longa, quæ funt orna-

[a] effe *inf.* G. [b] eft *inf.* G. Jenf. [c] *om. iid.* [d] *om. Voff. ap. Burm. vid. not.*

I, 1. *Cicero*] De Orat. 3, 10. *Quinam igitur dicendi eft modus melior, quam ut Latine, ut plane, ut ornate, ut ad id, quodcunque agetur, apte congruenterque dicamus?*

2. *non modo non illuftrabit*] Poterat alicui in mentem venire, pofterius *non* in hoc commate recte abeffe in libris Voffianis; nec fane poteft negari, producta effe a viris doctis exempla, ubi etiam nulla fequente nova negatione illud pofterius *non* omittatur. Sed cum hoc genus exempla rariffima fint, et plane rationi adverfa; aliorum autem plena omnia, et ratio in promtu: malim librariorum fidem accufare, quoties non fequitur *nedum*, *ne quidem*, *vix*, aut ex eo genere aliquid. Hæc etiam Perizonii fententia ad Sanct. Minerv. 4, 7, 5 et 6. p. 694. fq.

menta feminarum, deformentur[e] viri, nec habitus trium-
phalis, quo nihil excogitari poteſt auguſtius, feminas de-
ceat. Hunc locum Cicero breviter in tertio de oratore 4
libro perſtringit: neque tamen[f] videri poteſt quidquam
omiſiſſe, dicendo, *non omni cauſſæ, nec auditori, nec per-
ſonæ, nec tempori congruere orationis unum genus.* Nec fere
pluribus in Oratore eadem. Sed illic L. Craſſus, cum
apud ſummos oratores, hominesque eruditiſſimos dicat,
ſatis habet, partem hanc velut notare inter agnoſcentes.
Et hic Cicero alloquens Brutum teſtatur eſſe hæc ei nota, 5
ideoque brevius a ſe dici, quamquam ſit fuſus locus, trac-
teturque a philoſophis latius. Nos inſtitutionem profeſſi,
non ſolum ſcientibus iſta, ſed etiam diſcentibus tradimus:
ideoque paullo pluribus verbis debet[g] haberi venia.
Quare notum ſit nobis ante omnia, quid *conciliando, do-* 6
cendo, movendo judici conveniat: quid quaque parte ora-
tionis petamus. Ita neque vetera, aut[h] tranſlata, aut
ficta verba in[i] *incipiendo*[k], *narrando, argumentando* tracta-
bimus, neque decurrentes[m] contexto nitore circuitus, ubi
dividenda erit cauſſa, et in partes ſuas digerenda[n], neque
humile atque quotidianum ſermonis genus, et compoſi-
tione ipſa diſſolutum, epilogis dabimus, nec jocis[o] lacri-
mas, ubi opus erit miſeratione, ſiccabimus. Nam ornatus 7
omnis non tam ſua, quam rei, cui adhibetur, conditione
conſtat: nec plus refert, quid dicas, quam quo loco. Sed
totum hoc, *apte dicere*, non *elocutionis* tantum genere con-
ſtat, ſed eſt[p] cum *inventione* commune. Nam ſi tantum
habent etiam[q] verba momentum, quanto res ipſæ majus?
Quarum quæ eſſet obſervatio, ſuis locis ſubinde ſubjeci-
mus. Illud eſt[r] diligentius docendum[s], eum demum di- 8
cere apte, qui, non ſolum *quid*[t] *expediat*, ſed etiam *quid
deceat*, inſpexerit. Nec me fugit, plerumque hæc eſſe
conjuncta. Nam quod decet[u], fere prodeſt: neque alio
magis animi judicum conciliari, aut, ſi res in contrarium
tulit, alienari ſolent. Aliquando tamen et hæc diſſen- 9

e deformantur G. *Sed nihil mutandum.* f tam G. g decet G. *male.*
h nec G. i *om.* G. Jenſ. k imponendo G. m decurrentis G. Jenſ.
n dirigenda G. o locis G. p etiam G. Jenſ. q et *id.* r etiam G.
s dicendum Jenſ. t quod G. u deceat G. Jenſ.

4. *Cicero*] De Orat. 3, 55. Nec tamen hæc Fabii verba ita accipienda, quaſi plane nihil, præter verba laudata, eſſet apud Ciceronem de hoc argumento. Sunt enim pluſcula. Ita illud *aptum*, quod *πρέπον* vocat, tractat in Oratore c. 21. ſq.

8. *quod decet, fere prodeſt*] Vid. quæ laudamus ad 8, pr. 19.

tiunt. Quoties autem pugnabunt, ipsam utilitatem vincet quod decet. Nam quis nescit, nihil magis profuturum ad absolutionem Socrati [x] fuisse, quam si esset usus illo judiciali genere defensionis, et oratione submissa conciliasset judicum animos sibi, crimenque ipsum solicite
10 redarguisset? Verum id eum minime decebat: ideoque sic egit, ut qui pœnam suam honoribus summis esset æstimaturus. Maluit enim vir [z] sapientissimus, quod superesset ex vita, sibi perire [a], quam quod præteriisset. Et quando ab hominibus sui temporis parum intelligebatur, posterorum se judiciis reservavit, brevi detrimento jam ultimæ senectutis ævum sæculorum omnium consecutus.
11 Itaque quamvis Lysias, qui tum in dicendo præstantissimus habebatur, defensionem illi scriptam attulisset [b], uti ea noluit: cum bonam quidem, sed parum sibi convenientem, judicasset. Quo vel solo patet, non persuadendi, sed bene dicendi finem in oratore servandum, cum interim persuadere deforme sit. Non fuit hoc utile absolu-
12 tioni: sed (quod est majus) homini fuit. Et [c] nos secundum communem potius loquendi consuetudinem, quam ipsam veritatis regulam, divisione hac utimur [d], ut ab eo, quod deceat, utilitatem separemus. Nisi forte prior ille Africanus, qui patria cedere, quam [e] cum tribuno plebis humillimo contendere de innocentia sua maluit, inutiliter sibi videtur consuluisse: aut P. Rutilius, vel quum illo pene Socratico genere defensionis est usus, vel quum, re-

[x] Socratis Jens. [z] *om. id.* [a] aperire Jens. *male.* [b] obtul. G. Jens. [c] Etiam Jens. [d] utamur G. [e] quantum tr. G.

9. *Socrati*] Tractat hunc locum in primis Xenophon, et rationis, quam secutus sit Socrates, causas reddit in Apologiæ Socratis principio.

10. *pœnam—æstimaturus*] Cic. de Orat. 1, 54, *Erat enim Athenis, reo damnato, si fraus capitalis non esset, quasi pœnæ æstimatio* &c. Legendus enim totus est locus, si cui hic brevis nimis videatur Fabius. *Pœnæ*, inquam, *æstimatio*. Neque enim audiendus videtur Lambinus, licet etiam doctissimo Pearcio fere persuaserit, de omittendo nomine *pœnæ*, quod tum libri antiqui tuentur, (v. g. editio Omniboni 1495, f.) tum hic ipse Fabii locus: et cum *lis æstimari* dicitur, eadem *pœna* æstimatur, quæ pretium *litis* aut facinoris est.

11. *non persuadendi*] Qua de re supra copiose disputat 2, 15. int.

12. *Africanus, qui patria*] Enarrat Liv. 38, 51. sq.

12. *P. Rutilius*] De quo tum alia Cic. de Orat. 1, 53, tum ista, *Cum esset ille vir exemplum innocentiæ, cumque illo nemo neque integrior esset in civitate neque sanctior, non modo supplex judicibus esse noluit, sed ne ornatius quidem aut liberius causam dici suam, quam simplex ratio veritatis sinebat.* Add. Val. Max. 6, 4, 4.

vocante eum[f] P. Sylla, manere in exilio maluit, quid[g] sibi maxime conduceret, nesciebat. Hi vero parva illa, 13 quæ abjectissimus quisque animus utilia credit, si cum virtute conferantur, despicienda judicaverunt: ideoque perpetua sæculorum admiratione celebrantur. Neque nos simus tam humiles, ut, quæ laudamus, inutilia credamus. Sed hoc[h] qualecumque discrimen raro admodum evenit[i]. 14 Ceterum[l] idem fere (ut dixi) in omni genere caussarum et proderit, et decebit. Est autem, quod omnes et semper et ubique, suadere[m] ac dicere honeste[n]: contraque[o] neminem ullo umquam in loco, turpiter. Minora vero, quæque[p] sunt ex mediis, plerumque[q] sunt talia, ut aliis sint concedenda, aliis non sint, aut *pro persona, tempore, loco, caussa* magis ac minus vel excusanda[r] debeant videri, vel reprehendenda. Cum dicamus autem de rebus 15 aut alienis, aut nostris, dividenda ratio est eorum, dum sciamus pleraque neutro loco convenire. In primis igitur[s] OMNIS sui vitiosa jactatio est, eloquentiæ tamen in oratore præcipue: affertque audientibus non[t] fastidium modo, sed plerumque etiam odium. Habet enim mens 16 nostra natura sublime quiddam et erectum, et impatiens superioris. Ideoque abjectos, aut submittentes se, libenter allevamus, quia hoc facere tamquam majores videmur: et, quoties discessit æmulatio, succedit humanitas. At qui se supra modum extollit, premere ac despicere creditur, nec tam se majorem, quam minores ceteros facere. Inde invident humiliores. Hoc vitium est eorum, 17 qui nec cedere[u] volunt, nec possunt contendere: rident

[f] eo G. [g] quod G. Jens. [h] *om.* G. [i] eveniet G. *recte.* [l] *om.* G. [m] persuadere G. [n] *Sic* G. Jens. *it. Voss.* i, 3, *ap. Burm.* facereque deceat *ins. al.* [o] contra quem Jens. [p] quæ G. [q] plura G. Jens. [r] excusata *iid.* [s] enim Jens. [t] non fast. *om.* G. [u] credere Jens.

14. *Est autem, quod*] *Est* quiddam *quod omnes, et semper, et ubique,* decet: quidnam? *suadere ac dicere honeste. Contra* est, quod *neminem ullo umquam in loco* decet: quid? suadere ac dicere *turpiter.* Si ita expleveris brevitatem Fabii, apparet non opus esse verbis illis, quæ injusta possessione deturbavimus; quin eis pulcherrimam sententiam obscurari et corrumpi. Aperte eam firmat s. 42.

15. *neutro loco convenire*] Quæ non conveniunt, cum de nobis dicimus, ea neque decora sunt, cum de aliis &c.

15. *vitiosa jactatio*] Cic. Divin. in Cæc. 11, *Cum omnis arrogantia odiosa est, tum illa ingenii atque eloquentiæ multo molestissima.* Id. Orat. 42, *Eloquentiam illi ipsi qui consecuti sunt, tamen ea se valere dissimulant* &c. plura enim sunt ibi Patre eloquentiæ dignissima.

superiores, improbant boni [x]. Plerumque vero deprehendas arrogantium [z] fallacem de [a] se opinionem: sed in veris [b] quoque sufficit conscientia. Reprehensus est in hac parte non mediocriter Cicero, quamquam is quidem rerum a se gestarum major, quam eloquentiæ, fuit in ora-
18 tionibus utique jactator. At plerumque illud quoque non sine aliqua ratione fecit [c]. Aut enim tuebatur eos, quibus erat usus adjutoribus in opprimenda conjuratione, aut respondebat invidiæ: cui tamen non fuit par, servatæ patriæ pœnam passus exsilium: ut illorum, quæ egerat [d] in consulatu, frequens commemoratio possit videri non glo-
19 riæ magis, quam defensioni, data. Eloquentiam quidem cum plenissimam diversæ partis advocatis concederet, sibi numquam in agendo immodice arrogavit. Illius sunt [e] enim, *Si quid est in me ingenii, judices, quod sentio quam sit exiguum:* et, [f] *Nam quo minus ingenio possum, subsidium*
20 *mihi diligentia comparavi.* Quinetiam contra Q. Cæcilium de accusatore [g] in Verrem constituendo, quamvis multum esset in hoc quoque momenti, uter ad agendum magis idoneus veniret, dicendi tamen facultatem magis

[x] *Sic G. Sic conjecerat Reg. Sic MSS. plur. ap. Bur. et Obr.* bonis Jens. bonos *al.* [z] arrogantiam G. [a] de se *om.* G. [b] *Sic G. et plur. ap. Bur.* in his veri *al.* [c] facit G. Jens. [d] egerat consul G. [e] sunt enim *om.* G. [f] et quia minus G. et quod minus Jens. [g] accusatorem G.

17. *improbant boni*] Jactatorem oderunt omnes, sed diverso modo, pro diverso hominum vel animo vel statu. *Invident humiliores*, qui contendere non possunt, si iidem non sint patientes, ut velint cedere: *rident superiores*, ut hominem absurdum, et qui frustra conetur; *improbant boni* viri, qui neque invidere volunt, neque ridere, in re misericordia potius, quam invidia vel risu adeo digna. Sic eadem emendationis nostræ rationem reddidimus.

17. *sed in veris quoque*] *In veris* quoque eloquentiæ bonis *sufficit* sapienti viro *conscientia* sua, quo minus opus esse putat, ut aliorum admirationem de se prædicando concitet. Hæc sententia, puto, planissima est et digna Fabio. Qui alteram lectionem prætulere, non indicarunt, qua re inducti fecerint; aut quorsum illud *bis* referendum sit.

17. *major, quam eloquentiæ*] Hoc enim jactationis genus vel maxime deprecatur loco modo laudato, s. Divin. in Cæc. 11.

19. *Si quid est*] Principium Orationis pro Archia Poeta. *Nam quo minus* pro Quinctio c. 1.

20. *de accusatore*] Non damnanda est temere Gothana lectio. Quid si fuit vetus formula et titulus, ut *de in jus vocando, de in litem jurando*, sic *de constituendo accusatorem?* Varro R. R. 3, 9, 12, *in supponendo ova*. De Gerundiis in *dum* plura exempla protulimus in Lexico Rustico, et plura volentes remisimus ad Drakenb. ad Sil. 15, 105.

illi detraxit, quam arrogavit sibi: *seque non consequutum, sed omnia fecisse, ut posset eam consequi*, dixit. In epistolis 21
aliquando familiariter apud amicos, nonnumquam in dialogis, aliena [h] tamen persona, verum de eloquentia sua dicit. Et [i] aperte tamen gloriari, nescio an sit magis tolerabile vel ipsa vitii hujus simplicitate, quam illa jactatione [ii] perversa, si abundans opibus pauperem se [k], nobilis obscurum, et potens infirmum, et [l] disertus imperitum plane et infantem vocet. Ambitiosissimum gloriandi ge- 22
nus est, etiam deridere. Ab aliis ergo laudemur. Nam ipsos, ut Demosthenes ait, *erubescere, etiam cum ab aliis laudabimur* [ll], *decet*. Neque hoc dico, non aliquando de rebus a se gestis oratori esse dicendum, sicut eidem Demostheni pro Ctesiphonte: quod tamen ita emendavit, ut necessitatem id faciendi ostenderet, invidiamque omnem in eum regereret [m], qui hoc se coegisset. [n] Et M. 23
Tullius sæpe dicit de oppressa conjuratione Catilinæ: sed

[h] cum persona G. Jens. [i] Verum gloriari Kapp. *et V. C. Alm.* [ii] jactatio *conj. Rollin.* [k] *Sic V. C. Alm. Vasc.* 1542. *f. Steph.* neget *ins. al.* [l] *Sic quos modo laudavimus, et insuper* G. Jens. quam si se dis. *al. ab Ascens. inde* 1519. *f.* [ll] laudamur Jens. [m] regeret *id.* [n] Sed *ins. id.*

20. *seque non consequutum*] Moderate sane Div. in Cæc. 12, *Fortasse dices, Quid? ergo hæc in te sunt omnia*, quæ modo ab actore hujus caussæ desiderasti? *utinam quidem essent! veruntamen ut esse possent, magno studio mihi a pueritia est elaboratum.* Cæterum de toto hoc crimine jactantiæ Ciceroni impacto vid. Andr. Schott. Ciceron. a Calumn. Vind. c. 2.

21. *quam illa jactatione*] Non est opus conjectura Rollini, intelligitur enim *ἀπὸ τοῦ κενοῦ gloriari*. Cæterum quibus auctoribus hic immutaverimus lectionem, ab aliquo inde tempore receptam, indicatum est. Tanto æquius eam ferent idonei judices, si gradus corruptionis inspiciant. Primo scioli alicujus opere inculcatum est præter Fabii sententiam illud *neget*. Deinde cum observaret Ascensius, puto, (post Jensonium atque Aldum certe aliquis) parum sic sibi constare sententiam, pro *et* induxit *quam*; qua ratione tectum aliquo modo vitium est: sed, ut solet, perversa curatione auctum.

22. *Ambitiosissimum*] Hic causam adfert, cur perversa illa, quam adhuc descripsit, jactatio tantopere exosa sit. *Ironia* enim est, *derisio* est, quæ accedit, ut cumulus quidam, jactationi: qui ad dictum modum se jactat, ille insuper *etiam deridet*. Eam hic vim habet *ἡ etiam*, quam *εἶτα* Græcorum, et ipsum *etiam* sexcenties alias, v. g. Ter. Eun. 5, 2, 21, *Vix me contineo, quin involem in Capillum: monstrum!* etiam *ultro derisum advenit!*

22. *necessitatem id faciendi*] In procem. c. 2. Πολλάκις λέγειν ἀναγκασθήσομαι περὶ ἐμαυτοῦ. Πειράσομαι μὲν οὖν ὡς μετριώτατα τοῦτο ποιεῖν· ὅ, τι δ' ἂν τὸ πρᾶγμα αὐτὸ ἀναγκάζῃ, τούτου τὴν αἰτίαν οὗτός ἐστι δίκαιος ἔχειν, ὁ τοιοῦτον ἀγῶνα ἐνστησάμενος.

23. *Et M. Tullius*]. Eleganter ipse causam dicit pro Domo c. 35, *Quis unquam audivit, cum ego de me nisi coactus ac necessario dicerem?* &c.

modo id virtuti Senatus, modo providentiæ Deorum immortalium assignat. Plerumque contra inimicos atque obtrectatores plus vindicat sibi. Erant enim tuenda, cum
24 objicerentur. In carminibus utinam pepercisset, quæ non desierunt carpere maligni,

Cedant arma togæ, concedat laurea linguæ:

et,

O fortunatam natam me consule Romam:

et, *Jovem illum, a quo in concilium deorum advocatur:* et, *Minervam, quæ omnes eum artes edocuit:* quæ sibi ille, se-
25 cutus quædam Græcorum exempla, permiserat. Verum eloquentiæ ut indecora jactatio, sic nonnumquam concedenda fiducia est. Nam quis reprehendat hæc? *Quid putem? contemtumne me? Non video nec in vita, nec in gratia, nec in rebus gestis, nec in hac mea mediocritate ingenii,*
26 *quid despicere possit Antonius.* Et paullo post apertius: *An decertare mecum voluit contentione dicendi? Hoc quidem beneficium est. Quid enim plenius, quid uberius, quam mihi*
27 *pro me, et contra Antonium dicere?* Arrogantes et illi, qui se judicasse de caussa, nec aliter affuturos fuisse proponunt.

24. *Cedant arma*] Quantas tragœdias de hoc versu, quem in Poemate de consulatu suo Tullius posuerat, Piso excitaverit, videre licet ex responsione Ciceronis c. 29, sq. ubi etiam Plutarchi censuram adfert Lambinus. Pro ultimo verbo versus, *linguæ, laudi* est in Ciceronis l. c. et tuentur Gronovius pater, atque Grævius. Respondit de eodem crimine etiam Antonio Phil. 2, 8.

24. *O fortunatam*] Alterum crimen, in quo malum etiam poetam dicunt Ciceronem; quod lepide illi etiam exprobrat Juvenalis 10, 122, et qui ibi laudantur a Grangæo. Sed defendit laudatus modo Schottus c. 10.

24. *Jovem—Minervam*] Etiam hæc varie objecta ab inimicis, Clodio præsertim, qui fictionem poeticam e libris de consulatu arripuerant. Retorquet asperrime pro Domo c. 34, *Hic tu me etiam gloriari vetas. Negas esse ferenda, quæ soleam de me prædicare; et homo facetus inducis etiam sermonem urbanum ac venustum: me dicere solere, esse me Jovem: eundemque dictitare, Minervam esse sororem meam. Non tam insolens sum,* (intell. si vera dicis, Clodi) *quod Jovem esse me dico, quam ineruditus, quod Minervam sororem Jovis esse existimo.* Hæc unice vera lectio, a Grutero prolata, et repetita a Gronovio; quam postea deserendam non oportuit. Reliqua, quibus Clodium configit, omittimus, quia sine varietate leguntur. Cæterum Minervam præter ceteros Deos cultam a Cicerone, vel illa *Custos urbis*, in Capitolio ab ipso posita, satis declarat.

25. *Quid putem*] Phil. 2, 1. Illa tamen *Quid enim plenius* &c. non tam ad laudem eloquentiæ Tullianæ, quam ad argumenti ubertatem pertinent, in quo oratio deesse vel minus diserto non possit.

Nam et inviti judices audiunt præsumentem partes suas: nec hoc oratori contingere inter adversarios, quod Pythagoræ inter discipulos contigit, potest, *Ipse dixit*. Sed istud magis minusve [o] vitiosum est pro personis dicentium. Defenditur enim aliquatenus *ætate, dignitate, auctoritate*: 28
quæ tamen vix in ullo tanta fuerint, ut non hoc affirmationis genus temperandum sit aliqua moderatione, sicut omnia, in quibus patronus argumentum ex se ipso petet. Quod fuisset tumidius [p], si [q] criminis loco esse [r] negasset Cicero, Equitis Romani esse filium, se defendente. At ille fecit hoc etiam favorabile, conjungendo cum judicibus dignitatem suam: *Equitis autem Romani esse filium, criminis loco poni ab accusatoribus, neque his judicantibus oportuit, neque defendentibus nobis.* Impudens, tumultuosa, 29
iracunda actio, omnibus indecora: sed ut quisque ætate [s], dignitate, usu præcedit, magis in ea reprehendendus [t]. Videas autem rixatores quosdam neque judicum reverentia, neque agendi more ac modo, contineri. Ex quo ipso mentis habitu manifestum fit, tam in suscipiendis, quam in agendis caussis nihil pensi habere. Profert enim mores 30
plerumque oratio, et animi secreta detegit. Nec sine caussa Græci prodiderunt, *Ut vivat* [u], *quemque etiam dicere.* Humiliora illa vitia, submissa adulatio, affectata scurrilitas, in rebus ac verbis parum modestis ac pudicis vilis pudor,

[o] minervæ G. *ex compendiis syllabarum* us *et* er *in MSS.* [p] timidius Jens. [q] nisi G. [r] *om.* G. Jens. [s] erat G. [t] reprehendens G. reprehendes Jens. [u] juvat G. Jens.

27. *præsumentem partes*] Occupantem et præripientem: sic sumi diximus 10, 5, 4.

28. *Equitis autem Romani*] Ex Cœliana c. 2.

29. *magis—reprehendendus*] Cum enim impudentia, tumultus, iræ, soleant esse malæ causæ vel imbecillorum hominum præsidia, turpiter etiam ad ea confugit, qui alia habet, quibus nitatur. Solebat aliquis literarum omnium expers ventitare ad Academicas disputationes, atque interrogatus, cur id ageret, respondere, se videre velle, uter vinceret. Cum objiceretur, qui id posset Latinæ linguæ rudis? At ego, inquit, uter irascatur observo; cum enim liquido mihi constat causa esse vel eruditione inferiorem.

30. *Ut vivat, quemque*] Pervulgata Græcis Latinisque scriptoribus sententia; quorum loca dederunt Menag. ad Diog. Laert. 1, 58, sive illud Solonis, Λόγον εἴδωλον εἶναι τῶν ἔργων, et Davis. ad Cic. Tusc. 5, 16; qui tamen in eo fallitur, quod hic apud Fabium legendum putat, *vivit*, non *vivat*; cum tamen indefinita oratio conjunctivum postulet.

30. *vilis pudor*] h. e. contemtus, conculcatus; verbo, impudentia. Pertinet huc illud Apuleii Apol. p. 274. extr. Elmenh. *Pudor veluti vestis, quanto obsoletior est, tanto incuriosius habetur.*

in omni negotio neglecta auctoritas: quae fere accidunt
31 iis, qui nimium aut blandi esse, aut ridiculi volunt. Ipsum etiam eloquentiae genus alios aliud decet. Nam neque tam plenum, et erectum, et audax, et praecultum[x] senibus convenerit, quam pressum, et mite, et limatum, et quale intelligi vult Cicero, cum dicit, orationem suam coepisse *canescere*; sicut vestibus quoque non purpura coc-
32 coque[z] fulgentibus illa aetas satis apta sit. In juvenibus etiam uberiora paullo, et pene periclitantia feruntur. At in iisdem siccum, et solicitum, et contractum dicendi propositum, plerumque affectatione ipsa severitatis invisum est: quando etiam morum senilis auctoritas immatura in
33 adolescentibus creditur. Simpliciora militares decent. Philosophiam ex professo (ut quidam faciunt) ostentantibus, parum decori sunt plerique orationis ornatus, maximeque ex affectibus, quos illi vitia dicunt. Verba quoque exquisitiora, et compositio numerosa tali proposito[a]
34 diversa. Non enim solum illa laetiora, qualia a Cicerone dicuntur, *Saxa atque solitudines voci respondent*; sed etiam illa, quamquam plena sanguinis, *Vos enim jam, Albani tumuli atque luci, vos, inquam, imploro atque testor, vosque, Albanorum obrutae arae, sacrorum populi Romani sociae et*
35 *aequales*; non conveniant barbae illi atque tristitiae. At vir civilis, vereque sapiens, qui se non otiosis disputationibus, sed administrationi reipublicae dediderit[b], (a qua longissime isti, qui philosophi vocantur, recesserunt) omnia, quae ad efficiendum oratione, quod proposuerit[c], valent, libenter adhibebit: cum prius, quod[d] honestum sit, efficere in animo suo constituerit. Est quod principes de-
36 ceat, aliis non concesseris. Imperatorum ac triumphalium[e] separata est aliqua ex parte ratio eloquentiae: sicut Pompeius abunde disertus rerum suarum narrator: et hic,

x petulcum G. z crocoque G. Jens. a proposita G. propositio Jens. *male utrumque.* b dederit G. c proposuerint Jens. d quid G. Jens. e triumphantium Jens.

31. *orationem—canescere*] Bruto c. 2. *Cum ipsa oratio jam nostra canesceret, haberetque suam quandam maturitatem et quasi senectutem.*

31. *purpura coccoque*] Non ausim damnare antiquam lectionem *crocoque*. Phrygibus objicitur Aen. 9, 614, *picta croco et fulgenti murice vestis.* Neque me movet, *crocotas* fuisse mulierum et effeminatorum: nec enim sexum hic distinguit Quinctilianus; et est etiam in feminis aetatis aliquod hac parte discrimen.

34. *Saxa atque solitudines*] Pro Archia 8. *Vos enim Albani* pro Milon. 31.

qui bello civili se interfecit, Cato eloquens senator fuit.
Idem dictum saepe in alio liberum, in alio furiosum, in 37
alio superbum est. Verba adversus Agamemnonem a
Thersite habita ridentur: da[f] illa Diomedi, aliive cui
pari[g], magnum animum[h] ferre præ se videbuntur. *Ego
te consulem putem*, inquit L. Crassus Philippo, *cum tu me
non putes senatorem?* Vox honestissimæ libertatis, non ta-
men ferres[i] quemcumque dicentem. Negat se magni 38
facere aliquis poetarum, *utrum Cæsar ater an albus homo
sit*: insania: verte, ut[k] idem Cæsar de illo dixerit, arro-
gantia est. Major in personis observatio est apud comicos
tragicosque. Multis enim utuntur[l], et variis. Eadem et
eorum, qui orationes aliis scribebant[m], fuit ratio; et de-
clamantium est. Non enim semper ut advocati, sed ple-
rumque ut litigatores dicimus. Verum etiam in iis cauf- 39
sis, quibus advocamur[n], eadem[o] differentia diligenter est
custodienda. Utimur enim fictione personarum, et velut
ore alieno loquimur: dandique sunt iis, quibus vocem ac-
commodamus, sui mores. Aliter enim P. Clodius, aliter
Appius Cæcus: aliter Cæcilianus ille, aliter Terentianus
pater fingitur. Quid asperius lictore Verris? *Ut adeas*, 40
tantum dabis. Quid fortius illo, cujus inter ipsa verberum
supplicia una vox audiebatur, *Civis Romanus sum?* Quam
dignæ Milonis in peroratione ipsa voces eo viro, qui pro
republica seditiosum civem toties compescuisset, quique
insidias virtute superasset? Denique non modo quot in 41
caussa, totidem in prosopopœia sunt varietates: sed hoc
etiam plures, quod in his puerorum, feminarum, populo-

[f] at G. Jens. [g] par G. [h] *om.* G. [i] feres G. *forte* feras. [k] in G.
[l] utimur G. [m] scribebat G. [n] advocamus G. Jens. [o] ea G.

37. *a Thersite*] 'Ιλ. β'. 225—242. *Ego te consulem* Cic. de Orat. 3, 1, extr. *aliquis poetarum*, Catullus car. 92. Quod autem *insaniam* vocat Fabius, ita verum puto, si constet, Cæsare Dictatore ista, et quæ his sunt apud eum similia, scripta a Catullo, quod quidem mihi non fit probabile: et ostendit Vossius ad hunc poetam p. 83 circa ipsa belli civilis initia eum esse mortuum.

38. *orationes aliis scribebant*] Qualem Lysias Socrati obtulit Cic. de Orat. 1, 54.

39. *Aliter enim P. Clodius*] Sumta omnia ex Cœliana Ciceronis, qui c. 15 introducit expostulantem acerrime cum Clodia Appium Cæcum, leniter, fraterneque et amatorie monentem eandem P. Clodium; tum c. 16 vehementem ac durum Cœlio patrem Cæcilianum, leniorem autem et clementem Terentianum. Itaque nihil opus est huc advocare Cæcilianum stultum senem de incommodis senectutis conquerentem ex Catone M. c. 8.

40. *lictore Verris*] In Verr. 5, 45. Quod statim sequitur, *Civis R. sum* est ex eadem c. 62.

rum, mutarum [p] etiam rerum assimulamus affectus, quibus
42 omnibus debetur suus decor. Eadem in iis, pro quibus agemus, observanda [q] sunt. Aliter enim pro alio sæpe dicendum est, ut quisque [r] *honestus*, *humilis*, *invidiosus* [s], *favorabilis erit*, adjecta propositorum quoque et anteactæ vitæ differentia. Jucundissima vero in oratore *humanitas* [t], *facilitas*, *moderatio*, *benevolentia*. Sed illa quoque diversa bonum virum decent, malos odisse, publica vice commoveri, ultum [u] ire scelera et injurias: et omnia, ut initio
43 dixi, honesta. Nec tantum, *quis* et *pro quo*, sed etiam, *apud quem* dicas, interest. Facit enim et fortuna discrimen et potestas: nec eadem apud principem, magistratum [x], senatorem, privatum, tamen [y] liberum, ratio est [z]: nec eodem sono publica judicia, et arbitrorum discepta-
44 tiones aguntur. Nam ut orantem pro capite solicitudo deceat et cura, et omnes ad amplificandam orationem quasi machinæ: ita in parvis rebus judiciisque [a] vana sint eadem, rideaturque merito, qui apud disceptatorem de re levissima sedens dicturus, utatur illa Ciceronis confessione, *non modo se animo commoveri, sed etiam corpore ipso perhor-*
45 *rescere.* Quis vero nesciat, quin aliud dicendi genus poscat gravitas senatoria, aliud aura popularis? cum etiam singulis judicantibus, non idem apud graves viros, quod leviores; non idem apud eruditum, quod militarem, ac rusticum deceat: sitque nonnumquam submittenda et contrahenda oratio, ne judex eam vel intelligere vel ca-
46 pere non possit. Tempus quoque ac locus egent observatione propria. Nam et tempus tum lætum, tum triste, tum liberum, tum angustum est, atque ad hæc omnia
47 componendus orator: et loco publico, privatone [b]; celebri, an secreto; aliena civitate, an tua; in castris denique [c], an foro dicas, interest plurimum, ac suam quidque [d] formam, et proprium quemdam [e] modum eloquentiæ pos-

[p] multarum Jens. [q] obvers. G. [r] quisquis G. [s] insidiosus G.
[t] jucunditas G. [u] ulctum G. [x] magistrum Jens. [y] tantum *id.*
[z] *om. id.* [a] judicibusque *id.* [b] privatoque G. [c] quoque *id.*
[d] quicunque Jens. [e] *om. id.*

42. *initio dixi*] Nempe hujus argumenti, de eo quod decet s. 14.

43. *tamen liberum*] Non displicet Jensoniana lectio *tantum liberum*, h. e. in quo nihil aliud sit, cujus rationem habere orator debeat, quam libertas.

44. *Ciceronis confessione*] Ex Divin. in Cæc. c. 13, ubi tamen pro *corpore ipso*, *toto* legitur.

46. *Nam et tempus*] Interpunxi, ut ἀλληλουχία et continuatio utriusque *et* melius appareat. Vid. ad 9, 4, 72.

sit: cum etiam in ceteris actibus vitæ non idem in foro, curia, campo, theatro, domi [f], facere conveniat; et pleraque, quæ natura non sunt reprehendenda, atque ideo [g] interim sunt necessaria, alibi quam mos permiserit [h], turpia habeantur. Illud jam diximus, quanto plus nitoris et 48
cultus demonstrativæ materiæ, ut ad delectationem audientium compositæ, quam, quæ sunt in actu et contentione, suasoriæ judicialesque permittant. Hoc adhuc adjiciendum, aliquas etiam, quæ sunt egregiæ dicendi virtutes, quo minus deceant [i], effici conditione caussarum. An 49
quisquam tulerit reum in discrimine capitis, præcipue qui apud victorem et principem pro se ipse dicat, frequenti translatione, fictis ac repetitis ex vetustate verbis, compositione, quæ sit maxime a vulgari usu remota, decurrentibus periodis, quam lætissimis locis [k] sententiisque dicentem? Non perdant hæc omnia necessarium periclitanti [l] sollicitudinis colorem, petendumque etiam innocentibus misericordiæ auxilium? Commoveaturne quisquam ejus 50
fortuna, quem tumidum, ac sui jactantem, et ambitiosum institorem eloquentiæ in ancipiti sorte videat? Non: immo oderit reum verba aucupantem, et anxium de fama ingenii, et cui esse diserto [m] vacet. Quod mire M. Cælius in 51
defensione [n] caussæ, qua [o] reus de vi fuit, comprehendisse mihi videtur, *Ne cui vestrum, atque etiam omnium, qui ad rem agendam adsunt, mens aut vultus molestior, aut vox immoderatior aliqua, aut denique, quod nimium est, jactantior [p] gestus fuisse videatur.* Atqui sunt quædam actiones in sa- 52
tisfactione, deprecatione, confessione positæ: sententiolisne flendum erit? Epiphonemata aut enthymemata exorabunt? Non quidquid meris adjicietur affectibus, omnes eorum diluet vires, et miserationem securitate laxabit? Age, si de morte filii sui, vel injuria, quæ morte sit gra- 53
vior, dicendum patri fuerit, aut in narrando gratiam il-

[f] *om.* G. [g] *Vid. leg.* adeo. [h] permiserat G. [i] deceat G. [k] *Sic* G. Jens. jocis *al.* [l] periculi tanti Jens. [m] disertum G. [n] defensionem *id.* [o] quam Jens. [p] jactatior G. *et al. ap. Burm.*

48. *Illud jam diximus*] Supra 8, 3, 11.

53. *injuria, quæ morte sit gravior*] Σεμνολογία verecundi Fabii nostri. Passim *injuria*, ut *contumelia*, ut Gr. ὕβρις, de stupro et mala libidine adhibetur. Vid. mox s. 84. Laudavit hic Burmannus Heraldum animad. in Salmas. 5, 18, 15, et plura ipse dedit ad Petron. c. 25. Ita ὑβριστὴς est Ixion apud Lucian. Dial. Deor. 6, pr. De raptore noster Decl. 349, *Puellam usque in eam injuriam traxisti, qua nihil gravius bella habent.*

lam expositionis, quæ continget ex sermone puro atque dilucido, quæret, breviter ac significanter, ordinem rei protulisse [q] contentus, aut argumenta diducet [r] in digitos, et propositionum ac partitionum captabit leporem, et, ut plerumque in hoc genere moris est, intentione omni re-
54 missa loquetur [s]? Quo fugerit interim dolor ille? ubi lacrimæ substiterint? unde se in medium tam secura observatio artium miserit? Non ab exordio usque ad ultimam vocem continuus quidam gemitus, et idem tristitiæ vultus servabitur, si quidem volet dolorem suum etiam in audientes transfundere? quem si usquam remiserit, in ani-
55 mum judicantium non reducet. Quod præcipue declamantibus (neque enim me pœnitet ad hoc quoque opus meum, et curam susceptorum semel adolescentium respicere) custodiendum est, quo plures in schola finguntur af-
56 fectus, quos, non ut advocati, sed ut passi, subimus. Cum etiam hoc genus simulari [t] litium [u] soleat, cum jus mortis a senatu quidam vel ob aliquam magnam infelicitatem, vel etiam pœnitentiam petunt, in quibus non solum cantare, quod vitium pervasit, aut lascivire, sed ne argumentari quidem nisi mixtis, et quidem ita, ut in ipsa probatione magis emineant, affectibus decet. Nam qui intermittere in agendo dolorem potest, videtur posse etiam de-
57 ponere. Nescio tamen an hujus (de quo loquimur) decoris custodia maxime circa eos, contra quos dicimus, examinanda sit. Nam sine dubio in omnibus statim accusationibus hoc agendum est [x], ne ad eas libenter descendisse videamur. Ideoque mihi illud Cassii Severi non mediocriter displicet, *Dii boni, vivo: et, quo me vivere juvet,*

[q] pertulisse G. Jens. [r] deducet G. [s] loquatur Jens. [t] simulacri *id. male.* [u] litigium G. [x] ut *inf.* G.

55. *ut passi, subimus*] Primo *passi* ex Græcorum usu positum arbitror, παθόντες, quod non modo ad injuriam ab alio illatam, sed ad ipsam animi affectionem pertinet: deinde *subimus* et ipsum ex Græco ὑποδῦναι ductum, *subimus affectus*, h. e. tanquam personam induimus.

56. *jus mortis*] De hoc jam dictum aliquid 7, 4, 39. Tractatur eadem species a Fabio ipso Decl. 4 et 337. Similis autem Decl. 11.

56. *cantare*] Ut compositionis et numerorum nimium studium *saltationis* nomine reprehenditur 9, 4, 142, sic *cantare* dicuntur, qui in illo moderato potius quam modulato flexu pronuntiandi modum excedunt. Vid. 11, 3, 57; et add. Plin. epist. 2, 14, 13. Quin Cic. Orat. 18, *Est in dicendo etiam quidam cantus obscurior, non hic e Phrygia et Caria rhetorum epilogus, pene canticum* &c. E Græcis plus cula dabit Cresollius Vacatt. Autum. 3, 7, p. 484, sq.

57. *Cassii Severi*] Vid. ad 10, 1, 22.

Asperantem reum video. Non enim justa ex caussa vel ne-
cessaria videri potest postulasse eum, sed quadam accusandi
voluptate. Præter hoc tamen, quod est commune, pro- 58
priam moderationem quædam caussæ desiderant. Qua-
propter et qui curationem bonorum patris postulabit, do-
leat ejus valetudine: et quamlibet gravia filio pater ob-
jecturus, miserrimam sibi ostendat esse hanc ipsam necessi-
tatem: nec hoc paucis modo verbis, sed toto colore ac-
tionis, ut id eum non dicere modo, sed etiam vere dicere
appareat. Nec caussanti pupillo sic tutor irascatur um- 59
quam, ut non remaneant amoris vestigia, et sacra quædam
patris ejus memoria. Jam quo modo contra abdicantem
patrem, querentem uxorem, agi caussam oporteret, in li-
bro, ut arbitror, septimo dixi. Quando etiam ipsos [a] lo-
qui, quando advocati voce uti deceret, quartus liber, in
quo procemii præcepta sunt, continet. Esse et in verbis 60
quod deceat, aut turpe sit, nemini dubium est. Unum
jam igitur huic loco, quod est summæ difficultatis, adji-
ciendum videtur, quibus modis ea, quæ sunt natura pa-
rum speciosa, quæque non dicere, si utrumlibet esset li-
berum, maluissemus, non tamen sint indecora dicentibus.
Quid asperiorem habere frontem potest, aut quid aures 61
hominum magis respuunt, quam cum est filio filiive [a] ad-
vocatis in matrem perorandum? Aliquando tamen necesse
est, ut in caussa Cluentii Habiti: sed non semper illa via,
qua contra Sassiam Cicero usus est: non quia non ille op-
time, sed quia plurimum refert, qua in re et quo modo
lædat. Itaque illa, cum filii caput palam impugnaret, 62
fortiter fuit repellenda. Duo tamen, quæ sola supererant,
divine Cicero servavit. Primum, ne oblivisceretur reve-
rentiæ, quæ parentibus debetur: deinde ut, repetitis al-

[a] ipsos loqui quando *om.* G.

[a] *Sic* G. *et Obr.* filiisve *al.*

58. *curationem bonorum*] Hæc est in declamatoria schola *actio dementiæ*: vid. 7, 4, 11, et de hac decori observatione 7, 4, 29. De ipsa ratione illius actionis agitur sermone Declam. 349.

59. *caussanti pupillo*] Δικαζομένῳ, ad cujus verbi formam fictum similique quasi moneta percussum puto Latinum: ut enim se habet δίκη ad δικάζεσθαι ita *caussa* ad *caussari*. At significatio non convenit? Hic quidem egregie convenit, nec minus in loco ex Afranii Emancipato, quem laudat Nonius cap. 2, §. 157, *Vide ut facunde contra causseris patrem:* quem solum laudamus, quia eadem tractatur hic species, ut ad illum respexisse videri queat Fabius. Accii et Pacuvii testimonia non minus luculenta ex eodem Nonio damus ad Thesaurum L. L, in quo ordinando poliendoque cum maxime elaboramus.

59. *in libro septimo*] c. 4, 24. sq. *quartus liber*, c. 1, 46. sq.

tius[b] caussis, diligentissime ostenderet, quam id, quod
erat in matrem dicturus, non oporteret modo fieri, sed
63 etiam necesse esset. Primaque hæc expositio fuit, quam-
quam ad præsentem quæstionem nihil pertinebat: adeo[c]
in caussa difficili atque perplexa nihil prius intuendum
credidit, quam quid deceret. Fecit itaque nomen paren-
64 tis non filio invidiosum, sed ipsi, in quam dicebatur. Po-
test tamen aliquando mater et in re leviore aut minus in-
festa contra filium stare: tum lenior atque submissior de-
cebit oratio. Nam et satisfaciendo, aut nostram minue-
mus invidiam, aut etiam in diversum eam transferemus[d]:
et si graviter dolere filium palam fuerit, credetur abesse
65 ab eo culpa[e], fietque ultro miserabilis. Avertere quoque
in alios crimen decet, ut fraude aliquorum concita creda-
tur: et omnia nos passuros, nihil aspere dicturos, testan-
dum: ut etiam si non possimus[f] non[g] conviciari, nolle
videamur. Etiam, si quid objiciendum erit, officium est
patroni, ut id filio invito, sed fide cogente, facere creda-
tur. Ita poterit uterque laudari. Quod de matre dixi,
de utroque parente accipiendum est. Nam inter patres
etiam filiosque, cum intervenisset emancipatio, litigatum
66 scio. In aliis quoque propinquitatibus[h] custodiendum
est[i], ut inviti, et necessario, et parce judicemur dixisse:
magis autem aut minus, ut cuique personæ debetur reve-
rentia. Eadem pro libertis adversus patronos observantia.
Et ut semel plura complectar, numquam decebit sic ad-
versus tales agere personas[l], quo modo contra nos agi ab
hominibus conditionis ejusdem iniquo animo tulissemus.
67 Præstatur hoc aliquando etiam dignitatibus[m], ut liberta-
tis nostræ ratio reddatur, ne quis nos aut petulantes in
lædendis his, aut etiam ambitiosos putet. Itaque Cicero,
quamquam erat in Cottam gravissime dicturus, neque ali-
ter agi P. Oppii caussa poterat, longa tamen præfatione
68 excusavit officii sui necessitatem. Aliquando etiam infe-
rioribus, præcipueque[n] adolescentulis, parcere aut mede-

[b] alterius G. [c] eadem G. [d] transferimus G. [e] culpam Jens. [f] possumus Jens. [g] *om.* G. Jens. [h] propinquantibus G. [i] sit Jens. [l] *om.* G. [m] dignationibus Jens. *et al. quod non displicet Burmanno.* [n] præc. ad. *om.* G.

65. *cum intervenisset emancipatio*] Qui enim alias litigaret cum patre filius, qui in ipsius potestate est? Huc pertinet Afranianæ fabulæ titulus, quem modo laudavimus ex Non. 2, 157. Nam *Emancipata* demum licet *caussari adversus patrem*.

ri[o] decet. Utitur hac moderatione Cicero pro Cælio contra Atratinum, ut eum non inimice corripere, sed pene patrie monere videatur. Nam et juvenis, et nobilis: et non injusto dolore venerat ad accusandum. Sed in iis quidem, in quibus vel judici, vel etiam assistentibus ratio[p] nostræ moderationis probari debet, minor est labor: illic plus difficultatis, ubi ipsos, contra quos dicimus, veremur offendere. Duæ simul hujusmodi personæ Ciceroni pro 69
Muræna dicenti obstiterunt, M. Catonis, Serviique Sulpicii: quam decenter tamen Sulpicio, cum omnes concessisset virtutes, scientiam petendi consulatus ademit? Quid enim aliud esset, quo se victum homo nobilis et juris antistes magis ferret? Ut vero rationem defensionis suæ reddidit, cum se studuisse petitioni Sulpicii contra honorem Murænæ, non idem debere accusationi contra caput, diceret? Quam molli autem articulo tractavit Cato- 70
nem? cujus naturam summe admiratus, non ipsius vitio, sed Stoicæ sectæ, quibusdam in rebus factam duriorem videri volebat: ut inter eos non forensem contentionem, sed studiosam disputationem crederes incidisse. Hæc est 71
profecto ratio, et certissimum præceptorum genus, illius viri observatio, ut, cum aliquid detrahere salva gratia velis, concedas alia omnia: in hoc solo vel minus peritum, quam in ceteris, adjecta, si poterit[q] fieri, etiam caussa, cur ita[r] sit, vel paullo pertinaciorem, vel credulum, vel iratum, vel impulsum ab aliis. Hoc illis commune reme- 72
dium est, si[s] in tota actione æqualiter appareat non honor modo, sed etiam caritas: præterea caussa sit[t] nobis justa sic dicendi: neque id moderate tantum faciamus, sed 73
etiam necessario. Diversum ab hoc, sed facilius, cum hominum aut alioqui turpium, aut nobis invisorum quædam facta laudanda sunt. Decet enim rem ipsam probare in qualicumque persona. Dixit Cicero pro Gabinio et P. Vatinio, inimicissimis antea sibi hominibus, et in quos

[o] videri G. *it. Voss. ap. Burm.* [p] oratio Jens. [q] potuerit G. Jens. [r] dicta Jens. [s] nisi G. Jens. [t] si nobis justa sit dicenda Jens. *Vid. not.*

68. *Cicero pro Cælio*] In ipso exordio aliquoties.

70. *tractavit Catonem*] Locus est divinus in Orat. pro Muræna c. 29. sq.

72. *Hoc illis commune*] Si referri aliquorsum debet *illis*; non invenio, quo melius conveniat, quam ad f. 68. *Illis* caussis, speciebus, ubi adversarium nolumus lædere &c.

72. *caussa sit nobis*] Placet antiqua lectio, si non tota, ea certe tenus, ut legamus, *Caussa si nobis justa sit dicendi.*

orationes etiam scripserat: verum caussa[u] justa sit fatendo,
74 non se de ingenii fama, sed de fide esse solicitum. Difficilior
ei ratio in judicio Cluentiano fuit, cum Scamandrum ne-
cesse haberet dicere nocentem, cujus egerat caussam. Ve-
rum illud elegantissime, cum eorum, a quibus ipse pro-
ductus[x] esset, precibus, tum etiam adolescentia[z] sua ex-
cusat: detracturus alioqui plus auctoritatis, si, in caussa,
praesertim suspecta[a], se[b] eum esse, qui temere nocentes
75 reos susciperet, fateretur. Apud judicem vero quod aut[c]
propter alienum commodum in caussa, quam susceperi-
mus, aut suum[d], ut persuadendi ardua ratio[e], ita dicendi
expeditissima. Fiducia enim justitiae ejus[f], non caussae,
nihil nos timere simulabimus[ff]. Ipse erit gloria inflandus,
ut tanto clarior futura sit fides ac religio in pronuntiando,
76 quanto minus vel offensae vel utilitati suae indulserit. Hoc
modo[g] et apud eos, a quibus appellatum erit, si forte ad
eosdem remittentur[h]: adjicienda ratio vel necessitatis ali-
cujus, si id caussae cedit, vel erroris, vel suspicionis. Tu-
tissimum ergo poenitentiae confessio, et satisfactio culpae:
77 perducendusque omni modo[i] judex ad irae pudorem. Ac-
cidit etiam nonnumquam, ut[k] eamdem[l] caussam, de qua
pronuntiavit, cognoscat[m] iterum: tum illud quidem com-
mune, apud alium nos judicem disputaturos de illius sen-
tentia non fuisse: neque enim emendari ab alio, quam

[u] et justa sic faciendo G. Jens. [x] perductus *iid.* [z] adolescentiam suam Jens. [a] suscepta G. [b] si Jens. [c] autem propter aliquod Jens. *et Asc.* 1519. *marg.* quum aut proponitur alienum *Vascos.* 1542. f. aliquod *pro* alienum *etiam* G. 2. *Kapp. et plures ap. Burm.* Propter aliquod com. eorum, quorum caussam suscepimus *conj. Regii, recepta ab Aldo.* quamquam aut proponitur alienum *conj. Franc. Vid. not.* [d] sunt G. Jens. G. 2. Kapp. [e] oratio Jens. [f] et non est me nichil G. 2. [ff] simulamus *id.* [g] om. G. Jens. [h] *Vid. leg.* remittemur. *Et sic jam dedit Vascosan.* [i] omnino jud. Jens. *ex* omnimo *i. e.* modo. [k] *om.* G. Jens. [l] eadem caussa *iid.* [m] cogatque *iid.*

74. *elegantissime—excusat*] Pro Cluent. c. 17. sq.

75. *Apud judicem vero*] Loco varie tentato medicina sic fieri posse videbatur, si ponamus, transpositione (cujus sexcenta sunt exempla in his libris) primo turbatum ordinem, deinde *alienum* semel tantum positum, cum bis deberet, hoc modo: *Apud judicem vero alienum, aut propter quod* (h. e. aliquod) *alienum commodum in caussa, q. s. aut suum* &c. Duae causae ponuntur, quae alienum reddiderint judicem, *commodum alienum*, quod is tamen ad se referat, *commodum suum*, cui scilicet utrique adversetur causa, quam susceperimus. Illud commodum porro latissime patet, potest esse vindictae exercendae occasio; potest bonum aliquod esse propositum: in illa *offensae*, in hoc *utilitati* ne indulgeat, metuendum.

ab [n] ipso, fas esse: ceterum ex caussa, ut quæque permit-
tet, aut ignorata quædam, aut defuisse testes, aut (quod
timidissime, et si nihil aliud plane fuerit, dicendum est)
patronos non satisfecisse [o], succurret [p]. Etiam si apud 78
alios judices agetur, ut in secunda assertione, aut in cen-
tumviralibus judiciis, duplicibus, parte victa, decentius
erit, quoties contigerit [q], servare judicum pudorem: de
qua re latius in [r] probationum loco dictum est. Potest
evenire, ut in aliis reprehendenda sint, quæ ipsi feceri-
mus: ut objicit Tubero Ligario, *quod in Africa fuerit.*
Et ambitus [s] quidam [t] damnati, recuperandæ dignitatis [u] 79
gratia reos ejusdem criminis detulerunt, ut in scholis
luxuriantem patrem luxuriosus ipse juvenis accusat. Id
quam decenter fieri possit, equidem non invenio, nisi ali-
quid [x] reperiatur, quod intersit, *persona*, *ætas*, *tempus*,
caussa, *locus*, *animus*. Tubero juvenem se patri hæsisse, 80
illum a senatu missum non ad bellum, sed ad frumentum
coemendum ait, ut primum licuerit, a partibus recessisse:
Ligarium et perseverasse, et non pro Cn. Pompeio, inter
quem et Cæsarem dignitatis fuerit contentio, cum salvam
uterque [z] rempublicam vellet, sed pro Juba atque Afris
inimicissimis populo Romano stetisse. Ceterum vel fa- 81
cillimum est, ibi alienam culpam accusare [a], ubi fateris
tuam. Verum id jam judicis est, non actoris. Quod si
nulla contingit excusatio, sola colorem habet pœnitentia.
Potest enim videri satis emendatus, qui in odium eorum,
in quibus erraverat, ipse conversus est. Sunt enim qui- 82
dam, qui hoc natura ipsa rei non indecens faciunt: ut
cum pater ex [b] meretrice natum, quod amet meretricem
in matrimonium, abdicat. Scholastica materia, sed non,
quæ non possit accidere. Hic igitur multa non deformi-
ter dicet: vel quod omnium sit votum parentum, ut ho-
nestiores, quam sint ipsi, liberos habeant, (nam et [c] filia
nata, meretrix eam mater pudicam esse voluisset) vel
quod [d] humilior ipse fuerit, (licet enim hoc dicere) vel
quod non habuerit patrem, qui moneret: quin eo minus 83

[n] *om. id.* [o] suffecisse G. *recte, puto.* [p] succurreret Kapp. [q] contingit Kapp. [r] *om.* G. Jens. [s] abitus Jens. [t] qui G. Jens. [u] libertatis G. [x] aliud reperietur Jens. reperitur G. [z] utrique Jens. [a] recusare *id.* incusare *Alm.* [b] ex mer. na. *om.* G. natum quod amet ex mer. in matrim. Jens. [c] etsi G. [d] qui hum. ipsa Jens.

78. *in probationum loco*] Supra 5, 2, 1.

81. *Verum id—actoris*] Nondum intelligebam, cum ista scriberem, quid sibi hæc verba hoc in loco velint.

faciendum filio fuisse, ne renovaret domus pudorem, et exprobraret patri nuptias; matri prioris vitæ necessitatem: ne denique legem quamdam suis quoque subinde liberis daret: et credibilis erit etiam propria quaedam in illa meretrice turpitudo, quam nunc hic pater ferre non possit. Alia prætereo [e]. Neque enim nunc declamamus, sed ostendimus, nonnumquam posse ipsis incommodis di-
84 centem bene uti. Illic major æstus, ubi quis pudenda queritur, ut stuprum, præcipue [f] in maribus: aut [g] os profanatum. Non dico, si loquatur ipse, (nam quid aliud ei, quam gemitus ac fletus, et [h] exsecratio vitæ conveniat [i]? ut judex intelligat potius dolorem illum, quam audiat) sed patrono quoque per similes affectus eundum erit, quia hoc injuriæ [l] genus [m] verecundius inest passis, quam ausis.
85 Mollienda est in plerisque alio colore asperitas orationis, ut Cicero de proscriptorum liberis fecit. Quid enim crudelius, *quam homines, honestis parentibus ac majoribus natos, a republica submoveri?* Itaque durum id esse summus ille tractandorum animorum artifex confitetur: sed ita legibus Sullæ cohærere [n] statum civitatis affirmat, ut his solutis stare ipsa non possit. Affecutus [o] itaque est, ut aliquid eorum quoque caussa videretur facere, contra quos diceret.
86 Illud etiam in jocis [p] monui, quam turpis esset fortunæ insectatio: et ne in totos ordines, aut gentes, aut populos, petulantia incurreret. Sed interim fides patrocinii cogit quædam de universo genere aliquorum hominum dicere, ut libertinorum, vel militum, vel publicanorum,
87 vel similiter aliorum: in quibus omnibus commune reme-

[e] præterea G. Jens. [f] proprie G. [g] honos profanatus Jens. [h] *om.* G. Jens. [i] conveniant Jens. [l] *om.* G. [m] hoc verecundiæ genus est G. *Vid. not.* [n] coercere G. Jens. [o] Secutus *iid.* [p] locis *iid.*

84. *injuriæ genus*] Vid. supra f. 55. Cæterum puto veram lectionem, non tamen sine transpositione, servatam Gothæ, et sic legendum esse hunc locum, *Quia hoc genus* (*injuriæ* intelligi potest, aut *pudendorum*) *verecundiæ est passis* (magis) *quam ausis*. Ellipsis quam notamus particulæ *magis*, illa ætate solennis, (Taciti pluscula dedit Perizon. ad Sanct. Minerv. 4, 7, 4. p. 693.) occasionem interpolandi dedit librariis. Nescio an dixerit, dicere bonis auctoribus potuerit, Fabius, *Hoc injuriæ genus verecundius inest passis, quam ausis*, h. e. magis pudet injuriæ passos, quam ausos.

85. *Cicero de proscriptorum liberis*] Etiam hoc argumento summam Tullii eloquentiam commendat major Plin. 7, 30, *Te orante, proscriptorum liberos honores petere puduit*. Add. Plut. in vita Cic. p. 1587. H. Steph.

86. *in jocis monui*] Supra 6, 3, 28. *In calamitatem* uti ridiculo vetat etiam Cic. Orat. c. 26.

dium est, ut ea, quæ lædunt, non libenter tractare videa-
ris; nec in omnia impetum facias, sed in id, quod ex-
pugnandum est; et reprehendens, alia laude compenses.
Si milites [q] cupidos dicas esse, non mirum, quod pericu- 88
lorum ac sanguinis majora sibi deberi præmia putent: eos-
dem petulantes, et hoc fieri, quod bellis magis, quam paci,
assueverint [r]. Libertinis detrahenda est auctoritas: licet
his testimonium reddere industriæ, per quam exierint de
servitute. Quod ad nationes exteras pertinet, Cicero va- 89
rie detracturus Græcis testibus fidem, doctrinam his con-
cedit ac literas: seque ejus gentis amatorem esse profi-
tetur: *Sardos* contemnit, *Allobrogas* ut hostes insectatur:
quorum nihil tunc, cum diceretur, parum aptum, aut re-
motum a [s] cura decoris fuit. Verborum etiam modera- 90
tione detrahi solet, si qua est rei invidia, si *asperum* dicas
nimium severum, *injustum persuasione labi*, *pertinacem* ultra
modum *tenacem esse propositi*: plerumque velut ipsos [t] co-
neris ratione vincere, quod est mollissimum. Indecorum 91
est super hæc omne nimium: ideoque etiam quod natura
rei satis aptum est, nisi modo quoque temperetur, gratiam
perdit. Cujus rei observatio judicio magis quodam sentiri [u],
quam præceptis tradi potest, *Quantum satis sit, et quantum
recipiant aures*. Non habet hæc res mensuram et quasi pon-
dus, quia, UT [x] in cibis, alia aliis magis complent. Adji- 92
ciendum etiam breviter videtur, quod fere dicendi virtu-
tes diversissimæ non solum suos amatores habeant, sed ab
eisdem sæpe laudentur. Nam Cicero quodam loco scri-
bit, *id esse optimum, quod cum* [z] *te facile credideris consequi*

[q] *om.* iid. [r] adsueverunt G. [s] *om.* G. Jens. [t] ipse G. [u] servari sentiseque G. [x] *om.* G. Jens. [z] *om.* G. non Jens.

89. *Græcis testibus*] In oratione pro Flacco c. 26. sq. *Sardos contemnit* in fragm. Or. pro M. Scauro; *Contendes et postulabis, ut M. Æmilius cum sua dignitate omni— sordidissimæ, levissimæ, vanissimæ genti, ac prope dicam pellitis testibus condonetur*. De *Sardis* vero sermonem esse, argumentum Asconii satis declarat. *Allobrogum* testimoniis credere vetat judices pro M. Fonteio c. 8. sq.

92. *id esse optimum*] In Orat. 23, ubi de Attico oratore, *Submissus est et humilis, consuetudinem imitans, ab indisertis re plus quam opinione differens. Itaque eum qui audiunt, quamvis ipsi infantes sint, tamen illo modo confidunt se posse dicere. Nam orationis subtilitas imitabilis illa quidem videtur esse existimanti, sed nihil est experienti minus*. Hæc igitur non de omni eloquentia, sed de Attico dicendi genere. *Amplo, copioso, gravi, ornato* oratori ibid. c. 28, tribuit *eloquentiam, quæ cursu magno sonituque ferretur, quam suspicerent omnes, quam admirarentur, quam se assequi posse diffiderent*. Cæterum

imitatione, non possis[a]. Alio vero, *non se*[b] *id egisse, ut ita*[c] *diceret, quo modo se quilibet posse considerat, sed quo modo*
93 *nemo*. Quod potest pugnare inter se videri. Verum utrumque, ac merito, laudatur. Caussa enim modoque[d] distat[e]: quia simplicitas illa, et velut securitas inaffectatae orationis, mire tenues caussas decet: majoribus illud admirabile dicendi genus magis convenit. In utroque eminet[f] Cicero, ex quibus alterum imperiti se posse consequi credent; neutrum, qui intelligunt.

II. *Memoriam* quidam naturae modo esse munus existimaverunt, estque in ea non dubie plurimum; sed ipsa excolendo, sicut alia omnia, augetur: et totus, de quo diximus adhuc, inanis est[g] labor, nisi ceterae partes hoc velut spiritu continentur[h]. Nam et omnis disciplina memoria constat, frustraque docemur, si, quidquid audimus, praeterfluat: et exemplorum, legum[i], responsorum, dictorum, beneque factorum[l] velut quasdam copias, quibus abundare, quasque in promtu semper habere debet[m] orator, eadem[n] illa vis repraesentat[o]. Neque immerito *thesaurus*
2 hic *eloquentiae* dicitur. Sed non firme tantum continere, verum etiam cito percipere multa acturos oportet, nec quae scripseris modo iterata lectione complecti, sed in cogitatis quoque rerum ac verborum contextum sequi: et, quae sint[p] ab adversa parte dicta, meminisse: nec utique eo[q] quo[r] dicta sunt, ordine refutare, sed opportunis locis
3 ponere. Quid? extemporalis oratio non[s] alio mihi videtur mentis vigore constare. Nam dum alia dicimus, quae dicturi sumus, intuenda sunt: ita cum semper cogitatio ultra id, quod est, longius quaerit: quidquid interim reperit, quodammodo apud memoriam deponit: quod illa, quasi media quaedam manus, acceptum ab inventione[t]
4 tradit elocutioni. Non arbitror autem mihi in hoc immorandum, quid[u] sit, quod memoriam[x] faciat: quam-

[a] posset Jens. [b] *om.* G. Jens. [c] se *ins.* Jens. [d] modo G. Jens. [e] discat G. [f] et *ins.* G. [g] *om.* G. Jens. [h] contineantur Jens. [i] legem G. Jens. [l] quae *ins. iid.* *Quid si fuit* dictorum bene factorumque? [m] *om.* G. [n] eademque G. [o] praesentat G. Jens. [p] sunt Jens. [q] ea G. Jens. [r] quae G. [s] nec G. Jens. [t] intentione *iid.* [u] quidquid mem. *iid.* [x] memoria Jens.

de se in Bruto c. 93, *Propter exquisitius*, inquit, *et minime vulgare orationis genus, animos hominum ad me dicendi novitate converteram.* Ipsa verba, quae laudat Fabius, nondum inveniebam. Caeterum de varietate sentiendi in talibus ipse sub finem Oratoris, *Potest enim non solum aliud mihi, aliud tibi, sed mihi ipsi aliud alias videri.*

II, 3. *dum alia dicimus*] Conf. 10, 7, 10.

quam plerique imprimi quædam veſtigia noſtro animo,
quæ[y] velut in ceris[z] annulorum ſigna ſerventur, exiſti-
mant. Neque ero tam credulus, ut quaſi[a] habitu tardio-
rem firmioremque memoriam fieri putem. Ejus autem, 5
quod ad animum pertinet, magis admirer[b] naturam, ſu-
bito res vetuſtas, tanto ex intervallo repetitas, reddere ſe
et offerre: nec tantum requirentibus[c], ſed etiam ſponte
interim: nec vigilantibus, ſed etiam quiete compoſitis[d]
magis. Eoque illa quoque animalia, quæ carere intel- 6
lectu videmus, meminerunt, et agnoſcunt, et, quamlibet
longo itinere diducta, ad aſſuetas ſibi ſedes revertuntur.
Quid? non hæc varietas mira eſt, excidere proxima, ve-
tera inhærere? heſternorum immemores, acta pueritiæ
recordari? Quid? quod quædam requiſita ſe occultant, et 7
eadem forte ſuccurrunt? nec manet ſemper memoria, ſed
aliquando etiam redit? Neſciretur tamen, quanta vis eſſet

[y] *om. id.* [z] figuris G. gyris Jenſ. [a] Quodam *ante* quaſi *inſ. conj. Aſc.* Ut quemadmodum habitu tard. fir. mem. fieri, ejus putem cauſſam quoque ad artificium pertinere. magis admirari naturam ſubit, tot res *Obr.* ut quaſi habitum *conj. Burm.* [b] admirere G. Jenſ. [c] inquir. G. [d] compoſiti *id.*

4. *in ceris annulorum*] Plato Theæt. p. 135. C. *Θὲς ἐν ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν ἔν κήρινον ἐκμαγεῖον—καὶ ἐς τοῦτο—ἀποτυποῦσθαι ὥσπερ δακτυλίων σημεῖα κ. τ. λ.* Add. Phileb. p. 83, ubi libro comparat.

4. *ut quaſi habitu*] Si legas *corporis habitu*, ſententia facilis eſt, quæ his nimirum contradicat, ſi qui medicamentis parari poſſe memoriam putent. Qui notas illas et compendia cogitarit, quibus vocem utramque exprimere ſolebant librarii, *cris* et *qus*; illud præſertim, *r* ita ad perpendiculum protractam, ut cum præcedente *c* coalita pro *q* haberi poſſet; ille modeſtiam certe conjecturæ noſtræ agnoſcet. Platonicus Socrates illam ceræ ſimilitudinem l. c. ita extendit, ut in ſuſpicionem venire poſſit, a *corporis habitu* ſuſpendere memoriam: nec aliter poſſunt qui vel ipſum animum noſtrum corporea concretione non liberant, vel temperamentorum illum ternarium an quaternionem? a ſanguinis h. e. *corporis habitu*, a temperamento vero ut judicium, et ingenium, ſic memoriam quoque derivant; vel denique medicamentis juvare augereque memoriam pollicentur. Quæ tentarint hic viri docti, oſtenſum ſupra. Si ex libris ſit Obrechtiana lectio, quantivis eam pretii eſſe, non eam infitias; ſin ex conjectura, plus ſibi ſumſit vir magnus, quam puſilli forte animi homo ego auſim vel ſumere mihi, vel ſumtum ab alio defendere.

7. *requiſita ſe occultant*] Elegantiſſime illam memoriæ naturam, illas ejus facultatis *delicias* (ſic enim appellat, quam aliquis Gallico nomine *capriciam* diceret) deſcribit Rhetor Seneca in procemio Controv. v. g. *Non, dum quæro aliquid, invenio: ſed ſæpe, quod quærenti non comparuit, aliud agenti præſto eſt. Quædam vero, quæ obverſantia mihi, et jam ex aliqua parte ſe oſtendentia non poſſum occupare, eadem ſecuro et repoſito animo ſubito emergunt* &c.

ejus, quanta divinitas illa, nisi [e] hoc lumen orandi extu-
8 lisset. Non enim rerum modo, sed etiam verborum ordi-
nem præstat: nec ea pauca contexit, sed durat prope in
infinitum, et in longissimis actionibus prius audiendi pa-
9 tientia, quam memoriæ fides deficit. Quod et ipsum ar-
gumentum est, subesse artem aliquam, juvarique ratione
naturam: cum iidem [f] docti facere illud, indocti et inex-
ercitati non possimus [g]: quamquam invenio apud Plato-
nem, obstare memoriæ usum literarum: videlicet quod
illa, quæ scriptis reposuimus, velut custodire desinimus, et
10 ipsa securitate dimittimus. Nec dubium est, quin pluri-
mum in hac parte valeat mentis intentio, et velut acies
luminum a prospectu rerum, quas [h] intuetur, non aversa.
Unde accidit, ut, quæ per plures dies scribimus ediscendi [i]
11 caussa, cogitatione ipsa contineat. Artem autem memo-
riæ primus ostendisse dicitur Simonides: cujus vulgata fa-
bula est: Cum pugili coronato carmen, quale componi
victoribus solet, mercede pacta scripsisset, abnegata [l] ei
pecuniæ pars est, quod more poetis frequentissimo digres-
sus, in laudes Castoris et Pollucis exierat: quapropter
partem ab iis petere, quorum facta celebrasset, jubeba-
12 tur [m]: et persolverunt, ut traditum est. Nam cum esset
grande convivium in honorem ejusdem victoriæ, atque

[e] in *inf.* G. Jens. [f] idem G. Jens. *et al. ap. Burm.* [g] possumus Jens. [h] quasi intuemur G. [i] edicendi Jens. [l] abnegatam—partem, quod de more Jens. [m] videbatur G.

7. *nisi hoc lumen orandi extulisset*] Memoria igitur *extulit* et in alto quasi fastigio collocatum omnibus ostendit *lumen orandi*, h. e. facultatem perspicue et illustri cum dignitate dicendi. Si altera sit verior lectio, ita interpreter. *Extulit* produxitque memoria vim suam ac divinitatem *in lumen orandi* i. e. in lucem illam fori, concionum, judiciorum, ubi luculenter cognita et admirationi exposita est.

9. *cum iidem docti*] Si diversorum hominum alii quidem, nempe docti, memoria valerent, alii, indocti, non item: esset excipiendi et argutandi locus, non quia docti sint, illos valere memoria, sed quod a natura habeant, eo tanquam arte parato gloriari, (vid. mox §. 23.) sed cum *iidem* homines ante disciplinam atque exercitationem non possint orationem, ut hoc utar, memoria complecti, possint post illam: hinc apertum est, artem esse aliquam, qua juvetur memoria.

9. *apud Platonem*] In Phædro p. 356, C. ubi Theuth ille de literis a se inventis gloriatus, μνήμης τε καὶ σοφίας φάρμακον eas appellat; sed respondens ipsi Thamus negat vera illum prædicare, Τοῦτο γὰρ τῶν μαθόντων λήθην μὲν ἐν ψυχαῖς παρέξει, μνήμης ἀμελετησίᾳ, ἅτε διὰ πίστιν γραφῆς ἔξωθεν ὑπ' ἀλλοτρίων τύπων, οὐκ ἔνδοθεν αὐτοὺς ὑφ' αὑτῶν ἀναμιμνησκομένους κ. τ. λ. Verbum *dimittimus* etiam de memoria usurpavit Plinius epist. 9, 18, 2, *Ne memoriam cogam—posterioribus priora dimittere.*

11. *Simonides*] Narrat Cic. de Orat. 2, 86. Phædr. 4, 24.

adhibitus ei cœnæ Simonides, nuntio est excitus, quod
eum [n] duo juvenes, equis advecti, desiderare majorem in
modum dicebantur [o]. Et illos quidem non invenit, fuisse
tamen gratos erga se Deos [p] exitu comperit. Nam vix 13
eo limen egresso, triclinium illud supra convivas corruit,
atque ita contudit [q], ut non ora modo oppressorum, sed
membra etiam omnia requirentes ad sepulturam propin-
qui, nulla nota possent discernere. Tum Simonides dici-
tur memor ordine [r] quo quisque discubuerat, corpora suis
reddidisse. Est autem magna inter auctores dissensio, 14
Glaucone Carystio, an Leocrati, an Agatharco, an Scopæ
scriptum sit id carmen: et Pharsali fuerit hæc domus, ut
ipse quodam loco significare Simonides videtur, atque A-
pollodorus, et Eratosthenes, et Euphorion, et Larissæus
Eurypilus tradiderunt; an Cranone, ut Apollas Callima-
chus, quem secutus Cicero hanc famam latius fudit. Sco- 15
pam nobilem Thessalum periisse in eo convivio constat:
adjicitur sororis filius: putant et ortos plerosque ab illo
Scopa, qui major [s] ætate fuerit. Quamquam mihi totum 16
de Tyndaridis fabulosum videtur: neque omnino hujus
rei meminit usquam poeta ipse, profecto non taciturus de
tanta sua gloria. Ex hoc Simonidis [t] facto notatum [u] vi- 17
detur, juvari memoriam signatis animo sedibus, idque cre-
dere suo quisque experimento. Nam cum in loca aliqua
post tempus reversi sumus, non ipsa agnoscimus tantum,
sed etiam, quæ in his fecerimus, reminiscimur, personæ-
que subeunt, nonnumquam tacitæ quoque cogitationes
in mentem revertuntur. Nata est igitur, ut in plerisque,
ars ab experimento. Loca discunt [x] quam maxime spa- 18

[n] cum Jens. [o] om. G. [p] om. G. Jens. [q] confudit *iid.* [r] *Vid. leg.* ordinis: *et sic Obr. Sed potest intelligi*, memor, quo ordine &c. [s] majore G. [t] Simonides f. notavit Jens. [u] notari G. [x] discuntur G.

14. *Eurypilus*] Supra 10, 6, 4, in eodem argumento *Eriphylus* laudabatur, æque ignotus.

15. *ortos ab illo Scopa*] Laudavit de utroque Scopa Burmannus Menagium ad Laert. 2, 25, et Perizon. ad Ælian. 12, 1.

16. *neque meminit—ipse*] Ponit itaque Fabius, exstitisse sua ætate Simonidis, quæ scripsit, omnia: quod nescio an temere sumere liceat, cum periisse ut alia viri carmina sexcenta, sic unum alterumque potuerit, in quo de hac re commemoravit. Scilicet puto non ad suam modo ætatem respexisse Quinctilianum, sed hoc indicare, eorum quoque qui narrent istam fabulam, non esse, qui ad Simonidis ipsius testimonium provocet. Qua sane ratione majorem vim argumentum hoc a silentio ductum accipit.

17. *idque credere*] Int. *videtur*. Quanquam non diffiteor, me utraque, aiunt, amplexurum, si in bono libro inveniatur *credet*.

tiosa, multa varietate signata, domum forte magnam, et in multos diductam recessus. In ea quidquid notabile[z] est, animo diligenter affigitur, ut sine cunctatione ac mora partes ejus omnes[a] cogitatio possit percurrere. Et primus hic labor est, non hærere in occursu. Plus enim quam firma debet esse memoria, quæ aliam memoriam
19 adjuvet. Tum[b] quæ scripserunt, vel cogitatione complectuntur, et alio[c] signo, quo moneantur[d], notant: quod esse vel ex re tota potest, ut de navigatione, militia, vel ex verbo aliquo. Nam etiam excidentes, unius admonitione verbi in memoriam reponuntur. Sit autem signum navigationis, ut ancora; militiæ, ut aliquid ex armis.
20 Hæc ita[e] digerunt[f]. Primum sensum vel[g] locum vestibulo quasi assignant, secundum[h] atrio, tum impluvia circumeunt, nec cubiculis modo aut exedris, sed statis[i] etiam similibusque per ordinem committunt. Hoc facto, cum est repetenda memoria, incipiunt ab initio loca hæc recensere, et, quod cuique crediderunt, reposcunt, et eorum imagine admonentur: ut, quamlibet multa sint, quorum meminisse oporteat, sint[l] singula connexa quodam choro[m], ne errent conjungentes prioribus sequentia
21 solo ediscendi labore. Quod de domo dixi, et in operibus publicis, et in itinere longo, ut[n] urbium ambitu, et picturis, fieri potest. Etiam fingere sibi has imagines licet. Opus est ergo locis, quæ vel finguntur, vel sumuntur: [o] imaginibus, vel simulacris, quæ utique fingenda sunt. Imagines notæ sunt, quibus ea, quæ ediscenda sunt[p], notamus: ut quo modo Cicero dicit, *locis pro cera,*
22 *simulacris pro literis utamur.* Illud quoque ad verbum ponere, optimum fuerit: *Locis est utendum multis*[q], *illustribus, explicatis*[r], *modicis intervallis: imaginibus autem*[s]

[z] nobile G. Jens. *non male.* [a] omnis *iid.* [b] Tamen Jens. [c] aliquo G. [d] moveantur G. [e] itaque Jens. [f] deligere G. diligere Jens. [g] bello tum G. Jens. [h] puta *inf. iid.* [i] status G. [l] fiunt G. Jens. [m] corio G. [n] et G. [o] *Vid. inf.* et. [p] *om.* Jens. [q] mutis G. [r] expectatis Jens. [s] aliqui Jens. *forte voluit* aliquid.

20. *quodam choro*] In illa enim saltantium multitudine, quæ *chorus* vocatur, ordine et successione quadam tum personarum tum rhythmorum constant omnia. Ita *chorum* corporibus cælestibus tribuunt. v. g. Tibull. 2, 1, 88.

21. *vel sumuntur*] Videor mihi hac interpunctione non male de hoc loco meritus, quem ita adhuc distinxerant, *Opus est ergo locis, quæ vel finguntur, vel sumuntur imaginibus, vel simulacris, quæ* &c. Sed idem video, jam ita dedisse Vascosanum 1542, f. cui obsequi debebant posteri.

21. *Cicero dicit*] Loco jam laudato de Orat. 2, 86. Illud, *Locis est utendum*, est c. 87. fin.

agentibus, acribus, insignitis [t], *quæ occurrere, celeriterque percutere* [u] *animum possint.* Quo magis miror, quo modo Metrodorus in XII signis, per quæ Sol meat, trecenos [x] et sexagenos invenerit locos. Vanitas nimirum fuit atque 23
jactatio circa memoriam suam [z] potius arte, quam natura gloriantis. Equidem hæc ad quædam prodesse non negaverim, ut si rerum nomina multa, per ordinem audita, reddenda sint. Namque in iis, quæ didicerunt, locis reponunt res illas, *mensam*, ut hoc utar, *in vestibulo, in atrio pulvinum* [a], et sic cetera: deinde relegentes inveniunt, ubi posuerint. Et forsitan in hoc sunt adjuti, qui, auctione 24
dimissa, quid cuique vendidissent, testibus argentariorum tabulis reddiderunt. Quod præstitisse Hortensium dicunt. Minus idem proderit in ediscendis, quæ orationis perpetuæ erunt. Nam et sensus non eamdem imaginem, quam res, habent, cum alterum fingendum sit: et horum tamen utcumque [b] commonet: sed [c] sermonis alicujus habiti [d] verborum contextus eadem arte quo modo comprehendetur [e]? Mitto, quod quædam nullis simulacris signi- 25
ficari possunt, ut certæ [f] conjunctiones. Habeamus enim

[t] insignitisque *id.* [u] percurrere G. Jens. [x] tricenos Jens. [z] sua G. [a] populum G. [b] *Sic emendavi. Editum erat* utrumque. [c] Si G. cum *inf.* G. Jens. [d] habitu *iid.* [e] comprehenditur Jens. [f] ceteræ *id.* *vid. leg.* certe.

24. *Hortensium*] Seneca procem. Controv. quod totum ad hunc locum pertinere, jam indicatum est. Laudat alioqui memoriam Hortensii *tantam quantam in ullo cognovisset* pluribus verbis Cic. Bruto c. 88.

24. *utcumque commonet*] In oratione perpetua ediscenda, ratio haberi debet præter *rem* de qua sermo est, *sensuum* quoque h. e. sententiarum, et *verborum*. Meminisse debet, qui prodit ad dicendum, non modo *de bello* sibi orationem habendam esse; hujus forte rei illum *gladius*, in loculamento quodam memoriæ repositus, admoneat: sed etiam *sensus* illi præsto esse debent; hi *fingendi* ab ipso *sunt* oratore, cogitandum, quid de unoquoque *subjecto* (loquamur enim dialectice) adfirmaturus sit, quid negaturus. Hi jam *sensus* non eandem imaginem, quam res habent; certe difficilius est notas eorum excogitare ita simplices, ut facile comprehendi possint memoria, ita *agentes* et efficaces, ut feriant animum: sed tamen *utcumque*, si non apte, commode, facile; aliquo certe modo, *sensuum* etiam *commonet* ars ista. Verum enimvero *verbis* quid faciemus? horumne contextus eadem arte comprehendetur? Hæc sententia Fabii si bona, vera, commode enuntiata; ignoscent nobis lectores, cum apice vix immutato pro *utrumque*, quod libros omnes obsederat, turbaveratque orationem, *utcumque* reposuimus: quale quid jam tentavimus 10, 6, 7. add. 11, 3, 101. Placebant ista Werlhofio etiam, cui me meaque placere omnia vehementer cupio.

25. *conjunctiones*] Sive Grammatice accipias hanc vocem, verum est; da mihi enim notam, qua

fane, ut qui notis fcribunt, certas imagines omnium, et loca fcilicet infinita, per quæ verba, quæ funt in quinque contra Verrem fecundæ actionis libris, explicentur, ut meminerimus etiam omnium quafi depofitorum: nonne impediri quidem eorum, quæ dicit [g], decurfum neceffe
26 eft duplici memoriæ cura? Nam quo modo poterunt copulata fluere, fi propter fingula verba ad fingulas formas refpiciendum erit? Quare et Charmadas [h] et Scepfius [i] (de quo modo dixi) Metrodorus, quos Cicero dicit ufos hac exercitatione, fibi habeant fua: nos fimpliciora tradamus.
27 Si longior complectenda memoria fuerit oratio, proderit per partes edifcere, (laborat enim maxime onere) et hæ partes non fint perexiguæ: alioqui nimis multæ erunt, et eam diftinguent atque concident. Nec utique certum imperaverim modum [l], fed maxime ut quifque finietur locus: nifi [m] forte tam fit [n] numerofus, ut ipfe quoque di-
28 vidi [o] debeat. Dandi funt certi quidam termini, ut contextum verborum (qui eft difficillimus) continuet crebra meditatio, partes deinceps ipfas repetitus ordo conjungat. Non eft inutile [p], quo facilius hæreant, aliquas apponere notas, quarum recordatio commoneat et quafi excitet me-
29 moriam. Nemo enim fere tam infelix, ut, quod cuique loco fignum deftinaverit, nefciat: ut, fi erit tardus [q] ad hoc, eo quoque adhuc remedio [r] utatur, ut ipfæ excitent [s] notæ. Hinc eft ex [t] illa [u] arte non [v] inutile, attendere [x] figna ad

[g] *Vid. leg.* dicimus: *fed intelligi etiam poteft* Cicero. [h] Carneades *omnes, puto, ante Burm.* [i] Septius Jenf. *et al.* [l] modo G. Jenf. [m] ni *iid.* [n] *om. iid.* [o] divelli G. [p] inutilis G. [q] tradendus G. Jenf. [r] remedium utitur *iid.* [s] *om. iid.* [t] *om.* G. 2. [u] ipfa G. [v] *om. Kapp.* [x] attentus ad G. Kapp. Jenf. G. 2.

clare, breviterque fignet *nam, enimvero, tametfi?* five *conjunctiones* intelligas connectendi et transeundi formulas. Cic. de Orat. 2, 88, pr. *Multa funt verba, quæ, quafi articuli, connectunt membra orationis, quæ formari fimilitudine nulla poffunt: eorum fingendæ nobis funt imagines, quibus femper utamur.*

26. *de quo modo dixi*] 10, 6, 4.

29. *ut, fi erit tardus*] Adeo certum eft, quod modo dixit Fabius, *neminem tam effe infelicem* &c. *ut* etiam *fi* quis *fit tardus*, hoc remedio utatur, ad eam tarditatem fublevandam; ut nempe notæ ipfum excitent. Pergit, *Hinc eft*, quod dicere modo cœperam, *ex illa* memoriæ *arte non inutile* præceptum &c.

29. *attendere figna*] Idem puto effe *attendere figna*, quod modo *apponere* dixerat, ea ratione ut *prætendere fepem* vel *velum* dicimus. Utile eft *attendere figna* i. e. appingere, adlinere, in margine commentarii, unde edifcimus, *ad eos fenfus qui excidunt* h. e. excidere folent. Nondum obfervavi qui verbo *attendere* ita ufus fit. Sed primum hujus verbi intellectum ad corpora pertinere, et *attendere* pri-

eos, qui excidunt [y], sensus: *ancoram*, (ut supra posui) si
de nave dicendum esset: *spiculum*, si de prælio. Multum 30
enim signa faciunt, et ex alia memoria venit alia, ut cum
translatus annulus vel alligatus commoneat nos, cur [z] id †
fecerimus. Hæc magis adhuc adstringunt, quæ memoriam ab aliquo simili transferunt ad id, quod continendum
est: ut in nominibus, si *Fabius* forte sit tenendus, referamus ad illum *Cunctatorem*, qui excidere non potest: aut 31
ad aliquem amicum, qui idem vocetur: quod est facilius
in *Apris*, et ‡ *Ursis*, et *Nasone*, aut *Crispo*, ut id memoriæ
affigatur, unde sunt nomina. Origo quoque aliquando
declinatorum tenendi magis [a] caussa est, ut in *Cicerone*,
Verrio, *Aurelio*, si debent [b] inferi. Illud neminem non 32
juvabit, iisdem, quibus scripserit, ceris ediscere. Sequitur [c] enim [d] vestigiis quibusdam memoriam, et velut oculis intuetur [e] non paginas modo, sed versus prope ipsos,
qui [f] tum dicit, similis legenti. Jam vero si litura aut
adjectio aliqua aut mutatio interveniat, signa sunt quædam, quæ intuentes deerrare [g] non possumus. Est [h] ratio, 33
ut [i] illi [k], de qua primum locutus sum, arti non dissimilis,
ita (si quid me experimenta docuerunt) et expeditior et
potentior. Ediscere [l] tacite, (nam id quoque est quæsitum [m]) erat optimum, si non subirent velut otiosum animum plerumque aliæ cogitationes, propter quas excitandus est voce, ut duplici motu [n] juvetur memoria, dicendi,
et audiendi. Sed hæc vox sit modica, et magis murmur.
Qui autem legente alio ediscit, in parte tardatur, quod 34
acrior est oculorum, quam aurium sensus: in parte juvari
potest, quod, cum semel aut bis audierit, continuo illi

[y] *Sic iid.* exciderunt *al.* [z] cum G. Jens. † hæc G. iis Jens. ‡ in *ins.* G. Jens. [a] magas Jens. [b] debet G. Jens. debet misceri *MSS. quidam ap. Burm. qui conj.* Sed tædet his inhærere. [c] sequuntur *iid.* [d] in *ins.* Jens. [e] intuentur G. [f] quæ G. Jens. [g] *Sic e V. C. Alm. Burm.* errare *al.* [h] Hæc *conj. Gallæus. Certe intelligendum* hæc. [i] est *ins.* G. Jens. [k] illa G. [l] *Sic jam distinxerat Gallæus, probante etiam Burm. qui tamen cum rel. dedit* potentior, ediscere tacite. Nam id quoque est, quod tum erat, optimum &c. [m] *Sic conj. etiam Burm. ex vulgato* quod tum (G. quod) *pro quo V. C. Alm.* quod situm. [n] modo G.

mo ad *aurem*, tum ad *animum* esse relatum, tandem per se positum, nemo forte negaverit.

31. *id—unde sunt nomina*] Hoc e fonte hausta h. e. a qualicunque nominum convenientia petita est major pars mnemonicorum libellorum, quibus historiam, ordinem et argumenta legum, et quid non? complexi sunt Buno, Winckelmannus, alii, de quibus Morhof. Polyh. 1, 2, 6, 48. sq.

31. *si debent inferi*] Si est a Fabio hæc clausula, significat, si mentio facienda horum hominum, *Ciceronis*, *Verrii* &c.

memoriam suam experiri licet, et cum legente contendere. Nam et alioqui id maxime faciendum est, ut nos subinde tentemus: quia continua lectio, et quæ magis, et
35 quæ minus hærent [o], æqualiter transit. In experiendo, teneasne? et major intentio est, et nihil supervacui temporis perit [p], quo etiam, quæ tenemus, repeti [q] solent: ita sola, quæ exciderunt, retractantur, ut crebra reiteratione firmentur: quamquam solent hoc ipso maxime hærere, quod exciderunt. Illud ediscendo scribendoque commune est, utrique plurimum conferre bonam valetudinem, di-
36 gestum cibum, animum cogitationibus aliis liberum. Verum et in his, quæ scripsimus, complectendis multum valent, et in iis, quæ cogitamus, continendis prope solæ (excepta, quæ potentissima est, exercitatione) *divisio* et *compositio*. Nam qui recte diviserit, numquam poterit in
37 rerum ordine errare. Certa sunt enim non solum in digerendis quæstionibus, sed etiam in exsequendis, si modo recte dicimus, prima ac secunda, et deinceps: cohæretque omnis rerum copulatio, ut ei nihil neque subtrahi
38 sine manifesto intellectu, neque inseri possit. An vero Scævola in lusu duodecim scriptorum [r], cum prior calculum promovisset, essetque victus, dum rus tendit, repetito totius certaminis ordine, quo dato errasset recordatus, rediit ad eum, quicum luserat, isque ita factum esse confessus est: minus idem ordo valebit in oratione, præsertim

[o] hæret G. Jens. [p] petit G. [q] reperiri G. Jens. [r] scruporum [illegible] *sed* scriptorum *etiam MS. Bodl. ap. Tho. Hyde de Nerdil.*

38. *duodecim scriptorum*] Sic esse legendum, et *scripta* diminuta voce *scriptula* dicta, ut γραμμὰς Græcorum s. *lineas* (vid. Pollux 9, 97. sq.) passim observatum est: in primis a Salmasio ad Vopisci Proculum c. 13, p. 737, sqq. Hack. et Gron. de Pec. Vet. 3, 15, p. 233, sqq. item Tho. Hyde in Hist. Nerdiludii p. 8, sqq. qui nimirum dedita etiam opera de ludo ipso egerunt. Salmasio usus est, nomine præterito, diligenter vir doctus in Hist. Acad. Insc. Gall. T. 1. p. 123. sq.

38. *quo dato errasset*] Nimirum compositum esse hoc ludi genus ex fortuna et arte, vel ex hoc loco apparet. Jactantur tali: qui cecidit numerus, ad hujus præscriptum promoventur calculi: hoc est *dare*. Laudavimus olim ad hunc ipsum locum Chrestom. Plin. p. 155, post viros doctos Ovid. Art. 2, 203,

Seu ludet, numerosque manu jactabit eburnos,
Tu male jactato, tu male jacta dato.

Cicero in Hortensio apud Non. cap. 2, §. 781, *itaque tibi concedo, quod in* duodecim scriptis *olim, ut calculum reducas, si te alicujus* dati *pœnitet.* Huc ergo refertur illud Terentii Adel. 4, 7, 21, *Ita vita est hominum, quasi si ludas tesseris: Si illud, quod maxime opus est jactu, non cadit; Illud, quod cecidit forte, id arte ut corrigas.*

totus nostro arbitrio constitutus, cum tantum ille valeat alternus? Etiam quæ bene composita erunt, memoriam 39 serie sua ducent. Nam sicut facilius versus ediscimus, quam prosam orationem: ita prosam vinctam [s], quam dissolutam. Sic contingit, ut etiam quæ ex tempore videbantur effusa, ad verbum repetita reddantur: quod meæ quoque memoriæ mediocritatem sequebatur, si quando interventus aliquorum, qui hunc honorem mererentur, iterare declamationis partem coegisset: nec est mendacio locus, salvis qui interfuerunt. Si quis tamen unam maxi- 40 mamque a me artem memoriæ quærat, *exercitatio* est, et *labor:* multa ediscere, multa cogitare, et (si fieri potest) quotidie, potentissimum est. Nihil æque vel augetur cura, vel negligentia intercidit. Quare et pueri statim, 41 ut præcepi, quam plurima ediscant, et, quæcumque ætas operam juvandæ studio memoriæ dabit, devoret initio tædium illud et scripta et lecta sæpius revolvendi, et quasi eumdem cibum remandendi. Quod ipsum hoc fieri potest levius, si pauca primum, et quæ tædium non afferant, cœperimus ediscere: tum quotidie adjicere singulos versus, quorum accessio labori sensum incrementi non afferat, in summam ad [t] infinitum usque perveniat: et poetica prius, tum oratorum, novissime etiam solutiora numeris, et magis ab usu dicendi remota, qualia sunt jurisconsultorum. Difficiliora enim debent esse, quæ exercent, quo 42 sit levius ipsum illud, in quod exercent: UT athletæ ponderibus plumbeis assuefaciunt manus, quibus vacuis et nudis in certamine utendum est. Non omittam etiam, quod quotidianis experimentis deprehenditur, minime fidelem esse paullo tardioribus ingeniis recentem memoriam. Mirum dictu est, nec in promtu ratio, quantum 43 nox interposita afferat firmitatis, sive quiescit labor ille, cujus sibi ipsa fatigatio obstabat, sive maturatur, atque [u] concoquitur [x], seu firmissima ejus pars est recordatio: quæ statim referri non poterant, contexuntur postera die, confirmatque memoriam idem illud tempus, quod esse in

[s] junctam *iid.* [t] ac Jens. [u] sive G. ac Jens. [x] coquitur Jens.

41. *ut præcepi*] Supra 1, 1, 35. et 2, 7, 2. sq.

41. *sensum incrementi*] Ut Milo ille tollendo non diebus modo sed horis singulis vitulo, perfecisse dicitur, ut bovem paullatim factum adhuc tolleret.

42. *Ut athletæ ponderibus*] Vel ut equi in hippodromo per arenas ire coguntur, ut altius tollere pedes consuescant, quod et jam in solido euntibus decorum est.

44 caussa solet oblivionis. Etiam illa prævelox fere cito effluit, et, velut præsenti officio functa, nihil in posterum debeat, tamquam dimissa discedit. Nec est mirum, magis hærere animo, quæ diutius affixa sint. Ex hac ingeniorum diversitate nata dubitatio est, [z] *ad* [a] *verbum sit ediscendum dicturis? an vim modo rerum atque ordinem complecti satis sit* [b]? de quo sine dubio non potest in universum
45 pronuntiari. Nam si memoria suffragatur, tempus non desit [c], nulla me velim syllaba effugiat: alioqui etiam scribere sit supervacuum. Idque præcipue a pueris obtinendum, atque in hanc consuetudinem memoria exercitatione redigenda, ne nobis discamus ignoscere. Ideoque et [d] admoneri [e], et ad libellum respicere vitiosum, quod libertatem negligentiæ facit, nec quisquam se parum te-
46 nere judicat, quod, ne sibi excidat, non timet. Inde interruptus actionis impetus, et resistens ac salebrosa oratio, et qui dicit ediscenti similis, etiam omnem bene scriptorum gratiam perdit vel hoc ipso, quod scripsisse se confitetur. Memoria autem facit etiam promti ingenii famam, ut illa, quæ dicimus, non domo attulisse, sed ibi protinus sumsisse videamur: quod et [f] oratori et ipsi caussæ pluri-
47 mum confert. Nam et magis miratur, et minus timet judex, quæ non putat adversus se præparata. Idque [g] in actionibus inter præcipua servandum est, ut quædam etiam, quæ optime vinximus [h], velut soluta enuntiemus: et cogitantibus nonnumquam et dubitantibus similes quærere videamur, quæ attulimus. Ergo quid sit opti-
48 mum, neminem fugit. Si vero aut memoria natura durior erit, aut non suffragabitur tempus, etiam inutile [i] erit ad omnia se verba alligare, cum oblivio unius eorum cujuslibet, aut deformem hæsitationem, aut etiam silentium inducat. Tutiusque multo [l], comprehensis animo rebus
49 ipsis, libertatem sibi eloquendi relinquere. Nam et invitus perdit quisque id, quod elegerat, verbum: nec facile reponit aliud, dum id, quod scripserat, quærit. Sed ne hoc quidem infirmæ memoriæ remedium est, nisi in iis, qui sibi facultatem aliquam dicendi ex tempore paraverunt.

[z] An, *quod hic inf. alii, recte om.* G. *et Voss. et Vall. ap. Burm.* [a] *om.* Jens. [b] est G. [c] defuit G. [d] *om.* Jens. [e] admonere *id.* [f] *om.* Jens. [g] ideoque *id.* [h] junximus G. Jens. [i] utile Jens. [l] *om. id.*

47. *dubitantibus similes*] Ut Cic. in Verr. 4, 3. *Canephoræ ipsæ vocabantur. Sed earum artificem— quem?* (quasi conversus ad advocatos suos) *quemnam? Recte admones. Polycletum esse dicebant.* Usus et noster 9, 2, 61; et, ut ibi indicamus, Plinius,

Quod si cui utrumque defuerit, huic omittere omnino[m] totum actionum laborem, ac, si quid in literis valet, ad scribendum potius suadebo convertere. Sed hæc rara infelicitas erit. Ceterum quantum natura studioque valeat memoria, vel Themistocles testis, quem unum intra annum optime locutum esse Persice constat; vel Mithridates, cui duas et viginti linguas, quot nationibus imperabat[n], traditur notas fuisse: vel Crassus ille dives, qui, cum Asiæ præesset, quinque Græci sermonis differentias sic tenuit, ut, qua quisque apud eum lingua postulasset, eadem sibi jus redditum ferret: vel Cyrus, quem omnium militum tenuisse creditum est nomina. Quin semel auditos quamlibet multos versus protinus dicitur reddidisse Theodectes[o]. Dicebantur etiam nunc esse, qui facerent, sed mihi numquam, ut ipse interessem, contigit: habenda tamen fides est vel in hoc, ut[p], qui crediderit[q], et speret.

III. *Pronuntiatio* a plerisque *actio* dicitur, sed prius nomen[r] a voce, sequens a gestu videtur accipere. Namque *actionem* Cicero alias quasi *sermonem*, alias *eloquentiam* quamdam *corporis* dicit. Idem tamen duas ejus partes facit, quæ sunt eædem pronuntiationis, *vocem* atque *motum*. Quapropter utraque appellatione indifferenter uti licet. Habet autem res ipsa miram quamdam in orationibus 2 vim ac potestatem. Neque enim tam[s] refert, qualia sint, quæ intra nosmet ipsos composuimus; quam quo modo efferantur: nam ita quisque, ut audit, movetur. Quare

[m] *om. id.* [n] imperavit G. Jens. [o] Theodoctes Jens. [p] *om.* Jens. [q] crediderint et sperent G. [r] est *inf.* G. [s] eam Jens. jam G.

50. *Themistocles*] Apud Thucyd. 1, 137, annuum sibi tempus dari petit, ut paret se ad colloquium regis: deinde c. 138, Ὁ δὲ ἐν τῷ χρόνῳ — τῆς τε Περσίδος γλώσσης ὅσα ἠδύνατο κατενόησε, καὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων τῆς χώρας. Vide, quam circumspecte. Plutarchus augere videtur p. 229. H. Steph. Ἐνιαυτὸν αἰτησάμενος καὶ τὴν Περσίδα γλῶτταν ἀποχρώντως ἐκμαθών. Cornelium Nepotem secutus videtur noster, qui 2, 10, 1, in vita Them. *multo commodius* eum narrat *verba apud regem fecisse, quam hi poterant, qui in Perside erant nati.*

50. *Mithridates*] Sic et Plin. 7, 24 et 25, 2. Sed Gell. 17, 17. optimi libri *quinque et viginti gentes et linguas* habent. Illud de *Crasso* est etiam ap. Val. Max. 8, 7, 6. De *Cyro* Plin. 7, 24. et Val. Max. 8, 7, ext. 16. Quanquam hoc fabulosum nimis, nec Xenophonti memoratum, qui Duces tantum omnes notos Cyro et nominibus et factis fuisse narrat Cyrop. 5, p. 360. sq. Hutchinson. Mirantur sui Cyrum, ὁπόσοις συνέταττε, πάντας ὀνομάζων ἐνετέλλετο. — Miratur Cyrus, si Dux nesciat τῶν ὑφ᾽ αὐτὸν ἡγεμόνων τὰ ὀνόματα.

III, 1. *Cicero*] De Orat. 3, 59. *Est enim actio quasi sermo corporis.* Et Orat. 17. *Est enim actio quasi corporis quædam eloquentia, cum constet e voce atque motu.*

neque probatio ulla, quæ[t] modo venit ab oratore, tam firma est, ut non perdat[u] vires suas, nisi adjuvetur[x] affeveratione dicentis. Affectus omnes languescant necesse est, nisi *voce*, *vultu*, totius prope *habitu corporis*, inardes-
3 cant[y]. Nam cum hæc omnia fecerimus, felices[z], si tamen nostrum illum[a] ignem judex conceperit: nedum cum[b] supini securique moveamus[c], ac[d] non et ipse nostra
4 oscitatione solvatur. Documento sunt vel scenici actores, qui et optimis poetarum tantum adjiciunt gratiæ, ut nos infinite[e] magis eadem illa audita, quam lecta, delectent; et vilissimis etiam quibusdam impetrant[f] aures, ut, quibus nullus[g] est in bibliothecis locus, sit etiam frequens in
5 theatris. Quod si in rebus, quas fictas esse scimus et inanes, tantum pronuntiatio potest, ut iram, lacrimas, solicitudinem afferat, quanto plus valeat necesse est, ubi et credimus? Equidem vel mediocrem orationem, commendatam viribus actionis, affirmaverim plus habituram esse
6 momenti, quam optimam eadem illa destitutam. Siquidem et Demosthenes, *quid esset in toto*[h] *dicendi opere*[i] *primum*[l], interrogatus, *pronuntiationi palmam* dedit, eidemque *secundum* ac *tertium locum*, donec ab eo quæri desineret[m]: ut eam videri posset non præcipuam, sed solam ju-
7 dicasse. Ideoque ipse tam diligenter apud Andronicum

[t] aliquo *inf.* G. Jens. [u] perdet Jens. [x] adjuvatur G. [y] inardescunt G. Jens. [z] sumus *inf. Obr. recte, si ex libro.* [a] *om.* G. [b] *om.* G. Jens. [c] moveamur Jens. [d] an non et ipsa G. [e] infinito G. *et Voss.* 2. *nec negligendum videtur Burmanno.* [f] *Sic* G. *et Obr.* impetrent *al.* [g] nullis Jens. [h] genere *inf.* G. Jens. [i] *om. iid.* [l] summum Jens. [m] desierit G. Jens.

3. *ignem conceperit*] Sic Cic. de Orat. 2, 45. *Ut enim nulla materies tam facilis ad exardescendum est, quæ, nisi admoto igni ignem concipere possit: sic nulla mens est tam ad comprehendendam vim oratoris parata, quæ possit accendi, nisi inflammatus ipse ad eam et ardens accesseris.*

5. *vel mediocrem*] Cic. de Orat. 3, 56. *Actio in dicendo una dominatur: sine hac summus orator esse in numero nullo potest; mediocris hac instructus summos sæpe superare. Huic primas dedisse Demosthenes dicitur, cum rogaretur, quid in dicendo esset primum; huic secundas; huic tertias.* Deinde narrat etiam illud de Æschine: de quo dicimus etiam ad Plin. epist. 2, 3, 10.

6. *quid esset—primum*] Sic Cato major interrogatus, quid primum, quid alterum, quid tertium esset in re rustica, semper respondit, *Pascere*. Vid. ad Colum. 6, pr. 5. Sic minor Cato, *quem maxime amaret?* interroganti, quem deinde &c. semper respondit, *Fratrem*. Vid. Plut. in vita p. 1396. H. Steph.

7. *Andronicum*] *Satyrum* nominat Plutarchus p. 1556, in vita majore: sed in ea qua novem reliquos complexus est, p. 1552, *Neoptolemum*; *Andronicum* denique eodem in loco, ubi etiam tres illas de

Hypocritem [n] ſtuduit, ut admirantibus ejus orationem Rhodiis non immerito Æſchines dixiſſe videatur, *quid ſi ipſum audiſſetis?* Et M. Cicero *unam in dicendo actionem dominari* putat. Hac Cn. Lentulum plus opinionis con- 8
ſecutum, quam eloquentia, tradit: eadem C. Gracchum in deflenda fratris nece totius populi Romani lacrimas concitaſſe: Antonium et Craſſum multum valuiſſe, plurimum vero Q. Hortenſium: cujus rei fides eſt, quod ejus ſcripta tantum intra famam ſunt, qui [o] diu princeps [p] oratorum, aliquando æmulus Ciceronis exiſtimatus eſt, noviſſime, quoad vixit, ſecundus: ut appareat, placuiſſe aliquid eo dicente, quod legentes non invenimus. Et her- 9
cle cum valeant multum verba per ſe, et vox propriam vim adjiciat rebus, et geſtus motuſque ſignificet [q] aliquid, profecto perfectum quiddam fieri, cum omnia coierint [r], neceſſe eſt. Sunt tamen qui rudem illam, et qualem im- 10
petus cujuſque animi tulit, actionem judicent fortiorem, et ſolam viris dignam: ſed non alii fere, quam qui etiam in dicendo curam, et artem, et nitorem, et quidquid ſtudio paratur, ut affectata et parum naturalia ſolent improbare; vel qui verborum atque ipſius etiam ſoni ruſticitate, ut L. Cottam dicit Cicero feciſſe, imitationem antiquitatis affectant. Verum illi perſuaſione ſua fruantur, qui 11
hominibus, ut ſint oratores, ſatis putant naſci: noſtro labori dent veniam, qui nihil credimus eſſe perfectum, niſi

[n] Hippocratem G. Jenſ. [o] quam *iid.* [p] deinceps Jenſ. [q] ſignificent G. [r] coiere G. coierunt Jenſ.

actione ſ. hypocriſi reſponſiones enarrat.

8. *Cn. Lentulum*] In Bruto 66. *Cn. Lentulus ceterarum virtutum dicendi mediocritatem actione occultavit, in qua excellens fuit.* Et paullo ante, *Multo majorem opinionem dicendi actione faciebat, quam quanta in eo facultas erat.* Plura ibi de hoc, et P. Lentulo. De *C. Graccho fratris necem deflente* de Orat. 3, 56. *Quæ ſic ab illo acta eſſe conſtabat oculis, voce, geſtu, inimici ut lacrimas tenere non poſſent.* De *Hortenſio* Bruto c. 88. *Motus et geſtus etiam plus artis habebat, quam erat oratori ſatis.*

10. *L. Cottam dicit Cicero*] De Orat. 3, 11, ex perſona Craſſi, *L. Cotta gaudere mihi videtur gravitate* (conj. Pearce *pravitate*) *linguæ, ſonoque vocis agreſti; et illud quod loquitur priſcum viſum iri putat, ſi plane fuerit ruſticanum.* Et cap. 12. *Cotta, cujus tu illa lata, Sulpici, nonnunquam imitaris, ut Iota literam tollas, et E pleniſſimum dicas, non mihi oratores antiquos, ſed meſſores videtur imitari.* Et Bruto c. 74. *Cotta, quia ſe valde dilatandis literis a ſimilitudine Græcæ locutionis abſtraxerat, ſonabatque plane contrarium Catulo, ſubagreſte quiddam planeque ſubruſticum; alia quidem quaſi inculta et ſilveſtri via ad tandem laudem pervenerat.*

ubi natura cura juvetur. In hoc igitur non contumaciter
12 consentio, primas partes esse naturæ. Nam certe bene
pronuntiare non poterit, cui aut in scriptis memoria, aut
in iis, quæ subito dicenda erunt, facilitas promta defuerit;
nec si inemendabilia oris incommoda obstabunt.
Corporis etiam potest esse aliqua tanta deformitas, ut nul-
13 la arte vincatur. Sed ne vox quidem, nisi liberalis, actionem
habere optimam potest. Bona enim firmaque ut volumus [s] uti licet: mala vel [t] imbecilla et inhibet multa,
ut *insurgere, exclamare*; et aliqua cogit, ut *submittere, deflectere*, et rasas [u] fauces ac latus fatigatum deformi cantico
reficere. Sed nos de eo nunc loquimur [x], cui non
14 frustra præcipitur. Cum sit autem omnis actio, ut dixi,
in duas divisa partes, *vocem, gestumque*, quorum alter oculos,
altera aures movet, per quos duos sensus omnis ad
animum penetrat affectus, prius est *de voce* dicere, cui
etiam *gestus* accommodatur. In ea prima observatio est,
qualem habeas: secunda, *quomodo utaris*. Natura vocis
15 spectatur *quantitate* et *qualitate*. *Quantitas* [z] simplicior
est [a]: in summa [b] enim *grandis* aut *exigua* est: sed inter has extremitates mediæ sunt species, et ab ima ad summam, ac retro, multi sunt gradus. *Qualitas* magis varia est, nam est et *candida*, et *fusca*, et *plena*, et *exilis*, et *lenis*, et *aspera*, et *contracta*, et *fusa*, et *dura*, et *flexibilis*, et

[s] voluimus Jens. [t] et G. [u] raucas Jens. rausas *conj. Gallæus.* ravas *conj. Burm.* [x] loquamur G. Jens. [z] enim *ins.* Jens. [a] *om.* G. Jens. [b] summam G.

13. *rasas fauces—cantico*] Intelligere possis *rasas* h. e. contentione vehementiori perstrictas et cuticula quasi sua privatas. Recurrunt s. 20, et audacius etiam noster 3, 1, 3, *ne—aures tam delicatas raderet*. Sed *rasis faucibus* silentium potius et sorbillatio vel ecligma quoddam dulce profuerit, quam *deforme canticum*. *Raucas* igitur vel *rausas* malim i. e. humore tenaci obsitas, qui vociferatione est excutiendus, quod *deforme canticum* est sane in concione dicentis. Si enim solus sis, non dedecet illo uti, vel illo altero genere, quo *vox ac latus præparetur* 10, 7, 2; de quo Seneca procem. Controv. de Porcio Latrone, *Nihil vocis causa facere, non illam per gradus paullatim ab imo usque ad summum perducere, non rursus a summa contentione paribus intervallis descendere*. Sed de hoc vid. mox 11, 3, 22.

15. *candida, et fusca*] Sic et Cic. de Nat. Deor. 2, 58. *Vocis genera permulta, canorum, fuscum; læve, asperum; grave, acutum; flexibile, durum*. Pauperies sermonis facit, ut quæ ad alios sensus pertinent, tribuerentur voci. Sic Plin. 20, 6, s. 21, de porro, *Voci splendorem adfert* &c.

15. *contracta, et fusa*] Licet interpretari *contractam* moderatam, et intra alveum quasi suum coercitam, cui, ut vitium, *fusa*, i. e. im-

clara, et *obtusa*: *Spiritus* etiam *longior, breviorque*. Nec 16
caussas, cur quidque eorum accidat [e], persequi, proposito operi necessarium est: eorumne sit differentia, in quibus aura illa concipitur? an eorum, per quæ velut organa meat? an ipsi propria natura? an prout movetur [ee] lateris pectorisve firmitas, an capitis [d] plus adjuvet? nam opus est omnibus, (sicut [e]) non oris modo suavitate, sed narium quoque, per quas, quod superest vocis, egeritur. Dulcis 17
tamen esse debet, non exprobrans sonus. *Utendi* voce multiplex ratio. Nam [f] præter illam differentiam, quæ

[e] accidit G. [ee] moveret G. 2. [d] *Sic* G. Jens. etiam *inf. al.* [e] *Videtur redundare.* [f] *om.* G.

moderate profusa, totisque, quam late patent, faucibus erumpens, opponi queat. In mentem etiam venit *fusam* accipere pro virtute, ut Cic. de Orat. 2, 15, *fusum atque tractum* orationis genus laudatur, i. e. facile, lene: et, cum *contracta* sic non bene responderet *fusæ*, emendare pronum erat *confracta*, h. e. confragosa, aspera. Sed nihil muto, cum sic non sit, in quo *confracta* et *fusa* ab *aspera* et *leni* differant. Tum nondum observavi, qui *confractum* pro *confragoso* dixerit.

16. *aura illa concipitur*] Pulmones intelligit. Solent enim hoc verbo uti de intimis quasi recessibus, unde aura oritur. De eadem re, vulgarem ille quidem errorem secutus, Cicero de Nat. Deor. 2, 55, *Quæ spiritu in pulmones anima ducitur, ex ea pars redditur respirando, pars* concipitur *cordis parte quadam* &c.

16. *velut organa*] Vid. 11, 3, 40.

16. *an prout movetur*] An diversa vox fit pro diversa vi, qua propellitur, musculorum diaphragmatis, id enim est *pectoris ac laterum*, firma constrictione vel dilatatione, spiritus? An *capitis* firmitas motusque, in quo, dum erumpit, formatur et quasi fingitur vox, illam diversitatem *plus adjuvat*? Verum dixerit forte, qui conjungat ista omnia; et conjungenda duxit, licet disjuncte proponeret, Fabius. Juvit me in hoc etiam loco, qui solet in rebus seriis mihi adesse, Werlhofius, cum dubitarem de illo *movetur*, et cogitarem ita legere, *an, prout monetur, lateris pectorisque firmitas?* et illud *prout monetur* referrem ad voces amicorum, qui *lateribus* parcere juberent contentius dicentes; ut ille Neronis Phonascus, *qui semper adstans moneret, Parceret arteriis.* Sed nihil hariolatione opus est.

16. *nam opus est*] Pertinet hæc periodus ad illud, quod modo *de capitis firmitate* dictum est, ne miremur pro *capite oris* solius factam mentionem. Dicentibus opus est non oris tantum recta conformatione ejusque partium, unde existit suavitas; sed *narium* quoque, per quas egeritur scilicet, quod superest vocis, quibus proinde obturatis, (quod hodie sibi belli homines errhinis pulvisculis, egregium decus scilicet, conciliare solent) sonus oritur, qui non nimis etiam delicatas aures ad ossa usque radat et vulneret, ac spiritus sæpius patulo ore captandi, replicandique labra necessitas. Neque tamen nimis adhiberi nares ad formandam vocem debent, ne oriatur anhelatus naribus minaciter displosis, et *exprobrans sonus*.

est tripartita, *acutæ, gravis, flexæ*: tum *intentis*, tum *remissis*, tum *elatis*, tum *inferioribus modis* opus est, *spatiis*
18 quoque *lentioribus* aut *citatioribus*. Sed iis ipsis media interjacent multa: et, UT facies, quamquam ex paucissimis constat [g], infinitam habet differentiam: ita *vox*, etsi paucas, quæ nominari possint [h], continet species, *propria* cuique [i] est: et non hæc minus auribus, quam oculis illa
19 dignoscitur. Augentur autem sicut omnium [k], ita vocis quoque bona, cura: et negligentia [l] minuuntur. Sed cura non eadem oratoribus, quæ phonascis, convenit: tamen multa sunt utrisque communia, *firmitas corporis*, ne ad spadonum, et mulierum, et ægrorum exilitatem vox nostra tenuetur: quod ambulatio, unctio, veneris abstinentia, facilis ciborum digestio, id est frugalitas, præstat.
20 Præterea ut sint *fauces integræ*, id est molles ac leves [m], quarum vitio et *frangitur*, et *obscuratur*, et *exasperatur*, et *scinditur* vox. Nam UT tibiæ, eodem spiritu accepto, alium clausis, alium apertis foraminibus, alium non satis purgatæ, alium quassæ sonum reddunt: ita fauces *tumentes strangulant* vocem, *obtusæ obscurant*, *rasæ exasperant*,
21 *convulsæ* fractis sunt [n] organis similes. *Finditur* etiam *spiritus* objectu aliquo, SICUT lapillo tenues aquæ, quarum fluxus [o] etiam si ultra paullum coit, aliquid tamen cavi relinquit post id ipsum, quod offenderat. Humor quoque vocem ut nimius [p] impedit, ita consumtus destituit. Nam et fatigatio corpora non ad præsens modo tempus,
22 sed etiam in [q] futurum afficit. Sed ut communiter et phonascis [r] et oratoribus necessaria est exercitatio, qua omnia convalescunt, ita curæ non idem [s] genus est. Nam neque certa tempora ad spatiandum [t] dari possunt tot civilibus officiis occupato, nec præparare ab imis sonis vocem

[g] constet G. Jens. [h] possent *iid.* [i] cujusque G. [k] omnia ita voces Jens. [l] vel inscitia *inf.* G. Jens. [m] lenes Jens. [n] sub G. [o] spiritus G. *et optimi libri ap. Burm.* spus Jens. [p] minimus G. [q] *om.* Jens. [r] phonaiscis *id.* [s] id G. [t] spirandum G. Jens.

19. *ambulatio*] Cic. ad Att. 2, 23, pr. *Cum recreandæ voculæ causa necesse esset mihi ambulare, hæc dictavi ambulans*; ubi plura Grævius, quæ ad hujus rei rationem pertinent. Breviter, ambulatio digestionem ciborum juvat: *unctio* transpiratione nimia impedienda vires continet, quare etiam phthisicis commendatur: *veneris* abusus ut toti nervorum generi, sic his, quibus ad vocem formandam opus est, inimicus; quare *fibula* imposita continebant cantores et actores suos magistri &c. Adde laudatam aliquoties Senecæ de Porcio Latrone præfationem.

22. *præparare—vocem*] Vid. ad §. 13. Hic adjiciemus classicum quasi Ciceronis locum de Orat. 1,

ad summos, nec semper a contentione concedere[u] licet,
cum pluribus judiciis sæpe dicendum sit. Ne ciborum 23
quidem est eadem observatio. Non enim tam molli te-
neraque voce, quam forti ac durabili opus est: cum illi
omnes, etiam altissimos sonos, leniant[x] cantu oris, nobis
pleraque aspere sint concitateque dicenda[z], et vigilandæ
noctes, et fuligo lucubrationum bibenda, et in sudata
veste durandum. Quare vocem deliciis non molliamus, 24
nec imbuatur[a] ea consuetudine, quæ[b] duratura[c] non sit:
sed exercitatio ejus talis sit, qualis usus: nec[d] silentio sub-
sidat[e], sed firmetur[f] consuetudine, qua difficultas omnis
levatur[g]. Ediscere autem, quo exercearis, erit optimum: 25
(nam ex tempore dicentem[h] avocat[i] a cura vocis ille, qui
ex rebus ipsis concipitur, affectus) et[l] ediscere quam
maxime varia, quæ et clamorem, et disputationem, et
sermonem, et flexus habeant, ut simul in omnia paremur.
Hoc satis est. Alioqui nitida illa et curata vox insolitum 26
laborem recusabit; UT assueta gymnasiis et oleo corpora,
quamlibet sint in suis certaminibus speciosa atque ro-
busta, si militare iter, fascesque et vigilias imperes, defi-
ciant, et quærant unctores suos, nudumque sudorem. Illa 27
quidem[m] in hoc opere præcipi quis ferat, vitandos soles
atque ventos, et nubila etiam ac siccitates? Ita si dicen-

[u] contendere Jens. [x] leniat *id.* [z] dicendi *id.* [a] imbuamur *id. et al. ap. Burm. non male.* [b] quam G. Jens. [c] desertura G. desideratura Jens. [d] ne G. Jens. [e] subsideat *iid.* [f] firmiter G. [g] levetur *id.* [h] dicentis G. *quod probum est, si accipias accusativo plurali.* dicentem Jens. dicenti *rel.* [i] avocati G. advocata Jens. avocata *Voss.* avocatur *rel.* [l] *om.* G. Jens. [m] tamen G. Jens.

59. *Quid est oratori tam necessarium, quam vox? tamen me auctore nemo dicendi studiosus Græcorum more Tragœdorum voci serviet, qui et annos complures sedentes declamitant, et quotidie antequam pronuntient, vocem cubantes sensim excitant, eandemque cum egerunt sedentes ab acutissimo sono usque ad gravissimum sonum, recipiunt, et quasi quodam modo colligunt. Hoc nos si facere velimus, ante condemnentur ii, quorum causas receperimus, quam toties quoties præscribitur, Pæanem aut* Munionem (quid si pro hoc monstro legamus *etiamionem*, vel *ionium?*) *citarimus*.

25. *dicentem avocat*] Qui mutarunt hanc lectionem, hanc sententiam dederunt, *dum vocem curet talis recitator, perire adfectum,* quod verum et ipsum est: sed de eo hic non agitur, cum vocis causa hic instituatur exercitatio. Hoc vult Fabius, et hoc dicit, sive Jensonianam lectionem probes, sive Gothanam; *Adfectus* ille, qui e rebus ipsis conceptus ex tempore dicenti ministrare verba debet, *avocat dicentem* (*dicentis* h. e. dicentes) *a cura vocis*, cujus tamen hic in primis habenda est ratio. Illud non excuso, sed ultro imputo, quod *avocata* divisi in *avocat a*: quam rem cum neglexissent superiores, tenebræ ex eo ipso obortæ sunt.

dum in sole, aut ventoso, humido, calidove [n] die fuerit,
reos deseremus? Nam crudum quidem, aut saturum, aut
ebrium, aut ejecto modo vomitu, quæ cavenda quidam
monent, declamare neminem, qui sit mentis compos, pu-
28 to. Illud non sine caussa est [o] ab omnibus præceptum,
ut parcatur [p] maxime voci in illo a pueritia in adolescen-
tiam transitu, quia [q] naturaliter impeditur, non, ut arbi-
tror, propter calorem, quod quidam putaverunt, (nam est
29 major [r] aliis) sed propter humorem potius. Nam hoc [s]
ætas illa turgescit. Itaque nares etiam, ac pectus, eo [t]
tempore tument, atque omnia velut germinant, tenera, et
injuriæ obnoxia. Sed, ut ad propositum redeam, jam con-
firmatæ constitutæque vocis genus exercitationis optimum
duco, quod est operi simillimum, dicere quotidie, sicut
agimus. Namque hoc modo non vox tantum confirma-
tur et latus, sed etiam corporis decens et accommodatus
30 orationi motus componitur. Non alia est autem ratio
pronuntiationis, quam ipsius orationis. Nam ut illa emen-
data, dilucida, ornata, apta esse debet: ita hæc quoque
emendata erit, id est, vitio carebit, si fuerit os facile, ex-
planatum, jucundum, urbanum, id est, in [u] quo nulla ne-
31 que rusticitas neque peregrinitas resonet. Non enim sine
caussa dicitur *barbarum*, *Græcumve*. Nam sonis homines,
ut æra tinnitu, dignoscimus. Ita fiet illud, quod Ennius
probat, cum dicit *suaviloquenti* [x] *ore Cethegum fuisse:* non
quod Cicero in iis reprehendit, quos ait *latrare, non agere*.
Sunt enim multa vitia, de quibus dixi, cum in quadam
primi libri parte puerorum ora formarem, opportunius

[n] calido *iid.* [o] *om. iid.* [p] pareatur G. [q] qui G. Jens. [r] in *inf. iid.* [s] hæc Jens. [t] maxime *inf. id.* [u] *om. id.* [x] suaviloquentiorem *id.*

28. *a pueritia—transitu*] Quo tempore *hirquitalli* et *hirquitallire*, Gr. τραγίζειν, a voce caprini generis dicuntur. Vid. Censorin. de Die Nat. c. 14, et ibi Lindebr. p. m. 100.

30. *Nam ut illa—hæc*] *Illa* ad propius refertur, *hæc* ad remotius. Vid. ad 6, 1, 9, et mox §. 41.

31. *barbarum, Græcumve*] Intelligo verba, *sonare aliquis:* abruptene locutus sit Fabius, an turbarint librarii, non definio. Non temere est, quod *barbarum* aut *Græcum* agnoscimus, dicimusque, etsi verba omnia Latina aliquis efferat, sed sono vel rustico vel peregrino. Notum est, quod de Q. Valerio Sorano retulit Cicero de Orat. 3, 11. Add. hic 1, 1, 13.

31. *Ennius—latrare*] Apud Cic. Bruto 15, ubi et illud, *Latrant jam quidam oratores, non loquuntur*. Sic de Orat. 3, 34, de Pericle, *At hunc non clamator aliquis ad clepsydram latrare docuerat*.

31. *in quadam libri primi parte*] 1, 1, 37. 1, 5, 32. 1, 8, 1. in primis vero 1, 11. int.

ratus, in ea ætate facere illorum mentionem, in qua
emendari possunt. Itaque [y] sit ipsa *vox* primum (ut sic 32
dicam) *sana*, id est, nullum eorum, de quibus modo [z] re-
tuli, patiatur incommodum: deinde non *subsurda* [a], *rudis*,
immanis, *dura*, *rigida*, *vana*, *præpinguis*, aut *tenuis*, *inanis*,
acerba, *pusilla*, *mollis*, *effeminata*: *spiritus*, nec *brevis*, nec
parum *durabilis*, nec *in receptu* [b] *difficilis*. *Dilucida* vero 33
erit *pronuntiatio*, primum, si verba tota *exegerit*, quorum
pars *devorari*, pars *destitui* solet, plerisque extremas sylla-
bas non proferentibus, dum priorum sono indulgent. Ut
est autem necessaria verborum explanatio, ita omnes im-
putare [c] et velut adnumerare literas, molestum, et odio-
sum. Nam et vocales frequentissime coeunt, et conso- 34
nantium quædam insequente [d] vocali dissimulantur: utri-
usque exemplum posuimus,

[y] Itemque G. [z] nunc dixi G. Jens. [a] surda *V. C. Almel.* [b] percepta Jens. [c] *Sic* G. Jens. *et MSS. pl. ap. Burmannum, qui rectum putat ipse quoque.* [d] *om.* G.

32. *subsurda*] Nescio an usquam præterea exstet vox ob id ipsum obscuriuscula. Si servanda omnino est, nec forte substituendum *absurda*, interpreter ex intellectu nominis ὑπόκωφος, quod ad absurdam quandam et absonam stoliditatem, quales videntur conatus surdorum cum movent organa loquendi, referri nonnunquam docet Stephanus. Erit igitur *subsurda* eadem, quæ Cic. Orat. 3, 11, est *extra modum absona atque absurda*.

32. *vana*] Si *vanam* intelligere velis *inanem*, in qua nihil sit præter conatum; *inanis* deinde nominatur, et ad alteram quasi classem vitiorum pertinet. *Vasta*, quod Burmannus hic legi malit, est sane et ipsum vocis epitheton; (v. g. Cic. de Orat. 3, 12, *Loquamur non vaste* &c.) sed quod ab *immani* quomodo differat, non reperiebam. *Rava*, a qua *rabulæ* quibusdam dicti videntur, non male huc convenit, si cogites *r* et *v* parum, *u* et *n* nihil fere in MSS. differre: *varia* etiam facillime in *vana* corrumpi potuit; quod si sumamus, fuerit *varia* inconstans, in qua tenorem quendam servare non possis, quam in potestate adeo non habeas, sed quæ subito in alium tonum quasi elidatur. Certe quidvis fere malim, quam quod legitur.

32. *in receptu difficilis*] Vid. mox §. 39.

33. *devorari—destitui*] *Devorari* idem est, quod Cic. de Orat. 3, 11, *obscurari negligentius*; utitur eo etiam nostra consuetudo *verschlingen*. *Destitui* contrarium est, cum deseruntur a suis sororibus quædam syllabæ, sine quibus placere, aut intelligi adeo, non possunt. Quod deinde Fabius *imputare* ait, et *velut adnumerare* literas, illud est Tullio l. c. *exprimere literas putidius*. Nimirum *imputare* reddidi Fabio, quod accommodatum admodum est huic negotio, tractum ab his, qui rationes cum alio putant, et aera singula, capita singula, separatim ponunt ac recensent. Neque tamen simpliciter illud *computare* damnaverim: nimirum ratio non fuit, quare librarius *computare* mutaret in *imputare*; fuit, cur contra faceret, quod non ita solenne est *imputare* hoc intellectu &c.

34. *posuimus*] 9, 4, 40, ubi et reliqua a §. 36.

Multum ille et terris.——

35 Vitatur etiam duriorum [e] inter se congressus, unde [f] *pel-
lexit, et collegit,* et quae alio loco dicta sunt. Ideoque
laudatur in Catulo [g] *suavis appellatio literarum.* Secun-
dum est, ut *sit oratio distincta,* id est, ut [h], qui dicit, et in-
cipiat, ubi oportet, et [i] desinat. Observandum etiam, quo
loco sustinendus, et quasi suspendendus sermo sit, (quam
Graeci ὑποδιαστολήν, vel [l] ὑποσυστολήν, vel ὑποστιγμήν vocant)
36 quo deponendus. Suspenditur, *Arma, virumque, cano:*
quia illud *virum,* ad sequentia pertinet, ut sit [m], *virum,
Trojae qui primus ab oris:* et hic iterum; nam etiamsi
aliud est, unde venit [n], quam quo venit, non distinguen-
dum tamen, quia utrumque eodem verbo continetur, *ve-
37 nit.* Tertio *Italiam,* quia interjectio est *fato profugus,* et
continuum sermonem qui faciebat, *Italiam, Lavinaque,*
dividit [o]. Ob eamdemque caussam, quarto *profugus,* de-
inde, *Lavinaque venit litora:* ubi jam erit distinctio, quia
inde alius incipit sensus. Sed in ipsis etiam distinctioni-
38 bus tempus alias brevius, alias longius dabimus. Interest
enim, sermonem finiat, an sensum. Itaque illam distinc-
tionem, *Litora,* protinus altero spiritus initio insequar:
cum illuc venero, *Atque altae moenia Romae,* deponam, et
39 morabor, et novum rursus exordium faciam. Sunt ali-
quando et sine respiratione quaedam morae etiam in pe-
riodis: ut in illa, *In coetu vero populi Romani, negotium
publicum gerens, magister equitum, &c.* Multa habet mem-
bra †; sensus enim sunt alii atque alii: et [p] sicut una
circumductio est, ita paullum morandum in his inter-
vallis, non interrumpendus est contextus: et e contrario
spiritum interim recipere sine intellectu morae necesse est:
quo loco quasi surripiendus est: alioqui si inscite recipia-
tur, non minus afferat obscuritatis, quam vitiosa distinctio.
Virtus autem distinguendi fortasse sit parva, sine qua ta-
40 men esse nulla alia in agendo potest. *Ornata* est pronun-

[e] durior Jens. [f] inde G. [g] Catullo Jens. [h] *om.* G. Jens. [i] *om.* Jens. [l] vel ὑπ. *om.* G. [m] sic G. [n] veniat Jens. [o] dividi *id.* † *Sic leg. Refertur enim ad* periodum. Habent *omnes, quod sciam.* [p] aliquando sub unam circumdictionem, ita G.

35. *suavis appellatio*] Cic. Bruto 74. *Catulus erat ille quidem minime indoctus: sed tamen suavitas vocis et lenis appellatio literarum bene loquendi famam confecerat.*

39. *In coetu vero*] Cic. Phil. 2, 25.

tiatio; cui ſuffragatur *vox facilis, magna, beata* ‡, *flexibilis, firma, dulcis, durabilis, clara, pura, ſecans aera, auribus ſedens.* Eſt enim quædam ad auditum accommodata, non magnitudine, ſed proprietate, ad hoc velut tractabilis, utique habens omnes in ſe, qui deſiderantur, ſonos, intentioneſque, et *toto* (ut aiunt) *organo* inſtructa: cui aderit lateris firmitas, ſpiritus cum ſpatio pertinax, tum labori non facile ceſſurus. Neque graviſſimus, ut[q] in muſica, 41
ſonus, nec acutiſſimus orationibus convenit. Nam et hic parum clarus, nimiumque plenus, nullum afferre animis motum poteſt: et[r] ille prætenuis, et immodicæ claritatis, cum eſt ultra verum, tum neque pronuntiatione flecti, neque diutius ferre intentionem poteſt. Nam vox, ut nervi, 42
quo[s] remiſſior, hoc et gravior et plenior: quo tenſior, hoc tenuis et acuta magis eſt. Sic ima vim non habet, ſumma rumpi periclitatur. Mediis igitur utendum ſonis, hique[t], cum augenda intentio eſt, excitandi: cum ſubmittenda, ſunt temperandi. Nam prima eſt obſervatio recte 43
pronuntiandi, *æqualitas*, ne ſermo ſubſultet imparibus ſpatiis ac ſonis, miſcens longa brevibus, gravia acutis, elata ſubmiſſis: et inæqualitate horum omnium, ſicut pedum,

‡ lata *conj. Bur.* foris G. 2. *et* Kapp. [q] autem G. Jenſ. [r] et ille — poteſt *om.* G. [s] tam Jenſ. [t] ii quoque *id.*

40. *magna, beata*] Diſplicet *beata* vox viro celeberrimo; *latam* ideo ſubſtituit: in quo illud mihi videbatur dubium, quod *latum* ubi ad vocem et pronuntiationem refertur, in vitio potius ponit noſter ſupra ſ. 10. Deinde *beatum* ad lætam quandam ubertatem ſignificandam, excludendamque inopiam aut tenuitatem pertinere, etiam ubi de voce ſermo eſt, poſſe videbatur: ut adeo *beata* vox dicatur ut *felix ingenium*, quæ virtutes omnes habeat, quæ ſufficiat una omnibus contentionibus, remiſſionibus, quæ eadem, prout opus, ſit acuta et gravis &c.

40. *auribus ſedens*] Quæ ſua ſuavitate ſic demulſit auditorem, ut etiam poſt dicendi finem, audire illam ſibi videatur, quemadmodum ille Nigrini Lucianei auditor c. 7, τῆς φωνῆς, inquit, ὁ ἦχος ἐν ταῖς ἀκοαῖς παραμένει.

40. *toto organo inſtructa*] Cui non unus modo atque alter ſonus reſpondeat, ſed quicunque ſunt in polychordo, vel hydraulico organo, toni pareant. Vid. 11, 3, 16, ubi tubos quoſdam vel tibias intelligi, per quas ſpiritus meet, apertum eſt: ſectione vero 169, *organum* eſſe ſyſtema plurium ſonorum. Elegans Tertulliani deſcriptio ex lib. de Anima c. 14, etiam hic legatur: *Specta portentoſiſſimam Archimedis munificentiam, organum hydraulicum dico, tot membra, tot partes, tot compagines, tot itinera vocum, tot compendia ſonorum, tot commercia modorum, tot acies tibiarum, et una moles erunt omnia.* Cteſibio tribuit, et nominat Plin. 7, 37, ſ. 38, et leguntur hodie machinationes id genus in diſcipuli illius Heronis ſpiritalibus in fine. Poeticas deſcriptiones ſuppeditavimus ad Chreſtom. Plin. 47. n. 12. p. 404.

claudicet [u]. Secunda *varietas* est, quæ [x] solum [z] est pronuntiatio.
44 Ac ne quis pugnare inter se putet æqualitatem et varietatem; cum illi virtuti contrarium fit vitium inæqualitas, huic, qui dicitur μονοειδὴς, quasi quidam unus aspectus. Ars porro variandi cum gratiam præbet, ac renovat aures, tum dicentem ipsa laboris mutatione [a] reficit: UT standi, ambulandi, sedendi, jacendi vices sunt, nihil-
45 que eorum pati unum diu possumus. Illud vero maximum, (sed id paullo post tractabimus) quod secundum rationem rerum, de quibus dicimus, animorumque habitus, conformanda [b] vox est, ne ab oratione discordet. Vitemus igitur illam, quæ Græce μονοτονία vocatur, una quædam [c] spiritus ac soni intentio: non solum ne dicamus omnia clamose, quod insanum est [d]; aut intra loquendi modum, quod motu caret [e]; aut submisso mur-
46 mure, quo etiam debilitatur omnis intentio: sed ut in iisdem partibus iisdemque affectibus sint tamen quædam non ita magnæ vocis declinationes [f], prout aut verborum dignitas, aut sententiarum natura, aut depositio [g], aut inceptio, aut transitus postulabit: UT qui singulis pinxerunt coloribus, alia tamen eminentiora, alia reductiora fecerunt, sine quo ne membris quidem [h] suas lineas dedissent.
47 Proponamus enim nobis illud Ciceronis in oratione nobilissima pro Milone principium, nonne ad singulas pene distinctiones, quamvis in eadem facie, tamen quasi vultus mutandus est? *Etsi vereor, judices, ne turpe sit, pro fortissi-*
48 *mo viro dicere incipientem timere.* Etiamsi est toto proposito contractum atque submissum, quia et [i] exordium est, et soliciti exordium: tamen fuerit, necesse est, aliquid plenius et erectius, dum dicit, *Pro fortissimo viro* [l], quam

[u] sermo *inf. id.* [x] quod G. Jens. [z] sola G. *recte, puto.* [a] permutatione Jens. [b] confirmanda G. Jens. [c] quidem G. [d] *om.* Jens. [e] *om. id.* [f] declamationes *id.* [g] dispositio G. [h] quidam Jens. [i] *om.* Jens. [l] dicere *inf. id.*

43. *quæ solum est pronuntiatio*] Neque enim pronuntiare dicas puerum, ut hoc utamur, uno tenore syllabas omnes quasi adnumerantem. Cæterum quod *æqualitate* et *varietate* finit Fabius pronuntiationis rationem, id illi præsertim probabunt, qui ad perfectionis, pulchritudinisque adeo notionem illam *diversorum consensum* referunt.

46. *depositio, aut inceptio*] Malim transpositis verbis, quod solenne admodum librariis in hoc etiam opere fuit, legere, *inceptio aut depositio.* Hanc enim θέσιν intelligo, cum ad finem sententia non illa quidem eodem plane tenore profertur, sed nec præcipitatur, sed moderato quodam flexu et inclinatione *deponitur.* Clarum est hoc ex §. 38, *deponam, et morabor, et novum rursus exordium faciam.*

cum, *Etsi vereor*, et, *Turpe sit*, et, *Timere*. Jam secunda 49
respiratio increscat oportet, et naturali quodam conatu,
quo minus pavide dicimus, quae * sequuntur, et quo mag-
nitudo animi Milonis ostenditur, *Minimeque deceat, cum*
T. Annius ipse magis de reipublicae salute, quam de sua per-
turbetur. Deinde quasi objurgatio sui est, *Me ad ejus*
caussam parem animi magnitudinem afferre non posse. Tum 50
invidiosiora, *Tamen haec novi judicii nova forma terret ocu-*
los. Illa vero jam pene apertis (ut aiunt) tibiis, *Qui, quo-*
cumque inciderunt, veterem consuetudinem fori, et pristinum
morem judiciorum requirunt. Nam sequens latum etiam
atque fusum est, *Non enim corona consessus vester cinctus est,*
ut solebat. Quod notavi, ut appareret, non solum in 51
membris caussae, sed etiam in articulis esse aliquam pro-
nuntiandi varietatem, sine qua nihil neque majus neque
minus est. Vox autem ultra vires urgenda non est. Nam
et *suffocata* saepe, et majore nisu minus clara est, et interim
elisa in illum sonum erumpit, cui Graeci † κλωσμὸν nomen
a gallorum immaturo cantu dederunt. Nec *volubilitate* 52
nimia confundenda, quae dicimus: qua et distinctio pe-
rit, et affectus; et nonnumquam etiam verba aliqua sui
parte fraudantur. Cui contrarium est vitium nimiae tar-
ditatis. Nam et difficultatem inveniendi fatetur, et seg-
nitia solvit animos, et, in quo est aliquid, temporibus
praefinitis aquam perdit. Promtum sit os, non praeceps:
moderatum, non lentum. Spiritus quoque nec crebro re- 53
ceptus concidat sententiam: nec eo usque trahatur, donec
deficiat. Nam et deformis est consumti illius sonus, et
respiratio sub aqua diu pressi similis, et receptus longior,
et non opportunus, ut qui fiat, non ubi volumus, sed ubi
necesse est. Quare longiorem dicturis periodum colli-
gendus est spiritus: ita tamen, ut id neque diu, neque
cum sono faciamus, neque omnino ut manifestum sit: re-
liquis partibus optime inter juncturas sermonis revocabi-
tur. Exercendus autem est, ut sit quam longissimus: 54

* quem Jens. † Graeci nomen immaturo et Gallorum Jens. *Abest κλωσμὸν etiam in al. ap. Burm.*

50. *apertis—tibiis*] Ut nihil sit [illegible]. s. circumlitum: vid. 1, 11, 6.

51. κλωσμὸν] Etiam Germani utuntur verbo *Kracken* gallinacei generis proprio. Utrum Graeca voce usus hic sit Fabius, dubium libri faciunt. Potest illa sane abesse: et abfuit a libris, quibus usus est Jensonius, qui diligenter lacunas alioqui solet notare. Habet tamen, nisi hic dormitavi, Gothanus. Vid. Juvenal. 3, 90.

quod Demosthenes ut efficeret, scandens in adversum continuabat quam posset plurimos versus. Idem, quo facilius verba ore libero exprimeret, calculos lingua volvens
55 dicere domi solebat. Est interim et longus, et plenus, et clarus satis spiritus, non tamen firmæ intentionis, ideoque tremulus: ut corpora, quæ aspectu integra, nervis parum sustinentur. Id βράγχον Græci vocant. Sunt qui spiritum cum stridore per raritatem dentium non recipiunt, sed resorbent. Sunt qui crebro anhelitu, et introrsum etiam clare sonante, imitentur jumenta onere et jugo la-
56 borantia. Quod affectant quoque, tamquam inventionis copia urgeantur, majorque vis eloquentiæ ingruat, quam quæ emitti[n] faucibus possit. Est aliis concursus oris, et cum verbis suis colluctatio[o]. Jam tussire, et exspuere crebro, et ab imo pulmone pituitam trochleis adducere, et oris humore[p] proximos spargere, et majorem partem spiritus in eloquendo per nares effundere, etiamsi non utique vocis sunt vitia; quia tamen propter vocem accidunt,
57 potissimum huic loco subjiciantur. Sed quodcumque ex his vitium magis tulerim, quam, quo nunc maxime laboratur in caussis omnibus scholisque, cantandi: quod inutilius sit, an fœdius, nescio. Quid enim minus oratori convenit, quam modulatio scenica, et nonnumquam ebri-
58 orum aut commissantium[q] licentiæ similis? Quid vero movendis affectibus contrarium magis, quam, cum dolendum, irascendum, indignandum, commiserandum sit,

[n] immitti G. [o] collutatio Jens. [p] humores id. [q] comess. G. Jens.

54. *Demosthenes*] De cujus aliis exercitationibus vid. ad 10, 3, 25.

55. βράγχον] Quem ita describunt Medici, v. g. Gorræus in desinitionibus, ut obscuritatem vocis a nimio humore faucium ortam intelligamus. Quam vero hoc ad Fabianam descriptionem faciat, vel non faciat potius, apparet. *Longum* enim, *plenum*, *clarum* præsertim, rauci spiritum quis dixerit? Vix igitur arbitror βράγχον esse ab auctore: quid vero scripsisse putem, non æque video. Apud Hippocratem Epid. 7, 11, de Harpalidis unctore. πνιγχικὸς βραγχώδης; pro quo βραγμώδη esse in MSS. testatur Fœsius, et de stridore quodam, et sonu explicat, laudato Hesychio, apud quem βραχεῖν, est ἠχῆσαι, ψοφῆσαι. Quid si igitur βραγμὸς sit sonus, qualem hic describit Fabius, qualisque a figlinis vitiosis et crinquam agentibus reddi solet? Mihi quidem n. l.

56. *concursus oris*] Hunc satis videmur interpretati ad 10, 7, 8. Add. 11, 3, 121.

56. *proximos spargere*] Ablegat nos hic Burmannus ad sua in Petron. c. 44 observata, et Schol. Aristoph. Achar. 1149.

57. *cantandi*] Vid. ad 11, 1, 56, ubi etiam Ciceronis e Lycia et Caria rhetores.

non solum ab iis affectibus, in quos inducendus est judex, recedere, sed ipsam fori sanctitatem ludorum talarium licentia solvere? Nam Cicero *illos ex Lycia et Caria rhetores*[r] *pene cantare in epilogis* dixit. Nos etiam cantandi severiorem paullo modum excessimus. Quisquamne, non 59 dico de homicidio, sacrilegio, parricidio, sed de calculis certe atque rationibus, quisquam denique (ut semel finiam) in lite cantat? Quod si omnino recipiendum est, nihil caussæ est, cur non illam vocis modulationem fidibus ac tibiis, imo mehercule, quod est[s] huic deformitati propius, cymbalis adjuvemus. Facimus tamen hoc libenter; 60 nam nec cuiquam sunt injucunda, quæ cantant ipsi, et laboris in hoc, quam in agendo, minus est. Et sunt quidam, qui secundum alia vitæ vitia, etiam hac ubique audiendi, quod aures mulceat, voluptate ducantur. Quid ergo? non et Cicero dicit esse *aliquem in oratione cantum obscuriorem?* Et hoc quodam naturali initio[t] venit. Ostendam[u] non multo post, ubi et quatenus recipiendus sit hic flexus, et cantus quidem, sed (quod[v] plerique intelligere nolunt) obscurior. Jam enim tempus est dicendi, 61 quæ sit *apta pronuntiatio*: Quæ certe ea est, quæ iis, de quibus dicimus, accommodatur: quod quidem[x] maxima ex parte præstant ipsi motus animorum, sonatque vox, ut feritur. Sed cum sint alii veri affectus, alii ficti et imitati: veri naturaliter erumpunt, ut dolentium, irascentium, indignantium; sed carent arte, ideoque non sunt

[r] rhetoras Jens. [s] in Jens. *sphal.* [t] *Sic* Jens. *et al. ap. Burm.* vitio *al.* [u] ostendimus Kapp. [v] quid—volunt Jens. [x] quidam Jens.

58. *ludorum talarium*] Qui sint *talares ludi*, nemo, puto, facile dixerit. *Talarium ludum* memorat Cic. Off. 1, 42. Proverbii vim habere *talares ludos in foro*, ad importunam levitatem signandam, arbitratur Werlhofius meus, et ad Cic. Phil. 2, 23, provocat; *Hominem omnium nequissimum, qui non dubitaret vel in foro alea ludere, lege quæ est de alea condemnatum qui in integrum restituit, is non apertissime studium suum ipse profitetur?* Dixerit igitur Fabius, qui cantet in foro, eum non minus levem et nequam videri, quam qui talis ludat. Alioqui in mentem mihi veniebat syllaba una omissa legere *ludorum talium*.

60. *naturali initio*] Ut nimirum artium, et rerum omnium bonarum initia quædam sunt in ipsa natura hominum insita, quæ deinde disciplina et exercitatione augentur: sic etiam Musices et cantus quædam initia sunt in illis, quæ τὰ πρῶτα naturæ vocantur. *Naturali* quodam *initio* cantillant homines h. e. tollunt vocem et submittunt, corripiunt et producunt.

61. *ut feritur*] Prout ab animo, cujus imperio parent nervi, *feritur*, tangitur, percutitur ac proinde movetur, lingua cum organis reliquis.

62 disciplinæ traditione formandi [z]. Contra qui effinguntur
imitatione, artem habent: sed hi carent natura: ideoque
in his primum est bene affici, et concipere imagines re-
rum, et tamquam veris moveri: sic [a] velut media vox,
quem habitum a nostris acceperit, hunc judicum animis
dabit. Est enim mentis index [b] et velut exemplar, ac tot-
63 idem, quot illa, mutationes habet. Itaque lætis in rebus
plena, *simplex*, et ipsa quodammodo *hilaris* fluit: at in
certamine *erecta* totis viribus, et velut omnibus nervis in-
tenditur. *Atrox* in ira, et *aspera* ac *densa*, et respiratione
crebra. Neque enim potest esse longus spiritus, cum im-
moderate effunditur. Paullulum in invidia facienda *len-
tior* [c], quia non fere ad hanc nisi inferiores confugiunt:
at [d] in blandiendo, fatendo, satisfaciendo, rogando, *lenis*
64 et *submissa*. Suadentium, et monentium, et pollicen-
tium, et consolantium *gravis*. In metu et verecundia
contracta, adhortationibus *fortis*, disputationibus *teres*, mi-
seratione *flexa* et *flebilis* [e], et consulto quasi obscurior: at [f]
in egressionibus *fusa*, et securæ claritatis, in expositione ac
sermonibus *recta*, et inter acutum sonum et gravem me-
65 dia. *Attollitur* autem concitatis affectibus, compositis
descendit, pro utriusque rei [g] modo altius vel inferius.
Quid autem quisque in dicendo postulet locus, paullum
differam, ut de gestu prius dicam: qui et ipse voci con-
sentit, et animo cum ea simul paret. Is quantum habeat
in oratore momenti, satis vel ex eo patet, quod pleraque,
66 etiam citra verba, significat. Quippe non manus solum,
sed nutus etiam declarant nostram voluntatem, et in mutis
pro sermone sunt, et saltatio [h] frequenter sine voce intelli-

[z] formandi: *id.* disciplina et ratione formandi *V. G. Alm. quod Burmanno placet: mihi quidem vehementer.* [a] si velit m. v. q. animum a. n. accepit G. [b] index et *om.* G. [c] lenior G. levior Jens. [d] et G. [e] flexibilis Jens. *male.* [f] at ingressionibus Jens. [g] *om.* G. [h] salutatio G. Jens. *cum rel.* saltatio *e V. C. Alm. et Vallæ libro a Burmanno restit. Est etiam in marg. Ascens.* 1519. *f.*

62. *concipere imagines*] Vid. 6, 2, 29. sq. 10, 7, 15.

62. *mentis index*] Quin ipse foras prodiens animus, quod ipsum quoque Græcorum λόγος declarat.

64. *disputationibus teres*] Quam *volubilem* alias appellamus. Nimirum *teres* cylindri naturam exprimit proprie, qui ἀπὸ τοῦ κυλίειν, a *volvendo*, nomen habet. Sic sapiens Horatianus est *totus, teres atque rotundus* Sat. 2, 7, 86, qui facile se quorsum opus est moveat, nusquam adhærescat &c.

66. *saltatio*] Apud me quidem dubio caret Burmanniana emendatio; cum *saltatoris* hoc significatu mentionem faciat noster deinde §. 89: et fecit *saltationis* 1, 11, 18, sq. Qui plene edoceri cupit, qualis

gitur, atque afficit, et ex ingressu vultuque perspicitur habitus animorum: et [l] animalium quoque, sermone carentium, ira, lætitia, adulatio, et oculis, et quibusdam aliis corporis signis deprehenditur. Nec mirum si ista, quæ 67
tamen in aliquo sunt posita motu, tantum in animis valent, quum pictura, tacens opus, et habitus semper ejusdem, sic in intimos penetret affectus, ut ipsam vim dicendi nonnumquam superare videatur. Contra si gestus ac vultus ab oratione [l] dissentiant, tristia dicamus hilares, affirmemus aliqua renuentes: non auctoritas modo verbis, sed etiam fides desit. Decor quoque a gestu atque a motu venit. Ideoque Demosthenes grande quoddam intuens 68
speculum, componere actionem solebat. Adeo, quamvis fulgor ille [m] sinistras imagines reddat [n], suis demum oculis credidit, quod efficeret. Præcipuum vero in actione, sicut in corpore ipso, caput est, cum ad illum [o], de quo dixi, decorem, tum etiam ad significationem decoris. Illa sunt, ut sit primo rectum, et secundum naturam. 69
Nam et [p] dejecto humilitas, et supino arrogantia, et in latus inclinato languor, et [q] præduro ac rigente barbaria quædam mentis ostenditur. Tum accipiat aptos ex ipsa actione motus, ut cum gestu concordet, et manibus ac lateribus obsequatur [r]. Aspectus enim semper eodem verti- 70
tur, quo gestus, exceptis quæ aut damnare, aut non [s] concedere, aut a nobis removere oportebit: ut idem illud vultu videamur aversari, manu repellere:

[l] ex *inf.* G. *male.* [l] oratore G. [m] in *inf.* Jens. [n] reddet *id.* [o] ipsum *id.* [p] *om.* G. [q] *om.* Jens. [r] consequatur *id.* [s] *om.* G. Jens.

et quantæ artis illa fuerit saltatio, legat Luciani de ea, hoc est enim περὶ ὀρχήσεως, libellum. Mimorum et Pantomimorum apud Romanos summam hanc artem fuisse, constat, et ostendit O. Ferrarius. Si tamen omnino *salutationem* retinere quis velit, hoc intelligemus, sæpe eam nutu conjectuque oculorum peragi.

67. *vim dicendi—superare*] De eo etiam nostra ætate disputatur, utrum plus in animos poesis possit an pictura? qua de re post alios nuper Carolus la Motte in Tentamine Anglice scripto de poesi et pictura.

68. *Demosthenes—speculum*] Non tacuere neque Plutarchus, neque Lucianus &c. De P. Francio externæ eloquentiæ summo et artifice et doctore, idem hic docet Burmannus.

68. *sinistras imagines*] Si ad speculum dicas, quos tu gestus dextra manu peregeris, eos imago sua sinistra perficiat. Si dextrum claudas oculum, imaginis clausus est sinister &c. Sed nimirum a pueris adsuescimus ei rei, ut fraudi esse vix jam possit.

69. *supino arrogantia*] Videtur enim altiorem locum adfectare, summa petere: ideo *exosa est supinitas*, vid. §. 122.

Dii talem terris avertite pestem.

Haud equidem tali me dignor honore.

71 Significat vero plurimis modis. Nam præter annuendi, renuendi, confirmandique motus, sunt et verecundiæ, et dubitationis, et admirationis, et indignationis noti et communes omnibus. Solo tamen eo facere gestum scenici quoque doctores vitiosum putaverunt. Etiam frequens ejus nutus non caret vitio: adeo [t] jactare id, et co-
72 mas excutientem rotare, fanaticum est. Dominatur autem maxime vultus. Hoc supplices, hoc minaces, hoc blandi, hoc tristes, hoc hilares, hoc erecti, hoc submissi sumus: hoc pendent homines, hunc [u] intuentur, hunc [u] spectant, etiam ante quam dicamus [x]: hoc quosdam amamus, hoc odimus, hoc plurima [z] intelligimus: hic est sæpe
73 pro omnibus verbis. Itaque [b] in iis, quæ ad scenam componuntur, fabulis, artifices pronuntiandi a personis quoque affectus mutuantur: ut sit *Niobe* in tragœdia *tri-*
74 *stis, atrox Medea, attonitus Ajax, truculentus Hercules.* In comœdiis vero præter aliam observationem, qua servi, lenones, parasiti, rustici, milites, vetulæ [c], meretriculæ, ancillæ, senes austeri ac mites, juvenes severi ac luxuriosi, matronæ, puellæ, inter se discernuntur: pater ille, cujus præcipuæ partes sunt, quia interim concitatus, interim lenis est, altero erecto, altero composito est supercilio: atque id ostendere maxime latus [d] actoribus moris est, quod
75 cum iis, quas agunt, partibus congruat. Sed in ipso vultu plurimum valent oculi, per quos maxime animus emanat, ut citra motum quoque et hilaritate enitescant [e], et tristitiæ quoddam nubilum ducant. Quinetiam lacrimas his natura mentis indices dedit: quæ aut erumpunt

[t] ideo G. Jactare id comasque, et concutientem rotare phreneticum est *Obr. ultima vox orta forte ex* phanaticum. [u] hoc Jens. *bis.* [x] dicimus G. [z] plura G. [a] præ G. [b] Ita G. [c] *om.* G. Jens. *recte, puto.* [d] *Sic* G. Jens. *it. Voss.* 2. Latiis *liber Vallæ et marg. Asc.* 1519. *f.* Latinis *est ex conj. Regii, recepta a rel.* [e] enitescat—ducat G.

70. *Dii talem*] Æn. 3, 620. *Haud equidem* Æn. 1, 335.

71. *comas excutientem rotare*] Hoc est, vehementer adeo circumagere, ut comæ resiliant quasi a capite, et excutiantur. *Fanaticum* id esse Bacchæ loquuntur, et Pythia, et illa apud Maronem 6, 48, Sibylla, cui *non vultus, non color unus, Non comtæ mansere comæ.*

dolore, aut lætitia[f] manant. Motu vero intenti, remissi, superbi, torvi, mites, asperi fiunt: quæ, ut actus poposcerit, fingentur. Rigidi vero et extenti, aut languidi et 76
torpentes, aut[g] stupentes, aut lascivi et[h] mobiles, aut natantes, et quadam voluptate suffusi, aut limi, et (ut sic dicam) venerei[i], aut poscentes aliquid, pollicentesve non[l] numquam esse debebunt. Nam opertos compressosve eos in dicendo quis, nisi plane rudis aut stultus, habeat? Et 77
ad hæc omnia exprimenda in palpebris etiam et in genis est quoddam deserviens[m] his ministerium. Multum et superciliis agitur. Nam et oculos formant[n] aliquatenus, 78
et fronti imperant. His contrahitur, attollitur, demittitur[o]: ut una res in ea plus valeat, sanguis ille, qui mentis habitu movetur, et, cum infirmam verecundia cutem accipit, effunditur in ruborem: cum metu refugit, abit omnis, et pallore frigescit: temperatus medium quoddam serenum efficit. Vitium in superciliis, si aut immota sunt 79
omnino, aut nimium mobilia, aut inæqualitate (ut modo de persona comica dixeram) dissident, aut contra id, quod dicimus, finguntur. *Ira*[p] enim contractis, *tristitia* deductis, *hilaritas* remissis[q] ostenditur. Annuendi quoque et[r] renuendi ratione demittuntur, aut allevantur. Nari- 80
bus labrisque non fere quidquam decenter ostendimus, tametsi derisus[s], contemtus, fastidium significari[t] solet. Nam et *corrugare nares*, (ut Horatius ait) et inflare, et movere, et digito inquietare, et impulsu subito spiritum excutere, et diducere sæpius, et plana manu resupinare, indecorum est: cum emunctio etiam frequentior[u] non sine caussa reprehendatur. Labra et[x] porriguntur male, 81
et scinduntur, et adstringuntur, et diducuntur[z], et dentes

[f] lætitiæ Jens. [g] aut stup. *om. id.* [h] aut mob. et Jens. [i] venere G. [l] *om.* G. Jens. [m] observiens Jens. [n] et G. [o] emittitur G. Jens. [p] Ut Jens. [q] pudor *ins. id.* [r] renuendive G. Jens. [s] derisim Jens. [t] significare G. Jens. [u] frequenter *iid.* [x] *om.* Kapp. [z] deduc. G. Jens. G. 2.

79. *modo—dixeram*] s. 74. Huc referemus etiam illa Pisonis supercilia, *alterum ad frontem sublatum, alterum ad mentum depressum*, ap. Cicer. c. 6.

80. *ut Horatius ait*] Epist. 1, 5, 23. *Ne sordida mappa Corruget nares.*

81. *Labra—scinduntur*] Quid hic sibi velit *labra scindere*, equidem me non satis adsequi fateor. Cogitabam, an non *scindi* queant dici labra, cum a forti compressione subito laxantur, et cum poppysmate quodam dissiliunt. Wedhofius hoc spectans, quod *scindere* labra oppositum est *porrigendis*, simpliciter *scindi* dicit, cum a porrectione illa antrorsum facta, subito in utrumque latus trahuntur.

ſiudant, et in latus ac pene ad aurem trahuntur, et velut
quodam faſtidio replicantur, et pendent, et vocem tan-
tum altera parte dimittunt. Lambere quoque ea et mor-
dere, deforme eſt: cum etiam in efficiendis verbis modi-
cus eorum eſſe debeat motus. Ore enim magis, quam
82 labris, loquendum eſt. Cervicem rectam [a] oportet eſſe,
non rigidam aut ſupinam. Collum diverſa quidem, ſed
pari deformitate et [b] contrahitur, et tenditur: ſed tenſo
ſubeſt et labor, tenuaturque vox ac fatigatur. Affixum
pectori mentum, minus claram, et quaſi latiorem preſſo
83 gutture facit. Humerorum raro decens allevatio atque
contractio [c] eſt. Breviatur enim cervix, et geſtum quem-
dam humilem atque ſervilem, et quaſi fraudulentum fa-
cit, cum ſe in habitum adulationis, admirationis, metus
84 fingunt. Brachii moderata projectio remiſſis humeris, at-
que explicantibus ſe in proferenda manu digitis, conti-
nuos et decurrentes locos maxime decet. At cum ſpe-
cioſius quid uberiuſque [d] dicendum eſt, ut illud, *Saxa at-
que ſolitudines voci reſpondent*, exſpatiatur in latus, et ipſa
85 quodammodo ſe cum geſtu fundit oratio. Manus vero,
ſine quibus trunca eſſet actio ac [e] debilis, vix dici poteſt,
quot motus habeant, cum pene ipſam verborum copiam
perſequantur. Nam ceteræ partes loquentem adjuvant,
86 hæ (prope eſt [f] ut dicam) ipſæ loquuntur. An non his
poſcimus? pollicemur? vocamus? dimittimus? minamur?
ſupplicamus? abominamur? timemus? interrogamus?
negamus [g]? gaudium, triſtitiam, dubitationem, confeſſio-
nem, pœnitentiam, modum, copiam, numerum, tempus,
87 oſtendimus? Non eædem concitant? ſupplicant? inhi-
bent? probant? admirantur? verecundantur? Non [h] in de-
monſtrandis locis atque perſonis adverbiorum atque pro-
nominum obtinent vicem? ut in tanta [i] per omnes gentes
nationeſque linguæ diverſitate hic mihi omnium homi-
88 num communis ſermo videatur. Et ii quidem, de qui-
bus ſum locutus, cum ipſis vocibus naturaliter exeunt
geſtus: alii ſunt, qui res imitatione ſignificant: ut ſi [l]
ægrum, tentantis venas medici ſimilitudine, aut citharœ-

[a] erectum Jenſ. [b] *om.* Jenſ. [c] contradictio G. [d] uberius *id.*
[e] *om. id.* [f] fuit *id.* [g] *om.* Jenſ. [h] nonne *id.* [i] cantu G.
[l] ſe Jenſ.

81. *vocem tantum altera parte dimittunt*] Imitantur hoc geſtu eos, qui altero labiorum angulo tubulum tenent Nicotianæ, altero apertiore fumum efflant.

84. *Saxa atque ſolitudines*] Ex Or. pro Arch. c. 8.

dum, formatis ad modum percutientis nervos manibus, ostendas: quod est genus quam longissime in actione fugiendum. Abesse enim plurimum a saltatore debet orator, ut sit gestus ad sensus magis, quam ad verba, accommodatus: quod etiam histrionibus paullo gravioribus facere moris fuit. Ergo ut ad se manum referre, cum de se ipso loquatur, et in eum, quem demonstret, intendere, et aliqua his [m] similia permiserim: ita non, effingere status quosdam, et, quidquid dicet, ostendere. Neque id in manibus solum, sed in omni gestu ac voce servandum est. Non enim aut in illa periodo, *Stetit soleatus Prætor populi Romani*, inclinatio incumbentis in mulierculam Verris effingenda est: aut in illa, *Cædebatur in medio foro Messanæ*, motus laterum, qualis esse ad verbera solet, torquendus: aut vox, qualis dolore exprimitur, eruenda. Cum mihi comœdi quoque pessime facere videantur, qui, etiamsi juvenem agant, cum tamen in expositione aut senis sermo, ut in *Hydriæ prologo*, aut mulieris, ut *in Georgo*, incidit, tremula vel effeminata voce pronuntiant. Adeo in illis quoque est aliqua vitiosa imitatio, quorum ars omnis constat imitatione. Est autem gestus ille maxime communis, quo medius digitus in pollicem contrahitur explicitis tribus, et principiis utilis cum leni [n] in utramque partem motu modice prolatus, simul capite atque humeris sensim ad id, quo [o] manus feratur, obsecundantibus: et in narrando certus, sed tum paullo productior: et in exprobrando et arguendo acer atque instans. Longius enim partibus his et liberius exseritur. Vitiose vero idem sinistrum quasi humerum petens in latus agi solet: quamquam adhuc pejus aliqui transversum brachium [p] proferunt, et cubito pronuntiant. Duo quoque medii sub pollicem veniunt: et est hic adhuc priore gestus instantior, principio et narrationi non accommodatus. At cum tres contracti pollice premuntur, tum [q] digitus ille, quo usum

89 (margin, beside "giendum. Abesse enim plurimum a saltatore debet ora-")
90 (margin, beside "tus quosdam, et, quidquid dicet, ostendere. Neque id in")
91 (margin, beside "aut vox, qualis dolore exprimitur, eruenda. Cum mihi")
92 (margin, beside "stat imitatione. Est autem gestus ille maxime communis,")
93 (margin, beside "brando et arguendo acer atque instans. Longius enim")
94 (margin, beside "principio et narrationi non accommodatus. At cum tres")

[m] sibi G. [n] levi G. [o] quod G. [p] brachio Jens. [q] cum *id.*

89. *a saltatore*] Vid. supra s. 66. Add. mox s. 91. it. 128.

90. *Stetit soleatus*] Jam laudavit 8, 3, 64, ex Verr. 5, 33. *Cædebatur* Verr. 5, 62.

91. *Hydriæ—Georgo*] Menandri fabularum nomina, nec præterita Fabricio, translatarum forte in Romanam consuetudinem.

94. *digitus ille*] Cic. de Orat. 2, 45, ex persona Antonii, *Quæ mehercule ego, Crasse, cum a te tractantur in caussis, horrere soleo: tanta vis animi, tantus impetus, tantus dolor, oculis, vultu, gestu,* digito *denique* isto tuo *significari solet* &c.

optime Craffum Cicero dicit, explicari folet. Is in exprobrando et indicando (unde ei nomen eft) valet: et adlevata ac fpectante humerum manu paullum[r] inclinatus affirmat: verfus in terram et quafi pronus urget, aliquando
95 pro numero eft. Idem fummo articulo utrimque leviter[s] apprehenfo, duobus modice curvatis, minus tamen minimo,[t] aptus ad difputandum eft. Acrius tamen argumentari videntur, qui medium articulum potius tenent: tanto contractioribus ultimis digitis, quanto priores defcende-
96 runt. Eft et ille verecundæ orationi[u] aptiffimus, quo quatuor primis leviter in fummum coeuntibus digitis, non procul ab ore aut pectore fertur ad nos manus, et deinde
97 prona ac paullulum prolata laxatur. Hoc modo cœpiffe Demofthenem credo[x] in illo pro Ctefiphonte timido fubmiffoque principio: fic formatam Ciceronis manum, cum diceret, *Si quid eft in*[y] *me ingenii*[z], *judices, quod fentio quam fit exiguum.* Eadem aliquatenus liberius deorfum fpectantibus digitis colligitur[a] in nos[b], et fufius paullo in diverfum[c] refolvitur, ut quodammodo fermonem ipfum
98 proferre videatur. Binos interim digitos diftinguimus, fed non inferto pollice, paullum tamen inferioribus intra fpectantibus, fed ne illis quidem tenfis, qui fupra funt.
99 Duo interim extremi palmam circa ima[d] pollicis premunt, ipfe prioribus ad medios articulos jungitur: interim quartus oblique reponitur: interim quatuor remiffis magis

r parum G. s leniter Jenf. t in uno *id.* u actioni G. Jenf. x creditur Jenf. y in me *om. id.* z mei *inf. id.* a colligit *id.* b *Sic MSS. Alm. et al. ap. Burm.* os *rel.* c diverfa G. Jenf. d imam Jenf.

97. *fic formatam Ciceronis*] Non credit Fabio, certe non probat hunc geftum P. Francius in Specim. Eloq. Extern. p. 63. Ac fane, five feptentrionalis plaga frigidiores nos facit, five ætas noftra moderatior, tardiorve eft, geftus quidam Quinctilianei parum decere noftros homines videntur.

97. *colligitur in nos*] Ut paullo ante *fertur ad nos manus*. *In os* enim *colligere* digitos urforum puto effe aut fimiarum, non oratorum. Nihil pronius fuit inter dictantem et fcribentem, vel illi etiam, qui verba quædam ex autographo haufta immurmurans fcriberet, quam pro *in nos* reddere *in os*. Si tamen fervandum videatur *in os*, certe intelligendum eft *ad os*, ut modo dixit, *non procul ab ore aut pectore:* ut deinde f. 103, *digitos, cum fummi coierunt, ad os referre*. Quo propius enim ad ipfum os admoveris manum, tanto propius aberis ab illo vitio, quod reprehenditur f. 88. Quod enim fubjicit, *ut quodammodo fermonem ipfum proferre videatur*, ad hoc fatis effe videtur, fi collecta et verfus dicentem directa manus in diverfum f. ad auditores dum refertur, refolvatur, ut prodire ex claufo videatur oratio.

quam tensis; pollice intus inclinato, habilem in latus de-
monstrando, aut distinguendo [e]; quæ dicimus, manum faci-
mus, cum supina in sinistrum latus, prona in alterum fer-
tur. Sunt et illi breves gestus, cum manus leviter pan- 100
data, qualis voventium [f] est, parvis intervallis, et subas-
sentientibus humeris movetur, maxime apta parce et quasi
timide loquentibus. Est [g] admirationi conveniens ille
gestus, quo manus modice supinata, ac per singulos a
minimo collecta digitos [h], redeunte flexu simul explicatur
atque convertitur. Nec uno modo interrogantes gestum 101
componimus: plerumque tamen vertentes [i] manum, ut-
cumque [k] composita est. Pollici proximus digitus, me-
diumque, qua dexter est, unguem pollici summo suo jun-
gens, remissis ceteris, est et approbantibus, et narranti-
bus et distinguentibus decorus. Cui non dissimilis, sed 102
compressis [l] tribus digitis, quo nunc Græci plurimum
utuntur, etiam utraque manu, quoties enthymemata sua
gestu velut corrotundant [m]. Cæsim manus lenior pro-

[e] distinguendis G. [f] foventium *plur. ap. Burm.* fomentium *MSS. Bodl. et Alm. Unde formes facile* faventium. [g] Et Jens. [h] digito *id.* [i] ve-rentes *id.* [k] utrumque G. *Vid. ad* 10, 6, 7. [l] complexis G. [m] *Sic conj. Ascens. et placet Burm.* cornu tundant G. Kapp. cornu tundunt *al. et Burm.* corrotandum Jens. corrutenda *V. C. Alm.* corrocunda *Voss.* 1. corru-tunda velut cesi G. 2.

100. *pandata, qualis voventium est*] *Pandatam* manum intelligo inflexam sursum a superiore parte, quæ volæ est opposita; *pandari* enim dicuntur animalia, quorum spina ab onere deorsum premitur, ut circuli segmentum versus superiora patens ea inclinatione efficiatur. Utrum vero sic *pandata manus voventium*, an *foventium*, an *faventium* denique gestus sit, non habeo dicere, nisi quod *supinas* manus potius ad preces et *vota* pertinere, Horatiana Phidyle docet Od. 3, 23, 1. Verum in votis non solennibus illis, sed in quotidianum sermonem incidentibus, eum *pandatæ manus, et subassentientium humerorum*, gestum adhiberi, apparet.

102. *corrotundant*] In enthymemate inest collectio, conclusio, principii aliqua cum fine conjunctio; hæc itaque signatur circulo quodam, quem format index digitus *unguem medium summo suo pollici jungens*. Græci igitur eo gestu *corrotundant* enthymemata, h. e. significant ipso gestu λέξιν στρογγύλην s. rotundam, quam eandem δικανικὴν vocat Dionys. Halic. Περὶ Συνθέσ. s. 7, extr. et Lysiæ alias tribuit. Hæc στρογγύλα ῥήματα apud Aristoph. Acharn. 686. Sic displicet Juvenali 6, 449, matrona, quæ *Curvum sermone rotato Torqueat enthymema*. *Corrotundare* igitur, verbum Petronio etiam et Senecæ usurpatum, est συστρογγυλίζειν. Certe hæc melius, puto, intelliguntur, quam quid sit *enthymemata sua velut cornu cæsim tundere*. Ipsum primo *tundere enthymemata sua* non potest, credo, significare, petere adversarium enthymematis. Deinde gestus, quem signat Fabius, nihil habet, in quo *tundendi* quædam imago sit: habet *rotundum* quid et *conclusionem*. Denique nisi *cæsim* ad ea re-

mittit et assentatur, citatior hortatur, interim laudat. Est et ille urgentis orationem gestus vulgaris magis, quam ex arte, qui contrahit alterno celerique motu, et explicat
103 manum. Est et illa cava, et rara, et supra humeri altitudinem elata cum quodam motu velut hortatrix[n] manus, a peregrinis scholis jam[o] prope recepta. Tremula, scenica est. Digitos, cum summi coierunt, ad os referre, cur quibusdam displicuerit[p], nescio. Nam id[q] et leviter[r] admirantes, et interim subita indignatione, velut paves-
104 centes, et deprecantes, facimus. Quin compressam etiam manum in signum pœnitentiæ vel iræ pectori admovemus, ubi vox vel inter dentes expressa non dedecet, *Quid nunc agam? Quid faciam?* Averso pollice demonstrare aliquid, receptum magis puto, quam oratori decorum.
105 Sed cum omnis motus sex partes habeat, septimusque sit ille, qui in se redit, orbis, vitiosa est una circumversio: reliqui, ante nos, et dextra lævaque, et sursum et deorsum
106 aliquid ostendunt: in posteriora gestus non dirigitur. Interim tamen velut rejici solet. Optime autem manus a finistra parte incipit, in dextra deponitur: sed ut deponi[s], non ut ferire videatur: quamquam et in fine interim cadit, ut cito tamen redeat: et nonnumquam resilit vel negantibus nobis, vel admirantibus. Hic veteres artifices illud recte adjecerunt, *ut manus cum sensu et inciperet, et deponeretur*[t]. Alioqui enim aut ante vocem erit gestus,
107 aut post vocem: quod est utrumque deforme. In illo lapsi nimia subtilitate sunt, quod[u] intervallum motus tria verba esse voluerunt: quod nec observatur, nec fieri potest, sed illi quasi mensuram tarditatis celeritatisque aliquam esse voluerunt, nec immerito, ne aut diu[x] otiosa esset manus, aut (quod multi faciunt) actionem continuo
108 motu conciderent. Aliud est, quod et[z] fit frequentius et magis fallit. Sunt quædam latentes[a] sermonis percussiones, et quasi aliqui pedes, ad quos[b] plurimorum gestus cadit,

[n] ornatrix G. [o] tamen G. [p] displiciunt Jens. [q] *om.* G. [r] leniter G. Jens. [s] ponere *iid.* [t] deponeret *iid.* [u] qui G. [x] divo Jens. [z] *om. id.* [a] latentis G. Jens. [b] aliquos G.

feras, quæ sequuntur, quæ sit *manus lenior*, aut quis sit promittentis gestus, plane non intelligitur. *Cæsim* vero h. e. extrorsum projecta manu *promittimus* &c.

103. *rara*] Intelligo *raram manum*, in qua divaricantur aliquantum digiti.

108. *latentes percussiones*] Hodie vulgus *scansiones* vocant, quæ enumeratione pedum potius, quam sententia perpendenda et quasi appendenda, constant.

ut sit unus motus, *Novum crimen:* alter, *C. Cæsar:* tertius, *Et ante hanc diem:* quartus, *Inauditum*[c]: deinde, *Propinquus meus:* et, *Ad te Quintus Tubero detulit.* Unde 109
id quoque fluit vitium, ut[d] juvenes, cum scribunt, gestu[e] præmodulati cogitationem sic componant, quo modo casura manus est[f]. Inde et illud vitium, ut gestus, qui in fine dexter esse debet, in sinistrum[g] frequenter desinat.
Melius illud, cum sint in sermone omni brevia quædam 110
membra, ad quæ, si necesse sit, recipere spiritum liceat, ad hæc gestum disponere: ut puta, *Novum crimen, C. Cæsar,* habet per se finem quemdam suum, quia sequitur conjunctio: deinde, *Et ante hanc diem inauditum*[h], satis circumscriptum est. Ad hæc commodanda manus est, idque dum[i] erit prima et composita actio. At ubi jam calor 111
eam concitaverit, etiam gestus cum ipsa orationis celeritate crebrescet. Aliis locis citata, aliis pressa conveniet pronuntiatio. Illa transcurrimus, congerimus, abundamus, festinamus: hac[l] instamus, inculcamus, infigimus[m]. Plus autem affectus habent lentiora: ideoque[n] Roscius citatior, Æsopus gravior fuit, quod ille comœdias, hic tragœdias egit. Eadem motus[o] quoque observatio est. Ita- 112
que in fabulis, juvenum, senum, militum, matronarum gravior ingressus est: servi, ancillæ[p], parasiti, piscatores citatius moventur. Tolli autem manum artifices supra oculos, demitti infra pectus vetant: adeo a capite eam[q] petere, aut ad imum ventrem deducere, vitiosum habetur.
At[r] sinistram intra humerum promovere[s], ultra non de- 113

[c] Non auditum G. Jens. [d] et Jens. [e] gestus G. *Malim,* Gestum præmodulati cogitatione. [f] sit G. Jens. [g] sinistram Jens. [h] non aud. G. Jens. [i] erupit *inf.* Jens. [l] ac *id.* [m] infingimus *id.* [n] ideo G. [o] motusque G. [p] ancillulæ *id.* [q] eum G. Jens. [r] *Sic* G. Jens. *et plur. ap. Burm.* Ad *al.* [s] *Sic iid.* promovetur *rel.*

109. *gestu præmodulati*] Melius mihi videbar intelligere, si legamus *Gestum præmodulati cogitatione.* Inter commentandum scribendumque de gestu ad illos pedes, ad illas percussiones, accommodando cogitant; unde fit, ut componant nonnunquam, sicut præmodulati et gesticulati intra animum sunt; cum veritas postulet, ut in pronuntiando demum gestus ad ipsam orationem accommodetur. *Inde,* nimirum ab illa percussione et enumeratione pedum, quos alternatim dextra sinistraque manu peragunt, *et illud vitium* est &c. Melius itaque non ad pedes, sed ad illa membra brevia, quæ commate hodie signari, magna commoditate studiorum, solent, gestus disponitur.

112. *servi—citatius moventur*] Hinc ille in Heautontimorumeni prologo v. 37, *Servus currens* non minus diserte signatus, quam *iratus senex, edax parasitus, sycophanta impudens, avarus leno.*

113. *At sinistram*] Dixerat de manibus generatim, *supra oculos*

cet. Sed cum aversantes in lævam partem velut propellemus manum, sinister humerus proferendus, ut cum capite
114 ad dextram ferente consentiat. Manus sinistra numquam sola gestum recte facit; dextræ se frequenter accommodat, sive in digitos argumenta digerimus, sive aversis in sinistrum palmis abominamur, sive objicimus adversas, sive in latus utramque[t] distendimus, sive satisfacientes,
115 aut supplicantes. Diversi autem sunt hi gestus, sive[u] submittimus, sive adorantes attollimus, sive aliqua demonstrationi aut invocationi protendimus, *Vos Albani tumuli atque luci.* Aut Gracchanum illud, *Quo me miser conferam? quo*[v] *vertam? in Capitoliumne? at*[x] *fratris sanguine redundat: an domum? matremne*[y] *ut miseram lamentantem-*
116 *que videam et abjectam?* Plus enim affectus in his junctæ exhibent manus. In rebus parvis, tristibus, mitibus, breves[z]; magnis, lætis, atrocibus, extensiores[a] sunt. Vitia quoque earum subjicienda sunt, quæ quidem accidere
117 etiam exercitatis actoribus solent. Nam gestum poculum poscentis, aut verbera minantis, aut numerum quingentorum flexo pollice efficientis, quæ sunt a quibusdam scrip-
118 toribus notata, ne in rusticis quidem vidi[b]. At ut brachio exserto introspiciatur[c] latus, ut manum alius ultra

[t] utrumque Jens. [u] *om.* G. Jens. [v] quo vertam *om. iid.* [x] ad sanguinem. an domum. plus *reliquis om.* G. Jens. [y] matremne—abjectam *om. iid.* [z] brevibus Jens. [a] extro res G. [b] dixi aut Jens. [c] in *inf.* G.

non tollendas: nunc sinistræ terminum etiam angustiorem ponit, *intra humerum.* Obscuriorem fecit librariis sententiam, et corruptioni occasionem dedit verbum *decet* semel modo in fine positum, sed quod intelligi debet etiam post *promovere.*

115. *Vos Albani*] Pro Milon. 31. *Quo me miser* fragmentum ex oratione Gracchi, quod totidem verbis legitur ap. Cic. Orat. 3, 56.

116. *breves — extensiores — earum*] Quorsum hæc referuntur? ad *manus* puto, h. e. gestus manuum.

117. *numerum quingentorum*] Hunc ita describit Ven. Beda, *Quum dicis quinquaginta, pollicem exteriori artu instar Græcæ literæ* Γ *curvatum ad palmam inclinabis: quingenta vero in dextra, quemadmodum quinquaginta in læva facies.* Convenit Nic. Smyrnæus, ut compositum utrumque edidit in Spicilegio Evang. P. Possinus, et cum hoc Fabricius p. 166. sq.

118. *introspiciatur latus*] An nudum, quod Athenis in χειροτονίαις s. suffragiis ferendis factum scimus ex Schol. Aristoph. Ἐκκλησ. 60, et alias. Veteres etiam Romanos tunica manicata non usos constat; *exsertosque Cethegos* hinc dici apud Lucanum 2, 543, et Sil. 8, 587, antiquitatis illius tenaces; ac tales esse Græcorum ἐξωμίας s. viros, philosophos præsertim, ἐξωμίδα indutos, de quo habitu Salmas. ad Tertull. de Pallio p. 253, sq. Fabric. ad Sext. Empir. 1, 14, p. 39. Sed Quinctiliani ætate hoc insolitum fuisse, vel hic ipse locus docet. Quin Cato Uticensis jam reprehen-

finum proferre non audeat, alius, in quantum patet longitudo, protendat, aut ad tectum erigat, aut repetito ultra laevum humerum gestu ita in tergum flagellet, ut consistere post eum parum tutum sit, aut sinistrum ducat orbem, aut temere sparsa manu in proximos offendat, aut cubitum utrumque in diversum latus ventilet [d], saepe scio evenire [e]. Solet esse et pigra, et trepida, et secanti similis: 119
interim etiam uncis digitis, aut [f] a capite dejiciatur, aut eadem manus supinata in superiora jactetur. Fit et ille habitus, qui esse in statuis pacificator solet, qui, inclinato in humerum dextrum capite, brachio ab aure protenso, manum infesto pollice extendit: qui quidem maxime placet iis, qui se dicere *sublata manu* jactant. Adjicias licet 120
eos, qui sententias vibratis digitis jaculantur, aut manu sublata denuntiant, aut (quod per se interim recipiendum est) quoties aliquid ipsis placuit, in ungues eriguntur: sed vitiosum id faciunt, aut digito, quanto plurimum possunt, erecto, aut etiam duobus, aut utraque manu ad modum aliquid portantium composita. His accedunt vitia non 121
naturae, sed trepidationis, cum ore concurrente rixari, si memoria fefellerit, aut cogitatio non suffragetur, quasi faucibus aliquid obstiterit insonare, in adversum tergere nares, obambulare sermone imperfecto, resistere subito, et laudem silentio poscere: quae omnia persequi prope infinitum est. Sua enim cuique sunt vitia. Pectus ac ven- 122
ter ne projiciantur [g], observandum. Pandant enim posteriora, et est odiosa omnis supinitas. Latera cum gestu

[d] ventillet Jens. [e] venire *id.* [f] *Vid. leg.* ut. [g] projiciatur G.

sus est, qui in praetura ἀχίτων, *sine tunica*, jus diceret, vid. Plut. p. m. 1431 et 1447. Steph. Val. Maximus 3, 6, 7: unde errat Asconius, cum in argumento Orationis pro Scauro aestati hoc dedisse Catonem ait; et Tertull. de Pall. 5, qui majorem Catonem, Graecorum illum inimicum, nominat, quod notare non neglexit Ferrarius de Re Vest. 1, 15. Qui igitur introspici potuit Quinctiliani aetate latus agentium, si tunicati erant sub toga? Nimirum tunicae Romanorum erant, quod docet idem Ferrarius 3, 8, colobia, quarum manicae modo ad cubitum pertinerent. Potuit igitur fieri, ut inter agendum, si laxiores essent, retro actae vel replicatae nudam partem subaxillarem ostenderent.

119. *secanti similis*] Πρίοντι, serra utenti. Lepide Hippocrates s. qui auctor est operis de Diaeta 1, 9, Ὥσπερ οἱ τέκτονες τὸ ξύλον πρίουσι, ὁ μὲν ἕλκει, ὁ δὲ ὠθέει, τὠυτὸ ποιέοντες.

119. *sublata manu*] Sic supra 2, 12, 9, *Clamant ubique, et omnia levata, ut ipsi vocant, manu emugiunt.*

121. *cum ore concurrente rixari*] Vid. ad 10, 7, 8.

121. *laudem silentio poscere*] Vid. §. 126 et 131. ac supra 4, 2, 37. Add. Plin. epist. 2, 14, 4.

122. *supinitas*] Cum retro et sursum acto corpore videmur con-

consentiant. Facit enim aliquid et totius corporis motus: adeo ut Cicero plus illo agi, quam manibus ipsis putet. Ita enim dicit in Oratore, *Nullae argutiae digitorum, non ad numerum articulus cadens, trunco magis toto se ipse moderans, et virili laterum flexione.*
123 Femur ferire, quod Athenis primus fecisse creditur [h] Cleon, et usitatum est, et indignantes [k] decet, et excitat auditorem. Idque in Callidio Cicero desiderat, *Non frons,* inquit, *percussa, non femur: pedum* [l] *(quod minimum est) nulla supplosio.* Quamquam (si licet) de fronte dissentio. Nam et complodere
124 manus scenicum est, et pectus caedere. Illud quoque raro [m] decebit, cava manu summis digitis pectus appetere, si quando nosmet ipsos alloquemur, cohortantes, objurgantes, miserantes: quod si quando fiet [n], togam quoque inde removeri non decebit. In pedibus observantur [o] status et incessus. Prolato dextro stare, et eamdem manum
125 ac pedem proferre, deforme est. In dextrum incumbere [p] interim datur, sed aequo pectore: qui tamen comicus magis, quam oratorius gestus est. Male etiam in sinistrum pedem insistentium dexter [q] aut attollitur [r], aut summis digitis suspenditur. Varicare supra modum, et in stando deforme
126 est, et, accedente motu, prope obscenum. Procursio opportuna, brevis, moderata, rara. Conveniens etiam ambulatio quaedam, propter immodicas laudationum moras: quamquam Cicero *rarum incessum,* neque ita longum probat. Discursare vero, et, quod Domitius Afer de Sura Manlio dixit, *satagere,* ineptissimum: urbaneque Flavius [s]

[h] *om.* G. [k] indignatos G. [l] pedum—supplosio *om.* G. Jens. [m] rara Jens. [n] fiat *id.* [o] observatur *id.* [p] procumbere *id.* [q] dextre G. [r] tollitur Jens. [s] Flavus Jens.

temtis quae circa nos sunt, *superiora* (a *supra* etiam *supinum* esse puto) tantum spectare. Vid. supra §. 69 et 82.

122. *in Oratore*] Cap. 18, ubi totam de gestu doctrinam ita complectitur: *Status erectus et celsus: rarus incessus, nec ita longus: excursio moderata, eaque rara: nulla mollitia cervicum, nullae argutiae— flexione, brachii projectione in contentionibus, contractione in remissis.* Illud alterum de *Callidio* an *Calidio?* est in Bruto c. 80, locus sane suavissimus, quem totum inspicere, si elegans es, differre noli. Respicit etiam Fabius deinde §. 155.

125. *prope obscenum*] An quod sic denudari possunt facilius partes, quas velat pudor? non puto; tunicati enim erant, vel certe cincti campestribus: sed ipse gestus habet impudens quiddam et obscenum.

126. *laudationum moras*] Vid. ad §. 121. *Rarum incessum probat Cicero* loco modo laudato ex Orat. c. 18. Illud *de pedis supplosione* est de Orat. 3, 59. Idem Bruto c. 43, negat frequenter illa usum esse Crassum, optimum nempe oratorem, et decoris observantissimum.

Virginius interrogavit de quodam suo antisophista, *quot*
millia passuum declamasset [t] ? Præcipi et illud scio, ne am- 127
bulantes avertamur a judicibus, sed sint obliqui pedes ad
consilium nobis respicientibus. Id fieri judiciis privatis
non potest. Verum et breviora sunt spatia, nec aversi diu
sumus. Interim tamen recedere sensim datur. Quidam
et resiliunt, quod est plane ridiculum. Pedis supplosio, ut 128
loco est opportuna, ut ait Cicero, *in contentionibus aut inci-*
piendis, aut finiendis: ita crebra et inepti est hominis, et
desinit judicem in se convertere. Est et illa indecora in
dextrum ac lævum latus vacillatio alternis pedibus insis-
tentium. Longissime fugienda mollis actio, qualem in
Titio Cicero dicit fuisse, unde etiam saltationis quoddam
genus *Titius* sit appellatum. Reprehendenda est et illa fre- 129
quens et concitata in utramque partem nutatio, quam in
Curione patre irrisit et Junius, quærens, *quis in lintre lo-*
queretur ? et C. [u] Sicinius [x]: nam cum, assidente collega,
qui erat propter valetudinem et deligatus, et plurimis
medicamentis propter dolorem artuum delibutus, multum
se Curio ex more jactasset, *Numquam*, inquit, *Octavi, col-*
legæ tuo gratiam referes; qui nisi fuisset, bodie te istic muscæ
comedissent. Jactantur et humeri: quod vitium Demos- 130
thenes ita dicitur emendasse, ut, cum in angusto quodam
pulpito stans diceret, hasta humero dependens immineret:
ut, si calore dicendi vitare id excidisset, offensatione illa
commoneretur. Ambulantem loqui ita demum oportet, [z]
in caussis publicis, in quibus multi sunt judices, si [a], quod
dicimus, quasi singulis inculcare peculiariter velimus.
Illud vero [b] non [c] ferendum [d], quod quidam, rejecta in hu- 131
merum toga, cum dextra sinum usque ad lumbos reduxe-

[t] e G. [u] *om.* G. Jens. [x] Scinius G. [z] si *ins.* G. Jens.
[a] *om. iid.* [b] *om.* Jens. [c] *om.* G. [d] referendum G.

128. *in Titio Cicero*] Bruto c. 62. *S. Titius bomo loquax sane, et satis acutus, sed tam solutus ac mollis in gestu, ut saltatio quædam nasceretur, cui saltationi Titius nomen esset.*

130. *basta bumero dependens*] Plut. in vita min. p. 1551, Τὸν ὦμον ἐν τῷ μελετᾷν κινοῦντα ἀπρεπῶς καταπαῦσαι, παραρτήσαντα ὀβελίσκον, ἢ (ὥς τινες) ξιφίδιον ἐκ τῆς ὀροφῆς, ἵνα φοβούμενος ἠρεμοίη. Lucian. Encom. p. 690, extr. Græv. junguntur κυρὰ, σπήλαιον, κάτοπτρον, ξίφος. Libanius in vita, Ὑπερκρεμάμενος τοῦ ὤμου τὸ ξίφος ἐν χρῷ, καὶ οὕτω τῷ δέει τῆς πληγῆς, ἐδυνήθη κατασχεῖν ἑαυτὸν ἐπὶ τοῦ πρέποντος σχήματος.

131. *dextra sinum—reduxerunt*] *Sinus* enim *decentissimus, si aliquando supra imam togam fuerit*, ut Fabius deinde monet s. 140. Si quis vero *in bumerum* sinistrum (nam dexter liber est) a brachio *rejiciat* atque attollat togam, ac dextram sustinendo *ad lumbos sinu*, qui alias

runt, [e] sinistra gestum facientes spatiantur, et fabulantur: cum etiam lævam restringere prolata longius dextra sit odiosum. Unde moneor, ut [f] ne id quidem transeam, ineptissime fieri, cum inter moras laudationum aut in aurem alicujus loquuntur, aut cum sodalibus jocantur, aut nonnumquam ad librarios suos ita respiciunt, ut sportulam
132 dictare videantur. Inclinari ad judicem, cum doceas, utique si id, de quo loquaris, sit obscurius, decet. Incumbere advocato adversis [g] subselliis sedenti, [h] contumeliosum est. Reclinari etiam ad suos, et manibus sustineri, nisi plane justa fatigatio est, delicatum; sicut palam mo-
133 neri, excidentis, aut legere. Namque in his omnibus et vis illa dicendi solvitur [i], et frigescit affectus, et [l] judex parum sibi præstari reverentiæ credit. Transire in diversa subsellia, parum verecundum est. Nam et Cassius Severus urbane adversus hoc facientes lineam poposcit. Et si

[e] ut *inf.* G. Jens. [f] *om.* Jens. [g] a diversis G. [h] jam *inf.* Jens. [i] resolvitur *id.* [l] ut G.

ad medium crus pendet, impediat; ille sinistram tanto liberiorem eo ipso habet. Sed frustra, quæ hic ac deinde de togæ compositione habet noster, intelligere studeas, nisi ante omnia rationem vestis illius Romanæ familiarem tibi reddideris, et tenueris firmiter, esse rotundam circulari sectione in medio apertam ad eum modum, ut si explicatam humi ponas, utraque ejus ora circularem lineam referat, minorem majori inclusam. Per illud itaque foramen medium non caput modo exserebatur, toga æqualiter crescentibusque a summo rugis circa corpus pendente, et utrumque continente et occultante brachium, nisi sublata inferiore ora proferres: sed ita laxum erat, ut cum dextro brachio humerus etiam proferri commode posset, quo facto necessario in illa parte rugæ non jam perpendiculares, sed in transversum pendentes, majores, (hi enim sunt *sinus*) oriuntur, cum sinistræ partis oram prolata infra manus tollat. Hæc si quis probe cogitet, et statuas veteres, quales aliquot Rubenius protulit, repetiitque Ferrarius, diligenter intueatur, evitabit multas difficultates, quibus eruditissimi etiam viri, ut Agamemnon veste a Clytæmnestra sua data, irretiti hæserunt: superari omnes an possint, dubito; a me nondum superatas, etiam post lecta, quæ ab Octavio Ferrario, A. Rubenio, et J. Frid. Gronovio eruditissime et ingeniosissime scripta sunt, non diffiteor.

131. *moras laudationum*] Vid. ad s. 121.

131. *sportulam dictare*] Quæ daretur, non vulgaribus modo clientibus, sed redemtis hac ipsa *sportula* laudatoribus. Crevit ita vitium, ut Plinii, qui discipulus nostri fuit, ætate *in media basilica* (non ut hic *dictarentur*, sed) *tam palam* sportulæ, *quam in triclinio, darentur*, epist. 2, 14, 4.

133. *lineam poposcit*] Qua continerentur immoderati motus, ut in theatris. Nondum enim pœnitet eorum quæ tum in Fabriano Thesauro, tum ad Varron. R. R. 3, 5, 4, de theatrali *linea* dicta sunt, quam ipsis a tergo sedilibus ferream imminuisse puto, ut humeros sedentium coerceret, ne reclinare se

aliquando concitatior, numquam non frigide redditur.
Multa ex iis, quæ præcipimus, mutari necesse est ab iis, 134
qui dicunt apud tribunalia. Nam et vultus erectior, ut
eum, apud quem dicitur, spectet; et gestus, ut[m] ad eun-
dem tendens, elatior sit, necesse est, et alia, quæ[n] occur-
rere, etiam me tacente, omnibus possunt. Itemque ab
iis, qui sedentes agunt[o]. Nam et fere fit hoc in rebus
minoribus: et iidem impetus actionis esse non possunt,
et quædam vitia fiunt[p] necessaria. Nam et dexter pes a 135
læva judicis sedenti[q] proferendus est, et ex altera parte
multi gestus necesse est in sinistrum eant, ut ad judicem
spectent. Equidem plerosque et ad singulas sententia-
rum clausulas video assurgentes sibi, et nonnullos subin-
de aliquid etiam spatiantes: quod an deceat, ipsi vide-
rint: cum id faciunt, non sedentes agunt. *Bibere*, aut 136
etiam *esse* inter agendum, quod multis moris fuit, et est
quibusdam, ab oratore meo procul absit. Nam si quis
aliter dicendi onera perferre non possit, non ita miserum
est non agere, potiusque[r] multo, quam et operis et ho-
minum contemtum fateri. *Cultus* non est proprius ora-
toris aliquis, sed magis in oratore[s] conspicitur. Quare 137
sit, ut in omnibus honestis debet esse, splendidus et vi-
rilis. Nam et toga, et calceus, et capillus, tam nimia
cura, quam negligentia, sunt reprehendenda. Est aliquid
in amictu, quod ipsum aliquatenus[t] temporum condi-
tione mutatum est. Nam veteribus nulli sinus: perquam
breves post illos fuerunt. Itaque etiam gestu necesse est, 138
usos esse in principiis eos alio[u], quorum brachium, sicut

[m] *om.* G. [n] quoque Jenf. [o] agent G. Jenf. [p] fiant G. [q] sedentes G. Jenf. [r] est *inf.* Jenf. [s] *Sic G. Bodl. Obr. et plur. ap. Burm. it. Asc.* 1519. *f. Lugd.* 1538. 8. *et Basill.* mora Jenf. in ora *vel* in ore *al. ap. Burm.* more *editi plur. et Burm.* in hora *conj. Salm. Ex. Plin.* p. 232. *Ex Ora diversitas ex compendio scribendi.* [t] aliqua Jenf. [u] aliquorum brachium Jenf.

nimis in post sedentes possent, vel impulsus ac detrusus aliquis altius sedentium per capita inferiorum præcipitari. Locus classicus est Ovid. Am. 3, 2, 19, ubi cupidus juvenis ad puellam vicinam in gradu circi, *Quid frustra refugis* osculum, aut manum, *cogit nos linea jungi*, qua impediente frustra reflecteris, et reclinaris.

137. *veteribus nulli sinus*] Quod angustæ togæ, quod continebant brachium utrumque.

138. *quorum brachium—continebatur*] Cic. pro M. Cœlio c. 5. *Nobis quidem olim annus erat unus ad cohibendum brachium toga constitutus.* Loquitur de primo in forum aditu. Sen. Exc. Contr. 5, 6. *Apud patres nostros qui forensia stipendia auspicabantur, nefas putabatur brachium extra togam exserere.*

Græcorum, veste continebatur. Sed nos de præsentibus loquimur. Cui lati clavi [x] jus non erit, ita cingatur, ut [2] tunicæ prioribus oris infra genua paullum, posterioribus ad medios poplites usque perveniant. Nam infra mulie-
139 rum est, supra centurionum. Ut purpuræ recte descendant, levis cura est. Notatur interim negligentia. Latum habentium clavum modus est, ut sit paullum cinctis submissior. Ipsam togam rotundam esse, et apte cæsam velim. Aliter enim multis modis fiet enormis. Pars ejus prior mediis cruribus optime terminatur, posterior
140 eadem portione altius, quam cinctura. Sinus decentissi-

[x] laticlavius G. [2] et Jens.

138. *sicut Græcorum*] Æschines in Timarch. p. 174. B. Οὕτως ἦσαν σώφρονες οἱ ἀρχαῖοι ἐκεῖνοι ῥήτορες, ὁ Περικλῆς καὶ ὁ Θεμιστοκλῆς καὶ ὁ Ἀριστείδης,— ὥστε, ὃ νυνὶ πάντες ἐν ἔθει πράττομεν, τὸ τὴν χεῖρα ἔξω ἔχοντες λέγειν, τότε τοῦτο θρασύ τι ἐδόκει εἶναι, καὶ εὐλαβοῦντο αὐτὸ πράττειν: ac provocat deinde ad Solonis Salamine statuam, in qua ἀνάκειται, ἐντὸς τὴν χεῖρα ἔχων. Neque vehementer hac in re Æschini contradicit, sed oratorie urget adversarium Demosthenes de falsa legat. p. 233. C. Οὐ λέγειν ἔσω τὴν χεῖρα ἔχοντα δεῖ, οὔ—ἀλλὰ πρεσβεύειν ἔσω τὴν χεῖρα ἔχοντα, ne quid accipiat scilicet injuste.

138. *lati clavi*] Lineæ purpureæ in media tunica ad perpendiculum descendentis: quam *lati clavi* definitionem Rubenii studio indagatam breviter proposuit atque probavit Grævius præf. Tom. VI. Thes. Rom. Cæterum lato clavo qui uterentur, eos cingi non solitos, vel ex hoc ipso loco docet Ferrar. 1, 13. 3, 7. et 3, 12. Itaque paullo inferius descendit laticlavia tunica quam angusticlavia, quæ propter ipsam cingendi rationem attollitur.

139. *Ut purpuræ*] In angusticlavia tunica duo tenues clavi, duæ lineæ, purpureæ; in laticlavia una latior. Vid. Græv. l. c.

139. *eadem portione altius*] Simpliciter intelligo ex regula analogiæ s. proportionis (quam Columellæ etiam *portionem* esse alias notavi) hoc modo: quantum pars posterior tunicæ cinctæ (hanc enim *cincturam* esse persuadet mihi Ferrarius) altior est anteriore, tantum togæ lacinia posterior altior esse debet anteriore.

140. *Sinus decentissimus*] *Sinus* totum illud cavum vocatur, de A. Rubenii Græviique sententia, quod componitur ex plicis togæ de dextro humero procurrentibus ad brachium sinistrum. Hic aliquid tegi gerique potest, hoc adducto sinu potest aliquis faciem demissam occultare, et sic *in sinu gaudere* &c. Verum de hoc *togæ sinu* hic sermonem esse, mihi non fit probabile, cum non intelligam, quomodo *sinus togæ* inferior esse *ima toga* possit. *Tunicæ* igitur *sinum* intelligo, eum præsertim quem *cinctura* efficit. Nimirum ille sinus, quo quid occultatur vel geritur, commodissime, quod videmus quotidie, cinctura efficitur. Catullus in Juliæ et Mallii Epithal. p. 130, Voss. *Tibi*, inquit, *Hymeneæ virgines zonula solvunt sinus*: metaphorice ille quidem, sed ut proprietatem tamen inde intelligamus. Cicero ad Q. Fr. 2, 13, pr. *Mihi, crede, in sinu est, neque ego discingor*, ut excidere possit scilicet. Quin Cæsar moriens, cum teste Sueton. c. 82, *Sinistra manu sinum ad ima crura deduxit*, nescio an æque commode hoc in tu-

mus, si aliquanto supra imam togam fuerit, nunquam certe sit inferior. Ille, qui sub humero dextro ad sinistrum oblique ducitur, velut balteus, nec strangulet, nec fluat. Pars togæ, quæ postea imponitur, sit inferior: nam ita et sedet melius, et continetur. Subducenda etiam pars aliqua tunicæ, ne ad lacertum in actu redeat: tum [a] sinus injiciendus humero, cujus extremam oram rejecisse non dedecet. Operiri autem humerum cum toto jugulo non 141
oportet, alioqui amictus [b] fiet angustus, et dignitatem, quæ est in latitudine pectoris, perdet. Sinistrum brachium eo usque allevandum est, ut quasi normalem illum angulum faciat. Super quod ora ex toga duplex æqualiter sedeat. Manus non impleatur annulis, præcipue medios articulos 142
non transeuntibus: cujus erit habitus optimus, allevato pollice, et digitis leviter inflexis, nisi si libellum tenebit: quod non utique captandum est. Videtur enim fateri memoriæ diffidentiam, et ad multos gestus est impedimento. Togam veteres ad calceos usque [c] demittebant, 143
ut Græci pallium. Idque ut fiat, qui de gestu scripserunt circa tempora illa, Plotius Nigidiusque præcipiunt. Quo

[a] tamen *id.* [b] amictu Jens. [c] *om. id.*

nica facere potuerit, in primis cum *toga caput obvolveret*, quæ laxa admodum esse debuit, si eadem ima crura texit: et ne objicias laticlaviam tunicam cingi non solitam, quod modo s. 138 docuit Fabius, constat ex eodem Suetonio c. 45, illum *supra latum clavum cingi solitum et quidem fluxiore cinctura.* Nobis certe adhuc blandiebatur hæc interpretatio in loco, quem *maledictum* forte vocasset glossator aliquis. *Sed cœnæ fercula nostræ Malim convivis, quam placuisse coquo.*

140. *Ille—velut balteus*] Ita jungenda sunt hæc verba, ut *velut* adjectum sit nomini *balteus* signum metaphoræ, vel similitudinis certe, eadem ratione ut *quasi:* ut si dicas, *aliquem ex illo* velut *naufragio servatum*. Sic statim, *ut quasi normalem illum angulum faciat* &c. Pars togæ quæ sub humero dextro ad sinistrum per pectus ducitur, *balteum* quasi quendam format aliquot plicis constantem. Huic *velut balteo* imponitur *pars togæ* a sinistro humero veniens sic, ut sit inferior, et infra illum dependeat.

140. *sinus injiciendus humero*] Hic *sinus* generatim cavam et fluctuantem togæ partem notat, quæ ab exserto humero dextro descendit per femur versus pedum intercapedinem; hic injiciendus humero dextro, ne vel nimis oneretur sinister, vel plane toga initio actionis defluat; nam *procedente actu ab initio pene narrationis velut sponte delabitur*, quod monet s. 144.

141. *ut quasi normalem*] *Brachium* hic proprie sumitur, ut distinguatur a *lacerto*, parte inter humerum atque cubitum interjecta: cum lacerto autem efficere debet tanquam altero latere *angulum normalem* sive rectum: *acutum* enim non admittit moles togæ incumbentis; *obtusus* valde si sit, metus est, ne eadem defluat.

magis miror Plinii Secundi docti hominis, et in hoc utique libro pene etiam nimium curiosi, persuasionem, qui solitum id facere Ciceronem velandarum [d] varicum gratia tradit: cum hoc amictus genus in statuis eorum quoque,
144 qui post Ciceronem fuerunt, appareat [e]. Palliolum, sicut fascias, quibus crura vestiuntur, et focalia, et aurium ligamenta, sola excusare potest valetudo. Sed hæc amictus observatio, dum incipimus [f]: procedente vero actu, jam pene ab initio narrationis, sinus ab humero recte velut sponte delabitur: et cum ad argumenta ac locos ventum est, rejicere a sinistro togam, dejicere etiam, si hæreat, si-
145 num conveniet. Lævam a faucibus ac summo pectore abducere licet. Ardent enim jam omnia. Et ut vox vehementior ac magis varia est, sic amictus quoque habet [g]
146 actum quemdam velut præliantem. Itaque ut lævam involvere toga, et incingi, pene furiosum est: sinum vero in dextrum humerum ab imo rejicere, solutum ac delicatum, fiuntque adhuc pejus aliqua: ita cur laxiorem sinum sinistro brachio non subjiciamus? Habet enim acre quiddam atque expeditum, et calori concitationique non inha-
147 bile. Cum vero magna pars est exhausta orationis, utique afflante fortuna, pene omnia decent, sudor ipse et fatigatio, et negligentior amictus, et soluta ac velut labens

[d] velandorum G. Jens. *auctoritate neutra caret lectio.* [e] appareant G. [f] incepimus Jens. [g] habent *id.*

143. *Plinii Secundi*] Sine dubio in opere, cui *Studiosi* titulum fecit, de quo ipsius filius 3, 5, 5.

144. *Palliolum*] Capiti ægrotorum involvendo serviebat. Ovid. Art. 1, 733,

Arguat et macies animum, nec turpe putaris
Palliolum nitidis imposuisse comis.

Sen. Quæst. Nat. 4, extr. *Videbis quosdam graciles, et palliolo focalique circumdatos, pallentes et ægros.*

144. *rejicere a sinistro*] Nempe *a sinistro* brachio versus humerum *rejicere* togam decet: et *sinum, si* in dextro humero forte *hæreat*, ac non sponte delabatur, *dejicere.*

145. *Lævam a faucibus*] Intelligo, togam, id est partem togæ lævam, s. lævo humero incumbentem, quæ cum a brachio retrorsum, versus humerum, et hinc deorsum agatur, in lacerti regione colligatur necesse est; plane decidere non potest, nisi subducere sinistram manum velis. Hoc nobis videbatur simplicissimum. *Lænam* volebat Ferrarius. Magis placeret Burmanni conjectura, *Læva etiam*: facile enim est *togam* supplere.

146. *incingi*] Ut collecta in sinistrum brachium, et circa medium corpus in *velut balteum* constricta toga, pedes cum dextra sint expeditiores.

146. *sinum—rejicere*] Qui ab initio quidem reponendus, deinde vero, procedente actione, dejiciendus potius est, si non sponte delabatur; tantum abest, ut revocandus et rejiciendus sit.

undique toga. Quo magis miror hanc quoque succurrisse 148 Plinio curam, ut ita sudario frontem siccari juberet, ne comæ turbarentur, quas componi post paullum, sicuti dignum erat, graviter et severe vetuit. Mihi vero illæ quoque turbatæ præ se ferre aliquid affectus, et ipsa oblivione curæ hujus commendari videntur. At si incipien- 149 tibus aut paullum progressis decidat toga, non reponere [h] eam, prorsus [i] negligentis aut pigri, aut quo modo debeat amiciri, nescientis est. Hæc sunt vel illustramenta pronuntiationis, vel vitia: quibus propositis [k], multa cogitare debet orator. Primum, *quid*, *apud quos*, *quibus præsenti-* 150 *bus* sit acturus? Nam ut dicere alia aliis, et apud alios magis convenit: sic etiam facere. Neque eadem in voce [l], gestu, incessu, apud principem, senatum, populum, magistratum, privato, publico judicio, postulatione, actione similiter decent. Quam differentiam subjicere sibi 151 quisque, qui animum intenderit, potest, tum qua de re dicat, et efficere [m] quid velit. Rei quadruplex observatio est. *Una* in tota caussa. Sunt enim tristes, hilares, solicitæ, securæ, grandes, pusillæ: ut vix umquam ita solicitari partibus earum debeamus, ut non summæ meminerimus. *Altera*, quæ est in differentia partium, ut in pro- 152 œmio, narratione, argumentatione, epilogo. *Tertia* in sententiis ipsis, in quibus secundum res et affectus [n] variantur omnia. *Quarta* in verbis, quorum ut est vitiosa, si efficere omnia velimus, imitatio: ita quibusdam, nisi sua natura redditur, vis omnis aufertur [o]. Igitur in laudatio- 153 nibus, (nisi si funebres erunt) gratiarum actione, exhortatione, similibus, læta et magnifica et sublimis est actio. Funebres conciones, consolationes [p], plerumque caussæ reorum, tristes atque submissæ. In senatu conservanda auctoritas, apud populum dignitas, in privatis modus.

[h] deponere G. [i] non *inf.* Jens. [k] præpos. *id.* [l] nocte *id.* [m] afficere *id.* [n] actus *id.* [o] affertur G. [p] consultationes Jens.

148. *ne comæ turbarentur*] Videtur ob id ipsum vetuisse Plinius nimiam comarum negligentiam, ne deinde cura molliore et turpicula ea reparanda esset. Quam male audierint alioquin, qui nimis comæ studerent, qui *uno digito*, ne turbarent aliquid, *caput scalperent*, notum est. Turbatas comas *affectus aliquid præ se ferre* videri, non ignorabat Rullus iste, qui *ut denuntiaret omnibus vim tribuniciam, meditabatur etiam esse corpore inculto et horrido, capillatior quam ante, barbaque majore*, Cic. in Rull. 2, 5.

150. *postulatione*] Quæ est, ut ostendunt ICti, prima illa accusatoris actio, qua petit, ut liceat sibi aliquem accusare.

De partibus caussæ, et sententiis verbisque, quæ sunt mul-
154 tiplicia, pluribus dicendum. Tria autem præstare debet
pronuntiatio: *conciliet, persuadeat, moveat*[q]: quibus na-
tura cohæret[r], ut etiam *delectet*. *Conciliatio* fere aut
commendatione morum, (qui nescio quo modo ex voce
etiam atque actione pellucent[s]) aut orationis suavitate
constat: *persuadendi* vis affirmatione, quæ interim plus
155 ipsis probationibus valet. *An ista* (inquit Callidio Cicero)
si vera essent, sic a te dicerentur? et, *Tantum abest, ut in-
flammares nostros animos, somnum*[t] *isto loco vix tenebamus*.
Fiducia igitur appareat, et constantia, utique si auctoritas
156 subest. *Movendi* autem[u] ratio aut in repræsentandis est,
aut imitandis affectibus. Ergo cum judex in privatis, aut
præco in publicis dicere de caussa jusserit, leniter consur-
gendum: tum in componenda toga, vel (si necesse erit)
etiam ex integro injicienda, duntaxat in judiciis (apud
principem enim et magistratus ac tribunalia non licebit)
paullum est commorandum, ut et amictus sit decentior, et
157 protinus aliquid spatii ad cogitandum. Etiam cum ad
judicem nos converterimus, et consultus prætor permiserit
dicere, non protinus est erumpendum, sed danda brevis
cogitationi mora. Mire enim auditurum dicturi cura de-
158 lectat, et judex se ipse componit. Hoc præcipit Homerus
Ulixis exemplo, *quem stetisse oculis in terram defixis, immo-
toque sceptro, priusquam illam eloquentiæ procellam effunde-
ret*, dicit. In hac cunctatione sunt quædam non indecentes,
ut appellant scenici, moræ, caput mulcere, manum intueri,
infringere articulos, simulare conatum, suspiratione solici-
tudinem fateri, aut quod quemque magis decet: eaque[x]
159 diutius, si judex nondum intendet animum. Status sit
rectus, æqui et diducti paullum pedes, vel procedens mi-

[q] moneat Jens. [r] cohæreat *id.* [s] perlucent G. Jens. [t] somnium G. [u] est G. Jens. [x] eo Jens. ea G.

155. *An ista*] Ex Bruto c. 80. Conf. s. 123.

156. *in componenda toga*] Itaque probamus apud Plin. epist. 2, 3, 2, antiquam lectionem, *Surgit, amicitur, incipit*.

156. *non licebit*] In quibus scilicet ad nutum paratus adstat orator, ut statim incipere possit.

158. *Homerus*] Ἰλ. γ'. 217.

Στάσκεν, ὑπαὶ δὲ ἴδεσκε, κατὰ χθονὸς ὄμματα πήξας,
Σκῆπτρον δ' οὔτ' ὀπίσω οὔτε προπρηνὲς ἐνώμα,
Ἀλλ' ἀστεμφὲς ἔχεσκεν, ἀΐδρεϊ φωτὶ ἐοικώς·
Φαίης κεν ζάκοτόν τινα ἔμμεναι, ἄφρονα δ' αὔτως·
Ἀλλ' ὅτε δὴ ῥ' ὄπα τε μεγάλην ἐκ στήθεος ἵει,
Καὶ ἔπεα νιφάδεσσιν ἐοικότα χειμερίῃσιν κ. τ. λ.

nimo momento finiſter: genua recta, ſic tamen, ut non
extendantur. Humeri remiſſi [z], vultus ſeverus, non mœ-
ſtus, nec ſtupens, nec languidus: brachia a latere modice
remota: manus ſiniſtra, qualem ſupra demonſtravi: dex-
tra, cum jam incipiendum erit, paullum prolata ultra ſi-
num geſtu quam modeſtiſſimo, velut exſpectans [a] quando
incipiendum ſit. Vitioſa enim ſunt illa, intueri lacunaria, 160
perfricare faciem, et quaſi improbam facere: tendere con-
fidentia vultum, aut, quo ſit magis torvus, ſuperciliis ad-
ſtringere: capillos a fronte contra naturam retro agere, ut
ſit [b] horror ille terribilis: tum, id quod Græci frequen-
tiſſime faciunt, crebro digitorum labiorumque motu com-
mentari, clare exſcreare, pedem alterum longe proferre,
partem togæ ſiniſtra tenere, ſtare diductum vel rigidum,
vel ſupinum, vel incurvum, vel humeris, ut luctaturi ſo-
lent, ad occipitium ductis. Procemio frequentiſſime lenis 161
convenit pronuntiatio. Nihil eſt enim ad conciliandum
gratius verecundia: non tamen ſemper. Nec enim uno
modo dicuntur exordia, ut docui. Plerumque tamen et
vox temperata, ac geſtus modeſtus, et ſedens humero to-
ga, et laterum lenis in utramque partem motus, eodem
ſpectantibus oculis, decebit. Narratio magis prolatam 162
manum, amictum recidentem, geſtum diſtinctum, vocem
ſermoni proximam, ac tantum apertiorem, ſonum ſimpli-
cem frequentiſſime poſtulabit in his duntaxat, *Quintus igi-
tur Ligarius, cum eſſet adbuc* [c] *nulla belli ſuſpicio*, et, *A.
Cluentius Habitus pater hujuſce*. Aliud in eadem poſcunt [d]
affectus, vel concitati, *Nubit genero ſocrus*: vel flebiles,
Conſtituitur in foro Laodiceæ [e] *ſpectaculum acerbum et miſe-
rum toti Aſiæ provinciæ*. Maxime varia et multiplex actio 163
eſt probationum. Nam et [f] proponere, partiri, [g] interro-
gare, ſermoni ſunt proxima, et contradictionem ſumere.
Nam ea quoque diverſa propoſitio eſt. Sed hæc tamen
aliquando irridentes, aliquando imitantes pronuntiamus.
Argumentatio plerumque agilior, et acrior, et inſtantior, 164
conſentientem orationi poſtulat etiam geſtum, id eſt, for-

[z] *Vid. leg.* demiſſi: *niſi tamen eandem vim habent* remiſſi. [a] ſpectans G. Jenſ. [b] ſi Jenſ. [c] in Africa G. Jenſ. [d] poſcet Jenſ. [e] Lodiceæ *id.* [f] *om. id.* [g] et *inſ.* G.

162. *Q. igitur Ligarius*] Statim c. 1. *A. Cluentius* et illud *Nubit genero* pro Cluent. 5. *Conſtituitur* in Verr. 1, 30.

163. *contradictionem ſumere*] Ut vulgo *adſumere argumentum* dicitur, h. e. repetere illud, quod ab adverſario dictum eſt.

tem celeritatem. Inſtandum quibuſdam in partibus et denſanda oratio. Egreſſiones fere lenes, et dulces, et remiſſæ, ut [h] *raptus Proſerpinæ, Siciliæ deſcriptio, Cn. Pompeii laus.* Neque eſt mirum, minus habere contentionis
165 ea, quæ ſunt extra quæſtionem. Mollior nonnumquam cum reprehenſione diverſæ partis imitatio, *Videbar* [i] *videre alios intrantes, alios autem exeuntes, quoſdam ex vino* [l] *vacillantes.* Ubi non diffidens [m] a voce permittitur geſtus, quo [n] fit in utramque partem tenera quædam, ſed intra
166 manus tamen, et ſine motu laterum, tranſlatio. Accendendi judices [o] plures ſunt gradus. Summus ille, et quo nullus eſt in oratore acutior: *Suſcepto bello, Cæſar, geſto jam etiam ex parte magna.* Prædixit enim, *Quantum potero voce contendam, ut populus hæc Romanus exaudiat.* Paullum inferior, et habens aliquid etiam jucunditatis, *Quid enim tuus ille, Tubero, in acie Pharſalica gladius*
167 *agebat?* Plenius adhuc et lentius, ideoque dulcius, *In cœtu vero populi Romani negotium publicum gerens.* Producenda omnia, trahendæque tum vocales, aperiendæque ſunt fauces. Pleniore tamen hæc canali fluunt, *Vos, Albani tumuli atque luci.* Nam [p] cantici quiddam habent, ſenſimque reſupina ſunt: *Saxa atque ſolitudines voci re-*
168 *ſpondent.* Tales ſunt illæ inclinationes vocis, quas invicem Demoſthenes atque Æſchines exprobrant, non ideo improbandæ: cum enim uterque alteri objiciat, palam eſt utrumque feciſſe. Nam neque ille per Marathonis et Platearum et Salaminis propugnatores recto ſono juravit,
169 nec ille [q] Thebas ſermone deflevit. Eſt his diverſa vox, et pene [r] extra organum, cui Græci nomen *amaritudinis*

[h] *om.* Jenſ. G. [i] videor *iid.* [l] vitio Jenſ. [m] diſcedens *id.* [n] quoque in G. Jenſ. [o] judici *iid.* [p] Jam G. [q] hic *id.* [r] plene *id.*

164. *raptus Proſerpinæ*] Verr. 4, 48. *Siciliæ deſcriptio* Verr. 2, 1. *Laus Pompeii* tum alias tum pro Balbo 4. *Videbar videre* vid. ſupra 8, 3, 66, et Aquila Romanus p. 14, Pithœi. *Suſcepto bello* pro Ligar. 3, ubi etiam, *Quid enim tuus. In cœtu vero* Phil. 2, 25. *Vos, Albani* pro Milon. 31. *Saxa* pro Archia 8.

168. *Demoſthenes atque Æſchines*] V. g. Ille huic pro Corona c. 90, Ἐπάρας τὴν φωνὴν, καὶ γεγηθὼς, καὶ λαρυγγίζων. Hic vero δάκρυα et τόνον τῆς φωνῆς illi objicit c. 72, et ſq. Jusjurandum *per Marathonis—propugnatores* eſt c. 60, pro Corona; vid. 9, 2, 62. 12, 10, 24. Lamentatio autem Æſchinis de Thebis c. 49, contra Cteſiphontem, Νομίσατε ὁρᾶν ἁλισκομένην τὴν πόλιν, τειχῶν κατασκαφὰς, ἐμπρήσεις οἰκιῶν, &c.

169. *extra organum*] Vid. ſupra ſ. 40.

169. *amaritudinis*] Πικροφωνίαν

dederunt: supra modum ac pene naturam vocis humanæ acerba: *Quin compescitis vocem istam, indicem stultitiæ, testem paucitatis?* Sed id, quod excedere modum dixi, in illa parte prima est, *Quin compescitis.* Epilogus, si enumera- 170
tionem rerum habet [s], desiderat quamdam concisorum continuationem; si [t] ad concitandos judices est accommodatus, aliquid ex iis, quæ supra dixi; si placandos, inclinatam quamdam lenitatem; si misericordia commovendos, flexum vocis, et flebilem suavitatem, qua præcipue franguntur animi, quæque est maxime naturalis. Nam etiam orbos viduasque videas in ipsis funeribus canoro quodam modo proclamantes. Hic etiam fusca illa vox, 171
qualem Cicero fuisse in Antonio dicit, mire facit [u]: habet enim in se, quod imitemur [x]. Duplex est tamen miseratio: altera cum invidia, qualis modo dicta de damnatione Philodami: altera cum deprecatione demissior. Quare, 172
etiamsi est in illis quoque cantus obscurior, *In cœtu vero populi Romani*; non enim hæc rixantis modo dixit: et, *Vos, Albani tumuli*; neque enim, quasi inclamaret [z], aut testaretur [a], locutus est: tamen infinito magis illa flexa et circumducta [b] sunt [c], *Me miserum, me infelicem:* et, *Quid respondebo liberis meis?* et, *Revocare tu me in patriam potuisti, Milo, per hos; ego te in eadem patria per eosdem retinere non potero?* Et cum bona C. Rabirii uno sestertio addicit [d], *O meum miserum acerbumque præconium.* Illa quo- 173
que mire facit in peroratione velut deficientis dolore et fatigatione confessio: ut pro eodem Milone, *Sed [e] finis sit: neque enim præ lacrimis jam loqui possum.* Quæ similem verbis habere debent etiam pronuntiationem. Possunt vi- 174
deri alia quoque hujus partis atque officii, *reos excitare,*

[s] *om.* G. Jens. [t] sed Jens. [u] faciet G. Jens. [x] miratur G. imitamur Jens. [z] inclinaret G. [a] detestaretur G. Jens. [b] circumdata Jens. [c] *om.* G. Jens. [d] adjicit Jens. [e] Si *id.*

appellat Turnebianus, nescio unde. Verba Ciceronis ad tumultuantem et succlamantem sibi plebem sunt ex Orat. pro Rabir. Perduell. c. 6, et ita hodie leguntur, *Quin continetis vocem, indicem stultitiæ vestræ, testem paucitatis.*

171. *Cicero dicit*] In Bruto c. 38, *In Antonio vox permanens, verum subrauca natura: sed hoc vitium huic uni in bonum convertebat.* *De damnatione Philodami* f. 162. *In cœtu*, et *Vos, Albani* f. 167. *Me miserum* pro Milon. 37. *Bona C. Rabirii* Orat. pro illo (Posthumo) c. 17, ubi non *uno sestertio* sed *nummo* legitur: potest Fabius ex memoria citasse locum. Interim bona est Turnebiana observatio a Burmanno etiam probata, *nummi* vocem solere in tali re adjici, ne non *sestertius* intelligatur, sed *sestertium.*

pueros attollere, propinquos producere, vestes laniare: sed suo loco dicta sunt. Et quia in partibus caussae [f] etiam [g] aliis est varietas, satis apparet, accommodandam sententiis ipsis pronuntiationem, sicut ostendimus. Sed verbis quoque, quod novissime dixeram, non semper, sed aliquando.
175 An non haec, *Misellus et pauperculus,* submissa atque contracta? *Fortis, et vehemens, et latro,* erecta et concitata voce dicenda [h] sunt? Accedit enim vis et proprietas rebus tali adstipulatione: quae nisi adsit, aliud vox, aliud ani-
176 mus ostendat. Quid? quod eadem verba mutata pronuntiatione indicant, affirmant, exprobrant, negant, mirantur, indignantur, interrogant, irrident, elevant? Aliter enim dicitur,

Tu mihi quodcumque hoc regni.

et,

Cantando tu illum?

et,

Tune ille Aeneas?

et,

Meque timoris
Argue tu, Drance.

Et ne morer, intra se quisque vel hoc, vel aliud, quod volet, per omnes affectus verset: verum esse, quod dici-
177 mus, sciet. Unum jam his adjiciendum est, cum praecipue in actione spectetur decorum, saepe aliud alios decere. Est enim latens quaedam in hoc ratio, et inenarrabilis: et ut vere hoc dictum est, *caput* esse *artis, decere* [i] *quod facias*; ita id neque sine arte esse, neque totum arte tradi
178 potest [k]. In quibusdam virtutes non habent gratiam, in quibusdam vitia ipsa delectant. Maximos actores [l] comoediarum, Demetrium et Stratoclem [m], placere diversis virtutibus vidimus [n]. Sed illud minus mirum, quod alter deos, et juvenes, et bonos patres, servosque, et matronas, et graves anus optime: alter acres senes, callidos servos,

[f] caussae talis est G. [g] et Jens. [h] dicendum est G. Jens. [i] dicere Jens. [k] *Vid. leg.* posse. [l] auctores *id.* [m] Stratoclea G. Stratoclen Jens. [n] videmus G.

174. *suo loco dicta*] Supra 6, 1, 30.

176. *Tu mihi quodcumque*] Virg. Æn. 1, 78. *Cantando* Ecl. 3, 25. *Tune ille* Æn. 1, 617. *Meque timoris* Æn. 11, 383.

177. *caput esse artis*] Cic. de Orat. 1, 29, Roscium *saepe audio dicere, Caput esse artis decere; quod tamen unum id esse, quod tradi arte non possit.*

parasitos, lenones, et omnia agitatiora melius. Fuit [o]
enim natura diversa. Nam vox quoque Demetrii jucun- 179
dior, illius acrior erat. Annotandæ magis proprietates,
quæ transferri non poterant, manus jactare, et dulces ex-
clamationes theatri caussa [p] producere, et ingrediendo
ventum concipere veste, et nonnumquam dextro [q] latere
facere gestus: quod neminem alium præter Demetrium
decuit: namque in hæc omnia statura et mira specie ad-
juvabatur [r]. Illum cursus, et agilitas, et vel parum con- 180
veniens personæ risus, (quem non ignarus rationis populo
dabat) et contracta etiam cervicula [s]. Quidquid horum
alter fecisset, fœdissimum videretur. Quare norit se quis-
que, nec tantum ex communibus præceptis, sed etiam ex
natura sua capiat consilium formandæ actionis. Neque 181
illud tamen est nefas, ut [t] aliquem vel omnia vel plurima
deceant [u]. Hujus quoque loci clausula sit eadem, necesse
est, quæ ceterorum est, regnare maxime modum. Non
enim comœdum esse, sed oratorem volo. Quare neque in
gestu persequemur omnes argutias, nec in loquendo dis-
tinctionibus, temporibus, affectionibus [x] moleste utemur.
Ut si sit in scena dicendum, 182

Quid igitur faciam? non eam, ne nunc quidem,
Cum arcessor ultro? an potius ita me comparem,
Non perpeti meretricum contumelias?

Hic enim [y] dubitationis moras, vocis flexus, varias manus,
diversos nutus actor adhibebit. Aliud oratio sapit, nec
vult nimium esse condita [z]. Actione enim constat, non
imitatione. Quare non immerito reprehenditur pronun- 183
tiatio vultuosa, et gesticulationibus molesta, et vocis mu-

[o] fiunt G. [p] eam Jens. [q] dextra Jens. [r] admirabatur G. [s] cervicalia G. [t] vel G. [u] decent Jens. [x] affectationibus Jens. [y] est *ins.* Jens. [z] condicta *id.*

179. *ventum concipere veste*] Opportune hic adscripsit Burmannus Ovid. Art. 3, 301,

Hæc movet arte latus, tunicisque fluentibus auras
Excipit, extensos fertque superba pedes.

181. *Neque—nefas*] H. e. non est ἐκ τῶν ἀδυνάτων, non superat vires naturæ et vim ingenii; vid. ad 10, 2, 5.

181. *temporibus, affectionibus*] *Tempora* intelligo moras et intervalla. *Affectiones* autem ipsas animi mutationes in quantum flexu vocis declarari quodammodo possunt.

183. *vultuosa*] In qua vultus nimis magnæ sunt partes, ut *clamosus* est, qui nimis clamat. Sic etiam Cic. Oratore 18, *Vultus—quantam affert tum dignitatem,*

tationibus reſultans. Nec inutiliter ex Græcis veteres tranſtulerunt, quod ab his ſumtum Lenas Popilius poſuit,
184 eſſe *hanc inotioſam*[a] *actionem*. Optime igitur idem, qui omnia, Cicero præceperat, quæ ſupra ex oratore poſui: quibus ſimilia in Bruto de Marco Antonio dicit. Sed jam recepta eſt actio paullo agitatior, et[b] exigitur, et quibuſdam partibus convenit: ita tamen temperanda, ne, dum actoris captamus elegantiam, perdamus viri boni et gravis auctoritatem.

[a] invitioſam G. mocoſam *i. e.* μιμικώδη *geſticulatoriam legi vult Salmaſ. ad Trebell. Pollion. Gallien. c.* 8. injocoſam *Voſſ.* 1 *et* 3. [b] etiam Jenſ.

tum venuſtatem! in quo cum effeceris, ne quid ineptum, aut vultuoſum ſit &c.

183. *inotioſam*] Ἄσχολον et Πολυάσχολον hoc ſenſu dicunt Græci pro nimis negotioſo in re non neceſſaria; ut in Philopatride Lucianeo ſub fin. ἡ πολυάσχολος μαθηματικὴ ponitur, de divinatoriis artibus.

184. *ſupra ex oratore*] Reſpicit, puto, ſ. 122. In Bruto de M. Antonio c. 38, *Geſtus erat non verba exprimens, ſed cum ſententiis congruens: manus, humeri, latera, ſupploſio pedis, ſtatus, inceſſus, omniſque motus, cum verbis ſententiiſque conſentiens.*

M. FABII QUINCTILIANI

DE

INSTITUTIONE ORATORIA

LIBER DUODECIMUS.

PROŒMIUM.

VENTUM est ad partem operis destinati longe gravissimam. Cujus equidem onus si tantum opinione prima concipere potuissem, quanto me premi ferens sentio, maturius consuluissem vires meas. Sed initio pudor omittendi, quæ promiseram, tenuit: mox, quamquam per singulas prope [a] partes labor cresceret, ne perderem, quæ jam effecta erant, per omnes difficultates animo me sus-
2 tentavi. Quare nunc quoque, licet major [b] quam umquam moles premat, tamen prospicienti finem mihi constitutum est vel deficere potius, quam desperare. Fefellit autem, quod initium a parvis ceperamus: mox VELUT aura solicitante provecti longius, dum tantum nota illa, et plerisque artium scriptoribus tractata præcipimus, nec adhuc a litore procul videbamur, et multos circa
3 velut iisdem se ventis credere ausos habebamus. Jam [c] cum eloquendi rationem novissime repertam, paucissimisque tentatam ingressi sumus, rarus [d], qui jam procul a portu recessisset, reperiebatur [e]. Postquam vero nobis ille, quem instituebamus, orator, a dicendi magistris dimissus,

[a] quoque Jens. [b] majori q. u. mole premar *id.* [c] Jam—tenta. *om.* G. *et pergit* tam ingressi sumus. [d] ratis quæ Jens. *Vid. leg.* rarus qui tam procul—reperieb. [e] rapiebatur *id.*

1. *ne perderem*] *Sic ne perdiderit, non cessat perdere lusor.* Sed tu quidem laboris tui nihil perdidisti, Fabi; utinam tuis divitiis strenue porro utatur posteritas, quo minus illis pereat tuæ fructus industriæ.

aut suo jam impetu fertur, aut majora sibi auxilia ex ipsis sapientiæ penetralibus petit: quam in altum simus[f] ablati, sentire cœpimus. Nunc *cælum undique et undique pontus.* Unum modo in illa immensa vastitate cernere videmur 4
M. Tullium, qui tamen ipse, quamvis tanta atque ita instructa nave hoc mare ingressus, contrahit vela, inhibetque remos, et de ipso demum genere dicendi, quo sit usurus perfectus orator, satis habet dicere. At nostra temeritas etiam mores ei conabitur dare, et assignabit officia. Ita nec antecedentem consequi possumus, et longius eundum est, ut res feret. Probabilis tamen cupiditas honestorum, et vel[g] tutioris audaciæ est tentare, quibus paratior venia est.

I. Sit ergo nobis *orator*, quem instituimus[h], is, qui a M. Catone finitur, *vir bonus, dicendi peritus.* Verum id, quod ille posuit prius, etiam[i] ipsa natura potius ac majus est, utique *vir bonus.* Id non eo tantum, quod, si vis illa dicendi malitiam instruxerit, nihil sit publicis privatisque rebus perniciosius eloquentia[l]; sed nos quoque ipsi, qui pro virili parte conferre aliquid ad facultatem dicendi conati sumus, pessime mereamur de rebus humanis, si latroni comparemus hæc arma, non militi. Quid de nobis 2
loquor? Rerum ipsa natura in eo, quod[m] præcipue indulsisse[n] homini videtur, quoque nos a[o] ceteris animalibus separasse, non parens, sed noverca fuerit, si facultatem dicendi, sociam scelerum, adversam innocentiæ, hostem ve-

[f] sumus G. Jens. [g] *om.* G. Jens. [h] constituimus Jens. [i] et *id.*
[l] eloq. nosque ipsi G. Jens. [m] quo Jens. [n] indulsisset G. [o] *om.* G.

3. *cælum undique*] Præsidium ex hoc loco petitur Virgilio Æn. 5, 9, ubi quidam libri hanc lectionem habere dicuntur; alii, *maria undique, et undique cælum.* Si MSS. Virgilii repugnent huic lectioni, nolim Fabio solo auctore eam tueri. Potest enim ille memoria falsus esse, potest alium alterius locum respexisse: ut adeo non magis liceat Virgilium inde emendare, quam Ovidianum illud Trist. 1, 2, 23, *Nihil est nisi pontus et aër.*

4. *inhibetque remos*] Laudat de hac formula Burmannus Gronovium Obs. 4, 26, qui *remis* legendum censet, et persuadet, si recte locutus est Fabius; nec enim *remos inhibent* nautæ in hoc actu, sed *remis* agitandis contrario motu, *navem inhibent,* ne versus proram pergat, sed retro eat in puppim; vel, ut sic appellat, et statim solvendo parata sit; vel, ut paullatim retrocedat fuga honestiore; vel, ut impetum capiat denique. Sed copiosissime ista magnus vir, Gronovius.

I, 1. *a M. Catone*] Cujus finitionem invertebat Herennius Senecio in Regulum dicens, *Est vir malus, dicendi imperitus,* apud Plin. Ep. 4, 7, 5.

ritatis invenit. Mutos enim [p] naſci, et egere omni ratione ſatius fuiſſet, quam providentiæ munera in mu-
3 tuam perniciem convertere. Longius tendit hoc judicium meum. Neque enim tantum id dico, eum, qui ſit orator, *virum bonum eſſe oportere:* ſed ne futurum quidem oratorem, niſi virum bonum. Nam certe neque intelligentiam conceſſeris iis, qui, propoſita honeſtorum ac turpium via, pejorem ſequi malint [q]; neque prudentiam iis [r], qui in graviſſimas frequenter legum, ſemper vero malæ conſcientiæ, pœnas a ſemet ipſis improviſo rerum exitu
4 induantur. Quod ſi NEMINEM *malum* eſſe, *niſi ſtultum* eumdem, non modo a ſapientibus dicitur, ſed vulgo quoque ſemper eſt creditum: certe non fiet umquam ſtultus, orator. Adde quod ne ſtudio quidem operis pulcherrimi vacare mens, niſi omnibus vitiis libera, poteſt: primum quod in eodem pectore nullum eſt honeſtorum turpiumque conſortium: et cogitare optima ſimul ac deterrima non magis eſt unius animi, quam ejuſdem hominis bonum
5 eſſe ac malum. Tum illa quoque ex cauſſa, quod mentem tantæ rei intentam, vacare omnibus aliis, etiam culpa carentibus, curis oportet. Ita demum enim libera, ac tota, nulla diſtringente atque alio ducente cauſſa, ſpecta-
6 bit id ſolum, ad quod accingitur. Quod ſi agrorum [s] nimia cura, et ſolicitior rei familiaris diligentia, et venandi voluptas, et dati ſpectaculis dies, multum ſtudiis auferunt; (huic enim rei perit tempus, quodcumque alteri datur) quid putamus facturas cupiditatem, avaritiam, invidiam? quarum impotentiſſimæ cogitationes ſomnos
7 etiam ipſos, et illa per quietem viſa perturbant [t]. NIHIL eſt enim tam [u] occupatum, tam multiforme, tot ac tam variis affectibus conciſum atque laceratum, quam mala mens. Nam et cum inſidiatur, ſpe [v], curis, labore diſtringitur [x]: et jam, cum ſceleris compos fuerit, ſolicitudine, pœnitentia, pœnarum omnium exſpectatione torquetur. Quis inter hæc literis, aut ulli bonæ arti locus [z]? Non hercle magis, quam frugibus in [a] terra ſentibus ac rubis
8 occupata. Age, non ad perferendos ſtudiorum labores neceſſaria frugalitas? Quid ergo ex libidine ac [b] luxuria ſpei? Non præcipue acuit ad cupiditatem literarum amor laudis [c]? Num igitur malis eſſe laudem curæ putamus?

[p] etiam G. [q] malunt Jenſ. [r] cum in graviſſ. G. cum graviſſ. Jenſ. [s] corporum *de Regii conjectura quædam editi.* [t] perturbent Jenſ. [u] *om.* G. [v] præ G. Jenſ. [x] diſtinguitur G. [z] cultus Jenſ. [a] interea Jenſ. [b] aut *id.* [c] claudum G.

Jam hoc quis non videt, maximam partem orationis in tractatu æqui bonique consistere? Dicetne de his secundum debitam rerum dignitatem malus atque iniquus?
Denique, ut maximam partem quæstionis eximam[d], de- 9
mus id, quod nullo modo fieri potest, idem ingenii, studii, doctrinæ, pessimo atque optimo viro; uter melior dicetur orator? Nimirum qui homo quoque melior. Non igitur
umquam malus idem homo, et perfectus orator. Non 10
enim perfectum est[e] quidquam, quo melius est aliud. Sed, ne more Socraticorum nobismet ipsi[f] responsum finxisse videamur, sit aliquis adeo contra veritatem obstinatus, ut audeat dicere, eodem ingenio, studio, doctrina præditum, nihilo deteriorem futurum oratorem malum virum, quam bonum. Convincamus hujus quoque amen-
tiam. Nam hoc certe nemo dubitabit, omnem oratorem 11
id agere, ut judici, quæ proposita fuerint, vera et honesta videantur. Utrum igitur hoc facilius bonus vir persuadebit, an malus? Bonus quidem et dicet[g] sæpius vera at-
que honesta. Sed etiam si quando aliquo ductus officio 12
(quod accidere, ut mox docebimus, potest) falso hæc affirmare conabitur, majore cum fide necesse est audiatur. At malis hominibus ex contemtu[h] opinionis, et ignoran-
tia recti, nonnumquam excidit ipsa[i] simulatio. Inde im- 13
modeste proponunt, sine pudore affirmant. Sequitur in iis, quæ certum est effici non posse, deformis pertinacia, et irritus labor. Nam sicut in vita, ita in caussis quoque, spes improbas habent[l]. Frequenter autem accidit, ut his etiam vera dicentibus fides desit, videaturque talis ad-
vocatus, malæ caussæ argumentum[m]. Nunc de iis di- 14
cendum est, quæ mihi quasi conspiratione quadam vulgi reclamari videntur. *Orator ergo Demosthenes non fuit?* atqui malum virum accepimus. *Non Cicero?* atqui hujus quoque mores multi reprehenderunt. Quid agam? magna responsi invidia subeunda est, mitigandæ sunt prius

[d] eximiam Jens. [e] *om.* G. [f] ipsis Jens. [g] dicit G. [h] conceptu Jens. [i] illa G. [l] habet G. [m] augmentum Jens.

10. *more Socraticorum*] Cum enim tota illorum, nempe Platonis, Æschinis, Xenophontis philosophandi scribendique ratio insit in dialogis, in quibus auditor a doctore paullatim circumvenitur quasi et redigitur ad incitas; necesse est eas dari responsiones auditori, e quibus laquei deinde ad ipsum irretiendum componi possint.

12. *ex contemtu opinionis*] Quia parum pensi habent, quid alii homines de se existiment.

15 aures. Mihi enim nec *Demosthenes* tam gravi morum dignus videtur invidia, ut omnia, quæ in eum ab inimicis congesta sunt, credam; cum et pulcherrima ejus [n] in re-
16 publica consilia, et finem vitæ clarum legam [o]. Nec *Marco Tullio* defuisse video in ulla parte civis optimi voluntatem. Testimonio est actus [p] nobilissime consulatus; integerrime provincia administrata; et repudiatus vigintiviratus; et civilibus bellis, quæ in ætatem [q] ejus gravissima inciderunt, neque spe neque metu declinatus animus, quo minus optimis se partibus, id est, reipublicæ, junge-
17 ret. Parum fortis videtur quibusdam: quibus optime respondit ipse, *non se timidum in suscipiendis, sed in providendis periculis:* quod probavit morte quoque ipsa, quam
18 præstantissimo [r] suscepit animo. Quod si defuit his viris summa virtus: sic, quærentibus, An oratores fuerint? respondebo, quo modo Stoici, si interrogentur [s], an sapiens Zeno, an Cleanthes, an Chrysippus? [t] respondeant, Magnos quidem illos ac venerabiles, non tamen id, quod na-

[n] ejus reip. G. Jens. [o] virum G. [p] auctus G. [q] ætate G. Jens.
[r] præsentissimo *malit cum Francio Burmannus.* [s] interrogarentur G. Jens.
[t] qui *ins.* G. ipsi *ins.* Jens.

15. *tam gravi morum invidia*] Quam facit illi in Oratione contra Ctesiphontem, vel ipsum potius, Æschines. *Finem vitæ* Plutarchus in vita longiore, et speciosissime, quasi ex Macedonicis quibusdam Antipatri commentariis, enarrat auctor encomii Demosthenis, quod inter Lucianea habetur. Totum illud encomium maximum nobis et optimum virum describit.

16. *vigintiviratus*] Agro Campano dividundo; quam rem diligenter hoc ipso etiam loco advocato declaravit, Burmanno etiam laudante, Fabricius Hist. Cic. ad A. U. C. DCXCIV.

17. *non se timidum*] Bonane fide credis hoc Tullio? an potius aliquem dicis *hic, Quinctiliane, colorem?* At ego fateor, me plus fidei habere de se Ciceroni, cum apud Terentiam, cum apud Atticum, sua timiditate, sua vivendi cupiditate, omnia perdita esse queritur. Collecta mihi sunt, quando dubitare doctos etiam viros video, ea ipsius et aliorum testimonia, quibus nisi planum sit, quod alias scripsi, in philosophia, in tota vita, in ultimo ejus actu, timidum fuisse Ciceronem, (cujus summis virtutibus quam nihil ea re detractum cupiam, satis, puto, constat volentibus) non video, quæ fides historiæ esse possit. Sed ea hic promere et supra modum longum et importunum fuerit.

17. *morte quoque ipsa*] De qua Livius, *candidissimus omnium magnorum ingeniorum æstimator,* apud Senecam Suasor. 7, *Omnium adversorum nihil ut viro dignum erat tulit, præter mortem:* et de hoc tamen etiam disputatum inter historicos, (quod facile ita evenire potuit, cum pauci interessent) satis illa ipsa Senecæ suasoria indicat. Certe, quin ultimo vitæ tempore varia animi inconstantis, et inter desperationem atque spei alicujus reliquias misere fluctuantis signa dederit, si quis Plutarchum legit, non potest dubitare. Sed hæc peculiari, si modo, libello disputabuntur.

tura hominis summum habet, consecutos. Nam et Py- 19
thagoras [u], non *sapientem* se, ut [v] qui ante eum fuerunt, sed *studiosum sapientiæ* vocari voluit. Ego tamen secundum communem loquendi consuetudinem sæpe dixi, dicamque, *perfectum oratorem* esse Ciceronem, ut amicos et *bonos viros*, et *prudentissimos* dicimus vulgo, quorum nihil nisi perfecte sapienti datur. Sed cum proprie, et ad legem ipsam veritatis loquendum erit, eum quæram oratorem, quem et ille quærebat. Quamquam enim stetisse 20
ipsum in fastigio eloquentiæ fateor, ac vix, quid adjici potuerit [x], invenio, fortasse inventurus [z], quod [a] adhuc abscissurum putem fuisse, (nam fere sic docti judicaverunt, *plurimum in eo virtutum, nonnihil fuisse vitiorum:* et se ipse multa ex illa juvenili abundantia coercuisse testatur) tamen quando nec sapientis sibi nomen, minime sui contemtor, asseruit; et melius dicere, certe data longiore vita, et [b] ætate [c] ad componendum securiore, potuisset: non maligne crediderim, defuisse ei summam illam, ad quam nemo propius accessit. Et licebat, si aliter [d] senti- 21
rem, fortius id et liberius defendere. An vero M. Antonius *neminem a se visum eloquentem*, quod tanto minus erat, professus est; ipse etiam M. Tullius *quærit adhuc* [e] *eum*, et tantum imaginatur ac fingit; ego non audeam di-

[u] Pythagoram G. [v] et Jens. [x] poterit *id.* [z] *om.* G. [a] quid G. Jens. [b] *om.* Jens. [c] se G. [d] aliud Jens. [e] hunc G.

19. *Pythagoras*] Notissima historia vel ex Cic. Tusc. 5, 3, *Artem quidem se scire nullam, sed esse philosophum* &c.

20. *multa coercuisse testatur*] Bruto c. 91, de Molone, *Is dedit operam (si modo id consequi potuit) ut nimis redundantes nos, et superfluentes quadam dicendi impunitate et licentia, reprimeret, et quasi extra ripas diffluentes coerceret.*

21. *Et licebat, si aliter*] H. e. Si minus honorifice sentirem de Cicerone, licebat hodie, ubi insectatores ita multos habet, ubi regnatrix domus, ob partes, adhuc odit illius memoriam, fortius et liberius de illo dicere. An ita potius, quod propter perpetuam Ciceronis in hoc opere admirationem fere probabilius videtur; Licebat mihi, per Domitianum, si majus quid de Cicerone sentirem, fortius defendere, et ipsum pro perfecto undiquaque oratore laudare.

21. *M. Antonius*] Cic. Orat. 5, *M. Antonius—in eo libro quem unum reliquit, disertos ait se vidisse multos, eloquentem omnino neminem.* Legenda sunt etiam reliqua hujus loci admodum ad hanc rem accommodata: et sunt per totum librum sparsa talia, quibus indicet, se formam oratoris quærere, oratorem monstrare digito vel voce non posse: vel, ut ipse loquitur c. 2, perfectum illud quærit, quod neque oculis, neque *auribus, neque ullo sensu percipi potest; cogitatione tantum et mente complectimur*. Similia ex persona Crassi de Orat. 3, 22, sq.

cere, aliquid in hac, quæ ſupereſt, æternitate inveniri
22 poſſe, eo, quod fuerit, perfectius? Tranſeo illos, qui Ciceroni ac Demoſtheni ne in eloquentia quidem ſatis tribuunt: quamquam neque ipſi Ciceroni Demoſthenes videatur ſatis eſſe perfectus, quem *dormitare* interim dicit; nec Cicero Bruto Calvoque, qui certe compoſitionem illius etiam apud ipſum reprehendunt; nec Aſinio utrique, qui vitia orationis ejus etiam inimice pluribus in locis in-
23 ſequuntur[f]. Concedamus ſane (quod minime natura patiatur) repertum eſſe aliquem malum virum, ſumme diſertum: nihilo tamen minus oratorem eum negabo. Nam nec omnibus, qui fuerint[g] manu promti, viri fortis nomen conceſſerim, quia ſine virtute intelligi non poteſt
24 fortitudo. An ei, qui ad defendendas cauſſas advocatur, non eſt opus fide, quam nec cupiditas corrumpat, nec gratia avertat, nec metus frangat? ſed proditorem, transfugam, prævaricatorem donabimus oratoris illo ſacro nomine? Quod ſi mediocribus etiam patronis convenit hæc, quæ vulgo dicitur, *bonitas:* cur non orator ille, qui nondum fuit, ſed poteſt eſſe, tam ſit moribus, quam dicendi virtute

[f] conſeq. Jenſ. [g] fuerunt G.

21. *in hac æternitate*] Non abſurde ita argumentari licet: cum obſervata ſint ea incrementa artium ſucceſſione ſæculorum, quæ prædicere vel imaginari nemo facile auſus eſſet; credibile eſt, futuram etiam ætatem adjecturam aliquid illis, quæ ſumma nunc putantur. Quanquam cauſæ ſupervenire externæ poſſunt, quæ illum quaſi gradum et progreſſum impediant, ut v. g. perierat ex rebus eloquentia; et licet ad aliquam ſcribendi facultatem reditus factus ſit; neſcio, an ea, quæ proprie vocatur eloquentia et vis dicendi, unquam locum ſuum ſplendoremque ſit recuperatura: contra in phyſicis mathematiciſque artibus ille gradus factus eſt, ut admiraturi ſint, ſi redeant antiqui illi ingenioſiſſimi homines &c. Quod autem *æternitatem* Fabius appellat, a recepta tum ſentiendi inter gentiles tum loquendi ratione profectum eſt.

22. *Demoſthenes—dormitare*] Vid. quæ monemus ad 10, 1, 24. Utrum periit locus, ubi de Demoſthene hoc verbo uſus eſt? An Fabius, qui l. c. *dormitandi* verbo per occaſionem Homeri uſus fuerat, eoque complexus Demoſthenem, memoria labitur?

22. *Bruto Calvoque*] Dial. de Oratt. 18, *Legiſti utique et Calvi et Bruti ad Ciceronem miſſas epiſtolas, ex quibus facile eſt deprehendere, Calvum quidem Ciceroni viſum exſanguem et attritum, Brutum autem otioſum atque disjunctum: rurſumque Ciceronem a Calvo quidem male audiviſſe tanquam ſolutum et enervem; a Bruto autem, ut ipſius verbis utar, fractum atque elumbem. Si me interroges, omnes mihi* (Aper loquitur) *videntur verum dixiſſe.* Add. 12, 10, 12. ſq.

22. *Aſinio utrique*] Patri et filio, quorum hic *de comparatione patris et Ciceronis libros* edidit lectos Plinio epiſt. 7, 4, 4, et refutatos a Claudio Imp. teſte Sueton. c. 41. Add. Gell. 17, 1.

perfectus? Non enim forensem quamdam instituimus 25
operam, nec mercenariam vocem, nec (ut asperioribus
verbis parcamus) non inutilem sane litium advocatum,
quem denique *caussidicum* vulgo vocant; sed virum, cum
ingenii natura præstantem, tum vero tot pulcherrimas ar-
tes penitus mente complexum, datum tandem rebus hu-
manis, qualem nulla antea vetustas cognoverit, singula-
rem, perfectumque undique, optima[h] sentientem, optime-
que dicentem. In hoc quota pars erit, quod aut inno- 26
centes tuebitur, aut improborum scelera compescet, aut
in pecuniariis quæstionibus veritati contra calumniam
aderit[i]? Summus ille quidem in his quoque operibus
fuerit, sed in majoribus clarius elucebit, cum regenda se-
natus consilia, et popularis error ad meliora ducendus.
An non talem quemdam videtur finxisse Virgilius, quem 27
in seditione vulgi, jam faces et saxa jaculantis, moderato-
rem dedit[l]?

Tum pietate gravem ac meritis si forte virum quem
Conspexere, silent, arrectisque auribus adstant.

Habemus igitur ante omnia *virum bonum*, post hæc adje-
cit *dicendi peritum*,

Ille regit dictis animos, et pectora mulcet.

[m] Quid? non in bellis quoque idem ille vir, quem insti- 28
tuimus, si sit ad prælium miles cohortandus, ex mediis
sapientiæ præceptis orationem trahet? Nam quomodo
pugnam ineuntibus, tot simul metus laboris, doloris, po-
stremo mortis ipsius exciderint[n], nisi in eorum locum pie-
tas, et fortitudo, et honesti præsens[o] imago successerit?
Quæ certe melius persuadebit aliis, qui prius persuaserit 29
sibi. Prodit enim se, quamlibet[p] custodiatur, simula-
tio: nec umquam tanta fuerit eloquendi[q] facultas, ut
non titubet ac hæreat, quoties ab animo verba dissentiunt.
Vir autem malus aliud dicat[r] necesse est, quam sentit[s].
Bonos[t] numquam honestus sermo deficiet, numquam re- 30

[h] optime G. [i] addiderit Jens. [l] animi G. Jens. [m] Et *ins.* Jens.
[n] exciderent Jens. [o] patris Jens. *ex compendio* pris *et* pns. [p] quantum
libet G. *glossa.* [q] loquendi G. [r] dicit G. [s] sentiet Jens. [t] Bo-
nis *id.*

25. *forensem—operam*] Ut sæpissime apud rusticos meos ponuntur *operæ* pro hominibus vel mercede, vel servitutis necessitate opus facientibus.

27. *Tum pietate*] Æn. 1, 148.

rum optimarum (nam iidem etiam prudentes erunt) in-
ventio: quæ etiam si lenociniis destituta sit, satis tamen
natura sua ornatur: NEC quidquam non diserte, quod
31 honeste, dicitur. Quare, juventus, imo omnis ætas (NE-
QUE enim rectæ voluntati serum est tempus ullum) totis
mentibus huc tendamus, in hoc [u] elaboremus: forsan et
consummare contingat. Nam si natura non prohibet, et
esse virum bonum, et esse dicendi peritum: cur non ali-
quis etiam unus utrumque consequi possit? cur autem
32 non se quisque speret fore illum aliquem? Ad quod si
vires ingenii non suffecerint, tamen ad quem usque mo-
dum processerimus, meliores erimus ex utroque. Hoc
certe prorsus [x] eximatur animo, rerum pulcherrimam elo-
quentiam cum vitiis mentis posse misceri. Facultas di-
cendi, si in malos incidit, et ipsa judicanda est malum:
33 pejores enim illos facit, quibus contingit [z]. Videor mihi
audire quosdam (nec enim deerunt umquam, qui diserti
esse, quam boni, malint) illa dicentes: Quid ergo tantum
est artis in eloquentia? cur tu de coloribus, et difficilium
caussarum defensione [a], nonnihil etiam de confesso lo-
quutus es, nisi aliquando vis et facultas dicendi expugnat
ipsam veritatem? Bonus enim vir non agit nisi bonas
caussas: eas porro etiam sine doctrina satis per se tuetur
34 veritas ipsa. Quibus ego, cum [b] de meo primum opere
respondero, etiam pro boni viri officio, si quando eum ad
defensionem nocentium ratio duxerit [c], satisfaciam. Per-
tractare [d] enim, quo modo aut [e] pro falsis, aut etiam [f] pro
injustis aliquando dicatur, non est inutile, vel propter hoc
solum, ut ea facilius et deprehendamus, et refellamus:
quemadmodum remedia melius adhibebit, cui nota,
35 quæ nocent, fuerint. Neque enim Academici, cum in
utramque disserunt [g] partem, non secundum alteram [h] vi-
vunt: neque Carneades ille, qui Romæ audiente Censorio
Catone non minoribus viribus contra justitiam dicitur dis-
seruisse, quam pridie pro justitia dixerat, injustus ipse vir

[u] hac G. Jens. [x] procul exim. animorum pulch. *iid.* [z] contigit G.
[a] defensionibus G. [b] non G. [c] dixerit G. [d] Protractare Jens.
[e] etiam Jens. [f] *om.* G. Jens. [g] dixerunt Jens. [h] naturam G.

35. *Carneades ille*] Rem copiose narrat Plut. in Caton. maj. p. 639. H. Steph. Breviter Plinius 7, 30, s. 31, *Cato Censorius, in illa nobili trium sapientiæ procerum ab Athenis legatione, quam primum legatos eos censuit dimittendos: quoniam illo viro argumentante, quid veri esset haud facile discerni posset.*

fuit. Verum et, *virtus* quid sit, adversa ei *malitia* detegit: et *æquitas* fit ex *iniqui* contemplatione manifestior, et plurima contrariis probantur. Debent ergo oratori sic esse adversariorum nota consilia, ut hostium imperatori.
Verum et illud, quod prima propositione durum videtur, 36
potest afferre ratio, ut *vir bonus* in defensione caussæ velit auferre aliquando judici veritatem. Quod si quis a me proponi mirabitur, (quamquam non est hæc mea proprie sententia, sed eorum, quos gravissimos sapientiæ magistros ætas vetus credidit) sic judicet [k], pleraque esse, quæ non tam factis, quam caussis eorum, vel honesta fiant, vel turpia. Nam si *hominem occidere*, *sæpe* [l] *virtus*, *liberos necare*, 37
nonnumquam pulcherrimum est; asperiora quædam adhuc dictu, si communis utilitas exegerit, facere conceditur; ne hoc quidem nudum [m] est intuendum, qualem caussam vir bonus, sed etiam quare, et qua mente, defendat [n]. Ac primum concedant mihi omnes oportet, quod 38
Stoicorum quoque asperrimi confitentur, facturum aliquando virum bonum, ut mendacium dicat, et quidem nonnumquam levioribus caussis: ut in pueris ægrotantibus, utilitatis eorum gratia multa fingimus, multa non facturi promittimus: nedum si ab homine occidendo gras- 39
sator avertendus sit, aut hostis pro salute patriæ fallendus: ut hoc, quod alias in servis quoque reprehendendum est, sit alias in ipso sapiente laudandum. Id si constiterit, multa jam video posse evenire, propter quæ orator bene suscipiat tale caussæ genus, quale, remota ratione honesta, non suscepisset [o]. Nec hoc dico, quia severiores sequi 40
placet leges, pro patre, fratre, amico periclitantibus; tametsi [p] non mediocris hæsitatio est, hinc *justitiæ* proposita imagine, inde *pietatis*: non nihil dubii relinquamus. Sit aliquis insidiatus tyranno, atque ob id reus: utrumne salvum eum nollet [q] is, qui a nobis finitur, orator? an, si tuendum susceperit, non tam falsis defendet, quam qui apud judices malam caussam tuetur? Quid si quædam 41
bene facta damnaturus est judex, nisi ea non esse facta convicerimus [r]: non vel hoc modo servabit orator non in-

[k] judicent G. [l] sæpe virtus *om.* G. [m] nondum Jens. [n] defendit G. [o] recep. G. [p] tamen si med. G. [q] nolet G. Jens. [r] convinceremus G.

37. *liberos necare—pulcherrimum*] Ut in Junio Bruto Cos. ut in Manlio.

38. *ut mendacium dicat*] Quibus non contradicunt nisi in verbo, qui *mendacium* appellandum negant, cum bono consilio dissimulatur veritas, falsum dicitur.

nocentem modo, sed etiam[s] laudabilem civem? Quid si quædam justa natura, sed conditione temporum inutilia civitati sciemus: nonne utemur arte dicendi, bona qui-
42 dem, sed malis artibus simili? At hoc nemo dubitabit, quin[t], si nocentes mutari in bonam mentem aliquo modo possint, sicut posse interdum[u] conceditur, salvos esse eos magis e republica sit, quam puniri. Si liqueat igitur oratori, futurum bonum virum, cui[x] vera objicientur, non
43 id aget, ut salvus sit? Da nunc, ut crimine manifesto prematur dux bonus, et sine quo vincere honeste civitas non possit: nonne ei communis utilitas oratorem advocabit? Certe Fabricius Cornelium Rufinum[z], et alioqui malum civem, et sibi inimicum, tamen, quia utilem sciebat ducem, imminente bello palam consulem suffragio suo fecit: atque id[a] mirantibus quibusdam respondit, *A cive se spoliari malle, quam ab hoste venire.* Ita hic, si fuisset orator, non defendisset eumdem Rufinum[b] vel manifesti peculatus
44 reum? Multa dici possunt[c] similia, sed vel unum ex his quodlibet sufficit. Non enim hoc agimus, ut istud illi, quem formamus, viro sæpe sit faciendum: sed ut, si talis coegerit ratio, sit tamen vera finitio, *oratorem esse virum bonum, dicendi peritum.* Præcipere vero ac discere quomodo etiam probatione difficilia tractentur, necessarium[d]
45 est. Nam frequenter etiam optimæ caussæ similes sunt malis, et innocens reus multis veri similibus premitur: quo fit, ut eadem actionis ratione sit defendendus, qua, si nocens esset. Jam innumerabilia sunt bonis caussis malisque communia, *testes, literæ, suspiciones, opiniones.* Non aliter autem[e] veri similia, quam vera, et confirmantur, et refelluntur. Quapropter, ut res feret, flectetur[f] oratio, manente honesta voluntate.

II. Quando igitur orator est *vir bonus*, is autem citra virtutem intelligi non potest; virtus, etiamsi quosdam impetus ex natura sumit, tamen perficienda doctrina est: *mores* ante omnia oratori studiis erunt excolendi, atque

[s] *om.* Jens. [t] quando *id.* [u] *om.* G. [x] cum G. Jens. [z] Rufum, et aliquando mal. Jens. [a] admir. G. Jens. [b] Rufum Jens. [c] possent *id.* [d] necesse G. Jens. [e] *om.* G. [f] flectatur G.

43. *Fabricius Cornelium*] Cic. de Orat. 2, 66, *Cum C. Fabricio P. Cornelius, homo, ut existimabatur, avarus et furax, sed egregie fortis, et bonus imperator, gratias ageret, quod se homo inimicus consulem fecisset, bello præsertim magno et gravi:* Nihil est, quod mihi gratias agas, *inquit*, si malui compilari, quam venire. Narrat etiam Gellius 4, 8.

omnis honeſti juſtique diſciplina pertractanda, ſine qua
nemo nec vir bonus eſſe, nec dicendi peritus poteſt. Niſi 2
forte accedamus iis, qui natura conſtare mores, et nihil
adjuvari diſciplina putant: ſcilicet, ut ea quidem, quæ
manu fiunt, atque eorum etiam contemtiſſima, confitean-
tur egere doctoribus: virtutem vero, qua nihil homini,
quo ad deos immortales propius accederet[g], datum eſt,
obviam et illaboratam, tantum quia nati ſimus[i], habea-
mus. Abſtinens erit, qui id[l] ipſum, quid ſit abſtinentia, 3
ignorarit[m]? Et fortis, qui metus doloris, mortis, ſuperſti-
tionis, nulla ratione purgaverit? Et juſtus, qui æqui bo-
nique tractatum, qui leges, quæ natura ſunt omnibus da-
tæ, quæque propriæ populis et gentibus conſtitutæ, non
eruditiore[n] aliquo ſermone tractaverit? O quam iſtud pa-
rum putant, quibus tam[o] facile videtur! Sed hoc tranſeo, 4
de quo neminem, qui literas vel primis, ut aiunt, labris
deguſtarit, dubitaturum puto: ad illud ſequens revertar,
ne dicendi quidem ſatis peritum fore, qui non et naturæ
vim omnem penitus perſpexerit, et mores præceptis ac ra-
tione formarit. Neque enim fruſtra in tertio de Oratore 5
libro L. Craſſus cuncta, quæ *de æquo*, *juſto*, *vero*, *bono*,
deque iis, quæ ſunt contra poſita, dicuntur, propria eſſe
oratoris affirmat: ac philoſophos, cum ea dicendi viribus
tuentur, uti rhetorum armis, non ſuis. Idem tamen con-
fitetur, ea jam eſſe a philoſophia petenda, videlicet quia
magis hæc illi videtur in poſſeſſione earum rerum fuiſſe.
Hinc etiam illud eſt, quod Cicero pluribus libris et epi- 6
ſtolis teſtatur, dicendi facultatem ex intimis ſapientiæ[p]
fontibus fluere: ideoque aliquamdiu præceptores eoſdem
fuiſſe morum atque dicendi. Quapropter hæc exhortatio

[g] accedat Jenſ. [h] nacti *id.* [i] ſumus G. Jenſ. [l] id ipſum *om. iid.*
[m] ignoraret G. [n] eruditione Jenſ. [o] non Jenſ. [p] ſcientiæ G.

II, 2. *mores—nihil adjuvari diſciplina*] Eſt hæc antiqua illa quæſtio, εἰ διδακτὸν ἀρετή: de qua Plato in Menone et Protagora, Æſchines Socraticus dialogo hac inſcriptione, Max. Tyrius diſſ. 17. 21. 22. In primis autem huc pertinet, et graviter ſententiam Fabii confirmat aureus Plutarchi libellus Ὅτι διδακτὸν ἡ ἀρετή.

3. *Abſtinens—ignorarit?*] Sunt quidem homines vel natura, vel neceſſitate, vel conſuetudine abſtinentes, aut alia parte ſibi utiles, boni et commodi reipublicæ, qui hoc ipſum quid ſit? ignorant; præferendi (addetur enim et hoc) illis, ſi qui poſt acutiſſimas de virtute diſputationes, vivunt vitia. Sed virtus, quæ imputari poſſit, quæ præmium mereatur, proprie non eſt, niſi, quid? et cur faciat? intelligentis.

5. *in tertio de Oratore*] C. 19. 27. 31. quin toto paſſim opere.

mea non eo pertinet, ut esse oratorem philosophum velim, quando non alia vitæ secta longius a civilibus officiis, at-
7 que ab omni munere oratoris recessit. Nam quis philosophorum aut in judiciis frequens, aut clarus in concionibus fuit? Quis denique in ipsa, quam maxime plerique præcipiunt, reipublicæ administratione versatus est [q]? Atque ego illum, quem instituo [r], Romanum quemdam velim esse sapientem, qui non secretis disputationibus, sed rerum experimentis atque operibus, vere civilem virum
8 exhibeat. Sed quia deserta ab iis, qui se ad eloquentiam contulerunt, studia sapientiæ, non jam in actu suo atque in hac fori luce versantur, sed in porticus et gymnasia primum, mox in conventus scholarum recesserunt, id quod est oratori necessarium, nec a dicendi præceptoribus traditur, ab iis petere nimirum necesse est, apud quos remansit.
9 Evolvendi penitus auctores, qui de *virtute* præcipiunt, ut oratoris vita cum scientia divinarum rerum sit humanarumque conjuncta. Quæ ipsæ quanto majores ac pulchriores viderentur, si illas ii docerent, qui etiam eloqui præstantissime possent? Utinamque sit tempus umquam, quo perfectus aliquis (qualem optamus) orator hanc partem superbo nomine et vitiis quorumdam bona ejus corrumpentium invisam, vindicet sibi, ac, velut rebus repetitis, in
10 corpus eloquentiæ adducat. Quæ quidem cum sit in tres divisa partes, *naturalem*, *moralem*, *rationalem*: quæ [s] tandem non est cum oratoris opere conjuncta? Nam ut ordinem retro agamus, de ultima illa, quæ tota versatur in verbis, nemo dubitaverit, si et proprietates vocis cujusque nosse, et ambigua aperire, et perplexa discernere, et de falsis judicare, et colligere ac resolvere, quæ velis, oratoris
11 est. Quamquam ea non tam est minute atque concise in actionibus utendum, quam in disputationibus: quia non docere modo, sed movere etiam ac delectare audientes debet orator: ad quod impetu quoque et viribus ac decore est opus: UT vis amnium major est altis ripis, multoque gurgitis tractu fluentium, quam tenuis aquæ, et
12 objectu lapillorum resultantis. Et UT palæstrici doctores illos, quos *numeros* vocant, non idcirco discentibus tra-

[q] *om.* Jens. [r] institutum *id.* [s] qua *id.*

6. *oratorem philosophum*] Adulatur hic etiam Domitiano, *philosophos urbe Italiaque submoventi*, Sueton. c. 10.

8. *ab iis petere*] Totum hunc locum tractat etiam in procemio universi operis s. 16. sqq.

dunt, ut his omnibus ii, qui didicerint, in ipſo luctandi
certamine utantur, (plus enim pondere et firmitate et ſpi-
ritu agitur) ſed ut ſubſit copia illa, ex qua unum aut alte-
rum, cujus ſe occaſio dederit, efficiant: ita hæc pars dia- 13
lectica, ſive illam dicere malimus *diſputatricem*, ut eſt uti-
lis ſæpe et finitionibus, et comprehenſionibus, et ſeparan-
dis, quæ ſunt differentia, et reſolvenda ambiguitate, et
diſtinguendo, dividendo, illiciendo, implicando: ita ſi to-
tum ſibi vindicaverit in foro certamen, obſtabit meliori-
bus, et ſectas ad tenuitatem ſuam vires ipſa[t] ſubtilitate
conſumet. Itaque reperias quoſdam in diſputando mire 14
callidos, cum ab illa[u] cavillatione diſceſſerint, non magis
ſufficere in aliquo graviore actu, quam parva quædam ani-
malia, quæ in anguſtiis mobilia, campo deprehenduntur.
Jam quidem pars illa *moralis*, quæ dicitur *Ethice*, certe 15
tota oratori[x] eſt accommodata. Nam in tanta cauſſarum
(ut[z] ſuperioribus libris diximus) varietate, cum alia con-
jectura quærantur, alia finitionibus concludantur, alia jure
ſubmoveantur, vel transferantur, alia colligantur, vel ipſa
inter ſe concurrant, vel in diverſum ambiguitate ducan-
tur: nulla fere dici poteſt, cujus non parte in aliqua trac-
tatus æqui ac boni reperiatur[a]. Pleraſque vero eſſe quis 16
neſcit, quæ totæ in ſola qualitate conſiſtant? In conſiliis
vero quæ ratio ſuadendi eſt ab honeſti quæſtione ſepoſita?
Quid[b] illa etiam pars tertia, quæ *laudandi* ac *vituperandi*
officiis continetur? Nempe in tractatu recti pravique ver-
ſatur. An de *juſtitia*, *fortitudine*, *abſtinentia*, *temperantia*, 17
pietate, non plurima dicet orator? ſed ille vir bonus, qui
hæc non vocibus tantum ſibi nota atque nominibus, au-
rium tenus[c] in uſum linguæ perceperit, ſed qui virtutes ip-
ſas mente complexus, ita ſentiet, nec in cogitando ita labo-
rabit, ſed, quod ſciet, vere dicet. Cum ſit[d] autem omnis 18
generalis quæſtio ſpeciali potentior, quia univerſo pars
continetur, non utique accedit parti, quod univerſum eſt:
profecto nemo dubitabit, generales quæſtiones in illo
maxime ſtudiorum more verſatas. Jam vero cum ſint 19
multa propriis brevibuſque comprehenſionibus finienda,
unde etiam ſtatus cauſſarum dicitur *finitivus*: nonne ad id

[t] ipſam Jenſ. [u] vero G. Jenſ. [x] oratoris eſt. Nam *iid.* [z] in G.
[a] reperiantur Jenſ. [b] Quin *id.* [c] tenuis G. [d] *om.* G. Jenſ.

13. *illiciendo*] Quaſi in retia quædam: interrogationibus nempe, quæ nihil ad rem facere videntur, invitare et prolicere eum ad quædam reſponſa, quibus deinde implicetur.

quoque instrui ab iis, qui plus in hoc studii dederunt, oportet? Quid? non quæstio juris omnis, aut verborum proprietate, aut æqui disputatione, aut voluntatis conjectura continetur? quorum pars ad rationalem, pars ad
20 moralem tractatum redundat. Ergo natura permixta est omnibus istis oratio, quæ quidem oratio est vere. Nam ignara quidem hujusce doctrinæ loquacitas erret, necesse est, ut quæ vel nullos, vel falsos duces habeat. Pars vero *naturalis*, cum est ad exercitationem dicendi tanto ceteris uberior, quanto majore spiritu de divinis rebus, quam humanis loquendum est, tum illam etiam moralem, sine qua nulla esse (ut docuimus) oratio potest, totum complecti-
21 tur. Nam si regitur providentia mundus, administranda certe bonis viris erit respublica. Si divina nostris animis origo, tendendum ad virtutem: nec voluptatibus terreni corporis serviendum. An hæc[e] non frequenter tractabit orator? Jam *de auguriis, responsis, religione*[f] denique omni, de quibus maxima sæpe in senatu consilia versata sunt, non erit ei differendum, si quidem (ut nobis placet) futurus est vir civilis idem? Quæ denique intelligi saltem potest eloquentia hominis optima nescientis? Hæc si ratione manifesta non essent, exemplis tamen crederemus.
22 Siquidem et Periclem (cujus eloquentiæ, etiamsi nulla ad nos monumenta venerunt, vim tamen quamdam incredibilem cum historici, tum etiam[g], liberrimum genus hominum, comici veteres tradunt) Anaxagoræ physici constat auditorem fuisse: et Demosthenem, principem omnium
23 Græciæ oratorum, dedisse operam Platoni. Nam M. Tul-

[e] hoc Jens. [f] religioni G. religioneque Jens. [g] *om.* G.

21. *si regitur providentia*] Argumentandi ratio Stoica, qua utitur etiam 3, 5, 6. it. 5, 10, 89. Propositio hic est physica. In naturali enim philosophia quæritur, *Regaturne mundus providentia?* et argumentis ex ea petitis probatur validissime.

22. *comici veteres*] Vid. supra 2, 16, 19. et infra 12, 10, 65.

22. *Anaxagoræ — auditorem*] Plut. in Pericle p. m. 280. sq. Quem etiam impietatis reum defendit; quo respexit lepidissimus mortalis Lucianus in Timone c. 10, ubi Jupiter fractum sibi fulmen ait, cum peteret Anaxagoram, Ἐκείνου μὲν διήμαρτεν, (ὑπερέσχε γὰρ αὐτοῦ τὴν χεῖρα Περικλῆς) ὁ δὲ κεραυνὸς κ. τ. λ.

22. *Demosthenem—Platoni*] Plut. in vita maj. p. 1555, Ἕρμιππος δέ φησιν ἀδεσπότοις ὑπομνήμασιν ἐντυχεῖν, ἐν οἷς ἐγέγραπτο τὸν Δημοσθένη συνεσχολακέναι Πλάτωνι, καὶ πλεῖστον εἰς τοὺς λόγους ὠφελεῖσθαι.

23. *M. Tullius*] Orat. 3, *Fateor me oratorem, si modo sim, aut etiam quicunque sim, non ex rhetorum officinis, sed ex Academiæ spatiis exstitisse.—Omnis enim ubertas et quasi silva dicendi ducta ab illis est,*

lius, non tantum se debere scholis rhetorum, quantum Academiæ spatiis, frequenter ipse testatus est. Neque se tanta in eo umquam fudisset ubertas, si ingenium suum consepto fori, non ipsius rerum[h] naturæ finibus terminasset. Verum ex hoc alia mihi quæstio exoritur, quæ secta conferre plurimum eloquentiæ possit: quamquam ea non inter multas[i] potest esse contentio. Nam in primis 24
nos *Epicurus* a se ipse[l] dimittit, qui fugere omnem disciplinam navigatione quam[m] velocissima[n] jubet. Neque vero *Aristippus*, summum in voluptate corporis bonum ponens, ad hunc nos laborem adhortetur[o]. *Pyrrho* quidem quas in hoc opere partes habere potest, cui judices esse, apud quos verba faciat, et reum, pro quo loquatur, et senatum, in quo sit dicenda sententia, non liquebit? *Academiam* quidam[p] utilissimam credunt, quod mos in 25
utramque partem disserendi ad exercitationem forensium caussarum proxime accedat. Adjiciunt loco probationis, quod ea præstantissimos in eloquentia viros ediderit. *Peripatetici* studio quoque se quodam oratorio jactant. Nam theses dicere exercitationis gratia fere est ab his institutum. *Stoici*, sicut copiam nitoremque eloquentiæ fere 26
præceptoribus suis defuisse concedant, necesse est, ita nullos aut probare acrius, aut concludere subtilius contendunt. Sed hæc inter ipsos, qui velut sacramento rogati, vel etiam superstitione constricti, nefas ducunt a suscepta semel[q] persuasione discedere. Oratori vero nihil est necesse in cujusquam jurare leges. Majus enim est opus at- 27
que præstantius, ad quod ipse tendit, et cujus est velut candidatus, si quidem est futurus cum vitæ, tum etiam eloquentiæ laude perfectus. Quare in exemplum bene dicendi facundissimum quemque proponet sibi ad imitan-

[h] *om.* G. [i] multos Jens. [l] ipso G. [m] quasi G. [n] velocissime G. Jens. [o] hortetur Jens. [p] quidem *id.* [q] demum G.

24. *Epicurus a se dimittit*] *Qui neglexerit orationis ornamenta* Cic. de Fin. 1, 5, qui etiam Brut. 35, Epicureos *minime aptum ad dicendum genus* appellat.

24. *Pyrrho*] Artem vero impudenter negandi, et oppugnandi, quæ manifesta videntur aliis, nemo forte felicius docuerit: et sane multa suppeditabit in utramque partem disputare. amanti præsidia Sextus Empiricus.

25. *præstantissimos—viros*] Platonem primo ipsum, (quem audivisse modo dictum est Demosthenem) tum Carneadem, ipsumque Ciceronem.

25. *Peripatetici*] Quis enim vel de Oratoria arte melius scripsit Aristotele, aut Theophrasto locutus esse elegantius putatur?

dum: moribus vero formandis quam honestissima præcepta, rectissimamque ad virtutem viam deliget. Exercitatione quidem utetur omni, sed tamen erit plurimus in
28 maximis quibusque ac natura pulcherrimis [r]. Nam quæ potest materia reperiri ad graviter copioseque dicendum magis abundans, quam *de virtute, de republica, de providentia, de origine animorum, de amicitia?* Hæc sunt, quibus mens pariter atque oratio insurgant: *quæ vere* [s] *bona, quid mitiget metus, coerceat cupiditates, eximat nos opinioni-*
29 *bus vulgi, animumque* [t] *cælestem.* Neque ea solum, quæ talibus disciplinis continentur, sed magis etiam, quæ sunt tradita antiquitus, dicta, ac facta præclare, et nosse, et animo semper agitare conveniet. Quæ profecto nusquam plura majoraque, quam in nostræ civitatis monumentis re-
30 perientur. An fortitudinem, justitiam, fidem, continentiam, frugalitatem, contemtum doloris ac mortis, melius alii docebunt, quam Fabricii, Curii, Reguli, Decii, Mutii, aliique innumerabiles? Quantum enim Græci præceptis valent, tantum Romani (quod [u] est majus) exem-
31 plis. Tantumque non cognatis id [v] e rebus admoneri sciet, qui non modo proximum tempus, locumque præsentem intueri satis credat, sed omnem posteritatis memoriam, spatium vitæ honestæ, et curriculum laudis existimet. Hinc mihi ille justitiæ haustus bibat, hinc sumtam libertatem in caussis atque consiliis præstet. Neque erit perfectus orator, nisi qui honeste dicere et sciet, et audebit.

III. *Juris* quoque *civilis* necessaria huic viro *scientia* est, et morum ac religionum ejus reipublicæ, quam capesset. Nam qualis esse suasor in consiliis publicis privatisve poterit, tot rerum, quibus præcipue civitas continetur, ignarus? Quo autem modo patronum se caussarum non falso dixerit, qui, quod est in caussis potentissimum, sit ab al-

[r] pulcherrimus Jens. [s] vero *id.* [t] existiment *ins. Lugd.* 1528, 8, *ex conj. Asc.* probant *ins. conj. Passer. ap. Burm. cui etiam aliquid deesse vid.* [u] *inclusa vid. ex glossa.* [v] idem rebus G. sideribus Jens. tantum quod non cognatis sideribus admoneri, quin non *Obr. vid. not.*

31. *Tantumque non*] Locus si non corruptus plane, certe obscurus; quem si legas ut Gothæ est, sic forte interpreteris haud male. Futurus, quem hic fingimus, orator Romanus *tantum non* (h. e. prope) *cognatis rebus* gestis majorum suorum *idem* s. ad eandem rem *admoneri* se et impelli *sciet* atque sentiet, *qui*, vel si quis, *non modo proximum* &c. Cum enim videat superiorum superesse memoriam, idem sibi et suis rebus eventurum intelligit.

tero petiturus? pene non dissimilis iis, qui poetarum scripta pronuntiant. Nam quodammodo mandata per- 2
feret, et [x] ea, quæ sibi a judice credi postulaturus est, aliena fide dicet: et ipse litigantium auxiliator egebit auxilio. [y] Quod ut fieri nonnunquam minore incommodo possit, cum domi præcepta et composita, et sicut cetera, quæ in caussa sunt, in discendo cognita ad judicem perferet [z]: quid fiet in iis [a] quæstionibus, quæ subito inter ipsas actiones nasci solent? non deformiter respectet? et inter subsellia minores advocatos interroget? Potest autem [b] 3
satis diligenter accipere, quæ tum audiet, cum ei dicenda sunt? aut fortiter affirmare, aut ingenue [c] pro suis dicere? possit [d] in actionibus: quid fiet [e] in altercatione [f], ubi occurrendum continuo, nec libera ad discendum mora est? Quid? si forte peritus juris ille non aderit? Quid [g]? si quis non satis in ea re doctus, falsum aliquid subjecerit? Hoc enim est maximum ignorantiæ malum, quod credit eum scire, qui moneat. Neque ego sum nostri moris ig- 4
narus, oblitusve eorum, qui velut ad arculas sedent, et tela agentibus subministrant: neque idem Græcos quoque nescio factitasse, unde nomen his *pragmaticorum* datum est. Sed loquor de oratore, qui non clamorem modo suum caussis, sed omnia, quæ profutura sunt, debet. Ita- 5
que eum nec inutilem, si ad horam forte constiterit, ne-

[x] eaque Jens. [y] Quid? quod fieri *id.* [z] persert G. [a] *om.* G. Jens. [b] aut Jens. [c] possit *ins.* Jens. [d] *om. id.* [e] *om.* G. [f] altricatione G. *hic et sæpe supra.* [g] Quod si Jens.

III, 4. *ad arculas*] Telorum in curru militari, quibus inclamat ipse heros, ex Æn. 10, 333, *Suggere tela mihi*: quod bene observatum in Burmanniana.

4. *nomen—pragmaticorum*] Vid. 3, 6, 58.

5. *ad horam forte constiterit*] Nihil melius, certius quidem nihil novi iis, quæ Burmannus hic dedit; *Patronus ita debet posse consistere in judicio, ut ex tempore, et intra spatium quod clepsydra definit, ea dicat, quæ causa requirit.* Probat hanc sententiam etiam rogatus a me Ill. Gebaverus, non minor literarum nostrarum, quam juris quod docet, de quo respondet, gloria. Et tamen, fateor, scrupulum mihi injicit, non quidem *consistendi* verbum; illud enim de causæ dictione apud judices adhiberi vel Tertullianus satis me docuit, v. g. Apol. c. 4, pr. *Jam de causa innocentiæ consistam, nec tantum refutabo, quæ nobis objiciuntur, sed etiam in ipsos retorquebo*, qui objiciunt. Et c. 46, pr. *Constitimus adversus omnium criminum intentationem*: ibidemque συνωνύμως ponuntur, *Si de pudicitia provocemus, si de probitate defendam, si de modestia certem, si de animi æquitate congrediar, si de fide comparem*, (an *compaream*?) *si de simplicitate consistam*. De hoc igitur nullum mihi erat dubium. Neque negavero *ad horam* significare *ad clepsydram* illam judicia-

que in teſtationibus faciendis eſſe imperitum velim. Quis
enim potius præparabit ea, quæ, cum aget, eſſe in cauſſa
velit? Niſi forte imperatorem quis idoneum credit in
præliis quidem ſtrenuum et fortem, et omnium, quæ
pugna poſcit, artificem: ſed neque delectus agere, nec
copias contrahere atque inſtruere, nec proſpicere commeatus, nec locum capere caſtris ſcientem: prius eſt enim
6 certe parare bella, quam gerere. Atqui ſimillimus huic
ſit advocatus, ſi plura, quæ ad vincendum valent, aliis reliquerit: cum præſertim hoc, quod eſt maxime neceſſarium, non tam ſit arduum, quam procul intuentibus fortaſſe videatur. Namque omne jus, quod eſt *certum*, aut
ſcripto aut *moribus* conſtat: *dubium* æquitatis regula exa-
7 minandum eſt. Quæ ſcripta ſunt, aut poſita in more civitatis, nullam habent difficultatem, cognitionis ſunt
enim, non inventionis: at quæ conſultorum reſponſis explicantur, aut in verborum interpretatione ſunt poſita, aut
8 in [h] recti pravique diſcrimine. Vim cujuſque vocis intelligere, aut commune prudentium eſt, aut proprium
oratoris: æquitas optimo cuique notiſſima. Nos porro
et bonum virum, et prudentem in primis oratorem putamus: qui cum ſe ad id, quod eſt optimum natura, direxerit [i], non magnopere commovebitur [l], ſi quis ab eo conſultus diſſentiet [m], cum ipſis illis diverſas inter ſe opiniones tueri conceſſum ſit. Sed etiam ſi noſſe, quid [n] quiſque ſenſerit, volet, lectionis opus eſt, qua nihil eſt in ſtu-
9 diis minus laborioſum. Quod ſi plerique, deſperata facultate agendi, ad diſcendum jus declinaverunt, quam id

[h] *om.* Jenſ. [i] duxerit *id.* [l] conabitur G. [m] diſſentiat G.
[n] *om.* G.

riam. Verum illud me movet, quod non de opere proprio Oratoris vel Patroni hic ſermo eſt, ſed de ea opera, quam *forte* et obiter præſtare etiam vult Patronum Fabius; non de agenda cauſa apud judices, ſed de *præparandis, quæ* Patronus *in cauſa eſſe velit*; nempe vel apud prætorem ſive in jure, ubi conteſtanda lis eſt, vel *in teſtationibus faciendis*. Itaque arbitror, verbis, ad quæ iſta commentamur, intelligi *litis conteſtationem*, et quidquid ante illam agendum eſt juris ſui obtinendi cauſa, in quo ICto opus eſt cauto, ne plus petatur, ne actio difficilior pro faciliore inſtituatur &c. Hic, ſi forte intervenerit Patronus, optabile eſt, ut et ipſe juris in tantum peritus ſit, quo cavere clienti poſſit.

5. *in teſtationibus faciendis*] Vid. Bynckerſh. Obſſ. 3. 18. Nimirum hic generatim puto hoc intelligi; oratorem juris eatenus certe peritum eſſe debere, ut non ignoret, quibus ſolennibus cautionibusve opus ſit ad teſtes audiendos, eorumque dicta conſignanda, ut ea res fidem conſequatur et firmitatem.

9. *ad diſcendum jus declinaverunt*] Cicero pro Murena c. 13,

scire facile est oratori, quod discunt, qui sua quoque confessione oratores esse non possunt? Verum et M. Cato cum in dicendo præstantissimus, tum juris idem fuit peritissimus: et Scævolæ Servioque Sulpicio concessa est etiam facundiæ virtus. Et M. Tullius non modo inter agen- 10
dum numquam est destitutus scientia juris, sed etiam componere aliqua de eo cœperat: ut appareat, posse oratorem non discendo [o] tantum juri vacare, sed etiam docendo. Verum ea, quæ de moribus excolendis studioque 11
juris præcipimus [p], ne quis eo credat reprehendenda, quod multos cognovimus, qui tædio laboris, quem ferre tendentibus ad eloquentiam necesse est, confugerint ad hæc deverticula desidiæ: quorum alii se ad album ac rubricas transtulerunt, et formularii, vel, ut Cicero ait, *leguleii* quidam esse maluerunt, tamquam utiliora eligentes ea, quorum solam facilitatem sequebantur: alii pigritiæ arro- 12
gantioris, qui subito fronte conficta [q], immissaque barba, veluti despexissent oratoria præcepta, paullum aliquid sederunt in scholis philosophorum, ut deinde in publico tristes, domi dissoluti, captarent auctoritatem contemtu ceterorum. PHILOSOPHIA enim simulari potest, eloquentia non potest.

IV. In primis vero abundare debet orator *exemplorum copia*, cum veterum, tum etiam novorum, adeo ut non ea modo, quæ conscripta sunt historiis, aut sermonibus velut per manus tradita, quæque quotidie aguntur, debeat nosse; verum ne ea quidem, quæ sunt a clarioribus poetis ficta, negligere. Nam illa quidem priora [r], aut testimo- 2

[o] dicendo G. [p] præcepimus nonne quis Jens. nonne *etiam* G. [q] constructa i. b. v. depexuissent *J. Gebh. Crep.* 2, 9, p. 80, *et Gallæus. Quid si* constricta? [r] propria Jens.

Videntur plerique ICti *initio multo hoc maluisse* ut oratores fierent.) *Post, cum id assequi non potuissent, istuc potissimum sunt delapsi: ut aiunt in Græcis artificibus* &c.

11. *ad album et rubricas*] *Album* Prætoris, ut omnia inde edicta discerent, et in numerato haberent; *rubricas* autem ICtorum, quæ jam ea ætate hoc nomen habuisse, ex Persio 5, 90, et *Masuri rubrica*, apparet.

11. *leguleii*] De Orat. 1, 55, *Ita est tibi Jurisconsultus ipse per se nihil, nisi leguleius quidam cautus et acutus, præco actionum, cantor formularum, auceps syllabarum.*

12. *immissaque barba*] Confirmat hæc formula, et vicissim confirmatur his, quæ scripsimus in Add. ad Varr. R. R. 1, 31, 3. Nam ut ibi *vitis immittitur* pro eo, quod solennius est *submittitur* vel *summittitur*; ita hic *immissa* barba est, quæ alias *submissa*. Cæterum hic etiam peti invisos Domitiano philosophos, apparet.

niorum, aut etiam judicatorum obtinent locum: sed hæc quoque aut vetustatis fide tuta sunt, aut ab hominibus magnis præceptorum loco ficta creduntur. Sciat ergo quam plurima: unde etiam senibus auctoritas major est, quod plura nosse et vidisse creduntur: quod Homerus frequentissime testatur. Sed non est exspectanda ultima ætas, cum studia præstent, ut, quantum ad cognitionem pertinet rerum, etiam præteritis seculis vixisse videamur.

V. Hæc sunt, quæ me redditurum promiseram, *instrumenta*, non artis, ut quidam putaverunt, sed ipsius *oratoris*. Hæc arma habere ad manum, horum scientia debet esse succinctus, accedente verborum figurarumque facili copia, et inventionis ratione, et disponendi usu, et memoriæ firmitate [s], et actionis gratia. Sed plurimum ex his valet *animi præstantia*, quam nec metus frangat, nec acclamatio terreat, nec audientium auctoritas [t] ultra
2 debitam reverentiam tardet. Nam ut abominanda sunt contraria his vitia confidentiæ, temeritatis, improbitatis, arrogantiæ: ita citra constantiam, fiduciam, fortitudinem, nihil ars [u], nihil studium, nihil profectus ipse profuerit: ut si des arma timidis et imbellibus. Invitus mehercle dico, quoniam et aliter accipi potest, ipsam verecundiam, vitium quidem, sed amabile, et quæ virtutes facillime generet, esse interim [x] adversam, multisque in caussa fuisse, ut bona ingenii studiique in lucem non prolata, situ quo-
3 dam secreti consumerentur. Sciat autem, si quis hæc, forte minus adhuc peritus distinguendi vim cujusque verbi, leget, non probitatem a me reprehendi, sed verecundiam, quæ est timor quidam, reducens animum ab iis, quæ facienda sunt, unde confusio, et cœpti pœnitentia, et subitum silentium. Quis porro dubitet vitiis adscribere
4 affectum, propter quem facere honeste pudet? Neque ego rursus nolo eum, qui sit dicturus, et solicitum surgere, et colore [z] mutari, et periculum intelligere: quæ si non accident, etiam simulanda erunt. Sed intellectus hic sit operis, non metus: moveamurque, non concidamus. Optima est autem emendatio verecundiæ, *fiducia*: et quam-
5 libet imbecilla frons, magna *conscientia* sustinetur. Sunt et naturalia, ut supra dixi, quæ tamen et cura juvantur,

[s] firmate Jens. [t] auctoritatis *id.* [u] artes G. [x] inter adversa G. [z] colorem mutare Jens.

V, 5. *ut supra dixi*] Procem. *Trachallo* etiam tetigit 10, 1, 119. universi operis §. 26. sq. Illud de

instrumenta, *vox*, *latus* [a], *decor*: quæ quidem tantum valent, ut frequenter famam ingenii faciant. Habuit oratores ætas [b] noſtra copioſiores: ſed cum diceret, eminere inter æquales *Trachallus* [c] videbatur: ea corporis ſublimitas erat, is ardor oculorum, frontis auctoritas, geſtus præſtantia, vox quidem, non ut Cicero deſiderat, pene tragœdorum, ſed ſuper omnes, quos ego quidem audierim, tragœdos. Certe cum in baſilica Julia diceret primo tri- 6
bunali, quatuor autem judicia, ut moris eſt, cogerentur, atque omnia clamoribus fremerent, et auditum eum et intellectum, et, quod agentibus ceteris contumelioſiſſimum fuit, laudatum quoque ex quatuor tribunalibus memini. Sed hoc votum [d] eſt, et rara felicitas: quæ ſi non adſit, ſane ſufficiat, ab iis, quibus quis dicit, audiri. Talis eſſe debet orator, et hæc ſcire.

VI. Agendi autem initium ſine dubio ſecundum vires cujuſque ſumendum eſt. Neque ego annos definiam, cum *Demoſthenem* puerum admodum actiones pupillares [e] habuiſſe manifeſtum ſit; *Calvus*, *Cæſar*, *Pollio*, multum ante quæſtoriam omnes ætatem graviſſima judicia ſuſceperint [f]; prætextatos egiſſe quoſdam ſit traditum; *Cæſar Auguſtus* duodecim natus annos aviam pro Roſtris laudaverit [g]. Modus mihi videtur quidam tenendus, ut neque 2
præpropere [h] diſtringatur [i] immatura frons, et quidquid eſt illud adhuc acerbum proferatur. Nam inde et contemtus operis innaſcitur, et fundamenta jaciuntur impudentiæ, et (quod eſt ubique pernicioſiſſimum) prævenit vires fiducia. Nec rurſus differendum eſt tirocinium in ſenectutem. Nam quotidie metus creſcit, majuſque fit ſemper, quod 3
auſuri ſumus: et, dum deliberamus, quando incipiendum

[a] latera G. [b] *om.* G. [c] Trachulus G. Trachalus Jenſ. [d] notum Jenſ. [e] populares Jenſ. [f] ſuſceperunt *id.* [g] laudavit G. [h] propere G. Jenſ. [i] deſtringatur *leg. vid. Cupero Obſ.* 4, 5. *et probat merito Burm.*

5. *ut Cicero deſiderat*] Locus elegans de Orat. 1, 28, *In oratore acumen dialecticorum, ſententiæ philoſophorum, verba prope poetarum, memoria Juriſconſultorum, vox tragœdorum, geſtus pene ſummorum actorum eſt requirendus.*

6. *quatuor judicia*] Vid. 10, 3, 30. Hinc *quadruplex judicium* de quo Plinius junior aliquoties v. g. 1, 5, 4. 1, 18, 3. 6, 33, 2, ubi etiam numerum judicum in IV judiciis indicat CLXXX. Illud de *laudibus* et plauſu dicentium illuſtramus ad 6, 4, 6.

VI, 1. *Demoſthenem puerum*] Certe in procemio primæ contra Aphobum tutorem ſuum actionis ἄπειρον ſe ait ὄντα παντάπασι πραγμάτων διὰ τὴν ἡλικίαν.

1. *Auguſtus duodecim*] Sueton. c. 8, *Duodecimum annum agens aviam Juliam defunctam pro concione laudavit.*

sit, incipere jam serum est. Quare fructum studiorum viridem et adhuc dulcem promi decet, dum et venia et spes est, et paratus favor, et [l] audere non dedecet; et, si quid desit operi, supplet ætas; et, si qua sunt dicta juveniliter,
4 pro indole accipiuntur: ut totus ille Ciceronis pro [m] Sexto Roscio locus, *Quid enim tam commune, quam spiritus vivis, terra mortuis, mare fluctuantibus, litus ejectis?* Quæ cum sex et viginti natus annos, summis audientium clamoribus dixerit, deferbuisse [n] tempore, et annis liquata jam senior idem fatetur. Et hercle [o] quantumlibet secreta studia contulerint, est tamen proprius quidam fori profectus, alia lux, alia veri discriminis facies; PLUSque, si separes, usus sine doctrina, quam citra usum doctrina,
5 valeat. Ideoque nonnulli senes in schola facti stupent novitate, cum in judicia venerunt, et omnia suis exercitationibus similia desiderant. At illic et judex tacet, et adversarius obstrepit, et nihil temere dictum perit: et, si quid tibi ipse sumas, probandum est: et laboratam congestamque dierum ac noctium studio actionem aqua deficit: et, omisso magna semper flandi tumore, in quibusdam caussis loquendum est, quod illi diserti minime sci-
6 unt. Itaque nonnullos reperias [p], qui sibi eloquentiores videantur, quam ut caussas agant. Ceterum illum, quem juvenem, tenerisque adhuc viribus nitentem in forum deduximus, et incipere a quam maxime facili ac favorabili caussa velim, UT [q] catuli ferarum molliore præda saginantur: et non utique ab hoc initio continuare operam, et ingenio [r] adhuc alendo callum inducere; sed jam scientem, quid sit pugna, et in quam rem studendum sit, refici
7 atque renovari. Sic et tirocinii metum, dum facilius est audere, transierit, nec audendi facilitatem usque ad contemtum operis adduxerit. Usus est et hac ratione M. Tullius: et cum jam clarum meruisset inter patronos, qui tum erant, nomen, in Asiam navigavit, seque et aliis sine

[l] *om.* G. [m] *om.* G. [n] deseruisse G. [o] equidem G. [p] reperies G. Jens. [q] uti Jens. [r] ingenium G.

4. *Ciceronis locus*] Pro S. Rosc. c. 26. De hoc ipso loco ipse in Orat. c. 30, *Quantis illa clamoribus adolescentuli diximus de supplicio parricidarum? quæ nequaquam satis deferbuisse post aliquanto sentire cœpimus.* Illud *annis liquata* de suo addit Fabius; eademque docere potest, *liquare vina* apud Horatium esse, cum, post fervorem, liquidum vel coli ope, vel defundendo, redditur.

7. *Usus est—Tullius*] Quod ipse narrat Bruto c. 91.

dubio eloquentiæ ac ſapientiæ magiſtris, ſed præcipue tamen Apollonio Moloni, quem Romæ quoque audierat, Rhodi rurſus[s] formandum ac velut recoquendum dedit. Tum dignum operæ pretium venit, cum inter ſe congruunt præcepta et experimenta.

VII. Cum[t] ſatis in omne certamen virium fecerit, prima ei cura in ſuſcipiendis cauſſis erit: in quibus defendere quidem reos profecto, quam facere, vir bonus mallet[u]: non tamen ita nomen ipſum accuſatoris horrebit, ut nullo neque publico neque privato duci poſſit officio, ut aliquem ad reddendam rationem vitæ vocet. Nam et leges ipſæ nihil valeant[v], niſi actoris idonea voce munitæ: et, si pœnas ſcelerum expetere fas non eſt, prope eſt, ut ſcelera ipſa permiſſa ſint: et licentiam malis dari, certe contra bonos eſt. Quare neque ſociorum querelas, nec 2
amici vel propinqui necem[x], nec erupturas in rempublicam conſpirationes inultas patietur orator: non pœnæ nocentium cupidus, ſed emendandi vitia, corrigendique mores. Nam qui ratione traduci ad meliora non poſſunt, ſolo metu continentur. Itaque, ut accuſatoriam vitam 3
vivere et ad deferendos[z] reos præmio duci proximum latrocinio eſt; ita peſtem inteſtinam propulſare, cum propugnatoribus patriæ comparandum. Ideoque principes in republica viri non detrectaverunt[a] hanc officii partem: creditique ſunt etiam clari juvenes, obſidem reipublicæ dare malorum civium accuſationem, quia nec odiſſe improbos, nec ſimultates provocare, niſi ex fiducia bonæ mentis videbantur. Idque cum ab Hortenſio, Lucullis[b], 4
Sulpicio, Cicerone, Cæſare, plurimis aliis, tum ab utroque Catone factum eſt: quorum alter appellatus eſt *ſapiens*, alter niſi creditur fuiſſe, vix ſcio, cui reliquerit hujus nominis locum. Neque[c] defendet[d] omnes orator,

[s] reſponſum reform. G. [t] Quam Jenſ. *ex* Quum. [u] *Quid ſi* malet *vel* malit? [v] valent Jenſ. [x] neceſſe G. *quia interdum* nece. [z] defendendos reos primo Jenſ. [a] detract. G. Jenſ. [b] Lucillis G. Lucullo Jenſ. [c] *Sic codex ap. Turnebiunum interpr. Sic malunt Gallæus, Rollinus, Burm.* Namque *adhuc editum.* [d] defendat Jenſ.

VII, 3. *clari juvenes*] Vid. ad 5, 13, 3, et add. Dial. de Oratt. ſ. de cauſis corr. eloquent. c. 34.

4. *Neque defendet omnes*] Nihil certius mihi hac lectione videbatur. Vir bonus accuſat etiam aliquando, ſi ſit e re publica. Num inferre poteſt, poſtquam iſta dixit, Fabius, *Namque defendet omnes?* Si quidem mente conſtitit, et, quid ſcriberet, cogitavit, ſic dare non potuit. Sed ita contexuit orationem, *Vir bonus accuſat aliquando: neque defendet omnes*; (pro hoc enim poni

idemque PORTUM illum eloquentiæ fuæ falutarem non
etiam piratis patefaciet, duceturque in advocationem ma-
5 xime cauffa. Quoniam tamen omnes, qui non improbe
litigabunt, quorum certe bona[e] pars eft, fuftinere non
poteft unus, aliquid etiam commendantium[f] perfonis da-
bit, et ipforum, qui judicio decernent, ut[g] optimi cujuf-
que voluntate moveatur; namque hos et amiciffimos vir
6 bonus habebit[h]. Submovendum vero eft utrumque am-
bitus genus, vel potentibus contra humiles venditandi
operam fuam; vel illud etiam jactantius, minores, utique
contra dignitatem, attollendi. Non enim fortuna cauffas
vel juftas vel improbas facit. Neque vero pudor obftet,
quo minus fufceptam, cum melior videretur, litem, co-
nita inter dicendum[i] iniquitate, dimittat[k], cum prius li-
7 tigatori dixerit verum. Nam et in hoc maximum, fi æqui
judices fumus, beneficium eft, ut non fallamus vana fpe
litigantem. Neque eft[l] dignus opera patroni, qui non
utitur confilio. . Et certe non convenit ei, quem oratorem
effe volumus, injufta tueri fcientem. Nam fi ex illis,
quas fupra diximus, cauffis[m] falfum tuebitur, erit tamen
honeftum, quod ipfe faciet. Gratifne ei femper agendum
8 fit, tractari poteft. Quod ex prima[n] ftatim fronte dijudi-
care, imprudentium eft. Nam quis ignorat, quin id lon-
ge fit honeftiffimum, ac liberalibus difciplinis, et illo,
quem exigimus, animo digniffimum, non vendere ope-
ram, nec elevare tanti beneficii auctoritatem? cum plera-

[e] *om.* G. Jenf. [f] commendatum G. [g] aut Jenf. [h] habet G.
[i] difceptandum G. difcendum Jenf. *et plur. ap. Burm.* [k] dimittas G.
[l] enim G. Jenf. [m] *om.* Jenf. [n] primo G.

omnis, vix opus eft dictu). *Namque* et *neque* quam facile mifceantur, notum eft.

6. *contra dignitatem*] Vel, ut hodie loquuntur, contra merita caufæ. *Dignitatem* ita poni, vel fola illa definitio Juftitiæ docet, apud Cic. de Inv. 2, 53, quod *fuam cuique tribuat dignitatem*. It. pro Muren. c. 9, *Ad confulatum adipifcendum multo plus adfert dignitatis, rei militaris quam juris civilis gloria*.

6. *inter dicendum*] Blandiebatur nobis Jenfoniana lectio *inter difcendum:* tum enim vel maxime æquitas vel iniquitas videtur cognofci. Sed mox collegi me, cum de *fufcepta* jam caufa fermo fit, quod nemo nifi levis ante facit, quam eam didicerit. Deinde quis pudor obftare poteft eo tempore, cum adhuc cum folo litigatore negotium eft, caufam fuam docente? Itaque fine dubitatione jam præfero *inter dicendum*; vel fi quid in vulgata lectione mutandum fit, Gothanum fequar, *inter difceptandum*. *Inter dicendum* nempe, *inter difceptandum*, nonnunquam emergunt atque apparent, quæ diffimulaverat litigator. Hic patroni ejufdemque boni viri eft, obfequi Horatiano monito, *Quem fua culpa premet, deceptus omitte tueri*.

que hoc ipſo poſſint videri vilia, quod pretium habent. Cæcis hoc, ut aiunt, ſatis clarum [o] eſt: nec quiſquam, qui 9 ſufficientia ſibi (modica autem hæc ſunt) poſſidebit, hunc quæſtum ſine crimine ſordium fecerit. At ſi res familiaris amplius aliquid ad uſus neceſſarios exiget, ſecundum omnes ſapientium leges patietur ſibi gratiam referri; cum et Socrati collatum ſit ad victum; et Zeno, Cleanthes, Chryſippus mercedes a diſcipulis acceptaverint. Ne- 10 que enim video, quæ juſtior acquirendi ratio, quam ex honeſtiſſimo labore, et ab iis, de quibus optime meruerint, quique, ſi nihil invicem præſtent, indigni fuerint defenſione. Quod quidem [p] non juſtum modo, ſed neceſſarium etiam eſt; cum hæc ipſa opera, tempuſque omne, alienis negotiis datum, facultatem aliter acquirendi recidant. Sed tum quoque tenendus eſt modus: ac pluri- 11 mum refert, et *a quo* accipiat, et *quantum*, et *quouſque* [q]. Paciſcendi quidem ille piraticus mos, et imponentium periculis pretia procul abominanda negotiatio, etiam [r] a mediocriter improbis aberit; cum præſertim bonos homines bonaſque cauſſas tuenti non ſit metuendus ingratus, qui ſi futurus, malo tamen ille peccet. Nihil ergo acquirere 12 volet orator ultra [s], quam ſatis erit [t]: ac ne pauper quidem tamquam mercedem accipiet, ſed mutua benevolentia utetur, cum ſciat [u] ſe tanto plus præſtitiſſe: quia nec venire hoc beneficium oportet, nec perire. Denique ut gratus ſit, ad eum magis pertinet, qui debet.

VIII. Proxima *diſcendæ cauſſæ ratio*, quod eſt orationis [x] fundamentum. Neque enim quiſquam tam ingenio tenui reperitur [z], qui, cum omnia, quæ ſunt in cauſſa, diligenter cognoverit, ad docendum certe judicem non ſufficiat. Sed ejus rei pauciſſimis cura eſt. Nam ut ta- 2 ceam de negligentibus, quorum nihil refert, ubi litium cardo vertatur, dum ſint, quæ [a] vel extra cauſſam ex per-

[o] *om.* Jenſ. [p] quidam G. [q] quotiſque Jenſ. [r] eſſe G. [s] utraque Jenſ. [t] eſt G. [u] ſciet G. [x] oratoris Jenſ. [z] reperietur G. *et al. ap. Burm.* [a] qui G.

9. *Socrati collatum*] Gratis ille quidem docebat, et verſabatur, quibuſcum viſum eſſet, quod gloriatur in Memorab. 1, 6: et in ipſa Apologia, ὅτι δῶρα, inquit, ὅτι μισθὸν δέχομαι. Nec obſtat, puto, quod de illo narrat apud Laertium Diogenem 2, 20, Ariſtoxenus, eum χρηματίσασθαι κ. τ. λ. Sive enim recte Menagius de fœnebri pecunia interpretatus eſt, ſive τιθέναι refertur ad ſtatuas, quas prima ætate poſuerit; huc nihil pertinet. Poteſt interim fieri, ut vel Ariſtoxenus, vel alius veterum ea de Socrate, quæ hic narrantur, memoriæ prodiderit.

sonis aut communi tractatu locorum occasionem clamandi largiantur; aliquos et ambitio pervertit, qui partim tamquam occupati, semperque aliud[b] habentes, quod ante agendum sit, pridie ad se venire litigatorem, aut eodem matutino jubent: nonnumquam etiam inter ipsa subsellia
3 didicisse se gloriantur: partim jactantia ingenii, ut res cito accepisse videantur, tenere se et intelligere prius pene, quam audiant, mentiti, cum multa et diserte, summisque clamoribus, quæ neque ad judicem, neque ad litigatorem pertineant[c], decantaverunt, bene sudantes bene-
4 que comitati per forum reducuntur[d]. Ne illas quidem tulerim delicias eorum, qui doceri amicos suos jubent: quamquam minus mali est, si illi saltem recte discant, recteque doceant. Sed quis discet tam bene, quam patronus? Quomodo autem sequester ille et media litium manus, et quidam interpres, impendet æquo animo labo-
5 rem in alienas actiones, cum dicturus ipse[e] non sit? Pessimæ vero consuetudinis, libellis esse contentum, quos componit aut litigator, qui confugit ad patronum, quia liti ipse non sufficit; aut aliquis ex eo genere advocatorum, qui se non posse agere confitentur, deinde faciunt id, quod est in agendo difficillimum. Nam qui judicare, quid *dicendum*, quid *dissimulandum*, quid *declinandum, mutandumve, fingendum* etiam sit[f], potest, cur non sit orator, quando, quod difficilius est, facit? Hi porro non tantum
6 nocerent, si omnia scriberent, uti gesta sunt. Nunc consilium et colores adjiciunt, et aliqua pejora veris, quæ plerique cum acceperunt, immutare[g] nefas habent, et velut themata in scholis posita custodiunt. Deinde deprehenduntur, et caussam, quam discere ex suis litigatori-
7 bus noluerunt, ex adversariis discunt. Liberum igitur demus ante omnia iis, quorum negotium erit, *tempus* ac *locum*: exhortemurque ultro, ut omnia quamlibet verbose, et, unde volent, repetito[h] tempore exponant. Non enim tam obest audire supervacua, quam ignorare neces-
8 saria. Frequenter autem et vulnus et remedium in iis

[b] aliquid G. [c] pertinent, decantaverint Jens. [d] reducantur Jens. [e] vere G. [f] si Jens. [g] mutare *id.* [h] repetita temp. exponat *id.*

VIII, 5. *deinde faciunt*] Suavitatem orationi conciliat usus hujus adverbii, quod Græco εἶτα respondet, quo illi utuntur, cum absurdam et insperatam consequentiam proponere volunt.

6. *deprehenduntur*] Ut mus in decipula, hærent, ubi expedire se non possint. Sic utitur verbo 1, 8, 21.

orator inveniet, quæ litigatori in neutram partem habere momentum videbantur. Nec tanta sit acturo memoriæ fiducia, ut subscribere audita pigeat. Nec semel audisse sit satis: cogendus eadem iterum ac sæpius dicere[i] litigator; non solum quia effugere aliqua prima expositione potuerunt, præsertim hominem (quod sæpe evenit) imperitum; sed etiam, ut sciamus, an eadem dicat. Plurimi 9
enim mentiuntur, et, tamquam non doceant caussam, sed agant, non ut cum patrono, sed ut[l] cum judice loquuntur[m]. Quapropter numquam satis credendum est, sed agitandus omnibus modis, et turbandus, et evocandus[n]. Nam UT medicis non apparentia modo vitia curanda sunt, 10
sed etiam invenienda, quæ latent, sæpe ipsis ea, qui sanandi sunt, occulentibus; ita advocatus plura, quam ostenduntur, aspiciat. Nam cum satis in audiendo patientiæ impenderit, in aliam rursus ei personam transeundum est, agendusque adversarius, proponendum, quidquid omnino[o] excogitari contra potest, quidquid recipit in ejusmodi disceptatione natura. Interrogandus quam infestissime, ac premendus. Nam, dum omnia quærimus, ali- 11
quando ad verum, ubi minime exspectavimus, pervenimus. In summa, optimus est in discendo[p] patronus incredulus. Promittit[q] enim litigator omnia, testem populum, paratissimas consignationes, ipsum denique adversarium quædam non negaturum. Ideoque opus est intueri 12
omne litis instrumentum: quod videre non est satis, perlegendum erit. Nam frequentissime aut non sunt omnino, quæ[r] promittebantur, aut minus continent[s], aut cum alio aliquo nocituro[t] permixta sunt, aut nimia sunt, et fidem hoc ipso detractura, quod non habent modum. Denique linum ruptum, aut turbatam[u] ceram, aut sine 13

[i] dicam *id.* [l] *om.* G. Jens. [m] loquantur *iid.* [n] *Vid. leg.* avocandus. [o] animo G. [p] *Sic* Jens. *et Voss.* 1. dicendo *al. et sæpe confunduntur, ut mox ad not.* c. [q] Permittit Jens. [r] aut G. [s] continet G. [t] nocitura Jens. [u] turbata cera G. Jens. *Nostram lectionem probat Salmas. de Modo Usur.* p. 451, *Edit. Lugdun. Batav.* 1639.

9. *evocandus*] Non damno conjecturam supra positam, *avocandus:* pertinet enim ad prudentiam oratoris *avocare* paullum ad alia intentionem litigatoris, ut cum non sentiat quid agatur, si mentitus sit, tanto deprehendatur facilius. Sed neque *evocandus* damnaverim: potest enim significare, eliciendum ab illo quavis arte verum, et latentia etiam educenda.

12. *quod non habent modum*] Hoc est illud quod vulgo aiunt, nihil probare, si quis probet nimium.

13. *linum ruptum*] Adscribamus hic etiam locum classicum Paulli sent. 5, 25, 5, *Amplissimus ordo decrevit, eas tabulas, quæ publici vel*

agnitione[x] signa frequenter invenies: quæ, nisi[z] domi excusseris, in foro inopinata decipient: plusque nocebunt destituta, quam non promissa nocuissent. Multa etiam, quæ litigator nihil ad caussam pertinere crediderit, patronus eruet[a], modo per omnes, quos tradidimus[b], argu-
14 mentorum locos eat: quos ut circumspectare in agendo, et attentare singulos minime convenit, propter quas diximus caussas; ita in discendo[c] rimari necessarium est, quæ *personæ*, quæ *tempora*, quæ[d] *loca*, *instituta*, *instrumenta*, ceteraque[e], ex quibus non tantum illud, quod est artificiale probationis genus, colligi possit, sed qui metuendi testes, quo modo sint refellendi. Nam plurimum refert, invidia reus, an[f] odio, an contemtu laboret: quorum fere pars prima superiores, proxima pares, tertia humiliores premit.
15 Sic caussam perscrutatus, propositis ante oculos[g] omnibus, quæ prosint, noceantve, tertiam deinceps[h] personam induat judicis, fingatque apud se agi caussam, et, quod ipsum movisset de eadem re pronuntiaturum, id potentissimum, apud quemcumque agetur[i], existimet: et sic eum raro fallet eventus, aut culpa judicis erit.

IX. Quæ sint[l] in agendo servanda, toto fere opere exsecuti sumus: pauca tamen propria hujus loci, quæ non tam dicendi arte, quam officiis agendi continentur, attingam. Ante omnia, ne, quod plerisque accidit, ab utilitate eum
2 caussæ præsentis cupido laudis abducat. Nam UT gerentibus bella non semper exercitus per plana et amœna ducendus est, sed adeundi plerumque asperi colles, expugnandæ civitates, quamlibet[m] præcisis impositæ rupibus[n],

[x] agnitiore G. agnitore *Salm. l. c. quod probo.* [z] ni G. [a] seruet G. [b] tradimus Jens. [c] dicendo G. [d] et G. [e] cetera G. Jens. [f] ac Jens. [g] oculis G. Jens. *Nimirum* ante *pro adverbio habuere.* [h] deinde Jens. [i] agitur G. [l] sunt Jens. [m] quantum libet G. [n] montibus G. Jens.

privati contractus scripturam continent, adhibitis testibus ita signari, ut in summa marginis ad mediam partem perforatæ, triplici lino constringantur, atque impositum (quid si impositæ?) *supra linum ceræ signa imprimantur, ut exteriores scripturæ fidem interiori servent. Aliter tabulæ prolatæ nihil momenti habent.* (Edit. Lugdun. Batav. 1671. 8.) Vid. plena manu ista illustrantes viros doctos ad illa Sueton. Neron. c. 17, *Adversus falsarios tunc primum repertum, ne tabulæ nisi pertusæ, ac ter lino per foramina trajecto, obsignarentur.*

13. *turbatam ceram*] Exemplum elegans apud Cic. Verr. 2, 76, *Cum jam in manibus tabulas haberemus, repente aspicimus lituras ejusmodi, quasi quædam vulnera tabellarum recentia. Statim suspicione offensi, ad ea ipsa nomina oculos animumque transtulimus* &c. legendus enim totus locus.

14. *quas diximus*] Supra 5, 10, 122. sq. Add. Cic. de Orat. 2, 34.

aut operum mole difficiles; ita oratio gaudebit quidem
occasione latius [o] decurrendi, et æquo congressa campo
totas vires populariter explicabit: at si juris anfractus, 3
aut eruendæ veritatis latebras adire cogetur, non obequi-
tabit, nec illis vibrantibus concitatisque sententiis velut
missilibus utetur; sed operibus, et cuniculis, et insidiis,
et occultis artibus rem geret. Quæ † omnia non, dum 4
fiunt [p], laudantur, sed cum facta sunt: unde etiam mi-
nus [q] cupidis opinionis plus fructus venit. Nam ‡ cum
illa dicendi vitiosa jactatio inter plausores suos detonuit,
resurgit veræ [r] virtutis fortior fama: nec judices, a quo
sint moti, dissimulant, et doctis creditur; nec est oratio-
nis vera laus, nisi cum finita est. Veteribus quidem etiam 5
dissimulare eloquentiam fuit moris: idque M. Antonius
præcipit, quo plus dicentibus fidei, minusque suspectæ
advocatorum insidiæ forent. Sed illa dissimulari, quæ
tum erat, potuit: nondum enim tantum dicendi lumen
accesserat, ut etiam per obstantia [s] erumperet. Quare ar-
tes quidem et consilia lateant, et quidquid, si [t] deprehen-
ditur, perit. Hac tenus eloquentia secretum habet. *Ver-* 6
borum quidem *delectus*, *gravitas sententiarum*, *figurarum*
elegantia, aut non sunt, aut apparent: sed vel propter hoc
ipsum ostentanda non sunt, quod apparent: aut si unum
e duobus eligendum, caussa potius laudetur, quam patro-
nus. Finem tamen hunc præstabit orator, ut videatur

[o] lætius G. † Sed Kapp. [p] fuit G. [q] *Sic* G. cupidissimis Jens. cupidis minus *al.* ‡ unde illa dic. Kapp. [r] vera et Jens. [s] obstantiam G. [t] sic G.

IX, 4. *minus cupidis opinionis*] Cave ne ad *minus* adjungas nomen *opinionis*, qua re sententiam turbaveris. Sed qui *minus cupidi* sunt alienæ de se opinionis, illis *plus fructus venit.* Ut pecuniam, sic famam negligere in loco sapientis est.

5. *M. Antonius*] Qui *probabiliorem hoc populo orationem fore censebat suam, si omnino didicisse nunquam putaretur* &c. Cic. de Orat. 2, 1, ubi similia de Crasso. Præceptum Antonii forte in eo libro fuit, quem de eloquentia scriptum ab eo constat ex Cic. Orat. 5.

6. *caussa—quam patronus*] Nimirum a judice, qui sit dominus rei. Finis enim patroni hic est, causam probare judici. Alia ratio est, ubi de ingenio tantum contenditur, de causa aliunde constat. Sicut v. g. cum in Regicidio Anglicano causa laudaretur Salmasii, patronus autem Miltonus; nemo est, puto, quin Miltonum se malit, hac quidem parte esse, quam Salmasium. Et potest causa ita desperata esse, ut ipsa placere nullo modo possit, possit vis et ingenium patroni tamen interim probari. Nimirum illud agit omni studio Fabius, ne quid aliud tirones fori spectent, quam victoriam: et vitium ætatis suæ dum reprimere studet, aliquantum ipse τῷ ἀμέτρῳ τῆς ἀνθολκῆς videtur abripi.

optimam caussam optime egisse. Illud certum erit, ne-
minem pejus agere, quam qui displicente caussa placet:
7 necesse est enim, extra caussam sit, quod placet. Nec
illo [u] fastidio laborabit orator, non agendi caussas minores,
tamquam [x] infra eum sint, aut detractura sit opinioni mi-
nus liberalis materia. Nam et suscipiendi ratio justissima
est, officium, et optandum etiam, ut amici quam minimas
lites habeant: et abunde dixit bene, quisquis [z] rei satis
8 fecit. At quidam, etiam si forte susceperunt [a] negotia
paullo ad dicendum tenuiora, extrinsecus adductis ea re-
bus circumliniunt, ac, si defecerint alia, conviciis implent
vacua caussarum; si contingit, veris; si minus, fictis,
modo sit materia ingenii [b], mereaturque clamorem, dum
dicitur. Quod ego adeo longe puto ab oratore perfecto,
ut eum ne vera quidem objecturum, nisi id caussa exigit,
9 credam. Ea est enim prorsus *canina*, ut ait Appius, *elo-
quentia*, *censuram* [c] *maledicendi subire*: quod facientibus,
etiam male audiendi [d] præsumenda patientia est. Nam et
in ipsos fit impetus frequenter, qui egerunt, et certe pa-
troni petulantiam litigator luit. Sed hæc minora sunt
ipso illo vitio animi, quo MALEdicus a malefico non distat,
10 nisi occasione. Turpis voluptas, et inhumana, et nulli
audientium bono grata: a litigatoribus quidem frequen-
ter exigitur, qui ultionem malunt, quam defensionem.
Sed neque alia multa ad arbitrium eorum facienda sunt.
Hoc quidem quis hominum liberi modo sanguinis susti-
11 neat, petulans esse ad alterius arbitrium? Atqui etiam in
advocatos partis adversæ libenter nonnulli invehuntur:
quod, nisi si [e] forte meruerunt, et inhumanum est respectu
communium officiorum, et cum ipsi, qui dicit, inutile,
(nam idem juris responsuris datur) tum caussæ contra-
rium, quia plane adversarii, fiunt et inimici: et quantu-
12 lumcumque his virium est, contumelia augetur. Super

[u] ullo Jens. [x] tamquam *om.* G. quam tam Jens. [z] qui G. [a] sus-
ceperint G. Jens. [b] ingenua Jens. [c] cognituram G. Jens. [d] au-
dendi G. [e] *om.* G. Jens.

8. *conviciis implent*] Quod lici-
tum fuisse supra ostendimus ad 6,
4, 13. Add. quæ disputat suavissi-
mi vir ingenii et exquisitæ doctrinæ
I. F. Christius Noct. Acadd. obs.
5, p. 76. sq.

9. *canina, ut ait Appius*] Serva-
vit, quod Turnebianus hic com-
mentator monuit, verba Appii eti-
am Sallustius apud Nonium cap. 1,
§. 298, in *Rabula*. Hinc *caninum stu-
dium a veteribus dictum locupletissi-
mum quemque allatrandi* apud Co-
lumellam præf. 9, ubi plura Schoett-
genius et Buchnerus.

omnia perit illa, quæ plurimum oratori et auctoritatis et fidei affert, modestia, si a viro bono in rabulam latratoremque convertitur, compositus non ad animum judicis, sed ad stomachum litigatoris. Frequenter etiam species libertatis deducere ad temeritatem solet, non caussis modo, sed ipsis quoque, qui dixerunt, periculosam. Nec 13
immerito Pericles solebat optare, ne quod sibi verbum in mentem veniret, quo populus offenderetur. Sed quod ille de populo, id ego de omnibus sentio, qui tantumdem possunt nocere. Nam quæ *fortia*, dum dicuntur, videbantur, *stulta*, cum læserunt, vocantur. Nunc quia[f] va- 14
rium fere propositum agentium fuit, et quorumdam cura tarditatis, quorumdam facilitas temeritatis crimine laboravit; quem credam fore in hoc oratoris modum, tradere non alienum videtur. Afferet[g] ad dicendum curæ semper quantum plurimum poterit. Neque enim solum ne- 15
gligentis, sed[h] et[i] mali, et in suscepta caussa perfidi ac proditoris est, pejus agere, quam possit. Ideoque ne suscipiendæ quidem sunt caussæ plures, quam quibus suffecturum se sciat. Dicet scripta, quum res patietur[l], plurima; et ut Demosthenes ait, si continget, et sculpta.
Sed hoc aut primæ actiones, aut quæ in judiciis publicis 16
post interjectos dies dantur, permiserint: at cum protinus respondendum est, omnia parari non possunt: adeo ut paullo minus promtis etiam noceat scripsisse, si alia ex diverso, quam opinati fuerant[m], occurrerint. Inviti enim 17
recedunt a præparatis, et tota[n] actione respiciunt, requiruntque, num aliquid ex illis intervelli[o], atque ex tempore dicendis inseri possit: quod si fiat, non cohæret, nec commissuris modo, ut in opere male juncto, hiantibus, sed ipsa coloris inæqualitate detegitur. Ita nec liber est 18
impetus, nec cura contexta, et utrumque alteri obstat. Illa enim, quæ scripta sunt, retinent animum, non sequuntur. Itaque in his actionibus *omni*, ut agricolæ di-

[f] qui Jens. [g] Affert *id.* [h] *om.* Jens. [i] *om.* G. [l] patiatur G. Jens. [m] fuerint *iid.* [n] nota G. Jens. [o] intervallis *iid.*

13. *Pericles solebat optare*] Plut. in vita p. 284, Ἀεὶ πρὸς τὸ βῆμα βαδίζων ηὔχετο τοῖς θεοῖς μηδὲ ῥῆμα μηδὲν ἐκπεσεῖν ἄκοντος αὐτοῦ πρὸς τὴν προκειμένην χρείαν ἀνάρμοστον.

15. *ut Demosthenes ait*] Nondum inveni, ubi? sed multa Plutarchus in vita p. 1557, sq. quam fugerit ex tempore dicere, quamque ea in re Periclem imitatus sit.

17. *intervelli*] Merito sic e Vossianis libris emendavit Burmannus, et Fabio suum verbum reddidit, quod habet etiam 10, 7, 5. Rusticorum alias verbum esse, Lexicon nostrum docet.

18. *omni—pede standum*] Non puto in rei rusticæ, quos hodie habe-

19 cunt, *pede standum est.* Nam cum in propositione ac refutatione caussa consistat, quæ nostræ partis sunt, scripta esse possunt: quæ etiam responsurum adversarium certum est, (est enim aliquando certum) pari cura refelluntur. Ad alia unum paratum [p] afferre possumus, ut caussam bene noverimus; alterum ibi sumere, ut dicentem adversa-
20 rium diligenter audiamus. Licet tamen præcogitare plura, et animum ad omnes casus [q] componere: idque est tutius stilo, quo facilius et omittitur cogitatio, et transfertur. Sed sive in respondendo [r] fuerit subito dicendum, sive quæ alia ita exegerit ratio, numquam oppressum [s] se ac deprehensum credet orator, cui disciplina et studium et
21 exercitatio dederit vires etiam facilitatis [t]: quemque armatum semper, ac velut in procinctu stantem, non magis umquam in caussis oratio, quam in rebus quotidianis ac domesticis sermo deficiet, nec se umquam propter hoc oneri subtrahet; modo sit caussæ discendæ tempus, nam cetera semper sciet.

X. Superest, ut dicam *de genere orationis.* Hic erat propositus a nobis in divisione prima locus tertius: nam ita promiseram, me de *arte*, de *artifice*, de *opere* dicturum. Cum sit autem rhetorices atque oratoris opus *oratio*, pluresque ejus formæ, sicut ostendam; in omnibus his [u] et *ars* est et *artifex*: plurimum tamen invicem differunt, nec solum specie, ut signum signo, et tabula tabulæ, et actioni actio; sed genere ipso, ut a Græcis Tuscanicæ statuæ, et
2 Asianus eloquens Attico. Suos autem hæc operum genera, quæ dico, ut auctores, sic etiam amatores habent: atque ideo nondum est perfectus orator, ac nescio an ars ulla, non solum quia aliud in alio magis eminet, sed quod non una omnibus forma placuit, partim conditione vel temporum vel locorum, partim judicio cujusque atque
3 proposito. Primi, quorum quidem opera non vetustatis modo gratia visenda sint, clari pictores fuisse dicuntur

[p] partum Jens. [q] caussas expon. *id.* [r] respondendis Jens. [s] pressum G. Jens. [t] facultatis G. [u] *om.* G.

mus, scriptoribus hanc formulam legi: sed res ipsa est v. g. in Columella 3, 20, 1; *Providentis est diversa genera* vitium *deponere: neque enim unquam sic mitis et temperatus est annus, ut nullo incommodo vexet aliquod vitis genus* &c. Gesner.

X, 3. *clari pictores*] De his, et statuariis Plinius libris 34 et 35, et ex recentioribus Fr. Junius in Catalogo artificum libris de pictura subjuncto, itemque David. Durandus in Gallica ex Plinio picturæ historia. Nobis extra oleas Fabii vagari tanto minus lubet, quod et ipse excursione potius hic utitur, quam in suo versatur opere.

Polygnotus atque *Aglaophon*, quorum ſimplex color tam
ſui ſtudioſos adhuc habet, ut illa prope rudia, ac velut futuræ mox artis primordia maximis, qui poſt eos exſtiterunt, auctoribus [x] præferantur, proprio quodam intelli-
gendi [z] (ut mea fert opinio) ambitu. Poſt *Zeuxis* atque 4
Parrhaſius non multum ætate diſtantes (circa Peloponneſia ambo tempora; nam cum Parrhaſio ſermo Socratis apud Xenophontem invenitur) plurimum arti addiderunt. Quorum prior luminum umbrarumque inveniſſe ratio-
nem, ſecundus examinaſſe ſubtilius lineas traditur. Nam 5
Zeuxis plus membris corporis dedit, id amplius atque auguſtius [a] ratus, atque (ut exiſtimant) *Homerum* ſecutus, cui validiſſima quæque forma etiam in feminis placet. Ille vero ita circumſcripſit omnia, ut eum [b] *legumlatorem* vocent, quia deorum atque heroum effigies, quales ab eo ſunt [c] traditæ, ceteri, tamquam ita neceſſe ſit, ſequuntur.
Floruit autem circa Philippum, et uſque ad ſucceſſores 6
Alexandri, pictura præcipue, ſed [d] diverſis virtutibus. Nam cura [e] *Protogenes*, ratione *Pamphilus* ac *Melanthius*, facilitate *Antiphilus*, concipiendis viſionibus (quas φαντασίας vocant) *Theon Samius* [f], ingenio et gratia, quam in ſe ipſe maxime jactat, *Apelles* eſt præſtantiſſimus. *Euphranorem* admirandum facit, quod et ceteris optimis ſtudiis inter præcipuos, et pingendi fingendique idem mirus artifex
fuit. Similis in ſtatuis differentia. Nam duriora, et Tuſ- 7
canicis proxima *Calon* atque *Egeſias* [g], jam [h] minus rigida *Calamis* [i], molliora adhuc ſupra dictis *Myron* fecit. Diligentia ac decor in *Polycleto* ſupra ceteros: cui quamquam

[x] pictoribus præferant G. [z] modo *inſ.* Jenſ. [a] anguſtius *iid.* [b] cum G. [c] *om.* Jenſ. [d] ex *inſ.* G. Jenſ. [e] cum Jenſ. [f] Samnius G. [g] Hegias *conj. Broukh. ad Prop.* 3, 7, 10, *et probat Burm.* [h] lami frigida Jenſ. [i] Calinus G.

3. *intelligendi ambitu*] Ut videantur aliquid intelligere, nec rudes, ſed eleganter docti, et belli homines eſſe, talia laudant etiam, qui non probant. Plin. 34, 2, ſ. 3, de ære Corinthio, *Mira circa id multorum affectatio fuit. At mihi major pars eorum ſimulare eam ſcientiam videtur, ad ſegregandos ſe a cæteris magis, quam intelligere aliquid ibi ſubtilius.*

4. *apud Xenophontem*] Memorab. Socr. l. 3, c. 10.

5. *legumlatorem*] Sicut Polycleti ſtatuam *canona* dicebant Plin. 34, 8, ſ. 19.

6. *concipiendis viſionibus*] Vid. ſupra 6, 2, 29.

6. *ingenio et gratia*] Plin. 35, 10, ſ. 36, *Præcipua* Apellis *in arte* venuſtas *fuit, cum eadem ætate maximi pictores eſſent, quorum opera cum admiraretur, collaudatis omnibus, deeſſe illis unam illam* Venerem *dicebat, quam Græci* charita *vocant: cætera omnia contigiſſe, ſed hac ſola ſibi neminem parem.*

a plerisque tribuitur[k] palma, tamen, ne nihil detrahatur,
8 deesse pondus putant. Nam ut humanæ formæ decorem addiderit supra verum, ita non explevisse[l] deorum auctoritatem videtur. Quin ætatem quoque graviorem dicitur refugisse, nihil ausus ultra leves[m] genas. At quæ *Poly-*
9 *cleto* defuerunt, *Phidiæ* atque *Alcameni* dantur. *Phidias* tamen diis, quam hominibus, efficiendis melior artifex traditur, in ebore vero longe citra æmulum, vel si nihil, nisi *Minervam Athenis*, aut *Olympium in Elide Jovem*, fecisset: cujus pulchritudo adjecisse aliquid etiam receptæ religioni videtur: adeo majestas operis deum æquavit. Ad veritatem *Lysippum* et *Praxitelem* accessisse optime affirmant. Nam *Demetrius* tamquam nimius in ea reprehenditur, et fuit similitudinis, quam pulchritudinis, aman-
10 tior. In oratione vero si species intueri velis, totidem pene reperias ingeniorum, quot corporum, formas. Sed fuere quædam genera dicendi conditione temporum horridiora, alioqui magnam jam ingenii vim præ se ferentia. Hinc sunt *Lælii*, *Africani*, *Catones*, *Gracchique*, quos tu licet *Polygnotos* vel *Calonas*[n] appelles. Mediam illam for-
11 mam teneant[o] *L. Crassus*, *Q. Hortensius*. Tum deinde efflorescat non multum inter se distantium tempore oratorum ingens proventus. Hinc *vim* Cæsaris, *indolem* Cœlii, *subtilitatem* Callidii, *gravitatem* Bruti, *acumen* Sulpicii, *acerbitatem* Cassii, *diligentiam* Pollionis, *dignitatem* Messalæ, *sanctitatem* Calvi reperiemus. In his etiam, quos ipsi vidimus, *copiam* Senecæ, *vires* Africani, *maturitatem* Afri, *jucunditatem* Crispi, *sonum* Trachalli[p], *elegantiam* Secundi.

[k] tribuatur Jens. [l] explicuisse G. [m] lenes G. [n] Calones G. Jens. *Sed Græca terminatio in nomine Græco præferenda, ne* calones *quis Latinos intelligat, quod monet Burm.* [o] tenent G. [p] Trachali G. Jens.

9. *tamquam nimius*] In pulchritudine nimium esse posse artificem apertum est: sed in similitudine etiam nimius fuerit, si quis non nævos modo, sed lichenas etiam et pustulas, aliaque minuta corporis vitia, quæ quidem ad vultum et habitum corporis nihil pertinent, velit exprimere. Subit hic vitium quorundam similitudinis artificum, qui, ut nobilissimis sæculi superioris exemplis utar, tum demum mirifice sacres se vultus in numis expressisse videbantur, si alterum dependente ultra pectoris regionem labio deformem; alterum autem enormi naso, cujus lacinia caput esset armatum, proposuissent. Adeo facilius est vitia exprimere quam virtutes! Deinde ingeniosos putemus pueros, si qui vitiosum sermonem, gestum, vultum aliorum festive imitentur.

11. *elegantiam Secundi*] Non Plinii junioris, quem nominaturus, tanquam vivum et juniorem, non erat. Sed *Julii Secundi*, de quo 10, 1, 120, unde scilicet elogia eorum, qui hic laudantur, peti possunt.

At *M. Tullium*, non illum habemus *Euphranorem* circa 12
plurium artium ſpecies præſtantem, ſed in omnibus, quæ
in quoque laudantur, eminentiſſimum. Quem tamen et
ſuorum homines temporum inceſſere audebant ut tumi-
diorem, et Aſianum, et redundantem, et in repetitionibus
nimium, et in ſalibus aliquando frigidum, et in compoſi-
tione fractum, exſultantem, ac pene (quod procul abſit)
viro molliorem. Poſtea vero quam triumvirali proſcrip- 13
tione conſumtus eſt, paſſim qui oderant, qui invidebant,
qui æmulabantur, adulatores etiam præſentis potentiæ,
non reſponſurum invaſerunt. Ille tamen, qui jejunus a
quibuſdam et aridus habetur, non aliter ab ipſis inimicis
male audire, quam nimiis floribus et ingenii affluentia,
potuit. Falſum utrumque; ſed tamen illa mentiendi pro-
pior occaſio. Præcipue vero preſſerunt eum, qui videri 14
Atticorum imitatores concupierant [q]. Hæc manus, quaſi
quibuſdam ſacris initia, ut [r] alienigenam, et virum [s] ſuper-
ſtitioſum, devinctumque illis legibus inſequebatur [t]. Un- 15

[q] concupierunt G. [r] vel G. [s] parum ſtatioſum *V. C. Alm.* me-
trorum ſuperſtit. *Obr.* [t] inſequebantur Jenſ. *non male. Syneſis.*

13. *nimiis floribus*] Compara 10, 1, 62, et adde de Cicerone 12, 1, 22.

14. *alienigenam, et virum ſuperſtitioſum*] *Alienigenam*, minime Atticum, ſed alterius generis ex Aſia. Sed quid ſibi vult *ſuperſtitioſum?* Veniebat in mentem, *ſuperſtitioſos* ab eo quod *ſuperſtat*, ſupereſt, abundat, dictos videri Servio, quod probat in Etymologico G. I. Voſſius. Quid ſi igitur *ſuperſtitioſum* vocaverint hoc ſenſu Ciceronem, h. e. nimis abundantem, et ultra modum plenum? Sed ita non reſpondet alterum illud *devinctum legibus*. Nihil itaque novi rectius eo, quod Celeberrimus Burmannus monuit, legi poſſe *et parum ſuperſtitioſum* &c. Nimirum Attici illi, qui ſolos ſe hoc nomine dici volebant, *ſuperſtitioſi* erant et *devincti* quibuſdam, quas finxerant, dicendi legibus. His *parum* ſimilis erat Cicero. Probemus illud ex laudato modo Tullii Bruto, c. 82, ubi de *Calvo, qui ſe Atticum dici volebat, ejus oratio*, inquit, *nimia religione* (ea quidem eſt *ſuperſtitio*) *attenuata*. Ad *leges* autem quaſdam referas, quod paullo ante de eodem dicitur, *Accuratius quoddam dicendi et exquiſitius adferebat genus: quod quamquam ſcienter eleganterque tractabat, nimium tamen inquirens in ſe, atque ipſe ſeſe obſervans, metuenſque ne vitioſum colligeret, etiam verum ſanguinem deperdebat*. Item, *Sanitatem, et integritatem, quaſi religionem et verecundiam* probant, ſed incidunt in genus *fractum, minutum, in ipſa concinnitate puerile*. Ponamus etiam ex Orat. 8, Atticorum illam rationem cum ſuo exceſſu vel in pravum deflexione: *Athenienſium ſemper fuit prudens ſincerumque judicium—eorum* religioni *cum ſerviret orator*—c. 8. Ad *Atticorum aures teretes et* religioſas *qui ſe accommodant, ii ſunt exiſtimandi Attice dicere*. Ita *tenues et circumſpectos* mox vocat noſter ſ. 23. Hæc qui ſequuntur, in hæc qui incidunt, iis Cicero *alienigena, parum ſuperſtitioſus, parum legibus* illis ſuis *devinctus videtur*.

de nunc quoque aridi, et exsucci, et exsangues (hi sunt
enim, qui suæ imbecillitati sanitatis appellationem, quæ
est maxime contraria, obtendant) quia clariorem vim elo-
quentiæ, VELUT solem, ferre non possunt, umbra magni
nominis delitescunt: quibus quia multa, et pluribus locis
Cicero ipse respondit, tutior mihi de hoc disserendi brevi-
16 tas erit. Et antiqua quidem illa divisio inter *Asianos* at-
que *Atticos* fuit; cum hi pressi et integri, contra inflati illi
et inanes haberentur; et [u] in his nihil superflueret, illis
judicium maxime [v] ac modus deesset. Quod quidam [x],
quorum et *Santra* [z] est, hoc putant accidisse, quod, paul-
latim sermone Græco in proximas Asiæ civitates influente,
nondum satis periti loquendi facundiam concupierint:
ideoque ea, quæ proprie signari poterant, circuitu cœpe-
17 rint enuntiare, ac deinde in eo perseverarint. Mihi au-
tem orationis differentiam fecisse et dicentium et audien-
tium naturæ videntur, quod *Attici* limati quidem et
emuncti nihil inane aut redundans ferebant. *Asiana* gens
tumidior alioqui atque jactantior, vaniore etiam dicendi
18 gloria inflata est. Tertium mox, qui hæc dividebant, ad-
jecerunt *genus Rhodium*: quod velut medium esse atque [a]
ex utroque mixtum volunt. Neque enim *Attice* pressi,
neque *Asiane* sunt abundantes, ut aliquid habere videan-
19 tur gentis, aliquid auctoris. *Æschines* enim, qui hunc
exsilio delegerat locum, intulit eo studia Athenarum, quæ,
VELUT sata quædam cœlo terraque degenerant, saporem
illum Atticum peregrino miscuerunt. Lenti ergo qui-
dem [b] ac remissi, non sine pondere tamen: neque fontibus
puris, neque torrentibus turbidis, sed lenibus stagnis simi-
20 les habentur. Nemo igitur dubitaverit, longe esse opti-
mum genus Atticorum. In quo ut est aliquid inter ipsos

[u] *om.* G. Jens. [v] maximum Jens. [x] quidem *id.* [z] Stantra G. Sanctra Jens. Sancta Kapp. Satira *Voss.* 3. [a] velut G. [b] quidam G. Jens.

15. *Cicero ipse respondit*] Iis ipsis locis, quos modo laudavimus.

16. *quorum et Santra est*] Festinatione, quod sæpe mihi usu venit, erravi, cum hunc locum inter Nodos Quinctilianeos retuli: quem tanto facilius solvit, qui Gordium haud unum extricavit, Heumannus meus, ostenditque mihi nobilem Grammaticum *Santram*, Festo, Hieronymo, vitæ Terentii scriptori antiquo, aliisque laudatum. Scilicet ex iis, quæ per otium quærenda mihi sumseram, improvide et hic et unus itemque alter præterea locus in illum indiculum transcriptus est, quem in ipso itineris procinctu cum essem, typographo dedi Parergis Gottingensibus inserendum, cujus rei pluscula habet impressa sibi vestigia.

commune, id eſt, judicium acre, terſumque; ita ingenio-
rum plurimæ formæ. Quapropter mihi falli multum vi- 21
dentur, qui ſolos eſſe *Atticos* credunt tenues, et lucidos,
et ſignificantes, ſed quadam eloquentiæ frugalitate con-
tentos, ac ſemper manum intra pallium continentes. Nam
quis erit hic *Atticus*? Sit *Lyſias*; hunc enim amplectun-
tur [c] amatores iſtius nominis modum. Non [d] igitur jam
uſque ad *Coccum* [e] et *Andocidem* remittemur [f]? Interro- 22
gare tamen velim, an Iſocrates [g] *Attice* dixerit? Nihil
enim tam eſt *Lyſiæ* diverſum. Negabunt? At ejus ſchola
principes oratorum dedit. Quæratur ſimilius aliquid.
Hyperides Atticus? Certe. At plus indulſit voluptati.
Tranſeo plurimos, *Lycurgum*, *Ariſtogitona*, et his priores,
Iſæum [h], *Antiphontem*: quos ut homines, inter ſe genere
ſimiles, differentes dixeris ſpecie. Quid ille, cujus modo 23
fecimus mentionem, *Æſchines?* nonne his latior et au-
dentior, et excelſior? Quid denique *Demoſthenes?* non [i]
cunctos illos tenues et circumſpectos, vi, ſublimitate, im-
petu, cultu, compoſitione ſuperavit? non inſurgit locis?
non figuris gaudet? non tranſlationibus nitet? non ora-
tione ficta dat carentibus [k] vocem? non illud jusjuran- 24
dum per cæſos in *Marathone* ac *Salamine* propugnatores
reipublicæ, ſatis manifeſto docet præceptorem ejus *Plato-
nem* fuiſſe? Quem ipſum num *Aſianum* appellabimus,
plerumque inſtinctis divino ſpiritu vatibus comparandum?
Quid *Periclea?* ſimilemne credimus *Lyſiacæ* gracilitati,
quem fulminibus et cœleſti fragori comparant Comici,
dum illi conviciantur [l]? Quid eſt igitur, cur in iis de- 25
mum, qui tenui venula per calculos fluunt, *Atticum ſapo-
rem* putent? ibi demum *thymum redolere dicant?* Quos
ego exiſtimo, ſi quod in his finibus uberius invenerint ſo-
lum, fertilioremve ſegetem, negaturos *Atticam* eſſe, quod
plus, quam acceperit, ſeminis reddat, quia hanc ejus ter-
ræ fidem *Menander* eludit. Itaque ſi quis nunc ad eas 26

[c] amplectimur G. [d] *Vid. leg.* Num. [e] Cocum Kapp. [f] remit-
tentur G. [g] Socrates Jenſ. [h] Iſcum G. *ex* Iſeum. [i] nonne Jenſ.
[k] tacentibus G. Jenſ. *et plerique.* carentibus *primus quod obſervarim Vaſcoſan.*
1542. *f. quem ſequuntur alii.* [l] convicientur *id.*

21. *manum intra pallium*] Vid. ſupra 11, 3, 138.

21. *iſtius nominis modum*] Menſuram omnis ejus, quod *Atticum* vocari debeat, aiunt eſſe Lyſiam. Cæterum ſimillima hæc diſputatio Tullianæ in Oratore c. 9, qui locus comparandus eſt.

24. *illud jusjurandum*] Vid. 9, 2, 62. 11, 3, 168. Illud de Periclis fulminibus illuſtramus ad 2, 16, 19.

25. *terræ fidem*] *Fides certa ſegetis* apud Horat. Od. 3, 16, 30,

Demosthenis virtutes, quas ille summus orator habuit, tamen quæ defuisse ei, sive ipsius natura, sive lege civitatis videntur, adjecerit, ut affectus concitatius moveat, audiam dicentem, *Non fecit hoc Demosthenes?* et si quid exierit numeris aptius; fortasse non possit; sed tamen si quid exierit; non erit *Atticum?* Melius de hoc nomine
27 sentiant, credantque *Attice dicere esse optime dicere.* Atque in hac tamen opinione perseverantes Græcos magis tulerim. *Latina* mihi *facundia,* ut inventione, dispositione, consilio, ceteris hujus generis artibus similis Græcæ, ac prorsus discipula[ll] ejus, videtur: ita circa rationem eloquendi vix habere imitationis locum. Namque est ipsi statim sonus durior[m], quando et jucundissimas ex Græcis[n] literas[o] non habemus, vocalem alteram, alteram[p] consonantem, quibus nullæ apud eos dulcius spirant: quas mu-
28 tuari solemus, quoties illorum nominibus utimur. Quod cum contingit, nescio quo modo velut[q] hilarior protinus renidet[r] oratio, ut in *Zephyris* et[s] *Zopyris*, quæ si nostris literis scribantur, surdum quiddam[t] et barbarum efficient[u], et velut in locum earum succedent[x] tristes et hor-
29 ridæ, quibus Græcia caret. Nam illa, quæ sexta est nostrarum, pene non humana voce, vel omnino non voce potius, inter discrimina dentium efflanda est: quæ etiam cum vocalem proximam accipit, quassa quodammodo,

[ll] disciplina G. [m] dulcior *Asc.* 1519, *f. Lugd.* 1538, 8. *et al. ap. Burm. et probat Gibson. Male.* [n] *υ* et *ζ ins. Lugd.* 1538, 8. *et al. ap. Burm. Male. Quid enim opus erat verbis quæ sequuntur,* vocalem alteram *&c.* [o] literis G. [p] *om.* Jens. [q] *om.* G. Jens. [r] revidet Jens. [s] Zopyrisque *id.* [t] quidem *id.* [u] sonum *ins.* G. Jens. [x] succedunt G. Jens.

non minus quam *fundus mendax* apud eundem Od. 3, 1, 30, nota sunt. Sed et Plinius Paneg. 32, 4, *fallacem unius anni fidem* de sterilitate Ægypti dixit. Menander jocatus videtur in *fidem terræ Atticæ*, quæ depositum cum fide (licet non cum fœnore) reddat. Sterilem enim fuisse et apibus quam vervecibus aut bubus opimis commodiorem, eaque de causa πενίας non minus quam παιδείας συντρόφους Atticos, pervulgatum est.

27. *jucundissimas ex Græcis literas*] Quod Y et Z nominant editiones quædam, etiam hoc nomine reprehendendum, quod Z hic non intelligi manifestum sit attendentibus. Occurrit illa quidem in *Zephyris* pariter ac *Zopyris*. Sed si nostris h. e. Latinis literis scribantur, succeduntne tales, quibus Græcia caret? non puto. Nam Z Græcorum in SD vel DS vel TS denique mutari, inauditum, puto, est; quoties in S transit, non potest dici succedere literam, qua Græcia careat. Quid ergo? Ypsilo succedit V Latinum, cujus vim simplicium nulla exprimat, τῷ Φ autem sufficitur nonnunquam F, ut in *fama, fure, ferendo* &c.

utique quoties aliquam consonantium [z] frangit, ut [a] in hoc
ipso *frangit* [a], multo fit horridior. *Æolicæ* quoque literæ,
qua *servum cervumque* dicimus, etiamsi forma a nobis re-
pudiata est, vis [b] tamen nos ipsa persequitur. Duras et 30
illa syllabas facit, quæ ad conjungendas demum subjectas
sibi vocales est utilis, alias supervacua, ut [c] *equos* ac [d]
equum scribimus, cum ipsæ etiam hæ vocales duæ efficiant
sonum, qualis apud Græcos nullus est, ideoque scribi il-
lorum literis non potest. Quid? quod pleraque nos illa, 31
quasi mugiente, litera cludimus [e] *M* [f], qua nullum Græce
verbum cadit? At illi *N*, jucundam, et in fine præcipue,
quasi tinnientem [g] illius loco ponunt, quæ est apud nos ra-
rissima in [h] clausulis. Quid? quod [i] syllabæ nostræ in [l] *B* 32
literam, et *D* innituntur [m] adeo aspere, ut plerique non an-
tiquissimorum [n] quidem, sed tamen veterum, mollire tenta-
verint, non solum *aversa* [o] pro *abversis* dicendo, sed et in...

[z] consonantem Jens. [a] *Sic* G. Jens. *it. Vascos.* 1542, *f. et marg. Bas.* ut—frangit *om. al.* [b] vix Jens. [c] *om.* G. [d] æque cur G. [e] cudimus Jens. elidimus Basil. [f] in Jens. *et* G. *a secunda manu.* [g] timentem G. Jens. [h] in clausulis *om.* G. [i] *om.* G. [l] *om. id.* [m] immittuntur G. *a dictante.* [n] antiquorum Jens. [o] adversa pro adv. G. 2. Jens. apversa *et in marg.* asversa pro abv. *Asc.* 1519, *f.* asversa *Lugd.* 1528, 8. *Gryph. Colin.*

29. *consonantium frangit*] Quid hoc sit, jam supra 1, 4, 11, nos interpretatos putamus: rationem vocis explicare forte difficile est. Melius mihi videbar intelligere, si cogitarem in *fr*, *pr*, *tr*, et similibus inter se junctis, vibrari quasi posteriorem literam, eaque re tremulum sonum atque stridulum, qualis est a fractis corporibus, edi. Cæterum repetitio verbi *frangit* mutilando huic loco occasionem dedit, quo facto obscurior multo redditus est.

29. *Æolicæ literæ*] *Digamma*, de quo supra 1, 4, 7 et 14. *Serⅎum*, *Cerⅎum* scribi volebat Claudius.

31. *litera cludimus M*] Ut accusativos singulares et plurales genitivos, quos Græci in N finiunt. Simile quid in Hispanorum et Portugallorum consuetudine observatur, cum hi M suum terminationibus quorundam vocabulorum pro N illorum substituant.

32. *aversa pro abversis*] Sic fuerit exemplum literæ B. Sed si exemplum τῆς D hic postulari dicas, cum proximum ad B pertineat (in primis cum *adversis* omnes prope agnoscant) possis legere *arversa* pro *adversis*. Ut Cato RR. 135, *ubi arvectum erit*. Add. c. 138, *arvebant ligna*. Qua de re Velius Longus Orthogr. p. 327, Ursin. (p. 2232, Putsch.) D *non minus in R literam transit—apud antiquos in* arvorso *et* arvorsario: *Unde et pro* audiculis *ab* audiendo, auriculas *dicimus*, *et* meridiem *pro* medio die *loquimur*. Agit ibid. de verbo *arcesso*. Sic in SC. de Bacchanalibus sunt ARF. ARFUISSE, ARVORSUM, pro *adfuerunt* &c. Locus classicus est Priscian. 1, p. 559, Putsch. ubi de *arcesso*, laudatque *arvenas*, *arventores*, *arvocatos*, *arfines*, *arfari*, *arvolare*.

præpositione *B* literæ absonam † et ipsam *S* ‡ subjiciendo.
33 Sed accentus quoque ᵖ cum rigore quodam, tum similitudine ipsa minus suaves habemus, quia ultima syllaba nec acuta umquam excitatur, nec flexa circumducitur, sed in gravem, vel duas graves cadit semper. Itaque tanto est sermo Græcus Latino jucundior, ut nostri poetæ, quoties dulce carmen esse voluerunt, illorum id nominibus exor-
34 nent. His illa potentiora, quod res plurimæ carent appellationibus, ut eas necesse sit transferre, aut circumire: etiam in iis, quæ denominata sunt, summa paupertas in eadem nos frequentissime revolvit: at illis non verborum modo, sed linguarum etiam inter se differentium copia est.
35 Quare qui a Latinis exiget illam gratiam sermonis *Attici*, det mihi in eloquendo eamdem jucunditatem, et parem

† adsonam G. 2. *Vid. leg.* ob sonum. ‡ F G. Jens. G. 2. Bas. P Käpp.
ᵖ *om.* G.

32. *in præpositione*] *In præpositione* A. *B literæ* accessoriæ *subjicitur, et ipsum S* ut fiat ABS, *ob sonum* int. molliorem. Sic quidem puto legendum: quis enim, quæso, *mollire* se putat literam vel syllabam, *absona* alia litera *subjicienda?* aut cur *S* est absona? Posterius hoc viderunt, qui pro S maluerunt F legere, cui modo maledixerat noster. Sed non omitti debet Werlhofii mei conjectura et interpretatio: *Sed et in præpositione* (nominis) *absonam, B literæ absonam et ipsam F subjiciendo*, ut *absonam* primo materialiter, ut aiunt, supponatur, deinde formaliter, quod cum parum observaret librarius, semel omiserit. Nimirum pronuntiatum ait *Assonam:* aut si S malis, *Assonam:* illud putat hic significare *subjicere*, quod in formulis illis, ubi *testamentum* vel *epistola* dicitur *subjici*. Doctissimus Heusingerus probat lectionem Gothani secundi, *b literæ* adsonam *et ipsam f subjiciendo:* credo et ipsum *subjicere* hic intelligere pro substituere.

33. *in gravem, vel duas graves*] *In gravem*, quoties penultima longa accentum eadem habet; *in duas graves*, quoties brevi penultima in antepenultimam accentus rejicitur. Nimirum vel ex hoc loco rectam de gravi accentu Græcorum, a quo dicuntur et nomina et verba βαρύτονα, sententiam haurire licuit.

33. *poetæ — exornent*] Hic est velut fundus multarum emendationum Horatii, quas quarto animadversionum suarum capite doctissimus Cuningamus proposuit. *Nomina Græcorum* nimirum hic sunt quæ terminantur in *os, on, an, a, en* pro Latinis *us, um, am, em.* Multus hic fuit Dan. Vechnerus, et nuperus ipsius editor, Cl. Heusingerus, cujus amicitia etiam Fabii nostri quibusdam locis profuit.

34. *in iis, quæ denominata sunt*] Tenta, qui dubitas, totidem denominatis et adjectivis nominibus, reddere ista Xenophontis, Memor. Socr. 3, 1, ubi dicit imperatorem esse debere παρασκευαστικὸν, ποριστικὸν τῶν ἐπιτηδείων τοῖς στρατιώταις, μηχανικὸν, ἐργαστικὸν, καρτερικὸν, φυλακτικὸν, προετικὸν, ἐπιθετικὸν, τακτικὸν, it. c. 3, dic mihi eodem modo ἰατρικώτατον, et κυβερνητικώτατον, et γεωργικώτατον κ. τ. λ. Ludunt profecto, si qui Latina Græcis comparare hac parte audent.

copiam. Quod si negatum est, sententias aptabimus iis
vocibus, quas habemus, nec rerum nimiam tenuitatem,
ut non dicam pinguioribus, fortioribus certe verbis misce-
bimus, ne virtus utraque pereat ipsa confusione. Nam 36
quo minus adjuvat sermo, rerum inventione pugnandum
est. Sensus sublimes variique eruantur. Permovendi
omnes affectus erunt, oratio translationum nitore illumi-
nanda [q]. Non possumus esse tam graciles? simus for-
tiores. Subtilitate vincimur? valeamus pondere. Pro-
prietas [r] penes illos est certior [s]? copia vincamus. Inge- 37
nia Græcorum, etiam minora, suos portus habent? nos
plerumque majoribus velis moveamur: validior spiritus
nostros sinus tendat. Non tamen alto semper feremur:
nam et litora interim sequenda sunt. Illis facilis per
quælibet vada accessus, ego aliquid, non multo tamen,
altius, in quo mea cymba non sidat [t], inveniam. Neque 38
enim, si tenuiora hæc ac pressiora Græci melius, in eoque
vincimur solo, et ideo in comœdiis non contendimus,
prorsus tamen omittenda pars hæc orationis, sed exigenda
ut optime possumus: possumus autem rerum et [u] modo
et [x] judicio esse similes: verborum gratia, quam in ipsis
non habemus, extrinsecus condienda [z] est. An [a] non in 39
privatis et acutus [b], et non asper, et non indistinctus, et
non supra modum elatus M. Tullius? non in M. Callidio
insignis hæc virtus? non Scipio, Lælius, Cato in elo-
quendo [c] velut Attici Romanorum fuerunt? Cui porro
non satis est, quo nihil esse melius potest? Ad hoc [d] qui- 40
dam nullam esse naturalem putant eloquentiam, nisi quæ
sit quotidiano sermoni simillima, quo cum amicis, conju-
gibus, liberis, servis loquamur [e], contenti promere animi
voluntatem, nihilque arcessiti et elaborati requirentes:
quidquid huc sit adjectum, id esse affectationis [f], et ambi-
tiosæ in loquendo jactantiæ, remotum a veritate, fictum-
que ipsorum gratia [g] verborum, quibus solum a natura sit
officium attributum, servire sensibus: SICUT athletarum 41
corpora etiamsi validiora fiant exercitatione, et lege qua-
dam ciborum, non tamen esse naturalia, atque ab illa spe-

[q] est *inf.* Jens. [r] proprietatis Jens. [s] certiore G. [t] considat Jens. [u] *om. id.* [x] in *inf. id.* [z] concidenda Jens. condicenda *Locat. et al. ap. Burm. Quid si* conducenda *h. e. concilianda?* [a] At *id.* [b] acutus *id.* [c] loquendo G. Jens. [d] adhuc Jens. [e] loquimur G. Jens. [f] affectionis Jens. [g] gratiarum Jens.

37. *suos portus habent*] Ubi tuta sint, ubi in tenui opere, stilo gracili, gloria sit, gratia certe et venustas.

cie, quæ ſit conceſſa hominibus, abhorrere. Quid enim,
inquiunt [h], attinet circuitu res oſtendere, et tranſlationi-
bus, id [i] eſt, aut pluribus aut alienis verbis, cum ſua cui-
42 que ſint aſſignata nomina? Denique antiquiſſimum quem-
que maxime ſecundum naturam dixiſſe contendunt, mox
poetis ſimiliores extitiſſe, etiamſi parcius, ſimili tamen
ratione falſa et impropria virtutes [l] ducentes. Qua [m] in
diſputatione nonnihil veri eſt, ideoque non tam procul,
quam fit a quibuſdam, recedendum a [n] propriis atque
43 communibus. Si quis tamen (ut in [o] loco dixi compoſi-
tionis) ad neceſſaria, quibus nihil minus eſt, aliquid me-
lius adjecerit, non erit hac calumnia reprehendendus.
Nam mihi aliam quamdam videtur habere naturam ſermo
vulgaris, aliam viri eloquentis oratio: qui [p], ſi res indi-
care [q] modo ſatis eſſet, nihil ultra verborum proprieta-
tem elaboraret: ſed cum debeat delectare, movere, in plu-
rimas animum audientis ſpecies impellere, utetur iis quo-
que adjutoriis, quæ ab eadem ſunt nobis conceſſa natura.
44 Nam et lacertos exercitatione conſtringere, et augere vi-
res, et colorem [r] trahere, naturale eſt: ideoque in omni-
bus gentibus alius alio facundior habetur, et eloquendo [s]
dulcis magis. Quod ſi non eveniret, omnes pares eſſent,
et idem omnes deceret. At loquuntur, et ſervant [t] perſo-
narum diſcrimen: ita quo quiſque plus efficit dicendo,
45 hoc magis ſecundum naturæ [u] eloquentiam dicit. Qua-
propter ne illis quidem nimium repugno, qui dandum
putant nonnihil eſſe temporibus atque auribus, nitidius
aliquid atque affectatius [x] poſtulantibus. Itaque non ſo-
lum ad priores Catonem [y] Gracchoſque, ſed ne ad hos
quidem oratorem alligandum puto. Atque id feciſſe M.
Tullium video, ut cum omnia [z] utilitati, tum partem
quamdam delectationi daret, cum † et ipſam ſe rem agere

[h] inquit *id.* [i] idem pluribus et G. [l] virtute G. Jenſ. [m] Quia Jenſ. [n] aut *id.* [o] illo *inſ.* G. [p] cui G. Jenſ. [q] judicare Jenſ. [r] calorem *id.* [s] loquendo G. [t] ſalvant G. Jenſ. *gloſſa monachalis.* [u] naturam eloquentiæ G. *et plur. MSS. ap. Burm. quod fere eſt ut præferam.* [x] effectius G. *pulchre!* affectius *MSS. quidam ap. Burm.* affectibus Jenſ. [y] Catone Gracchiſque *Obr.* [z] omnium G. Jenſ. † Et cum ſuam rem agere diceretur *conj. Burm.*

43. *in loco compoſitionis*] 9, 4, tum in principio capitis tum in fine.

44. *lacertos—conſtringere*] Unde *corpora* ipſa fiunt *colorata, et adſtricta, et lacertis expreſſa* 8, pr. 19. Add. 8, 3, 10.

45. *Catonem Gracchoſque*] Jungit etiam in tali re 8, 5, 33. *Ad hos quidem*, i. e. qui nuper fuere et nunc ſunt, ut ſæpe Cicero.

45. *cum et ipſam ſe rem*] Cicero

diceret (agebat autem maxime[a]) litigatoris. Nam hoc 46
ipso proderat, quod placebat. Ad cujus voluptates nihil equidem quod addi possit[b] invenio, nisi ut sensus nos quidem dicamus plures. Neque enim fieri potest salva tractatione caussæ et dicendi auctoritate, si[c] crebra hæc lumina et continua fuerint, ut[d] non invicem offecerint[e].
Sed me hac tenus cedentem nemo insequatur ultra: do 47
tempori, ne crassa[f] toga sit; [g]non serica: ne intonsum caput; non in[h] gradus atque annulos[i] totum comtum: cum in eo, qui[l] se non ad luxuriam ac libidinem referat[m], eadem speciosiora quoque sint, quæ honestiora.
Ceterum hoc quod vulgo *sententias* vocamus, (veteribus, 48
præcipueque Græcis in usu non fuit, apud Ciceronem[n] invenio) dum rem contineant, et copia non[o] redundent, et ad victoriam spectent, quis utile neget? Feriunt animum, et uno ictu frequenter impellunt, et ipsa brevitate
magis hærent, et dictione[p] persuadent. Ac sunt qui hæc 49
excitatiora lumina, etiamsi dicere permittant, a componendis tamen orationibus excludenda arbitrentur. Quocirca mihi ne hic quidem locus intactus est omittendus, quod plures eruditorum aliam esse dicendi rationem, aliam scribendi putaverunt: ideoque in agendo clarissimos quosdam nihil posteritati mansurisque [mox †] literis reli-
quisse, ut *Periclem* et *Demadem*: rursus alios ad compo- 50
nendum optimos, actionibus idoneos non fuisse, ut *Isocratem*: præterea in agendo plus impetus[q] posse plerumque, et petitas vel paullo licentius voluptates; commovendos enim esse, docendosque ‡ animos imperitorum: at

[a] rem G. [b] posset G. [c] non *inf.* G. Jenf. [d] et inv. G. Jenf. [e] effecerint G. [f] nigra Jenf. [g] ut *inf.* G. [h] smaragdus Jenf. [i] annuli centum sint cum eo Jenf. [l] quod si G. Jenf. [m] referas *iid.* [n] enim *inf. iid.* [o] *om.* Jenf. [p] dejectione G. † *Videtur otiosum, et nescio unae irrepsisse.* [q] impetum pler. G. Jenf. ‡ ducendosque *conj. Burm. et firmat ad Ovid. Met.* 11, 2.

dicebat, se etiam cum delectationi partem quandam suæ orationis daret, rem agere litigatoris; agebat autem, Fabio judice, maxime. Nimirum et Cicero dicebat, et firmat Fabius, delectandis in loco auditoribus, judicibus præsertim, rem agi litigatoris: quo enim quis delectatur, illi favet, cui favet illum cupit vincere, illi credit, si judex sit, facilius. Itaque nihil muto.

46. *sensus — plures*] Sententias, de quibus 8, 5, ubi ad finem capitis eadem fere quæ hic monet. Illud *Neque enim* videtur ita connectendum. Ad Tullii voluptates nihil addi potest, nisi ut sensus, id est, sententias *plures* dicamus: *plures* inquam, non *meras* et perpetuas. *Neque enim fieri potest* &c. Hoc indicant, quæ sequuntur, *Do tempori, ne crassa toga sit, non* ideo statim do, ut *serica*.

quod libris dedicatur, et in exemplum editur [r], tersum ac limatum, et ad legem ac regulam compositum esse oportere; quia veniat in manus doctorum, et judices [s] artis [t]
51 habeat artifices. Quin illi subtiles, ut similes ac multi [u] persuaserunt magistri, παράδειγμα dicendo, ἐνθύμημα scribendo esse aptius [x], tradiderunt. Mihi unum atque idem videtur *bene dicere*, ac *bene scribere*: neque aliud esse oratio scripta, quam monumentum [z] actionis habitæ. Itaque nullas non (ut opinor) debet habere virtutes. Non dico, nulla [a] vitia. Nam [b] imperitis placere aliquando quæ vi-
52 tiosa sunt scio. Quo different igitur? Quod [c] si mihi des concilium judicum sapientum, perquam multa recidam ex orationibus non Ciceronis modo, sed etiam ejus, qui est strictior multo, Demosthenis. Neque enim affectus omnino movendi erunt, nec aures delectatione mulcendæ, cum etiam procœmia [d] supervacua esse apud tales, Aristoteles existimet: non enim trahentur his illi sapientes: proprie et significanter rem indicare, probatione colligere,
53 satis est. Cum vero judex detur aut populus, aut ex populo, laturique sententiam indocti sæpius, atque interim rustici: omnia, quæ ad obtinendum quod [e] intendimus, prodesse credemus [f], adhibenda sunt, eaque etiam [g] cum dicemus [h], promenda [i], et cum scribemus, ut doceamus
54 quo modo [l] dici oporteat. An *Demosthenes* [m] male sic egisset ut scripsit? aut *Cicero* [n]? aut eos præstantissimos oratores alio quam scriptis cognoscimus? Melius egerunt igitur, an pejus? nam si pejus, sic potius [o] oportuit dici, ut scripserunt: si [p] melius, sic oportuit scribi, ut dixerunt.
55 Quid ergo? Semper sic aget orator, ut scribit [q]? Si licebit, semper: quod si impediant [r] brevitate tempora a ju-

[r] redditur Jens. [s] judicis artes G. [t] sibimet ac multis *vid. leg.* sibi ac multis *jam conj. Burm.* [u] multos G. [x] altius G. a tuis Jens. [z] momentum G. monumenta Jens. [a] *om.* G. Jens. [b] Non G. [c] *om. id.* [d] procœmium supervacuum Jens. [e] quæ Jens. [f] credimus G. Jens. [g] *Vid. leg.* et tum, cum dic. [h] dicimus G. Jens. [i] *om.* G. *Voss.* 2. [l] scribi *ins.* G. *sed puncta subduxit manus emendatrix, quibus abesse illud debere significatur. Quoties talia puncta evanescunt?* [m] *Sic* G. Kapp. *Voss.* 2. *Lugd.* 1528, 8. *Obr. nisi quod* vellem G. *Sed* male *habet etiam Asc.* 1519, *f.* malle Jens. Demosthenem mallem sic egisse *al. Itaque nec opus est, elegante licet, conjectura Rollini,* An Demosthen. nollem sic egisse. [n] *Sic Lugd.* 1528, 8. *et Obr.* Ciceronem *al.* [o] *om.* G. [p] si—oportuit *om.* G. [q] scribet G. *recte.* [r] expediant G.

52. *procœmia supervacua*] Vid. 4, 1, 72.

53. *ut doceamus quo modo dici oporteat*] *Est enim oratio actionis exemplar, et quasi ἀρχέτυπον,* Plin. epist. 1, 20, 9, quo in loco plura disputat in præceptoris sui sententiam.

dice data: multum ex eo quod potuit dici, recidetur[s];
editio habebit omnia. Quæ autem secundum naturam
judicantium dicta sunt, non ita posteris traduntur, ne[t] vi-
deantur propositi fuisse, non temporis. Nam id quoque 56
plurimum refert, quo modo judex audire velit: atque ei[u]
vultus sæpe ipse rectus[x] est dicentis, ut Cicero præcipit.
Ideoque instandum iis, quæ placere intellexeris, resilien-
dum ab iis, quæ non recipientur. Sermo ipse, qui facile
judicem doceat, optandus. Nec id mirum sit, cum etiam 57
testium personis aliqua mutentur. Prudenter enim, qui
cum interrogasset rusticum testem, *an*[y] *Amphiona*[z] *nos-
set*[a] *?* negante[b] eo detraxit aspirationem[c], breviavitque
secundam ejus nominis syllabam, et ille eum sic optime no-
rat. Hujusmodi casus efficiunt, ut aliquando dicatur aliter
quam scribitur; cum dicere, quo modo scribendum est,
non licet. Altera est divisio, quæ in tres partes et ipsa 58
discedit[d], qua discerni posse etiam recte dicendi genera
inter se videntur. Namque unum *subtile*, quod ἰσχνὸν vo-
cant. Alterum *grande* atque *robustum*, quod constituunt
ἁδρόν. Tertium alii *medium* ex duobus, alii *floridum* (nam- 59
que id ἀνθηρὸν appellant) addiderunt, quorum tamen ea
fere ratio est, ut primum *docendi*, secundum *movendi*, ter-
tium illud utrocumque † nomine, *delectandi*, sive aliud[e]
interconciliandi præstare videatur[f] officium: in docendo
autem *acumen*, in[g] interconciliando *lenitas*, in movendo
gravitas[h] videatur. Itaque illo subtili præcipue ratio
narrandi probandique consistit: sed quod etiam detractis

[s] reciderunt Jens. [t] ut G. [u] his multus G. 2. [x] rector *Obr. et eo non inspecto Werlh.* [y] at G. Jens. [z] Amphionem G. Amphion Jens. [a] *om.* G. Jens. [b] negat et detr. Jens. negant eo detraxisset G. [c] spiratione brevi autque G. [d] descendit G. † ultrorumque G. 2. [e] *Vid. om. Rollino et Capp. Pro* aliud inter *conj. Heum.* auditores. [f] *Sic* G. G. 2. *et al. MSS. ap. Burm. Cur igitur ita diu retentum* videtur? [g] *om.* G. Jens. [h] *om.* G.

56. *ei vultus sæpe ipse*] Si omnino ita scripsit Fabius, quod asseverare non ausim, dativum posuit pro ablativo cum præpositione, ut *audita tibi putaram* &c. Si exstaret, a nobis quidem inventus esset Ciceronis, ad quem respicit, locus, nihil forte dubitationis relinqueretur.

56. *Sermo—optandus*] H. e. eligendus, et studiose consectandus, αἱρετέος. Quoties in declamationibus *optant* præmia fortes, nuptias raptoris aut mortem raptæ? *Adoptare* et *cooptare* tota sunt ex hac notione.

59. *sive aliud interconciliandi*] *Interconciliandi* verbum an alias etiam legatur, dubito. Cum bis positum sit, eo minus ausim mutare. *Aliud* vero e margine irrepsisse arbitror, cum varietatem lectionis quamcunque *aliud* exemplar habere, aliquis indicaret.

60 ceteris virtutibus, suo genere plenum sit[k]. Medius hic modus[l], et translationibus crebrior, et figuris erit jucundior, egressionibus amœnus[m], compositione aptus, sententiis dulcis, lenior tamen, UT[n] amnis lucidus quidam[o], et
61 virentibus utrimque silvis inumbratus. At ille, qui saxa devolvat, et *pontem indignetur*, et ripas sibi faciat, multus et torrens judicem, vel nitentem contra, feret, cogetque ire qua rapit. Hic orator et defunctos excitabit, ut *Appium Cæcum*: apud hunc et patria ipsa exclamabit, aliquandoque[p] *Ciceronem*, in oratione *contra Catilinam* in senatu, al-
62 loquetur. Hic et amplificationibus extollet orationem, et vi[q] superlationum quoque eriget: *Quæ Charybdis tam vorax?* et, *Oceanus medius fidius ipse*. Nota sunt enim jam studiosis hæc lumina. Hic deos ipsos in congressum prope suum sermonemque deducet, *Vos enim Albani tumuli atque luci: vos, inquam, Albanorum obrutæ aræ, sa-*
63 *crorum populi Romani sociæ et æquales*. Hic iram, hic misericordiam inspirabit, hic dicet, *Te vidit*[r], *et flevit, et appellavit*, et per omnes affectus tractatur[s]. Hinc itaque illuc sequitur, *nec doceri*[t] *desiderabit*. Quare si ex tribus his generibus necessario sit eligendum unum, quis dubitet hoc[u] præferre omnibus, et validissimum alioqui, et

[k] *om.* G. Jenf. [l] *om. iid.* [m] amœnis Jenf. [n] et *id.* [o] est *inf. id.* [p] *Sic* G. J. *Asc.* 1519, *f. Lugd.* 1528, 8. *Bass. et al. tum MSS. tum edd. ap. Burm.* aliquemque ut Ciceronem *Obr.* aliquemque ut apud *rel.* [q] in superlationem *editt. plur.* [r] videt, appellavit et flevit G. *et Voss.* 2. [s] auditor huc atque illuc sequetur, nec doceri desiderabit *Obr. Optime si ex MSS.* tractatus judex huc &c. *conj. Burm.* [t] decere G. doceri Jenf. docere *rel.* [u] hunc G.

59. *sed quod—plenum sit*] Ita intelligo. Subtile illud genus non tantum partes orationis decet, narrationem, probationemque: sed totas etiam orationes, quæ probabiles, pro materiæ nimirum ratione, esse possunt, etiam *detractis cæteris virtutibus*, h. e. etiam si nihil neque floridum habeant neque grande: *plenum* igitur est sufficiens ac per se implens orationem, ut alio genere opus non sit.

61. *saxa devolvat*] Cum respectu, quod visum Burmanno, ad illa Horatii Od. 4, 2, 11, de Pindaro, *Per audaces nova dithyrambos Verba devolvit*. Dixerat *Monte decurrens velut amnis* &c. *Pontem indignatus* ut ille Virgilianus *Araxes* Æn. 8, 728. Nimirum, præcepta et hic sunt simul exempla. Huc pertinent etiam, quæ sequuntur, *Appius excitatus* pro Cœlio c. 14. *Patria exclamat* in Catil. 1, 7. *Ciceronem autem alloquitur* ibid. c. 11, *M. Tulli quid agis* &c. Quem locum cum non animadvertissent quidam editores, mutationem temere induxerunt supra indicatam. Nam libri antiqui tum manu exarati tum formis cusi, quod sciam, omnes nobiscum faciunt.

62. *Quæ Charybdis*] Philipp. 2, 27. *Vos enim Albani* pro Milon. 31.

maximis quibusque caussis accommodatissimum? Nam et 64
Homerus *brevem* quidem cum animi [x] jucunditate, et *pro-*
priam, (id enim est *non errare verbis*) et carentem superva-
cuis *eloquentiam* Menelao dedit, quæ sunt virtutes generis
illius primi. Et *ex ore* Nestoris dixit *dulciorem melle pro-*
fluere sermonem: qua certe delectatione nihil fingi majus
potest. Sed summam [z] aggressus, ut in Ulysse, facun-
diam, magnitudinem illi junxit [a]: cui [b] *orationem nivibus*
hibernis, et copia verborum, atque impetu parem tribuit.
Cum hoc igitur nemo mortalium contendet: hunc ut 65
deum homines intuebuntur. Hanc vim et celeritatem in
Pericle miratur Eupolis, hanc fulminibus Aristophanes
comparat: hæc est vera [c] dicendi facultas. Sed neque his 66
tribus quasi formis inclusa eloquentia est. Nam ut inter
gracile validumque tertium aliquid constitutum est: ita
horum intervalla sunt: atque inter hæc ipsa mixtum
quiddam ex duobus medium est eorum [d]. Nam et subtili
plenius aliquid atque subtilius, et vehementi remissius at-
que vehementius invenitur; ut illud lene aut ascendit ad
fortiora, aut ad [e] tenuiora submittitur: ac sic prope in- 67
numerabiles species reperiuntur, quæ utique aliquo mo-
mento inter se differant, SICUT quatuor ventos generali-
ter a totidem mundi cardinibus accepimus flare, cum in-
terim plurimi medii [f] eorum, varietate [g] regionum ac flu-
minum [h] proprii [i] deprehendantur [k]. Eademque musicis 68

[x] *om.* G. Jens. [z] summa regressus est G. si in mare gressus esset Jens. [a] vicissent G. [b] cum orationi G. [c] vere G. Jens. [d] quorum et subt. G. [e] *om.* G. [f] et *ins.* G. Jens. [g] varia etiam G. *Vid. leg.* varie etiam. [h] flaminum *Obr. vid. not.* [i] proprie Jens. [k] deprehendentur G. deprehenduntur Jens.

64. *Nam et Homerus*] Ἰλ. γ'. 213,

Ἦ τοι μὲν Μενέλαος ἐπιτροχάδην ἀγόρευε
Παῦρα μὲν, ἀλλὰ μάλα λιγέως, ἐπεὶ ὐ πολύμυθος,
Οὐδ' ἀφαμαρτοεπής.—

De Ulysse verba jam dedimus ad 11, 3, 158. Cæterum non intermisit Clarkius tum Fabii nostri, tum Ciceronis, Halicarnassensis Dionysii, et Gellii verba adscribere, qui omnes tria illa genera in Menelao, Ulysse, Nestore, non adumbrata, sed expressa ab Homero agnoscunt. Cæterum de Nestore Ἰλ. α'. 249, Τῦ ϗ ἀπὸ γλώσσης μέλιτος γλυκίων ῥέεν αὐδή.

65. *in Pericle*] Vid. 2, 16, 19. et 12, 2, 22.

67. *fluminum proprii*] Ne *flaminum* alicui placeat, congessit hic Burmannus festivam locorum copiam, ubi spirantium *a fluminibus* ventorum mentio fit. Nobis duos laudasse satis fuerit, Senecam Quæst. Nat. 5, 7, *Antelucanos flatus inspiciamus, qui aut* ex fluminibus, *aut ex convallibus, aut ex aliquo sinu feruntur*. Plin. 2, 43, s. 44, de ventis, *Namque et* e fluminibus, *ac sinubus, et e mari videmus—consurgere*. Adeo frequens ista sententia, ut vulgo ipsum aerem, in

ratio est, qui cum in cithara quinque constituerunt sonos, plurima deinde varietate complent spatia illa nervorum, atque iis quos interposuerunt, inserunt alios, ut pauci illi
69 transitus multos gradus habeant. Plures igitur etiam eloquentiæ facies, sed stultissimum quærere, ad quam recturus se sit orator: cum omnis species, quæ modo recta est, habeat usum, atque id ipsum omne [l] sit oratoris, quod vulgo *genus dicendi* vocant. Utetur enim, ut res exiget, omnibus, nec pro caussa [m] modo, sed et [n] pro partibus
70 caussæ. Nam ut non eodem modo pro reo capitis, et in certamine hereditatis, et de interdictis [o] ac sponsionibus, et de certa re [p] credita dicet; sententiarum in senatu, et concionum, et privatorum consiliorum servabit discrimina; vitam [q] ex differentia *personarum*, *locorum*, *temporumque* mutabit: ita in eadem oratione aliter conciliabit, non ex eisdem partibus iram et misericordiam petet: alias
71 ad docendum, alias ad movendum [r] adhibebit artes. Non unus color *procemii*, *narrationis*, *argumentorum*, *egressionis*, *perorationis*, servabitur. Dicet idem graviter, severe, acriter, vehementer, concitate, copiose, amare, comiter, remisse, subtiliter, blande, leniter, dulciter, breviter, ur-
72 bane, non ubique similis [s], sed ubique [t] par sibi. Sic fiet, cum id, propter quod maxime repertus est usus orationis, ut dicat et utiliter, et ad efficiendum quod intendit, potenter: tum laudem quoque nec [u] doctorum modo [x], sed
73 etiam vulgi consequatur. Falluntur [z] enim plurimum, qui vitiosum et corruptum dicendi genus, quod aut verborum licentia resultat, aut puerilibus sententiolis lascivit, aut immodico tumore turgescit, aut inanibus locis bacchatur, aut casuris, si leviter excutiantur, flosculis nitet, aut præcipitia pro sublimibus habet, aut specie libertatis insanit: magis existimant [a] populare atque plausibile.
74 Quod quidem placere multis nec infitior, nec miror. Est

[l] non G. Jens. *ex* oẽ. [m] caussæ Jens. [n] *om.* G. Jens. [o] internis G. [p] *om.* G. Jens. [q] multa *Obr.* utram *V. C. Alm. Quid si* ut rationem *ex* ut r̄am? [r] monendum Jens. [s] simul G. Jens. [t] ubicunque G. [u] non Jens. [x] quoque G. [z] Fallunt e. plurimi Jens. [a] existiment G. existimet Jens.

cujus motu ventus inest, aquam attenuatam et rarefactam dicerent. Nec vera ratio nimis obscura.

70. *aliter conciliabit*] Etiam hic sapienter prohibet medicam manum Burmannus, certe lacunæ suspicionem ex uno tantum *aliter* motam a Rollino, et ad Gronovium nos ablegat, qui ad Liv. 3, 37, et ad Tac. 3, 37, ostenderit, solitarium nonnunquam illud poni.

enim jucundioris[b] ac favorabilis qualiscumque eloquen-
tiæ[c], et ducit animos naturali voluptate vox omnis, neque
aliunde illi per fora atque aggerem circuli: quo minus
mirum est, quod nulli non agentium parata vulgi corona
est. Ubi vero quid exquisitius dictum accidit auribus 75
imperitorum, qualecumque id, quod modo se ipsi posse
desperent, habet admirationem, neque immerito: nam ne
illud quidem facile est. Sed evanescunt hæc atque emo-
riuntur[d] comparatione meliorum: *ut lana tincta fuco citra*

[b] *Vid. leg.* jucunda auri—eloquentia *vel certe* jucundi oris: *sed prius magis placet.* [c] eloquentia G. [d] moriuntur G. Jens.

74. *atque aggerem*] Non intelligo vias publicas, quas *aggeres* potius dixisset; neque speciatim *aggerem Tarquinii*, magnificum opus, de quo Liv. 1, 44. Plin. 3, 5, s. 9. it. 36, 15, s. 24, 2, donec ostendatur, ibi quoque circulos otiosorum hominum, aures locantium nugis, fuisse: sed eum quem *circo* jungit, et in circo, ut mihi quidem videbatur, collocat Juvenalis 6, 588. Nec putabam aliter videri posse, si quis totum locum attente legat:

Plebeium in circo positum est et in aggere fatum.
Quæ nudis longum ostendit cervicibus aurum,
Consulit ante phalas Delphinorumque columnas &c.

Minime profecto audiendus Rycquius de Capitolio, qui de præcipitatis supplicii causa ex aggere Tarquinii poetam intelligit. Sane hic *agger* non minus circi pars quam *phalæ* ac *delphini*. Intelligo igitur eam, quæ *spina* alias vocatur, theatrum et campum varii generis agyrtarum, nugas canoras popello venditantium, quem graphice etiam describit, quin tabula depictum proponit Anton. van Dalen de Oraculis p. 308.

75. *ut lana tincta*] Placet ingenium Colomesii, qui versiculos ex tragœdia forte sumtos ita restituit:

Ut lana tincta purpuram citra placet;
At si contuleris eam lacernæ,
Conspectu melioris obruatur.

Sed *fuco* omitti non debebat, e qua herba vestes tingi, Servius docet ad Georg. 4, 39. Add. Plin. 26, 10, s. 66, ubi docet, *in Creta vestes* fuco *tingi*, eumque *conchyliis substerni* h. e. lanas eo prius imbui, quam pretiosum alterum colorem bibant. Conf. Plin. 32, 6, s. 22. Huc respicit elegantissimus e Tullii Hortensio locus, servatus a Nonio 4, 405. *Ut ii qui combibi purpuram volunt, sufficiunt prius lanam medicamentis quibusdam: sic literis talibusque doctrinis ante excoli animos, et ad sapientiam concipiendam imbui et præparari decet.* Deinde probat quidem ex hoc loco Ferrarius de Re Vest. 2, 1, 24, *lacernas* vulgo fuisse purpureas. Cum vero vilioris etiam coloris fuisse, ipse non neget; non potuit eam Ovidius *lanæ fuco tinctæ* ita simpliciter opponere. Quæ cum ita sint, non dubito scripsisse Ovidium, quod servavit Vallæ liber, *Lacænæ*, i. e. *Laconicæ*, quod nobilissimum purpuræ genus fuisse, nemo ignorat, qui vel Horatium legit et illud Od. 2, 18, 7, *Nec Laconicas mihi Trahunt honestæ purpuras Clientæ. Citra purpuram* igitur h. e. si non comparetur purpuræ, placet *lana fuco tincta*, sed si *Lacænæ* purpuræ eam *contuleris, obruatur* splendoremque suum perdat &c.

purpuram [e] *placet: at si contuleris etiam lacernæ* [f], *conspectu*
76 *melioris obruatur*, ut Ovidius ait. Si vero judicium his corruptis acrius adhibeas, ut buccinis [g] purpuram, jam illud quod [h] fefellerat, exuat mentitum colorem, et quadam vix enarrabili fœditate pallescat. Luceat igitur hæc citra solem, [i] UT quædam exigua animalia igniculi viden-
77 tur in tenebris. Denique mala multi probant, nemo improbat bona. Neque vero omnia ista, de quibus locuti sumus, orator optime tantum, sed etiam facillime faciet. Neque enim vis summa dicendi est [k] admiratione digna, si infelix usque ad ultimum solicitudo persequitur, ac oratorem macerat et coquit, ægre verba vertentem, et perpen-
78 dendis coagmentandisque eis intabescentem. Nitidus ille, et sublimis, et locuples, circumfluentibus undique eloquentiæ copiis imperat. Desinit enim in adversa niti, qui pervenit in summum. Scandenti circa ima labor est [l]: ceterum quantum processeris, mollietur clivus [m] et lætius

[e] purpuras G. Jens. *Obr.* [f] Lacenæ *f.* Lacænæ *liber Vallæ: quod probat Gallæus. vid. not.* [g] succinis sulfura Jens. *et al. ap. Burm.* buccini purpuram *Ferrar. conj. vid. not.* [h] quo G. [i] et *inf.* G. Jens. [k] esset *iid.* [l] laboret: cet. Jens. [m] *Sic ausus sum rescribere.* dives *omn.*

76. *ut buccinis purpuram*] Si ita dedit Fabius, fuerit *Buccinum* concha et color purpura deterior, et favere videtur Plin. 9, 38, s. 62, *Buccinum per se damnatur, quoniam fucum remittit.* Sed deinde cum pretia indicat, *non tamen usquam*, inquit, *pelagii* (hoc alterum genus purpuræ) *centenas libras quinquagenos nummos excedere, et buccini centenos, sciant* &c. Itaque *buccinum* pretiosissimum, cujus illud vitium, *quod fucum remittit* atque adeo pallescit facile, quomodo emendetur, idem tradit Plinius, *Pelagio admodum alligatur* (cum eo coalescit et inolescit) *nimiæque ejus nigritiæ dat austeritatem illam, nitoremque qui quæritur, cocci.* Igitur probanda est conjectura Ferrarii, qui l. c. legendum putat *buccini purpuram. Buccini* nempe *purpura* præstantissima si adhibeatur *lanæ* solo *fuco tinctæ*, exuit mentitum colorem &c. Altera lectio, *ut succinis sulfura* ab aliquo videtur excogitata, qui *buccinum* quid sibi hic vellet, ignarus, cogitaret de externa quadam *succini* et *sulphuris* similitudine, quæ fallere non possit, si quis utrumque comparet. An mangonio quodam effici potuerit aliquid succino simile, idque admoto sulphuris fumo deprehendi, docuerint forte Chymici.

77. *infelix solicitudo*] Vid. ad 10, 1, 115.

78. *mollietur clivus*] Ita ausus sum rescribere, non Harduini equidem secutus auctoritatem, cui idem videri deprehendo, dum Virgilianæ auctoritati *mollis clivi* Ecl. 9, 8, adscribere hic volo Plinium, cujus recordabar *mollem clivum* a Chersiphrone *exaggeratum æronibus* 36, 14, s. 21: sed quod *dives solum* hic nihil ad rem facit, ubi *scandendum* est; quod *dives ac lætius solum* opus non habet ut *molliatur*; quod statim *lenius supina* eodem intellectu appellantur, (vid. not. prox.) quod *clivos* forte antiqua ratione scriptum cum inventum in libris esset, tanto mutari facilius

solum. Et si hæc quoque jam lenius supina[n] perseverantibus studiis evaseris[o], inde fructus illaborati offerunt sese, et omnia sponte proveniunt: quæ tamen quotidie nisi decerpantur, arescunt. Sed et copia habet modum, sine quo nihil nec laudabile, nec salutare est: et nitor ille cultum virilem, et inventio judicium. Sic erunt *magna*, non nimia[p]; *sublimia*, non abrupta; *fortia*, non temeraria[q]; *severa*, non tristia; *gravia*, non tarda; *læta*, non luxuriosa; *jucunda*, non dissoluta; *plena*[r], non tumida. Similis in ceteris ratio est[r]. Tutissima fere per medium via, quia utriusque ultimum vitium est. 79 80

XI. His dicendi virtutibus usus orator in judiciis, consiliis, concionibus, senatu, in omni denique officio boni civis, finem quoque dignum et optimo viro, et opere sanctissimo faciet: non quia prodesse umquam satis sit, et illa mente atque illa facultate prædito non conveniat operis pulcherrimi quam longissimum tempus: sed quia decet hoc quoque prospicere, ne quid[s] pejus, quam fecerit, faciat. Neque enim scientia modo constat orator, quæ 2 augetur annis, sed voce, latere, firmitate; quibus fractis aut imminutis ætate seu valetudine, cavendum est, ne quid in oratore summo desideretur, ne[t] intersistat fatigatus, ne quæ dicet, parum audiri sentiat, ne[u] se quærat

[n] *Sic Burm. ex V. C. Almel.* suprema G. Jens. [o] evaserit Jens. [p] nimium Jens. [q] grandia G. fortia Jens. [r] *om.* G. Jens. [s] id *ins.* Jens. [t] non G. Jens. [u] nec se queratur perire G. Jens.

potuit. Ultra progreditur Harduinus, et legit *clivis elatius solum*, vel *clivus et elatius solum*. Sed nisi *lætius* fuisset in libris antiquis, nemini in mentem venisset *dives*: et *lætius solum* etiam aspero et scrupis horrido opponitur &c.

79. *lenius supina*] Hunc *mollem clivum* esse jam diximus, et ostendit pluribus tum ad h. l. Burmannus, tum Bentleius ad Horat. Epod. 1, 29, ubi itidem *supinum Tusculum* restituit pro *superno*, quod libros, ut hic, obsederat: quemadmodum etiam in Statio factum Theb. 8, 640, ubi *crines a fronte supinos* i. e. molliter surgentes retrorsum, ex MSS. reposuit pro *supernis* Barthius. Verbo igitur *lenius supina* sunt minus jam ardua, adhuc tamen acclivia.

XI, 1. *ne quid pejus—faciat*] Hoc usque eo metuit Socrates, ut hanc præcipue causam habuerit irritandi judices suos, quo mortem illi sibi decernerent, quod in prooemio Apologiæ illius docet Xenophon. Et nota illius Barbari historia, qui interfici mallet, quam specimen artis edere, quam aliquandiu non exercuerat, ne famam forte peccato amitteret.

2. *ne se quærat*] Id est desideret, sentiat se immutatum et plane alium. Illustrarunt hanc formulam laudati hic Burmanno Grævius lectt. Hesiod. c. 10. Broukh. ad Tib. 2, 3, 26. Barth. ad Stat. Achill. 2, 211. Cæterum quod suadet hic Fabius aliis, id se fecisse ipsum testatur 2, 12, 12.

3 priorem. Vidi ego longe omnium, quos mihi cognoscere contigit, summum oratorem, *Domitium Afrum* valde senem, quotidie aliquid ex ea, quam meruerat, auctoritate perdentem, cum agente illo, quem principem fuisse quondam fori [x] non erat dubium, alii (quod indignum videatur) riderent, alii erubescerent: quæ occasio illis [z] fuit dicendi [a], *malle eum deficere, quam desinere*. Neque erant
4 illa qualiacumque mala, sed minora. Quare ANTE, quam in has ætatis veniat insidias, receptui canet, et in portum integra nave perveniet. Neque enim minores eum, cum id fecerit, studiorum fructus sequentur [b]. Aut ille monumenta rerum posteris, aut, ut L. Crassus in libris Ciceronis destinabat, [c] quærentibus tradet, aut eloquentiæ componet artem, aut pulcherrimis vitæ præceptis dignum
5 os dabit. Frequentabunt vero ejus domum optimi juvenes more veterum, et veram dicendi viam velut ex oraculo petent. Hos ille formabit quasi eloquentiæ parens, et UT vetus gubernator, litora et portus, et quæ tempestatum signa, quid secundis flatibus, quid adversis, ratis poscat, docebit: non humanitatis solum communi ductus
6 officio, sed amore quodam operis. Nemo enim minui velit id, in quo maximus fuit. Quid porro est honestius, quam docere quod optime scias? Sic ad se Cælium deductum a patre Cicero profitetur. Sic Pansam, Hirtium, Dolabellam in morem præceptoris exercuit, quotidie di-
7 cens, audiensque. Ac nescio an eum tunc beatissimum credi oporteat fore [d], cum jam secretus et consecratus, liber invidia, procul a contentionibus, famam [e] in tuto collocarit [f], et sentiat [g] vivus eam, quæ post fata præstari magis solet, venerationem, et quid apud posteros futurus
8 sit, videbit [h]. Conscius sum mihi, quantum mediocritate valui, quæque antea scierim, quæque operis hujusce gratia potuerim inquirere, candide me atque simpliciter in

[x] alii *hic ponit, mox omittit* Jens. [z] illi G. Jens. [a] dicendo G. [b] persequentur *id.* [c] jura *ins. Obr. pulchre.* [d] *om.* G. Jens. [e] fama Jens. [f] collocavit *id.* [g] *Forte leg.* sentiet Jens. [h] videat *conj. Hausingeri.*

4. *quærentibus tradet*] De jure commentarios hic intelligi, etiam ex ipso Ciceronis, ad quem respicit Fabius, loco, et consilio Crassi apparet, de Orat. 1, 42, *Ut primum omne jus civile in genera digerat &c.*

4. *præceptis dignum os dabit*] Præcepta iis verbis conscribet, quæ digna sint rerum gravitate.

5. *juvenes more veterum*] Vid. Cic. de Sen. 8 et 9. De Cœlio ad Ciceronem a patre deducto, in orat. pro eod. c. 4. De *Hirtio, Pansa, Dolabella* discipulis suis ad Fam. 9, 16, et al.

notitiam eorum, si qui forte cognoscere voluissent, protulisse. Atque id viro bono satis est, docuisse quod scierit. 9
Vereor tamen, ne aut magna nimium videar exigere, qui eundem virum bonum esse, et dicendi peritum velim: aut multa; qui tot artibus in pueritia discendis, morum quoque præcepta, et scientiam juris civilis, præter ea quæ de eloquentia tradebantur, adjecerim: quique hæc[k] operi[l] nostro necessaria esse crediderim[m], velut pondus rei perhorrescant, ac desperent ante experimentum. Sed[n] hi 10
primum renuntient sibi, quanta sit humani ingenii[o] vis, quam potens efficiendi quæ velit, cum maria transire, siderum cursus numerosque cognoscere, mundum ipsum pene dimetiri, minores, sed difficiliores, artes potuerint. Tum cogitent, quantam rem petant, quamque nullus sit hoc proposito præmio labor recusandus. Quod si mente 11
conceperint, huic quoque parti facilius accedent, ut ipsum iter neque impervium, neque saltem[p] durum putent. Nam id, quod prius, quodque majus est, ut boni viri simus, voluntate maxime constat: quam qui vera fide induerit, facile easdem, quæ virtutem docent, artes accipiet. Neque enim aut tam[q] perplexa, aut tam numerosa 12
sunt quæ premunt, ut non paucorum admodum annorum intentione discantur. Longam enim facit operam, quod repugnamus. Brevis est institutio vitæ honestæ beatæque, si credas. Natura enim nos ad mentem optimam genuit: adeoque discere meliora volentibus promtum est, ut vere intuenti mirum sit illud magis, malos esse tam multos. Nam ut aqua piscibus, ut sicca terrenis, cir- 13
cumfusus nobis spiritus volucribus convenit: ita certe facilius esse oportebat, secundum naturam, quam contra

[k] *om.* Jens. [l] opera nostra G. [m] crediderint vel remoram perh. *Obr.* crediderint, velut morosiora perhorrescant *conj. Burm.* Crediderint *certe legendum.* [n] Namque pri. G. Namque qui pri. Jens. [o] generis Jens. [p] callem *conjeceram, sed vid. not.* [q] *om.* G.

[illegible] *neque saltem durum*] Offensus primo inconsueta, ut videbatur, significatione τῆς *saltem*, *callem* suspicabar hic fuisse. Sed revocavit me usus Fabii, qui *neque saltem* ponit pro *ne quidem*. Vid. ad 6, 2, 19. et add. 6, 4, 15. Nam *illud vix saltem præcipiendum videtur*, eandem vim habet.

12. *si credas*] Si bona tibi fide persuaderi patiaris, beatam non esse vitam, nisi quæ honesta sit: tum enim id sequitur, quod ex Socratis disciplina refertur Cic. de Orat. 1, 47, *Quibus id persuasum esset, ut nihil mallent se esse quam bonos viros, iis reliquam facilem esse doctrinam.*

15. *facilius secundum naturam*] Sen. de Ira 2, 13. *Omnium virtutum tutela facilior est: vitia magno coluntur.* Latissime hoc pa-

eam vivere. Cetera vero, etiam si ætatem nostram non
spatio senectutis, sed tempore adolescentiæ metiamur,
14 abunde multos ad discendum annos habent. Omnia enim
breviora reddet ordo, et ratio, et modus. Sed culpa est
in præceptoribus prima, qui [r] libenter detinent [s] quos oc-
cupaverunt, partim cupiditate diutius exigendi mercedu-
las, partim ambitione, quo difficilius sit quod pollicentur,
partim etiam inscientia tradendi, vel negligentia. Proxi-
ma in nobis, qui morari in eo, quod novimus, quam dis-
15 cere quæ nondum scimus, melius putamus. Nam, ut de
nostris potissimum studiis dicam, quid attinet tam multis
annis, quam in more est plurimorum, (ut de his, a quibus
magna in hoc pars ætatis absumitur, taceam) declamitare
in schola, et tantum laboris in rebus falsis consumere,
cum satis sit modico tempore imaginem veri discriminis,
16 et dicendi leges comperisse? Quod non dico, quia sit um-
quam omittenda dicendi exercitatio, sed quia non sit in [t]
una ejus specie consenescendum. Cognoscere enim [u], et
præcepta vivendi [x] perdiscere, et in foro nos experiri potui-
mus, dum scholastici sumus. Discendi [z] ratio talis, ut
non multos annos poscat. Quælibet [a] enim ex iis artibus,
quarum prius [b] habui mentionem, in paucos libros con-
trahi solet: adeo infinito [c] spatio ac traditione opus non [d]
17 est. Reliqua est, quæ vires cito facit, consuetudo. Re-
rum cognitio quotidie crescit; et tamen quam [e] multorum
ad eas librorum necessaria lectio est, quibus aut rerum
exempla ab historicis, aut dicendi ab Oratoribus petun-
tur? Philosophorum quoque consultorumque opiniones,
sicuti [f] alia, velimus legere necessarium [g] est. Quæ qui-
dem possumus omnia: sed breve nobis tempus nos faci-
18 mus. Quantulum enim studiis impartimur [h]? Alias ho-
ras vanus salutandi labor, alias datum fabulis otium, alias
spectacula; alias convivia trahunt. Adjice tot genera lu-
dendi, et insanam corporis curam. Trahat inde peregri-
natio, rura [i], calculorum anxiæ solicitudines, multæ caus-
sæ libidinum, et vinum, et flagitiosus [l] omni genere vo-

[r] *om*. G. Jens. [s] detinentibus puerum par. *iid.* [t] in una *om*. *iid.* [u] *om*. *iid.* [x] dicendi G. *recte, puto.* [z] *Sic* G. Jens. dicendi *al.* [a] Quantumlibet G. [b] *om*. G. Jens. [c] finito G. [d] non est *om*. G. Jens. [e] *om*. *iid.* [f] *Vid. leg.* si uti alias velimus, leg. [g] ne qui-dem potest omnia *iid.* [h] partimur G. patimur Jens. [i] jura G. Jens. [l] flagitiis Jens.

ter. Oriens uno nomine עמל laborem et mala facinora signat; πονηροὺς Græci et μοχθηροὺς h. e. *laboriosos* vocant malos.

luptatum animus [m]. Ne ea quidem tempora idonea, quæ supersunt. Quæ si omnia studiis impenderentur, jam nobis longa ætas, et abunde satis ad discendum [n] spatia viderentur, et [o] diurna tantum computantibus [p] tempora: et [q] noctes, quarum bona [r] pars omni somno longior est [s], adjuvarent. Nunc computamus annos, non quibus studuimus, sed quibus viximus. Nec vero si Geometræ, et Grammatici, ceterarumque artium professores, omnem suam vitam, quamlibet longa fuerit, in singulis artibus consumserunt, sequitur, ut plures quasdam vitas ad plura discenda desideremus. Neque illi didicerunt hæc usque in senectutem, sed ea sola didicisse contenti fuerunt, ac tot annos in [t] utendo, non in percipiendo [u] exhauserunt. Ceterum ut de *Homero* taceam, in quo nullius non artis aut perfecta [x], aut certe non dubia, vestigia reperiuntur; ut *Eleum Hippiam* transeam, qui non liberalium modo disciplinarum præ [y] se scientiam tulit, sed vestem et annulum, crepidasque [z], quæ omnia [a] manu sua fecerat, in usu habuit, atque ita se præparavit, ne cujus alterius ope egeret, neve [b] ullius rei: *Gorgias* quoque summæ senectutis, id quærere auditores, de quo quisque vellet, jubebat. Quæ tandem ars digna literis *Platoni* defuit? Quot seculis *Aristoteles* didicit, ut non solum quæ ad philosophos atque Oratores pertinent, scientia complecteretur, sed animalium satorumque naturas omnes perquireret? Illis enim hæc invenienda fuerunt, nobis cognoscenda sunt. Tot nos præceptoribus, tot exemplis instruxit antiquitas, ut possit videri nulla sorte [c] nascendi ætas felicior, quam nostra, cui docendæ priores elaboraverunt. *Marcus Censorius Cato*, idem orator, idem historiæ conditor, idem juris, idem rerum rusticarum peritissimus [d], inter tot operas militiæ, tantas domi contentiones, rudi seculo, literas

(Margin section numbers: 19 beside "bis longa ætas"; 20 beside "Nec vero si Geometræ"; 21 beside "Ceterum ut de Homero"; 22 beside "Quæ tandem ars"; 23 beside "Marcus Censorius Cato".)

[m] animis G. Jens. [n] dicendum Jens. [o] ut G. [p] computationibus *id.* [q] aut G. at Jens. [r] una G. [s] *om. id.* [t] in utendo *om.* Jens. [u] præcipiendo Jens. [x] præcepta *id.* [y] per G. [z] crepidas quoque Jens. [a] tulit *ins.* G. Jens. [b] nullius *iid.* [c] forte G. Jens. [d] fuit *ins. iid.*

18. *Ne ea quidem tempora idonea*] Propter habitus malos, desidiamque nihil agendo contractam, et perturbationes animi vel negotia adeo orta ex his, quæ enumerata sunt.

21. *Eleum Hippiam*] Nemini ignotum ex Cic. de Orat. 3, 32; luxurie Africana descriptum ab Apuleio, Florid. p. 346, Elmenh. *Ætas illi cum Socrate*; *patria Elis* &c. De *Gorgia* etiam Cic. l. c.

23. *tantas domi contentiones*] *Accusator assiduus malorum, Galbam octogenarius accusavit. Ipse quadragies quater accusatus, gloriose*

Græcas ætate jam declinata didicit, ut esset hominibus documento, ea quoque percipi [e] posse, quæ senes concupissent.
24 Quam multa, imo [f] pene omnia tradidit *Varro* ? Quod instrumentum [g] dicendi *M. Tullio* defuit ? Quid plura ? cum etiam *Cornelius Celsus*, mediocri vir ingenio, non solum de his omnibus conscripserit artibus, sed amplius rei militaris, et rusticæ etiam, et medicinæ præcepta reliquerit ? dignus vel ipso proposito, ut eum scisse omnia
25 illa credamus. At perficere tantum opus, arduum est [h], et nemo perfecit. Ante omnia sufficit ad [i] exhortationem studiorum, non capere id rerum naturam, ut quidquid non est factum, ne fieri quidem possit; cum omnia, quæ magna sunt atque admirabilia, tempus aliquod, quo pri-
26 mum efficerentur, habuerint [l]. Quantum enim Poesis ab Homero et Virgilio, tantum fastigium accepit [m] eloquentia a Demosthene atque Cicerone. Denique quidquid est optimum, ante non fuerat. Verum etiamsi quis summa desperet, (quod cur faciat, cui ingenium, valetudo, facultas, præceptor, non deerunt ?) tamen est (ut Cicero ait)
27 *pulchrum in secundis tertiisque consistere.* Neque enim si quis Achillis gloriam in [n] bellicis consequi non potest, Ajacis aut Diomedis laudem aspernabitur, neque qui Homeri non, Tyrtæi [o]. Quin immo si hanc cogitationem homines habuissent, ut nemo se meliorem fore eo, qui optimus fuisset, arbitraretur; ii ipsi, qui sunt, optimi non fuissent: neque post Lucretium ac Macrum Virgilius, ne-

[e] præcipi Jens. [f] *om.* G. Jens. [g] instrumenta didicimus G. [h] *om.* G. [i] adhortationem G. *forte* ad hortat. [l] habuerunt G. [m] accipit G. Jens. [n] imbecillis Jens. [o] fuerunt G. *vid. not.*

absolutus. Aur. Vict. de Vir. Illustr. c. 47. Eadem Plut. in vita, et Plinius 7, 27.

24. *mediocri vir ingenio*] Hoc Fabii de Cornelio Celso judicium ne nimis iniquum studiosis illius videatur, cogitandum, cùm summis omnis ævi ingeniis eum comparari. Quod observavit in Epistol. de Celso Cel. Morgagnus p. 11.

26. *etiamsi quis summa desperet*] Cic. Orat. 1, *Par est omnes omnia experiri* &c. quem locum παραφράζει Columella præf. operis s. 29, sqq. Plinius et ipse in præf. p. 6, Harduin. *Itaque etiam non assecutis voluisse abunde pulchrum atque magnificum est.*

27. *neque qui Homeri non, Tyrtæi*] Retinui lectionem receptam, nisi quod interpunctionem ita mutavi ut inciderem post *non*, quod factum etiam in Ascensiana 1519, f. in qua nihil est quod possit offendere, nisi forte illud *non* abrupte positum, quod tamen in ipsius etiam periodi fine sic fieri a Cicerone, constat, v. g. Cic. Att. 14, 12, *Octavium sui Cæsarem salutabant, Philippus non.* Sententia igitur est, *neque qui Homeri* gloriam *non* potest consequi, *Tyrtæi* laudem aspernabitur.

que poſt Craſſum et Hortenſium Cicero, ſed nec alii poſtea vicerint [p]. Verum ut tranſeundi ſpes non ſit, magna ta- 28
men eſt dignitas ſubſequendi. An Pollio et Meſſala [q], qui, jam Cicerone arcem tenente eloquentiæ, agere cœperunt, parum in vita dignitatis habuerunt, parum ad poſteros gloriæ tradiderunt? Alioqui peſſime de rebus humanis perductæ in ſummum artes mererentur, ſi quod optimum fuiſſet, defuiſſet [r]. Adde quod magnos modica quo- 29
que eloquentia parit fructus, ac [s] ſi quis hæc ſtudia utilitate ſola metiatur, pene illi perfectæ par eſt. Neque erat difficile, vel veteribus vel novis exemplis palam facere, non aliunde majores honores, opes, amicitias, laudem præſentem, futuram, hominibus contigiſſe: ſi tamen dignum literis eſſet, ab opere pulcherrimo, cujus tractatus atque ipſa poſſeſſio pleniſſimam ſtudiis gratiam refert, hanc minorem exigere mercedem, more eorum, qui a ſe non virtutes, ſed voluptatem, quæ ſit ex virtutibus, peti dicunt [t]. Ipſam igitur orandi majeſtatem, qua nihil dii 30
immortales melius homini dederunt, et qua remota muta [u] ſunt omnia, et luce præſenti et memoria poſteritatis carent, toto animo petamus, nitamurque ſemper ad optima: quod facientes, aut evademus in ſummum, aut certe multos infra nos videbimus.

Habes, Marcelle Victori, quibus præcepta dicendi pro 31
virili parte adjuvari poſſe per nos videbantur: quorum cognitio ſtudioſis juvenibus ſi non magnam utilitatem afferet [x], at certe, quod magis petimus [z], bonam voluntatem.

[p] vicerunt G. Jenſ. [q] Meſſalla Jenſ. [r] *Forte leg.* defeciſſet. [s] at G. [t] dicantur Jenſ. [u] muta ſunt *om.* G. [x] afferret Jenſ. [z] optamus G\ *punctis ſubductis.*

29. *voluptatem—ex virtutibus*] Cic. Off. 3, 33, *Ab Ariſtippo Cyrenaici atque Annicerii philoſophi nominati omne bonum in voluptate poſuerunt: virtutemque cenſuerunt ob eam rem eſſe laudandam, quod efficiens eſſet voluptatis: quibus obſoletis floret Epicurus, ejuſdem fere adjutor auctorque ſententiæ.*

INDICES TRES.

I. *Verborum, Phrasium, ac Rerum.*

II. *Auctorum, Virorum doctorum, Artificum, &c. quorum a Quinctiliano fit mentio.*

III. *Auctorum veterum ac recentium, qui in Notis laudantur, explicantur, illustrantur, emendantur, &c.*

INDEX I.

Verborum, Phrasium, ac Rerum.

A.

A *literæ* I *juncta* 1, 7, 18. *in* E *mutata ibid.* 23. *in* A *et* S literas exire &c. 1, 5, 61.

a, ab: a capite primum 7, 1, 25. a facultatibus argumenta, *vid.* venio. a finitione secundus 7, 10, 1. a fonte 2, 1, 4. ab initio 2, 17, 12. 2, 20, 6. a narrationibus statim 2, 1, 8. a parte accusantis, defendentis 7, 4, 38. protinus a petitore primo loco 4, 1, 24, *i.* pro. *v. n.* a primis statim actionibus 6, 4, 15. a principiis 1, 1, 1. jam a tenero 1, 2, 18. scriptores, qui sunt ab Isocrate 4, 2, 31. longe ab aliquo 12, 9, 8. *subint.* esse. *conf.* continuo, converto, duco, perduco, renovo.

ab 12, 10, 32. *v. n.*

abalienata morbis membra 8, 3, 75.

abdicare 3, 6, 76. adoptatum 7, 1, 21. abdicat pater ex meretrice natum &c. 11, 1, 82. abdicare liceat minus dicto audientem filium 7, 1, 14. abdicari 7, 4, 4. abdicans 4, 2, 95. 7, 4, 27. - pater 11, 1, 59. abdicati 7, 4, 11. abdicatus medicinæ studuit &c. 7, 2, 17. *seq.* abdicatus, qui a patre postulat &c. 9, 2, 89. abdicatorum lex 3, 6, 96, 98. *seqq.*

abdicatio 3, 6, 76. 7, 4, 25. *seq.* abdicationis judicium 7, 4, 10. abdicationum actiones 7, 4, 29. formæ duæ 7, 4, 27.

abducere aliquem ab aliqua re 9, 2, 39. 12, 9, 1. manum 11, 3, 145. mentem a veri contemplatione 6, 2, 4.

abeo, ire: in exilium 7, 1, 42. in laudes alicujus 9, 2, 55. abit sanguis cum metu 11, 3, 78. vis, jucunditas, decor 9, 4, 14. abi 1, 5, 36.

abhorrere ab aliqua re 12, 10, 41. non procul ab aliqua re 9, 2, 78. a fide 9, 2, 30.

abies pro tabellis 8, 6, 20.

abjicere codices 10, 3, 28. abjicit animum pudor 1, 3, 16. abjectus, *de homine*, 4, 1, 14. 11, 1, 16. abjecta 2, 12, 7. abjectissimus quisque animus 11, 1, 13.

abjectio, *figura*, 9, 3, 18.

ablativus, *casus*, 1, 4, 26. 7, 9, 10. eum Græci non habent 1, 5, 59. ei naturalis inest amphibolia 7, 9, 10. *add.* 1, 7, 3. *conf.* casus.

abnegare alicui partem pecuniæ 11, 2, 11.

abnuere rationem vocabulo 1, 6, 33. nec abnuo 6, 2, 11. nec abnuerim 5, 8, 3.

aboletur lex 1, 5, 29. abolita retinere 1, 6, 20.

abolitionis pactum 9, 2, 97. *v. n.*

abominari palmis 11, 3, 114. abominandus, a, um: crimina 9, 2, 80. infelicitas 8, *proœm.* 27. procul negotiatio 12, 7, 11. scelus 8, 6, 40. vitia 12, 5, 2.

abortus: pro abortu pecuniam accipere 8, 4, 11.

abripi tempestate 2, 17, 24.

abrogatur jus jure 7, 7, 2. abrogata retinere 1, 6, 20.

abrumpere sermonem 4, 3, 13. studia 6, *pro.* 14. abruptus a toto corpore sensus 9, 4, 123. abruptum esse 9, 4, 62. sermonis genus 4, 2, 45. abrupta 10, 2, 19. *conf.* sublimia. principia 3, 8, 58. *add. ibid.* 68. jaculari 2, 11, 6.

abrupte 4, 1, 79. incipere 3, 8, 6.

abs 12, 10, 32. *v. n.*

abscindere aliquid 12, 1, 20. sibi partem sermonis 8, 3, 23. vocem 8, 3, 85. abscissa vox 8, 3, 85. spatia 9, 4, 118.

absolvo: absolutus 4, 2, 95. absoluta 9, 3, 19. pars 7, 4, 5. absolutæ omnibus oratoriis numeris

fabulæ 10, 1, 70. abſolutius os 1, 1, 37.
abſolutio 11, 1, 9, 11.
abſona litera S 12, 10, 32. abſonum 6, 3, 107.
abſque ſententia 7, 2, 44.
abſtemius *unde, et quomodo dividi oporteat?* 1, 7, 9.
abſtinere ſe a convicio 7, 2, 34. abſtinens 1, 6, 29. *quis?* 12, 2, 3.
abſtinentia temeti 1, 7, 9. Veneris 11, 3, 19.
abſum, eſſe alicui 1, 12, 11. 2, 5, 13. 6, 3, 84. ab aliqua re 6, 3, 29. ab intellectu artis 2, 13, 10. a vitiis 2, 2, 15. longe 6, 3, 28. plurimum ab alio 1, 3, 2. - a ſaltatore 11, 3, 89. - a ſcenico geſtu &c. 1, 11, 3. procul ab aliquo 2, 3, 11. 2, 15, 11, 37. 11, 3, 136. - ab aliqua re 8, 3, 64. abeſt ab aliquo culpa 11, 1, 64.
abſumere ætatem in aliquid 12, 11, 15.
abſurdum eſſe 9, 2, 30. videatur 1, 5, 16. abſurdis ſimilia 6, 3, 99.
abverſa 12, 10, 32.
abundare amicis, clientibus, propinquis 5, 10, 26. copia rerum, verborum, compoſitione &c. 2, 7, 4. 10, 5, 3. fortuna 6, 1, 50. numero 5, 7, 23. vitiis 10, 1, 129. abundans rerum copia 7, *pro.* 1. magis ad aliquid materia 12, 2, 28. ſupra neceſſitatem oratio 9, 3, 46. *conf.* Aſiane. abundantia 8, 3, 56.
abundantia juvenilis 12, 1, 20.
abundanter dicere 8, 3, 40.
abunde bene 12, 9, 7. diſertus 11, 1, 36. multi anni 12, 11, 13. ſalis in aliquo 10, 1, 94. ſatis 12, 11, 19.
abuti 4, 2, 112. *v. n.* animo alicujus 4, 2, 112. jure cædendi in probra 1, 3, 16. nomine 5, 10, 6.
abuſio 3, 3, 9. 8, 2, 5. *quid?* 8, 6, 34. *ſeq.* per abuſionem vocare 10, 1, 12.
abuſive 8, 6, 35. 9, 2, 35.
Academia, academici: *vid. Ind. H.*
accedere alicui 3, 4, 16. 6, 4, 8. *n.* 9, 2, 102. - maxime 10, 1, 86. alicui opinioni 1, 5, 37. 2, 15, 29. alicui parti 12, 2, 18. - facilius 12, 11, 11. alicui rei 7, 3, 15. alicujus ſententiæ 2, 15, 1. ad agendum 4, 1, 8. *conf.* 8, 2, 9. ad amicum trans mare 7, 3, 33. ad veritatem 12, 10, 9. prope, propius ad aliquem, ad aliquid 12, 1, 20. 12, 2, 2, 25. his accedit 2, 12, 6. *add.* 6, 4, 8. 12, 2, 2. vis et proprietas rebus accedit tali adſtipulatione 11, 3, 175.
acceſſus facilis per quælibet vada 12, 10, 37.
accelerare lectionem 1, 1, 31.
accendere animos 1, 2, 22. judices 11, 3, 166. affectibus 6, 2, 35. accendi aliqua cauſſa 1, *pro.* 1. modis muſicis 1, 10, 14. ad aliquid 5, 11, 10.
accentus Græci προσῳδίας vocant 1, 5, 22. *gravis Græcorum* 12, 10, 33. *v. n. Latinorum* 12, 10, 33. *vid.* litera.
acceptare mercedes 12, 7, 9.
accidere 9, 3, 2. ex caſu 2, 17, 31. quid exquiſitius dictum accidit auribus 12, 10, 75. hinc vitium *vel* vitia 1, 1, 13, 32. 8, 6, 67. aliquid nominibus 1, 5, 60. accidunt verbo plurima 1, 5, 41. quæ rebus aut perſonis accidunt 5, 8, 4. *add.* 5, 10, 17 *et* 58. per quot accidat ſpecies ſolœciſmus 1, 5, 38. accidentia 3, 6, 55. 8, 3, 70. rerum 5, 10, 23. perſonæ cum ſuis accidentibus 4, 2, 130.
accingi ad aliquid 1, 12, 16. 12, 1, 5.
accipere aliquid 3, 3, 13. 8, 6, 21. - animo placido 4, 2, 74. - auribus 2, 6, 3. 10, 1, 10. - mente 2, 7, 3. - ſine motu mentis 4, 2, 115. - a præceptoribus 10, 5, 19. - cito 12, 8, 3. - diligenter 12, 3, 3. - non difficulter, quæ traduntur 1, 3, 3. - faciliime 4, 2, 36. 5, 10, 96. - aliter 6, 3, 24. - dupliciter 3, 11, 2. - ſimpliciter 4, 2, 20. - ſic 4, 5, 17. aliquid figuram 9, 1, 10. *add. ibid.* 13. 9, 4, 45. ex aliqua re 9, 4, 94. - pignori 7, 8, 4. - pro regula 1, 6, 44. - pro vero 2, 17, 6. actionem 3, 6, 72. appellationem urbis, Romam 6, 3, 103. *i. intelligere.* artes facile 12, 11, 11. barbariſmum pluribus modis 1, 5, 7, 9. beneficium 7, 4, 37, 38. cladem 9, 2, 62. depoſitum 7, 3, 1. faſtigium ab aliquo 12, 11, 26. figuram aliquam 9, 2, 103. finem 2, 18, 2. formam orationis 2, 4, 15. hereditatem 6, 3, 97. injuriam 8, 5, 4. locum 8, 2, 11. munera 4, 4, 5. nomen 5, 10, 5. 9, 1, 8. - ex aliqua re 8, 5, 3. originem ab aliquo 5, 11, 19. pecuniam 5,

10, 87. potionem 7, 2, 17. probationes extra rationem dicendi 5, 1, 1. rem 4, 2, 24. sermonem auribus 10, 1, 10. speciem 8, *pro.* 19. spiritum, *de tibiis*, 11, 3, 20. vetustatem 9, 3, 72. vesperug, quod vesperuginem accipimus 1, 7, 12. viam 5, 14, 31. vicinum ex eodem, ex diverso 9, 3, 68. vim 8, 5, 6. vires 10, 1, 2. vocales pro consonantibus 1, 4, 10. vocem 9, 2, 31. - auribus 6, 1, 26. usuram 5, 10, 107. accipit animus 9, 4, 119. quid accipere possit animus alicujus 7, 10, 12. *conf.* 8, 3, 71. accipi aliter 5, 11, 31. 5, 13, 35. 12, 5, 2. per allegoriam 5, 11, 21. simpliciter 8, 2. *init.* voce aliqua 8, 5, 12. pro advocato 7, 1, 61. verba generaliter accipi volo 1, 5, 2. id ita accipi volo 4, 2, 46. *conf.* 7, 5, 6.

Accius: *vid. Ind. II.*

——— Navius 6, 3, 69.

acclamatio 8, 3, 3. 8, 5, 11 *et* 14. 12, 5, 1.

accommodare actum colori 2, 12, 10. aliquem alicui 7, 2, 56. aliquid alicui 9, 4, 86. animum 6, 2, 26. curam alicui rei 1, 12, 7. gestum voci 11, 3, 14. gestum ad vocem, vultum ad gestum 1, 11, 8. gratiam, vires sensibus 9, 3, 28. media primis, summa mediis, et quocunque modo 9, 3, 78. nomen alicui rei 8, 6, 34. operam fabulis 1, 8, 19. - studiis 1, 19, 15. se dicenti 6, 1, 37. verba &c. alicui 6, 1, 27. verba et vultum 6, 2, 26. verba ad voluntatem 7, 3, 21. verba suis rebus 8, 2, 6. *add.* 9, 1, 15. vocem alicui 11, 1, 39. accommodat dextræ se sinistra manus 11, 3, 114. accommodari alicui rei 3, 8, 51. ad alienum propositum 10, 2, 11. in aliquid aliqua re 4, 2, 36. in plures caussas 4, 1, 71. accommodatur aliquid secundum quid 3, 8, 64. 5, 13, 13. accommodatus, a, um: alicui rei 3, 4, 10. 10, 1, 69. feriis jocisque pariter 6, 3, 110. ad aliquid 1, 11, 13. gestus ad sensus, ad verba 11, 3, 89. ad materiam ornatus 8, 3, 13. rebus atque personis ornatus 11, 1, 2. pedes ad aliquid 9, 4, 135. vir administrationi rerum 1, *pro.* 10. *conf.* motus. exercitatio suasoriis &c. 2, 4, 33. augendis affectibus figuræ 9, 2, 26. rebus verba 1, 5, 3. ad auditum vox 11, 3, 40. omnia rebus, personis 10, 1, 101. *add.* 11, 1, 2. *conf.* compositio. accommodatior alicui 4, 1, 5. - rei 4, 2, 80. accommodatius ad aliquid 8, 3, 80. accommodatissimum alicui rei 12, 10, 63.

accrescere paullatim 1, 2, 1.

accurata actio 4, 1, 57. accuratum 8, 3, 49. accuratius dicendi genus 8, 3, 14.

accusare quam defendere facilius 5, 13, 3. aliquid 3, 2, *extr.* culpam alienam 11, 1, 81. dementiæ 7, 4, 26. *conf.* invicem. accusans 7, 4, 38.

accusatoris nomen 12, 7, 1.

accusatoria vita 12, 7, 3.

accusatio malorum civium 12, 7, 3. contra caput 11, 1, 69. mutua 3, 10, 4. 7, 1, 3. *et* 2, 9 *et* 23. *erat quasi tirocinium adolescentium* 5, 13, 3. *n.*

accusativus 7, 9, 10.

acer atque instans in exprobrando et arguendo digitus 11, 3, 92. præceptor acer atque subtilis 1, 4, 25. *conf.* animus. acris tibia 8, 2, 9. *v. n. conf.* argumentatio, cura, probatio, vox. acres senes 11, 3, 178. syllabæ, *quæ?* 9, 4, 92. *conf.* imagines, sensus, sententiæ. acre 8, 3, 89. quiddam atque expeditum habere 11, 3, 146. studium 10, 6, 4. *conf.* judicium. acria: *vid.* argumenta. acria currere debent 9, 4, 139. acrior sensus oculorum quam aurium 11, 2, 34. acriores literæ 1, 11, 4. *v. n. conf.* faces. acriora 6, 3, 57. 9, 3, 54. *conf.* judicium. acerrimus labor 10, 3, 26.

acriter 9, 3, 30. *vid.* argumentari, dicere, intendere, propulsare.

acerbus in emendando 2, 2, 7. natura 6, 3, 53. acerba mors 6, *pro.* 4. supra modum ac pene naturam vox 11, 3, 169. *vid.* vox. acerbum illud quidquid est 12, 6, 2. *conf.* crimen, præconium. acerba ac luctuosa 6, 2, 23. acerbissima fata 6, *pro.* 4.

acerbe instare 1, 1, 20.

acerbitas in aliquo 10, 1, 94, 96. mira in aliquo 10, 1, 117.

acervare verba 9, 3, 47.

acetabulum 8, 6, 35.

Achilles 7, 9, 8. 10, 2, 47, 65.

Achilli 1, 5, 62. Achillis elypeus 7, 2, 7. *v. n.* hasta 8, 4, 24.
Acidus 6, 3, 53.
acor in cibis 9, 3, 27.
acies duplex 5, 7, 3. a securis otiosisque compositæ 5, 13, 59. luminum a prospectu rerum non aversa 11, 2, 10.
Acilius Palicanus M. 4, 2, 2.
Acisculus 6, 3, 53.
acquirere, *absolute* 1, 12, 17. aliter 12, 7, 10. *add. ibid.* 12. benevolentiam 3, 8, 7. gratiam dicendi ex aliqua re 9, 3, 74. opem extrinsecus 2, 16, 13. tempus adolescentiæ 1, 1, 19. justior acquirendi ratio 12, 7, 10. acquisita facultas 8, *pro.* 29.
act. *vid.* ago.
acuere ingenia 1, 4, 6. 1, 10, 34. - puerorum 1, 3, 11. *et* 4, 6. syllabam 1, 5, 22. *et* 5, 30. amor laudis acuit ad cupiditatem literarum 12, 1, 8. acuitur syllaba 1, 5, 22. acutus *auctor* 10, 1, 77. *orator* 12, 10, 39. sonus 1, 5, 24. tenor 1, 5, 26. *conf.* sonus. acuti rebus 10, 1, 84. acuta brevitas 6, 3, 45. luna 7, 2, 6. vox 1, 5, 30. magis vox 11, 3, 42. *vid.* syllaba, vox. acutum 8, 3, 49. acutior ad inveniendum 6, 3, 12. gradus 11, 3, 166.
acute dicta 6, 3, 7. *vid.* dico.
acumen 6, 4, 12. *ubi v. n.* 12, 10, 59. differendi 10, 1, 81. inventionum 10, 1, 83. naturale 5, 7, 28.
ad, præpositio et conjunctio 1, 7, 5. aliquid poni 1, 6, 13, *de relatis.* ut unum ad decem, sic decem ad centum 5, 11, 34. ad arbitrium alicujus 12, 9, 10. citharam canere 1, 10, 10. diem 7, 4, 14. digitum pugnare 8, 5, 20. hoc 8, 5, 22. 11, 2, 29. 12, 10, 40. incursus tempestatum, varietatem caussarum, ratio mutanda est 10, 7, 3. intellectum facilior, ad suscipiendas molestias minus superbus 2, 3, 1. legem veritatis loqui 12, 1, 19. literam 9, 1, 25. lyram componere carmina 1, 10, 29. manum habere aliquid 12, 5, 1. medios articulos 11, 3, 99. hunc modum 5, 14, 9. *add.* 11, 3, 88 *et* 120. morem 3, 1, 18. 7, 3, 14. propositum subjecta ratio, *schema* 9, 3, 93. sed ad propositum, *transeundi formula* 8, 3, 14. ad regulam et diligentiam loqui 9, 4, 4. præsens tempus 11, 3, 21. Trojam navigare 7, 2, 3. verbera motus qualis est 11, 3, 90. verbum 7, 4, 5, 7. - ediscere 11, 2, 44. - ponere 11, 2, 22. - reddi 11, 2, 39. singula vestigia resistere 10, 7, 14. voluntatem 5, 7, 21. præsentes usus 10, 4, 3.
adc. *vid.* acc.
addere aliquid insuper 8, 6, 70. - arti 12, 10, 4. - ad aliquid 12, 10, 46. decorem formæ 12, 10, 8. honorem alicui 3, 7, 8. quæstionem arti 1, 5, 17. se in spatia 8, 3, 78. *v. n.* stimulos 10, 7, 16. adde, quod 10, 1, 33, *et* 2, 10, 11, 12. 12, 1, 4, *et* 11, 29.
additio, *figura* 9, 3, 18.
addicere bona uno sestertio 11, 3, 172. se sectæ 3, 1, 22. se uni alicui proprie 10, 2, 24. addictus 5, 10, 60. *quis?* 7, 3, 26. *seq.* addicta 3, 6, 25. *v. n.*
adducere aliquem ad aliquid 7, 1, 53. aliquid 5, 13, 10. - in corpus 12, 2, 9. - usque ad contemtum 12, 6, 7. pituitam trochleis ab imo pulmone 11, 3, 56. res extrinsecus 12, 9, 8. adduci aliqua re in memoriam 9, 2, 61. extrinsecus 3, 6, 7. 5, 11. *init.*
adedi 6, 3, 90.
adeo 1, 12, 7. id adeo manifestum erit, si 2, 16, 18. *pro ideo* 12, 11, 12 *et* 16.
adeo, adire colles &c. 12, 9, 2, 3.
adeps, adipes tenuare 2, 10, 6.
adeptio, *vid.* adipisci.
adf. adg. *vid.* aff. agg.
adhærens tempus 5, 10, 46.
adhibere affirmationem alicui rei 5, 11, 17. aliquid 11, 1, 35. aliquem in consilium 4, 2, 22. aliquid contra aliquem 4, 1, 56. - orationi 7, 3, 4. *conf.* 11, 1, 3. argumentum 5, 10, 115. argumenta alicui rei 5, 10, 109. artem alicui rei 8. *pro.* 28. artes 4, 2, 51. auctoritatem extrinsecus in caussam 5, 11, 35. consilium 6, 5, 3. curam 10, 3, 18. - in aliquid 5, 10, 109. decorem fructiferis 8, 3, 9. dispositionem probatis 10, 3, 5. fides et tibias epulis 1, 10, 20. fraudem juri 2, 15, 30. judicium 5, 11, 26. 6, 3, 5. 10, 1, 36, 40. - inventis 10, 3, 5. *add.* 12, 10, 76. laudem alicui rei

3, 6, 4. manum alicui rei 7, *pro.* 1. -metum 4, 1, 20. *seq.* 6, 1, 13. -alicui 1, 3, 15. modum 9, 2, 69. -voluptati 9, 3, 74. numeros rebus 9, 4, 126. -saltationi, modulationibus 9, 4, 139. nutrices infantibus 1, 10, 32. observationem 10, 7, 9. patrocinia 5, 13, 5. probationes caussæ 2, 10, 8. 4, 2, 24. purpuram buccinis 12, 10, 76. rem probationi 5, 14, 1. remedia 6, 4, 19. -extrinsecus 5, 13, 35. 10, 3, *prin.* studium 6, 3, 5. adhiberi cœnæ 11, 2, 12. in hoc 2, 5, 4. huc studium adhibendum 8, *pro.* 16. quantuscunque numerus (*discipulorum*) adhibeatur rhetoribus 1, 2, 13.

adhortari aliquem ad laborem 12, 2, 24.

adhuc 1, 7, 22. 7, 1, 36. 9, 3, 80. concitatior 2, 15, 29. atque adhuc alibi 2, 21, 6. *conf.* 2, 15, 29. 5, 8, 7.

adjacet via 1, 6, 22.

ἀδιαιόντα 8, 2, 20.

adigi jurejurando 7, 2, 3.

adjicere *absolute* 7, 3, 25. 10, 3, 32. aliquid breviter 9, 3, 100. virtutibus quod desiderari potest 10, 1, 120. adj. ad consuetudinem 2, 10, 9. -receptæ religioni 12, 10, 9. -gratiæ alicui rei 11, 3, 4. colores, consilium 12, 8, 6. exspectationem alicui 4, *pro.* 5. ignominiam alicui 3, 7, 20. invidiam 4, 2, 75. literam syllabamve verbo 1, 5, 10. loco probationis quid 12, 2, 25. moram lectioni festinatione 1, 1, 32. multa 1, 5, 7. non multum 1, 10, 8. vim rebus 9, 1, 2. 11, 3, 9. hoc adhuc adjiciendum 11, 1, 48. *add.* 11, 3, 177. quidquid huc sit adjectum 12, 10, 40. adjectæ literæ, syllabæ 1, 6, 32.

adjectio 1, 5, 6 *et* 40. 11, 2, 32. aliqua ex nobis 6, 3, 71. literarum 1, 4, 16. supra summum 8, 4, 6. verborum 7, 9, 9. *ea fit* solœcismus 1, 5, 39. *seq.* *Est figura* 9, 3, 28.

adimere alicui scientiam alicujus rei 11, 1, 69.

adipisci virtutem aliquam 8, 3, 1.

adeptio bonorum 5, 10, 33.

adjungere aliquem lateri filii 1, 2, 5. defensionem 7, 1, 35. adjunctus ad, um 5, 9, 8. 10. 6, 3, 66. adjuncta personis et caussis 4, 1, 30.

adjuvare aliquem 2, 16, 17. 10, 1, 16. aliquid 10, 2, 20. -argumentis 5, 10, 116. intellectum 8, 3, 55. memoriam 11, 2, 18. modulationem fidibus, tibiis, cymbalis 11, 3, 59. multum ad fidem 5, 14, 35. partem 4, 2, 101. se aliqua re 7, 6, 9. testimonio 5, 7, 32. urbanitatem 6, 3, 96. *absolute ponitur e. g.* 6, 4, 19. 7, 2, 51. adjuvat sermo 12, 10, 36. adjuvante natura 1, *pro.* 26. adjuvari ab aliquo 2, 21, 22. 10, 1, 40. aliqua re 2, 17, 5. 4, 2, 88. 6, 3, 48. doctrina, usu 6, 2, 3. gratia varietatis 9, 4, 43. in aliquam rem 2, 8, 3. 11, 3, 179. mores adjuvantur disciplina 12, 2, 2. adjutus acri studio 10, 6, 4. in hoc 11, 2, 24.

adjumenta ingenita 1, *pro.* 27.

adjutores 2, 5, 3. *v. n.* adjutoribus uti aliquibus in aliqua re 11, 1, 18.

adjutorium juris 3, 6, 83. *add.* 3, 9, 4. egere adjutorio 1, 1, 27. uti adjutoriis 12, 10, 43.

administrare patrimonium 4, 2, 73. remp. fortissime 6, 5, 8. *vid.* respublica.

administratio reip. 12, 2, 7. -totius 1, *pro.* 14.

administrativa 2, 18, *extr.*

admirari 7, 4, 40. aliquem 10, 1, 69. summe alicujus naturam 11, 1, 70. admirandum facere aliquem 12, 10, 6. *conf.* leviter.

admirabilis in aliqua re 10, 1, 55. magis admirabilis 10, 7, 31. oratio 8, *pro. extr.* admirabile, *quid?* 4, 1, 40. *seq.* dicendi genus 11, 1, 93. admirabilia 12, 11, 25. admirabilior 5, 11, 10.

admirabiliter 9, 2, 29.

admirator aliorum tanquam sapientium 9, 2, 46. antiquitatis 2, 5, 21.

admirationis motus 11, 3, 71. admirationem habere 12, 10, 75. per admirationem sententia 8, 5, 5.

admiscere aliquid nitoris 3, 1, 3. -serium 6, 3, 16. gravitatem 6, 3, 25. his omnibus admiscebitur 1, *pro.* 23.

admittere aliquid 6, 1, 43. facinus 4, 2, 13. figuram 9, 1, 24. *et* 2, 5. sacrilegium 4, 2, 8. admit-

tunt aures 4, 3, 10. admitti 6, 1, 10. in animum judicis 4, 1, 5.
admodum placere 8, 5, 25. puer 12, 6, 1. *conf.* 12, 11, 12. *it.* dura.
admonere 4, 1, 36. aliquid 6, 4, 9. recte admones 4, 5, 4. admoneri 11, 2, 45. alicujus imagine 11, 2, 20. ex aliqua re 12, 2, 31.
admonitio similium 5, 11, 8. admonitione dignum 6, 1, 37. egere 1, 8, 4. unius verbi in memoriam reponi 11, 2, 19.
admovere aliquem ad spes honorum 6, *pro.* 13. manum pectori 11, 3, 104.
adn. *vid.* ann.
adolescere ad justam magnitudinem 8, 5, 26. adolescit profectus 10, 5, 14. adulti pueri 2, 2, 3.
adolescentes *dicuntur iidem* juvenes 2, 2, 14. adolescentium 7, 3, 34. adolescentibus nobis 5, 6, 6.
adolescentia hilaris 8, 6, 28. adolescentiæ amores 6, 2, 15. *i. e. adolescentium.*
adoptio consularis 6, *pro.* 13.
adornare aliquid 5, 13, 56. legem leviter 7, 1, 47.
ἄδοξον 4, 1, 40.
adp. adr. ads. *vid.* app. arr. ass. as.
ἁδρὸν 12, 10, 58.
adsciscere aliquid similitudinis gratia 8, 3, 73. translationem recte 8, 6, 5. adscita varietas compositionis gratia 9, 4, 58.
adscribere aliquid alicui rei 8, 4, 26. 9, 3, 99. 12, 5, 3.
adsum, adesse 11, 1, 27. ad diem 7, 4, 14. ad rem agendam 11, 1, 51. dexter ac volens adsit 4, *pro.* 5. alicui 5, 10, 107. 7, 1, 42. *seqq.* judicio contra aliquem 6, 3, 32. reo 7, 1, 42. veritati contra calumniam 12, 1, 26. adest ipsis virtus 2, 5, 23. cui adfuerint natura, doctrina, studium 7, 10, 14.
adt. *vid.* att.
advehi equis 11, 2, 12.
adverbium 1, 5, 48. adverbia 1, 4, 19 *et* 29. adverbiorum vicem obtinent aliquando manus 11, 3, 87.
adversus gratiæ 3, 9, 7. montes 2, 17, 19. *conf.* flatus. adversa facies 2, 13, 9. virtuti malitia 12, 1, 35. palmas objicere 11, 3, 114. pars 4, 1, 11, *vid.* pars. verecundiam interim adversam esse 12, 5, 2. adversum naturæ 4, 2, 52. subsellia 11, 3, 132. *vid.* subsellia. adversorum solatium 6, *pro.* 14.
adversari scripto 7, 1, 49. adversante filio 9, 2, 85.
adversarii plane et inimici 12, 9, 11.
adulari huic, hunc 9, 3, 1.
adulatores præsentis potentiæ 12, 10, 13.
adulatio submissa 11, 1, 30.
adulter an sit, qui deprehensus est in lupanari 7, 3, 6. adulterum occidere licet 5, 10, 39, 88. 7, 4, 7. - an in foro 5, 11, 7. - an in lupanari 5, 10, 39. - veneno an ferro 5, 10, 52. - non nisi cum adultera 5, 10, 104. 7, 1, 7.
adulterium, *quid?* 7, 3, 10. an in lupanari *committatur?* 7, 3, 9. incertum 7, 2, 52.
adumbrare aliquid 7, 10, 9.
advocare affectum alicui rei 4, 2, 115. oratorem alicui 12, 1, 43. advocari caussis 11, 1, 38. ad defendendas caussas 12, 1, 24. in consilia 3, 8, 70.
advocatus 3, 8, 51. 6, 2, 4. 12, 1, 13. partis alicujus 5, 6, *extr.* adversæ partis 9, 3, 22, sedens adversis subselliis 11, 3, 132. bonus 5, 13, 10. litium non inutilis 12, 1, 25. advocati studium 4, 1, 7. - voce uti 11, 1, 59. advocato quam litigatori agere facilius 4, 1, 45. *add. ibid.* 46. multum clamante 9, 2, 95. advocati minores 12, 3, 2. advocatorum genus aliquod 12, 8, 5. insidiæ 12, 9, 5.
advocatio 7, 1, 58. 12, 7, 4. advocationum stipe 1, 12, 18. in advocationibus jactari 5, 13, 49.
Æacida 7, 9, 7.
ædificare equum 8, 6, 34. *v. n.*
æger pedibus 6, 3, 77.
ægre: *vid.* vertere.
Ægialaus 8, 6, 26. *v. n.*
æmulus alicujus 11, 3, 8. alicui atque par 3, 1, 16. brevitatis 8, 2, 19.
æmulari positis invicem quæstiunculis 1, 3, 11. veteribus 10, 1, 122. aliquem 10, 1, 62.
Ænea 1, 5, 61.
ænigma 6, 3, 51. 8, 6, 14. *quid?* 8, 6, 52. *seq.*
Ænobarbus 6, 1, 50.
Æolus 8, 4, 18.
Æolicæ literæ 12, 10, 29. *v. n.* rationi sermo Latinus est simillimus

1, 6, 31. digamma Æolicum 1, 4, 7. et 7, 27. dicta Æolica 8, 3, 59.
æquus, æquo animo 12, 8, 4. campo congredi 12, 9, 2. æquum 4, 3, 11. 5, 10, 118. pectus 11, 3, 125. *conf.* disputatio, tractatus. æqui judices 12, 7, 7. *conf.* pedes.
æque bene 4, 1, 53. communis pars accusatori patronoque 6, 1, 8. sed æque non &c. 1, 10, 8.
æquitas 7, 1, 63. 12, 1, 35. æquitatis regula 12, 3, 6.
æquare aliquem 10, 2, 10. aliquem alicui 10, 1, 101. domum solo 3, 7, 20. passus 9, 4, 113. virtutes alicujus 10, 1, 54. *conf.* majestas æquari alicui rei 10, 1, 50.
æqualis meus 10, 3, 12. cura 1, 1, 14. mediocritas 10, 1, 54. æqualia membra 9, 3, 80.
æqualiter in tota actione apparere 11, 1, 72. transire aliqua 11, 2, 34.
æqualitas *in Virgilio* 10, 1, 86. in pronuntiando 11, 3, 43. *seqq.*
aer densatus et laxatus 5, 9, 16.
aëriæ palumbes 1, 6, 2.
ærarium sanctius 10, 3, 3.
ærumna 8, 3, 26. urget, viget 9, 3, 15.
æstimare 3, 6, 79. 8, 4, 16. 9, 4, 51. pœnam suam honoribus summis 11, 1, 10. pubertatem annis, habitu corporis 4, 2, 5. vires suas 6, 1, 45. æstimandum dare aliquid alicui 8, 4, 24. *conf.* relinquere.
æstimatio pœnæ 11, 1, 10. *n.*
æstus ille major 11, 1, 84. æstu ferri 6, 2, 6.
æstuat animus anceps 10, 7, 33.
ætas apta vestibus &c. 11, 1, 31. omnis 12, 1, 31. *i. e. homines omnis ætatis.* longa studiorum 10, 7, 4. prima 1, 11, 2. puerilis turgescit humore 11, 3, 28. quæ discit 1, 12, 14. quæstoria 12, 6, 1. robustior 1, 12, *prin.* securior 12, 1, 20. ultima, *pro senectute* 12, 4, 2, ætatis insidiæ 12, 11, 4. robur 1, 8, 6. ætate nostra 1, 4, 20. ætates *pro pueris* 1, 1, 36 *et* 37. 1, 3, 10. 1, 12, 12. 2, 4, 8. 2, 5, 18. 2, 7, *prin.* ætates nondum rhetorem capientes 1, 9, *prin.* teneræ 1, 10, 34. ætatum imprudens 1, 1, 20.
æternitas quæ superest 12, 1, 21.
Ætoli 10, 1, 49.
ævum seculorum omnium 11, 1, 10.
affectare aliquid 6, 3, 30. 10, 1, 84. nimium 9, 3, 4. cultum 3, 8, 58. decus 8, *pro.* 18. famam eloquentiæ 7, 1, 40. - eruditionis 8, 2, 12. - imitationem antiquitatis 11, 3, 10. magnificentiam verborum validius 3, 8, 61. plausum 3, 11, 26. tumorem 9, 4, 140. tyrannidem 7, 2, 11. *et* 53. *seq.* qui esse docti affectant 10, 1, 97. videri 5, 10, 28. affectata magis ars 9, 3, 54. difficultas 1, 1, 37. regnum 5, 9, 13. scurrilitas 11, 1, 30. subtilitas 3, 11, 21. improbare aliqua ut affectata et parum naturalia 11, 3, 10. affectatius aliquid 12, 10, 45.
affectatio 3, 8, 61. 8, 3, 27. frigida et inanis 9, 3, 74. frigida et puerilis 4, 1, 77. mala 8, 3, 56. severitatis 11, 1, 32. subtilitatis 1, *pro.* 24. verbi 8, 1, 2. affectationis esse 12, 10, 40. suspicio maxime cavenda 9, 4, 143. affectatione nihil est odiosius 1, 6, 40. *V. n.* 3, 8, 62.
affectator libertatis 6, 2, 16. regni 5, 13, 24. risus 6, 3, 3.
afferre aliquid ad confirmationem 2, 17, 12. aliquid domo 4, 1, 20. 4, 5, 4. 5, 13, 3 *et* 36. 6, 3, 33. 10, 6, 6. argumentum contra aliquid 7, 6, 7. casum, necessitatem, voluntatem 8, 4, 17. consilium furti in templum 4, 2, 70. dolorem alicui 6, *pro.* 5. errorem 7, 9, 2. exspectationem 3, 8, 48. fastidium, odium alicui 11, 1, 15. fidem 7, 2, 57. - dubiis 5, 10, 8. - testis 4, 1, 7. - veritatis aliquam 9, 2, 19. frigus 6, 1, 37. injuriam, pudorem 8, 3, 46. iram, lacrimas, solicitudinem 11, 3, 5. laudem alicui 3, 7, 18. - orationi 1, 5, 71. majestatem orationi 1, 6, 39. momentum 6, 1, 24. - ad aliquid 6, 1, 35. motum animis 11, 3, 41. mutationes 1, 4, 13. propositum 5, 7, 20. sensum incrementi alicui 11, 2, 41. studium advocati 4, 1, 7. tædium 11, 2, 41. vim animis 5, 13, 57. - oculis 2, 15, 7. voces aliorum 5, 7, 5. utilitatem, bonam voluntatem alicui 12, 11, *extr.*
afficere judicem aliquo modo 4, 2, 21. afficit corpus fatigatio 11, 3, 21. - saltatio 11, 3, 66. affici 2, 10, 8. 6, 1, 7. 6, 2, 14. bene 11, 3, 162. circa stillicidia 8, 3, 14.

contumelia 9, 3, 13. fortunæ judicii, periculo aliorum 10, 1, 16. afficiuntur animi in diversum habitum 1, 10, 25.
affectio 5, 12, 6. 8, 6, 6. affectionibus uti 11, 3, 181. *conf. h. l. not. it. ad* 3, 8, 62.
affectus 6, 2, 6. 2, 20. 7, 1, 15. 9, 1, 23. *species* affectuum *quæ?* 6, 2, 8. *seqq. add.* 11, 3, 61. amoris, avaritiæ, metus 1, 11, 2. audientium 1, 10, 25. eorum, quæ dicuntur 1, 10, 24. voluptatis 8, 3, 4. concitati, mites, compositi, commoti, lenes 6, 2, 9. continuus 6, 2, 10. dulciores 10, 1, 101. flebiles 11, 3, 162. lenes 6, 2, 9. leniores 9, 2, 58. medius ex amoribus et ex desideriis 6, 2, 17. mites, concitati, &c. 6, 2, 9. 10, 1, 48. mitiores 5, 13, 1. veri, ficti, imitati 10, 2, 11. 11, 3, 61. affectum spectare in docendo 1, 2, 15. Athenis *non licebat* affectus movere 6, 1, 7.
affigere aliquid animo diligenter 11, 2, 18. - familiarius animo suo 2, 7, 3. - penitus memoriæ 10, 1, 19. 11, 2, 31. literas pueris 1, 1, 25. mentum pectori affixum 11, 3, 82. affigi diutius, *subaud.* animo 11, 2, 44.
affingere falso 8, 3, 70.
affinitatem literarum animadvertere 1, 6, 24.
affirmare 9, 3, 28. 11, 3, 5. aliquid 7, 2, 12. 9, 2, 88. 11, 3, 67. - falso 12, 1, 11. fortiter 12, 3, 3. fortissime 2, 4, 42. plane 6, 3, 11. sine pudore 12, 1, 13. *vid. de hoc verbo not.* 7, 2, 12.
affirmatio 5, 12, 12. 11, 3, 154. hoc affirmationis genus 11, 1, 28. *V. n.* 5, 12, 12.
afflat fortuna 11, 3, 147.
affligi malo 6, *pro.* 5. afflictus levius 6, *pro.* 15.
affluentia ingenii 12, 10, 13.
Afri 11, 1, 80.
Africanus 5, 11, 13. prior 11, 1, 12. *vid.* Scipio.
Agamemnon 11, 1, 37.
age 1, 10, 27. age vero 10, 1, 48.
ager, *unde dictus* 1, 6, 37.
agreste 6, 3, 107.
agricola bonus 5, 10, 48.
agere, *de caussis judiciorum caussarumque patronis, ut,* caussam *vel* caussas 1, *pro.* 22. 10, 7, 30. 12, 6, 6. litem adversus aliquem 6, 1, 50. adulterii 4, 4, 8. dementiæ cum aliquo 9, 2, 90. furti 7, 1, 22. injuriarum 3, 6, 19. talionis 8, 5, 12. contra aliquem 6, 3, 81. ex diverso 5, 11, 43. in aliquem 6, 3, 60. pro aliquo 11, 1, 42. gratis 12, 7, 7. melius 12, 10, 54. modeste 5, 6, 4. pejus 12, 9, 6, *et* 15. 12, 10, 54. prius 4, 2, 29. agens, agentes 6, 1, 48. 10, 7, 3. 12, 3, 4. *et* 5, 6. *et* 10, 74, *&c.* agendi caussas finis 1, *pro.* 22. in agendo clarissimi 12, 10, 49. agere aliquid diebus ac noctibus 6, *pro.* 2. aliquem, *ut* orbum, naufragum 6, 2, 36. imperitum 9, 2, 46. juvenem 11, 3, 91. solicitum 4, 1, 33. *add.* 12, 8, 10. aliquem in furorem 6, 1, 31. - in insaniam 1, 10, 33. - in noctem 10, 3, 27. aliquid magnum 1, 2, 30. armenta in montes 2, 17, 19. bella 10, 1, 91. *v. n.* comœdias, tragœdias 11, 3, 111. consulatum 12, 1, 16. curam 8, *pro.* 18. delectum 10, 3, 5. delectus 12, 3, 5. disceptationes 11, 1, 43. digitum in latus 11, 3, 93. judicia publica 11, 1, 43. multum 4, 1, 13. orationem pro aliquo 10, 1, 23. ordine 4, 5, 19. partes 11, 3, 74. pœnitentiam 9, 3, 12. res præ se 10, 7, 10. silentium de aliqua re 10, 1, 38. non id ago 8, 6, 28. non id agentes 1, 11, 19. agere, ut prior sis 10, 2, 10. agit nos ventus 10, 7, 23. agi apud aliquem 5, 10, 111. 12, 8, *extr.* agitur caussa apud aliquem 12, 8, 15. qua de re agitur 3, 11, 18. agitur multum supercilliis 11, 3, 77. acti multum est 7, 1, 50. acturi multa 11, 2, 2.
acta pueritiæ 11, 2, 6. in actis vulgatum 9, 3, 17.
actus histrionum 10, 2, 11. orationis 9, 2, 4. rei 10, 1, 31. rei verus 7, 2, 41. inter medios rerum actus 10, 6, 1. scenarum 5, 10, 9. vitæ 11, 1, 47. forensis, quotidianus 10, 1, 27. gravior 6, 2, 35. 12, 2, 14. longior 6, 3, 43. prælians 11, 3, 145. suus 12, 2, 8. præcedente actu 11, 3, 144. in actu et contentione esse 11, 1, 48.
actor, *pars litigantium, quisquis agit in judicio* 2, 12, 11. 5, 2, 3. caussæ 4, 1, 7. comœdiarum 3, 8, 51. 11, 3, 178. comici 2, 10,

13. exercitati 11, 3, 116. scenici 6, 1, 26. 11, 3, 4. *conf.* elegantia.
actio, *sc. caussarum patroni,* dicitur a plerisque pronuntiatio 11, 3, *prin.* majestatis 5, 10, 39. mandati 7, 4, 35. probationum 11, 3, 163. aspera 7, 4, 27. blanda et suadenti similis 7, 4, 27. brevis, concisa, perpetua 6, 4, 2. clamosa 5, 13, 2. extemporalis 10, 7, 16. favorabilis 5, 10, 113. fortior 11, 3, 10. impudens, iracunda, tumultuosa 11, 1, 29. indirecta 5, 13, 2. inotiosa 11, 3, 183. læta, magnifica, sublimis 11, 3, 153. mollis 11, 3, 128. prima et composita 11, 3, 110. secunda 11, 2, 25. trunca ac debilis 11, 3, 85. actiones 6, 4, 7. legum 7, 4, 39. primæ, secundæ 4, 1, 4. 12, 9, 16. pupillares 12, 6, 1.
activa 2, 18, *extr.*
actutum 4, 3, 13.
agilis, agilior argumentatio 11, 3, 164. natura ingenii 1, 12, 2.
agilitas 11, 3, 180.
agitare aliquid animo 12, 2, 29. animos 1, 10, 34. animum judicis vanitate &c. 4, 1, 33. cogitationem murmure 10, 3, 15. agitans corpus spiritus 9, 2, 4. agitari omnibus modis 12, 8, 9. agitata tumescere 8, 3, 47. agitatiora 11, 3, 178.
agitator 8, 6, 9.
agitatio mentis 1, 1, 1.
agger 12, 10, 74. *v. n.*
aggravare reum 5, 7, 18.
aggredi aliquid 5, 13, 10 *et* 34. ad aliquid 6, 1, 44. in aliqua materia ad spem oratoris 2, 8, 12. institutionem 5, 7, 6. latius—opus 6, 4, 3. componere aliquid 1, 5, 54. dicere 3, 6, *init.* scribere librum 6, *pro.* 3. tractare 2, 2, 2.
aggressio 5, 10, 4, *et* 10, 27.
aggregare aliquid alicui 9, 2, 107.
agmen totidem lixas habens quot milites 8, 6, 42.
agnominatio, *figura* 9, 3, 66.
agnoscere *absolute* 11, 2, 6. aliquid 6, 2, 13. expositum 7, 1, 14. non agnoscere, *de libro* 3, 1, 18. agnosci 7, 2, 26. agnoscentes 11, 1, 4.
agnitio, sine agnitione signa 12, 8, 13.
agr. *vid.* ager.
Agrippa 1, 4, 25. *conf.* Menenius.
Ahala 5, 13, 24.
Αἰ Græcum quomodo Latinis scribatur? 1, 7, 18. *v. n.*
Ajax apud Ovidium 5, 10, 41. Oilei et Telamonis 7, 9, 2. attonitus in tragœdia 11, 3, 73. Ajacis clypeus 8, 4, 24.
Aiio 1, 4, 11.
Αἶνος 5, 11, 20.
Aio te, Æacida &c. 7, 9, 7.
Αἰσχρὸν σιωπᾶν &c. 3, 1, 14.
Αἰσωποποίητον 5, 11, 20.
Αἰτία 3, 11, 5.
Αἰτιολογία, *figura* 9, 3, 93.
Αἴτιον, *quid?* 3, 11, 4. *seqq.* ἐξ αἰτίας 3, 11, 6.
ἀκόλυθα 5, 10, 75.
ἄκυρον 8, 2, 3.
al 8, 3, 28.
Alba facit Albanos et Albenses 1, 6, 15.
Albanum 6, 3, 44.
albenti cœlo 8, 3. 35.
albus dens 8, 2, 10. 8, 6, 40. homo 11, 1, 38.
album et rubricæ 12, 3, 11. *v. n.*
Alcibiades 8, 4, 23.
alere aridum atque jejunum 2, 8, 9. facundiam 1, *pro.* 23. 10, 5, 14. flammam 5, 13, 13. ingenium 1, 8, 8. ingenia 2, 5, 18. 8, *pro.* 2. memoriam exercitatione 1, 1, 36. mentes 2, 4, 5. mollius *ibid.* orationem 10, 1, 31. profectus alit æmulatio 1, 2, 26. semina 10, 3, 2. alunt lyrici 1, 8, 6. alendum ingenium 12, 6, 6. qui parentes non aluerit, vinciatur 5, 10, 97. *conf.* 7, 1, 55. *et* 6, 5.
Alexander 1, 1, 23. 2, 20, 3. 3, 8, 16. 8, 5, 24. Thebas evertens &c. 5, 10, 111.
Alexandrinæ deliciæ 1, 2, 7.
Alexanter 1, 4, 16.
alius alium ingenio præstat 1, 1, 2. aliud agere 9, 2, 62. dum aliud agitur 1, 1, 35. aliud voce, aliud oculis agitur 1, 1, 34. aliam literam pro alia ponere 1, 4, 10 *et* 16. aliud est—aliud 9, 1, 24. quanto fit aliud 10, 1, 53.
alias 12, 1, 39.
alibi 4, 1, 53.
alio: neque alio inventa sunt &c. 8, 6, 64.
alioqui *Ep. ad Tryphon.* 1. 2, 14, 4. *et* 15, 9. *et* 17, 31. 5, 10, 22. 12, 1, 43. *et* 10, 63. quid melius alioqui facient 1, 1, 18.
aliter *solitarium* 12, 10, 70. *v. n.* non aliter quam 7, 2, 23.
aliunde 12, 10, 74. *et* 11, 29.

alienus 7, 2, 22. *et* 4, 21. infans 6, *pro.* 7. locus non al. 6, 4, 1. alienus scholis 2, 2, 10. aliena fide dicere 12, 3, 2. persona dicere de aliqua re 11, 1, 21. res non aliena 1, 1, 28. uxor 7, 1, 24. *et* 3, 6. alienum beneficium 10, 2, 6. instituta 1, 5, 60. judicio 10, 1, 130. loco, tempore 6, 3, 33. ore loqui 11, 1, 39. verba 12, 10, 41. alienum arti oratoriæ 1, *pro.* 5. his omnibus 4, 2, 62. non alienum videtur 12, 9, 14. alieniſſimum personæ 6, 3, 29.
alienare aliquem *vel* aliquid alicui 5, 10, 17. alienata mens 6, *pro.* 11. alienati a familia 3, 6, 99.
alienigena 12, 10, 14.
aliquis unus 12, 1, 31. se fore illum aliquem *ibid.* aliquid est eloquentia 1, *pro.* 20. sui interponendo 2, 4, 12. aliqua contemnere 10, 1, 130. de his 6, 2, *prin.*
aliquatenus 11, 1, 28. *et* 3, 78.
aliquanto difficilius 1, 12, 4. magis propriæ virtutes 6, 2, 15.
allatrari ab aliquo 8, 6, 9.
allectatio nutricum 1, 10, 32. *v. n.*
allegare aliquid cui pro quo 4, 1, 16. dignitatem alicujus 4, 1, 13, 16. liberos, parentes, conjuges 4, 1, 13. rem 3, 8, 46. 7, 4, 21.
allegoria, ἀλληγορία 5, 11, 21. 8, 6, 14 *et* 58. 9, 1, 5, *et* 2, 46. *quid?* 8, 6, 44. *seqq.* in exemplis 8, 6, 52.
allevare abjectos aut submittentes se 11, 1, 16. aliquid viribus 5, 1, 2. brachium 11, 3, 141. pollicem *ib.* 142. supercilia 1, 11, 10. 11, 3, 79. allevari 6, 3, 97. acervo 8, 4, 26. allevata manu 11, 3, 94. *v. n.* 5, 1, 2.
allevatio humerorum 11, 3, 83.
allicere aliquem ad cognitionem 3, 1, 3. - delectatione 5, 14, 29. allici aliqua re 7, 2, 44.
alligare aliquem 7, 6, 8. - certis præceptis 5, 13, 60. - ad aliquid 10, 1, 29. 12, 10, 45. - ad leges 8, *pro.* 2. - ad pœnam 10, 3, 10. aliquid lege, numero 4, 5, 3. artem ad exitum 2, 15, 35. cognitionem ad quæstionem præsentem 7, 2, 33. orationem ad rhythmos 9, 4, 53. se ad præcepta 2, 13, 14. se ad omnia verba 11, 2, 48. verbum proximis 8, 6, 62. alligari 7, 6, 5.
Allobroges 11, 1, 89.
alloqui populos 6, 2, 30.
allocutiones obliquæ 9, 2, 37.
ἀλλοιώσεως figura 9, 3, 92.
alludere alicui 3, 11, 18.
ἄλογος τριβὴ 10, 7, 11.
alterum ex duobus lumen 6, *pro.* 6.
altercandi præstantia 6, 4, 5.
altercator bonus 6, 4, 10. turbidus, clamosus 6, 4, 15.
altercatio 12, 3, 3. *quid?* 6, 4, 1. *seqq.* altercationes 2, 4, 28. 6, 3, 4. 10, 1, 35. *v n.* 2, 4, 28.
alternus motus 11, 3, 102. ordo 11, 2, 38. alterna quies 1, 3, 8. repetitio 9, 3, 32.
alta mens 6, *pro.* 7. altum 10, 7, 28. altæ radices 1, 1, 28. ripæ 12, 2, 11. altior intellectus 8, 3, 83. quæstio 3, 8, 42. solicitudo 4, *pro. init.* altiores artes 8, 3, 2. disciplinæ 2, 1, 3. altiſſima eruditio 1, 4, 6. altiſſimum consilium 2, 13, 15. silentium 10, 3, 22. altiſſimi soni 11, 3, 23.
altius vel inferius attolli, descendere 11, 3, 65. ire 1, *pro.* 20. repetere 5, 7, 27.
altitudo 8, 3, 88.
alveus plenus 2, 1, 4.
alumnus urbis 8, 1, 3. alumno præsente 1, 1, 11.
amare aliquem magis quam imitari 10, 1, 126. meretricem in matrimonium 11, 1, 82. studia 1, 1, 20. amas me, quod &c. 6, 3, 93. *v. n.* amat spondeum bacchius 9, 4, 102. *conf. ibid.* 136. amari ab aliquo familiariter 10, 3, 12. amantes de forma judicare non possunt 6, 2, 6. amantior alicujus rei 12, 10, 9. amantiſſimos mei 1, *pro.* 3.
amabile audientibus ἦθος 6, 2, 13. vitium 12, 5, 2.
amator 8, 5, 17. gentis *Græcorum* 11, 1, 89. nimium ingenii sui 10, 1, 88. secreti 10, 3, 30. *conf.* 10, 1, 44. veterum 1, 5, 59. vetustatis 9, 3, 14. amatores ita deditos sibi habere 10, 1, 93. *add.* 11, 1, 92. 12, 10, 2.
amatorium 7, 3, 10. *et* 8, 2. 8, 5, 31.
amor laudis 12, 1, 8. quidam operis 12, 11, 5. subtilitatis 10, 2, 19. verborum 8, *pro.* 24. amores adolescentiæ 6, 2, 15. fœdi puerorum 10, 1, 100.
amara cortex 1, 5, 35. amarum quiddam 8, 3, 89. amari sales 10, 1, 117.

amaritudo semel præcepta 1, 1, 20. ridicula 10, 1, 117. amaritudinis vox 11, 3, 169. amaritudinem reformidare 1, 1, 20.
ambigi 7, 3, 22. de facto 7, 1, 7. *conf.* 7, 3, 6 *et* 10.
ambiguum 6, 3, 62. signum 7, 2, 13.
ambiguitas 1, 5, 2. 6, 3, 47. 7, 9, 3. *seqq.* vocum 5, 10, 106. ambiguitates 1, 10, 5.
ambitio vitium est 1, 2, 22. perversa 10, 7, 21.
ambitiosus 8, 3, 25. in lædendo aliquo 11, 1, 67. in malis 6, *pro.* 7. institor eloquentiæ 11, 1, 50. declamandi sudor 6, 4, 6. ambitiosa festinatio 1, 4, 22. jactantia in loquendo 12, 10, 40. ambitiosi pauperes 2, 4, 29. ambitiosis utilia præferre 1, 2, 27. ambitiosissimum gloriandi genus 11, 1, 22.
ambitiose augere numerum 8, 3, 63. ambitiosissime 6, 3, 68.
ambitus 3, 8, 46. 4, 1, 18. 5, 10, 34. genus utrumque 12, 7, 6. intelligendi proprius 12, 10, 3. *v. n.* pronuntiandi adversus amicos 4, 1, 18. judicium 9, 3, 56. damnati quidam 11, 1, 79. *pro periodo* 9, 4, 22. navigationis 1, 10, 40. rerum 10, 1, 16. urbium 11, 2, 21. *conf. n.* 3, 8, 45. *et* 10, 1, 16.
ambulare millia passuum 6, 3, 77. viam 1, 5, 38. *id quod recte dici, contra Quinctilianum ostendit Burm. ibid. et Wessel. ad Itin. Hierosolym. p.* 571.
ambulatio 11, 3, 19.
amentum 9, 4, 9.
amiciri 11, 3, 149.
amictus 11, 3, 137. 141. 144. decentior *ibid.* 156. negligentior *ib.* 147. recidens *ibid.* 162. quem mater amictum dedit, solicite custodire 5, 14, 31.
amicus alicui esse 5, 7, 2. potentes 5, 12, 16. ubi amici, ibi opes 5, 11, 41. amicissimos habere aliquos 12, 7, 5. *conf.* familiariter.
amicæ 1, 2, 8.
amicitiæ *scholasticæ* 1, 2, 20.
amittere fidem 8, *pro.* 23. fidem, affectus, motus omnes 9, 4, 143. filium 6, *pro.* 2 *et* 13. gratiam 9, 3, 4. modum 8, 6, 51. rationem 6, 2, 6.
amnis lucidus &c. 12, 10, 60. amnes latissimi 5, 14, 31. amnium vis 12, 2, 11.
amœnus egressionibus 12, 10, 60. amœnum iter 4, 2, 46. amœna 12, 9, 2.
amœnitas locorum 10, 3, 22. *add. ibid.* 24.
amoliri aliquid 4, 1, 29. *et* 2, 27. 5, 7, 23. 7, 1, 33. 9, 2, 71.
amovere metum 4, 1, 20.
amphibolia 6, 3, 47. 7, 10, 1. *seqq.* 9, 4, 32. *ejus species* 7, 9. naturalis 7, 9, 10.
ἀμφιβολία 3, 6, 45 *et* 88.
amphibrachus, amphibrachys, *pes* 9, 4, 105 *et* 82.
Amphictyones, Amphictyonas 5, 10, 111. 115. 118.
ἀμφίδοξον 4, 1, 40.
amphimacer, *pes* 9, 4, 81.
Amphiona 12, 10, 57.
amplecti modum 12, 10, 21. scientiam 2, 1, 5. spatium 1, 10, 43.
amplior virtus 8, 3, 83. amplius compositionis genus 9, 4, 129. amplius atque augustius 12, 10, 5. ampliora verba 8, 4, 2. amplissimum præmium 10, 7, *init.*
amplius, hoc amplius 1, 5, 50 *et* 55.
ampliare virtutem alicujus 8, 4, 20. ampliari ingenita adjumenta modica possunt ratione 1, *pro.* 27.
amplitudo 1, 10, 45. dactyli, pæonis 9, 4, 136.
amplificare orationem 11, 1, 44. species amplificandi 8, 4.
amplificatio 2, 5, 9. 5, 10, 99. ejus genera 8, 4. omnis 9, 4, 128. per ratiocinationem 8, 4, 15.
amputare radices vitis 10, 7, 28. turpes ac perniciosos 8, 3, 75.
an *distinguitur ab* aut 1, 5, 49. videndum est, an—an 7, 1, 13. an vero 1, 10, 47. *et* 12, 3.
antanaclasis 9, 3, 68. *n.*
Anacreontion colon 9, 4, 78.
ἀναγκαῖον, *figura* 9, 2, 106. *et* 3, 99.
ἀνακεφαλαίωσις, *quid?* 6, 1, 1.
analogia 1, 5, 13. *et* 6, 1. Latine proportio 1, 6, 3. non demissa cœlo formam loquendi dedit 1, 6, 16. analogia tueri dictum 1, 6, 11.
ἀναλογία 5, 11, 34.
ἀνάμνησις, *figura* 9, 2, 106.
anapæstos, anapæstus, anapæston 9, 4, 48. 81. 110.
ἀνασκευὴ, *quid?* 2, 4, 18.
ἀναστροφὴ 1, 5, 40. *quid?* 8, 6, 65.
anceps 4, 1, 40. *seq.* inter utrumque animus 10, 7, 33. ratio alicujus rei 6, 3, 7. sors 11, 1, 50.

Anchariana familia 4, 1, 74. 7, 2, 10.
Anchisa 1, 5, 61.
Andromache 6, 2, 23.
ἀνεπίφατος actio 4, 1, 60.
anfractus 9, 2, 78. juris 12, 9, 3. infinitos habere 6, 1, 15.
angi aliqua re 1, 6, 22.
angulus normalis 11, 3, 141.
angustus amictus 11, 3, 141. angusta vena 6, 2, 3. angustum os 1, 2, 28. pulpitum 11, 3, 130. tempus 11, 1, 46. angustior litera 9, 4, 34.
angustiæ tabellarum 10, 3, 32.
anhelitus creber 11, 3, 55. conf. sonans.
aniles fabulæ 1, 8, 19.
anima immortalis est 5, 14, 10. add. 7, 4, 1.
animus acer, præsens 6, 4, 8. vid. acrior, anceps. cœlestis 12, 2, 28. flagitiosus omni genere voluptatum 12, 11, 18. otiosus 11, 2, 33. præstantissimus 12, 1, 17. sublimis 10, 3, 22. judicis 10, 3, 15. operis 6, 2, 7. animi agrestes 1, 10, 9. aperti ad percipiendum 1, 2, 28. præstantia 12, 5, 1. animorum origo 12, 2, 28. si animis nostris divina origo, tendendum ad virtutem &c. ibid. 21. ut terram cultu, sic animum disciplinis meliorem fieri 8, 3, 75. maxima pars eloquentiæ constat animo 1, 2, 30. conf. accendere, æstuare, assurgere, augere.
animal hinniens, irrationale, mortale 7, 3, 3. animalia quædam parva 12, 2, 14. -exigua 12, 10, 76. quo argumento præcipue videatur probari, quod bruta careant ratione 2, 16, 15. s.
annalis, f. 6, 3, 16.
annalis liber 6, 3, 86. annales pontificum 10, 2, 7. annalium monumenta 2, 4, 18.
annectere prioribus sequentia 7, 1, 1.
anni pueriles 1, 11, 19. 1, 12, 1. tutelæ 7, 6, 10.
Annibal 5, 10, 48. ab eo cæsa apud Cannas 60,000. 8, 6, 26. conf. Hannibal.
anniti, ut 10, 7, 29.
annotare aliquid 7, 1, 58. 8, 1, 2. et 2, 4. et 6, 2. pauca de aliqua re 1, 4, 17. proprietates 11, 3, 179. annotandum 2, 5, 7.
annotatio brevis 10, 7, 31.
annuendi motus 11, 3, 71. ratio ib. 79.
annulus translatus vel alligatus 11, 2, 30. annulorum signa in ceris 11, 2, 4. annulis implere manum 11, 3, 142. conf. comtum.
annumerare aliquem oratoribus, poetis 10, 1, 90. literas 11, 3, 33.
ἀνακοινόμενον, quid? 8, 3, 59.
ἀντανάκλασις, quid? 9, 3, 68.
ἀνταπόδοσις 8, 3, 77. antapodosi ib. 79.
ante oculos esse 8, pro. 28. omnia 1, 1, 3. et 2, 8, 18. 2, 15, prin. et passim. -esse 10, 1, 3. conf. proponere.
anteacta crimina 7, 10, 12. vita 4, 2, 12 et 15. 6, 1, 34. 7, 1, 12. et 2, 33. 11, 1, 42. anteacta 9, 2, 67. ante gesta 9, 4, 25.
antecedere 7, 2, 46. et 4, 6. antecedens memoria 1, 1, 25.
antecedentia, 5, 5, 2. et 8, 5. et 10, 45.
ἀντέγκλημα 7, 4, 8.
anteponere: quæ quibus anteponas 9, 4, 44.
ἀνθηρὸν 12, 10, 59.
ἀνθυποφορά, figura 9, 2, 106. et 3, 87.
Anticato 1, 5, 68.
antidotum 1, 10, 6. 7, 2, 25.
antigerio 1, 6, 40. 8, 3, 25.
ἀντικατηγορία 7, 2, 9. seq. 18. 20. 25. seq. quid? 3, 10, 4.
ἀντιμεταβολή, figura 9, 3, 85. conf. ibid. 97.
ἀντινομία 3, 6, 45. 7, 1, 15. antinomia 7, 7, 1. et 10, 2.
ἀντίφρασις 8, 6, 57.
antiquus sermo 9, 3, 1. antiquum magis 8, pro. 31. antiqui 1, 5, 21, 22. 2, 1, 9. et 5, 23. 3, 6, 61. antiquissimus quisque 12, 10, 42.
antiquitus 1, 10, 18 et 30. accepta opinio 1, 10, 12. traditum 6, 2, 8. 12, 2, 29.
antiquitas dat dignitatem verbis 8, 3, 24. antiquitatis admirator 2, 5, 21. omnis peritissimus 10, 1, 95.
ἀντίρρησις, figura 9, 2, 106.
antisophista 11, 3, 126.
ἀντίστασις 7, 4, 12.
antistes juris 11, 1, 69.
ἀντίθετον Lupi 9, 2, 101. figura 9, 3, 81 et 92.
Antonius, M. occidit Ser. Sulpicium 7, 3, 18. ejus luxuria 8, 4, 25.
ἀντονομασία, quid? 8, 6, 29. conf. 9, 1, 5 et 6. antonomasiam 8, 6, 43.

anus Attica 8, 1, 2. graves 11, 3, 178.
anxius de aliqua re 5, 10, 75. 11, 1, 50. anxiæ ſolicitudines 12, 11, 18.
anxietas quærendi, judicandi, comparandi 8, *pro.* 29. ad extremam uſque anxietatem deſcendere 1, 7, 33.
Aoriſtus apud Latinos 8, 3, 30. *n.*
ἀπαγόρευσις, figura 9, 2, 107.
ἀπάλαιστος 9, 4, 56. *n.*
ἀπάλαιστροι 9, 4, 56.
Apennino 9, 4, 65.
aper, apri 1, 6, 13.
aperire aliquid 8, 3, 68. ambigua 12, 2, 10. artes dicendi 8, 3, 11. - ſuas alicui 10, 1, 91. fauces 11, 3, 167. figuras 9, 2, 72. - ex diverſo 9, 2, 93. fontes 6, 1, 51. penetralia 6, 2, 25. latius ſe aperit materia 1, *pro.* 3.
apertus Cicero 2, 5, 20. intellectus 3, 6, 23. *orator* 10, 1, 119. *conf.* animus. aperta magis omnibus dimenſio 9, 4, 52. narratio 4, 2, 36. *vid.* vox. aperta 8, 2, 23. aperta verbis 8, 2, 20. nomina 3, 6, 43. verba aut aperta aut dubia 7, 2, 48. apertis, ut aiunt, tibiis 11, 3, 50. apertior ars 9, 3, 54. motus animi 10, 3, 21. tropus 9, 2, 45. vox 11, 3, 161.
aperte docere aliquem 1, 5, 43. gloriari 11, 1, 21. ſcripta 4, 4, 4. apertius 11, 1, 26. diſtinguere 3, 6, 44. apertiſſime colligere 1, *pro.* 13.
apex 1, 4, 10. *n.* apicem apponere ſyllabis 1, 7, 2. apice circumducta ſyllaba 1, 5, 23. diſtinguere 1, 7, 2. uti 1, 4, 10.
ἀφέλεια 8, 3, 87.
ἄφοδος, figura 9, 3, 87.
ἀφορμαὶ ἔργων 3, 6, 27.
ἀπόδειξις, quid? 5, 10, *init. et* 7. *ἀποδείξεις γραμμικαὶ* 1, 10, 37. 5, 10, 7. apodixin 5, 10, 7.
ἀποκαρτέρησις 8, 5, 23. *v. n.*
Apollo 3, 7, 8.
Apollodoreus: *vid.* Ind. II.
apologus 6, 3, 45.
apologatio 5, 11, 20.
ἄπορον 3, 6, 35.
ἀποσιώπησις, apoſiopeſis 8, 3, 85. 9, 2, 54. *ſeq. quæ, quæ non?* 9, 3, 60. *ſeq.*
ἀπόφασις, quid? 9, 2, 47.
ἀποφθεγματικόν 6, 3, 109.
ἀποστροφή, quid? 9, 2, 38. *add. ibid.* 3, 24 *et* 26. 4, 1, 63.
apparere 4, 2, 127. 12, 9, 6. per aliquid 7, 6, 9. aliqua re 10, 7, 30. quo apparet 5, 10, 9. apparet in libro 1, 7, 34. apparens magis quam confeſſa fictio 9, 2, 46. apparentia vitia 12, 8, 10.
appellare 4, 1, 22. aliquem 5, 10, 107. *de credita pecunia.* judices vel præſidentes magiſtratus 6, 4, 11. ab aliquo 11, 1, 76. appellari aliquo nomine 1, 9, 5. a creditoribus 5, 12, 5. - pecunia 5, 13, 12. de ſtupro 4, 2, 98.
appellatio Græca 9, 2, 44. ſuavis literarum 11, 3, 35. nominum 1, 4, 19. *ſeq. add.* 9, 3, 9. urbis 6, 3, 103.
appellere ad litus 7, 3, 31.
appetere pectus manu, digitis 11, 3, 124. ſumma 10, 2, 9. appetit tempus 2, 10, *prin.* appetenda 3, 6, 55. 7, 4, 2.
Appius Cæcus 2, 16, 7. 3, 8, 54. 5, 13, 35. 11, 1, 39.
applicare aliquid alicui rei 9, 4, 27. - ad aliquid 5, 11, *extr.* finitionem in rem 7, 3, 19. priora ſequentibus 5, 7, 27. verba verbis 1, 10, 17. perſonis applicantur pignora, amicitiæ, regiones &c. 4, 1, 30. applicitus locus communis 2, 4, 30. applicitæ vites arboribus 1, 2, 26.
apponere aliquas notas 11, 2, 28. aliquid alicui 8, 6, 29 *et* 40. *ſeq.* piſces 6, 3, 90. appoſitus juri an æquo magis 4, 3, 11. rei cultus 4, 2, 117. appoſitæ res ad faciendam fidem 5, 8, *init.*
appoſitum 2, 14, 5. 5, 10, 86. *pro* epitheto 8, 2, 10. *et* 6, 39. *ſeq. pro adjectivo* 9, 4, 24.
appoſite ad perſuadendum dicere 2, 15, 3 *et* 5.
appoſitio ſimilium 5, 11, 1.
apprehendere aliquid 5, 14, 32. 6, 4, 18. 9, 2, 74. 10, 5, 10. aliquid manu 5, 10, 116. - caute, cum judicio 10, 2, 3. confeſſionem alicujus 8, *pro.* 18. leviter ſummum articulum 11, 3, 95. apprehendendo ramos 1, 2, 26. apprehendi 5, 13, 29. 7, 1, 55. apprehenſis invicem manibus 9, 4, 129.
approbare 3, 6, 62. aliquid 7, 3, 25. 9, 2, 78. - rationibus, verbis 5, 14, 7.
appropinquat nex 8, 6, 22.

Apronianus Næv. 7, 2, 24.
aptus alicui rei 9, 4, 128. militiæ, palæstræ 5, 12, 21. ad disputandum digitus 11, 3, 95. compositione aptus 12, 10, 60. *conf.* motus. apta satis alicui rei ætas 11, 1, 31. *vid.* junctura, pronuntiatio, vox. aptæ sententiæ 6, 1, 2. parum aptum 11, 1, 89. aptior ad aliquid 10, 1, 65. majoribus 10, 1, 63. fini pes 9, 4, 107. aliquid numeris aptius 12, 10, 26. dicendo, scribendo aptius esse 12, 10, 51. aptissimum in aliquid 10, 3, 22.
apte: *vid.* cadens, cæsa, dicere, &c.
aptare cothurnos infanti 6, 1, 36. nomina personis et affectibus 8, 3, 30. orationem locis, temporibus, personis 6, 5, 11. personam Herculi 6, 1, 36. proverbium opportune 6, 3, 97. quo quidque loco conveniat 10, 2, 26. se ad aliquid 10, 2, 16. sententias vocibus 12, 10, 35. vela 10, 7, 23. verba rebus 8, 3, 30. *conf.* 3, 8, 61 *et* 68. vocem affectibus 8, 6, 31. aptari ad aliquid 3, 8, 50. alicui rei 5, 10, 124. aptatus ad popularem delectationem 2, 10, 11. ad præsens tempus 10, 7, 31. aptata armamenta 10, 7, 23.
apud aliquem dicere 11, 1, 43. - esse 1, 6, 17. - institui 2, 3, 11. pro Ligario apud Cæsarem 6, 3, 108. apud Centumviros repetere bona 7, 4, 11. apud se ipse discutere obscuritatem 8, 2, 23. antiquos in libris invenire 1, 5, 21. auctores legere 3, 6, 28.
aqua deficit actionem 12, 6, 5. tenuis 12, 2, 11. aquam perdere 11, 3, 52. aquæ corruptæ 7, 2, 3.
ara Augusti 6, 3, 77.
aratrum accipere pignori non licet 7, 8, 4.
arbitrorum disceptationes 11, 1, 43.
arbitror 9, 3, 7.
arbitrium: *vid.* ad.
arbos 1, 4, 13. arboris generosioris statim cum planta fructus est 8, 3, 76.
arbustum colere 1, 12, 7.
arcana alicujus perdiscere 1, 12, 15.
arcessere locos 2, 4, 31. aliquid aliunde 5, 11, 42. res extrinsecus 8, 3, 30. sequi, non arcessiri 10, 2, 27. arcessita affectatio 9, 3, 74. descriptiones 2, 4, 3. numeri 9, 4, *extr.* arcessitum aliquid 10, 1, 78. 12, 10, 40. extra ad caussam 5, 13, 4. arcessita 8, *pro.* 23. *et* 3, 56.
Archimedes 1, 10, 48.
architectonice 2, 21, 8.
arculæ 12, 3, 4.
ardere 9, 2, 8. ardent omnia 11, 3, 145. ardens *scriptor* 10, 1, 90. ardentissimus amor 4, 2, 96.
ardor oculorum 12, 5, 5.
ardua persuadendi ratio 11, 1, 95. res, orator 1, 1, 10. arduum est 12, 11, 25. cui in arduo spes est 1, 10, 8.
areæ 1, 10, 42.
Areopagitæ damnant puerum &c. 5, 9, 13.
arescunt fructus 12, 10, 79.
aridus magister 2, 4, 8. orator 8, *pro* 17. *add.* 12, 10, 13 *et* 15. historia 2, 4, 3. traditio 3, 1, 3.
argentum legatum 5, 10, 62. *add.* 5, 14, 26.
argenteei 1, 7, 16.
argentariorum lex 5, 10, 105. tabulæ 11, 2, 24.
Argi 9, 4, 140.
Argiletum quæ appellandi ratio 1, 6, 31.
arguere adversarium 7, 1, 3. argui fecisse 7, 2, 18. arguens 6, 1, 6.
argumentum 2, 4, 2. *quot res significet?* 5, 10, 9. *seq. v. n. definitur* 5, 10, 11 *et* 14, *init.* argumentum fuerit 1, 1, 2. *add.* 1, 11, 18. 11, 2, 9. malæ caussæ 12, 1, 13. *cf.* 4, 1, 11. odii 5, 12, 7. vanum 7, 2, 34. argumenta 4, 1, 73. *et* 2, 79. 5, 10. acria et citata 9, 4, 135. criminis 4, 2, 12. morum 3, 7, 22. *conf.* diducere, inquinare. argumentorum loci 12, 8, 13. *vid.* loci. *ordo* 6, 4, *extr.*
argumentari 4, 2, 103 *et* 108. argumentandi ratio 2, 4, 41.
argumentatio 4, 2, 13 *et* 79. agilior, acrior, instantior 11, 3, 164. suspecta 5, 14, 35.
argumentosum 5, 10, 10.
argutiæ digitorum 11, 3, 122. in gestu 11, 3, 181.
Ariona 6, 3, 41.
aristis inanibus ante messem flavescere 1, 3, 5.
Aristophon 5, 12, 10.
arma affixa templo 5, 10, 36. fortia, fulgentia 8, 3, 3. eloquentiæ 5, 12, 21. facundiæ 2, 16, 10. rhetorum 12, 2, 5. armorum sci-

entiam habere 8, 6, 26. in armorum ratione antiquior cavendi quam ictum inferendi cura 4, 2, 26.
armare ferrum veneno 8, 6, 12. *ſeq.*
armamentum 7, 9, 4. armamentis 9, 4, 65. *conf.* aptare.
arripere aliquid 6, 4, 15.
arrogare ſibi eloquentiam immodice 11, 1, 19. *add. ibid.* 20. — nomen 1, *pro.* 14.
arrogans de ſe perſuaſio 2, 4, 16. arrogantium de ſe opinio 11, 1, 17. *add. ibid.* 27. arrogantior pigritia 12, 3, 12.
arrogantia 11, 1, 38.
ἄρρυθμον 9, 4, 56.
ars collocandi 8, *pro.* 28. dicendi 2, 17, 17. *ſeq. et* 18, *prin.* &c. eloquentiæ 12, 11, 4. figurarum 9, 3, 64. *vid.* Grammatica. medicinæ 3, 6, 63. memoriæ 11, 2, 11. — una maximaque *ibid.* 40. orandi 1, *pro.* 4. *vid.* rhetorica. tibiarum 2, 3, 3. variandi 11, 3, 44. verborum 10, 1, 118. ludicra 3, 6, 18. *ſeq.* occulta 4, 2, 58. *conf. n.* 1, 8, 14, *et* 2, 5, 14. *it.* labi, percipere. artis eſt 6, 4, 17. artis libellus 2, 13, 15. *conf.* 2, 15, 4. omni arte 4, 2, 47. *conf.* vincere. artes *i. e. de artibus compoſiti libri* 2, 5, 14. *et* 13, *prin. et* 15, 37. 3, 1, 1. editæ 5, 10, 120. *pro aſtutiis in agendo* 5, 7, 21 *et* 32. 5, 13, 2. conſiliorum, litium 10, 1, 47. difficiliores, minores 12, 11, 10. nudæ 1, *pro.* 24. occultæ 12, 9, 3. ars prima eſt, ne ars eſſe videatur 1, 11, 3. definit eſſe, quæ apparet 4, 2, 127. ubicunque oſtentatur, veritas abeſſe videtur 9, 3, *extr.* quæ ſunt artes altiores, plerumque occultantur, ut artes ſint 8, 3, 2. nihil præcepta atque artes valent, niſi adjuvante natura 1, *pro.* 26.
artifex mirus pingendi fingendique 12, 10, 6. motus 9, 4, 8. omnium, quæ pugna poſcit 12, 3, 5. perſuadendi 2, 15, 18. pronuntiandi 11, 3, 73. ſtatuarum 5, 12, 21. tractandorum animorum 11, 1, 85.
artificialis probatio 5, 1, 1. 5, 9, *init.* ratio 6, 4, 4. artificiale probationis genus 12, 8, 14. artificialia 1, 8, 14. *v. n.*
artificialiter 2, 17, 42.
artus loco moti 7, *pro.* 2. carne ſpoliati 5, 12, 6. artuum dolor 11, 3, 129.
articulus, *non eſt figura* 9, 3, 98. mollis adverſarii 2, 12, 2. articuli 1, 4, 19. cauſſæ 11, 3, 51. formare articulos 1, 1, 27.
articuloſa partitio 4, 5, 24.
aruſpex, *unde, et quomodo dividendum?* 1, 7, 9.
arx 7, 4, 22. *et* 7, 4. arcem tenere eloquentiæ 12, 11, 28.
aſſem elephanto dare 6, 3, 59. ex aſſe heres 7, 1, 20.
aſcendere per plures gradus 8, 4, 5. *add. ibid.* 26. ad aliquid 12, 10, 66. murum 7, 6, 6. aſcendentes 8, 4, 28.
ἀσχήματον, *quid?* 8, 3, 59.
ἀσχημάτιστος oratio 9, 1, 13.
Aſianus eloquens 12, 10, 1. *conf. ibid.* 12. Aſiana gens 12, 10, 17. Aſiani 8, *pro.* 17. 9, 4, 103. *diſtinctio inter* Aſianos *et* Atticos 12, 10, 16. *ſeqq.*
Aſiane abundans 12, 10, 18.
aſinus albus 6, 3, 57.
Aſpaſia 5, 11, 27.
aſper homo 8, 6, 6. 11, 1, 90. *orator* 12, 10, 39. *vid.* exactor. colles 12, 9, 2. numeri 9, 4, 126. oculi motu 11, 3, 75. aſpera compoſitio 9, 4, 142. lex 4, 3, 9. *vid.* res. verba. vox. cauſſæ 10, 2, 23. figuræ 9, 2, 81. *vid.* conſonantes. aſperum 6, 3, 27. 9, 4, 26 *et* 141. *vid.* crimen. aſpera 9, 4, 136. aſperior: *vid.* frons. aſperius jus 9, 2, 90. dictu 12, 1, 37. quid aſperius 11, 1, 40. aſperiora 4, 5, 20. verba 12, 1, 25. aſperrima dimicatio 6, 4, 4. aſperrima Stoicorum 12, 1, 38.
aſpere dicere 11, 3, 23. aliquid dicere 11, 1, 65. *vid.* dicere. innituntur ſyllabæ in B literam 12, 10, 32. aſperrime coire 1, 1, 37.
aſperare compoſitionem 9, 4, 31.
aſperitas 2, 13, 3. in maledictis 2, 5, 8. *auctoris* alicujus 10, 2, 23. contentionum 10, 5, 14. forenſis 1, 8, 11. orationis 11, 1, 85. quæſtionum 4, 1, 25. evitare aſperitatem 1, 5, 42.
aſpergere auctoritatem 8, 3, 25. condimentum 9, 3, 4. aſpergi ab equo 6, 3, 90. ſal in cibis paullo liberalius aſperſus 6, 3, 19.
aſpernari laudem 12, 11, 27. *vocabula* 8, 3, 33.

aspicere aliquem truculentissime 6, 1, 43. aliquid 9, 4, 115.
aspectus 6, 3, 26. mutus 6, 1, 26. primus velut aspectus orationis 10, 2, 16. quidam unus 11, 3, 44. aspectu integra corpora 11, 3, 55. eodem vertitur aspectus, quo gestus 11, 3, 70.
aspirare consonantibus 1, 5, 20. ingenium alicui 4, *pro.* 5.
aspiratio 1, 5, 6. adjicitur vel detrahitur 1, 5, 19. *conf.* 6, 3, 55. aspirationis nota 1, 4, 9. sine aspiratione 1, 6, 21.
Asprenas 1, 5, 62. 10, 1, 22. 11, 1, 57.
assentio et assentior 1, 5, 13. 9, 3, 7. *add.* 9, 3, 49 *et* 90. assentire alicui 9, 3, 49. assentiri alicui rei 1, 2, 16. 9, 2, 52.
assensio 6, 3, 73.
assequi ut 11, 1, 85. aliquid arte 8, *pro.* 16. facilitatem 10, 1, 59. nomen urbanitatis, stultitiæ 8, 6, 74. - per aliquid 10, 1, 87.
assectator 1, 5, 8.
asserere aliquem tanquam filium 4, 2, 95. libertatem reip. 6, 5, 8. sibi aliquid 9, 3, 64. - nomen sapientis 12, 1, 20. asseri velut propria philosophiæ 1, *pro.* 16.
assertores habere 1, 6, 39.
assertio 3, 6, 56. *v. n.* secunda 5, 2, 1. *v. n.* 11, 1, 78.
asseverare 9, 4, 59.
asseveratio, *pars orationis* 1, 4, 20. dicentis 11, 3, 2.
assidere 7, 1, 52. assidentes Priamo 8, 4, 21.
assiduus, *unde?* 5, 10, 55. comitatus 1, 2, 5. sit pædagogus 1, 1, 11. *conf.* exactor. assidua consuetudo 1, 1, 13. lectio 10, 7, 4.
assidue minores parentibus liberi 6, 3, 67.
assignare aliquid 2, 17, 14. 5, 13, 35. 6, 3, 4. 9, 4, 58. 11, 2, 20. - virtuti senatus, providentiæ deorum 11, 1, 23. locum alicui 2, 21, 3. officia alicui 12, *pro.* 4. assignari proprie alicui rei 4, 2, 62. tropis 9, 3, 20. assignatur locus etymologiæ in definitionibus 1, 6, 29. auditori et infigitur verbum 9, 4, 29. nomina verbis 12, 10, 41. appellatione privatim sibi assignata 8, 2, 5. res alicui parti assignanda 9, 3, 88.
assimulare aliud 7, 10, 9. affectus 11, 1, 41. assimulati sermones 9, 2, 31. assimulata 9, 2, 47. materia 10, 2, 12.
assistere alicui 1, 2, 12. assistentes 9, 2, 76, 11, 1, 68.
assuefacere aliquem, ne &c. 10, 5, 17. manus ponderibus plumbeis 11, 2, 42.
assuescere alicui rei 4, 2, 115. in aliquid 2, 4, 17. mori 4, 2, 29. assuescat non reformidare homines 1, 2, 18. assuescendum optimis 10, 1, 59. assueta tyrannis civitas 7, 4, 22. assuetæ alicui sedes 11, 2, 6.
assumere aliquid 6, 2, 34. 10, 2, 25. aliquid ab aliis 2, 4, 41. - ex aliis 2, 18, 3. - in exemplum 10, 2, 11. affectus 6, 2, 36. auxilia extrinsecus 7, 4, 7. conscios 4, 2, 48. locum communem 2, 4, 31. naturas judicum in caussam 4, 1, 17. nitorem 2, 10, 12. poemata ad fidem caussarum, ad ornamentum eloquentiæ 1, 8, 10. vim ingenii 2, 5, 23. usum paullatim 10, 6, 3. assumi in locum alicujus 9, 1, 6. assumta in hoc 3, 11, 21. laus utilitatis gratia 10, 2, 27.
assumtiva caussa 7, 4, 7.
assumtio 5, 14, 5. *seq.*
assurgere 10, 1, 52. in cothurnos 10, 2, 22. sibi 11, 3, 135. assurgat animus 1, 8, 5. assurgendi licentia 2, 2, 9.
astipulatio 11, 3, 175.
ἀστεϊσμὸς 8, 6, 57.
astra tenet cœlum &c. 9, 4, 90.
astringere aliquid magis 11, 2, 30. - breviter 3, 4, 4. corpus 2, 4, 5. labra 11, 3, 81. luxuriantia 10, 4, 1. mores 2, 2, 4. se ad servitutem juris 2, 16, 9. ad verba 7, 3, 16. vultum superciliis 11, 3, 160. astringi certis legum vinculis 5, 10, 101. nervis ossa debent 1, *pro.* 24. astrictum corpus 8, *pro.* 19. ilia 8, 3, 10. astrictior periphrasis 8, 6, 60.
astrictius et latius concludere 10, 1, 106.
astruere sibi aliquid 8, 3, 64.
astu caret oratio 9, 1, 20.
ἀσύνδετον, *quid?* 9, 3, 50. *seq.* ἀσύνδετα 9, 4, 23.
at *in transitione* 1, 6, 37. 12, 1, 12. *pro contra* 1, 7, 22. pædagogus at unus 1, 1, 11. si tamen—at certe *ibid.* si non—at certe 12, 11, *extr.* at enim 3, 6, 75. 4, 2, 82. at vero 2, 5, 16.

Attributus ventus 8, 2, 13.
Atalanta 5, 9, 12.
ἄτεχνοι 5, 1, 1.
ἀτεχνία 2, 20, 2.
Atellana 6, 3, 47. v. n.
ater an albus homo sit 11, 1, 38.
Athenarum proprius sapor 6, 3, 107. studia 12, 10, 19. an Athenis muri fiant 7, 2, 4.
Athenienses 6, 5, 7. prudentissima civitas Atheniensium 5, 11, 38.
athleta pulcher aspectu 8, 3, 10. athletæ 10, 1, 4. et 5, 15. ponderibus plumbeis assuefaciunt manus 11, 2, 42. athletarum corpora 12, 10, 41. tori 10, 1, 33.
atomorum concursus 7, 2, 2.
atque *in transitione* 1, 10, 9.
atqui 1, 7, 21. *et* 10, 25. 2, 17, 7. *&c.*
Atratinus 11, 1, 68.
Atreus 1, 5, 24.
Atridæ 7, 2, 3.
atrox, miserabilis caussa 6, 3, 30. *conf.* Medea. vox. atroces res 11, 3, 116. atrocissimum 6, 1, 15.
atrocitas 6, 1, 15. 7, 2, 31. formularum 7, 1, 37. *v. n.*
attendere signa ad aliquid 11, 2, 29. *v. n.*
attentior judex 4, 5, 21.
attentare aliquid 12, 8, 14.
atterere ingenium asperiorum tractatu rerum 8, *pro.* 2. attrita quotidiano actu forensi ingenia 10, 1, 27.
Atticus eloquens 12, 10, 1. sapor 12, 10, 19 *et* 25. sermo 10, 1, 65. 12, 10, 35. Attici 6, 1, 7. 9, 4, 145. 10, 1, 80, 100, 107, 115. 10, 2, 17. *conf.* Asiani. Romanorum 12, 10, 39. Atticorum salsum 6, 3, 18. imitatores 12, 10, 14. Attica anus 8, 1, 2. eloquentia 6, *pro.* 13. *v. n.* Atticæ febres 8, 3, 28. seges &c. 12, 10, 25. Atticum 12, 10, 26. Attica dicta 8, 3, 59. vere Attica, pressa et tenuia 10, 1, 44.
Attice dicere 12, 10, 22 *et* 26. loqui 8, 1, 2. pressus *orator* 12, 10, 18.
Ἀττικισμὸς 1, 8, 8. Atticismus 6, 3, 107.
attinere: non *s.* nihil attinet 2, 15, 37. 4, 2, 70. 10, 1, 105.
attingere 8, 4, 1. aliquid 1, 6, 24. 6, 2, 2. *et* 3, 102. - leviter in transitu 7, 3, 27. terram 1, 2, 7.
attollere aliquid supra quotidianum sermonem 2, 4, 9. frontem 11, 3, 78. mentem 1, 2, 18. minores 12, 7, 6. orationem 10, 5, 4. pedem 11, 3, 125. pueros 11, 3, 174. res per similitudinem *&c.* 8, 6, 68. *seq.* - signis quibusdam *ibid.* 69. attolli supra modum sermonis 1, 2, 31. attollitur elocutio 8, 3, *extr.*
attonitus: *vid.* Ajax.
attrectatio, *pars orationis* 1, 4, 21.
attributum verbis officium 12, 10, 40.
avarus: tam deest avaro, quod habet &c. 8, 5, 6. 9, 3, 64.
avaritia crudelitatis mater 9, 3, 89.
auct. *vid. sub* augere.
aucupari verba 11, 1, 50.
audere aliquid licentius aut lætius 2, 4, 14. ausim dicere 2, 5, 14. 6, 3, 11. 7, 4, 28, *&c.* audendi facilitas 12, 6, 7. audendum contra aliquem 6, 4, 10. audentes plus quam possunt 1, 1, 33. audentior *orator* 12, 10, 23. aliquid novi sceleris ausurus 7, 4, 22.
audax figuris et verbis felicissime 10, 1, 96. audaces sententiæ 10, 1, 104. audacius 9, 2, 32. audaciora *ibid.* 29. verba 10, 5, 4.
audaciter *pro* audacter 1, 6, 17.
audaciæ tutioris esse 12, *pro.* 4.
audire *pro discere* 2, 2, 9. aliquem propius 10, 1, 91. - studiose 3, 1, 17. male 12, 9, 9. - ab aliquo 12, 10, 13. negligenter 8, 2, 23. audivisse 1, 6, 17. audiri verba in faucibus 1, 11, 6. auditur vox quasi in recessu oris 1, 5, 33. audiens dicto 7, 1, 14. audientes *pro auditoribus, discipulis* 12, 2, 11. *et* 9, 10, *&c.*
auditio 2, 2, 11. 10, 1, 10. auditiones 5, 7, 5.
auditor benevolus 10, 1, 48.
auditorium 2, 11, 3. *et* 21, 21. 10, 1, 36.
avertere aliquem a miseratione 6, 1, 20. - a potioribus 9, 4, 35. *add.* 12, 1, 39. animum discentis tædio 1, 12, 13. - ab intentione rerum 6, 3, 1. crimen in alium 7, 2, 10. 11, 1, 65. fidem gratia 12, 1, 24. intellectum 6, 3, 87. judicem ab adversario 6, 1, 11. - a se 9, 2, 91. orationem ad aliquem 4, 5, 20. sermonem a judice 4, 2, 103. averti ab aliis *rebus* 10, 6, 7. a vero 6, 1, 7. avertendus ab homine occidendo grassator 12,

1, 39. aversus in aliud animus 4, 3, 8. judex 4, 5, 19. pollex 11, 3, 104. sermo per aliquam figuram 2, 13, 5. -a judice 9, 2, 38. *add.* 4, 1, 63. *et* 2, 106. aversa oratio 4, 1, 67. *v. n.* voluntas 4, 1, 10. *conf.* acies. -aversæ manus 9, 1, 20. palmæ 11, 3, 114. aversum ab aliqua re 5, 12, 19. aversa pro abversis 12, 10, 32. aversior defensioni 7, 1, 11.
aversio, *quid?* 9, 2, 39.
aversari aliquid vultu 11, 3, 70.
aversatio tacita 8, 3, 65.
aves gignuntur ad volatum 1, 1, 1.
avete 1, 6, 21.
auferre aliquem ab intentione 4, 5, 6. auctoritatem alicui 5, 7, 32. dissimulationem 9, 2, 9. gratiam alicui 6, 1, 20. judicium alicui 4, 5, 6. mentem 9, 2, 105. multum studiis 12, 1, 6. nomen alicui 10, 1, 72. pecuniam 7, 4, 44. veritatem judici 12, 1, 36. vim 11, 3, 152. vitam 9, 2, 105. auferri admiratione 8, 3, 5. in altum 12, *pro.* 3. tempestatibus 10, 7, 23.
abstulit 1, 5, 69.
ablativus: *vid.* abl.
Aufidia 10, 1, 22.
aufugit 1, 5, 69.
augere 8, 3, 89. aliquid per gradus 2, 4, 34. affectus 9, 2, 26. aliud ex alio 8, 4, 20. animum 1, 8, 8. caussas lacrimarum 6. *pro.* 7. crimen 9, 2, 12 *et* 53. eloquentiam 1, 11, 13. 2, 1, 9. intentionem 11, 3, 42. sententiam 9, 3, 46. vires 12, 10, 44. -eloquentiæ 1, *pro.* 23. augeri contumelia 12, 9, 11. impetu 1, 2, 30. usu 10, 6, 3. debent sententiæ 9, 4, 23. auctus est numerus 1, 4, 19.
auctor alicujus rei 1, 5, 35. major 2, 5, 19. primus 3, 7, 21. auctores utriusque linguæ clarissimi 1, *pro.* 1. ejusdem operis 10, 1, 64. *simpliciter pro scriptoribus* 1, *pro.* 17. 1, 1, 16. maximi 10, 5, 8. vetustissimi 10, 1, 40. tot auctorum notitia 1, 2, 12.
auctoritas 1, 6, 42. 5, 11, 35. *seq.* 8, 3, 3. adversus aliquem 5, 12, 14. in adolescentibus immatura 11, 1, 32. audientium 12, 5, 1. frontis 12, 5, 5. historiæ 10, 1, 102. morum senilis 11, 1, 32. in negotio neglecta 11, 1, 30. in oratione 5, 13, 51. personarum 10, 1, 97. rerum gestarum 5, 11, 1. senibus *unde* major 12, 4, 1. vetustatis 8, 3, 25. unde petatur 1, 6, 2. *de vocabulis.* inest omnibus, quæ dicit 10, 1, 111. auctoritatem addit cultus 8, *pro.* 20. antiquitatis habere 1, 6, 39. conservare 11, 3, 153. deorum explere 12, 10, 8. auctoritate constat sermo 1, 6, *init.* excusantur vitia 1, 5, 5. qua a. suadendum 1, 11, 12.
auctionem dimittere 11, 2, 24.
augurale 8, 2, 8.
augustius 12, 10, 5. nihil habitu triumphali 11, 1, 3.
aula 7, 9, 4. infelix 9, 3, 79.
αὐλητρὶς illa vulgata 7, 9, 4.
aulœdus 8, 3, 79.
avocare aliquem ab aliqua re 10, 3, 23. 11, 3, 25. arma 9, 1, 20. controversiam a propriis personis atque temporibus 3, 5, 15. judicem 6, 4, 21. dicentem avocat a cura vocis affectus 11, 3, 25. avocari cogitationibus 8, 2, 23.
aura communis 6, *pro.* 12. popularis 11, 1, 45. concipitur in *bronchiis* 11, 3, 16. solicitante aura 12, *pro.* 2. auræ inspirantes ramis arborum 10, 3, 24.
aurata tecta 8, 6, 28.
aureum plectrum 10, 1, 63. aurea tecta 8, 6, 28.
aureei 1, 7, 16.
aurifex 9, 2, 61.
auriga pro gubernatore 8, 6, 9. *n.*
auris facilis 6, 5, 8. aures vacuæ atque eruditæ 10, 1, 32. aurium tenus 12, 2, 17. hæc communis voluptas 1, 10, 4. *quomodo* judicent aures 9, 4, 116.
austerus 9, 4, 64. *n.*
austeritas non tristis 2, 2, 5.
aut *in transitione, redarguendo &c.* 1, 12, 6. 2, 17, 9. 4, 2, 80, *&c.* hic aut ille sit, *non recte dicitur* 1, 5, 50. *v. n.*
autumo 8, 3, 26.
auxilium legum 6, 5, 9. misericordiæ 11, 1, 49. oratoris 10, 4, *extr.* auxilia liberorum 7, 1, 56.
auxiliator litigantium 12, 3, 2.
ἀξία 3, 6, 52.

B.

B in præpositione 12, 10, 32. in locum aliarum data 1, 4, 15.

Babylonis incendio sepelire Alexandrum 8, 5, 42.
bacchari inanibus locis 12, 10, 73.
bacchius, pes 9, 4, 82.
Bagoas 5, 12, 21. v. n.
bajulare aliquem 6, 1, 47.
balæna 1, 4, 15.
balare 1, 5, 72.
balneum: in balneis perpotare 1, 6, 44.
balteus 11, 3, 140.
barba 5, 12, 18. atque tristitia 11, 1, 34. de philosophis. immissa 12, 3, 12.
barbarum Græcumve 11, 3, 31. cf. surdum. barbara 1, 8, 13.
barbare exclamare 1, 6, 45. loqui 1, 5, 9.
barbaria quædam mentis 11, 3, 69.
barbarismus 1, 5, 4. est unius verbi vitium ibid. 6 et 16. pluribus modis accipitur ibid. 7. seqq. et 16.
basilica 10, 5, 18. Julia 12, 5, 6.
beata vita 12, 11, 12. conf. vox, et n. 11, 3, 40. beatior spiritus 10, 3, 22. beatissimus 12, 11, 7. beatissima copia 10, 1, 61. ubertas 10, 1, 109.
beatitas 8, 3, 32.
beatitudo 8, 3, 32.
belle respondere 6, 3, 48. subjici ibid. 74. uti contumeliis ib. 100.
Bellii pro Duellii 1, 4, 15.
bellum ex Duello factum 1, 4, 15. civile 9, 2, 67. 11, 1, 36. 12, 1, 16. conf. Peloponnesiacum. Trojanum.
bellicæ laudes 8, 4, 20. bellicum canere 9, 4, 11. 10, 1, 33.
belligerare 9, 4, 39.
bene accommodata rebus verba 1, 5, 3. affici 11, 3, 62. comitatus 12, 8, 3. conceptus affectus 10, 7, 14. dicere et scribere, unum atque idem 12, 10, 51. nosse caussam 12, 9, 19. precari alicui Ep. ad Tryphon. 3. pronuntiare 11, 3, 12. scribere 1, 1, 28. 10, 3, 19. sudans 12, 8, 3. suscipere caussam 12, 1, 39.
beneficium ætatis 3, 1, 9. ingenii 2, 11, 2. 5, 10, 121. in hoc est 12, 7, 7.
benevolus auditor 10, 1, 48.
benevolentia auditoris quomodo paretur 4, 1, 6. seqq.
Berenice 4, 1, 19. v. n.
bibere fuliginem 11, 3, 23. haustus justitiæ 12, 2, 31. potionem 7, 2, 17. succum 1, pro. 24. in spectaculis 6, 3, 63. inter agendum 11, 3, 136.
bibliopolæ nomen an auctor posuerit, dubitatur in not. prima omnium.
bibliotheca 10, 1, 57. quibus nullus est in bibliothecis locus 11, 3, 4.
biclinium 1, 5, 68.
bina millia passuum 6, 3, 77. verba ibid. 55. bini digiti 11, 3, 98.
bipartita 5, 14, 5.
bipennis, a pinna 1, 4, 12.
bipes 5, 10, 61.
bis de eadem re ne sit actio 7, 6, 4.
blandi nimium 11, 1, 30. blandissimus alicui esse 6, pro. 8.
blandiri partibus 4, 2, 90. blanditur aliqua sententia 4, 1, 53. blandiuntur nobis scripta nostra 10, 4, 2.
blanditia 10, 1, 27. blanditiæ deformes 8, 3, 65.
Blessus, P. 6, 3, 58.
bonus altercator 6, 4, 10. audientium 12, 9, 10. juvenes 6, pro. 1. patres 11, 3, 178. præceptor 5, 13, 44. 10, 5, 22. scriptor 10, 1, 104. vir 4, 1, 7. 6, 2, 18, &c. improbant boni 11, 1, 17. indoles 1, 2, 5. et 3, 2. mens 12, 1, 42. et 7, 3. pars noctium 12, 11, 19. res 8, 6, 57. valetudo s. valitudo 10, 3, 26. 11, 2, 35. voluntas 12, 11, extr. conf. caussæ. conscientia. fides. vox. bona vere 12, 2, 28. eloquentiæ 1, pro. 13. ingenii studiique 1, pro. 27. 12, 5, 2. omnium, sc. rerum 11, 3, 19. vocis, sicut omnium, augentur cura ibid. boni consulere: vid. consulere.
bonitas 6, 2, 13 et 18. 12, 1, 24. nihil tam populare quam bonitas 8, 5, 3.
bos clitellas 5, 11, 21.
Bostaris mors 7, 2, 10.
brachii projectio 11, 3, 84. brachium veste continere 11, 3, 138. brachia recta 1, 11, 16.
βράγχος 11, 3, 55. v. n.
βραχυλογία, figura 9, 3, 50. conf. ibid. 99. it. 8, 3, 82.
brevis eloquentia 12, 10, 64. in eloquendo 10, 1, 63. narratio 4, 2, 40. scriptor 10, 1, 73. syllaba, quæ? 9, 4, 47. conf. spiritus. urbanitas 6, 3, 105. breves statura 2, 3, 8. gestus 11, 3, 100. sinus 11, 3, 137. syllabæ 9, 4, 91. cf. manus. syllaba. breve spatium 10,

1, 7. tempus 12, 11, 17. brevia 10, 7, 10. *de verbis.* verba 9, 4, 42. breviora spatia 11, 3, 127. reddere omnia 12, 11, 14. brevissima ratio 1, 5, 29.
breviter 9, 1, 38. *n.*
breviare aliqua 1, 9, 2. 5, 13, 41. cervicem 11, 3, 83. syllabam 12, 10, 57.
brevitas 4, 2, 43. acutior et velocior in urbanitate 6, 3, 45. differendi 12, 10, 15. integra 8, 3, 82. Sallustiana 4, 2, 45. 10, 1, 32. tutissima 10, 1, 39. brevitate impedire 12, 10, 55.
Britannus Thucydides 8, 3, 28.
Britannia 7, 4, 2.
Bruges 1, 4, 15.
Brutus occidit liberos &c. 5, 11, 7. unde Bruti 1, 6, 31.
buccinis purpuram adhibere 12, 10, 76: *v. n.*
Burrhi 1, 4, 25.
Burrus 1, 4, 15.

C.

C in Gaius *&c.* ac T in G et D molliuntur 1, 11, 5. ad omnes vocales vim suam perfert 1, 7, 10. inversum 1, 7, 28.
Cacophaton 8, 3, 47.
Cacozelia 2, 3, 9.
cacumina oleæ 8, 3, 10.
cadere 7, 1, 9. abrupte in narrationem 4, 1, 79. a longis in breves 9, 4, 136. *aliqua re, v. n.* 5, 8, 1. *et* 5, 13, 7. caussa 7, 3, 17. formula 3, 6, 68. in aliquem 7, 2, 29. in antitheton 9, 3, 92. - calumniam 9, 4, 57. - casus eosdem 9, 3, 78. - caussas 1, 10, 35. - controversiam unam 3, 6, 103. - feminas 6, *pro.* 5. - formam unam 5, 14, 30. - quemcunque 4, 2, 37. - speciem solœcismi 1, 5, 40. *add.* 3, 6, 26. - testem 4, 2, 93. paribus verbis 9, 3, 79. pro patria 2, 15, 29. similiter 1, 7, 23. sub idem nomen 8, 3, 56. cadit clausula similiter 9, 3, 77. conjectura in omnia tempora 7, 2, 6. gestus ad pedes 11, 3, 108. syllaba in literam gravem 12, 10, 33. translatio in statum 7, 4, 13. verbum aliqua litera 12, 10, 31. umbræ in corpora 8, 5, 26. in sermone quid quomodo caderet 1, 6, 16. verba exciderunt 8, 2, 4. cadens opportune numerus 9, 4, 27. apte oratio 9, 4, 32. cadentia pariter 9, 3, 102. similiter 9, 4, 18. - verba 9, 4, 42. casura manus 11, 3, 109. flosculi 12, 10, 73. an sit casurus mundus 7, 2, 2.
casus miser 6, 2, 23. præliorum 7, 10, 13. inopinatæ rei 6, 1, 39. subiti 10, 3, 3. manet aliquem 6, 1, 19. casu fieri 5, 7, 29. ullo alio 7, 7, 5. casus *in nominibus* 1, 5, 45. nominativus 1, 7, 3. genitivus *ibid.* 18. dativus *ibid.* 17 *et* 18. ablativus 1, 7, 3. *vid.* nominativus, genitivus, dativus, accusativus, ablativus. obliqui 1, 6, 22. rectus 1, 5, 61. casus sexti sitne vis quædam apud Græcos 1, 4, 26. et septimi apud Latinos *ibid.* singularis 8, 3, 20. per casus duci 1, 5, 58. casibus proprie sit solœcismus 1, 5, 45. *conf.* cassus.
Cæcilius, Q. 7, 2, 2. 11, 1, 20.
Cæcilianus pater 11, 1, 39.
cæcus animi 1, 10, 29. in caussa 8, *pro.* 17. *conf.* socordia. cæcis hoc clarum est 12, 7, 9.
cædere femur, pectus, frontem 2, 12, 10. flagris 6, 3, 25. loris 5, 10, 88. pectus 11, 3, 123. cædi discentes minime velim 1, 3, 14. cædendi jus 1, 3, 16. cæsa apte toga 11, 3, 139.
cæsim 11, 3, 102. *v. n.* dicere 9, 4, 126.
Cælius, M. prætor 6, 3, 25. *ejus caussa* 4, 2, 27. *n.*
Cæliana caussa 5, 13, 30. pyxis 6, 3, 25.
Cælibes unde dicti 1, 6, 36.
cælum novum illi fuit 10, 5, 18. undique et undique pontus 12, *pro.* 3. cæli libertas 10, 3, 22. cælo decurrit aperto 7, 9, 10. demitti 1, 6, 16.
cælestis animus 12, 2, 28. *conf.* fragor. origo animi 1, 1, 1. vir in dicendo 10, 2, 18. cælestia 1, 10, 5.
cælum, *altero significatu* 2, 21, *extr.*
cælare opus 10, 3, 18.
cælator 2, 21, *fin.*
cælatura altior 2, 4, 7. *add.* 2, 17, 8. 2, 21. 9.
cæna: *vid.* cœna.
Cæsaris inscriptio 1, 7, 22. triumphus 6, 3, 61. *conf.* Ind. II.
cæterum *&c.* *vid.* ceterum.

calare: a calando classis 1, 6, 33.
calentibus animis 4, 1, 59.
calefacere 1, 6, 21.
calor 6, 2, 15. cogitationis 8, *pro.* 27. 10, 3, 6. in affectibus 10, 3, 18.
calidus dies 11, 3, 27. calidum *pro* caldum 1, 6, 19.
caligo crassa 9, 2, 43.
caligare in sole 1, 2, 19.
Callicles: *vid.* Ind. II.
callidus in disputando 12, 2, 14. callidi servi 11, 3, 178.
calliditas occulta 2, 5, 7. calliditatis suspicio 4, 2, 126.
callum ingenio inducere 12, 6, 6.
calumnia conspirationis 6, 1, 9. nimia contra se 10, 1, 115. calumniae indignitas 6, 1, 9. manifestae est 1, 5, 35. *add.* 2, 17, 18. *conf.* reprehendere.
calumniari 2, 1, 12. 8, *pro.* 31. *v. n. it. ad* 10, 1, 115. actione 4, 2, 8. infelix se calumniandi poena 10, 3, 10.
Calypsonem 1, 5, 63.
calx: in clausula et calce pronuntiari 8, 5, 30.
calcare aliquid fastidiendo 5, 13, 22.
calcaribus egere 10, 1, 74.
calcei veteres 6, 3, 74.
calculi 7, 4, 35. *add.* 11, 3, 59. calculorum paucorum caussae 8, 3, 14. anxiae solicitudines 12, 11, 18. calculum promovere 11, 2, 38. *conf.* fluere.
Camilli 8, 3, 19.
campus expositionis 4, 2, 39. *conf.* aequus.
canali pleniore fluere 11, 3, 167.
candelabrum humile 6, 3, 99. *v. n.*
candor lanarum simplex 1, 1, 5. clarissimus 10, 1, 101.
candidus *auctor* 10, 1, 73 *et* 113. panis 6, 3, 60. candidum genus dicendi 10, 1, 121. *conf.* vox. candidissimi *auctores* 2, 5, 19.
candide atque simpliciter 12, 11, 8.
candidatus alicujus operis 12, 2, 27. Caesaris 6, 3, 62. *v. n.* coqui filius 6, 3, 47. eloquentiae 6, *pro.* 13.
canescit oratio 11, 1, 31.
canem pascis 8, 3, 22.
canina eloquentia 12, 9, 9.
Cannae 8, 6, 26.
cano, canto, dico 8, 6, 38.
canere se poetae testantur 1, 8, 2. bella, duces 10, 1, 62. *add. ibid.* 91. bellicum 9, 4, 11. 10, 1, 33. fidibus, tibiis 1, 10, 14. laudes heroum ac deorum ad citharam 1, 10, 10. receptui 12, 11, 4. canere *dicitur* oratio 1, 10, 24.
canor 1, 10, 22.
canorus modus 11, 3, 170.
canto 1, 8, 2. 8, 6, 38. cantare aliquid ubique 8, 3, 76. *in orando* 11, 1, 56. *v. n. add.* 11, 3, 57. *seqq.*
cantus gallorum immaturus 11, 3, 51. obscurior 11, 3, 60. 172. oris 11, 3, 23. tibiarum 1, 11, 7. vocis 5, 10, 124: *ubi simile ad vim exercitationis pertinens.*
canticum 1, 8, 2. 1, 10, 23. 11, 3, 167. deforme 11, 3, 13. cantica modulata 9, 2, 35. obscena 1, 2, 8.
Canobus 1, 5, 13.
Canopitarum 1, 5, 13.
canthus, *quid?* 1, 5, 8. *v. n.*
capere *distinguitur ab* intelligere 11, 1, 45. aliquid *ibid.* consilium ex praeceptis, ex natura sua 11, 3, 180. dolorem ex aliquo homine 6, *pro.* 8. penitus ultimi fati imaginem 6, 2, 33. imagines rerum 10, 7, 15. impetum 6, 1, 28. initium a parvis 12, *pro.* 2. - ex aliqua re 2, 11, *prin.* 10, 1, 46. intellectum disciplinarum 1, 1, 15. locum castris 12, 3, 5. reprehensionem 5, 7, 1. spem 1, 1, 1. capi oratione 9, 4, 129. specie 2, 5, 12. non capit me aliquid 9, 4, 110. 10, 1, 44. non capit id rerum natura 12, 11, 25. majora non capit aetas 1, 11, 13. *add.* 1, 12, *extr.* praemia, quae capit illa aetas 1, 1, 20. *conf.* aetates. captus mente 8, 3, 4.
capacissima forma 1, 10, 40.
capessere remp. 12, 3, *init.*
captare 6, 3, 47. aliquid 11, 3, 142. - magnopere 9, 2, 98. auctoritatem 12, 3, 12. brevitatem 10, 1, 32. elegantiam 11, 3, *extr.* favorem ex aliqua re 6, 1, 25. leporem 11, 1, 53. risum 6, 3, 26. 8, 3, 48. sententias 8, 5, 30. tempus 4, 2, 70. captata vox 9, 3, 73.
captatio geminata 5, 13, 54. puerilis vocum similium et ambiguarum 8, 3, 57. nimia 8, 6, 51.
Capsis 1, 5, 66.
Capitonis, Cossutiani, accusator 6, 1, 14.
Capitolium quae appellandi ratio 1, 6, 31.

caput 9, 4, 73. *n.* rectum, dejectum, supinum, inclinatum in latus, prædurum ac rigens 11, 3, 69. in actione præcipuum 11, 3, 68. artis 3, 1, 26, *seq.* 11, 3, 177. generale 3, 6, 21. primum pro Ligario 9, 4, 73. a capite primum 7, 1, 25. capita minora 3, 6, 89. decurrere per capita 6, 1, 2. referre aliquid in capita 10, 7, 32.
capitale est 9, 2, 67. capitales caussæ 8, 3, 14. capitalia judicia 4, 1, 57.
cardo caussæ 5, 12, 3. litium 12, 8, 2. cardines mundi quatuor 12, 10, 67.
carere aliquibus rebus 9, 4, 4. arte 11, 3, 61. compositione 9, 4, 4. culpa 6, 3, 28. cultu atque sententiis 10, 2, 17. natura 11, 3, 62. reprehensione 1, 6, 44. sensu et anima 1, 3, 8. rudis et confusus stilus intellectu caret 1, 1, 28. auctores arte carentes 10, 1, 40. animalia sermone carentia 11, 3, 66. *conf.* dare vocem.
caritatis inter nos mutuæ pignus *pro.* 6. caritatem alicujus præ se ferre 6, 2, 14.
carmen, *ejus etymologia* 1, 8, 2. dulce 12, 10, 33. quale componi victoribus solet 11, 2, 11. receptui 9, 4, 11. solutum, historia 10, 1, 31. suum quoddam assignare 1, 10, 32. ortum ante, quam observatio carminis 9, 4, 115. carmina Magorum 7, 3, 7. Virgilii venisse 8, 6, 26.
carnis plus habere, lacertorum minus 10, 1, 77.
carpere aliquem 9, 4, 64. aliquid 11, 1, 24.
casæ 9, 4, 4.
Casnar 1, 5, 8. *v. n.*
Cassander restituit Thebanos 5, 10, 111.
Cassantra 1, 4, 16.
cassus *pro* casus 1, 7, 20.
castella tuenda 7, 10, 13.
castigata oratio 10, 1, 115.
castigatio 1, 3, 14.
Castor 11, 2, 11.
Castorum, media syllaba producta 1, 5, 60.
castrare remp. 8, 6, 15.
catenati acti ante prædones 8, 3, 69. versus et nomina 1, 1, 37.
Catilina 5, 2, 4. 11, 1, 23. *conf.* Ind. II. *sub* Cicero.
Cato, secunda brevi vel producta 7, 9, 13. *vid.* Ind. II.
catuli ferarum 12, 6, 6.
Caudinum jugum 3, 8, 3.
cavere 4, 2, 26. 5, 13, 54. aliquid 9, 1, 20. *et* 4, 8. *de* contamine armorum *in palæstra.* cavete proditorem 7, 1, 30. tyrannidem, vox audita &c. 7, 2, 49. caveri legibus 5, 10, 13. *add.* 7, 8, 7. non satis, nihil cautum est de aliqua re 7, 8, 5. 6.
cauti illi ac diligentes 4, 1, 70. cautior ad aliquid 6, 1, 20. cautiores 6, 2, 9.
cavillari aliquid 1, 4, 5.
cavillatio 2, 14, 5. 2, 17, 30. 8, 6, 2. *de disputatione* 12, 2, 14. inepta 7, 9, 4. *add.* 1, 7, 33. infelix verborum 10, 7, 14. juris 7, 4, 37. verborum 2, 17, 7. cavillationem effugere 1, 5, 38. ad cavillationes ineptas descendere 1, 7, 33.
cavillatrix verborum 7, 3, 14.
caussa, geminata S scripsit Cicero et Virgilius 1, 7, 20. caussa *i.* quod litem facit 3, 11, 24. bona utriusque partis 9, 2, 29. demonstrativa 8, *pro.* 8. difficilis et perplexa 11, 1, 63. melior 7, 4, 10. nulla reperta est caussa, quæ esset tota alteri similis 7, *pro.* 4. damnationis 7, 1, 53. reip. caussa abesse 5, 10, 97. caussa est alicui 1, 1, 25. ex caussa 3, 11, 6. *conf.* ex. nec sine caussa 1, 10, 35. 11, 1, 30. *add.* 7, 2, 36. caussæ, Græcis ὑποθέσεις 3, 5, 7. caussarum genera 4, 1, 40. varietas 12, 2, 15. ambitus, repetundarum 4, 2, 9. 14. *seq.* bonæ 12, 1, 33 *et* 45. capitales 8, 3, 14. decretoriæ 10, 5, 20. deliberativæ 8, 3, 11. demonstrativæ *ibid.* difficiles 12, 1, 33. judiciales 8, *pro.* 9. 8, 3, 11. judiciorum 5, 2, 4. malæ 12, 1, 45. majores 9, 4, 128. 11, 1, 93. maximæ 12, 10, 63. minores 9, 4, 21. 10, 1, 77. 12, 9, 7. privatæ 10, 1, 119. publicæ 8, 3, 14. 10, 1, 119. 11, 3, 130. reorum 11, 3, 153. simplices 4, 2, 85. suasoriæ 8, *pro.* 9. tenues 11, 1, 93. tristes, hilares, &c. 11, 3, 151. veræ 7, 4, 36. cædis 4, 2, 9. desidiæ 10, 3, 29. factorum turpium 1, 2, 2. ignotæ 7, 2, 37. caussas discere 12, *pro.* 22. suscipere *ibid.* *conf.* agere, discere, dictare, exigere, suscipere.

cauſſari 11, 1, 59. *n.* cauſſans pupillus 11, 1, 59.
cauſſidicus, *quis?* 12, 1, 25.
cavus: *vid.* manus, os.
cedere 6, 4, 16. alicui aliqua re 10, 1, 35. *aliqua re* 5, 7, 2. *et* 5, 13, 107. *n.* bonis 6, 1, 19. cauſſa 5, 13, 7. cauſſæ 11, 1, 76. in locum alicujus 5, 11, 36. in partes 3, 8, 53. labori 11, 3, 40. oneri 10, 1, 24. opere 2, 1, 5. patria 11, 1, 12. præcipientibus facillime 1, 3, 12. victoria 5, 8, 1. cedit aliquid alicui feliciſſime 10, 2, 16. cedere, quo minus 5, 7, 2.
cedo 9, 2, 21.
celebris locus 11, 1, 47. celebria templa 1, 4, 16.
celebritas 1, 2, 18. audientium 1, 2, 29.
celebrare facta alicujus 11, 2, 11. iambum 10, 1, 96. celebrari 2, 10, 2. alicujus nomine 5, 11, 19.
celeres ſumus ipſo motu in argumentis 9, 4, 138. *conf.* oratio.
celeritas 4, 2, 107. augendi 1, 10, 49. *v. n.* fortis 11, 3, 164. orationis 12, 10, 65. percipiendi 1, 10, 34. *conf.* conſuetudo.
cellæ ſervorum 8, 4, 25.
Celſina 6, 3, 85.
celſior animus 1, 2, 30.
cenſoria nota 5, 13, 32. virgula 1, 4, 3.
cenſura maledicendi 12, 9, 9.
Centaurus, Chiron 8, 6, 37.
centum millia nummum 1, 6, 18.
Centumviri 3, 10, 3. 7, 4, 20. apud Centumviros 4, 1, 57. 4, 2, 5. 5, 10, 115. 7, 4, 11.
Centumvirale judicium 5, 2, 1. *n.* *cauſſa* 4, 1, 57. *n.* 7, 4, 11. *n.* centumviralia judicia 11, 1, 78. centumviralium partes 5, 2, 1. *v. n.*
Centuriones 11, 3, 138. *add.* 4, 2, 124. *conf.* Chenturiones.
Cepaſius 6, 3, 39. Cepaſii 6, 1, 41.
cera turbata 12, 8, 13. ceræ 1, 1, 27. Platonis ceræ 8, 6, 64. ceris iiſdem, quibus ſcripſeris, ediſcere 11, 2, 32. ſcribere, mandare 10, 3, 30. *ſeqq.* ſigna annulorum in ceris 11, 2, 4. *conf.* 10, 5, 9. *n.*
Ceratinæ 1, 10, 5.
Cerellia 6, 3, 112.
Ceres 3, 7, 8. cogit dici Cereris 1, 6, 14. pro pane 8, 6, 24.
cernere aliquid 7, 9, 2. oculis 6, 2, 29. verba materiæ modo 8, 3, 18. cerni ſuo lumine 8, *pro.* 21.
certamen 4, 1, 2. *n.* 10, 3, 3. *n.* armorum 9, 1, 20. 9, 4, 8. in foro 12, 2, 13. hereditatis 12, 10, 70. legitimum 4, 1, 2. luctandi 12, 2, 12. ſacrum 3, 7, 4. ſaliendi 10, 3, 6. *de luſu ſcriptorum* 11, 2, 38. certamina forenſia 2, 1, 11. ſacra 9, 4, 11. in omni certamine qui opulentior eſt *&c.* 8, 5, 4.
certatim 6, 1, 21.
certus *pro aliquis, indefinitus* 6, 3, 85. *n.* parum auctor 6, 3, 68. certi quidam pedes 9, 4, 8. certa dicendi copia 10, 6, 6. credita res, pecunia 4, 2, 6 *et* 61. *add.* 8, 3, 14. *v. n.* 12, 10, 70. lectio 1, 1, 33. manus 4, 5, 14. neceſſitas 10, 1, 29. 10, 5, 15. opinio 6, 3, 85. certa tempora 11, 3, 22. verba 7, 3, 16. veſtigia 1, 1, 27. certior manus 9, 4, 8. proprietas 12, 10, 36. certius eſt 6, 1, 12. judicium 10, 1, 17. certiſſima magiſtra loquendi 1, 6, 3. regula 10, 2, 13.
cervix *ſingulariter* 8, 3, 35. *v. n.* recta, rigida, ſupina 11, 3, 82. cervicem reponere, *de oratore* 4, 2, 39.
cervicula contracta 11, 3, 180.
cervom 1, 7, 26.
ceſſare: quod ceſſat, addere 2, 8, 10. ceſſans ex nulla parte orator 1, 10, 4.
ceterum 5, 14, 33. ceteraque 5, 10, 34. 12, 8, 14. *conf.* et cetera.
Cethegus: *vid.* Ind. II.
Chæronea 9, 2, 62.
Chalcidicus verſus 10, 1, 56.
χαλκιδικοὶ, verſus 1, 1, 37.
χαλκευτικὴ 2, 21, 10.
Chaos 3, 7, 8.
χαρακτηρισμὸς, *figura* 9, 3, 99.
charitas: *vid.* caritas.
Chenturiones 1, 5, 20.
chirographus 6, 3, 100. chirographum 5, 13, 8. dare alicui exſpiranti 9, 2, 73.
Chiron 8, 6, 37.
chironomia 1, 11, 17.
Choa in triclinio 8, 6, 53.
choreus, *pes* 9, 4, 80. *ſeqq.* *et* 140.
choronæ 1, 5, 20.
chorus: quodam choro connexa 11, 2, 20.

Χειμῶδες 1, 9, 5.
Chremetem audivi percussisse Demeam 8, 2, 16.
chria *quid?* 1, 9, 3. *seqq.* chriarum genera 1, 9, 4. *seq.* 2, 4, 26.
Christiani appellati Judæi 3, 7, 21. *n.*
Χρόνος 3, 6, 25.
Chrysippus Vettius 6, 3, 61. *n.*
ciborum diversitate reficitur stomachus &c. 1, 12, 5. *conf.* lex. necessitas.
cicatricem pati 2, 4, 11.
cicatricosa 10, 4, 3. facies 4, 1, 61.
Cimber occidit Germanum 8, 3, 29.
Cimbricum scutum 6, 3, 38.
cingi 11, 3, 138 *et* 139.
cinctura 11, 3, 139. *v. n.*
circa, *adverbium* 9, 2, 45. multos circa habere 12, *pro.* 2. quæ sunt in ea *via*, circaque 10, 7, 16. -*præpositio*: circa aliquid 4, 2, 105. *seq.* 6, 3, 85. -diligentia 1, 8, 15. -labor 2, 16, 14. *add.* 3, 3, 10. aliqua versari 2, 21, 19. auctores errare 2, 5, 26. Demetrium &c. 2, 4, 41. 2, 17, 7. 12, 10, 6. hoc disputatum est 1, 5, 34. ima subsistere 1, *pro.* 20. solas literas habere aliquid 6, *pro.* 11. voluntariam mortem exempla 9, 2, 86. movendos affectus summa 6, 2, 26. res sperare 1, *pro.* 4. -magnas, minores *verba* humilia, apta 8, 3, 18. summas trepidare 1, 10, 35. tempora 12, 10, 4. vitia notiores 3, 7, 19.
circi turba 1, 6, 45. usitatum circo nomen 1, 5, 57.
circuitus: *vid. sub* circumeo.
circulus pullatus 2, 12, 10. circuli 6, 3, 105. per fora atque aggerem 12, 10, 74.
circulatoria jactatio 2, 4, 15. volubilitas 10, 1, 8.
circumcidere 10, 1, 104. si quid redundabit 10, 2, 28. illa rotunda et undique circumcisa 8, 5, 27. circumcisa expositio 4, 2, 42.
circumcise 8, 3, 81.
circumcurrens ars 2, 21, 7. linea 1, 10, 41.
circumducere aliquid 11, 3, 172. -longius 10, 2, 17. sensum longiore ambitu 9, 4, 124. syllabam litera flexa 12, 10, 33. circumduci apice, *de syllaba* 1, 5, 23. circumductus 1, 10, 43. circumductum aliquid 9, 4, 22.
circumductio una *in periodo* 11, 3, 39. circumductiones 9, 4, 118.
circumeo, ire aliquid 8, *pro.* 24. 11, 2, 20. omnia copiosa loquacitate 8, 2, 17. res 12, 10, 34. quæ circumibit linea 1, 10, 44.
circuitus 1, 10, 40, 45. decurrentes contexto nitore 11, 1, 6. loquendi 8, 6, 59. longiores habere 9, 4, 60. verborum plurium 10, 1, 12. circuitu pervenire ad aliquid 5, 7, 16. *conf.* enuntiare.
circumferre aliquem manibus 2, 15, 8. circumlata oratio 4, 1, 60. *v. n.*
circumfluunt undique copiæ 12, 10, 78.
circumfusus aliqua re 9, 4, 91. nititur 4, 1, 59. nobis spiritus 12, 11, 13. arma 2, 20, 8. multitudo 4, 2, 37.
circumjacentia 9, 4, 29.
circumjecta oratio 4, 2, 117.
circumlinire aliquid aliqua re 12, 9, 8. simplicem vocis naturam pleniore quodam sono 1, 11, 6. *v. n.* circumlini 8, 5, 26.
circumlocutio 8, 6, 61.
circumscribere aliquid 12, 10, 5. lineas extremas umbræ 10, 2, 7. satis circumscriptum est 11, 3, 110.
circumscriptio non est figura 9, 3, 91.
circumspiciendi late libertas 10, 3, 24. circumspectus *orator* 12, 10, 23. circumspecta interrogatio 5, 7, 31. circumspectum judicium 10, 1, 26. circumspectius facere aliquid 9, 2, 69.
circumspectare 10, 7, 6. aliquid 12, 8, 14.
circumstantes 4, 2, 22 *et* 127. circumstantia judicia, jurgia, clamores 10, 3, 30. circumstantibus obscurare 5, 12, 4.
circumstantia: argumenta ex circumstantia 5, 10, 104.
circumvenire aliquem judicio 5, 13, 32. circumventus 6, 2, 31.
circumversio 11, 3, 105.
citharæ sonos nominibus et spatiis distinguere 1, 10, 3. in cithara quinque constituerunt musici sonos 12, 10, 68.
citharœdi 1, 12, 3. *v. n.* 8, 3, 79. canunt pauca ante, quam legitimum certamen inchoent 4, 1, 2.
cito: ante discere recte dicere quam cito 2, 4, 17. cito scribendo non fit, ut bene scribatur 10, 3, 10.

citissimum factum 6, 4, 14.
citare aliquem 6, 4, 7.
citati sumus in argumentis 9, 4, 138. citata argumenta 9, 4, 135. citatior Roscius 11, 3, 111.
citatius moveri 11, 3, 112. citatissime volvere 1, 1, 37.
citra æmulum longe, in ebore 12, 10, 9. complexum rerum personarumque 2, 1, 9. *add.* 2, 4, 36. distinctionem 8, 4, 8. docentem 2, 16, 13. nomen 3, 6, 59. personam ex re ducere argumenta 7, 2, 13. personas in vitia perorare 2, 4, 22. summam quæstionem 7, 1, 22. reprehensionem 1, 5, 64. scientiam 1, 10, 33. virtutem 12, 2, 1. voluntatem domini 7, 3, 27.
civis malus 12, 1, 43. optimi voluntas 12, 1, 16.
civica donare aliquem 6, 3, 79.
civilis vere vir 1, *pro.* 10. 12, 2, 7. *add.* 1, 10, 15. 11, 1, 35. 12, 2, 21. civiles virtutes 1, 11, 17. civile bellum 9, 2, 67. *vid.* bellum. jus. civilia bella 12, 1, 16. officia 2, 4, 27. 10, 7, 1. 11, 3, 22. 12, 2, 6.
civilitas 2, 15, 33. *v. n.* civilitatis particula 2, 15, 25. 2, 17, 14.
civitatium 1, 2, 2. 2, 4, 33. 2, 16, 4.
clamare 12, 8, 2. clamante multum advocato, tolli &c. 9, 2, 95.
clamor oratoris 12, 3, 4. *pro plausu* 4, 2, 37. *v. n.* clamorem mereri 12, 9, 8. clamores summi 12, 8, 3. - audientium 12, 6, 4.
clamos 1, 4, 13.
clamosus 5, 13, 2. 6, 4, 15.
clamose dicere aliquid 11, 3, 45.
clarus arte medicinæ Hippocrates 3, 6, 63. in arte tibiarum Timotheus 2, 3, 3. in concionibus 12, 2, 7. finis vitæ 12, 1, 15. profectus in foro 10, 5, 14. *conf.* sonus. spiritus. clari auctores 9, 3, 90. juvenes 12, 7, 3. pictores 12, 10, 3. viri 2, 4, 20. - nomine sapientiæ 1, 10, 12. claræ sententiæ 10, 1, 129. *conf.* vox. clarum nomen 12, 6, 7. clari nominis professor 10, 5, 18. clara ingenia 10, 1, 118. clarior fides ac religio in pronuntiando 11, 1, 75. vis eloquentiæ 12, 10, 15. clariores poetæ 12, 4, 1. clarissimus candor 10, 1, 101. sententiis scriptor 10, 1, 90. *addatur ibidem* 97. sol 5, 12, 8. clarissimi in agendo 12, 10, 49. poetæ 1, 10, 10. clarissima comparatio 10, 1, 51. clarissimæ civitates 1, 2, 2. clarissimum nomen 10, 1, 120.
claritas 8, 3, 70. 10, 1, 72. generis 8, 6, 7. nascendi 5, 11, 5. vocis 6, *pro.* 11. - secura 11, 3, 64. vocum 9, 4, 131.
clarigatio 7, 3, 13.
clarescere 3, 8, 61. *de tibiis* 1, 11, 7. alicui 6, 4, 9. comparatione 8, 5, 19.
classis unde dicta 1, 6, 33. classem ducere 1, 2, 24. classes certis diebus audire 10, 5, 21.
claudere judicium militibus armatis 4, 2, 25. sensum 1, 8, *prin.* verba fine 9, 4, 13. vocem 1, 5, 31. quantum campi claudat circuitus 1, 10, 42. *add. ibid.* 45. claudi eodem verbo 9, 3, 86. illud quo comœdiæ &c. clauduntur, Plaudite 6, 1, 52. clausus locus 7, 2, 44. clausæ lineis areæ 1, 10, 43. *conf.* foramina. tibiæ.
cludere *vid. infra.*
clausula 2, 2, 12. *v. n.* 7, 3, 18. *quid?* 8, 5, 13. hujus loci 11, 3, 181. unius syllabæ 8, 3, 20. clausulæ 9, 4, 61. *seq.* claudæ, pendentes 9, 4, 70. sententiarum 9, 3, 45. in clausulis literæ 12, 10, 31.
clauda deprehendere 9, 4, 116. *conf.* clausulæ.
claudicare in comœdia 10, 1, 99. claudicat sermo inæqualitate 11, 3, 43.
Claudius: *vid.* Ind. II.
clavus et purpuræ 8, 5, 28. *v. n.* lati clavi jus 11, 3, 138. latum clavum habere 11, 3, 139.
clavum rectum tenere 2, 17, 24. *v. n.*
clementia juris 7, 4, 18. victoris 9, 2, 28.
clipeus: *vid.* clypeus.
Clisthenes 3, 7, 19. *n.*
Cloantilla 8, 5, 16. 9, 2, 20. 9, 3, 66. 9, 4, 31.
Clodia 3, 8, 54.
Clodius 3, 8, 54. 4, 2, 88. 5, 2, 4. 7, 2, 45. 11, 1, 39. editi in Clodium libri 3, 7, 2. *conf.* Milon. *it.* Ind. II. *sub* Cicero.
cludere *de pedibus metricis* 9, 4, *passim.* male 9, 4, 71. sensum verbo 9, 4, 26. sententias 9, 4, 18. verba suo fine 9, 4, 36. - verbo 9,

3, 62. versum 9, 4, 65. vocabula litera M 12, 10, 31.
Cluentius Habitus 11, 1, 61. conf. Ind. II. sub Cicero.
Cluentianum judicium 11, 1, 74.
Clusinius Figulus 7, 2, 5 et 26.
clypeus: vid. Achilles. Ajax.
Clytæmnestra 8, 6, 53.
Cneus alia litera sonat ac scribitur 1, 7, 29.
Co: vid. Cos.
coacervatio, figura 9, 3, 53.
coact. vid. cogo.
coagmentare verba 12, 10, 77. coagmentata verba 8, 6, 63.
coalescere ex duobus quasi corporibus 1, 5, 65. in unum sonum 1, 7, 26. coalescit eloquentia 2, 9, 3.
coarguere aperte vitia 2, 6, 4. magis 4, 2, 106. coarguitur pluribus, esse falsum 4, 2, 4.
coccum intelligere 1, 2, 6.
codicilli 7, 2, 52.
cœc. cœl. vid. cæc. cæl.
coemere frumentum 11, 1, 80.
cœnæ grandes 10, 1, 58.
cœnare in litore 7, 3, 31.
cœnaculum 6, 3, 64.
coeo, ire cum ancilla, servo 5, 11, 35. - vino 5, 9, 5 et 7. - uxore 7, 3, 10. ex pari 2, 19, 2. in populos 2, 16, 9. et τρόπον et figuram coire frequenter in easdem sententias 9, 1, 9. mente 5, 11, 32. coit fluxus aquarum 11, 3, 21. πάρχημα atque concurrit 10, 7, 8. quæ cum qua optime coeat 9, 4, 91. de literis syllabisve. coeunt summi digiti 11, 3, 103. extrema et prima 9, 4, 43. vocales 9, 4, 40. 11, 3, 34. cum omnia coierint 11, 3, 9. coeundi in se ipsas natura vocalibus 1, 4, 11. coeuntes leviter in summum digiti 11, 3, 96. literæ 9, 4, 36. asperrime inter se syllabæ 1, 1, 37.
coitus syllabarum 9, 4, 59.
cœpisse aliquid 4, 1, 53. rite ab aliquo 10, 1, 46. a jure 7, 1, 2.
cœpti pœnitentia 12, 5, 3.
coercere aliquid ex abundantia 12, 1, 20. anguste 2, 15, 36. cacumina oleæ ferro 8, 3, 10. cupiditates 12, 2, 28. equos frenis 10, 3, 10. exsultantia 10, 4, 1. verba 9, 2, 76. vitem manu 9, 4, 5.
cœtus scholarum 2, 9, 2.
coexercitatus 2, 17, 41.
cogitare aliquid 5, 10, 122. pro aliqua parte 7, 1, 4. cogitantibus similes 11, 2, 47. in cogitando 2, 11, 4.
cogitatum 4, 5, 2. cogitata 10, 6, 5. 11, 2, 2.
cogitatio aliqua 5, 10, 30. difficilior 10, 7, 17. nec exspectata 2, 4, 15. fortuita 10, 3, 29. provisa et formata 10, 7, 8. redit 1, 7, 33. tacita 6, 1, 44. conf. complecti. cogitationes impotentissimæ cupiditatum 12, 1, 6. de cogitationis exercitatione agitur 10, 6.
cognatæ res 12, 2, 31. cognata, id est ejusdem generis 1, 5, 49.
cognatio cum literis 1, 4, 12 et 16. inter status 7, 10, 1. rerum duarum, figura 9, 2, 105. cognationem habere cum aliqua re 1, 10, 36.
cognomen 7, 3, 27.
cognominare aliquid prooemium 4, 1, 2.
cognoscere 12, 11, 16. aliquid per omnes numeros penitus 8, pro. 1. - præceptis, usurpatum ratione 7, 1, 3. aliquem aliqua re 12, 10, 54. auctores diligentius 10, 5, 8. eandem caussam iterum 11, 1, 77. crimen propositione 4, 2, 7. de calculis 7, 4, 35. cognoscens 4, 1, 19. 5, 2, 2. i. judex.
cognitor 3, 6, 70. v. n.
cognitio de crimine 4, 2, 27. principum, senatus, populi 3, 10, 1. rerum 12, 11, 17. cujus cognitio est 5, 6, 4. tanquam judicis.
cogo, ere, absolute 12, 1, 44. aliquem aliquid 11, 1, 22. dicere 12, 8, 8. - verberibus 1, 3, 15. aliquid ex aliqua re 5, 14, 9. - in breve dictum 6, 3, 104. carmina in mensuras 9, 4, 53. consilium 7, 2, 19. dici 1, 6, 14. facere, mereri convicia 6, 4, 10. judicium 12, 5, 6. syllabam ex duabus syllabis in unam 1, 5, 23. cogi in necessitatem graviorum metu 3, 8, 23. coactum studium 6, pro. 10. coacti numeri 9, 4, fin.
cohærere 9, 4, 20. alicui sanguine 8, 3, 75. - rei 4, 2, 89. 8, pro. 26. - natura 11, 3, 154. in complexu alicujus 8, 3, 68. inter se 9, 4, 66. ita ne commissura pelluceat 7, 10, 16. natura 6, 3, 76. naturaliter 4, 2, 53. rebus 8, pro.

11. non cohæret 12, 9, 17. cohæret status civitatis Sullæ legibus 11, 1, 85. male cohærens cogitatio 10, 6, 16.
coheres 5, 14, 16.
cohortandus ad prælium miles 12, 1, 28.
colere domum alicujus 6, 3, 94. sacra literarum 10, 1, 92.
collatus &c. *vid. in* confero.
collect. *vid.* colligere.
collegit, *non* conlegit 11, 3, 35.
collidere binas consonantes 9, 4, 37. leges 7, 7, 10. manus 2, 12, 10. collidi inter se 5, 7, 33. 7, 7, 2. colliduntur leges casu et eventu 7, 7, 2. personæ, res 7, 2, 11. res 7, 10, 17.
colligare res diversas 9, 3, 64.
colligere, *de ratiocinationis opere, ut* 8, 4, 16. 7, 3, 18. 10, 1, 84. 12, 2, 10. expeditum est 1, 10, 42. aliquid aliqua re 5, 14, 14. aliud 5, 14, 22. - per aliud 5, 10, 11. apertissime 1, *pro.* 13. argumentis 3, 6, 103. conclusione 2, 20, 5. conjectura animi sui 1, 2, 25. *add.* 6, 4, 4. ex minoribus majora 8, 4, 12. pluribus singula 4, 4, 5. - præteritis, quæ fiunt et quæ futura sunt 7, 2, 3. indubitata 5, 14, 32. pluribus 5, 13, 14. probatione 12, 10, 52. rem per aliquid 4, 2, 81. - signis 3, 6, 29. aquas pluvias 10, 1, 109. argumenta sparsa 5, 7, 18. fontes angustis fistulis 5, 14, 31. intervalla siderum 2, 17, 38. manum in se 11, 3, 97. *add. ibid.* 100. mensuram 1, 10, 39. mensuras solis ac terræ 2, 17, 38. res in speciem unius corporis 4, 1, 77. spiritum 11, 3, 53. vocabula 10, 1, 7. colligi omnia non possunt 4, 1, 26. ex eo quod manifestum, colligitur quod dubium 7, 8, 6.
collectio, *figura* 9, 2, 103. summa 4, 4, 2.
collectivus status 3, 6, 45 *et* 65. collectiva quæstio 7, 1, 60.
collis: colles asperi 12, 9, 2.
collocare aliquid in conspectu 7, 1, 4. famam in tuto 12, 11, 7. materiam, saxa &c. 7, *pro.* 1. res 8, *pro.* 17. statuam 7, *pro.* 2. verba opportune proprieque, aut secus 10, 2, 13. collocari apte 8, *pro.* 26. 31. ex diverso 9, 3, 86. ordine 7, 10, 16. 9, 1, 7. collocatum bene 9, 4, 6. male 8, 3, 59. collocandi genus 9, 4, 1. verba et eligendi et collocandi ratio 10, 1, 4.
collocatio 7, 9, 7. *quid?* 9, 4, 58. rerum 3, 3, 8. rerum, verborum 8, *pro.* 6. verborum 1, 10, 22. 9, 4, 130.
collos 1, 6, 42.
colluctatio oris cum verbis suis 11, 3, 56.
collum contrahere, tendere 11, 3, 82.
colon Anacreontion 9, 4, 78.
colonia Narbonensis 6, 3, 44.
color alicujus rei non unus 12, 10, 71. actionis 11, 1, 58. *in dicendo* 11, 1, 85. dicendi 6, 3, 107. 6, 5, 5. 8, 5, 28. eorum quæ dices 2, 12, 10. *add.* 3, 8, 44. 4, 2, 88. *v. n.* eminens fuco 8, 3, 6. extemporalis 10, 6, 5. inaffectatus 9, 4, 17. mentitus 12, 10, 76. orationis 6, 3, 110. simplex 9, 4, 17. 12, 10, 3. sollicitudinis 11, 1, 49. somniorum, superstitionum 4, 2, 94. colores *dicendi* 7, 1, 40. 12, 1, 33. *add.* 12, 8, 6. lanarum 1, 1, 5. colorum figuræ 9, 1, 18. coloris loco 7, 1, 53. unius esse 8, 3, 52. colorem adjicere et gravitatem ceteris virtutibus orationis 10, 1, 116. dare alicui rei 3, 8, 44. habere 11, 1, 81. *conf.* inæqualitas.
colorat sol 5, 10, 81. coloratus *ibid.* coloratum corpus 8, *pro.* 19.
Coludumo 8, 6, 33.
Columa pro Columna scriptum 1, 7, 29.
columna rostrata 1, 7, 12. Scauri 5, 13, 40.
comam in gradus frangere 1, 6, 44. comæ turbatæ 11, 3, 148. comas componere 11, 3, 148.
comere comas acu 2, 5, 12. corpora muliebriter 8, *pro.* 19. orationem 8, 3, 42. comtus *auctor* 10, 1, 79. in gradus atque annulos comtum caput 12, 10, 47.
comedere patrimonium 6, 3, 74.
comicus gestus 11, 3, 125. mos 1, 8, 3. comici 10, 1, 72. veteres 1, 7, 22. 12, 2, 22. *conf.* actor.
comœdia: *vid. inferius.*
comis vir 6, 2, 18.
comissantium 11, 3, 57.
comissator 3, 6, 26.
comitatur artem decor 9, 4, 7.
comitatus Clodii 7, 2, 45.

commata Sotadeorum 1, 8, 6. *v. n.*
commeatus dies 7, 4, 14. petere 7, 10, 13.
commemoratio frequens alicujus rei 11, 1, 18.
commendare affectus 10, 1, 101. aliquid 9, 4, 13. vetera majestas quædam et religio commendat 1, 6, 1. commendari aliqua re 10, 1, 64. 11, 3, 148. commendantium personæ 12, 7, 5. commendata viribus actionis oratio 11, 3, 5.
commendatio 6, 2, 11. animi 4, 2, 113. morum 11, 3, 154. vetustatis 9, 3, 14.
commentari motu digitorum labiorumque 11, 3, 160.
commentarii 10, 7, 30. 31. 32. Ciceronis 4, 1, 69. 10, 7, 30. pontificum 8, 2, 12. puerorum 2, 11, 7.
commentariola 1, 5, 7.
commentatio 5, 10, 1.
commentum 5, 10, 1. *figura* 9, 2, 107.
commilito 6, 3, 90. 95.
commilitium 5, 10, 111.
comminuere ingenia 1, 7, 33.
commiseratio, *affectus* 10, 1, 107.
committere adulterium 7, 2, 11. *et* 3, 1. aliquid animo alicujus 4, 1, 25. - aliorum sententiæ 3, 4, 8. cædem 7, 4, 43. 10, 1, 12. discrimen 6, 4, 17. *v. n.* inter se aliqua 7, *pro.* 1. - duo comparativa 9, 3, 19. - literas, verba 9, 4, 33. lege 7, 1, 9. parricidium 7, 2, 2. pœnam 7, 4, 20. sacrilegium 7, 2, 18.
commissura 7, 10, 16. verborum 9, 4, 37. *conf.* 9, 4, 90. hiantes 12, 9, 17.
commixtum 8, 6, 48. commixtæ ex utroque genere materiæ 3, 8, 55.
commodare 6, 3, 64. manum ad aliquid 11, 3, 110. se alicui 2, 8, 4.
commoda, ut quisque locus postulabit, pronuntiandi ratio 10, 1, 17. commodior valetudo 6, 3, 77. aliquid commodius 2, 7, 5. commodissimum 6, 1, 9.
commode positi versus 6, 3, 96. fingere, mirari 9, 2, 33. commodissime 4, 1, 76. 9, 3, 82.
commonere aliquem 11, 2, 30. - officii sui 1, 5, 7. memoriam 11, 2, 28. utcunque 11, 2, 24. commoneri offensatione 11, 3, 130.
commonitio 4, 2, 51. *et* 4, 9.
commorari cum syllabis 8, *pro.* 31. in vitio 8, 3, 46.
commoratio 9, 2, 4.
commovere affectibus 9, 4, 4. aliquem atrocitate rei 6, 1, 32. animos 12, 10, 50. miserationem 6, 1, 46. 10, 1, 64. theatrum 6, 1, 52. commoveri majoribus organis 1, 2, 30. non magnopere 12, 3, 8. vice sua 4, 1, 33. voce 2, 16, 9. vultu 6, 1, 38.
commotio 5, 10, 28. *v. n.*
communis aura 6, *pro.* 12. gestus maxime communis 11, 3, 92. omnium lex 7, 1, 47. ratio 5, 8, 6. sensus 1, 2, 20. 8, *pro.* 25. sermo 11, 3, 87. usus 9, 1, 25. utilitas 12, 1, 37 *et* 43. *conf.* consuetudo. locus. commune 4, 1, 71. 5, 13, 34. 7, 1, 28. cum alio 5, 10, 103. officium humanitatis 12, 11, 5. communia 3, 3, 5. 6, 5, 2. *utrobique v. n.* nomine 9, 1, 7. nominibus 1, 4, 23. *de verbis* 12, 10, 42. *i. vulgaria, usitata.* officia 12, 9, 11.
communiter 3, 6, 102. 9, 1, 23. 11, 3, 22.
communicare 9, 2, 22.
communicatio 9, 2, 20. 23.
communire aliquid occultius 9, 4, 21. *v. n.*
commutabile 4, 1, 71.
commutatio 8, 6, 51. figuræ 8, 5, 6. orationis 9, 1, 6.
comœdus, comœdi 1, 11, 1. *seqq. et* 12. 6, 2, 35. 11, 3, 91 *et* 181.
comœdia antiqua 10, 1, 65. *Græcorum et Latinorum* 10, 1, 99. *seq.* 12, 10, 38. veteris scriptores 10, 1, 9. *conf. ibid.* 82. non assurgit in cothurnos 10, 2, 22. confert plurimum ad eloquentiam 1, 8, 7. *personarum* observatio in comœdiis 11, 3, 74. comœdiarum actor 3, 8, 51. 11, 3, 178.
comicus : *vid. supra.*
comparare alius ætatem suæ 6, *pro.* 5. aliquid alicui rei 8, 6, 8. 9, 3, 1. 10, 1, 98. 12, 10, 65. arma latroni, militi 12, 1, 1. incommodum commodis 1, 2, 15. se alicui 1, 2, 18. - auditoriis, judiciis 10, 1, 79. - ad aliquid 10, 2, 14. ad agendum 10, 1, 67. sibi supellectilem 8, *pro.* 28. comparari in auxilium atque ornamentum 5, 8, 2. in ostentationem 2, 10, 10.

comparata tantis laboribus vis dicendi 1, 2, 31. comparatum idcirco, ut 4, 2, 24. oftentationi genus ftudiorum 10, 1, 28. libri comparati in hoc (*ut ederentur*) 1, *pro.* 7.
comparatio 1, 6, 4. 5. 7, 2, 22. 8, 4, 3 *et* 9. 8, 5, 5. 8, 6, 9. parium, majorum, minorum 6, 3, 66. clariffima in materia fimili 10, 1, 51. rerum 5, 10, 91. *non eft figura* 9, 2, 100. comparationis exercitatio 2, 4, 21. comparationes 1, 5, 45.
comparativus 3, 6, 90. comparativum genus cauffæ 3, 6, 74. 3, 10, 3. 7, 4, 12. comparativa 5, 10, 86. pro abfolutis 9, 3, 19.
compafcere 5, 10, 85.
compafcuum 5, 10, 85.
compellere aliquem in mortem, *et* ad mortem 7, 3, 7 *et* 10.
compendium nullum eft fyllabis 1, 1, 30. durum arduumque 4, 2, 46. compendia docendi brevia monftrare 1, 1, 24. compendio morari 1, 4, 22.
compenfare: reprehendens alia laude compenfes 11, 1, 87.
comperire ex aliquo 1, 7, 24. aliquid 12, 11, 15. - exitu 11, 2, 12. parum 2, 4, 42. compertum eft accidiffe 1, 8, 20. comperta de exordio 4, 1, *extr.*
compefcere feditiofum civem 11, 1, 40. fcelera 12, 1, 26. vocem 11, 3, 169.
competere 4, 1, 17. competit actio in aliquem 3, 6, 11.
competitor 3, 7, 2. 7, 1, 29. 9, 2, 97.
complecti aliquid 3, 6, 67. 6, 3, 102 *et* 104. 10, 6, 1. 11, 2, 36. - animo 10, 6, 3 *et* 6. - carmine 3, 1, 4. - cogitatione 10, 7, 30. 11, 2, 19. - latius 9, 2, *prin.* - lectione 11, 2, 2. - libris 1, 6, 36. - *fc. memoria* 2, 7, 3. - mente 12, 2, 17. - penitus 12, 1, 25. fcientia 12, 11, 22. genua 6, 1, 34. invicem 7, 10, 17. omnia 3, 1, 21. fpatium 1, 10, 41. verba fyllabis 1, 1, 32. vim rerum atque ordinem 11, 2, 44. vim verbi 5, 10, 54. voluntatem 6, 2, 9. utrumque eadem appellatione 7, 4, 16. liber complectitur fermonem 6, 3, 44. memoria complectitur aliquid 8, *pro.* 6.
complexus alicujus rei 1, 4, 18. cauffæ 7, 10, 3. cauffarum 5, 10, 103. extremus fuorum 8, 3, 68. loquendi feriefque 1, 5, 3. orationis 1, 5, 34. rerum perfonarumque 2, 1, 9. 5, 8, 6. *add.* 2, 4, 36. 3, 5, 7 &c. verborum 7, 3, 18. in complexu fermonis 9, 3, 18. in complexu habere virtutes et vitia 9, 4, 32.
complexio 1, 5, 17. 5, 14, 5. *feqq*, *opponitur* divifioni 1, 5, 6.
complere judicem indignatione 9, 4, 138. - tædio 8, 6, 14. alia aliis magis complent, ut in cibis 11, 1, 91.
complodere manus 11, 3, 123.
componere 12, 1, 20. actionem 11, 3, 68. affectus 3, 4, 15. 6, 1, 11. aliquem cum aliquo 2, 17, 33. aliquos inter fe 2, 17, 33. *feq.* aliquid ad imitationem alicujus 9, 2, 34. - ad legem ac regulam 12, 10, 50. - ad oftentationem 3, 7, 3. - ad utilitatem juventutis 2, 2, 15. - cum alia re 7, 2, 22. - de ratione dicendi 1, *pro.* 1. - intra femet ipfum 11, 3, 2. - oftentatione 3, 7, 3. 8, 3, 11. - ftilo 2, 4, 15. 3, 9, 9. 10, 5, 20. animum ad omnes cafus 12, 9, 20. artem eloquentiæ 12, 11, 4. - grammaticam 1, 5, 54. - fcholæ 7, 4, 40. cauffas ftilo 10, 5, 20. cogitationes turbidiores 9, 4, 12. comas 11, 3, 148. commentarios 10, 7, 30. - in memoriam pofteritatis 10, 7, 31. exercitationem 10, 7, 24. fabulas ad fcenam 11, 3, 73. geftum 1, 11, 19. 11, 3, 101. intellectum e duobus 8, 6, 66. juvenes concitatos 1, 10, 32. libros *Ep. ad Tryph.* 1 *et* 6, 3, 65. male 8, 2, 16. manum ad modum aliquem 11, 3, 120. motum corporis 11, 3, 29. orationes 12, 10, 49. oratorem ad aliquid 11, 1, 46. præcepta 6, 3, 11. recte 9, 4, 19. fe 11, 3, 157. - ad exemplum 2, 6, 5. - ad imitationem 2, 8, 2. foluta 9, 4, 15. 10, 4, 1. togam 11, 3, 156. verfus 10, 3, 8. componi ad modum aliquem 11, 3, 120. ad ftomachum alicujus 12, 9, 12. ex multis affectibus 1, 10, 6. quiete 11, 2, 5. ad componendum optimi 12, 10, 50. componendi ratio 10, 2, 1. compofitus ad aliquid natura 10, 2, 20. ad animum judicis, ad ftomachum

litigatoris 12, 9, 12. ad clamorem 4, 2, 37. ad carmen 2, 8, 7. ad risum 6, 3, 18. in aliquam rem 3, 8; 54. 5, 7, 7. *orator* 10, 1, 119. vultus orationis ad aliquid 9, 1, 21. composita acies 5, 13, 59. actio 11, 3, 110. -ad satisfaciendum 7, 4, 27. *vid.* manus. compositum 8, *pro.* 23. arte 9, 2, 27. domi 4, 1, 54. genus 10, 1, 44. supercilium 11, 3, 74. pro compositis exsultantes 10, 2, 16. compositi affectus 6, 2, 9. 11, 3, 65. compositae voces 1, 5, 65. composita 1, 5, 3. ad voluptatem aliorum 10, 1, 43. durius 9, 4, 15. compositiora 1, *pro.* 8.

compositio *vocabulorum quot modis fiat* 1, 5, 65. *seqq.* *et de orationis contextu:* accommodata rebus 10, 2, 13. Ciceronis 12, 1, 22. dura, aspera, effeminata, enervis 9, 4, 142. dissimulata, jucundissima 4, 2, 117. fracta 8, 3, 57. severa 9, 4, 63. superior, supina, tarda 9, 4, 137. sermonis est 1, 5, 35. compositionis decor 9, 4, 45. 145. pedes 10, 2, 13. virtutes 9, 4, 146. *seq.* dissolutum compositione genus sermonis 11, 1, 6. compositiones ambiguae 9, 2, 70.

compos mentis 11, 3, 27. sceleris 12, 1, 7.

comprehendere 1, 5, 21. 3, 4, 5. aliquid mire 11, 1, 51. - arte 5, 10, 109. - breviter verbis 7, 3, 2. celeriter summam 10, 1, 48. finem artis 2, 15, 4 *et* 35. finitionem 7, 3, 18. finitione in universum 3, 5, 10. idem diversis verbis 7, 3, 12. proxima virtutibus vitia 10, 2, 16. comprehendi generaliter 4, 1, 43. comprehensa breviter sententia 9, 3, 91.

comprehensio 7, 3, 12. 12, 2, 13. latior 2, 5, 14. obscura 8, 3, 57. praecisa 7, 3, 15. universa 9, 4, 115. finitionis 5, 10, 61. sententiae 5, 10, 5. comprehensionis unius sequentium ac priorum positio 1, 5, 51. comprehensiones breves, propriae 12, 2, 19. efficiuntur ex pedibus 9, 4, 121.

comprimere digitos 11, 3, 102. compressa manus 11, 3, 104. - in pugnum 2, 20, 7. oculi 11, 3, 76.

comprobare aliquem 10, 1, 130.

computare 1, 10, 43. annos 12, 11, 19. quid studia referant 1, 12, 17. tempora 12, 11, 19.

conari perdite 2, 12, 5. conantur nihil, dum omnia timent 2, 4, 10.

conatus 8, *pro.* 2. capitis, lateris 1, 11, 8. crebri parvique 8, 5, 29. plurium conspirat in operibus 1, 10, 16. vocis 1, 11, 10. sine conatu esse 8, 5, 32. sub conatu adversarii 6, 4, 8. velut sub uno conatu 1, 12, 4. conatum habere ex ingenio suo 5, 10, 101. conatus simulare 11, 3, 158. variare 9, 1, 20.

concedo 1, 1, 2. concedere a contentione 11, 3, 22. aliquid alicui 9, 2, 49. aliquid in aliquem 5, 13, 40. fiduciam 11, 1, 25. quaestiones 7, 1, 18. ut 6, 2, 11. concessum est 6, 3, 28. 8, 6, 55. concessa sunt natura 2, 20, 6. - a natura 12, 10, 43. hominibus species 12, 10, 41.

concessio 9, 2, 51.

concentus avium 5, 9, 16. signorum 9, 4, 11. vehementior 1, 10, 14.

concertativa *accusatio* 7, 2, 9.

conchylium poscere 1, 2, 6.

concidere, *secunda brevi* 12, 5, 4. concidens 6, 2, 31.

concidere, *secunda producta:* aliquid 5, 10, 91. 11, 2, 27. actionem continuo motu 11, 3, 107. ingenia 1, 7, 33. quicquid est in oratione generosius 1, *pro.* 24. rationem docendi per minutas rerum particulas 3, 11, 21. sententiam 11, 3, 53. concisa actio 6, 4, 2. clausulis compositio 9, 4, 42. conclusionibus eloquentia 5, 14, 30. oratio 2, 20, 7. 8, 5, 27. partitio 4, 5, 24. concisum affectibus 12, 1, 7. concisa 10, 7, 10. concisorum continuatio 11, 3, 170.

concise 12, 2, 11.

conciliare 12, 10, 70. fidem 8, 3, 75. judicem 3, 9, 7. 11, 1, 6. - sibi 4, 1, 16. 6, 1, 11. mores agentis 9, 1, 21. risum 6, 3, 35. - facto 6, 3, 25.

conciliatior judex ad aliquid 4, 2, 24.

conciliatio: ad conciliationem valere 4, 1, 41.

concilium amplius 4, 1, 21. concilium judicum sapientum 12, 10, 52.

concinna transgressio 9, 3, 91.

concio 7, 6, 3. contra Catilinam 5, 11, 42. funebres 11, 3, 153. Metelli 9, 3, 50. concionum fremitus 10, 3, 30.
concionalis 3, 4, 1 *et* 9. *seq.* genus 9, 4, 130.
concionari: ex meretrice natus ne concionetur 7, 6, 3. qui bona paterna consumserit, ne concionetur 3, 11, 13 *et* 16. concionanti Graccho 1, 10, 27.
concipere aliquid 8, 3, 61. mentis ac spiritus in dicendo 1, 2, 29. - mente 8, *pro.* 15. 12, 11, 11. - opinione 12, *pro.* 1. cogitationem 9, 1, 16. elocutionem 8, 3, 40. exordia &c. 3, 11, *extr.* habitum &c. 1, 2, 31. 3, 8, 61. ignem 11, 3, 3. imaginem animo 2, 20, 4. - mente 1, 12, 18. imagines rerum 1, 2, 30. 6, 2, 30. 8, 3, 64. 11, 3, 62. 10, 7, 15. res animo 9, 1, 19. summa de aliquo 8, *pro.* 1. ventum veste 11, 3, 179. visiones 8, 3, 88. 12, 10, 6. concipiat quis mente habitum &c. 1, 2, 31. concipitur affectus ex rebus ipsis 11, 3, 25. in quibus aura concipitur 11, 3, 16. *de organis humanæ vocis, al. bronchiis pulmonum.* conceptus bene affectus 10, 7, 14. concepta mens 10, 3, 20. mente 5, 10, 1. 8, 5, 2.
concitare actionem 11, 3, 111. affectus 3, 4, 15. 6, 1, 11. aliquem 5, 7, 26. 6, 1, 9. - ad aliquid 1, 2, 24. animum 10, 3, 21. animos 9, 4, 11. invidiam, iram, odium 6, 1, 14. judicem 9, 4, 138. 11, 3, 170. - ad aliquid 6, 1, 20. lacrimas alicujus 11, 3, 8. pugnam sibi 10, 1, 105. sententias 9, 4, 9. concitari 6, 2, 14. ad aliquid 10, 2, 5. affectu 10, 7, 15. amentis nervisve 9, 4, 9. ira 6, 3, 46. concitantur aspera iambis 9, 4, 136. concitatus scriptor 10, 1, 90. concitati affectus 6, 2, 9. 9, 2, 3. 10, 1, 48 *et* 73. 11, 3, 65. juvenes ad vim afferendam 1, 10, 32. concitata nutatio 11, 3, 129. magis vis ingenii 10, 1, 44. *conf.* vox. concitatæ sententiæ 12, 9, 3. concitatior *orator* 10, 1, 118. adhuc concitatior Callicles 2, 15, 28. concitatius aliquid 8, 3, 14. concitatissimus motus 2, 11, 4.
concitate dicere 10, 2, 23. 11, 3, 23. ire 11, 3, 133. concitatius dicere 1, 8, 1. 9, 4, 130. movere affectus 12, 10, 26.
concitatio 1, 11, 12. 2, 8, 11. 7, 4, 31. judicum 1, 10, 25.
concludere aliquid in unam speciem 6, 2, 1. astrictius, latius 10, 1, 106. sensum 9, 4, 125. subtilius 12, 2, 26. vocabulum tenore acuto 1, 5, 26. concludi finitionibus 12, 2, 15. conclusus numero, numeris sensus 9, 4, 122. *seq.* concludenda argumenta 5, 13, 60.
conclusio 8, 5, 13. *quid?* 6, 1, *prin. de periodo* 9, 4, 22. *non est figura* 9, 3, 98. æqua ex pedibus 9, 4, 57. argumenti 5, 10, 2. dilata in longum 8, 2, 22. extrema 9, 4, 123. præcisæ 10, 2, 17. quæstionum propositarum 1, 10, 37. subtilis et ad morem dialecticorum formata 7, 3, 14. expugnare conclusionem 5, 14, 20.
concoquitur labor 11, 2, 43.
concordat caput cum gestu 11, 3, 69.
concordia nervorum 5, 10, 124.
concubinæ 4, 2, 124.
concubini 1, 2, 8.
concupiscere aliquid 1, 2, 6. facundiam 12, 10, 16. laudem, voluptatem 5, 13, 6. parum 10, 1, 130.
concurrere 10, 7, 8. inter se 12, 2, 15. concurritur ad aliquem 1, 2, 16. concurrens os 11, 3, 121. *add.* 10, 7, 8. *n.*
concursus atomorum 7, 2, 2. oris 11, 3, 56. vocalium 9, 4, 33.
concutere corpus 6, 3, 9. omnia tumultu ac vociferatione 4, 2, 37.
condere aliqua in materia 3, 1, 19. fugam alicujus 6, 3, 39. genus satiræ 10, 1, 95. gladium 8, *pro.* 15. *v. n.*
conditor historiæ 12, 11, 23.
conditio 3, 6, 100. 4, 1, 13. alicujus 4, 2, 113. caussarum 4, 2, 25. 11, 1, 48. controversiæ 4, 1, 26. duplex 7, 5, 2. eadem litium ac disputationum 10, 1, 36. litium 5, 1, 3. metri 1, 5, 28. personarum 3, 10, 2. rei 4, 2, 47. 6, 1, 34. temporum 11, 3, 137. 12, 1, 41. 12, 10, 10. versuum propria 9, 4, 84. eadem conditio est in iisdem 6, 3, 55. vivendi nulla est 9, 3, 95. conditionis alicujus esse 4, 2, 9. ejusdem esse 6, 3, 81. *add.* 11, 1, 66.

conditionem aliquam habere 1, 2, 13. mutare 1, 5, 26. fine illa conditione 5, 6, 1. conditione non tam fua quam rei conftat 11, 1, 7. temporum mutari 11, 3, 137. *conf.* 12, 1, 41.
condire aliquid voluptatibus 5, 14, 35. carmen ambiguitate 6, 3, 96. gratiam verborum extrinfecus 12, 10, 38. condita nimium oratio 11, 3, 182.
condimentum orationis 6, 3, 19. *conf.* 9, 3, 4.
condifcere 1, 9, 2.
condifcipuli 2, 2, 12. *et* 3, 10.
conducere portorium 5, 10, 78. propofitionem unum in locum 5, 14, 9. conductus eft cæcus fecus viam ftare 8, 2, 20. conducit aliquid alicui 11, 1, 12.
confect. *vid.* conficere.
conferre aliquid 7, 6, 2. 10, 7, 26. 10, 7, 26. - alicui 7, 1, 45. 10, 1, 71. - ad aliquid 12, 1, 1. - in capita, commentarios, fummas 10, 7, 32. - in libros *pro.* 25. *add.* 3, 3, 10. 8, *pro. init.* - in ultimam partem 9, 3, 77. - in proœmium 4, 1, 23. - in unum 3, 1, *extr.* - oratori futuro *pro.* 6. argumenta cum argumentis 5, 13, 12. cibum ore 2, 6, 7. copiam verborum 1, 8, 8. materiam 3, 9, 8. multum 1, 8, 8. *conf.* 2, 5, 16. - eloquentiæ 1, 1, 6. - moribus 10, 1, 63. nihil ad probationem 7, 1, 40. plura opera in unam tabulam 8, 5, 26. orationem illuc &c. 7, 2, 36. pedem 8, 6, 51. - cum aliqua re 5, 13, 11. fe ad aliquid 12, 2, 8. - ad imitationem alicujus 10, 1, 108. ftudia inter fe 4, *pro.* 1. confert parum cauffæ 8, 3, 5. plus fcientiæ quam eloquentiæ 10, 1, 95. plurimum alicui 10, 1, 27. 11, 2, 46. quantum conferre unus poffit annus 1, 1, 17. quod contulerit ætas prior 1, 1, 18. confertur ortus hominis ex utroque gignentium 2, 9, 3. alicui ad victum 12, 7, 9. collata ordine enumeratio 4, 5, *init.* e membris, fruftis oratio 8, 5, 27.
collatio 5, 11, 2 *et* 23. 7, 7, 2. invicem refpondens 8, 3, 77.
confertum effe aliqua re 5, 14, 27.
confeff. *vid.* confiteri.
conficere aliquid ex aliqua re 5, 14, 9 *et* 22. confecta lectio 10, 1, 19.
conficta frons 12, 3, 12.
confidentiæ vitium 12, 5, 2. tendere vultum confidentia 11, 3, 160.
confinis alicui rei 8, 3, 89. 9, 2, 14 *et* 65. 5, 11, 21, &c. ei confine eft 6, 3, 88. confinia funt his 9, 2, 92.
confirmare aliquid argumento 4, 2, 54. - aliqua re palam 1, 10, 10. - ex aliqua re 5, 10, 87. - exemplis 4, 1, 76. facultatem dicendi 10, 1, 44. finitionem 7, 3, 19. latus 11, 3, 29. memoriam 11, 2, 43. propofita 4, *pro.* 6. fua 5, *pro.* 2. vocem 11, 3, 29. confirmatur aliquid breviter 2, 17, 41. confirmandi motus 11, 3, 71. confirmans pars 5, 10, 7. confirmata teftamenta contra filios 5, 2, 1. vox 11, 3, 29.
confirmatio 4, 3, *prin.* 5, 8, 5. *add.* 10, 5, 12. *n.* fententiarum 10, 5, 12. confirmationem mutuam præftantia 5, 10, 78.
confiteri 9, 2, 5. admirationem fuam acclamatione, plaufu 8, 3, 3. aliquid 1, 6, 10 *et* 15. 11, 2, 46. - alicui 9, 2, 64. - filentio 4, 2, 66. de fe 2, 4, 28. infcitiam fuam 9, 4, 39. motum animi lacrimis 6, 1, 23. tuto 4, 5, 17. confeffus ornatus 8, 3, 13. confeffa affumtio, propofitio 5, 14, 13. fictio apparens magis quam confeffa 9, 2, 46. Græca verba 1, 5, 58. confeffum 7, 1, 5. *feq.* 12, 1, 33. jus 7, 7, 7. ex confeffo 3, 5, 3.
confeffio 9, 2, 17. 11, 1, 44 *et* 52. nihil nocitura 9, 2, 51. pœnitentiæ 11, 1, 76. vultus ac vocis 6, 3, 9. confeffionis fimulatio 6, 3, 81. confeffione plurimorum 10, 1, 58. fua quoque 12, 3, 9. confeffiones 4, 2, 69.
conflare *nummos* in ufum belli 9, 2, 92. teftis conflatus odio 5, 7, 23.
confligere acie 5, 7, 3. confligit cauffa 3, 6, 12. confligunt leges 7, 7, 4.
conflictio cauffæ 3, 6, 4. *feq. et* 11. duorum corporum 3, 6, 6.
conflictatio 3, 8, 29. 7, 1, 18.
conformare vocem fecundum aliquid 11, 3, 45.
conformatio cauffæ 9, 2, 46. verborum ac fententiarum 9, 2, *prin.*
confragofa 5, 8, 1. 8, 5, 29. velut

confragosi versus et nomina 1, 1, 37.
confugere ad aliquem 12, 8, 5. ad aliquid 12, 3, 11. ad eloquendi quaedam deverticula 10, 1, 29.
confundere aliquem *dicuntur* fulmina 8, 3, 5. dicta aliis 8, 3, 59. omnia tumultu 6, 4, 11. orationem 10, 7, 6. *pedes in versu* 9, 4, 49. priora interpositione novorum 10, 3, 32. vocem volubilitate nimia 11, 3, 52. subjecta sibi vocalis in unum sonum coalescere et confundi nequit 1, 7, 26. confunditur animus 1, 12, *prin.* confusus metu 1, 10, 48. ordo 7, *pro.* 3. stilus 1, 1, 28.
confusio 3, 6, 29. 4, 2, 47. 12, 5, 3. quae ita natura sunt copulata, ut mutari aut intervelli sine confusione non possint 10, 7, 5.
congerere aliquid in aliquem 12, 1, 15. -in locum 9, 1, 25. -in unum 9, 3, 39. argumenta 5, 13, 15. dicta 6, 3, 5. diversa 9, 3, 48. flosculos in aliquid 10, 5, *fin.* vana maledicta 7, 2, 34. materiam, saxa &c. 7, *pro.* 1. nomina 10, 1, 56. plura expositione 4, 2, 82. sententias in partem 4, 3, 3. congesta actio 12, 7, 5. oratio 2, 11, 7. temere res 10, 3, 17. congestae figurae 9, 3, 5.
congeries *quid?* 8, 4, 26 *et* 3, *et* 27.
congestus 7, *pro.* 1. signorum 10, 7, 16.
congiarium *quid?* 6, 3, 52. congiaria Augusti *ibid.*
congredi aequo campo 12, 9, 2. pugilum congredientium facies 8, 3, 63.
congressus caussae 3, 6, 4. durior consonantium inter se 11, 3, 35. non hominibus solum, sed mutis quoque animalibus naturalis est 1, 2, 20.
congregare argumenta 5, 12, 4. turbam 10, 1, 7. verba 9, 3, 45.
congregatio argumentorum 5, 7, 18. criminum 7, 1, 31. rerum 6, 1, *prin. add.* 3, 5, 17.
congruere 7, 2, 57. auditori, loco, personae, tempori 4, 2, 89. 11, 1, 4. naturaliter 5, 10, 74. congruunt media primis et mediis ultima 9, 3, 40. inter se praecepta et experimenta 12, 6, *fin.* tempora 5, 5, 2. verba jungantur atque congruunt maxime 9, 4, 27.
congruens 5, 10, 107. narrationi confirmatio 4, 2, 79.
conjectare 7, 3, 5.
conjectores 5, 7, 36. *quinam?* 3, 6, 29.
conjectus 3, 6, 29. oculorum 9, 3, 101.
conjectura 3, 6, 29. 7, 4, 24. *quid?* 7, 2, *prin.* *etymologia* 3, 6, 29. animi 7, 2, 6. animi sui colligere 1, 2, 25. duplex atque diversa 7, 2, 27. mentis 7, 3, 25. voluntatis 12, 2, 19.
conjecturales caussae 2, 4, 26. 4, 2, 81. conjecturalia 7, 1, 53. *conf.* controversiae.
conire *pro* coire 1, 6, 17.
coniscans 8, 3, 21. *v. n.*
conjugatum 5, 10, 85.
conjungere 8, 3, 36. judicium suum cum auctoritate alterius 10, 3, 1. laudem judicis ad utilitatem caussae 4, 1, 16. partes 11, 2, 28. prioribus sequentia 11, 2, 20. seriem 7, 1, 14. verba 1, 5, 27. vocales 12, 10, 30. conjunctus 7, 4, 21. sermo 8, 3, 40. conjuncta ex pluribus caussa 6, 1, 54. diversitas rerum 9, 3, 38. laus ad dignitatem 8, *pro. fin.* lectio 1, 1, 33. propositioni protinus probatio 5, 14, 1. quaestio 7, 2, 7. scribendi ratio conjuncta cum loquendo est 1, 4, 3. conjunctae personae 6, 2, 14. conjunctum tempus 5, 8, 5. 5, 9, 5. 7, 2, 46. *ubi v. n.* conjuncta 1, 1, 33. *v. n.* verba 8, 1, *init.*
conjunctio 11, 3, 110. alicujus rei cum altera 7, 8, 1. literarum inter se 1, 1, 31. conjunctiones 8, 3, 46. *de parte orationis* 1, 4, 18. certae 11, 2, 25. conjunctionibus abundare, carere 9, 3, 50. 51.
conjurare in alicujus mortem 4, 2, 72.
conlegit 11, 3, 35.
connectere quid cui 7, 2, *extr.* -inexplicabili serie 5, 14, 32. res ac verba 2, 4, 15. sermonem 10, 3, 20. *v. n.* -verbis 1, 1, 32. similitudinem cum re 8, 3, 77. connecti choro 11, 2, 20. connectendi facultas 2, 11, 5. connexus ac mixtus partibus operis locus 6, 5, 1. connexa inter se 10, 1, 2. membra historiae 9, 4, 129. oratio 9, 4, 7. series 9, 4, 22.
connexio 5, 14, 6. 12. 17.

connivere 10, 3, 16.
conqueſtio 5, 13, 41. 6, 1, 27. 8, 3, 78.
conquiſitæ figuræ 9, 3, 5.
conſcendere 4, 2, 41.
conſcius alicujus rei 10, 3, 19. ſibi eſſe 12, 11, 8. - alicujus rei 10, 1, 126.
conſcientia 10, 3, 2. 11, 1, 17. bona 2, 15, 32. 6, 1, 33. 9, 2, 93. infelix 6, *pro.* 10. magna 12, 5, 4. mala 12, 1, 3. mille teſtes 5, 11, 41. ex conſcientia ſuæ infirmitatis 1, 2, 10.
conſcribere de aliqua arte 12, 11, 24. conſcripta hiſtoriis exempla 12, 4, *init.*
conſecratus 12, 11, 7. conſecrata *vocabula* 1, 6, 41.
conſeneſcere in aliqua re 3, 8, 67. 12, 11, 16. in umbra 10, 5, 17. conſeneſcit oratio 9, 4, 112.
conſentire 1, 10, 33. alicui rei 5, 14, 9. 9, 3, 97. cum aliquo 2, 17, 2. 3, 5, 3. cum *rebus* verba 11, 1, 2. in aliquid 5, 10, 12. - non contumaciter 11, 3, 11. in ſummam 4, 2, 90. inter ſe 5, 7, 29. initia ſententiarum et fines conſentiunt 9, 3, 79. quid cui conſentiat 7, 2, *extr.* conſentiat manus cum capite, latera cum geſtu 11, 3, 113 *et* 122. conſentiens orationi geſtus 11, 3, 164. conſentientes orationi geſtus 11, 3, 164. conſentientes præceptiones 2, 17, 41.
conſentaneum alicui 6, 3, 106.
conſenſio 9, 2, 51.
conſenſus bonorum 1, 6, 45. civitatis 5, 3. eruditorum 1, 6, 45. Grammaticorum 10, 1, 53. omnium 10, 1, 72. conſenſu defendi 1, 5, 13.
conſeptum fori 12, 2, 23.
conſequi *aliquem* notando 1, *pro.* 7. *de excipientibus ſermonem.* antecedentem 12, *pro.* 4. aliquid imitatione 11, 1, 92. - intellectu 2, 3, 7. 2, 5, 21. - mente 2, 2, *prin.* per partes 4, 2, 128. - ſtudio 1, 1, 2. celeritatem alicujus 10, 3, 19. exercitationem 2, 12, 11. 10, 5, 19. facilitatem ſcribendo, legendo, dicendo 10, 1, *init.* fidem 5, 6, 2. gaudium, incommodum ex aliqua re 7, 2, 42. gloriam 12, 11, 27. gratiam 8, *pro.* 27. id quod imiteris 10, 2, 7. impetum dicentium 10, 3, 20. judicia 3, 7, 18. laudem 11, 1, 73. 12, 10, 72. libertatem 7, 3, 27. omnia 10, 2, 24. opinionem 11, 3, 8. rem 1, 1, 35. ſcientiam 5, 10, 119. ſpecies cauſſarum 4, 1, 43. ſummum 12, 1, 18. vitium de aliqua re 8, 2, 19. vitia 10, 1, 25. levem umbram 10, 1, 100. utrumque 12, 1, 31. ut 8, 3, 70. ne 9, 2, 62. conſequitur aliquid 6, 3, 45. aliquem laus, reprehenſio 7, 4, 19. ſucceſſum extemporalem cura 10, 7, 13.
conſequens, *genus dicti* 6, 3, 76. *figura* 9, 2, 103. *v. n.* tam nihil eſt conſequens quam &c. 4, 3, 4. conſequentia 4, 1, 76. 5, 8, 5. 5, 10, 75. *ſeq.* *v. n.* 6, 3, 66.
conſerere: conſitus locus 5, 10, 37.
conſertus ordo 5, 10, 71.
conſervare legem 9, 2, 83. conſervaviſſe 1, 6, 21.
conſiderata minus oratio 5, 13, 31.
conſignationes paratiſſimæ 12, 8, 11.
conſilium 7, 4, 35. *v. n.* *pro ſuffragio* 6, 1, 10. *n.* alicujus rei 7, 2, 51. *quomodo* diſtet a judicio 6, 5, 3. *ſeqq.* orandi 6, 3, 34. in oratore 2, 13, 2. *conf.* 10, 1, 106. 113. 117. 10, 2, 27. 12, 8, 6. 12, 10, 27. conſilia præturæ 7, 5, 2. privata 12, 10, 70. multi in re conſilii atque artis eſt 6, 4, 17. conſilio nihil prius 6, 5, 11. ſummo 6, 5, 4. in conſiliis rerum maximarum verſari 1, *pro.* 14.
conſimilia 9, 3, 102.
conſiſtere 7, 1, 49. *n.* ad horam 12, 3, 5. *v. n.* aliqua re 12, 10, 59. circa aliquid 3, 5, 8. 6, 3, 19. in actu 2, 18, 2. in aliqua re 6, 3, 42. 7, 1, 7. 7, 3, 7. in jure ſuo 7, 5, *init.* in ſecundis tertiiſque 12, 11, 26. intra aliquid 1, 5, 7. 3, 4, 13. lege 7, 1, 49. poſt aliquem 11, 3, 118. conſiſtens ex diverſo patronus 4, 1, 42.
conſolari otium ſuum 2, 12, 12.
conſolationes 11, 3, 153.
conſonare extremis ſyllabis 9, 3, 76. *conf. ibid.* 77. inter ſe 9, 3, 45. jucunde *dicitur* vox 9, 3, 73.
conſonans, conſonantes 1, 4, 6. 10. 11. aſperiores 9, 4, 37.
conſortium nullum honeſtorum turpiumque in eodem pectore 12, 1, 4.

conspergere maculis 8, 5, 28.
conspici magis in aliquo 11, 3, 136.
conspectus: in conspectu esse 10, 1, 6.
conspicari 4, 2, 13.
conspirationis calumnia 6, 1, 9. conspiratione quadam 12, 1, 14. conspirationes in remp. erupturæ 12, 7, 2.
conspuere Alpes nive 8, 6, 17.
constare actione, imitatione *dicitur* oratio 11, 3, 182. aliqua re 2, 13, 15. 11, 1, 7. impendio probitatis 6, 3, 35. inter omnes 6, 1, 8. qualitate 2, 4, 40. sibi 5, 7, 11. *seq.* voluntate 12, 11, 11. constat 1, 2, 3. ars ex præceptionibus 2, 17, 41. de re 7, 2, 21. 7, 3, 4. caussæ generalibus quæstionibus 10, 5, 13. conciliatio commendatione morum aut orationis suavitate 11, 3, 154. omnis disciplina memoria 11, 2, 1. experimentum detrimento temporis 10, 1, 41. initia literarum sola memoria 1, 1, 19. quibus mixtura 1, 10, 6. mores natura 12, 2, 2. oratio rebus, personis 6, 3, 104. ordo 3, 7, 19. profectus diligentiâ 2, 7, 1. sermo auctoritate, consuetudine, ratione, vetustate 1, 6, *prin.* studium discendi voluntate 1, 3, 8. subabsurda imitatione stultis simili 6, 3, 99. id si constiterit 12, 1, 39. constantia inter se dicere 5, 4, 2.
constantia 11, 3, 155.
constituere 3, 6, 80. 7, 1, 5. 7, 3, 31. 9, 4, 54. accusatorem 7, 4, 33. - in aliquem 11, 1, 20. aliquid ex aliqua re 7, 4, 16. - in animo 3, 6, 12. 7, 3, 20. 11, 1, 35. dispositionem 7, 10, 11. efficere 11, 1, 35. figuras 9, 1, 22. judicium 7, 1, 14. judicia 3, 10, 3. legem 10, 1, 48. ordinem suo arbitrio 11, 2, 38. personas rebus 4, 2, 52. pœnam alicui 7, 1, 57. - crimini 7, 4, 42. quæstionem 4, 2, 10. summam 7, 4, 20. constitutum mihi est 12, *pro.* 2. constituendum in primis 1, 6, 43. *conf.* 10, 3, 9. constitutus habitus animi 4, 2, 115. constituta vox 11, 3, 29. constitutæ leges 12, 2, 3. vires 10, 1, 57. constitutum contra fidem 5, 13, 34. præter opinionem hominum 4, 1, 41. *seq.*
constitutor legis 3, 6, 42.
constitutio 3, 6, 2. *quid?* 7, 4, 5 *et* 6. hominum posterior 5, 2, *extr.*
constringere lacertos exercitatione 12, 10, 44. constringi superstitione 12, 2, 26. constrictum in vinculis habere aliquem 7, 3, 14. constricta narratio 2, 13, 5. constrictæ immutabili necessitate leges 2, 13, *prin.* constricta supercilia 1, 11, 10.
consuescere ad aliquid 2, 10.
consuetæ aures 9, 3, 4.
consuetudo 6, 3, 18. 12, 11, 17. *quid?* 1, 6, 43. classium audiendarum 10, 5, 21. declamatoria 5, 13, 46. dominæ cum servo, domini cum ancilla 5, 11, 34. loquendi communis 11, 1, 12. 12, 1, 19. otii 1, 3, 11. scholarum 4, 2, 28. 7, 2, 54. sermonis 1, 6, 45. dat celeritatem 10, 3, 9. fecit analogiam 1, 6, 16. vires cito facit 12, 11, 17. magistra loquendi certissima 1, 6, 3. consuetudinis pessimæ 12, 8, 5. consuetudine constat sermo 1, 6, *prin.* excusantur vitia 1, 5, 5.
consul *unde dictus?* 1, 6, 32. consules *vox quomodo scribatur?* 1, 7, 29.
consulere *apud veteres pro judicare dictum* 1, 6, 32. aliquem 6, 3, 92. aliquid boni 2, 6, 32. 6, *pro.* 16. animum suum 4, 2, 52. aures suas 9, 4, 93. labori alicujus 3, 1, 21. moribus 1, 2, 2. sibi inutiliter 11, 1, 12. vires suas 10, 2, 18. 12, *pro.* 1. consultus prætor 11, 3, 157.
consultor 6, 3, 87.
consultus, consulti *i. ICti* 7, 6, *init.* 12, 3, 8. consultorum opiniones 12, 11, 17. - responsa 12, 3, 7.
consulta senatus 5, 2, 5.
consulto 11, 3, 64.
consultatio 3, 8, 55.
consumere affectus 4, 2, 120. diem totum in uno discipulo 1, 2, 11. gratiam rei 8, 6, 51. laborem 12, 11, 15. lacrimas 9, 2, 26. patrimonium 8, 6, 25. se in cura aliqua 9, 4, 113. vires 12, 2, 13. vitam in aliqua re 12, 11, 20. consumi dicendo 10, 7, 10. in artibus 1, 12, 14. labore 10, 3, 12. proscriptione 12, 10, 13. *i. interfici.* situ 12, 5, 2. longiore valetudine 7, 2, 14. consumturæ viscera flammæ 6, *pro.* 3. con-

sumtus humor 12, 3, 21. spiritus 11, 3, 53.
consummare aliquem 10, 1, 89. oratorem 10, 2, 28. *conf.* 12, 1, 31. consummatur facultas orandi 3, 5, *init.* consummatus 5, 10, 119. orator 1, 10, 6. 2, 19, 1 *et* 2. patronus 10, 1, 122. profectus 10, 5, 14. professores 1, 9, 3. undique sapiens 1, 10, 5. consummata eloquentia 1, *pro.* 20.
consummatio operis 2, 18, 2. orationis 6, 1, *extr.* *figura* 9, 2, 103.
consurgere leniter 11, 3, 156. qua concitatione consurgat ira 1, 11, 12.
contemnere aliquem 6, 2, 3. aliquid tanquam facile 4, 2, 37. nitorem 9, 4, 113. quasi quædam 4, 1, 38. contemni bene 5, 13, 22. *conf.* 6, 4, 10. 9, 2, 4. non contemnendum opus 10, 1, 54.
contemtissimi homines 1, 8, 18. contemtissima 12, 2, 2.
contemtor sui 12, 1, 20.
contemtus operis 12, 6, 2 *et* 7. opinionis 12, 1, 12. pecuniæ 7, 2, 29.
contemtio 4, 1, 14.
contemplatio 1, 12, 18. alicujus rei 12, 1, 35. veri 6, 2, 5.
contendere potius quam sequi 10, 2, 9. ad spatium 10, 3, 6. aliquid esse 9, 4, 3. alternis gestibus 6, 3, 65. cum aliquo de aliqua re 11, 1, 12. cum legente 11, 2, 34. de aliqua re lite 3, 4, 8. in aliqua re 12, 2, 38.
contentio 7, 4, 31. *conf.* 9, 1, 31. *n. pro figura* 9, 3, 81. cum his est 4, 2, 132. dicendi 11, 1, 26. dignitatis 11, 1, 80. *i. de dignitate.* inter duces 10, 1, 47. palmæ 1, 2, 24. *i. de præstantia.* contentiones forenses 5, 1, 2. decertare contentione cum aliquo 11, 1, 26. in actu et contentione esse 11, 1, 48.
contentus *sine casu* 2, 3, 3. *v. n.* aliqua re 3, 4, 1. 10, 2, 4. consequi aliquid 10, 2, 7. didicisse 12, 11, 20. notasse 6, 2, 23. tradere 1, 4, 23. contentum esse 7, 1, 25.
conterere tempora 1, 12, 18. 6, 4, 13.
contexere aliquid 11, 2, 43. orationem 10, 6, 2. omnes partes 4, *pro.* 7. quæ contexta sunt 9, 4, 67. contextus nitor 11, 1, 6. contexta cura 12, 9, 18. oratio 9, 4, 19. verba 9, 4, 23.
contextus 5, 13, 29. brevium 9, 4, 66. dicendi 10, 7, 26. factorum dictorumque 3, 7, 15. literarum 1, 1, 24. sermonis 8, 2, 14. 8, 3, 37. 8, 6, 21. troporum 9, 2, 46. verborum 11, 2, 24 *et* 28. lenis et fluens 9, 4, 127. rectus literarum 1, 1, 25. in contextu 8, 4, 8. 9, 4, 55. contextum interrumpere 11, 3, 39. rerum ac verborum sequi 11, 2, 2.
conticescere 2, 15, 28. ad aliquid 6, 1, 42.
continere et contineri 9, 4, 129. continere aliquid 11, 2, 36. - cogitatione 11, 2, 10. - exercitatione 10, 6, 3. - fidelius 10, 3, 2. - firme 11, 2, 2. in se 1, 6, 31. caussam 7, 1, 23. faciem in aliqua specie 9, 3, 101. facultatem studio 10, 7, 24. fideliter 1, 3, 1. manum intra pallium 12, 10, 21. rem 12, 10, 48. - maxime 3, 6, 104. studentem domi 1, 2, 1. contineri 7, 2, 1. aliqua re 11, 3, 36. 12, 2, 16. exemplis, præceptis 4, 2, 116. exercitatione 10, 7, 24. intra numerum 1, 5, 30. jure belli 5, 10, 113. libellis 6, 2, 5. marginibus utrinque 1, 1, 27. memoria 9, 4, 125. metu 12, 7, 2. more ac modo agendi 11, 1, 29. nervis 5, 8, 2. præscripto 2, 13, 2. reverentia judicum 11, 1, 29. spiritu 11, 2, 1. veste 11, 3, 138. visceribus parentum 10, 3, 4. continet quosdam metus 1, 3, 6. continetur actio facto et animo 7, 4, 32. id quod continetur 8, 6, 24. id quod continendum est 11, 2, 30.
continens 3, 11, *init. et* 9, *et* 18, *seq. et* 24.
continentia invicta Socratis 8, 4, 23.
contentus: *vid. supra.*
contingere aliquid, *ut*, personam 6, 3, 24. litera continget vocalem verbi sequentis 9, 4, 40.
contingit aliquid alicui 5, 12, 19. 6, 3, 2. 7, *pro.* 4. - liberius in peroratione 6, 1, 14. alicui longior ætas 10, 1, 120. cursus 10, 7, 5. excusatio nulla 11, 1, 81. facultas 10, 3, 10. memoria &c.

natura, arte 3, 3, 4. modus alicui rei 6, 3, 26. relatio 4, 1, 13. velocitas exercitatione 1, 1, 33. virtus hæc naturali acumine, usu 5, 7, 28. si non continget habere &c. 1, 1, 11. *conf.* 5, 7, 25. 12, 1, 31. ut hoc contingat 4, 2, 78. *add.* 5, 7, 26. 6, 3, 38. contigit utrumque 9, 2, 74. quibus discere ipsis non contigit 1, 1, 7. quoties contigerit 11, 1, 78.

continuus, compositus 7, 10, 17. 10, 7, 14. gemitus 11, 1, 54. impetus 10, 7, 14. labor 1, 3, 8. motus 11, 3, 107. obtutus 1, 2, 11. sermo 11, 3, 37. continui loci 11, 3, 84. non continua, sed composita vocum singularum electio 10, 7, 14. oratio 6, 4, 1. 7, 10, 17. oratione dicere 10, 4, 30. continuæ res 10, 7, 16. sententiæ 10, 5, 7. continua lumina 12, 10, 46.

continuo 8, 4, 29. 9, 2, 84.

continuare contextum verborum 11, 2, 28. lectionem 1, 1, 31. monosyllaba 9, 4, 42. operam ab initio 12, 6, 6. syllabas breves 9, 4, 91. verba 1, 3, 4. 4, 1, 61. - verbis, nomina nominibus &c. 9, 4, 43. versus quam possis plurimos 11, 3, 54. continuari *præpositiones duæ in compositione possunt* 1, 5, 65. continuata cum insequente syllaba 8, 3, 45.

contorquere hastam 9, 4, 8. contorta in se aqua 8, 2, 7. vis 10, 7, 14. contortis excitari 9, 4, 116.

contra finem loquendi 4, 2, 118. naturam 11, 3, 160. contra dici 1, 2, 17. 7, 2, 12. esse 7, 1, 49. 7, 3, 14. 8, 6, 25. esse contra aliquem 4, 2, 65. 68. 75. 12, 7, 1. excogitari 12, 8, 10. fieri 9, 4, 25. petere 6, 1, 17. poni 9, 3, 85. *vid.* contrapositum. venire 6, 3, 95.

contra agentes 4, 1, 8.

contradicere 5, 11, 13. 9, 2, 83. alicui 9, 2, 81.

contradictiones 2, 17, 36. *add.* 3, 8, 27. 4, 2, 29. 5, 13, 28. *seq. et* 36. *seqq.*

contrahere aliquid alicunde 8, 2, 12. in paucos libros 12, 11, 16. collum 11, 3, 82. commentarios 10, 7, 31. copias 12, 3, 5. cruditatem 7, 3, 33. digitum medium in pollicem 11, 3, 92. frontem 11, 3, 78. inimicitias alicui 7, 1, 53. orationem 11, 1, 45. satellites 7, 2, 54. summam breviter 5, 10, 94. tempora dicendi 6, 5, 4. vela 12, *pro.* 4. verbum longius 8, 6, 65. contracti digiti 11, 3, 94. contracta cervicula 11, 3, 180. vox 11, 3, 15, *v. n.* 64. 175. contractum atque submissum 11, 3, 48. dicendi propositum 11, 1, 32. contracta supercilia 11, 3, 79. contractiores digiti 11, 3, 95.

contractus rei 4, 2, 49.

contrapositum, *figura* 9, 3, 81. *conf. ibid.* 83. contraposita 9, 3, 32 *et* 102. 9, 4, 18. 12, 2, 5.

contrarius sum alicui 4, 2, 72. 6, 3, 21. contraria appellatio 12, 10, 15. nota 1, 4, 9. sibi non est rhetorica 2, 17, 33. significatio 9, 3, 68. contrariæ caussæ 9, 2, 81. opiniones inter se *pro.* 2. contrarium 5, 13, 15, *v. n.* 17. 30. 9, 3, 67. *figura* 9, 3, 90. contraria 5, 11, 31. 6, 5, 2. contrarium alicui esse 2, 17, 35. putare 4, 2, 64. contrariis probari 12, 1, 35.

controversum 5, 13, 34. 7, 1, 5.

controversia actionis 5, 13, 8. controversiæ conjecturales 7, 2, 50. figuratæ 9, 1, 14. juris 7, 6, 1. scholasticæ 4, 2, 92. veræ fictæque 2, 1, 9.

contubernales 4, 2, 123.

contumaciter: *vid.* consentire. contumacius 6, *pro.* 15.

contumelia judicum 5, 2, 2. contumeliam fecit 9, 3, 13.

contumeliosus adversus aliquem 2, 15, 20. in aliquem 10, 7, 21. contumeliosum *dictum* 6, 3, 27 *et* 108. contumeliosum est 11, 3, 132. contumeliosissimum alicui est 12, 5, 6.

contundere aliquem 11, 2, 13.

convalescit flamma congerie 5, 13, 13. convalescunt omnia exercitatione 11, 3, 22.

convellere: convulsæ fauces 11, 3, 20.

convenire 7, 1, 6. ad aliquem 6, 3, 51. alicui 6, 1, 7 *et* 9. 6, 3, 25 *et* 46. - rei 11, 1, 2. crimini 7, 2, 28. de aliqua re 5, 10, 2. in aliquem 6, 3, 32 *et* 34. in cœtus scholarum 2, 9, 2. in manum 5, 10, 62. convenit observare 1,

4, 7. quaerere 7, 3, 9. *add.* 11, 3, 144. aliquid injuria 1, 3, 14. - mihi cum alio 7, 1, 29. de numero parum 1, 4, 17. de pretio 4, 2, 41. inter omnes 8, *pro.* 13. inter utramque partem 5, 10, 13. non conveniunt alicui preces 6, 1, 24. conveniens admirationi gestus 11, 3, 100. conveniens parum personæ risus 11, 3, 180. convenientes ad aliquem 2, 2, 4.
conventus scholarum 12, 2, 8.
convertere aliquid 4, 2, 87. - ad aliquid 9, 3, 28. 10, 7, 1. 11, 2, 49. in mutuam perniciem 12, 1, 2. auditorem in se 9, 3, 27. judicem in se 11, 3, 128. orationem ad aliquem 4, 1, 66 *et* 67. ordinem 7, 2, 15. se ad judicem 11, 3, 157. studia in se 3, 1, 17. tempora in laborem 10, 3, 26. converti 9, 3, 85. ad aliquid 9, 2, 38. a viro bono in rabulam latratoremque 12, 9, 12. in argumentum facti 7, 2, 32. in odium alicujus rei 11, 1, 81. in se 4, 5, 5. conversa in maledictum ambiguitas 6, 3, 47. maxima ex parte sermo Romanus ex Græco conversus est 1, 5, 58.
conversio ex Latinis 10, 5, 4. malorum 5, 10, 33.
conversatio doctorum 6, 3, 17. inter servos ingenuos 1, 2, 4.
convicium 6, 2, 16. convicia luxuriæ, petulantiæ, impudicitiæ, veneficii 4, 2, 27. vera, ficta 12, 9, 8. quotidiano convicio efflagitare aliquid *Ep. ad Tryph. prin.*
conviciari 6, 3, 78. 11, 1, 65. alicui 5, 13, 40. inhumane 3, 8, 69. conviciando conterere tempora 6, 4, 13. *apud Romanos olim in judiciis conviciari licuit* 6, 4, 13. *n.*
convincere 2, 15, 14. 12, 1, 41. amentiam alicujus 12, 1, 10. factum 5, 7, 18. quod objicitur 5, 10, 35. convinci 1, 6, 10. 5, 12, 3. 7, 1, 20. convincendum est 5, 10, 2.
convinctiones, *quæ vulgo conjunctiones* 1, 4, 18. *seqq.* in convinctionibus complexus verborum et nominum est 1, 4, 18.
convivere 7, 3, 31. *add.* 10, 1, 38. *n.* cum adolescentibus 5, 9, 14. convivimus 1, 6, 44.
convivium grande in honorem victoriæ 11, 2, 12. luxuriosum 8, 3, 66. conviviorum mora 1, 12, 18. in conviviis post cœnam 1, 10, 19.
copia beatissima rerum ac verborum 10, 1, 61. dicendi *pro.* 12. - certa 10, 6, 6. eloquentiæ 12, 2, 26. exemplorum 12, 4, *init.* facilis figurarum verborumque 12, 5, 1. inveniendi 10, 1, 69. inventionis 11, 3, 56. locuples, floribus læta 8, 3, 88. rerum ac verborum 10, 1, 5 *et* 61. sermonis optimi 10, 7, 7. verborum 1, 8, 8. 2, 7, 4. 10, 1, 15. 10, 2, *prin.* 11, 3, 85. copiæ eloquentiæ 7, 10, 15. 12, 10, 78.
copiosum 8, 3, 49. ingenium 10, 1, 128. copiosior *orator* 10, 1, 106. 12, 5, 5. quam copiosissima verba 5, 14, 7.
copiose: *vid.* dicere. tractare. copiosius exsequi aliquid 9, 3, 89.
copula se tenere res *dicuntur in complexu verborum* 7, 10, 17.
copulare communem locum vinculo propriæ quæstionis 2, 4, 30. verba 10, 6, 2. copulata dissolutio, *figura* 9, 3, 50. natura 10, 7, 5. officio *pro.* 13. quomodo poterunt copulata fluere 11, 2, 26. *subaud. verba.*
copulatio rerum 7, 10, 8. 11, 2, 37. syllabarum, verborum inter se 8, 3, 16. vocum 1, 10, 23. 9, 4, 45. frequenter præpositiones copulatio corrumpit 1, 5, 69.
coquere aliquem 12, 10, 77. vinum 8, 4, 16.
coqui filius 6, 3, 47.
cor vulneratum 5, 9, 5. *seqq.*
cornea 2, 17, 7.
cordax, *quis sit pes?* 9, 4, 88.
cordus 1, 4, 25.
Corinthi Dionysium esse 8, 6, 52.
Corinthium æs, aurum, argentum 8, 2, 8. Corinthia æra *ibid.* Corinthiorum verborum amator 8, 3, 28.
Cornelia, Gracchorum mater 1, 1, 6.
Cornelius: *vid.* M. T. Cicero *in Ind.* II.
———— C. tribunus pl. 4, 4, 8, *v. n.* 5, 13, 18 *et* 26. 7, 3, 36. 10, 5, 13.
———— Rufinus 12, 1, 43.
Cornelii tres 5, 10, 30.
corona vulgi 12, 10, 74.
coronari certamine 2, 8, 14. *conf.* 10, 1, 66. coronatus pugil 11, 2, 11.

corpus opponitur partibus 4, pro. 7. eloquentiæ 10, 1, 87. 12, 2, 9. orationis 3, 11, 23. conf. 9, 4, 61 et 123. plenius 2, 4, 5. terrenum 12, 2, 21. corporis insana cura 12, 11, 18. corpori prospicere 2, 11, 6. corpore operienda sunt ossa pro. 24. in corpore numeri musici 1, 10, 22. corpora quæ aspectu integra, nervis parum sustinentur 11, 3, 55. assueta gymnasiis et oleo 11, 3, 26. speciosa et robusta in suis certaminibus 11, 3, 26. ex duobus quasi corporibus coalescere 1, 5, 65.
corpulentus 6, 1, 47.
corrigere 1, 1, 11. 7, 4, 27. aliquem 2, 3, 12. aliquid 1, 3, 12. 9, 4, 15. mores 12, 7, 2. solœcismum unius emendatione verbi 1, 5, 34. vitium admonitione 10, 3, 32. corrigi objurgatione 1, 3, 14. corrigenda 2, 2, 7. correctæ fabulæ Æschyli 10, 1, 66.
correctio, figura verborum et sententiarum 9, 3, 88.
corripere aliquem inimice 11, 1, 68. nimium omnia 4, 2, 44. verba 10, 1, 29. correpta syllaba 1, 5, 18. correptæ literæ syllabæve 1, 6, 32.
correptio 7, 9, 13. 9, 3, 69.
corrogati auditores 10, 1, 18.
corrotundare enthymemata gestu 11, 3, 102. v. n.
corruere supra aliquos 11, 2, 13.
corrugare nares 11, 3, 80.
corrumpere bona ingenii studiique 1, pro. 27. conf. 12, 2, 9. corrumpit copulatio præpositiones 1, 5, 69. fidem cupiditas 12, 1, 24. corrumpi absentia custodum, occasione 4, 2, 70. in naturam alterius rei 8, 3, 45. judicium dicitur 5, 10, 68. 7, 1, 32. mores in scholis putant 1, 2, 4. corrumpitur continentia 8, 4, 23. corruptus 4, 1, 21. 8, 3, 7. aliquo genere 8, pro. 17. ingenio 2, 8, 9. pro lætis corrupti 10, 2, 16. corruptæ negligentia excipientium actiones 7, 2, 24. aquæ 7, 2, 5. orationes 2, 5, 10. corruptum in eloquendo obscurumque 6, 5, 2. dicendi genus 10, 1, 125. ingenium 2, 8, 9. n. judicium 7, 1, 32. os in eloquendo 10, 1, 129. - in peregrinum sonum 1, 1, 13. vocabulum 1, 5, 68. i. mutilum. corrupta 12, 10, 76. corruptorum formæ 8, 5, 25. corruptissimus 10, 2, 14. quisque poetarum 8, pro. 25.
cortex amarus, amara; medius, media 1, 5, 35.
corvus super caput Valerii 2, 4, 18.
Corvinum 7, 9, 4.
Cos: in insula Co 8, 6, 71.
cotes hebetibus detrahunt aliquid 2, 12, 8.
coss. pro consules 1, 7, 29.
cothurnus Sophoclis 10, 1, 68. cothurni 6, 1, 36.
Cotta 6, 5, 10. 11, 1, 67. Cottæ 1, 4, 25.
Cranon 11, 2, 14.
crassa toga 12, 10, 47.
Crassus dives 11, 2, 50.
——— L. 6, 3, 43. seq. 7, 6, 9.
Crates 1, 9, 5.
creare sentes, dumos, fructus 5, 11, 24. tædium ac satietatem 9, 4, 143.
creber anhelitus 11, 3, 55. sententiis 10, 1, 102. crebra meditatio 11, 2, 28. relatio 10, 3, 31. crebra lumina 12, 10, 46. crebrior translationibus scriptor 12, 10, 60.
crebrescit gestus 11, 3, 111.
credere 12, 11, 12. v. n. aliquem sibi ipsum 2, 6, 6. aliquid 2, 6, 3. - parum 1, 7, 19. alicui 10, 7, 19. - rei 9, 2, 71. argumentis 2, 1, 11. exemplis 12, 2, 21. id credere suo quisque experimento (videtur) 11, 2, 17. memoriæ 1, 1, 31. pecuniam 5, 10, 66. - alicui 7, 2, 50. se ventis 12, pro. 2. credit se actori judex 9, 4, 129. dispositio modicæ doctrinæ credi potest 8, 3, 2. credita pecunia 7, 2, 50. conf. certa. creditum 7, 3, 51. exigere 5, 10, 105.
credibilis 4, 2, 31 et 34. suspicio 9, 2, 90. credibile 2, 15, 16. seq. et 31. 2, 17, 34. credibilia dicere 5, 4, 2. credibilius 2, 17, 34.
credibiliter 2, 15, 36. 6, 2, 19. 9, 2, 30.
credulitas 5, 3, 6. 4. 8. 7, 3, 34.
crepitacula puerilia 9, 4, 66.
crescere 6, 1, 29. 7, 1, 17. in lecticis 1, 2, 6. in locum aliquem 8, 5, 26. crescit animus laude 1, 2, 30. atrocitas ex his 6, 1, 15. invidia 6, 1, 16. metus quotidie 12, 6, 3. nihil sola imitatione 10, 2, 8. oratio 8, 4, 8.
creticus pes 9, 4, 81.
crimen asperum 5, 13, 17. arrogan-

tiæ 4, 1, 45. fortunæ 6, *pro.* 13. gratiæ, odii 10, 1, 34. imperfectum, perfectum 7, 4, 27. fordium 12, 7, 9. tarditatis, temeritatis 12, ✱, 14. crimina acerba 6, 3, 100.
criminari auctores 1, 5, 11. *rem aliquam* vitiis 2, 17, 26.
criminofum 9, 2, 23.
crocodilinæ 1, 10, 5.
crudus, *de homine* 11, 3, 27. cruda lectio 10, 1, 19.
cruditas an venenum *fuerit* 2, 21, 19. 5, 9, 10. 7, 2, 8 *et* 13. *feqq.* cruditate contracta difcedere 7, 3, 33.
crudelis 9, 2, 91. quid crudelius? 11, 1, 85.
crudeliter dicere aliquid 1, 5, 9.
cruenta veftis 5, 12, 3.
crux: cruci fixus 7, 1, 30.
cruciare aliquem validius 6, *pro.* 8. cruciati cives 6, 1, 54.
cruciatus 5, 4, 2.
cubaffe fupra fe 8, 2, 20.
cubitare 8, 3, 22.
cubiculum: de Romanorum cubiculis agitur 10, 3, 25. *n.*
cudere annulum 9, 2, 61.
cui, cuicunque, cujuflibet &c. *vid.* qui &c.
Culchides 1, 4, 16.
culeus, parricidarum pœna 7, 8, 6.
culpam alienam accufare 11, 1, 81. pertinaciter tueri, culpa altera eft 6, 4, 16. noftra culpa 8, 2, *extr.*
culpare aliquem 4, 2, 26. 8, 4, 23.
cultum *quid proprie?* 8, 3, 61. cultior pars 10, 1, 9.
culte dicere 8, 3, 7.
cultor 2, 19, 2.
cultus 8, 3, 2. 11, 1, 48. agrorum *pro.* 26. conceffus atque magnificus addit hominibus auctoritatem 8, *pro.* 20. luxuriofus, muliebris 8, *pro.* 20. oratoris 11, 3, 136. feculi 2, 5, 23. fplendidus, virilis 11, 3, 137. ante cultum 9, 4, 3.
cultura experimento probata 10, 2, 2.
cum *triplex* 1, 7, 5. cura 5, 10, 67. cura et ftudio 10, 7, 29. eo 2, 4, 30. *v. n.* favore 10, 1, 16. ferro 4, 2, 72. fide majore 12, 1, 11. gratia et venere 6, 3, 18. hominibus notis, *non* cum notis hominibus 8, 3, 45. judicio 10, 1, 8 *et* 116. 10, 2, 3. metu 11, 3, 78. modo 4, 1, 16. pondere 6, 1, 2. ratione 9, 1, 11. rifu 5, 10, 67. 6, 3, 21. 8, 6, 56. fono 11, 3, 53. venia 10, 1, 72. conferri cum virtute 11, 1, 13. mecum, fecum 8, 6, 65. cum maxime 6, 1, 23.
cumulus *vocatur a quibufdam* peroratio 6, 1, *prin.* ex abundanti 8, 3, 88.
Cunctator 8, 2, 11. Fabius 11, 2, 30.
cunctationes 9, 2, 71.
cuneari per vim 4, 3, 4.
cuniculi 12, 9, 3.
cupidus corrigendi mores, emendandi vitia, pœnæ nocentium 12, 7, 2. cupidi milites 11, 1, 88. maledicendi 6, 2, 16. opinionis 12, 9, 4.
cupide facere aliquid 1, 3, 13.
cupiditas effrenata 8, 6, 41. infita augendi res vel minuendi 8, 6, 75. juvenilis gloriæ 7, 2, 24. novitatis 9, 1, 18. pecuniæ 7, 2, 29. cupiditates 12, 1, 6.
cupido lucis 6, *pro.* 13. placendi 10, 7, 17.
Cupido puer ac volucer, et fagittis ac face armatus 2, 4, 26. *v. n.*
cupreffus 8, 6, 58.
cura 1, 1, 2. 8, *pro.* 21. 11, 3, 148. acris 1, 1, 3. æqualis 1, 1, 14. agrorum nimia 12, 1, 6. compofitionis 9, 4, 3. *vid.* corporis. decoris 11, 1, 89. dicendi 3, 2, 2. dicturi 11, 3, 157. docentium 1, 1, 36. elocutionis 8, *pro.* 32. in proximo 7, 1, 44. minutior 8, 6, 28. morum *pro.* 13. odiofa 8, 3, 30. terrarum 10, 1, 91. verborum 8, *pro.* 18 *et* 21. 9, 3, *extr.* 10, 1, 118. 10, 7, 22. voluptatis 6, *pro.* 1. curæ omnes aliæ, culpa carentes 12, 1, 5. curarum prima 4, 2, 89. *curam agere* vel *habere* 5, 6, 3. *n. conf.* effe. habere.
curare 2, 17, 39. 2, 18, 3. aliquid 1, 1, 34. curata vox 11, 3, 26.
curator petendus 7, 4, 11.
curationem bonorum poftulare 11, 1, 58.
curiofus 1, 8, *extr.* diftat a diligenti 8, 3, 55. curiofum confilium 7, 5, 2.
curiofe loqui 8, 1, 2.
Curetum Ætolorumque prælium 10, 1, 49.
Curio: in Curionem editi libri 3, 7, 2.
Curius 6, 3, 91.

Curius T. 7, 2, 38.
—— Vib. 6, 3, 73.
Curii 12, 2, 30.
Curianum judicium 7, 6, 9.
currere debet ac ferri historia 9, 4, 18. debent acria 9, 4, 139. in sublime 8, 4, 9. currunt rhythmi 9, 4, 50. syllabæ 9, 4, 91. currentes per se numeri 9, 4, 31. currentium pes etiamsi non moratur, tamen vestigium facit 9, 4, 67.
curriculum laudis 12, 2, 31.
cursus, *de compositione* 9, 4, 70. dicendi 4, 3, 13. 8, *pro.* 27. fluminum 9, 4, 7. fontium 10, 1, 46. orationis 9, 4, 106. pronus 8, *pro.* 5. siderum 1, 10, 46. 12, 11, 10. in contextu et cursu 8, 4, 8. *subaud.* orationis. cum cursus ad singula vestigia restitit 10, 7, 14. *de oratione.*
cursitare 9, 1, 12.
curulis sella 6, 3, 25.
curvatis modice digitis 11, 3, 95.
custodes salutis 5, 11, 8.
custodia decoris 11, 1, 57. pædagogorum 1, 2, 25. religionis 6, 1, 20.
custodire aliquem ab aliqua re 2, 2, 3. aliquid 12, 8, 6. - solicite 5, 14, 31. decorum mire 10, 1, 71. differentiam diligenter 11, 1, 39. modum 4, 2, 35. patronum 4, 2, 58. pudorem 1, 2, 4. simulationem 12, 1, 29. voces 1, 7, 31. urbes 7, 10, 13. custodit nos audientium intentio 4, 1, 59. se judex 4, 2, 126. quæ scribentibus custodienda 1, 7, 1. *add.* 4, 1, 5. 4, 2, 35. 8, 3, 72. 8, 5, 7.
cutis elocutionis 5, 12, 18. *conf.* 10, 2, 15. cutem infirmam accipit verecundia 11, 3, 78.
Cyclops Virgilii 8, 4, 24. Cyclopa 8, 3, 84.
cymba 12, 10, 37.
cymbalum 11, 3, 59.
Cynicus reus de moribus 4, 2, 30.
Cyrus *memoriosus* 11, 2, 50.

D.

D 12, 10, 32. ejus cum T cognatio 1, 4, 16. a veteribus sæpe in fine vocabulorum adjecta 1, 7, 12.
dactylus *pes* 9, 4, 46. *seqq.* *quis?* 9, 4, 81.
Dædalus Virgilii 8, 6, 18.
damæ timidi 9, 3, 6.
damnare aliquem 10, 1, 125. - tarditatis 2, 5, 24. aliquid 9, 3, 90. facta 12, 1, 41. tempora infelicitatis 10, 2, 8. damnat mors acerba immeritos 6, *pro.* 4. damnatus 7, 1, 57. 9, 2, 83. ambitus 11, 1, 79. proditionis 5, 10, 107. damnata adulterii 5, 10, 47.
damnas esto 7, 9, 9 *et* 12.
dare *pro donare* 6, 3, 79. *usurpatur in tesserarum ludo* 11, 2, 38. *n.* actionem 12, 9, 16. - in crimen 7, 4, 26. actum et animos rebus 8, 6, 11. æstimandum 2, 13, 13. aliquid alicui 6, 4, 18. 12, 1, 19. - ex suo 9, 4, 86. - proprium 5, 12, 18. - parti proprie 4, 2, 63. - rei 1, 12, 7. 3, 3, 7. - auribus 12, 10, 45. - defensioni, gloriæ 11, 1, 18. - delectationi 10, 2, 27. 12, 10, 45. - desiderio 4, 2, 122. - publico 8, 4, 29. - epilogis 11, 1, 6. - muneri 1, 10, 16. - personis commendantium 12, 7, 5. - scholis 9, 2, 81. - tempori 12, 10, 47. - temporibus 12, 10, 45. argumentum 7, 1, 57. - ad aliquid 5, 10, 76. arma alicui 12, 5, 2. calculum 11, 2, 38. caussas 4, 2, 76. celeritatem 10, 3, 9. colorem alicui 6, 2, 28. consilium judicum 12, 10, 52. declinationem 1, 5, 63. dignitatem alicui rei 8, 3, 24. discrimen 3, 8, 38. dominationem alicui 5, 10, 30. exemplum et ortum rei alicui 10, 1, 46. exordium 10, 1, 85. formam rei 9, 4, 132. idem juris alii 12, 9, 11. impetus 10, 3, 10. in adoptionem 3, 6, 96. *seqq.* incrementum alicui rei 5, 3. initium alicujus rei 3, 2, 3. - alicui rei 5, 3. lacrimas agenti 6, 2, 27. - suas alicui 6, 1, 54. laudatores alicui 3, 7, 2. legem 9, 4, 109 *et* 143. libellos 1, 7, 35. libros inventioni, elocutioni *pro.* 22. licentiam malis 12, 7, 1. locum alicui rei 10, 6, 5. 11, 3, 6. lumen rei alicui 3, 1, 20. lusus de se 5, 13, 46. manum 2, 3, 7. materiam 6, 3, 81. - exordio 4, 1, 11. matrimonium alicui 9, 3, 80. moram cogitationi 10, 3, 19. 11, 3, 157. - inter ultimum et proximum verbum 9, 4, 108. mores alicui 11, 1, 39. 12, *pro.* 4. nomen rei 8, 3, 48. 9, 3, 65. obsidem reip.

12, 7, 3. occasionem alicui rei 6, 3, 87. omnia utilitati 12, 10, 45. operam alicui (*tanquam doctori*) 12, 2, 22. ordinem dicendi 1, 2, 23. - rei alicui 10, 5, 1. os 12, 11, 4. otium libris *Ep. ad Tryph.* 2. palmam alicui rei 11, 3, 6. personam alicui 9, 2, 30. plus rei alicui 12, 10, 5. pœnas 7, 4, 18. possessionem 5, 14, 15. potestatem petendi alicui 7, 7, 2. potionem, potionem alicui 7, 2, 17. 18. 25. 9, 2, 105. preces alicui 6, 1, 27. 6, 5, 10. rationem 4, 2, 76. risum populo 11, 3, 180. se alicui rei 10, 2, 23. 10, 7, 23. sonum rei 1, 10, 12. spem 1, 3, 2. studium in aliquid 12, 2, 19. summam rei 3, 2, 1. syllabam acutam *voci alicui* 1, 5, 62. tempus alicui 2, 1, 13. - rei 12, 1, 6. - stilo &c. *Ep. ad Tryph.* 1. tempora certa ad aliquid 11, 3, 22. terga 2, 13, 4. terminos certos 11, 2, 28. testem 5, 7, 9. 5, 13, 3. testimonium 5, 7, 2. triennium nutricibus 1, 1, 16. vela 10, 3, 7. verba alicui 11, 1, 37. vires sententiæ 4, 1, 64. vocem alicui 3, 8, 50. 4, 2, 103. - carentibus 12, 10, 23. voluptatem expositis 10, 5, 11. dari 7, 4, 13. 7, 6, 11. da patri panem 8, 3, 22. mentem &c. 1, 2, 4. *i. fac esse*. da nunc, ut &c. 12, 1, 43. dat se occasio 12, 2, 12. oratores schola 12, 10, 22. vim sentiendi &c. ingenium dabit 7, 10, 10. dabunt mihi in irascente figuram &c. 9, 1, 25. demus 4, 1, 24. 12, 1, 9. datur etiam imperitis aliquid 4, 1, 15. *i. in potestate ipsorum est*. quod si datur 1, 10, 11. *i. conceditur. add.* 10, 7, 20. 11, 3, 125. datur recedere 11, 3, 127. uti 6, 3, 100. datum est homini 6, *pro.* 10. si id non dabitur 10, 7, 29. dabuntur illis sua tempora 2, 1, 13. dandum aliquid comœdo 1, 11, *prin.* datus spectaculis dies 12, 1, 6. a grammaticis ordo 10, 1, 54. dato *subint.* calculo 11, 2, 38. data gloriæ et defensioni commendatio 11, 1, 18. vita 12, 1, 20. datæ leges 12, 2, 3. datum fabulis otium 12, 11, 18. data tempora ad aliquid 10, 3, 26.

dederont 1, 4, 16.

dativus 1, 4, 26. casus 7, 9, 13.

de æquitate tractari 7, 1, 63. bonis alicujus quæritur 7, 1, 62. caussa pronuntiare 11, 1, 77. celeritate deperdere aliquid 10, 7, 24. industria 9, 4, 144. libro 6, 3, 87. rerum natura tolli 9, 2, 95. parte alicujus 7, 1, 59. schola controversia 7, 1, 41. servitute eripere 9, 3, 84. templo 7, 3, 10 *et* 21. theatro exire 6, 3, 71. quibus de rebus 8, 6, 65.

Deæ studiis præsidentes 10, 1, 91. quæ præsident vatibus 10, 1, 48.

debere aliquid alicui 12, 2, 23. beneficium alicui 9, 2, 83. reverentiam alicui 6, 1, 50. debita altioribus disciplinis ætas 2, 1, 3. dignitas 10, 1, 62. - rerum 12, 1, 8. actionibus respiratio 9, 4, 80. reverentia 12, 5, 1.

debitoris corpus inter creditores dividi licuit 3, 6, 84.

decantare aliquid 12, 8, 3.

decedere *pro mori* 6, *pro.* 4. 7, 2, 25. cruditate contracta 7, 3, 33. via 4, 5, 3.

decere mire 11, 1, 93. quod decet, fere prodest 11, 1, 8. *add. ibid.* 14, decet prospicere 12, 11, 1. duo verba uni apposita ne versum quidem decuerint 8, 6, 43. decens motus 1, 10, 26. 11, 3, 29. ornatus 2, 15, 21. decentior amictus 11, 3, 156. equus 8, 3, 10. decentius 8, 6, 6. decentissimus sinus togæ 11, 3, 140.

decenter 9, 3, 59. 11, 1, 69 *et* 79. 11, 3, 80. decentius 11, 1, 78.

decor proprius in habitu atque vultu 6, 3, 12. in personis 10, 1, 27. *conf. ibid.* 119. -in rebus atque personis 10, 2, 27. *in statuis* 12, 10, 7 *et* 8. scenicus 2, 10, 13. suus cuique 10, 2, 22. *add.* 11, 1, 41. persequitur furtim aliquem 1, 11, *extr.* venit a gestu atque a motu 11, 3, 67. decoris gratia 4, 2, 19. decorem compositionis quærere 9, 4, 145.

decora actio 10, 1, 17. decori urbibus cives 3, 7, 26.

decorum rerum 11, 8, 17. custodire 10, 1, 72. spectare 11, 3, 177. latens quædam ratio in decoro 11, 3, 177.

decernere de cruce 8, 2, 4. de re semel 1, 2, 24. de rebus summis 10, 1, 29. judicio 12, 7, 5.

decretum quoddam 10, 5, 12. de-

creta principum, magistratuum 5, 2, 5. technicorum 2, 13, 15.
decretoria pugna 6, 4, 6.
decerpere aliquid 4, 1, 23. 10, 1, 72. 10, 5, 21. fructus 12, 10, 79. spem 6, *pro.* 10.
decidere, *secunda longa,* aliquid verbis propriis 8, 6, 46.
Decii 12, 2, 30.
decimas uxoribus dari 8, 5, 19.
decipere exspectationes 6, 3, 24. legentes 6, 3, 112. opinionem 6, 3, 64. opinione 6, 3, 84. fortuna decipit aliquem 10, 6, 6. decipi ab aliis 10, 1, 128.
declamare 2, 1, 2. 11, 1, 83. millia passuum 11, 3, 127. declamat hic laus omnis 9, 4, 62. declamandi ratio 2, 10, *prin.* declamantium ratio 11, 1, 38.
declamitare 12, 11, 15.
declamatores 9, 2, 42. 10, 7, 21.
declamatorium 2, 10, 9. declamatoria res 4, 2, 128.
declamatio, forensium actionum meditatio 4, 2, 29. declamationis fortuna 2, 2, 12. ante declamationem exponuntur *quædam* 7, 1, 4. declamationes rhetorum 1, 2, 13. 10, 5, 14. cur minus sanguinis ac virium habeant quam orationes 10, 2, 12.
declarare aliquid palam 8, *pro.* 15. - aliqua re 5, 10, 8. tempora 1, 4, 4. voluntatem 11, 3, 66. declarari nomine ipso 1, 11, 17. inversa ɔ mulierem declarat 1, 7, 28. declarant verba per se ipsa 8, 3, 83.
declinare 9, 2, 92. *i. rem asperam verbis mollire. v. n.* a recto itinere 4, 3, 14. ad aliquid 7, 2, 30. 12, 3, 9. aliquem ab aliqua re 10, 3, *fin.* aliquid 12, 8, 5. crimen 9, 2, 12. in pejus 10, 2, 16. nomina et verba 1, 4, 22. declinari casibus 9, 3, 66. eadem ratione 9, 1, 12. *de flexione verborum.* ex vocibus 8, 6, 32. quædam verborum figuræ paullum figuris sententiarum declinantur 9, 3, 88. declinandi ratio 1, 5, 63. declinatus aliqua re animus 12, 1, 16. declinata ætas 12, 11, 23. verba 9, 3, 85. declinata 11, 2, 31. eodem modo 9, 4, 42. Æolica ratione 1, 6, 31. declinato a Græcis verbo 1, 5, 22.
declinatio 1, 4, 13 *et* 27. 2, 15, 4. 8, 3, 32. vocis 11, 3, 46. per casus ducitur 1, 9, 5. declinationis ordo 1, 4, 29. declinationes *de verbis* 9, 3, 42. Græcæ 1, 5, 63, *de nominibus.*
decoquent multum anni 2, 4, 7.
decrescit admiratio 1, 3, 5. oratio a potentissimis argumentis ad levissima 5, 12, 14. *conf.* 9, 4, 23.
decuriæ 4, 2, 45.
decurrere ad aliquid 9, 2, 79. in hostes 7, 7, 4. latius 12, 9, 2. per aliquid 9, 2, 48. - capita 6, 1, 1. - materiam stilo 10, 3, 17. qua cœperis, ad finem 9, 4, 55. qua juberis 10, 7, 11. sine gladio 6, 3, 90. tractu 5, 8, 2. decurrit manus in scribendo 10, 7, 11. pyrrhichius 9, 4, 140. versus una ratione 9, 4, 60. decurrens circuitus contexto nitore 11, 1, 6. oratio 9, 4, 61. *add.* 12, 9, 2. decurrentes loci 11, 3, 84. periodi 11, 1, 49. decurrentia similiter spatia 9, 4, 114.
decursus 9, 4, 115. *de carmine.* - eorum quæ dicuntur 11, 2, 25.
dederont 1, 4, 16.
dedere se administrationi reip. disputationibus 11, 1, 35. - uni alicui generi 10, 2, 23. deditus meretrici 8, 3, 48. velut deditum esse alicui rei 4, 2, 62. deditos sibi habere amatores 10, 1, 93.
dedicare aliquid libris 12, 10, 50. libros alicui operi proprie 9, 3, 89. opus alicui 4, *pro. init.*
dedignatio tacita 1, 2, 31.
dediscere sermonem 1, 1, 5.
dedocendi onus 2, 3, 2.
deducere 3, 6, 58. *n.* 6, 3, 16. *n.* ad defensionem 7, 1, 35. *add.* 12, 9, 12. aliquem in forum 12, 6, 6. animum judicis paullatim 7, 10, 12. argumenta plura ad unum effectum 9, 2, 103. deos 9, 2, 31. - in congressum sermonemque 12, 10, 62. manum 11, 3, 112. nomina 6, 3, 16. quartam 1, 10, 43. sceptrum a Jove ad Agamemnonem 9, 3, 57. scholas 3, 6, 58. deduci a patre ad aliquem *oratorem* 12, 11, 6. in judicium 5, 10, 114. - periculum 4, 2, 12. - species 2, 4, 22. deducta oratio 4, 1, 60. *v. n.* deductum carmen 8, 2, 9. deducta supercilia 11, 3, 79.
deerrare 11, 2, 32. itinere 10, 3, 29. significatione 1, 5, 46.

deesse cœnæ 7, 3, 31. non rationi, sed homini 1, 1, 11. deest advocatus alicui 6, 2, 4. aliquid alicui 6, 4, 17. ingenium alicui *pro.* 26. tempus 10, 7, 20.

defendere difficilius quam accusare 5, 13, 2. aliquem a vulgari dicendi genere 9, 3, 3. aliquid 1, 6, 12. - a risu 1, 5, 70. - fortius et liberius 12, 1, 21. crimen 4, 5, 8. orationem a tædio 6, 3, 19. defendi *pro impugnari* 9, 2, 76. actione 4, 2, 27. consensu 1, 5, 13. jure poetico 1, 5, 12. ratio qua recte factum defenditur 3, 6, 83. defendens 7, 4, 38. fortissime 5, 13, 5. his defensis 4, 2, 26. *conf.* 6, 1, 3.

defensor 4, 2, *extr.* 3, 6, 83. bonus 5, 13, 3. rei suæ 4, 1, 46.

defensio caussæ 11, 1, 51. conjuncta 7, 1, 15. criminis 7, 4, 3. *seq.* *add.* 7, 1, 11. dignitatis, probitatis 4, 5, 19 *et* 21. negotii 4, 2, 27. scripta 11, 1, 11. defensionis solicitudine aliqua dubia facere 1, 10, 30.

deferbuisse tempore 12, 6, 4.

deferre 4, 1, 22. aliquid ad agendum 4, 5, 2. - de aliquo 4, 2, 98. - in certamen 10, 1, 66. jusjurandum 5, 6, 6. reos 11, 1, 79. 12, 7, 3. secundas alicui 10, 1, 53. deferri ad aliquem 5, 9, 1. in terram 1, 12, 10. is qui defert 5, 6, 3, *de jurejurando.* nullo deferente jurare paratus 5, 6, 3.

delatores 3, 10, 3. 9, 2, 74.

deficere 5, 10, 79. 6, *pro.* 11. 7, 2, 37. 12, *pro.* 2. malle quam definere 12, 11, 3. dolore et fatigatione 11, 3, 173. subito 7, 2, 14. defici aliqua re 3, 6, 83. 10, 1, 53. aqua ciboque 3, 8, 23. numero 5, 7, 23. deficit affectus 6, 1, 29. animus 1, 10, 8. aqua actionem 12, 6, 5. cura 1, 1, 2. 7, 1, 59. fides memoriæ, patientia audiendi 11, 2, 8. natura 1, 1, 2. oratio, sermo aliquem 12, 9, 21. deficiunt corpora 11, 3, 26. minora aliquem 2, 3, 6. omnia 4, 1, 21. verba in aliqua re 8, 4, 5.

defectio lunæ 1, 10, 47.

definire annos 12, 6, 1, *quibus caussas agere quis possit.* rem 7, 3, 16. definita quæstio 7, 2, 1 *et* 2.

definitio 3, 6, 41. definitiones 1, 6, 29.

defixi in terram oculi 11, 3, 158.

deflectere 11, 3, 13, *de voce.* aliquem ab institutis studiis 10, 1, 91. aliquid a recta et simplici ratione cum aliqua dicendi virtute 9, 1, 3. - in suam utilitatem 4, 1, 71. factum in aliquem 7, 2, 23. intellectum ab asperioribus ad leniora 6, 3, 87. deflecti nominibus 3, 8, 32. deflexa a simplici rectoque dicendi genere *figura* 9, 3, 3.

deflere mala 6, 1, 26. necem alicujus 11, 3, 8. urbem aliquam sermone 11, 3, 168.

defluere ab aliquo 10, 1, 126. in delicias vitiaque 1, 8, 9.

deformare orationem 10, 7, 32. deformari aliqua re 11, 1, 3. deformati fructus 6, *pro.* 9. deformata marmora 5, 11, 30.

deformis 6, 1, 30. hæsitatio 11, 2, 48. libido 8, 6, 40. oratio 9, 4, 15. pax 2, 16, 7. pertinacia 12, 1, 13. deforme est 9, 4, 72. atque servile est cædi discentes 1, 3, 14. canticum 11, 3, 13. nomen 9, 4, 33. deformia dictu 1, 3, 16. 8, 6, 59.

deformiter sonare 8, 3, 45. non deformiter dicere aliqua 11, 1, 82.

deformitas 6, 1, 37. 8, 3, 48. 9, 4, 30. corporis 11, 3, 12. rei 8, 3, 39. *conf.* 11, 3, 59. deformitati esse 6, 1, 12.

Degen Germanorum et Schwert differunt 10, 1, 11. *n.*

degenerant fata cælo terraque 12, 10, 19.

degustare aliquid primis labris 12, 2, 4. genera 10, 1, 104. quasi degustatæ materiæ 10, 5, 23. degustanda 4, 1, 14.

dejicere aliquid 10, 4, 1. sinum 11, 3, 144. togam 6, 3, 54. dejectus fulmine 1, 5, 18. dejecti sumus in epilogis 9, 4, 138. in terram oculi 1, 11, 9.

deinceps 7, 10, 5. 12, 8, 15.

deinde 8, 6, 32. *v. n.* *idem quod* εἶτα *Græcorum* 12, 8, 5. *v. n.* deinde tum 4, 2, 27.

δείνωσις 8, 3, 88. *quid?* 6, 2, 24. *figura* 9, 2, 104.

delabi in aliquid 7, 8, 2. delabitur sinus 11, 3, 144.

delectare novitate ac varietate 9, 2, 66. audientes 12, 2, 11. mire 11, 3, 157. delectari acumine

ſuo 8, 2, 21. delectandi partes 8, *pro.* 7. 2, 17, 28.
delectatio 8, *pro.* 7.
delectus 8, 5, 30. *εὐφωνίας quis?* 1, 5, 4. rerum verborumque 10, 3, 5. 12, 9, 6. ſtudiorum 2, 8, 7.
delegare alicui curam alterius 4, *pro.* 2. - officium 6, *pro.* 1.
delere 10, 3, 31. 10, 4, *prin.*
delibare aliquid narratione 4, 2, 55.
deliberare, non hæſitare 10, 7, 22. cum aliqua re 5, 13, 59. cauſſa 7, 10, 10. - cauſſæ conditione 4, 2, 101. - judicibus 9, 2, 21. materia 3, 7, 16. - re præſenti 9, 4, 117. de aliqua re 2, 21, 18. propter aliquam rem 3, 8, 18.
deliberativum genus 2, 4, 25. 8, *pro.* 6. deliberativæ cauſſæ 8, 3, 11. *conf.* materiæ.
delibutus medicamentis 11, 3, 129.
delicata voluptas modulandi 9, 4, 31. delicatæ aures 3, 1, 3. delicatum eſt 11, 3, 132. delicata fluere debent 9, 4, 139.
deliciæ 12, 8, 4. Alexandrinæ 1, 2, 7. circa S literam 1, 11, 6. dictandi 10, 3, 18. recentes 10, 1, 43. deliciis ſolvere infantiam 1, 2, 6.
deligare ſarmenta circa cornua boum 2, 17, 19. vulnus 2, 17, 9. 2, 21, 17. 4, 2, 84. deligatus propter valetudinem 11, 3, 129.
deligere locum exilio 12, 10, 19. mores cuſtodum et præceptorum 1, 3, 16. præcepta, viam 12, 2, 27. ſibi oratorem aliquem 10, 5, 19.
delectus: *vid. ſupra.*
deliniri cantu, guſtu 5, 8, 1. voluptate 2, 5, 22.
delinquere 1, 5, 49.
deliteſcit infirmitas in aliqua re 10, 5, 10. deliteſcere umbra 12, 10, 15.
Delos materna 8, 3, 73.
Delphicum oraculum 10, 1, 81.
delphinus 6, 3, 41.
Demeas 7, 9, 10. 8, 2, 16.
demens *auctor* 10, 1, 41.
dementia rationi obſtat 7, 4, 30. dementiæ actio 7, 3, 2. cauſſa 7, 4, 10. *add. ibid.* 11 *et* 25. *ſeq.* judicia 7, 4, 29.
demereri aliquem 9, 2, 29. - obſequio *pro.* 3.
Demetrius, comœdiarum actor 11, 3, 178. *ſeqq.* circa Demetrium Phalerea 2, 4, 41.
demittere cibos 10, 1, 19. frontem 11, 3, 78. ſe ad minora *pro.* 5. ſupercilia 11, 3, 79. togam 11, 3, 143. vim dicendi ad unum auditorem 1, 2, 31. demiſſus 1, 3, 10. *de puero dejecti animi.* demiſſa cœlo analogia 1, 6, 16. brachia 2, 13, 9. *n.*
Demoleos 8, 4, 24.
demonſtrare aliquid 1, 4, 5. - breviter *pro.* 25. 1, 4, 5. - digito 6, 3, 38. - præceptis 6, 5, 6. - voce, nutu, manu 1, 5, 36. exemplum ad imitationem 5, 7, 28. demonſtrari ſcripto 1, 5, 32.
demonſtrativus: *vid.* genus. materiæ. pars.
demovere formidine animum loco et certo de ſtatu 7, 3, 17.
demum *pro tantum, tantummodo &c.* *pro.* 3. 1, 4, 29. 1, 10, 5. 2, 15, 1. 2, 21, 5. 4, 2, 79. *v. n.* 4, 5, 7. 6, *pro.* 11. 9, 2, 105. 11, 3, 68.
denique 6, 3, 8. 12, 10, 77. 12, 11, 26.
denominari in aliquid 1, 5, 71. denominata 8, 2, 4. 12, 10, 34. res 3, 6, 40.
denſus *auctor* 10, 1, 73. ſententiis 10, 1, 68. denſa omnia in Demoſthene 10, 1, 76. denſior eſt 10, 1, 106.
denſitas *figurarum* 9, 2, 72. ſententiarum 8, 5, 26.
denſare figuras 9, 3, 101. orationem 11, 3, 164. denſatus aer 5, 9, 16.
dentes albi: *vid.* albus.
denuntiare ſublata manu 11, 3, 120. alicui teſti lege 5, 7, 9. *add. ibid.* 15.
denuntiatio 4, 5, 5.
depellere aliquem 7, 6, 6. aliquid 3, 4, 15. ignominiam 1, 2, 24. depelli a veritate 5, *pro. init.* a recta via 10, 1, 29. recto itinere 4, 2, 104. poſſeſſione 2, 1, 5. recta via 2, 17, 29.
depulſio 3, 6, 7. *et* 16. *ſeqq.* 6, 4, 2. *quid?* 8, *pro.* 9.
deperdere aliquid de celeritate 10, 7, 24.
depingere imaginem rerum verbis 8, 3, 63. depicta imago 6, 1, 32.
deplorandus dies 10, 3, 28.
deponere aliquid apud aliquem 5, 13, 49. 7, 2, 50. - memoriam 11, 2, 3. *conf.* 9, 2, 63. dolorem

11, 1, 56. dominationem sub pacto abolitionis 9, 2, 97. imperium 9, 2, 67. manum 11, 3, 106. personam 6, 2, 35. potestatem 7, 4, 22. sermonem 11, 3, 35. *seqq.* urbem apud deos 9, 2, 92. depositum 7, 2, 50 *et* 51. 7, 3, 1. reddere legentibus 1, 7, 31. in deposito esse 10, 3, *fin.* deposita 11, 2, 25.
depositio *verborum* 11, 3, 46. *v. n.*
deportati rei 5, 2, 1.
depravare inania verba in modos 9, 3, 100. depravatum ex industria dictum 6, 3, 6.
deprecari 3, 6, 13. *n.* aliquid 4, 1, 52.
deprecatio 3, 6, 13. *v. n.* 5, 13, 5. 11, 1, 52. criminis 7, 4, 3 *et* 17. *seqq.* deprecationis venia *pro.* 2.
deprehendere *vel* deprendere 9, 4, 59. deprehendere et deprehendi 1, 8, *extr. add.* 12, 8, 6. *et ibid.* *v. n.* aliquem 6, 2, 36. 10, 1, 41. aliquid 1, 5, 41 *et* 42. 9, 2, 44. 11, 1, 17. - argumentis, oculis 7, 2, 4. - experimentis 1, 12, 8. - ex aliqua re 6, 4, 19. - in aliquo 2, 16, 5. declinationem 1, 6, 5. 1, 8, 13. genus 1, 6, 5. rem furtivam in domo 5, 13, 49. deprehendi 1, 1, 30. *n.* cum ferro 7, 6, 8. vitiosè loqui 1, 6, 7. eventu 4, 2, 74. experimentis quotidianis 11, 2, 42. in aliqua re 1, 1, 30. - adulterio 6, 3, 87. 9, 2, 42. loco aliquo 12, 2, 14. deprehendit geometria ratione falsa verisimilia 1, 10, 38. deprehenduntur syllabæ in nominibus scribendis 1, 1, 30. deprehensus orator 10, 7, 29. 12, 9, 20. deprehensi 6, 3, 100. agendi subita necessitate 1, 12, 4. numeri in compositione 9, 4, 114. deprehensa audientium memoria 2, 4, 29. deprehensum sacrilegium 8, 6, 26.
deprendere 9, 4, 59.
deprimit aliquid aut attollit elocutio 8, 3, 90.
depromere verba 6, 3, 40.
depugnare 8, 5, 12.
depulsio: *vid. sub* depellere.
deridere, ambitiosissimum gloriandi genus 11, 1, 22.
deridiculus: usque ad deridicula 1, 8, 21.
derisus 6, 2, 15. 6, 3, 7. 8, 6, 59.
derisio pro ironia 11, 1, 22. *n.*
derivare 8, 3, 31 *et* 36. culpam in rem aliquam 7, 4, 14. derivari a nominibus, a verbis 8, 3, 32.
derivatio verborum 3, 7, 25. *v. n.*
derogare alicui fidem 9, 3, 102.
descendere 8, 3, 79. *n.* *emphatikōs* 8, 3, 84. ab aliquo 10, 1, 126. ab aliqua re 3, 5, 8. a genere ad speciem 7, 1, 23. *conf.* 7, 3, 2. a longis *syllabis* &c. in breves 9, 4, 92. ad accusationes libenter 11, 1, 57. ad aliquid 9, 2, 23. 9, 3, 55. 9, 4, 23. anxietatem, cavillationes 1, 7, 33. - jusjurandum cupide 5, 6, 2. - intellectum discentium 1, 2, 27. - minutissima geometriæ opera 1, 12, 14. - petitionem 4, 2, 15. in aliquid 1, 4, 7. - amores, lusus 10, 1, 63. - Piræeum 8, 6, 64. - silentium usque 10, 3, 12. affectus qui descendit 6, 1, 29. descendit ejus disciplinæ usus in nostram usque ætatem 1, 11, 18. oratio non descendit ad strepitum digitorum 9, 4, 55. vox 11, 3, 65. descendunt digiti 11, 3, 95. radices penitus descendendo firmantur 10, 7, 28. descenditur a qualitate ad finitionem 7, 3, 2. descendentes 8, 4, 28.
desciscere ab aliquo 9, 4, 146.
describere tabulas mensuris ac lineis 10, 2, 6.
descriptio 9, 4, 138. convivii luxuriosi 8, 3, 66. dilucida et significans locorum 9, 2, 44.
deserere 9, 2, 85. reos 11, 3, 27. deserta pars oratoriæ artis *pro.* 17. studia sapientiæ 12, 2, 8.
desertor 9, 2, 86. lex contra desertores scripta 7, 7, 6. *seqq.*
deservire alicui 1, 12, 6. lectioni 2, 5, 5. deserviens oculis in palpebris et in genis ministerium 11, 3, 77.
desiderare 7, 2, 55. aliquem majorem in modum 11, 2, 12. aliquid 7, 2, 56. 9, 2, 33 *et* 53. 12, 6, 5. tempus proprium desideratura res 1, 1, 35.
desiderium, utrius justius sit 7, 1, 62.
desidere amœnioribus locis 5, 8, 1.
desidiæ deverticula 12, 3, 11. desidiam vereri 1, 3, 7.
designare affectus velut primis lineis 4, 2, 120.
desinentia similiter *verba* 9, 4, 4.
desperare aliquid 12, 11, 26. de ali-

quo 7, 2, 17. desperatur turpiter, quidquid fieri potest 1, 10, 8. desperata facultate agendi, connectendi 2, 11, 5. 12, 3, 9.
desperatio in posterum 10, 3, 14.
despicere 11, 1, 16. *i. contemnere.* despicienda aliqua judicare 11, 1, 13. despicit terras providentia 6, *pro.* 4. *i. respicit.*
destinare 12, 11, 4. generum alicui 6, *pro.* 13. signum loco alicui 11, 2, 29. destinari certamini 10, 5, 19. foro 2, 8, 8. destino perducere aliquem ad aliquid *pro.* 6. tradere 5, 1, 3. destinatus spei 1, 1, 7. locus libro 10, 7, 33. modus 9, 4, 146. destinata ad scribendum materia 5, 10, 9. 10, 3, 14. probatio 5, 10, 5. destinatum opus 10, 3, 23. 12, *pro. init.*
destituere subsellia 6, 4, 6. destitui solet pars verborum 11, 3, 33. *v. n.* destitui facultate 4, 1, 61. temporibus 9, 4, 20. destitutus litigator 10, 7, 29. destituti scientia 12, 3, 10. destituta cura morum *pro.* 14. instrumenta 12, 8, 13.
destruere 3, 9, 5. aliquem 8, 3, 21. *v. n.* 10, 5, 12. *n.* - infamia 5, 7, 26. finitionem 7, 3, 19. narrationes 2, 4, 18. orationem 11, 1, 2. testem 5, 7, 25. tyrannidem 1, 10, 48.
destructio sententiarum 10, 5, 12. *v. n.*
desuescenda 3, 8, 70.
desumtæ ex aliquibus partibus sententiæ 4, 3, 3.
detegere aliquid 12, 1, 35. mentem 8, *pro.* 20. ossa *pro.* 24. secreta animi 11, 1, 30. mores se inter ludendum simplicius detegunt 1, 3, 12.
deterere bonum ingenitum 2, 8, 10. fulgorem 10, 5, 16. detrita 8, 6, 51.
detrimentum temporis 10, 1, 41. *conf.* 11, 1, 10.
deteriores pedes 9, 4, 91. deteriora imitari 10, 1, 25. deterrima 12, 1, 4.
deterreri periculo ab advocatione 7, 1, 58.
detinere adolescentes in falsa rerum imagine 10, 5, 17. aliquem 12, 11, 14. - apud minores rhetores 2, 3, *init.* ingenia 1, 8, 18. detinentur oculi aspectu 9, 2, 63.
detonare inter plausores 12, 9, 4.
detorquere sermonem in obscenum intellectum 8, 3, 44.
detrahere 9, 4, 58. simulatione laudis 8, 6, 55. aliquid 5, 10, 36. 9, 2, 3. - salva gratia 11, 1, 71. - alicui rei 6, 3, 104. - cognitioni, utilitati 4, 2, 40. - formæ quadrati 1, 10, 45. - ex spatio, tædio 4, 2, 47. aspirationem 12, 10, 57. auctoritatem alicui 6, 5, 10. 11, 1, 88. - alicui rei 7, 1, 36. auctoritati 4, 5, 25. facultatem dicendi alicui 11, 1, 20. fatigationem 4, 5, 22. fidem 7, 2, 57. - alicui 2, 17, 15. 5, 7, 4. 7, 1, 11. 7, 2, 34. 9, 2, 53. 11, 1, 89. - alicui rei 5, 10, 46. invidiam 11, 1, 90. laborem alicui 5, 10, 121. literam, syllabam verbo 1, 5, 10. opinionem 4, 1, 20. vim rebus 9, 4, 6. vitia doctrina 2, 12, 8. detractæ literæ, syllabæ 1, 6, 32. detractis sequentibus 3, 8, 21. ceteris virtutibus 12, 10, 59.
detractio 7, 9, 11. literarum 1, 5, 16. *figura* 9, 3, 18, 19. per detractionem figuræ 9, 3, 58 *et* 62. - *προσωποποιΐα* 9, 2, 37. detractione fit solœcismus 1, 5, 38 *et* 40. sanguinis curari 2, 10, 6.
detrectare officia 2, 1, 5. partem officii 12, 7, 3.
detrimentum &c. *vid.* deterere.
devertere 2, 3, 9. 2, 11, 5. 4, 3, *extr.* in aliquid 4, 3, 13.
deverticula 9, 2, 78. desidiæ 12, 3, 11. eloquendi 10, 1, 29.
devincire aliquid 7, *pro.* 1. devinciri verbis 7, 3, 15. devinctus legibus 12, 10, 14.
devolvere saxa 12, 10, 61.
devorare tædium 11, 2, 41. devorari homo *dicitur* 8, 6, 25. verborum pars solet 11, 3, 33. *v. n.*
devovere se 5, 6, 2.
deus *quid?* 7, 3, 5. an humana specie? 7, 4, 1. ille princeps 2, 16, 12. deum adfuisse *in dicendo quando putaverint veteres?* 10, 7, 13. deorum effigies 12, 10, 5. deum 2, 4, 34. fidem 1, 6, 18. deos habere curam rerum humanarum 5, 6, 3. in deis 3, 7, 7. diis 3, 7, 8.
dextra 6, 3, 69. *v. n.*
διαίρεσις 1, 5, 17.
διάλεκτος Herodoti 9, 4, 19. *διαλέκτους* Græci vocant genera loquendi 1, 5, 29.

dialectica pars 12, 2, 13.
dialectice 2, 17, 42. 2, 20, 7. 2, 21, 13.
dialectici 2, 4, 41. 2, 17, 14. 7, 3, 14. dialecticæ disputationes 5, 14, 27.
διαλλαγὴ *figura* 9, 2, 103. *v. n.* 9, 3, 49.
διάλογοι 9, 2, 31.
dialogus 5, 14, 27. 10, 5, 15. dialogi Bruti patris 6, 3, 44. Platonis, Socraticorum 5, 7, 28. dialogorum libertas 10, 5, 15.
Diana 3, 7, 8.
διανοίας sententia 9, 1, 17.
διασκευαὶ *figuræ* 9, 2, 107.
διατύπωσις 9, 2, 41.
δικαιολογία *figura* 9, 3, 99.
dicax 6, 3, 14. 22. 41.
dicacitas *quid?* 6, 3, 21 *et* 42. scenica, scurrilis 6, 3, 29.
dicere 8, *pro.* 24. 10, 1, 68. 12, 7, 6. accurate 4, 1, 58. acriter 9, 4, 126. 12, 10, 71. acute 6, 3, 7. amare 12, 10, 71. animo suo 4, 2, 93. apte 11, 1, *prin.* apud aliquem pro aliquo 4, 1, 19. - tribunalia 11, 3, 134. arroganter 4, 2, 86. aspere 5, 13, 40. 11, 3, 23. bene 12, 2, 27. 12, 10, 51. blande 12, 10, 71. breviter 12, 10, 71. cæsim 9, 4, 126. callide 4, 1, 58. celerius 1, 8, *init.* comiter 12, 10, 71. commode 6, 3, 105. concitate 11, 3, 23. 12, 10, 71. concitatius 1, 8, *init.* 9, 4, 130. contra 7, 2, 11. - aliquem 5, 7, 32. 9, 2, 95. - aliquid 2, 17, 40. 7, 1, 16. 12, 1, 35. copiose 1, 4, 5. 10, 7, 12. 12, 2, 28. 12, 10, 71. crudeliter 1, 5, 9. de aliqua re 3, 5, 3. 9, 2, 1. de caussa 11, 3, 156. diligentius 10, 7, 29. disposite 10, 7, 12. dulciter 4, 2, 62. 12, 10, 71. ex adverso 5, 13, 31. 6, 4, 13. - diverso 5, 13, 44. ex tempore 6, 3, 111. 10, 7, 1. extra caussam 4, 1, 34. 4, 2, 40. facete 6, 3, 4. facile ex tempore 6, 3, 111. flexu 1, 8, 1. fortius 2, 12, *prin. et* 9. graviter 4, 2, 62. 12, 2, 28. 12, 10, 71. gravius 9, 4, 130. in aliquem graviter 4, 1, 11. 5, 7, 19. 6, 3, 4. &c. &c. - salse 6, 3, 13. - omni materia 2, 21, 7. - se 6, 3, 82. - sole 11, 3, 27. - vitam alicujus 5, 7, 26. ingenue 12, 3, 3. insolenter 1, 5, 9. instanter 9, 4, 126. invidiose 4, 2, 62 *et* 120. leniter 12, 10, 71. lenius 1, 8, 1. 9, 4, 130. lentius 1, 8, 1. magnifice 4, 2, 62. melius quam potes 10, 3, 14. membratim 9, 4, 126. minaciter 1, 8, 1. miserabiliter 4, 2, 62 *et* 120. ornate 10, 7, 12. per ἐτυμολογίαν 5, 10, 59. plenius aliqua 10, 1, 92. pluraliter de uno 9, 3, 20. potenter 12, 10, 72. pro aliqua re 12, 1, 35. - caussa 3, 6, 12. - facultate 10, 3, 15. - testimonio 9, 2, 88. proprie 1, 4, 5. pugnaciter 9, 4, 126. pugnacius 9, 4, 130. quam optime 10, 3, 15. remisse 12, 10, 71. robuste 5, 12, 18. salse 6, 3, 89. - in aliquem 6, 3, 13. secundum naturam 12, 10, 42. severe 12, 10, 71. singulariter de pluribus 9, 3, 20. stricte 5, 12, 18. stulte 9, 2, 84. sublata manu 11, 3, 119. sublimius 9, 4, 130. subtiliter 12, 10, 71. super aliquid 7, 8, 1. vehementer 12, 10, 71. vere aliquid 12, 2, 17. vitiose 1, 1, 11. urbane 6, 1, 49. 6, 3, 105. 12, 10, 71. ut advocati, ut litigatores 11, 1, 38. utiliter 12, 10, 72. argumenta 5, 14, 33. controversias 9, 2, 77. declamationes 10, 5, 14. laudem alicui rei 1, 10, 17. materias 2, 4, 41. mendacium 12, 1, 38. sententiam 6, 2, 7. 12, 2, 24. testimonium in aliquem 7, 1, 55. verum alicui 12, 7, 6. dici frigidius 6, 3, 4. ore aliquorum ipsorum 6, 1, 26. utroque modo 3, 3, *prin.* dice 1, 6, 21. dicem *pro* dicam 1, 7, 23. dicit quisque ut vivit 11, 1, 30. dicendi auctoritas 12, 10, 46. copia *pro.* 12. - parata 10, 6, 6. cupiditas bene dicendi nimia 10, 3, 12. facultas 10, 5, 4. - vera 12, 10, 65. - ex tempore dicendi 10, 3, 2. 10, 7, 1. — dat inanem loquacitatem 10, 3, 2. *vid.* genus. labor bene dicendi *pro.* 14. leges 12, 11, 15. ratio *pro.* 23. via 10, 7, 5. dicentes 12, 9, 5. dicentium ars 1, 11, 3. *conf.* ex tempore. dictus: quo dicto flendum &c. 6, 2, 3. dicto audiens 7, 1, 14. dictum temere 12, 6, 5. urbane 6, 3, 106. dicta bene 6, 3, 105. 106. urbane 6, 3, 42. *conf.* dixere, dixti.
dicto 1, 4, *extr.*
dictum, *active sumtum* 6, 2, 3. *n.*

breve 6, 3, 104. furiosum 11, 1, 36. honorificum 6, 3, 6, humile 6, 3, 6. liberum 11, 1, 36. ridiculum 6, 3, 6. superbum 11, 1, 36. urbanum 5, 7, 26. 6, 3, 54. dicta 6, 3, 2. *seqq. et* 36. *v. n. quid?* 6, 3, 16. urbana, seria, jocosa, media 6, 3, 106. dictorum urbane libri 6, 3, 42. species 6, 3, 70.

dictu, participiale verbum 1, 4, *extr.* difficile 7, 1, 5. mirum 11, 2, 43. modica res 1, 1, 37. pudendum 6, 4, 7. pudenda 1, 2, 8.

dictio interrupta silentio 9, 2, 71. dictione persuadent sententiæ 12, 10, 48. dictiones 1, 5, 2. discipulorum 2, 2, 6. extemporales 2, 4, 27.

dictare sententiam 2, 15, 6. sportulam 11, 3, 131. dictat metus fugam lucis ac tædium 1, 3, 16. natura 8, *pro.* 26. ratio 3, 4, 11. dictandi deliciæ 10, 3, 18. labor 1, 1, 28. *de more dictandi vid.* 10, 3, 18. *n.*

dichoreus, *pes* 9, 4, 95.

Dido 9, 2, 64.

diducere aliquid ab aliquo 1, 5, 40. 5, 10, 62. - in digitos 4, 5, 24. - in partes 7, 10, 1. *add. ibid.* 5 *et* 6. animum in multiplex officium 10, 7, 9. argumenta 5, 13, 12. - in digitos 11, 1, 53. corpus orationis in parva momenta 3, 11, 23. flumina in rivos 5, 13, 13. labra 11, 3, 81. nares 11, 3, 80. vocabulum ab appellatione 1, 4, 20. diduci in species 2, 14, *extr.* 5, 10, 61 *et* 94. longo itinere 11, 2, 6. diductum stare 11, 3, 160. diducti pedes 11, 3, 159. diducta in multos recessus 11, 2, 18. argumenta 4, 2, 82. tunica 2, 15, 9.

dies ac nox 9, 4, 24. calidus, humidus, ventosus 11, 3, 27. festæ licentiæ 6, 3, 16. postera 11, 2, 43. die' hanc 9, 4, 39. quoque die 10, 3, 8. diebus ac noctibus agere aliquid 6, *pro.* 2.

διέξοδος, *figura* 9, 3, 87.

differre *i. protrahere, prorogare &c.* 9, 2, 63. aliquem 10, 1, 125. aliquid 8, 6, 63. - in ultimum 7, 1, 12. *conf.* 9, 3, 58. crimen 7, 1, 11. curationem 4, 2, 84. finem sermonis in hyperbaton 8, 2, 14. hyperbolen in tropos 8, 4, 29. judicium alicujus rei 2, 4, 28. narrationem 4, 2, 25. opinionem suam 4, 2, 79. studia 6, *pro.* 14. tirocinium in senectutem 12, 6, 2. differre *pro distare, diffidere:* genere, specie 2, 17, 42. 12, 10, 1. invicem 12, 10, 1. differt quid cui 12, 10, 1. differens 5, 10, 55. *seqq.* differentes specie 12, 10, 22. verbis atque numeris non multum differentes 10, 2, 16. differentia 6, 3, 66. 7, 3, 25. quæ sunt differentia 12, 2, 13. dilata in longum conclusio 8, 2, 22. dilatæ rerum imagines non revertuntur 10, 7, 14.

differentia 10, 1, 44. infinita 11, 3, 18. locorum, personarum, temporum 12, 10, 70. opinionum 2, 15, 1. partium 11, 3, 152. tripartita 11, 3, 17. verborum *pro.* 16. differentiæ Græci sermonis 11, 2, 50. differentiam habere 11, 3, 18. servare 1, 7, 5.

difficilis *auctor* 10, 1, 87. caussa 11, 1, 63. ratio 9, 2, 8. difficile verbum 9, 4, 145. dictu 7, 1, 5. probatione 12, 1, 44. difficiles operum mole civitates 12, 9, 2. difficilior cogitatio 10, 7, 17. observatio 1, 5, 22 *et* 29. ratio 11, 1, 74. difficiliores pedes 9, 4, 20. difficillima subtilitas 10, 5, 2. quæque syllabarum 1, 1, 30. difficillimum est dicere 6, 3, 35.

difficultas rei 10, 2, 26. pulcherrimo cuique operi difficultatem præposuit rerum natura 10, 3, 4. difficultatis patrocinia 1, 12, 16.

difficulter accipere 1, 3, 3.

diffidere memoriæ judicum 6, 1, 2. partibus 6, 3, 111. diffidentes iis quæ jam sciunt 1, 1, 33.

diffidentia 5, 7, 1. 8, *pro.* 27. 9, 2, 72. memoriæ 11, 3, 142.

diffundere affectus 7, 10, 12.

digamma Æolicum 1, 4, 7. 1, 7, 27.

digerere aliquid 11, 2, 20. - in ordinem 7, *pro.* 1. argumenta in digitos 11, 3, 114. caussam in partes suas 11, 1, 6. commentarios in libros 10, 7, 30. inordinata 10, 4, 1. quæstiones 11, 2, 37. digeritur cibus 10, 1, 19. digestus cibus 11, 2, 35.

digestio 9, 1, 31. *n.* ciborum facilis 11, 3, 19.

digitus, cui ab indicando nomen 11, 3, 95. medius *ibid.* 92. duo medii *ibid.* 93. minimus *ibid.* 95. pollici proximus *ibid.* 101. quartus *ibid.* 99. digiti se explicantes *ibid.* 84. extremi *ibid.* 99. erigi in digitos 2, 3, 8.
dignoscere æra tinnitu, sonis homines 11, 3, 31. dignosci auribus, oculis *ibid.* 18.
dignu' loco 9, 4, 38. digna natura, quæ &c. 10, 1, *extr.* dignum est 11, 3, 148. os dignum præceptis 12, 11, 4. promisso tanti operis 1, 5, 6. digni lectione auctores 10, 2, *prin.* dignius odio scelus 7, 2, 36.
dignitas 12, 11, 28. quæ est in latitudine pectoris 11, 3, 141, *de amictu. pro meritis caussæ* 12, 7, 6. *v. n.* debita 10, 1, 62. verborum 11, 3, 46. dignitatem conservare 11, 3, 153. infra dignitatem rerum atque ordinis 8, 2, 2. secundum cujusque rei dignitatem 7, 4, 5. salva dignitate ac verecundia 6, 3, 34. dignitates 11, 1, 67.
digredi 3, 11, 26. 4, 3, 17. a re 9, 2, 4. *conf.* 10, 5, 17. ex aliqua re 10, 6, 5. digressus in laudes Castoris et Pollucis exierat 11, 2, 11.
digressio 9, 2, 55. *figura* 9, 3, 90. a re 9, 2, 56. per digressionem 4, 2, 19. digressiones 10, 1, 33.
digressus 4, 3, 14. 10, 1, 49.
Diiove pro Diiovi 1, 4, 17.
dijudicare aliquid ex prima statim fronte 12, 7, 8. dijudicari sorte 7, 1, 37.
dijuncta 2, 15, 2.
δικαιολογικὸς status 3, 6, 32.
dilabi ad aliquid 1, 6, 32.
dilatare aliquid 8, 4, 14. se 2, 3, 8.
dilatus: *vid.* differre.
diligens in compositione 10, 1, 79. in eloquendo 10, 1, 63. parum in philosophia 10, 1, 129. stilus 10, 3, 5. magis diligentes ad cetera sunt 1, 1, 7. diligentior fit *aliquis* 1, 1, 1. diligentiores 2, 15, 10. diligentissimus artis alicujus 1, 7, 34. compositionis 9, 4, 77.
diligenter cognoscere 12, 8, 1. diligentius cognoscere aliquid 10, 5, 8. exsequi 10, 3, 6. diligentissime ostendere 11, 1, 62.
diligentia *auctoris alicujus* 10, 2, 25. *artificis in statuis efficiendis* 12, 10, 7. inanis 5, 11, 30. partiendi 4, 5, 24. rerum 8, *pro.* 18. scribendi 10, 1, 3. 10, 3, 27. solicita 6, *pro.* 1. solicitior rei familiaris 12, 1, 6. tenuis 8, 3, 87. diligentiæ perversitas 1, 6, 17.
dilucidus sermo 5, 14, 33. dilucida descriptio 9, 2, 44. narratio 4, 2, 36. oratio 1, 5, 1. pronuntiatio 11, 3, 33. *vid.* vox. dilucida *quæ?* 8, 2, 23.
dilucide dicere 8, 3, 1.
diluere aliquid 5, 1, 9 *et* 11. 9, 2, 80. crimen 4, 2, 27. 9, 2, 53. crimina 7, 10, 12. objecta 4, 2, 26. 9, 2, 93. vires alicujus rei 11, 1, 52.
dimetiri aliquid 8, *pro.* 27. mundum 12, 11, 10. pedes 9, 4, 112. verba ad pedes 9, 4, 27.
dimensio 9, 4, 45 *et* 52. pedum *ibid.* 85. vocum *ibid.* 45.
dimicatio asperrima 6, 4, 4. ingens 5, 7, 3. vera 8, 3, 13.
dimidio 1, 10, 42.
diminutum nomen 1, 5, 46. diminutio 1, 6, 4 *et* 6.
dimittere 11, 2, 9. *n.* adulterum 5, 10, 104. aliquem 10, 1, 41. - a se 1, 5, 36. 12, 2, 24. aliquid securitate 11, 2, 9. auctionem 11, 2, 24. caussam in aliquam rem 3, 11, 16. litem 12, 7, 6. testem 5, 7, 21 *et* 26. vocem tantum altera parte 11, 3, 81. dimitti a magistris 12, *pro.* 3. dimissa memoria 11, 2, 44.
dinumerare 6, 1, 3.
dinumeratio *non est figura* 9, 3, 91.
Diogenes Babylonius 1, 1, 9.
Diomedes 11, 1, 37. 12, 11, 27.
Dion 1, 10, 48.
Dionysius 1, 10, 48. 5, 11, 8. Corinthi 8, 6, 52.
Diphthongorum compendia nulla fuerunt temporibus Quinctiliani 1, 5, 18. *n.*
dirigere actionem adversus aliquem 5, 7, 6. aliquid divisione 2, 6, 1. cursum equorum 9, 4, 113. frontem 2, 13, 3. gestum in posteriora 11, 3, 105. intentionem tota mente in opus 10, 3, 28. judicium ad aliquid 6, 5, 2. mentem ad exemplum virtutum 10, 2, 1. se ad aliquid 12, 3, 8. - ad aliqua effingenda 10, 1, 127. tela arcu 9, 4, 8. directus sensus

ad personam alterius 4, 1, 64. directa acies 2, 13, 4. frons 5, 13, 11. directum ad aliquem principium 4, 1, 68. directi in vitia loci communes 2, 1, 11.
directio rationis ad veritatem 3, 6, 29.
dirimere pacem 2, 16, 7.
diripere talos 6, 1, 47.
direptio sacrorum profanorumque 8, 3, 69.
dirus Hannibal 8, 2, 9. *v. n.*
Dis, *unde?* 1, 6, 34.
discedere ab aliqua re procul 8, 6, 23. 12, 2, 14. a persuasione 12, 2, 26. a subselliis 6, 3, 40. a vero 8, 6, 28. in duo genera 3, 6, 86. in partes 12, 10, 58. discedit æmulatio 11, 1, 16. memoria 11, 2, 44.
discere artem ab aliquo 3, 1, 10. caussam 10, 7, 20. 12, 3, 2. 12, 8, *sæpius.* 12, 9, *extr.* - ex litigatoribus 12, 8, 6. caussas *pro.* 22. inter ipsa subsellia 12, 8, 2. *subint. caussam.* loca 11, 2, 18 *et* 23. palæstram 5, 10, 121. sensum communem 1, 2, 20. studia *pro.* 4. viam 10, 7, 6. ne nobis discamus ignoscere 11, 2, 45. discendi negligentia 10, 7, 32. discentes 1, 11, *extr.* 1, 12, 13. *&c.*
discipula 12, 10, 27.
disciplina 5, 7, 28. honesti justique 12, 2, 1. jucundior 2, 4, 5. musices 1, 10, 15. omnis memoria constat 11, 2, 1. *saltationis* 1, 11, 18. severa 1, 2, 5. disciplinæ Græcæ, nostræ 1, 1, 12. hæ non obstant 1, 7, 35. liberales 12, 7, 8. in diversum tendentes 1, 12, *prin.* disciplinarum studia 1, 10, 2.
disceptatio judicationum 3, 11, 19. judiciorum 2, 4, 24. juris 3, 6, 81. disceptationes arbitrorum 11, 1, 43. domesticæ 7, 4, 9 *et* 31.
disceptator 11, 1, 44.
discernere aliquid ab aliquo 1, 6, 30. - nulla nota 11, 2, 13. consonantes a vocalibus 1, 4, 6. hominem a diis, a mutis 7, 3, 15. momenta nominibus 9, 3, 25. perplexa 12, 2, 10. similia 9, 3, 65. similitudinem 9, 1, 2. discerni discrimine 10, 2, 10. inter se 11, 3, 74. 12, 10, 58. regionibus litoribusque 5, 10, 21. discretus ordo 7, 1, *prin.*
discobolos 2, 13, 10.
discordat a sermone tenui sublime nitidumque 8, 3, 18. vox ab oratione 11, 3, 45. discordantia membra adversus ventrem 5, 11, 19.
discretus, *vid.* discernere.
discrimen capitis 11, 1, 49. judicii 7, 2, 9. personarum 12, 10, 44. recti pravique 12, 3, 7. tenue 1, 5, 5. verum 2, 10, 8. 12, 6, 4. discriminis sui ignorantia 6, 1, 47. sine discrimine 10, 1, 7. discrimina constituta, fortuita 5, 10, 42. dentium 12, 10, 29. vocum 1, 5, 25. servare discrimen 1, 7, 4.
discumbere 11, 2, 13.
discurrere a media in utramque partem 2, 4, 15.
discursare 6, 3, 54. 11, 3, 126.
discursus 4, 2, 3. 8, 3, 69. totius diei 1, 12, 10.
discutere crimen 4, 2, 18. miserationem 6, 1, 46. obscuritatem apud se 8, 2, 23. scenas oratione 6, 1, 49.
disertus 1, 10, 8. *quis?* 8, *pro.* 13. - alieno labore 7, 10, 14. inter paucos 10, 3, 13. præceptor 2, 3, 7. summe 12, 1, 23. diserti in foro 10, 1, 68. aliquid diserti 2, 11, 5. diserta 1, 8, 4. ex ancipiti 8, 2, 20.
diserte dici 12, 1, 30. disertissime 6, 2, 26.
disjungi a forensi ratione 3, 4, 10.
disjunctio, *figura* 9, 3, 45.
dispar dicendi via 10, 1, 67.
disparata 5, 11, 31.
dispensatio 3, 3, 9. *n.*
dispensator 6, 3, 93.
dispersus sermo 5, 3. dispersa 9, 3, 39.
dispicere aliquid 10, 7, 20. proprietates ingeniorum 2, 8, 6. dispiciendum est 7, 1, 9.
displicet mihi 10, 7, 32. - non mediocriter 11, 1, 57. displicente caussa placet *patronus* 12, 9, 6.
disponere 6, 4, 14. *v. n.* arma contra aliquem 4, 1, 20. gestum ad membra 11, 3, 110. insidias 4, 2, 48. materiam, saxa *&c.* 7, *pro.* 1. ordinem rerum 10, 6, 2. *add.* 10, 7, 5. rudentes 10, 7, 23. usum divitiarum 6, 2, 30. disponendi ratio 10, 1, 54. usus 12, 5, 1. disposita multitudo 4, 2, 37. *v. n.* male dispositum 8, 3, 59.

disposite dicere 10, 7, 12.
dispositio 5, 12, 14. 6, 4, 1. 7, *pro.* 1. 8, 3, 2 *et* 59. 10, 2, 27. *quid?* 7, 1, *init.* oeconomica 7, 10, 11. operis 10, 1, 50. suam dispositionem habere 7, 10, 5. subjungitur inventioni *pro.* 22.
disputare circa aliquid 1, 5, 34. de sententia alicujus 11, 1, 77.
disputatio 6, 3, 22. 10, 1, 36. 12, 10, 42. æqui 12, 2, 19. per argumenta 7, 3, 14. studiosa 11, 1, 70. disputationes *Ciceronis* quæ sunt de Oratore 10, 3, 1. dialecticæ 5, 14, 27. otiosæ 11, 1, 35. secretæ 12, 2, 7. disputationem multiplicem et scrupulosam habere 9, 1, 7.
disputatrix 2, 20, 7. 12, 2, 13.
dissentire 1, 5, 37. ab aliquo 2, 4, 19. 9, 4, 110. 10, 1, 94. 10, 5, 5. 12, 3, 8. - non timide 3, 8, 62. a publico more privata quadam persuasione 1, 2, 2. casibus numerisque 1, 6, 12, *de vocabulis.* comprehensione 7, 3, 12. gestu a computatione 1, 10, 35. verbis 8, 6, 54. dissentit caput oculique ab alia corporis inclinatione 1, 11, 16. gestus ac vultus ab oratione 11, 3, 67. responsum ab interrogatione 1, 5, 36. dissentiunt hæc 11, 1, 9. verba ab animo 12, 1, 29. dissentiens a ceteris habitus *pro.* 15.
dissensio 3, 1, 7. circa aliquid 3, 11, 5. inter auctores 9, 1, 10.
disserere contra aliquid 12, 1, 35. de aliqua re *pro.* 12. 1, 2, 14. in utramque partem 12, 1, 35. 12, 2, 25. disseramus, quid petat orator &c. 1, 10, 22. *add.* 2, 20, 9.
diffidet oratio ab homine, a re 3, 8, 51. diffident inæqualitate supercilia 11, 3, 79. diffidens a voce gestus 11, 3, 165. diffidentia supercilia 1, 11, 10.
dissimilis alicui 2, 17, 4. 2, 20, 4. atque diversa inter se ratio rerum 10, 2, 23. curæ sermo 8, 3, 14. dissimiles inter se 9, 4, 17. dissimilia 6, 3, 63.
dissimilitudo 9, 3, 92.
dissimulare aliquid 6, 2, 36. 9, 4, 21. - silentio 5, 13, 9. eloquentiam 12, 9, 5. judicium suum 4, 2, 116. dissimulantur consonantes insequente vocali 11, 3, 34. non est dissimulandum 1, 2, 2. dissimulata actio 4, 1, 60. compositio 4, 2, 117. distinctione 1, 5, 27.
dissimulatio *quid?* 6, 3, 85. *conf.* 9, 2, 14 *et* 44. *it.* 9, 1, 29. *n.*
dissimulator alicujus rei 2, 2, 5. 2, 17, 6.
dissipata 9, 3, 39.
dissolvere 5, 13, 15. *n.* aliquid 5, 13, 1 *et* 2 *et* 13. 9, 4, 15. - per partes 5, 13, 29. argumenta 5, 13, 15. caussam 8, *pro.* 11. contradicta 4, *pro.* 6. invidiam urbanitate 6, 3, 10. dissolutus 7, 4, 19. dissoluti domi 12, 3, 12. dissoluta coacervatio 9, 3, 53. comitas 2, 2, 5. in canticum lectio 1, 8, 2. oratio 8, 6, 62. prosa 11, 2, 39. dissolutum 5, 14, 12. compositione ipsa sermonis genus 11, 1, 6. dissoluta opponuntur jucundis 12, 10, 80.
dissolutio, *figura* 9, 3, 50. copulata, *figura ibid.*
dissona venustas 9, 3, 72.
dissonantia sunt hæc ab illis 8, 6, 36.
dissyllabæ 1, 5, 31.
distare ab aliquo 12, 9, 9. ab aliqua re 8, 6, 23. ætate 12, 10, 4. aliqua re 3, 8, 52. 5, 10, 7 *et* 40. - ab altera 9, 2, 44. aliquo 7, 3, 26. caussa modoque 11, 1, 93. cura 1, 2, 4. inter se 7, 2, 3. personis 3, 8, 52. 6, 4, 21. plane 9, 1, 3. tempore 12, 10, 11. eo distat prooemium ab epilogo, quod &c. 4, 1, 28. *conf.* 5, 10, 114. 6, 5, 3. distantia verba 9, 3, 73.
distantia coloris 7, 10, 10. conditionis 5, 10, 26.
distinguere 12, 2, 13. aliqua spatiis 8, 5, 26. aliquid scientia et actione 3, 5, 6. binos digitos 11, 3, 98. orationem 11, 2, 27. proprietatem rei 9, 3, 71. singula diligenter 4, 2, 33. versum 1, 8, *prin.* distinguendi virtus 11, 3, 39. peritus distinguendi vim cujusque verbi 12, 5, 3. distinctus gestus 11, 3, 162. sermo 5, 14, 33. distincta rebus, personis &c. narratio 4, 2, 36. oratio 11, 3, 35. distinctum 8, 2, 13.
distinctio, *figura* 9, 3, 65. *conf. ibid.* 82. *in oratione* 11, 3, 35. *seqq.* quæstionum 4, 5, 6. distinctionis tempus 11, 3, 37. distinctione dissimulata 1, 5, 27. distinctionibus uti 11, 3, 181.

diftorquere labra 1, 11, 9. vultum 6, 3, 28.
diftribuere aliquid in omnes terras 9, 3, 84. pueros in claffes 1, 2, 23. diftributa 9, 3, 93.
diftributio rerum &c. in locos 7, 1, *init.*
diftringere frontem 12, 6, 2. diftringi aliqua re 12, 1, 7. negotiis *Ep. ad Tryphon.* 1. diftringens cauffa 12, 1, 5.
diu *pro die* 1, 4, 29.
diverfus 6, 3, 50. *n.* 11, 1, 64. fenfus 9, 3, 36. diverfi nutus 11, 3, 182. diverfa conditio cauffarum inter ipfas 10, 2, 23. opinio 1, 5, 39. pars 2, 4, 28. 4, 1, 54. 11, 1, 19. diffimilis atque diverfa inter fe ratio eorum 10, 2, 23. ratio loquendi 1, 1, 13. fententia priori 2, 3, 10. fignificatio 9, 3, 69. diverfæ opiniones *pro.* 2. - inter fe 12, 3, 8. diverfum 4, 2, 102. 6, 3, 50. alicui rei 2, 5, 22. 9, 2, 15 *et* 46. ab aliqua re 2, 10, 7. propofito 11, 1, 33. genus 10, 1, 126. vitium alteri 10, 3, 17. diverfa inter fe 6, 2, 12. fubfellia 11, 3, 133. diverfiffimæ res 4, 1, 77. dicendi virtutes 11, 1, 92. ex diverfo occurrere 12, 9, 16. - ponere exemplum 1, 5, 43. *vid.* ex. in diverfum 3, 6, 55. *vid.* In.
diverfitas conjuncta rerum 9, 3, 38. finitionum 7, 3, 12. ingeniorum 11, 2, 44. linguæ 11, 3, 87. multiplex cauffarum, dictorum, factorum, locorum, perfonarum, temporum 10, 5, 10. repugnat diverfitas 10, 2, 19.
dives, qui ftatuam pauperis inimici flagellis cecidit 4, 2, 100.
divitiæ verborum 10, 1, 13.
dividere 11, 3, 37. 12, 2, 13. cum aliquo 7, 1, 45. *de hereditate.* copiofe 4, 5, 25. recte 11, 2, 36. fubtiliter 4, 5, 25. appofitum a proprio 8, 6, 43. cauffam 11, 1, 6. copias mari ac terra 7, 10, 13. intentionem animi 1, 1, 34. laborem 2, 1, 13. materias 10, 5, 22. navem 6, 3, 87. officia 6, 1, 9. rationem 11, 1, 15. verba 1, 7, 9. 10, 1, 29. dividi ab aliqua re 8, 3, 11. dupliciter, in inventionem atque elocutionem 3, 3, 7. 3, 6, 23. perquam tenui limite 9, 1, 3. dividendi ratio 1, 10, 49. divifæ in duas haftas partes centumviralium 5, 2, 1. profeffionum vices *pro.* 4.
divifio 2, 6, 1 *et* 3. 8, 3, 46. *quid?* 7, 1, *prin.* *opponitur* complexioni 1, 5, 6. pro fententia ponitur 8, 5, 30. *figura* 9, 2, 105. rectior 7, 2, 39. verborum 7, 9, 9. *feqq.* 8, 6, 66. 9, 4, 98.
divifiones 1, 7, 20.
divortium 7, 4, 11.
diurna tempora 12, 11, 19.
divus 6, 3, 79.
divinus homo 8, 5, 17. orator 4, 3, 13. fpiritus 12, 10, 24. divina ironia 4, 1, 70. divinarum rerum cognitio 1, 10, 10. divina teftimonia, *quæ?* 5, 7, 35.
divine aliquid exfequi 1, 6, 18. - fervare 11, 1, 62.
divinitas alicujus rei 11, 2, 7.
divinitus factum 1, 10, 47.
divinationis partes 5, 7, 35. divinationes 3, 10, 3. 7, 4, 33.
dixere pronuntiat præco 1, 5, 43.
dixti 9, 3, 22.
docere 4, 1, 36. aliquem facile 12, 10, 56. animos 12, 10, 50. diligenter 10, 1, 110. expofitione 9, 4, 4. judicem 11, 1, 6. pofteros 10, 2, *extr.* doceri cauffas 6, 2, 3. *conf.* 12, 8, 4. *feqq.* hoc non docet litigator 6, 2, 5. docentes 1, 12, 11. mufici vocem docentium fequuntur 10, 2, 2. doctus Lælius 8, 6, 37. non fatis doctus in aliqua re 12, 3, 3. docta vox 2, 16, 9. doctiffimus magifter 1, 2, 11. fermo 1, 1, 6.
docilis auditor 10, 1, 48. natura 1, 3, 1. docilior judex 4, 2, 24. dociliora ingenia 1, 12, 8.
doctor pexus pinguifque 1, 5, 14. doctores palæftrici 12, 2, 12. fcenici 11, 3, 71.
doctrina 7, 10, 14. citra ufum 12, 6, 4.
documento effe 6, 3, 10. 7, 1, 2. 11, 3, 4. - alicui 12, 11, 23.
dochimus *pes* 9, 4, 79 *et* 97.
δογματικοὶ 2, 15, 26.
Dolabella 6, 3, 79 *et* 99. 9, 1, 16.
dolere propter aliquem 9, 4, 143. valetudine alicujus 11, 1, 58.
dolor artuum 11, 3, 129. non injuftus 11, 1, 68. recens 6, 2, 26. dolorem fuum in audientes transfundere 11, 1, 54.
domine 6, 3, 100.

dominari affectus per omnem caussam, in ingressu ac fine, ostendimus 8, *pro.* 7. in affectibus 2, 5, 8. in judiciis 6, 2, 4. dominatur una actio in dicendo 11, 3, 7. oratio in aliqua re 6, 4, 4. *add.* 8, 3, 62. vultus maxime 11, 3, 72.
Domitia 6, 1, 50. Passieni 6, 3, 74.
Domitius Afer: *vid.* Ind. II.
——— L. 4, 2, 17.
Domitianus Augustus 4, *pro.* 2. - sororis nepotes *qui? ibid. n.*
domus: domi corrumpuntur mores 1, 2, 4. habere magistrum 1, 2, 11. *vid.* afferre domo.
domesticus præceptor 1, 2, 4. domesticum exemplum 9, 3, 73.
donum providentiæ 10, 1, 109.
donare aliquem aliqua re 2, 20, 3. 6, 3, 79. - nomine 12, 1, 24. aliquid nomine 8, 5, 12. jurijurando alieno suum 5, 2, 4. et concedere quæstiones 7, 1, 18. donata civitate oratio 8, 1, *fin.* donatum imperium 10, 1, 91.
Dorica dicta 8, 3, 59.
dormitare 10, 1, 24. 12, 1, 22.
Doryphorus 5, 12, 21. *v. n.*
dua, barbarismus 1, 5, 15. duapondo ab omnibus dictum est *ibid. v. n.*
dualis numerus *an* apud Latinos? 1, 5, 42.
dubium 7, 2, 52. dubia *subaud. vocabula* 1, 6, 38. verba 9, 2, 69. in dubiis habere aliquid 1, 7, 1.
dubie: nec dubie 2, 14, 2.
dubitare 6, 1, 3. de aliqua re, an 9, 3, 93. dubito an 9, 3, 65. posse fieri 9, 3, 34. dubitantibus similes 11, 2, 47.
dubitatio 9, 2, 19. utilitatis 1, 10, 28. *figura* 9, 3, 88. dubitationis motus 11, 3, 71.
ducere *pro educere* 5, 10, 21. *n. de carmine* 8, 2, 9. *n.* affectus 9, 1, 20. aliquem aliquo 8, *pro.* 3. - longe nimium 5, 9, 14. - longius 1, 12, 19. - per gradus ad aliquid 5, 7, 20. - in aliquid 4, 1, 37. aliquid ab aliquo 2, 15, 35. - ab aliqua re 6, 3, 52. - ex loco aliquo 6, 3, 46. - in dubium 5, 10, 118. - in probationem 5, 12, 2. - per ἐγκαινία 7, 2, 33. - pro se 7, 2, 54. animos 5, 11, 19. - in rem præsentem 6, 1, 31. - naturali voluptate 12, 10, 74. argumentum ex aliquo 6, 1, 4. - ex aliqua re 3, 6, 102. 4, 2, 100. 5, 10, 90. 5, 11, 9. - ex natura 5, 7, 33. argumenta ab aliqua re 5, 10, 94. *seq.* - ex aliqua re 2, 10, 14. - in aliquid 7, 2, 16. auditorem in motus 9, 4, 10. benevolentiam a personis 4, 1, 6. classem 1, 2, 24. colaphum alicui 6, 3, 83. colorem 10, 1, 59. comparationem via aliqua 7, 2, 22. consilia in pejus 2, 16, 2. errorem ad meliora 12, 1, 26. exemplum ex aliqua re 5, 7, 28. exercitum 12, 9, 2. exordium 3, 8, 8. *seq.* 4, 1, 6. fidem ex priore parte in sequentem 4, 5, 17. formas cera 10, 5, 9. humeros ad occipitium 11, 3, 160. id quod incertum est ex eo quod scriptum est 7, 8, 3. *conf. ibid.* 6. initium ex aliqua re 1, 9, 3. judicem in aliquid 11, 1, 2. laminam 2, 4, 7. primas lineas 2, 6, 2. materiam dicendi quo velis 5, 13, 42. memoriam serie sua 11, 2, 39. moras 4, 2, 58. nefas 12, 2, 26. nomen ab aliqua re 5, 10, 6. - ex aliqua re 9, 1, 1. opus 10, 3, 18. orationem ex aliqua re 6, 2, 17. - latius 7, 3, 15. orbem 11, 3, 118. ordinem 5, 14, 19. - lentum profectionis 4, 2, 58. - per aliquid 10, 1, 85. originem aliunde 1, 6, 38. os 9, 3, 101. pejus 1, 3, 2. piscem mari 5, 10, 21. prolem 8, 3, 26. quæstionem ex persona alicujus 7, 1, 54. rationem in utramque partem 5, 10, 72. ridicula ex quibusdam rebus 6, 3, 101. saxa silvasque 1, 10, 9. sententiam ratione aliqua 5, 10, 79. sententias ex quæstionibus 4, 1, 24. similitudines ex rebus aliquibus 5, 13, 23. sinum oblique velut balteum 11, 3, 140, *de toga.* stilum per literarum velut sulcos 1, 1, 27. vasa e luto 2, 17, 3. virtutes falsa et impropria 12, 10, 42. vitem in summum solum 10, 7, 28. vitia vocabula quædam 1, 5, 18. urbanitatem ex historia 6, 3, 98. duci a contrario 4, 1, 14. a natura rei in aliquid 6, 2, 24. a longinqua similitudine 8, 6, 17. amore quodam operis 12, 11, 5.

auctoritate 4, 1, 12. compendio 2, 13, 16. cupiditate gloriæ 7, 2, 24. - novitatis 9, 1, 18. dignum venia aut laude 1, 5, 11. ex Græco, ex vocibus avium 1, 6, 37, *de vocabulis. add.* 2, 14, *prin.* experimentis 3, 8, 36. in advocationem 12, 7, 4. in argumentum alicujus rei 5, 10, 26. in controversias 3, 8, 52. in diversum 12, 2, 15. jucunditate aliqua lectionis 3, 1, 3. laude 5, 12, 22. natura ad aliquid 9, 4, 10. - sola mentis in aliquid 10, 2, 5. occasione dicendi 5, 13, 31. officio aliquo 12, 1, 12. - communi humanitatis 12, 11, 5. per casus 1, 5, 58. - omnia 1, 6, 12. præmio ad aliquid 12, 7, 3. ratione aliqua 7, 2, 44. - in persuasionem 4, 1, 63. serie rerum 10, 7, 6. specie nitoris 8, 2, 17. voluptate 11, 3, 60. - ad fidem 4, 2, 119. ducit nos consuetudo 4, 2, 28. ratio ad aliquid 12, 1, 34. ducunt nubilum oculi 11, 3, 75. plurimæ eodem viæ ducunt 10, 5, 7. ducitur dicacitas a dicendo 6, 3, 21. *conf.* 3, 7, 1. eloquentia præsenti fructu laudis opinionisque 10, 7, 17. via 3, 7, 15. dicta ducuntur ex locis 6, 3, 36 *et* 46. per quot pedes longitudo ducetur 1, 10, 44. ductum a Græco 1, 6, 13. e Gallia 1, 5, 8. verbum a verbo 1, 6, 28. ductæ flumine orationis aures 9, 4, 61. ducta ex locis 2, 17, 16.
ductus literarum 1, 1, 25. 10, 2, 2. *de oratione* 9, 4, 30. *v. n.* rei credibilis 4, 2, 53. sequi 1, 1, 27. 10, 2, 2.
ductare exercitus 8, 3, 44.
Duellum *pro* Bellum 1, 4, 15.
Duellii *pro* Bellii 1, 4, 15.
dulcis *auctor* 10, 1, 73 *et* 77. - magis eloquendo 12, 10, 44. - sententiis 12, 10, 60. comes secretorum, grammatice 1, 4, 5. fructus 12, 6, 3. sonus, non exprobrans 11, 3, 17. *vid.* vox. dulces egressiones 11, 3, 164. dulce carmen 12, 10, 33. mustum 8, 2, 10. dulcia vitia 10, 1, 129. dulcior melle sermo 12, 10, 64. dulcius genus 9, 4, 143.
dulciter canere 1, 10, 24. dictum 9, 4, 14.
dulcedo 1, 12, 19.
dum *pro quoad, adeo* 9, 3, 16. dum sit aliquid 1, 12, 17. *i. dummodo v. n.* dum eatenus 1, 11, *prin.* dum tamen intelligatur 1, 1, 11. nihil dum 1, 1, 36.
dumi 5, 11, 24.
dumosus 5, 13, 2. *n.*
duntaxat 1, 4, 20. 2, 10, 2. 3, 8, 10. 11, 3, 156.
duodecim signa 11, 2, 22. tabulæ 1, 6, 11. 5, 14, 18.
duplex intellectus verborum 1, 5, 2. metus 6, 2, 21. opera 10, 4, 1. virtus memoriæ 1, 3, 1. duplici via effici 1, 6, 4. duplices mercedes 2, 3, 3. duplicia judicia 11, 1, 78. verba 9, 2, 69.
dupliciter peccare 1, 5, 23.
duplicare materiam 2, 4, 21. duplicari 6, 1, 23. 8, 6, 12.
duplum virium 8, 6, 42.
durus 8, *pro.* 26. homo 8, 6, 6. dura compositio 9, 4, 142. interpretatio 2, 14, 2. propositio 4, 5, 5. prima fronte quæstio 7, 1, 56. syllaba 12, 10, 30. vox 11, 3, 15 *et* 32. durum est dicere 9, 2, 92. caput 6, 3, 83. iter 12, 11, 11. dura 5, 12, 18. admodum 8, 3, 33. verba 1, 5, 72. *conf.* 8, 3, 32. *seq.* durior caussa 4, 1, 25. memoria 11, 2, 48. facta natura 11, 1, 70. *scriptor* 10, 1, 93. sonus 12, 10, 27. duriores ad pleraque facit robur animos 1, 1, 22. duriora in statuis 12, 10, 7. durissimæ leges 1, 10, 15.
durare 4, *pro. extr.* diutius 1, 7, 15. in sudata veste 11, 3, 23. ultra pœnam abdicationis 9, 2, 88. durari ad plagas 1, 3, 14. durat ad nos usque 1, 5, 21. hæc differentia apud plurimos 7, 10, 4. sapor 1, 1, 5. durant figuræ pertinacissime 1, 1, 13. seriem verborum ultra quam spiritus durare possit extendere 8, 2, 17. dura anime 9, 2, 91. durantur vitia inemendabili pravitate 1, 1, 37. durati muria pisces 8, 2, 3.
durescere lectione antiquorum 2, 5, 21. durescit articulus 10, 5, 16.
dux, qui competitorem patrem in suffragiis vicerat &c. 7, 1, 29. *seqq.* falsus 12, 2, 20. naturam ducem sequi 7, 1, 40. utilis 12, 1, 43. duces sectarum 5, 13, 59.
δυϊκὸς numerus 1, 5, 42.
δύναμις 2, 15, 3. 5, 10, 33.

δυνατὸν 3, 8, 25.
δυσπαρακολούθητον 4, 1, 40.

E.

E cum I aliquando junctum 1, 7, 15. pro I positum 1, 4, 17. litera plenior est quam I 9, 4, 34. E et O terminata verba in infinito producuntur 1, 6, 7. E et S literis finita nomina in genitivis nunquam in *ris* syllaba terminantur 1, 6, 14. *conf.* M.
e contrario dici 6, 4, 10. fico se suspendere 6, 3, 88. portu egredi 10, 7, 23.
eatenus qua 1, 11, *prin.*
ebur 1, 6, 22. *seqq.* artifex in ebore 12, 10, 9.
eborea oppida 6, 3, 61.
eburneæ literarum formæ 1, 1, 26.
ebrietas 7, 2, 40. ebrietatis vitia 1, 11, 2.
edere *i. cibum capere:* non ut edam vivo, sed ut vivam edo 9, 3, 85. esse 11, 3, 136.
edere *i. vulgare &c.* 9, 4, 74. aliquid in exemplum 12, 10, 50. locum 4, 2, 98. opus 10, 1, 54. tempus 4, 2, 98. vagitum 1, 1, 21. viros præstantissimos 12, 2, 25. eduntur secundum naturam homines, corpora 1, 1, 2.
editio 12, 10, 55. Homeri 5, 11, 40. editionis honor *pro.* 7.
ediscere 11, 2, *per tot.* aliquid 11, 2, 21. - ad verbum 11, 2, 44. - per partes 11, 2, 27. dicta clarorum virorum 1, 1, 36. interpretationem linguæ secretioris 1, 1, 35. libellum artis 2, 13, 15. locos electos 1, 1, 36. orationem prosam 11, 2, 39. *scriptorem* 10, 1, 105. tacite 11, 2, 33. versus *ibid.* 39. ediscendi caussa *ibid.* 10. labor *ibid.* 20. ediscens 1, 2, 12. 11, 2, 46.
educari inter aliquos 1, 1, 7. educatur orator in scholis 9, 2, 81. educans avia 6, *pro.* 8. educandus orator alicui traditur *pro.* 5.
educator 7, 1, 14.
educatio corporum mox etiam fortissimorum a lacte cunisque initium ducit 1, 1, 21.
educere in jus ex domo non liceat 7, 8, 6.
effeminare res 8, *pro.* 20. effeminatus sexus 5, 12, 19. effeminata compositio 9, 4, 142. lectio plasmate effeminata 1, 8, 2. levitas 8, 3, 7. musice 1, 10, 31. *conf.* vox.
efferre aliquid, *pro eloqui* 9, 3, 7. 11, 3, 2. - horride atque incomposite 10, 2, 17. elocutionem 8, 3, 40. lumen orandi 11, 2, 7. pluralia singulariter 1, 5, 16. prædas 8, 3, 69. sensum verbis 9, 4, 13. syllabam varie 1, 7, 18. virtutes ex se ipso 10, 1, 109. elatus non supra modum *orator* 12, 10, 39. abunde spiritus 10, 1, 104. elati modi 11, 3, 17. elatum 6, 2, 19. elatior gestus 11, 3, 134. vis ingenii 10, 1, 44.
elate canere grandia 1, 10, 24.
efficere aliquem 12, 10, 9, *de statuariis.* - felicem 6, *pro.* 5. aliquid 5, 10, 15. 6, 5, 2. 7, 1, 5. 8, 6, 40. - certum, justum 5, 14, 16. - dicendo 12, 10, 44. - fingendo pingendove 5, 12, 21. - in animo alicujus 8, *pro.* 32. - per aliquid 4, 2, 33. 5, 10, 11. 7, 1, 5. artem 3, 2, 3. colon 9, 4, 78. figuram 9, 3, 50. literas parum 1, 11, 4. mœrorem 2, 13, 13. *sc. pingendo.* mundum 7, 2, 2. nomen aliquod deforme ex syllabis 9, 4, 33. oratorem 1, 10, 2. 10, 1, 3. orbem 1, 10, 41. - doctrinæ 1, 10, 1. plus eo quem sequeris 10, 2, 7. plus aut minus 1, 1, 2. quod dicis 4, 2, 79. - honestum sit, in animo suo 11, 1, 35. - intendis 1, 10, 49. 9, 1, 21. - proposueris 5, 14, 24. *conf.* 8, 3, 88. 11, 1, 35. scelus 7, 2, 42. sententiam 4, 1, 77. sonum 12, 10, 30. summam 4, 2, 40. tantum 1, 1, 17. verba 11, 3, 81 *et* 152. verum 4, 3, 6. ne 3, 6, 102. quo 4, 2, 33. ut 12, 10, 57. affectus si nihil efficit 6, 1, 44. cælatura auro, argento, ære, ferro opera efficit 2, 21, 9. quantum in studiis jam effecerit 2, 1, 7. aliquas dicendi virtutes, quo minus deceant, effici conditione caussarum 11, 1, 48. nihil magnum effici cito natura voluit 10, 3, 4. ad efficiendum potentiora 6, 1, 26. efficiens idem sententia 5, 10, 79. verba plus efficientia 10, 1, 6. effecta contentio ex statu 3, 11, 18. diligenter materia 10, 5, 23. in suo genere satis effectum 8, 3, 88. effecta 5, 13, 34. 6, 3, 66.

effector dicendi 10, 3, 1.
effectus 2, 18, 2. inter se contrarii 1, 10, 6. litera alius similis effectu specieque 1, 4, 9.
effectiva ars 2, 18, 5.
efficacius ad aliquid 6, 1, 41.
efficaciter 5, 13, 25.
effingere affectus arte 11, 3, 62. aliquem 6, 2, 17. copiam, jucunditatem, vim alterius 10, 1, 108. eloquentiam 1, 2, 26. imaginem dicendo 6, 1, 28. oratorem 5, 12, 21. quæ discis 1, 3, 1. quæ legisti, mire 10, 2, 13. status quosdam 11, 3, 89. verba imitando 1, 1, 4. vitia 1, 11, 2. efficta 2, 13, 9.
effigies muta 6, 1, 32. deorum atque heroum 12, 10, 5.
efflagitare convicio, ut *Ep. ad Tryphon. prin.* aliquem cum convicio 4, 5, 10. efflagitantur libri *Ep. ad Tryphon.* 3.
efflanda litera inter discrimina dentium 12, 10, 29.
efflorescere 12, 10, 11.
effluit cito memoria 11, 2, 44. sermo 9, 4, 3. effluunt figuræ ex summis corporibus 10, 2, 15. effluunt rudia, fortuita 10, 3, 20.
effossa altius terra 10, 3, 2.
effrenata cupiditas 8, 6, 41. effrenatior iracundia 9, 2, 3.
effugere aliquem 12, 8, 8. aliquid 1, 6, 14. cavillationem 1, 5, 38. cruciatus 6, *pro.* 6. moras 4, 2, 111. nomen aliquod 9, 3, 4. satietatem 9, 3, 27. suspicionem 4, 2, 126. tædium 4, 2, 22 *et* 118. nulla me velim syllaba effugiat 11, 2, 45. effugiendæ repetitionis gratia 10, 1, 7.
effulget aliquid inter dicendum 10, 6, 5.
effundere affectus 4, 1, 28. procellam eloquentiæ 11, 3, 158. spiritum immoderate 11, 3, 63. per nares 11, 3, 56. effundi 10, 1, 62. subito 10, 7, 7. *de verbis.* effundunt se semina 1, 3, 5. quicquid effuderint 2, 2, 10. *conf.* 10, 3, 17. effunditur sanguis in ruborem 11, 3, 78. effusus pro copioso 2, 12, 4. in aliquo laudando 2, 2, 6. effusa ex tempore 11, 2, 39. effusior cultus 3, 8, 58.
ἐγκαίνια 7, 2, 33.
ἐγκωμιαστικὸν genus 3, 4, 13.
ἐγκύκλιος παιδεία 1, 10, 1.
egere calcaribus 10, 1, 74. doctoribus 12, 2, 2. ope alicujus alterius 12, 11, 21. ratione 12, 1, 2. res eget interpretatione 1, 6, 29.
egestas turpis, apud Virgilium 8, 6, 41.
Egeria Numæ 2, 4, 19.
egerere vocem per nares 11, 3, 16.
ego vero 2, 3, 7.
egredi 4, 3, 15. annum quintum 6, *pro.* 6. e portu 10, 7, 23. extra præscriptum 1, 1, 27. modum 8, 6, 16. 9, 4, 146. scholam 5, 10, 96.
egressus 4, 3, 12.
egressio, egressiones 3, 9, 4. 4, 3, 12 *et* 15. 11, 3, 64. egressiones fere lenes, dulces, remissæ 11, 3, 164.
egregius *in philosophia* Brutus 10, 1, 123.
εἰκὼν 5, 11, 24.
εἰκότα, *quæ?* 5, 9, 8. 5, 10, 15.
ejicere verba singultantium modo 10, 7, 10. ejectus vomitus 11, 3, 27.
εἴρων Socrates 9, 2, 46.
εἰρωνεία, *quid?* 6, 2, 15. *quæ figura?* 9, 2, 44. *seqq.*
εἴδη, qua de caussa dicantur? 1, 6, 36.
ἐκβάσεις 5, 10, 86.
ἔκληψις 8, 6, 21.
elabi 2, 15, 8. 10, 3, *fin.* ex confessione urbane 2, 11, 2. ex crimine 3, 6, 83. joco, risu 6, 3, 10. elapsi alicui libri 3, 1, 20.
elaborare alicui docendo 12, 11, 22. aliquid 6, 3, 68. circa aliquid 8, *pro.* 15. facere 3, 8, 58. in aliquid 2, 8, 8. in aliqua re 5, 10, 119. in hoc 12, 1, 31. nihil ultra verborum proprietatem 12, 10, 43. elaborata magis pars 9, 4, 1. elaboratum 2, 13, 10. compositione 8, 3, 12. nihil arcessiti et elaborati 12, 10, 40. elaborata 10, 7, 32. quam nos poterimus elaborata *pro.* 8. figuris et numeris verba 11, 1, 2.
elatus &c. *vid. sub* efferre.
elect. *vid. sub* eligere.
elegans 7, 3, 18. *auctor* 10, 1, 78. *add. ibid.* 87. ingenium 5, 13, 48. elegantiora 6, 3, 57. elegantissimum illud Græcum 8, 3, 37. elegantissima scripta 10, 1, 99.
elegantia actoris 11, 3, 184. exculta 6, 3, 20. figurarum 12, 9, 6. sermonis mira 10, 1, 114. Socraticorum 10, 1, 83.

elegia 10, 1, 58 *et* 93. quæ amat, amovenda 1, 8, 6.
ἐλεγκτικοὶ 2, 15, 26.
elementa 3, 3, 13. 3, 6, 23. *feqq.* grammatices 1, 4, 6. ipfa 1, 1, 24. prima 1, 1, 35. - apud rhetorem *pro.* 21. - literarum 1, 1, 23. elementorum moleftiæ 2, 3, 1.
elevare 6, 3, 72 *et* 75. *feqq.* 9, 3, 28. aliquid 4, 1, 38. 6, 3, 23. 6, 4, 10. 8, 4, 19. - verbis 4, 2, 77. auctoritatem beneficii 12, 7, 8. crimen 7, 2, 40. invidiam 5, 13, 40. teftimonia 5, 7, 5. verba elevant 11, 3, 176.
elevatio 9, 2, 50.
elicere refponfum 5, 7, 20.
elidere fententias 2, 11, 7. *v. n.* elifa vox 11, 3, 51.
eligere aliquid 7, 9, 9. nutrices 1, 1, 3. præceptorem 1, 2, 5. fcholas 1, 2, 16. verba 10, 1, 4. unum e duobus 12, 9, 6. electi loci 1, 1, 36. 2, 7, 2. electa edifcere 1, 11, 14. verba 9, 4, 58.
electio facilis optimorum 10, 1, 6. verborum 1, 12, 4. vocum fingularum 10, 7, 14.
elimare aliquid 2, 7, 5.
eliminat gradus 8, 3, 31.
ἔλλειψις 1, 5, 40.
ellipfis pronominis Is 6, 3, 13. *n.*
elogium 7, 4, 20.
eloqui 6, 5, 2. *quid?* 8, *pro.* 15. aliquid præftantiffime 12, 2, 9. efficaciter 5, 13, 25. parum 3, 6, 4. eloquuntur verba 8, 2, 11. eloquendi facultas 10, 1, 69 *et* 81. forma 9, 3, 24. præcepta 10, 1, *prin.* ratio 2, 5, 9. 12, 10, 27. judicium in eloquendo ac modus 8, *pro.* 17.
eloquens *quis?* 8, *pro.* 13. *conf.* 12, 1, 21. Afianus, Atticus 12, 10, 1. fenator Cato 11, 1, 36. vir 12, 10, 43. eloquentior 12, 6, 6. eloquentiffimi proprium 8, *pro.* 13.
eloquentia oratoris *eft* 8, *pro.* 14. fimulari non poteft 12, 3, *extr.* quædam corporis 11, 3, 1. Galliarum 10, 3, 13. manus *pro.* 4. naturæ 12, 10, 44. locuples 5, 14, 30. naturalis 10, 1, 43. 12, 10, 40. robufta 10, 1, 2. folida *ibid.* fpeciofa 5, 14, 30. *vid.* brevis. favorabilis. propria. eloquentiæ corpus 10, 1, 87. 12, 2, 9. *fumma manus pro.* 4. *n.* nomen eloquentiæ habetur Cicero 10, 1, 112. Romanæ princeps 8, 6, 30. *quid difficillimum* in eloquentia? 4, 2, 38.
elocutio 2, 5, 21. 6, 3, 36. 8, 1, *per tot.* argumenti 5, 14, *init.* tranflucida, verficolor 8, *pro.* 26. elocutionis genere conftare 11, 1, 7. vis 10, 1, 60.
elocutoria 2, 14, 2.
elocutrix 2, 14, 2.
elucere clarius in operibus 12, 1, 26. proprio lumine 8, 6, 4. elucet fpes 1, 1, 2. utilitas clariffime 9, 1, 19.
eludere 9, 2, 58 *et* 59. aliquid 5, 13, 23 *et* 27. 6, 3, 23. 12, 10, 25. - leviter 4, 5, 24. factum venufte 4, 13, 48. flexu 9, 2, 78. fluctus 5, 14, 34. probationes adverfas 4, 1, 48. ridiculum ridiculo 6, 3, 79. eludi ambiguitate fententiæ 9, 2, 68.
eluere colores lanarum 1, 1, 5. probationes adverfas 4, 1, 48. *n.* vitia 2, 3, 2.
emanat animus per oculos maxime 11, 3, 75.
emancipatio intervenit 11, 1, 65.
emblemata 2, 4, 27.
emendare 1, 6, 19. 9, 4, 74. ætatem 2, 4, 14. aliquid pluribus verbis 7, 9, 12. negligentiam 1, 3, 15. 6, 5, 7. numeros 10, 3, 17. pigritiam 10, 3, 32. teftamentum 7, 6, 11. verba 10, 3, 17. vitium 9, 4, 70. 11, 3, 130. 12, 7, 2. urbem judiciis *pro.* 10. emendari ab aliquo 11, 1, 77. pœnitentia 4, 1, 45. emendatus fatis 11, 1, 81. emendata vocum explanatio 1, 5, 33. lectio 1, 4, 3. oratio 1, 5, 1. 11, 3, 30. pronuntiatio 11, 3, 30. velocitas 1, 1, 33. emendata 1, 6, 30. emendatiffimi libri *Ep. ad Tryphon. extr.*
emendate dicere 8, 3, 1. loqui 1, 5, 1. 1, 7, 32.
emendatio 9, 2, 17. malorum 5, 10, 73. verbi 1, 5, 34. verecundiæ 12, 5, 4. emendationis feveritas 2, 4, 10. *de emendatione fcriptorum vid.* 10, 4.
ementiens fuperjectio 8, 6, 67.
emere morte immortalitatem 9, 3, 71.
emereri favorem 4, 1, 2. judicium hominum 4, *pro. init.*

emicant inter fumum scintillæ 8, 5, 29. emicavit 1, 6, 17.
eminere 8, 5, 26. in aliqua re 8, 3, 64. inter æquales 12, 5, 5. virtutibus 3, 8, 65. eminet in utroque Cicero 11, 1, 93. eminent magis affectus in probatione 11, 1, 56. eminens fuco color 8, 3, 6. in omnibus *orator* 12, 10, 12. ingenium 6, *pro.* 1. eminentia 8, 5, 29. eminentiora 10, 1, 86. 11, 3, 46. eminentissimus 8, 2, 7. Græcorum 9, 4, 79. virtute 10, 1, 46. rhetor 2, 3, *prin.* eminentissimi auctores 1, 2, 2. 1, 10, 10. 10, 1, 45.
emittere actionem 7, 2, 24. aliquid 10, 7, 11. - faucibus 11, 3, 56. hastam 9, 4, 8. humorem corruptum 2, 10, 6. jaculum, pilum, sudem 8, 2, 5. librum 6, *pro.* 3. libros *Ep. ad Tryphon.* 1. verba 10, 1, 10. voces per vinum, somnum, dementiam 5, 7, 36.
emori 12, 10, 75. emoritur spes ætate 1, 1, 2.
ἔμφασις, *quid?* 8, 3, 83. 8, 4, 26. 9, 2, 3.
emphasis 6, 3, 69. 8, 2, 11. 8, 3, 86. schema 9, 2, 63. *v. n.*
emugire omnia 2, 12, 9.
emuncti Attici 12, 10, 17.
emunctio frequens 11, 3, 80.
emutare dicta in perversum 8, 2, 19.
ἐναντιότης, *figura* 9, 2, 106. 9, 3, 90.
ἐνάργεια 4, 2, 63. 8, 3, 61. *quid?* 6, 2, 32.
enarrare poemata 1, 2, 14. supra quam enarrari potest 10, 1, 101.
enarrabilis motus 6, 3, 6. vix enarrabilis fœditas 12, 10, 76.
enarratio historiarum 1, 8, 18. poetarum 1, 4, 1. 2, 5, 1.
enasci in ara 6, 3, 77.
ἔνδοξον 4, 1, 40.
ἐνέργεια, *quid?* 8, 3, 89.
enervis compositio 9, 4, 142.
enim *abrupte positum* 6, 3, 63 *et* 77. *v. n.* sed enim 7, 1, 49.
enimvero 1, 8, 16. 3, 8, 51. 9, 3, 14. *v. n.* 9, 4, 118.
enitere 8, 5, 29.
enitescit cultus 2, 5, 23. facundia 10, 5, 14. enitescunt oculi hilaritate 11, 3, 75.
eniti iterum 7, 10, 14. enixa duos filios 6, *pro.* 4.
enormis toga 11, 3, 139.
enormitas 9, 4, 27.
enotare verbum literis 1, 7, 27.
ens 8, 3, 33. entia 2, 14, 2.
ensis *et* gladius *idem significant* 10, 1, 11. *Virgilio familiaris vox pro gladio ibid. n.*
ἔντεχνος 5, 1, 1.
ἐνθύμημα, *quid?* 5, 10, 1. *figura* 9, 2, 107. 12, 10, 51.
enthymema 5, 10, 1. *seqq.* 5, 14, *init.* 5, 14, 24. *quid?* 8, 5, 9. syllogismus oratorius 5, 14, 24. - rhetoricus 1, 10, 37. 9, 4, 57. enthymematis pars 8, 5, 4. enthymemata 11, 1, 52. κατ' αἰτίαν 9, 2, 106. corrotundare 11, 3, 102.
enumerare aliquid 6, 1, 2.
enumeratio 5, 14, 11. *quid?* 6, 1, 1. *seqq.* probationum 6, 1, 36. propositionum 4, 5, *init.*
enuntiare aliquid 1, 5, 27. - circuitu 12, 10, 16. cogitationem 9, 1, 16. *add. ibid.* 19. literas 1, 5, 18. *conf.* 1, 7, 28. - suis quasque sonis 1, 11, 4. obscena nudis nominibus 8, 3, 38. quædam velut soluta 11, 2, 47. res clare atque ut cerni videantur 8, 3, 62. secundum naturam 2, 5, 11. voluntatem 3, 3, 1.
enuntiatio 7, 3, 2. rei cujusque simplex 9, 1, 23.
enuntiatrix 2, 15, 21.
enutrire ingenium indulgentia 8, *pro.* 2.
eo: *vid.* ire.
eo *ab* is: hoc eo non omisi, quod *&c.* 1, 7, 10. *add.* 4, 2, 80 *et* 119. 7, 1, 37. 10, 1, 129. 12, 1, 1, *&c.*
ἐπαγόμενα 5, 10, 75.
ἐπαγωγὴ, *quid?* 5, 10, 73. ῥητορικὴ 5, 11, 2.
ἐπαναλήψεις, *figura* 9, 2, 103.
ἐπανάληψις, *quid?* 8, 3, 51.
ἐπάνοδος, *figura* 9, 3, 35. *conf. ibid.* 97.
ἐπεξεργασία, *quid?* 8, 3, 88.
Ephorus: *vid.* Ind. II.
ἐπιχείρημα, *quid?* 5, 10, 1. *seqq.* *figura* 9, 2, 107. ἐπιχειρήματα 4, 4, 1. 5, 11, 2.
epicherema 5, 10, 2. *seqq.* 5, 14, 13. *seq.* 9, 2, 107. epicherematis initium aut clausula 8, 5, 4. partes 5, 14, 6.
'Επίκληρος, *comœdia Menandri* 10, 1, 70.
epicœnum 1, 6, 12. epicœna 1, 4, 24.

epicum carmen 10, 1, 62.

ἐπιδεικτικὸν genus 2, 10, 12. 3, 4, 13. *seq.* ἐπιδεικτικοὶ panegyrici 3, 4, 14.

ἐπιδιήγησις 4, 2, 128.

Epicurus: *vid.* Ind. II. *de ejus* figuris 10, 2, 15.

Epicureus 6, 3, 78. 10, 1, 124.

epigramma 8, 5, 29.

epilogus 11, 3, 152. epilogi 6, 1, 37. 7, 2, 56. 10, 1, 107. epilogi genus unum 6, 1, 7.

ἐπίλογοι μερικοὶ 6, 1, 55.

epiphonema *quid?* 8, 5, 11. epiphonemata 11, 1, 52.

epirhedium 1, 5, 68.

epistolae secretae et familiares 1, 1, 29.

ἐπιτάφιοι 3, 4, 5.

epithalamium 9, 3, 16.

ἐπίθετον, *quid?* 8, 6, 39.

epitheton 8, 2, 10. 8, 3, 20. 8, 6, 29. nonnullis figura est 9, 1, 3 *et* 6.

epitogium 1, 5, 68.

Ἐπιτρέποντες, *comoedia Menandri* 10, 1, 70.

epodos 10, 1, 96.

epota pars potionis 7, 2, 17. *conf. ibid.* 25.

eques Romanus 6, 3, 63 *et* 74. equitis Romani esse filium 11, 1, 28.

equus *definitur* 7, 3, 3 *et* 24. decentior, velocior 8, 3, 10. equi gignuntur ad cursum 1, 1, 1. equos, equum scribere 12, 10, 30.

erigere digitum 11, 3, 120. orationem vi superlationum 12, 10, 62. se ad imitationem 2, 3, 10. - contumacius 6, *pro.* 15. erigi in digitos 2, 3, 8. in ungues 11, 3, 120. erecta circa studia mens 1, 3, 10. vox 11, 3, 175. - totis viribus erecta 11, 3, 63. erectum genus eloquentiae 11, 1, 31. erectum quiddam habet mens nostra 11, 1, 16. supercilium 11, 3, 74. erectior ad agendum 9, 4, 12. vultus 11, 3, 134. erectius aliquid 11, 3, 48.

eripere aliquem 6, 1, 35. 6, 5, 10. - de servitute 9, 3, 84. erepta mihi filiorum matre 6, *pro.* 4. erepti 1, 5, 69.

errare 6, 5, 7. 7, *pro.* 3. 12, 2, 20. in alteram partem 10, 1, 26. in rerum ordine 11, 2, 36. in uno verbo 7, 3, 17. verbis, *quid?* 12, 10, 64. errans nocte in ignotis locis 7, *pro.* 3. adversarius 6, 4, 17.

error alienatae mentis 6, *pro.* 11. honestus 1, 6, 2.

ἔῤῥυθμον 9, 4, 77.

erubescere 11, 1, 22. aliena stultitia 6, 4, 8. erubescis Caesarem timere 6, 1, 14.

Erucius Antoniaster 8, 3, 22.

erudiri sub magistro 2, 17, 33. primis saltem literis 1, 10, 35. plane 1, 1, 8. sermo 8, 6, 24. erudita oratio 8, 3, 17. eruditae aures 10, 1, 32. eruditior sermo 12, 2, 3. eruditissimus homo 1, 6, 9. quisque 9, 4, 9. vir Romanorum 10, 1, 95. qui stultis videri eruditi volunt, stulti eruditis videntur 10, 7, 21. eruditum est 6, 3, 98. *conf.* 9, 3, 56. eruditissimum longe 9, 2, 97.

erudite: eruditius quaerere 1, 5, 36.

eruditio altissima 1, 4, 6. mira in aliquo 10, 1, 94. potior in scholis quam domi 2, 3, 10. tacita 6, 3, 17. eruditionis gratia 1, 8, 11. eruditionem multam continere 1, 6, 31. quae ad eruditionem modo pertinent 1, 8, 8.

eruere aliquid 10, 2, 6. 12, 8, 13. - latens ex abdito 9, 2, 64. lumen alicui 6, *pro.* 6. sensus 12, 10, 36. vocem 11, 3, 90. eruens coturnicum oculos puer 5, 9, 13. eruenda veritas 12, 9, 3. erutum a se prudenter 4, 2, 60.

erumpere ex media oratione 4, 3, *extr.* in affectum 8, 3, 4. in sonum 11, 3, 51. per obstantia 12, 9, 5. protinus 11, 3, 157. *sc. in verba.* erumpit fletus 6, 2, 7. percussor subitus 6, 2, 31. risus invitis 6, 3, 9. erumpunt affectus veri naturaliter 11, 3, 61. lacrymae dolore 11, 3, 75. erupit affectus 9, 2, 64. usus 1, 5, 20. erumpens affectus 9, 3, 54. indignatione spiritus 4, 3, 5. vinum 8, 4, 17. erumpentia vi quadam veritatis verba 9, 2, 76. erupturae in remp. conspirationes 12, 7, 2.

eruptio inopinata 6, 4, 14. eruptione pugnare 4, 5, 7. *eruptiones* 6, 4, 14. *n.*

ἐσχηματισμένη oratio 9, 1, 13.

esse videtur 9, 4, 73. videatur, in clausula positum 10, 2, 18. *add.* 10, 7, 29. alicui 9, 2, 49. ab aliqua re longe 2, 15, 4. 8, *pro.* 3.

circa aliquid 8, *pro.* 21. ex aliquibus *i. constare* 3, 3, 14. 5, 14, 17. extra aliquid 4, 1, 51. 7, 1, 31. -litem 4, 1, 12. in aliquo 6, *pro.* 3. 6, 1, 15. 9, 2, 49. in animo 10, 1, 45. in legatione 7, 1, 51. in lite 2, 21, 16. in manu alicujus 5, 10, 117. in natura verbi 9, 3, 7. in opere aliquo 2, 7, 2. in operibus 12, 1, 26. in opinione aliqua 3, 6, 62. intra aliqua 6, 3, 37. pro aliquo 7, 2, 47. pro mala cauſſa 4, 1, 37. ſine cicatrice 5, 9, 5. ultra 7, 1, 25. eſt aliquid in aliqua re 5, 8, 3. 6, 2, 24. 9, 4, 65 *et* 84. 11, 3, 52 *et* 137. 12, 10, 42. culpa in his rebus 3, 6, 58. ex cauſſa 4, 1, 27. ex hoc 4, 1, 4. hæc natura in metalepſi 8, 6, 38. probatio in affeveratione 4, 2, 94. profectus omnis in audiendo 1, 12, 12. quæſtio ex facto, ex ſcripto 8, *pro.* 10. quod deceat &c. 11, 1, 35. *conf.* 11, 1, 33. ſi eſt qui poſſit &c. 7, 2, 50. eſto 10, 5, 6.

eſſe inter agendum 11, 3, 136. *i. edere.*

eſſentia 2, 14, 2. 3, 6, 23. 8, 3, 33.

et *amplificans* 2, 16, 7 *et* 18. *v. n. pro quanquam* 2, 5, 19. *v. n. pro quin etiam* &c. 11, 2, 11. *conf.* 12, 10, 44. *pro ſed* 9, 2, 15. et, et, *longe diſtracta* 5, 14, 13. *n.* 6, 3, 40. 9, 4, 72. *v. n.* 11, 1, 46. *ſeqq.* et ceteri 1, 8, 11. et cetera 5, 10, 23. 5, 11, 12. 8, 3, 60 *et* 63. &c. et ſic cetera 11, 2, 23. et tu 6, 3, 32.

ἐπίφωνις, *quid?* 9, 3, 12.

ἦθος 6, 2, 8. *ſeqq.*

ἠθικὴ philoſophiæ pars 6, 2, 8.

ethice 2, 21, 3. *quid?* 12, 2, 15.

ethologia, *quid?* 1, 9, 3.

ἠθοποιΐα, *quid?* 9, 2, 58. *conf.* 9, 3, 99.

etiam tenaciſſima 1, 1, 19. *in augendo: ſic,* etiam ultra rudes annos *ibid.* 20. *add.* §. §. *ſeqq. et ſæpius.* deridere 11, 1, 22. *ſicut* ἔτι *apud Græcos. v. n.* etiam pridem 2, 12, 12. etiam probabit fortaſſe 2, 3, 11.

etymologia 1, 6, 1 *et* 28. *ſeqq. et* 38. 5, 10, 55. 7, 3, 25.

evadere 8, 3, 79. *n.* orator 8, 3, 79. aliquid 12, 10, 79. in cacumina 1, 2, 26. in infinitum 2, 17, 16. in ſummum 12, 11, 30. quo velis *pro.* 20.

evagari 3, 6, 3. 3, 11, 25. hactenus 2, 4, 32.

evaleſcit natura 2, 8, 5. *conf.* 10, 2, 10. evaluit 8, 6, 33. 9, 3, 13.

evaneſcere 12, 10, 75. evaneſcit imago 6, 1, 28. evanuerunt hæc jam inter ipſas ineptias 1, 7, 6.

Euathlus 3, 1, 10.

evehi confragoſis atque aſperis 6, 1, 52.

eventus joci 6, 3, 79. fallit aliquem 12, 8, *fin.* eventis 5, 10, 94.

everberare os oculoſque 2, 4, 18.

evertere aliquid 7, 2, 12. 7, 3, 23. remp. 8, 2, 9.

everſor Carthaginis et Numantiæ, pro Scipione 8, 6, 30. *add. ibid.* 43.

everſio templorum 5, 10, 97. everſionis deſcriptio 8, 3, 67. *ſeqq.*

evidens probatio 5, 10, 7. evidentior figura 9, 2, 52. evidentiſſimum 4, 2, 65.

evidentia 4, 2, 63. *ſeq.* 6, 2, 32. 8, 3, 61. 9, 2, 40.

evincentia vitia 8, 3, 45.

evitare aliquid 6, 3, 32. tædium narrandi 10, 1, 31. verba 9, 4, 145.

evocare aliquem 12, 8, 9. *v. n.* -præmiis 1, 1, 20. ictum adverſarii 5, 13, 54. judicem in quæſtionem 6, 4, 20. teſtem 5, 7, 16.

evolvere auctores penitus 12, 2, 9. cauſſas 6, 3, 86. rem 6, 4, 20. volumina 2, 15, 24.

εὐφαντασίωτος 6, 2, 30.

Euripus 8, 6, 49.

Europaï 1, 5, 17.

εὐρυθμία 1, 10, 26.

Euthia 1, 5, 61.

ex *in compoſitis* 1, 7, 4. abundanti 4, 5, 15. 5, 6, 2. 8, 3, 88. actu aliquo, *i. poſt* 6, 2, 35. adverſo 5, *pro.* 2. 6, 4, 13. alea redemtus 6, 3, 72. ancipiti 8, 2, 20. arte geſtus 11, 3, 102. aſſe 7, 1, 20. cauſſa eſt, *i. juvat* 4, 1, 27. contrario 6, 1, 16. differentia 12, 10, 70. diverſo 4, 1, 29 *et* 42. 5, 10, 64. 6, 3, 81. -ponere exemplum 1, 5, 43. eo, quod 3, 1, 5. facili 9, 2, 53. facto, ſcripto eſſe 8, *pro.* 10. induſtria 6, 3, 6. 8, 3, 48. 10, 1, 20. &c. -facere aliquid 5, 7, 32. 10, 1, 125. -ſumere aliquid 10, 5, 9. inopinato 8, 5, 15. inſidiis factum 6, 4, 14. integro injicere togam 11, 3, 156. -reſumere aliquid 10, 1, 20.

ironia fictio 6, 3, 91. necessitate 4, 3, 16. 4, 5, 7. nobis adjectio 6, 3, 71. occasione 4, 3, 16. paedagogo 6, 1, 41. parte 1, 10, 31. 6, 1, 48. 6, 3, 90 *et* 97. privato 7, 1, 24. *seq.* professo ostentare aliquid 11, 1, 33. quo 1, 1, 18. 2, 1, 9. scripto esse 8, *pro.* 10. se ipso petere argumentum 11, 1, 28. sententia 8, 5, 1. - animi 6, 3, 32. *v. n.* - nostri 8, 5, 1. tempore 9, 4, 114. - dicere 10, 7, 1 *et* 4. *vid.* dicere. dicendi. - effusa 11, 2, 39. - fundere aliquid 9, 4, 114. - occurrere subitis 10, 7, 30. - orare 11, 1, 1. ultimo prorogari 10, 7, 10. voluntate tua 6, *pro. init.* usu 5, 14, 33.

exact. *vid.* exigere.

exaggerare aliquid 8, 4, 11. 9, 2, 53. indignitatem 8, 3, 88. injuriam 6, 2, 23.

examinare aliquid circa aliquos 11, 1, 57. - diligentius 10, 1, 1. - exactissimo judicio 10, 2, 14. - regula 12, 3, 6. lineas subtilius 12, 10, 4. pondera singulorum 10, 3, 5. vitia 1, 5, 1.

exanclare 1, 6, 40.

exanguis &c. *vid.* exsang.

exanimat 8, 3, 31.

exasperare aliquid verbis 4, 2, 75. exasperatur vox 11, 3, 20.

exaudire vocem ex aliquo loco 10, 3, 25.

excandescere verbis 5, 10, 64.

excedere 8, 4, 29. *n.* modum cantandi severiorem 11, 3, 58. - humani ingenii 10, 1, 50. - naturalem 8, 6, 76. - quaestionis 1, 7, 29. nomen 8, 4, 29. excedentia modum nomina 8, 3, 48.

excessus 3, 9, 4. *i. egressio s. digressio.*

excellere sonis 2, 8, 15. excelsior *orator* 12, 10, 23.

except. *vid.* excipere.

excerpere 7, 1, 29. aliquid ex orationibus 9, 1, 24. paucos 10, 1, 45. verba ex oratione aliqua 10, 2, 13. excerpta 2, 15, 24.

excidere, *secunda longa* 2, 4, 7. robur virile 1, 10, 31. *v. n.* rubos arvis 9, 4, 5. excisa virilitate 5, 12, 17.

excidere, *secunda brevi:* ex mollissimo rhythmorum genere 9, 4, 78. fine 2, 17, 25. genere 1, 5, 16. excidit 4, 2, 83. 4, 5, 2. aliquid, *sc. memoria* 11, 2, 29 *et* 30. *et saepe.* - alicui 6, 3, 23 *et* 47. 9, 4, 41. - temere 7, 2, 52. aliquis alicui 10, 1, 75. metus alicui 12, 1, 28. mihi 2, 3, 10. 4, 5, 4. pes in breves *syllabas* 9, 4, 106. simulatio alicui 12, 1, 12. excidunt arma 3, 11, 26. quae falsa sunt 4, 2, 91. proxima 11, 2, 6. versus nobis in oratione 9, 4, 52. excidens, excidentes *i. oblitus* 11, 2, 19. 11, 3, 132.

excipere actionem 7, 2, 24. aliqua 9, 2, 63. aprum venabulo 4, 2, 17. cantica musicis modis 1, 12, 14. indicia 5, 7, 36. librum *pro.* 7. nova cum favore ac solicitudine 10, 1, 16. quae relicta erant 2, 1, 2. verba alicujus risu, osculo 1, 2, 7. vulnus ore 6, 3, 75. qui excipit 10, 3, 20. excipit vocem cogitatio 10, 7, 8. quantum excipere possint animi puerorum 1, 2, 28. excepto 8, 3, 38. quod 9, 4, 79. exceptis quae 9, 4, 127. *add.* 10, 1, 9. 11, 3, 70.

exceptio 7, 1, 58. brevitatis 6, 3, 104. *v. n.* sine exceptione 7, 1, 50. exceptiones 2, 15, 36. *v. n.*

excio, excitus nuntio 11, 2, 12.

excitare aliquem 6, 1, 37. aliquid sententiis 6, 1, 2. animum voce 11, 2, 33. animos 9, 3, 66. - ad lyram 9, 4, 12. aurem novitate 9, 3, 5. defunctos 4, 1, 28. 12, 10, 61. inferos 9, 2, 31. dormitantes judices 4, 1, 73. lectores 6, 3, 44. memoriam 11, 2, 28. mentem 1, 2, 18. orationem 9, 2, 29. palatum 6, 3, 19, reum 6, 1, 45. reos 11, 3, 174. sonos 11, 3, 42. testem 5, 7, 32. excitari de aliqua re 3, 6, 19. figura 9, 3, 27. laude 1, 2, 22. tactu 4, 4, 9. excitat oratorem motus 10, 7, 26. qui dicit, spiritu ipso 10, 1, 16. excitant aliquem notae 11, 2, 29. excitatur auditorum frequentia actio extemporalis 10, 7, 16. syllaba ultima acuta 12, 10, 33. dicens qui excitatur 6, 1, 37. excitantur aures contortis 9, 4, 116. excitatius aliquid alio 9, 3, 10. excitatiora lumina 12, 10, 49. excitandi ad audiendum 4, 1, 34.

exclamare 1, 11, 8. 11, 3, 13. barbare 1, 6, 45. digna memoria 2, 11, 2. disertissime 6, 2, 26. maxime verba *dicuntur* 8, 3, 17. ex-

clamantes 6, 4, 9. syllabæ 9, 4, 137.
exclamatio 9, 2, 27. *quæ figura?* 9, 3, 97. exclamationes dulces 11, 3, 179.
excludere aliquid 1, 1, 26. 1, 6, 20. 3, 6, 100. 5. *pro. init.* 7, 1, 9. curam compositionis 9, 4, 3. verba quædam 6, 3, 48. excludi 2, 17, 11. ab aliqua re 10, 7, 29.
excogitare aliquid acriter 5, 13, 44. figuras 10, 5, 3.
excolere animum 5, 11, 24. mores 4, *pro.* 3. 12, 3, 11. - studiis 12, 2, 1. opus 10, 1, 97. orationem 8, 3, 86. studia 4, *pro.* 3. excolendo augetur memoria 11, 2, *prin.* exculta elegantia 6, 3, 20.
excreare: *vid.* exscr.
excrescere in caput 4, 1, 62.
exculpere &c. *vid.* exsculpere.
excurrere 2, 2, 12. in locum aliquem 4, 3, 1. in studiorum secessus 10, 5, 16. excurrit pes in quinque syllabas 9, 4, 79. excurrens extra ordinem tractatio 4, 3, 14.
excursus *singulariter* 4, 3, 5. *plur.* 4, 3, 12. 10, 5, 12.
excursio 2, 13, 1. 4, 2, 103. *seq.* libera adjicienti 10, 3, 32. excursiones 1, 11, 3.
excusare aliquem 1, 6, 2. 10, 7, 31. aliquid 11, 1, 14. 11, 3, 144. necessitatem officii 11, 1, 67. se alicui 4, 1, 75. vitia excusantur interim 1, 5, 5. excusatum esse 7, 1, 45.
excusate fieri 2, 1, *extr.*
excusatio 6, 2, 11. 7, 4, 31. ætatis 6, 3, 76. criminis 7, 4, 3 *et* 14.
excusor 2, 21, 10.
excutere 7, 1, 34. 7, 4, 3. aliquem 7, 1, 30. 10, 1, 126. aliquid 6, 4, 3. 7, 2, 44. 7, 3, 28. 12, 8, 13. bibliothecas 10, 1, 104. caussas 5, 10, 35. comas 11, 3, 71. flosculos leviter 12, 10, 73. intentionem mentis mora et iracundia 10, 3, 20. locum communem 5, 7, 6. scriptores 1, 4, 4. spiritum impulsu subito 11, 3, 80. excuti solet species justi 2, 4, 38. *add.* 5, 10, 35. manibus 6, 2, 32. excussæ inventiunculæ 8, 5, 22.
execare: *vid.* exsec.
execratio: *vid.* exsecr.
exedræ 11, 2, 20.
exemplar: perscribere opus ad exemplar 10, 1, 89. vox mentis index et velut exemplar 11, 3, 62.
exemplum 5, 11, 1. *seqq.* *quid?* 5, 11, 6. dare: *vid.* dare. lectionis 10, 1, 2. virtutum 10, 2, 1. exempli gratia 4, 2, 17. - hæc sufficient 9, 2, 56. non mediocris officium 4, 1, 7. exempla 5, 2, 1. bene dicendi 10, 2, 28. vitiorum 1, 5, 17. sunt potentiora etiam ipsis quæ traduntur artibus 10, 1, 15. difficiliora debent esse, quæ exercent 11, 2, 42. exemplorum copia 12, 4, *init.*
exequi &c. *vid.* exseq.
exercere 11, 2, 42. aliquem 12, 11, 6. dispositionem, inventionem 10, 5, 14. eruditionem 1, 4, 6. facultatem dicendi 2, 4, 41. in aliquid 11, 2, 42. ingenium 2, 4, 20. 2, 17, 4. judicium 10, 1, 131. judicia alicujus rei 6, 1, 16. locum 4, 2, 29. rhetoricen 2, 1, 3. 2, 15, 27. spiritum 11, 3, 54. stilum 10, 5, 15. vocem et memoriam 1, 11, 14. exerceri decretoriis 10, 5, 20. per aliquid 2, 10, 9. in utrumque locum 5, 13, 50. exercetur acrius memoria 2, 7, 3.
exercitari studio 5, 10, 123. exercitatus 5, 10, 82. exercitati actores 11, 3, 116. forensibus certaminibus 10, 5, 17.
exercitatio 1, 11, 18. caussarum 12, 2, 25. cogitandi 10, 7, 25. dicendi 12, 2, 20. malorum 2, 4, 16. multa 10, 6, 3. puerilis 1, 11, 19. rei alicujus facilior 6, 4, 21. scribendi multa 9, 4, 114. exercitationis gratia 10, 1, 23. uti exercitatione 11, 2, 26.
exercitatrix 2, 15, 25.
ἐξεργασία, *quid?* 8, 3, 88.
exerere: *vid.* exser.
exeunt: *vid. in* exire.
exhaurire annos in aliqua re 12, 11, 20. orationem 11, 3, 147. patrimonium 5, 10, 48. quod reliquum erat 7, 2, 17. vinum 8, 4, 16. exhausimus in hoc laborem 8, *pro.* 6. exhauriri bello 8, 4, 22. vires usu exhauriuntur 10, 3, 3. exhaustus labor 4, 5, 23.
exheres 5, 10, 107. 7, 1, 42 *et* 47.
exheredare aliquem crimine aliquo 5, 13, 32. exheredatus 9, 2, 98. exheredati 7, 4, 11.

exheredatio 7, 1, 52.
exhibere civilem virum 12, 2, 7. exhibetur plus affectus 11, 3, 116.
exhortari aliquem in spem aliquam 10, 7, 19. - ultro 12, 8, 7.
exhortatio 11, 3, 153. 12, 2, 6. studiorum 12, 11, 25. *figura* 9, 2, 103. exhortationes docentium 1, 2, 25.
exhortativus 3, 6, 46.
exigere 6, 5, 5. *n.* aliquid 1, 5, 17. 6, 5, 5. - ab aliquo 1, 1, 37. - amplius ad usus necessarios 12, 7, 9. - in aliquo *pro.* 9. cogitationem 5, 10, 125. confessionem 4, 2, 73. creditum 5, 10, 105. judicium acre 1, 6, 3. jusjurandum 5, 6, *init.* manum 6, 4, 8. *v. n.* mercedem 12, 11, 29. mercedulas 12, 11, 14. multa 1, 1, 10. officium 4, 2, 86. plenam operam 1, 1, 20. orationem 12, 10, 38. pœnam 7, 4, 20. sonos literarum 1, 4, 7. tota verba 11, 3, 33. ut 9, 2, 94. 10, 1, 37. exigit ita ratio aliqua 12, 9, 20. communis utilitas 12, 1, 37. quum res exiget 10, 3, 3. exigi aure 1, 5, 19. uti pondus exigitur 9, 4, 83. quod exigitur, præstare *pro.* 3. regula verbis exigitur 1, 5, 2. exacti ita sunt commentarii 10, 7, 31. exactissimum judicium 10, 2, 14.
exactor asper recte loquendi 1, 7, 34. assiduus studiorum 1, 3, 14.
exiguus mus 8, 3, 20. vox 11, 3, 15.
exiguitas 6, 3, 52.
exilis vox 11, 3, 15. exiles pro pressis 10, 2, 16. exilia 8, 3, 56.
exilitas 1, 11, 4. *n.* ægrorum, mulierum, spadonum 11, 3, 19. *de voce.* literarum 1, 11, 4. vocis 1, 11, *prin.*
exilium 3, 6, 25. *n.*
eximere aliquem opinionibus vulgi 12, 2, 28. aliquos numero 1, 4, 3. conjunctiones figuræ alicui 9, 3, 62. dubitationem 1, 10, 28. hyperbaton tropis 9, 1, 6. literam 9, 4, 40. partem quæstionis 12, 1, 9. prænomen a familia 3, 7, 20. telum 9, 2, 75. vitia 1, 1, 37. eximi animo 12, 1, 32. turbæ 10, 1, 74. sorte 4, 2, 74.
eximius amor literarum *pro.* 6. eximia dicendi facultas *pro.* 9. eximium nomen 8, 2, 8.
exire 4, 3, *extr.* de gremio 1, 2, 1. de servitute per industriam 11, 1, 88. de theatro 6, 3, 71. in allegoriam et ænigmata 8, 6, 14. in figuras per casus 1, 6, 25. in jocos 1, 5, 71. in laudes alicujus 11, 2, 11. in literas 1, 5, 60. *seq.* in longum 4, 2, 51. per genitivos 1, 6, 14. per literam 1, 6, 8. exit aliquid numeris aptius 12, 10, 26. exeunt gestus naturaliter 11, 3, 88.
exitus 5, 10, 86. 9, 4, 13. recto exitu 1, 11, 7. exitu comperire aliquid 11, 2, 12. judicii periclitari 6, 1, 36.
Ἴξεις *quæ?* 10, 1, *prin. et* 59.
existere: *vid.* exsist.
existimari tanquam adversus 4, 2, 25.
exolescere vetustate 1, 6, 11. exoletus auctor 8, 2, 12.
ἐξώμιαι 11, 3, 118. *n.*
exorare aliquem 9, 2, 90. exorabunt epiphonemata aut enthymemata 11, 1, 52.
exordium 4, 1, *prin.* 5, 10, 71. *n.* 8, *pro.* 11. auspicatissimum 10, 1, 85. pullum 5, 10, 71. exordia non uno modo dicuntur 11, 3, 161.
exordiri caussam 4, 1, 2. ita *pro.* 4.
exornare aliquid 8, 6, 41. 10, 1, 114. carmen nominibus Græcorum 12, 10, 33. corpus 8, *pro.* 20. dictiones emblematis 2, 4, 27. gloriam ætatis 10, 1, 103. narrationem omni gratia et venere 4, 2, 116. testes 5, 7, 25.
exornatio 5, 14, 6.
expatiari: *vid.* exspat.
expavescere 6, 2, 31. aliquid 9, 4, 35. 10, 3, 30.
expecto 1, 7, 4. *conf.* exspectare.
expectorat 8, 3, 31.
expedit docere &c. 7, 1, 3. quid expediat, inspicere 11, 1, 8. interrogatus *&c.* respondit, Non expedit tibi scire, *Controv.* 7, 2, 49.
expedita ad ingrediendum, ad demonstrandum via 8, *pro.* 3. expeditum esse 1, 10, 42. acre quiddam atque expeditum habere 11, 3, 146. in expedito positum 10, 7, 24. expeditior interrogatio 5, 7, 22. expeditissima dicendi ratio 11, 1, 75.
expellere cogitationem 10, 7, 17. tela 10, 3, 6.
experiri 8, 6, 64. *n.* aliquid sibi 9, 4, 15. - facere 8, 6, 64. ani-

mum 2, 8, 3. - alicujus 5, 7, 20. bellum prospere 6, 5, 7. corpus animumque 2, 8, 3. fortunam præsentem 10, 7, 32. judicium discipulorum 2, 5, 12. memoriam suam 11, 2, 34. se 12, 11, 16. teneasne 11, 2, 35. totas vires suas in aliquo 10, 1, 109. experire, ut prosis 9, 3, 76. expertus juvenem habuisse sermones &c. 10, 3, 32. plurima 6, *pro.* 10. experti cuncta 4, 2, 38. expertæ vires 2, 6, *extr.*

experimentum morum 3, 7, 14. rationis 3, 8, 66. sequi facillimum 1, 10, 42. ante experimentum 12, 11, 9. experimento suo accipere aliquid 6, 2, 25. - credere 11, 2, 17. experimentis constare 2, 13, 15. experimenta quotidiana 11, 2, 42. rerum 12, 2, 7. minus valent præcepta quam experimenta 2, 5, 15.

expetere aliquid ab aliquo 10, 1, 34. pœnas scelerum 12, 7, 1.

expilare aliquem 6, 3, 55.

expirans: *vid.* exspir.

explanare aliquid verbis 5, 10, 4. explanatum os 11, 3, 30.

explanatio emendata 1, 5, 34. verborum 11, 3, 33.

explere annum ætatis XIX 6, *pro.* 4. auctoritatem deorum *in statuis* 12, 10, 8. omnia pro facultate 10, 7, 7. non expletus numerus 9, 4, 122. parum expleta 9, 4, 116.

explicare ambiguitatem conjectura 3, 6, 42. *add. ibid.* 88. artes 10, 1, 47. digitum 11, 3, 94. exercitationem 10, 7, 25. locos 5, 13, 48. manum 11, 3, 102. pudorem 6, 3, 100. quæstiones 1, 2, 14. rem inventione atque elocutione *pro.* 12. satis 6, 3, 7. sententiam 2, 15, 14. verba per aliquid 11, 2, 25. vires 12, 9, 2. explicari responsis consultorum 12, 3, 7. versibus pluribus explicatur præceptum 1, 7, 19. explicitus digitus 11, 3, 92. explicita manus 2, 20, 7.

explicatio alia ratione difficilior 1, 10, 49.

explorare testes 5, 7, 11.

expolire 2, 19, 3. orationem 8, 3, 42.

exponere 7, 10, 11. aliquid 5, 10, 9. - verbis 4, 2, 36. - verbose 3, 11, *extr.* 12, 8, 7. dilucide 4, 2, 32. historias 1, 2, 14. ornatum 8, 3, 11. res 6, 1, 53. exponi 7, 1, 4. expositus 7, 1, 14. 15. filius 9, 2, 89. exposita controversia 10, 7, 21. expositis voluptatem dare 10, 5, 11.

expositio 3, 9, 7. 7, 2, 26. 8, *pro.* 7. continua, partita 7, 10, 11. gratia expositionis contingit ex sermone puro atque dilucido 11, 1, 53. expositione docere 9, 4, 4. expositiones 4, 2, 50.

exprimere aliquem totum 10, 2, 26. aliquid 6, 2, 13. 8, 3, 3 *et* 62. - alicui 5, 7, 16. cogitationem 10, 7, 17. confessionem 6, 3, 9. faciem 8, 3, 66. genus Ciceronis pulchre 10, 2, 18. imaginem 5, 11, 24. lacertos 8, 3, 10. syllabam 8, 3, 45. verba 1, 2, 6. 9, 4, 10. - ore libero 11, 3, 54. vim et naturam nominis 6, 2, 12. exprimere debent literæ, quod dicturi sumus 1, 7, 31. expressus omnibus membris infans 2, 4, 6. expressi sumus in narratione 9, 4, 138. expressa literarum proprietas 6, *pro.* 11. inter dentes vox 11, 3, 104. expressa 4, 2, 117. 8, *pro.* 19. *n.* corpora lacertis 8, *pro.* 19. verba 1, 11, 4. expressior sermo 1, 1, 37.

exprobrare invicem 11, 3, 168. nuptias patri &c. 11, 1, 83. vehementer 4, 2, 124. exprobrans sonus 11, 3, 17.

exprobratio impotentiæ 6, 2, 16.

expugnare aliquid 5, 14, 20. *seq.* 11, 1, 87. civitates 12, 9, 2. quæstionem 7, 1, 45. scriptum 7, 7, 4. veritatem 12, 1, 33. utilitatem 3, 8, 32. expugnata civitas *describitur* 8, 3, 67. *seqq.*

expugnator pudicitiæ 8, 4, 2.

exquirere aliquid 2, 17, 8. 3, 4, 9. 7, 1, 41. nomina 9, 3, 99. exquisita figura 8, 6, 71. exquisitum ad collocationem 9, 3, 2. exquisiti modi 9, 3, 101. exquisitæ ambiguitates 1, 10, 5. exquisitiora 2, 5, 11. verba 11, 1, 33.

exquisite dictum 8, 2, 21. exquisitius dictum 12, 10, 75.

exsanguis *orator* 12, 10, 15. exsangue corpus 6, *pro.* 12. exsanguia 10, 4, 3.

exscreare clare 11, 3, 160.

exsculpere signum 2, 19, 3. exsculpi 2, 4, 7.

exsecare: exsectus 7, 4, 8.

exſecratio 9, 2, 3. vitæ 11, 1, 84.
exſequi aliquid 2, 4, 26. 3, 6, *init.* 7, *pro. init.* 8, 6, 2. - copioſius 9, 3, 89. diligentius 10, 3, 6. - divine 1, 6, 18. - fortius 4, 5, 23. eo ordine quo quidque propoſueris 4, 5, *extr.* quæſtiones 7, 1, 18.
exſecutio loci 5, 13, 27.
exſerere brachium 11, 3, 118. digitum longius, liberius 11, 3, 93. fiducia ſe ipſa nimium exſerere non debet 4, 1, 55.
exſilium: *vid.* exil.
exſiſtere cauſſam mortis 1, 10, 33. poſt aliquos 12, 10, 3. exſiſtit ſtudium circa ſcriptores artium 2, 15, 37. inde errores, affectus exſiſtunt 5, 10, 34.
exſpatiari 2, 10, 5. in aliqua re 2, 17, *prin.* in latus 11, 3, 84. exſpatiandi genus 4, 3, 4.
exſpecto 1, 7, 4. exſpectare aliquid alicubi 12, 8, 11. - ultra 9, 4, 30. mortem alterius 9, 3, 68. ut 7, 10, 14. exſpectata laus 10, 7, 16.
exſpectatio vulgi 4, 1, 31. exſpectationem alicujus rei facere 9, 2, 23.
exſpirans 9, 2, 73. extremus exſpirantis hiatus 6, 2, 32.
exſtare 8, 5, 29. exſtat auctor 7, 2, 52. exſtant orationes 10, 7, 30.
exſtinguere calorem 8, *pro.* 27. ingenii vires 6, *pro.* 15.
exſtruere opera 7, *pro.* 1. tumulum 7, 3, 31.
exſuccus *orator* 12, 10, 15.
exſul 7, 1, 8 *et* 57.
exſilium: *vid. ſupra.*
exſultare *de ſyllabis* 9, 4, 28 *et* 91. vana ſpe 6, 4, 17. exſultandi licentia 2, 2, 9. exſultans 10, 2, 16. *n. orator* 12, 10, 12. pro compoſitis exſultantes 10, 2, 16. exſultantia 8, 3, 56. exſultantiſſimum 9, 4, 108.
exſultatio indecora 2, 2, 12.
exſurgere 2, 2, 12.
extemporalis actio 10, 7, 16. color 10, 6, 5. fortuna 10, 6, 1. garrulitas 2, 4, 15. oratio 4, 1, 54. - quo vigore mentis conſtet? 11, 2, 3. ſucceſſus 10, 7, 13. temeritas 10, 6, 6. extemporales dictiones 2, 4, 27.
extendere genua 11, 3, 159. partitionem ultra tres propoſitiones 4, 5, 3. ſeriem 8, 2, 17. verba 10, 1, 29. extenſiores manus 11, 3, 116.
extenuatio 9, 2, 3.
exteræ nationes 11, 1, 89.
externa verba 1, 5, 58. 8, 1, 2.
exterere opus lima 10, 4, 4. extrita ſyllaba 9, 3, 22.
extinguere: *vid.* exſt.
extollere aliquid 8, 4, 9. - quousque deceat 8, 6, 74. humilia 10, 4, 1. orationem amplificationibus 12, 10, 62. rem in invidiam 8, 4, 19. ſe ſupra modum 11, 1, 16. ſermo nihil ſe ſupra modum extollens 1, 9, 2.
extorquere aliquid 5, 7, 17 *et* 27. 10, 1, 110. judicium alicui 10, 1, 17.
extra 7, 4, 18. aliquid 5, 13, 49. 7, 2, 4. artem probationes 6, 4, 4. carmen 1, 5, 18. cauſſam 5, 13, 10. - eſſe 5, 7, 27. 12, 9, 6. dubitationem eſſe 7, 1, 48. ordinem 10, 3, 33. organum vox 11, 3, 169. petita 5, 11, 44. rem petita 8, 5, 14. poſitæ res 3, 6, 34. poſita 3, 6, 25. 6, 3, 37. præſcriptum egredi 1, 1, 27. quæſtionem quæ ſunt 11, 3, 164. vulgarem uſum poſita 9, 3, 5. omnia quæ ſunt extra 10, 1, 119.
extrarius 7, 2, 9. 7, 4, 9.
extrahi ex turba 4, 5, 22. in infinitum 4, 1, 43. extractæ ex latebris figuræ 9, 3, 5.
extremæ lineæ 10, 2, 7. ſyllabæ 11, 3, 33.
extremitatis ſpatium 1, 10, 43. inter has extremitates mediæ ſunt ſpecies 11, 3, 15.
extrinſecus adductæ probationes 7, 4, 24. - res 12, 9, 8. adjuvari 5, 9, 11. aſſumta auxilia 7, 4, 7. aliquod extrinſecus crimen 4, 2, 18. probari 5, 10, 118.
extruere: *vid.* exſtr.
extundit alios continuatio 1, 3, 6.
exuberans opus 10, 5, *prin.*
exuocus: *vid.* exſucc.
exuere aſperitatem 10, 2, 23. colorem 12, 10, 76.
exul: *vid.* exſul.
exultare &c. *vid.* exſult.
exundare vivo gurgite 10, 1, 109.
εὔρυθμον *antea legebatur* 9, 4, 56 *et* 77: *ſed Geſnerus reſtituit* ἄῤῥυθμον *et* ἔῤῥυθμον.
εὐφαντασίωτος 6, 2, 30.
εὐφωνία 1, 5, 4.
εὐχωλὴ 3, 4, 10.

F.

F litera Vau ſimilis 1, 4, 14.
fabellæ: *vid. ſub* fabula.
Faber 7, 10, 9.
fabrica 8, 3, 34.
fabricor 9, 3, 6. fabricare verba 10, 7, 2. fabricari ex integro 10, 3, 18.
fabricator mundi 2, 16, 12.
Fabius 6, 3, 67. Cunctator 8, 2, 11. Maximus 6, 3, 52. *ejus* triumphus 6, 3, 61. Fabii an dedendi? 3, 8, 19. *conf.* Ind. II.
Fabia Dolabellæ 6, 3, 73.
Fabricius 7, 2, 38. 12, 1, 43. 12, 2, 30.
fabula 2, 4, 2. fabulæ Æſchyli 10, 1, 66. Æſopi 5, 11, 19. nutricularum 1, 9, 2. poeticæ 5, 11, 17. quæ ad ſcenam componuntur 11, 3, 73.
fabuloſum 11, 2, 16. fabuloſa 1, 8, 21.
fabellæ Æſopi 1, 9, 2.
face 1, 6, 21.
facere, *de flexione nominum ac verborum, eorumque derivatione, ut,* cur aper apri faciat 1, 6, 13. *add. ibid.* 14. 15. 27. volo facit volui et volavi 1, 6, 15. facit cado cecidi, ſpondeo, ſpopondi &c. 1, 6, 15. ad aliquid 5, 13, 57. 9, 1, 21. 10, 1, 33. aditum ad aures 4, 1, 46. affectum 6, 2, 24. aliquem tantum, quantuſcunque fuit 2, 17, 12. *add.* 10, 1, 108. - attentum, benevolum, docilem 4, 1, 5. 33. 37. - attentum &c. ad aliquid 4, 1, 38. - heredem 7, 7, 9. - inviſum 5, 13, 38. - pulverulentum 5, 10, 81. - reum 4, 1, 22. - apud cenſores de moribus 4, 2, 30. aliquid 6, 4, 19. - alicui 7, 2, 53. - facile, neceſſarium 5, 4, 1. - controverſum 1, 6, 22. - credibili ratione 4, 2, 110. - cum ſono 11, 3, 53. - dubium 1, 10, 30. - adhuc manifeſtius 2, 15, 29. - manu ſua 12, 11, 21. - merito 8, *pro.* 15. - palam 12, 11, 29. - vitioſum 11, 3, 120. ambitum 6, 1, 13. amphiboliam 7, 9, 10. *ſeqq.* analogiam facit conſuetudo 1, 6, 16. auctoritatem alicui rei 6, 4, 17. barbariſmum 1, 5, 12. cauſſam judici ſuſpectam 5, 13, 51. contumeliam 9, 3, 13. *v. n.* convicium alicui 6, 3, 78. copiam 3, 1, 22. deditionem ad hoſtem 3, 8, 23. differentiam 12, 10, 17. difficultatem ſcribendi ſibi 10, 3, 11 *et* 16. diſcrimen 7, 2, 14. 11, 1, 43. diviſionem &c. 8, 6, 66. divortium 7, 4, 11. dolorem 5, 10, 83. eloquentiam 6, 2, 26. exemplum 5, 2, 2. exordium 11, 3, 38. exſpectationem 9, 2, 23. famam 11, 2, 46. 12, 5, 5. favorem 4, 1, 33. fidem 5, 8, *init.* - alicui rei ex aliqua re 6, 2, 18. figuram 9, 2, 107. figuras in aliquem 9, 2, 82. finem 2, 15, 10. 12, 11, *prin.* - alicui rei 9, 3, 99. formam ſtilo 10, 6, 3. fortiter 7, 1, 42. 9, 2, 85. furtum 5, 10, 87. geſtum 11, 3, 71. 83. 114. 131. gradum 3, 6, 8. homicidium 5, 9, 9. iambum 1, 5, 28. idem 9, 3, 47. immodeſte, intemperanter 5, 7, 32. impetum in omnia 11, 1, 87. impie 7, 1, 52. in aliquid optime 10, 5, 11. injuriam 8, 5, 4. inſidias alicui 6, 3, 49. intellectum incertum 8, 2, 16. invidiam 6, 1, 14. 11, 3, 63. - alicui 9, 2, 85. iram 6, 1, 14. legem 10, 3, 4. litem 3, 11, 24. 7, 1, 14. locum alicui 9, 2, 79. magni 11, 1, 38. majorem affectum 6, 2, 24. majorem ſe, minores ceteros 11, 1, 16. memoriam 11, 2, 4. mendacium 5, 4, 1. mentionem alicujus 11, 3, 31. metum 6, 2, 21. mire ad aliquid 2, 12, 10. - hic 11, 3, 171. - in aliqua re 11, 3, 173. moram 10, 3, 10. multum 11, 2, 30. naturam alicujus rei ſibi 2, 4, 17. naufragium 5, 10, 48. neceſſitatem 10, 7, 22. negligentiam 10, 7, 32. negotium alicui 5, 12, 13. nomen 5, 10, 10. odium 6, 1, 14. optima *pro.* 15. oratorem 10, 1, 65. paria 2, 8, 13. partes 9, 4, 130. - teſtamento 7, 1, 38. particulas 4, 5, 25. [illegible], phraſin 10, 1, 42 *et* 87. plurimum in aliqua re 6, 4, 8. portum 2, 21, 18. quæſtionem 7, 1, 8. quæſtum 12, 7, 9. ridicula 6, 3, 25. ripas ſibi 12, 10, 61. riſum 6, 1, 40 *et* 48. robur in ſtilo 10, 3, 10. ſacrilegium 5, 10, 87. ſententiam 8, 5, 18. ſermonem 8, 6, 31. ſilentium 2, 5, 6. ſitim 6, 3, 19. ſolœciſmum 1, 5, 35. ſpatium idem 1, 10, 43. tempus breve ſibi 12, 11, 17.

testationes 12, 3, 5. veneficium 7, 2, 15. verba 6, 3, 37. *i. fingere.* - apud aliquem 12, 2, 24. versum 9, 4, 115. vestigium 9, 4, 67. viam sibi 5, 14, 31. vim 7, 10, 14. vires 10, 3, 3. 12, 7, *init.* 12, 11, 17. vitiose 4, 1, 3. umbram 5, 10, 80. 10, 2, 7. usum hunc 10, 3, 28. vulnera 5, 13, 3. face 1, 6, 21. faciem pro faciam 1, 7, 23. facturum esse ut dicat &c. 12, 1, 38. factumne sit 7, 1, *extr.* facto, factu, verba participialia 1, 4, *extr.* facti seniores in agendo 5, 6, 6. facta bene 12, 1, 41. manu 5, 14, 32. alia mente 4, 1, 45.

facienda, non facienda 7, 4, 2.

fieri: *vid. infra.*

factum citissimum 6, 4, 14. *v. n.* facti controversia 5, 10, 40. facta 7, 2, 46. *seq.*

factitare aliquid 10, 5, 2. 12, 3, 4. medicinam 7, 2, 26.

faces: *vid.* fax.

facetum, *quid?* 6, 3, 20. faceti pedes *ibid.*

facetiæ 6, 3, 42.

faciem pro faciam 1, 7, 23.

facies 4, 1, 42. *n.* alia similium 5, 11, 24. veri discriminis 12, 6, 4. recta dicentis 1, 11, 9. *conf.* 9, 3, 101. 11, 3, 47. pugilum congredientium 8, 3, 63. planipedis senis 5, 11, 24. simplicis sermonis &c. 4, 1, 54. solœcismi 1, 5, 52. oratio habeat rectam velut faciem 9, 3, 101. 11, 3, 47. facie ingenii blandiri 8, 5, 22. ipsa premitur caussa 4, 1, 42. sub hac facie latet adulatio 9, 2, 28. plures facies eloquentiæ 12, 10, 69.

facilis accessus 12, 10, 37. ad intellectum 2, 3, 1. ad pejora mens 1, 2, 4. quam maxime caussa 12, 6, 6. digestio 11, 3, 19. geminatio 9, 3, 67. in excogitando 1, 1, 1. in inventione 10, 1, 79. vox 11, 3, 40. facilem esse alicui rei 4, 5, 21. facile non est 6, 4, 20. ingenium 10, 1, 128. os 11, 3, 30. remedium 1, 2, 6. faciles aures 6, 5, 8. caussæ diluendo crimini 4, 2, 27. facilior longe exercitatio 6, 4, 21. animus 4, 2, 112. imitatio 1, 2, 26. judex 7, 1, 27. venia deprecationis *pro.* 2. facilius judicium 10, 4, 1. facilius est multa facere quam diu 1, 12, 7. facillimum est 6, 3, 71.

facile præcipuus 10, 1, 68. facilius hærere 11, 2, 28. scribere 10, 7, 29.

faciliter 1, 6, 17.

facilitas 4, 1, 54. 10, 5, 1. ætatis 1, 12, 11. 12, 9, 14. extemporalis 10, 7, 18. felicissima 10, 1, 111. firma 10, 1, *prin. et* 59. innatans 10, 7, 28. in oratore 11, 1, 42. oris 10, 7, 26. *de pictore* 12, 10, 6. promta 11, 3, 12. verborum 10, 7, 28. facilitatis vires 12, 9, 20. facilitatem maxime parit consuetudo et exercitatio 10, 7, 8. alicujus rei sequi 12, 3, 11.

facultas 6, 5, *prin.* alicujus rei 6, 3, 2. cogitandi 11, 1, *prin.* contingit stilo 2, 2, 11. continuandi verba 4, 1, 61. - dicendi 12, 1, 2. 12, 2, 6. - ex tempore 11, 2, 49. - vera 12, 10, 65. eloquendi 10, 1, 69. 12, 1, 29. - divina 10, 1, 81. legendi 1, 4, *init.* loquendi 10, 1, 10. ex tempore orandi 11, 1, *prin.* scribendi 1, 4, *prin.* 11, 1, *prin.* detrahere alicui dicendi facultatem 11, 1, 20. facultates 5, 10, 49. 7, 2, 25. patrimonii 6, *pro. extr.*

facundior 12, 10, 44. facundissimus quisque 12, 2, 27. facundissima libertas 10, 1, 65.

facundia fatigata &c. 10, 5, 14. Latina 12, 10, 27. miræ facundiæ vir 10, 3, 12.

fæmin. *vid.* fem.

fallere 12, *pro.* 2. aliquem 9, 1, 24. - vana spe 12, 7, 7. credentem sibi 10, 1, 20. hostem pro salute patriæ 12, 1, 39. judicem 4, 2, 59. lectorem 4, 2, 45. mendacio 8, 6, 74. nutu 9, 1, 20. falli specie boni 8, 3, 56. fallit eventus 12, 8, *extr.* indulgentia 10, 3, 7. memoria 11, 3, 121. observatio aliquem 1, 5, 5. transitus 7, 10, 17. fallunt verba 8, 2, 13.

fallax de se opinio arrogantium 11, 1, 17. fallaces spes 6, 1, 27.

falsa fabula 6, 3, 92. imago laudis 5, 8, 1. - rerum 10, 5, 17. mors 6, 3, 84. persuasio scientiæ 1, 1, 8. querela 1, 1, 1. falsi duces 12, 2, 20. falsæ opiniones 5, 10, 34. res 12, 11, 15. falsa et impropria 12, 10, 42.

falso 2, 17, 12. jactari 1, 2, 2.

fama 5, 3. ingenii 4, 1, 54. 10, 1, 31. 11, 1, 50 *et* 73. *&c.*
familia bene instituta 10, 3, 9. venalis 7, 2, 26.
familiaris res 12, 1, 6. 12, 7, 9. familiare *disting. ab* usitato 5, 10, 96. alicui 7, 2, 17. familiares epistolæ 1, 1, 29. familiaria magis exempla 9, 4, 44. regioni verba 8, 2, 13.
familiariter 5, 9, 14. amari 10, 3, 12. amicus 1, 2, 15. familiarius affigere aliquid animo 2, 7, 3.
fanaticum est 11, 3, 71.
fari 8, 3, 27.
fas est 5, 14, 18. *conf.* 10, 2, 9. 10, 4, 3. 10, 7, 31. 11, 1, 77. *&c.*
fasces imperare 11, 3, 26. submittere populo a Publicola institutum 3, 7, 18.
fasceatim 1, 4, 20.
fasciæ 11, 3, 144.
fastidire elementa grammatices tanquam parva 1, 4, 6. lucrum 1, 1, 18. fastidit præstare 2, 3, 4.
fastidium afferre alicui 11, 1, 15. verborum 8, 3, 23. fastidio non agendi *&c.* laborare 12, 9, 7.
fastigium eloquentiæ 12, 1, 20. fastigia operum spectantur, latent fundamenta *pro.* 4.
fateri curam 8, *pro* 23. magistrum 5, 14, 32. mores suos 10, 1, 100. solicitudinem suspiratione 11, 3, 158. vera 5, 4, *init.* fatendi modus 1, 6, 7.
fatigare aliquem 1, 12, 7. aliquid curis 6, *pro.* 3. discentem per ambages 3, 11, 23. vocem 11, 3, 82. fatigari 10, 1, 24. cogitatione muneris 4, *pro.* 7. in aliqua re 1, 6, 32. intentione 4, 2, 121. lacrimis 6, 1, 28. inani mora 4, 3, 8. fatigatur nulla ætas minus 1, 12, 8. *add. ibid.* 10. animus 1, 12, *prin.* intentio 1, 2, 11. fatigatus intersistere 12, 11, 2. stomachus judicis intentione 4, 2, 121. fatigata facundia 10, 5, 14. fatigatum latus 11, 3, 13. apud fatigatos dicere 4, 1, 48.
fatigatio 10, 3, 27. afficit sensus minus quam cogitatio 1, 12, 11. *add.* 11, 3, 21. orantis 1, 2, 31. deficere fatigatione 11, 3, 173. renovare animum a fatigatione 6, 3, 1.
fatue 6, 4, 8.
fatum: ultimi fati imaginem capere 6, 2, 33. fata acerbissima 6, *pro.* 4. post fata 12, 11, 7.
favere alicui 6, 3, 47. alienis 1, 5, 70. ingenio suo 9, 2, 78. favetur ei 5, 7, 31.
favor 8, 3, 34. adversus 4, 1, 51. paratus 12, 6, 3. pro laborantibus 4, 1, 9.
favorabilis caussa 12, 6, 6. eloquentia 12, 10, 74. *homo* 11, 1, 42. modus 4, 1, 21. persona 7, 1, 43. minus quæstio 4, 3, 9. favorabile 4, 1, 23 *et* 26. aliquid facere 11, 1, 28. favorabilia maxime materiarum 10, 5, 21.
favorabiliter 4, 3, 1.
fauces convulsæ, integræ, leves, molles, obtusæ, tumentes 11, 3, 20. rasæ *ibid.* 13 *et* 20.
fax: faces acriores ad studia dicendi subdere 1, 2, 25. *conf.* jaculari.
febres Atticæ 8, 3, 28.
fecundus *&c. vid.* fœc.
felix: felices 11, 3, 3. felicior forte nascendi ætas 12, 11, 22. feliciores fingendis nominibus Græci 1, 5, 32. felicissimus sermo 9, 4, 27. felicissima facilitas 10, 1, 111.
feliciter 8, 6, 33. felicissime audax 10, 1, 96. cedit imitatio 10, 2, 16.
felicitas *de extemporali dicendi facultate* 10, 7, 19. interrogantis 5, 7, 17. quædam 6, 3, 56. rara 12, 5, 6. vocis 10, 1, 119.
femen 6, 3, 91.
femineæ vocis exilitas 1, 11, 1.
femininum 1, 6, 5. feminina nomina 1, 5, 54. 1, 6, 5. positio 1, 4, 24.
femur 1, 6, 22. ferire 11, 3, 123.
feræ ad sævitiam gignuntur 1, 1, 1.
fere *pro plerumque &c.* 1, 1, 8. 1, 2, 15. 4, 1, 55. *&c.* non fere quisquam est 1, 10, 42.
ferire 6, 3, 61. animum 12, 10, 48. aurem 8, 5, 13. minus aures consuetas 9, 3, 4. vitalia 5, 12, 22. feriri ictu 6, *pro.* 3. sonat vox, ut feritur 11, 3, 61. feriens 6, 1, 17. 6, 2, 31.
fero 1, 6, 26. ferre actionem aliquam 9, 2, 80. æquum 4, 5, 16. aliquem, si judicet &c. 8, 5, 8. -jocantem 6, 3, 30. -recta ad aliquid 5, 10, 123. -nitentem contra 12, 10, 61. aliquid 5, 10, 123. 12, 10, 17. -in consilium 7, 4, 2. 9, 2, 86. animum in consilium 6, 1, 10. annos 2, 4,

9. contemtum, fastidium, odium, satietatem ex aliqua re 5, 14, 30. convicium 6, 2, 14. cruciatus 6, *pro.* 12. dolorem 7, 3, 34. extra caussam 6, 4, 10. felicitatem suam fortiter 8, 5, 15. fructum 8, 3, 10. in contrarium 11, 1, 8. in utero 8, 3, 54. intentionem 11, 3, 41. judicem transversum vi sua 10, 1, 110. jus sibi redditum 11, 2, 50. legem 7, 4, 13. - in præteritum, in singulos 2, 4, 37. magistrum 1, 12, 5. manum ad se 11, 3, 96. - in latus 11, 3, 99. mortem 8, 2, 4. ordinem declinationis verba *dicuntur* 1, 4, 29. præ se animum magnum 11, 1, 37. - caritatem alicujus 6, 2, 14. - fiduciam 5, 13, 51. talem regem 7, 1, 24. silentium 4, 2, 37. solem, clariorem vim eloquentiæ 12, 10, 15. totum 1, 2, 13. valetudinem 6, *pro.* 11. vinum 8, 4, 16. vitium 11, 3, 57. ferri 6, 3, 99. æstu 6, 2, 6. alto 12, 10, 37. campis, semitis 5, 14, 31. circa judices 6, 1, 47. cursu ad spatium aliquod 10, 3, 6. hasta *dicitur* contorta 9, 4, 8. historia debet 9, 4, 18. impetu suo 12, *pro.* 3. oratio debet 9, 4, 112. fert calor ac spiritus sermonem 10, 7, 13. caput ad dextram 11, 3, 113. mea opinio 4, 3, 14. 12, 10, 3. res 12, *pro.* 4. 12, 1, 45. si feret flatus 10, 3, 7. si res feret 5, 2, 3. ut tulit impetus 2, 12, 11. *add.* 11, 3, 10. ut vires nostræ tulerunt 3, 1, 1. fertur affectus &c. continuo impetu 10, 7, 14. casus durius 9, 4, 117. contorta vis 10, 7, 14. feruntur commentarii *oratorum* 10, 7, 30. verba quædam ad eundem intellectum 10, 1, 11. ferebantur libri sub nomine meo *pro.* 7. *conf.* 7, 2, 24. 10, 1, 129. ferentia præ se aliquid 12, 10, 10. minus sunt ferendi 1, 4, 5. ferundo 7, 3, 34.

fertilior seges 12, 10, 25.

ferociores 2, 2, 3.

ferocientes equi 10, 3, 10.

ferrum pro gladio 8, 6, 20. *differt* a mucrone 10, 1, 11. affert terroris aliquid 8, 3, 5. medici 4, 5, 5. noxium 7, 6, 8. ferri fulgor 10, 1, 30. qui nocte cum ferro deprehensus fuerit, alligetur 7, 6, 8.

ferrea fibula 6, 3, 58.

fervere, *secunda brevi* 1, 6, 7.

festinare ad aliquid 4, 3, 8. 4, 5, 10. in provinciam 6, 3, 39. festinantium opus 9, 4, 134. festinatam maturitatem celerius occidere 6, *pro.* 10.

festinato facere aliquid 4, 2, 58.

festinatio ambitiosa 1, 4, 22. festinatione mora lectioni adjicitur 1, 1, 32.

festa licentia 6, 3, 16.

festivissimum 6, 3, 39.

fibula ferrea 6, 3, 58.

fictus &c. *vid. in* fingere.

fides 5, 10, 8. bona 10, 3, 23. 10, 7, 1. caussarum 1, 8, 10. difficillima gravissimi cujusque sceleris 4, 3, 6. integra alicui est 5, 7, 2. memoriæ 11, 2, 8. patrocinii 5, 13, 40. 11, 1, 86. ejus rei est, quod 11, 3, 8. rerum 5, 8, 3. terræ 12, 10, 25. *v. n.* vetustatis 12, 4, 2. fideicommissum 3, 6, 69. - tacitum 9, 2, 74. fidem deum 1, 6, 18. quærere 10, 1, 32. fide aliena dicere 12, 3, 2. bona 10, 3, 23. vera 12, 11, 11.

fides, ium 9, 2, 5. *vid.* canere.

fidelis libertus 1, 2, 5. memoria minime fidelis 11, 2, 42. stilus 10, 7, 7.

fideliter continere 1, 3, 1. firmum 6, 4, 15. jacere fundamenta 1, 4, 5.

fidere ingenio 10, 7, 18.

fiducia 12, 5, 4. 12, 6, 2. caussæ 9, 2, 51. 11, 1, 75. confessionis 6, 5, 10. conscientiæ 5, 6, 2. eloquentiæ 11, 1, 25. facilitatis 10, 7, 20. juris 4, 2, 113. justitiæ 11, 1, 75. memoriæ 12, 8, 8. bonæ mentis 12, 7, 3. alicujus certæ partis 10, 1, 41. præstandi aliquid *pro.* 3. testium 4, 2, 88. est mihi fiducia 5, 12, 1. si fiducia sit 9, 2, 94. solet opinione arrogantiæ laborare 4, 1, 33.

fieri diligentiorem 1, 1, 1. manu 12, 2, 2. per aliquid 5, 7, 4. commodioris valetudinis 6, 3, 77. fit alicui aliquid 5, 11, 9. - desperatio, dolor 10, 3, 14. ἀνακεφαλαίωσις 6, 1, 8. argumentum 5, 10, 14. barbarismus 1, 5, 9. fides dubiis 5, 10, 12. vitium 1, 5, 5. fiunt a plerisque plures partes 2, 4, 38. factus &c. *vid. in* facere.

figi cruci 7, 1, 30.
Figulus, Clusinius 7, 2, 5.
figulaturit 8, 3, 32.
figura, figuræ 6, 3, 36. 7, 1, 40. 8, 3, 59. *quid proprie?* 9, 1, 23. *definitur* 9, 1, 4 *et* 14. *quotuplex?* 9, 1, 10. *seq.* *differentia a tropis* 9, 1, *prin.* tropis *a nonnullis* figuræ nomen imponitur 9, 1, 2. partes *habet* duas, διανοίας *et* λέξεως 9, 1, 17. non totidem, quot affectus 9, 1, 23. *seqq.* accommodatæ augendis affectibus figuræ 9, 2, 26. aperta 9, 2, 69. colorum 9, 1, 18. dictionis 9, 1, 17. elocutionis 9, 1, 17. Græca, Græcæ 1, 1, 13. 1, 5, 64. mentis 6, 3, 70. 9, 1, 17. orationis 1, 5, 5. 9, 1, 17. 9, 2, 27. tertiæ personæ in verbis 1, 4, 29. sensus 9, 1, 17. sententiæ, sententiarum 9, 1, 16. *seqq.* 9, 3, 88. *quæ a Quinctiliano intelligantur?* 9, 2, 1. sermonis 9, 1, 17. sine sententia 9, 3, 100. verborum 8, 6, 67. 9, 1, 16. *seqq.* 9, 3, *per tot.* *conf.* schemata. eadem figura dicimus cursitare, qua lectitare 9, 1, 12. oratio declinata figura 9, 3, 88. lædere aliquem figura 7, 4, 28. *quænam* verborum figuræ figuris sententiarum declinentur? 9, 3, 88. cujusmodi figuris utendum temere non esse *in judicio*, præceptum sit? 9, 2, 95.
figurare orationem 4, 1, 67. 9, 1, 9. figurata oratio 9, 1, 13. figuratum esse 9, 1, 12. 9, 2, 7 *et* 27. male 8, 3, 59. figuratæ controversiæ 9, 1, 14. 5, 10, 70. 7, 4, 28. 9, 2, 65. figurata verba 8, 1, 1.
filius an frater debeat esse intestato heres? 4, 2, 5. interrogatus, ubi esset pater, respondit, ubicunque est, vivit &c. *Controv.* 7, 2, 48. filii, mas et femina 9, 3, 63. *v. n.* qui in mortem patris conjurarant 4, 2, 72. *seqq.*
fimbriaturit 8, 3, 32.
findere spiritum 11, 3, 21.
fingere 5, 10, 96. 5, 12, 21. affectus 11, 1, 55. aliquem et imaginari 12, 1, 21. aliquid sibi 1, 5, 10. - secundum verum 6, 2, 30. animos audientium 3, 4, 15. aperte 6, 3, 70. contradictionem sibi ipsi 7, 3, 20. credibiliter 4, 2, 124. Græcis magis concessum est 8, 3, 30. *conf.* 9, 1, 23. homines 1, 6, 16. materias 2, 10, 4 *et* 14. naturam suam 10, 2, 20. nomina 1, 5, 32. 9, 1, 22. nova 1, 5, 71. responsum sibimet ipsi 12, 1, 10. se 9, 2, 5. - in habitum 11, 3, 83. sermonem 9, 2, 32. 10, 1, 82. venustissime 6, 3, 40. finge 3, 6, 100. fingamus, dari &c. 1, 1, 24. - sic 9, 4, 108. ficta controversia 7, 3, 30. imitatio omnis est 10, 2, 11. interrogatio 9, 2, 15. oratio 12, 10, 23. fictum gratia verborum 12, 10, 40. ficti affectus: *vid.* affectus. fictæ res 11, 3, 5. ficta 1, 5, 3. convicia 12, 9, 8. verba 11, 1, 6 *et* 49.
fictio, *quid?* 6, 3, 61. ex ironia 6, 3, 91. nominis, *quid?* 8, 6, 31. nominum 6, 3, 53. *palæstricæ* 9, 1, 20. *n.* personæ 9, 3, 89. personarum 11, 1, 39. ab usu communi remota 9, 1, 25. voluntatis 9, 2, 46. fictiones personarum, *quæ?* 9, 2, 29.
finis *i. definitio* 2, 15, 13. *seqq.* *et* 35, *et* 37. 4, 4, 3. *v. n.* 5, 10, 54. 7, 3, 25. &c. agendi *pro.* 22. laudis et gloriæ 8, 3, 11. operis *pro.* 25. fines rerum naturæ 12, 2, 23.
finire *i. definire* 2, 15, 37. 3, 5, 17. *seqq.* aliquid 6, 3, 105. - comprehensione 12, 2, 19. equum 7, 3, 3. ita 7, 3, 18. *conf.* 6, 3, 105. ut semel finiam 5, 13, 3. 9, 4, 138. finire in aliqua re 8, 6, 50. sensum 9, 4, 118. 11, 3, 38. sermonem 11, 3, 38. verbum sono aliquo 1, 5, 25. finiri conclusione una 3, 3, 2. litera aliqua 1, 5, 60. 1, 6, 14. sic optime finiri *i. definiri* 2, 1, 7. *add.* 2, 15, 1. 2, 17, 23. 12, 1, *prin.* *et* 40. utilitate 3, 8, *prin.* finiti numeri 9, 4, 129. finitæ sunt partes duæ 1, 9, *prin.* finita spatia 9, 4, 50.
finitio *pro definitione* 2, 15, 34. 3, 5, 10. 3, 6, 32. 5, 10, 36 *et* 54. 7, 3. 7, 10, 1. *seqq.* 9, 3, 91. *quid?* 7, 3, 3. ambigua, contraria, communis, falsa, inanis, parum plena, &c. 7, 3, 20. *seqq.* firma *ibid.* 18. finitionis quæstio 6, 4, 4. applicare finitionem in rem, comprehendere finitionem brevi complexu verborum, confirmare, destruere, &c. 7, 3, 18. *seqq.*

finitivus status 3, 6, 5 *et* 30. 12, 2, 19. finitiva caussa 7, 3, 36.
Fintes 9, 1, 20. *n.*
firmus testis 5, 7, 11. firma facilitas 10, 1, *prin.* et 59. probatio 11, 3, 2. *conf.* vox. firmum 7, 1, 10. adversus aliquem 2, 17, 23. firmior memoria 11, 2, 4. res verbis 8, 4, 26. firmius est 3, 6, 10. *add.* 5, 12, 3 *et* 6. judicium 1, 8, 5. firmiores profectus 1, 2, 26. firmissima clausula 9, 4, 93. firmissimum 5, 13, 46. 7, 1, 10. ducere 7, 1, 21. firmissimæ amicitiæ 1, 2, 20.
firme continere 11, 2, 2.
firmitas 12, 2, 12. animi 6, *pro.* 4. capitis, lateris, pectorisve 11, 3, 16. corporis 11, 3, 19. gladiatoria 8, 4, 16. lateris 11, 3, 16 *et* 40. memoriæ 12, 5, 1. vocis 10, 7, 26. firmitatem *memoriæ* affert nox interposita 11, 2, 43.
firmare aliquid argumentatione 4, 2, 102. clausulam alia 9, 4, 71. gradum 9, 4, 129. instrumenta 5, 7, 36. memoriam 2, 4, 15. firmari exercitatione 8, *pro.* 19. firmatur memoria exercitatione 1, 1, 36. vox consuetudine 11, 3, 24. firmantur radices 10, 7, 28. satis firmati severiore genere 10, 1, 131.
firmamentum 3, 11, *prin. et* 9. *seqq. et* 19.
fistula τονάριον 1, 10, 27. fistulæ 5, 14, 31.
flagellare in tergum 11, 3, 118.
flagitia manifesta 2, 2, 15.
flagitiosus omni genere voluptatum animus 12, 11, 18.
flagrans eximio literarum amore *pro.* 6.
flant venti a cardinibus mundi 12, 10, 67. magna flandi tumor 12, 6, 5.
flatus si feret 10, 3, 7. adversi, secundi 12, 11, 5.
flavescere aristis inanibus ante messem 1, 3, 5.
Flaviæ gentis templum 3, 7, 9. *n.*
flebilis: *vid. post* flere.
flectere 8, 3, 36. 9, 4, 133. aliquem 6, 1, 9. aliquid 11, 3, 172. animum judicis ab aliqua opinione 4, 2, 80. judicem 6, 1, 23. orationem 12, 1, 45. pollicem 11, 3, 117. sonum pronuntiatione 11, 3, 41. syllabam 1, 5, 23. vocem 4, 2, 39. flexa litera *vel* syllaba 1, 5, 23 *et* 30. *seq.* 12, 10, 33. *conf.* vox.
flexus 1, 6, 15. 1, 8, 3. 1, 11, 12. 1, 12, 3. 2, 13, 9. 4, 1, 68. 7, 9, 8. *n.* capillorum 8, 2, 7. membrorum 1, 1, 22. rediens 11, 3, 100. versuum 10, 7, 11. vocis 1, 10, 22. 11, 3, 170 *et* 182. *conf.* 11, 3, 60. ambiguitas per flexum 7, 9, 8. flexu dicere aliquid 1, 8, *init.* eludere 9, 2, 78. flexus mille 5, 13, 2. in diversos flexus exire 1, 6, 15, *de declinatione et conjugatione.*
flexibilis vox 11, 3, 15 *et* 40.
flere sententiolis 11, 1, 52. flendum est 6, *pro.* 8. *add.* 6, 2, 3.
flebilis affectus 11, 3, 162. suavitas 11, 3, 170. vox 11, 3, 64.
fletibus natos, lætitia defunctos prosequi 5, 11, 38.
flos: flores nimii 12, 10, 13.
flosculi lasciviæ 2, 5, 22. flosculos congerere in aliquid 10, 5, 23. ostendere 6, *pro.* 9. flosculis nitere 12, 10, 73.
floralia 1, 5, 52.
florere aliqua re circa aliquem *hominem* 12, 10, 6. simul cum aliis 3, 1, 9.
floridum genus dicendi 12, 10, 59. floridius genus 2, 5, 18.
fluct. *vid. post* fluere.
fluere *pro fluctuare* 10, 1, 2. *n.* pleno alveo 2, 1, 4. pleniore canali 11, 3, 167. debent delicata 9, 4, 139. debet oratio 9, 4, 112. ex intimis fontibus 12, 2, 6. ex impudicitia 5, 9, 14. ex natura rerum hominumque 6, 2, 13. leniter 9, 4, 19. totis vallibus 5, 14, 31. tenui venula per calculos 12, 10, 25. fluit caussa alicunde 7, 3, 33. historia 9, 4, 129. labor rectore carens 10, 1, 2. nomen ex Græco 3, 4, 12. oratio totis viribus 9, 4, 7. sanguis e cæde 5, 9, 14. sermo 9, 4, 20. sinus *togæ* 11, 3, 140. vitium inde 11, 3, 109. vox 11, 3, 63. omnia illaborata 10, 1, 111. fluxerunt nostræ disciplinæ ex Græcis 1, 1, 12. fluens contextus 9, 4, 127. fluentes 1, 2, 8. fumus in locis ac descriptionibus 9, 4, 138. amnes altis ripis multoque gurgitis tractu fluentes 12, 2, 11.
fluitare sine rectore 7, *pro.* 3.
flumen eloquentiæ 10, 1, 61. pro-

num orationis 9, 4, 61. flumina eloquentiæ 8, 6, 7. fluminum magnorum fontes navigabiles 8, 3, 76.
fluctus concionum 8, 6, 48.
fluctuat, fluctuatur 9, 3, 7.
fluxus aquarum coit 11, 3, 21.
focalia 11, 3, 144.
fodere vites 9, 4, 5.
fœcundior generandis alendisque seminibus 10, 3, 2.
fœcunditas se efferat in adolescente 2, 4, 8.
fœdera vetustissima 8, 2, 12.
fœda vomendi necessitas 9, 4, 30. fœdius 11, 3, 57. fœdissimus 6, 3, 32. fœdissima inconsequentia 8, 6, 50. fœdissimum 9, 4, 72. 11, 3, 180. fœdissima ludibria 1, 6, 32.
fœditas barbarismi ac solœcismi 1, 5, 4. vix enarrabilis 12, 10, 76. hominum 8, 6, 15.
fœdus *pro hædus* 1, 4, 14.
fœmin. *vid.* fem.
fœnus hereditarium 7, 1, 19.
fœnerator 7, 1, 20.
fœtus recentes 10, 4, 2.
fons alicujus rei 9, 2, 25. gloriæ 8, 6, 7. philosophorum Socrates 1, 10, 13. fontes 5, 10, 19. amœni 8, 3, 8. eloquentiæ 6, 1, 51. intimi sapientiæ 12, 2, 6. navigabiles 8, 3, 76. puri 12, 10, 19.
Fonteius 6, 3, 51.
foramina tibiarum 1, 11, 7. 11, 3, 20.
fordeum *pro* hordeum 1, 4, 14.
forensis &c. *vid. post* forum.
forma *pro figura* 1, 10, 40. &c. *pro specie* 5, 10, 62. 6, 2, 6. *pro usura corporis juvenilis* 5, 11, 26. *v. n.* certa eloquendi 9, 3, 24. - pronuntiandi 5, 13, 5. dicendi 9, 1, 14. materiæ deliberativæ &c. 5, 13, 6. negandi 5, 13, 7. nummi publica 1, 6, 3. partis *orationis* 4, 1, 67. quadrati 1, 10, 45. rei 7, 4, 1. sententiæ 9, 1, 10. sermonis diversa 9, 3, 64. syllogismi 5, 14, 26. veritatis 2, 4, 2. suam quidque formam poscit 11, 1, 47. formæ 9, 2, 36. animorum 2, 8, 1. corporum, ingeniorum 12, 10, 10. *add. ibid.* 20. geometriæ 1, 10, 35. literarum eburneæ 1, 1, 26. litium 7, *pro.* 4. verborum 10, 1, 10. vitiorum 1, 5, 41. tres quasi formæ eloquentiæ 12, 10, 66.
formare actionem 11, 3, 180. aliquem 12, 1, 44. 12, 11, 5. - lectione 1, 11, 14. animos *pro.* 14. - in habitum 6, 2, 1. - judicum 4, 1, 60. articulos 1, 1, 27. conclusionem 7, 3, 14. corpora ad flexus membrorum 1, 1, 22. disciplinam alicujus 4, *pro.* 1. gestus motusque 1, 11, 16. judicem in aliquid 11, 1, 2. manum 11, 3, 97. manus ad modum alicujus 11, 3, 88. mentem lectione 10, 1, 59. mores præceptis ac ratione 12, 2, 4 *et* 27. oculos 11, 3, 78. orationem stilo 10, 7, 7. oratorem 1, 1, 10. os 11, 3, 31. pudorem 1, 2, 4. sapientem 1, 10, 5. sermonem eodem semper modo 9, 3, 3. studia alicujus *pro.* 5. verba 1, 12, 9. formari ante ad credendum, vel non credendum 5, 7, 8. ad propositum sibi præscriptum 10, 2, 2. formatur animus contemplatione recti pravique 2, 4, 20. formata cogitatio 10, 7, 8. ad morem dialecticorum conclusio 7, 3, 14. formati quodammodo tropi 9, 1, 1. formata verbis 3, 3, 10. ex Græco nova, *sc. vocabula* 8, 3, 33. formanda ætas 1, 3, 12. formandum se dare alicui 12, 6, 7. - præstare 1, 12, 10. formandi disciplinæ traditione affectus 11, 3, 61.
formator ingeniorum 10, 2, 20.
formula 6, 3, 83. formulæ *judiciorum* 7, 4, 20. formularum atrocitas 7, 1, 37.
formularii 12, 3, 11.
fornix Fabii 6, 3, 67.
forte quadam 7, 3, 36. occurrentia vocabula 1, 1, 34.
fortis 5, 10, 97. *quis?* 12, 1, 23. 12, 2, 3. celeritas 11, 3, 164. imperator in præliis 12, 3, 5. parum 12, 1, 17. vir optet quod volet 7, 5, 4. 7, 7, 4. *conf.* vox. forte ingenium 10, 2, 19. fortes 1, 10, 31. pro fortibus temerarii 10, 2, 16. fortia 5, 12, 18. 6, 1, 6. 8, 2, 20. 10, 2, 19. studia 6, 1, 21. stulta 12, 9, 13. non temeraria 12, 10, 80. fortior 7, 3, 34. fama virtutis 12, 9, 4. fortius 4, 5, 14. *conf.* 9, 4, 6. fortiori subjungatur aliquid infirmius 9, 4, 23. fortiores 12, 10, 36. fortiora 12, 10, 66. verba 12, 10, 35. fortissimum est 7, 4, 8.

fortiter affirmare 12, 3, 3. dicere 1, 5, *fin*. *conf*. facere. judicare 6, 1, 20. jungere 5, 10, 78. opponere aliquem alicui 10, 1, 105. repellere aliquem 11, 1, 62. fortius dicere 2, 12, *prin*. *et* 9. fortiffime affirmare 2, 4, 42.
fortitudo 12, 1, 23.
fortuna 6, 1, 50. 8, 3, 67. corporis 7, 9, 2. judicii 10, 1, 16. nulla jam me efficere poteft felicem 6, *pro*. 5. fortunæ crimen 6, *pro*. 13.
fortuita pugna 6, 5, 10. fortuitum 1, 10, 46. fortuiti clamores 10, 3, 30. fortuita 3, 7, 12. 6, *pro*. 11. 10, 3, 20. quædam 6, 1, 5.
forum: fori lux 12, 2, 8. *conf*. 12, 6, 4. profectus 12, 6, 4. veritas 6, 1, 43. foro utilis 1, 10, 4. in foro dicere, facere 11, 1, 47. - orare cauffam 10, 5, 18.
forenfis afperitas 1, 8, 11. contentio 11, 1, 70. opera 12, 1, 25, *conf*. pugna. forenfes cauffæ 12, 2, 25. contentiones 5, 1, 1. controverfiæ 7, 1, 4. forenfia certamina 2, 1, 11. 5, 12, 22. 10, 5, 17.
fovere aliquem peculiariter 1, 2, 16. propria bona doctrina 2, 8, 3.
fragor 8, 3, 3. cæleftis 12, 10, 24.
fragofa oratio 9, 4, 7. fragofa 9, 4, 116.
frangere audaciam alicujus 2, 16, 7. animum 11, 3, 170. *conf*. 12, 5, 1. confonantem 1, 4, 11. 12, 10, 29. *v*. *n*. curfum 9, 4, 113. impetum cogitationis 10, 3, 31. iram, odium 6, 3, 9. nervos 1, 2, 6. quicquid eft in oratione generofius *pro*. 24. pondera rerum minutiffimis fententiis 10, 1, 130. vocem 11, 3, 20. frangit fidem metus 12, 1, 24. frangas citius quam corrigas, quæ in pravum induruerunt 1, 3, 12. confonantes fe frangunt 1, 4, 11. frangi ætate 12, 11, 2. compofitione 8, 3, 57. femineæ vocis exilitate puer *dicitur* 1, 11, 1. valetudine 12, 11, 2. fractus in compofitione 12, 10, 12. inceffus 5, 9, 14. fracta impudicis modis mufice 1, 10, 31. fractum omnibus vitiis genus dicendi 10, 1, 125. fractæ inter obftantia faxa aquæ 9, 4, 7. fracta compofitione 8, 3, 57. organa 11, 3, 20. tela 9, 4, 14.
fratres gemini, *non* gemini fratres 9, 4, 24. *mas et femina fratres appellantur* 9, 3, 63. *n*.
fraudare aliquem aliqua re 9, 1, 25. - debita laude 2, 14, 1. verba aliqua fui parte 11, 3, 52.
fraudator 1, 4, 28.
fraudulentus quafi geftus 11, 3, 83.
fremere clamoribus 12, 5, 6.
fremitus concionum 10, 3, 30.
frequens admonitio 10, 3, 32. commemoratio 11, 1, 18. in judiciis 12, 2, 7. locus 5, 10, 37. nutus capitis 11, 3, 71. fpectator certaminis 10, 5, 19. tranflatio 11, 1, 49. turba 10, 5, 21. frequenti 11, 1, 49. frequentior repetitio 9, 3, 41. more frequentiffimo poetis 11, 2, 11.
frequentiffime 7, 1, 12.
frequentia auditorum 10, 7, 16. gaudere 1, 2, 9. fcholarum 1, 2, 1.
frequentare domum alicujus 12, 11, 5.
fretus meritis 4, 2, 15.
frigus 5, 7, 26. *n*. 6, 1, 37. argumentorum, quæftionum 2, 12, 6. non leve interrogantis 5, 7, 31.
frigefcere 6, 1, 29. frigefcit affectus 11, 3, 133. fanguis pallore 11, 3, 78.
frigidus in falibus 12, 10, 12. frigida affectatio 4, 1, 77. 9, 3, 74. frigidum 4, 2, 59. 5, 10, 31. illud et inane 10, 2, 17. in jocis 9, 3, 69. corpus 6, *pro*. 12. frigidæ fententiæ 8, 5, 30. frigida 5, 11, 31. 6, 3, 53 *et* 55. frigidiora 1, 7, 6.
frigide redire 11, 3, 133. frigidius dicta 6, 3, 4. frigidiffime 6, 1, 39.
frivola jactantia 1, 6, 20. frivolum et fcenicum eft 10, 7, 21. maledictum 7, 2, 34.
frons, frondis: frondibus teneris non adhibenda falx eft 2, 4, 11.
frons, frontis 4, 1, 42. *n*. afperior 11, 1, 61. cauffæ prima 4, 1, 42. directa 5, 13, 11. imbecilla 12, 5, 4. mollis 6, 4, 12. attollitur, contrahitur, demittitur 11, 3, 78. pluribus generibus peccat 1, 11, 10. fanguis *frontis* habitu mentis movetur 11, 3, 78. frontem facere improbam 11, 3, 160. habere afperiorem 11, 1, 61. perfricare 11, 3, 160. fronte prima 7, 1, 56. ex prima fronte dijudicare aliquid 12, 7, 8. in fronte areæ 1, 10, 43. promittere aliquid fronte 1, 4, 2.

fruct. *vid. post* frugis.
frugis: ad frugem pervenire 1, 3, 3.
frugi homo 1, 6, 29.
frugalis *pro* frugi 1, 6, 17.
frugalitas 12, 1, 8. *quæ?* 11, 3, 19. unde dicta? 1, 6, 29. eloquentiæ 12, 10, 21.
fructus dulcis adhuc 12, 6, 3. laudis, opinionis præsens 10, 7, 17. - studiorum 8, *pro.* 26. 10, 3, 2. 12, 11, 4. - maximus 10, 7, *prin.* viridis 12, 6, 3. fructu graves vites 8, 3, 8. certi atque deformati 6, *pro.* 9. illaborati 12, 10, 79. laborare 8, 6, 6.
fructifera 8, 3, 9.
fructuosus 1, 6, 29.
frui contemplatione sui 2, 18, 4. persuasione sua 11, 3, 11. usura 6, 3, 68.
frusta 4, 5, 25. 8, 5, 27.
frustra laborare in aliqua re 4, 2, 35. præcipere alicui 11, 3, 143. non frustra Plato credidit 1, 10, 15.
frustratio: sine frustratione 2, 20, 3.
fuco eminens color 8, 3, 6. tincta lana 12, 10, 75. *v. n.*
fucatum corpus 8, *pro.* 19.
fuga lucis 1, 3, 16.
fugare aliquem a proposito 2, 2, 7.
fugere aliquem 4, 5, 4. aliquid longissime 11, 3, 88 *et* 128. de civitate 6, 1, 19. disciplinam 12, 2, 24. disciplinas omnes 2, 17, 15. ex subselliis 6, 1, 48. memoriam 4, 5, 3. scholas 1, 2, 16. turbam hominum 1, 2, 2. fugit aliquid aliquem 6, 1, 3. 10, 1, 12. fugiens spiritus 6, *pro.* 12. fugienda 3, 6, 55.
fugitivus 7, 4, 14.
Fulcinius 4, 2, 49.
fulgentes purpura coccoque vestes 11, 1, 31.
fulgor auri argentique 10, 1, 30. armis insit 10, 1, 30. claritatis 10, 1, 72. ferri 10, 1, 30. fulminum timetur 8, 3, 5. speculi 11, 3, 68. virtutum 10, 1, 92.
fulgurare 2, 16, *extr.*
fulminis metus 6, *pro.* 10. fulmini similis 8, 6, 71. *conf.* 12, 10, 24 *et* 65. fulmina *cur* tantum nos confundant? 8, 3, 5. fulminum fulgor *ibid.*
fuligo lucubrationum 11, 3, 23.
fumans et spumans confunduntur a librariis 8, 6, 45. *n.*
fundus cultior 8, 3, 8.
fundare urbem legibus *pro.* 10.
fundamentum orationis 12, 8, *prin.* fundamenta 10, 3, 3. impudentiæ 12, 6, 2.
fundere aliquid ex tempore 9, 4, 114. contracta 10, 5, 11. famam latius 11, 2, 14. fructus studiorum uberius 10, 3, 2. membra 7, *pro.* 2. poema 9, 4, 114. se in orbem 8, 3, 10. fundit se cum gestu oratio 11, 3, 84. - ubertas in aliquo 12, 2, 23. fundi late 2, 13, 17. latius 2, 13, 5. fusus *auctor* 10, 1, 73. - magis 10, 1, 77. locus 11, 1, 5. - latius 6, 5, 11. fusa vox 11, 3, 15. *v. n. et* 64. fusum 11, 3, 50. fusi sumus in locis ac descriptionibus 9, 4, 138. fusæ per domos ac templa flammæ 8, 3, 68. fusiores numeri 9, 4, 130.
fungi fato 3, 7, 10. primo loco 3, 6, 8. officio alicujus 1, 4, 10. vice procemii 4, 1, 75. virtute 6, *pro.* 5.
funis, masculinum an femininum? 1, 6, 5.
funiculus 1, 6, 6.
funus immaturum 6, *pro.* 3.
funebris laudatio 3, 7, 2. 11, 3, 153. funebre carmen 8, 2, 8. funebres conciones 11, 3, 153.
fur *quadruplo mulctabatur* 7, 4, 44. furem diurnum interficere licuit 5, 14, 18. nocturnum occidere licet 5, 10, 88. 5, 14, 18. duo fures, separatim quadruplum quisque an duplum debeat? 7, 4, *extr.* 7, 6, 2.
furei 1, 7, 15.
furtum 9, 2, 68. facere 5, 10, 87.
furtim prosequitur aliquem decor 1, 11, *extr.*
furtiva res 5, 13, 49.
furentes discursu, anhelitu &c. 2, 12, 9.
furiosum est 11, 3, 146. dictum 11, 1, 36. initium 3, 8, 59.
Furii *primo* Fusii *dicti* 1, 4, 13.
fusca vox 11, 3, 15 *et* 171.
fustibus vapulare ab aliquo 9, 2, 12.
fusus &c. *vid. sub* fundere.
futurus orator *pro.* 6. 1, 1, 3. 1, 2, 18. 1, 4, 5. 10, 1, 35. in aliquo usu 7, 4, 18. futura claritas 3, 7, 11.

G.

G a veteribus ultima adjecta 1, 7, 12.

Gabinius 11, 1, 73.
Gaii *nomen* C litera notatum 1, 7, 28.
Galba 2, 15, 8. 6, 3, 64 *et* 66 *et* 80. Galbæ 1, 4, 25.
Gallus, *ejus vocis ὁμωνυμία* 7, 9, 2.
Galli 6, 3, 79. Gallorum fortitudo 8, 4, 20.
Galliæ 8, 5, 15. Galliarum eloquentia 10, 3, 13.
Gallicum *est* rheda 1, 5, 69. Tau 8, 3, 28. Gallica verba 1, 5, 57.
Galli imago 6, 3, 38.
Gallius 8, 3, 66.
Gallus, Did. 6, 3, 68.
——— Sulpicius 1, 10, 47.
Galliambi 9, 4, 6.
gaudere aliqua re 2, 10, 5. 9, 4, 92 *et* 111. 10, 3, 5. figuris 12, 10, 23. ingenio 2, 4, 14. inventis 2, 4, 6. spe 2, 4, 13. gaudet intelligere 9, 2, 78. occupari 2, 1, 5. res varietate 9, 2, 63. stilus secreto 10, 7, 16.
γελοῖον, περὶ γελοίου 6, 3, 22.
gemini fratres, *non recte dicitur* 9, 4, 24.
geminare semivocales 1, 7, 14. spiritus 4, 2, 123. verba 9, 3, 28. geminatum onus 2, 3, 2.
geminatio 8, 5, 18, 9, 3, 47. 9, 4, 119. accusativi 7, 9, 10. verborum 9, 3, 45. vitii 1, 5, 12. vocalium 1, 4, 10. geminationis repetitio 9, 3, 29.
gemitus 6, 2, 32. continuus 11, 1, 54.
gemma in vitibus 8, 6, 6.
genæ leves 12, 10, 8.
γένεσις 3, 6, 52.
gens *distinguitur a populo* 11, 1, 86. 12, 2, 3. Græcorum 11, 1, 89. gentes nationesque 11, 3, 87.
genua complecti 6, 1, 34. recta 11, 3, 159.
genus *in nominibus* 1, 5, 45. 1, 6, 5. *conf.* 9, 3, 6. *sensu logico, diversum a* specie 4, 5, 27. 5, 10, 55. *seqq.* 7, 1, 59. 8, 6, 13. causæ simplex, comparativum 7, 4, 3. *vid.* comparativum. deliberativum. demonstrativum 8, *pro.* 6. dicendi *s.* orationis 12, 10, 69. *vid. totum hoc caput.* - grande 12, 10, 58. - lætum, lene, limatum, minax, parvum, sublime, submissum, trux, violentum 11, 1, 3. eloquentiæ *pro.* 22. 10, 1, 125. - audax, erectum, limatum, mite, plenum, præcultum, pressum 11, 1, 31. exercitationis 10, 5, 4. hoc hominum 1, 1, 8. judiciale 8, *pro.* 6. orationis 12, 10, *prin. et per tot.* - longe speciosissimum 8, 6, 49. sermonis dissolutum compositione ipsa, humile, quotidianum 11, 1, 6. summum 3, 6, 38. *seqq.* valetudinis 7, 10, 10. *verborum* 9, 3, 6. genere fit solœcismus 1, 5, 45. hoc genere translati libri *i. ex Græco in Latinum* 10, 5, 2. in hoc genere 10, 7, 31. genere similes, differentes specie 12, 10, 22. genera dicendi *s.* orationis 12, 10, *per tot.* in nominibus tria 1, 4, 23. in verbis 1, 4, 27. loquendi *i. dialecti* 1, 5, 29. *exemplum permutati generis grammatici* 8, 3, 61.
generalis quæstio 7, 1, 23. - speciali potentior 12, 2, 18. generale est 7, 1, 23. generales caussæ 7, 2, 64. quæstiones 7, 1, 58. 7, 2, 1. *seqq.* 10, 5, 13.
generaliter 1, 5, 2. 2, 1, 11. 7, 2, 31. 12, 10, 67.
generatim 5, 10, 100.
generare aliquid 6, 2, 3. 8, 6, 32. - ex se 1, 1, 36. ipse 1, 12, 12. *conf.* 10, 2, 5. litem 7, 3, 7. poema 9, 4, 114. feminina 10, 3, 2. virtutes 12, 5, 2.
generosus conatus 2, 4, 4. generosior celsiorque animus 1, 2, 30. arbor 8, 3, 76. quicquid est in oratione generosius *pro.* 24. generosissimus homo, equus, pomum 5, 11, 4.
genitivus casus 1, 5, 62.
geometres 1, 10, 6. geometrem audire 1, 10, 4. apud geometras 5, 10, 7.
geometria, *quatenus oratori futuro utilis?* 1, 10, 34. *seqq.*
Georgos, *comœdia Menandri* 11, 3, 91.
Germanum Cimber occidit 8, 3, 29.
Germani 8, 5, 24. Germanorum fortitudo 8, 4, 20.
Germanicum bellum 10, 1, 103.
germinare 11, 3, 29.
gerere bella 12, 3, 5. 12, 9, 2. rem 12, 9, 3. simultates cum aliquo 4, 1, 18.
gestus 1, 10, 22. 1, 11, 3. 11, 3, 65. *seq.* *vid.* accommodare. accommodatus. comicus 11, 3, 125. digitorum incertus aut indecorus 1, 10, 35. distinctus 11, 3, 162. elatior 11, 3, 134. quasi

fraudulentus, humilis, servilis 11, 3, 83. jactantior 11, 1, 51. modestissimus 11, 3, 159. oratorius 11, 3, 125. gestus observatio 10, 7, 9. præstantia 12, 5, 5. gestum facere, *vid.* facere. gestus alterni 6, 3, 65. quasi gestus 9, 1, 13.
gestire dialogorum libertate 10, 5, 15.
gesticulationes 11, 3, 183.
gerundiorum in do et dum constructio 11, 1, 20. *n.*
gignere probationes 5, 1, 1. gigni ad aliquid 1, 1, 1. gignentium uterque 2, 9, 3.
gladius non ostendit mucronem 10, 1, 14. *conf.* ensis. gladia qui dixerunt, genere exciderunt 1, 5, 16. *v. n.*
gladiola 1, 6, 42.
gladiatores exercentur decretoriis 10, 5, 20. gladiatorum manus 5, 13, 54.
gladiatoria corporis firmitas 8, 4, 16.
Glauco Carystius 11, 2, 14.
globosa luna 7, 2, 6.
gloria dicendi vanior 12, 10, 17.
gloriari aliqua re 5, 7, 24. aperte 11, 1, 21. circa aliquam rem 11, 2, 23. gloriandi genus ambitiosissimum 11, 1, 22.
γλῶτται 1, 1, 35.
glossemata 1, 8, 15.
Glycerium 1, 4, 24.
Glyco Spiridion 6, 1, 41.
γνῶμαι 8, 5, 3.
Gorgias: *vid.* Ind. II.
Gracchus, Gracchi: *vid.* Ind. II. *de fistula* Gracchi 1, 10, 27. *n.*
Gracci 1, 5, 20.
Gracchanum illud 11, 3, 115.
gracilis *orator* 12, 10, 36. inter gracile validumque tertium 12, 10, 66.
gracilitas Lysiaca 12, 10, 24. narrationis 4, 3, 2. gracilitatem stilo exigere 1, 9, 2.
graculi, *unde dicti?* 1, 6, 37.
gradus 5, 10, 116. 8, 4, 3. ætatis 3, 7, 15. quidam medius inter id &c. 8, 6, 38. ab ima ad summam vocem ac retro multi sunt gradus 11, 3, 15. occulti 9, 4, 68. temporum 5, 10, 46. gradu pares 7, 4, 39. procedere 10, 7, 10.
gradatio, *figura* 9, 3, 54.
Græcus sermo jucundior 12, 10, 33. Græci sermonis quinque differentiæ 11, 2, 50. a Græco sermone puerum incipere malo 1, 1, 12. barbarum Græcumve 11, 3, 31. Græci feliciores fingendis nominibus 1, 5, 32. præceptis valent, Romani exemplis 12, 2, 30. testes 11, 1, 89.
Græce discere 1, 1, 13. loqui *ibid.* vocari 1, 1, *extr.*
gramen *pro herba* 5, 8, 1. *n.* lætum 8, *pro.* 23. quoddam apud Lotophagos 5, 8. 1.
grammaticus 1, 2, 14. 1, 4, 1 *et* 2. *et passim.* inter virtutes grammatici, aliqua nescire 1, 8, *extr.* grammatici molesti 9, 4, 53. grammatica ars 1, 5, 54. 2, 1, 4. grammaticæ disciplinæ 1, 1, 12. figuræ 1, 1, 13.
grammatice 1, 4, 4. vocatur literatura 2, 1, 4. 2, 14, 3. grammatices amor vitæ spatio terminatur 1, 8, 12. partes 1, 4, 2. *elogium* 1, 4, 5.
grammatice aliud, aliud Latine loqui 1, 6, 27.
grandis comœdia 10, 1, 65. vox 11, 3, 15. grande convivium 11, 2, 12. genus dicendi 12, 10, 58. grandes cœnæ 10, 1, 58. guttæ 6, 2, 33. res 11, 3, 151. sententiæ 2, 11, 3. pro grandibus tumidi 10, 2, 16. grandiori similis 10, 1, 77.
grandiloquus usque ad vitium 10, 1, 66.
grassari iambis 9, 4, 141.
grassator 12, 1, 39.
gratius ad conciliandum 11, 3, 161. gratiora 4, 5, 4. gratissima varietate compositio 10, 2, 13.
gratia actionis 12, 5, 1. decoris 8, *pro.* 18. expositionis 11, 1, 53. in aliqua re 6, 3, 45. -major, summa 6, 3, 26. in explicando quod velis 10, 1, 121. *in pictura* 12, 10, 6. in vultu 6, *pro.* 7. ingenii *pro.* 4. novitatis 4, 5, 4. orationis 6, 1, 40. rerum 8, *pro.* 32. sermonis 10, 1, 65. -Attici 12, 10, 35. trium permixta 8, 6, 49. varietatis 9, 3, 4. 9, 4, 43. verborum 12, 10, 38. gratiam addere 8, 3, 20. afferre plurimum gratiæ 6, 3, 26. habere ex similitudine vitii 9, 3, 27. parare 1, 6, 39. *conf.* perdere. quærere 11, 1, 53. sinceram sermonis retinere 10, 1, 65. gratia arguendi, noscendi &c. invidiæ, miserationis

&c. 9, 2, 6. *ſeqq.* *add.* 9, 4, 31: compoſitionis 9, 4, 144. exempli, *vid.* exempli. exercitationis. lenitatis 9, 4, 144. morum 10, 1, 129. effugiendæ repetitionis 10, 1, 7. quærendi 2, 17, 14. ſignificandi 8, 6, 7. verborum 12, 10, 40. gratiarum actio 11, 3, 153.
Gratiæ, *deæ* 10, 1, 82.
gratis agere 12, 7, 7.
gratificari alicui 7, 2, 3.
gratulari dolori 6, *pro.* 8. gratulantes 8, 5, 1.
gravare ſe 1, 12, 10. gravari aliquid 1, 1, 11. 4, 5, 8.
gravis prorſus cauſſa 1, 2, 3. invidia 12, 1, 15. litera *vel* ſyllaba 1, 5, 22. *ſeqq.* *vid.* oratio. ſonus. vir. vox. gravem ponere ſecundam ſyllabam 1, 5, 25. graves et intolerabiles 6, 2, 16. anus 11, 3, 178. cauſſæ 10, 2, 23. inimicitiæ 6, 3, 34. fructu vites 8, 3, 8. gravia 6, 2, 34. - non tarda 12, 10, 80. gravior 11, 3, 111. *vid.* actus. ætas 12, 10, 8. ingreſſus 11, 3, 112. paullo graviores hiſtriones 11, 3, 89. graviſſimum onus 1, 6, 36. graviſſimi magiſtri ſapientiæ 12, 1, 36. graviſſimæ pœnæ 12, 1, 3. graviſſima bella 12, 1, 16. judicia 12, 6, 1.
graviter, *vid.* dicere. et ſevere vetare aliquid 11, 3, 148. gravius, *vid.* dicere. graviſſime in aliquem dicere 11, 1, 67.
gravitas 12, 10, 59. *ſc. in orando.* ſenatoria 11, 1, 45. ſententiarum 10, 1, 97. 12, 9, 6. verborum 1, 8, 8. admixta gravitate 6, 3, 25.
gre brevis *ſyllaba in Agreſtis* 9, 4, 85.
gregatim volare 1, 6, 37.
gremium: ad gremium præceptoris 2, 4, 15. de gremio exire 1, 2, 1.
Gryllus Ariſtotelis 2, 17, 14.
gubernator de agitatore 8, 6, 9. bonus 5, 10, 48. vetus 12, 11, 5.
gurdi 1, 5, 57. *v. n.*
gurges vivus 10, 1, 109. gurgitis tractus 12, 2, 11.
guſtus *de judicio animi* 6, 5, 1. 9, 4, 120. *v. n.* urbis 6, 3, 17.
guttæ grandes 6, 2, 33.
guttur 1, 6, 22. *ſeq.* preſſum 11, 3, 82.
gymnaſium 2, 8, 3. 7, 7, 5. 12, 2, 8.

H.

H litera 1, 5, 19.
habere actionem 10, 1, 22. affectus 5, 13, 1. - in poteſtate ſua 10, 1, 48. aliquem judicem benevolum, attentum, docilem 4, 1, 51. - conſtrictum in vinculis 7, 3, 14. - obvium 7, 1, 29. aliquid adulterium 7, 3, 9. - in animo 1, 3, 13. - conſilio 8, 2, 23. - oculis 6, 2, 31. 6, 4, 13. 10, 7, 15. - ſe 6, 5, 3. 11, 3, 40. - inter curas 9, 4, 16. - inter præſidia 5, 12, 12. - intra ſe 2, 7, 3. - perinde 7, 3, 11. - præſens 6, 2, 29. - pro aliquo 1, 5, 56. - proximum 7, 3, 1. amatores ſuos 11, 1, 92. *vid.* amatores. animum 4, 2, 74. annos aliquot 6, 3, 73. 8, 5, 17. artem 6, 2, 10. auctoritatem 5, 7, 12. aures faciles 6, 5, 8. cauſſam 7, 2, 36. cauſſas ſecum 7, 2, 41. cicatricem 5, 9, 7. 6, 3, 100. cogitationem 12, 11, 27. coheredes 5, 14, 16. colorem 4, 2, 95. 6, 2, 28. concluſionem 5, 14, 1 et 24. congeſtum, cumulum 7, *pro.* 1. controverſiam 3, 11, 2. 7, 5, 2. copiam 2, 12, 6. cum cauſſas per ſe ipſa crimina ſecum habent 7, 2, 41. curæ ſermonem *pro.* 16. curam 5, 6, 3. - alicujus rei 1, 1, 7. 5, 6, 3. decorum 8, 6, 61. defenſionem 2, 4, 22. delectationem 1, 12, 18. differentiam 5, 10, 25. 9, 4, 45. dubitationem 4, 3, 6. errorem circa aliquid 6, *pro.* 11. fertilitatem 2, 19, 2. fidem experimentis 4, 2, 86. fiduciam alicujus rei 2, 15, 7. finem 10, 7, 7. frontem aſperiorem 12, 1, 61. gradus 5, 11, 7. hoc mentis 4, 2, 74. impetum liberum 7, 4, 30. in uſu 12, 11, 21. incrementum 8, 4, 8. ingenium in numerato 6, 3, 111. intellectum 2, 14, 2. 5, 10, 1. inviam 9, 2, 46. judices 12, 10, 50. lacrimas 6, 1, 9. legem 7, 3, 27. libros 3, 1, 2. litem 7, 5, 5. locum 6, 1, 13. 2, 4, 18. menſuram 11, 1, 91. mentionem alicujus 4, 2, 19. 5, 7, 32. 8, *pro.* 13. - rei 12, 11, 16. moderationem 7, 4, 29. modum 12, 10, 79. - alicui rei 5, 14. *contra conſ.* 10, 7, 7. momentum 7, 1, 61. 12, 8, 8. moras 10, 7, 22.

mores 5, 10, 19. multum absinthii 3, 1, 5. naturam aliam 12, 10, 43. necesse dicere 7, 2, 16. necessitatem 8, 6, 59. nomen 7, 3, 10. 9, 1, 8. notitiam alicujus 6, 4, 8. opinionem 2, 17, 20. 3, 6, 62. opus 5, 7, 36. orationem 6, 3, 44. - apud aliquem 1, 1, 6. ordinem 7, 10, 5. parum mellis 3, 1, 5. pensi nihil 11, 1, 29. percontationes 5, 7, 11. portus suos 12, 10, 37. pretium 12, 7, 8. probationem, propositionem 5, 14, 1 *et* 24. probationes in aliquem 7, 2, 15. propositum 2, 17, 39. quæstionem 5, 4, 2. - duplicem 2, 15, *prin.* rationem in aliqua re faciliorem 5, 7, 10. - in se 10, 7, 12. reliquum aliquid 7, 2, 21. risum 6, 3, 102. 8, 5, 22. *vid.* satis habere. scientiam armorum, non artis 8, 6, 26. sedem 6, 1, 51. 6, 3, 8. sermonem 6, 3, 44. sermones prælongos 10, 3, 32. species 5, 14, 14. 7, 3, 8. spem 6, 1, 3. studium 1, 10, 9. supervacuum dicere 7, 2, 21. tempus 3, 4, 7. testamentum 6, 3, 92. tractatum suum 5, 12, 7. veniam verbis 11, 1, 5. verba adversus aliquem 11, 1, 37. viam 5, 11, 3. vim 11, 3, 42. virtutem 12, 2, 2. vitia 2, 2, 5. usum 6, 2, 10. 10, 7, 19. - alicujus rei 8, 6, 47. habet bene 9, 2, 26. se natura 8, 3, 58. quicquid habet 8, 6, 35. habet res disputationem 9, 1, 7. spondeus moram per se 9, 4, 97. habeant sibi sua 11, 2, 26. quoties haberi utiliter potest 4, 5, 26. habita actio 12, 10, 51.

habilis ad inveniendum 6, 3, 12. habilem in latus facere manum 11, 3, 99.

habitus, *de corpore* 1, 3, 1. 2, 17, 20. 4, 1, 31. 6, 1, 17. adulationis, admirationis, metus 11, 3, 83. animi 5, 10, 29. animorum 11, 3, 45. - perspicitur ex ingressu vultuque 11, 3, 66. communis 2, 5, 11. corporis 4, 2, 5. 5, 10, 26. 11, 3, 2. *add.* 9, 1, 10. gestusque sine corpore 9, 3, 100. est aliquis in corporibus 9, 1, 10. declamantis 1, 2, 31. dissentiens a ceteris *pro.* 15. formosior 9, 4, 8. literarum 1, 1, 25. manus 11, 3, 142. *conf.* 9, 4, 8. mentis 6, 2, 9. 11, 1, 29. 11, 3, 78. orationis 5, 12, 18. oris 6, 3, 26. triumphalis 11, 1, 3. verborum 8, *pro.* 20. virilis orationis 5, 12, 18. *conf.* pacificator. habitus communis bona 2, 5, 11. semper ejusdem est pictura 11, 3, 67. in diversum habitum afficiuntur animi 1, 10, 25. quem habitum acceperit vox, hunc judicum animis dabit 11, 3, 62. quasi habitu fieri 11, 2, 4.

hactenus 1, 12, *extr.* 2, 4, 32. 6, 3, 63. cedere 12, 10, 47. utiles 6, 2, 3.

hæc: *vid.* hic.

hærere animo 12, 10, 48. circa aliquid 5, 10, 114. - disciplinas 1, 7, *extr.* - formas literarum 1, 1, 21. - singula 8, *pro.* 27. in occursu non hærere 11, 2, 18. patri 11, 1, 80. sermoni 1, 1, 13. singulis 1, 2, 10. hæret aliquid 10, 2, 26. - facilius 11, 2, 28. - magis, minus 11, 2, 34 *et* 44. 12, 10, 48. facultas eloquendi 12, 1, 29. gladius intra vaginam 8, *pro.* 15. telum occultum 9, 2, 75.

hæres &c. *vid.* her.

hæsitare 10, 7, 22.

hæsitatio deformis 11, 2, 48. non mediocris est 12, 1, 40.

halitus terræ noxius 7, 2, 3.

Hannibal 2, 17, 19. 8, 4, 20. dirus 8, 2, 9.

ἁρμονία Pythagorica 1, 10, 12. *v. n.*

hasta aurea 7, 9, 8. in duas hastas divisæ partes centumviralium 5, 2, 1. *de usu hujus vocis apud poetas v. n.* 5, 2, 1.

haurire auram 6, *pro.* 12.

haustus justitiæ 12, 2, 31.

hebes judex 4, 2, 66. oratio 8, 3, 49. plane hebes 7, 1, 48. hebetiores literæ 1, 11, 4.

Hecoba 1, 4, 16.

Heius 7, 4, 36.

Helenæ species 8, 4, 21.

Helops 5, 10, 21. *v. n.*

Helvius Mancia 6, 3, 38. *seq.*

ἥμερον 3, 8, 26.

heminaria 6, 3, 52.

hendecasyllaba 1, 8, 6. *v. n.*

herba Iberica 8, 2, 2.

herbulæ 1, 3, 5.

Hercules 3, 7, 6. an unus? 7, 2, 7. truculentus in tragœdia 11, 3, 73. *ejus* acta 10, 1, 56. impetus adversus Meropas 8, 6, 71. persona 6, 1, 36.

hercule, *adverb. jur.* 5, 12, 16.
hercle 10, 1, 86. 10, 2, 3. 11, 3, 9. *&c.*
here 1, 4, 8. here, heri 1, 7, 22.
heres ex aſſe 7, 1, 20. meus uxori meæ dare damnas eſto *&c.* 7, 9, 9. ſecundus 8, 4, 11.
hereditariæ lites 3, 10, 2.
Hermacreon 5, 10, 78.
Hermagora 1, 5, 61.
heroum laudes inter convivia canebantur 1, 10, 10. magnitudo 8, 4, 24.
herous *pes* idem qui dactylus 9, 4, 88. *ſeq.* amplior Ariſtoteli 9, 4, 88.
heroicus verſus 1, 5, 28. heroici *poetæ* 10, 1, 51 *et* 88. heroica tempora 1, 11, 17.
heſternorum immemores 11, 2, 6.
heu, affeveratio 1, 4, 20.
hexameter 9, 4, 74. 75. *ſeqq.*
hiare vocalibus 9, 4, 20. hiat oratio 9, 4, 33. hians oratio 8, 6, 62. hiantes commiſſuræ 12, 9, 17.
hiatus exſpirantis 6, 2, 32. immodicus 1, 11, 9. oris 9, 4, 34. vocalium 9, 4, 34.
hibernæ nives 12, 10, 64.
hic, ille 6, 1, 9. *ſæpe hoc pronomen ad remotiora verba reſpicit, et* ille *ad proxima: vid.* 1, *pro. fin.* 1, 5, 13. 5, 13, 12. 6, 1, 9. 6, 2, 21. 8, *pro.* 17. 8, 3, 61. 11, 3, 30. *conf. ad ſingula loca notas.* hic *pro* is 3, 7, 13. hæc et hæc 6, 1, 3. 4. hoc *bis &c.* 7, 6, 4. - ipſum *hominibus &c.* 8, 3, 45. hoc opus, hic labor eſt 6, 2, 7.
hic, *adverb. de remotiori,* illic *de propiori* 4, 1, 36. *n.*
hicce: hujuſce 12, 2, 20. hoſce 9, 4, 119.
hilaris adoleſcentia 8, 6, 28. vox 11, 3, 63. hilare 8, 3, 49. id, quod dicitur 6, 3, 27. hilaria 6, 3, 27. hilarior oratio 12, 10, 28.
hilaritas remiſſis ſuperciliis oſtenditur 11, 3, 79.
hinc ſciat 2, 2, 15. illuc ſequi 12, 10, 63.
hinnire 1, 5, 72. hinniens equus 7, 3, 3.
Hippiæ nuptiæ 8, 4, 16.
Hippocentaurus 6, 3, 90.
hirquitalli, hirquitallire 11, 3, 28. *n.*
Hiſpanum nomen 1, 5, 8.
Hiſpo 6, 3, 100.
hiſtoria 2, 4, 2. currere debet ac ferri 9, 4, 18. poteſt alere orationem 10, 1, 31. *Latina* 10, 1, 101. *ſeqq.* robuſtior 2, 4, 2. hiſtoriæ major auctor 2, 5, 19. auctoritas 10, 1, 102. ubertas 10, 5, 15.
hiſtorice 1, 9, *prin.*
hiſtorici 8, 6, 65. 10, 1, 101. reprehenſi *circa menſuras* inſularum 1, 10, 40. *v. n.*
hiſtrio 6, 2, 35. hiſtriones paullo graviores 11, 3, 89. *privati* 3, 6, 18. *n.* hiſtrionum geſtus 10, 5, 6.
hiulca 9, 4, 36.
Homerus, poeta *κατ' ἐξοχὴν* 8, 5, 9. *vid.* Ind. II.
Homerica diſpoſitio 5, 12, 14. facultas eloquendi 10, 1, 81. Homerico more 7, 10, 11.
homo, *quid?* 7, 3, 15. *etymologia* 1, 6, 35. homo *ſum* 10, 1, 25. *n.* eſt ille, *emphaticum* 8, 3, 86. liberi ſanguinis 12, 9, 10. homines magni 12, 4, 2.
homicida 7, 3, 7. in quibus omnia ſunt homicidæ præter manum 7, 3, 35.
humanus &c. *vid. infra.*
ὁμωνυμία, homonymia, *quid?* 7, 9, 2. *conf.* 8, 2, 13.
honor editionis temerarius *pro.* 7. in honorem ſexus legi 1, 1, 6. honores patris 6, *pro.* 13.
honorificum 6, 3, 108.
honeſtus 6, 2, 14. 11, 1, 42. error 1, 6, 2. ſermo 12, 1, 30. honeſta vita 12, 2, 31. 12, 11, 12. voluntas 12, 1, *extr.* honeſtum 2, 4, 38. 4, 1, 40. *ſeq.* 12, 7, 7. aliquid 1, 1, 35. honeſti præſens imago 12, 1, 28. honeſti 1, 1, 28. honeſta 8, *pro.* 8. præcipere *pro.* 15. verba 8, 3, 17. honeſtiores liberi 11, 1, 82. honeſtiora 8, 3, 16. 12, 10, 47. honeſtiſſimus conventus 1, 2, 9. honeſtiſſima libertas 11, 1, 37. longe honeſtiſſimum 12, 7, 8. honeſtiſſima præcepta 12, 2, 27.
honeſte dicere, ſuadere 11, 1, 14. dicere et ſcire et audere 12, 3, *extr.*
horarum omnium eſſe 6, 3, 110.
Horatius, *interfector ſororis* 4, 2, 7. 5, 11, 10.
hordea, vitioſum eſt 1, 5, 16.
horrere aliquid 12, 7, 1.
horror dicendi 8, 5, 34. terribilis 11, 3, 160.

horridus sermo 9, 4, 3. horridum 8, 3, 26. horridi *scriptores* 2, 5, 21. horridæ literæ 12, 10, 28. horridior litera 12, 10, 29. horridiora genera dicendi 12, 10, 10.
hortatur cantus remigem 1, 10, 16. hortantur se cauda leones 10, 7, 26.
hortator studiorum 10, 3, 23.
hortatrix manus 11, 3, 103.
hortativum genus 5, 10, 83.
Hortensius: *vid.* Ind. II.
hospes 8, 1, 2.
Hostiæ portus 3, 8, 16. *conf.* Ostiensis.
hostis perniciosissima 2, 2, 10.
huc adjectum 12, 10, 40. incumbat orator 6, 2, 7. vocari potest 6, 2, 11.
humanus modus 10, 3, 15. humana forma 12, 10, 8. pene non humana vox 12, 10, 29. humanum 6, 2, 13. humani ingenii natura *pro.* 20. - vis 12, 11, 10. humanæ res 1, 2, *extr.* 12, 1, 1 *et* 25. 12, 11, 28. humanior iambus 9, 4, 88. *v. n.*
humanitas 2, 2, 10. 11, 1, 16. in oratore 11, 1, 42.
humect. humid. *vid. sub* humor.
humeri remissi 11, 3, 84 *et* 159. humerorum allevatio, contractio 11, 3, 83.
humilis 2, 4, 9. 4, 1, 14. 11, 1, 13 *et* 42. *auctor* 10, 1, 87. gestus 11, 3, 83. translatio 8, 6, 14. humile 4, 1, 40. *seq.* 8, 5, 32. humilia 8, 2, 2. 8, 3, 18. verba 10, 1, 9. humilior 6, 3, 83. humilius verbum 8, 3, 18. humiliores 11, 1, 16. *add. ibid.* 82. 12, 8, 14. humiliora vitia 11, 1, 30. humillimus 11, 1, 12.
humilitas 7, 2, 32. verborum 8, 3, 21. humilitatis est 9, 4, 35. vitium 8, 3, 48.
humor oris 11, 3, 56. vocem impedit, destituit 11, 3, 21.
humidus dies 11, 3, 27. humida vina 8, 6, 40.
humectare ora guttis 6, 2, 33.
Hydria, *comœdia Menandri* 11, 3, 91.
ὕλη 5, 10, 28.
ὕμνος Pindari 8, 6, 71.
ὑπαγωγαὶ 6, 3, 94.
ὑπαλλαγὴ, *quid?* 8, 6, 23. 9, 3, 92 *et* 97.
ὑπαλλακτικὴ τάξις 3, 6, 46, *seq.*
ὑπέρβατον 1, 5, 40. 9, 1, 3.
hyperbaton 8, 2, 14. *quid?* 8, 6, 62 *et* 65. *conf.* 9, 1, 6. 9, 3, 91. 9, 4, 26. *quibusdam figura* 9, 1, 3. figura verborum 9, 3, 24. hyperbata longa 8, 6, 67. longiora 9, 4, 144.
ὑπερβολὴ 9, 1, 5.
hyperbole 8, 4, 29. 8, 6, 70 *et* 73. mentitur 8, 6, 74. *quando* virtus? 8, 6, 76.
hyperoargus *ante legebatur* 9, 4, 140.
Ὑποβολιμαῖος, *comœdia Menandri* 10, 1, 70.
hypocrites 2, 17, 12. 11, 3, 7.
ὑποδιαστολὴ 11, 3, 35.
ὑπόθεσις, ὑποθέσεις 3, 5, 7 *et* 18.
ὑποστιγμὴ 11, 3, 35.
ὑποσυστολὴ 11, 3, 35.
ὑποτύπωσις 4, 2, 3. *quid?* 9, 2, 40. ὑποτυπώσει vicinum 9, 2, 58.

I.

I angustior litera 9, 4, 34. *ejus* medius quidam sonus 1, 4, 8. *pro* U *posita* 1, 7, 21. tam longæ quam brevis naturam habet 1, 7, 16. sibi insidit 1, 4, 11. adscribitur *et* interponitur *a Græcis* 1, 7, 17.
H *Græcorum: quæ hanc primam habent literam vocabula, quære in* E.
jacere, *secunda brevi* 6, 3, 42. fundamenta 1, 4, 5. se 7, 2, 24. jactus sine persona sermo 9, 2, 37.
jacere, *secunda longa* 4, 2, 118. in aliqua re 1, 3, 10. jacet oratio 9, 2, 4. dum timent, ne aliquando cadant, semper jacent 8, 5, 32. jacent sensus 8, *pro.* 31. jacens et segnis 1, 3, 2. animus 6, 4, 12.
jactus glebarum, testarum 8, 2, 5.
jactare pulchra oratione acta omnino 9, 4, 36. aliquid 5, 13, 49. - in se 12, 10, 6. brachium in latus 4, 2, 39. caput 11, 3, 71. humeros 11, 3, 130. ingenium 3, 1, 3. manum 10, 3, 21. manus 6, 3, 54. 11, 3, 179. se multum, *propria significatione* 11, 3, 129. - studio aliquo 12, 2, 25. jactari casibus variis 7, 2, 26. falso 1, 2, 2. inter manus aliorum 4, 2, 124. multum 5, 7, 34. passim 6, 3, 4. vulgo 6, 3, 47. jactans sui 11, 1, 50. jactantior gens 12, 10, 17. gestus 11, 1, 51.

jactantius genus ambitus 12, 7, 6.
jactantia 6, 3, 75. frivola 1, 6, 20. inanis 1, 8, 18. jactantiæ opinio 9, 2, 74.
jactatio 11, 2, 23. eloquentiæ 11, 1, 15 *et* 25. eruditionis 1, 5, 11. manus 10, 7, 26. patronorum 4, 3, 2. perversæ 11, 1, 21. nostrorum temporum 4, 1, 9. vitiosa dicendi 12, 9, 4. sui omnis est 11, 1, 15.
jactator eloquentiæ, rerum a se gestarum 11, 1, 17.
jaculari 8, 2, 5. abrupta 2, 11, 6. faces et saxa 12, 1, 27. in uxorem sententiis 9, 2, 79. sententias vibratis digitis 11, 3, 120.
jaculatio verborum 6, 3, 43.
jam sicut tam scribitur 1, 4, 10. *in transitionibus* 1, 6, 32 *et* 33. 1, 10, 37. 2, 12, 10. *&c.* robustus et jam maximus rex 1, 1, 9. *add.* 1, 5, 35. jam non noster 6, *pro.* 11. jam tum 6, *pro.* 10.
jam jam 9, 1, 16.
iambus *pes* 9, 4, 47. *quis?* 9, 4, 80. *genus carminis* 10, 1, 96. humanior 9, 4, 88. iambum facere 1, 5, 28. iamborum scriptores 10, 1, 9 *et* 59. *add. ibid.* 96. iambis concitantur aspera 9, 4, 136.
janitor carceris 8, 4, 27.
Iberica herba 8, 2, 2.
iccirco: *vid.* idcirco.
ictu uno 12, 10, 48. ictus adversi 9, 1, 20. digitorum, pedum 9, 4, 51.
id: *vid.* in is.
idem illi *i. cum illo* 8, 4, 12. declarare pluribus vocibus 10, 1, 11. facere inter se 10, 1, 14. valere 10, 1, 13. quod idem 9, 2, 1. de eodem et alio 3, 6, 30 *et* 36. iidem inter se 9, 3, 31. iidem musici et vates et sapientes judicabantur 1, 10, 9.
identidem 6, 3, 49 *et* 86.
idcirco 5, 9, 6. 12, 2, 12.
idiota 8, 3, 22.
Ἰδίωμα 3, 6, 52.
idoneus 7, 4, 39. alicui rei 12, 10, 50. dies 2, 4, 35. juvenis 10, 5, 21. idonea vox actoris 12, 7, 10. idoneum verbum 9, 4, 144. idonei auctores 1, 4, 20. rhetori pueri 2, 3, 1. idoneæ in aliquid materiæ 6, 3, 15. personæ 9, 2, 30. idonea tempora 12, 11, 18. *conf.* imperator.
jecur 1, 6, 22.
jejunus *orator* 12, 10, 13. *add.* 2, 5, 21. 10, 2, 17. jejuna ars 1, 4, 5. eloquentia 10, 5, 5. historia 2, 4, 3. traditio 3, 1, 3. jejuni *scriptores* 10, 2, 17. jejuna 6, 2, 7.
igitur in initio sermonis positum, an soloecismus? 1, 5, 39. nec ignoro igitur 10, 1, 57.
ignarus alicujus rei 2, 20, 8. 12, 3, 1. docendi 2, 3, 7. ignara philosophiæ grammatice 1, 4, 4.
ignavi 1, 5, 69.
ignis 11, 3, 3.
igniculus ingenii 6, *pro.* 7. igniculi in tenebris 12, 10, 76.
ignobilis: *non ignobilis* 12, 1, 28. *n.* poeta 9, 4, 90.
ignominiosus 7, 1, 8. 7, 9, 5. *in n.*
ignorantia 7, 2, 40. discriminis sui 6, 1, 47. ignorantiæ maximum malum 12, 3, 3.
ignoscere delicto 7, 4, 20. sibi ... 8, 5, 3. sibi 10, 3, 29.
ignotæ invicem res 9, 2, 10. ignotis locis errare 7, *pro.* 3.
Ilion 5, 10, 42.
ilia astricta 8, 3, 10.
illaborata oratio 4, 1, 60. virtus 12, 2, 2. illaborati fructus 12, 10, 79. illaborata fluunt 10, 2, 111.
ille, *ad propius relatum* 1, 5, 13. *v. n.* *vid.* hic. ille huic spei destinatus 1, 1, 7. ille, ille *pro* hic ille 2, 8, 11. si *fervit* putat illi simile *currit* &c. 1, 6, 9. oratorem instituimus illum perfectum *pro.* 9. sive illa ex Græcis orta tractemus 1, 6, 31. *add.* 1, 7, 27. 2, 4, 22. 2, 5, 18. 2, 12, 6. 3, 6, 56. 6, 3, 62. 8, 6, 32. *conf.* aliquis. nescio quid.
illic: *vid.* hic.
illuc: *vid.* hinc.
illiberalis mens 1, 3, 14.
illicere 12, 2, 13. *v. n.*
illidere al spinæ male 8, 3, 28. illidit se fluctus cum sono in litus 10, 3, 30.
illudens Cicero 1, 5, 8.
illusio *i. ironia* 8, 6, 54.
illuminare aliquid 2, 4, 12. 2, 16, 10. 8, 3, 73. orationem 12, 10, 36.
illustris oratio 8, 3, 43. *conf.* 9, 1, 2.
illustrare forum 10, 1, 122. genus factis 3, 7, 10. opus 10, 1, 67. orationem 4, 3, 4. 8, 6, 11, 1, 2.

illuftramenta pronuntiationis 11, 3, 149.
illuftratio 6, 2, 32.
imago veri difcriminis 12, 11, 15. facie minor 10, 2, 11. honefti præfens 12, 1, 28. improvifa, *figura* 9, 3, 90. laudis falfa 10, 6, 17. litis 4, 1, 4. mulieris 7, 7, 5. orantis 5, 12, 17. oratoris 1, 10, 4. perfonarum 5, 11, 24. rerum 5, 11, 24. 10, 1, 16. 10, 7, 15. futuri temporis 6, 1, 19. tyrannicidæ 7, 7, 5. virtutis 10, 2, 15. vitæ 10, 1, 69. imagines 11, 2, 21. *feq.* acres &c. 11, 2, 22. rerum 8, 3, 64. - abfentium 6, 2, 29. - recentes 10, 7, 14. imaginem veri difcriminis comperire 12, 11, 15. oratoris concipere animo 1, 10, 4. imagines rerum concipere 1, 2, 30.
imaginari aliquem ac fingere 12, 1, 21. aliquid 9, 2, 41 *et* 42.
imbecilla frons 12, 5, 4. vox 11, 3, 13.
imbecillitas 6, 4, 12. 12, 10, 15.
imbellis fulgor 10, 1, 30.
imbuere aliquem vitiis 1, 1, 9. nova fapore 1, 1, 5. imbui confuetudine 11, 3, 24. imbutus literis leviter 1, 2, 16. fuperftitione 3, 1, 22. imbutæ religiofa neceffitudine amicitiæ 1, 2, 20.
imitari affectus 11, 3, 156. opinionem 6, 3, 85. libentius imitamur, quibus favemus 2, 2, 8. imitantes 10, 2, 15. imitati, *vid.* affectus. imitatæ fpicas herbulæ 1, 3, 5.
imitator alicujus 10, 1, 74.
imitatio 10, 1, 3. *pertractatur* 10, 2. eft fignum ingenii 1, 3, 1. callidiffima fimplicitatis 4, 2, 57. confiliorum 2, 4, 41. noftrorum dictorum factorumque per relationem 9, 2, 59. fori 2, 4, 41. iræ, luctus &c. 6, 2, 26. mollior diverfæ partis 11, 3, 165. morum alienorum 9, 2, 58. omnis ficta eft 10, 2, 11. fcribendi 1, 1, 35. veritatis 5, 12, 22. vitiofa 11, 3, 91. imitationis locum vix habere 12, 10, 27.
imitabilis alicui 10, 2, 61. non imitabilis facilitas, inventio, vis 10, 2, 12.
immanis vox 11, 3, 32. immania pocula 5, 10, 99.
immanitas parricidii 9, 2, 53.
immaturus cantus gallorum 11, 3, 51. immatura frons 12, 6, 2. mors 10, 1, 89. immaturum funus 6, *pro.* 3.
immenfa vaftitas 12, *pro.* 4.
imminente bello 12, 1, 43.
imminuere quædam 4, 1, 38. imminui ætate, valetudine 12, 11, 2.
imminutio *figura* 9, 3, 90. criminis 7, 4, 3. rerum 6, 3, 52.
immifcere fe familiæ alienæ 7, 2, 26. immifceri alicui rei 7, 3, 5.
immittere claffi habenas 8, 6, 10. immiffa barba 12, 3, 12. *v. n.* immiffæ penitus radices 1, 3, 5.
immobilis rigor 9, 3, 101.
immota fupercilia 11, 3, 79.
immoderate effundi 11, 3, 63.
immodefte proponere 12, 1, 13.
immodicus amor 6, 3, 3. in aliqua re 9, 3, 74. præceptor 2, 2, 5. tumor 12, 10, 73. immodica claritas 11, 3, 41.
immodice fibi aliquid arrogare 11, 1, 19. petere aliquid 9, 3, 100.
immorari 9, 3, 73. in aliqua re 11, 2, 4. terrenis 2, 16, 6.
immori alicui rei 9, 3, 73.
immortalis anima; *vid.* anima.
immota: *vid. poft* immobilis.
immunis 1, 7, 8.
immutare aliquid paullulum 9, 4, 14. nomen 8, 6, 28.
immutabile 5, 10, 74.
immutatio *differt a tranfmutatione* 1, 5, 12. eft folœcifmus 1, 5, 41.
immutefcere 10, 3, 16.
imparatus ad cafus *orator* 10, 7, 3.
impares foni 11, 3, 43. imparia 5, 11, 10. fpatia 11, 3, 43.
impartiri tempus ftudiis 12, 11, 18.
impatiens fuperioris 11, 1, 16.
impedire vocem 11, 3, 21. impeditur intellectus 8, 2, 15. impedita oratio 8, 6, 42.
impedimento effe alicui 1, 2, 12. - fibi ipfi 7, *pro.* 2. impedimentis ejufmodi pleni funt grammaticorum *libri* 1, 8, 19.
impellere aliquem ad aliquid 6, 2, 24. - ad crudelitatem 8, 3, 85. aliquid 5, 13, 11. animum 12, 10, 48. in plurimas fpecies 12, 10, 43. - uno ictu 12, 10, 48. judicem 7, 1, 10. impelli confcientia 5, 13, 46. impulfum prope 3, 4, 2.
impulfio ad hilaritatem 9, 2, 3.
impendere, *penultima brevi*: aliquid patientiæ in audiendo 12, 8, 10. biennium componendis libris *Ep.*

ad Tryphon. 1. curam spei futuri oratoris 1, 1, 3. laborem in aliquid 12, 8, 4. paullulum operae 6, 4, 3. studia erudiendis juvenibus pro. 1. tempora sua liberalius 1, 2, 2. vim suam in plura 1, 12, 2. tota volumina in aliquam disputationem 3, 6, 21. impensam operam dare scientiae alicui 1, 10, 35.
impendium probitatis 6, 3, 35.
impense petere 10, 5, 18.
imperare 6, 2, 9. 7, 4, 24. acrius 9, 2, 11. copiis 12, 10, 78. fasces, militare iter, vigilias 11, 3, 26. fronti 11, 3, 78. certum modum 11, 2, 27. moram et sollicitudinem initiis 10, 3, 9. nationibus 11, 2, 50. nuptias alicui 7, 1, 14. pensa 3, 7, 6. sibi 5, 10, 84. imperantes 9, 2, 48.
imperator fortis, idoneus 12, 3, 5.
imperatoria virtus 7, 10, 13. 8, 2, 11.
imperiosi velut jure quodam potestatis paedagogi 1, 1, 8. imperiosissima vis 6, 3, 8.
imperfectum crimen 7, 4, 27. imperfecto sermone obambulare 11, 3, 121.
imperitus: non imperitus dicendi 1, 1, 11. in aliqua re 12, 3, 5. imperitum initium 9, 4, 114. imperita multitudo 10, 1, 43.
imperitia 6, 1, 37.
imperterritus 1, 5, 65.
impervium iter 12, 11, 11.
impetrare aliquid 7, 1, 42 et 60. 10, 1, 110. aures alicui 11, 3, 4.
impetrata provincia 6, 3, 68. studiis quies pro. 1. impetranda erit venia pro. 22.
impetus actionis 10, 1, 19. adversus aliquem 8, 6, 71. animi 11, 3, 10. cogitationis 10, 3, 31. facit plus in aliquibus 1, 3, 6. fit in aliquem 12, 9, 9. liber 7, 4, 30. 12, 9, 18. impetum facere in aliquid 11, 1, 87. qualem actionem impetus cujusque animi tulit 11, 3, 10. non nixu, sed impetu 8, 4, 9. augeri 1, 2, 30. continuo ferri 10, 7, 14. impetus secundi 10, 7, 17. quosdam ex natura sumere 12, 2, 1.
impius pro parricida 8, 6, 29. impia vivacitas 6, pro. 3.
impingere navem 4, 1, 61.
implere affectus 4, 2, 120. aliquid 6, 1, 14. affectibus, probatione 2, 6, 1. lacrimis 4, 2, 114. spiritu 5, 13, 56. annum XCVIII 3, 1, 14. rem levem sententiarum pondere 9, 3, 74. se 2, 10, 6.
imploratio invidiosa 9, 2, 38.
impluvium 11, 2, 20.
impolitus grammaticus 1, 5, 7. impolitior lapis 8, 6, 63.
imponere finem volumini 9, 4, 146. nomen alicui rei 9, 1, 2. et 4, 88. onus pro. 3. partem togae 11, 3, 140. imponi 1, 1, 24. lecto 6, 1, 31. impositae rupibus civitates 12, 9, 2.
impossibile 5, 10, 18. 5, 13, 34.
impotens 6, 1, 12. v. n. actio 5, 13, 21. impotentissimae cogitationes cupiditatum 12, 1, 6.
impotenter dicere 6, 3, 83. facere aliquid 1, 3, 13.
impotentia 6, 2, 16.
imprimere manum aliquo 9, 2, 42. vestigia aliquo 11, 2, 4. impressa animo rudi memoria 1, 1, 36.
improbam quasi faciem facere 11, 3, 160. improbum 7, 1, 61. improbae caussae 12, 7, 6. spes 12, 1, 13. improbissimus quisque 1, 8, 21.
improbe facere aliquid 1, 3, 13. litigare 12, 7, 5. petere aliquid ab aliquo 6, 3, 95.
improbitas 6, 4, 11 et 15.
improbare libros suos 3, 5, 15. poetas 1, 8, 14.
improbabile 7, 4, 7.
improprium 1, 5, 46. 1, 8, 13. 8, 2, 4. seqq. 8, 3, 15. v. et conf. 10, 3, 20. impropria 12, 10, 42.
improvisus rerum exitus 12, 1, 3. improvisa imago, figura 9, 3, 90.
imprudens 7, 1, 40. aetatum 1, 1, 20. imprudentium est 12, 7, 8.
imprudentia: per imprudentiam factum 1, 5, 53.
impudentia 6, 4, 10. impudentiae fundamenta 12, 6, 2. fortiter resistere 6, 4, 10.
impudicus 7, 2, 28.
impugnare aliquid 2, 17, 40. caput alicujus palam 11, 1, 62. finitionem alicujus 7, 3, 23. personam adversarii 4, 1, 14.
impulsum &c. vid. in impellere.
impunitatis spes 7, 2, 32.
impurus: quid impurius? 9, 2, 80.
imputare aliquid alicui 9, 1, 45. omnes literas 11, 3, 33. v. n.
imus palmo 11, 3, 56. venter 11,

3, 112. ima toga 11, 3, 140. vox 11, 3. 42. imi soni 11, 3, 22. ima pollicis 11, 3, 99. *conf.* scandenti.

in actu et contentione esse 11, 1, 48. adversum 11, 3, 121. æquo esse 5, 9, 11. æternum 5, 11, 41. affectus recipere aliquid 10, 7, 15. aliquem dicere 9, 2, 67. *vid.* dicere. - rogari 9, 2, 12. aliquo esse gratum 7, 4, 23. altum reduci 10, 7, 28. animo esse 5, 1, 3. - alicui 6, 2, 25. 7, 4, 40. argumentum 6, 3, 49. argumentando, incipiendo, narrando tractare aliquid 11, 1, 6. arte 5, 8, *init.* balneis perpotare 1, 6, 44. caussa 7, 1, 33. - esse 7, 3, 34. 11, 2, 43. 12, 5, 2. omne certamen vitea 12, 7, *init.* cibis aspersus sal 6, 3, 19. commune 5, *pro.* 5. 6, 1, 7. complexu habere aliquid 9, 4, 32. conspectu collocare aliquid 7, 1, 4. - esse 10, 1, 6. contrarium vertere aliquid 11, 1, 2. diversum transferre aliquid 11, 1, 64. - valere 5, 10, 49. exemplum 7, 1, 41. 12, 2, 27. expedito positum 10, 7, 24. futurum 7, 4, 18. 11, 3, 21. hoc *pro.* 7. 4, 2, 21. 11, 2, *extr.* imagine rei 6, 1, 32. infinitum durare 11, 2, 8. judiciis ac foro dari 10, 7, 20. legatione esse 7, 1, 51. libros digerere aliquid 10, 7, 30. malaco sanum 8, 2, 13. maledicto plus injuriæ quam in manu 6, 2, 23. manu patroni esse 7, 7, 9. manibus adolescentium esse *dicitur auctor aliquis* 10, 1, 125. Marathone ac Salamine 9, 2, 62. 12, 10, 24. matrimonium amare aliquam 11, 1, 82. memoriam reponi 11, 2, 19. eundem modum 5, 11, 4. majorem in modum 11, 2, 12. morem præceptoris 12, 11, 6. more esse 12, 11, 15. nervo 6, 3, 72. occursu hærere 11, 2, 18. officio esse 8, *pro.* 30. opaco 1, 2, 18. opinione aliqua 1, 5, 39. 3, 6, 62. 9, 4, 87. neutram partem 12, 8, 8. partem quamcunque 8, 3, 9. utramque 7, 9, 14 *et* 15. parte 2, 8, 6. 4, 5, 13. 5, 7, 22. 6, 3, 45. 10, 7, 25. - utraque 7, 1, 57. - juvari 11, 2, 34. parvis 1, 1, 19. pejus notabile 1, 3, 1. plano tumere 8, 3, 18. posterum 6, 5, 7. potestate esse 6, 2, 29. - habere affectus 10, 1, 48. præsentia 8, *pro.* 3. 9, 4, 109. 10, 7, 22. præteritum 7, 4. 30. 9, 2, 19. primis 6, 3, 39 *et* 47. &c. probra abuti jure 1, 3, 16. procinctu habere aliquid 10, 1, 2. - stare 12, 9, 21. promtu esse 8, *pro.* 28. 9, 1, 2. 10, 1, 6. - habere aliquid 7, 10, 14. 11, 2, 1. ratio 11, 2, 43. prosa consequi aliquid 10, 7, 19. proximo esse 1, 3, 4. 7, 1, 44. publicum 10, 7, 1. quadrum 1, 10, 43. quæstum 7, 2, 24. quæstu esse *pro.* 13. quantum 8, 6, 24. ratione versari 10, 7, 12. re 6, 4, 17. 7, 1, 13. 7, 3, 5. rem præsentem perducere audientes 4, 2, 123. *conf.* 6, 1, 31. recessu plus habere 1, 4, 2. reliquum 4, 5, 4. scripto 7, 1, 13. signum pœnitentiæ, iræ 11, 3, 104. sinistrum desinere 11, 3, 109. se habere aliquid 10, 7, 12 *et* 17. senectutem prosequitur hæc memoria 1, 1, 36. sensum aliquem dicere 6, 1, 14. servitute esse 7, 3, 26. sole sidera desinunt cerni 8, 5, 29. aliquam spem suam dare aliquid 7, 4, 23. summam 11, 2, 41. summa 9, 2, 72. 12, 8, 11. hoc tempus 5, 12, *init.* totum 4, 1, 72. 8, 6, 8. 9, 2, 88. transitu 6, 2, 2. 7, 3, 27. tribunatu 7, 4, 13. turba esse 1, 2, 15. vestibulo velut 8, *pro.* 18. ultimum differre aliquid 7, 1, 12. universum 5, 10, 100. 6, 5, 4. 8, 3, 17. 9, 2, 87. 10, 1, 42. - pronuntiari non potest 11, 2, 44. uno totum diem consumere 1, 2, 11. usum 6, *pro.* 16. eum 4, 5, 26. usu esse 12, 10, 48. - aliquo futurus 7, 4, 18. - habere 12, 11, 22. quædam in usu 8, 3, 34. utramque &c. *vid.* in partem. *conf.* dicere. digerere. esse. recipere. res præsens. &c.

inæqualia 8, 5, 29.

inæqualitas coloris 12, 9, 17. pedum, sonorum &c. 11, 3, 43. *seqq.* superciliorum 11, 3, 79.

inaffectatus color 9, 4, 17. inaffectata φράσις 8, 3, 87. jucunditas Xenophontis 10, 1, 82. oratio 11, 1, 93.

inanis affectatio 9, 3, 74. diligentia 5, 11, 30. finitio 7, 3, 26. labor 11, 2, 1. loquacitas 10, 3, 2. orator 12, 10, 16. persuasio 1, 2, 18. vox 11, 3, 32. inane gau-

dium parentum 2, 4, 16. judicium 7, 1, 48. *in numero oratorio* 9, 4, 108. *conf.* 10, 1, 78. 10, 2, 17. 12, 10, 17. inanes ariftæ 1, 3, 5. res 11, 3, 5. fpes 6, *pro.* 12. 6, 2, 30. inania fimulacra 10, 5, 17. tempora 9, 4, 51. verba 9, 3, 100.
inanitas oris 1, 11, 6. *v. n.*
inardefcunt affectus voce, vultu, habitu corporis 11, 3, 2.
inarefcere 6, 1, 27.
inartificialis probatio 5, 1, 1.
inartificialiter 2, 17, 42.
inauditus 7, 6, 11. quod nobis inauditum eft 1, 6, 9.
incendere aliquid invidia 4, 2, 114. rebus 10, 1, 16. incendi ira 8, 6, 7.
inceptus &c. *vid.* incipere.
incertus geftus digitorum 1, 10, 35. incerta manus 4, 5, 14. vox 1, 1, 21.
inceffere aliquem 10, 1, 126. 12, 10, 12. -afpere 5, 7, 27. 6, 3, 21. aliquid 5, 7, 23. nomen alicujus 5, 10, 31. inceffi epigrammate 8, 3, 29. inceffens fermo 6, 3, 21.
inceffus 1, 3, 1. orantis 1, 2, 31. in pedibus obfervatur 11, 3, 124. rarus, neque ita longus 11, 3, 126.
incefta 7, 8, 5.
inceftus cum filia 5, 10, 19. incefti damnata et præcipitata 7, 8, 3 *et* 5.
inchoare aliquid 7, 10, *extr.* præcepta 6, 4, *prin.* fententias 9, 4, 18. ftatuam 2, 1, 12. ftudia 1, 12, 12. inchoatæ materiæ 10, 5, 23.
incidere, *fecunda longa:* ferrum 6, 3, 69.
incifum, *quid?* 9, 4, 122. incifa, *quæ?* 9, 4, 22. *add. ibid.* 67. 122. *feqq.*
incidere, *fecunda brevi* 7, 1, 19. 7, 2, 41. aliquo 9, 2, 81. in ætatem alicujus 12, 1, 16. -annum 6, 5, 4. -eundem cafum &c. 4, 2, 118. -grammaticos 9, 4, 53. -laqueos 5, 10, 101. -limitem 2, 13, 16. -obfcuritatem 4, 5, 25. -patrocinium 7, 2, 5. -perfonas, rem 9, 2, 73. -præfanda 8, 3, 45. -refponfum 5, 7, 18. -ftatum 7, 1, 64. -verfus 1, 5, 17. -vitium 2, 4, 9. 5, 13, 46. incidit affectatio in acres fenfus 9, 3, 74. *add. ibid.* 76. contentio, difputatio inter aliquos 11, 1, 70. dubitatio 3, 8, 34. idem nomen in alia divifione 3, 3, 14. quæftio *pro.* 12. 7, 1, 19. verbum 2, 5, 4. incidunt aliæ fpecies in hæc genera 3, 4, 15. triplices fuaforiæ 3, 8, 33. vitiofa in auctore 10, 2, 15.
incingi 11, 3, 146.
incipere a pofterioribus 1, 4, 22. ab iifdem verbis plura acriter et inftanter 9, 3, 30. emittere libros *Ep. ad Tryph.* 1. incipientes atque adhuc teneri 1, 2, 26. in contentionibus aut incipiendis aut finiendis 11, 3, 128. inceptus ordo 5, 12, *extr.*
inceptio 11, 3, 46.
incitare aliquem 6, 4, 10.
inclamare 11, 3, 172. nomen 4, 2, 124.
inclinare aliquem 4, 1, 14. paullulum aliquid ad voluptatem audientium 2, 10, 10. caput in humerum 11, 3, 119. eloquentiam 10, 1, 80. inclinari ad aliquem 11, 3, 132. inclinatus in latus pollex 11, 3, 99. inclinata quædam lenitas 11, 3, 170.
inclinatio cauffæ 5, 13, 57. corporis 1, 11, 16. judicum ad nos 6, 1, 10. vocis 11, 3, 168.
inclufa breviter urbanitas 6, 3, 43. aperire quæ verbo uno inclufa erant 8, 3, 68.
incolumitas 9, 2, 85.
incommodum aliquando eft 1, 7, 16. incommodo minore fieri 12, 3, 2. incommoda 11, 1, 83. nos confequentur 2, 10, 14. oris 11, 3, 12. *add. ibid.* 32. vitæ 5, 11, 38.
incomparabilis 1, 2, 11.
incompofitus 1, 5, 65. in plerifque Æfchylus 10, 1, 66. moribus 4, 5, 10. incompofita oratio 9, 4, 32. incompofitum 9, 4, 6.
incompofite efferre aliquid 10, 2, 17.
incomprehenfibile præceptum 9, 1, 12.
incomtum 8, 6, 66.
inconceffum homini 10, 2, 26. *v. n.*
inconditum 6, 3, 107.
inconfequentia rerum 8, 6, 50.
inconfideratior 2, 15, 28.
inconftantia frontis ac luminum 9, 3, 101.
inconveniens inter fe pofitio 1, 5, 51.
incorporale 5, 10, 116.

incorruptum 5, 12, 20. incorrupta natura 2, 5, 12.
incredibile est, quantum &c. 1, 1, 32. fieri 4, 2, 12.
incredulus patronus 12, 8, 11. increduli quidam 10, 3, 11.
increscere 8, 4, 2 *et* 4. uno gradu 8, 4, 4. increscit respiratio naturali quodam conatu 11, 3, 49.
incrementum, *figura* 9, 3, 87. *n. genus amplificationis* 8, 4, 3 *et* 29. incrementi sensum afferre 11, 2, 41. incrementa modica 10, 6, 3.
incubare thesauris 10, 1, 2. transversas a spondis 4, 2, 123.
inculcare aliquid memoriæ 6, 4, 5. singulis peculiariter 11, 3, 130. diu 1, 1, 31.
incumbere alicui 11, 3, 132. huc 6, 2, 7. illi, in illum 9, 3, 1. in aliquid 7, 2, 33. in mare 5, 9, 5. in mulierculam 11, 3, 90. in pedem 11, 3, 125.
incunabula discendi *pro.* 6.
incurrere in animum 8, 2, 23. eosdem casus, tempora, numeros, pedes 9, 1, 11. latera 9, 1, 20. locos 5, 10, 54. oculos 7, 1, 41. 8, 2, 23. 10, 3, 16. ordinem 1, 5, 54. ordines, gentes, populos 11, 1, 86. terga 9, 1, 20.
incursare auribus, oculis 10, 3, 28.
incursus tempestatum 10, 7, 3.
incurvicervicum pecus 1, 5, 67 *et* 70.
incusare deos 6, *pro.* 4. negligentiam alicujus 5, 2, 3.
incutere pedem terræ 2, 12, 10.
inde *pro.* 4. 6, 1, 6. *v. n.* 7, 1, 6. 7, 2, 32.
indecens 10, 2, 19. non indecens natura ipsa rei facere aliquid 11, 1, 82. non indecentes moræ 11, 3, 158.
indecenter 1, 5, 64. indecentissime 8, 3, 45.
indecorus gestus 1, 10, 35. indecora actio 11, 1, 29. exultatio 2, 2, 12. jactatio 11, 1, 25. mutatio in Latinum sermonem 2, 14, 4. indecorum 11, 1, 91. indecora dicentes 11, 1, 60.
index mentis vox 11, 3, 62. indices mentis lacrimæ 11, 3, 75.
indicium 5, 9, 9. 5, 12, 20.
indicare aliquid 2, 4, 3. breviter et dilucide 4, 1, 34. decentius, tutius 9, 2, 21. brevius 4, 2, 106. conscios 9, 2, 81. portum 10, 7, 1. rem 4, 2, 37. proprie et significanter 12, 10, 52. res 12, 10, 43. simplex modus indicandi 9, 2, 1.
indicativus cum pronomine interrogandi 4, 5, 7. *in sermone indirecto* 4, 5, 17.
indicere nuptias 7, 4, 24.
indifferens syllaba 9, 4, 93. est rhythmo 9, 4, 48.
indignus cognitione 10, 1, 90. indignæ res 6, 2, 24. indignissimum 2, 16, *init.*
indignitas calumniæ 6, 1, 9.
indignari cedere 1, 1, 8. imperia 1, 3, 6. pontem 12, 10, 61. indignantur verba 11, 3, 176. non indignandum est discere 1, 11, 17.
indignationis motus 11, 3, 71.
indiscernibilia quomodo Latinius vocanda? 10, 2, 10. *n.*
indiscreta et inter se connexa, juncta 1, 2, 3. 10, 1, 2.
indistinctus *orator* 12, 10, 39. indistincta 8, 2, 23.
indoctos a musis atque gratiis abesse, proverbium 1, 10, 21. indoctas manus 1, 11, 16. indoctiores 4, 2, 37.
indoles maxima 10, 1, 89.
indomitum animal 9, 4, 5. ingenium 10, 2, 19.
indubitata literarum inter se conjunctio 1, 1, 31. indubitata 1, 6, 33.
indubitabile 4, 5, 13. genus caussæ 4, 1, 55.
inducere 9, 2, 42. alia per aliam rem 9, 2, 97. aliquid 5, 14, 8. *seq. conf.* callum. hæsitationem, silentium 11, 2, 48. judicem in affectus 11, 3, 58. induci in iter 8, *pro.* 4.
inductio 5, 10, 73. 5, 11, 2 *seq.*
induere auctoritatem alicujus 4, 1, 46. caussas personis 4, 1, 37. orationem personis 4, 1, 28. personam 3, 8, 50. 6, 2, 36. alicujus 12, 8, 15. persuasionem sibi falsam scientiæ 1, 1, 8. voluntatem aliquam vera fide 12, 11, 21. indui in laqueum 5, 7, 11. in pœnas a semet ipsis 12, 1, 3. loricam 8, 4, 24.
indulgere aliquid alicui, præcipue 12, 1, 2. caussis desidiæ 10, 3, 29. compositioni 9, 4, 145. eloquentiæ 10, 1, 84. ingenio suo 10, 1, 98. juri 7, 5, 3. nomini alicui

rei 2, 17, 34. numero 6, 3, 5. offensæ, utilitati 11, 1, 75. sibi 8, 3, *prin.* 8, 5, 17. - ultra 2, 5, 24. sono 11, 3, 33. voluptati 12, 10, 22. - ingenii sui 10, 1, 24. indulgens: indulgentiores parentes 4, 2, 74.
indulgentia, mollis educatio 1, 2, 6. dum nos indulgentia illa non fallat 10, 3, 7.
indurescere in pravum 1, 3, 12.
industria juvenum 10, 1, 122. historias scribendi 10, 1, 75. ex industria 1, 5, 8. *vid.* ex.
inemendabilis pravitas 1, 1, 37. inemendabilia incommoda oris 11, 3, 12.
inenarrabilis ratio 11, 3, 177.
ineptus homo 11, 3, 128. multo ineptius est 9, 2, 78. ineptissimum est 1, 7, 2. *conf.* 9, 3, 100.
ineptiæ: inter ineptias evanescere 1, 7, 6.
inertior in legendo 10, 3, 20.
ineruditus 8, *pro.* 26. judex 10, 1, 32. ineruditæ voluptates 1, 12, 18.
inerudite, non 1, 10, 33.
inesse alicui verbo, rei 1, 5, 3. 3, 6, 104. 5, 10, 9. in aliquo 8, 1, 3. in aliqua re 3, 4, 11. in arte 2, 17, 41. inest aliquid quibusdam in habitu atque vultu 6, 3, 12. hoc injuriæ genus verecundius inest passis quam ausis 11, 1, 84. vis sermonis in verbis 9, 4, 26. - quædam tacita numeris et modis 9, 4, 13.
ineuntes: *vid.* inire.
inexercitatus 11, 2, 9.
inexpiabilia bella 2, 16, 2.
inexplicabilis laqueus 5, 10, 101. pugna 8, 6, 1.
inexpugnabilis 5, 10, 44. 7, 3, 18.
inexspectatum 9, 2, 22 *et* 24. inexspectata magis similitudo 8, 3, 74.
inevitabilis sonus 1, 5, 33.
infamis femina 6, 3, 51. filius in matrem 9, 2, 79. pater amore virginis filiæ 9, 2, 70. infames caussæ 4, 1, 62.
infamia 6, 2, 23. criminum 5, 7, 26.
infamare aliquem 5, 7, 1. 10, 1, 127. personam aliquam 4, 2, 129. infamatur fides alicujus 10, 1, 75. infamantes oratoris officia 2, 15, 4.
infans 11, 1, 21. alienus 6, *pro.* 7. infantes a mutis nutricibus in solitudine educati 10, 1, 10. infantium 1, 1, 16.
infantia actoris 6, 1, 32. in dicendo 5, 13, 38. sua est etiam studiis 1, 1, 21.
infaustum opus 6, *pro.* 3.
infelix *de oblivioso* 11, 2, 29. conscientia 6, *pro.* 10. opera 10, 1, 7. pœna 10, 3, 10. solicitudo 12, 10, 77. supellex 2, 4, 29. infelices literæ 6, *pro.* 3. infelicius 8, 6, 33.
infelicitas abominanda 8, *pro.* 27. aliqua magna 11, 1, 56. rara, *de memoriæ debilitate* 11, 2, 49.
inferos excitare 9, 2, 31. inferior *opponitur* honesto 6, 2, 14. inferius 6, 3, 57. inferiores modi *vocis* 11, 3, 17. radices 10, 7, 28. rami 1, 2, 26. inferiora 7, 1, 27. 8, 4, 3.
inferre actionem 4, 3, 9. aliquid 5, 11, 3 *et* 27. 5, 14, 9. 8, 4, 20. artem in eloquentiam 10, 5, 3. fabulam 6, 3, 92. ictum 4, 2, 26. lucem rebus 8, 3, 72. lumen eloquentiæ 10, 5, 16. - tenebris 8, 2, 23. - in solem 5, 12, 8. quæstionem 6, 4, 20. studia aliquo 12, 10, 19. verbum 9, 3, 62.
infestus pollex 11, 3, 119. minus infesta res 11, 1, 64.
infestissime interrogare aliquem 12, 8, 10.
inficere mentem 1, 11, 2.
inficias &c. *vid.* infit.
infigere aliquid alicui 9, 4, 29. - repetitione, commoratione 9, 2, 4. - animis 1, 8, 17. 9, 4, 134. infixus pectori dolor 9, 2, 26.
infinita cura 10, 3, 12. materia, res 7, 10, 8. infinitum, infinita *sensu grammatico* 1, 6, 7 *et* 8. momentum 1, 11, 10. spatium 12, 11, 16. verbum 9, 3, 9. infiniti operis esse 10, 1, 37. 10, 5, 19. quod infinitum erat 1, 10, 1. *conf.* 3, 1, 7. 6, 5, 10. in infinitum sectio 1, 10, 49. infinito magis 11, 3, 172. plus 8, 4, 25.
infinite magis 11, 3, 4.
infinitivus in sermone indirecto &c. 4, 5, 13. 7, 2, 37. 8, *pro.* 7.
infirmus 11, 1, 21. actor 6, 1, 44. infirma ætas 1, 3, 12 *et* 17. 1, 11, 13. cutis 11, 3, 78. memoria 11, 2, 49. infirmi plura minantur 2, 3, 8. infirmior multo 10,

1, 74. visus 10, 3, 31. infirmius aliquid subjungatur fortiori 9, 4, 23. infirmiora ingenia *pro.* 14.
infirmitas in dolore ferendo 7, 3, 34. *de pueris* 2, 2, 14. discentium 1, 2, 27. naturæ 10, 2, 19. puerilis 2, 3, 7. quantum nostra valebit infirmitas *pro.* 22. infirmitatis vitio laborare 2, 3, 9.
infirmare aliquid 7, 6, 9. infirmatur lex 7, 1, 49.
infitias ire 7, *pro. extr.*
infitiari aliquid 7, 3, 9. infitiantes 7, 2, 27.
infitialis *status* 3, 6, 15 *et* 31.
infitiatio 8, *pro.* 9. 8, 5, 5. nuda 5, 13, 7.
infitiator 7, 2, 50.
infixus: *vid.* infigere.
inflammare animum 11, 3, 155. inflammari cupiditate 8, 6, 7.
inflare aliquem 5, 7, 26. nares 11, 3, 80. inflari gloria 11, 1, 75. 12, 10, 17. inflantur corpora valetudine 2, 3, 9. inflatus *orator* 12, 10, 16.
inflectere leviter digitos 11, 3, 142.
influit sermo in civitates 12, 10, 16.
informare oratorem *pro.* 22. informatur mens optimis institutis 1, 1, 16.
infra aliquem esse 12, 9, 7. dignitatem esse 8, 3, 38. grammatici officium esse 1, 7, 1. *add.* 2, 5, 4. se multos videre 12, 11, 30. Ciceronis temporibus paullumque infra 1, 7, 20.
inferos &c. *vid. supra.*
infringere articulos 11, 3, 158. infracti sumus in epilogis 9, 4, 138.
infusa fenis cadaveri imago 6, 1, 40.
ingenita natura 5, 10, 123. adjumenta *pro.* 27.
ingenium et natura 1, 3, *prin.* copiosum, facile 10, 1, 128. elegans, jucundum 5, 13, 48. forte 10, 2, 19. immortale 10, 1, 109. indomitum 10, 2, 19. mobile, velox 6, 4, 8. *in pictore* 12, 10, 6. poeticum, vehemens 10, 1, 90. promtum 11, 2, 46. tenue 10, 2, 19. 12, 8, 1. ingenii fama 12, 5, 5. *conf.* fama. gratiam sperare *pro.* 4. jactantia 12, 8, 3. lumen *pro.* 6. natura præstans 12, 1, 25. signum 1, 3, 1. vis *pro.* 12. humani vis 12, 11, 10. vires 1, 2, 23. ingenio nullo esse 4, 5, 2. - indulgere, temperare 10, 1, 98. suo non intelligere sermonem 8, 2, 19. ex ingenio habere aliquid *dicitur* sermo 2, 5, 11. ingenia conciduntur, comminuuntur aliqua re 1, 7, 33. deficiunt 2, 4, 10. in argumentis 5, 7, 33. infirmiora *pro.* 14. minora 12, 10, 37. paullo tardiora 11, 2, 42. viventium 10, 1, 96. ingeniis pravis &c. 1, 6, 32. *conf.* alere.
ingeniosus 2, 12, 7. 8, *pro.* 25. vere, probus quoque 1, 3, 2. adolescens 10, 3, 12. ingeniosi auctores 10, 1, 40.
ingeniose dicere aliquid 1, 6, 36.
ingenuus 7, 3, 27. ingenua, *ambiguum* 7, 9, 4. ingenui patum modesti 1, 2, 4.
ingenue: *vid.* dicere.
ingens contentio palmæ 1, 2, 24. crimen 9, 4, 35. error 3, 6, 6. proventus 12, 10, 11.
ingignere: *vid.* ingenita.
ingratus 12, 7, 11. *quis?* 7, 4, 37. non ingrata voluptas 9, 3, 74. ingrati actio 7, 4, 37. ingratissima ὁμοιολογία 8, 3, 52.
ingredi annum ætatis X 6, *pro.* 9. consulatum 6, 1, 35. debent sublimia 9, 4, 139. dicere 1, 3, *extr.* formare 2, 15, 33. in locos 4, 1, 59. iter 3, 1, 6. mare 12, *pro.* 4. partem aliquam 4, 3, 1. per funes 2, 13, 16. rationem eloquendi 12, *pro.* 3. socco 10, 2, 22. studia 1, 10, 2. ingressus aliquid 6, *pro. init.* vestibulum artis 1, 5, 7. viam *pro.* 3.
ingressus 8, *pro.* 7. 9, 4, 72. ab aliqua re 2, 4, 1. civilis et humanus 3, 8, 59. gravior 11, 3, 112. operis 10, 1, 48. rei 4, 1, 3. *seq.* 4, 2, 112.
ingruit vis 3, 8, 22. - major eloquentiæ 11, 3, 56.
inhabile alicui rei 11, 3, 146.
inhærere molestissima diligentiæ perversitate 1, 6, 17. cogitatis superstitiose 10, 6, 5. locutioni 1, 6, 20. memoriæ fidelius 10, 6, 2. sensibus 8, *pro.* 30. verbis 7, 1, 58. vetera inhærent 11, 2, 6.
inhibere cursum 10, 3, 20. impetum 9, 4, 35. malos 4, 1, 21. multa 11, 3, 13. numeros 9, 4, 31. remos, *an remis?* 12, *pro.* 4. *v. n.* inhibet bonos validius pudor quam metus 9, 2, 76. inhiberi verecundia 10, 1, 18.

inhonoratum transire aliquid 1, 5, 54.
inhorrescere 9, 4, 126.
inhumana fortunæ insectatio 6, 3, 28. voluptas 12, 9, 10. inhumanum 1, 6, 35.
injicere opus super funus 8, pr. 3. sinum togæ humero 11, 3, 140. togam ex integro 11, 3, 156. injecto periculo mortis 7, 3, 17.
inimica mater filio 4, 2, 16.
inimice corripere aliquem 11, 1, 68.
insequi 12, 1, 22.
inimicitiæ graves 6, 3, 34.
inimitabilis arti auctoritas vetustatis 8, 3, 25. humanæ rationi sapor 1, 10, 7. inimitabile 2, 16, 16. 10, 2, 19.
iniqua conditio 5, 6, 3. ira 6, 1, 17. iniquum 12, 1, 35. petendum, ut æquum feras, Proverb. 4, 5, 16.
iniquitas litis 12, 7, 6. rei 4, 2, 22.
inire prælium 3, 8, 20. pugnam ineuntes 12, 1, 28.
initium 3, 11, 5. capere ex aliqua re 2, 11, init. dicendi 4, 1, 25. ducere ex aliqua re 1, 9, 3. quoddam naturale 11, 3, 60. spiritus 11, 3, 38. corporum etiam fortissimorum educatio a lacte cunisque in. ducit 1, 1, 21. initia 2, 20, 6. 3, 3, 13. 9, 4, 62. destinare sibi certa 2, 11, 5. disciplinæ 10, 2, 2. circa initia statim primi libri 1, 5, 44. literarum sola memoria constant 1, 1, 19. pertinent ad summam 1, 1, 23. scribere 10, 7, 30. sententiarum 9, 3, 45 et 79. studiorum tractare 1, 1, 23. nec ad ullius rei summam nisi præcedentibus initiis perveniri pro. 5.
initiari sacris 1, 2, 20. 12, 10, 14.
injucundus (non) auctor 10, 1, 124.
injudicatum aliquid relinquere 10, 1, 67.
injungere alicui laborem pro. 2.
injurati 5, 7, 5.
injuria libidinis 9, 2, 47. quæ morte gravior 11, 1, 53. i. stuprum. v. n. conf. ibid. 84. injuriam facere alicui 10, 1, 115. injuriarum controversiæ 7, 4, 32.
injustus 4, 5, 12. 11, 1, 90.
inmunis 1, 7, 8.
innasci 2, 4, 16. 12, 6, 2. innatus est male interpretantibus error 3, 6, 6. innata affectatio 9, 3, 74. innata 7, 10, 14.
innatam verborum facilitatem 10, 7, 28. innata [illegible]
innisi curæ [illegible] syllabæ in literas [illegible] 10, 3?.
innocens [illegible] reus 12, 1, 45. innocentium scivium 10, 7, 3.
innocenter vivere 7, 4, 18.
innocentia salva facere aliquid 9, 2, 37.
innumerabilis copia 5, 10, 100. innumerabiles subitæ necessitates 10, 7, 2.
inoffensa literarum inter se conjunctio 1, 1, 31. copulatio vocum 1, 10, 23.
inofficiosum testamentum 9, 2, 9.
inopinatæ rei casus 6, [illegible] natum 6, 3, 84. 9, 2, 23. [illegible] nata delectant magis 8, 6, 51. [illegible] frumenta caussa 12, 8, 13.
inordinatum 1, 10, 46. inordinata 8, 2, 23.
inornata brevitas 4, 2, 46. [illegible] 3. inornatum quid? 8, 3, [illegible] 58. inornata verba 8, [illegible]
inotiosa actio 11, 3, 183.
inprimis, vid. im.
inquietare digito nares 11, 3, 80.
inquinare argumenta amoribus 10, 1, 100. inquinantur bona permixtis malis 4, 2, 102.
inquirere aliquid 12, 11, 8. de opere aliquo parum diligenter [illegible] 21. etymologia verborum originem inquirit 1, 6, 28.
inquisitio instituti operis Epist. ad Tryphon. 1. opinionum [illegible]
insalubria 3, 2, 3.
insana cura corporis 12, 11, 18. insanum est 11, 3, 46. insanæ substructiones 8, 6, 41.
insanabilis dolor 6, pr. 5.
insania 11, 1, 38.
insanire specie libertatis 12, 10, 7?.
inscientia tradendi 12, 11, 14.
inscitum 9, 4, 56.
inscite recipere spiritum 11, 3, [illegible]
inscitia 9, 4, 39. in proferendis pedibus 1, 11, 16. rerum verborumque 6, 13, 38.
inscribere librum 8, 6, [illegible] nomine alicujus 2, 15, 10. nomen 2, 6, 36. tumulo 7, [illegible] inscribitur hæc disputatio [illegible] λοὶς 6, 3, 22. inscriptus nomine alicujus liber [illegible] inscripti falso libri 1, 4, 32.

des 4, 5, 22. maleficii actio 7, 4, 36. *i. non scripti. v. a.* inscripta *i. non scripta* 3, 6, 36.
inscriptio 2, 17, 15. C. Cæsaris 1, 7, 21. inscriptiones 1, 5, 20.
insculpi formas literarum tabellæ 1, 1, 27.
insecabilia corpora 2, 17, 38. 3, 3, 13.
insenescere alicui rei 10, 3, 11.
insequi 6, 3, 34. 7, 2, 46. aliquem 3, 1, 8. 12, 10, 14. aliquid inimice 12, 1, 22. cedentem 12, 10, 47. distinctionem aliquam protinus altero spiritus initio 11, 3, 38. insequens tempus 7, 2, 46. insequentia 5, 5, 2. 5, 10, 45. *seq.* insecuta 5, 7, 18.
insectari aliquem 1, 5, 56. aliquos ut hostes 11, 1, 89. aliquid 5, 13, 39. 10, 1, 65. inscitiam alicujus 9, 4, 39. tyrannos 10, 1, 63. insectans 5, 7, 27.
insectator vitiorum 10, 1, 129.
insectatio 5, 7, 6. fortunæ 6, 3, 28. 11, 1, 86.
inserere aliquid 9, 2, 74. 11, 2, 31. - alicui rei 4, 2, 108. 11, 2, 37. 12, 9, 17. - loco 8, 5, 28. - scriptis 10, 6, 5. - cogitationem luctibus 6, *pro.* 14. grana ciceris in acum 2, 20, 3. munus aliquod negotiis 3, 7, 2. sensum aliquem medio sermone 8, 2, 15. similitudinem parabolæ 6, 3, 59. surculum 6, 3, 88. inseri 4, 2, 47. 8, 3, 27. commode 9, 4, 145. insertus locus communis 2, 4, 30. inserta numeris compositio 9, 4, 61. insertæ orationibus narrationes 6, 3, 42.
insero, sevi &c. *vid.* insita.
insidere animo 6, 2, 32. memoriæ 10, 7, 2. insidet aliquid rudibus mentibus 1, 8, 4. insident alicui vitiose dicta 1, 1, 11. *add.* 1, 6, 44. vitia 2, 3, 2.
insidit sibi litera I 1, 4, 11.
insidiæ advocatorum 12, 9, 5. ætatis 12, 11, 4. insidias virtute superare 11, 1, 40.
insidiari 8, 3, 11. alicui 12, 1, 40. insidiatur orator 10, 1, 21. insidians fortuna 6, *pro.* 8.
insidiator Clodius 7, 1, 36. oporteatne insidiatorem interfici? 10, 5, 13.
insignia monstris corpora 1, 1, 2.
insigniter 8, 5, 15.
insignitæ imagines 11, 2, 22.
insimulari repetundarum 4, 2, 15.
insinuatio 4, 1, 42.
insipiens 6, 3, 8.
insistere in aliqua re 3, 6, 5. 9, 4, 27. in pedem 11, 3, 125. invicem 8, 5, 27. alternis pedibus 11, 3, 128. studiis suo nisu 1, 12, 10. vestigiis alicujus 10, 2, 10. - alienis *pro.* 3. insistit pars vocabuli participio 9, 3, 64. nec usquam insistentes 10, 7, 6.
insita hominibus est cupiditas augendi res vel minuendi 8, 6, 75. insita contra aliquem opinio 4, 2, 80.
insolens verbum 4, 1, 58. insolentissimum nomen *pro.* 14.
insolenter dicere aliquid 1, 5, 9.
insolentiæ est 1, 6, 20.
insolitus labor 11, 3, 26.
insolubile signum 5, 9, 3.
insonare 11, 3, 121.
inspicere aliquid 7, 2, 45. 8, *pro.* 10. 11, 1, 8. materiam 3, 9, *extr.* mores 2, 2, 1. partes caussæ 3, 9, 7. inspici in aliqua re 8, 2, 8. per se 5, 8, 5.
inspectio 2, 17, 42. 2, 18, *prin.* 5, 5, *extr.*
inspirare 5, 14, 32. iram, misericordiam 12, 10, 63. viribus 2, 5, 8. inspirantes ramis auræ 10, 3, 24.
inspoliatus 7, 1, 33.
instare 1, 3, 6. 4, 1, 68. 6, 4, 17. acerbe protinus teneris 1, 1, 20. alicui 6, 3, 86. - loco 7, 2, 36. - parti 7, 1, 10. - rei 5, 13, 52. 12, 10, 56. argumentis 5, 12, 4. interrogationi 5, 7, 16. interrogatione 6, 3, 38. instandi gratia 9, 2, 7. instans in exprobrando &c. digitus 11, 3, 92. sibi Thucydides 10, 1, 73. instante nullo 1, 12, 9. instantior argumentatio 11, 3, 164. gestus 11, 3, 93. instantius aliquid dicere 9, 3, 50. acriora et instantiora 9, 3, 54.
instanter 9, 3, 30. dicere 9, 4, 126.
instabile membrum 9, 4, 125.
instillatis compleri 1, 2, 28.
instinctus ingenio hominis, Delphico oraculo 10, 1, 81. instincti celebritate audientium præceptores 1, 2, 29. divino spiritu vates 12, 10, 24.
institor eloquentiæ 8, 3, 12. - ambitiosus 11, 1, 50.
instituere *i. incipere* 1, 5, 63. ali-

quem in aliquid 1, 11, 1. aliquid 1, 5, 63. 10, 1, 84. artes 2, 3, *prin.* exemplum 3, 7, 21. exercitationis genus quoddam 10, 6, 5. heredem 8, 5, 17. judicium 7, 4, 29. loqui 3, 2, 2. mores civitatium 1, 2, 2. opus *pro.* 21. oratorem *pro.* 25. 1, 1, 10 *et* 21. 10, 1, 4. 12, *pro.* 3. 12, 1, *prin.* os 1, 2, 6. palatum 1, 2, 6. præceptorem 10, 2, 20. quæstionem in re, in scripto 7, 1, 13. rhetoricen 2, 20, 4. scholas severe 2, 2, 10. simplicius 3, 11, 21. instituti ad lectionem 1, 7, 17. artibus 1, 3, 18. cognitione 1, 10, 5. disciplinis 1, 1, 12. literis 1, 1, 15. lyra 1, 10, 13. institutus ordo 1, 5, 55. familia bene instituta 10, 3, 9. institutum opus *Ep. ad Tryphon.* 1.

instituta aliena 1, 5, 60.

institutio brevis vitæ honestæ beatæque 12, 11, 12. numerosa atque perplexa 8, *pro.* 2. profiteri institutionem 11, 1, 5.

instruere aciem 2, 13, 3. aliquem 10, 1, 4. lectione 2, 5, 1. notitia rerum 4, 2, 24. scientia *pro.* 23. copias 12, 3, 5. malitiam 12, 1, 1. instruxit nos præceptoribus, exemplis antiquitas 12, 11, 22. instrui ad aliquid 12, 2, 19. instructus satis 2, 13, 15. ad aliquid 8, *pro.* 2. in aliquid 5, 10, 102. instructa navis 12, *pro.* 4. toto organo vox 11, 3, 40.

instrumentum 2, 21, 24. 5, 10, 51. 7, 2, 25 *et* 45. dicendi 12, 11, 24. litis omne 12, 8, 12. status 7, 1, 62. instrumenta 4, 2, 88. 5, 9, 1. caussæ 5, 6, 2. conjecturæ et qualitatis 3, 6, 25. quædam bene dissimulantur 6, 4, 17. destruere, firmare 5, 7, 36. naturalia 12, 5, 5. oratoris 12, 5, *init.*

insuavis 8, 6, 5.

insui culeo 7, 8, 6.

insulsum 6, 3, 19. 6, 3, 26.

insulsitas 5, 13, 38.

insultatio extrema 8, 5, 11.

insum : *vid.* inesse.

insumere operam 3, 4, 5.

insuper 6, *pro.* 3.

insurgere 9, 4, 45. 10, 1, 96. mala vel imbecilla vox inhibet insurgere 11, 3, 13. debent sententiæ 9, 4, 23. ex brevibus ad longas syllabas 9, 4, 92. locis 12, 10, 23. insurgit mens, oratio aliqua re 12, 2, 28. narratio interim verbis 9, 4, 134. insurgunt omnibus partibus iambi 9, 4, 136. insurgentia altius atque altius verba 8, 4, 27.

intabescere alicui rei 12, 10, 77.

intactum omittere aliquid 12, 10, 49.

integer *orator* 12, 10, 16. sanguis 8, *pro.* 19. integra fides 5, 7, 2. navis 12, 11, 4. integrum nomen 1, 5, 46. de integro scribere 2, 4, 13. *conf.* ex. integræ fauces 11, 3, 20.

integritas vitæ 7, 2, 33.

intelligo sæpe idem valet quod scio 10, 1, 13 : *ubi etiam de differentia,* vel intelligere vel capere 11, 1, 45. aliquid aliter 6, 3, 84. coecum 1, 2, 6. jus suum 4, 1, 55. obscene intelligere sensu 8, 3, 47. parum 6, 3, 85. periculum 12, 5, 4. sermonem suo ingenio 8, 2, 19. verbum ex verbo 8, 6, 21. quantum ego intelligo 4, 2, 64. intelligi 10, 1, 103. 12, 5, 6. aliqua re 4, 2, 41. 8, 6, 44. latius 3, 11, 1. sic volo *illud* 4, 2, 20. sine his nulla intelligi vere potest oratio 9, 2, 2. *add. ibid.* 87. 12, 1, 23. 12, 2, *prin. et* 21. *Socrates* ab hominibus sui temporis parum intelligebatur 11, 1, 10. quum ad intelligendos nos opus sit ingenio 8, *pro.* 25.

intelligentia 8, 2, 21. 12, 1, 9.

intellectus 6, 2, 10. 7, 6, 3. 8, 2, *prin.* altior 8, 3, 83. animi 10, 1, 14. communis 5, 10, 18. disciplinarum 1, 1, 15. diversus ei quod dicit 6, 2, 15. duplex aliquorum 2, 5, 2. nominis 7, 10, 1. obscenus 8, 3, 44. omnis 8, 5, 12. operis 12, 5, 4. significat 1, 5, 2. ad intellectum audientium descendere 1, 2, 27. intellectum facere 1, 10, 2. præbere 1, 5, 71. intellectu majora 1, 2, 28. sine intellectu morem 11, 3, 39. intellectus diversos habentia 9, 24.

intemperies cæli 7, 2, 3.

intendere 3, 6, 15 *et* 85. 8, 2, 12 *et.* aliquid 3, 4, 15. aliquo 7, 1, 30. animum 10, 1, 24. 12, 3, 2 *et* 13. ad aliquid 1, 12, 2. in aliquid 3, 6, 11. 10, 3, 6. 10, 7, 16. ordinem 4, 2, 28. ul-

tra 7, 1, 54. cogitationem 10, 3, 24. animum in aliquem 11, 3, 89. mentem aliquo 10, 2, 27. se acriter in aliquid 1, 5, 5. acrius ad quaestionem 4, 4, 9. in rem 4, 1, 39. sententias 9, 4, 9. vim rebus 10, 7, 22. ut &c. 10, 1, 45. quod intendimus, efficere 1, 10, 49. add. 2, 12, 6. 8, 3, 41. 9, 1, 21. intendit se animus in aliquid 10, 3, 23. intendi amentis nervisve 9, 4, 9. conf. 10, 1, 76. in aliquid 8, 2, 23. intenditur actio 3, 6, 83. vox omnibus nervis 11, 3, 63. intentus ad aliquid auditor 9, 4, 62. 10, 1, 48. intenta omnibus nervis cithara 2, 8, extr. citharae modo ratio doctrinae 5, 10, 124. conf. 10, 1, 76. alicui rei mens 12, 1, 5. sella loris 6, 3, 25. intenti memoriae alicujus rei 10, 3, extr. modi vocis 11, 3, 17. oculi motu 11, 3, 79. intenta 5, 14, 24. intentior judex 4, 2, extr. 119. 6, 4, 5. intentissima cura 10, 1, 111.

intente audiri 2, 2, 13.

intentio 3, 6, 7 et 13. seqq. 5, 14, 6. v. n. add. ibid. 10. n. 6, 4, 2. 7, 5, 4. seqq. v. n. 8, 2, 14. acris 8, 2, 23. animi dividenda 1, 1, 34. paucorum annorum 12, 11, 121. conjuncta 7, 1, 9. discentis perpetua 1, 2, 11. firma 11, 3, 55. mentis 11, 2, 10. operis 10, 3, 23. praecedat 10, 7, 10. rerum 6, 3, 14. simplex 7, 1, 9. una quaedam spiritus ac soni 11, 3, 45. vincat omnia quae impediunt 10, 3, 28. vocis 1, 10, 25. vox habens omnes in se sonos intentionesque 11, 3, 40.

intentare crimen invicem 3, 10, 4. intentatur periculum ab aliqua re 4, 3, 7.

inter agnoscentes notare aliquid 11, 1, 4. [illegible] 6, 3, 10. cetera 5, 10, 41. prima elementa 1, 1, 35. duas leges quaeritur 7, 4, 42. lusum 10, 4, 36. mundum 7, 3, 5. necessaria esse 5, 12, 3. diversas opiniones electio pr.

intercapedinis nominativus casus 8, 3, 46.

intercidere, tertia producta, Isthmon 8, 6, [illegible]

intercidere, tertia correpta, jam intercidit illud 11, 4, 26. negligentia memoria 11, 2, 46. intercidunt extremae syllabae 1, 11, 8. verba temporibus 10, 2, 13. haec sequenti tempore interciderunt 1, 5, 52.

intercipere librum pr. 7. sermones medios 6, 4, 11. intercipiunt aliquem fata 6, pr. 1. interceptus homo, sc. morte 10, 1, 120.

intercludi flumine, valetudine 7, 4, 14.

interclusio, figura 9, 3, 23.

interconciliare 12, 10, 59. v. n.

interdicere et petere differunt 3, 6, 70. v. n. alicui domo sua 6, 3, 79. de vi hominibus armatis 4, 2, 132.

interdicta 2, 10, 5. n. 4, 2, 61. 7, 5, 3. 12, 10, 70.

interdum 2, 12, 6.

interesse alicui rei 6, 2, 32. 10, 5, 19. interest medium illud 8, 6, 38. nihil interest actionum 7, 2, 20.

interfatio 4, 2, 50.

interjacent multa iis media 11, 3, 18.

interjecta sententia 4, 2, 121. interjecti dies 12, 9, 16.

interjectio 1, 4, 19. 8, 2, 15. v. n. 9, 3, 29. interjectiones 1, 5, 51.

interim pro interdum 1, 1, 8. 1, 1, 20. et passim. pro interea 1, 8, 5. 1, 12, 3 et 6. 2, 1, prin. et saepius. datur 11, 3, 125. sunt necessaria 11, 1, 47. respicere 10, 7, 31.

interiora sacri 1, 4, 6.

interlocutio 5, 7, 26.

intermittere 1, 12, 7. contextum 10, 7, 26. consuetudinem, exercitationem 10, 7, 8. dolorem 11, 1, 56. nihil intermittentes 1, 12, 7.

intermissus somnus 10, 6, 1. intermissa industria 10, 1, 75. verba 1, 6, 39.

intermissio 1, 1, 33. 10, 3, 24.

interpellari ab aliquo 4, 5, 20.

interpellator 6, 3, 65.

interponere aliquid 8, 2, 15. judicium alicui rei 1, 7, 30. sententiam suam 5, pr. 3. subinde interponens precibus, Quid respondebo &c. 6, 3, 64. interposita nox 11, 2, 43.

interpositio novorum 10, 3, 32. figura 9, 3, 23.

interpres operis alieni 10, 1, 87. conf. 12, 8, 4. interpretes somniorum atque ominum 3, 6, 29.

interpretari aliquid apertius 5, 10, 8. nomina 6, 3, 55.

9, 1, 3. schematis, tropi 9, 1, 7. fictio ex ironia 6, 3, 91.
irrationabilia 2, 16, 16.
irrationalis usus 10, 7, 11. irrationale 8, 6, 13.
irrepere in animum alicujus 9, 1, 19.
irridere aliquid 1, 4, 14. aliquid 4, 2, 32.
irritare infantiam ad discendum 1, 1, 26.
irritus labor 12, 1, 13.
irrogare pœnam verecundiæ 6, 4, 16. tempus labori 10, 3, 26.
irrumpere ad aliquid 2, 1, 2. ad vicinos *pedes* 9, 4, 89. in pectora 2, 5, 8. irrumpit voluptas in pericula capitis aut fortunarum 4, 2, 122. irrumpunt affectus 3, 5, 2. nonnunquam optimi sensus 10, 3, 33.
Irus 3, 7, 19.
is, ea, id: rhetoricen videri malum, sed eam veram &c. 2, 15, 28. id est 1, 9, *prin.* 1, 11, 12. 2, 14, 5. 2, 17, 37. 5, 1, 1, &c. id non eo tantum, quod &c. 12, 1, 1. si id caussæ cedit 11, 1, 76. *conf.* eatenus. eo.
Isauricus 6, 3, 25 *et* 48.
ἰσχνὸν 12, 10, 58.
ἰσχνότης 1, 5, 32.
ἰσόκωλον, *quid?* 9, 3, 80.
ita: non ita sane difficiles &c. 7, 1, 41. *conf.* 11, 3, 126.
Italia 1, 6, 31.
Italica, verba 1, 5, 56.
item 2, 17, 20 *et* 34. 3, 5, 2 *et* 5. itemque 2, 13, 6. 3, 8, 34. item, itemque 4, 2, 93.
iter amœnum ac molle 4, 2, 46. impervium, durum 12, 11, 11. manifestum ad ingenii lumen ostendit prima ætas alicujus *pro.* 6. militare 11, 3, 26.
iterare declamationis partem 11, 2, 39. iterata lectio 11, 2, 2. iteratis utrinque mediis 9, 3, 34.
iteratio 4, 2, 43. 9, 3, 36. *seq.* per se non est schema 9, 2, 63. sermonis 8, 3, 50. verborum mutata declinationibus 9, 3, 42.
Juba 11, 1, 80. *conf.* Ind. II.
jubere: *vid.* jussi. jussus aliquid testamento 7, 4, 14. tanquam jussus sequi 2, 13, 1. jussa mori 6, 2, 22.
jucundus et gravis Homerus 10, 1, 46. jucunda expositio 4, 2, 63. litera N 12, 10, 31. oratio 8, *pro. fin.* 9, 2, 63. jucundum 8, 3, 49. figuris 8, 3, 12. et elegans ingenium 5, 13, 48. os 11, 3, 30. jucunda proprio quodam lepore 6, 3, 102. non dissoluta 12, 10, 80. jucundior disciplina 2, 4, 5. eloquentia 12, 10, 74. imitatio 1, 2, 26. figuris modus *orationis* 12, 10, 60. sermo Græcus Latino 12, 10, 33. vox 11, 3, 179. jucundiores epulæ 10, 5, 15. jucundissima compositio 4, 2, 117. in oratore humanitas &c. 11, 1, 42. jucundissimæ literæ 12, 10, 27.
jucunditas animi 12, 10, 64. Ciceronis 10, 1, 110. Isocratis *ibid.* 108. in eloquendo 12, 10, 35. -sermone 6, *pro.* 7. *conf.* 10, 1, 64. inaffectata 10, 1, 82. mira 10, 1, 101. vocis 6, *pro.* 11. jucunditatis gratia 1, 8, 11.
Judaicæ superstitionis auctor 3, 7, 21.
judex rei capitalis 7, 3, 33. datur aut populus aut ex populo 12, 10, 53. facilior 7, 1, 27. privatus 5, 10, 115. judicis fidem afferre 10, 1, 111. judicem in decurias mittunt rura 4, 2, 45. *add.* 12, 10, 53. *conf.* ducere. judices poetarum 10, 1, 54. quid libentissime audiant? 7, 1, 63. secundum legem dicturi sententiam 5, 13, 7.
judicare 7, *pro.* 4. contra aliquem 5, 2, 3. de aliqua re *pro.* 2. -caussa 11, 1, 27. -falsis 12, 2, 10. -forma 6, 2, 6. personis 10, 5, 13. fortiter 6, 1, 20. nihil 5, 7, 36. se summos artifices 9, 3, 100. judicant aures 9, 4, 116. judicare ex paribus caussis 5, 2, 1. motu animi 6, 3, 6. ratione, sensu 8, 3, 19. satis 7, 1, 49. judicantes 11, 1, 45 *et* 54. judicatum 7, 4, 6. judicata 5, 13, 25. 12, 4, 2.
judicatio 3, 6, 70. 3, 11, *init. et* 4 *et* 7. *seqq.* 5, 11, 36. 6, 5, 3. 7, 5, 3.
judicatrix 2, 15, 21.
judicium, *quid in oratione?* 6, 5, *per tot.* abdicationis 7, 4, 10. acre tersumque 1, 6, 3. 12, 10, 20. acrius 12, 10, 76. alicujus rei 2, 4, 28. 10, 5, 12. aurium 9, 4, 118. Calvi 10, 2, 25. certius in lectione 10, 1, 17. dementiæ 7, 4, 29. est de crimine 4, 2, 10. facilius 10, 4, 1. firmius 1, 8, 5.

laboris 1, 12, 11. latens 6, 3, 19. liberale 6, 3, 32. rerum 12, 10, 38. summorum in eloquentia virorum pro ratione est 1, 6, 2. utrumque 10, 1, 131. cui judicium ac modus deest 12, 10, 16. judicii loco infirmitas 2, 4, 9. judicio alieno 10, 1, 130. alius dicere 2, 2, 13. cujusque atque propositio 12, 10, 2. latente sentiri 6, 3, 19. *i. e. gout. conf.* 11, 1, 91. meo 6. 3, 107. 8, 3, 71. 9, 3, 59. plaudere 8, 3, 4. cum judicio legi 10, 1, 116. judicia 5, 11, 36. 10, 1, 79. *pro caussis* 12, 6, 1. alicujus rei præbentur 1, 2, 24. cælestia 4, *pro.* 2. gravissima judicia 12, 6, 1. hominum varia 6, 3, 6. mala 10, 1, 70. privata 3, 10, 2. 4, 2, 61. 6, 4, 7. 11, 3, 156. publica 3, 10, 1. 6, 4, 7. 11, 1, 43. quatuor 12, 5, 6. severiora 10, 1, 125. suprema 6, 3, 92. judiciorum pravitas 2, 5, 10. repræsentatis judiciis 10, 7, 2.
judiciale genus 2, 1, 10. 8, *pro.* 6. 9, 4, 130. defensionis 11, 1, 9. judiciales caussæ 6, 2, *prin.* 10, 7, 5. *conf.* caussæ. materiæ 11, 1, 48. *conf.* materiæ.
judiciaria lex 4, 5, 20.
jugata 5, 10, 94. 6, 3, 66.
jugeri mensura 1, 10, 41.
jugum Caudinum 3, 8, 3. *conf.* jumenta.
Julius, C. 6, 3, 38. *vid.* Ind. II.
Julia basilica 12, 5, 6.
jumenta onere et jugo laborantia 11, 3, 55.
jungere 8, 3, 31. aliquid alicui commode 4, 1, 76. dure 8, 6, 33. se magis 8, 6, 63. - optimis partibus 12, 1, 16. verba compositione in exitu 9, 4, 13. vocem fidibus 5, 10, 124. jungi inter se 7, 10, 16. junctum 8, 6, 44. 9, 4, 6. male opus 12, 9, 17. tempus 5, 10, 46. junctæ figuræ 9, 3, 27. manus 11, 3, 116. juncta 5, 10, 102. atque indiscreta 1, 2, 3. aut dissoluta 9, 3, 53. natura *pro.* 13. sine reprehensione dicuntur *nonnulla*, quæ singula vitiosa sunt 1, 5, 14.
junctura 8, 3, 45. apta 9, 4, 27. in compositione 9, 4, 22 *et* 32. *seqq.* membrorum incisorumque 9, 4, 43. juncturæ sermonis 11, 3, 53.
Juno 1, 6, 35. Junonem 1, 5, 63.
Jupiter 3, 7, 8. a prima statim positione mutatur 1, 6, 25. Capitolini laudes 3, 7, 4. Olympius 12, 10, 9. tabula supra Jovem 6, 1, 32. ab Jove incipiendum 10, 1, 46.
jurare: *vid. sub* jus.
jus *distinguitur ab* æquo 4, 3, 11. 7, 1, 63. *pro judicio* 6, 1, 41. actionis 7, 1, 9. ambiguum 7, 10, 2. asperius 9, 2, 90. belli 5, 10, 113. *seq.* certum, dubium 12, 3, 6. civile 12, 3, *init.* civitatium 2, 4, 33. confessum 7, 7, 7. diversum 7, 7, 2. dubium 7, 7, 7 *et* 9. 12, 3, 6. forense 7, 2, 20. gentium 7, 1, 46. mortis petere 11, 1, 56. *v. n.* nostrum 4, 3, 10. obscurum 7, 10, 2. poeticum 1, 5, 12. potestatis 1, 1, 8. privatum, publicum 2, 4, 33. rhetorices *pro.* 23. sacrum 2, 4, 33. juris erat consultus 3, 11, 18. jurisconsulti 5, 14, 34. 11, 2, 41. juris lites 5, 10, 40. *conf.* quæstio. jure 6, 3, 47. ipso 7, 7, 2. in jure pleraque non legibus, sed moribus constant 5, 10, 13.
juridicialis 3, 6, 31. *seq. et* 44. *seq.*
jurare gravi viro parum convenit 9, 2, 98. ita Ciceronem locuturum fuisse 10, 2, 17. ex animi sententia 8, 5, 1. in leges alicujus 12, 2, 26. per patroni cineres 9, 2, 95. per mala sua, infelicem conscientiam, manes 6, *pro.* 10. *add.* 11, 3, 168. recto sono 11, 3, 168.
jusjurandum 5, 6, *init.* exigere, offerre, recipere, recusare *ibid.*
jusi *pro* jussi 1, 7, 21.
justus, *quis?* 12, 1, 35. justa plane fatigatio 11, 3, 132. magnitudo 8, 5, 26. justum *pro.* 16. 2, 4, 38. 12, 2, 5. omne continetur natura vel constitutione 7, 4, 5. justæ caussæ 12, 7, 6. justa natura 12, 1, 41.
juste 6, 3, 28. *v. n.* justissime 10, 1, 82.
justitiæ haustus 12, 2, 31.
juvare aciem oculorum 10, 3, 31. ad aliquid 2, 4, 24. aliquem 2, 16, 15. invicem 4, 5, 21. memoriam cura 1, 1, 36. *add.* 11, 2, 17. - studio 11, 2, 41. naturam cura 11, 3, 11. - ratione 11, 2, 9. juvant honesta magis 1, 12,

19. juvabunt habentes, ut ... 10, 6. juvari patrocinio 10, 1, 28.
juvenes clari 12, 7, 5. in litore ... Canteon 7, 3, 31. *seqq.* ad optima tendentes 10, 1, 122.
juvenilis abundantia 12, 1, 20. calor 2, 15, 28. cupiditas 7, 2, 24.
juveniliter dicta 12, 6, 3.
juventus *v.* adolescentes 2, 2, 14. 12, 11, 31.

K.

K quorundam nominum nota 1, 4, 9. in quibus verbis utendum sit hac litera? 1, 7, 10.
καιρὸς 3, 6, 26.
κακόζηλον, quid? 8, 3, 56. *seqq.*
κακοζηλία in κακοζηλίαν itur 8, 6, 73.
κακοσύνθετον, quid? 8, 3, 59.
κακοτεχνία 2, 20, 2. 2, 16, 2.
κακέμφατον 8, 3, 44.
κατ' αἴσθησιν 3, 6, 36. - αἰτίασιν 9, 2, 106. - ἀντίληψιν 7, 4, 5. - ἔνστασιν 3, 6, 36. κατὰ ῥητὸν καὶ διάνοιαν 3, 6, 45. - ῥητὸν καὶ ὑπεξαίρεσιν 3, 6, 60. - συμβεβηκότα 3, 6, 55. καθ' ὑπερβολὴν 6, 3, 67. - ὑπόθεσιν 5, 10, 95.
καταπεπλασμένον 1, 11, 6. *v. n.* it. 11, 3, 50. *n.*
καταπλήξις, figura 9, 2, 103.
καταρχικὴ, quid? 2, 4, 18.
κατάχρησις 8, 2, 5. quid? 8, 6, 34 et 36. conf. 9, 1, 5.
καθολικὰ 2, 13, 14. 8, 5, 7.
καῦθηνα 3, 6, 24.
κεφάλαιόν ἐστι 3, 11, 27.
κλίμαξ, figura 9, 3, 54.
κλωσμὸς, quid? 11, 3, 51.
κοιλογομία 1, 5, 33.
κοινωμὸς, quid? 8, 3, 59.
κόμματα, quæ? 9, 4, 22.
Koppa nunc tantum in numero manet 1, 4, 9.
κρινόμενον, quid? 3, 11, 4. et 18.
κρίσις 5, 11, 36.
κυριακὰ pars 5, 14, 28.
κυρταυχένα 1, 6, 70.
κῶλα 9, 4, 22.

L.

labefactari 2, 13, 14.
labefactatio mediocris 8, 4, 14.
labi prope ... 10, 2, 24. ab aliqua re ad aliquid 9, 3, ... amore 6, 3, 3. diligentia 5, 13, 37. errore 8, 6, 7. in aliqua re nimia subtilitate 12, 3, ... rectoris ... nere 2, ... persuasione 11, 1, 90. valetudine 7, ... honesta labitur ars 10, 7, 24. labens undique toga 11, 3, 147. labentes oculi 6, *pro.* 12.
labor minus, quam ærumnæ 8, 3, 26. *v. n.* labos 1, 4, 13. actionum 11, 2, 49. certaminum 10, 1, 3, 3. circa aliquid 5, ... bene dicendi *pro.* 14. ... *pro.* 19. inanis 11, 2, 11. primus est 11, 2, 18. scribendi 10, ... studiorum 1, 12, 8. 12, 1, ... supervacuus 1, 8, 18. ... scandenti.
laborare caussa 4, 1, 44. circa aliquid 6, 4, 1. nomina ... ambitiose 3, 11, 21. contemtu, invidia, odio 12, 8, 14. criminum temeritatis 12, 9, 14. exilitate vel pinguetudine nimia literarum 1, 11, 4. fastidio aliquo ... fructus 8, 6, 6. in aliqua re frustra 10, 1, 2. - parte frustra 4, 2, 35. in cogitando 12, ... in commune 5, 11, 24. in partibus 7, 2, 22. jugo 11, 3, 55. litera P. 1, 11, 5. onere 11, 2, 27. ... 3, 55. opinione arrogantiæ 4, 1, 33. persona 4, 1, 44. virtute ac studiis, ut *pro.* 15. vitio 8, 2, 4. vitiis 5, 13, 36. laborat oratio 9, 4, 33. laboravit, ne putarent 4, 1, 20. - ut &c. 4, 2, 34. laborari in aliquid 8, 2, 18. numero 8, 5, 30. laborans compositio 9, 4, 117. laborantia onere et jugo jumenta 11, 3, 55. laborata dierum ac noctium studio actio 12, 6, 5. laboratum videri 9, 4, 144. cui idem semper laborandum est 10, 7, 4.
laboriosum minus 12, 3, 8.
labra distorquentur 1, 11, 9. astringuntur, diducuntur, penduntur, replicantur, porriguntur, scinduntur, trahuntur &c. 11, 3, 81. labris ostendere aliquid 11, 3, 80. primis degustare literas 12, 2, 4.
lac jucundioris disciplinæ 2, 4, 5.
lactea ubertas 10, 1, 32.
Lacedæmonii 7, 2, 4. saltationem ad bella utilem putarunt 1, 11, 18.
lacerare artus morsu 8, 2, 20. mem-

bra sua 8, 15, 23. orationem 10, 7, 92. laceratum affectibus 12, 1, 7.
lacerna 12, 10, 75.
lacerti, *lacertus* 8, *pro.* 19. ac robur 15, 2, 28. militum 10, 1, 33. lacertos exprimere 8, 3, 10. lacertorum minus habere 10, 1, 77. lacertis expressa corpora 8, *pro.* 19.
lacessere 6, 3, 45 *et* 84. aliquem 6, 3, 54. risum 6, 3, 4.
Laches 7, 9, 10.
lacrimæ erumpunt dolore, lætitia manant 11, 3, 75. inarescunt 6, 1, 27. indices mentis 11, 3, 75. subsistunt 11, 1, 54. lacrimarum caussæ 6, *pro.* 7. lacrimas alicujus concitare 11, 3, 8.
lacunaria intueri 11, 3, 160.
lactis *usus* 2, 4, 5.
lædere 6, 3, 28. 8, 4, *prin.* 11, 1, 61. adversarium 5, 7, 13. aliquem infamia 7, 2, 28. remp. 7, 3, 34. 7, 4, 38. verum 5, 7, 15. 6, 3, 86. quod lædit 4, 1, 27. *add. ibid.* 44. læsæ opinionis exempla 1, 2, 4. reip. actio 7, 3, 2. 7, 4, 37.
Lælius *vid.* Ind. II.
Lælia 1, 4, 31.
Lænates 1, 4, 26.
lætus ac pressus, Homerus 10, 1, 46. *v. m.* locus 4, 3, 1. læta actio 11, 3, 153. floribus copia 8, 3, 88. indoles 2, 4, 4. lætum gramen 8, *pro.* 23. tempus 11, 1, 46. lætæ res 11, 3, 63 *et* 116. læta, non luxuriosa 12, 10, 80. lætius quid ausi 2, 4, 14. pabulum 10, 5, 14. solum 12, 10, 78. *v. m.* lætiores numeri 9, 4, 17. lætiora 11, 1, 34. quam lætissimi loci sententiæque 12, 1, 49.
læva pars 11, 3, 113. lævam abducere 11, 3, 145.
lagena deficit 6, 3, 10.
λαμβακισμὸν 1, 5, 32.
lambere labra 11, 3, 81.
laminam tenuem ducere 2, 4, 7.
lana tincta fuco 12, 10, 75. *v. m.* lanarum colores 1, 2, 5. lanas Tarento vehere non licet 7, 8, 4.
lanipes 5, 11, 24. *n.*
languet auditor 9, 3, 27.
languescit mens in secretis 1, 2, 18. vis 4, 1, 67. languescunt affectus 11, 3, 2.
languidus vultus 11, 3, 159. languidior oratio 4, 1, 67.
languidulæ coronæ 8, 3, 66.
laniare vestes 11, 3, 1.
lapidare 8, 2, 5.
lapillorum objectus 12, 2, 18.
laqueus: in laqueum induere 5, 7, 11.
largior oratio 5, 14, 17.
largiri formam 5, 11, 26. occasionem 12, 8, 2.
lascivus 6, 3, 41. auctor in heroicis 10, 1, 88. lasciva historia 10, 4, 3. lascivum 6, 3, 27. *seq.* carmen 9, 4, 108. lascivior *scriptor* 10, 1, 93.
lascivia maledicendi 9, 2, 76. recens 10, 1, 43. lasciviæ flosculi 2, 5, 22.
lascivire 4, 1, 77. 9, 4, 28 *et* 142. 11, 1, 56. aliqua re 4, 2, 39. in oratione licentia 9, 4, 6. puerilibus sententiolis 12, 10, 73.
Lases 1, 4, 13.
latere circumjectæ orationis copia 4, 2, 117. *de verbis.* plerumque in judiciis debet ars 2, 10, 11. penitus 6, 2, 25. sub aliqua re 9, 2, 28. latens consilium 9, 2, 85. judicium 6, 3, 19. quædam ratio in decoro 11, 3, 177. significatio 9, 2, 90. latentes caussæ 7, 2, 56. numeri 9, 4, 19. latentia vitia 9, 2, 93.
latebræ veritatis 12, 9, 3.
latitatio 7, 2, 46.
Latium 1, 6, 31.
Latinus sermo 12, 10, 33. tibicen 7, 1, 51. Latina facundia 12, 10, 27. vox 1, 5, 31. in Latinum transferre aliquam vocem 2, 1, 4. Latini dicendi præceptores quando cœperint? 2, 4, *extr.* Latina verba 8, *pro.* 31. 8, 1, 2.
Latine loqui 8, 1, 2. aliud, aliud grammatice loqui 1, 6, 27.
Latona 3, 7, 8.
lator legum 2, 4, 33. 3, 7, 18. *vid.* legum.
latrare 6, 3, 81. 11, 3, 31.
latrator 12, 9, 12.
latrocinio proximum 12, 7, 3.
latus, eris: fatigatum 11, 3, 13. occultum latus *quædam edit. habent* 7, 9, 5. oportuit 6, 3, 100. sapiens laboris *pro.* 27. lateri alicui adjungere aliquem 1, 2, 5. ostendere latus 11, 3, 74. latere dextro facere gestus 11, 3, 179. laterum majorum esse 9, 2, 29. motus 11, 3, 161 *et* 165.
latus, a, um: clavus 11, 3, 138. *seq.*

v. n. sermo 5, 14, 33. latum atque fusum 11, 3, 50. lator orator 12, 10, 23. vox 11, 3, 82. latissimi amnes 5, 14, 31.
late: latius complecti aliquid 9, 2, prin. dicere 3, 5, 15. loqui 1, 5, 5.
latitudo 1, 10, 42. pectoris 11, 3, 141.
lavari cum viris, signum adulteræ 5, 9, 14. lavamus 1, 6, 44.
laureati postes 8, 6, 32.
laus doctorum, vulgi 12, 10, 72. popularis 10, 2, 27.
laudare aliquem pro rostris 12, 6, 1. aliquid 1, 5, 3. simulatione vituperationis 8, 6, 55. laudari 12, 5, 6. contumeliose 2, 12, 7. in aliqua re 5, 12, 22. laudo facit laudavi 1, 6, 15. laudat manus 11, 3, 102. laudata industria 1, 2, 21.
laudabilis civis 12, 1, 41.
laudatio legis 7, 1, 47. laudationes 11, 3, 153. funebres *ibid.* laudationum moræ 11, 3, 126 *et* 131.
laudativa 2, 15, 20. 3, 3, 14. 3, 4, 11. *seqq.*
Laufus 8, 4, 6.
laxior sinus 11, 3, 146. laxiores nodi 9, 4, 127. laxiora vincula 9, 4, 20.
laxare aliquid scribendi securitate 10, 6, 2. manum 11, 3, 96. miserationem securitate 11, 1, 52. necessitatem dicendi longiore dierum spatio 10, 5, 22. laxatus aer 5, 9, 16.
leber 1, 4, 17.
lect. *vid. sub* legere.
lectus aliud alio loco valet 1, 4, 27.
legare argentum 5, 11, 33. 5, 14, 26. 7, 6, 11. legari 5, 10, 62. 7, 4, 36.
legatus 6, 3, 100.
legationis male gestæ actio 7, 4, 36.
legalis, leges, legit, leguleii &c. *vid. sub* lex.
legere disceptatorem alicui caussæ 9, 4, 132. ossa e vulneribus 6, 1, 30. legi cum judicio 10, 1, 116. - venia 10, 1, 72. lego facit legi 1, 6, 15. legentes 10, 1, 16. lectus *vid. supra.* lecta e capite cujusdam ossa 8, 5, 21.
lector 6, 3, 44.
lectio, *de ea vid.* 10, 1, *per tot.* cruda 10, 1, 19. dissoluta in canticum 1, 8, 2. effeminata plasmate 1, 8, 2. emendata 1, 4, 2. gravis cum suavitate quadam 1, 8, 2. idonea 8, *pro.* 28. iterata 11, 2, 2. *conf.* lentior. libera 10, 1, 19. mollita multa iteratione 10, 1, 19. multa 8, *pro.* 28. poetarum 10, 1, 27. virilis 1, 8, 2. dat ubertatem ac divitias 10, 1, 13. lectionis opus 12, 3, 8. lectionum genera 10, 1, 45.
lectitare 9, 1, 12.
ΛΗΚΥΘΙ 1, 7, 17.
ληκυθικός cur Aristoteli dicatur dactylus? 9, 4, 88. *n.*
lenis contextus 9, 4, 127. motus laterum 11, 3, 161. vox 11, 3, 15. - et submissa 11, 3, 64. lene id, quod dicitur 6, 3, 27. genus 10, 1, 44. - caussarum 10, 2, 23. - dicendi 10, 1, 121. *add.* 12, 10, 66. lenes venti 10, 7, 1. lenia duci debent 9, 4, 139. magna 12, 10, 19. lenibus mulcentur aures 9, 4, 116. lenior modus *dicendi* 12, 10, 60. oratio 9, 4, 39. - et submissior 11, 1, 64. leniores egressiones 11, 3, 164. epilogi 6, 1, 50. syllabæ, *quæ?* 9, 4, 92. *conf.* affectus. lenis *et* levis *confunduntur* 10, 1, 52. *n.*
leniter dicere aliquid 10, 2, 23. *add.* 12, 10, 71. lenius dicere 11, 8, 1. 9, 4, 130. supina 12, 10, 78. *v. n.*
lenitas 9, 4, 136 *et* 144. compositionis 10, 1, 52. inclinata 11, 3, 170. *de oratione* 12, 10, 59. probabilis 10, 1, 52. verborum 10, 1, 52.
lenire affectus 1, 10, 32. aliquid nomine 4, 2, 77. mentes ad lyram 9, 4, 12. aspera remedia molli manu 2, 4, 12. sonos cantu 11, 3, 23.
lenoni filium vendere 7, 1, 55.
lenocinari formæ 5, 12, 17.
lenocinium 4, 2, 118. 8, *pro.* 26. 12, 1, 30. lenocinii reus 5, 10, 47.
Lentulus, Corn. *quare cognominatus* ? 5, 10, 30. - Spinther 6, 3, 57.
Lentulorum genus 6, 3, 67.
lentus *orator* 12, 10, 19. ordo professionis 4, 2, 58. lentum os 11, 3, 52. lentæ syllabæ 9, 4, 137. lentior lectio 1, 1, 33. vox 11, 3, 63. lentiora spatia 11, 3, 17.
lente: lentius dicere 1, 8, 1.
leo *de homine* 8, 6, 9. pariet 8, 6, 34. leones cauda hortantur 10, 7, 26.

Leocrates 11, 2, 14.
λέων 7, 9, 6.
Leonides 1, 1, 9.
lepor propositionum ac partitionum 11, 1, 53. lepore jucundum 6, 3, 102.
lepus, epicoenum 1, 6, 12. *unde?* 1, 6, 33.
levis auctor 10, 1, 124. caussa 7, 2, 37. derisus 6, 2, 15. *in quibusdam libris.* res 9, 3, 74. levem umbram consequi 10, 1, 100. leves fauces 11, 3, 20. genae 12, 10, 8. levia 7, 2, 34. *subint.* convicia. atque nitida 5, 12, 18. levior res 11, 1, 64. leviores caussae 12, 1, 38. viri 11, 1, 45. levissima res 11, 1, 44. levis *et* lenis *confundi solent* 10, 1, 52. *n.*
leviter admirari 11, 3, 103. saltem imbutus literis 1, 2, 16. moveri loco 7, *pro.* 2.
levitas effeminata 8, 3, 6. in rebus 10, 3, 17.
levare animum mutationibus 4, 2, 118. annonam 5, 11, 12. fastidium 9, 3, 3. varietate 9, 1, 21. suspicionem 4, 2, 81. taedium 1, 12, 4. 4, 1, 49. levatur difficultas consuetudine 11, 3, 24. levati 2, 5, 12. levata manu 2, 12, 9.
lex, *quot res agat?* 7, 5, 5. abdicationis 7, 1, 15. adversa 7, 7, 4. antiquior 7, 7, 8. ciborum 12, 10, 41. de expositis 7, 1, 15. de sicariis 7, 1, 9. defensionis 4, 2, 84. dicendi 5, 13, 60. 8, *pro.* 2. 10, 1, 25. gestus 1, 11, 17. loquendi 1, 6, 16. 1, 8, 13. Manilia 2, 4, 40. nascendi 10, 3, 4. orandi Demosthenes 10, 1, 76. potentior, potentissima 7, 7, 7. 8. prooemiorum 10, 1, 48. sermonis 1, 5, 29. Servilia 6, 3, 44. temporum 1, 12, 3. *theatralis* 3, 6, 19. *n.* veritatis 12, 1, 19. legem dare 9, 4, 109 *et* 143. liberis 11, 1, 83. lege civitatis 12, 10, 26. leges contrariae 7, 7, 7. custodes pudoris diligentissimae 8, 5, 19. dicendi 12, 11, 15. diversae 7, 7, 4. duae, duplices 7, 7, 10. impares 7, 7, 6. quae natura sunt omnibus datae 12, 2, 3. *obscurae* 7, 6, 1. quae propriae populis et gentibus constitutae 12, 2, 3. populares 7, 4, 13. sapientium 12, 7, 9. severiores 12, 1, 40. vitae *pro.* 14. 5, 11, 39. legum *differentia* 7, 7, 6. *seqq.* judicia 9, 3, 56. lator 7, 1, 52 *et* 56. 7, 6, 8. 12, 10, 5.
laus et vituperatio 2, 4, 33.
legalis 3, 5, 4. 3, 6, 39 *et* 44. *seqq.*
legitimus 3, 6, 96. *seqq.* 7, 7, 10. filius 3, 6, 96. finis 9, 2, 57. legitima disciplina 1, 10, 30. an liberi sint etiam legitimi? 3, 6, 103. legitimis obstare 2, 4, 35.
leguleii 12, 3, 11.
λέξις: *vid.* figura, schema.
libenter: *vid. sub* libet.
Liber *i. Bacchus* 3, 7, 8. pro vino 8, 6, 24.
liber, bri: *vid. Ep. ad Tryphon.* auctoris de caussis corruptae eloquentiae 6, *pro.* 3. Aristophanis, *pro fabula comica* 1, 10, 18. Horatii de arte poetica 8, 3, 60. *pro oratione* 5, 10, 98. 5, 11, 42. 9, 3, 46. libri comicorum 1, 7, 22. quinque in Verrem actionis secundae libri 11, 2, 25.
libellus 2, 13, 15. 6, 3, 59. jocularis 8, 6, 73. libelli 6, 2, 5. 10, 7, 31. 12, 8, 5.
librarii 11, 3, 131. librariorum inscitia 9, 4, 39.
liber, a, um: pro maledico 5, 13, 26. liberi propria 7, 3, 27. animus undique 10, 3, 28. cogitationibus aliis 11, 2, 35. *vid.* impetus. arbitris locus 10, 3, 22. invidia *orator* 12, 11, 7. libera civitas 7, 4, 22. lectio 10, 1, 19. mens vitiis 12, 1, 4. mora 12, 3, 3. oratio 9, 2, 27. vox 9, 2, 3. liberum caelum 2, 6, *extr.* dictum 11, 1, 37. os 11, 3, 54. tempus 11, 1, 46. liberi sanguinis homo 12, 9, 10. liberum alicui relinquere aliquid 1, 4, 22. libera spatia 9, 4, 50. liberiores numeri 9, 4, 130. liberiora officia 6, 1, 9. omnia poetis quam oratoribus 8, 6, 19. verba 10, 1, 31. liberrimum genus hominum 12, 2, 22.
libere loqui adversus aliquem 6, 3, 83.
libertas *in dicendo* 6, 2, 16. 11, 1, 67. caeli 10, 3, 22. dialogorum 10, 5, 15. eloquendi 11, 2, 48. honestissima 11, 1, 37. numerorum 8, 6, 20. poetica 10, 5, 4. verborum 10, 1, 28. libertatis affectatores 6, 2, 16. rationem reddere 11, 1, 67. libertatem negli-

gentiæ facere 11, 2, 45. præstare 12, 2, 31. sumere 12, 2, 31.
libertus, liberti Cæsaris 6, 3, 81. liberti heredem sequantur 7, 7, 9.
libertinus 7, 3, 27. libertini 11, 1, 86.
liberare aliquem 3, 8, 42. - onere 5, 6, 4. reum præjudiciis 6, 5, 10. liberari a judicibus aliquo defensionis genere 7, 4, 20.
liberalis homo 6, 3, 83. minus materia 12, 9, 7. vox 11, 3, 13. liberale judicium 6, 3, 32. liberales disciplinæ 12, 7, 8. liberalior paullo vita 5, 13, 26.
liberaliter: paullo liberalius aspersus sal 6, 3, 19. liberalius tempora sua impendere 1, 2, 2.
liberalitas pro luxuria 8, 6, 36. a quo profecta sit, refert 7, 4, 23.
liberi 6, 1, 24. parentes alant &c. 7, 6, 5. liberum 9, 1, 16.
libet 1, 10, 28.
libenter adhibere aliquid 11, 1, 35. libentius audire aliquem 2, 6, 3. - aliquid 7, 1, 63. imitari aliquem 2, 2, 8.
libido deformis 8, 6, 40. libidinis exemplum deforme 3, 7, 21.
libidinosa eloquentia 5, 12, 20. libidinosior 6, 3, 64.
Liburnia 9, 2, 34.
licet dicere 2, 17, 13. 5, 2, 4. huic esse procuratori 4, 4, 6. *v. n.* - procuratorem 7, 1, 19. fieri 4, 2, 83. nobis uti 10, 1, 33. sint exempla licet 1, 10, 48. *conf.* 2, 4, 6. 8, 3, 8.
licenter 1, 8, 6. licentius audere aliquid 2, 4, 14. dicere aliquid 1, 2, 7. *conf.* 8, 6, 24.
licentia, *figura* 9, 2, 27. declamatoria 8, 3, 76. ebriorum comissantium 11, 3, 57. festa 6, 3, 16. figurarum 10, 1, 28. ludorum talarium 11, 3, 58. mentiendi 4, 2, 89. poetica 2, 4, 3 *et* 19. rei 4, 1, 4. verbi 4, 1, 59. verborum 4, 1, 58. 12, 10, 73. licentiam malis dari 12, 7, 1.
licentiosum 1, 6, 23.
ligare aliquid in catenas 5, 14, 32.
ligamenta aurium 11, 3, 144.
Ligarius 7, 2, 6. 8, 5, 13. 11, 1, 78 *et* 80. *conf.* Cicero *in* Ind. II.
lignea oppida 6, 3, 61.
λιγξε βιος 1, 5, 72.
limatum 12, 10, 50. genus dicendi 2, 8, 4. - eloquentiæ 11, 1, 31. limati Attici 12, 10, 17.
linea 3, 6, 82. *n.* 11, 3, 133. *n.* tensa rectissima 3, 6, 82. lineam poscere adversus aliquos 11, 3, 133. lineæ *in arte pingendi* 10, 2, 6. *seq.* 12, 10, 4. extremæ 10, 2, 7. lineas suas dare membris 11, 3, 46.
linearis ratio 1, 10, 36. lineares probationes 1, 10, 49.
lingua esse cœpit in quæstu *pro.* 13. utraque, *i. Græca et Latina pro.* 1. 1, 1, 14. linguæ secretioris interpretatio 1, 1, 35. linguæ inter se differentes, *i. dialecti* 12, 10, 34.
linquere sceptra alicui 9, 4, 140.
linter: in lintre loqui 11, 3, 129.
linum ruptum 12, 8, 13. *v. n.*
linus 1, 10, 9.
liquet mihi non 9, 3, 97. *add.* 12, 1, 42. 12, 2, 24. de eo 3, 6, 35.
liquata annis 12, 6, 4. *de oratione.*
liquefacti prope cibi 10, 1, 19.
lis facti 5, 9, 4. litium 4, 1, 26. quoddam genus 11, 1, 56. media manus 12, 8, 4.
litigare alicujus nomine 4, 4, 6. litigatur inter aliquos 4, 2, 129. 11, 1, 65.
litigator 6, 1, 25. 9, 2, 84. 10, 1, 34. 12, 8, 13. litigatores adversarii 12, 8, 6.
litera acuta, flexa, gravis 12, 10, 33. brevis, longa 1, 7, 11. mugiens M 12, 10, 31. sexta *Romanarum* 12, 10, 29. tinniens N 12, 10, 31. literam aliquam eximere 1, 7, 29. literæ Æolicæ 12, 10, 29. *v. n.* vetustissimis temporibus *aliæ* 1, 7, 11. Romanæ paucissimos eloquentes tulerunt 10, 1, 123. solatium adversorum unicum 6, *pro.* 14. melius sonantes 8, 3, 16. literarum contextus, formæ, nomina 1, 1, 24. usus 1, 7, 31. literis plus honoris tribuere 2, 12, 11. ultra primas literas progredi 1, 1, 8. in literis clarus 1, 6, 35. primis saltem literis eruditus 1, 10, 35.
literarius ludus 1, 4, 27.
literatus multum 1, 6, 21.
literatoria 2, 14, 3.
literatrix 2, 14, 3.
literatura 2, 1, 4. 2, 14, 3.
litura 11, 2, 32.
litus 7, 3, 13. *etymon ejus* 5, 14, 34. *v. n.* occultum 7, 9, 5.
livor, livores *in corpore* 2, 21, 19. 4, 2, 54. 5, 9, 11. 5, 10, 46.

lixa 8, 6, 42.
Λοχροὶ, *comœdia Menandri* 10, 1, 70. *ante legebatur* λοχός. *v. n.*
locus 6, 3, 63. *n.* 7, 2, 43. *seq.* 11, 2, 20. actionis 6, 1, 6. circa testes 6, 4, 21. clausus, reclusus 7, 2, 44. communis 2, 1, 11. *n.* compositionis 12, 10, 43. fortior 6, 1, 13. fortunæ ut sit 4, 5, 14. frequens, solus 7, 2, 44. frequentissimus 5, 4, *init.* lætus ac plausibilis 4, 3, 1. magnus 10, 1, 121. mendacio non est 11, 2, 39. nominis 12, 7, 4. quibus nullus est in bibliothecis locus 11, 3, 4. numerosus 11, 2, 27. præsens 12, 2, 31. primus a petitore 5, 13, 45. -et secundus 5, 13, 50. probationum 7, 1, 16. secundus partis 4, 2, 28. de aliqua re sepositus 1, 10, 26. *add.* 2, 4, 17 *et* 24 *et* 30. omnibus verbis in oratione est 10, 1, 9. uterque 4, 2, 29. 5, 13, 50. utrinque 5, 7, 33. loci alicujus esse 6, 1, 20. locum perdere 6, 3, 63. signare 1, 4, 17. loco 8, 5, 28. coloris 7, 1, 53. juris 7, 4, 36. testimonii 6, 3, 4. vitii 6, 1, 7. loci 4, 1, 59. *seq. et* 4, 2, 117. 9, 4, 138. 11, 2, 21. afficiendi, argumentandi 8, *pro.* 12. argumentorum 5, 8, 4. 5, 10, 20. 6, 3, 65. *seq.* 7, 2, 35. 12, 8, 13. communes 2, 1, 9 *et* 11. 2, 4, 22. 10, 5, 12. -et proprii 5, 13, 57. continui et decurrentes 11, 3, 84. electi ex poetis 1, 1, 36. *add.* 1, 11, 12. 6, 3, 40 *et* 43. *&c.* pleni 8, 4, 14. repetiti ex intima quæstionum naturalium subtilitate 1, 4, 4. uberes 5, 13, 42. loca 11, 2, 17. *seqq.* explicata, illustria, multa 11, 2, 22. signata varietate, spatiosa 11, 2, 18. locorum amœnitas 10, 3, 22. locis utile 9, 4, 83.
locare aliquem in numero veterum 10, 1, 118. -juxta se 8, 4, 22. portorium 5, 10, 78. locari in exordio 4, 1, 26. in ultimo 9, 3, 82. locatum et conductum 4, 2, 61.
locatio 7, 1, 1. verborum vitiosa 9, 4, 32.
locuples, *unde?* 5, 10, 55. parum ad augendam facultatem dicendi *auctor* 10, 1, 87. *orator* 12, 10, 78. propinquus 7, 1, 14.
locutio *&c. vid. post* loqui.
lodices hos 1, 6, 42.
λόγοι μυθικοί 5, 11, 20.
λογικὸν 3, 5, 4.
λογοδαίδαλοι 3, 1, 11.
longus incessus 11, 3, 126. labor 10, 7, 1. spiritus 11, 3, 55. testis 5, 7, 26. longa ætas 12, 11, 19. -studiorum 10, 7, 4. consuetudo 2, 5, 2. expositio 4, 2, 32. opera 12, 11, 12. syllaba 1, 5, 18. -an pro longa sit, multum refert 9, 4, 93. -duorum temporum 9, 4, 47. vestis 11, 1, 3. longum 4, 1, 71. est persequi 8, 3, 46. 10, 1, 118. longo post intervallo 9, 3, 40. longæ syllabæ 1, 5, 62. 9, 4, 91. nimis transgressiones 9, 4, 28. longa verba 9, 4, 42. longior ætas 10, 1, 120. compositione *orator* 10, 1, 118. omni somno pars noctium 12, 11, 19. receptus spiritus 11, 3, 53. sermo 9, 3, 60. vita 12, 1, 20. longius spatium dierum 10, 5, 22. in longius trahere obsidionem 1, 10, 48. longissimus spiritus 11, 3, 54. longissima ætas 3, 1, 9. quam longissimum tempus 12, 11, 1. longissimæ actiones 11, 2, 8.
longe citra æmulum 12, 10, 9. omnium summus orator 12, 11, 3. perfectissimus Græcorum Demosthenes 10, 2, 24. princeps aliquorum 10, 1, 61 *et* 98. subsequi 1, 1, 13. longius circumducere aliquid 10, 2, 17. longissime ab aliqua re esse 1, 6, 34. fugere aliquid 11, 3, 128.
longitudo ducitur per pedes 1, 10, 44. longitudinis pedes 1, 10, 42.
longi: longos ex habitu corporis fecerunt origines 1, 4, 25.
Longus, Sulpicius 6, 3, 32.
loqui *opponitur* tumori magna fandi 12, 6, 5. adversus aliquem libere 6, 3, 83. alicui 6, 1, 25. secum ipsum 7, 1, 26. de aliqua re 12, 2, 20. emendate 1, 7, 32. in aurem alicujus 11, 3, 131. in lintre 11, 3, 129. labris 11, 3, 81. Latine 1, 6, 27. 8, 1, 2. mollius 4, 2, 69. ore 11, 3, 81. -alieno 11, 1, 39. parce et quasi timide 11, 3, 100. pro se 2, 17, 6. recte 1, 7, 34. securius de aliquo 6, 3, 19. sermone 1, 6, 43.

locutio pulchra 2, 4, 32. locutiones 1, 5, 2.

loquacitas 12, 2, 20. inanis 10, 3, 2. incidere in loquacitatem 5, 10, 91.

loricatus 8, 5, 15.

lotophagi 5, 8, 1. n.

lubrica est historia 9, 4, 129. observatio fallit 1, 5, 5.

lucere, lucidus &c. vid. sub lux.

Lucretia 5, 11, 10.

lucrum sordidum 1, 12, 16. rapere ad scribendum &c. 10, 7, 27.

luctans circa omnia momenta 5, 13, 51. luctaturi 11, 3, 160.

luctator 2, 8, 7.

luctuosa 6, 2, 23.

lucubrantes 10, 3, 25.

lucubratio 10, 3, 27.

lucus, *unde?* 1, 6, 34. luci vetustate sacri 10, 1, 88.

ludus, *unde appellatus?* 1, 6, 34. literarius 1, 4, 27. ludum habere 6, 3, 51. ludi Floralia 1, 5, 52. Megalesia 1, 5, 52. talares 11, 3, 58. *v. n. quinam ludo se auctoraverint?* 8, 5, 12. *n.*

ludere *antea legebatur, nunc vero* laedere 6, 3, 28. carmine 10, 5, 15. in re tristi 9, 4, 28. *de compositione.* pila 6, 3, 71. sibi 6, 3, 16. ludendi tot genera 12, 11, 18.

ludibrii cujus est? 2, 10, 8. ludibrio esse alicui 6, 1, 45. ad foedissima usque ludibria dilabi 1, 6, 32.

lusus acuendis ingeniis non inutiles 1, 3, 11. duodecim scriptorum 11, 2, 38. venustissimi 5, 13, 46.

luere petulantiam 12, 9, 9.

lumen 8, 5, 28. conventus 1, 2, 9. dicendi 12, 9, 5. *add.* 12, 10, 46. eloquentiae 3, 8, 65. ingenii *pro.* 6. intelligentiae 8, 2, 23. mortale 5, 12, 8. orandi 11, 2, 7. orationis 8, 6, 7. lumina 8, 5, 2. *pro oculis* 9, 3, 101. 11, 2, 10. in clausulis posita 8, 5, 2. alterius modi 9, 2, 2. orationis 8, 5, 34. 9, 1, 25. *conf.* 12, 10, 62. sententiarum 9, 2, 102. luminum acies 11, 2, 10. inconstantia 9, 3, 101. umbrarumque ratio 12, 10, 4.

luna, *qualis?* 7, 2, 6.

lupa Romuli 2, 4, 19.

lupanar 7, 3, 6 *et* 9. in lupanari occidere adulterum 5, 10, 39. *conf.* 7, 3, 6.

lupercalia, *unde dicta?* 1, 5, 66.

lupus femina 1, 6, 12.

lurchabundus 1, 6, 42.

Lusius, C. tribunus *militum in exercitu Marii* 3, 11, 14.

lutulentum fluere Lucilium 10, 1, 94.

lux fori 12, 2, 8. *conf.* 12, 6, 4. narrandi 2, 5, 7. orationis 4, 5, 22. verborum 9, 4, 15. lucis cupido 6, *pro.* 13. fuga 1, 3, 16. spatia 10, 3, 27.

lucet oratio 8, 5, 29.

lucidus amnis 12, 10, 60. orator 12, 10, 21. lucida narratio 4, 2, 31. lucidior aliquatenus auctor 10, 1, 74. caussa 4, 2, 83. res 7, 3, 21. via 3, 11, 23. lucidiora 2, 3, 8.

lucide: lucidissime ostendere caussam 4, 5, 12.

luxuria: pro ea liberalitas dicitur 8, 6, 36.

luxuriat et luxuriatur 9, 3, 7. luxuriantem patrem: luxuriosus ipse juvenis accusat 11, 1, 79.

luxuriosus juvenis 11, 1, 79. luxuriosi juvenes in comoediis 11, 3, 74. luxuriosum 9, 4, 60. convivium 8, 3, 66. luxuriosa 12, 10, 80.

Lycia hiberna 8, 3, 73.

Lydiae regina 3, 7, 6.

lyra 10, 1, 62. circumlata post coenam 1, 10, 19. institui lyra 1, 10, 13.

lyrici alunt 1, 8, 6. lyricorum carmina 9, 4, 53. longe princeps Pindarus 10, 1, 61.

M.

M litera mugiens 12, 10, 31. in E mollita 9, 4, 39. quando parum exprimatur? 9, 4, 40.

macerare aliquem 12, 10, 77.

macies 2, 4, 6. pro sanitate 2, 4, 9.

machinae ad amplificandam orationem 11, 1, 44.

μακρολογία, quid? 8, 3, 53.

macula velut in oratione 8, 3, 18. color dicendi variis velut maculis conspergitur 8, 5, 28.

maculosa oratio 8, 5, 28.

madere 6, 1, 31.

madescere 6, 2, 28.

Maecenas 1, 5, 62. 9, 4, 28.

magester *pro magister* 1, 4, 17.

magis ambiguum, remotum, inopinatum 8, *pro.* 31. minutive vitiosum 11, 1, 27. *conf.* 11, 1, 66. 11, 2, 34. vocalia 8, 3, 16. *conf.* 8, 3, 24. 9, 2, 73. 9, 3, 5. *et sic passim:* magis *cum positivis loco comparativorum occurrit. Omittitur per ellipsin* 11, 1, 84. *n.*

magister, *olim* magester 1, 4, 17. cujusquam rei 10, 2, 6. declamandi 2, 1, 3. dicendi 10, 3, 1. operis sui 2, 1, 13. magistri eloquentiæ ac sapientiæ 12, 6, 7. gravissimi sapientiæ 12, 1, 36.

magistra loquendi certissima, consuetudo 1, 6, 3.

magistratus ab arce ne discedat 7, 7, 4. si magistratus rogationem suam populo ipse recitaverit &c. 10, 5, 13.

magnus quamlibet auctor 9, 4, 16. vir 10, 1, 50. magna conscientia 12, 5, 4. vox 12, 3, 40. utilitas 12, 11, 31. magnæ operæ esse 1, 4, 6. pecuniæ sphinx 6, 3, 98. magni nominis professores 2, 11, 1. umbra 12, 10, 15. magnum locum sibi vindicare 10, 1, 121. magna admonitione egere 1, 8, 4. magni et venerabiles 12, 1, 18. auctores 10, 1, 24. 10, 2, 15. duces 1, 6, 2. fructus 12, 11, 29. viri 9, 4, 110. magnæ res 11, 3, 116. virtutes 10, 1, 128. magna, non nimia 12, 10, 80. major ætate 10, 1, 78. intentio 11, 2, 35. spiritus 12, 2, 20. majores caussæ, *vid.* caussæ. nihil neque majus neque minus 11, 3, 51. majora *pro.* 5. discenda sunt 1, 3, 15. intellectu 1, 2, 28. majorum laterum esse 9, 2, 29. majoribus organis commoveri 1, 2, 30. velis moveri 12, 10, 37. maximus: *vid. suo loco.*

magnitudo animi 11, 3, 49. rerum 1, 8, 5. 10, 1, 48.

magnificus in eloquendo 10, 1, 63. oratione 10, 1, 84. magnifica actio 11, 3, 153. magnificum 8, 3, 18. translationibus 8, 3, 12.

magnificentia 4, 2, 61. 8, 3, 3. spiritus 10, 1, 61. verborum 3, 8, 61.

Magorum carmina 7, 3, 7.

majestas 7, 3, 36. quædam commendat veteris 1, 6, 1. operis deum æquavit 12, 10, 9. orandi 12, 11, 30. majestatis actio 5, 10, 40. judicia 9, 3, 56. majestatem orationi afferunt verba a vetustate repetita 1, 6, 39.

Maiia 1, 4, 11.

major: *vid. in* magnus.

μακρολογία, *quid?* 8, 3, 53.

malaco: in malaco sanum 8, 2, 13.

malle aliquid 1, 5, 64. 1, 6, 43.

malus 1, 7, 2. 6, 2, 18. civis 12, 1, 43. homo 5, 6, 5. vir 12, 1, 23. tam malus est nemo, ut malus videri velit 3, 8, 44. nemo malus nisi stultus idem 12, 1, 4. mala conscientia 12, 1, 3. facies 6, 3, 32. mens 12, 1, 7. sinistra 6, 3, 69. tractatio, *vid.* tractatio. vox 11, 3, 13. malum ingenium 1, 3, 2. malo esse alicui 5, 9, 13. peccare 12, 7, 11. mali cives 12, 7, 3. poetæ 6, 3, 96. servi 1, 2, 4. malos esse tam multos mirum est 12, 11, 12. pejor, pessimus, *vid. in suis elementis.*

male audire 12, 9, 9. dicere 6, 2, 18. dici 1, 5, 6. junctam opus 12, 9, 17. scribi 1, 5, 6.

maledicendi cupidi 6, 2, 16.

maledicus 12, 9, 9. pro libero 2, 12, 4. maledicum 9, 4, 141.

maledictum: plus invidia quam convicium potest 6, 2, 16. in maledicto plus injuriæ quam in manu 6, 2, 23.

malefacere 7, 2, 56.

maleficus 1, 5, 65. 12, 9, 9.

maleficii inscripti actio 7, 4, 36.

malevolus 1, 5, 68.

malignus in laudando aliquo 2, 2, 6.

maligne: non maligne crediderim 12, 1, 20.

malignitas 5, 3.

malitia 12, 1, 35.

manant lacrimæ lætitia 11, 3, 75.

Mancinus defendens fœdus Numantinum 7, 4, 12.

mancipare prædium 6, 3, 44.

mandare aliquid alicui inquirendum 10, 1, 128. ceris 10, 3, 30. mandari 7, 4, 36. affectus non possunt 4, 1, 47. mandantibus sociis 7, 4, 33.

mandati actio 7, 4, 35.

mandere: mansi cibi 10, 1, 19.

manere 10, 1, 104. aliquem 6, 1, 19 *et* 23. ex præceptis veteribus 4, 1, 58. in exsilio 11, 1, 12. manente honesta voluntate 12, 1, 45. manentes leges 2, 4, 35.

[illegible] liquid 2, 24, 20, 46.
manes [illegible] 6, pro. 10.
Mangones 2, 15, [illegible]
manifestum est ex opere ipso labor [illegible] 3, 8 [illegible] 2, 2, 37. manifesta [illegible] 3, 3, 36. manifestum visu tactuque corpus 1, 4, 20. crimen 12, 1, 43. [illegible] bus 6, 2, 20. facere 1, 10, 20. iter *pro.* 6. verbum 9, 3, 66. manifeste peculatus reus 12, 1, 43. manifesta calumnia [illegible] 5, 3. manifesta sunt ratione 14, 2, 21. manifestior fit ex iniqui contemplatione sequitas 12, 1, 35. manifestius aliquid habere 9, 2, 43.
manifesto satis docere 12, 10, 24.
Manilia lex 2, 4, 40.
Manius Curius : *vid.* Ind. II.
Manlius affectati regni damnatus 5, 9, 13. *conf.* 7, 2, 2. occidit filium 5, 11, 7. Marci praenomen a familia exemtum 3, 7, 20.
—— Sura 6, 3, 54.
mansuetum 3, 8, 26.
mansuefacere animalia 9, 4, 5.
manus artificum 7, *pro.* 1. certa 9, 4, 8. ingens oratorum 10, 1, 76. integra 8, 5, 12. media quaedam 11, 3, [illegible] *in oratoria actione* cava 11, 3, 103. citatior *ibid.* 102. collecta per singulos digitos *ibid.* 100. elata supra humeri altitudinem *ibid.* 103. lenior *ibid.* 102. leviter pandata *ibid.* 100. pigra *ibid.* 119. paullulum prolata *ibid.* 96. prima *ibid.* 16 *et* 99. rara *ibid.* 103. [illegible] similis *ibid.* 119. supina *ibid.* 99. supinata *ibid.* 119. modice supinata *ibid.* 100. tremula *ibid.* 103. trepida *ibid.* 119. varia *ibid.* 18. cadit, redit, resilit *ibid.* 106. senilis 9, 2, 42. summa in excolendis operibus 10, 1, 97. manus injectio patri in filium, patrono in libertum fit 4, 7, 9. manum, *in actione oratoria*, attollere 11, 3, 115. componere *ibid.* [illegible] continere intra pallium 12, 10, 21. contrahere alterno [illegible] explicare 11, 3, 102. convertere *ibid.* 100. deducere ad imum ventrem *ibid.* 112. dejicere a capite *ibid.* 119. demittere infra pectus *ibid.* 112. deponere *ibid.* 106. erigere ad tectum *ibid.* 118. explicare *ibid.* 100 *et* 102. extendere *ibid.* 112. [illegible] *ibid.* 112. producere infra [illegible] [illegible] 113. propellere in [illegible] partem *ibid.* [illegible] dere *ibid.* 118. rejicere *ibid.* [illegible] spargere *ibid.* 118. [illegible] oculos *ibid.* 112. vertere *ibid.* [illegible] integram habere 8, 5, 12. [illegible] eloquentiae imponere *pro.* [illegible] manu demonstrare aliquid 1, 5, 96. [illegible] 5, 10, 60. [illegible] bere 4, 7, 22. sublata [illegible] 11, 3, 120. in manu alicujus esse 7, 9, 9. *conf.* [illegible] manus eorum doceas, eos hoc [illegible] [illegible] 4, 9, 20. [illegible] 20. breves, longiores, exteriores, *in actione oratoria* 11, 3, 110. gladiatorum primae, secundae, tertiae, quartae 5, 13, 54. [illegible] 1, 11, 16. [illegible] 9, 1, 20. [illegible] cae 1, 11, 108. [illegible] 9, 1, 20. manuum *in actione oratoria* 11, 3, 85. [illegible] in manibus loci 10, 3, 33. [illegible] in manibus 5, 13, 3. [illegible] manumittere 5, 10, 60. [illegible] 7, 2, 26. 7, 3, 27.
mappa 1, 5, 57.
Marathonis propugnatores 11, 3, 168.
in Marathone 9, 2, 62. 12, 10, 24.
Marcellus, M. 5, 11, 7.
—— [illegible] *vid.* Victorius in Ind. II.
Marcia 10, 5, 13.
Marcipores 1, 4, 26.
Margarita [illegible]
Margites 5, 2, 26.
margo : marginibus utrinque [illegible] rum contineri [illegible]
Marianus miles, qui C. Lusium tribunum interfecit 3, 11, 14. Marianum [illegible] 3, 38.
marita : *vid sub* mas.
marmur *pro* marmor 1, 6, 23.
Mars 3, 7, 8. varius, pro bello, 6, 24.
Martinus 6, 3, 93.
mas : marem feminamque [illegible] cinensis 9, 3, 63. [illegible] masculum [illegible] 4, 3, [illegible] [illegible]
marita ulmus 8, 3, 8.
[illegible]
[illegible]
[illegible] *&c.* 8, 4, 7.

matrimonium justum 6, 1, 12. 8, mare aliquam, in matrimonium 11, 3, 82. matrimoniorum duæ formæ 5, 10, 62.
materia 2, 19, extr. 5, 10, 33. 7, pro. 1. 10, 1, 63. pro indole 2, 8, 12. 3, 8. add. 2, 19, 3. ad scribendum destinata 10, 1, 44. deliberativa, demonstrativa 3, 8, 53. gloriæ 8, 6, 7. ingenii 12, 9, 8. jocorum ex aliqua re 6, 10, 31. judicialis 2, 8, 63, et 58. magna 10, 1, 122. major 5, 14, 34. scholastica 11, 1, 82. sermonis in nominibus 1, 4, 18. studiorum omnis 10, 1, 128. materiæ deliberativæ, judiciales, suasoriæ 2, 1, 2 et 8. 2, 10, prin. 11, 1, 48. fictæ ad imitationem fori consiliorumque 2, 10, 4. officiorum 7, 4, 24. totas materias dictare 2, 4, 28.
mathematici 5, 2, 36.
maturus percipiendæ alicui rei 2, 1, 7. senectute 10, 1, 90.
maturitas Afri 12, 10, 11. festinata celerius occidit 6, pro. 10. ipsa ne festinet 2, 4, 9.
maturatur labor 11, 2, 43.
maturuisse nondum satis libros opinabar Ep. ad Tryph. 1.
matutino eodem 12, 8, 2.
maximus, maxumus 1, 7, 21. auctor 9, 1, 25. rex 1, 5, 9. maximi auctores 1, 5, 39. 140. 6, 8. maximæ vires 9, 2, 98. maxima vitia pro. 15.
maxime perfecta 1, 10, 40. et sic sæpe loco superlativorum, ut 1, 11, 13. 2, 1, 3. 2, 4, prin. et 12 et 37 et alibi, 2, 5, 5. et 19. 2, 15, 37. &c. maxime posse 2, 3, 5. 3, 8, 59. cum maxime 6, 1, 23. si maxime 1, 12, init.
meat aura per quædam velut organa 11, 3, 16. sol per duodecim signa 11, 2, 22.
meatus spiritus 7, 10, 10.
mecum 8, 6, 65.
Medea 9, 2, 8. atrox in tragœdia 11, 3, 73. Ovidii 10, 1, 98. apud Ovidium 8, 5, 6.
mederi alicui 11, 1, 68. morbis aut vulneribus 2, 10, 6. quibus adversus hæc modis sit medendum 4, 1, 43.
medicus præstantissimus 2, 13, 6. medici opera 7, 10, 10. medicinæ remedia perferunt adhibitum vel desinunt &c. 6, 4, 19. medici abalienata morbis membra præcidunt, &c. 8, 3, 76. qua medicorum admiratione valetudinem tallit? 6, pro. 11.
medicina ex observatione salubrium atque his contrariorum reperta est 2, 17, 9. tota constat experimentis ibid. medicinæ adulatio 8, 15, 76.
medidiem 1, 6, 30.
meditans 10, 3, 30.
meditatus 6, 4, 13.
meditatio 10, 1, 70. actionum 4, 2, 29. dicendi 2, 20, 2.
medius digitus 11, 3, 92. quidam V et I literæ sonus 1, 4, 8. media inter scribendi laborem extemporalemque fortunam, cogitatio 10, 6, 1. forma orationis 12, 10, 10. litium manus 12, 8, 4. res 6, 3, 23. vox inter acutum sonum et gravem 11, 3, 64. velut vox 11, 3, 62. medium 9, 3, 63. forum 10, 3, 30. genus dicendi 10, 1, 52 et 80. 12, 10, 59. conf. ibid. 66. velut genus dicendi 12, 10, 18. genus seriorum dictorum 6, 3, 108. medium nihil habet ista res 6, 1, 45. per medium via tutissima 12, 10, extr. medio poni 7, 1, 10. ex medio sumere 5, 7, 31. medii actus rerum 10, 6, 1. articuli 11, 3, 142. soni 11, 3, 42. media crura 11, 3, 139. dicta 6, 3, 24. urbana 6, 3, 106. utrinque iterata 9, 3, 34. præcepta sapientiæ 12, 1, 28. mediis ea cura sit, ut inter se cohæreant &c. 9, 4, 66. seq. in orationis contextu.
mediocris: dissensio non mediocris 9, 1, 10. hæsitatio non med. 12, 1, 40. oratio 11, 3, 5. utilitas non med. 1, 8, 12. mediocre ingenium 12, 11, 24. mediocres in dicendo 5, 13, 3. 6, 4, 5. patroni 12, 1, 24. vires ingenio fuit 6, pro. 15.
mediocriter doctus 9, 2, 4. improbus 12, 7, 11. non mediocriter errare 8, 2, 2. probandum 8, 2, 9. reprehendi 12, 1, 17.
mediocritas æqualis 10, 1, 54. memoriæ 11, 2, 39. præceptoris 2, 3, prin. quantum mediocritate valeo 12, 11, 8.
medulla litium 2, 2, 11.
Megabyzus 5, 12, 21.
Megasthenes 1, 5, 52.
μεγαλοπρέπεια, quid? 4, 2, 62.

Megarei 5, 11, 40.
mehe pro me in veteribus libris 1, 5, 21.
mehercule 11, 3, 59. mehercle 12, 5, 2.
mei pars 7, 2, 24. usus 6, *pro.* 3.
μίμησις, quid? 8, 3, 50.
mellis sapor 1, 10, 7.
melior cogitatio 10, 7, 19. pars oratoriæ artis *pro.* 17. tanto melior 8, 2, 18. conspectu melioris obrui 12, 10, 75. ad meliora traduci 12, 7, 2. melioribus obstare 12, 2, 13. verbis dicere tristia 8, 6, 57. *sed idoneis arbitris legendum videtur* mollioribus.
melius sonare 8, 3, 16.
Melius, Sp. 3, 7, 20. 5, 9, 13. 5, 13, 24.
membranæ 10, 3, 31.
membrum, *quid?* 9, 4, 128. non est figura 9, 3, 98. membra 4, 5, 25. 9, 4, 22. *conf. ibid.* 67. æqualia 9, 3, 80. brevia 11, 3, 110. caussæ 11, 3, 51. non dissimilia 9, 3, 77. multa membra habet periodus 11, 3, 39.
membratim dicere 9, 4, 126. narrare 9, 4, 127.
Memmius 6, 3, 67.
memor ordine quo quisque discubuerat 11, 2, 13.
memoria: *de ea, qua ad oratorem pertinet, tractatur* 11, 2, *per tot.* alicujus sacra 11, 1, 59. alitur exercitatione 1, 1, 36. antecedens 1, 1, 25. augetur cura *&c.* 11, 2, 40. firmatur exercitatione 1, 1, 36. fit quasi habitu tardior firmiorque 11, 2, 4. posteritatis 6, 1, 22. 10, 1, 31 *et* 41. 10, 7, 31. 12, 2, 31. prosequitur in senectutem 1, 1, 36. seculorum 10, 1, 103. signum est ingenii 1, 3, 1. suffragatur 11, 2, 45. tenacissima 1, 1, 19. venit in partem elocutionis *pro.* 22. memoriæ auxilium maximum 4, 5, 3. cura duplex 11, 2, 25. firmitas 12, 5, 1. natura 11, 2, 5. vires 10, 6, 6. memoriam agitare 1, 8, 14. memoria seculorum dignus 10, 1, 103. repetere aliquid 1, 6, 10.
Menalcas, Virgilius 8, 6, 46.
mendacem memorem esse oportere, vulgo dicitur 4, 2, 91.
mendacium sexus 5, 12, 19.
Menelaus 8, 3, 84. 12, 10, 64.
Menerva 1, 4, 17.
mens alta 6, *pro.* 7. bona 12, 1, 42. 12, 7, 3. concepta 10, 3, 20. libera 12, 1, 4 *et* 5. mala 12, 1, 7. placida 6, *pro.* 7. mentis agitatio 1, 1, 1. intentio 10, 3, 20. solertia 1, 1, 1. vigor 11, 2, 3. ad mentem optimam genuit nos natura 12, 11, 12. mente illa præditus 12, 11, 1. bona facere 7, 4, 25. mala facere 7, 3, 34. mentium parentes, præceptores 2, 9, 1. totis mentibus tendere aliquo 12, 1, 31.
mentio 7, 3, 36. mentionem alicujus rei facere 10, 1, 56.
mensio, mensura *vid. post* metiri.
mentiri robur sagina 2, 15, 25. mentiuntur 2, 17, 22. mentiens multum de annis ætatis suæ 6, 3, 73. mentitus color 12, 10, 76.
mentum affixum pectori 11, 3, 82.
mercedes duplices exigere 3, 3, 3.
mercedulæ 12, 11, 14.
mercenaria vox 12, 1, 25.
Mercurius 3, 7, 8.
mereri amorem 6, *pro.* 7. assensum 3, 8, 59. auctoritatem 4, 2, 125. clamorem 12, 9, 8. consensum 5, 1, *prin.* convicium 6, 4, 10. de ingenio suo pessime 10, 3, 11. *conf.* 12, 1, 1. diligentiam 6, *pro.* 1. favorem 4, 1, 44. favorem, miserationem voce, vultu, habitu 4, 2, 77. fidem 9, 2, 98. lacrimas 6, 1, 45. nomen 6, 4, 5. 12, 6, 7. odium 4, 1, 44. præmium 5, 10, 73. risum 6, 1, 45. veniam 5, 10, 73. meruit credi secundus 10, 1, 73.
meretrix pro impudica 8, 4, 2. meretricem amare in matrimonium 11, 1, 82. ex meretrice natus ne concionetur *&c.* 7, 6, 3.
meridiem an medidiem oporteat dici, quæritur 1, 6, 30.
μερικὴ ἐκλογή 6, 1, 55.
Meropas 8, 6, 71.
mertare 1, 4, 14.
merula, *unde dicta?* 1, 6, 38.
merus: meri affectus 11, 1, 52.
messis plena 8, 3, 8.
μετάβασις, figura 9, 3, 25.
μεταβολή, figura 9, 3, 38. *conf.* 9, 4, 50.
μετάληψις 3, 6, 45. 9, 1, 5. *quid?* 8, 6, 37. *figura* 9, 2, 106.
metalepsis 6, 3, 52. 8, 6, 38.
μεταφορά 8, 6, 4. 19. 15. *continua* 9, 2, 46.
metaphora, *quid?* 8, 6, *init.*
metaplasmus 1, 8, 14.

μετάληψις 3, 6, 52. 7, 4, 14. quid propriè? 9, 2, 41.
Metelli concio 9, 3, 50.
methodice 1, 9, prin.
Mettio Suffetio 1, 5, 12.
metiri aliquid ætate, tempore 12, 11, 13. - animo 9, 4, 51. magnitudinem oneris ex aliqua re 4, pro. 2. quæ jam egeris 1, 12, 11. sermones numero versuum 10, 3, 32. studia utilitate 12, 11, 29. tempus, tempora 9, 4, 48 et 51. vires 6, 1, 45.
mensio, μετρεῖν 2, 15, 21.
mensura 9, 4, 53. aurium 9, 4, 114. celeritatis 11, 3, 107. discentis 2, 3, 7. exhausti laboris 4, 5, 23. tarditatis 11, 3, 107. mensuram et quasi pondus habere 11, 1, 91. mensuræ verborum 10, 1, 10.
μετωνυμία 9, 1, 5. quid? 8, 6, 23. figura 9, 3, 45.
μέτρον, dimensio 9, 4, 45.
metrum, quid? et quomodo differat a rhythmo? 9, 4, 45. seqq. metri necessitas 1, 6, 2. 8, 6, 17. metro servire 1, 8, 14.
metrici pedes 9, 4, 48 et 52.
metus duplex 6, 2, 21. continet quosdam 1, 3, 6. jurisjurandi 5, 6, 3. pro aliquo 4, 2, 96. metum adhibere 1, 3, 15. ferre in consilium 9, 2, 86. metu mortalitatis 6, pro. 2. metus plur. doloris, mortis, superstitionis 12, 2, 3.
metuere ab aliquo 5, 13, 21.
meus Quinctilianus 6, pro. 9. mei adolescentes 7, 3, 30. mei vid. supra.
mica salis 6, 3, 18.
Midias 6, 1, 17.
mihi 1, 5, 21.
Milesia quædam 8, 4, 11.
milites cupidi, petulantes 11, 1, 88.
militaris 11, 1, 33 et 45. sc. homo. militare iter 11, 3, 26. de re militari præcepta 2, 5, 15.
mille 1, 4, 25. juris cavillationes hic moventur 7, 4, 37.
Milo Crotoniates 1, 9, 5.
—— T. Ann. 7, 1, 34. seqq. 7, 2, 45. de ejus caussa agitur 3, 11, 15. 17. 5, 2, 1. 6, 5, 10. 7, 4, 8. 10, 5, 13. conf. Cicero pro Mil. in Ind. II.
Milonianum exemplum 4, 2, 61. judicium 2, 20, 8.
μίμησις, quid? 9, 2, 58.
mimus 4, 2, 53. 6, 3, 8.
mimica 6, 1, 47.
Min 8, 3, 28.
minæ, figura 9, 2, 103.
minaciter dicere aliquid 1, 5, 9.
minari maciem et infirmitatem 2, 4, 6.
Minerva 3, 7, 8. 11, 1, 24. Phidiæ 12, 10, 9. Minervæ familiare numen 10, 1, 91.
ministerium quoddam deserviens oculis in palpebris et genis 11, 3, 77.
ministrare alicui fistula 1, 10, 27.
minor aliis in historia 10, 1, 74. conf. ibid. 60. filius 6, pro. 6. minores 2, 5, 18. 6, 4, 7. septem annis 1, 1, 15. vid. caussæ. præceptores 1, 2, 10. res 11, 3, 134. minora si negligas, non est majoribus locus pro. 5. conf. 3, 1. 20. minima incipiunt esse, quæ prima sunt 10, 1, 4.
minus contentionis habere 11, 3, 164. pressus auctor 10, 1, 102. quam 6, pro. 2.
minuere 8, 3, 89. auctoritatem 6, 3, 30. culpam 7, 4, 15. cursum 9, 4, 113. fidem 5, 7, 16. gradum 2, 3, 7. jactantiam 6, 3, 75. invidiam 11, 1, 64. majestatem 4, 4, 8. 7, 3, 36. veniam 6, 3, 75. sed Gesn. suspicatur leg. crimen. minuendi species 8, 4, 28. minuti sensiculi 8, 5, 14. minuta 4, 5, 25. minutior cura 8, 6, 28. minutissimæ partes 5, 11, 30. sententiæ 10, 1, 130.
minute 12, 2, 11. minutius et scrupulosius scrutari omnia 5, 14, 28.
mirus fingendi, pingendi artifex 12, 10, 6. in aliqua re 10, 1, 68. miræ facundiæ vir 10, 3, 12. mixtura figurarum 9, 3, 40. species 11, 3, 179.
mire 2, 4, 24. callidi 12, 2, 14. excitare 9, 2, 29. vid. facere. movere 9, 2, 38 et 41. valere 9, 2, 16. variare 9, 2, 29. venustus 6, 3, 42.
mirari aliquem minus 6, 1, 7.
mirabilis copia, brevitate Homerus 10, 1, 46. voluntas 10, 1, 89.
miracula illa in scenis 10, 7, 11.
mirifice 8, 3, 27.
Mirmillo 6, 3, 61.
mis 8, 3, 25.
miscere aliquid 8, 6, 48. - alicui 8, 3, 28. - cum alio 6, 5, 11. al-

rerum alterius naturæ 2, 8, 11. eloquentiam cum vitiis mentis 12, 1, 32. narrationem 4, 2, 102. passim 7, 10, 6. utramque rationem 2, 6, 4. sublimia humilibus &c. 8, 3, 60. mixtus ex utroque 10, 1, 54. mixtum carminum varietate genus satiræ 10, 1, 95. mixti affectus 11, 1, 56. mixtæ probationes 6, 4, 4. mixta ex utroque 2, 13, 10. *conf.* 8, 3, 59.
mixtura 1, 10, 6. aliorum cum aliis 6, 3, 63. figurarum 9, 2, 37. 9, 3, 40. verborum 8, 2, 14.
miser 9, 4, 112. quid miserius? 5, 14, 31. miserrima necessitas 11, 1, 58.
misellus homo 11, 3, 175.
miseriæ nimiæ est 1, 8, 18.
miserabilis 4, 1, 42. 9, 4, 133. 11, 1, 64. exitus 4, 1, 29. miserabile 4, 2, 115. 6, 1, 11. miserabiliora 6, 1, 26.
miseratio 6, 1, 19. duplex 11, 3, 171. rei 6, 1, 9. urbium captarum 8, 3, 67. affectus qui miseratione constant 10, 1, 68.
misericordia, dea 5, 11, 38.
Mithridates 8, 3, 82. *memoriosus* 11, 2, 50.
mites affectus 6, 2, 9. 10, 1, 48. motu oculi 11, 3, 75. res 11, 3, 116. mitiores affectus 5, 13, 2. 9, 2, 3. mitiora verba 5, 13, 25. *v. n.*
mitigare 6, 2, 12. aliquem modestia 5, 7, 27. aures 12, 1, 14. dolores 6, 1, 28. febrem 2, 17, 9. metus 12, 2, 28.
mitto amicitias 1, 2, 20. hæc exsequi 5, 10, 18. mittam alios 1, 10, 9. mittere ad aliquem 6, 3, 63. aliquem rus 2, 8, 7. caussam in aliquam rem 3, 11, 17. in suspiciones 4, 2, 92. judicem in decurias 4, 2, 45. oculos per aliquid 10, 7, 16. plura 5, 10, 91. sanguinem 8, 6, 51. *v. n.* se in medium 11, 1, 54. missa ex spatio distante grana ciceris 2, 20, 3.
missilia 12, 9, 3.
mixtus &c. *vid. sub* miscere.
mobilis &c. *vid. sub* movere.
modo 11, 3, 79. quæ modo aliquid conferant artes *pro.* 6.
modus 5, 10, 52. *et* 94. 7, 6. 11. *de amictu* 11, 3, 139. modi *de figuris* 9, 3, 100. *de arte musica* 9, 4, 10. *orationis* 12, 10, 21. *vendi* 1, 5, 41. faciendi 9, 3, 7. patiendi 1, 6, 26. 9, 3, 7. aptus 1, 10, 22. cantandi paullo severior 11, 3, 58. destinatus voluminis 9, 4, 146. dicendi 9, 1, 13. 10, 1, 76. eloquentiæ proprius 12, 1, 47. in gestu 4, 5, 24. humani ingenii 10, 1, 50. orationis medius 6, 2, 19. periodi 9, 4, 125. principii 4, 1, 62. rei 6, 3, 2. regnat maxime 11, 3, 181. sermonis 1, 2, 31. spiritus 9, 4, 125. istius rei modus est 12, 4, 35. modi quantitas 7, 4, 41. omnis modi res 3, 7, 28. ad modum quendam 1, 11, 3. aliquid portantium 11, 3, 120. ultra modum 11, 1, 90. modum suum date cuique professioni 2, 1, 4. *vid.* tenere. modo dictare 11, 1, 93. rixantis 11, 3, 172. temperari 11, 1, 91. tibicinis Latini 7, 1, 51. pro modo virium 2, 4, 14. modi elati, remissi, intenti, inferiores 11, 3, 17. impudici 1, 10, 31. rerum 12, 10, 38. syntonorum 9, 4, 142. modos adhibere 9, 4, 11. modis musicis accendi 1, 10, 14. cantica excipere 1, 12, 14.
moderari se aliqua re 11, 3, 12. moderatus in aliqua re 7, 4, 31. moderata procursio 11, 3, 126. projectio brachii 11, 3, 84. moderatum os 11, 3, 52.
moderate facere aliquid 11, 1, 73.
moderatio 6, 4, 10. adversus aliquem 6, 2, 14. hujus rei difficilis 4, 1, 58. in oratore 11, 1, 42. propria 11, 1, 58. verborum 11, 1, 90. moderationis nostræ ratio 11, 1, 68. moderatione aliqua temperare aliquid 11, 1, 28. uti 11, 1, 68.
moderator 12, 1, 27.
modestus gestus 11, 3, 160. modesta juventus 2, 2, 14. modestum factum 4, 2, 100. ingenii parum modesti 1, 2, 14. parum modestæ res ac verba 11, 1, 30. quam modestissimus gestus 11, 3, 159.
modeste audiri 2, 2, 3. pronuntiare de aliquo 10, 1, 26.
modestia 4, 5, 21. 12, 2. compositionis, sententiarum, motus, vultus 4, 1, 55.
modicus parum translationibus 8, 1, 118. motus 11, 3, 8. modica dicitur res 11, 1, 37. dosignia

5, 2. eloquentiæ 12, 11, 29. exercitatio 10, 5, 19. laus 1, 3, 71. narratio 4, 2, 50. vox 11, 3, 33. modicum judicium 8, 3, 11. tempus 1, 2, 12. 12, 11, 15. testimonium juvenum 2, 2, 9. modica 12, 7, 9. elocutione 9, 4, 43. incrementa 10, 6, 3.

modice exercitatus 10, 7, 6. respicere ad aliquid 9, 4, 35.

modulari 1, 12, 14. secum clare 2, 11, 5. modulandi tenera delicataque voluptas 9, 4, 31. modulata ad aliorum similitudinem cantica 9, 2, 35.

modulatio collocationis 1, 10, 25. pedum 1, 6, 2. rudis 1, 10, 16. scenica &c. 11, 3, 57. vocis 1, 10, 22. 11, 3, 59. modulatione corripi, produci 9, 4, 89.

mœstus vultus 11, 3, 159.

moles operum 12, 9, 2.

molesta gesticulationibus pronuntiatio 11, 3, 183. molesti grammatici 9, 4, 53. molestior vultus 11, 1, 51. molestissima perversitas 1, 6, 17.

moleste uti aliqua re 11, 3, 181.

moliri cubilia 2, 16, 16. proditionem 5, 11, 7.

mollis 5, 9, 14. actio 11, 3, 128. articulus 11, 1, 70. adversarii 2, 12, 2. v. n. educatio 1, 2, 6. fucous 10, 1, 31. vox 11, 3, 23 et 32. molle iter 4, 2, 46. mollis frontis esse 6, 4, 12. molli manu lenire aliquid 2, 4, 12. indecens est, quum mollia dura fiunt 10, 2, 19. mollior viro 12, 10, 12. figura 9, 2, 32. imitatio 11, 3, 165. præda 12, 6, 6. via 2, 6, 22. molliora in statuis 12, 10, 7. mollissimum quod est 11, 1, 90. rhythmorum genus 9, 4, 78.

mollissime referre pedem 6, 4, 19.

mollire aliquid 4, 5, 16. asperitatem orationis colore 11, 1, 85. literam 12, 10, 32. literas in alias 1, 11, 5. 9, 4, 39. vocem deliciis 11, 3, 24. molliri defensione 4, 2, 74. usu 1, 5, 72. 8, 3, 32. mollitur clivus 12, 10, 78. v. n. mollita iteratione lectio 10, 1, 19. mollitum est evitandæ asperitatis gratia 1, 5, 42.

molossus, pes 9, 4, 82. molossi 9, 4, 100.

momentum ad aliquid 4, 1, 1. afferens magnum ad aliquid 6, 1, 33. in aliquo 7, 2, 39. infinitum in his rebus 1, 11, 10. judiciorum 3, 7, 2. magnum 6, 1, 33. habet 7, 1, 62. majus naturæ 2, 19, 2. momento aliquo differre inter se 12, 10, 67. momenta parva 9, 3, 25. rerum 2, 13, 2. 6, 3, 9. suadendi 5, 10, 42.

moneor inde 11, 3, 131. moneri palam 11, 3, 132. signo 11, 2, 19.

monitores 6, 4, 9.

monilia 11, 1, 3.

μονοειδὴς 11, 3, 44.

monosyllaba 9, 4, 42. *multa coacervata, in linguis quibusdam non male sonant* 9, 4, 42. n.

μονοτονία, *quid?* 11, 3, 45.

monstrare 6, 5, 7. compendia docendi 1, 1, 24.

monstrum 8, 3, 60. monstro simile 4, 2, 39. monstris insignia corpora 1, 1, 2.

montes adversi 2, 17, 19.

monumentum 7, 3, 34. actionis habitæ 12, 10, 51. multum agri circa monumentum legare, ut solet 7, 9, 5. monumenta annalium 2, 4, 18. *conf.* 12, 2, 22. nostræ civitatis 12, 2, 29. rerum 12, 11, 4.

mora et respiratio 7, 9, 11. cogitandi 1, 1, 31. dubitationis 11, 3, 182. judicandi 4, 4, 4. quædam sine respiratione 11, 3, 39. stili 10, 7, 14. multum moræ lectioni festinatione adjicitur 1, 1, 32. in stilo dat aliquam cogitationi moram manus 10, 3, 19. moram habere 9, 4, 97. moræ quædam non indecentes 11, 3, 158. moras habere 10, 7, 22. quærere 10, 7, 2.

morari 5, 10, 21. 9, 4, 67. 10, 3, 38. circa aliquid 8, 4, 9. cogitationem 1, 1, 28. 5, 10, 125. compendio 1, 4, 22. in aliqua re 5, 13, 10. 6, 1, 28. 12, 11, 14. in intervallis 11, 3, 39. manum 10, 3, 31. ne morer 9, 3, 11.

morbus in signis atque tabulis 9, 2, 62.

mordere labra 11, 3, 81. mordet odium et pudor 6, 4, 10. hunc objurgatio 1, 3, 7.

mordacius 6, 3, 74.

mori ut sibi liceat, postulare 9, 2, 65. moriuntur quotidie multa ab antiquis ficta nomina 8, 6, 32. morituri 9, 2, 86.

mors misera non est &c. 8, 5, 5. nihil ad nos 5, 14, 12. tot exempla circa voluntariam mortem 9, 2, 86.
mortalis quidam deus 1, 10, 5.
mortalitatis meæ metu 6, *pro.* 2.
mortifera potio 7, 3, 7.
mos ac modus agendi 11, 1, 29. communis loquendi 8, 2, 17. Romani pudoris 8, 3, 39. studiorum 12, 2, 18. usitatissimus 1, 7, 14. moris est 1, 1, 34. 1, 10, 20. - alicui 1, 1, 13. 11, 3, 74. more 6, 3, 47. mores, *quid?* 6, 2, 8. *seq.* civitatium 1, 2, 2. reip. 12, 3, *init.* in tuto sunt 1, 8, 7.
moralis: *vid.* philosophia. tractatus.
morata oratio 4, 2, 64.
movere 6, 3, 112. *v. n.* affectus 1, 10, 25. 2, 16, 4. 6, 1, 7. 10, 2, 27. 11, 3, 58. 12, 10, 52. - concitatius 12, 10, 26. aliquem in omnem affectum 6, 3, 104. aliquid 4, 1, 29. - pro aliquo 7, 1, 11. aliqua circa artem aliquam 3, 1, 8. audientes 12, 2, 11. auditorem 9, 1, 25. cavillationem 7, 4, 37. conjecturam 3, 6, 10. fastidium 2, 4, 29. judicem 11, 1, 6. judices aliqua re 6, 1, 19. lacrimas 4, 2, 77. miserationem 3, 8, 12. nares 11, 3, 80. per singula minus 6, 1, 1. pudorem 2, 4, 29. pulverem 5, 10, 81. risum 6, 1, 38. 6, 3, 94. tragœdias 6, 1, 36. non me movent nomina illa 9, 1, 22. moveri 12, 5, 4. minore conatu 1, 12, 10. ex aliqua re 6, 1, 14. - se ipso 5, 14, 10. exemplo 7, 2, 3. in aliquid 2, 15, 7. parvis intervallis 11, 3, 100. loco 7, *pro.* 2. tanquam veris rebus 11, 3, 62. majoribus velis 12, 10, 37. voluntate alicujus 12, 7, 5. sanguis ille *in fronte*, qui mentis habitu movetur 11, 3, 78.
mobilis oratio 9, 4, 83. mobile ingenium 6, 4, 8. mobiles animi 2, 17, 29. mobilia in angustiis animalia 12, 2, 14. nimium supercilia 11, 3, 79. mobilius ingenium 10, 7, 22.
mobilitas naturalis animi 10, 7, 8.
motus 8, 5, 35. *&* accommodatus orationi 11, 3, 29. in affectibus 10, 1, 27. animi 1, 2, 31. 6, 1, 23. animorum 9, 1, 21. 9, 4, 9. artifex 9, 4, 8. *capitis:* admirationis, dubitationis, indignationis, verecundiæ 11, 3, 71. annuendi, confirmandi, renuendi *ibid.* corporis 9, 4, 139. 10, 7, 26. aptus et decens 1, 10, 26. decens 11, 3, 29. labrorum modicus 11, 3, 81. mentis 4, 5, 115. mitior 6, 2, 15. orationis 9, 2, 4. motus sex partes 11, 3, 105. septima *ibid.* afferre animis motum 11, 3, 41. ipso etiam motu celeres sumus *pedibus metricis* 9, 4, 138. non sine motu quodam imaginari 9, 2, 41. motus animorum 7, *pro. init.* 11, 3, 61. caloris 7, 10, 10. *appellantur etiam* tropi 8, 5, 35. 9, 1, 1.
Mucii 12, 2, 30.
mucro pro gladio 8, 6, 20. *quæ sit differentia inter* mucronem et gladium? 10, 1, 14. ingenii 10, 5, 16. totius ductus quasi mucro 9, 4, 30. mucrone pugnare 8, 2, 4.
mugiens littera M 12, 10, 31.
mugitus 8, 6, 31.
mulcere animos admiratione 4, 10, 9. aures 11, 3, 60. - delectatione 12, 10, 52. caput 11, 3, 158. mulceri aliqua re 9, 4, 116.
mulier *opponitur* virgini 6, 3, 75.
mulieris imago in gymnasio ne ponatur 7, 7, 5.
muliebris cultus 8, *pro.* 20.
mulierculæ jurgantes 10, 7, 13.
mulsa, *plural.* vitiosum 1, 5, 16.
multari exsilio perpetuo, quinquennali 7, 4, 45.
multus amnis 12, 10, 61. - stilus 10, 1, 2. 10, 7, 4 *et* 7. multa et continua exercitatio *pro. extr.* inventio in Asinio Pollione 10, 1, 113. multum interest 7, 4, 21. momenti 11, 1, 20. multo gurgitis tractu fluentes amnes 12, 2, 11. plus, plurimus, *vid. in suis elementis.*
multo optimum 9, 4, 86.
multitudo imperita 10, 1, 45.
multiforme 12, 1, 7.
multiplex officium 10, 5, 9. partitio 4, 5, 3. ratio 9, 3, 96. multiplices caussæ 4, 4, 4.
multipliciter 7, 4, 22.
multiplicare aliquid 4, 4, 7. 5, 14, 3. confessionem 7, 1, 29.
multiplicatio ullius rei 8, 4, 27.
mundus est animal 5, 14, 12. regitur providentia 5, 3, 6. 5, 10, 14. 5, 10, 89. 7, 2, 2. 12, 2, 21. 12, 4. 2.

ad singula loca, exempto penultimo. complures quaestiones de mundo vid. 7, 2, 2, 7. 7, 4, 1. mundi cardines 12, 10, 67. locus inter mundos 7, 3, 5.
munditiae circa proprietatem significationemque 8, 3, 87.
munitae actoris voce leges 12, 7, 1.
munera naturae 11, 2, prin. providentiae 12, 1, 8.
munerarius 8, 3, 34.
Muraena scil. Murena vid. Ciceronis Oratio pro Murena in Ind. II.
murena quinque pedes longa 6, 3, 80.
muria 8, 2, 3.
murmur 8, 6, 31. 11, 2, 33. incertum 2, 11, 4. submissum 11, 3, 45.
murus, translate 8, 6, 10. n.
mus, clausula 8, 3, 20.
musa rustica et pastoralis 10, 1, 55. crassiore, ut vocant, musa 1, 10, 28. quid apud Ciceronem significent musae? 1, 10, 18. n.
musicus: musica ratio numerorum 9, 4, 139.
musici vates et sapientes judicati 1, 10, 9. musicos intelligere 1, 10, 4.
musica 8, 3, 34. pro ἐγκυκλοπαιδείᾳ 1, 10, 18. n.
musice, studiorum antiquissima 1, 10, 10. musices numeri 1, 10, 22. utilitas 1, 10, 15. n. citra musicen grammatice non potest esse perfecta 1, 4, 4. in musice 1, 10, 23. add. ibid. 29.
musta austera 2, 4, 9.
mutare accentum 1, 5, 28. aetatem 1, 3, 14. aliquid ex aliqua re 1, 5, 59. 3, 6, 62. 8, 5, 33. palam 9, 2, 88. aliqua in veteribus libris reperta 9, 4, 39. casas domibus, vestibus pellium tegmina, urbibus montes ac silvas 9, 4, 4. casum 9, 4, 117. casus, numeros figuris 9, 4, 58. codices 10, 3, 32. conditionem 1, 5, 27. flexum alicui 4, 1, 68. narrationem longis hyperbatis 8, 6, 67. nocentem in bonam mentem 12, 1, 42. numerum 9, 3, 20. tabulas 5, 12, 5. 5, 13, 12. vitam ex differentia personarum, locorum, temporumque 12, 10, 70. voces productione vel correptione 9, 3, 69. vultum 11, 3, 47. mutari aliquatenus 4, 1, 57. colore 12, 5, 4. in pejus 1, 1, 5. morbo 7, 4, 30. utilitate 7, 1, 2. mutatur candor lanae coloribus 1, 1, 5. media syllaba 1, 5, 23. mutata pronuntiatione eadem verba indicant, affirmant, exprobrant &c. 11, 3, 176.
mutatio, an figura? 9, 3, 92. casus 9, 3, 85. casuum 7, 9, 9. laboris 11, 3, 44. literarum 1, 5, 16. opportuna ordinis 8, 6, 64. tabularum 6, 3, 92. vultus 9, 3, 101. mutationes vocis 11, 3, 183. habere mutationem casus 9, 3, 85.
mutus aspectus 6, 1, 26. stare mutum 10, 7, 2. muta scientia 5, 10, 119. mutae 1, 4, 6. de literis. mutae res 6, 1, 25. muta 2, 16, 16.
mutua accusatio, vid. accusatio. benevolentia 12, 7, 12. caritas inter nos pro. 6. pernicies 12, 1, 2. mutuum auxilium 5, 12, 4. id mutuum est 2, 2, 12. mutuam accipere 4, 4. 6. sc. pecuniam. mutua auxilia 3, 4, 16. dare talenta 5, 10, 112.
mutuo reprehensa inter doctos 10, 2, 15.
mutuari affectus a personis 11, 3, 73. aliquid 8, 6, 5. - ab aliquo 1, 4, 7. 1, 5, 58. 5, 10, 107. - ex aliqua re 3, 3, 6. - ex proximo 10, 1, 13. - in aliquam rem 6, 3, 61. figuras, translationes a poetis 8, pro. 25. literas 12, 10, 27. - ab aliis 1, 4, 7. verba ab aliis 1, 5, 58.
μυκτηρισμὸς, quid? 8, 6, 59.
Myro 2, 13, 10.
Myrrha in fabulis apud Ovidium 9, 2, 64.
myrtus tonsa 8, 3, 8.
mysteria quasi quaedam 5, 13, 60.

N.

N jucunda et quasi tinniens litera 12, 10, 31. Latinum nomen, quod O et N litera finiatur, non reperitur 1, 5, 60.
naenia, s. nenia, quid? 8, 2, 8. add. 1, 10, 32. n.
Naevius Apronianus 7, 2, 24.
nam, ubi nihil praecessit, cujus ratio reddatur pro. 16 et 22. 1, 7, 10 et 11. 1, 11, 9 et 18. 2, 4, 19 et 27. et passim. in respondendo, refellendo &c. 2, 11, extr. 2, 20, extr. conf.

2, 11, 7. n. in principio periodi 9, 3, 14. n.
namque, postpositum alicui vocabulo in principio periodi 3, 9, 3. 8, 6, 71.
nancisci velut campum expositionis 4, 2, 39.
Narbonensis Colonia 6, 3, 44.
narium suavitas 11, 3, 16. nares corrugare, inflare, movere, digito inquietare, diducere, plana manu resupinare 11, 3, 80. naribus ostendere aliquid *ibid.*
νάρκημα 10, 7, 8. v. n.
narrare brevius, significantius 10, 1, 49. cum præparatione quadam 4, 2, 21.
narratio, *quid in oratoria arte?* 4, 2, 31 *et* 79. 8, *pro.* 11. *quales* gestus postulet? 11, 3, 162. repetita 4, 2, 128. narrationum species 2, 4, 2. 4, 2, *prin. et seqq. it.* 11.
narrator rerum suarum 11, 1, 36.
nasci ab aliquo 3, 6, 13. ex casu 1, 4, 25. caussa 7, 2, 51. subito 10, 6, 5. 12, 3, 2. nascitur ars ab experimento 11, 2, 17. consilium ex aliqua re 4, 1, 44. 7, 2, 51. sententia nasci debet ex locis 2, 4, 31. nascentes quotidie pene res 2, 5, 14. nascentia velut, nova illa 10, 1, 16. in labris verba 10, 3, 2. natus delectationi 10, 1, 119. in aliquid 2, 8, 5. natum ab ostentatione 4, 3, 2. e, ex re 4, 1, 54. 4, 5, 4. natum demum esse ad aliquid 6, *pro.* 11. natum alicujus erudire *pro.* 6. nato filio 1, 1, *init.* nati postea 8, 3, 36. ea quæ subito nata sunt 10, 6, 5.
nativa verba 8, 3, 36.
natura 1, 2, 8. 7, 10, 14. *conf.* 3, 6, 23. *n.* alicujus 11, 1, 70. affectus 5, 8, 2. animi 1, 5, 9. argumentorum 5, 10, 8. canendi 5, 10, 124. cœlestis et immortalis *Homeri* 10, 1, 86. cujusque 1, 2, 4. rei 7, 4, *prin.* divina 7, 3, 5. durior facta 11, 1, 70. fert 2, 8, 1. hominis 12, 1, 18. ingenii 12, 1, 25. humani *pro.* 20. 1, 12, 2. mentis 10, 2, 5. minime patitur 12, 1, 23. non prohibet 1, 10, 8. rerum 5, 10, 15. 7, *pro.* 3. 9, 2, 95. 10, 3, 4. 12, 1, 2. virtutum vitiorumque 2, 4, 21. natura eloquentia 12, 10, 44. *vid. V. L.* vis omnis 12, 2, 4. naturam different sequi 7, 1, 40. litera corrumpitur in naturam insequentis 8, 3, 59. natura *pro.* 13. 1, 5, 1, 5, 70. 2, 4, 39 &c. natura verbi patere 1, 7, 2. naturæ omnes animalium fatorumque 12, 11, 22. audientium, dicentium 12, 10, 17. judicum 4, 1, 47. ex diversis naturis 8, 3, 60.
naturalis conatus 11, 3, 49. *vid.* eloquentiæ. ordo 7, 2, 15. 9, 4, 24. pars philosophiæ 12, 2, 10 *et* 20. magis sermo 9, 4, 5. maxime naturalis suavitas vocis flebilis 11, 3, 170. voluptas 12, 10, 74. naturale, *quid?* 9, 4, 3. *seqq.* est 2, 1, 12. 4, 2, *prin.* 7, 1, 26. 12, 10, 44. homini 1, 1, 1. acumen 5, 7, 28. vitium *legebatur antea* 11, 3, 60. naturales caussæ *pro.* 16. affectata et parum naturalia 11, 3, 10. naturalia corpora 12, 10, 41.
naturaliter 2, 12, 3.
nationes et gentes 11, 3, 87. exteræ 11, 1, 89. reprehenduntur quibusdam sonis 1, 5, 33.
Nasica 5, 13, 24.
navis pro republica apud Horatium 8, 6, 44. integra nave pervenire in portum 12, 11, 4.
navalium cura 5, 10, 89.
navarchus 8, 4, 19. navarchi 4, 2, 106.
navigare in Asiam 12, 6, 7. ratibus 10, 2, 7.
navigatio velocissima 12, 2, 24. navigationis ambitus 1, 10, 40.
Nævius, Accius 6, 3, 69.
ne *distinguitur a* non 1, 5, 50. *interrogativum, initio positum* 1, 5, 39. *v. n.* ne dum infans quidem est 1, 1, 5.
nedum 11, 3, 3. 12, 1, 39.
nec—atque 1, 7, 33. neque—et 2, 21, 15. nec *pro non etiam* 9, 3, 55. *n.*
necare aliquem veneno 7, 8, 2. liberos 12, 1, 37.
necesse est 11, 1, 61. habere aliquid 11, 1, 74.
necessarius 6, 2, 17. color periclitanti 11, 1, 49. necessaria est lectio multorum librorum 12, 11, 17. necessarium 5, 13, 34. est præcavere 5, 7, 13. necessariæ literæ 1, 4, 7. necessaria 5, 12, 23. operi *pro.* 21.
necessitas 5, 4, *init.* dicendi 10, 5,

10, vid. metri. certa pedum 10, 1, 29. vitæ 11, 1, 83. necessitati dare laudem virtutis 1, 8, 14. necessitatem silentii habere 9, 2, 68. necessitates subitæ 10, 7, 2. necessitatibus repugnat fere animus 1, 3, 9.
necessitudo religiosa 1, 2, 20.
nectere figuras 9, 3, 100. laqueum 8, 5, 23. syllabas 9, 4, 66. nectitur sermo 1, 5, 2.
nexus, *in palæstra* 2, 8, 13. *v. n.*
nedum, *vid. sub* ne.
nefas 10, 2, 6. 11, 3, 181. *v. n.* 12, 2, 26. habere 12, 8, 6. summum 9, 2, 80.
nefandi homines 1, 3, 16.
nefarius 8, 3, 48. nefariæ figuræ 9, 2, 79.
negatum esse 12, 10, 35. negatæ remissiones 1, 3, 11.
negligere aliquid 12, 4, 1. rerum pondus et vires sententiarum 9, 3, 100. negligi *in schola* 1, 2, 15. negligens 7, 2, 29. 12, 8, 2. 12, 9, 15. auctor non negligens 9, 2, 101. prorsus 11, 3, 149. sermo 10, 7, 28. stilus 2, 4, 13. negligentes pro simplicibus 10, 2, 16. negligentior amictus 11, 3, 147. neglecta terra 5, 11, 24. neglectum relinquere aliquid 1, 1, 29.
negligenter transire aliquid 2, 4, 17.
negligentia *in amictu* 11, 3, 139. collocationis 9, 4, 15. formandi custodiendique pudoris 1, 2, 4. pædagogorum 1, 3, 15. *conf.* 12, 11, 14. scribendi 10, 7, 32. scribentium 10, 3, 18. negligentia minuuntur bona omnium rerum 11, 3, 19.
negotia vera 9, 2, 68. negotiorum gestorum judicium 7, 4, 35.
negotialis 2, 21, 3. 3, 6, 57.
negotiator sordidæ mercis 1, 12, 17. negotiatores mancipiorum 5, 12, 17.
negotiatio 12, 7, 11.
nemora silvæque 10, 3, 22.
nempe 7, 1, 47. nempe enim 2, 13, 9. 18. *pro.* 6.
Neptunus 3, 7, 8.
nequam 8, 3, 48.
nequaquam 8, 6, 66. 9, 1, 22.
nequidquam 8, 2, 2.
Nerei 1, 5, 24.
Nero de furaci servo 6, 3, 50.
—— *Imp.* scriptum misit ad senatum occisa matre 8, 5, 15.
nervus: nudus in nervo 6, 3, 72. nervi in caussis sunt res 8, *pro.* 18. corporis, mentis 1, 2, 6. remissiores, tensiores 11, 3, 42. nervorum concordia 5, 10, 124. plurimum in Archilocho 10, 1, 60. nervos continere, percutere, probare, trahere 1, 12, 3. mollis educatio nervos omnes et mentis et corporis frangit 1, 2, 6. nervis suis adstringere ossa *pro.* 24. carere 5, 12, 17.
nescire aliqua 1, 8, *extr.* literas 6, 4, 15. nescio an 2, 1, 10. 3, 1, 2. 6, 3, 6 *et* 8. quid 6, 3, 95. 9, 4, 84. illud nescio quid 9, 2, 71 *et* 94. nescio quomodo 9, 4, 94. 12, 10, 28. nescieretur 11, 2, 7.
nescia simulandi ætas 1, 3, 12.
νῆσοι θοαί, ὀξεῖαι 8, 6, 37.
neutrum: si neutro litis conditio præponderet 7, 2, 39. neutra alteri 1, 1, 14.
neutralis positio 1, 4, 24. neutralia nomina 1, 5, 54.
nexus, *vid. sub.* nectere.
Nicias 1, 10, 48.
Nicostratus 2, 8, 14. *v. n.*
niger in vultu color 6, 3, 56. *n.*
nihil pensi habere 11, 1, 29. prohibet 1, 2, 8. nihilominus 1, 2, 5. 3, 8, 29.
nimirum 4, 1, 24. 12, 2, 8.
nimis longæ transgressiones 9, 4, 28. *frequentius autem altero illo nimium utitur auctor.*
nimius excursionibus, manu, vultu orator 11, 3, in aliqua re 9, 4, 35. 10, 1, 118. 12, 10, 80. in repetitionibus 12, 10, 12. usus 1, 5, 20. nimia cura 12, 1, 6. observatio 9, 4, 24. superstitio 9, 4, 25. tarditas, volubilitas 11, 3, 52. nimium omne 11, 1, 91. nimium quam 4, 2, 70. nimii flores 12, 10, 13. nimiæ remissiones 1, 3, 11.
Niobe, tristis in tragœdia 11, 3, 73.
Nirea 3, 7, 19.
nisi *pro sed* 9, 4, 146. *v. n.* forte 1, 10, 6 *et* 23. 2, 3, 6. 3, 5, 3. &c. si forte 12, 9, 11. quod 6, *pro.* 4.
nisus, *vid. post* niti.
nitere flosculis 12, 10, 73. sanguine et viribus 8, 3, 6. translationibus 12, 10, 22. vetustate gratius 8, 3, 27.

nitescere cultu 9, 4, 5.
nitidus minus Messala 1, 7, extr. Isocrates 10, 1, 79. non suo colore 2, 5, 12. orator 12, 10, 78.
nitida vox 11, 3, 26. nitidum 8, 3, 18. et 49. genus 10, 1, 44. verbis 8, 3, 12. nitida verba 11, 1, 2. nitidius 8, 2, 3. 12, 10, 45.
nitor 8, 3, 3. 11, 1, 48. in cultu nitorque 8, 5, 34. eloquendi divinus 10, 1, 83. eloquentiae 12, 2, 26. historicus 10, 1, 33. translationum 12, 10, 36.
niti ad optima 12, 11, 30. summa pro. 20. victoriam 10, 1, 69. auctore aliquo 2, 4, 42. contra 12, 10, 61. et crescere a brevibus in longas syllabas 9, 4, 136. in adversa 12, 10, 78. judicio vetustatis 1, 5, extr. jure 7, 4, 26. radicibus altis 1, 1, 28. penitus immissis 1, 3, 5. ratione 1, 6, 16. spe ac voluptate 6, pro. 9. nitens teneris adhuc viribus 12, 6, 6. nixus altis radicibus profectus 1, 1, 28.
nisus corporis 2, 12, 2. major 11, 3, 51.
nixus: non nixu, sed impetu 8, 4, 9.
nix: cana nive conspuit Alpes 8, 6, 17. nives capitis ibid.
nobile epigramma 1, 5, 20. magis nobiles figurae 9, 3, 5.
nobilitatem in dicendo prae se ferre 10, 1, 113.
nobis juvenibus 1, 5, 24. pro me. pueris 6, 3, 57. 10, 1, 24.
nocere aliqua re 5, 7, 19. caussae 5, 7, 17. eloquentiae, sententiis 9, 4, 59. moribus 1, 1, 8. non tantum 12, 8, 5. scripsisse 12, 9, 16. ut fulmine, ut grandine 5, 12, 5. nocens 11, 1, 74, 12, 1, 34 et 42. reus 12, 1, 45. nocentissimi mores 2, 15, 32. nociturum 12, 8, 12.
noct. vid. sub nox.
nodi laxiores 9, 4, 127. in orationis contextu.
νόημα 2, 11, 1. quid? 8, 5, 12.
nola in cubiculo 8, 6, 53.
nolle aliquem salvum 12, 1, 40.
nomen 7, 3, 27. ingenii 6, 2, 36. insolentissimum pro. 14. patronorum 6, 4, 5. proprium 6, 3, 103. superbum 12, 2, 9. nominis magni professores 2, 11, 1. umbra 12, 10, 15. nomine alicujus 2, 2, 13. 7, 1, 20. caedi 10, 5, 20. eodem appellare aliquid 1, 9, 5. illius, meo 6, pro. 18. praesumi 9, 1, 42. sacerdotum durans salutio 1, 11, 18. sapientiae clarus vir 1, 10, 12. quo nomine gratia habenda 2, 1, 2. nominum p. voces integrae 1, 1, 30. v. n. add. ibid. 34. pars orationis 1, 4, 18. nomen rerum 10, 1, 8. 11, 2, 23. sua quae sunt rebus, et vicina 8, 6, 35. pecunia in nominibus 5, 1, 33.
nomenclator 6, 3, 93.
nominare in tormentis aliquem conscium 9, 2, 82. nominari 10, 1, 95 et 103. appellationibus 1, 8, 14. contra aliquem 10, 1, 114.
nominativus casus 7, 9, 13.
νομικὸν, quid? 3, 5, 4.
Νομοθέτης, comoedia Menandri 10, 1, 70.
non 11, 1, 50. datur loqui 10, 7, 22. feceris pro, ne feceris, non recte dicitur 1, 5, 50. mediocriter mihi illud displicet 11, 1, 57. non tamen nunquam 1, 10, 37. temere 1, 3, 3. sive intelligitur, sive non 9, 2, 69. v. n. non solum cantare—sed ne argumentari quidem decet 11, 1, 56. an in hac formula, non modo non, posterius illud non omitti possit? 11, 1, 2. n. non cum aliis vocibus quasi compositum: non—agendi fastidium 12, 9, 7. non—denominata 8, 2, 4. non—exordium 4, 1, 73. non—facienda 6, 2, 11. 7, 4, 2. non—orator 2, 15, 17. 4, 1, 22. non—proposita 5, 13, 35. non—scriptum 3, 5, 4. non—sua res 8, 2, 6. non—vox 12, 10, 29. et forte plura.
nonnunquam, divise 1, 10, 37.
nos: vid. nobis.
noster 6, 3, 3. jam non noster 6, pro. 11.
noscere experiendo 5, 10, 123.
noscitare 4, 2, 124.
nosse aliquem 5, 7, 26. aliquid familiariter 5, 7, 7. 6, 4, 8. fatis ex alia re 10, 5, 20. caussas 10, 1, 22. se 11, 3, 180.
nota consilia 12, 1, 35. cui nota, quae nocent, fuerint 12, 1, 34. in notioribus deprehendi 1, 8, 21.
notitia auctorum 1, 2, 12. historiarum veterum 1, 6, 31. notitiae caussa 5, 9, 6.

nota, 2, 1, 9; 4, 40 *et* 51. aspirationis 1, 4, 9. censoria 5, 11, 13. praenominis 1, 7, 29. ejusdam notae esse 8, 3, 31. nota monendi sumatur 9, 7, 3. notis intertextae voces 8, 5, 28. notare aliquid 10, 2, 21. scribere 11, 2, 29.
notare aliquem ignominia 6, 3, 64. aliquid 1, 5, 4. 10, 3, 21 *et* 33. 9, 4, 15. 11, 1, 4. ad imitandum vitandumque 3, 2, 3. breviter 2, 2, 15. notis 11, 2, 21. signo 11, 2, 19. contentus sum 1, 5, 17. discrimina ingeniorum 2, 8, *prin.* licentiam verbi 4, 1, 59. mores hominum 10, 1, 94. versus censoria quadam virgula 1, 4, 3. notari dicto 6, 3, 37. Gaius C litera notatur 1, 7, 28. *add. ibid.* 29. liber interceptus, quantum notando consequi poterant juvenes *pro.* 7. *i. scribendo per notas et compendia vocum.* notatum in sermone 1, 6, 16.
notabilis clausula 9, 4, 101. figura 9, 3, 27. notabile ad reprehensionem 9, 4, 33. in pejus 1, 3, 1. notabiliter humilius in oratione nitida 8, 3, 18. illud notabile 8, 5, 9. quicquid in ea domo notabile est 11, 2, 18. notabilius est 8, 3, 22.
notarii 7, 2, 24. *v. n.*
notatio 1, 6, 28.
nothus 3, 6, 96. *seqq.* *quando* legitimus, *quando* civis? 7, 7, 10.
notrix 1, 4, 26.
noverca fuerit, non parens, natura 12, 1, 2.
Novanius Gallio, P. 9, 2, 35.
novi, novisse: *vid.* nosse.
novum rursus exordium facere 11, 3, 38. rursus initium 4, 2, 50. novi *i. scriptores recentiores* 1, 8, 9. 2, 5, 26. 5, 4, 1. 10, 1, 41. impetum 10, 3, 20. nova exempla 12, 11, 29. verba fingere 1, 5, 71. *quare periculosum? ibid.* novorum interpositio 10, 1, 32. *verborum* optima maxime vetera 1, 6, 41. novissimus 3, 6, 80. novissimum 1, 12, 6. novissima artis opera 2, 1, 3.
novissime 2, 10, 1. 3, 6, 24. 7, 1, 37. 11, 2, 41.
novitas, *de opere* 2, 13, 10. *de vocabulis* 1, 6, 39. grata 8, 6, 51. novitate stupere 12, 6, 5.
novitii nostri 1, 12, 9. venalo, no-
vitios accipimus 8, 2, 8.
novare aliquid aliquatenus 3, 9, 5. novari 5, 10, 106. novata forma arte 9, 1, 14.
nox, noctes: *vid.* dies. *it.* per. nox *in sermone nonnunquam praeponitur* diei 9, 4, 24. *n.*
noctivagus 1, 5, 68.
nudus in nervo 6, 3, 72. sudor 11, 3, 26. nudum 12, 1, 37. nudae artes *pro.* 24. manus 11, 2, 42. res 2, 4, 3. nuda 6, 2, 7. nomina 8, 3, 38.
nuditas alicujus scriptoris 10, 2, 23.
nudare corpus 6, 1, 30. dentes 12, 5, 81.
nulla nota discernere posse membra aliquorum 11, 2, 13.
num: *vid.* numquid.
Numa 1, 10, 20. 3, 7, 18. deliberat *&c.* 7, 1, 24.
Numantiae eversor 8, 6, 30.
Numantinum foedus 3, 8, 3. 7, 4, 12. *seq.*
numen familiare 10, 1, 91. numina doloris mei, manes 6, *pro.* 10.
numerus 7, 4, 16. *quis auctori dicatur?* 9, 4, 57. in compositione 9, 4, 22 *et* 45. *seqq.* oratorius 9, 4, 57. numero eximere 1, 4, 3. fit soloecismus 1, 5, 45. figura in numero 9, 3, 8. numeri *qui?* 9, 4, 45 *et* 54. *v. n.* asperi 9, 4, 126. fusiores liberioresque 9, 4, 130. laetiores 9, 4, 17. latentes 9, 4, 19. in nominibus 1, 5, 45. *conf.* 9, 3, 8. oratorii 10, 1, 70. palaestricorum 12, 2, 12. siderum 12, 11, 10. in verbis 1, 4, 27. 1, 5, 42. versuum 10, 3, 32. numerorum libertas 8, 6, 20. musica ratio 9, 4, 139. per omnes numeros 8, *pro.* 1. numeris omnibus praestantius 10, 1, 91. oratoriis absolutae meditationes 10, 1, 70.
numerosus 2, 12, 3. *n.* locus 11, 2, 27. sermo 8, 6, 64. numerosa compositio 11, 1, 33. institutio 8, *pro.* 2. numerosum 9, 4, 56. numerosi loci 6, 3, 36. numerosa 12, 11, 12. numerosius opus 5, 10, 10. numerosiora 2, 12, 3.
numerari inter ridicula 6, 3, 111. ingenium in numerato habere 6, 3, 111.
nummi sestertii 7, 6, 11. nummum centum millia 1, 6, 18.
numquid 6, 3, 83 *et* 86. 7, 1, 48.

9, 2, 60. numquid non 7, 1, 48.
nunc 1, 1, 5.
nuncupare 8, 3, 27.
nundinum trinum 2, 4, 35.
nuntiare aliquid 10, 1, 49. nuntiari alicui 6, 3, 65.
nutrices sapientes optavit Chrysippus 1, 1, 3. nutricum, quæ adhibentur infantibus, allectatio 1, 10, 32. nutricibus ne sit vitiosus sermo 1, 1, 3. triennium dedit Chrysippus 1, 1, 16.
nutricularum fabulæ 1, 9, 2.
nutritor 1, 4, 28.
nutus capitis frequens 11, 3, 71. demonstrare aliquid nutu 1, 5, 36. nutus diversi 11, 3, 182.
nutatio in utramque partem 11, 3, 129.

O.

O literæ apud Græcos diversa vis 1, 7, 11. *pro ου particula ibid. n.* pro V 1, 4, 16. 1, 6, 22. *hac litera terminata verba, cujus sint quantitatis?* 1, 6, 8. eadem terminata verba varie formantur præterito tempore 1, 6, 15. *conf. n.*
O dii boni 9, 2, 50. O quam istud parum putant 12, 2, 3.
obambulare 11, 3, 121.
obducere tenebras alicui 10, 1, 72. obducta frons 10, 3, 13.
obdurescunt ingenia 1, 12, 8.
obelisco 8, 6, 33.
obequitare 12, 9, 3.
obesse 12, 8, 7.
objicere aliquid 6, 3, 28. 7, 2, 28. - alicui 9, 2, 62. - invicem 7, 2, 18. - palam 9, 2, 72 *et* 94. anteacta 9, 2, 67. crimina 6, 3, 69 *et* 100. gravia alicui 11, 1, 58. metum 3, 8, 39. moras 9, 4, 7. quo inhibeas 9, 4, 31. objici alicui 6, 3, 5. aliquid alicui 6, *pro.* 4. 12, 1, 42. objiciens crimina 6, 3, 69. objecta defendere, minuere, negare 7, 2, 29.
objectu aliquo findi 11, 3, 21. lapillorum resultans aqua 12, 2, 11.
objurgare 6, 3, 75. 10, 3, 21. segnitiem alicujus 6, 5, 8. objurgari a prætore 6, 3, 78. objurgata desidia 1, 2, 21.
objurgatio 9, 2, 3. sui 11, 3, 49. objurgatione corrigi 1, 3, 14.
oblat. *vid.* offerre.
oblectari liberis 6, *pro.* 6.
oblimare sulcos 8, 6, 8.
obliquus pes 11, 3, 127. obliqui casus 1, 6, 22. obliquæ allocutiones 9, 2, 37. sententiæ 9, 2, 79 *et* 94. prima positio ex obliquis 1, 6, 10. *sc. casibus.*
oblique duci 11, 3, 140.
obliquatur O a nostris, *Romanis* 1, 4, 9.
obliterata tempora 1, 6, 40.
oblivisci reverentiæ 11, 1, 62.
obmutescere aliqua re 6, 1, 39.
obniti 5, 13, 11.
obnoxia injuriæ ætas 1, 3, 17. obnoxia omnia injuriæ 11, 3, 29.
obruere ingenia 1, 8, 18. mentem cura corporis 1, 11, 16. obrui 4, 2, 101. conspectu melioris 12, 10, 75.
obscenum 11, 3, 125. obscene 8, 2, 2. cantica 1, 2, 8. nudis nominibus enuntiare 8, 3, 38.
obscene intelligere 8, 3, 47.
obscenitas 6, 3, 29.
obscurus *opponitur* nobili 11, 1, 2. obscura oratio 8, 3, 59. obscurum 4, 1, 40. *seq.* 5, 13, 16. obscuri præcisis conclusionibus *oratores* 10, 2, 17. obscurior flexus 11, 3, 60. quasi vox 11, 3, 64. *conf.* cantus. obscurius vitium 9, 4, 34.
obscuritas 5, 13, 38. 8, 2, 12. *seqq.*
obscurare 8, 2, 18. veritatem 4, 2, 64. obscurari circumjacentibus 9, 4, 29. obscuratur litera 9, 4, 40. vox 11, 3, 20.
obscuratio solis 1, 10, 47.
obsecratio judicum 6, 1, 33.
obsequi flumini 6, 2, 6. obsequitur manibus ac lateribus caput 11, 3, 69.
obsequium a Terentio primum dictum esse putat Cicero 8, 3, 35. *v. n.* - amicos, veritas odium parit 8, 5, 4. pleniori obsequio demereri aliquem *pro.* 3.
obsecundare sensim ad aliquid 11, 3, 92.
observare aliquid in scribendo 1, 7, 7. *de orthographia.* observatum fere est 6, *pro.* 10. observandum est 1, 11, 9.
observabilis 9, 1, 20.
observantia eadem &c. 11, 1, 66. sine observantia quadam facere aliquid 4, 2, 107.
observatio alicujus rei 6, 4, 3.

mictus 11, 3, 144. artium ſecura 11, 1, 54. carminis 9, 4, 115. ciborum 11, 3, 23. difficilior 1, 5, 22 *et* 29. ea duplex 9, 4, 121. eloquendi 8, 2, 22. geſtus 10, 7, 9. loquendi, analogia 1, 6, 16. loquentibus ſua, ſua ſcribentibus 1, 6, *prin.* *conf.* 1, 7, 9. 2, 17, 5 *et* 9. lubrica 1, 5, 5. in perſonis apud comicos tragicoſque 11, 1, 38. poetica 9, 4, 95. pronuntiationis 10, 7, 9. recte pronuntiandi prima 11, 3, 43. propria 11, 1, 46. ultimæ *ſyllabæ* 9, 4, 104. illius viri, *Ciceronis* 11, 1, 71. vocis 10, 7, 9. *in voce* prima 11, 3, 14. ſecurus tam parvæ obſervationis 8, 3, 51. obſervationum libri 4, 1, 19.
obſidere itinera 7, 10, 13. obſeſſi 3, 8, 12. obſeſſæ inter ſe breves longæque ſyllabæ 9, 4, 84.
obſidem reip. dare 12, 7, 3.
obſignatum 6, 3, 50.
obſoleta vetuſtas 4, 1, 58.
obſtare 9, 2, 68. agnitioni 1, 1, 25. invicem 4, 5, 13. obſtat affectus rationi 6, 4, 10. *add.* 7, 4, 30. 9, 2, 79. aliquid faucibus 11, 3, 121. natura alicui 10, 2, 21. nihil, quo minus *&c.* 5, 11, 32. quicquid non adjuvat 8, 6, 61. obſtantia 12, 9, 5. ſaxa 9, 4, 7. obſtaturi 2, 11, 1. *v. n.*
obſtinatus contra aliquid 12, 1, 10.
obſtrepere alicui 6, 3, 38. clamore 6, 4, 11. obſtrepit adverſarius 12, 6, 5. ſi quid obſtrepet 10, 3, 28.
obſum: *vid.* obeſſe.
obtendere appellationem alicui rei 12, 10, 15.
obticentia, *figura* 9, 2, 54.
obtinere aliquid 2, 5, 18. 3, 6, 9. 4, 5, 27. 6, 1, 7. 9, 2, 73. - ab aliquo 11, 2, 45. - apud aliquem 3, 8, 38. - alicunde 7, 1, 6. ne 5, 13, 25. ſummam opinionem 10, 5, 18. quod intendis 12, 10, 53. vicem aliorum 11, 3, 87. vim prooemii 4, 2, 26. - vocis 1, 5, 37. ut 4, 2, 100. 4, 5, 27. obtineri 2, 5, 18. 7, 1, 6. *v. n.* obtinent id adhuc Græci 2, 1, *extr.* obtinuit, an optinuit, ſcribendum 1, 7, 7. obtinuit conſuetudo 1, 7, 30. obtinentes ſubjecta 8, 6, 23.
obtrectatores 12, 1, 23.
obtundi 1, 12, 5. obtuſa vox 11, 3, 15. obtuſæ fauces 11, 3, 20. obtuſior uſus 8, 6, 8.
obtutu continuo fatigatur viſus oculorum 1, 2, 11.
obvenire: exſpectare, quid obveniat 10, 3, 15.
obvia virtus 12, 2, 2. voluntas 8, 4, 23. obvium eſſe alicui 9, 3, 5. ex obvio victus 2, 16, 14. obviæ figuræ 9, 3, 5. minime obviæ probationes 5, 10, 103.
obumbrare ſenſus 8, *pro.* 23.
occaſio 3, 8, 47. *v. n.* propior 12, 10, 13. occaſiones 6, 1, 5.
occidere hominem, ſæpe virtus 12, 1, 37.
occluſum 6, 3, 50.
occulere vitia 12, 8, 10.
occultum telum 9, 2, 75. occultiores quæſtiones 7, 1, 40.
occulte: communire aliquid occultius 9, 4, 21.
occultare aliquid ex induſtria 10, 1, 20. eloquentiam 4, 1, 9.
occultatio, *figura* 9, 3, 98.
occupare aliquem 12, 11, 14. aliquid 6, 1, 20. animum 7, 1, 35. - alicujus 4, 1, 48. animos 5, 12, 14. conditionem aliquam 5, 6, 5. totum diem 1, 12, 13. laborem 2, 1, 5. locum aliquem 10, 3, 5. - vacantem 8, 6, 18. partem oratoriæ artis deſertam *pro.* 17. *add.* 1, 10, 11. partes alienas 2, 1, *prin.* proximum quodque 10, 1, 7. quæ videntur obſtare 4, 1, 49. *add.* 9, 2, 16. ſecundas 10, 1, 58. occupari affectibus 6, 2, 6. in aliqua re 10, 1, 52. ira, miſeratione 4, 2, 112. occupatus variis cogitationibus judex 10, 1, 32. dies 10, 7, 27. in minimis 9, 4, 112. officiis 11, 3, 22. occupata uſque ad ſupervacuum laborem enarratio hiſtoriarum 1, 8, 18. ſentibus ac rubis terra 12, 1, 7.
occurrere 4, 5, 2. 6, 3, 84. alicui 1, 5, 6. 1, 5, 36. 9, 2, 13. *i. reſpondere.* - ad aliquid 9, 2, 12. - rei 3, 5, 12. 4, 2, 27. 5, 11, 35. altercationibus velociter 2, 4, 28. contra aliquid 7, 6, 5. ex diverſo 12, 9, 16. inopinatis 5, 13, 3. ſubitis ex tempore 10, 7, 30. ultro 7, 1, 59. occurrit 10, 3, 31. occurrunt alicui res cum nominibus ſuis 8, *pro.* 29. *add.* 10, 1, 7. 11, 3, 134.

occursus 11, 2, 18.
oceani natura 7, 4, 2. ex oceano amnium vim fontiumque cursum initium capere 10, 1, 46.
Octavius 11, 3, 129.
octonarius versus 9, 4, 72. *seq.*
oculi *in actione oratoris* asperi, compressi, extenti, intenti motu, languidi, lascivi, limi, mites, mobiles, natantes, operti, pollicentes aut poscentes aliquid, remissi, rigidi, stupentes, suffusi quadam voluptate, superbi, torpentes, torvi, venerei 11, 3, 75. *seq.* eloquentiæ 8, 5, 34. mentis 8, 3, 62. plurimum valent in vultu 11, 3, 75.
odisse malos 11, 1, 42. 12, 7, 3. studia 1, 1, 20.
odium concitare 6, 1, 14. facere 1, 3, 11. 6, 1, 14. studiorum 1, 3, 11. odia justa 5, 13, 38.
odiosum *i.* περίεργον 1, 6, 19. *v. h.*
odor arte non traditur 6, 5, 1.
'Οδυσσεὺς 1, 4, 16.
œconomia 3, 3, 9. comœdiæ 1, 8, 9. *add.* 1, 8, 17.
œconomica caussæ dispositio 7, 10, 11.
Œdipus Othryasius 9, 3, 89.
œdos dicebant veteres, *i. hædos* 1, 5, 20.
offendere 9, 2, 69. aliquem 4, 2, 15. aliquid 11, 3, 21. caput ad fornicem 6, 3, 67. in aure velut quodam vestibulo 9, 4, 10. manu in proximos 11, 3, 118. omnia nova 1, 2, 19. offendi verbo aliquo 12, 9, 13. aures fragosis offenduntur 9, 4, 116.
offensa 6, 5, 8. 9, 2, 67 *et* 72. indulgere offensæ suæ 11, 1, 75.
offensio in aliqua re 9, 4, 34.
offensare 10, 7, 10.
offensator 10, 3, 20.
offensatione aliqua commoneri 11, 3, 130.
offerre aliquem 5, 4, 2. aliquid 6, 1, 40. 7, 6, 2. - muneri 4, 2, 17. - in lusum 1, 1, 26. aliquos alicui obvios 9, 2, 20. se *s.* sese 7, 1, 27. 10, 1, 6. - aliunde 10, 7, 6. - protinus 10, 3, 5. - ultro 7, 1, 50. offerunt se alicui res 11, 2, 5. offerens se primum ratio 9, 1, 4. oblata vox 9, 3, 73.
officit lingua linguæ 1, 1, 14. officiunt invicem lumina 12, 10, 46.
officium delegatum 6, *pro.* 1. oratoris, quibus partibus contineatur? 8, *pro.* 7. præsens 11, 2, 44. proœmii 4, *pro.* 6. rhetoris *pro.* 21. officii esse 6, 4, 40. necessitas 6, *pro.* 1. in officio esse 10, 3, 9. officia civilia 2, 4, 27. communia 12, 9, 11. liberiora 6, 1, 9. supellex, quæ pluribus et diversis officiis conteritur 2, 4, 29.
offundere tenebras alicui 2, 17, 21.
οἴμην 4, 1, 2.
οἶμον 4, 1, 3.
olea 8, 6, 58. uber 8, 3, 8. oleæ cacumina coercere ferro 8, 3, 10.
oleum: in oleo consumere partem vitæ 1, 11, 16.
olere alumnum urbis 8, 1, *extr.*
olli 8, 3, 25.
Olympo 1, 5, 62.
omittere aliquid in transitu 5, 10, *extr.* prorsus 12, 10, 38. cogitationem 12, 9, 20. laborem aliquem omnino totum 11, 2, 49. maledicta 7, 2, 34. memoriam alicujus 3, 1, 19. quod didicimus 1, 12, 6. quod promisimus 12, *pro.* 1. partes suas 2, 1, *prin.* omissum est a Latinis 4, 1, *extr.* qua re omissa 1, 1, *extr.*
omni pede stare 12, 9, 18.
ὁμοιολογίας, *quid?* 8, 3, 52.
ὁμοιόπτωτον, *quid?* 9, 3, 78 *et* 80.
ὁμοιοτέλευτον, *quid?* 9, 3, 77. 78. 80.
ὁμωνυμία, *quid?* 7, 9, 2. *conf.* 8, 2, 13.
ὀνοματοποιΐα, *quid?* 8, 6, 31. *quibusdam figura* 9, 1, 3. *add. ibid.* 5. non concessa Latinis 1, 5, 72. *add.* 8, 6, 31. *seq.*
onus dicendi 2, 1, 2. oneri cedere 10, 1, 24. onera epici carminis 10, 1, 62. dicendi 11, 3, 136.
onerare aliquid verbis 8, *pro.* 24. annos pueriles 1, 12, 7. infirmitatem discentium 1, 2, 27. judicem argumentis 5, 12, 8. librum exemplis 6, 3, 65. orationem supervacuis verbis 8, 3, 53. *conf.* 8, 6, 42. se majore numero, *sc. discipulorum* 10, 5, 22. onerari supervacua adjectione 9, 3, 46. supervacuo verbo 4, 5, 26. præceptoribus 2, 1, 13. se labor non sentiat 10, 6, 3. oneratus flagitiis et criminibus 4, 2, 27.
opacus umbra lucus 1, 6, 34. mens

in secretis velut in opaco situm ducit 1, 2, 18.
opera, de homine, 12, 1, 35. v. n. ad scribendum, legendum, dicendum 10, 7, 27. operam studiis accommodare 1, 10, 18.
opera plural. operari, operositas, opifex, vid. sub opus, eris.
operire aliquid cute 5, 12, 18. deformia dictu 8, 6, 59. humerum cum jugulo 11, 3, 141. operienda sunt ossa corpore pro. 24. operti in dicendo oculi 11, 3, 76.
opes parare 10, 1, 5.
opulentior 8, 5, 4.
opimae syllabae 9, 4, 136.
opinari 2, 17, 38. aliquid 4, 2, 24. factum esse 4, 2, 20. opinantis liberum relinquo 1, 4, 21.
opinio arrogantium de se fallax 11, 1, 17. certa 6, 3, 85. communis 5, 10, 12. conservata sanctissime 1, 2, 4. est credere 3, 6, 21. jactantiae 9, 2, 74. laesa 1, 2, 4. opinionis contemtus 12, 1, 12. conf. 12, 9, 4. opinionem afferre 2, 12, 5. opinione mea pro. 18. quidem mea 6, 5, 1.
Opiter 1, 4, 25.
Opitergina ratis 3, 8, 23.
Opitergini 3, 8, 30.
Oppianicus 5, 2, 1. vid. Ciceronis Orat. in Oppianicum in Indice II.
oppido 8, 3, 25. v. n.
Oppius, P. 11, 1, 67. vid. Ciceronis Orat. pro Oppio in Ind. II.
opponere aliquem cuicunque fortiter 10, 1, 105. aliquid contradictioni 5, 13, 54. se 6, 5, 10. opponi contra aliquid 7, 7, 5. opponuntur singula singulis 9, 3, 81. opposita 5, 11, 31.
opportunus usus 8, 6, 14. opportuna procursio 11, 3, 126. opportunis locis ponere aliquid 11, 2, 20.
opportune adhiberi 4, 5, 22. positae figurae 9, 3, 100. opportunius ratus 11, 3, 31.
opprimere aliquem invidia 7, 2, 30. conjurationem 11, 1, 18 et 23.
oppressus orator 12, 9, 20. oppressi 11, 2, 13.
optare disceptatorem caussae 9, 4, 137. optet vir fortis &c. 7, 1, 24. aliq. add. 7, 5, 4. accusator ejus, qui tyrannidis affectatae damnatus est, optet, quod volet 9, 2, 81.
optabile est 4, 3, 14. add. 6, pro.
optatio 9, 2, 3.
optio 4, 2, 68. 7, 1, 53. 7, 7, 2 et 4. fortium 5, 10, 97. judicis 5, 6, 6. optionem patri dare 4, 2, 68.
optimus, olim optumus 1, 7, 21. civis 12, 1, 16. pes clausulis 9, 4, 107. initiis ibid. quisque 12, 7, 5. vir 12, 11, 8. optima caussa 12, 9, 6. mater 6, pro. 8. mens 12, 11, 12. spes 1, 1, init. optimi juvenes 12, 11, 5. velut optimae syllabae 9, 4, 136. optima 10, 6, 5. poetarum 11, 3, 4.
optime 6, 1, 3. cedere 10, 7, 14. dicere 1, 2, 3. finiri 2, 1, 7.
opulentior 8, 5, 4.
opus est ingenio veloci &c. 6, 4, 8.
opus, eris: confirmandi, destruendi 2, 4, 18. duplex est 7, 3, 19. infaustum 6, pro. 3. orationis 9, 1, 19. conf. 10, 1, 67 et 69 et 70. oratoris 12, 2, 10. add. 12, 10, 1. proprium 6, 2, 5. proprium 10, 1, 96. tacens 11, 3, 67. operis amor 1, 12, 16. contemtus 2, 4, 16. majoris esse 1, 9, 6. partes 6, 5, 1. sui officia prima 2, 1, 8. plus habere quam ostentationis 1, 4, 5. opera 12, 2, 7. 12, 9, 3. vetusta urbis nostrae 1, 4, 16. vitae 8, 3, 71. operum genera 12, 10, 2. fastigia spectantur, latent fundamenta pro. 4. suorum onera et modum nosse 1, 9, extra.
operari scholae 10, 3, 13.
operositas supervacua 8, 3, 55.
opifex persuadendi 2, 15, 4.
opuscula laudandi vituperandique 2, 1, 8.
ora ex toga duplex 11, 3, 141. sinus extrema 11, 3, 140. oram solvere Ep. ad Tryph. 3. v. n. 4, 2, 41. v. n. quadraginta pedes per oram 1, 10, 42. orae pares 1, 10, 41. tunicae 11, 3, 138.
oraculum: vid. post os, oris.
orare caussam 10, 5, 18. pro capite 11, 1, 44. orandi ars pro. 4. 9, 4, 3. consilium 6, 3, 34. majestas 12, 11, 30. scientia 1, 10, 2. studium 9, 4, 110. vis 10, 5, 6. orantis vox 1, 2, 31.
orator M. Catonis, qualis? 12, 1, prin. Ciceronis liber: vid. Cicero in Ind. II. quibus constet? 12, 11, 2. miser, pauper &c. pro. 28.

ille perfectus 10, 2, 9 *et* 28. *conf.* perfectus. philosophus 12, 2, 6. vere sapiens fit *pro.* 18. oratoris conditio 10, 3, 9. officium in eloquendo positum est 10, 1, 3. oratores *Latini recensentur* 10, 1, 105. *seqq.*

oratio ἀρχαϊκωτέρα 9, 1, 13. castigata 10, 1, 115. celeris 9, 4, 83. composita 7, 10, 17. contexta 9, 4, 19. continua 7, 10, 17. corrupta, in quibus consistat? 8, 3, 57. declinata figura 10, 5, 8. dilucida 1, 5, 1. distincta, *quae?* 11, 3, 35. dubitans 10, 7, 22. florida 8, 3, 74. gravis 10, 1, 115. gravior 9, 4, 83. hebes 8, 3, 49. jejuna 8, 3, 49. impedita 8, 6, 42. incomta 8, 6, 41. ingrata 8, 3, 49. lenior 11, 1, 64. jucunda 8, 3, 74. longa 8, 6, 42. mirabilis 8, 3, 74. mobilis 9, 4, 83. nuda 8, 6, 41. pedestris, prosa 10, 1, 81. recta 10, 5, 8. resistens 11, 2, 46. Romana 8, 1, 3. salebrosa 11, 2, 46. sancta 10, 1, 115. scripta, monumentum actionis habitae 12, 10, 51. soluta 9, 4, 19. sordida 8, 3, 49. sublimis 8, 3, 74. submissa 11, 1, 9. submissior 11, 1, 64. suspensa 10, 7, 22. vehemens 10, 1, 115. verecunda 11, 3, 96. vilis 8, 3, 49. vincta 9, 4, 19. vitiosa 1, 6, 41. oratio Milonis 7, 4, 8. *i. defensio. v. n.* orationis partes 1, 4, 17. 1, 5, 48. 1, 8, 13. orationes caussarum, sententiarum 3, 8, 68.

oratiuncula 4, 3, 17.

oratorius gestus 11, 3, 125. numerus 9, 4, 57. ornatus 3, 1, 12. syllogismus 5, 14, 24. oratoria ars *pro.* 17. 6, 1, 7. pars 2, 18, 5. oratorium genus 10, 1, 68. robur 10, 5, 4. studium 12, 2, 25.

oratoria 2, 14, *prin.*

oratorie 9, 1, 13.

oratrix 2, 14, *prin.*

orbae, *vid. sub* orbus.

orbis 11, 3, 105. doctrinae 1, 10, 1. orbem quendam contextumque desiderat historia 9, 4, 129. in orbem se fundit olea 8, 3, 10.

orbita 2, 13, 16.

orbus 7, 4, 23. 11, 3, 170. orbarum nuptias indicentium caussa 7, 4, 24. *conf. ibid.* 39.

orbitatis vulnus 6, *pro.* 2 *et* 5.

orchestra 6, 3, 71.

ordo non est figura 9, 3, 91. certaminis 11, 2, 38. in partes discretus 7, 1, 1. diversus 3, 9, 2 *et* 3. dividendi, praeparandi, *&c.* 10, 1, 106. lentus profectionis 4, 2, 58. quaestionum 10, 7, 5. rerum 10, 6, 2. 10, 7, 9. verborum 10, 7, 9. ordinem totum ferre 1, 4, 29. in ordinem incurrere 1, 5, 54. redigere 1, 4, 3. ordine apparere 4, 5, 8. proferre 6, 4, 22. sequi 6, 5, *init.* ultimus 6, 4, 1. eodem verborum ordine 9, 3, 43. ordines 6, 3, 34. toti 11, 1, 86.

ordinare 5; 12, 14. 7, 1, 16. judicia suprema 6, 3, 92. opus in totum diem 1, 2, 12.

Orestis defensio 3, 11, 4. *seqq. et* 11. *seq.* 7, 4, 8.

organum: extra organum vox 11, 3, 169. toto organo instructa vox 11, 3, 40. organa 1, 2, 30. *n.* 11, 3, 40. *n.* 11, 3, 16. fracta 11, 3, 20. quibus sermo exprimi non potest 1, 10, 25. majoribus velut organis commovetur animus 1, 2, 30.

origo verborum 1, 6, 28. originem aliunde ducere 1, 6, 38. scrutari origines nominum 1, 4, 25.

originatio 1, 6, 28.

Oriona 9, 4, 65.

oriuntur occasiones ex caussis *&c.* 6, 1, 5.

ortus et occasus 9, 4, 24.

ornare orationem 4, 3, 4. 10, 5, 3. personam 4, 2, 129. ornari natura sua 12, 1, 30. ornandi virtutes 8, 3, 66. ornata fit oratio 1, 5, 1. pronuntiatio 11, 3, 40. vox 11, 3, 30. ornatum, *quid?* 8, 3, 61. *seqq.*

ornate dicere 1, 7, 32. 10, 7, 12.

ornatus, *quid? 8, 3, per tot.* qua re constet? 11, 1, 7. *vid.* accommodatus. confessus 8, 3, 13. fortis 8, 3, 6. honestus 8, 3, 11. obscuratur 5, 14, 34. orationis 8, 3, 15. *seq.* 11, 1, 2. oratorius 3, 1, 12. pressior 8, 3, 13. purus in feminis amatur 8, 3, 87. sanctus 8, 3, 6. severior 8, 3, 13. virilis 8, 3, 6. ornatus plerique orationis 11, 1, 33.

ὀρθοέπεια 1, 5, 33. 1, 6, 20.

ὀρθογραφία 1, 7, 1.

ὀρθογώνιον 5, 6, 13. *n.*

os, oris: absolutius 1, 1, 37. dignum praeceptis dare 12, 11, 4.

explanatum, facile, jucundum, urbanum 11, 3, 30. lentum, moderatum, præceps, promtum 11, 3, 52. prædurum 6, 4, 11. profanatum 11, 1, 84. instituere 1, 1, 6. oris angusti vascula 1, 2, 28. corrupti vitia 1, 1, 13. inanitas 1, 11, 6. incommoda 11, 3, 12. vitia 1, 1, 13. 1, 11, 4. ore cavo aut patulo efferri 9, 4, 34. ora oppressorum 11, 2, 13.
oraculum: velut ex oraculo petere aliquid 12, 11, 5.
oscitantes hesterna potatione 8, 3, 66.
oscitatio 11, 3, 3.
osculo excipere verba puerorum 1, 2, 7.
ossa astringere nervis suis, detegere, operire corpore pro. 24. e capite lecta 8, 5, 21. e vulneribus legere 6, 1, 30.
ossilegium 8, 5, 21. n.
ostendere 4, 1, 49. 11, 3, 60. aliquem, ut ægrum, citharœdum, similitudine &c. 11, 3, 88. - talem 6, 3, 38. aliquid circuitu verborum 10, 1, 12. - translationibus 12, 10, 41. - labris 11, 3, 80. - latius cum ornatu 8, 6, 61. - naribus 11, 3, 80. - satis 4, 2, 41. - verbo aliquo 3, 6, 52. aliud quam petimus 9, 1, 20. amorem, odium, metum 4, 2, 96. indicium 5, 12, 20. judicium suum 9, 4, 2. manifestius 4, 2, 124. quæstionem 4, 4, 1. quicquid dicet 11, 3, 89. quodammodo 4, 2, 64. se alicui 3, 6, 18. - in dicendo 1, 10, 7. - quodammodo 8, 3, 61. ostendunt se res 6, 5, 3. add. 10, 3, 9. - verba judicio dicentis 10, 1, 6.
ostentare aliquid 12, 9, 6. - alicui 4, 2, 127. discipulos circa speciosiora 1, 4, 23. ostentari cura in principiis minime debet 4, 1, 56. ostentantes philosophiam ex professo 11, 1, 33.
ostentatio 3, 4, 13. seq. scenica 2, 10, 8. res procul ab ostentatione positæ pro. 4.
ostiatim pulsare 5, 10, 122.
Ostiensis portus 2, 21, 18. conf. Hostiæ portus 3, 8, 16.
Othryadis Clipeus 9, 3, 89.
otium dare libris Ep. ad Tryph. 2. datum fabulis 12, 11, 18. segne 8, 6, 24. otia animorum 6, 2, 30.
otiosus lector 1, 2, 46. sermo 8, 2, 19. otiosa manus 11, 2, 107. otiosum 8, 3, 55. 9, 4, 58. 10, 1, 76. nihil pati 2, 5, 7. otiose scribere 10, 2, 17. otiosæ disputationes 11, 1, 35. sententiæ 1, 1, 35. otiosa 8, 3, 89.
Ovinius 6, 3, 84.
ovum, quid? 3, 6, 23.
ovum non tam simile ovo 5, 11, 30.
[illegible] 8, 6, 37.

P.

P Græcorum: vid. R.
pabulum lætius 10, 5, 14.
pace alicujus dicere aliquid 1, 6, 9.
pacificator, habitus in statu 11, 3, 119.
pacisci 9, 2, 90. paciscendi piraticus mos 12, 7, 11. pacta mercede 11, 2, 11.
pactum 7, 5, 6. abolitionis 9, 2, 97.
pactiones deponentium imperium tyrannorum 9, 2, 67.
Paciscus 6, 3, 53.
Padus: circa Padum invenit Catullus ploxenum 1, 5, 8.
pædagogi 1, 1, 8. 1, 3, 15. pædagogorum conditio apud veteres Romanos inferior quam præceptorum: vid. 1, 2, 10. et conf. ibid. n.
pæon, quis pes? 9, 4, 47. seq. et 79. seqq. et 96. pæonas 9, 4, 98.
pago, pagunt 1, 6, 11.
paginæ 11, 2, 32.
παιδομαθεῖς 1, 12, 9.
palæstra 10, 1, 79. omnis 9, 4, 8.
palæstrica 2, 21, 11.
palæstricis vacare 1, 11, 15. add. 2, 8, 7.
palæstritæ 9, 4, 56.
palam est 2, 1, 9. 11, 1, 64. 11, 3, 168. contraria, falsa, stulta, supervacua 5, 13, 16. facere 12, 1, 43. 12, 11, 29. fieri 5, 10, 37. legere 2, 5, 10.
palatum excitare 6, 3, 19. infic. ere 1, 2, 6.
palimbacchius, quis pes? 9, 4, 82.
Palla bona 4, 2, 27.
Pallas, Pallantis 6, 2, 33.
pallere 1, 2, 18. n. 7, 10, 142.
pallescere 1, 2, 18. n. [illegible] 12, 10, 76. vita solitaria et velut umbratili 1, 2, 18.

allium 11, 3, 143.
palliolum 11, 3, 144. *v. n.*
palma, *arbor:* in ara enata 6, 3, 77. datur alicui 10, 1, 52. tribuitur alicui 12, 10, 7. palmae contentio 1, 2, 24. palmam Demosthenes dedit pronuntiationi, eidem secundum ac tertium locum 11, 3, 6.
palma, *de manu:* palmam premere 11, 3, 99. palmas avertere in sinistrum, objicere adversas, distendere in latus 11, 3, 114.
palumbes aëriae *Virgilii* 1, 6, 2.
palus, *est duplicis significationis* 1, 7, 3.
pancratiastes 2, 8, 13.
pandari 11, 3, 100. *n.*
pandere posteriora 11, 3, 122. vela 6, 1, 52.
pandus 6, 3, 58.
pango: *vid.* pepigi.
panis candidus 6, 3, 60.
Pansa 8, 3, 54. Pansae 1, 4, 25.
Παντaλίων 7, 9, 6.
pantomimi 6, 3, 65.
par 7, 4, 6. extremis syllabis consonans 9, 3, 76. ex diverso virtus 8, 6, 67. in utramque partem 7, 9, 14. invidiae 11, 1, 18. operi 10, 1, 55. spatium 1, 10, 39. pares 12, 8, 14. cum paribus facillime congregantur, proverbium 5, 11, 41. aut saltem proximi 10, 1, 127. *conf.* 10, 5, 6. magis quam similes 10, 1, 102. *add.* 12, 10, 71. caussae 5, 2, 1. gradu orbae 7, 4, 39. syllabae 9, 3, 79. paria contraria 9, 3, 74.
pariter et—et 1, 1, 25. haec pariter omnia 1, 12, 3, *i. simul. add. ibid.* 4. ire 1, 13. surripere 7, 6, 2. utrumque 7, 2, 11.
παράβολα, παρακινδυνευμένα 2, 11, 3. *n.* 8, 2, 20. *n.* 8, 6, 11. *n.*
παραβολή 5, 11, 1 *et* 23.
parabola 6, 3, 59. 8, 3, 77.
παράδειγμα 12, 10, 51. *quid?* 5, 11, *in principio.*
παραδιαστολή, *figura* 9, 3, 65.
παραδιηγήσεις, *in figuris* 9, 2, 107.
παράδοξον 4, 1, 40. *quid?* 9, 2, 23.
παράγγελμα, *quae?* 8, 6, 32.
παραινετικὸν *genus* 3, 6, 46. παραινετικὸν, *figura* 9, 2, 103.
παρακινδυνευμένα: *vid.* παράβολα.
παράφρασιν *qualem esse velit Quintilianus?* 10, 5, 5.
paraphrasi audacius vertere 1, 9, 2.
parare aliquid 12, 9, 16. studio 11, 3, 10. animum sublimem &c. 10, 3, 22. bella 12, 3, 5. copiam 10, 1, 8 *et* 15. facultatem 2, 4, 17. ex aliqua re 10, 5, 10 *et* 11, *prin. add.* 11, 2, 49. gratiam 1, 6, 39. judicem attentum, benevolum, docilem 4, 1, 41. opes 10, 1, 5. opus alicui 6, *pro. extr.* patrimonium 8, *pro.* 29. profectum 1, 1, 28. verba in caussas 10, 1, 6. parari simul in omnia 11, 3, 25. paratus favor 12, 6, 3. in aliquid 10, 5, 12. jurare 5, 6, 3. parata dicendi copia 10, 6, 6. alieni corona vulgi 12, 10, 74. ad omnes casus eloquentia 10, 1, 2. paratum esse 9, 2, 95. alicui 6, 4, 13. paratum aliquid afferre 12, 9, 19. paratior certamini 8, 3, 10. venia 12, *pro.* 4. paratissimae consignationes 12, 8, 11.
παρασιώπησις, *figura* 9, 3, 99.
parasitus juvenem tanquam filium suum afferens 4, 2, 95. *sequ.* parasiti 11, 3, 178.
παραύξησις, *figura* 9, 2, 106.
parce dicere 11, 1, 66. loqui 11, 3, 100. parcius 6, 1, 10. 9, 2, 69. 12, 10, 42. parcissime dicere 10, 1, 101. uti 1, 5, 20.
parcere 11, 1, 24. alicui 11, 1, 17. 11, 1, 68. nominibus viventium 3, 1, 21. verbis asperioribus 12, 1, 25. voci 11, 3, 28.
παρέκβασις, *quid?* 4, 3, 12 *et* 14.
παρένθεσις, *figura* 9, 3, 23 *et* 26.
parere, *secunda brevi* 8, 6, 34. facilitatem 10, 7, 8. taedium 9, 4, 43.
parens uterque 11, 1, 65. eloquentiae 12, 11, 5. rerum 2, 16, 12. parentes non quidem corporum, sed mentium sunt praeceptores 2, 9, *prin.*
parere, *secunda producta:* animo 11, 3, 65. patri 7, 4, 27. voluntati alicujus 7, 1, 21. tam diversa parent simul 1, 12, 4.
paries: intra privatos parietes 1, 2, 1.
Paris 3, 7, 19. 8, 4, 21.
πάρισον, *figura* 9, 3, 76.
pariter, *vid. sub* par.
Parium marmor 2, 19, 3.
Parmeniscus 1, 11, 2.
παροιμία 8, 6, 57. *quid?* 5, 11, 21.
παρομολογία, *figura* 9, 3, 99.

παρῳδή, quid, et unde dicta? 9, 2, 35, [illegible] 6, 3, 97.
παρονομασία, quid? 9, 3, 66. add. ibid. 67 et 80.
παρόμοιον, quid? 9, 2, 27. conf. 9, 3, 99.
parricida dicitur matris quoque aut fratris interfector 8, 6, 35. parricidarum poena culeus 7, 8, 6.
parricidatum 1, 6, 42.
parricidii reus, quod fratrem occidisset &c. controversia 9, 2, 88.
pars adversa 11, 2, 2. artis magna 10, 2, 1. defensoris 5, 13, init. demonstrativa 7, 4, 3. diversa [illegible] 19. litigantis 4, 2, 28. [illegible] et 101. nostra 12, 9, 19. oratoris 2, 18, 5. patrimonii quarta 7, 4, [illegible] philosophiae moralis dicta 12, 2, 8. naturalis, moralis, rationalis 12, 2, 10. seqq. victa 11, 1, 78. parte en nominare aliquem, qua reprehenditur 1, 6, [illegible] in parte 11, 8, 6. 10, 7, 25. [illegible] haec 10, 1, 64. operis, qua &c. 10, 1, 63. prima poni 5, 11, 42. pro virili parte 12, 1, 11, 11, extr. partes accusatoris 7, 2, 21. centumviralium 5, [illegible] orationis 1, 4, 17. 1, 5, 48. praecipuae alicujus 11, 3, 74. primas esse naturae 11, 3, 11. in partibus laudandus 10, 1, 88.
particulae 7, 10, 7. particulae 1, 5, 67. orationis contextae, acres, celeres, exsultantes, graves, lentae, remissae 9, 4, 69. sonorum 2, 8, [illegible]
partim — partim 7, 1, 3. 12, 10, 2. 12, 11, 14.
participium 1, 5, 47. verbo mixtum 1, 4, 19. participia 1, 4, 27. 1, [illegible]
participialia verba 1, 4, 29.
partiri aliquid locis 5, 12, 14. copias [illegible] horas pluribus [illegible] 1, 12, 4. in genera, species [illegible] literas in numerum &c. 1, 4, 6. species 5, 8, 4. temporibus plures 1, 2, 2. partiendo multiplicare aliquid 7, 1. 29. in partiendo 4, 5, 2. partita peroratio 6, 1, 55.
partitio 4, 2, 59. 4, 5, prin. quid? 7, 1, prin. figura 9, 2, 2. partitiones 9, 4, 31. rhetoricae 1, 4, 11.
parum aptum dicere 11, 1, 89. audiri 12, 11, 2. diligenter 9, 1, 24. disertum 8, pro. 24. esse 9, 2, 16. magnus 10, 1, 80. ostendi 9, 2, 44. plena 7, 3, 23. seqq. putare aliquid 12, 2, 3. tragicus 10, 1, 98. tutum 9, 2, 66. vir 5, 9, 14. non parum 6, 2, 3. copiosa 2, 1, 4. multi 6, 2, 3. multa 10, 1, 124. significanter 6, 2, 17.
parumper 2, 4, prin. 6, 2, 34.
parva virtus 11, 3, 39. parvum dicendi genus 11, 1, 3. parvi refert 1, 4, 21. parvi de pueris 1, 1, 19 et 36. 1, 3, 1. parvae caussae 11, 1, 3. res 11, 1, 44. 11, 3, 116. parva 11, 1, 13. docere 1, 1, 21. elementa grammatices tanquam parva fastidire 1, 4, 6. facere facile 1, 3, 4. haec sunt 1, 5, 7. sententiis 9, 4, 13. minor et minimus quaerantur in suis elementis.
parvuli de infantibus 1, 1, 24.
pascere 6, 3, 93. canem 8, 3, 22.
pastor populi 8, 6, 18.
pastoralis musa 10, 1, 55.
passim circumjacere 4, 2, 123. facere 4, 1, 70. miscere 7, 10, 6. quaerere 5, 10, 21.
passus aequare 9, 4, 113.
Patavinitas Livii 1, 5, 56. 8, 1, 3. v. n. ad 1, 5, 56.
pater, patris 1, 6, 13. Caecilianus, Terentianus 11, 1, 39. in comoediis 11, 3, 74. naturalis 3, 6, 96. patrem qui occiderit, culeo insuatur 7, 8, 6. patri proditionis reo qui non affuerit, exheres esto 5, 10, 107. patres conscripti 8, 5, 20. circumscripti 9, 3, 72.
patrie monere aliquem 11, 1, 68.
patrium 1, 5, 45. i. patronymicum: v. n.
patrimonium: de parte quarta patrimonii controversia 7, 4, 39. patrimonium qui non pararunt, subinde quaerunt &c. 8, pro. 29.
patere 8, 3, 61. argumento 1, 12, 9. ex aliqua re 3, 6, 5. 11, 1, 65. exemplo 4, 2, 61. in latitudinem 1, 10, 42. late 7, 2, 42. uno verbo 8, pro. 24. patet imperito etiam 1, 10, 45. Graeco verbo 6, 1, 2. via 8, 5, 34. in quantum patet longitudo 11, 3, 118. quo vel solo patet 11, 1, 11.
patulum maxime os 9, 4, 34.
patefacere portum alicui 12, 7, 4.
πάθος, πάθη 6, 2, 8. seqq.
παθητικαὶ probationes 5, 12, 9.

pati 1, 2, 31. *n.* aliquid ab aliquo 8, 4, 23. *de fœdo amore.* - furori simile 1, 2, 31. - iniquum 9, 2, 51. - unum diu 11, 3, 44. incommodum 11, 3, 32. laborem 1, 1, 15. metum 6, 2, 21. omnia 11, 1, 65. otium 10, 6, 1. pœnam 11, 1, 18. risum 6, 3, 31. simile quiddam aliis 1, 4, 29. patitur aliquid locus 6, 5, 6. non patitur natura 12, 1, 23. hoc pati non possumus 4, 2, 127. quantum res patitur 1, 1, 3. *add.* 5, 6, 2. 5, 10, 100. 6, 5, 6. 7, 4, 31. non fere conjungi patiuntur 9, 4, 101. patiendi naturam habere 1, 6, 10. patiens laboris latus *pro.* 27. patientior 4, 5, 10. laboris natura pueris quam juvenibus 1, 12, 10. passi; non ut advocati, sed ut passi 11, 1, 55. *v. n. conf. ibid.* 84.
patientia 5, 4, 1. 6, *pro.* 13. 6, 4, 19.
patrare bellum 8, 3, 44.
Patroclus 10, 1, 49.
patronus 7, 7, 9. 11, 1, 66. caussarum 12, 3, 1. patroni mediocres 12, 1, 24. patronorum nomen mereri 6, 4, 5. patronos non satisfecisse 11, 1, 77.
patrocinari alicui homini, crimini 2, 4, 23.
patrocinia 5, 13, 5. difficultatis 1, 12, 16.
paucitas 5, 7, 23. paucitatis testis 11, 3, 169.
pavide dicere 11, 3, 49.
pavescentes 11, 3, 103.
paullum aliquid 12, 3, 12. admodum deperdere 10, 7, 24. ultra paullum 11, 3, 21.
paullatim perducere aliquid ad summam 10, 7, 18.
pauper eloquentia 10, 5, 5. ut sic dicam, est orator 8, *pro.* 28.
pauperculus *homo* 11, 3, 175.
paupertas appellationis 2, 1, 4. *conf.* 12, 10, 34. furandi caussa aliquibus 7, 2, 38. sermonis 8, 3, 33.
pax: *vid.* pace.
peccare 7, 3, 6. nihil 1, 6, 42. scripto 1, 5, 6. validius 10, 3, 12. peccatur compositione 1, 5, 35. in aliqua re per aliquid 1, 5, 47.
pectus disertos facit 10, 7, 15. leve 6, 2, 33. pectoris firmitas 11, 3, 16. latitudo 11, 3, 141.
peculatus reus 12, 1, 43.
peculiolum magnum 1, 5, 46.
peculiaris opera 6, 4, 3.
peculiariter fovere aliquem 1, 2, 16. tribuitur alicui rei nomen 8, 2, 8.
pecunia, non est bonum 5, 14, 25. *seq.* credita 4, 2, 6. 7, 2, 50. *conf.* certa. quæ est in argento signato 5, 14, 26. in nominibus 5, 11, 33. pecuniarum repetundarum judicia 9, 3, 56.
pecuniaria lis 6, 1, 50. pecuniariæ quæstiones 12, 1, 26.
pecuniosus 5, 10, 55.
pede &c. pedestris, pedetentim, pedisequus, *quære sub* pes.
Pedo: *vid.* Ind. II.
pejerare 5, 6, 2. conceptis verbis 5, 11, 13.
πειθοῦς δημιουργὸς 2, 15, 4.
pejus nihil est iis 1, 1, 8. in pejus mutari 1, 1, 5. ad pejora facilis 1, 2, 4.
Pelia Cincinnatus 1, 5, 61.
Pelias hasta 8, 4, 24.
Pelides 8, 6, 29 *et* 30.
Πηλιακότης 7, 4, 16.
pellium tegmina 9, 4, 4.
pellucere 8, 3, 25. ex oratione 6, 2, 13. pellucet commissura 7, 10, 16. pellucent mores ex voce atque actione 11, 3, 154.
Pelops 9, 4, 140.
Peloponnesia tempora 12, 10, 4.
Peloponnesiacum bellum 7, 2, 7.
pendere, *secunda longa*: aliqua re, *ut*, vultu *dicentis* 11, 3, 72. ex aliqua re 3, 7, 2. 5, 10, 36. 7, 1, 15. 7, 4, 44. - judicio alicujus 2, 2, 9. - jure 7, 4, 44. - laude 4, 2, 127. e manibus sustinentium 1, 2, 7. ex præterito 7, 2, 5. - superiore quæstione 2, 1, 8. - scripto 7, 3, 7. pendet hoc totum ex finitione 9, 3, 65. pendent labra male 11, 3, 81. pendens crimen 7, 4, 27. pendentes clausulæ 9, 4, 70.
pene tragœdi 12, 5, 5.
penetrare in affectus 8, 3, 67. in intimos affectus 11, 3, 67. in Germaniam 3, 8, 21. per sensus *oculorum et aurium* omnis ad animum penetrat affectus 11, 3, 14.
penetralia loci 6, 2, 25. sapientiæ 12, *pro.* 3.
penitus cognoscere aliquid 8, *pro.* ,

1. immitti 1, 3, 5. latere 6, 2, 25.
penicilla 2, 21, *extr.*
pensum, pensa revoluta 6, 2, 32.
pensare aliquid aliqua re 10, 1, 86. vitia 2, 12, 5.
pentameter 9, 4, 98 *et* 109.
πεντάσημοι percussiones 9, 4, 51.
πενθημιμερὴς 9, 4, 78.
penula 6, 3, 64 *et* 66. 8, 3, 54. *v. n.*
penus 7, 3, 13.
pepigi 1, 6, 10.
per allegoriam 6, 3, 69. aliquem fieri 7, 3, 32. *seq.* aliquid fieri &c. 5, 7, 32. 5, 9, 9. 7, 1, 5. 7, 3, 32. 11, 1, 88. totam caussam 6, 2, 2. contumeliam 4, 1, 11. digitos singulos 11, 3, 100. errorem 7, 4, 31. omnes gentes 2, 17, 10. -nationesque 11, 3, 87. hoc 2, 17, 30. 5, 14, 32. jocum 6, 3, 79. latera 1, 10, 43. leges 7, 4, 14. 9, 2, 74. mala mea &c. juro 6, *pro.* 10. noctem 2, 17, 19. omnes numeros penitus cognosci 8, *pro.* 1. omnia 10, 1, 28. oram 1, 10, 43. ordinem 4, 2, 72. 11, 2, 20 *et* 23. partes 10, 1, 20. 11, 2, 27. -consequi aliquid 4, 2, 128. quot pedes ducetur longitudo 1, 10, 44. Q &c. scribi 1, 7, 5. se *pro. extr.* 5, 8, 5. 7, 4, 7 *et* 9 *et* 13. sese 9, 4, 137. translationem dici 6, 3, 51. *conf.* circuli. via.
peragere aliquid 6, 4, 1. sacra 5, 14, 27.
percensere omnia 10, 2, 8.
percipere aliquid 1, 1, 5. -disciplina 2, 14, 5. -satis 8, 2, 24. -sensibus 5, 10, 12. -usu 5, 12, *prin.* artem 10, 7, 24. cito 11, 2, 2. disciplinas 6, *pro.* 10. facile 1, 3, 1. percipiendi celeritas 1, 10, 34.
perceptio 2, 17, 18. *perceptiones* 2, 17, 18. *n.*
percitus ira 6, 4, 9.
percontari, *vid.* interrogare.
percurrere aliquid 7, 5, *extr.* 11, 2, 18.
percutere aliquem 7, 9, 10. animum celeriter 11, 2, 27. nervos 1, 12, 3. 11, 3, 88. percussa frons 11, 3, 123. percussum corpus 6, 1, 17.
percussor 6, 2, 31.
percussiones latentes 11, 3, 108. πεντάσημοι, τετράσημοι 9, 4, 51.
tres 9, 4, 75. *sed ultimus locus interpolatus videtur Gesn.*
perdere quotidie aliquid ex auctoritate 12, 11, 3. amicum potius quam dictum 6, 3, 28. aquam 11, 3, 52. auctoritatem 4, 2, 94. dictum 6, 3, 28 *et* 30. dignitatem 11, 3, 141. divisionem 7, 1, 25. exercitum 1, 10, 48. fidem 5, 13, 51. 9, 4, 17. gratiam 9, 4, 17 *et* 63. 11, 1, 91. alicujus rei 6, 1, 40. 11, 2, 46. laborem tarditate ingenii 1, 1, 1. locum 6, 3, 63. minus 7, 7, 8. mores liberorum 1, 2, 6. operam 1, 1, 34. profectus 2, 4, 16. quae jam effecta erant 12, *pro.* 1. sanguinem verum 10, 1, 115. scripta 10, 7, 33. tempus 1, 1, 19. tempora tarditate ingenii 1, 1, 1. verbum 8, *pro.* 28. 11, 2, 49. vim 10, 2, 19. usum 7, *pro.* 2.
perdiscere aliquid 1, 12, 15. 12, 11, 16. -ab aliquo 10, 1, 4. syllabae omnes perdiscendae 1, 1, 30.
perdocere stultitiam suam 1, 1, 8.
perducere aliquem ad irae pudorem 11, 1, 76. -suspicionem 9, 2, 71. -eo 10, 1, 15. -in quem velis habitum animi 6, 2, 3. -velut in rem praesentem 4, 2, 123. aliquid a parvis initiis paullatim ad summam 10, 7, 18. -ad frugem 6, 2, 3. -liquidum confessumque 5, 14, 28. -summum 6, 1, 29. natum in adolescentiam 4, 2, 42. libros ad summam *pro.* 6. perduci ad aequitatem 2, 17, 27. -aliquid 2, 5, 13. -clausulam 2, 15, 28. ex aliqua re eo 5, 7, 17. perductae in summum artes 12, 11, 28.
perdurare 8, 3, 33.
peregrinus qui murum ascenderit &c. 4, 4, 4. 7, 6, 6. sapor 12, 10, 19. sonus 1, 1, 13. peregrinum 6, 3, 107. peregrina 1, 5, 3. *sc. verba.* verba 1, 5, 55. 8, 1, 2.
peregrinitas *oris* 11, 3, 30.
peregrinatio 7, 3, 31.
perexiguae partes 11, 2, 27.
perfectus &c. *vid. in* perficere.
perferre 6, 2, 14. aliquid 6, 1, 19. -ad audientes 8, *pro.* 15. -cogitationem, stilum 2, 6, 3. -judicem 4, 2, 81. 12, 3, 2. laborem 1, 3, 8. 12, 1, 8. legationem 7, 4, 36. mandata 12, 3, 2. mo-

tum animi 4, 1, 47. vetustatem 10, 1, 40.
perficere opus 12, 11, 25. saporem mellis ex vario florum ac succorum genere 1, 10, 7. vires 10, 1, 57. virtutem doctrina 12, 2, 1. ut 8, 2, 20. perfectus 5, 10, 119. omni genere doctrinæ *pro.* 4. laude aliqua 12, 2, 27. orator *pro.* 9 *et* 17. 6, 4, 3. 10, 2, 9 *et* 28. 12, *pro.* 4. 12, 1, *per tot. passim, it.* 12, 9, 8. 12, 10, 2. - moribus, scientia, facultate dicendi *pro.* 18. *conf.* 12, 1, 24. *quem ita appellet Noster?* 12, 1, 19. undique vir 12, 1, 25. perfecta ars 9, 4, 16. eloquentia 6, 3, 104. perfecta esse omnia 10, 1, 24. perfectius ea nihil 10, 1, 32. *add.* 10, 1, 78.
perfidus in caussa 12, 9, 15.
perfluere aures 2, 5, 13. *sed Gesnerus restituit* superfluent.
perforare navem 8, 6, 47.
perfricare faciem 11, 3, 160. frontem 9, 2, 25.
perfundi sanguine 6, 1, 30.
perhorrescere 9, 4, 35. corpore ipso 11, 1, 44. pondus 12, 11, 9.
περὶ ἐννοίας 3, 6, 34. γελοίων disputatio 6, 3, 22. ἐννοίας καὶ συμβεβηκότων 3, 6, 35.
periambus, *quis sit pes?* 9, 4, 80.
Pericles caussas eclipseos solis reddidit 1, 10, 47. fulguravit &c. 2, 16, *extr. v. n. vid.* Ind. II. Periclea 12, 10, 24.
periculum 2, 11, 3. *n.* in elocutione 2, 12, 5. litigatoris 2, 12, 4. *translationis* 8, 6, 11. *n.* audax proxime periculum translatio 8, 6, 11. sententiæ, quæ a periculo petuntur 2, 11, 3. ex periculo petita verba 10, 1, 121. pericula capitis, fortunarum 4, 2, 122. *de caussis forensibus* 10, 1, 36. *v. n. add. ibid.* 121. *it.* 12, 7, 11. epilogorum 6, 1, 41.
periculosius aliquid fingere 8, 3, 37. periculosissimum præceptum 1, 6, 44.
periclitari caussa 7, 2, 12. exitu judicii 6, 1, 36. opinione, statu *ibid.* rumpi 11, 3, 42. verbo 7, 3, 17. periclitans 6, 1, 21. 6, 2, 35. pene periclitantia in juvenibus ferre 11, 1, 32.
περίεργον, odiosum 1, 6, 19.
περιεργία, *quid?* 8, 3, 55.
perinde ac 5, 10, 112. 7, 1, 60.
atque 7, 3, 11. firma 5, 9, 11. prout 9, 4, 34. ut 5, 13, 58. 6, 4, 19.
περίοδος, *quid?* 9, 4, 22. περίοδον 9, 3, 36.
periodus 9, 4, 14. austera, fusa 9, 4, 128. longior 11, 3, 53. periodi nomina, genera, membra &c. 9, 4, 124. periodis postulare aliquid 8, 3, 14.
περίφρασις, *quid?* 8, 6, 59. *seqq. quibusdam figura* 9, 1, 3. *conf. ibid.* 6. *it.* 9, 3, 97. astrictior apud oratores 8, 6, 60.
periphrasis, *quid?* 8, 3, 53. *add.* 8, 6, 61.
perire 9, 4, 143. cruditate, veneno 7, 2, 8. perit aliquid amplitudini 1, 10, 45. dictum 12, 6, 5. hereditas 9, 2, 74. hoc mihi 11, 1, 10. impetus 9, 4, 113. tempus alicui rei 12, 1, 6. quicquid perit 12, 9, 5. pereat raptor nisi &c. 9, 2, 90. peritura omnia 7, *pro.* 3.
περισσολογία, *quid?* 4, 2, 43. 8, 6, 61.
περίστασις, *quid?* 3, 5, 18. 5, 10, 104.
peristromata conchyliata 8, 4, 25.
peritus dicendi *vir* 12, 1, 1. 27. 31. 44. 12, 11, 9. distinguendi 12, 5, 3. doctor *pro.* 27. juris 12, 3, 3. loquendi 12, 10, 16. periti 6, 2, 10. præcipiendi 1, 1, 8. peritissimus juris, rerum rusticarum 12, 11, 23. *add.* 10, 1, 95. 12, 3, 9.
permanere in persuasione 3, 4, 4.
permiscere laudem alicujus 3, 7, 24. permixtæ figuræ 9, 3, 41. permixta cum alio aliquo 12, 8, 12. permixtis salibus 6, 3, 15.
permittere aliquem suæ ipsius fiduciæ 2, 6, *extr.* aliquid sibi 2, 15, 4. 8, 6, 32. 11, 1, 24. plus nitoris ac cultus 11, 1, 48. vela ventis *Ep. ad Tryph.* 3. expertas vires libero cœlo 2, 6, *extr.* permittit mos 11, 1, 47. permittite mihi sic uti 8, 3, 37. permittentes 9, 2, 48. permissum est 6, 3, 28. permissa oratoribus schemata 1, 5, 52.
permissio, *quid in figuris?* 9, 2, 25. 9, 3, 90.
permolle in carminibus 9, 4, 65.
permovere omnes affectus 12, 10, 36. aliquem 6, 1, 45. ira, luctu 2, 10, 8.

permulcere auditorem omni sono 9, 2, 5. aures voluptatibus 2, 12, 6. jucunditate 2, 5, 8.
permutare partem in corpore 7, *pro.* 2. permutato cum uxore habitu 2, 17, 20. ordine 9, 4, 24. permutatis literis syllabisve 1, 6, 32.
permutatio defensionis 5, 13, 41.
perniciosus civis 10, 5, 13. perniciosissima mens 5, 9, 13. perniciosissimum 12, 6, 2.
perorare in matrem 11, 1, 61.
peroratio 7, 10, 12. *quid?* 6, 1. *conf.* 8. *pro.* 11. quot ejus species? 6, 1. partita 6, 1, 55.
perosi disciplinam 1, 10, 30.
perpendere aliquid auditu, intellectu 8, 2, 6. - per omnia tempora 5, 9, 5. libros tanquam lector *Ep. ad Tryph.* 2. plura 6, 5, 3. syllabas 9, 4, 112. verba 12, 10, 77.
perpetua seculorum admiratione celebrari 11, 1, 13. oratio 2, 20, 7. 11, 2, 24. perpetuum studium 1, 1, 10.
perpetualia 2, 13, 14.
perplexa ars 1, 5, 17. caussa 4, 1, 62. 11, 1, 63. expositio 4, 1, 79. institutio 8, *pro.* 2. perplexæ magis controversiæ 2, 10, 9. perplexa 12, 11, 12.
perpluere 6, 3, 64.
perpolierunt literæ aliquid 2, 12, 8.
perpotare in balneis 1, 6, 44.
perquam 9, 1, 3. 12, 10, 52.
perquirere aliquid 12, 11, 22.
perscribere aliquid 10, 1, 89.
perscrutari aliquid 12, 8, 15.
persecare vomicas 8, 6, 15.
persequi 1, 8, 18. *sc. enarrando.* argutias omnes 11, 3, 181. caussas 11, 3, 16. legem 5, 14, 31. materias omnes 7, 4, 40. - silentio 10, 7, 25. omnia 11, 3, 121. *scriptores, ut,* philosophos, poetas &c. 10, 1, 38. singula 6, 3, 65. species omnes 6, 3, 35. persequitur aliquid aliquem 12, 10, 29. solicitudo usque ad ultimum 12, 10, 77. manus pene ipsam verborum copiam persequuntur 11, 3, 85.
Perses vir 3, 7, 21.
Persice loqui 11, 2, 50.
perseverare 11, 1, 80. adhibere 6, 4, 19. animo 4, *pro. extr.* apud præceptorem aliquem 2, 2, 3. in aliqua re 12, 10, 16. - opinione 12, 10, 27. - usum proprium 6, *pro.* 16. ire 3, 8, 19. 7, 1, 30. perseverantibus studiis 12, 10, 79.
persona 5, 10, 23. adversarii 4, 1, 14. *conf.* 1, 4, 27. alicujus 6, 1, 50. alterius 4, 1, 64. comica 11, 3, 79. Herculis 6, 1, 36. hujusmodi 11, 1, 69. judicis 4, 1, 63. litigatoris 4, 1, 12. prima præterito tempore, *in verbo* 1, 6, 15. qualiscunque 11, 1, 73. suadentis 3, 8, 48. personæ difficultas 3, 8, 49. sermo 9, 2, 32. tertiæ personæ figura 1, 4, 29. personam Herculis et cothurnos aptare infanti 6, 1, 36. a persona facere initium 4, 2, 129. in sua persona 2, 20, 10. sub persona valere 6, 1, 26. personæ convenientes 4, 2, 52. idoneæ 9, 2, 30. inter quas litigatur 4, 2, 129. patrum, filiorum, maritorum 10, 1, 71.
perspicere ingenium, naturam alicujus 1, 3, *init.* vim omnem naturæ penitus 12, 2, 4. perspicitur habitus animorum ex ingressu vultuque 11, 3, 66.
perspicuus 4, 2, 31. perspicuum probatione 2, 20, 5.
perspicuitas 8, 3, 15 *et* 61. *quid?* 8, 2. orationis summa virtus 1, 6, 41. *conf.* 2, 3, 8. 8, 2, 22. rerum 8, 2, 22.
perstringere locum aliquem breviter 11, 1, 4. perstringitur fulgore ferri mens simul visusque 10, 1, 30. perstringere, præstringere, et præstinguere, *cognata sunt significatione.* 10, 1, 30 *et* 92. *n.*
persuadere 6, 2, 9. aliquid alicui 1, 6, 37. - animo suo 6, 2, 34. dictione 12, 10, 48. judici 2, 15, 12. nec *colles* mihi Calvus persuaserit 1, 6, 42. *add.* 9, 4, 16. persuadetur nihil facile invitis 4, 3, 11.
persuasibile 2, 15, 13. 16. 17. 2[illegible] 21, 2.
persuasibiliter 2, 15, 14 *et* 22.
persuasio alicujus 2, 3, *prin.* 11, 3, 143. arrogans de se 2, 4, 16. falsa scientiæ 1, 1, 8. nationum 5, 11, 38. popularis 5, 11, 37. semel suscepta 12, 2, 26. vana de se 2, 2, 12. persuasione dissentire 1, 2, 2. inani tumescere 1, 2, 18. labi 11, 1, 90. persuasiones inculcatæ 3, 1, 6. receptæ 2, 8, 6. aut nostras aut alienas fingere 6, 3, 89.

pertuadere in tormentis, se innocentem esse 9, 2, 83. v. n.
pertinax homo 11, 1, 90. spiritus spatio 11, 3, 40. studium pro. 27. pertinacior vir 11, 1, 71.
pertinaciter 8, pro. 4. hærere 1, 1, 5. pertinacissime durare 1, 1, 13.
pertinere ad aliquid 1, 5, 58. 6, 1, 18. 9, 1, 36. - exemplum 4, 1, 33. - iste 10, 1, 59. - oratorem nonnunquam potest 1, 10, 46. - rem 2, 11, 1. pertinet ad artem oratoriam pro. 11. - literas ætas, quæ ad mores jam pertinet 1, 1, 17. - officium pro. 4. - summam 1, 1, 23. extra ad caussam 4, 1, 31. conf. ibid. 50. huc 5, 13, 25. quod pertinet ad actorem 7, 1, 10. ille, ad quem hoc pertinet 1, 4, 17. de offic. neque hoc eo pertinet, ut 8, 3, 13.
pertractare: omnis honesti justique disciplina pertractanda 12, 2, 1. pene pertractandum dare aliquid 8, 3, 12.
perturbare aliquem affectibus 4, 5, 6. aliquid 9, 4, 14. pueros varia permutatione literarum 1, 1, 25. somnos perturbant cogitationes voluptatum 12, 1, 6.
perturbatio animi 5, pro. init.
pervadere: pervasit aliquem persuasio 8, 2, 21. vitium 11, 1, 56.
pervenire ad aliquid 10, 6, 2. - circuitu 5, 7, 16. - partiendo 3, 6, 48. - animum 10, 3, 28. - dominationem 5, 11, 8. - frugem 1, 3, 3. - infinitum usque in summam 11, 2, 41. - intellectum eundem 8, 3, 39. - sequentium 1, 4, 22. - nomen ingenii 6, 2, 36. - risum 8, 6, 74. - summum 8, 4, 9. - summa ex principiis 10, 1, 4. in crastinum 5, 10, 16. - portum 12, 11, 4. - summum 12, 10, 78. perveniri aliter ad consummatam eloquentiam non potest pro. 20. pervenit pecunia ad aliquem 4, 2, 10. res usque ad ænigma 6, 3, 51. utilitas ex aliquo ad aliquem 6, pro. 1. perveniunt bona ad aliquem per aliquid 9, 2, 74. perveniant tunicæ ad medios poplites usque 11, 3, 138.
perversa ambitio 10, 7, 21. in perversum 8, 2, 19.
perversitas diligentiæ molestissima 1, 6, 17.
pervicax testis 5, 7, 26. pervicaces grammatici 1, 5, 17.
pervidere aliquid 1, 1, 3. v. n. 2, 10, 7. 5, 10, 22.
pes non videtur excedere tres syllabas 9, 4, 79. seq. omni pede standum est 12, 9, 18. pedes æqui et diducti 11, 3, 159. difficiliores 9, 4, 20. geometrici 1, 10, 42. seqq. modestiores, tardiores 9, 4, 134. in palæstra 9, 4, 8. parvi 9, 4, 6. pedum ictus 9, 4, 51. modulatio 1, 6, 2. proprietates 1, 8, 13. pedes suos habet illud solutum 9, 4, 20. in pedibus observantur status et incessus 11, 3, 124. sc. in actione oratoris.
pedestris oratio 10, 1, 81.
pedetentim 5, 7, 20.
pedisequus 1, 5, 68.
pessimus vir pro. 16. pessimi mores pro. 15.
pestis intestina 12, 7, 3.
pestilentia, unde? 7, 2, 3. cur in ea emulent sumtuariæ leges 3, 6, 26. n.
petere acclamationem 8, 5, 14. aliquem ad supplicium 7, 6, 6. aliquid 5, 10, 109. 8, pro. 16. - in armorum tractandorum arte 9, 4, 8. - a se 7, 10, 10. - ab aliquo 6, 3, 57. - animo toto 12, 11, 30. - contra 6, 1, 17. - ex aliquo loco 6, 3, 35. - oraculo 12, 11, 5. - extra rem 4, 2, 89. - pro aliquo 6, 1, 20. aliqua re, ut 1, 3, 2. auctoritatem alicunde adversus alios 5, 12, 14. auxilia ex sapientiæ penetralibus 12, pro. 3. benevolentiam judicis 4, 1, 25. caput alicujus juste 6, 3, 28. collum amplexu 4, 2, 124. commeatus 7, 10, 13. conatum longius 10, 3, 6. consilium a se ipso 7, pro. 4. exempla ab historicis &c. 12, 11, 17. favorem audientium 3, 8, 7. honores 7, 4, 4. intellectum 6, 2, 15. judicium doctorum 8, 3, 2. jugulum 8, 6, 51. jus a judice 9, 2, 90. laudem popularem 8, 3, 2. legatum ex testamento 4, 2, 6. optionem 7, 8, 4. pecuniam &c. ex stipulatione 4, 2, 6. pilam 6, 3, 62. v. n. plausum alicujus præstigiæ 4, 1, 77. probationes a personis, rebus 5, 10, 102. provinciam 6, 3, 68. risum ex aliquo 6, 3, 23. risus 6, 3, 58. somnum 9, 4, 12. testimonia ab aliquo 10, 1, 49. voluptatem audientium 5, pro. 1. petitur fletus perorationibus 6, 2,

. 7. peti in vincula 7, 1, 55. solet auctoritas ab oratoribus &c. 1, 6, 2. petentes 7, 2, 27. petita alte ratio 6, 5, 3. petitæ paullo licentius voluptates 12, 10, 50. petita aliunde 8, 5, 17. ex periculo verba 10, 1, 121. ferro femina 6, 3, 91. petendi commeatus 7, 10, 13.
petitor 3, 6, 85 et 95. 4, 1, 24. 4, 2, extr. 7, 1, 3 et 5. 7, 2, 26.
petitio pecuniæ 4, 4, 6. petitiones 7, 1, 9 et 37. invicem diversæ 3, 10, 4.
petorritum 1, 5, 57.
petulans 7, 2, 28. ad alterius arbitrium esse 12, 9, 10. in lædendo aliquo esse 11, 1, 67. dictum 6, 3, 33. petulantes milites 11, 1, 88.
petulantia dicendi 6, 3, 33. incurrit in aliquem 11, 1, 86. patroni petulantiam luit litigator 12, 9, 9.
pexus doctor 1, 5, 14.
Φ aspirare solent Græci 1, 4, 14.
Phaethon, dissyllabum 1, 5, 18. v. n.
φαντασία in concipiendis visionibus 8, 3, 88. φαντασίαι, rerum imagines, visiones 6, 2, 29. 10, 7, 15. 12, 10, 6.
Pharsalus 11, 2, 14.
Philippus, Macedonum rex 1, 1, 23.
——— Consul 11, 1, 37.
Philippicæ: vid. Cicero in Ind. II.
Philoctetes, Philocteta: vid. Ind. II.
Philodamus 6, 1, 54. Philodami damnatio 11, 3, 171.
philosophi: isti, qui philosophi vocantur 11, 1, 35. philosophorum consuetudo, servitus 7, 3, 16. lectio 10, 1, 35.
philosophia simulari potest, eloquentia non potest 12, 3, extr. philosophiæ tres partes, vid. pars.
philosophetur, qui beatam vitam vivere volet 5, 14, 13. philosophandum est 5, 10, 70.
Phœnix Homericus 2, 3, 12.
phonasci 2, 8, 15. 11, 3, 19 et 22. seq.
Phormio 6, 3, 56.
φράσις, quid? 8, 1, init. ad faciendam φράσιν accommodatum 10, 1, 42.
phrasin, id est, corpus eloquentiæ non faciunt Macer et Lucretius 10, 1, 87. add. ibid. 88.
Phrygium canere 1, 10, 33.
Phryne 2, 15, 9.
physicus 12, 2, 22.
Picens 4, 2, 2.
Pici 1, 6, 31.
pictaï vestis 1, 7, 18.
pictor, pictura: vid. sub pingere.
pietas principis nostri 3, 7, 9.
piget referre 8, 6, 74.
pignus mutuæ inter nos caritatis pro. 6. pignora, quid? 6, 1, 24 et 33.
pigrum ingenium 10, 2, 4. pigra media in orationis contextu 9, 4, 66.
pigritia emendandi 10, 3, 32.
pilam petere 6, 3, 62.
pilariorum miracula 10, 7, 11.
pilum emittere 8, 2, 5.
pingo facit pinxi 1, 6, 15. pingere 5, 12, 21. singulis coloribus 11, 3, 46. pingendi mirus artifex 12, 10, 6.
pictor 7, 10, 9. pictores quidam quid faciant? 10, 2, 6.
pictura, tacens opus &c. 11, 3, 67. in qua nihil circumlitum est 8, 5, 26.
pinguis doctor 1, 5, 14. syllaba aliqua ad pinguem sonum uti 1, 7, 27. pinguiora verba 12, 10, 35.
pinguetudo literarum nimia 1, 11, 4. v. n.
pinna: a pinna bipennis 1, 4, 12. pinnæ non sunt avium 1, 4, 12.
pinus, arbor 8, 6, 58.
Piræeus 8, 6, 64. v. n.
piraticus mos 12, 7, 11.
piratica, vocabulum novum, Quinctiliano puero 8, 3, 34.
Pisaurum 7, 2, 26.
pisces muria durati 8, 2, 3. piscium genera 5, 10, 21.
piscatorium navigium 6, 3, 41.
piscosi scopuli 8, 3, 72.
Pisistratus 5, 11, 8.
Piso 9, 3, 22. Pisonis annulus 9, 2, 61. in Pisonem libri 3, 7, 2. non Pisonum, sed Pistorum 9, 3, 72.
πίστις 5, 10, 8.
pituita, unde? 1, 6, 37.
placare judices 8, pro. 12.
Placentinus Tinca 1, 5, 12.
placere 10, 4, 4. lanam fuco tinctam 12, 10, 75. in dicendo 10, 1, 126. diversis virtutibus 11, 3, 178. de actoribus comœdiarum. nihil potest, quod non decet 1, 11, 11. nobis placet 12, 1, 21.

placidus 6, 3, 53. placida mens 6, *pro.* 7. placidior animus 4, 2, 74.
Plancus, Cn. 6, 3, 44. Planci 1, 4, 25.
planus imperitis fermo 8, 2, 22. plana an luna 7, 2, 6. manus 11, 3, 80. probatio 2, 20, 5. planum 8, 5, 32. plani et voluntatis ftatus 7, 6, 4. plana, *de locis* 5, 10, 21. 8, 5, 29. 12, 9, 2. in planis 1, 10, 41 *et* 45. planiffima ratio 2, 3, 5.
Planus, *agnomen* 5, 10, 30.
plane in tenebris 2, 12, 7. inftare interrogatione 6, 3, 38.
planipes fenex 5, 11, 24. *v. n.*
plafma 1, 8, 2. *v. n.*
platanus 5, 10, 56. fterilis 8, 3, 8.
Platearum propugnatores 11, 3, 168.
πλατειασμὸς 1, 5, 32.
Plato, *non* Platon 1, 5, 60.
plaudere, voluptatis affectus 8, 3, 4. fponte, judicio *ibid.* plaudite, quo veteres comœdiæ tragœdiæque clauduntur 6, 1, 52.
plaufor 12, 9, 4.
plaufus 8, 3, 3.
plaufibilis locus 4, 3, 1. - magis 12, 10, 73.
Plautiæ legis judicium 9, 3, 56.
Plautinus fermo 10, 1, 99.
plebifve fcita 2, 13, 6.
plectrum aureum 10, 1, 63.
plenus vini, vino 9, 3, 1. nimium fonus 11, 3, 41. fpiritus 11, 3, 55. plena finitio 7, 3, 23. *feqq.* meffis 8, 3, 8. opera 1, 1, 20. fpiritus vis ingenii 10, 1, 44. vox 11, 3, 15 *et* 63. plenum 9, 4, 93 *et* 116 *et* 119. auctoritatis 9, 4, 108. eloquentiæ genus 11, 1, 31. fuo genere 12, 10, 59. *v. n.* fanguinis 11, 1, 34. varietatis 9, 2, 10. pleni talibus antiqui 9, 3, 16. fumus in narratione 9, 4, 138. temporibus fatis pleni pedes 9, 4, 136. plena, non tumida 12, 10, 80. fpatia 9, 4, 118. plenior canalis 11, 3, 167. temporibus pes 9, 4, 83. *fcriptor* 10, 1, 77. vox 11, 3, 42. plenius 12, 10, 66. aliquid et erectius 11, 3, 48. adhuc et lentius 11, 3, 167. obfequium *pro.* 3. pleniffima eloquentia 11, 1, 19. pleniffimam gratiam referre 12, 11, 29. pleniffima in aliquo funt 10, 2, 21.
πλεονασμὸς 1, 5, 40. *quid?* 8, 3, 53. *quænam figura?* 9, 3, 46. *feq.*
Pletorius, Fonteii accufator 6, 3, 51.
Plifthenes 3, 7, 19.
πλοκὴ, *figura* 9, 3, 41 *et* 49.
plorare aliena 6, 1, 29.
ploxenum 1, 5, 8. *v. n.*
plumbea pondera 11, 2, 42.
plus loci 6, 4, 10. operis quam oftentationis habere 1, 4, 5. opinionis confequi 11, 3, 8. quam dixeris fignificatio, id eft ἔμφασις 9, 2, 3. quam poffunt 1, 1, 33. fignificanter 9, 3, 67. vindicare fibi 11, 1, 23. virium 1, 3, 9. plurimus erit in maximis quibufque exercitationibus 12, 2, 27. plurimum voluptatis 10, 7, 17.
pluralis numerus 1, 5, 42. plurale 8, 6, 28. pluralia fingulariter efferre 1, 5, 16.
pluraliter 1, 5, 16. 8, 3, 35. 8, 6, 28. dici 1, 6, 25.
pluviæ aquæ 10, 1, 109.
po' meridiem 9, 4, 39.
poculum epotum 8, 6, 24. *conf.* immania.
poema 1, 8, 16. *de quadam Horatii Epiftola* 5, 11, 20. *quomodo fit* generatum? 9, 4, 114.
pœna levis 7, 2, 42. pœnæ graviffimæ legum, malæ confcientiæ 12, 1, 3. fatis pœnarum dare 7, 4, 18. ad pœnas fuperftes 6, *pro.* 13. *pro cruciatu, dolore &c.* 6, *pro.* 13. *n.*
pœnariæ actiones 4, 3, 9. 7, 4, 20.
pœnitet: non pœniturus, *pro, non acturus pœnitentiam* 9, 3, 12.
pœnitentia cœpti 12, 5, 3. quafi pœnitentia dicti 9, 2, 60. pœnitentia pœnas dare 7, 4, 18.
poefis 12, 11, 26.
poeta *pro* Homero 8, 5, 9. non ignobilis 9, 4, 90. poetæ mali 6, 3, 96. poetarum corruptiffimus quifque 8, *pro.* 25. fcripta pronuntiare 12, 3, 1. fententiæ 5, 11, 39.
poeticus fpiritus 8, 3, 80. poetica libertas 10, 5, 4. obfervatio 9, 4, 95. virtus 10, 1, 46. poeticum 9, 4, 56. jus 1, 5, 12. poeticæ narrationes 2, 4, 2. voluptates 1, 8, 11. poetica 8, 3, 60. themata 2, 10, 5.
poetice 9, 1, 13.
poema, *vid. fupra.*
ποιητικὴ, ars 2, 18, 2.
ποιότης *antea legebatur* 7, 4, 16.
πολιτικὸς 1, 10, 15.

polire opus lima 10, 4, 4. verba 8, 6, 63. ungues 8, *pro.* 22.
pollet multum in epilogis periodus 9, 4, 128.
polliceri aliquid 12, 11, 14. - in publicum 10, 7, 1. se magistrum 2, 5, 5. testimonium 5, 11, 13.
Pollux 11, 2, 11.
Polus *apud Platonem* 2, 15, 28.
Polynices 5, 10, 31.
πολύπτωτον, *figura* 9, 3, 36.
πολυσύνδετον *vid.* 9, 3, 51.
Polyxena 6, 2, 23.
Pompeius, Cn. 3, 8, 33 *et* 56. *seq.* 4, 2, 25. 7, 2, 6. 11, 1, 36 *et* 80. 9, 2, 55. abunde disertus rerum suarum narrator 11, 1, 36. de dictatura Cn. Pompeii 9, 3, 95. dictum *ejus* in Ciceronem 6, 3, 111.
——— S. 3, 8, 44.
Pomponius 6, 3, 75.
Pomptina palus 3, 8, 16.
pondo 1, 5, 15. argenti 7, 6, 11. centum 6, 3, 79. 7, 9, 9.
pondus 12, 2, 12. in affirmando 4, 2, 125. rei 8, 5, 8. 12, 11, 9. rerum 9, 3, 100. 9, 4, 113. 10, 1, 123. 10, 2, 23. sententiarum 9, 3, 74. *in arte statuaria* 12, 10, 7. verborum 10, 1, 97. in verbis 8, 3, 43. pondere valere 12, 10, 36. cum pondere dici 6, 1, 2. *add.* 9, 4, 83. 12, 10, 19. non sine pondere *oratores* Rhodii 12, 10, 19. pondera plumbea 11, 2, 42. singulorum examinare 10, 3, 5. *sc.* rerum verborumque. *conf.* mensura.
ponderare inventa 8, *pro.* 27. *scil. verba.*
pone 8, 3, 25.
pono facit posui 1, 6, 15. ponere 3, 6, 49. aliquem inter præcipuos 10, 1, 116. aliquid 3, 6, 45. 3, 11, 16. 11, 3, 183. - ante oculos 1, 12, 18. 6, 1, 1 *et* 11. 10, 2, 26. - in aliqua re 4, 2, 43. - in clausula 10, 2, 18. - in conspectu 4, 5, 22. - in medio 7, 10, 15. - inter argumenta 4, 1, 11. argumentum 2, 17, 34. 4, 2, 108. *v. n.* auctorem 6, 3, 64. caussam 4, 2, 86. corpus in occulto loco 7, 9, 5. exemplum 6, 3, 108. fines 7, 3, 20. genu 9, 4, 11. literam aliam pro alia, eandem alio loco 1, 5, 10. narrationem ante probationes 4, 2, 86. quæstionem omnem in rebus et in verbis 3, 5, 4. quæstiunculas invicem 1, 3, 11. rem ante oculos 8, 3, 81. sententiam suam 3, 1, 22. statuam 7, 9, 8. verba 8, 3, 36. poni 4, 2, 20 *et* 28. 6, 3, 84. *pro dici &c.* 2, 21, 1. *n.* gravius, levius 6, 3, 37. in inventione 6, 4, 1. - materia 1, 10, 33. - sententia apud aliquem 2, 21, *prin.* medio 7, 1, 10. solet a quibusdam illud 2, 21, 14. ponitur alicui materia 2, 21, 20. si ponatur aliquis 2, 4, 22. posita est secunda quinque partium 7, *pro.* 2. - summa in hoc 6, 2, 26. positum est a Messala in libro &c. 1, 7, 23. - in conditione 7, 4, 27. - in eventu 2, 17, 23. - in intellectu 5, 10, 18. - multum in tua fide ac diligentia, ut *Ep. ad Tryph.* 3. posito genu supplicare 9, 4, 11. positi commode versus 6, 3, 96. positæ in affectibus caussæ 4, 1, 47. posita velut auxiliis nostris 4. 2, 102. in more 12, 3, 7. *de jure.* - usu 5, 10, 5. - quotidiano verba 2, 10, 9. *add.* 4, 2, 30.
positio 1, 5, 28. 1, 6, 12. *de metro* 9, 4, 86. sublatio ac positio 9, 4, 48 *et* 55. feminina 1, 4, 24. inconveniens 1, 5, 51. loci 3, 7, 26. neutralis 1, 4, 24. nominis pro nomine 8, 6, 23. nominum 1, 5, 60 *et* 65. 1, 6, 22 *et* 25. - prima 1, 5, 60. verborum 1, 6, 10. *positiones, quid?* 1, 2, 13. *n.* positionum vitia 2, 10, 14. positionibus mutantur materiæ 7, 4, 40.
Pontificum annales 10, 2, 7. commentarii 8, 2, 12.
populus *distinguitur* a gente 11, 1, 86.
popularis delectatio 2, 10, 11. error 12, 1, 26. laus 8, 3, 2. 10, 2, 27. persuasio 2, 15, 19 *et* 20. populare magis 12, 10, 73. sententiis 8, 3, 12. *conf.* bonitas. populares leges 5, 13, 24. 7, 4, 13.
populariter 12, 9, 2.
popularitas 5, 9, 13.
porca *pro* porco *apud Virgilium* 8, 3, 19.
porro 1, 12, 11. 2, 1, 7. 2, 4, 18. 2, 17, 8. &c.
porrigere libellum 6, 3, 59. labra porriguntur male 11, 3, 81. porrecti utrinque pedes 1, 10, 44.

literæ 1, 6, 32. fyllabæ *ibid.* -geminis vocalibus fcriptæ 1, 7, 14.
porticus 12, 2, 8.
portione fua quadam 6, 1, 26. *pro proportione* 11, 3, 139. *v. n.* pro fua portione perfectum 10, 7, 28.
portorium 5, 10, 78.
portus eloquentiæ falutaris 12, 7, 4. portum pro pace atque concordia dicit Horatius 8, 6, 44. in portum integra nave pervenire 12, 11, 4. portus fuos habent ingenia 12, 10, 37. *v. n.*
pofcere aliquid fibi 9, 4, 57. conchylium 1, 2, 6. laudem filentio 11, 3, 121. lineam adverfus aliquos 11, 3, 133. pofcit conditio 5, 1, 3. hoc bonum et comem virum 6, 2, 18. res 9, 3, 4. 10, 1, 9. utilitas 3, 8, 63. pofcitur aliquid 9, 4, 128.
ποσότης 7, 4, 16.
poffe aliquid 1, 3, 4. maxime 2, 3, 5. nimium quam in animis hominum 4, 2, 70. plus 6, 2, 16.
poffibile 3, 8, 25.
poffidere 7, 5, 3. animum alicujus 6, 1, 52. omnis fenfus poffidet naturale intervallum 9, 4, 61.
poffeffio bonorum fecundum tabulas teftamenti datur 5, 14, 15. poffeffionis quæftio 7, 5, 3. in poffeffione aliquarum rerum effe 12, 2, 5. poffeffiones 6, 3, 44.
poffeffivum 1, 5, 45.
poft aliquem confiftere 1, 10, 27. natos quæ eveniunt 1, 4, 25. paullum 9, 4, 19. tempus 11, 2, 17. *fc. aliquod.*
pofteriores tunicarum oræ 11, 3, 138.
pofteritatis memoria 12, 11, 30. ad memoriam 10, 1, 31. -memoriæ traditum eft 1, 10, 9.
Pofthumus 1, 4, 25.
poftumus 7, 6, 10.
poftulare 6, 4, 17. aliquem, *i. accufare* 11, 1, 57. apud aliquem 11, 2, 50. *fc. jus.* aliquid periodis 8, 3, 14. credi fibi aliquid 12, 3, 2. curam 10, 1, 6. familiariter, ut *pro.* 1. reverentiam 4, 1, 55. ut quifque locus poftulabit 10, 1, 17.
poftulatio 11, 3, 150. *v. n.* æqua 7, 1, 47. recta benevolentiæ et attentionis 4, 1, 42.
potens argumentum 5, 12, 8. femina 6, 3, 85. vis efficiendi aliquid 12, 11, 10. perfonæ potentes 9, 2, 68. potentium 2, 20, 8. potentior jure 7, 1, 2. quæftio, *vid.* generalis. potentius eft 2, 5, 16. 3, 6, 11. fit 6, 4, 18. potentiorem facere linguam Latinam 1, 5, 60. potentiora 12, 10, 34. ipfis artibus exempla 10, 1, 15. potentiffimus in affectibus 6, 2, 30. potentiffima in dicendo ratio 10, 1, 17. potentiffimum 2, 17, 12 *et* 16. 4, 5, 8 *et* 10. ad aliquid 6, 2, 1. in cauffis 12, 3, 1. potentiffimæ quæftiones 4, 3, 24. potentiffima ad aliquid 4, 1, 26. ad potentiffima ab infirmiffimis pervenire 7, 1, 17. argumenta 5, 12, 14. funt exempla 2, 4, 20.
potenter ad aliquid efficiendum dicere 12, 10, 72.
potentia, *vid.* adulatores.
poteftas aliqua 7, 1, 32. eligendi 5, 10, 69. major cogit 4, 1, 72. neceffaria 5, 10, 69. poteftatis jus 1, 1, 8. in noftra poteftate effe 6, 2, 29.
potio mortifera 7, 3, 7. potionem bibere 7, 2, 17. dare 7, 2, 17. 9, 2, 105.
potior eft falus noftra quam adverfarii pernicies 7, 2, 21. ratio vivendi honefte, quam &c. 8, 2, 3. potioribus vacare 9, 4, 113.
potus diverfum valet quam indicat 1, 4, 29.
πρακτικὴ ars 2, 18, *princ.*
præ fe agere aliquid 10, 7, 10. -ferre aliquid 9, 3, 54. 10, 1, 111. 11, 1, 37.
præbere *et* probare *de citharœdo* 1, 12, 3. gratiam 11, 3, 44. intellectum 1, 5, 71. 8, 3, 83. occafionem flagitiis 1, 2, 4. tranfitum 5, 13, 13. 8, 6, 38. præbet fe Latinus fermo vel nobis nolentibus 1, 1, 12. præbebantur hujus rei judicia 1, 2, 24.
prævacere 5, 7, 13.
præcedere 7, 4, 18. aliquem 9, 4, 85. -ætate 10, 1, 105. -dignitate, ufu 11, 1, 29. -longe 10, 1, 96. 10, 7, 10. profectu 1, 2, 23.
præceps in compofitione 9, 4, 71 *et* 83. ira 8, 6, 28. 12, 3, 51. via 6, *pro.* 6. fententiæ præcipites 7, 1, 44. præcipitia pro fublimibus 12, 10, 73. per præcipitia deferri 1, 10, 33.
præcipitare aliquem 7, 2, 24. edi-

tionem *Ep. ad Tryph.* 2. inceftam 7, 8, 3 *et* 5. præcipitari 7, 8, 6. de faxo 7, 8, 3.
præcerpere gratiam novitatis 4, 5, 4.
præchones 1, 5, 20.
præcidere membra 8, 3, 75. præcifa comprehenfio 7, 3, 15. undique narratio 4, 2, 47. oratio 9, 2, 57. præcifæ conclufiones 10, 2, 17. rupes 12, 9, 2.
præcipere *i. docere* 2, 3, 5. aliquid 1, 1, 16 *et* 34. 10, 1, 69. - in univerfum 7, 1, 63. de aliqua re 6, 3, 34. 12, 2, 9. muficen 1, 10, 31. optima 1, 1, 11. ftudium 1, 10, 29. præcipi fruftra 7, 9, 13. ftultiffime 5, 13, 9. jam præceptum eft 6, 3, 33. præcipientes 2, 3, 5. præcipiendi periti 1, 1, 8. *add.* 1, 8, 2 *et* 6. 9, 2, 77. *pro ante capere &c. ut*, amaritudo femel præcepta 1, 1, 20. domi præcepta et compofita ad judicem perferre 12, 3, 2.
præceptum periculofiffimum dare 1, 6, 44. præcepta brevitatis 4, 2, 32. dicendi 12, 11, 31. eloquendi 10, 1, *prin.* fapientiæ *pro.* 19. 1, 4, 4. 12, 1, 28. valent nihil nifi adjuvante natura *pro.* 26. virtutis *pro.* 17. vitæ 12, 11, 4. vivendi 12, 11, 16. præceptorum certiffimum genus 11, 1, 71. quod contra præcepta 4, 1, 71.
præceptor acer atque fubtilis 1, 4, 25. *athletæ* 10, 1, 4. bonus 5, 13, 44. clariffimus ille 2, 8, 11. præceptores dicendi 12, 2, 8. eloquentiæ 2, 1, *prin.* 2, 8, 4. velut publici 1, 2, 1.
præceptio 2, 17, 18. *n.*
præcipuus philofophorum 10, 1, 81. ad notandos hominum mores 10, 1, 94. in aliqua re 10, 1, 65. - facile *ibid.* 68. in eloquentia vir 6, 3, 3. præcipua cura 1, 2, 5. præcipuum in ftudiis, *quid?* 1, 1, 28. opus 9, 4, 60. præcipuæ partes oratoris *pro.* 12. præcipua in quocunque 8, 6, 29. inter præcipua legenda erit comœdia 1, 8, 7. fervandum 11, 2, 47.
præcipue facere aliquid 7, 1, 23.
præclare dicta ac facta 12, 2, 29. - fcribere hiftoriam 10, 1, 73.
præcludere aures alicui rei 7, 1, 31. præclufa via 10, 5, 7. foramina tibiæ 1, 11, 7.
præco 11, 3, 156. præconis vox 1, 12, 17. 6, 4, 7.
præconium acerbum 11, 3, 172.
præcogitare aliquid 12, 9, 20.
præcox genus ingeniorum 1, 3, 3. *v. n.*
præcultum eloquentiæ genus 11, 1, 31.
præcurrere legem 7, 4, 25.
prædæ effe *pro.* 14.
prædicere 3, 6, 89. 5, 7, 23. prædictus 4, 2, 57. 6, 1, 20. *feq.* 8, 3, 83. 10, 1, 74.
prædictio 9, 2, 17.
præditus aliqua re 12, 1, 10. 12, 11, 1.
prædo 8, 3, 69.
prædulce illud genus 2, 5, 22. prædulcia 8, 3, 56.
prædurum os 6, 4, 11. prædura 1, 6, 26.
præeffe quæftioni 5, 4, 2.
præfanda 8, 3, 45. *v. n.*
præfatio fua quibufque partibus danda eft 4, 1, 74. præfatione rationem reddere 7, 1, 11. *conf.* 11, 1, 67. præfationes 8, 3, 31.
præferre aliquem alicui 10, 1, 64 *et* 80 *et* 93. voluptatem faluti 5, 8, 1. præferri potioribus 10, 1, 126. *de fcriptoribus.* longe præferendi ceteris 10, 1, 73. prælatus eft fæpe Philemon Menandro 10, 1, 72. prælatæ a Cicerone cauffæ 7, 2, 39.
præfinita tempora 11, 3, 52.
præformata materia 2, 6, 5. præformatæ infantibus literæ 5, 14, 31.
præire legentibus 2, 5, 3. præeunte non eget omnis lectio 1, 2, 12.
præjudicium 6, 5, 10. præjudicio damnari 4, 2, 25. præjudicia 5, 1, 2. 5, 2, *prin.* 5, 11, 13.
prælegere auctores 1, 5, 11. *add.* 1, 8, 8 *et* 13.
prælectio 1, 2, 15.
præliari in cauffa 8, 3, 3. pondere, mole, impulfu 9, 1, 20. prælians velut actus 11, 3, 145.
prælongus 6, 3, 67. fermo 10, 3, 32.
præloqui 4, 1, 2. 5, 13, *extr.*
præmeditatum 4, 5, 2. 5, 13, 3.
præmium ampliffimum 10, 7, *init.*
præmodulari cogitationem geftu 11, 3, 109.
præmollire afperum fomentis 4, 3, 10. præmollitus fulcus 2, 9, 3. præmollitæ mentes 6, 5, 9.

præmonere 6, 1, 20.
præmunire aliquid probatione 7, 10, 12. - remediis quibusdam 8, 3, 37. caussam propositione 4, 2, 71.
præmunitio 9, 2, 17.
prænomen 7, 3, 27.
præoptare 8, 3, 8.
præparare 10, 1, 21. aliquem 2, 4, 26. - alicui rei 7, 1, 2. - quo fit *&c.* 4, 1, 5. aliquid 12, 3, 5. - foro 5, 13, 44. animum judicis 5, 13, 58. 9, 4, 133. arma 2, 1, 2. athletam ad certamina 10, 1, 4. foro 2, 10, 8. judicem 4, 1, 24. 7, 1, 63. - ad intentionem 4, 2, 47. *conf.* 6, 4, 22. 7, 2, 34. latus 10, 7, 2. oratorem 10, 1, 35. procemiis 9, 4, 4. se ad aliquid 4, 2, 50. - ita 12, 11, 21. vocem 10, 7, 2. - ab imis sonis ad summos 11, 3, 22. præparari adversus aliquem 11, 2, 47. foro 10, 7, 19. in aliquid 10, 6, 6. præparatus 5, 10, 49. non præparata oratio 9, 2, 59. pugna 7, 1, 35. vis 8, *pro.* 30. præparatum dictum 6, 3, 32. nihil habere 4, 1, 54. præparato facere aliquid 4, 2, 58. sic præparata afferre 4, 3, 16. verba 2, 4, 28.
præparatio 4, 2, 55. 5, 13, 51. 9, 2, 17. probationum 3, 9, 7. præparatione egere 4, 1, 72.
præpilatis exerceri 5, 12, 17. *v. n.*
præponderare neutro 7, 2, 39.
præponere caussas ac rationes factis 4, 2, 52. brevem literam longæ 9, 4, 34. quæstiones 4, 2, 25. natura pulcherrimo cuique operi difficultatem præposuit 10, 3, 4. præpositus studiis moribusque vir 2, 2, 14. præpositum verbum 9, 3, 62.
præpositio 1, 4, 13. 12, 10, 32. *quomodo in compositis scribi oporteat?* 1, 7, 4. præpositiones 1, 4, 19. 1, 5, 51. 9, 3, 71.
præpinguis vox 11, 3, 32.
præpropere 12, 6, 2.
præscribere aliquid alicui 10, 3, 15. accusator actione præscripserat modum 4, 1, 32. præscribit ignominioso patri filius 7, 5, 3.
præscriptum alicujus rei 9, 4, 117. certum 4, 2, 84. sibi propositum 10, 2, 2. extra præscriptum egredi 1, 1, 27. præscripto contineri 2, 13, 2.
præscriptio 3, 6, 71. *v. n.* 7, 5, 2. *seqq. v. n.*
præsens animus 6, 4, 8. fortuna 10, 7, 32. locus 12, 2, 31. officium 11, 2, 44. potentia 12, 10, 13. res 7, 10, 11. tempus 10, 7, 31. in rem præsentem 4, 2, 123. cum re præsenti deliberare 9, 4, 117. *conf.* in *et* res. præsentius numen 4, *pro.* 5. præsentissima pericula 10, 7, 1.
præsentia: in præsentia 5, 7, 19. 8, *pro.* 3. 10, 7, 22.
præsertim: quum præsertim 1, 11, 17. 1, 12, 4. 2, 21, 13.
præsidere: deæ, quas præsidere vatibus creditum est 10, 1, 48. præsidentes studiis deæ 10, 1, 91. magistratus 6, 4, 11.
præses bellorum deus 3, 7, 5.
præsidium inter pericula 9, 3, 99.
præstare aliquem docilem 4, 1, 34. - ingenio 1, 1, 2. aliquid 6, 3, 101. - alicui *pro.* 7. *illius caussa facere.* consilium et eventum 7, 4, 35. disciplinas 1, 12, 15. fidem 7, 4, 35. gestum et motum 1, 11, 3. intentionem alicui 4, 1, 38. ordinem rerum 11, 2, 8. perspicuitatem 8, 2, 22. probationem 5, 10, 11. satis 7, 10, 15. se formandum 1, 12, 10. sudorem 6, 4, 6. viam alicui rei 7, 1, 34. quantum præstare potuerit 10, 1, 98. præstat bonam valetudinem frugalitas 10, 3, 26. præstans circa aliquid 12, 10, 12. ingenii natura 12, 1, 25. ingenium, quo nihil præstantius cognovi 6, *pro.* 10. quid omnibus numeris præstantius? 10, 1, 91. præstantissimus animus 12, 1, 17. cura, ratione, facilitate, concipiendis visionibus, ingenio et gratia 12, 10, 6. in dicendo 12, 1, 35. præstantissimi oratores 12, 10, 54. præceptores 1, 1, 10. in eloquentia viri 12, 2, 25.
præstantia altercandi 6, 4, 5. animi 6, 1, 25 *et* 29. 12, 5, 1. gestus 12, 5, 5. mentis 6, *pro.* 7.
præstigiæ plausus 4, 1, 77.
præstinguere: *vid.* perstringere.
præstringitur laus alicujus rei 10, 1, 92. *conf.* perstringere.
præsum: *vid.* præesse.
præsumere 2, 4, 7. *n.* 10, 5, 4. *n.* aliquid 1, 10, 27. 8, 6, 63. 10, 5, 4. partes alterius 11, 1, 27. patientiam alicujus rei 12, 9, 9. tempus 1, 1, 19. ingenium judi-

cio præsumitur 2, 4, 7. præsumta desperatio *pro.* 20. opinio 2, 17, 28. præsumtum 3, 6, 35.
præsumtio, πρόληψις, *in figuris* 9, 2, 16 *et* 18.
prætendere *pro.* 15. *n.* 8, 5, 15. ignorantiam 7, 1, 35. vultum et tristitiam et habitum pessimis moribus *pro.* 15. *verbum hoc legebatur etiam* 9, 2, 83. *ubi nunc est* pertendat. *v. n.*
prætentanda est judicis misericordia 4, 1, 28.
prætenuis spiritus 11, 3, 41.
præter alios plurimum valere aliqua virtute 6, 2, 24. hæc 4, 5, 8. id 5, 10, 45. 10, 3, 6. manum 7, 3, 35. 10, 6, 2.
præterfluere 11, 2, 1.
præterire aliquid *pro.* 21. - tacitum 10, 1, 92. exempla cetera 7, 1, 2. narrationem 4, 2, 65. alia prætereo 11, 1, 83. non me præterit 10, 1, 12. præteritus labor 10, 7, 4. præterita gratia 6, 1, 40. secula 12, 4, *extr.* lex in præteritum 2, 4, 37. *v. n.*
præteritum, *in verbis* 1, 4, 29. 1, 6, 26. perfectum 1, 6, 26.
præterlabentia flumina 10, 3, 24.
prætermittere aliquid 9, 4, 144. - ex ordine 4, 2, 49.
prætexere difficultatis patrocinia segnitiæ 1, 12, 16.
prætexta C. Cæsaris 6, 1, 31. ad talos demissa 5, 13, 39. toga 5, 10, 71. prætextam in cista mures rosere Camilli 8, 3, 19.
prætextatus 12, 6, 1.
prætor consultus permittit dicere 11, 3, 157. certa lege sortitur 3, 10, 1.
prætoriæ cognitionis summa 3, 6, 69.
præturæ consilium 7, 5, 2. præturam invadere 9, 2, 41.
prævalere 7, 4, 19. ad aliquid 6, 2, 9.
prævaricari 9, 2, 87.
prævaricator 12, 1, 24.
prævaricationum crimina 7, 1, 32.
prævelox memoria 11, 2, 44.
prævenit vires fiducia 12, 6, 2.
prævidere 5, 10, 109.
πράγματα 3, 6, 28.
πραγματικὸς locus 2, 21, 3. πραγματικὴ pars 3, 6, 56. πραγματικὸν 3, 6, 34. πραγματικοὶ juris interpretes 3, 6, 58.
pragmatici, *qui?* 12, 3, 4. *conf.* 3, 6, 58.
prandere 6, 3, 63. pransus diversum valet quam indicat 1, 4, 29.
pransorium 6, 3, 99.
pravus: in pravum induruisse 1, 3, 12. pravi judices 4, 1, 18. prava 5, 10, 34. ingenia 1, 6, 32. judicia 10, 1, 19 *et* 72.
pravitas artis 2, 15, 2. judiciorum pravitate mirari aliquid 2, 5, 19. πρᾶξις 3, 6, 26.
Praxiteles: *vid.* Ind. II.
preces dare alicui 6, 1, 27.
precari bene oram solventibus *Ep. ad Tryph.* 3. ne 9, 2, 24.
precatio 4, *pro.* 4.
preculam pro pergulam dixit Tinca Placentinus 1, 5, 12.
premere 4, 1, 68. 5, 7, 1. 11, 1, 16. 12, 11, 12. aliquem 5, 13, 39. 12, 8, 10 *et* 14. 12, 10, 14. confessionem 7, 1, 29. - adversarii 4, 4, 4. crimen 7, 2, 40. digitos pollice 11, 3, 94. invidia 6, 1, 4. reum 5, 7, 23. *conf.* 12, 1, 45. sensum oculorum 6, 2, 6. tumentia 10, 4, 1. premit aliquem auctoritas 6, 5, 9. premi aliqua re 7, 2, 12. crimine 12, 1, 43. lethargo 4, 2, 106. malis 7, 2, 36. pressus 10, 1, 46. *n.* cultus 4, 2, 117. Homerus 10, 1, 46. *orator* 12, 10, 16 *et* 18. diu sub aqua 11, 3, 53. pressa gracilitas 4, 3, 2. narratio 9, 4, 134. *add.* 10, 1, 102. pressum limatumque genus dicendi 2, 8, 4. et mite et limatum genus eloquentiæ 11, 1, 31. guttur 11, 3, 82. pressa 10, 1, 44. pro pressis exiles 10, 2, 16. pressior ornatus 8, 3, 13. pressiora 12, 10, 38.
presse dicere 2, 8, 15. *conf.* 8, 3, 40.
pretium operæ 12, 6, 7. risus 6, 3, 35.
Priamus 8, 4, 21. *seq.* apud Achillem 3, 8, 53. 10, 1, 50.
Priameïa virgo 6, 2, 22.
pridie Calendas Januarias ingredi consulatum 6, 1, 35.
primus aspectus 10, 2, 16. locus in aliquo grammaticis est 1, 4, *init.* prima actio 7, 2, 34. 11, 3, 110. ætas 1, 2, 4. 1, 11, 2. 9, 3, 74. cura 1, 1, 8. *vid.* frons. manus 5, 11, 30. memoria 1, 1, 31. primum tribunal 12, 5, 6. primæ actiones 4, 1, 4. 12, 9, 16. literæ 1, 1, 8. prima 10, 1, 4. verba 1, 2, 6.

prima verba 9, 3, 32.
primordia futuræ mox artis 12, 10, 3. dicendi 1, 9, *prin.*
primipilaris 6, 3, 92.
princeps 5, 13, 6. elegiæ 10, 1, 58. eloquentiæ Græcæ, Latinæ 6, 3, 1. - Romanæ, *quis?* 8, 6, 30. - fori 12, 11, 3. in eloquentia 10, 3, 13. lyricorum longe pr. 10, 1, 61. noster 3, 7, 9. orator longe pr. 10, 1, 76. *add. ibid.* 98. oratorum 11, 3, 8. 12, 2, 22. qui vult omnia scire, necesse habet multa ignoscere 8, 5, 3. principes oratorum 12, 10, 22. ejus sectæ 1, 10, 15. Stoicorum ac Peripateticorum 3, 1, 15. in republica viri 12, 7, 3.
principalis quæstio 4, 4, 1.
principium 4, 1, *init.* a principiis 1, 1, 1.
prior, (*i. anterior*) posterior pars togæ 11, 3, 139. ætas 1, 1, 18. *i. infantilis.* est ratio morum 1, 1, 4. seculo prior 10, 1, 113. prius satiræ genus 10, 1, 95. priores 9, 2, 41. *i. majores.* oræ tunicæ, posteriores 11, 3, 138.
pristinus mos 11, 3, 50.
privatus locus 11, 1, 47. privata pecunia 4, 2, 8. 5, 10, 39. persuasio 1, 2, 2. privatum officium 12, 7, 1. privatæ caussæ 10, 1, 119. res 12, 1, 1. privata consilia 12, 3, 1. 12, 10, 70. *vid.* judicia. intra privatos parietes 1, 2, 1.
privatim 8, 2, 5.
Privernati in *prædio* 6, 3, 44.
pro aliquo 9, 2, 51. *seqq.* - stare 11, 1, 80. caussa 12, 10, 69. conditione alicujus rei 5, 7, 24. confessione esse 9, 2, 14. facto esse 6, 1, 43. facultate 6, 5, *prin.* 10, 3, 15. indole accipi 12, 6, 3. me est 7, 1, 29. parte meliore esse 6, 2, 4. - virili 12, 11, *extr.* partibus caussæ 12, 10, 69. pergulam dicere preculam 1, 5, 12. personis 11, 1, 27. sua portione perfectum 10, 7, 28. re 4, 2, 84. - publica 11, 1, 40. rostris 12, 6, 1. se dicere 11, 1, 26. sublatione judicii esse 7, 1, 60. tempore 4, 2, 84. Thrasumeno dicere Tharsomenum 1, 5, 13. vanis accipi 9, 2, 33. una sonant aliquot syllabæ 9, 4, 109.
probare acrius 12, 2, 26. aliquid dicuntur aures 9, 4, 116. argumentis 9, 4, 4. *de cithareedis* 1, 12, 3. *n.* duci 9, 3, 12. certis incerta 1, 6, 4. 1, 10, 37. ex prioribus insequentia 1, 10, 37. *librum* 10, 7, 31. musicen 1, 10, 15. scriptorem 1, 10, 17. probari ab aliquo 9, 4, 63. debet judici &c. ratio nostræ moderationis 11, 1, 68. seculis 3, 7, 18. *de monumentis.* probat dialectice 1, 10, 37. probata te habuisse 7, 1, 22. probatur orator in opere suo 10, 1, 70. probata experimento cultura 10, 2, 1. jam verba 9, 4, 58.
probaveront 1, 4, 16.
probatio 4, 2, 79. 8, 4, 12. 9, 1, 19. acrior 9, 2, 6. ex caussis 7, 2, 35. firma 11, 3, 2. fortior 15, 14, 2. juris 4, 5, 21. pudoris 4, 5, 20. simplex ex affectibus et ex affirmatione 5, 13, 55. ex adverso sumta, *figura* 9, 3, 90. probationem petere 1, 10, 38. probationes 6, 4, 7. 5, 1, *prin.* 5, 8, *a principio*, *quid efficiant?* 6, 2, 5. ex antecedentibus, consequentibus, adjunctis &c. 7, 3, 28. lineares 1, 10, 40. mixtæ 6, 4, 4. potentissimæ 1, 10, 38. propriæ finitionis 7, 3, 28. probationum locus 11, 1, 78.
probabilis copia 1, 8, 17. genere ipso in omnibus 10, 1, 103. hoc ipso 10, 1, 75. doctis sermo 8, 2, 22. voluntas 2, 15, 37. *add.* 12, *pro. extr.* probabile 4, 2, 31. 8, 3, 42. aliquid scribere 2, 4, 17. est 10, 7, 19. in aliquo 8, 10, 24. 6, 3, 82.
probus *puer, quis?* 1, 3, 2. probi mores 7, 2, 33. probæ virgines 1, 10, 31. *v. n.*
probitas vocatur, quæ est imbecillitas 6, 4, 12.
procedere ad prælium 9, 4, 11. gradu, prospectu 10, 7, 10. ad quem usque modum processerimus 12, 1, 32. procedens minimo momento sinister pes 11, 3, 159. procedente libro 3, 1, 7. opere 10, 1, 4. *conf.* 4, *pro.* 6. processum est eo usque 9, 3, 12.
procella eloquentiæ 11, 3, 158. procellæ concionum 8, 6, 7.
procinctus: in procinctu habere aliquid 10, 1, 2. - stare 12, 9, 21.
proclamare canoro modo 11, 3, 170.

proclivia 4, 5, 21.
procul a literis 9, 4, 16. tali ira, odio 6, 2, 14. ab ostentatione positum pro. a dubio, ab aliqua re 8, 13. procul dubio 1, 5, 13. 9, 2, 27.
Proculeius 6, 3, 79.
procumbunt aliquando super habitantes tecta 2, 16, 6.
procurator 4, 1, 6. 7, 7, 19. seq.
procuratio dis male gestae judicium 7, 4, 35.
procursio 4, 3, 9. 11, 3, 126.
Prodamus apud Eupolidem 1, 10, 17.
prodere aliquid judici 4, 2, 127. - memoria 5, 11, 18. caussam 4, 2, 78. consilium latens 9, 2, 83. tempus 5, 12, 10. prodit se simulatio 12, 29. prodita est proditio 7, 8, 30.
proditor 12, 1, 24. in caussa 12, 9, 15.
proditionis reus damnatus 5, 10, 107. 7, 1, 42. seqq. damnatus cum advocatus 5, 10, 107.
prodesse 2, 4, 19. 4, 2, 84. 5, 7, 21. ad aliquid 11, 1, 9. 11, 2, 23. commendationem plurimum 9, 2, 59. alicui rei 5, 12, 2. apud judicem 4, 1, 3. in aliquid 8, 3, 9. - aliqua re 11, 2, 24. - communne 6, 1, 6. - summa parte orationis 10, 1, 21. studiis 1, 2, 3. prodest agricola terrae 2, 19, 2. aliquid per se pro. 27. profutura 5, 7, 12. 10, 1, 21. 12, 3, 4.
Prodicus 1 vid. Ind. II.
prodigium 9, pro. 8. prodigia 8, pro. extr.
prodigiosa corpora 1, 1, 2. 2, 5, 11.
prodigus 7, 2, 29.
producere aliquem 6, 1, 30. 11, 3, 174. - liberos in concionem 2, 15, 8. - in epilogum 6, 1, 47. - in jus 6, 1, 41. pignora defunctorum 4, 1, 28. testem 5, 7, 10. pro. longiore ductu enuntiare, ut, dulces exclamationes 11, 3, 179. omnia a 1, 3, 167. syllabam correptam 1, 5, 18. product 3, 6, 18. ab aliquo 11, 1, 74. producta syllaba 1, 5, 60. paullo productior in narrando digitus 11, 3, 92.
productio 7, 9, 13. 9, 3, 69.
προέκθεσις, figura 9, 2, 106.
prœliari vid. præliari.
προεπιπλήσσειν τῇ ὑπερβολῇ 8, 3, 37.
v. n.
profanatum os 11, 1, 84.
profecto 8, 6, 57.
proferre acerbum illud, quicquid est 12, 6, 2. aliquid 5, 13, 4. in lucem 10, 1, 66. 12, 5, 2. in notitiam aliorum, candide atque simpliciter 12, 11, 8. - ordine 6, 4, 22. - subito 6, 4, 14. brachium transversum 11, 3, 93. numerum 11, 3, 113. imaginem pro aliqua re 6, 1, 40. judicium alterum 7, 2, 19. manum 5, 13, 54. 11, 3, 84. opes ad subitos casus 10, 3, 3. ordinem rei breviter ac significanter 11, 1, 53. - rerum 4, 3, 1. pedem 1, 11, 16. 11, 3, 124 et 135. - alterum longe 11, 3, 160. rem verbis 5, 13, 25. se in dicendo 1, 10, 7. studia 1, 2, 19. syllabas 11, 3, 33. tabulas 6, 3, 100. profert mores oratio 11, 1, 30. ut quodque se proferet verbum 10, 3, 5. prolatus modice digitus 11, 3, 92. prolata paullulum manus 11, 3, 96 et 159.
proficere aliquid dicendo 9, 2, 77. in summam 1, 1, 19. nec quicquam 6, 3, 81. vetustate 2, 4, 9. usque ad mores 1, 1, 36. - in hoc 6, 3, 14. in quantum adhuc profecerant 9, 4, 16. proficientes 6, 4, 19.
profectus 10, 3, 15. 12, 5, 2. suri 12, 6, 4. omnis in audiendo 1, 12, 12. non a summo petitus 10, 3, 2. verus et altis radicibus nixus 1, 1, 28. profectum parare 1, 1, 28. profectu opus est ad intelligendum Sallustium 2, 5, 19. præcedere 1, 2, 23. profectus firmiores 1, 2, 26. teneri 2, 3, 10.
proficisci a caussa 4, 2, 126. ab animo 6, 2, 27. - oratore 4, 2, 126. - ipsa veritate 8, pro. 28. ex bona conscientia 6, 1, 33.
profectio 7, 3, 33.
profiteri aliquid 1, 1, 21. 12, 1, 24. apertius 1, 10, 31. grammaticen 2, 1, 6. institutionem 11, 1, 5. profitentium commentariola 1, 5, 7. ex professo 11, 1, 33.
professor artium 12, 11, 20. primus clari nominis 10, 5, 18. sapientiæ pro. 15. de totius vitæ instituto dicitur: v. n. professores consummati 1, 9, 3.
professio 1, 4, 2. 1, 9, prin. 2, 1, 4,

professionum vices *pro.* 4. *professionis nomen in titulis ponere, vix Romanum videtur* Ep. ad Tryph. 1. *n.*
profligatus temulento sopore 4, 2, 123.
profluit sanguis e naribus 5, 9, 9. in profluentem abjici 3, 7, 5. *sc. aquam &c.*
progenies, quid genitivo singulari faciet? 1, 6, 26.
prognostica 5, 9, 15.
progredi paullum aliquid ultra primas literas 1, 1, 8. eousque scientiae 2, 1, 6.
prohibere aliquem 7, 4, 39. prohiberi bonis patris 3, 6, 102. concione 7, 6, 3. per praeconem 6, 1, 7. natura non prohibet 12, 1, 31.
projicere pectus, ventrem 11, 3, 122. talos in medium 6, 1, 47. tela 9, 4, 14.
projectio brachii 11, 3, 84.
proinde, *pro perinde* 5, 13, 20.
prolem ducendam, tragicum 8, 3, 26.
πρόληψις, *quid?* 4, 1, 49. 9, 2, 16. *add.* 9, 3, 99.
προληπτικὸν 3, 6, 35.
proletarius 7, 3, 13.
promere aliquid 7, 1, 3. 8, *pro.* 15. 12, 10, 53. - in publicum 1, 1, 22. fructum 12, 6, 3. loquendo, quae concepimus mente 2, 16, 15. sensum animi 8, *pro.* 32. voluntatem animi 12, 10, 40.
promtus ad discendum 1, 1, 1. manu 12, 1, 23. promta facilitas 11, 3, 12. promtum hoc 10, 7, 24. est dicere 10, 3, 12. *conf.* 12, 11, 12. ingenium 11, 2, 46. os 11, 3, 52. in promtu esse 9, 1, 2. 10, 1, 6. - positum 9, 1, 13. paullo minus promti 12, 9, 16. promtissimum est Graecis fingere nomina 9, 1, 22.
promereri favorem actioni 9, 1, 21.
promiscua 1, 4, 24.
promittere 3, 9, 3 *et* 7. 4, 2, 82. 6, 3, 21. *pro, profiteri scientiam, artem &c. aliquam* Pro. 15. *n.* aliquid 4, 5, 2. - fronte 1, 4, 2. ita 12, 10, 1. nimia verbis vultuque 4, 1, 60. optima *pro.* 15. probationes 4, 1, 48. se dicturum 4, 5, 11. *add. ibid.* 18.
promissum 2, 5, 5. tanti operis 1, 5, 6.
promissor *a quibusdam legitur* 1, 5, 6. *v. n.*
promovere calculum 11, 2, 38. cornua 2, 13, 3. manum intra humerum, ultra 11, 3, 113.
pronomen 1, 4, 19. 1, 5, 47. pronomina 1, 5, 26. pronominum vicem obtineat manus 11, 3, 87.
pronus alveus 9, 4, 7. cursus ad aliquid 8, *pro.* 5. digitus 11, 3, 94. prona maxime ad vitia aetas 1, 2, 2. pronum flumen orationis 9, 4, 61. proni ad clausulam conclamant 2, 2, 12.
pronuntiare adversus amicos 4, 1, 18. cubito 11, 3, 93. de aliquo modeste 10, 1, 26. - aliqua re 2, 10, 8. 4, 2. *init.* 5, 11, 44. 12, 8, 15. - in universum 11, 2, 44. - caussa 5, 2, 1. 5, 6, 3. 7, 1, 53. 11, 1, 77. inique 5, 2, 4. *pro judicare &c.* 2, 5, 25. 3, 6, 9 *et* 72. 4, 2, 45. *&c.* pro aliquo 4, 1, 18. prosopopoeias 1, 8, 3. secundum aliquid 4, 2, 66. pronuntiandi scientia 1, 11. *prin. v. n. et* 13. recte observatio 11, 3, 43.
pronuntiatio 1, 11, 17. *pertractatur* 11, 3. a plerisque dicitur actio 11, 3. *prin.* in partem elocutionis venit *pro.* 22. tria praestare debet 11, 3, 154. apta 11, 3, 61. *seqq.* citata 11, 3, 111. *comicorum* 2, 10, 13. dilucida 11, 3, 33. emendata 11, 3, 30. lenis 11, 3, 161. molesta gesticulationibus 11, 3, 183. ornata 11, 3, 40. pressa 11, 3, 111. resultans vocis mutationibus 11, 3, 183. scenis suffectura 10, 1, 119. tardior 10, 7, 22. vultuosa 11, 3, 183. *pro sententia judicis* 6, 2, 7. pronuntiationis observatio 10, 7, 9. *de veterum pronuntiatione vid.* 7, 9, 13. *n.*
προοίμιον, *quid, et unde?* 4, 1, *a principio.*
prooemium 4, 1, 2. *seq. distinguitur ab* exordio 4, 1, 53 *et* 73.
prope est, ut dicam 11, 3, 85. *conf.* 12, 7, 1. publicus mos 1, 2, 3.
propius audire aliquem 10, 1, 91.
propior occasio 12, 10, 13.
propellere bella umbone 8, 5, 24. manum 11, 3, 113.
propensus 5, 10, 16. *n.* propensior in partem aliquam 4, 1, 18. velut propensius genus 5, 10, 16.
properare in lectione 1, 1, 31. properatus stilus 10, 3, 19. properata mors 10, 1, 115.
propinquitates 4, 1, 30. 11, 1, 66.

propitius judex 4, 2, 27. 7, 1, 12. magis propitium studiis numen 4, *pro.* 5.
proponere 3, 6, 9. *n.* 3, 9, 2. 4, 2, 6 *et* 34. 5, 13, 2. *n.* 11, 1, 27. 11, 3, 163. 12, 1, 13. aliquem sibi in exemplum ad imitandum 12, 2, 27. aliquid 1, 8, 12. 6, 1, 6. 12, 1, 11. - ante oculos 12, 8, 15. - ex adverso 4, 2, 22. 5, *pro.* 2. - in exemplum 7, 1, 41. auctionem 6, 3, 99. exemplum sibi 10, 1, 112. imaginem 12, 1, 40. immodeste 12, 1, 13. *cum infinitivo* 11, 1, 27. initium et finem 7, *pro.* 3. quaestiones procemiis 7, 10, 12. res duas 6, 4, 18. versus ad imitationem scribendi 1, 1, 35. viam 12, 1, 3. proponitur uno modo, dissolvitur varie 5, 13, 2. proponens *et* respondens *opponuntur* 4, 1, 36. *v. n.* ita proponenti 1, 10, 39. proposita sua cuique lex 10, 2, 22. propositum opus 11, 3, 16. propositae quaestiones 1, 10, 37. proposita 7, 1, 4. ex parte diversa 2, 4, 28.
propositum alicujus 11, 1, 42. dicendi siccum, solicitum, contractum 11, 1, 32. studendi 2, 2, 7. tale 11, 1, 33. varium 12, 9, 14. propositi mei ratio 9, 2, 1. proposita velut 3, 6, 86. propositorum differentia 11, 1, 42. diversitas 9, 4, 19.
propositio 3, 6, 13. *v. n. et* 15 *et* 75. *v. n.* 4, 4. *init.* 4, 5, 26. 7, 1, 46. 12, 9, 19. *figura* 9, 2, 105. nonnunquam pro narratione est 4, 2, 30. conjuncta 7, 1, 9. continua probationis 4, 2, 79. diversa 11, 3, 163. divisa et simplex 4, 5, 26. duplex, multiplex, simplex 4, 4, 5. propositioni similior quam expositioni 4, 1, 35. prima propositione durum videtur 12, 1, 36. propositiones diversae 7, 1, 9.
proportio *i. analogia* 1, 6, 3 *et* 9.
propria eloquentia 12, 10, 64. lex 7, 8, 7. 12, 2, 3. in meretrice turpitudo 11, 1, 83. proprium 5, 10, 55. *seqq.* 7, 3, 24. alicujus rei 4, 2, 62. aptum 8, 3, 20. est ad efficiendum 1, 10, 49. tempus 1, 1, 35. *vocabulum* 8, 2, 11. proprii quidam soni 1, 5, 33. propria 7, 3, 25. 8, 4, 29. *n.* 9, 4, 64. *n.* hujus officii 6, 2, 11. philosophiae *pro.* 16. verba, vocabula 1, 5, 3 *et* 71. *conf.* 8, 2, 10. 12, 10, 42. - affluum 8, 2, 13.
proprie accipere nomen 6, 3, 109. dicere 1, 4, 5. dici 10, 1, 9. fieri 1, 5, 45. indicare aliquid 12, 10, 52. loqui 12, 1, 19. mea sententia 12, 1, 36. nostra 4, 20, 5. pertinere aliquo *pro.* 11. petere aliquid ex aliqua arte 1, 10, 22. studiosus alicujus rei 10, 1, 114.
proprietas 3, 6, 52. 5, 10, 48. 7, 5, 3. 8, *pro.* 10. *n.* *quot res significet?* 8, 2, *init,* animi, corporis 7, 3, 15. literarum 6, *pro.* 11. morum 6, 2, 9. rei 9, 3, 71. rerum 8, *pro.* 10. *conf.* accedit. verborum *pro.* 16. 5, 14, 34. 9, 2, 18. 10, 1, 121. 12, 2, 19. 12, 10, 43. - certior 12, 10, 36. vocis 11, 3, 40. 12, 2, 10. proprietates *hominum* 11, 3, 179. ingeniorum 2, 8, 6.
propter aliquem dolere, irasci 9, 4, 143. hoc 4, 3, 1. 4, 4, 4. 6, *pro.* 15 *et* 16. *&c.* - ipsum 1, 1, 7. opinionem 7, 1, 21. quae 2, 13, 14. 4, 5, 4. quod 1, 10, 37. 4, 1, 56. 10, 1, 10. 10, 7, 6.
propugnatores 11, 3, 168. patriae 12, 7, 3. reip. 12, 10, 24.
propulsare aliquid acriter 6, 4, 11. *conf.* 9, 1, 20. pestem 12, 7, 3.
prorogare aliquid per singulos annos 1, 1, 19. prorogatur munus 2, 1, 8. prorogetur ex ultimo 10, 7, 10.
prorsus oratoris esse 9, 4, 121.
πρὸς ἄλληλα, τὰ 5, 10, 78.
prosa 1, 5, 13. 1, 8, 2. 8, 6, 17 *et* 20 *et* 35. 10, 7, 19. oratio 1, 5, 18. 10, 1, 81. 11, 2, 39. dissoluta, vincta 11, 2, 39. prosa scribi 9, 4, 52.
prosapia 1, 6, 40. universam ejus prosapiam, insulsum 8, 3, 26.
προσαπόδοσις figura 9, 3, 94.
proscriptorum liberi 11, 1, 85.
proscriptio triumviralis 12, 10, 13.
proscripturit 8, 6, 32.
προσηγορία 1, 4, 22.
prosequi aliquem imaginibus dicuntur 6, 2, 30. - vitia *dicuntur* ab institutione puerili 1, 1, 9. aliquid *pro.* 25. 8, 2, 14. - honore verborum 3, 7, 12. - late dicendo 2, 6, 1. - latius 5, 8, 2. - memoria 10, 7, 32. defunctos laetitia, fletibus natos 5, 11, 38. furtim 1, 11, *extr.* *v. n.* materias ad morem actionum 4, 1, 43. sensus

verbis 2, 4, 28. singulas species 6, 1, 5. prosequitur memoria 1, 1, 36.
Proserpinæ raptus 4, 2, 19. 4, 3, 13. 11, 3, 164.
προσληπτικὴ 7, 4, 7.
προσῳδίαι, accentus 1, 5, 22.
προσομιλητικὴ pars 3, 4, 10.
προσωποποιΐα, *quid?* 9, 2, 29. *seqq. et* 37.
prosopopœia 1, 8, 3. 3, 8, 49 *et* 52. 11, 1, 41. *quid?* 6, 1, 25.
prospicere aliquid sibi 4, *pro.* 7. commeatus 12, 3, 5. ex turba 6, 1, 48. finem 12, *pro.* 2. in dextrum 1, 1, 34. navem 4, 2, 41. prospici in aliquid 6, 4, 1.
prospectus rerum 11, 2, 10. prospectu procedere 10, 7, 10.
prostare, *de scorto* 7, 6, 3.
prosternere aliquem 6, *pro.* 2.
prosum: *vid.* prodesse.
protendere brachium ab aure 11, 3, 119.
protinus 1, 1, 35. 2, 15, 34. 2, 21, 10. 4, 1, 68. 4, 2, 84. 8, 3, 9 *et* 10. *&c.* abducere 2, 1, 12. corrigere 1, 1, 11. dicere 10, 7, 21. instare 1, 1, 20. subsistere *pro.* 20. sumere aliquid 11, 2, 46. ut erit parens factus 1, 1, 3.
protrahere aliquem 5, 7, 19 *et* 26. aliquid 9, 2, 30.
προτρεπτικὴ στάσις 3, 6, 46.
provehi 2, 8, 4. 4, 2, 41. 6, *pro.* 10. audacia 1, 3, 4. provecta tantum ab hac appellationis suæ paupertate grammatice 2, 1, 4. provecti longius 4, *pro.* 4.
provenire ipsa natura 5, 14, 32. sponte 12, 10, 79.
proventus oratorum 12, 10, 11.
proverbium: in proverbium usque celebrari 1, 10, 21. proverbia 6, 3, 97.
providere 1, 1, 34. 1, 12, 4. 4, 5, 5. aliquid signis 7, 10, 10, *de prognosi medicorum.* aliqua 6, 1, 37. provisa cogitatio 10, 7, 8.
providentia 1, 10, 7. 1, 12, 19. ab opere suo aversa 5, 12, 19. deorum 11, 1, 23. providentiæ munera 12, 1, 2. nullam terras despicere providentiam 6, *pro.* 4. an providentia regatur mundus? *vid.* 3, 5, 6. *n.* 5, 10, 14. *n.* 7, 2, 2.
provinciam universam offendere 4, 2, 15. festinare in provinciam 6, 3, 39.
provocare aliquem aliqua re 10, 1, 93. aliquid 6, 1, 6. 6, 3, 13. simultates 12, 7, 3.
proximus 10, 1, 53. *n.* liber 9, 3, 58. locus 10, 5, 6. proxima cura 11, 1, 1. imago 2, 10, 2. syllaba extremæ 1, 5, 30. vox 11, 3, 162. proximum 7, 3, 1. 7, 4, 13. 7, 7, *init.* aliud proximum esse, aliud secundum 10, 1, 53. tempus 12, 2, 31. quod in proximo est 1, 3, 4. 8, 6, 34. proximæ radices 10, 7, 28. proxima dicere 10, 7, 8. sermoni 11, 3, 163. virtutibus vitia 10, 2, 16.
proxime 6, 1, 21. periculum 8, 6, 11. *v. n.*
proximitas 3, 6, 95.
prudens vir 12, 3, 8. cædem committere 7, 4, 43. prudentium commune est 12, 3, 8. prudentissimi viri 12, 1, 19.
prudentia 2, 20, 5. 12, 1, 3. plus sine doctrina, quam sine prudentia facit doctrina 6, 5, 11.
psaltæ 1, 10, 18.
psalteria 1, 10, 31.
Ptolemæus 7, 2, 6.
ψευδογραφία 1, 10, 39.
pseudographiæ 1, 10, 39. *n.*
ψοφοδεής, *comœdia Menandri* 10, 1, 70.
pubertas annis an habitu corporis æstimetur? 4, 2, 5.
Publicola 3, 7, 18. Publicolæ 1, 6, 31.
publicus locus 11, 1, 47. mos prope publicus 1, 2, 2. publica forma est nummo 1, 6, 3. vice commoveri 11, 1, 42. publicum judicium 11, 3, 150. officium 12, 7, 1. in publico tristes 12, 3, 12. velut publici præceptores 1, 2, 1. publicæ caussæ, *vid.* caussæ. res 12, 1, 1. publica consilia 12, 3, 1. judicia 12, 9, 16. *conf.* judicia. opera 11, 2, 21.
publicani 11, 1, 86.
publicari 7, 9, 4. *v. n.*
Publilia 6, 3, 75.
Publipores 1, 4, 26.
pudendum dictu 6, 4, 7. pudenda dictu spectantur 1, 2, 8. queri 11, 1, 84. usque ad pudenda 1, 8, 21.
pudor domus 11, 1, 83. iræ 11, 1, 76. judicum 11, 1, 78. Romanus 8, 3, 39. vitiis in rebus ac verbis 11, 1, 30. *v. n.* deprehensi interim pudorem suum ridiculo aliquo explicant 6, 3, 100.

pudica domus 1, 10, 32. filia 11, 1, 82. parum pudicæ res ac verba 11, 1, 30.
puellaris ætas 6, *pro.* 5.
puer coturnicum oculos eruens 5, 9, 13. nobis pueris 1, 7, 27. *i. me puero.*
puerei 1, 7, 15.
puerilis, *vid.* captatio. infirmitas 2, 3, 7. institutio 1, 1, 9. puerile 10, 1, 7. pueriles sententiolæ 12, 10, 73. puerilia ingenia 1, 4, 6. opera 10, 1, 89.
pugil coronatus 11, 2, 11. pugiles congredientes 8, 3, 63.
pugna, *de actione forensi* 7, 1, 7 *et* 8. certaminum forensium 5, 12, 22. contra tabulas 5, 7, 1. decretoria 6, 4, 6. forensis 5, 12, 17. 6, 3, 28. *conf.* 10, 1, 79. legum contrariarum ex diverso est 7, 10, 3. præsens 10, 1, 31. quotidiana 10, 5, 16. pugnæ majoris esse 7, 8, 6.
pugnare *et* luctari *differunt* 2, 8, 14: *nimirum illud ad arma pertinet. conf.* 2, 12, 2. acumine, pondere 10, 1, 106. ad digitum 8, 5, 20. atrocitate, invidia, miseratione 9, 3, 102. directa fronte 5, 13, 11. in aliqua re 6, 4, 15. inter se 4, 2, 90. 5, 13, 30. 7, 7, 10. invicem 5, 13, 32. mucrone 6, 4, 4. sensu 7, 3, 12. pugnat aliquid inter se 11, 1, 93. pugnant aliqua 11, 3, 44. quædam 11, 1, 9. ne pugnemus 2, 14, 4.
pugnax, multo magis 10, 1, 120.
pugnacissima gladio gens, Romani 8, 3, 8.
pugnaciter dicere 9, 4, 126. pugnacius dicere 9, 4, 130.
pugnacitas argumentorum 4, 3, 2.
pugno bene uti 6, 3, 90.
pulchrum, superare majores 1, 2, 22. pulchrior auditu syllaba 8, 3, 16. pulchriora sensu, elocutione 9, 4, 15. pulcherrima rerum, eloquentia 12, 1, 32. multo pulcherrimum, ducere classem 1, 2, 24. quodque opus 10, 3, 4. pulcherrimæ artes 12, 1, 25. pulcherrima consilia 12, 1, 15. præcepta 12, 11, 4.
pulchre exprimere aliquid 10, 2, 18.
pullum exordium 5, 10, 71. *v. n.*
pullatus circulus 2, 12, 10. pullata turba 6, 4, 6. *pullati* 6, 4, 6. *n.*
pullus equinus 8, 2, 15.
pulmo. *vid.* imus.
pulpitum angustum 11, 3, 130.
pulsare aliquem 6, 1, 16.
pulsus venarum 7, 10, 10. pulsum frequentiorem habent iambi 9, 4, 136.
pultare 1, 4, 14.
pulvinar solis 1, 7, 12.
pulvis forensis 10, 1, 33.
Pulyxena 1, 4, 16.
punire aliquid 7, 1, 48. punior, *active* 9, 3, 6. puniri 12, 1, 42. capite 7, 4, 42. 7, 6, 6. lege aliqua 7, 4, 41.
pupillus caussans 11, 1, 59.
pupillares actiones 12, 6, 1.
puppis pro navi 8, 6, 20.
purgare crimen 7, 1, 12. metus ratione quadam 12, 2, 3.
purpuræ et clavus 8, 5, 28. ut recte descendant 11, 3, 139. in purpuris repere 1, 2, 6.
purpuratus 8, 5, 24.
purus fons 10, 1, 78. magis *scriptor* 10, 1, 94. sermo 1, 9, 2. 1, 11, 6. 5, 14, 33. pura voluptas literarum 2, 18, 4. vox 11, 3, 40. puri fontes 12, 10, 19. purissimus sermo 4, 2, 118.
pusilla vox 11, 3, 32. pusillum 8, 6, 28. res pusillæ 11, 3, 151.
Pusio 8, 3, 22.
putare aliquem diligentem 1, 4, 24. aliquid magni 6, 1, 40. - parum 12, 2, 3. - pro se 6, 4, 18.
putere 6, 3, 65.
Pyrrhichius *quis pes?* 9, 4, 80. *eum* alii periambum vocant *ibid.* decurrit &c. 9, 4, 141.
Pyrrhus 5, 11, 10. 6, 3, 10. 7, 2, 6.
Pythagoras, Pythagorei: *vid.* Ind. II.
pyxis 8, 6, 35. Cœliana 6, 3, 25.

Q.

Q 1, 4, 9. 1, 7, 5.
qua competent, repugnabunt 4, 1, 17. non observatur 9, 1, 19. rapit 12, 10, 61. quo fit et qua perveniendum 10, 7, 5.
quadrum 1, 10, 43.
quadragena 7, 6, 2.
quadrantaria Clytæmnestra 8, 6, 53.
quadrare quoque loco 9, 4, 60. quadrata compositio 2, 5, 9. *n.* quadrati pedes 1, 10, 43.

quadratum 9, 4, 69. paribus oris 1, 10, 41.
quadripartita ratio 5, 14, 5.
quadripertita ratio 1, 5, 38. - in omnibus caussis 3, 6, 82. - soloecismi 1, 5, 38.
quadrupes pro equo 8, 6, 20.
quadruplex ratio similium 9, 3, 75.
quadruplum solvat fur 7, 6, 2. *add.* 7, 4, 44.
quærere 2, 4, 26. 7, 1, 23. aliquid circa aliquem 7, 1, 54. - de aliqua re *pro.* 21. 12, 11, 21. - extra themata 4, 2, 90. - retrorsum 10, 6, 7. - subtiliter 7, 1, 59. aliqua de caussis naturalibus *pro.* 16. habitum gestumque sine corpore 9, 3, 100. invidiam alicui 5, 6, 5. - ex aliqua re 6, 1, 17. literam 1, 4, 9. moras, secessum, silentium 10, 7, 2. patrimonium 8, *pro.* 29. se priorem 12, 11, 2. *v. n.* testem 5, 7, 24. - ultra id, quod est, longius 11, 2, 3. quæri 2, 16, 11. *n.* conjectura 12, 2, 15. ex aliqua persona 7, 1, 58. - re 7, 2, 13. inter aliqua 5, 7, 33. 7, 2, 12. - plurimos 10, 1, 67.
quæstio 3, 6, 2. 3, 11, 1. *seq.* 7, 10, 5. actionis 7, 5, *init.* aspera 5, 10, 113. ex facto, ex scripto 8, *pro.* 10. exoritur 1, 5, 58. facti 7, 1, 18. finitionis 6, 4, 4. *vid.* generalis. honesti 12, 2, 16. in re, in scripto 7, 1, 13. incidit in caussa *pro.* 12. juris 4, 2, 8. 5, 10, 44. 7, 1, 18 *et* 21. 7, 4, 25. 12, 2, 19. legum 7, 1, 2. mentis 3, 6, 37. *seqq.* scripti et voluntatis 7, 1, 45. 7, 6. *de tormentis* 5, 4, *init.* vehemens 5, 10, 113. vocis 7, 10, 2. quæstionis parvæ modum excedere 1, 7, 29. quæstionem addere arti 1, 5, 17. quæstiones finitæ, infinitæ 8, *pro.* 8. *vid.* generales. legitimæ 7, 3, 13. litium 10, 1, 23. naturales 1, 4, 4.
quæstoria ætas 12, 6, 1.
quæstus: in quæstu esse cœpit lingua *pro.* 13.
qualia sunt 7, 4, 1. 8, 6, 63.
qualiscunque 9, 1, 10. qualecunque discrimen 11, 1, 14.
qualitas 7, 2, 6. 7, 3, 6 *et* 36. *quid?* 9, 3, 4. cæli 5, 9, 15. generalis 6, 4, 4. mentis 9, 1, 23. rei 6, 1, 53. vocis 11, 3, 15. qualitates 5, 10, 89 *et* 99. *i. modi* in verbis 1, 4, 27. 1, 5, 41.
quam longissime 6, 4, 17. maxime varie 7, 2, 12. minime peregrina 8, 1, 2. mollissime 6, 4, 19. ordine quam optimo 3, 3, 8. nos poterimus elaborata *pro.* 8. adeo —quam 9, 4, 53. contraria—quam 9, 2, 50. duplices—quam 2, 3, 3. *v. n.*
quamlibet abundans rerum copia 7, *pro.* 1. parum fit 1, 1, 18. utilis 1, 10, 4. *add.* 1, 10, 16. 1, 12, 5. 2, 4, 32. 5, 13, 56. *&c.*
quando *pro.* 4. 7, 1, 61. 10, 1, 100. 12, 2, *init. et* 6.
quandoque *pro aliquando* 9, 2, 73. *v. n. et conf.* 10, 1, 24.
quanquam sunt magna *pro.* 6.
quantitas 7, 2, 6. 7, 4, 3. modi, numeri 7, 4, 41. vocis 11, 3, 14. *seq.* per quantitatem fit vitium 1, 5, 46.
quantuscunque 2, 17, 12. 4, 2, 86. 6, 2, 36.
quantuslibet 3, 8, 22.
quantulacunque caussæ differentia 5, 2, 5. quantulumcunque 12, 9, 11. est 1, 1, 18.
quartas meretricibus dari 8, 5, 19.
quase pro quasi scriptum 1, 7, 24.
quasi vero 1, 6, 34. 5, 10, 84. 8, *pro.* 26.
quassa litera 12, 10, 29.
quatenus 1, 10, 31. 2, 4, 13. 4, 2, 65. 6, 2, 12. 8, 3, 45. 11, 3, 60.
quaternæ sententiæ 9, 3, 77. syllabæ 9, 4, 65.
que—que, *pro et—et* 2, 13, 11. 3, 6, 89. 12, 11, 8. quam multæque 9, 1, 10. *conf.* 11, 3, 37.
queri de aliqua re 9, 2, 64. - vehementius 6, 1, 9. de aliquo 9, 3, 68. querens uxor 11, 1, 59.
questi de vi et injuria 6, 1, 19.
qui, *pronomen, pro quis* 5, 12, 11. 6, 1, 40. *pro aliquis* 5, 11, 33. quod *pro quid* 11, 1, 28. quicum 11, 2, 38. cui, *olim* quoi 1, 7, 27. quo ille animo, qua medicorum admiratione *&c.* 6, *pro.* 11. qui casus maneant eos, qui *&c.* 6, 1, 19. quos scribitur ut cos 1, 4, 10. quibus de rebus, apud historicos 8, 6, 65.
qui, *adverbium, i. quomodo* 5, 13, 45. 6, *pro.* 7. 7, 3, 35.
quianam 8, 3, 25.

quicquid, quare c habeat quartam literam? 1, 7, 6.
quicunque, *pro si quis* 6, 3, 106. *v. n.*
cuicunque 7, 1, 58.
quidam Latinorum 6, 1, 1.
quidem *in transitione* 1, 12, 8.
quies alterna 1, 3, 8. quiete compositi 11, 2, 5.
quiescit labor 11, 2, 43.
quilibet: cujuslibet auris est 1, 4, 7. cui libebit 1, 5, 10.
quin 2, 2, 13. 2, 4, 5. 6, 2, 12. e contrario 5, 14, 4. etiam 2, 2, 9. 2, 16, 10. 3, 1, 5. &c. immo 5, 12, 1. 12, 11, 27.
quincunx rectus 8, 3, 9.
quini 1, 10, 43. quinideni 1, 10, 43. quinæ syllabæ 9, 4, 65.
quingentorum numerum gestu efficere 11, 3, 117.
quinquaginta reges ad Trojam navigaverunt 7, 2, 3. ubi erant centum inde occidit Achilles 7, 9, 8.
quinquennale exsilium 7, 4, 43.
quippe 1, 1, 1.
quire 1, 6, 26.
Quirini ædes 1, 7, 12.
Quirinalis collis 1, 6, 31.
quiritare 3, 8, 59.
quis, quid, *pro aliquis* &c. 3, 8, 25. cum quid 4, 2, 64 *et* 83. qui quid 7, 4, 14. quoque quid 5, 14, 35. in quo mihi quis 8, 3, 8. ut quis 5, 10, 65. 7, 3, 33. quid cui connectatur, quid cui consentiat 7, 2, *extr. conf.* 7, 1, 64. 7, 10, 9. 8, 6, 55. 9, 4, 91 *et* 117. 10, 1, 44. &c. quis negat? 1, 6, 22. 8, 3, 9. quis sit? 7, 2, 4. *seq.* quid? 1, 6, 25. 1, 7, 23 *et* 28. 1, 10, 37 *et* 46. 1, 12, 4. 2, 3, 8. &c. &c. *pro cur* 2, 4, 26. 9, 4, 110. agam? 6, *pro.* 3. attinet? 6, 2, 36. 9, 4, 15. 12, 11, 15. dicam vortices? &c. 1, 7, 25. enim, si? 2, 13, 3. ergo? 2, 3, 7. 2, 10, 5. 2, 21, 16. essent? 8, 3, 8. factum sit? 7, 2, 2. fiat? *ibid.* futurum sit? *ibid.* apud posteros futurus sit? 12, 11, 7. loquor de philosophis? 1, 10, 13. sit? 7, 2, 5. vero? 1, 6, 15.
quidni 2, 5, 25.
quisquis 7, 1, 58. aut alius quisquis fuit 6, 3, 5. quidquid *f.* quicquid id est 9, 3, 97. hoc est infelicium literarum 6, *pro.* 3. *vid. supra.*
quo schema? &c. 5, 10, 70. quoque quid magis asperum 5, 14, 35. eo solo minus, quo melius 2, 12, 8.
quocirca 12, 10, 49.
quod, *pro quid* 11, 1, 28. *pro quia* 7, 2, 31. *v. n.*
quodammodo 8, 3, 37. quodam tamen modo 1, 12, 5.
quomodo: quo id modo consequi possemus 6, 2, 2. *add.* 7, 1, 54.
quoque: ego quoque tibi jure favebo, *jocus Ciceronis* 6, 3, 47. et sic quoque rarissimus ejus usus 1, 5, 42. huic quoque igitur 3, 3, 3. *pro adeo* &c. 2, 12, 9.
quos ut cos scribitur 1, 4, 10.
quota pars? 12, 1, 26.
quotus enim quisque? &c. 10, 1, 41.
quoties 2, 4, 13.
quotidie *quare scribatur, non* cotidie? 1, 7, 6.
quotidianus sermo 6, 3, 4 *et* 17. 12, 10, 40. usus 10, 1, 44. quotidianum convicium *Ep. ad Tryph.* 1. sermonis genus 11, 1, 6. quotidianæ res 12, 9, 21. quotidiana experimenta 11, 2, 42. verba 4, 2, 58.
quousque patitur decor 1, 5, 63.
quum 6, 1, 46. 11, 1, 12.

R.

Ρ Græcorum: hac litera laboravit Demosthenes 1, 11, 5. eidem succedit Λ *ibid.* ab ea Ῥωβικοὶ, ῥωτασμὸς, ῥωτακισμὸς 1, 11, 5. *n.*
Rabirius 7, 1, 9.
rabula 12, 9, 12.
radere aures 3, 1, 3. rasæ fauces 11, 3, 13 *et* 20. *v. n.*
radii excussi manibus 6, 2, 32.
rapere judicem 6, 2, 3. luctum, operam 10, 7, 27. *mulierem* 8, 4, 21. occasionem turpitudinis ex verbis 8, 3, 47. virginem 4, 2, 68. *conf.* 9, 2, 70. non rapi, sed sequi 10, 1, 110. fatis 6, *pro.* 4. impetu 7, 2, 44. rapta *mulier* 7, 7, 3. 7, 8, 4. 9, 2, 70 *et* 90.
raptor *feminæ* 7, 8, 4. nisi intra trigesimum diem et raptæ patrem et suum exoraverit, pereat &c. *controversia* 9, 2, 90.
rapidum flumen 6, 2, 6.
rarus incessus 11, 3, 126. reperiebatur qui &c. 12, *pro.* 3. rara se-

licitas 12, 5, 6. manus 11, 3, 103. procursio 11, 3, 126. rarum est, ut 6, 3, 38. 10, 7, 24. textum dicendi in Lysia 9, 4, 17. rarior 9, 3, 54. rarius est 6, 2, 3. rarissimus ejus usus 1, 5, 42.

raritas dentium 11, 3, 55. figurarum 9, 3, 27.

ratus, *vid.* reor.

ratio 1, 1, 11. *n.* 2, 3, 5. *n.* 3, 11, 4 *et* 5 *et* 19. 5, 1, 3. 5, 10, 6. 5, 14. 5. *seqq. et* 14 *et* 16. *figura* 9, 2, 107. acris 8, 6, 58. amplificandi 9, 2, 3. architectorum 2, 21, 18. *seq.* armorum 4, 2, 26. artificialis 6, 4, 4. brevissima 1, 5, 29. caussæ 4, 2, 75. comparationis 8, 6, 62. delendi 10, 3, 31. dicendi *pro.* 1. 5, 1, *init.* 12. 11, 16. dictorum 5, 10, 47. 6, 3, 52. doctrinæ 5, 10, 124. eloquendi 10, 5, 19. 12, *pro.* 3. 12, 10, 27. epilogi 6, 2, 20. expeditior 11, 2, 33. facilior 5, 7, 10. factorum 5, 10, 47. honesta 4, 1, 8. imitandi 7, 10, 9. impendiorum 1, 10, 18. inenarrabilis in decoro 11, 3, 177. inquirendæ veritatis 6, 2, 6. inveniendi 10, 5, 19. inventionis 12, 5, 1. jocandi 9, 2, 78. latens in decoro 11, 3, 177. Latina 1, 5, 59 *et* 63. linguarum 8, 3, 59. *i. dialectus.* loquendi 1, 1, 13. 1, 5, 35. 8, *pro.* 28. 9, 3, 2. lucida 4, 5, 3. luminum et umbrarum 12, 10, 4. magna 4, 1, 8. major 4, 1, *init.* manifesta 4, 5, 3. 10, 7, 14. media 5, 13, 59. medicinæ 2, 21, 19. *seq.* metrorum 9, 4, 49. minuendi 6, *pro.* 7. 9, 2, 3. morum in nutricibus prior est 1, 1, 4. mundi 1, 10, 46. narrandi 4, 2, 31. 10, 2, 27. orandi 5, *pro.* 2. pedum 9, 4, 60. in percipiendo plurimum valet 2, 3, 5. potentior 11, 2, 33. probandi 5, 13, 56. proœmii 4, 1, 52. 6, 2, 20. propositi 9, 2, 1. ad propositum subjecta, *figura* 9, 3, 93. refutandi 5, 13, 56. scribendi 1, 4, 3. sententiarum 9, 2, 78. siderum 1, 4, 4. spei 6, 5, 17. verbi 1, 5, 42. vivendi 6, *pro.* 14. vitæ sectæ honestæque *pro.* 10. vocis 1, 10, 22. rationis est 11, 1, 84. cujusdam proprie 1, 4, 28. rationi deesse 1, 1, 11. rationem debere 1, 6, 4. defensionis reddere 11, 1, 69. *conf.* reddere ratione 9, 3, 89. *respectu, ut*, dicendi quoque ratione 1, 8, 9. musices mundum esse compositum 1, 10, 12. constat sermo 1, 6, 1. vincere aliquem 11, 1, 90. sine ratione esse 4, 5, 16. non sine aliqua ratione 11, 1, 18. rationes domesticæ 1, 12, 7. sequi 1, 12, 2.

rationalis: *vid.* philosophia. tractatus. rationale 8, 6, 13.

ratiocinatio 3, 6, 15. 5, 10, 6. 5, 11, 2. 5, 14, 5. 8, 4, 3. *quid in figuris?* 9, 3, 98. ratiocinationis nomen 8, 4, 16. amplificatio per ratiocinationem 8, 4, 15. ratiocinatione colligi 7, 8, 3.

ratiocinativus status 3, 6, 43 *et* 45 *et* 60. *seq.* 5, 10, 6. 7, 8, 3. ratiocinativa quæstio 7, 1, 60.

ratis 6, 3, 96. 12, 11, 5.

reatus 8, 3, 34.

rebellans 8, 5, 16.

rebus agentibus 9, 3, 13. *v. n.*

recedere a judicio 6, 3, 40. – partibus 11, 1, 80. – portu procul 12, *pro.* 3. – præcepto 1, 5, 29. – præparatis 12, 9, 17. – propriis &c. procul 12, 10, 42. – stilo 6, 1, 42. ab actu 2, 18, 4. – aliqua re 9, 2, 1. – longissime 11, 1, 35. *conf.* 12, 2, 6. – exemplo 1, 6, 6. – usu quotidiano 10, 1, 44. in aliquid 12, 2, 8. flexus 10, 5, 12. sensim 11, 3, 127.

recessus oris 1, 5, 32. plus habet in recessu grammatice, quam fronte promittit 1, 4, 2. domus in multos diducta recessus 11, 2, 18.

recens lascivia 10, 1, 43. recentes 1, 3, 9. ad aliquid 1, 12, 5. fœtus 10, 4, 2. recentiores 1, 5, 63. amici 6, 3, 92.

recensere loca 11, 2, 20.

recidere, *secunda longa:* aliquid 4, 2, 40. 8, 6, 63. ex aliqua re 12, 10, 52 *et* 55. facultatem 12, 7, 10. nimiam loquacitatem 10, 5, 22. pollicem alicui 8, 5, 12. *verba* 8, 6, 63. recisa potestas 2, 16, 4.

recidere, *secunda brevi:* in aliquem 5, 2, 2. 6, 3, 8 *et* 28 *et* 32. 9, 2, 49. ex aliqua re in aliquid 6, 1, 23. res eo recidit 2, 10, 3. *partes illæ* in hæc tria genera reciduntur 4, 1, 51. recidens amictus 11, 3, 162.

recipere aliquid 4, 5, 21. 5, 9, 12.

5, 13, 35. 8, 3, 47. 8, 6, 66. 9, 2, 107. 10, 7, 31. in affectus 10, 7, 115. animam 6, pro. 12. colorem 4, 2, 100. credita 5, 10, 111. emendationem 2, 4, 13. errorem 1, 5, 47. excursus 10, 5, 12. expositum 7, 1, 14. finitiones 6, 3, 106. jus 5, 10, 118. probationem 5, 13, 55. quaestionem 7, 1, 20. regnum 7, 1, 24. remedia 6, 4, 19. spiritum 11, 3, 39. crebro 11, 3, 58. cum stridore per raritatem dentium 11, 3, 55. vires ex integro 10, 3, 6. recipi 4, 1, 59. 6, 3, 55. 12, 10, 56. in aliqua re 8, 3, 31. in mores 5, 10, 13. usum 5, 11, 20. 8, 6, 2 *et* 32. *conf.* 11, 3, 60. inter tropos vel figuras 9, 4, 26. persuasione 5, 11, 37. recipit aliquid usus 8, 6, 21 *et* 24. figuras res 6, 3, 70. iambum versus non recipit 1, 5, 28. alium pro alio pedem metrorum ratio non recipit 9, 4, 49. quaecunque talis fortuna recipit 8, 3, 67. quantam musicen illa recipiebat aetas 1, 10, 20. quantum recipiant aures 11, 1, 91. quicquid recipit in ejusmodi disceptatione natura 12, 8, 10. recipienda aliquando 6, 3, 55. receptus mos 9, 2, 32. recepta auctoritas 6, 3, 33. immutatio 1, 5, 13. publice persuasio 3, 7, 23. religio 12, 10, 9. receptum 1, 5, 8. auctoritate veterum 4, 2, 118. est 1, 3, 14. recepti scriptores 10, 1, 59. receptae figurae 9, 3, 4. historiae 1, 8, 18. recepta maxime 9, 1, 9. verba 1, 5, 71.
receptus longior, non opportunus 11, 3, 53. receptui carmen 9, 4, 11. spiritus in receptu difficilis 11, 3, 32.
recitare rogationem suam populo 10, 5, 13. testamentum 9, 2, 35. testes 5, 7, 25.
reclamari alicui 12, 1, 14.
reclinari ad suos 11, 3, 132.
reclusus locus 7, 2, 44.
reconciliari per aliquid 5, 7, 13.
recondere se in locum aliquem 10, 3, 25. reconditus 1, 5, 65. reconditae velut sanctiore quodam aerario opes 10, 3, 3.
recoquere: velut recoquendum se dare magistris 12, 6, 7.
recordatio, firmissima pars memoriae 11, 2, 49.
recreari mutatione 1, 12, 5.
rector alienorum ingeniorum 10, 2, 20. sine rectore fluitare 7, pro. 3.
rectus casus 1, 5, 61. judex 4, 1, 14. ordo 9, 4, 27. sermo 2, 5, 11. sonus 11, 3, 168. status 11, 3, 159. vultus 12, 10, 56. recta cervix 11, 3, 82. recta, id est, emendata cum suavitate vocum explanatio, ὀρθοέπεια 1, 5, 33. loquendi ratio 1, 5, 35. repetitio 6, 1, 2. voluntas 12, 1, 31. vox 11, 3, 64. rectum 6, 3, 89. 8, 5, 6. pravumque 12, 2, 16. 12, 3, 7. genus 9, 2, 78. *v. n. conf. ibid.* 103. *v. n.* dicendi 10, 1, 43. *conf. ibid.* 89. recti ignorantia 12, 1, 12. generis voluntas 10, 1, 89. recti casus 1, 4, 13. rectae manus 9, 1, 20. sententiae 8, 5, 6. recta quae sunt 1, 6, 44. *add.* 2, 6, 4. 5, 10, 34. 9, 2, 5. 10, 5, 12. &c. genua 11, 3, 159. rectissima ad virtutem via 12, 2, 27.
recte dici 8, *pro.* 24. non recte dictum 1, 5, 35. facere aliquid 1, 1, 22. loqui 1, 1, 4. 1, 4, 1. rectene omnia? 6, 3, 84.
recuperare dignitatem 11, 1, 79.
recuperatores 7, 3, 17.
recurrere ad auctores *pro.* 17. rationem aliquam 1, 6, 13. in contrarium 5, 9, 6.
recusare laborem 11, 3, 26. 12, 11, 10. recuso, hanc esse legem 9, 4, 133. recusans 3, 10, 1.
recusatio 4, 4, 6. 5, 6, 5.
redarguere 6, 3, 72. crimen solicite 11, 1, 9.
reddere aliquid 8, 3, 82 *et* 85. 8, 5, 35. 8, 6, 22. 12, 5, *init.* fideliter 10, 6, 3. beneficium 7, 4, 38. caussas alicujus rei 1, 10, 47. cibum 8, 4, 17. colorem scriptorum 10, 7, 7. corpora suis 11, 2, 13. dignitatem personis 10, 1, 62. eloquentiam alicujus in loquendo 1, 1, 6. exempla 8, 3, 51. imaginem veritati 2, 10, 2. judicium 7, 4, 42. suam naturam verbis 11, 3, 152. partes orationis soluto versu 1, 8, 13. *in exponendis carminibus.* potestatem certaminis victo 1, 2, 24. rationem 9, 4, 119. cur id fiat 2, 4, 12. *conf.* 6, 3, 112. quare &c. 7, 1, 7. defensionis 11, 1, 69. mortis 7, 4, 39. vitae 12,

7, 1. repetita ad verbum 11, 2, 39. semen 12, 10, 25. sonum 11, 3, 20. testimonium alicui 11, 1, 88. versus semel auditos protinus 11, 2, 51. reddi inter aliquos 10, 1, 75. *i. iterum commemorari.* eodem ordine singulis 9, 3, 95. reddit imagines sinistras speculum 11, 3, 68. res subito reddunt se et offerunt 11, 2, 5. *de reminiscentia.* redditum sibi jus ferre 11, 2, 50. primo verbo longo post intervallo redditum est ultimum 9, 3, 40.
redditio, *ἀνταπόδοσις, in figuris* 8, 3, 77 *et* 79 *et* 80.
redhibitio mancipii 8, 3, 14.
redigere aliquem in numerum 10, 1, 54. aliquid in versiculos 9, 4, 52. arbores in ordinem certaque intervalla 8, 3, 9. auctores in ordinem 1, 4, 3. memoriam in consuetudinem aliquam 11, 2, 45. verba ad necessitatem ordinis sui 8, 6, 62.
redimere aliquem a ludo 8, 5, 12. - ex alea 6, 3, 72. ducem captum 7, 1, 29.
redire 8, 2, 15. ab impetu ad rationem 6, 1, 28. ad aliquid 7, 1, 52. - judicium 10, 3, 7. - propositum 9, 2, 4. 11, 3, 29. in aliquid 10, 6, 5. - familiam 3, 6, 101. *seq.* redit animus ad petitorem 7, 1, 48. memoria 11, 2, 7. orbis in se 11, 3, 105. rediens flexus 11, 3, 100.
redolere saporem 6, 3, 107. thymum 12, 10, 25.
reducere aliquem ab exsilio 5, 11, 9. - ad justitiam 6, 1, 46. - cum alio in gratiam 5, 11, 19. aliquid 4, 2, 83. - ad statum 7, 3, 36. animum ab aliqua re 12, 5, 3. brachia in jaculando 10, 3, 6. dolorem in animum judicantium 11, 1, 54. ordinem 4, 2, 83. sinum togae 11, 3, 131. verba ad veritatem 1, 6, 32. reduci in altum 10, 7, 28. - per forum 12, 8, 3. reductiora 11, 3, 46.
redundare 8, 6, 40. 10, 1, 62. ad aliquid 12, 2, 19. copia 9, 3, 74. 12, 10, 48. redundat cibus usque in posterum diem 8, 4, 17. redundant literae 1, 4, 9. redundans *orator* 12, 10, 12. aliquid 12, 10, 17. redundantia fastidire 9, 4, 116.
refellere mendacia 6, 4, 5. testem ex re ipsa 5, 13, 3. refelli 12, 9, 19. per contumeliam judicum 5, 2, 2.
referre ad aliquem 3, 5, 13 *et* 16. ad verbum, quae cogitaveris 10, 6, 4. *conf.* 11, 2, 43. aliquid 3, 7, 17. 5, 13, 29. - ad aliquem 10, 1, 99. - aliquid simile 1, 6, 4. - capita 3, 11, 26. - conjecturam 3, 6, 41. - se 8, 3, 71. - utilitatem alicujus 5, 12, 7. audita secum 2, 2, 8. de aliqua re 11, 3, 32. digitos ad os 11, 3, 103. gratiam alicui 12, 7, 9. - dictis 10, 1, 19. - plenius 2, 16, 18. jocosa urbane 6, 3, 106. manum ad se 11, 3, 89. nomen ad intellectum 7, 4, 4. pedem 6, 4, 19. se ad libidinem, luxuriam 12, 10, 47. sententias plures ad unum verbum 9, 3, 62. verbum ultimum primo 9, 3, 43. referri ad aliquid 1, 5, 37. 3, 5, 8 *et* 16. 3, 6, 51. alio 3, 6, 50. de singulis propositis rebus ad singula 9, 3, 83. quid studia referant, computare 1, 12, 17. quo judicium referatur 3, 6, 104. relata alio 8, 5, 16. *add. ibid.* 3. tempora tria ad duo 9, 4, 47.
relatio: *vid. infra.*
refert 5, 13, 25. 6, 3, 27. multum 1, 6, 42. parvi 1, 4, 22. plurimum 5, 11, 44.
refertum esse aliqua re 5, 11, 39.
reficere animum 6, 3, 1. audientem 4, 5, 22. dicentem mutatione laboris 11, 3, 44. fauces rasas 11, 3, 13. latus fatigatum 11, 3, 13. memoriam judicis repetitione 4, *pro.* 6. *conf.* 6, 1, 1. 8, *pro.* 11. stomachum alicujus sententia 4, 2, 121. refici 12, 6, 6. aliqua re 4, 2, 50. 10, 5, 15. reficit animos varietas 1, 12, 4. - urbanitas 4, 1, 49. reficiuntur animi 9, 4, 62. refecti 10, 3, 27.
refectio 10, 3, 26.
reformidare amaritudinem studiorum 1, 1, 20. arbitros 10, 7, 16. conatum 8, *pro.* 2. vera discrimina velut quendam solem 10, 5, 17. forum 10, 1, 55. homines 1, 2, 18. communem loquendi morem 8, 2, 17. non aliter, quam qui ferrum medici prius quam curetur, aspexit 4, 5, 5. verbum aliquod 1, 6, 28. urbem 10, 1, 55.

refragari alicui rei 5, 7, 2. refragatur alicui ingenium 10, 6, 4.
refrenare cursum 8, *pro.* 27.
refrigerare aliquem urbane dicto 5, 7, 26. *v. n.* refrigeratur calor 9, 4, 113. refrigerato inventionis amore *Ep. ad Tryph.* 2.
refrigescere aliquid re 10, 7, 14. refrigescit oratio 4, 3, 2. refrixit calor cogitationis scribendi mora 10, 3, 6.
refringit animum pudor 1, 3, 16.
refugere ab iis quae laedunt, ad ea quae prosunt 4, 1, 44. aliquid 12, 10, 8. vitia 4, 2, 43. voluptatem modulandi 9, 4, 31. refugit sanguis metu 11, 3, 78.
refutare aliquid 5, *pro.* 2. quae contra dicuntur 1, 2, 17. munera temporis 10, 6, 6. testem 5, 7, 26. refutari varie 7, 2, 50.
refutatio *pertractatur* 5, 13. in quibus fit? 6, 3, 72. *conf.* 8, *pro.* 11. maledictorum 4, 5, 15.
regere bellum 3, 7, 8. consilia 1, 10, 3. 12, 1, 26. eloquentiam 6, 2, 4. manum alicujus manu superimposita 1, 1, 27. mare, omnia 3, 7, 8. se ad aliquid 12, 10, 69. urbes consiliis *pro.* 10. *add.* 2, 16, 19. si regitur providentia mundus, &c. 3, 5, 6. 5, 10, 89. 12, 2, 21. regaturne providentia mundus 5, 7, 35. *conf.* providentia. regi consilio 5, 14, 7.
regina rerum, oratio 1, 12, 18.
regula loquendi 1, 7, 1. emendate 1, 5, 1. sermonis 1, 6, 44. verborum in consuetudine 11, 1, 12. veritatis 11, 1, 12.
rector, rectus &c. *vid. supra.*
regnum malis moribus nunquam hoc contingit &c. 5, 12, 19.
regnare 7, 4, 24. in judiciis 10, 1, 112. modus maxime regnat 11, 3, 181.
regerere 3, 6, 58. *n.* aliquid in commentarios 2, 11, 7. invidiam in aliquem 11, 1, 22. velut regestae in commentarios scholae 3, 6, 58.
regestum 3, 6, 58. *n.*
regressio, *figura* 9, 3, 35.
Reguli 12, 2, 30.
rejicere aliquid 6, 3, 5. manum 11, 3, 106. brachium sinus 11, 3, 140. togam a sinistro 11, 3, 144. in humerum 11, 3, 131.
rejectio 7, 1, 34.
reiteratione crebra firmari 11, 2, 35.
relata, *vid. in* referre.
relatio, *quae figura?* 9, 3, 97. ad aliquid 8, 4, 21. caussarum 6, 3, 77. crebra 10, 3, 31. in sermone bene a quoque dictorum 2, 7, 4. meritorum 4, 1, 13. recta 9, 2, 66. per relationem imitatio 9, 2, 59.
relegare aliquid ad aliquem *pro.* 10. 3, 7, *init.* 6, *pro.* 13. culpam in aliquem 7, 4, 13.
relegentes 11, 2, 23.
religio 4, *pro.* 6. deum 2, 4, 34. omnis 12, 2, 21. in pronuntiando 11, 1, 75. quaedam commendat vetera 1, 6, 1. quasi—religio 9, 2, 54. religionis vis 5, 6, 2. religiones reip. 12, 3, *init.*
religiosus judex 4, 1, 9. religiosa necessitudo 1, 2, 20.
relinquere aliquem in gremio alicujus 6, 1, 39. - plenum irae 4, 2, 75. aliquid 5, 13, 34. 9, 2, 4. - alicui aestimandum 9, 2, 25. - dubium 5, 6, 5. - liberum 1, 4, 21. - cogitationi alicujus 6, 1, 44. - intelligendum 9, 3, 61. - mansuris mox literis 12, 10, 49. - neglectum 1, 1, 29. *add.* 1, 9, 6. 1, 10, 11. 2, 1, 2. - posteritati 12, 10, 49. - scriptum 6, 1, 7. - sibi adversus aliquem 6, *pro.* 15. auctoritates magistrorum 2, 13, 7. bona alicui 7, 9, 6. judicium alicui suum 9, 4, 2. libertatem eloquendi sibi 11, 2, 48. locum nominis alicui 12, 7, 4. omnes procul a se 10, 1, 51. orationem scriptam 4, 2, 25. partem hereditatis 6, *pro.* 1. - patrimonii quartam cui 7, 4, 39. pecuniam 5, 11, 33. scripta posteris *pro.* 1. vacuas tabellas 10, 3, 32. relinqui 9, 4, 70. hoc unum relinquetur 5, 6, 5.
reliquias habere in usu quotidiano *dicitur vocabulum* 8, 5, 1.
reluctari diu *pro.* 1. reluctantes aquae 9, 4, 7.
remandere eundem cibum 11, 2, 41.
remanere 7, 6, 11. apud aliquem 12, 2, 8. in consuetudine 9, 3, 14. remanent vestigia 11, 1, 59.
remedium adversus aliquid 5, 2, 5. invenire in aliqua re 12, 8, 8. infirmae memoriae 11, 2, 49. me-

tus facile 1, 2, 5. remedia aſpera 2, 4, 12. melius adhibebit, cui nota quæ nocent fuerint 12, 1, 34. remediis quibuſdam præmuniendum eſt aliquid 8, 3, 37.
remigare pennis 8, 6, 18.
remittere 7, 1, 20. aliquid 7, 1, 21 *et* 22. - ex cura verborum 10, 7, 22. - fortunæ 6, *pro.* 15. animos 9, 4, 11. cogitationem 10, 3, 24. contentionem 7, 8, 2. crimen alicui 8, 5, 16. curam ſucceſſu 1, 2, 24. digitos 11, 3, 99. dolorem 11, 1, 54. intentionem judicis 4, 1, 38. neceſſitatem certam ciborum atque exercitationum 10, 5, 15. pœnam 7, 1, 60. remitti ad eoſdem, a quibus appellatum erit 11, 1, 76. *conf.* 12, 10, 21. remiſſus *orator* 12, 10, 19. remiſſum genus cauſſarum 10, 2, 23. omni intentione remiſſa loqui 11, 1, 53. remiſſi quidam, niſi inſtiteris 1, 3, 6. affectus 10, 1, 73. digiti 11, 3, 99 *et* 101. humeri 11, 3, 84 *et* 159. modi 11, 3, 17. motu oculi 11, 3, 75. remiſſæ egreſſiones 11, 3, 164. remiſſa ſupercilia 11, 3, 79. remiſſior vox 11, 3, 42. remiſſius genus 12, 10, 66.
remiſſe dicere aliquid 10, 2, 23. 12, 10, 71. remiſſius 9, 2, 91.
remiſſio aliqua omnibus danda 1, 3, 8. laborum non inutilis 3, 8, 29. remiſſiones negatæ, nimiæ 1, 3, 11. modus ſit remiſſionibus 1, 3, 11.
removere aliquid 3, 6, 67. 6, 5, 10. - a ſe 11, 3, 70. - præceptis 5, 1, 2. - modice 11, 3, 159. a ſe 9, 2, 4. moram 8, *pro.* 3. togam 11, 3, 124. removeri 3, 6, 66. remotus ab aliqua re 10, 1, 57. a ſenſu hominis 2, 17, 3. remota ab uſu communi fictio 9, 1, 25. remotum magis 8, *pro.* 31. *ſubaud. vocabulum.* ab uſu 8, 2, 12. *conf.* 11, 1, 49. a cura decoris 11, 1, 89. a veritate 12, 10, 40. remota finitione 7, 3, 32. hac re 12, 11, 30. ratione honeſta 12, 1, 39. remota magis ab uſu dicendi 11, 2, 41. verba ab uſu 8, 2, 12. remotis perſonis, temporibus, locis &c. 3, 5, 5. vitiis 1, 5, 33. remotiores figuræ 10, 1, 31.
remotio: argumenta ex remotione 5, 10, 66.
renidet oratio 12, 10, 28.
renovare animum a ſatietate vel fatigatione 6, 3, 1. pudorem domus 11, 1, 83. renovat aures variatio 11, 3, 44. renovari 12, 6, 6. aliqua re 10, 5, 14. renovati ac recentes 1, 3, 9.
renuendi motus 11, 3, 71. ratio 11, 3, 79. renuentes 11, 3, 67.
renuntiare 7, 4, 36. civilibus officiis 10, 7, 1. ſibi 12, 11, 10.
reor: ratus 11, 3, 31.
repandiroſtrum 1, 5, 67.
reparare intermiſſam induſtriam nova laude 10, 1, 75. ingenium 10, 1, 27.
repellere aliquem fortiter 11, 1, 62. aliquid 4, 1, 27. - manu 11, 3, 70. crimen 4, 2, 26. repelli 3, 6, 102. 3, 10, *extr.*
repercutere 6, 3, 46 *et* 78. aliquid 6, 3, 23.
repere in purpuris 1, 2, 6.
reptatio per manus et genua 1, 12, 10.
reperire aliquid ſatis perite 6, 2, 3. locum 6, 4, 10. reperiri apud aliquem 5, 14, 32.
non reperio, quid amplius debeam optare 4, 1, 51. *conf.* 5, 12, 31. finis operis non reperietur *pro.* 25. repertum eſt, agere cauſſas 4, 3, 2. reperti philoſophi, qui negarent 5, 6, 3. reperta verba 8, 3, 36.
repertor legis 2, 16, 9.
repetere 5, 13, 54. 6, 3, 46. aliquid 4, 2, 22. - a vetuſtate 1, 6, 39. - ex memoria, materia 10, 6, 7. - ultimis tenebris 8, 3, 25. - de aliqua re 1, 7, 13. - jure 5, 10, 113. auctoritatem a veteribus 5, 11, 39. bona apud centumviros 7, 4, 11. cauſſas ab ultimo 5, 10, 83. - altius 11, 1, 62. geſtum ultra lævum humerum 11, 3, 118. interrogationem longius 5, 7, 17. 5, 11, 23. memoria 1, 6, 10. memoriam 11, 2, 20. ordinem 4, 2, 128. percontationem altius 5, 7, 27. prædas 8, 3, 69. proxima ſcriptorum 10, 3, 6. rationem rei altius 6, 2, 2. res 12, 2, 9. tempus 12, 8, 7. vota 4, *pro.* 4. repetitus ordo 11, 2, 28 *et* 38. repetitum ſpatium 10, 3, 6. vulnus 6, *pro.* 2. repetiti ex intima quæſtionum naturalium ſubtilitate loci 1, 4, 4. repetitæ res tanto ex intervallo 11,

2; 5. repetita a vetustate verba 1, 6, 39. add. ibid. 40. it. 11, 1, 49. libros diligentius repetitos perpendere *Ep. ad Tryph.* 2.
repetitio alterna 9, 3, 32. frequentior vocatur πλοκὴ 9, 3, 41. nominis alicujus 9, 1, 24. probationis, *quid?* 8, 3, 88. rerum 6, 1, 1. *earundem syllabarum* 9, 4, 41. *n.* effugere repetitionem 10, 1, 7.
replere aliquid 10, 4, 1.
replicantur velut quodam fastidio labra 11, 3, 81.
reponere aliquem velut in gradum 5, 7, 11. aliquid scriptis 11, 2, 9. capillum 8, *pro.* 22. cervicem 4, 2, 39. digitum oblique 11, 3, 99. res suis locis 11, 2, 23. scripta in aliquod tempus 10, 4, 2. spem in aliquo 6, *pro.* 2. togam 6, 3, 54. 11, 3, 149. verbum 11, 2, 49. reponi in memoriam 11, 2, 19. repositus thesaurus 2, 7, 4. reposita facultas 8, *pro.* 29. repositi cibi 2, 4, 29.
reportare aliquem 6, 1, 39.
reposcere aliquem 5, 10, 111. quae deposueris 9, 2, 63. suum *pro.* 17. reposci rationem 6, 3, 10.
repraesentare affectus 11, 3, 156. imaginem 6, 1, 31. - animo 6, 2, 29. repraesentat aliquid vis memoriae 11, 2, 1. repraesentata judicia 10, 7, 2.
repraesentatio 8, 3, 61.
reprehendere 1, 6, 10. aliquem calumnia 12, 10, 43. leges 2, 4, 39. mores alicujus 12, 1, 14. nationes sonis quibusdam 1, 5, 33. reprehendi ab aliquo 1, 6, 35. 9, 4, 53. reprehendendus sententia alicujus 9, 2, 17. reprehendenda 11, 1, 14.
reprehensio 9, 2, 18. alicujus 9, 2, 68. facilis 6, 3, 91: *ubi tamen nunc legitur* responsio. negligentiae 5, 13, 10. sine reprehensione 1, 11, 18.
reprobantibus diis 6, *pro.* 3.
reptatio: *vid. sub* repere.
repudiare 6, 3, 49. aliquem 9, 1, 23. formam literae 12, 10, 29. maritum 7, 8, 2. uxorem 4, 2, 98. repudiat mos legem 3, 6, 84. repudiata *uxor* 4, 2, 99. verba 1, 5, 71. *add.* 3, 6, 32.
repudii injusti actio 7, 4, 38.
repugnare 4, 1, 17. 7, 2, 57. 8, *pro.* 5. 12, 11, 12. alicui 1, 6, 20. 5, 11, 2. 12, 10, 45. - rei 3, 6, 13. 5, 7, 18. historiae vanae 1, 8, 20. incommodis 10, 3, 28. necessitatibus 1, 3, 9. sibi 1, 6, 12. repugnat alicui sermo 1, 12, 9. repugnantia 5, 8, 5. 6, 3, 66. sibi dicere 4, 2, 60.
requiescere 6, 1, 28. in aliqua re 10, 1, 27. stilus requiescit lectione 1, 12, 4.
requirere 12, 9, 17. aliquid 2, 20, 10. 12, 10, 40. - apud scriptorem 1, 7, 19. nomina ex historiarum notitia 1, 6, 31. requirentes 11, 2, 5. *corpora mortuorum* ad sepulturam propinqui 11, 2, 13. requisita quaedam se occultant 11, 2, 7: *ubi de memoria agitur.* ad requisita respondere 8, *pro.* 30. *v. n.*
res *pro actione* 9, 2, 63. *n.* *vid.* familiaris. respublica. recidit. reddunt. haec non habet mensuram et quasi pondus 11, 1, 91. poscit 1, 10, 38. *conf.* poscit. praesens 6, 1, 31. 6, 2, 31. 9, 4, 117. *conf.* in *et* praesens. uxoria 7, 4, 11. in re esse 7, 3, 5. quaestio in re 7, 1, 13. res animales 8, 6, 9. asperae 6, 2, 24. asperiores 8, *pro.* 2. - atroces 6, 1, 53. divinae 10, 1, 35. atque humanae 12, 2, 9 *et* 20. humanae 12, 11, 28. Graecae, nostrae 10, 1, 95. minores 5, 14, 33. miserabiles 6, 1, 53. rebus agentibus 9, 3, 13. *v. n.*
rescindere latentia vitia 9, 2, 93. rescissa testamenta 5, 2, 1.
rescribere veteribus orationibus 10, 5, 20.
reservare aliquid ad firmius aetatis robur 1, 8, 6. - ex aliqua re 6, 1, 51. - majori operi 1, 7, 32. perorationi 7, 10, 12. se posterorum judiciis 11, 1, 10. tabulas, testimonia 7, 10, 13.
residet impetus 6, *pro.* 14.
resilire 11, 3, 127. ab aliqua re 12, 10, 56.
resistere 10, 3, 10 *et* 19. argumentis 4, 2, 14. impudentiae fortiter 6, 4, 10. in aliqua re 9, 3, 55. subito 11, 3, 121. resistit cursus ad singula vestigia 10, 7, 14. resistens oratio 11, 2, 46.
resolvere ambiguitatem 12, 2, 13. amphiboliam 7, 9, 14. dicta 5, 13, 12. judicem urbanitate 4, 2, 19. 8, *pro.* 12. manum fusius paullo in diversum 11, 3, 97. pe-

riodos majoribus intervallis, laxioribus nodis 9, 4, 127. resolvitur vulnus, vulnera 6, 1, 30 *et* 49.

resonare oris inanitate 1, 11, 6. resonat in ore peregrinitas, rusticitas 11, 3, 30.

resorbere spiritum 11, 3, 55.

respicere 3, 11, 26. 12, 9, 17. ab elocutione ad curam rerum 10, 1, 120. ad aliquid 9, 3, 62. 9, 4, 35. 11, 1, 55. 11, 3, 127. - libellos 10, 7, 31. *conf.* 11, 2, 45. - Græcas literas 1, 12, 6. aliquid 3, 8, 39. 7, 10, 14. curam suæ voluptatis 6, *pro.* 1. magistrum 5, 10, 101. non respicere, quid dixeris 5, 13, 31. respicientes 10, 6, 6.

respergit sanguis vestem 5, 9, 9.

respirare 8, 5, 14. 9, 2, 26. respirant animi 9, 4, 62. aures ab asperitate 1, 8, 11.

respiratio 7, 9, 11. 9, 4, 67. secunda 11, 3, 49. sub aqua diu pressi similis 11, 3, 53.

respondere 4, 2, 29. 5, 13, 39. 9, 3, 32. 10, 1, 68. ad aliquid 6, 3, 93. - probandum aliquid 5, 10, 122. - proposita 5, 13, 35. - requisita 8, *pro.* 30. alicui 10, 7, 3. - rei 2, 15, 23. 2, 17, 37. 5, 13, 37. 6, 3, 2. belle 6, 3, 48. commodius 6, 3, 53. contra aliquem 5, 7, 31. - aliquid 5, 7, 24. 9, 2, 93. incaute 5, 11, 27. inter se 9, 3, 78. interrogationi 5, 7, 28. invidiæ 11, 1, 18. male 5, 13, 42. nobilitati 3, 7, 10. parum ponderi rerum 10, 2, 23. propositis 2, 4, 28. 2, 17, 32. protinus 12, 9, 16. pudice 5, 11, 29. sibi ipsum 6, 4, 18. voci 11, 1, 34. respondent futura præteritis 3, 8, 66. media vel primis vel ultimis, primis ultima 9, 3, 34. *conf. ibid.* 78. verba 10, 3, 9. respondens 4, 1, 36. *v. n.* 5, 13, 29. invicem collatio 8, 3, 77.

responsum partis alterius 7, 1, 6. responsa 12, 2, 21. *de divinis.*

responsio sibi ipsi, *figura* 9, 3, 90.

respublica administranda est, si regitur providentia mundus 12, 2, 21. *v. n.* læsa 7, 4, 37. reip. læsæ actio 7, 3, 2. 7, 4, 37. e rep. esse 12, 1, 42. rerump. tres formæ 5, 10, 63.

respuere aliquid 6, 4, 19. remedia 6, 4, 19. respuunt aures aliquid 11, 1, 61. vascula oris angusti superfusam humoris copiam 1, 2, 28.

restat 6, 1, 10.

restis: pro restibus uti mutuatnis 6, 3, 80.

restituere aliquem 5, 10, 111. 7, 1, 42. *seqq.*

restitutio 5, 10, 118. 7, 1, 42 *et* 60.

restitutor 7, 1, 43. *seqq.*

restringere manum 11, 3, 131.

resultare contextu brevium 9, 4, 66. verborum licentia 12, 10, 73. resultans, *in compositione* 9, 4, 83. objectu lapillorum aqua 12, 2, 11. vocis mutationibus pronuntiatio 11, 3, 183.

resumere aliquid ex integro 10, 1, 20. librum in manus 10, 4, 3.

resupina voluptas 5, 12, 20. resupinum sensim esse 11, 3, 167. resupini 10, 3, 15.

resupinare nares plana manu 11, 3, 80.

resurgit fortior fama 12, 9, 4.

retendi alterna quiete 1, 3, 8.

retiarius 6, 3, 61.

reticentia, *figura* 9, 2, 54 *et* 57.

retinere abolita atque abrogata 1, 6, 20. *v. n.* aliquem 8, 3, 69. aliquid 10, 1, 65. animum 12, 9, 18. partes 7, 10, 13. uxorem 9, 2, 80. retineri ab aliquo 7, 2, 26.

retinacula tendens auriga 8, 3, 78.

retractare aliquid 11, 2, 35. suspectam facilitatem 10, 3, 7. rursus materiam 2, 4, 13.

retro 5, 10, 74. 8, 6, 23. 11, 3, 15. adjungere 9, 4, 90. legere 5, 10, 84. tendere nervos 10, 3, 6.

retrorsum 9, 4, 24. ab ultima specie retrorsum quærere usque ad primam generalem quæstionem 7, 1, 23. *conf. ibid.* 25.

retrorsus quæri 10, 6, 7. idem valere 5, 9, 6.

retroagere 5, 10, 77. capillos 11, 3, 160. expositionem 2, 4, 15. ordinem 12, 2, 10. rursus pueros 1, 1, 25. retroactus *pes* 9, 4, 81.

retundere aliquid 6, 4, 11. mucronem 10, 5, 16.

revera 5, 7, 13.

reverentia judicum 11, 1, 29. personæ 9, 2, 76. *conf.* 11, 1, 62 *et* 66.

revertor *et* reverto 9, 3, 7. reverti ad easdem particulas 3, 6, 64. - assuetas sibi sedes 11, 2, 6. in mentem 11, 2, 17. res eo rever-

tetur 3, 6, 16. *seqq.* dilata non revertuntur 10, 7, 14.
reversio 8, 6, 65.
revocare aliquem 6, 1, 42, 11, 1, 12. - ab errore 2, 6, 2. - in patriam 6, 1, 24. aliquid ad severiora judicia 10, 1, 125. animos a metu 2, 16, 8. *discipulos* ad gremium 2, 5, 5. spiritum inter juncturas sermonis 11, 3, 53. revocari publico 5, 11, 9.
revolvere aliquem in eadem 12, 10, 34. saepius lecta, scripta 11, 2, 41. revoluta pensa 6, 2, 32.
reus 6, 3, 60. de aliqua re 4, 2, 30. vi 11, 1, 51. injuriarum 4, 2, 100. ob aliquid 12, 1, 40. manifesti peculatus 12, 1, 43. proditionis 5, 10, 107. qui patri proditionis reo non adfuerit, &c. *controversia* 5, 10, 107. 7, 1, 42.
rheda, *vocabulum* Gallicum 1, 5, 57 *et* 69.
rhetor *pro.* 21. se magistrum eloquentiae pollicetur 2, 5, 5. officium rhetoris *pro.* 21. prima apud rhetorem elementa *ibid.*
rhetorica ars *pro.* 7, 2, 4. *prin.*
rhetorice, *quid?* 2, 14, *ab initio. conf.* 5, 10, 54. 7, 3, 6 *et* 12. 8, *pro.* 6. rhetorices 12, 10, 1. *etymon* 2, 1, 5. jus ipsum *pro.* 23. rhetoricen 8, *pro.* 6. in rhetorice 2, 17, 32.
ῥ, ῥωβικοὶ, &c, *vid.* P *literam.*
Rhodium genus *eloquentiae* 12, 10, 18.
Rhodii 5, 10, 78. 11, 3, 7.
ῥυθμὸς, *quid? et quotuplex?* 1, 10, 22. *v. n.* 9, 4, 45. *seqq. v. n.* ῥυθμοὶ numeri 9, 4, 45.
rhythmi 9, 4, 45. *seq. add. ibid.* 109.
rictum distendere 1, 11, 9.
ridere aliquem invicem 10, 7, 21. aliquid 2, 11, 1. 6, 3, 7. - in aliquo 6, 3, 28. intempestive 6, 1, 38.
ridiculus mius 8, 3, 20. gestus, vultus 6, 3, 26. ridicula vituperatio 6, 3, 37. ridiculum, *quid?* 6, 3, 22. *seqq.* est 9, 3, 100. nimium ridiculi 11, 1, 30. ridicula *dicta* 6, 3, 110. *seqq.*
risus 6, 3, 7 *et* 105. *unde?* 6, 3, 7. *v. n. et* 37. *seq.* aptus 8, 6, 74. parum conveniens personae 11, 3, 180. risus gratia 6, 3, 65. risu excipere verba alicujus 1, 2, 7.
rigens opus 2, 13, 9. praeduro acrigente capite barbaria quaedam mentis ostenditur 12, 3, 69.
rigida, *in arte statuaria* 12, 10, 7. cervix 11, 3, 82. vox 11, 3, 32. rigidum stare 11, 3, 160.
rigor 6, 1, 37. accentuum 12, 10, 33. immobilis 9, 3, 101.
rimari cuncta 3, 4, 6. *conf.* 12, 8, 14. diligentissime 5, 13, 23.
ritu ferarum 8, 3, 81.
rixa, rixosus 2, 12, 2. *n.*
rixari aliquid 6, 4, 9. cum ore concurrente 11, 3, 121. consonantes in commissura verborum rixantur 9, 4, 37. rixantis modo 11, 3, 172.
rixatores 11, 1, 29.
robur 1, 6, 22. *seqq.* ac lacerti 5, 12, 18. aetatis firmius 1, 8, 6. contra dolores ac metus 6, *pro.* 11. dignum viris 10, 1, 43. discendi 8, *pro.* 3. oratorium 10, 5, 4. virile 1, 10, 31. robora grandia et antiqua in lucis 10, 1, 88.
roborare aliquid exercitatione 8, *pro.* 28. caussam 8, *pro.* 11.
robustus 1, 1, 9. 5, 10, 82. robusta eloquentia 10, 1, 2. robustum dicendi genus 12, 10, 58. robusti juvenes 2, 5, 2. robusta in certaminibus corpora 11, 3, 26. jam robustis et severiore genere satis firmatis legendus Seneca 10, 1, 131. robustior aetas 1, 12, *prin.* robustius putare 2, 12, *prin.* robustiores 1, 8, 12. *de discipulis. conf.* 1, 12, 9. 2, 2, 14.
rogare 6, 2, 15. testem 5, 7, 25. 6, 3, 98. testes 6, 3, 46. ut 6, 3, 97. rogari sacramento 12, 2, 26. sententiam primus 6, 3, 97. rogantur sententiae de aliqua re 3, 8, 18. rogatus in reum testis 9, 2, 12.
rogatio 2, 4, 35.
Romam accipi Urbis appellationem, receptum est 6, 3, 103.
Romanus quidam sapiens 12, 2, 7. praelio victor 8, 6, 20. *i.* Romani. Romana in bellis gloria 1, 10, 14. plane oratio 8, 1, *extr.* Romani: *vid.* Graeci. pugnacissima.
Romulus 3, 7, 5. lupa Romuli 2, 4, 19.
Roscius Amerinus 8. 7, 2, 2 *et* 23. *conf.* Cicero pro S. Roscio *in* Ind. II.
——— Q. *comoedus vid.* Ind. II.
rostra: pro rostris laudare aliquam 12, 6, 1.
rotare caput 11, 3, 71.

rotunda distributio 3, 4, 26. rotunda illa 8, 5, 27.
rubet luna vento 5, 9, 16.
rubor 5, 9, 16.
rubigine squalere 10, 1, 30.
rubricæ 12, 3, 11. *v. n.*
ructuosi spiritus 4, 2, 123.
rudis in plerisque Æschylus 10, 1, 66. animus 1, 1, 36. modulatio 1, 10, 16. stilus 1, 1, 28. vox 11, 3, 32. rude seculum 12, 11, 23. rudes 2, 3, 3. 10, 2, 5. anni 1, 1, 5 *et* 20. rudia illa, *in arte pingendi* 12, 10, 3. ingenia tractare 1, 2, 27. saxa 9, 4, 27.
rudimenta dicendi 2, 1, 8. rhetorices 2, 5, *prin.*
ruere 1, 6, 26. 5, 12, 3. in pugnam 2, 12, 2. ruentia tecta 8, 3, 68.
rufos ex habitu corporis fecerunt 1, 4, 25.
rumores 5, 3.
rumpitur vox 11, 3, 42. rupta via 9, 4, 63.
rursus, *in connectendo, &c.* 1, 10, 41. 2, 14, 5. 4, 5, 2 *et* 12. *&c.* nec rursus 1, 10, 2. 2, 4, 3. 12, 5, 4. retractare 2, 4, 13.
rus: rura 12, 11, 18.
rustica musa 10, 1, 55. rusticæ manus 1, 11, 16.
rustici 6, 2, 17. 6, 3, 13.
rusticitas 6, 1, 37. *quid?* 6, 3, 17. *oris* 11, 3, 30. soni, verborum 11, 3, 10.
Ruscio 8, 3, 22.
Rutilius damnatus 5, 2, 4. 11, 1, 12.
ῥυθμὸς, &c. vid. supra.

S.

S, absona litera 12, 10, 32. succeffit literæ T 1, 4, 14. *quando ab antiquis* geminatum sit? 1, 7, 20. ultima cum X proxima rixatur 9, 4, 37. delicias circa S literam 1, 11, 6. *v. n.*
saccaria navis 8, 2, 13. *v. n.*
sacer: sacra memoria 11, 1, 59. pecunia 4, 2, 8. sacrum nomen 12, 1, 24. sacra certamina 2, 8, 7.
sacrum, *substant.* velut sacri hujus interiora 1, 4, 6. sacra literarum 10, 1, 92. nuptialia 1, 7, 28. tradentium artes 5, 14, 27.
sacerdos 6, 3, 55. ille adulter 5, 10, 104. sacerdotes 1, 11, 18.
sacrilegus, *quis?* 3, 6, 37. 4, 2, 68. 5, 10, 36.
sacrilegium 4, 2, 8. 4, 4, 3. 5, 10, 39. *quid?* 7, 3, 10 *et* 21. *seq.*
sæpius ac magis 6, 1, 9.
sæva 6, *pro.* 6. *de matre et uxore.*
sævientes pædagogi 1, 1, 8.
sagaciter intueri 2, 8, 4.
sagina dicendi 10, 5, 17.
saginari præda 12, 6, 6.
sal aspersus in cibis 6, 3, 19. sales *dicuntur* affectus 10, 1, 107. salibus permixtis 6, 3, 15. vincere aliquem 10, 1, 107.
salsum, *quid?* 6, 3, 18. *seq.* salsa 6, 3, 26.
salse dicere 6, 3, 101. in aliquem 6, 3, 13. salsius dici 6, 3, 28.
Salamis 5, 11, 40. Salaminis propugnatores 11, 3, 168. in Salamine interfecti 9, 2, 62. *add.* 12, 10, 24.
salarius 7, 1, 9.
salebrosa oratio 11, 2, 46.
salientes hac illac 10, 7, 8.
saltator 6, 3, 65.
saltatio sacerdotum a Numa ad religione durans 1, 11, 18. sine voce intelligitur 11, 3, 66. [illegible] niorum, ad bellum utilis 1, 11, 18. Titius, saltationis quoddam genus 11, 3, 128.
saltitare 9, 4, 142.
Saliorum carmina 1, 6, 40. versus 1, 10, 20.
Sallustiana brevitas 4, 2, 45. 10, 1, 32.
saltem 1, 1, 24 *et* 31. 2, 10, 3. 5, 1, 3. 6, 2, 19. *v. n.* 6, 4, 15. *v. n.* 6, 5, 1. *pro, fere* 1, 4, 7. neque saltem 12, 11, 11. *v. n.*
salus jam sola supererit 3, 6, 85.
salubria 2, 17, 9. 3, 2, 3. salubrior studiis quam dulcior liber 3, 1, 5.
salutaris potestas eloquentiæ 12, 7, 4. vox 10, 7, 2. salutare est 12, 10, 79.
salutare mulierem liberius 8, 2, 2. vanus salutandi labor 12, 11, 18.
salvus est cursus 9, 4, 78. salva resp. 11, 1, 86. salvo hic et pro 6. sensu 1, 9, 2. salva dignitate ac verecundia 6, 3, 34. salva detrahere aliquid 11, 1, 71. innocentia 7, 2, 37. nave in portum pervenire 2, 17, 24. salva ratione 4, 2, 75. tractatione *&c.* 12, 10, 46. his salvis 8, 3, 43. salvis qui interfuerint 11, 2, 39. *i. superstitibus. add.* 12, 1, 40 *et* 45.

Samia mulier 3, 7, 21.
ſancire præcepta 2, 13, 6.
ſanctus ornatus 8, 3, 6. ſanctum genus orationis 4, 2, 125. conf. 10, 1, 115. ſanctior oratio 8, 3, 24. ſanctius ærarium 10, 3, 3. ſanctiſſimus cenſor 4, pro. 3. præceptor 1, 2, 5. ſanctiſſimum opus 12, 11, prin.
ſancte dicere 8, 3, 44. ſanctiſſime conſervata opinio 1, 2, 4.
ſanctitas 1, 8, 9. docentis 2, 2, 3. fori 12, 3, 58.
ſane 5, 10, 104. pro quidem; pro. 7. et ſane 1, 6, 43. ſane merito 2, 4, 15. ſane non utique 5, 10, 3. concedamus ſane 12, 1, 23.
ſanguis, de declamationibus orationibusque 10, 1, 60 et 115. 10, 2, 12. frontis mentis habitu monetur 11, 3, 78. integer 8, pro. 19. liberi ſanguinis eſſe 12, 9, 10. conf. mittere.
ſannam in malaco 8, 2, 13. ſana 10, 1, 44.
ſanare aliquem 7, 2, 17. 12, 8, 10. vulnera 6, 13, 3.
ſanitas in oratione 12, 10, 15.
ſapere 9, pro. 4. de odoratûs ſenſu 6, 3, 107. n. oratio ſapit aliud 11, 3, 182.
ſapiens aliud alio loco valet 1, 4, 27. Cato alter appellatus eſt, alter creditur fuiſſe 12, 7, 4. quidam Romanus 12, 8, 7. vere vir 11, 1, 35. ſapientum 12, 10, 52. præcepta 5, 11, 39. ſapientium leges 12, 7, 9.
ſapientiæ fontes 12, 2, 6. vid. præcepta. profeſſores pro. 15. ſtudia 12, 2, 8. ſtudioſi pro. 14.
ſapor, quo nova induas, durat 1, 1, 5. Athenarum proprius 6, 3, 107. conf. Atticus. peregrinus.
Sardum 1, 5, 8. Sardi 11, 1, 89.
σαρκασμὸς, quid? 8, 6, 57.
Sarmentus 6, 3, 58. v. n.
ſarracum 8, 3, 21.
Saſſia 11, 1, 62.
ſat eſt 6, 10, 141. 8, 3, 38. 8, 3, 58.
ſata 8, 6, 26.
ſatagere 6, 3, 54. 11, 3, 126.
ſatellites contrahere 7, 2, 54.
ſatiare aureâ copia 9, 3, 5. ſatiari optimis 10, 2, 58.
ſatietatem creare 9, 4, 143.
ſatira ſ. ſatyra 9, 2, 8. 10, 1, 93. alterum genus ſatiræ 10, 1, 96.
ſatis 8, 3, 25. v. n. eſt 2, 2, 4. 3, 4. pact 11 et 32. 12, 11, 1 et 9. &c. facere de aliqua re plane 4, 5, 18. habere 9, 4, 15. attingere 3, 6, 28. dicere 6, 5, 11. conf. 11, 3, 41. 12, pro. 4. putare 2, 4, 9. tribuere alicui 12, 1, 32. videri 2, 4, 3. abunde ſatis ad diſcendum ſpatia 12, 11, 19. eſt in hac re aliquid ſatis 8, pro. 31. quantum ſatis ſit 11, 1, 91. ſunt quibus nihil ſit ſatis 10, 3, 11. ſat vid. ſupra. ſatius eſt 7, 2, 34. 12, 1, 2.
ſatisfacere 6, 2, 14. 11, 1, 64. 11, 3, 63. adverſario 6, 1, 50. alicui 12, 1, 34. roi 6, 2, 25. ſatisfactum omnibus volo 3, 6, 64.
ſatisfactio 11, 1, 52. culpæ 11, 1, 76. turpis 6, 3, 84.
ſatum eſt 5, 9, 5. fuiſſe 5, 9, 7.
Saturninus 5, 11, 6. 6, 1, 49. 7, 1, 9.
ſaucius pectus 9, 3, 17.
ſaxa rudia 9, 4, 27.
ſaxea verruca 8, 3, 48.
ſaxoſa 5, 10, 21.
ſcabellum ex ſcamno 1, 4, 12.
Scævola 9, 6, 9. memorioſus 11, 2, 38.
ſcala, plural. vitioſum 1, 5, 16.
Scamander 11, 1, 74.
ſcamnum 1, 4, 12.
ſcandere in adverſum 11, 3, 54. ſcandenti circa ima labor eſt 12, 10, 78.
ſcarus 5, 10, 21. v. n.
Scaurus 5, 13, 40. M. Scauri defenſio 5, 12, 10. 5, 13, 55. Scauri 1, 4, 25.
ſcelus abominandum 8, 6, 40. ſcelera non habent conſilium 7, 2, 44.
ſceleratus pro infelice 6, pro. 3. n. ſceleratiſſima res 3, 8, 45.
ſcenæ 6, 1, 49.
ſcenicus geſtus et motus 1, 11, 3. ſcenica modulatio 11, 3, 57. ſcenicum eſt 11, 3, 123. ſcenici 11, 3, 158. conf. actores.
ſcenice fieri 6, 1, 38.
ſceptici 10, 1, 124.
ſceptrum apud Homerum 9, 3, 57.
ſchedas excutere 1, 8, 19.
σχῆμα 2, 11, 1. σχήματα 9, 1, prin. διανοίας 6, 3, 70.
ſchema 8, 3, 50. 9, 1, 25. 9, 1, 22 et 24. quid proprie? 9, 1, 11. ſeqq. quid tempora Quintiliani? 9, 1, 55. in ſententia, in verbis

9, 1, 16. multiplex 9, 2, 6. per imprudentiam factum, solœcismus 1, 5, 53. per subjectionem 9, 2, 15. schemata 1, 5, 52. *seqq.* 1, 8, 14. 9, 2, 27. διανοίας, λέξεως 1, 8, 16. λέξεως duorum generum 9, 3, 2. *conf.* figura.

schematismi 1, 8, 14.

scheren: hujus vocis Teutonicæ peculiaris quædam significatio 8, 3, 44. *n.*

schola 2, 2, 15. 3, 6, 58. minor 2, 1, 3. Theodori 3, 11, 26. scholæ 1, 2, 3 *et* 4. severe institutæ 2, 2, 10. peregrinæ 11, 3, 103. philosophorum *pro.* 17. pomeridianæ 3, 1, 14. regestæ in commentarios, quas adolescens deduxerat *Cicero*, scholæ *dicuntur ejusdem libri rhetorici* 3, 6, 58. rhetorum 10, 5, 14. scholarum tempora 1, 8, 12.

scholasticus 7, 1, 58. *n.* scholastica materia 11, 1, 82. scholastici dum sumus 12, 11, 16. in scholasticis 4, 2, 30. 7, 1, 14.

scilicet 5, 13, 36. 7, 1, 40. 7, 2, 57. 8, *pro.* 25. 8, 2, 18. 10, 2, 17. 11, 2, 25.

scindere: scidit se studium *pro.* 13. scinditur vox 11, 3, 20. scinduntur labra 11, 3, 81. *v. n.*

Scipio 5, 10, 48. 5, 11, 10. serpente traditur genitus 2, 4, 19. allatratus a Catone 8, 6, 9. eversor Carthaginis et Numantiæ 8, 6, 30. *conf. ibid.* 43. Africani virtus 8, 4, 20. *vid.* Africanus. Nasica. P. 8, 4, 13. Serapio 6, 3, 57. Scipiones 1, 4, 25. *conf.* Ind. II.

scire aliquid optime 12, 11, 6. sciërim, sciërit 12, 11, 8. scivisse 1, 6, 17. sciens omisit 3, 1, 20. agere &c. 12, 3, 5. *add.* 12, 7, 7. scitus pugnandi 9, 3, 10. *i. qui scit eam artem: v. n.* scitæ interrogationes 5, 7, 28.

scientia armorum 8, 6, 26. bene dicendi 7, 3, 6. -inveniendi, enuntiandi, &c. 7, 3, 12. divinarum rerum humanarumque 12, 2, 9. juris civilis &c. 12, 3, *init.* 12, 11, 9. justitiæ 2, 15, 29. recte loquendi 1, 4, 2. petendi consulatus 11, 1, 69. recte scribendi 1, 7, 1.

sciscitari 9, 2, 7.

scopa, *plural.* vitiosum 1, 5, 16.

Scopa, *pugil*, 11, 2, 14. *seq.*

scribere, *pro, exarare literis* 1, 7, 20 *et* 30. 10, 3, 31. ad præsentes usus 10, 4, 3. aliquid alicui *pro.* 26. *i. in ejus usum.* bene 12, 10, 51. carmina alicui 11, 2, 11. celerius 10, 3, 15. chrias, ethologias, sententias apud Grammaticos 1, 9, 3. *add.* 2, 4, 13. de integro aliquid 2, 4, 13. de oratoribus 10, 1, 122. defensionem alicujus 2, 15, 29. diligenter 3, 1, 15. ex tempore 10, 3, 17. formulam 6, 3, 83. historiam præclare 10, 1, 73. laudem alicujus 2, 15, 29. locos communes 10, 5, 12. orationem in aliquem 11, 1, 73. stigmata fugitivo 7, 4, 14. studiosius 3, 1, 15. scribitur optime ceris 10, 3, 31. scribendum quidque, quomodo sonat 1, 7, 30. scribendi facultas, *vid.* facultas. labor 10, 6, 1. mora 10, 3, 6. recte scientia 1, 7, 1. securitas 10, 6, 2. scribens 7, 6, 12. scriptus heres 3, 6, 98. scriptum *opponitur* voluntati legum &c. 5, 10, 52 *et* 98. 7, 1, 49. *seqq.* 7, 5, 5 *et* 6. 7, 6, 7. *seqq.* 7, 8, 1. omne 7, 5, 6. et voluntas 7, 7. 7, 10, *n.* *seqq.* prosa 9, 4, 52. status scripti 7, 4, 13. quæstio in scripto 7, 1, 13. 7, 5, 5. 7, 6. scripto demonstrari non posse 4, 5, 32. scripta dicere 12, 9, 15. diligentissime posteris relinquere *pro.* 4. scriptorum colorem, etiam quæ subito effusa sunt, reddunt 10, 7, 7.

scriptum *pro libro, epistola* &c. 8, 5, 18. scripta Terentii 10, 1, 99. scriptorum duodecim libros 11, 2, 38. *v. n.*

scriptor 7, 2, 53. 7, 6, 11. scriptores hujus artis 9, 4, 96. carminum 1, 5, 11. iamborum 10, 1, 9. tragœdiarum 1, 5, 21.

scriptura dubia 7, 9, 6.

scrupulosa disputatio 9, 1, 7.

scrupulose 4, 5, 6. scrupulosius 5, 14, 28.

scrutari aliquid 8, 2, 12. -minutius et scrupulosius 5, 14, 28. -ratione 5, 10, 22. omnia per partes 10, 1, 20. voluntatem 2, 4, 26.

sculpta dicere 12, 9, 15.

sculptura 2, 21, 9.

scurra 6, 3, 8 *et* 82.

scurrilis dicacitas 6, 3, 29. scurrile 6, 3, 48.

scurrilitas affectata 11, 1, 30.

scutum signi gratia positum 6, 3, 39.

ſe vereri 10, 7, 24. ex ſe generare aliquid 1, 1, 36. ſecum 8, 6, 65.
ſecare aliquid in particulas 8, 3, 63. diviſionem in partes 4, 5, 6. in ſpecies 5, 10, 90. integra 10, 4, 3. per partes 5, 11, 30. quæ natura ſingularia ſunt 4, 5, 25. vias 3, 1, 14. ſecans aera vox 11, 3, 40. ſectæ ad tenuitatem vires 12, 2, 13.
ſectio in infinitum 1, 10, 49. *v. n.*
ſecedere, *ſeceſſum petere* 10, 1, 91. *n.* ad ſtilum 1, 12, 12. in opera 10, 1, 91.
ſeceſſus 10, 3, 23. ſtudiorum 10, 5, 16.
ſecernere, *unde* ſecretus 12, 11, 7. locus 10, 3, 22. ſecretum 10, 3, 30. ſecreti optimum genus 10, 3, 27. multo plus ſtudia deſiderant 1, 2, 12. ſitus quidam 12, 5, 2. ſecreto gaudet ſtilus 10, 7, 16. ſecretæ diſputationes 12, 2, 7. epiſtolæ 1, 1, 29. figuræ 9, 3, 5. ſecreta 1, 2, 18. *pro domo et privatis parietibus* 1, 2, 4. animi detegere 11, 1, 30. ſtudia 2, 18, 4. 12, 6, 4. ſecretorum dulcis comes, grammatice 1, 4, 5. ſecretius 1, 4, 25.
ſecta aſperrima 1, 10, 15. Epicuri 5, 7, 35. ſeveriſſima 1, 10, 15. vitæ 3, 8, 38. 12, 2, 6. quæ ſecta conferre plurimum eloquentiæ poſſit? 12, 2, 23. ſectæ principes 1, 10, 15.
ſectari figuras 9, 3, 100. veneres dicendi 10, 1, 79. voluptatem 10, 1, 28. non, ut omnia dicentem, ſectatus 1, 10, *init.*
ſecubare 7, 8, 2.
ſeculum felix 8, 6, 24. ſeculi ſqualor 2, 5, 23. ſeculorum memoria dignus 10, 1, 103.
ſecum 8, 6, 65.
ſecundus 10, 1, 53. *n.* credi meruit 10, 1, 72. a finitione ſtatus 7, 10, 1. ſecunda, *vid.* actio. aſſertio. quinque partium 7, *pro.* 2. reſpiratio 11, 3, 49. ſecundum tempus 7, 2, 46. *v. n.* aliud eſt, proximum eſſe; aliud, ſecundum 10, 1, 53. ſecundum locum ſibi vindicare 10, 1, 89. ſecundi flatus 12, 11, 5. impetus 10, 7, 17. ſecundæ actiones 4, 1, 4. *v. n.* ſecundas deferre alicui 10, 1, 53. occupare 10, 1, 58.
ſecundum aliquem eſſe 10, 8, 34. conditionem propoſitorum 6, 2, 17. *conf.* 10, 1, 71. loquendi conſuetudinem 12, 1, 19. facilitatem illius ætatis 1, 12, 11. quendam intellectum 6, 2, 10. legem 5, 13, 7. leges 12, 7, 9. mores 2, 20, *prin.* naturam 1, 1, 2. 4, 1, 63. 7, 2, 39. 7, 9, 15. 12, 10, 42. alicujus dici 12, 10, 55. rationem eorum &c. 3, 2, 3. verum 6, 2, 30. vires 12, 6, *init.* alia vitia etiam hoc &c. 11, 3, 60.
Secundus, Jul. *vid.* Ind. II.
ſecurus 4, 2, 115. 6, 1, 14. tam parvæ obſervationis 8, 3, 51. ſecura claritas 11, 3, 64. lectio 10, 5, 8. obſervatio 11, 1, 54. ſecuri 11, 3, 3. ſecuræ res 11, 3, 151. ſecura fluant 10, 6, 6. ſecurior ætas 12, 1, 20.
ſecuritas 2, 2, 6. 5, 13, 52. infelix, certiſſima, ex malis 6, *pro.* 15. inviſa 6, 1, 34. litigantis 4, 1, 55. inaffectatæ orationis 11, 3, 93.
ſecus viam ſtare 8, 2, 20. *v. n.* utiles aut ſecus 2, 20, *prin.*
ſecutus &c. *vid.* ſequi.
ſed 8, 3, 9. enim 7, 1, 49. *extruſum eſt a Geſnero* 7, 4, 5. *n.*
ſedere 2, 2, 14. ad arculas 12, 3, 4. cum aliquo 5, 7, 32. in labris 10, 1, 82. quatuordecim ordinibus 3, 6, 18. *ſeq.* ſcholis philoſophorum 12, 3, 12. ſedet aliquid 9, 4, 94. ora ex toga æqualiter ſuper aliquid 11, 3, 141. toga 11, 3, 140. ſedens apud diſceptatorem dicere 11, 1, 44. judex 6, 1, 7. humero toga 11, 3, 161. auribus vox 11, 3, 40. ſedentes agunt *quidam* 11, 3, 134. 135.
ſedes argumentorum 5, 10, 20. 5, 12, 17. orationis 9, 4, 62. probationum 5, 10, 100. verborum 8, 6, 63. ſedem habere 6, 1, 51.
ſeditio vulgi 12, 1, 27.
ſeditioſus civis 12, 1, 40.
ſeges gloriæ 8, 6, 7. fertilior 12, 10, 25.
ſegnis et jacens 1, 3, 2. ſegne otium 8, 6, 28.
ſegnitia ſolvit animos tarditas vocis 11, 3, 52.
ſegnities populi in aſſerenda libertate reip. 6, 5, 8.
ſegregare ſe a congreſſu 1, 2, 20.

ſejungi a veritate 8, 3, 23.
ſella curulis 6, 3, 25.
σημεῖον, σημεῖα, *quid?* 5, 9, 3 *et* 9. 9, 4, 51.
ſemel 2, 3, 2. decernere 1, 2, 24. venire 2, 15, 34. *i. ſimul.* ut ſemel dicam 10, 1, 17. finiam 1, 12, 6. 8, 3, 55. 11, 3, 59. plura complectar 11, 1, 66.
femina 2, 20, 6. 3, 6, 59. probationum 4, 2, 54.
ſemiſomnus ſopor 4, 2, 124.
ſemiſſis 7, 1, 62.
ſemivocalis 1, 4, 6. geminare ſemivocales 1, 7, 14.
ſemper et ubique 1, 1, 29.
ſenarius verſus 9, 4, 72. *ſeq. et* 125.
ſenator eloquens 11, 1, 36.
ſenatoria gravitas 11, 1, 45.
ſenatus quomodo in genitivo faciat, incertum eſt 1, 6, 27. ſenatui nomen dedit ætas 1, 6, 33. ſenatus conſulta 7, 7, 10. poſt civile bellum 9, 2, 67.
ſenex valde 12, 11, 3. ſenes in ſchola facti 12, 6, 5.
ſenectus triſtis 8, 6, 41.
ſeneſcere aliqua re 8, *pro.* 18.
ſenilis morum auctoritas 11, 1, 32.
ſeniliter tremere 1, 11, 1.
ſentio ſæpe idem valet, quod ſcio 10, 1, 13. ſentire aliquid 6, 1, 7. 6, 3, 19. melius de aliquo nomine 12, 10, 26. pulſus venarum 7, 10, 10. virtutes 1, 11, 14. idem ſentiret finis hoc modo comprehenſus &c. 2, 15, 35. *i. eundem intellectum præberet definitio &c.* ſentiat vivus venerationem &c. 12, 11, 7. judicio magis quodam ſentiri quam præceptis tradi 11, 1, 91.
ſenſa *pro* ſententiis 8, 5, 1.
ſenſus 4, 1, 64. *v. n. quid?* 8, 5, 1 *et* 2. acer 9, 3, 72. animi noſtri 8, *pro.* 32. *vid.* communis. incrementi 11, 2, 41. oculorum 6, 2, 6. neſcio quis 9, 4, 120. *i. gout. v. n.* primus, ſecundus, tertius 7, 10, 16. vehemens 9, 3, 72. ſenſum invenire 2, 11, 5. ſenſu pulchra 9, 4, 15. ſenſus *i. ſententiæ* 12, 10, 46. *v. n.* acres 9, 3, 74. duos ſignificantia verba 6, 3, 48. idem facientes 9, 3, 47. qui non docentur 6, 5, 2. *v. n.* ſinguli 4, 1, 23. ſublimes, varii 12, 10, 36. toti 9, 3, 43. vulgatiſſimi 2, 4, 28. figuræ in ſenſibus 2, 13, 11. quid in ſenſibus laudandum 1, 8, 17.
ſenſiculi minuti corruptique, et extra rem petiti 8, 5, 14.
ſenſim recedere 11, 3, 127. reſupina 11, 3, 167.
ſententia, *quid?* 1, 9, 3. 8, 5. *conf.* 10, 5, 12. *an figura?* 9, 2, 107. 9, 3, 98. cum ratione 5, 10, 1. firma 5, 2, 2. ex locis naſci debet 2, 4, 31. *vid.* dicere. ex ſententia, ex animi noſtri ſententia 8, 5, 1. ſententiæ 1, 8, 12. 1, 9, 3. 6, 3, 36. 12, 10, 48. acres 9, 3, 76. breves 10, 1, 60. concitatæ 12, 9, 3. crebræ 8, 5, 7. palam falſæ 8, 5, 7. grandes 2, 11, 3. laſciviæ 11, 1, 49. obſcuræ 7, 1, 44. otioſæ 1, 1, 35. populares 5, 13, 42. præcipites 7, 1, 44. rectæ 8, 5, 6. validæ 10, 1, 60. vibrantes 10, 1, 60. 12, 9, 3. utiles circa præcepta 10, 1, 52. ſententiarum genera 8, 5, *a principio.* cupidi 5, 13, 31. pondus 9, 3, 74. ſententias ſolam virtutem omnium operum putare 1, 8, 9. *add.* 8, 4, *extr.* ſententiis clariſſimus 10, 1, 90. dicere 11, 1, 49.
ſententiolæ gratia jurare 9, 2, 98. ſententiolæ, *plur.* 5, 13, 37. pueriles 12, 10, 73. ſententiolis flere 11, 1, 52. laſcivire 12, 10, 73.
ſentes 5, 11, 24.
ſeorſum 7, 2, 20.
ſeparare aliqua 12, 2, 13. aliquid ab aliqua re 1, 5, 5. 7, 2, 29. aliqua re homines a ceteris animalibus 12, 1, 2. officium 5, 7, 9. quædam ſchemate aliquo 9, 2, 63. ſi ſepares 12, 6, 4. ſeparata quæſtio 7, 2, 7. ſeparatum 1, 5, 35. 4, 1, 71.
ſeparatim 7, 4, 44. edere aliquid 5, 7, 6. ſcribere de aliqua re 4, *pro.* 7.
ſeparatio criminum 7, 1, 31. nominum idem ſignificantium 9, 3, 45.
ſepelitote 8, 5, 16.
ſeponere aliquid 7, 1, 27. ſepoſitum eſſe ab aliqua re 12, 2, 16. ſepoſitus nobis eſt locus hac de re 1, 10, 26.
ſeptentriones 8, 6, 33.
ſeptimus caſus 1, 4, 26.
ſequeſter ille 12, 8, 4.
ſequi 8, *pro.* 18. non arceſſiri 10, 2, 27. affectus 10, 3, 18. aliquem

. 1, 5, 44. 1, 10, 12. 3, 6, 67. aliquid 3, 4, 14. 5, 10, 17. 7, 1, 3. 8, 4, 15. 9, 2, 1 *et* 83. 9, 4, 17. - jam ſuis viribus 10, 1, 15. *de diſcente,* calorem atque impetum 10, 3, 17. caſum 7, *pro.* 3. conſilium 7, *pro.* 3. docentes ſimplicius 1, 12, 11. *conf.* 8, *pro.* 3. duces magnos 1, 6, 2. ductus literarum 10, 2, 2. errorem 1, 4, 12. heredem 7, 7, 9. imaginem 5, 8, 1. judicium alicujus 10, 1, 27. legem 1, 5, 26. litora 12, 10, 37. longe 10, 1, 87. motum animi 10, 3, 21. natura 6, 3, 76. 6, 5, 8. naturaliter 4, 2, 53. opiniones 9, 1, 15. oratorem 8, 6, 24. ordinem 7, 1, 2. 10, 3, 4. - inſtitutum 1, 5, 55. ordine 6, 5, *init.* poetas per omnia 10, 1, 28. præcepta 6, 2, 25. quo duxeris, *dicuntur* diſcipuli 8, *pro.* 3. rationes aliquas 1, 2, 2. ſcripta oculis 2, 5, 4. ſectam 5, 7, 35. viam mediam 9, 1, 25. virtutes alicujus æmulatione, intellectu 10, 1, 50. ſequitur aliquid aliquem 8, 3, 83. 8, 6, 24. 10, 2, 26. 12, 11, 4. - animum 12, 9, 18. - memoriam 11, 2, 39. opinio 2, 12, *prin.* non, ſi— ſequitur, ut &c. 12, 11, 20. non omnia nos ducentes ex Græco ſequuntur 2, 14, 1. ſequens *pro epitheta* 8, 6, 30. *i. poſterior* 1, 5, 23. 1, 7, 3. 4, 3, 9. 4, 5, 13. *v. n. et* 17. 5, 7, 5. 8, 3, 85. 9, 3, 16 *et* 44. 9, 4, 33. 12, 2, 4. ſequenti, *ablativus* 1, 5, 52. 1, 7, 3. ſequentia 5, 10, 75. *v. n.* ſecutus antiquos C. Cæſar 1, 5, 63. aures vocem continuam ſecutæ 9, 4, 61.

ſecta, &c. ſecundus, &c. *vid. ſuis locis.*

Serani 1, 4, 25.

Serapio, *quis?* 6, 3, 57. *v. n.*

ſerenu' fuit 9, 4, 38. medium quoddam ſerenum 11, 3, 78.

ſerere: *vid.* fata. ſatum.

ſerica toga 12, 10, 47.

ſeries complexuſque loquendi 1, 5, 3. connexa 9, 4, 22. rei actæ 7, 1, 14. feriem aliquam cum alia jungere 8, 2, 17. ſerie ipſa rerum duci 10, 7, 6.

ſeria vituperatio 6, 3, 37. ſerium aliquid 6, 3, 16. ſeria urbane dicta 6, 3, 106. - *quotuplicia ſint? ibid.* 108, *ſeq.*

ſerio diſcere 1, 2, 1. fieri 9, 2, 14.

ſermo 9, 4, 19 *et* 20. communis omnium hominum, *quis?* 11, 3, 87. conjunctus 8, 3, 40. *quibus conſtet?* 1, 6, 1. converſus ex Græco, Romanus 1, 5, 58. dilucidus 5, 14, 33. diſtinctus 5, 14, 33. doctiſſimus 1, 1, 6. ex uſu quam maxime 5, 14, 33. expreſſior 1, 1, 37. fortuitus 10, 7, 13. Græcus 1, 1, 12. 1, 5, 58. 9, 4, 146. horridus 9, 4, 3. latus 5, 14, 33. naturalis 9, 4, 3. noſter 9, 4, 146. numeroſus 8, 6, 64. ornatus 5, 14, 33. ſibi par 1, 11, 8. proprius 5, 14, 33. 10, 1, 64. *vid.* purus. quotidianus 6, 3, 4 *et* 27. Romanus 1, 5, 58. 6, 2, 8. tumultuarius 10, 7, 13. vetus, *quid?* 1, 6, 43. virilis 9, 4, 3. vitioſus 1, 1, 3. vulgaris 12, 10, 43. ſermonis copia 8, 6, 5. 10, 7, 7. genus humile atque quotidianum 11, 1, 6. percuſſiones 11, 3, 108. vitia 1, 1, 13. ſermoni proximum 9, 4, 76. ſimile 9, 4, 131. ſermone deflere aliquid 11, 3, 168. utendum ut nummo 1, 6, 3.

ſermocinatio 9, 2, 31.

ſermocinatrix 3, 4, 10.

ſero 6, 3, 49.

ſervare 3, 6, 65. aliquem 12, 1, 41. - clementia 5, 13, 6. aliquid 7, 6, 5. 9, 3, 94. - in diſcipulo 2, 5, 1. - operi majori 8, 5, *extr.* civitatem 7, 6, 7. diſcrimen perſonarum 12, 10, 44. diſcrimina 12, 10, 71. fidem 10, 6, 4. legem 10, 1, 48. morem 1, 2, 23. patriam 11, 1, 18. perſonam alicujus 2, 17, 6. pondus 10, 7, 28. pudorem judicum 11, 1, 78. tenorem 10, 7, 6. vim ſuam 1, 3, 8. nec reſtat *aliquid,* quo ſervemus *illam rem* 6, 1, 10. ſervari male fato 8, 3, 68. diu ſervatum 1, 5, 20. id inter præcipua ſervandum 11, 2, 47.

Servilia lex 6, 3, 44.

ſervom 1, 7, 26.

ſerum eſt advocare &c. 4, 2, 115. *conf.* 12, 6, 3. tempus 12, 1, 31.

ſero 6, 3, 49.

ſervus, *quis?* 7, 3, 26. *ſeq. quotuplex?* 5, 10, 67. *amor dominarum in ſervos* 5, 11, 34. *n.*

ſervilis geſtus 11, 3, 83. ſervile eſt, cædi diſcentes 1, 3, 14.

servire 9, 4, 63. *n.* alicui rei 7, *pro.* 4. compositioni 9, 4, 144. consuetudini 1, 6, 18 *et* 30. 1, 7, 11. decori 1, 6, 18. flexibus vocis, memoriæ, sono 1, 12, 3. metro 1, 8, 14. præcedentibus 9, 4, 63. sensibus 12, 10, 40. servitutem 7, 3, 26. *seq.* voluptatibus 12, 2, 21.
servitus ad certa se verba adstringendi 7, 3, 16.
sescuplex *pes* 9, 4, 47.
sescuplum 9, 4, 47.
sestertii nummi 7, 6, 11. sestertiorum septingenta millia 9, 2, 47.
severus 9, 4, 63 *et* 64. *n.* pes 9, 4, 97. vultus 11, 3, 159. severa compositio 9, 4, 63. disciplina 1, 2, 5. severum 9, 4, 69 *et* 120. severi juvenes 11, 3, 74. severa 2, 4, 6. non tristia 12, 10, 80. severior ornatus 8, 3, 13. severius genus *eloquentiæ* 10, 1, 131. severiora 9, 4, 64. *v. n.* judicia 4, 2, 122. 10, 1, 125.
severe et graviter vetare 11, 3, 148.
severitas plurimum gratiæ dictis affert 6, 3, 26. fori 8, 6, 24.
sexageni 11, 2, 22.
sexagenarius 6, 3, 75.
sextus annalis 6, 3, 86. casus 1, 4, 26.
sexus uterque altero significatur 9, 3, 6. *add.* 1, 4, 24. in sexus honorem legi 1, 1, 6. *v. n.* sexus diversi 9, 3, 63.
si is esset, an Sosipater 7, 2, 5. licet dicere 8, 3, 37. non—sed 7, 2, 4. non—at certe *pro.* 2. diis placet 8, 3, 44. qua utilitas 6, *pro.* 1. quidem 6, 1, 55. 6, 3, 64. quis ignoscat, si studere amplius possum? 6, *pro.* 4. si quis, *pro quicunque* 6, 3, 106. *v. n.*
sibe *pro sibi* 1, 7, 24.
sibi, *ambigue positum* 7, 9, 12. *seq.* *v. n.*
sibilus 8, 6, 31.
Sibyllini libri 5, 10, 30.
sic meritus 7, 1, 45. quoque 2, 10, 14. 2, 21, 20. 4, *pro.* 7. utile esse 2, 13, 7.
sicarii, *qui?* 10, 1, 12.
Sicilia 6, 3, 80. Triquetram an Triquedram dici oporteat? 1, 6, 30. Siciliæ descriptio 11, 3, 164.
Siculum bellum 10, 1, 89.
siccum dicendi propositum 11, 1, 32. sicci oculi 6, 2, 28. sicca 2, 4, 6.
siccare frontem sudario 11, 3, 148. jocis lacrimas 11, 1, 6.
sicut, *pro, cujusmodi sunt* 1, 10, 5.
sidere: sidit cymba 12, 10, 37.
siderum cursus numerique 12, 11, 10.
signum 11, 2, 19. *seqq.* ingenii præcipuum in parvis 1, 3, 1. signi gratia positum scutum 6, 3, 39. signa 5, 9, *init.* 8, 3, 80. *n.* sine agnitione 12, 8, 13. corporis 11, 3, 66. duodecim, per quæ sol meat 11, 2, 22. pedum 9, 4, 139. rerum 10, 1, 49. tempestatum 12, 11, 5. signorum ortus et occasus 1, 4, 4.
signare aliquid appellatione 4, 1, 2. - proprie 12, 10, 16. - proprio verbo 8, 4, 15. differentiam proxime 6, 2, 20. - rerum 9, 1, 4. intervalla 9, 4, 51. locum 1, 4, 17. res 8, 6, 19. tabulas 5, 11, 32. verba Latina Græcis 2, 14, 1. signari in aliquem 5, 5, 2. signatur persona factis 8, 6, 29. signantes 5, 7, 33. signata pecunia 5, 11, 33. signatum argentum 5, 10, 62. 5, 14, 26. signatæ animo sedes 11, 2, 17. signata multa varietate loca 11, 2, 18.
signator 5, 5, 1 *et* 2. 5, 7, *init.* 5, 9, *init. et* 9. *seqq. et* 14. 5, 10, 44. 7, 2, 53.
significare 8, *pro.* 24. contemtum, derisum, fastidium 11, 3, 80. inventa ab inventore, &c. 8, 6, 23. magnitudines satis 1, 10, 40. per se 8, 6, 43. plus quam eloqui 8, 2, 11. res asperas mollius 9, 2, 92. - imitatione 11, 3, 88. significari satis 5, 10, 43. simulacris 11, 2, 25. satis significatum videtur 7, 6, 8. significans 9, 2, 44. *orator* 12, 10, 21. significantia idem, diversum 9, 3, 49. idem nomina, verba 9, 3, 45. verba 4, 2, 36. 8, *pro.* 31. 11, 1, 2. duos sensus verba 6, 3, 48. significantius est nomen aut verbum 8, 6, 6. nihil 8, 2, 9.
significanter dicere 1, 7, 32. indicare rem 12, 10, 52. proferre ordinem rei 11, 1, 53. non parum significanter 6, 2, 17. plus significanter 9, 3, 67. significantius paullo 3, 6, 64. narrare 10, 1, 49.
significantia tanta in *verbis* quibusdam 10, 1, 121.

significatio latens 9, 2, 90. plus quam dixeris, id est ἔμφασις 9, 2, 3. tacita 5, 7, 2. verborum 10, 1, 10.
silentium altissimum 10, 3, 22. intentionis 4, 2, 37. noctis 10, 3, 25. subitum 12, 5, 3.
silex nuda 1, 6, 2.
silva 10, 3, 17.
similis verbis pronuntiatio 11, 3, 173. simile 5, 11, 1. *seqq. et* 30. *quotuplex?* 7, 8, 7. similes, *vid.* pares. similia inter se 9, 3, 49. similium quadruplex ratio 9, 3, 75. similiores poetis 12, 10, 42.
similitudo 5, 11, 22. 6, 3, 57. *seqq.* 8, 3, 72. *seq.* 8, 5, 5. 8, 6, 49. habet difficultatem 10, 2, 10. imago rei est 8, 3, 77. libera et separata *ibid.* vitii 9, 3, 27. similitudinis amantior 12, 10, 9. gratia ascifcere aliquid 8, 3, 73. similitudines 8, 3, 72.
simplex candor 1, 1, 5. *vid.* color. in docendo 2, 2, 5. genus caussæ 7, 4, 3. - loquendi 9, 3, 3. modus indicandi 9, 2, 1. sonus 11, 3, 162. vox 11, 3, 63. maxime usus 6, 3, 23. non simplex differentia 9, 4, 45. - natura affectuum 6, 2, 2. non simplicis utilitatis res 2, 4, 20. simplices manus 9, 1, 20, voces 1, 5, 65. simplicia verba 1, 5, 3. pro simplicibus negligentes 10, 2, 16. simplicius judicium 10, 4, 1. simpliciora 11, 1, 33. 11, 2, 26.
simpliciter positum nomen 1, 6, 13. non simpliciter 2, 4, 38. simplicius mores se inter ludendum detegunt 1, 3, 12.
simplicitas 5, 7, 24. 9, 4, 21. orationis 11, 1, 93. vitii 11, 1, 21.
simul, *pro item* 1, 1, 12.
simulare *cum infinitivo* 9, 2, 19. conatum 11, 3, 158. simulans 6, 3, 92. simulata fuga terga dare 2, 13, 4.
simulatio 6, 2, 15. *quid?* 6, 3, 85. *conf. ibid.* 92. circa occultandam eloquentiam 4, 1, 9. oblivionis 5, 13, 10. *figura* 9, 2, 26.
simulacra 3, 6, 88. inania 10, 5, 17. pugnæ 2, 10, 8. simulacris significari 11, 2, 25.
sin 2, 21, 1.
sincera gratia sermonis 10, 1, 65.
sine controversia 1, 5, 41. dubio 1, 6, 12 *et* 38. 1, 10, 12. *&c. &c.* reprehensione dici 1, 5, 14.
singuli anni 1, 1, 19. singulæ syllabæ 8, *pro.* 31. singula verba 8, 1, 1. lex in singulos homines 2, 4, 37. *v. n.* singulis tantum præsentibus 1, 2, 29.
singularis, *vid.* casus. numerus 1, 5, 42. 1, 6, 25. singulare 8, 6, 28. singularia pluraliter efferre 1, 5, 16.
singulariter 1, 5, 16. 8, 6, 28. efferre syllabam 1, 7, 18.
singultantium modo ejicere *verba* 10, 7, 10.
sinistras imagines reddit fulgor *speculi* 11, 3, 68.
sinistram malam habere 6, 3, 69. *v. n.*
Sinon 9, 2, 9.
sinus togæ, *tunicæ* 11, 3, 137, *v. n.* - decentissimus *ibid.* 140. - sinum injicere humero *ibid.* - ejus extremam oram rejicere *ibid.* in sinu alicujus invenire aurum 7, 1, 30. implentur sinus *velorum* 10, 7, 23.
sinuosa historia 2, 4, 3.
siparium 6, 3, 72.
siquidem, *vid. in* si.
Sirenes 5, 8, 1.
sitis audiendi 6, 3, 19.
sitire segetes dicuntur 8, 6, 6.
situm ducere 1, 2, 18. situ squalere 10, 1, 30.
sive—sive—seu *pro.* 4. sive—seu 2, 1, 11.
σίζει ὀφθαλμὸς 1, 5, 72.
σκότισον 8, 2, 18.
sobrium accessisse Cæsarem ad evertendam remp. Cato dixit 8, 2, 9.
soccus 10, 2, 22.
socia civitas 3, 8, 12. scelerum facultas dicendi 12, 1, 2. socium esse alicujus rei cum aliquo 2, 16, 14.
societas generalis 9, 1, 3.
sociata concordia 2, 9, *extr.* 5, 10, 124.
socordia parentum cæca ac sopita 1, 2, 5.
Socrates: *vid.* Ind. II.
Socraticum defensionis genus 11, 1, 12. Socratici 5, 7, 28. 5, 11, 27. Socraticæ interrogationes 5, 11, 27. Socraticorum more 12, 1, 10.
sol, quantus? 7, 2, 6. 7, 4, 1. qui colitur juxta ædem Quirini 1, 7, 12. solis pulvinar *ibid.* solem ferre 12, 10, 15. soles 11, 3, 27.

solatur se modulatione fatigatio 1, 10, 16.
solatium adversorum unicum 6, *pro.* 14. vitæ inter adversa 6, 3, 79.
solea 8, 2, 7.
solemnis dies 6, 1, 16.
solertia 1, 1, 1.
solicitus 4, 2, 55. de fide 11, 1, 73. -judicio et opinione alicujus 10, 7, 24. verbis 8, 3, 13. in hoc 8, 4, 15. nimium 5, 13, 51. civitatis status 6, 1, 16. solicita nimium diligentia 3, 11, 22. -parentis 6, *pro.* 1. solicitum propositum dicendi 11, 1, 32. solicitior circa aliquid 7, 1, 43. solicitius 2, 15, 19.
solicitudo 8, *pro.* 21. 8, 3, 37. infelix 12, 10, 77. solicitudinem fateri suspiratione 11, 3, 158. pene ad scribendi solicitudinem 10, 1, 20.
solicitare aliquem 6, *pro.* 8. solicitari ad aliquid 10, 1, 74. aliqua re 11, 3, 151. solicitante aura 12, *pro.* 2.
solida eloquentia 10, 1, 2. vis ingenii 2, 5, 23. solidum petere ab aliquo 5, 10, 105.
solitaria vita 1, 2, 18.
solitudo 7, 1, 33. parentum 6, 1, 18.
solitaurilia *ante legebatur* 1, 5, 67. *v. n.*
sollemnis, sollicitus &c. *vid.* solemn. &c.
solœcismus 1, 5, 4 *et* 16 *et* 34 *et* 54. per quas species accidat? 1, 5, 38. *seqq.* est in complexu 1, 5, 47. fit per numeros et genera 1, 5, 16. an in verbis 1, 5, 36. in gestu 1, 5, 36. solœcismi per genera, tempora, personas, modos 1, 5, 41.
solvere ænigmata 8, 6, 53. affectus 6, 3, 1. alimenta 7, 1, 14. aliquid 9, 4, 14. -probatione 5, 5, 2. ambiguitatem 7, 2, 49. amphiboliam 7, 9, 10. *seq.* animos segnitia 11, 3, 52. contradictiones 7, 1, 38. infantiam deliciis 1, 2, 6. leges 11, 1, 85. oram *Ep. ad Tryph.* 3. *v. n.* 4, 2, 41. *v. n.* sanctitatem fori ludorum licentia 11, 3, 58. versum, versus 1, 8, 13. 1, 9, 2. 9, 4, 49. vincta 9, 4, 144. solvi oscitatione alicujus 11, 3, 3. solvitur res 5, 10, 67. vis 11, 3, 133. solvuntur vires specie 9, 4, 7. solventes e portu 5, 11, 23. solutus luxu 3, 8, 28. soluta corpore anima 5, 14, 13. oratio 9, 4, 19 *et* 77. toga 11, 3, 147. solutum 9, 4, 20 *et* 69. carmen 10, 1, 31. ac delicatum 11, 3, 146. soluto versu 1, 8, 13. soluti 1, 2, 8. solutis legibus 11, 1, 85. solutiora 9, 4, 15. numeris 11, 2, 41.
solum summum 1, 3, 5. 10, 7, 28. uberius 12, 10, 25. plus soli quam cœli 1, 10, 45.
somnus intermissus 10, 6, 1. somnum petere 9, 4, 12. somnios perturbant cogitationes voluptatum 12, 1, 6.
somnia vigilantium 6, 2, 30.
sonus 1, 5, 6. *quid?* 3, 6, 6. acutus 11, 3, 64. acutissimus 11, 3, 41. clarus 11, 3, 41. claritatis immodicæ 11, 3, 41. durior 12, 10, 27. exprobrans 11, 3, 17. gravis 1, 5, 30. 11, 3, 64. gravissimus 11, 3, 41. plenus 11, 3, 41. plenior quidam 1, 11, 6. prætenuis 11, 3, 41. simplex 11, 3, 162. Sophoclis 10, 1, 68. consumti spiritus 11, 3, 53. sono eodem agi 11, 1, 43. sequentis syllabæ victum verbum 1, 7, 8. cum sono colligere spiritum 11, 3, 53. soni acuti 2, 8, 15. 5, 10, 125. altissimi 11, 3, 23. graves 2, 8, 15. 5, 10, 125. imi 11, 3, 22. impares 11, 3, 43. literarum 1, 4, 7. medii 2, 8, 15. 5, 10, 125. 11, 3, 42. organorum 9, 4, 10. sonos intentionesque omnes in se habens vox 11, 3, 40. vitia oris et linguæ per sonos 1, 5, 32.
sonare deformiter 8, 3, 45. melius 8, 3, 16. sonat verbum 1, 7, 29 *et* 30. vox 11, 3, 61. sonans clare introrsum anhelitus 11, 3, 55. sonantia melius verba 10, 1, 6.
sopita socordia 1, 2, 5.
sordes 4, 1, 8. 6, 3, 74.
sordet aliquid alicui 8, *pro.* 26.
sordida merx 1, 12, 17. sordidum lucrum 1, 12, 16. sordida verba 8, 2, 2. 8, 3, 17. 10, 1, 9.
sors: -anceps 11, 1, 50. -nascendi 12, 11, 22.
sortiti 4, 2, 72.
Sosipater 7, 2, 5.
Sotadei 1, 8, 6. *v. n.* 9, 4, 6 *et* 90. Sotadeorum commata 1, 8, 6.

spadicæ 1, 10, 31. v. n.
spado 5, 12, 19. 6, 3, 64.
spargere aliquid de aliqua re 8, 3, 58. - figura 9, 2, 75. crimina in aliquem 9, 2, 80. proximos humore 11, 3, 56. semina 4, 2, 54. suspiciones varie 7, 2, 12. tela 4, 3, 14. articuli in alias partes orationis sparguntur 1, 4, 19. sparsa argumenta 5, 7, 18. summo solo semina 1, 3, 5.
spartum 8, 2, 2.
spatale 8, 5, 17 et 19.
spatium breve 10, 1, 7. distans 2, 20, 3. infinitum 12, 11, 16. senectutis 12, 11, 13. temporum 9, 4, 46. conf. ibid. 131. vitæ honestæ 12, 2, 31. breve intra spatium 10, 1, 7. spatium dabit ceteris longa ætas 1, 8, 8. spatio fiunt vitia 1, 5, 18. spatia Academiæ 12, 2, 23. decurrentia similiter 9, 4, 114. lucis 10, 3, 27. metris finita 9, 4, 50. nervorum complere varietate 12, 10, 68. notata inscriptis lapidibus multum detrahunt fatigationis facientibus iter 4, 5, 22. pedum 9, 4, 48. conf. ibid. 118. rhythmis libera 9, 4, 50. vocis citatiora, lentiora 11, 3, 17.
spatiari 11, 3, 22 et 131. aliquid 11, 3, 135.
spatiosæ voces 9, 4, 136. spatiosa loca 11, 2, 18.
species artium 12, 10, 12. corporis 5, 8, 2. dictorum 6, 3, 70. expositionis 10, 1, 32. Helenæ 8, 4, 21. juris 7, 1, 13. justi 2, 4, 38. libertatis 12, 9, 12. literæ 1, 4, 9. nitoris 8, 2, 17. orationis 12, 10, 78. conf. ibid. 10. similitudinum 5, 11, 26. vera nunquam ab utilitate dividitur 8, 3, 11. virium 2, 12, 3. sensu logico 5, 10, 55. seqq. 7, 1, 59. add. 4, 5, 27. 8, 6, 13 et 19. conf. genus. extrema 7, 1, 23. ultima ibid. speciem habere 10, 1, 88. specie libertatis insanire 12, 10, 73. species, plur. sensu logico 4, 5, 27. tres velut species in eandem finitionem habeo 7, 3, 8. in oratione intueri 12, 10, 10.
specialis 3, 5, 9. seq.
specialiter 3, 6, 103. 5, 7, 5.
speciosa quædam, de muliere 5, 10, 47. speciosum 1, 5, 3. 5, 12, 19. dicendi genus 10, 1, 121. speciosi loci 7, 1, 40. speciosæ ad exercitationem dicendi theses 2, 4, 24. speciosa 2, 4, 32. corpora 11, 3, 26. parum speciosa dictu 8, 6, 8. - natura 11, 1, 60. speciosius 8, 3, 9. aliquid 11, 3, 84. genus 7, 1, 54. speciosiora 1, 4, 23. 12, 10, 47. speciosissimus homo 8, 4, 23. speciosissimum 8, 6, 49. speciosissima corpora 5, 12, 21.
speciose dictum 9, 4, 14. translatum 2, 5, 9. speciosissime 8, 6, 18. 9, 4, 8.
spectare et intueri distinguuntur 11, 3, 72. ad alienos 6, pro. 16. - aliquem 11, 3, 135. - aliquid 2, 13, 8. - victoriam 10, 2, 27. 12, 10, 48. aliquem 11, 3, 134. aliquid 10, 1, 8. - in universum 6, 5, 4. - ultra 7, 1, 59. 10, 7, 9. e tecto 8, 5, 24. in omnem partem 1, 12, 2. naturam rei 6, 2, 9. præmium 10, 7, 17. tectum 10, 3, 15. terram 2, 4, 9. victoriam 5, 12, 22. vultum 11, 3, 72. spectari per se 5, 8, 6. spectatur decorum in actione præcipue 11, 3, 177. natura vocis spectatur quantitate et qualitate 11, 3, 14. spectans humerum manus 11, 3, 94. spectantes deorsum, intra, digiti 11, 3, 97 et 98. his spectatis 7, 1, 15. spectandum est 7, 4, 33.
spectator certaminis 10, 5, 19.
spectativus 3, 5, 11.
spes alicujus rei est in arduo 1, 10, 8. emoritur 1, 1, 2. melior 6, 5, 7. plurimorum elucet in pueris 1, 1, 2. recordationis 10, 6, 6. senectutis 6, pro. 2. superiorum 1, 2, 29. spei destinari 1, 1, 7. curam impendere 1, 1, 3. ad spem se tollere 1, 2, 26. spes, plural. 1, 6, 26. honorum 6, pro. 13. improbæ 12, 1, 13. inanes 6, pro. 12. 6, 2, 30.
sperare dolorem 8, 2, 3. gratiam ingenii pro. 4. memoriam posteritatis 10, 1, 41.
Sphinx ænea 6, 3, 98.
spicas imitatæ herbulæ 1, 3, 5.
spiculum 11, 2, 29. in corpore inventum 5, 10, 51.
Spinther, Lentulus 6, 3, 57. v. n.
spirare dulcius 12, 10, 27. de literis.
spiritus agitans corpus 9, 2, 4. beatior 10, 3, 22. brevis 11, 3, 32. brevior 11, 3, 15. labori non facile cessurus 11, 3, 40. circum-

fusus nobis 12, 11, 13. clarus 11, 3, 55. concipiens plura justo 2, 4, 4. difficilis in receptu 11, 3, 32. durabilis *ibid. vid.* fert. immixtus omnibus partibus, *non est* Deus 7, 3, 5. in rebus 10, 1, 27. intentionis firmæ 11, 3, 55. longus 11, 3, 55. longior 11, 3, 15. longissimus 11, 3, 54. *in lucta* 12, 2, 12. operis 6, 2, 7. oratoris 5, 13, 56. pertinax spatio 11, 3, 40. plenus 11, 3, 55. poeticus 8, 3, 80. sublimis 10, 5, 4. tremulus 11, 3, 55. validior 12, 10, 37. ultra quam ullus spiritus durare possit 8, 2, 17. spiritus majoris res 1, 9, 6. plus habere *dicuntur syllabæ* 8, 3, 16. unius est unus sensus 9, 4, 68. spiritum concipere in docendo 1, 2, 29. ducere ex magnitudine rei 1, 8, 5. graviorem reddere 1, 11, 7. velut spiritu contineri 11, 2, 1. majore loqui de aliqua re 12, 2, 20.
Spiridion, Glycon 6, 1, 41.
splendidus cultus 11, 3, 137.
spoliari a cive 12, 1, 43. spoliata a prætore templa 6, 1, 3.
sponda 4, 2, 123.
spondeo facit spopondi 1, 6, 15.
sponsiones 2, 10, 5. *v. n.* 12, 10, 70. ex interdictis 7, 5, 3.
spondeus, *pes* 9, 4, 48. *seq. quis?* 9, 4, 80 *et seqq. it.* 97. in spondeum mutare modos 1, 10, 32.
sportulam dictare 11, 3, 131. *v. n.*
spumans *et* fumans *a librariis confundi deprehenduntur* 8, 6, 45. *n.*
squalent arma situ ac rubigine 10, 1, 30.
squalor seculi 2, 5, 23.
squalidus 6, 1, 30.
stagna lenia 12, 10, 19.
stare armatum in acie 10, 1, 29. *add.* 12, 9, 21. mutuis auxiliis 3, 4, 16. contra aliquem 11, 1, 64. diductum, incurvum, rigidum, supinum 11, 3, 160. in acie 7, 2, 26. 10, 1, 29. - fastigio eloquentiæ 12, 1, 20. intra initium 10, 2, 8. - versus trimetros 10, 1, 99. jurejurando 5, 6, 4. naturam rerum ordine 7, *pro.* 3. per aliquem 3, 6, 77. prolato dextro pede 11, 3, 124. pro aliquo 11, 1, 80. verbis 3, 6, 100. voluntate 3, 6, 100. 7, 1, 49. stari scripto 7, 6, 7. - *et* voluntate 7, 6, 12. stat acies 6, 4, 17. civitas 11, 1, 85. impetus 9, 4, 61. oratio citra, ultra 8, 6, 76. profectus 1, 3, 5.
stabilis longis syllabis pes 9, 4, 83. *conf. ibid.* 97 *et* 111. minus stabiles pedes 9, 4, 106. stabilia probare 9, 4, 116.
statim 12, 10, 27. *vid.* A.
status 3, 5, 16. 3, 6, 1. *seqq.* 7, 1, 58. 7, 5, 4. civitatis solicitus 6, 1, 16. conjecturalis *variis nominibus dicitur* 9, 1, 8. de substantia 9, 1, 8. facti 9, 1, 8. indecorus 1, 11, 16. infitialis 9, 1, 8. pedum 11, 3, 124. plani et voluntatis 7, 6, 4. præscriptionis 7, 5, 2. præsens rerum 6, 1, 35. quantitatis 7, 4, 15. *vid.* ratiocinativus. rectus 11, 3, 159. substantiæ 9, 1, 8. verbi 1, 5, 41. statu periclitari 6, 1, 36. status plures 7, 1, 9. *conf.* 7, 4, 24. 7, 5, *extr.* qui scripti sunt 7, 4, 13. scripti et voluntatis 7, 7, 1.
στάσις 3, 6, 3.
statuere leges vitæ *pro.* 14. statutum 7, 4, 25.
statua 7, *pro.* 2. statuam auream hastam tenentem poni 7, 9, 8.
statuarius 2, 21, 1 *et* 10.
statura 11, 3, 179. statura breves 2, 3, 8.
stella, *unde dicta?* 1, 6, 35.
stercus curiæ 8, 6, 15.
steriles terræ *pro.* 26. sterilia nullo labore vincuntur 2, 4, 6.
sterilitas agrorum 8, 5, 22.
sternere: stratum jacere 6, 1, 34. iter 2, 13, 16.
strata 11, 2, 20.
stertere præcordiis 4, 2, 123.
stigma 7, 4, 14.
stilla 1, 6, 35.
stillicidium 8, 3, 14.
stilus non minus agit, cum delet 10, 4, 1. confusus 1, 1, 28. diligens 10, 3, 5. ducatus per literarum velut sulcos 1, 1, 27. optimus effector ac magister dicendi 10, 3, 1. *et per tot.* fidelis 10, 7, 7. multus 10, 1, 2. 10, 7, 4 *et* 7. properatus 10, 3, 19. rudis 1, 1, 28. tardus 10, 3, 5. tardior 1, 1, 28. velocissimus 10, 3, 17.
stimulos addere ad dicendum 10, 7, 16.
stipe advocationum 1, 12, 18. *v. n.*
stipatio aggressionum et enthymematum 5, 14, 27.
stipulatio 7, 5, 6.

ſtirps imus 1, 6, 2.
ſtlites 1, 4, 16.
ſtlotum 1, 4, 16.
Stoica ſecta 11, 1, 70. Stoici: *vid.* Ind. II. *an Muſices amantes?* 1, 10, 15. *n.*
στοιχεῖα, quæ? 3, 3, 13.
ſtomachus 6, 3, 112. alitur 1, 12, 5. bonus 2, 3, 3. velut judicis 4, 2, 121. litigatoris 12, 9, 12. reficitur 1, 12, 5. ſtomachi boni dicta 6, 3, 93. ſtomacho plus quam conſilio dare 10, 1, 117.
ſtrangulare fata gramine 8, *pro.* 23. nec ſtrangulet ſinus nec fluat 11, 3, 140. fauces tumentes ſtrangulant vocem 11, 3, 20.
Stratocles: *vid.* Ind. II.
ſtratum, &c. *vid. ſub* ſternere.
ſtrenuus in præliis imperator 12, 3, 5.
ſtrepit convivium canticis 1, 2, 8.
ſtrepitus 4, 2, 58. *v. n.* digitorum 9, 4, 55.
ſtridor conſonantium triſtior 9, 4, 37.
ſtringere rem 4, 2, 128. ſtrictus minus Æſchines 10, 1, 77. ſtrictior multo *orator* 12, 10, 52.
ſtrictim 1, 10, 1.
ſtruere ex præpoſitione et duobus vocabulis *verbum* 1, 5, 67. orationem 7, 10, 7. *conf.* 10, 7, 8.
ſtructura 1, 10, 23. 8, 5, 27. lapidum 8, 6, 63. ſaxorum 9, 4, 27. vocum 9, 4, 45.
ſtudere 2, 7, 1. 6, *pro.* 4. 10, 3, 29. 10, 7, 26. famæ 3, 6, 62. in aliquid 10, 2, 6. 12, 6, 6. literis 1, 12, 6. medicinæ 7, 2, 17. petitioni alicujus 11, 1, 69. Demoſthenes diligenter apud Andronicum Hypocritem ſtuduit 11, 3, 7. *ſc. actioni.* ſtudendi propoſitum 2, 2, 7. ſtudentem domi atque intra privatos parietes continere 1, 2, 1. *add.* 1, 12, 14.
ſtudium 10, 7, 7. coactum 6, *pro.* 10. conſtat diſcendi voluntate 1, 3, 8. dierum ac noctium 12, 6, 5. *pro diſciplina*; *pro.* 13. imitandi 1, 3, 2. inane circa voces 8, *pro.* 18. juris 12, 3, 11. loquendi 6, 4, 8. 9, 4, 110. pertinax *pro.* 27. ſcidit ſe *pro.* 13. ſtudii bona *pro.* 27. ſtudia 5, 10, 27. alicujus formare ab infantia *pro.* 5. amare 1, 1, 20. dicendi 1, 2, 25. 2, 20, 2. diſcere *pro.* 4. fortia 6, 1, 21. odiſſe 1, 1, 20. optima 12, 10, 6. prima 2, 3, 10. quæ poſt finem agendi ſtudia *oratoris*; *pro.* 22. quid præſtent? 12, 4, *extr.* ſecreta 12, 6, 4. ſua erudiendis juvenibus impendere *pro.* 1. ſtudiorum ætas 10, 7, 4. *vid.* fructus. genus omne 10, 3, 26. ſtudiis impetrare quietem *pro.* 1. prodeſſe 1, 2, 3. nihil in ſtudiis parvum eſt 10, 3, 31.
ſtudioſus 10, 1, 45. alicujus rei 9, 2, 62. honeſti 10, 1, 79. juvenis 10, 3, 32. ſapientiæ *pro.* 14. 12, 1, 19. ſtudioſa diſputatio 11, 1, 70. parum ſtudioſum eſſe alicujus rei 9, 4, 16. ſtudioſi 12, 10, 62. ejus rei 1, 6, 32. eloquentiæ 5, 10, 122. juvenes 12, 11, 31. ſtudioſos ſui habere aliquos 12, 10, 3.
ſtudioſe: ſtudioſius legere antiquos 3, 6, 61. ſcribere de aliqua re 3, 1, 15.
ſtulta 12, 9, 13. ſtultior 6, 3, 71.
ſtultitia 6, 3, 8. 8, 6, 74. ſtultitiam ſuam perdocere 1, 1, 8.
ſtupere gaudio 9, 3, 58. novitate 12, 6, 5. rigore 9, 3, 101. ſtupens vultus 11, 3, 159.
ſtuprum in maribus 11, 1, 84.
ſtuprare ingenuum 4, 2, 69. *ſeqq.*
ſtuprator 4, 2, 69. *quænam ei pœna conſtituta ſit?* 4, 2, 69. *ſeqq.* 7, 4, 42. *v. n.*
ſtylus: *vid.* ſtilus.
Suadæ medulla 2, 15, 4.
ſuadere aliquid alicui 6, 5, 7. 7, 3, 33.
ſuaſor 12, 3, 1.
ſuaſoriæ, *quid?* 2, 1, 8. *add.* 2, 4, 25. 7, 4, 2.
ſuavis appellatio literarum 11, 3, 35. ſuaves accentus 12, 10, 33.
ſuavitas 1, 5, 33. eloquendi 10, 1, 83. narium 11, 3, 16. orationis 11, 3, 154. oris 6, *pro.* 11. 11, 3, 16.
ſuaviloquens os 11, 3, 31.
ſub, *vid.* conatus. lege 7, 4, 38. mœnibus 6, 2, 22. nomine alicujus ferantur libri, &c. *pro.* 7. 7, 2, 24. hoc nomine *philoſophiæ* vitia latuerunt *pro.* 15. oculos venire 7, 2, 5. pacto abolitionis denominationem deponere 9, 2, 97. perſona 6, 1, 26. ſtatu aliquo eſſe 7, 4, 16.
ſubabſurdum 1, 5, 65. 6, 3, 23 *et* 99.
ſubaſſentientes humeri 11, 3, 109.

ſubcœnare 6, 3, 90.
ſubdere faces alicui ad aliquid 1, 2, 25. ſubdi in locum alterius 3, 6, 53.
ſubditicii *vel* ſubdititii libri 1, 4, 3.
ſubducere partem tunicæ 11, 3, 140. ſe 8, *pro.* 21.
ſubeſſe 3, 5, 9. 6, 3, 54. aliquid ex exercitatione puerili volo 1, 11, *extr.* alicui 10, 2, 11. ſubeſt ars aliqua 11, 2, 9. auctoritas 11, 3, 155. labor alicui rei 11, 3, 82. ratio 9, 3, 6. ut ſubſit copia 12, 2, 12.
ſubjacere alicui rei 3, 6, 27 *et* 41. 7, 4, 12 *et* 41. 8, 3, 81.
ſubjicere 2, 21, 5. *v. n.* 3, 3, 6. *v. n.* 3, 8, 23 *et* 26 *et* 53. *v. n.* 6, 4, 8. aliquid 9, 1, 25. -alicui 3, 1, 1. 3, 6, 26. 4, 1, 40. 9, 4, 34. -belle 6, 3, 74. -falſum 12, 3, 3. -oculis 6, 3, 38. 8, 3, 79. -pro alio 6, 3, 74. -ſibi 11, 3, 151. -ſuis locis ſubinde 11, 1, 7. dicere apte, ornatui 1, 5, 1. domum periculo 7, 1, 53. judicium inventioni 3, 3, 6. literam literæ 12, 10, 32. narrationem prœmio 4, 2, 24. omnia oratori 2, 15, 16 *et* 19. 2, 21, 23. dictorum rationes 1, 9, 3. rem nomini 7, 3, 4. res ſub oculos 8, 6, 19. *reſponſum* 9, 2, 15. ſinum brachio 11, 3, 146. ſpeciem genere poſito 4, 5, 27. teſtamentum alicui 9, 2, 73. teſtem 5, 7, 12. vocabulum nomini 1, 4, 20. *ſeq.* ſubjectus in alia omnia *adoptatus* 7, 1, 21. fortunæ fructus 1, 12, 18. petitor 4, 2, 96. ſubjecta muſicæ grammatice 1, 10, 17. res arti, artifici 2, 21, 4. *ſeqq. et* 13 *et* 19 *et* 21. ſubjectum 8, 6, 23.
ſubjectio, *quænam figura?* 9, 3, 98. ſub oculos, *quid?* 9, 2, 40. ſchema per ſubjectionem 9, 2, 15.
ſubinde 6, 3, 85 *et* 93. 8, *pro.* 29. 11, 1, 7 *et* 83.
ſubire affectus, ut advocati, ut paſſi 11, 1, 55. *v. n.* cenſuram 12, 9, 9. incommoda 5, 10, 100. invidiam 12, 1, 14. judicem variis artibus 4, 5, 5. negotium 4, 1, 8. onus 6, 1, 45. partes 6, 1, 24. perſonam 10, 1, 71. pœnam 7, 2, 42. ſubit aliquem cogitatio 3, 8, 41. majora intellectu velut parum apertos ad percipiendum animos non ſubibunt 1, 2, 28. ſubeunt perſonæ 11, 2, 17. *de reminiſcentia.* ſubit exercitatio 2, 4, 21. poſt ſubeat ratio collocandi &c. 10, 3, 5.
ſubitus erumpit percuſſor 6, 2, 31. impulſus 11, 3, 80. ſubita indignatio 11, 3, 103. mors 7, 2, 14. neceſſitas agendi 10, 7, 22. pugna 7, 1, 35. ſubitum ſilentium 12, 5, 3. ſubiti caſus 10, 3, 3. ſubitæ neceſſitates 10, 7, 2. ſubita 10, 7, 30.
ſubito deficere 7, 2, 14.
ſubjungere 4, 2, 13 *et* 31. aliquid 10, 7, 9. -alicui rei 3, 3, 10. 4, 2, 28. 9, 4, 23 *et* 34. -continuo 8, 4, 29. de aliqua re ſtrictim 1, 10, 1. probationem partibus 4, 2, 82. ſubjungi alicui *pro.* 22. parti alicui 1, 5, 45. utri duorum antecedentium ſermo ſubjunctius ſit 7, 9, 9.
ſublatio, poſitio 9, 4, 48 *et* 55. judicii 7, 1, 60.
ſublimis actio 11, 3, 153. animus 10, 3, 22. *orator* Trachalus 10, 1, 119. *ſcriptor* 10, 1, 66. ſpiritus 10, 5, 4. ſublime 1, 5, 3. 6, 2, 19. 8, 3, 18. quiddam et erectum mens habet natura 11, 1, 16. genus dicendi 11, 1, 3. ſublimia 8, 3, 18. 9, 4, 131 *et* 136. ingredi debent 9, 4, 139. non abrupta 12, 10, 80. præcipitia pro ſublimibus 12, 10, 73. ſublimior cothurnus, gravitas, ſonus 10, 1, 68. ſublimius aliquid 8, 3, 14.
ſublimius dici 9, 4, 130.
ſublimitas heroici carminis 1, 8, 5. corporis 12, 5, 5. *in dicendo* 8, 3, 3. 12, 10, 23. mira 8, 6, 11. in verbis 10, 1, 27.
ſubminiſtrare tela ad manum 5, 7, 8. *conf.* 12, 3, 4.
ſubmittere *vel* ſummittere 11, 3, 13. *de voce.* aliquid 4, 2, 62. intentionem 11, 3, 42. multa in oratione 2, 12, 10. orationem 8, 3, 21. 11, 1, 45. ſe 11, 3, 16. -ad menſuram diſcentis 2, 3, 7. -utilitatem diſcentium 7, 1, 54. -adverſario 6, 2, 16. vocem 1, 8, *init.* 11, 3, 42. ſubmiſti ad aliquid 12, 10, 66. ſubmiſſa actio 7, 4, 27. adulatio 11, 1, 30. cauſſa 11, 3, 153. vox 11, 3, 63 *et* 175. ſubmiſſum murmur 11, 3, 45. ſubmiſſi ſumus in prœmiis 9, 4, 138. ſubmiſſa 9, 4,

137. submissior latus clavus 11, 3, 139. modus 3, 8, 48.
submisse loqui 6, 5, 5.
submovere *vel* summovere aliquid 7, 7, 5. a proœmio 4, 1, 63. *add.* 5, *pro.* 2. ambitum 12, 7, 6. subditicios familia 1, 4, 3. submoveri a republica 11, 1, 85. jure 12, 2, 15.
subnectere aliquid alicui rei 3, 3, 5. proxima 7, 10, 7.
subornatus testis 5, 7, 32.
subrui 2, 13, 14.
subscribere audita 12, 8, 8.
subscriptio censoria 5, 13, 33. *v. n.*
subseciva temporum 1, 12, 13. *v. n.*
subsellia 10, 5, 18. adversa 6, 1, 39. adversarii 5, 7, 32.
subsequi 6, 3, 41. 12, 11, 28. non longe 1, 1, 13.
subsidere in minore schola 2, 1, 3. silentio 11, 3, 24. *de voce.* subsidet impetus 3, 8, 60.
subsistere 4, 5, 20. circa ima *pro.* 20. subsistit sententia 8, 5, 27. *conf.* 9, 4, 94. subsistunt lacrimæ 11, 1, 54.
substantia 3, 6, 23. *n. et* 38. *seq. v. n.* 7, 2, 5. rerum 2, 21, 1. rhetoricæ *pro.* 21. *add.* 2, 14, 3. 2, 15, 34.
substituere mutuam accusationem 7, 2, 9. aliquid alicui rei 7, 4, 15. substitutus heres 7, 6, 10.
substringere effusa 10, 5, 4.
substructiones insanæ 8, 6, 41.
subsultat compositio 9, 4, 42. sermo imparibus spatiis ac sonis 11, 3, 43.
subsum: *vid.* subesse.
subsurda vox 11, 3, 32. *v. n.*
subterfugi 1, 5, 68.
subtexere aliqua 4, 4, 4. his subtexitur argumentatio 4, 2, 13.
subtilis argumentatio 2, 5, 8. *auctor* 10, 1, 78. divisio 4, 2, 2. præceptor 1, 4, 25. vir 3, 11, 22. subtile 6, 3, 39. dicendi genus 12, 10, 58 *et* 66. illi subtiles 12, 10, 51. subtilior translatio 6, 3, 61. subtilius dicendi genus 12, 10, 66.
subtiliter dicere 8, 3, 40. quærere aliquid 7, 1, 59. subtilius concludere 12, 2, 26.
subtilitas 1, 7, 1. *add.* 2, 17, 14. 7, 3, 26. 12, 2, 13. difficillima Romanis 10, 5, 2. intima quæstionum naturalium 1, 4, 4. subtilitatis affectatio *pro.* 24. amore vim suam perdere 10, 2, 19.
subtrahere aliquid 6, 3, 108. - alicui copulationi 11, 2, 37. literam S 9, 4, 38. narrationem 4, 2, 8. necessaria cum periculo 4, 2, 44. ornatum alicui rei 5, 14, 34. se alicui rei 7, 4, 39. - oneri 12, 9, 21. verbum, verba 9, 3, 58 *et* 59. verba orationi 8, 2, 19.
subvertere interpretationem alicujus 7, 6, 1. legem 7, 7, 6. præjudicia, &c. 5, 11, 13. subverti 9, 4, 3.
succedere alicui rei 1, 5, 45. 3, 10, 4. - proxime 1, 9, 2. in locum lacrimarum 6, 1, 25. *add.* 12, 1, 28. - precum 6, 5, 10. labori alicui 2, 1, *extr.* succedit minus alicui res 1, 5, 70. humanitas, quoties discessit æmulatio 11, 1, 16. priores partes probationi succedunt 3, 9, 1. *i. sub ea continentur: v. n. hoc vocabulum antea quoque legebatur* 10, 1, 91: *ubi nunc* secesserat. succedentes 2, 3, 2. succedentia genera 3, 6, 38. *seqq.*
successores Alexandri 12, 10, 6.
successus extemporalis 10, 7, 13.
succinctus scientia 2, 2, 12. succincti ad omnem clausulam exsurgunt &c. 2, 2, 12.
succurrere rei laboranti 9, 4, 117. *conf.* 9, 2, 84. succurrit cura alicui 11, 3, 148. forte 11, 2, 7. ratio 3, 4, 6. ut succurrit 1, 8, 21. - succurrerit 4, 1, 53. *conf.* 11, 1, 77. statim, si non succurratur, perituri 10, 7, 2.
succus jucundus, mollis 10, 1, 31. succum omnem ingenii bibere *pro.* 24. - terræ æqualiter trahere 8, 3, 9. *de arboribus in quincuncem reductis.*
sudare in mancipii redhibitione 8, 3, 14. sudatâ vestis 11, 3, 23.
sudarium 11, 3, 148. candidum 6, 3, 60.
sudor circa aliquam rem 5, 7, *init.* declamandi ambitiosus 6, 4, 6. nudus 11, 3, 26. orantis 1, 2, 31.
sudes 8, 2, 5.
Suffenas 1, 5, 62.
sufficere absolutioni 7, 4, 31. ad aliquid 1, 12, *init.* 2, 1, 6. 10, 1, 69. 12, 1, 32. 12, 11, 25. - abunde 10, 3, 27. alicui rei 5, 13, 3. 6, 5, 9. 9, 3, 63. - operi 10,

1, 55. *conf.* 10, 7, 9; 12, 8; 5. caussis *agendis* 12, 9, 15. cuicunque discendo 1, 9, 3. in aliqua re 12, 2, 14. civilibus officiis 10, 3, 11. ponderi rerum 10, 1, 123.
sufficit 5, 13, 16. 12, 1, 44. aliquid alicui 10, 2; 14. conscientia in veris 11, 1, 17. dicere 4, 2, 41. solatio 6, *pro.* 9. sufficiat 12, 5, 6. fit aliquando quod placeat, aut certe quod sufficiat 10, 4, 4. sufficientia sibi possidere 12, 7, 9. suffecturæ vires 2, 4, 33. suffectura tempora 2, 5, 3.
suffocata vox 11, 3, 51.
suffragio suo aliquem consulem facere 12, 1, 43.
suffragatur cogitatio 11, 3, 121. memoria 11, 2, 45. tempus 11, 2, 48. vox pronuntiationi 11, 3, 40.
suffugia infirmitatis 9, 2, 78.
suffusi quadam voluptate oculi 11, 3, 76.
suggerere materiam 5, 7, 8. occultam vim 1, 10, 7.
sui: *vid.* se. secum. sibi.
suum, *vid. infra.*
sulci inertes 8, 6, 8. literarum insculptarum 1, 1, 27.
sulfur 1, 6, 22.
Sullæ 1, 4, 25. leges 11, 1, 85. *conf.* Sylla.
Sullaturit 8, 3, 32. 8, 6, 32.
Sulpicius: *vid.* Ind. II.
Sulpiciana seditio 6, 3, 75.
sum: *vid.* esse.
sumere aliquid 5, 11, 3. ex aliquo 1, 5, 11. 5, 7, 16 *et* 25. ibi protinus 11, 2, 46. *conf.* 12, 9, 19. in argumentum 7, 2, 35. exemplum operis 8, 12, 21. manus 10, 1, 22 *et* 58. sibi ipse 12, 6, 3. aliqua, ut videatur 2, 10, 14. animum alicujus 2, 2, 4. judicis 9, 2, 80. argumenta aliunde 5, 10, 23. arma 5, 10, 72. contradictionem 11, 3, 163. *v. n.* copiam verborum ex auctoribus 10, 2, *init.* eruditionem ex conversatione doctorum 6, 3, 17. *conf.* 6, 5, 4. exordium novum 4, 4, 63. impetum repetito spatio 10, 3, 6. impetus quosdam ex natura dicitur virtus 12, 2, 1. indicem ex bibliotheca 10, 1, 57. initium ab aliqua re 8, 6, 30. *add.* 12, 6, *init.* materiam 6, 4, 21. sententias quasdam ex industria, easque versare 10, 5, 9. tempus ad aliquid 10, 7, 20. venenum 8, 5, 23. verba ex medio 5, 7, 31. sumi contra 9, 2, 36. quædam vocabula necessario interim sumuntur 8, 3, 27. sumtus ex proximo sermo 4, 2, 54. hinc sumta libertas 12, 2, 31. sumtum a vetustate, a licentia poetica verbum 4, 1, 58. sumta ex medio verba 5, 7, 31.
summittere, &c. summovere. *vid.* submittere, &c.
summus liber 9, 4, 146. orator ille, Demosthenes 12, 10, 26. suæ ætatis philosophus 1, 1, 23. summa eloquentia 1, 2, 26. manus 10, 1, 97. eloquentiæ *pro.* 4. *n.* paupertas, *de lingua Latina* 12, 10, 34. quæstio 7, 1, 27. senectus 12, 11, 21. virtus 12, 1, 18. orationis 1, 6, 41. vox 11, 3, 25 *et* 42. summum 8, 4, 6. alicujus rei 2, 15, 38. quod natura hominis habet 12, 1, 18. solum 1, 3, 5. 10, 7, 28. summam manum imponere *pro.* 4. in summum pervenire 12, 10, 78. summo loco poni 7, 1, 20. a summo peti 10, 3, 2. summi 10, 1, 25. 10, 2, 28. artifices 9, 3, 100. auctores 1, 6, 10 *et* 42 *et* 42. clamores 12, 6, 4. 12, 8, 3. digiti 11, 3, 124. oratores 9, 4, 26. 11, 1, 4. viri in eloquentia 1, 6, 2. summæ res 10, 1, 29. summa ingenia 10, 1, 122. ad summa niti *pro.* 20. tendere *pro.* 19.
summa 5, 10, 71 *seq.* 12, 1, 20. caussæ 3, 6, 7. caussarum 6, 2, *init.* circa movendos affectus 6, 2, 26. concitandi affectus 6, 1, 15. criminis 4, 2, 10. in qua caussa vertitur 3, 11, 27. judicii nostri 10, 1, 40. laboris 4, 2, 127. non contingit 2, 17, 25. oratoris 2, 14, 5. *de pecunia* 5, 10, 117. exigua 5, 10, 19. major prætoria cognitione 3, 6, 69. rei *pro.* 5. 4, 1, 34. 8, 3, 55. 10, 3, 10. rhetorices 2, 16; 11. scientiæ 8, *pro.* 1. totius 11, 4, 20. totius summæ creditor 5, 10, 117. summam dare alicui rei 3, 2, 1. ad summam caussæ conferre aliquid 3, 6, 7. pertinere 1, 1, 23. operis perducere aliquem *pro.* 6. rei pervenire *pro.* 5. in summa scire 4, 2, 20. circa summas trepidare 2, 10, 35.

in fummas referre aliquid 10, 7, 32.
fumme difertus 12, 1, 23.
fummum, *adverbialiter positum* 5, 14, 6.
fummatim attingere aliquid 10, 1, 44.
fumtuariae leges cur in pestilentia fi-unt? 3, 6, 26. *n.*
fumtuofus 5, 10, 48.
fuovetaurilia 1, 5, 67. *v. n.*
fupellex infelix, quae, ficut apud pauperes ambitiofos, pluribus et diverfis officiis conteritur 2, 2, 29. copiofa verborum 8, *pro.* 28.
fuper haec 11, 1, 91. omnia 2, 15, 12. 12, 9, 12. fcriptum dici 7, 8, 1. terram eft fol 5, 8, 7.
fuperare alios vi, fublimitate, impetu, cultu, compofitione 12, 10, 23. fuperavit auctoritatem confuetudo 1, 5, 64.
fuperbus exitus 4, 1, 29. minus fuperba ad fufcipiendas elementorum moleftias mediocritas praeceptoris 2, 3, 1. fuperbum dictum 6, 3, 33. 11, 1, 36. nomen 11, 2, 9. fuperbi motu oculi 11, 3, 75.
fupercilium compofitum, erectum 11, 3, 74. fupercilia allevantur aut demittuntur annuendi et renuendi ratione 11, 3, 79. diffident inaequalitate; finguntur contra id quod dicimus *ibid.* contracta, deducta, remiffa, immota omnino, nimium mobilia *ibid.* imperant fronti 11, 3, 77. multum fuperciliis agitur *ibid.*
fupereft aliquid alicui 10, 1, 119. narrationi 4, 2, 44. fuperfui 1, 5, 68.
fuperfluere 8, 2, 22. aures 2, 5, 13. fuperfluit aliquid in aliquo 12, 10, 16. fermo alicui 10, 7, 13.
fuperfui 1, 5, 68.
fuperfufa humoris copia 1, 2, 28.
fupergreffa laudem omnem mater 6, *pro.* 8.
fuperjectio ementiens, *quid?* 8, 6, 67.
fuperimpofita manus 1, 1, 27.
fuperinductum corpus 5, 8, 2.
fuperior locus *in claffibus fcholarum* 1, 2, 23. fucceffu 1, 2, 24. paullum fuperiores 1, 7, 21. *fc. aetate.* paullulum tempore noftro fuperiores 8, 3, 25.
fuperlata 8, 3, 43.
fuperlatio veritatis 9, 2, 3. fuperlationes 1, 5, 45. fuperlationum vis 12, 10, 62.
fuperponi levioribus 9, 4, 25.
fuperftes meorum 6, *pro.* 4. patens ad poenas 6, *pro.* 13. libri fuperftites 6, *pro.* 6.
fuperftitio diftat a religione 8, 3, 55. nimia 9, 4, 25. praeceptorum 4, 2, 85. fuperftitionis metus 12, 2, 3.
fuperftitiofus vir 12, 10, 14. fuperftitiofi 6, 2, 17.
fuperftitiofe cogitatis demum inhaerere 10, 6, 5. fieri 1, 1, 13.
fuperftruere aliquid *jactis fundamentis* 1, 4, 5.
fuperfum: *vid.* fupereft.
fupervacuus labor 1, 8, 18. fupervacua adjectio 9, 3, 46. litera 12, 10, 30. fupervacuum eft 1, 4, 22. 1, 7, 16 *et* 34. alicui 2, 2, *extr.* fupervacua procemia 12, 10, 52.
fupervenit aliud majus alio 9, 4, 23.
fupinus *a fupra eft* 11, 3, 122. *n.* vultus 1, 11, 9. fupina cervix 11, 3, 82. compofitio 9, 4, 137. fupinum ftare 11, 3, 160. fupini fecurique movere judicem 11, 3, 3. *fcriptores* 10, 2, 17. lenius fupina 12, 10, 79. *v. n.*
fupinata manus 11, 3, 119.
fupinitas omnis odiofa eft 11, 3, 122.
fuppeditat inoffenfa atque indubitata literarum inter fe conjunctio, fine ulla cogitandi faltem mora 1, 1, 31. fatis exemplorum ad imitandum ex lectione 2, 5, 8. tempus 1, 12, 14.
fupplere omiffa 10, 5, 4. fupplet quaedam aetas 12, 6, 3.
fupplices manus 6, 1, 42.
fupplicare pofito genu 9, 4, 11. pro capite 6, 1, 25.
fupplicatio 2, 16, 7. 9, 3, 68.
fupplicio affici 9, 3, 68. fupplicia verberum 11, 1, 40.
fupplofio pedis 10, 7, 26. pedum 11, 3, 128.
fupponere capiti libros 1, 10, 17.
fupprimere vocem 8, 3, 85. fuppreffa vox 8, 3, 85.
fupra, *praepofitio:* ceteros 12, 10, 7. Jovem 6, 1, 32. modum 1, 9, 2. 6, 4, 22. 11, 3, 125. multae 9, 3, 27. neceffitatem 9, 3, 46.

quam enarrari potest 10, 1, 105. se cubasse 8, 2, 20. verum 12, 10, 8. verum esse 9, 2, 33. nihil in poetis supra Livium Andronicum, &c. habemus 10, 2, 7.
—— adverbium: de quo supra dixi 1, 7, 13. huc referuntur quasi — composita, ut
supradictis contraria quæ sunt 1, 5, 1. unum ex supradictis 6, 1, 13.
supraponi 8, 4, 6 et 9.
suprema 6, pro. 11. judicia 6, 3, 92.
surculus ex arbore 6, 3, 88.
surdum quiddam et barbarum 12, 10, 28.
surgere ad dicendum 2, 6, 2. solicitum 12, 5, 4. de dictura. supra aliquid 10, 1, 81. surgentes fontes 8, 3, 8. surgentia in altum cacumina oleæ 8, 3, 10.
surrepere animo alicujus 4, 5, 20. surrepit actio dissimulata melius sæpe 4, 1, 60. surrepet animis insinuatio 4, 1, 42.
surripere aliquid 7, 6, 2. pecuniam, rem de templo 4, 2, 8. 7, 3, 10 et 21. pecuniam ex æde sacra 4, 2, 8. spiritum 11, 3, 39. transgressionem 4, 1, 78.
sus: Verrem suem nominare non licet 8, 6, 37.
suscipere caussam 11, 1, 75. caussas pro. 22. 11, 1, 29. 12, 7, 1. conf. 12, 1, 39. 12, 9, 7. cicatrices bello 6, 1, 21. inimicitias 6, 1, 22. judicia 12, 6, 1. litem aliqua ratione 4, 2, 66. litigatorem 2, 12, 4. molestias 2, 3, 1. mortem 12, 1, 17. negotia 12, 9, 8. officium aliquod 1, 1, 23. onus 10, 2, 28. oneris plus quam imponebatur, sponte pro. 3. personam alicujus 4, 2, 95. reum temere 11, 1, 74. sermonem 2, 15, 28. suscipitur S alia consonante 9, 4, 38. suscipiuntur clausulæ sequentibus 9, 4, 70. suscepta lis 12, 7, 6. pars 7, 2, 55. suscepti discipuli 2, 5, 1. conf. 11, 1, 55. labores 6, 1, 27.
suspecta caussa 11, 1, 74. facilitas 10, 3, 7. suspectum esse in quadam caussa 6, 3, 96. aliqua parte 4, 1, 56. suspecta arte magistrum fateri videntur 5, 14, 32. suspectos judici facere 9, 2, 59. suspectius promissum 5, 7, 14.
suspendere animos judicum 9, 2, 22. pedem summis digitis 11, 3, 125. se 7, 3, 31. e fico 6, 3, 88. sermonem 11, 3, 35. seq. spiritum 1, 8, prin. suspensa spe acclamationis 10, 6, 6.
suspicio alicujus rei 9, 4, 143. credibilis 9, 2, 90. per suspicionem 6, 3, 88. 9, 2, 65 et 90. cavendum est non solum crimine turpitudinis, verum etiam suspicione 2, 2, 14.
suspiciose narrare 4, 2, 81.
suspicor 9, 3, 7. suspicari aliquid 6, 3, 95. nefas de aliquo 9, 2, 80.
sustinere clausulas sequentibus 9, 4, 70. conf. ibid. 71. corpus nervis 11, 3, 55. mala 8, 4, 21. numerum 10, 5, 22. add. 12, 7, 5. onera aliqua se 10, 1, 62. sermonem 11, 3, 35. spiritum 9, 4, 67. turbam 1, 2, 15. non sustineo esse 3, 6, 63. conf. 12, 9, 10. sustineri mutuo auxilio 5, 12, 4. conscientia 12, 5, 4. manibus 11, 3, 132. e manibus utrinque sustinendum pendere 1, 2, 7.
sustentare se animo 12, pro. 1.
sustentatio, quid? 9, 2, 23. duplex ibid.
suum facere aliquid 10, 2, 26. quæ sua cujusque sunt 7, 10, 10.
Sybaritæ 3, 7, 24.
Sylla 11, 1, 12. dictaturam deponens 3, 8, 53. 5, 10, 72.
syllaba acuta 1, 5, 22, seqq. et 62. 12, 10, 33. brevis 7, 9, 13. producta 7, 9, 13. syllabæ clariores 8, 3, 16. pares 9, 3, 79. syllabis verba complecti 1, 1, 32.
συλλογισμὸς 3, 6, 45. 7, 3, 12. figura 9, 2, 103.
syllogismus 3, 6, 15. seq. et 42. 5, 10, 6. 5, 14, 14 et 24. seq. 7, 10, 1, seqq. quid? 7, 8, v. n. 1. imperfectus, rhetoricus 5, 10, 3. 5, 14, 1. oratorius 5, 14, 24. syllogismis constare 1, 10, 37.
syllogisticus status 5, 10, 6.
σύμβολον, quod est nota 2, 6, 28.
συνοικείωσις 1, 5, 17.
συναλοιφὴ 1, 5, 17. quid? 9, 4, 36.
synalœphe 9, 4, 109.
συναθροισμὸς 8, 4, 27.
σύνδεσμος 1, 4, 18.
συνέχον 3, 11, init. et 9.
συνωνυμία, quid? 8, 6, 21. 9, 1, 5.
synecdoche, quid? 8, 6, 18. figura 9, 3, 58. subjecta a veteribus metaphoræ 8, 6, 13. 8.

fyncfeos, exempla 9, 2, 79. ...
3 *et* 100 ...
συνεζευγμένον, *figura* 9, 3, 62 ...
συνεχόμενον, *quid* ? 9 ...
συνοικειωσις ...
συντελικὴ στάσις 3, 6, 46.
σύντομον, *quid* ? 4, 2, 42 ...
fyntonorum modi ...

T.

T litera, cognatio cum D, 1, 4, 16, 1, 11, 5.
tabernaculum, 2, 8, 6, 10, 5, 27. ducis 8, 2, 8.
tabula fupra lovem 6, 1, 30. tabulæ 5, 5, *init.* 6, 3, 92 ... 10, 13. duodecim ... 11. 5, 14, 18. teftamenti ... 15. tabularum dies ... 10, 44.
tabellæ vacuæ ... 38.
tacere de aliqua ... 56. 4, 2, 87. non taciturus de tanta fua gloria 11, 2, 16. tacens opus, pictura 11, 3, 67. tacita commendatio 4, 1, 8. ... defignatio 2, 2, 31. exprobratio 6, 2, 16. verecundia 10, 1, 18.
tacite ... 3 ... fentiri 2, 10, 7.
tactus corporis 6, 3, 7.
tædium evitare 10, 4, 31. laboris 1 ... 3, 16.
talares ludi 12, 3, 58.
talio 7, 4, 6. 8, 5, 22.
talpæ oculis capti 9, 3, 6.
talus: talos in medium projicere 6, 1, 47.
tam eft nitor divinus in Theophrafto ut *&c.* 10, 1, 83. ... tam puellaris 6, *pro.* 5.
tamen 13, 6 ... 7, 9, 7. in *principio* 2, 12, 3 ... 5. fi tamen ... 11, 29 ... 11.
tandem 6, 3, 38. 8, 3, 76 ... 10. 12, 11, 22.
tamquam 2, 17, 39 ... 18, 59 ... 7, 12.
tantus: quod fcio vix credi poffe ...
tantum 6, *pro.* ... 11 ...
tantum ? i. *folum* ... 8, 3 ... 6, 4 ... *ne fequentis* ...
tantumdem valere ... 6, 2, 10.
tantopere quam *Ep. ad Tryph.* 3.
ταπείνωσις, *quid* ? 8, 3, 48.
tardus in adulterio deprehenfus 6, 3, 87. ... 129. ferme trajectione 8, 4, 14. ... 5. tarda compofitio 9, 4, 137.
tardum auxilium 10, 4 ... genium 1, 3, 2. membrum *fententis* 9, 4, 126. tardum effe 6, 3, 87. ad aliquid 11, 2, 3. tarda in oratione et gratia *opponatur* 12, 10, 80. ingenia 1, 3, 14. tardior pœna 7, 2, ... pronuntiatio 10, 7, 22. ... filius 1, 1, 28. paullo tardiora ingenia 11, 2, 42.
tarditas 12, 9, 14. *in agendis cauffis* dicendi 5, 10, 123. vocis 11, 3, 52. tarditate ingenii laborem ... tempora perdere 1, 1, 1.
tardare animum 12, 5, 1. tardari verecundia 1, 3, 4. tardatur velocitas 10, 7, 8.
Tarento lanas vehere 7, 8, 4.
Tarentini juvenes 6, 3, 10.
Tarraconenfes 6, 3, 77. *de quo* ... *eorum numma vid. ibid. n.*
Tau Gallicum 8, 3, 28.
Taurus, homonymon 8, 2, 13.
ταυτολογία, *quid* ? 4, 2, 43. 8, 3, 50.
technici 2, 13, 15.
tegere aliquid 9, 2, 76. tectus manus 9, 1, 20. tectos tenere lucubrantes 10, 3, 25.
tectum pro domo 8, 6, 20.
tegmina pellium 9, 4, 4.
τεκμήρια, *quæ* ? 5, 9, 3.
Telamo 1, 5, 60.
τέλος 2, 15, 38.
telum occultum 5, 13, 75. ... tela fupervacua ... petat fic argumenta ... 5, 12, 109.
temere congefta res 10, 3, 17. dictum 12, 6, 5. fufcipere ... 1, 74. non temere 1, 3 ... *facile* ...
temerarius 7, 2, 28. pro forti 2, 12, 4. 10, 2, 26. honor editionis *pro.* 7. temeraria *in oratione* ... fortis *diftinguuntur* 12, 10, 80.
temeritas 12, 9, 12. ex tempore 10, 6, 6 ...
temperare aliquid modo 11, 1, 91.
moderatione aliqua 11, ... ingenio fuo 10, 1, 98. fonos 11, 3, 42. vires fuas 11, 2, 47. temperatus fanguis 11, 3, 78. temperata vox 11, 3, 161. tempera-

tiores brevibus ac longis *syllabis* pedes 9, 4, 87.

tempestas comitiorum 8, 3, 80. tempestates fluctuum 8, 6, 44. tempestatibus, quo volent, auferri 10, 7, 23.

tempus 5, 10, 43. 7, 2, 43. *seq.* adolescentiæ 12, 11, 13. angustum 11, 1, 46. conjunctum, hoc est insequens 5, 10, 94. 7, 2, 46. in distinctionibus 11, 3, 37. lætum, liberum, triste 11, 1, 46. præcedens 5, 10, 94. præsens 7, 2, 46. secundum, id est præsens 7, 2, 46. *in verbis*, futurum, præsens, præteritum 7, 2, *init.* 9, 3, 11. - præteritum 1, 6, 10 *et* 15. suffragatur 11, 2, 48. temporis modus 10, 4, 4. munera 10, 6, 6. unius, duorum syllabæ 9, 4, 47. tempora 5, 10, 43. 7, 2, 25. 11, 3, 181. *v. n.* adhibita corporis motui, saltationi, modulationibus 9, 4, 139. data a judice 12, 10, 55. dicendi 6, 5, 4. nostra damnare infelicitatis 10, 2, 8. sua impendere alicui 1, 2, 2. tria 9, 4, 47 *et* 81 *et* 84. *seqq. in metrorum ratione.* - conjecturæ 7, 2, *init.* temporibus uti 11, 3, 181.

temporale 6, 2, 10.

temporarius animi motus 5, 10, 28.

temulentus sopor 4, 2, 123.

tenax, *vid. sub* tenere.

tendere ad aliquid 7, 1, 22. 12, 2, 27. - majora 2, 4, 20. - summa *pro.* 19. - victoriam, ad finem laudis et gloriæ 8, 3, 11. alio 9, 3, 45. aliquo 7, 1, 59. collum 11, 3, 82. huc totis mentibus 12, 1, 31. in superiora 8, 4, 9. - verticem supercilio 1, 11, 10. longius 12, 1, 3. manus supplices ad genua 6, 1, 42. nervos retro 10, 3, 6. rus 11, 2, 38. finus 12, 10, 37. vultum confidentia 11, 3, 160. vis nominum eodem fere tendit 5, 10, 1. tendens ad aliquem gestus 11, 3, 134. tendentes ad eloquentiam 12, 3, 11. - optima juvenes 10, 1, 122. in diversum disciplinæ 1, 12, 1. tendentia alio verba 9, 3, 45. tensum collum 11, 3, 82. tensi digiti 11, 3, 98 *et* 99. tensior vox 11, 3, 42.

tenebræ ac solitudo 1, 2, 9. orationis 8, 2, 23. ultimæ 8, 3, 25.

tener: tenera quædam in utramque partem translatio 11, 3, 165. voluptas modulandi 9, 4, 31. vox 11, 3, 23. tenera 11, 3, 29. corpora 1, 1, 22. teneriores anni 2, 2, 3.

tenere 11, 2, 31. 12, *pro.* 1. 12, 8, 3. adversarium quasi confessum 6, 4, 18. aliquem diutius 5, 7, 19. aliquid 5, 10, 68. 5, 14, 29. 11, 2, 30. *add. ibid.* 35 *et* 50. - parum 11, 2, 45. articulum medium 11, 3, 95. caussam 9, 2, 68. cibum 9, 4, 30. cursum 4, 3, 13. formam 12, 10, 10. hastam 7, 9, 8. lora 7, 9, 7. magis, *de memoria* 11, 2, 31. modum 1, 7, 23. 10, 1, 62. 12, 7, 11. nomen 8, 6, 65. 9, 4, 47. *obsidionem* 1, 10, 48. *n.* propositum 6, 4, 13. rem 9, 4, 129. se 9, 2, 82. - aliqua societate copulaque res *in oratione dicantur* 7, 10, 17. somnum 11, 3, 155. viam dicendi mediam 4, 2, 45. teneri forma certa pronuntiandi 5, 13, 5. incendio 2, 13, 16. reus cædis *dicitur* aliquis 5, 14, 11. tenet consuetudo 2, 1, *prin.* 8, 5, 2. pudor 12, *pro.* 1.

tenax custos patrimonii 4, 2, 73. propositi 11, 1, 90. tenacissimus alicujus rei 1, 1, 5. tenacissima memoria 1, 1, 19.

tenor acutus 1, 5, 26. in narrationibus 10, 7, 6. tenores ab antiquis tonores dicti 1, 5, 22.

tentare, *cum infinitivo* 6, 2, 29. 6, 3, 7. 7, 1, 60. 12, 10, 32. eventum 6, 3, 79. se subinde 11, 2, 34. venas 11, 3, 88. tentari leviter 3, 4, 2. tentata paucissimis eloquendi ratio 12, *pro.* 3. non tentanda, quæ effici non possunt 4, 5, 17.

tenuis aqua 12, 2, 11. ars 1, 4, 5. perquam limes 9, 1, 3. magis vox 11, 3, 42. *orator, scriptor* 10, 1, 64. 12, 10, 21 *et* 23. sermo 8, 3, 18. vena 6, 2, 3. venula 12, 10, 25. vox 11, 3, 32. tenue discrimen 1, 5, 5. *vid.* ingenium. præmium 8, 3, 1. textum 9, 4, 17. tenues aquæ 11, 3, 21. caussæ 11, 1, 93. res 1, 1, 35. tenuia 10, 1, 44. tenuiora 12, 10, 38 *et* 66. paullo tenuiora ad dicendum negotia 12, 9, 8.

tenuitas alicujus *scriptoris* 10, 2, 23.

terum 1, 4, 7. 12, 10, 35. *conf.* sectæ *in* secare.
tenuare adipes 2, 10, 6. tenuatur vox ad exilitatem 11, 3, 19.
tepere 6, 1, 44. *de affectu.*
Terentius: *vid.* Ind. II.
Terentianus pater 11, 1, 39.
terere: *vid.* trita.
teres vox in disputationibus 11, 3, 64. *v. n.*
tergere frontem sudario 6, 3, 60. nares 11, 3, 121. tersus, *vid. infra.*
terminare aliquid anguste 7, 4, 40. 9, 1, 14. ingenium suum 12, 2, 23. modum periodo alicui quatuor senariis versibus aut ipsius spiritus modo 9, 4, 125. terminari in ri syllabam 1, 6, 14. intra quatuor sensus 4, 1, 62. litera, syllaba aliqua 1, 6, 15. toga mediis cruribus terminatur 11, 3, 139. terminati in aliqua syllaba genitivi 1, 6, 14.
terra altius effossa generandis alendisque seminibus fecundior est 10, 3, 2. terræ fides 12, 10, 25. *v. n.*
terrenum corpus 12, 2, 21. terrena 12, 11, 13.
terrere 6, 3, 21.
tersus atque elegans auctor 10, 1, 93. tersum 12, 10, 50. *vid.* judicium. tersior multo *scriptor* 10, 1, 94.
tertia ab ultima syllaba 1, 5, 30. *i. antepenultima.*
testarum jactus non habet nomen 8, 2, 5.
testes corrupti 5, 7. 13. eorum duplex genus 5, 7, 9. testibus argentariorum tabulis 11, 2, 24.
testimonium industriæ reddere alicui 11, 1, 88. juvenum modicum esse debet 2, 2, 9. publicum 5, 3. testimonio est 12, 1, 16. sunt poetæ 1, 10, 10. testimonia 5, 7, *init.* divina 5, 7, 35. 5, 11, 42. sententiæ poetarum velut quædam testimonia *sunt* 1, 8, 12. *conf.* 10, 1, 49.
testari 6, *pro.* 4. 11, 3, 172. exheredatum elogio 7, 4, 20. per aliquid 5, 14, 11. testatur Cicero frequenter 1, 10, 4. *conf.* 2, 2, 2. 2, 15, 8. 2, 17, 2. *&c.* testans 7, 6, 10. testatus 5, 14, 15. 6, 3, 92. ut testatum est Græco versu 8, *pro.* 20. testandum est *pro.* 26. 11, 1, 65.
testatio 5, 7, 33. *v. n.* 5, 13, 49. *v. n.* testationes facere 12, 3, 5.
testamentum 7, 5, 6. apertum 4, 2, 87. justum 5, 14, 16. signatum 4, 2, 87. testamenta 7, 4, 39. legibus facta rata sint 3, 6, 96.
τετράσημοι percussiones 9, 4, 51.
tetrastichon carmen 6, 3, 96.
Teucer Ulixem reum facit Ajacis occisi, *controv.* 4, 2, 13.
textum tenue atque rarum dicendi 9, 4, 17.
textus 8, 6, 57. *v. n.*
Tharsomenum pro Thrasumeno 1, 5, 13.
theatrum 6, 1, 52. theatri caussa 11, 3, 179. theatro majore dignus 1, 2, 9. tota theatra exclamasse 1, 6, 45.
theatralis 2, 2, 10. lex 3, 6, 19.
Thebas sermone deflere 11, 3, 168.
Thebanorum *caussa cum* Thessalis 5, 10, 111. *seqq.*
thecæ 6, 3, 61.
thema 4, 2, 28 *et* 68. 5, 10, 9. 7, 2, 54. themata poetica 2, 10, 5. in scholis posita 12, 8, 6.
θέματα 7, 1, 4.
Themistocles 9, 2, 92. *memoriosus* 11, 2, 50.
Theodorus, Theodorei, *vid. in* Ind. II.
Theodotus 3, 8, 55. *seq.*
θεωρητικὴ ars 2, 18, 1.
Thersites 3, 7, 19. 11, 1, 37.
thesaurus eloquentiæ 11, 2, 1. thesauri clausi 10, 1, 2.
θέσις, *quid?* 3, 5, 5. *add.* 10, 5, 11.
thesis 3, 5, 11. theses dicere 2, 1, 9. 12, 2, 25. simplices 7, 10, 5. sumere ex aliqua re 2, 4, 24.
Thessalorum *lis cum* Thebanis 5, 10, 111. *seqq.*
Thetis 3, 7, 11.
Thrasybulus 7, 4, 44.
θύλακος 8, 2, 13. *n.*
thymus redolet alicubi 12, 10, 25.
tibiæ accipiunt spiritum 11, 3, 20. apertæ 11, 3, 50. *v. n.* apertis, clausis foraminibus 11, 3, 20. quæ præclusis foraminibus graviorem spiritum reddunt 1, 11, 7. purgatæ, quassæ 11, 3, 20. tibiarum cantus πεπλασμένοι 1, 11, 7.
tibicen Latinus 7, 1, 51. tibicines publice revocati 5, 11, 9.
tibicina 1, 10, 32. 7, 9, 4.
Tiburti in *prædio* 6, 3, 44.

Timanthes 2, 13, 12.
Timarchides 9, 3, 11.
timere aliquem justitiæ suæ 4, 1, 9. aliquid 4, 5, 14. omnia 2, 4, 10. *vocabulum aliquod* 8, 3, 31. timeri, *i. de morum integritate suspectum haberi* 1, 2, 5.
timide quasi loqui 11, 3, 100. timidissime dicere aliquid 11, 1, 77.
Timotheus, *vid.* Ind. II.
Tinca Placentinus 1, 5, 12.
tingere, *unde* tincta fuco lana 12, 10, 75. *v. n.* tincta sensu 4, 2, 117. *v. n.*
tinniens litera N 12, 10, 31.
tinnuli 2, 3, 9.
tirocinii metus 12, 6, 7. tirocinium differre in senectutem 12, 6, 2.
Titius, saltationis genus 11, 3, 128.
titubare aliquid 5, 7, 11. *de testibus. v. n.* titubat facultas eloquendi 12, 1, 29.
tituli librorum 2, 14, 4.
Tityus maximus 6, 3, 71.
toga, *qualis* 11, 3, 131. *n.* apte cæsa 11, 3, 139. crassa 12, 10, 47. decidit 11, 3, 149. rotunda 11, 3, 139. serica 12, 10, 47. soluta et velut labens undique 11, 3, 147. togam abducere 11, 3, 145. componere 11, 3, 156. dejicere 11, 3, 144. demittere ad calceos usque 11, 3, 143. injicere ex integro 11, 3, 156. rejicere 11, 3, 144. reponere 11, 3, 149.
tolerare laborem difficilius 1, 12, 8. tempora illa C. Cæsaris tam patienter 6, 3, 112.
tolerabilis utcunque securitas 2, 3, 4. tolerabile est 6, 1, 42. - magis 11, 1, 21. vix 1, 6, 42.
toleranter 8, 6, 33.
tollere 10, 1, 94. *v. n.* 92. aliquem cervicibus 4, 2, 124. aliquid de templo 3, 6, 37. 4, 2, 8 *et* 68. 4, 4, 3. - *in testamento* 7, 6, 11. fructus 5, 10, 48. litem 7, 2, 45. natum 4, 2, 42. pecuniam de templo 4, 2, 8. se ad spem 1, 2, 26. tollit se geometria ad rationem mundi 1, 10, 46. tolli in crucem 4, 2, 17. translatione 8, 6, 11. tollitur lis 9, 2, 91. tollens se supra modum oratio 4, 2, 61.
Tollius 6, 3, 53.
tonare 2, 16, *extr.*
τονάριον fistula 1, 10, 27.
tondere: tondemus 1, 6, 44. tonsa myrtus 8, 3, 8.
τόνοι, tenores 1, 5, 22.
tonores 1, 5, 22.
τοπικὴ pars 5, 14, 28.
τοπογραφία, *quid?* 9, 2, 44.
topper 1, 6, 40.
tori athletarum 10, 1, 33.
Torquatus 5, 11, 10.
torquere aliquem 5, 4, 2. 7, 2, 25. motum laterum 11, 3, 90. vultum 10, 3, 21. torqueri 9, 2, 82. aliqua re 12, 1, 7. tortus 9, 2, 82. exspectatione 6, 1, 18.
tormenta 2, 20, 10. 5, 4, *init.* 9, 2, 82. *seq.*
torques aureus 6, 3, 79.
torrens amnis 12, 10, 61. oratio 3, 8, 60. verborum inanis 10, 7, 23. torrentes turbidi 12, 10, 19.
torvus vultus 6, 1, 43. - magis 11, 3, 160. torvi motu oculi 11, 3, 75.
tot: unde
totidem: agmen totidem lixas habens quot milites 8, 6, 42.
toti ordines, gentes, populi 12, 1, 86. tota 8, 4, 13.
trabes abiegna 5, 10, 84.
tractare 7, 1, 20. 10, 1, 19. non scripta secura lectione transcurrere, sed tractare singula 10, 5, 8. affectum 6, 1, 53. aliquem molli articulo 11, 1, 70. aliquid *pro.* 21. 1, 6, 31. 7, 1, 27. 9, 4, 19. - copiose 10, 5, 12. - pluribus modis 10, 5, 9. - probatione 4, 2, 55. 12, 1, 44. - sermone 12, 2, 3. animum discentis 1, 3, 6. animos 11, 1, 85. argumenta recte 5, 10, 15. caussas utrinque 10, 5, 20. circuitus decurrentes &c. 11, 1, 6. de aliqua re 1, 5, 5. elementa *pro.* 21. ingenia rudia 1, 2, 27. infirmissimum quidque primum 7, 1, 18. *lectis* 10, 1, 19. non libenter ea quæ lædunt 11, 1, 87. locum aliquem 9, 1, 25. 9, 4, 112. male 7, 3, 2. motus animorum 7, *pro.* 1. opus aliquod commode 1, 9, 3. propria philosophiæ *pro.* 16. quæstiones 2, 1, 11. tractatum aliquem sermone 12, 2, 3. verba 11, 1, 6. tractari in utramque partem 3, 5, 5. *conf.* 12, 7, 7. inter aliquos 8, 3, 31. latius 11, 1, 5. per affectus 12, 10, 63. hoc loco tractanda quæstio est 1, 2, 1.

tractabilis vox 11, 3, 40.
tractatus 3, 7, 10. æqui bonique 12, 1, 8. 12, 2, 3 et 15. æquitatis 5, 10, 72. artis 8, pro. 5. duplex 5, 7, 35. generalis, specialis 2, 4, 22. 5, 7, 35. latior variusque 7, 3, 16. locorum communis 12, 8, 2. moralis, rationalis 12, 2, 19. de philosophia. recti pravique 12, 2, 16. troporum 1, 1, 16. tractatus plur. 7, 4, 21. 7, 6, extr.
tractatio æqui 5, 10, 118. armorum, orationis 9, 1, 33. v. n. caussæ 12, 10, 46. malæ tractationis actio 7, 3, 2. add. 7, 4, 11 et 25. seq. 9, 2, 79. -actiones 7, 4, 29. -accusare zelotypum 4, 2, 30. -accusari ab uxore 7, 4, 10.
tractus 8, 3, 52. corporis 6, 3, 7, sicut ab aliis legitur; Gesn. restituit tactu. elocutionum 4, 2, 118. gurgitis multus 12, 2, 11. orationis continuus 5, 8, 2. conf. 9, 4, 61.
tradere absolute, pro docere 12, 11, 14. aliquem præceptoribus 1, 2, 1. conf. 2, 1, 1. 2, 4, 1. aliquid 7, 10, 4. -alicui 11, 1, 5. -memoriæ 9, 4, 1. literis pro. 4. -in posteros 10, 2, 6. -posteris 12, 10, 55. scripto 1, 5, 17. -sermonibus velut per manus 12, 4, 1. decorem discentibus 1, 11, extr. dispositionem in omnes materias 7, pro. 4. elementa literarum alicui 1, 1, 23. gloriam ad posteros 12, 11, 28. cum infinitivo 10, 2, 20. lectionem memoriæ imitationique 10, 1, 19. locos communes 5, 1, 3. monumenta rerum posteris 12, 11, 4. nomen 3, 6, 3. opiniones 3, 1, 18. pueros magistris 2, 2, 1. præcepta sapientiæ pro. 19. -versibus 1, 4, 4. quærentibus 12, 11, 4: sed aliquid excidisse videtur, vid. V. L. scientiam declamandi ac facultatem 2, 1, 2. verba 1, 6, 42. viam aliquam certam in omnes materias 7, pro. 4. victoriam 7, 1, 44. tradi arte 6, 5, 1. 10, 2, 12. educandum pro. 5. inter præcepta 9, 3, 69. memoria aliquid acceptum ab inventione tradit elocutioni 11, 2, 3. traditus epistolis in posteros sermo 1, 1, 6. antiquitus traditum accepimus 6, 2, 8.
traditio 3, 1, 3. 12, 11, 16. disciplinæ 11, 3, 61.
traducere equum 5, 11, 13. traduci ratione ad meliora 12, 7, 2.
traductio alterius intellectus ad alterum 9, 3, 71.
tragicus non ignobilis 1, 12, 18. noster 9, 3, 57. parum Pomponius Secundus 10, 1, 98. tragicum est 8, 3, 26. tragici 8, 6, 26 et 34.
τραγίζειν 11, 3, 28. n.
tragoedi utiles 1, 8, 6. pene tragœdorum vox 12, 5, 5.
tragœdia non ingreditur socco 10, 2, 22. Thyestes 1, 5, 52. tragœdiæ scriptores 10, 1, 97. tragœdiæ 10, 1, 66.
trahere 12, 11, 18. ad se 10, 3, 24. affectum ex aliqua re 6, 1, 26. aliquem 6, 4, 17. -viribus 5, 14, 29. aliquos in diversum 2, 17, 32. aliquid ex aliquo 10, 1, 81. -ex vi rerum 6, 3, 57. argumentum ex aliqua re 5, 5, 2. 5, 10, 102. caussas ex aliqua re 5, 9, 15. colorem 12, 10, 44. in diversum 7, 10, 3. materiam ab actione diversæ partis 4, 1, 54. -dicendi invidia 5, 13, 3. nomen ab aliquo 9, 4, 109. -ex aliquo 10, 1, 83. obsidionem 1, 10, 48. n. orationem ex præceptis sapientiæ 12, 1, 28. probationes ex caussa 5, 1, 1. spiritum eo usque donec deficiat 11, 3, 53. succum terræ æqualiter dicuntur arbores in quincuncem redactæ 8, 3, 9. verba de verbis 9, 4, 20. vocales 11, 3, 167. trahi 3, 7, 11. a contrariis 1, 6, 34. a nominibus 6, 3, 55. aliqua re 12, 10, 52. contra rationem caussæ superstitione præceptorum 4, 2, 85. in diversum 7, 2, 32. utrinque 7, 9, 7. trahunt horas spectacula, convivia, &c. 12, 11, 18. tracturæ aliquid altius mentes 1, 8, 4.
tractus, vid. supra.
trajicere in alium 9, 2, 4. verba in clausulas 9, 4, 31.
trajectio 8, 2, 14. 9, 2, 3.
transact. vid. transigere.
transcendere, transumtio, &c: vid. transf.
transcurrere aliquid 4, 2, 2. -ut partem operis 9, 3, 89. impetu 10, 1, 19. scripta lectione secura 10, 5, 8.

transeuntes: *vid.* transire.

transferre 1, 1, 28. *n.* 5, 13, 8. *n.* ad verbum 7, 4, 5 *et* 7. aliquem, aliquid ab aliqua re in aliud 2, 8, 14. *conf.* 6, 1, 39. 9, 1, 6. aliquid 1, 1, 28. 5, 11, 28. 5, 13, 4 *et* 7 *et* 9. 11, 3, 179. -ad utilitatem 6, 2, 31. -ex Græco 2, 15, 21. -proxime in Latinum 1, 6, 3. -in alterum 6, 5, 9. 7, 2, 9. 10, 1, 82. 11, 1, 64. -in diversum 11, 1, 64. cogitationem 12, 9, 20. crimen 4, 2, 26. 6, 3, 78. -in alium 7, 4, 13. Græcos 10, 5, 3. libros alterius in suum 9, 2, 102. literam in aliam 1, 6, 22. nomen, verbum ex aliquo loco in alium 8, 6, 5. 9, 4, 27. oppida 6, 3, 61. partem in corporibus &c. 7, *pro.* 2. res 12, 10, 34. se ad album et rubricas 12, 3, 11. subsellia in aliquem locum 10, 5, 18. tempora 9, 3, 11. transferri 3, 6, 67. *seqq.* ad præceptores 2, 2, 3. jure 12, 2, 15. translatus annulus 11, 2, 30. translatum 4, 1, 71. audacius 4, 1, 58. translati libri 10, 5, 2. translata 8, 3, 37. 8, 4, 29. *n.* bene 8, 2, 10. ex Græco 9, 3, 17. ex alio loco in alium 8, 5, 17. licentius 8, 3, 37. verba 1, 5, 3 *et* 71. 11, 1, 6.

translatio 5, 13, 8. *n.* 7, 5, 1. *n.* quædam tenera in utramque partem fit gestu 11, 3, 165. depulsionem constare defensione ac translatione 8, *pro.* 9. *quæ sit figura?* 9, 3, 98. *i.* metaphora 8, 6, 4. *seqq.* *distinguitur ab* abusione 8, 6, 35. tropus, qui fit translatione 8, 6, 4. *conf.* 3, 6, 37 *et* 41 *et* 65. *seqq.* 5, 13, 8. 5, 14, 34. 7, 4, 13. 8, 2, 6. 8, 6, 49. 50. audax 8, 6, 11. deformis 8, 6, 15. ex simili 6, 3, 71. humilis 8, 6, 14. magis propria 1, 4, 18. sordida 8, 6, 15. temporum 9, 2, 41. verborum 7, 9, 9. translationes 10, 1, 118. translationum mixtura 5, 11, 22.

translativa, μετάληψις 3, 6, 45. translativæ quæstiones 3, 6, 51.

transfigurare 6, 2, 1.

transformari ad aliquid 1, 2, 30.

transfuga 12, 1, 24.

transfundere dolorem suum in audientes 11, 1, 54.

transgressio 4, 1, 78. *i.* hyperbaton 9, 4, 28. verbi 8, 6, 62. verborum 8, 6, 66. -concinna, *figuræ* 9, 3, 91.

transfigere partem laboris 4, *pro. init.* transfigitur cum materia pulchre 7, 1, 44. *v. n.* pœna levi vel tardiore 7, 2, 42.

transire 9, 3, 90. 12, 11, 28. ad aliquid 6, 5, *prin.* -disertum 7, 1, 51. -musicum 1, 12, 6. -rhetoris officia 1, 12, *extr.* -sequentia 4, 2, 82. alio 9, 2, 55. aliquem 10, 2, 10. 12, 1, 22. 12, 11, 21. aliquid 6, 3, 82. 7, *pro.* 3. 10, 3, 31. -inhonoratum 1, 5, 54. -silentio 2, 3, *prin.* 5, 12, 23. ex aliquo casu in alium 9, 4, 117. -vicinia ad diversa &c. 9, 3, 65. in aliam personam 12, 8, 10. maria 12, 11, 10. minora 10, 3, 31. transiri intentione 9, 4, 29. transit aliquem. jus, res 5, 10, 116. *seq.* frequens imitatio in mores 1, 11, 3. litera in vocalem verbi sequentis 9, 4, 40. verba quæ rectis quoque casibus ætate transierunt 1, 4, 13. inde in syllabas cura transibit 1, 4, 17. nec a nobis negligenter locus iste transibitur 2, 4, 17. transeuntes medios articulos annuli 11, 3, 142. transeuntia in adverbium vocabula 1, 4, 29.

transitus 4, 1, 77. 11, 3, 46. *non est* schema 9, 2, 61. a pueritia in adolescentiam 11, 3, 28. *in sonis musicis* 12, 10, 68. in transitu 6, 2, 2. 7, 3, 27. venusti 9, 2, 61. versuum 10, 7, 11.

translatus, translatio, &c. *vid.* transferre.

translucida elocutio 8, *pro.* 20.

transmarina peregrinatio 7, 3, 31.

transmutatio *differt ab* immutatione 1, 5, 12. transmutatione fit solœcismus 1, 5, 39. *seq.*

transpositiva, μετάληψις 3, 6, 45.

transscendere ad leviora 7, 1, 21. obscure 4, 1, 79.

transsumtio, *quid?* 8, 6, 37.

transsumtiva, μετάληψις 3, 6, 45.

transvehi 6, 3, 41.

transversum brachium 11, 3, 93. telum 9, 4, 14. judicem ferre 10, 1, 110. transversas a spondis incubare 4, 2, 123.

transvolare audientem 4, 2, 45.

tre, barbarismus 1, 5, 15.

treceni et sexageni loci 11, 2, 22.

tremulus spiritus 11, 3, 55. tremula vox 11, 3, 91.

trepidare frontis ac luminum inconstantia 9, 3, 101.
trepidationis vitia 11, 3, 121.
trepondo ab omnibus dictum est 1, 5, 15. *v. n.*
tres: in tribus verbis 9, 4, 78. *v. n.*
triangula æquis lateribus constituere in data linea 1, 10, 3. *add. ibid.* 41. inæqualibus lateribus 1, 10, 41.
triarius 5, 13, 40.
τριβὴ 2, 15, 23. ἄλογος 10, 7, 11.
tribrachys, *pes* 9, 4, 82.
tribuere nomen commune, peculiariter alicui rei intellectu 8, 2, 8. nimium sibi 1, 2, 18. satis alicui in aliqua re 12, 1, 22. veniam delicto 7, 4, 20.
tribus 7, 3, 27.
tribunus plebis ipse pro concione legit codicem 4, 4, 8. - humillimus 11, 1, 12.
tribunatus 7, 4, 13.
tribunale 1, 6, 17. 11, 3, 134 *et* 156. primum 12, 5, 6.
triclinium 11, 2, 13.
τρίκωλα, *quæ?* 9, 3, 77.
trimeter versus 9, 4, 71 *et* 75. 10, 1, 99. trimetron 9, 4, 78. trimetrum 9, 4, 75. trimetri 9, 4, 90.
tripartita 5, 14, 5.
triquedram an triquetram dici Siciliam oporteat? 1, 6, 30.
tris syllabæ 1, 7, 17.
tristis, *vid.* austeritas. Niobe. ille semperque demissus puer 1, 3, 10. senectus 8, 6, 41. tristes ac jejuni *auctores, oratores, &c.* 10, 2, 17. caussæ 11, 3, 151. literæ 12, 10, 28. res 11, 3, 116. tristia *distinguuntur a* severis 12, 10, 80. tristior judex 6, 3, 31. stridor 9, 4, 37.
tristitia diductis superciliis ostenditur 11, 3, 79. tristitiæ vultus 11, 1, 54.
trita magis via 1, 6, 22.
trivialis scientia 1, 4, 27.
triumphalis habitus 11, 1, 3. *vir* 11, 1, 36.
triumpi 1, 5, 20.
triumviri 1, 1, 6. 5, 13, 5.
triumviralis proscriptio 12, 10, 13.
trochæus, *quis pes sit?* 9, 4, 80 *et* 82. *seqq. et* 87. *v. n. et* 140. nimis currens 9, 4, 88.
trochaicus, senarius comicus 9, 4, 140.
trochleæ 11, 3, 56.
Trojæ sub mœnibus 6, 2, 22. ad Trojam L reges navigarunt 7, 2, 3.
Trojanum bellum 7, 2, 7. Trojani principes 8, 4, 21.
Troilus 7, 9, 7.
τρόπος, *quid?* 5, 10, 52. *categoria* 3, 6, 27.
τροπικῶς 10, 1, 11.
tropus 6, 3, 67. 8, 6, 66. *quid? et quotuplex?* 8, 6. tropi *definitio* 9, 1, 4. tropi 8, 4, 29. *qui? et unde?* 9, 1, *a principio.* tropi, qui sunt virtutis 9, 4, 26.
truculentus Hercules in tragœdia 11, 3, 73.
truculentissime, quam potuit, eum aspexit 6, 1, 43.
trunca actio 11, 3, 85.
tu: quos tu licet appelles 12, 10, 10.
Tubero 8, 4, 27. *vid.* Ind. II.
tuburchinabundus 1, 6, 42.
tueri aliquem 11, 1, 18. aliquid fortiter 6, 1, 34. - et industrie contra aliquos 5, 13, 35. - ingenio 4, 2, 88. - dicendi viribus 12, 2, 5. caput 9, 2, 74. caussas 12, 7, 11. culpam pertinaciter 6, 4, 16. dictum analogia 1, 6, 11. falsum 12, 7, 7. injusta 12, 7, 7. innocentes 12, 1, 26. linguam utramque æquali cura 1, 1, 14. opiniones diversas pertinaciter 8, *pro.* 4. *add.* 12, 3, 8. opus suum 10, 1, 9. partes diversas 6, 4, 21. ream 9, 2, 73. se vita, vi religionis 5, 6, 2. vitalia 5, 12, 22.
tutus, *&c. vid. infra.*
tuli: *vid.* ferre.
Tullius, fur 6, 3, 53.
tum maxime 6, 1, 31.
tumere in plano 8, 3, 18. tument nares ac pectus 11, 3, 29. tumentes fauces 11, 3, 20.
tumescere 8, 3, 47. inani persuasione 1, 2, 18.
tumor et livor 4, 2, 54. *add.* 5, 9, 11. 5, 10, 46. et vana de se persuasio 2, 2, 12. spondeis atque iambis maxime continetur 9, 4, 140.
tumidum 8, 3, 18. tumidi pro grandibus 10, 2, 16. tumida 8, 3, 56. plena, non tumida 12, 10, 80. tumidior gens 12, 10, 17. *orator* 12, 10, 12. tumidius 11, 1, 28.

tumultus, *quid? et unde?* 7, 3, 25.
tumultuari passim, *in dicendo* 2, 12, 11. tumultuatur oratio 7, *pro.* 3.
tumultuarium opus 7, 3, 34.
tumultuosius 3, 8, 60.
tumulus 7, 3, 31 *et* 34. hostilis 6, 2, 22.
tunica 11, 3, 138 *et* 140.
turba hominum 1, 2, 2. laudantium 6, 4, 6. pullata 6, 4, 6. verborum 8, 2, 17. in turba esse 1, 2, 15. *de discipulis in schola.*
turbare 6, 4, 10. aliquem 12, 8, 9. -affectibus 5, 14, 29. aliquid 9, 4, 14. intentionem 4, 5, 3. sensum 8, 2, 16. turbari 12, 8, 9. memoria 4, 1, 61. sensibus 10, 7, 6. transmutatione ordo turbatur 1, 5, 39. turbata cera 12, 8, 13. turbati exercitus 7, *pro.* 2. turbatæ comæ 11, 3, 148.
turbidus 6, 4, 15. torrentes turbidi 12, 10, 19. turbidius 3, 8, 60. turbidiores cogitationes 9, 4, 12. turbidissimæ actiones 1, 10, 28.
turdus 8, 2, 7.
turgescere humore, tumore 12, 10, 73. turgescit ætas *puerilis* humore 11, 3, 29.
turpis 6, 3, 44. egestas 8, 6, 41. præceptor 1, 2, 4. voluptas 12, 9, 10. turpe 4, 1, 40. *seq.* ducere cedere pari 1, 2, 22. turpia facta 1, 2, 2.
turpiter dici 6, 3, 83. est 11, 1, 14. *v. n.*
turpitudo 6, 3, 8. 8, 3, 47.
Tuscanicæ statuæ 12, 10, 1 *et* 7.
tutor 5, 10, 72. 11, 1, 59.
tutus jure 4, 5, 19. tutum factum 4, 2, 100. mores in tuto sunt 1, 8, 7. tutior audacia 12, *pro.* 4. brevitas 12, 10, 15. conversatio 1, 2, 4. tutissima brevitas 10, 1, 39. via per medium 12, 10, *extr.*
tuto confiteri 4, 5, 17. mentiri 1, 8, 21. non tuto dici 8, 3, 37.
Tydides 8, 6, 29 *et* 30.
tympana eloquentiæ 5, 12, 22. *v. n.*
Tyndaridæ 11, 2, 16.
tyrannus, suspicatus a medico suo datum sibi venenum, *&c. controversia* 7, 2, 25.
tyrannidis affectatæ damnatus torqueatur, *&c.* 9, 2, 81.
tyrannicida 5, 10, 36 *et* 59. 7, 3, 7.
tyrannicidæ imago in gymnasio ponatur 7, 7, 5.
tyrannicidium 7, 3, 10.
tyrocinium: *vid.* tir.

V.

Vau literæ, similis litera F 1, 4, 14. V *litera permutata cum* O 1, 4, 16. 1, 7, 26. sibi insidit 1, 4, 11. *ejus* medius est sonus 1, 4, 8. V *et* S literis finita, nunquam genitivo casu in ris syllabam terminantur 1, 6, 14.
vacare alicui 1, 2, 8. criminibus 10, 1, 34. curis 10, 3, 29. 12, 1, 5. foro 10, 1, 114. militia ex lege 9, 2, 85. potioribus 4, 2, 3. 9, 4, 113. studio operis 12, 1, 4. vacat aliquid alicui 9, 4, 143. -loci 9, 4, 118. locus 10, 3, 33. sumere in manus 10, 1, 58. tempus cura 1, 1, 16. si vacet 10, 1, 90. 10, 3, 27. cui esse diserto vacet 11, 1, 50. vacans locus 8, 6, 18. tempus 9, 4, 93. vacatura aliis ingenia 1, 8, 18.
vacillare ex vino 8, 3, 66. 11, 3, 165.
vacillatio in latus 11, 3, 128.
vacui aliquid 10, 6, 1. vacuæ aures 10, 1, 32. manus 11, 2, 42. tabellæ 10, 3, 32. vacua caussarum implere conviciis 12, 9, 8.
vada 12, 10, 37.
vaga multitudo 2, 16, 9. vagi per silvas ritu ferarum 8, 3, 81. vagæ gentes 3, 2, 4.
vagari per silvas 5, 9, 12.
valde senex 12, 11, 3.
valere 1, 11, 5. *n.* ad aliquid 5, 10, 34 *et* 41. 12, 3, 6. -fidem 7, 2, 28. -vincendum 12, 3, 6. aliquid in literis 11, 2, 49. apud aliquem 6, 2, 28. arte, ingenio 1, 8, 8. circa aliquid 4, 5, 6. corpore toto 8, *pro.* 22. cursu parum 9, 2, 78. ex contrariis 8, 5, 18. idem 9, 2, 105. 9, 4, 58. in aliquid 4, 5, 16. 6, 3, 12. 9, 2, 62. in actu multum 9, 3, 101. -aliqua re maxime 6, 3, 57. -persona 7, 2, 38. -animis tantum 11, 3, 67. -diversum 5, 10, 49. -utramque partem 8, 4, 29. præteritum 9, 2, 19. multum ad aliquid 9, 1, 21. perinde ac si 7, 1, 60. plurimum ad aliquid 9,

1, 25. - victoriam 6, 4, 5. ponderare 12, 10, 36. pro nomine 8, 6, 29. pronuntiatione multum, plurimum 11, 3, 8. satis ad aliquid 10, 1, *prin.* - efficiendum oratorem 1, 10, 2. sensu 9, 3, 71. tantundem 1, 5, 4. turba 4, 2, 82. 4, 5, 7. 5, 13, 12. valet hoc eo 1, 2, 16. consuetudo 9, 3, *prin.* - sensus 9, 3, 73. sine arte nulla res satis 9, 4, 7. nihil præcepta atque artes valent nisi adjuvante natura *pro.* 26. in vultu plurimum valent oculi 11, 3, 75. quantum natura studioque valeat memoria 11, 2, 50. - Græci præceptis valent, tantum Romani exemplis 12, 2, 30. - mediocritate valui 12, 11, 8. - nostra valebit infirmitas *pro.* 22. *literæ* non valuerunt 1, 11, 5. *v. n.* valentiora argumenta 5, 13, 12. valentissimum 5, 13, 52.

validus ingenio 10, 1, 62. validum 12, 10, 66. validæ sententiæ 10, 1, 60. validior spiritus 12, 10, 37. validius 2, 5, 5. 9, 2, 76. validissima quæque forma 12, 10, 5. validissimum 12, 10, 63.

validius cruciare aliquem 6, *pro.* 8. peccare 10, 3, 12.

valetudo 6, *pro.* 11. 11, 1, 58. 11, 3, 144. Bona 11, 2, 35. 10, 3, 26. commodior 6, 3, 77. longiore valetudine consumi 7, 2, 14.

Valerii pugnantis super caput corvus 2, 4, 18.

Valerii primo Valesii dicti 1, 4, 13.

vanus salutandi labor 12, 11, 18. vana spes 12, 7, 7. vox 11, 3, 32. vanum argumentum 7, 2, 34. vana 11, 1, 44. congerere maledicta 7, 2, 34. omnia vana esse, credere 7, 1, 11. vanior dicendi gloria 12, 10, 17.

vanescere 4, 3, 8.

vanitas 8, 2, 2. 11, 2, 23.

vapos 1, 4, 13.

vapulo 9, 3, 7. vapulare ab aliquo fustibus 9, 2, 12.

Varenus C. 4, 1, 74. 7, 1, 9. 7, 2, 36.

——— Cn. 7, 1, 9.

——— L. 7, 1, 9. *conf.* Cicero pro Vareno, *et* in Varenum.

varices 11, 3, 143.

varicare 11, 3, 125.

varius 6, 3, 48. et multiplex ornatus orationis 11, 1, 2. quæ ratio et quam varia narrandi 10, 2, 27. - magis varia vox 11, 3, 145. varium propositum 12, 9, 14. variæ manus 11, 3, 182.

varie defendere aliquid 4, 5, 8.

variare adverbia, pronomina 9, 3, 53. aliquid 9, 2, 5. - figuris 4, 2, 22. 5, 14, 32. 6, 1, 2. figuras 9, 1, 11. gestus 10, 5, 6. iterationem casibus et generibus 9, 3, 36. orationem 9, 2, 29. sermonem 8, 6, 19. structuram 8, 6, 67. variatus ornatus 8, 3, 11. variatæ figuræ 9, 4, 117.

varietas 9, 2, 59. caussarum 10, 7, 3. criminum 4, 3, 7. ex vilioribus 10, 1, 58. *in cœnis.* juris 3, 6, 90. opinionum 10, 1, 42. plurima 12, 10, 68. pronuntiandi 11, 3, 51. quæ solum est pronuntiatio 11, 3, 43. *seqq.* reficit ac reparat animos 1, 12, 4. regionum ac fluminum 12, 10, 67. rerum 5, 4, 2. multa varietate signata loca 11, 2, 18. varietates in caussa, in prosopopœia 11, 1, 41.

Varius, Q. Sucronensis 5, 12, 10. *conf.* Ind. II.

Varus, L. 6, 3, 78.

vasculum facit faber 7, 10, 9. vascula oris angusti 1, 2, 28.

vastitas immensa 12, *pro.* 4.

vaticinantes 4, 2, 3.

Vatinius 6, 3, 77. 11, 1, 73. testis 5, 7, 6. *v. n.* Vatinii mors 6, 3, 68 *et* 84.

uberes oleæ 8, 3, 8. ad exercitationem dicendi theses 2, 4, 24. uberior ad aliquid 12, 2, 20. uberius quid 11, 3, 84. solum 12, 10, 25. uberiora paullo in juvenibus feruntur 11, 1, 32.

ubertas beatissima immortalis ingenii 10, 1, 109. historiæ 10, 5, 15. locorum 4, 1, 59. verborum 10, 1, 13. ubertatis facile remedium est 2, 4, 6.

ubique 12, 6, 2.

Ucalegon 8, 6, 25.

vehemens 11, 3, 175. dicendi genus 12, 10, 66. et poeticum ingenium 10, 1, 90. sensus 9, 3, 72. 9, 4, 29. vehementior cursus fluminum 9, 4, 7. probatio 9, 2, 6. vox 11, 3, 145. vehementius dicendi genus 12, 10, 66. vehementissima vis 9, 4, 13.

vehementer 1, 5, 21.

vehere lanas, oves Tarento 7, 8, 4.

quanti veheret, interrogavi 4, 2, 41. vecta lenibus ventis navis 10, 7, 1.
Veiove pro Veiovi 1, 4, 17.
vel 3, 6, 32. v. n. 6, 3, 1. num pro an positum sit? 3, 6, 32. n. pro aut 3, 4, 15. pro etiam, adeo &c. 9, 3, 14. v. n. hoc uno malo 6, pro. 5. plurimum valere 6, 4, 3. ultro se offerre 7, 1, 50.
velle alicui omnia meritissimo 9, 2, 35. ut res vult 3, 8, 53. conf. volo.
velli 1, 6, 44. vulsum corpus 5, 9, 14. 8, pro. 19. vulsi 2, 5, 12.
vellicari ex pædagogo 6, 1, 41. v. n.
velox ingenium 6, 4, 8. natura ingenii 1, 12, 2. velocior brevitas 6, 3, 45. stilus quam velocissimus 10, 3, 17. quam velocissima navigatio 12, 2, 24.
velociter 8, 3, 81. demonstrare aliquid 7, 10, 15. scribere 1, 1, 28.
velocitas animi 5, 10, 123. illa dicendi 10, 7, 8. immortalis Sallustii 10, 1, 102.
velum: vela majora 12, 10, 37. tota pandere 6, 1, 52.
velare: capite ex parte velato 6, 1, 48. velandarum varicum gratia 11, 3, 143.
velut: geminatione literarum velut apice uti 1, 4, 10. velut si 2, 13, 11.
vena ingenii tenuis et angusta 6, 2, 3.
venula tenuis 12, 10, 25.
venales, novitios accipimus 8, 2, 8. venalia ibid.
vendere operam 12, 7, 8.
venditare operam suam alicui 12, 7, 6.
venenum amatorium 7, 3, 30.
veneficus, quis? 9, 2, 105.
venefica capite puniatur 7, 8, 2.
veneficium, an carmina magorum? 7, 3, 7.
venerabilis vir 12, 1, 18.
venerationem sentire vivum 12, 11, 7.
veneres dicendi 10, 1, 79. vid. Venus.
venia moræ 6, pro. 14. veniam dare labori 11, 3, 11. dignum venia 1, 5, 11.
venire, a veneo: ab hoste 12, 1, 43. venit beneficium 12, 7, 12. venibant bona 6, 3, 51. venisse carmina Virgilii 8, 6, 26.
venales, &c. vid. supra.
venire, a venio: a communibus ad propria 7, 1, 28. ad accusandum 11, 1, 68. - agendum 4, 1, 7. 11, 1, 20. - argumenta 11, 3, 144. - judicem 3, 4, 7. - locos 11, 3, 144. - manum 2, 11, 6. - summum per aliquid 8, 4, 3. - syllogismum 7, 8, 2. commeatus, qui afferantur 8, 6, 26. ex arte 6, 4, 12. - caussa 4, 1, 27. - copia, inopia 2, 4, 4. - falsis opinionibus 5, 10, 34. in cognitionem senatus &c. 7, 2, 20. - contentionem, controversiam 3, 6, 43. 7, 2, 8. - deliberationem 2, 21, 18. - dubium 1, 6, 5. 7, 2, 2. - fastigium 2, 17, 3. - eundem finem 9, 3, 78. - insidias 12, 11, 4. - judicium 2, 21, 18. 3, 6, 40. 5, 7, 16. 10, 5, 13. - judicia 12, 6, 5. laudem 2, 21, 18. - manus doctorum, de libris, &c. 12, 10, 50. add. Ep. ad Tryph. extr. - ultro 10, 7, 11. - mentem 7, 10, 6. 12, 9, 13. - officium 2, 21, 19. - ordinem 10, 1, 54. - partem pro. 22. conf. 1, 11, 17. - potestatem alicujus 5, 10, 114. - quæstionem 5, 14, 16. 7, 2, 14. - species 7, 8, 3. sub oculos 5, 9, 14. 7, 2, 5. - eandem rationem 5, 10, 78. supra summum 8, 4, 3. undique 5, 10, 21. venit a gestu atque a motu decor 11, 3, 67. ab oratore probatio 11, 3, 2. ex aliqua re pulchritudo 2, 5, 12. conf. 6, 2, 15. 8, 6, 48. hoc naturali quodam initio 11, 3, 60. in orationem pes 9, 4, 83. inde celeritas percipiendi 1, 10, 34. - cognitio 2, 4, 20. - plus fructus alicui 12, 9, 4. dignum operæ pretium 12, 6, extr. quando extrema conclusio venit 9, 4, 123. veniunt a facultatibus argumenta 7, 2, 50. duo medii digiti sub pollicem 11, 3, 93. venitur 8, 4, 3. ventum est 6, 1, 52. 11, 8, 144.
venter imus 11, 3, 112.
venti lenes 10, 7, 1. medii, proprii 12, 10, 67. quatuor ibid.
ventosus dies 11, 3, 27.
ventilare cubitum in latus 11, 3, 118.
ventilatorum miracula 10, 7, 11.
venula tenuis 12, 10, 25.
Venus 6, 3, 18. facit genitivum Veneris 1, 6, 14. armata apud La-

cedæmonios 2, 4, 26. *v. n.* pro coitu 8, 6, 24. ſolis conceſſa Atticis 10, 1, 100. Veneres dicendi 10, 1, 79.
venuſta comœdia 10, 1, 65. expoſitio 6, 3, 39. venuſtum, *quid?* 6, 3, 18. venuſtiora 6, 3, 13. venuſtiſſimum 6, 3, 78. venuſtiſſima dicta 6, 3, 84.
venuſte dicta 6, 3, 7. reſpondere 5, 7, 31. venuſtiſſime fingere aliquid 6, 3, 41.
venuſtas 4, 2, 118.
verbera civis Romani 4, 2, 113.
verberatum corpus 6, 1, 30.
verbum corruptum 8, 3, 18. exquiſitum 4, 2, 36. humilius 8, 3, 18. improprium 8, 3, 15. inornatum 8, 3, 15. magnificum 8, 3, 18. medium 8, 6, 39. nitidum 8, 3, 18. proprium 4, 2, 36. remotum ab uſu *ibid.* ſordidum *ibid.* ſignificans 4, 2, 36. ſublime 8, 3, 18. tumidum 8, 3, 18. vitioſum 8, 3, 55. verbi appellationes 1, 4, 27. verbo plurima accidunt 1, 5, 41. verba *an* ab aere verberato *dicta?* 1, 6, 34. *quid per ſe?* 10, 2, 13. *diſtinguuntur a* vocabulis 9, 4, 24. quæ magis aut minus noceant vel proſint? 7, 2, 46. *ſeq.* pars orationis 1, 4, 18. 1, 5, 2. quædam non totum declinationis ordinem ferunt 1, 4, 29. quædam tertiæ demum perſonæ figura dicuntur 1, 4, 29. apta 8, 3, 18. aſpera 8, 3, 17. aſperiora 12, 1, 25. certa 7, 3, 16. clara 8, 3, 18. communia magis 8, 2, 24. non deſunt 10, 7, 15. exquiſitiora 11, 1, 33. ficta 8, 3, 24. 11, 1, 6. fortiora 12, 10, 35. honeſta 8, 3, 17. honeſtiora 8, 3, 16. humilia 8, 3, 18. inania 8, 2, 17. 9, 3, 100. jucundiſſima ſono 8, 3, 17. mitiora 5, 13, 25. parum modeſta 11, 1, 30. quot quæque verba modis intelligenda ſint 1, 8, 15. in labris naſcentia 10, 3, 2. nativa 8, 3, 36. participialia 1, 4, 29. pinguiora 12, 10, 35. planiora 8, 2, 24. propria 8, 3, 15 *et* 24. parum pudica 11, 1, 30. reperta 8, 3, 36. appellationibus ſimilia 1, 4, 28. *ſeq.* ſimplicia, ſordida, ſublimia 8, 3, 17. *ſeq.* ſordida 10, 1, 9. tranſlata 8, 3, 15 *et* 24. 11, 1, 6. turpia 8, 3, 17. parum verecunda 10, 1, 9. vetera 11, 1, 6. magis vocalia 8, 3, 15. vulgaria 10, 1, 9. verborum cauſſa nihil faciendum 8, *pro.* 32. proprietas ac differentia *pro.* 16. genera, qualitates, perſonæ, numeri 1, 4, 27. faſtidium 8, 3, 23. humilitas 8, 3, 21. duplex intellectus 1, 5, 2. officium ſolum 12, 10, 40. regula certiſſima 10, 2, 13. in verbis ſermonis vis ineſt 9, 4, 26.
verboſior expoſitio 4, 2, 79. verboſiſſimi loci 2, 4, 31.
verboſius exponere aliquid 3, 11, *extr.*
vereri offendere aliquem 11, 1, 68. offenſam 6, 5, 8. ſe 10, 7, 24. veritus opinionem jactantiæ 9, 2, 74. illud minime verendum eſt 1, 12, 8.
verecunda parum cauſſa 4, 5, 19. hoc dicere, ruſtico verecundum eſt 7, 1, 56. verecundior confeſſio quam expoſitio 4, 2, 8. *conf.* 9, 2, 41.
verecunde: hoc genus injuriæ verecundius ineſt paſſis quam auſis 11, 1, 84. *de ſtupro in maribus.*
verecundia 4, 2, 88. *v. n.* 11, 3, 161. *ejus definitio* 12, 5, 3. *eſt* vitium amabile 12, 5, 2. alicujus facit, ut ne auctorem ponam *eundem ipſum* 6, 3, 64. negandi *pro.* 3. reprehendi 3, 5, 15. tacita 10, 1, 18. timida 8, 3, 65. verecundiæ ita notæ eſſe 6, 3, 33. motus 11, 3, 71.
verecundari 11, 3, 87.
veritas, *vid. ſub* verus.
verna 5, 10, 67.
vernilitas ſervilis 1, 11, 2.
verrere 6, 3, 55.
Verres, C. 5, 11, 7. 5, 13, 35. 6, 3, 55 *et* 98. 7, 2, 3. 7, 4, 33 *et* 36. 8, 3, 64. 8, 4, 2. 8, 6, 55. Verres, ſus nominari *non poteſt* 8, 6, 37. *conf.* Cicero in Verrem *in* Ind. II.
verruca ſaxea 8, 3, 48. 8, 6, 14.
verſare aliquid figuris 5, 14, 32. - intra ſe per aliquid 11, 3, 176. conſilium de aliqua re 12, 2, 21. numeros omni modo 10, 3, 5. ſententias quam numeroſiſſime 10, 5, 9. teſtem domi percontationibus 5, 7, 11. verſari 6, 3, 90. circa aliquid 2, 15, 15 *et* 20. 6, 2, 20. in adminiſtratione reip. in conſiliis rerum maximarum præ-

clarissime *pro.* 14. - caussa 7, 1, 4. - literis 2, 17, 12. - mediis litium medullis 2, 1, 11. - ratione 10, 7, 12. - rebus iisdem 10, 1, 36. - tragœdiis 2, 4, 2. - veritate 2, 10, 11. legibus 7, 3, 1. numerorum notitia in caussis versari solet 1, 10, 35. ubi rerum momenta versantur 8, 3, 13.

versicolor elocutio 8, *pro.* 20. vestis 10, 1, 33.

vertere 1, 6, 38. *v. n.* aliquid 6, 2, 8. 7, 2, 40. - ad personam 8, 5, 7. - in contrarium 3, 11, 5. 9, 3, 33. 11, 1, 2. aures in se aliqua re 9, 3, 66. crimen in adversarium 7, 2, 23. formas verborum, sensuum, *&c.* 8, 6, 2. Græca in Latinum 10, 5, 2. invidiam in alterum 6, 5, 10. latus 10, 3, 21. manum 11, 3, 101. momenta rerum 6, 3, 9. orationem 9, 1, *init.* orationes Latinas 10, 5, 5. plurima poetæ ipsa metri necessitate coguntur 8, 6, 17. prosopopœiam in speciem narrandi 9, 2, 37. sensus 9, 1, 15. verba ægre 12, 10, 77. vitia in bonum 1, 1, 5. vocabulum in aliam literam 1, 7, 25. verte 11, 1, 58. verti in aliqua re maxime 3, 6, 21. vertitur cardo alicubi 12, 8, 2. discrimen in aliqua re 6, 1, 37. versus in terram digitus 11, 3, 94.

versus in oratione 9, 4, 72. *in prosa* 9, 4, 52. *n. et* 72. *n. et* 74. *n.* versus habent carmen 1, 10, 20. singuli 11, 2, 41. trimetri 10, 1, 99. versuum multa millia 7, 1, 37. *add.* 10, 1, 38. versibus tradere præcepta sapientiæ 1, 4, 4.

versiculorum genera, membra 9, 4, 52.

versificare 9, 4, 143.

versificator, quam poeta, melior 10, 1, 89.

versificatio 9, 2, 35. 9, 4, 116.

vertex, *quid?* 8, 2, 7. in verticem tendere supercilio 1, 11, 10.

verumtamen 8, 6, 41.

verus profectus 1, 1, 28. sonus 11, 3, 41. vera fides 12, 11, 11. gloria 10, 1, 94. materia 10, 2, 12. species 8, 3, 11. virtus 12, 9, 4. vis 10, 2, 11. verum discrimen 12, 6, 4. 12, 11, 15. veræ syllabæ 1, 5, 18. vera 11, 1, 17. convicia 12, 9, 8. negotia 9, 2, 68. verius est 9, 4, 103.

verum 6, 3, 89. veri conscientia 11, 1, 17, *ut ante editum erat, nunc* veris. *vid.* verisimilis. vero proximum *pro.* 4. similis 6, 2, *extr.* similius 3, 8, 31.

vere dicere aliquid 11, 1, 58. jure vereque contenderim *pro.* 11. verius tradere aliquid 4, 1, 71.

veritas 9, 4, 85. *i. natura ipsius rei* : *v. n.* exigit 1, 7, 8. *i. etymon.* morum 6, 2, 26. ad veritatem reducere verba 1, 6, 32. *v. n.*

veriloquium 1, 6, 28.

verisimilis 4, 2, 31 *et* 34. verisimilia 6, 3, 60. 12, 1, 45. falsa 1, 10, 38.

vesperug 1, 7, 12.

vestibulum modo artis ingressus 1, 5, 7.

vestigium 5, 9, 9. facit currentium pes 9, 4, 67. vestigia amoris 11, 1, 59. artis 12, 11, 21. alienis vestigiis insistere *pro.* 3.

vestis longa 11, 1, 3. versicolor Demetrii Phalerei 10, 1, 33.

vestire aridum atque jejunum 2, 8, 9. crura fasciis 11, 3, 144. vestiri ex suo corpore 2, 16, 14. res verborum habitu vestiuntur 8, *pro.* 20. homo in agendis caussis optime vestitus 6, 3, 84.

vetus ætas 12, 1, 36. comœdia 10, 1, 9 *et* 82. consuetudo 1, 6, 43. 11, 3, 50. lex sermonis 1, 5, 29. sermo, *quid?* 1, 6, 43. veteres, *de auctoribus* 1, 8, 10. 2, 4, 41. 5, 4, 1. 10, 1, 43. Latini 1, 8, 8. libri 1, 5, 21. vetera commendat majestas et religio 1, 6, 1. verba 11, 1, 6. veterum *verborum* optima maxime nova 1, 6, 41.

vetustas diligenter cognita 10, 1, 34. nulla 12, 1, 25. vetustatis gratia 12, 10, 3. judicio niti 1, 5, 72. vetustate constat sermo 1, 6, 1. excusantur vitia 1, 5, 5. a vetustate repetita verba 1, 6, 39.

vexari agrorum sterilitate 8, 5, 22.

via *pro ordine* 2, 17, 41. dicendi 4, 5, 3. - dispar 10, 1, 67. docendi 7, 10, 5. expedita 8, *pro.* 3. honestorum ac turpium 12, 1, 3. in materias 7, *pro.* 4. mollior, trita magis 1, 6, 22. per medium 12, 10, *extr.* virtutis *in dicendo* summæ facillima 8, 3, 71. viam ex alio in aliud præstare 8, 6, 37. certam aliquam tradere in omnes materias 7, *pro.* 4. via

duplici efficitur 1, 6, 4. traduci aliqua via 7, 2, 56.
vibrantes 10, 1, 60. 12, 9, 3. vibratis digitis jaculari sententias 11, 3, 120.
vice periclitantium moveri 6, 2, 35. publica commoveri 11, 1, 42. - reip. 4. 1. 33. - sua *ibid.* vices ambulandi, jacendi, sedendi, standi 11, 3, 44. non ingratae interrogandi, et respondendi 9, 2, 14. loquendi 6, 4, 11. professionum divisae *pro.* 4. per vices 2, 5, 6. vicibus levatur lectionis taedium 1, 12, 4.
vicinum 9, 3, 68. alicui rei. 6, 3, 81. vicina 6, 3, 85. virtutibus vitia 8, 3, 7.
vicinia est alicui cum aliquo 8, 6, 28. rerum diversarum 8, 4, 12. virtutum vitiorumque 2, 12, 4. ex vicinia transire ad diversa aut similia 9, 3. 65.
vicinitas inter aliqua 5, 10, 6. vicinitate virtutum excusantur vitia 1, 5. 8. *conf.* 3. 7, 25.
victus luxuriosus, frugi, sordidus 5, 10, 27.
victus, victoria, *&c. vid. sub* vincere.
videlicet 1, 12, 10. 3, 8, 9 *et* 63. 6, *pro.* 10. 9, 2, 102. *est* elevatio 9, 2, 50.
video saepe idem valet, quod scio 10, 1, 13. *quomodo differant? ibid.* 14. videre aliquid prius 5, 10, 113. nihil 10, 1, 70. res 8, *pro.* 17. non video, cur 6, 3, 109. videri ab aliquo loco procul 12, *pro.* 2. per se 6, 2, 22. pro aliquo 5, 13, 18. videbar videre 11, 3, 165. videndum, an 7, 4, 15. visurus, *i.* missus ad videndum 9, 3, 12.
visa per quietem 12, 1, 6.
visus infirmior 10, 3, 31. oculorum 1, 2, 11. 10, 1, 14.
visio 6, 2, 29 *et* 32. *conf.* 8, 3, 88. 12, 10, 6.
visere opera alicujus 12, 10, 3.
vidua anno quae fuisset, enixa est 5, 13, 9. viduae 11, 3, 170.
vigere 10, 1, 122. usu 7, *pro.* 2.
vigor mentis 11, 2, 3.
vigilare 7, *pro.* 4. vigilandae noctes 11, 3, 23.
vigilantia 5, 7, 10.
vigilia 7, 2, 14.
vigintiviratus 12, 1, 16.
vilis aliquis contemtusque 6, 2, 16. pudor 12, 1, 30. *v. n.* usus 1, 12, 16. vilia 12, 7, 8. viliora in coenis 10, 1, 58. vilissimus quisque 6, 3, 47.
vilitas 5, 7, 23.
vincere 12, 11, 27. aliquem ratione 11, 1, 90. aliquid aliqua re 7, 2, 22. *in caussa* 7, 4, 24. 12, 3, 6. competitorem in suffragiis 7, 1, 29. copia 12, 10, 36. deformitatem corporis arte 11, 3, 12. honeste 12, 1, 43. per aliquid 6, 2, 4. vinci in aliqua re 12, 10, 38. *in lusu scriptorum* 11, 2, 38. subtilitate 12, 10, 36. ubi vinci necesse est. *&c.* 6, 4, 16. vincebat me non tam praestandi fiducia quam negandi verecundia *pro.* 3. *i. persuadebat.* vincunt pejora 9, 3, 1. sterilia nullo labore vincuntur 2, 4, 6. victus 1, 2, 24.
victoria 6, 4, 3. victoriae aureae 9, 2, 92. *sc. imagines.*
victoriatus 6, 3, 80.
vincire aliquid optime 11, 2, 47. verbum 8, 6, 62. vinciuntur rotae cantho 1, 5, 8. vincta oratio 9, 4, 19 *et* 77. prosa 11, 2, 39.
vinculum quaestionis 2, 4, 30. vincula laxiora 9, 4, 20. legum 5, 10, 101. constrictum in vinculis suis habere aliquem 7, 3, 14.
vindicare aliquem 6, *pro.* 13. 7, 4, 8. aliquid 2, 17, 2. - sibi 1, 5, 57. 12, 2, 9 *et* 13. bona sibi 7, 6, 10. factum sibi 7, 2, 25. locum sibi magnum 10, 1, 121. - secundum 10, 1, 89. nuptias 7, 4, 39. nomen sibi audere *pro.* 14. plus sibi contra aliquem 11, 1, 23. totum sibi 7, 1, 42 *et* 62. verecundiam silentio 8, 3, 39. Tharsomenum pro Thrasumeno multi vindicaverunt 1, 5, 13. *add. ibid.* 26. 2, 17, 2.
vinum: in vino consumere vitam 1, 11, 16. vina humida 8, 6, 40.
vio pro eo 8, 6, 33.
violare majestatem 10, 5, 13. - matrimonium 5, 11, 9.
violentia 2, 12, 11.
vir bonus 4, 1, 7. 6, 2, 18. 11, 3, *extr.* civilis 11, 1, 35. spadone formosior 5, 12, 19. gravis 1, 2, 5. 6, 3, 25. 9, 2, 98. 11, 3, *extr.* malus 12, 1, 23. virum esse oportet, *emphaticos* 8, 3, 86. viri ac feminae 9, 4, 24.
virilis compositio 2, 5, 9. cultus

11, 3, 137. 12, 10, 79. laterum flexio 11, 3, 122. lectio 1, 8, 2. sermo 9, 4, 3. pro virili parte 12, 1, 1. 12, 11, 31.
virilitas 1, 8, 9.
virentes silvæ 12, 10, 60.
viridis et adhuc dulcis fructus studiorum 12, 6, 3.
virgines probæ 1, 10, 31. *v. n.*
Virgilius: *vid.* Ind. II.
Virgilianum illud 1, 3, 13.
virgula censoria 1, 4, 3.
virtus 8, 3, 53. Argivum occidit 8, 6, 10. bonum 5, 14, 25. 12, 1, 35. dicendi 9, 1, 3. *eloquentiæ*, rogandi, satisfaciendi, simulationis 6, 2, 15. elocutionis quarta 11, 1, 1. facundiæ 12, 3, 9. *vid.* imperatoria. in quoque auctore præcipua 10, 1, 37. *conf. ibid.* 64. - decoro rerum, œconomia 1, 8, 17. orationis 7, 3, 12. oratoria, poetica 10, 1, 46. pro temeritate 8, 6, 36. virtutis imago 10, 2, 15. virtutes ingenii 6, *pro.* 10. orationis 9, 2, 2. *conf.* 8, 3, 49. *seqq.* orationum 1, 11, 14. picturæ 12, 10, 6. scriptoris intelligere 1, 8, 5. quasi—virtutes dicendi 9, 1, 36.
vis 2, 12, 11. 2, 15, 3. 5, 6, 2. *v. n.* 5, 10, 55. amnium 10, 1, 46. 12, 2, 11. artis 2, 17, 21. Cæsaris, *in dicendo* 10, 2, 25. Demosthenis, *similiter* 12, 10, 23. cogitandi 10, 6, 2. contorta 10, 7, 14. contra vim 7, 4, 6. dicendi 1, 2, 31. 10, 1, *prin.* 10, 2, 16. 12, 10, 77. elocutionis 10, 1, 60. eloquentiæ 9, 2, 33. 11, 3, 56. epilogi 2, 17, 6. ingenii 12, 11, 10. inventionis 10, 2, 16. mentis 10, 7, 15. orandi 6, 2, 2. 10, 1, 8. orationis 9, 2, 53. oratoris omnis, *quæ?* 8, 3, 89. in oratore 10, 2, 11. *seq.* percipiendi 1, 1, 1. persuadendi 2, 15, 3. 7, 3, 6. 11, 3, 154. probandi 10, 2, 27. probationis 11, 3, 2. proportionis 1, 6, 3. quæstionum 7, 1, 17. refellendi 10, 2, 27. religionis 5, 6, 2. rerum 5, 10, 15. 11, 1, 2. 11, 2, 44. respondendi 5, 13, 43. sentiendi pulsus venarum 7, 10, 10. sermonis 1, 4, 18. tacita quædam inest numeris et modis 9, 4, 13. vehementissima 9, 4, 13. venti incumbit in mare 5, 9, 5. verbi 5, 10, 54. - cujusque 2, 5, 4. 12, 5, 3. verborum 9, 2, 18. *conf.* 11, 3, 152. veritatis 9, 2, 76. vocis cujusque 12, 3, 8. ut cuique ingenio vis est 7, 2, 32. subest natura et vera vis aliquibus 10, 2, 11. vim afferre animis judicum 5, 13, 57. ingenii præ se ferre 12, 10, 10. habet *pronuntiatio* miram quandam vim ac potestatem 11, 3, 2. *vocabuli* intueri 1, 6, 28. C vim suam ad omnes vocales perfert 1, 7, 10. vires caussæ 6, 1, 11. dicendi 12, 2, 5. eloquentiæ *pro.* 23. 5, 1, 2. facilitatis 12, 9, 20. figuræ 9, 2, 44. in studiis 2, 2, *prin.* ingenii 1, 2, 23. sententiarum 9, 3, 100. mediocres ingenio nostro sunt 6, *pro.* 15. virium *in oratione* genera 8, 3, 88. virium 2, 3, 9. minus sanguinis ac virium habent declamationes quam orationes 10, 2, 12. viribus actionis commendata oratio 11, 3, 5. sequi jam suis viribus posse exempla 10, 1, 15. *de discipulo.*
viscera 6, *pro.* 3.
visere, visio, visus, &c. *vid.* videre.
vita sine thalamis 9, 2, 64. vitæ ratio 10, 2, 2. secta 12, 2, 6. plures quædam vitæ 12, 11, 20.
vitalia ferire 5, 12, 22.
vitare aliquid 9, 4, 77. ambiguitatem 1, 5, 2. nubila, siccitates, soles, ventos 11, 3, 27. scholas 1, 2, 16. vitavisse, vitasse 9, 4, 59. vitans 7, 4, 10. vitanda 7, 4, 2.
vites graves fructu 8, 3, 8.
vitium animi 6, 2, 31. copiæ 10, 1, 62. in gestu 1, 5, 36. - verbo 1, 5, 34. - voce 1, 5, 35. ingenii 10, 1, 60. iracundiæ 6, 4, 10. materiæ 10, 1, 60. orationis 8, 3, 50. vitii simplicitas 11, 1, 21. vitio alicujus fieri 10, 1, 35. vitia aliis in carmine appellationibus nominantur 1, 8, 14. ex vocibus 1, 5, 34. linguæ 1, 1, *extr.* 1, 5, 32. mentis 12, 1, 32. orationis 12, 1, 22. *conf.* 8, 3, 59. *seqq.* oris 1, 1, 13. 1, 5, 32. rerum, *quæ?* 8, 3, 57. sermonis 1, 1, 13. vitæ 11, 3, 60.
vitiari ab aliquo 9, 2, 70.
vitiosus ordo 9, 4, 32. sermo 1, 1, 3. vitiosa distinctio 11, 3, 39. jactatio dicendi 12, 9, 4. - sui omnis est 11, 1, 15. imitatio 11,

3, 91. verborum 11, 3, 152. locatio verborum 9, 4, 32. vitiosum 11, 2, 45. magis minusve est 11, 1, 27. verbum, *quod?* 8, 3, 55. vitiosæ sententiæ 8, 5, 20. vitiosa placent interim pluribus 10, 1, 18. non alio vitiosa sunt quam 1, 5, 16. vitiosissimum 8, 5, 21. vitiosissima 2, 2, 10.
vitiose adjici, detrahi 1, 5, 19. dicere 1, 1, 11. 1, 5, 6. insidere alicui 1, 6, 44. loqui 1, 6, 7.
vituperatio 6, 3, 37.
vivere alicui 9, 2, 34. contra naturam 12, 11, 13. secundum naturam 12, 11, 13. vitam 5, 14, 13. 12, 7, 3. vivit 7, 2, 48. *v. n.* vivendum est, *emphaticῶs* 8, 3, 86.
viva vox alit plenius 2, 2, 8.
vivaciores 2, 6, 3.
vivacitas impia 6, *pro.* 3. *v. n.*
vix dum 5, 13, 34. saltem 6, 4, 15.
ulcisci aliquem 6, 1, 18. aliquid 6, 1, 9.
ultio 5, 13, 6.
Ulixes 11, 3, 158. reus Ajacis occisi 4, 2, 13. Ulixi 1, 5, 62. *conf.* Ulysses.
ulmus marita 8, 3, 8.
ultra 6, *pro.* 3. fidem esse 8, 6, 73. modum esse 8, 6, 73. 11, 1, 90. oceanum 7, 2, 5. paullum 11, 3, 21. quam 2, 3, 7. 2, 4, 7. 2, 5, 24. 6, *pro.* 10. Socratem usque 3, 1, 9. spectari aliqua *dicuntur* 10, 7, 9. virtutem esse 8, 3, 56. nihil ultra 3, 3, 2. *add.* 3, 6, 80. ulterius non 1, 6, 26.
ulteriora struere 10, 7, 8.
ultima ætas 12, 4, 2. ars compositionis 9, 4, 16. senectus 11, 1, 10. species 7, 1, 64. vox 11, 1, 54. ex ultimo prorogari tantum 10, 7, 10. ultimæ tenebræ 8, 3, 25. ultima vitia 2, 2, 15.
ultro donare 5, 10, 111. miserabilem fieri 11, 1, 64. mutuari 5, 10, 107. percontari non interrogantes 2, 2, 5. venire in manus 10, 7, 11.
Ulysses 1, 4, 16. 6, 3, 96. *ejus eloquentia* 12, 10, 64. *conf.* Ulixes.
umbra 10, 5, 17. minor corpore 10, 2, 11. magni nominis 12, 10, 15. ut umbra corpus sequi 8, *pro.* 30. lineas extremas umbræ, quam corpora in sole fecissent, circumscribere 10, 2, 7. luminum umbrarumque ratio 12, 10, 4.
umbratilis velut vita 1, 2, 18.
umquam raro 5, 7, 22.
unci digiti 11, 3, 119.
unctio 11, 3, 19.
unctor 11, 3, 26.
undecunque 4, 1, 49. 7, 3, 33.
undeviceni 1, 10, 44.
undevicesimus ætatis annus 6, *pro.* 4.
undique velut labens toga 11, 3, 147. placere 1, 2, 15.
universum 12, 2, 18. in universo 3, 5, 15. universum 3, 11, 27. 7, 1, 39. *vid.* in. universa 7, 1, 62.
universitas 7, 2, 22.
universalis vox 8, 5, 3. universalia præcepta 2, 13, 14.
unus ex amicis 6, 3, 92. una ante alias 6, 2, 22. de schola controversia 7, 1, 41. vox 11, 1, 40. unum atque idem 12, 10, 51. unicum apud nos specimen orandi dedit M. Tullius 3, 1, 20.
unice 8, 3, 24. 9, 3, 14.
unaquæque earum *sententiarum* 9, 3, 62.
unusquilibet: quilibet unus 5, 10, 117. quarum una res quælibet 1, 12, 7. unum quodlibet 5, 10, 67. unum ex his quodlibet 12, 1, 44. unius eorum cujuslibet 11, 2, 48.
vocare, vocabulum, vocalis, &c. *vid. sub* vox.
volo facit volui et volavi 1, 6, 15. datum 9, 3, 9. *conf.* velle.
volare ad aures 8, 3, 62.
volucrum cantus 10, 3, 24.
voluntas 6, 2, 9. *v. n.* 7, 10, 1. *v. n.* animi alicujus in alterum summa 9, 2, 35. civis optimi 12, 1, 16. cogi non potest 1, 3, 8. diversa rationi 8, 6, 54. recti generis mirabilis 10, 1, 89. nominis 7, 10, 1. recta 12, 1, 31. *in legibus opponitur* scripto: *vid.* scriptum *in* scribere. testantis 7, 6, 10. *conf.* 7, 6, 12. verborum 8, *pro.* 10.
voluntaria mors 9, 2, 86.
volvere calculos lingua 11, 3, 54. versus citatissime 1, 1, 37.
volubilitas circulatoria 10, 1, 8. nimia vocis 11, 3, 52.
voluptas accusandi 11, 1, 57. audientis 5, 14, 35. aurium 1, 10,

4. corporis 12, 2, 21 *et* 24. deformis 8, *pro. extr.* ingeniorum 10, 1, 24. irrupit in ipsa capitis aut fortunarum pericula 4, 2, 122. judicis 4. 1, 49. multitudinis imperitæ 10, 1, 43. ultionis 5, 13, 6. voluptates Ciceronis 12, 10, 46. dicendi 4, 3, 2. poeticæ 1, 8, 11.
Volusenus Catulus 10, 1, 24.
vomica reipublicæ 8, 6, 15.
Vopiscus 1, 4, 25.
vorsus 1, 7, 25.
vortices 1, 7, 25.
voventes 11, 3, 100.
votum est 12, 5, 6. parentum omnium 11, 1, 82. vota parentum 1, 2, 25.
vox 7, 5, 6. *pro complexu plurium verborum* 9, 4, 55. abscissa 8, 3, 85. acerba 11, 3, 32. actoris idonea 12, 7, 1. acuta 11, 3, 17. -magis 11, 3, 42. amaritudinis 11, 3, 169. aspera 11, 3, 15 *et* 63. atrox 11, 3, 63. beata 11, 3, 40. bona 11, 3, 13. candida 11, 3, 15. clara 11, 3, 15 *et* 40. concitata 11, 3, 175. confirmata 11, 3, 29. constituta 11, 3, 29. contracta 11, 3, 15 *et* 64 *et* 175. curata 11, 3, 26. densa 11, 3, 63. dulcis 11, 3, 40. dura 11, 3, 15 *et* 32. durabilis 11, 3, 23 *et* 40. effeminata 11, 3, 32 *et* 91. efficitur quam sentimus 1, 7, 26. elisa 11, 3, 51. erecta 11, 3, 63 *et* 175. eruitur 11, 3, 90. exasperatur 11, 3, 20. exemplar velut *est* mentis 11, 3, 62. exilis 11, 3, 15. facilis 11, 3, 40. funditur 11, 3, 21. firma 11, 3, 13 *et* 40. flebilis 11, 3, 64. flexa 11, 3, 17 *et* 64. flexibilis 11, 3, 15 *et* 40. fortis 11, 3, 23 *et* 64. frangitur 11, 3, 20. fusa 11, 3, 15 *et* 64. fusca 11, 3, 15 *et* 171. gravis 11, 3, 17. gravior 11, 3, 42. hilaris 11, 3, 63. idonea actoris 12, 7, 1. ima 11, 3, 42. imbecilla 11, 3, 13. immanis 11, 3, 32. immoderatior aliqua 11, 1, 51. inanis 11, 3, 32. index mentis 11, 3, 62. lenis 11, 3, 15 *et* 63. lentior 11, 3, 63. libera 9, 2, 3. libertatis honestissimæ 11, 1, 37. magna 11, 3, 40. mala 11, 3, 13. mollis 11, 3, 23 *et* 32. nitida 11, 3, 26. obscuratur 11, 3, 20. obtusa 11, 3, 15. plena 11, 3, 15 *et* 169. plenior 11, 3, 42. præpinguis 11, 3, 32. propria cuique 11, 3, 18. proxima sermoni 11, 3, 162. pura 11, 3, 40. pusilla 11, 3, 32. remissior 11, 3, 42. rigida 11, 3, 32. rudis 11, 3, 32. sana 11, 3, 32. scinditur 11, 3, 20. secans aera 11, 3, 40. sedens auribus 11, 3, 40. simplex 11, 3, 63. strangulatur 11, 3, 20. submissa 11, 3, 63 *et* 175. subsurda 11, 3, 32. summa 11, 3, 42. tenera 11, 3, 23. tensior 11, 3, 42. tenuatur ad exilitatem spadonum, mulierum, ægrorum 11, 3, 19. tenuis 11, 3, 32. -magis 11, 3, 42. tremula 11, 3, 91. turpis natura 8, 3, 39. vana 11, 3, 32. viva alit plenius 2, 2, 8. vocis jucunditas claritasque 6, *pro.* 11. observatio 10, 7, 9. qualitas, quantitas 11, 3, 14. *seq.* ratio 1, 10, 22. vocem sentire 1, 7, 26. tenuare 11, 3, 19. voce aliqua jucunda præeunte 1, 10, 16. voces *i.* verba 1, 5, 2. avium 1, 6, 37. claræ 9, 4, 136. conjunctæ, singulæ 7, 9, 2. spatiosæ 9, 4, 136.
vocare aliquem ad reddendam rationem 12, 7, 1. -se 1, 5, 36. -vetustatem 8, 5, 33. aliquid in invidiam 6, 3, 60. vocari ad aliquid 6, 4. 7. -judicem 2, 4, 33. idem 11, 2, 31. in culpam 7, 2, 53. -discrimen 3, 2, 2. huc vocari potest 6, 2, 11.
vocabulum, *quid?* 1, 4, 20. *conf.* 9, 4, 24. vocabula vulgaria et forte occurrentia 1, 1, 34. quæ idem significant 10, 1, 7. in adverbium transeuntia 1, 4, 29.
vocalis, e: vocalia magis verba 8, 3, 16. vocaliora 8, 3, 16.
vocalis, *substant.* sibi subjecta, in unum sonum coalescere nequit 1, 7, 26. vocales 1, 4, 6. geminæ 1, 7, 14.
vocalitas 1, 5, 4.
vociferatio furiosa 2, 10, 8.
vocitari 1, 7, 28.
urbs *præcipua quadam ratione dicitur* Roma 6, 3, 103. 8, 2, 8. 8, 5, 9. urbis gustus 6, 3, 17. urbes bene moratæ 8, 6, 24.
urbanus, *novum vocabulum* 8, 3, 34. *seq.* homo, *quis?* 6, 3, 105. urbana res 6, 3, 71. urbanum,

quid? 6, 3, 110. os, *quid?* 11, 3, 30.
urbane dicta 6, 1, 46. 6, 3, 42.
urbanitas 6, 3, 8 *et* 18. 8, 6, 74. *quid?* 6, 3, 18. *et* 103. *seq.* *et* 107. in accusando multa 10, 1, 115. -jocis 2, 5, 8. mira 6, 3, 3. narrandi 6, 3, 105. oratoria 6, 3, 14.
Urbinia 7, 2, 5 *et* 26.
Urbiniana lis 7, 2, 26.
urgere: vocem ultra vires 11, 3, 51. urgeri copia alicujus rei 11, 3, 56. urgens orationem 11, 3, 102.
εὐσία, quid? 3, 6, 23.
usitatum, usus, usurpari, &c. *vid. sub* uti.
usque a Chirone atque Achille ad nostra tempora 1, 10, 30. ad nos durat 1, 5, 21. -nostram ætatem 1, 5, 15. -ultimum videre 10, 7, 16.
usquequaque 1, 7, 34.
ut 6, 2, 31. *loco accusativi cum infinitivo* 7, 1, 35. *v. n.* 7, 2, 36. ne 6, 3, 64. uno interim contenti simus exemplo 1, 10, 27. ita dicam 8, 3, 37. sic dixerim 9, 4, 134. de hac (*Musica*) primum loquar 1, 10, 9. *add.* 1, 10, 25. si 7, 9, 5. *pro quamvis* 6, 3, 112. 7, 1, 21. etiam ut sola ponatur 1, 7, 10. maxime servetur 9, 3, 94. *pro quomodo* 6, *pro.* 11. -*cum conjunctivo* 6, 5, 10. solet 7, 9, 5. toti versus, ut sunt 6, 3, 96. hæc arbitror, ut in brevi, de ordine fuisse dicenda 9, 4, 32. narrationem, ut si ullam partem orationis,—exornandam puto 4, 2, 116. res gesta aut ut gesta 5, 11, 6. primum *pro.* 13. protinus ut erit parens factus 1, 1, 3.
utcunque 2, 3, 4. 3, 6, 6. 4, 1, 21. 9, 3, *prin.* 11, 2, 24.
utercunque 9, 2, 6. utracunque lingua 6, *pro.* 11. *de Græca et Romana.* utrumcunque 4, 2, 89. 5, *pro.* 3. utrocunque modo 3, 6, 29. *conf.* 12, 10, 59.
uterlibet: utralibet earum rerum *duarum* 6, 4, 18. utrumlibet 1, 5, 35. 5, 10, 68. *seqq.* 9, 1, 7.
utrum—an—an 6, 1, 18.
utrinque 5, 3, *extr.* 5, 4, *extr.* 5, 10, 81. habitæ actiones 10, 1, 22. trahi id quod medium est 7, 9, 7.
utrobique 4, 2, 91.
utrolibet inclinata cervix 1, 11, 9.
uti adjutoriis 12, 10, 43. alienis *pro.* 17. amicitia alicujus familiariter 5, 9, 14. conditione 9, 2, 95. consilio *Ep. ad Tryph.* 2. 12, 7, 7. -suo 4, 5, 20. exemplo 9, 3, 73. exemplis in aliquid 9, 3, 67. inclinatione laterum 1, 11, 18. inventis aliorum *pro.* 17. judicio severe 1, 4, 3. modo 8, 3, 25. nominibus 1, 5, 54. numeris 9, 4, 21. persona sua 1, 8, 3. præceptore patre 6, *pro.* 1. schemate 9, 3, 44. sermone 1, 5, 56. 1, 6, 3. sonis mediis 11, 3, 42. ad utendum 8, 6, 58. in utendo, non in percipiendo, annos exhaurire 12, 11, 20.
utilis ad bella saltatio 1, 11, 18. alicui rei 12, 2, 13. *conf. ibid.* 25. aliqua re 10, 1, 124. *auctor* oratori 10, 1, 33. dux 12, 1, 43. multis, id est fructuosus 1, 6, 29. studio juris 2, 8, 7. utile ad aliquid 12, 10, 30. ædificanti 7, *pro.* 1. ædificio 2, 21, 8. circa aliquid 6, 4, 2. parum 10, 1, 7. utilia 8, *pro.* 8. probationibus 6, 2, 3. utilius nihil ad aliquid 6, 1, 35. utilissimus civitati orator, philosophus, *an* medicus? 7, 1, 39. utilissima exercitationi difficultas 10, 5, 8.
utilitates 3, 4, 14.
usus alicujus rei est 4, 2, 72. 4, 2, 72 *et* 80. -rarissimus 1, 5, 42. communis 9, 1, 25. cum aliqua muliere longior est alicui 8, 4, 2. dicendi 11, 2, 41. divitiarum 6, 2, 30. frequentissimus 10, 6, 1. irrationalis 10, 7, 11. literarum 11, 2, 9. mei 6, *pro.* 3. proderit ita, si 10, 7, 12. quotidianus 6, 3, 14. scribendi ut fiat 10, 2, 2. sermonis quotidiani 8, 6, 21. vilis 1, 12, 16. vocis 6, *pro.* 4. usus quoque est, non rationis modo 1, 1, 34. usum habere 1, 6, 29. 10, 7, 19. in usum linguæ percipere aliquid 12, 2, 17. usu contineri 10, 7, 18. perfici *ibid.* in aliquo esse 7, 4, 18. usus necessarii 12, 7, 9.
usitatum *distinguitur a* familiari 5, 10, 96. minus verbum 2, 5, 4. usitata verba 1, 5, 3 *et* 71.
usurpari 7, 1, 3.
usura frui 6, 3, 68. *v. n.*
utique, *sæpissime in confirmando, in*

tendendo &c. ut, non utique et 1, 5, 6. nostræ utique linguæ non concesserim 1, 5, 66. *conf.* 2, 14, 1. 3, 4, *prin.* 6, *pro.* 4. 6, 2, 18.
Vulcanus pro igne 8, 6, 24.
vulgus: vulgi opiniones 12, 2, 28. vulgo auctore 9, 3, 13.
vulgo dicitur 4, 5, 16.
vulgaris gestus 11, 3, 102. sermo 12, 10, 43. via *pro.* 3. usus 9, 3, 5. vulgare 4, 1, 71. genus dicendi 9, 3, 3. -eloquendi 10, 1, 53. vulgaria 8, 3, 60. verba 10, 1, 9. et forte occurrentia vocabula 1, 1, 34.
vulgare aliquem 7, 3, 16. falsa 5, 3. librum *pro.* 7. opinionem 1, 10, 12. vulgata falso de aliquo opinio 10, 1, 125. vulgatum inter opifices 5, 10, 10. vulgati sermones 3, 6, 67. minus vulgata doceri 1, 5, 11. vulgatissimi sensus 2, 4, 28.
vulnus invenire in aliqua re 12, 8, 8.
vulneratus 7, 2, 30.
vulpes, *unde?* 1, 6, 33.
vulsus, *vid.* velli.
vultus dominatur maxime *in gestu* 11, 3, 72. erectior 11, 3, 134. languidus 11, 3, 159. mœstus 11, 3, 159. molestior 11, 1, 51. orationis ad id, quod intendimus efficere, compositus 9, 1, 21. rectus dicentis 12, 10, 56. severus, stupens 11, 3, 159. torvus 6, 1, 43. 11, 3, 160. tristitiæ 11, 1, 54. vultus mutatio 9, 3, 101. vultum moribus prætendere *pro.* 15. vultus, *plural.* 8, 6, 28. varios velut vultus dare actioni 9, 2, 63. *conf.* 11, 3, 47.
vultuosa pronuntiatio 11, 3, 183. *v. n.*
uxor aliena 7, 3, 6. marito dixit, appellatam se de stupro a privigno *&c. controversia* 4, 2, 98. *seqq.*
uxoria res 7, 4, 11.

X.

X ultima litera Latinarum 1, 4, 9.
Xenophontis uxor 5, 11, 27. *vide* Ind. II.

Y.

Voces, quæ hanc literam primam habent, Græcæ sunt et spiritu aspero notatæ: quare in H *quærantur.*

Z.

Zelotypus 4, 2, 30.
ζήτημα 3, 11, 4.
Zephyri 12, 10, 28.
zeugma 9, 3, 12.
Zopyri 12, 10, 28.

INDEX II.

Auctorum, Virorum Doctorum, Artificum, &c. quorum a Quinctiliano fit mentio.

A.

ACADEMIA *f.* Academici *Philosophi* 12, 1, 35. 12, 2, 25.
Accius (*ex conjectura Burm.*) 6, 3, 96.
——— Nævius, *poeta tragicus* 1, 7, 14. 1, 8, 11. 5, 13, 43. 8, 3, 31. in Philocteta 5, 10, 84. *ut conjectura est. conf. infra* Philocteta. *judicium de eodem* 10, 1, 97.
——— Navius 6, 3, 69.
Accusator Cossutiani Capitonis 6, 1, 14. Manii Curii 6, 3, 72. militis Mariani 3, 11, 14.
Acilius, M. Palicanus 4, 2, 2.
Adagia: *vid.* proverbia.
Ælius, L. 1, 6, 37.
——— Stilo 10, 1, 99.
Æoles 1, 4, 17.
Æolicus: *vid.* Ind. I.
Æschines, *orator* 2, 17, 12. 11, 3, 7 *et* 168. contra Ctesiphontem 3, 6, 3. 5, 13, 41. 7, 1, 2. contra Demosthenem 6, 1, 21. 10, 1, 22. legatio male gesta ei objecta 4, 4, 5. *judicium de eo* 10, 1, 77. *conf.* 12, 10, 23. *Rhodium dicendi genus intulit* 12, 10, 19.
——— *Socraticus*, dialogo Aspasiæ cum Xenophonte ejusque uxore 5, 11, 27. *seq.*
Æschylus, *poeta tragicus* 10, 1, 66. *ubi de illo judicatur, additurque*, correctas ejus Fabulas in certamen deferre, posterioribus poetis Athenienses permisisse, et esse eo modo multos coronatos.
Æsopus, *auctor fabularum* 1, 9, 2. Fabulæ illæ etiamsi originem non ab Æsopo acceperunt, nomine tamen Æsopi maxime celebrantur 5, 11, 19. Αἰσωποποίητον 5, 11, 20.
——— *actor comœdiarum* 11, 3, 111.
Afranius, *scriptor comœdiarum*: *judicium de eo* 10, 1, 100. togatis excellit *ibid.*
Africanus: *vid.* Julius. *it.* Scipio.
Agatharchus: an carmen Simonidis in eum scriptum sit? 11, 2, 14.
Aglaophon, *pictor* 12, 10, 3.
Agnon, Rhetorices accusationem scripsit 2, 17, 15. *Nihil præterea de eo constat.*
Agrippa, Menenius 5, 11, 19.
Albinovanus, *vid.* Pedo.
Albutius, *rhetor*, non obscurus professor atque auctor 2, 15, 36. 3, 3, 4. 3, 6, 61. *declamator inter eos, quos Seneca laudat. Vid. Schottus in Ind.*
Alcæus, *poeta lyr. judicium de eo* 10, 1, 63.
Alcamenes, *statuarius* 12, 10, 8.
Alcidamus Eleates, *rhetor*, quem Palamedem Plato appellat 3, 1, 10.
Amphictyonum judicium 5, 10, 111. *seq.*
Anaxagoras, *philosophus*, Periclem instituit 12, 2, 22.
Anaximenes, *rhetor* 3, 4, 9.
Andocides, *orator* 12, 10, 21.
Andronicus, *Hypocrites*, apud quem studuit Demosthenes 11, 3, 7.
Annalis Sextus, testis, *it.* Ennii 6, 3, 86. Annales Pontificum 10, 2, 7.
Anonymus Historicus, *quem Gesnerus* Plinium *esse suspicatur* 10, 1, 103. *seq.* Poeta, *forte* Accius, in Philoctete 5, 10, 84. *vid.* Palæmon. poeta. tragicus.
Antimachus, *poeta*: *judicium de illo* 10, 1, 53.

Antipater Sidonius, *poeta extemporalis* 10, 7, 19.
Antiphilus, *pictor* 12, 10, 6.
Antiphon, *rhetor* 12, 10, 22. orationem primus omnium scripsit 3, 1, 11. artem et ipse composuit *ibid.* pro se dixisse optime est creditus *ibid.*
Antonius, C. 9, 3, 94. *Ciceronis in consulatu competitor.*
——— Gnipho 1, 6, 23. *Vid. Sueton. de Grammat. c.* 7. *Macrob. Sat.* 3, 12.
——— M. *orator.* liber ejus imperfectus de arte dicendi *citatur* 3, 1, 19. 3, 6, 44. 8, *pro.* 13. *seq. v. n. add.* 12, 1, 21. in libris Ciceronis de Oratore 2, 17, 5. *seq.* 7, 3, 16. 8, *pro.* 13. *seq.* 12, 1, 21. defendens M. Aquilium 2, 15, 7. dissimulator artis fuit 2, 17, 6. *conf.* 12, 9, 5. multum valuit actione 11, 3, 8. *add. ibid.* 184. vox in eo fuit fusca 11, 3, 171.
——— *Triumvir: vid.* Ind. I. *it.* Cicero in Philippicis, *in* Ind. II. *et* Sulpicius, Serv.
——— Rufus 1, 5, 43. *Vetus Schol. Cruquianus ad Horat. A. P. p.* 632. *edit.* 1611, 4to. *inter prætextatarum togatarumque fabularum scriptores refert.*
Apelles, *pictor* 2, 13, 12. 12, 10, 6.
Apollas: *vid.* Callimachus.
Apollodorus, *rhetor* 2, 15, 12. 3, 1, 1. 3, 6, 34. *seq.* 3, 11, 3. 4, 1, 50. 4, 2, 31. 5, 13, 59. 7, 2, 20. 11, 2, 14. Pergamenus, præceptor Apolloniæ Cæsaris Augusti 3, 1, 17. *seq.* se dici maluit Rhodium *ibid.* certæ sectæ auctor *ibid.* præcepta ejus diligentissime tradiderunt Latine C. Valgius, Græce Atticus, discipuli ipsius *ibid.* *citatur* ex interpretatione Valgii 3, 5, 17. *seq.* ex traditione Cæcilii 9, 1, 12.
Apollodorei, *secta* 2, 11, 2. 2, 15, 12. 3, 1, 18. 4, 1, 50.
Apollonius, Drepanitanus 9, 2, 52.
——— Molon, *rhetor* 3, 1, 16. Magister Ciceronis 12, 6, 7.
——— *Rhodius, secundum Fabricium, poeta: judicium de ipso* 10, 1, 54.
Appius 12, 9, 9. *v. n.*
——— Cæcus: *vid.* Ind. I.
Aratus, poeta 10, 1, 46. *judicium de eo* 10, 1, 55.
Archias, A. Licin. *poeta extemporalis* 10, 7, 19.
Archidemus 3, 6, 30 *et* 32.
Archilochus, *poeta iamb. judicium de illo* 10, 1, 59.
Archimedes, *mathematicus* 1, 10, 48.
Architas, *philosophus* 1, 10, 17.
Areopagitæ damnaverunt puerum coturnicum oculos eruentem 5, 9, 13.
Areus, *rhetor* 2, 15, 36. 3, 1, 16.
Aristarchus, *grammaticus* 1, 4, 20. poetarum judex 10, 1, 54 *et* 59.
Aristippus, *philosophus* 12, 2, 24.
Aristogiton, *orator* 12, 10, 22.
Ariston, Critolai Peripatetici discipulus 2, 15, 19.
Aristophanes, *poeta comicus* 1, 10, 18. 12, 10, 65. *judicium de ipso* 10, 1, 65.
——— *Grammaticus* 1, 1, 15. poetarum judex 10, 1, 54.
Aristophon 5, 12, 10.
Aristoteles, *philosophus* 1, 1, 23. 1, 4, 18. 1, 6, 28. 2, 15, 10. 13. 16. 2, 17, 14. 2, 21, 23. 3, 1, 13. *seqq.* 3, 4, *init.* 3, 6, 23. 48. 59. 3, 7, *init.* 23. 25. 3, 8, 8. 63. 3, 9, 5. 4, 1, 72. *seqq.* 4, 2, 32. 5, 1, *init.* 5, 12, 9. 8, 3, 6. 9, 4, 87. 88. 12, 10, 52. 12, 11, 22. dubium est, sitne ejus opus, quod de rhetorice nomine Theodectis inscribitur 2, 15, 10. in Gryllo 2, 17, 14. artem pluribus libris complexus est 2, 17, 15. in Rhetoricis 3, 6, 48. in secundo de arte rhetorica libro 5, 10, 17. *judicium de eo* 10, 1, 83. versus ex Philoctceta, quo frequenter usus est 3, 1, 14. pomeridianis scholis præcepit artem oratoriam 3, 1, 14. elementa, *i. prædicamenta* decem constituit 3, 6, 23. *seqq.*
Aristoxenus, *musicus* 1, 10, 17 *et* 22.
Artium scriptores 7, 7, *init.*
Artifices veteres *i. scriptores artis rhetoricæ* 11, 3, 106.
Artorius Proculus, C. 9, 1, 2. *meminit alicujus* Arorii *Festus, in* Procestria, Tentipellium, *et* Topper.
Aruspices 5, 7, 36. aruspicum responsa 5, 10, 30.
Asiani, *vid.* Ind. I. *et ibid.* Attici.
Asconius, *vid.* Pedianus.
Asinius Pollio, *pater* 1, 5, 8. 56. 1, 6, 42. 1, 8, 11. 9, 2, 9. 9, 3, 13. 9, 4, 76. 132. 12, 1, 22. 12, 6, 1.

12, 11, 28. pro Afprenate 10, 1, 22. pro Liburnia 9, 2, 34. *feq.* pro Scauro filio 6, 1, 21. *v. n.* 9, 2, 24. pro Urbiniæ heredibus 4, 1, 11. 7, 2, 26. *conf.* 7, 2, 5. in T. Livio putat ineffe Patavinitatem 8, 1, 3. *formavit*; fimbriaturit *et* figulaturit 8, 3, 32. multum ante quæftoriam ætatem graviffima judicia fufcepit 12, 6, 1. defendit eofdem cum Meffala 10, 1, 24. multum in vita dignitatis habuit, multum ad pofteros gloriæ tradidit 12, 11, 28. omnium horarum *homo, id eft*, feriis jocifque pariter accommodatus fuit 6, 3, 110. *judicium de illo* 10, 1, 113. *præcipue tribuitur ei* diligentia 10, 2, 25. 12, 10, 11. *ejus* æmulatores *funt* triftes ac jejuni 10, 2, 17.

Afinius Pollio, *filius* 12, 1, 22. uterque vitia orationis Ciceronis etiam inimice infequitur 12, 1, 22.

Atellanæ *fabulæ* 6, 3, 47. Atellanæ more captare 6, 3, 47.

Athenæus, *rhetor* 2, 15, 23. 3, 1, 16. 3, 3, 13. 3, 5, 5. 3, 6, 46. Hermagoræ par et æmulus 3, 1, 16.

Athenodorus Rhodius 2, 17, 15.

Atticus, *rhetor*, difcipulus Apollodori, cujus præcepta tradidit Græce 3, 1, 18. *Burmannus putat, intelligi* M. Vipfanium Atticum Agrippam, filium [*it. nepotem*] Pomponii Attici, *laudatque Schottum in Catal. Rhet. apud Senecam, qui* Atteium Dionyfium, *Apollodori difcipulum, malit.*

——— *conf.* Ciceronis Ep. ad Atticum.

Attici oratores: *vid.* Ind. I.

Attius adverfus Cluentium 5, 13, 41.

Auctor ad Herennium 2, 15, 5. 9, 3, 31. 56. 69. *conf.* Cornificius.

Aufidius: *vid.* Baffus.

Augures 5, 7, 36.

Auguria 3, 7, 11.

Auguftus, Octavianus Cæfar 3, 1, 17. *dicta* 6, 3, 59. 63. 64. 65. 74. 77. 79. 95. 8, 3, 34. in Epiftolis ad C. Cæfarem 1, 6, 19. quas fua manu fcripfit aut emendavit 1, 7, 22. duodecim natus annos aviam pro roftris laudavit 12, 6, 1. *conf.* Apollodorus.

B.

Baffus, Aufidius, *hiftoricus, qui fcripfit libros belli Germanici, et de quo judicium fertur* 10, 1, 103.

——— Cæfius, *poeta, de quo judicium exftat* 10, 1, 96. vidit eum Quinctilianus *ibid.*

——— Junius 6, 3, 27. 57. *feq.* 74. *quem* Julium *potius effe cenfent Schottus Catal. Rhetorum Senec. et Burmannus p.* 545.

——— Saleius, *poeta, de quo judicium eft* 10, 1, 90.

Bibaculus, M. Furius, *poeta*, in quo acerbitas iambi 10, 1, 96. *verfus ejus* Jupiter hibernas *&c. vitiofus cenfetur* 8, 6, 17. *v. n.*

Bleffus, P. 6, 3, 58. *v. n.*

Bruti verba *apud* Ciceronem 6, 3, 20.

Brutus, Pater 6, 3, 44.

——— Accufator Cn. Planci 6, 3, 44.

——— M. *philofophus et orator* 9, 3, 95. 9, 4, 63. 75. 76. 10, 7, 27. 11, 1, 5. 12, 1, 22. pro Milone orationem exercitationis gratia compofuit 3, 6, 93. 10, 1, 23. 10, 5, 20. *judicium de eloquentia ejus et fcriptis de philofophia* 10, 1, 123. *præfertim ipfi tribuitur* gravitas 12, 10, 11. in philofophicis fcriptis multo quam in orationibus præftantior 10, 1, 123.

C.

Cæcilius, *poeta comicus* 1, 8, 11. 10, 1, 99. *judicium de eo* 10, 1, 99.

——— Quintus, qui petiit accufationem in Verrem 5, 13, 18. 7, 2, 2. *conf.* Cicero in Verrem.

——— *rhetor* 3, 1, 16. 3, 6, 47. 5, 10, 7. 9, 3, 38. 46. 91. 97. ad Sifennam 8, 3, 35: *verum lectio mendi fufpecta eft: v. n.* tradidit aliquid de Apollodoro 9, 1, 12. proprie libros operi *de figuris* dedicavit 9, 3, 89.

Cælius: *vid.* Cœlius.

Cæfar, C. Jul. 1, 5, 63. 1, 8, 2. 3, 8, 19. *feqq.* 47. 55. *feqq.* 4, 1, 39. 5, 13, 5. 6, 1, 31. 6, 3, 75. 91. 108. 109. 112. 7, 2, 6. 7, 4, 2. 8, 2, 9. 8, 4, 20. 11, 1, 38. 80. *et* 12, 7, 4. *ejus* Anticatones 3, 7, 28. *conf.* 1, 5, 68. libri de Analogia 1, 7, 35. *cum* Marcello

solus de omnibus ætatis suæ oratoribus a Cicerone in Bruto *laudatur* 10, 1, 38. multum ante quæstoriam ætatem gravissima judicia suscepit 12, 6, 1. *judicium de eloquentia* Cæsaris 10, 1, 114. *præcipue* vis *ei tribuitur* 1, 7, 35. 10, 2, 25. 12, 10, 11. si foro tantum vacasset, non alius ex Romanis contra Ciceronem nominaretur 10, 1, 114. actiones apud C. Cæsarem et Triumviros 5, 13, 5. inscriptio Cæsaris 1, 7, 22. triumphus ejusdem 6, 3, 61.
Cæsius Bassus: *vid.* Bassus.
Calamis, *statuarius* 12, 10, 7.
Calidius pro Domo Ciceronis 10, 1, 23.
Callicles apud Platonem 2, 15, 28.
Callidius, *orator* 11, 3, 155. *tribuitur ei* subtilitas 12, 10, 11. *conf. ibid.* 39. *Idem nomen Burmanno* p. 883, *videtur, et uno* l *scribi debere, ex Cic. de Inv.* 2, 9. *nempe* Calidium, *non* Galdum, *ibi vult legi.*
Callimachus, *poeta, de quo judicium fertur* 10, 1, 58. Callimachii pedes *legit Fabricius* 9, 4, 6. - Apollas 11, 2, 14.
Calon, *statuarius* 12, 10, 7 *et* 10.
Calvus, *orator* 9, 3, 56. in Vatinium 6, 1, 13. 6, 3, 60. 9, 2, 25. *judicium de eo* 10, 1, 115. *præcipue laudatur in eo* judicium 10, 2, 25. *itemque* sanctitas 12, 10, 11. imitator Atticorum 10, 1, 115. reprehendit compositionem Ciceronis 12, 1, 22. multum ante quæstoriam ætatem gravissima judicia suscepit 12, 6, 1.
Capitonis, Cossutiani, accusator 6, 1, 14.
Carbo, C. etiam in tabernaculo usus exercitatione dicendi 10, 7, 27. *add. Cic. Bruto* c. 86.
Caria: *inde* rhetores 11, 3, 58.
Carneades, *philosophus*, Romæ pro justitia et contra justitiam dixit 12, 1, 35.
Carpathius 6, 3, 71.
Cassetius 6, 3, 87. Cascelium *malit Scipio Gentil. Parerg.* 1, 83: Cæcilium, *de quo Gell.* 20, 1. *Colomesius apud Burm.*
Cassius Severus, C. *orator* 6, 1, 43. 6, 3, 27. 78. 79. 90. 8, 2, 2. 8, 3, 89. 11, 3, 133. contra Asprenatem 10, 1, 22. 11, 1, 57. *judicium de eo* 10, 1, 116. *et præcipue tribuitur ipsi* acerbitas 12, 10, 11.
Cassium Severum, *tragœdiarum etiam scriptorem, intelligit Burmannus eum, cujus locus laudatur* 5, 11, 24.
Catius, in Epicureis levis, sed non injucundus auctor 10, 1, 124.
Cato 3, 5, 8. 3, 8, 37 *et* 49. 6, 3, 112. 10, 5, 13. *in his locis intelligitur* Uticensis *ille.*
—— Censorius, M. 1, 6, 42. 1, 7, 23. 2, 5, 21. 6, 3, 105. 8, 5, 33. 8, 6, 9. 9, 2, 21 *et* 25. 9, 4, 39 *et* 76. 12, 1, 35. 12, 10, 10 *et* 45. in oratione quadam 3, 6, 97. - de Servio Galba 2, 15, 8. *ejus* judicium de adultera 5, 11, 39. - *definitio* oratoris 12, 1, 1. Atticus Romanorum 12, 10, 39. idem orator, idem historiæ conditor, idem juris, idem rerum rusticarum peritissimus, inter tot operas militiæ, tantas domi contentiones, rudi seculo, literas Græcas, ætate jam declinata, didicit 12, 11, 23. in dicendo præstantissimus, et juris peritissimus 12, 3, 9. appellatus est sapiens 12, 7, 4. Romanorum primus condidit aliquid in materia artis rhetoricæ 3, 1, 19. verba ejus furatus est Sallustius 8, 3, 29.
—— Uticensis 5, 11, 10. 8, 2, 9. 11, 1, 69 *et* 70. eloquens senator fuit 11, 1, 36. nisi sapiens creditur fuisse, vix scio, cui reliquerit hujus nominis locum 12, 7, 4. Stoicæ sectæ vitio quibusdam in rebus facta durior ejus natura 11, 1, 70. *quomodo* tractatus sit a Cicerone pro Muræna? 11, 1, 69 *et* 70.
—— uterque 12, 7, 4.
Catones 12, 10, 10.
Catullus, *poeta* 1, 5, 8. *versus ejus* 6, 3, 18. 9, 4, 141. 11, 1, 38. in Epithalamio 9, 3, 16. nobile ejus Epigramma *de abusu literæ* H 1, 5, 20. *quomodo sit usus particula* dum? 9, 3, 16. *judicium de eo* 10, 1, 96. in eo iambi acerbitas *ibid.* insaniæ *arguitur* 11, 1, 38.
Catulus: *ejus dictum in Philippum* 6, 3, 81. *laudatur in eo* suavis appellatio literarum 11, 3, 35.
—— Volusenus 10, 1, 24.
Celsus, Aur. Cornel. 2, 15, 22 *et* 32. 3, 5, 3. 3, 6, 13 *et* 37. 3, 7, 25.

4, 1, 12. 4, 2, 9. *seq.* 5, 10, 4. 7, 2, 19. 8, 3, 35 *et* 47. 9, 2, 23. 40. 54. 101. 102. 104. 107. 9, 4, 132 *et* 137. 10, 1, 23. mediocri vir ingenio, non solum de his omnibus, *de quibus dixerat*, conscripsit artibus, sed amplius rei militaris, et rusticæ etiam, et medicinæ præcepta reliquit 12, 11, 24. scripsit non parum multa, Scepticos secutus, non fine cultu ac nitore 10, 1, 124. Gallione prior *fuit, et* accuratius *quam is* de arte dicendi scripsit 3, 1, 21. adjicit figuras colorum, nimia novitatis cupiditate ductus 9, 1, 18. *in aliqua re* Ciceronem est secutus 7, 1, 10. *ceterum plerumque a Quinctiliano reprehenditur ac refutatur.*

Certamina sacra 3, 7, 4. 9, 4, 11.

Cestius : *vid.* Sestius.

Cethegus 1, 5, 23. *eum* Ennius Suadæ medullam vocat 2, 15, 4. suaviloquenti ore fuisse, dicit Ennius 11, 3, 31.

Charisius : orationes, quæ Charisii nomine eduntur, a Menandro scriptas putant *nonnulli, quibus adstipulari videtur ipse Quinctilianus* 10, 1, 70.

Charmadas 11, 2, 26.

Chiron, *centaurus* 1, 10, 30. 8, 6, 37.

Chrysippus, *philosophus* 1, 1, 16. 1, 10, 32. 2, 15, 35. 12, 1, 18. *ejus* præcepta de liberorum educatione 1, 11, 17. *ad* Chrysippum *respici* 7, 9, *dicit Fabricius.* nutrices sapientes optavit 1, 1, 3. a nutricibus jam informandam quam optimis institutis mentem infantum judicat 1, 1, 16. nutricum allectationi suum quoddam carmen assignat 1, 10, 32. cædi discentes, non improbat 1, 3, 14. chironomiam *docuit* 1, 11, 17. mercedem a discipulis acceptavit 12, 7, 9.

——— Vettius 6, 3, 61. *v. n.*

Cicero, M. Tullius *pro.* 13. 1, 6, 37. 2, 4, *extr.* 2, 16, 7. 2, 20, 10. 3, 2, 4. 3, 3, *extr.* 3, 8, 50. 4, 2, 64. 5, 10, 6 *et* 73. 5, 13, 2. 5, 14, 7. *seqq.* 6, 2, 32. 6, 3, 111. 7, 1, 10. 7, 2, 39. 7, 3, 28. 8, 5, 33. 9, 1, 25. 9, 2, 29. 96. 102. 9, 3, 40. 9, 4, *init.* 35. 53. 56. 57. 10, 1, 39. 113. 114. 10, 5, 2. 10, 7, 13. 12, *pro.* 4. 12, 1, 21. 12, 2, 23. 12, 7, 4. 12, 10, 45. 52. 54. 56. 12, 11, 24 *et* 27.

——— *Verba ejus præter ea, quæ deinde sub singulorum librorum titulis &c. recensentur*, 2, 12, 7. 2, 15, 33. 2, 21, 14. 3, 5, 18. 4, 1, 74 *et* 79. 4, 2, 2 *et* 121. 6, 3, 84 *et* 97. 8, 3, 21. 8, 5, 7. 8, 6, 47. 9, 2, 40. 48. 54. 55. 56. 57. 9, 3, 40. 42. 43. 45. 47. 48. 49. 85. 87. 9, 4, 93 *et* 103. 11, 1, 92. 11, 3, 8 *et* 60. mastrucam illudens dixit 1, 5, 8. Canopitarum exercitum dicit 1, 5, 13. dicit Plato, Hermagora 1, 5, 60. *seq.* voce *subabsurdum* utitur 1, 5, 65. 6, 3, 23. *de* Capsis 1, 5, 66. etymologia ei dicta est notatio 1, 6, 28. *veriloquium*, quod ipse finxit, reformidat *ibid. favorem* et *urbanum* nova credit 8, 3, 34. dicit, invideo hanc rem 9, 3, 1. reprehenditur ab eo, *contumeliam fecit* 9, 3, 13. sententiarum *vocabulum* apud Ciceronem non invenio 12, 10, 48. *ejus sunt* beatitas, beatitudo, Sullaturit 8, 3, 32. obsequium a Terentio primum dictum putat 8, 3, 35. *dictum, judicium &c. ejus* de actione Cn. Lentuli, Gracchi, Antonii, Crassi, Q. Hortensii 11, 3, 8. de S. Annali 6, 3, 86. de Antipatro Sidonio et L. Archia 10, 7, 19. de Antonii fusca voce 11, 3, 171. de Bruto 10, 7, 27. de Calvo 10, 1, 115. de L. Cottæ rusticitate soni 11, 3, 10. de Demetrio Phalereo 10, 1, 80. neque ei ipse Demosthenes videtur satis esse perfectus 12, 1, 22. de Memmio 6, 3, 67. de Publilia 6, 3, 75. de Roscio, *comœdo* 9, 3, 86. de Thucydide et Xenophonte 10, 1, 33. de Vatinii morte 6, 3, 68 *et* 84. dictum in Accium 6, 3, 96. in Clodiam 9, 2, 99. in Clodii cædem 6, 3, 49. in M. Cœlium 6, 3, 69. in coqui filium 6, 3, 47. in Curionem 6, 3, 76. in Vib. Curium 6, 3, 73. in Hirtii declamationem 8, 3, 54. in Hortensii Sphingem 6, 3, 98. in Isauricum 6, 3, 48. in Pletorium 6, 3, 51. in Triarium 5, 13, 40. in Vatinium 6, 3, 77. *alii ejusdem joci* 6, 3, 73. 84. 91. 112. *conf.* 6, 3, *ab initio: de urbane dictis ipsius libri* Q. Ciceronis *et* Tironis liberti 6, 3, 5.

——— Commentarii *ejus*, 4, 1, 69. 10, 7, 30. quos libertus Tiro contraxit 10, 7, 31.

—— Loci Communes in vitia directi 2, 1, 11. *conf.* 10, 5, 12.
—— Theses, quibus jam princeps in republica exerceri solebat 10, 5, 11.
—— ad Herennium: *vid.* Auctor ad Herennium, *et* Cornificius.
—— Rhetorica (*s. de Inventione*) 1, 5, 60 *et* 61. 3, 3, 6. 3, 6, 49 *et* 63. 3, 11, 10 *et* 18. Rhetoricus primus 3, 5, 14. 3, 6, 57. hos libros primum scripserat 2, 14, 4. ipse adolescenti sibi elapsos dicit 3, 1, 20. sine dubio ipse non probat 2, 15, 6. *conf.* 3, 6, 58. *seq. et* 63. sunt velut regestæ in hos commentarios, quos adolescens deduxerat, scholæ 3, 6, 58.
—— de Inventione 2, 15, 5. 2, 17, 2. 3, 11, 10 *et* 12. 5, 10, 6 *et* 78. 5, 11, 2 *et* 23. 5, 14, 5.
—— de Oratore 2, 4, 8. 2, 12, 7. 2, 15, 5. 2, 17, 5. 2, 20, 9. 2, 21, 5. 6. 14. 3, 4, 2. 3, 5, 5. 3, 6, 43 *et* 79. 3, 8, *init. et* 14. 6, 3, 8. 23. 42. 7, 3, 16. 10, 5, 2. 8, *pro.* 25. 8, 6, 15. 9, 3, 39. 83. 97. 10, 7, 13 *et* 19. 11, 1, 1 *et* 4. 11, 2, 14. 11, 3, 1 *et* 128. 12, 5, 5. 12, 9, 5. 12, 11, 4. secundus 2, 17, 36. 6, 3, 43. *seq.* 11, 2, 21. *seq. et* 26. 11, 3, 94. tertius 1, 11, 18. 9, 1, 26. *seqq.* 11, 3, 10. 12, 2, 5. disputationes, quæ sunt de Oratore 10, 3, 1. rhetoricis pulcherrimos illos de Oratore substituit 3, 6, 59. in oratoriis hæc minora, quæ plerique desiderant, sciens omisit 3, 1, 20. multas in tertio de Oratore libro posuit figuras, quas in Oratore, postea scripto, transeundo videtur ipse damnasse 9, 3, 90.
—— Brutus, *s.* de Claris Oratoribus 1, 5, 61. 3, 1, 12. 10, 1, 38. 11, 3, 123. 128. 155. 184.
—— ad Brutum scriptus liber 1, 10, 4. *i. Orator: conf.* 9, 4, 101. 11, 1, 4 *et* 5.
—— Orator 1, 6, 18. 3, 5, 15. 3, 6, 43. 6, 3, 18 *et* 42. 8, *pro.* 14. 8, 6, 23. 9, 1, 36. *seqq.* 9, 2, 15. 9, 3, 90. 9, 4, 14. 37. 39. 55. 79. 101. 109. 122. *seqq.* 10, 1, 33. 11, 1, 4. *seq.* 31. 92. 11, 3, 1. 31. 58. 122. (*conf.* 184.) 126. 167. 12, 3, 11. 12, 11, 26. post libros de Oratore scriptus 9, 3, 90. in Oratore divine omnia exsequitur 1, 6, 18.
—— Topica ad Trebatium ICtum 3, 5, 5 *et* 15. 3, 6, 13. 3, 7, 28. 3, 11, 18. 5, 10, 62. *seqq. et* 85. 5, 11, 32. 7, 1, 4. 7, 3, 8.
—— Partitiones Oratoriæ 3, 3, 7. 3, 5, 5 *et* 6. 3, 11, 10 *et* 19. 4, 2, 107. 7, 1, 4. 7, 3, 8. 8, 3, 36. 42. 43. 11, 1, 92.
—— Oratio contra Agrarias Leges 2, 16, 7. *conf.* contra Rullum.
—— in Antonium: *vid.* Philippicæ.
—— pro Archia 5, 11, 25. 8, 3, 75. 9, 4, 44. 10, 1, 27. 10, 7, 19. 11, 1, 19 *et* 34. 11, 3, 84 *et* 97.
—— contra Atratinum: *vid. pro* Cœlio.
—— pro Balbo 11, 3, 164.
—— contra Bostarem pro Scauro 5, 13, 28. *vid.* pro Scauro.
—— contra Q. Cæcilium: *vid.* in Verrem divinatio.
—— pro Cæcina 4, 2, 49. 132. 5, 10, 68. 92. *seq.* 98. 5, 11, 33. 6, 3, 56. 7, 3, 17. 29. 7, 6, 7. 9, 3, 22. 80. 11, 1, 44.
—— pro Cælio: *vid.* pro Cœlio.
—— in Catilinam 4, 1, 68. 5, 10, 99. 5, 11, 42. 6, 3, 109. 8, 4, 10 *et* 13. 8, 6, 15. 9, 2, 7. *seq.* 26. 32. 45. 9, 3, 19. 29. 30. 44. 45. 46. 62. 71. 77. - in senatu 12, 10, 61.
—— contra Chrysogonum: *vid.* pro S. Roscio.
—— in Clodium 8, 3, 81. 8, 6, 56. 9, 2, 96. *conf.* pro Milone *et* de Responsis Aruspicum.
—— in Clodium et Curionem 5, 10, 92. *conf.* 3, 7, 2.
—— pro Cluentio 2, 17, 21. 4, 1, 36. 69. 75. 79. 4, 2, 16. 19. 85. 105. 107. 121. 130. 4, 5, 11. 20. 5, 7, *extr.* 5, 10, 108. 5, 11, 13. 22. 25. 5, 13, 15. 32. *seq.* 39. 41. 47. 6, 1, 41. 6, 3, 39. *seq.* 8, 3, 51. 8, 4, 11. 8, 6, 55. 65. 9, 2, 8. 19. 51. 9, 3, 37. 38. 62. 75. 77. 81. 82. 9, 4, 68. 74. 92. 101. 133. 11, 1, 61. *seqq.* 11, 3, 162. *laudatur valde hæc oratio* 6, 5, 9. *conf.* 11, 1, 61. *seqq.* 74. *in eadem aliquid reprehenditur* 4, 5, 11.
—— pro Cœlio 3, 8, 54. 4, 1, 31. 39. 4, 2, 27. 5, 13, 30. 8, 4, 1. 9, 2, 15. 39. 60. 99. 9, 4, 64. 97. 98. 102. 11, 1, 28. 12, 10, 61. 12, 11, 6. *in primis laudatur hæc oratio* 11, 1, 68.

—— pro Cornelio 4, 3, 13. 4, 4, 8. 5, 11, 25. 5, 13, 18. 26. 7, 3, 35. *seq.* *præcipue laudatur* 6, 5, 10. *conf.* 8, 3, 3.
—— in Cottam pro Oppio 5, 13, 20 *et* 30. 11, 1, 67. *vid.* pro Oppio.
—— in Curionem 3, 7, 2. 5, 10, 92.
—— pro Deiotaro 4, 1, 31.
—— pro Domo ejus dixit Calidius 10, 1, 23.
—— pro Flacco 11, 1, 89.
—— pro Fonteio 6, 3, 51. 11, 1, 89.
—— pro Fundanio 1, 4, 14.
—— pro Gabinio et Vatinio, in quos antea orationes etiam scripserat 11, 1, 73.
—— pro Gallio 8, 3, 66.
—— pro Ligario 4, 1, 38. *seq.* 66. 70. 4, 2, 51. 108. *seqq.* 131. 5, 10, 93. 5, 11, 42. 5, 13, 5. 20. 31. 5, 14, 1. 6, 3, 108. 7, 4, 17. 8, 3, 85. 8, 4, 27. 8, 5, 10. 13. 8, 6, 12. 9, 2, 7. 14. 28. 29. 38. 50. 51. 9, 3, 36. 9, 4, 73. 75. 92. 99. 102. 105. 107. 133. 11, 3, 108. 110. 162. 166. *eximiæ sunt hujus orationis laudes* 6, 5, 10. pars ejus vehementissima 4, 1, 67. Tuberonis *contraria* oratio 10, 1, 23.
—— pro Lege Manilia 2, 4, 40.
—— contra Concionem Metelli 9, 3, 50. *conf. ibid.* 48. *n.*
—— pro Milone, quæ habita est 9, 2, 54. *v. n.* contra eam scripsit Sestius *s. potius* Cestius 10, 5, 20.
—— scripta 3, 6, 12. 93. 4, 1, 20. 31. 4, 2, 25. 57. 121. 4, 3, 17. 4, 4, 2. 5, 10, 37. 50. 5, 11, 12. 15. *seqq.* 5, 14, 2. 3. 17. *seqq. et inf.* 6, 1, 24. 27. 7, 2, 43. 8, 3, 22. 8, 5, 11. 8, 6, 7. 48. 49. 9, 2, 26. 38. 59. 9, 3, 23. 28. 30. 77. 83. 9, 4, 74. 93. 133. 11, 1, 34. 40. 11, 3, 47. *seqq.* 115. 167. 172. 173. 12, 10, 62. *magnopere eadem laudatur* 6, 5, 10. *conf.* 9, 2, 41. 11, 3, 47. pulcherrima 4, 2, 25. nobilissima 11, 3, 47.
—— pro Muræna 2, 4, 24. 4, 1, 75. 4, 2, 26. 4, 5, 12. 5, 10, 99. 5, 11, 11. 23. 5, 13, 27. 6, 1, 35. 7, 1, 51. 8, 3, 22. 79. 8, 6, 30. 9, 2, 100. 9, 3, 32. 33. 82. 9, 4, 107. *laudatur in primis* 11, 1, 69. *seqq.* *conf.* 4, 5, 12.
—— in Oppianicum pro Cluentio 9, 3, 38. *vid.* pro Cluentio.
—— pro Oppio 5, 10, 69. 76. 5, 13, 17. 20. *seq.* 30. 9, 2, 51. 11, 1, 67. *egregie laudatur* 6, 5, 10.
—— Philippicæ 3, 8, 5. 5, 10, 99. 5, 13, 38. 7, 3, 18. 8, 3, 29. 8, 4, 8. 10. 16. 25. 8, 6, 68. 70. 9, 2, 26. 47. 9, 3, 13. 29. 72. 86. 9, 4, 23. 29. 44. 107. 11, 1, 25. 26. 11, 3, 39. 167. 172. 12, 10, 62.
—— in Pisonem 5, 13, 38. 8, 3, 21. 9, 3, 67. 9, 4, 76.
—— in Pletorium Fonteii accusatorem 6, 3, 51.
—— de Proscriptorum liberis 11, 1, 85.
—— adversus Quintium 5, 13, 39. *vid.* pro Cluentio.
—— pro Quintio 9, 3, 86.
—— pro Rabirio Perduellionis reo 5, 13, 20. 6, 1, 49. 7, 1, 15. 11, 3, 169.
—— Post. 3, 6, 11. 4, 1, 46. 69. 4, 2, 10. 18. 9, 2, 17. 11, 3, 172.
—— de Responsis Aruspicum 5, 11, 42.
—— pro S. Roscio Amer. contra Chrysogonum 4, 2, 3. 19. 9, 2, 53. 12, 6, 4.
—— contra Rullum 2, 16, 7. 5, 13, 38. 8, 4, 28.
—— contra Sassiam: *vid.* pro Cluentio.
—— pro Scamandro 11, 1, 74.
—— pro M. Scauro, patre, ambitus et repetundarum reo 4, 1, 69. 5, 13, 28. 6, 1, 22. 11, 1, 89. circa mortem Bostaris 7, 2, 10.
—— pro Tullio 4, 2, 131. 5, 13, 21.
—— pro Vareno 4, 1, 74. *add.* 9, 2, 56. 5, 10, 69. 5, 13, 28. 6, 1, 49. 7, 1, 12. 7, 2, 10. 22. 36. 8, 3, 22.
—— in Vatinium testem 5, 7, 6. 11, 1, 73.
—— pro Vatinio: *vid.* pro Gabinio.
—— in Verrem 3, 7, 27. 4, 1, 20. 31. 4, 2, 2. 17. *seqq.* 106. 113. *seqq.* 4, 3, 13. 5, 10, 76. 6, 1, 3. 13. 54. 6, 3, 4. 55. 8, 3, 64. 8, 4, 2. 4. 19. 27. 8, 6, 72. 9, 2, 22. 38. 40. 47. 51. 52. 60. 61. 62. 9, 3, 34. 43. 9, 4, 64. 70. 71. 97. 104. 108. 119. 124. 127. 11, 1, 40. 11, 3, 90. 162. (*conf.* 6, 1, 54. 11, 3, 171.) 164. divinatio in Q.

Caecilium 4, 1, 49. 5, 13, 18. 9, 2, 17. 59. 11, 1, 20. quinque contra Verrem actionis secundae libri 11, 2, 25. consilium Ciceronis in caussa Verrina 6, 5, 4. *add.* 7, 4, 33. Hortensii pro Verre oratio 10, 1, 23.
——— adfuit caussae, ubi quidam suarum ipse rerum judex erat 4, 1, 19. orationes, quas C. Appio, Domitio, Cn. Pompeio, ceterisve scripsit 3, 8, 50. Ciceronis sententiae et conciones non minus clarum, quam est in accusationibus ac defensionibus, eloquentiae lumen ostendunt 3, 8, 65. orationum ejus thema exposuit Pedianus 5, 10, 9.
——— Epistolae 1, 7, 34. 6, 3, 20. 9, 3, 61. 9, 4, 41. 10, 1, 107. 11, 1, 21. 12, 2, 6.
——— ad Appium Pulchrum 8, 3, 35.
——— ad Atticum 6, 3, 109. 8, 5, 18.
——— ad M. Brutum 2, 20, 10. 3, 8, 42. 5, 10, 9. 8, 3, 6 *et* 34. 8, 6, 20 *et* 55. 9, 3, 41 *et* 58. 9, 4, 41. *conf.* 6, 3, 20.
——— ad Cerelliam 6, 3, 112.
——— ad Filium 1, 7, 34.
In Epistolis nulla contentio est Ciceronis *ac* Demosthenis 10, 1, 107.
——— Academica 2, 15, 5. 6, 2, 32.
——— Tusculanae Quaestiones 1, 10, 19.
——— de Natura Deorum 1, 5, 72. 8, 3, 32.
——— de Senectute 5, 11, 41.
——— de Amicitia 8, 3, 35.
——— Cato 5, 10, 9.
——— Catulus et Lucullus, quos jam editos, aliis postea scriptis, ipse damnavit 3, 6, 63.
——— in Dialogis 11, 1, 21.
——— in libris de Philosophia, Platonis aemulus exstitit 10, 1, 123. libros Platonis atque Xenophontis edidit translatos 10, 5, 2. *conf.* 5, 11, 28.
——— in Carminibus 9, 4, 41. 11, 1, 24.
——— Epigramma in quodam joculari libello 8, 6, 73.
——— de Jure componere aliqua coeperat 12, 3, 10.
Ciceronis manus *s.* αὐτόγραφα 1, 7, 20.
Judicium de Cicerone, *et ejusdem cum* Demosthene *comparatio* 10, 1, 105. *seqq. et* 123. Apollonio Moloni, quem Romae jam audierat, Rhodi rursus se formandum ac velut recoquendum dedit 12, 6, 7. sex et viginti natus annos pro S. Roscio dixit 12, 6, 4. inde quaedam deferbuisse tempore et annis liquata, jam senior idem fatetur *ibid.* dicit, orationem suam coepisse canescere 11, 1, 31. non tantum se debere scholis rhetorum, quantum Academiae spatiis, frequenter ipse testatus est 12, 2, 23. ex philosophis plurimum se traxisse eloquentiae, confitetur 10, 1, 81. dicendi facultatem ex intimis sapientiae fontibus fluere, testatur 12, 2, 6. se totum ad imitationem Graecorum contulit 10, 1, 108. ubique Platonis aemulus 10, 1, 123. se ab illis quoque vetustissimis auctoribus, ingeniosis quidem, sed arte carentibus, plurimum fatetur adjutum 10, 1, 40. eminentissimos Graecorum est secutus *in pedum ratione* 9, 4, 79. *Quare* tantum intulerit eloquentiae lumen? 10, 5, 16. *add.* 12, 6, 7. effinxit vim Demosthenis, copiam Platonis, jucunditatem Isocratis 10, 1, 108. praecipuum lumen, sicut eloquentiae, ita praeceptis quoque ejus dedit, unicum apud nos specimen orandi docendique oratorias artes 3, 1, 20. optimus auctor ac magister eloquentiae 5, 11, 17. Latinae eloquentiae princeps 6, 3, 1. caelestis in dicendo vir 10, 2, 18. quod Cicero divine, ut omnia, exsequitur 1, 6, 18. optime idem, qui omnia, Cicero praeceperat 11, 3, 184. fiducia, sicut omnia, in Cicerone praecipua est 5, 13, 52. arcem tenuit eloquentiae 12, 11, 28. stetit in fastigio eloquentiae 12, 1, 20. *conf.* 12, 11, 26. in utroque dicendi genere, *et simplici illo et admirabili*, eminet 11, 1, 92. *seq. conf.* 12, 10, 39. in omnibus eminentissimus 12, 10, 12. summus ille tractandorum animorum artifex 11, 1, 85. certissimum praeceptorum genus, illius viri observatio 11, 1, 71. ad omnium orandi virtutum exempla vel unus sufficit 8, 3, 66. ille se profecisse sciat, cui Cicero valde placebit 10, 1, 112. Cicero jam non ho-

minis nomen, sed eloquentiae 10, 1, 112. *add.* 6, 3, 3. 8, 3, 64. 8, 6, 30. 12, 11, 26. hunc spectemus, hoc propositum nobis sit exemplum 10, 1, 112. non *tamen* solus imitandus est 10, 2, 24. *exempla vitiosorum ejus imitatorum* 10, 2, 17.

—— *Redarguitur* 6, 3, 47 *et* 48. 7, 9, 12. 9, 4, 16. 11, 1, 24. *reprehensus a multis: sed simul contra obtrectatores defenditur* 9, 4. *prin.* 11, 1, 17. *seqq.* 12, 1, 22. 12, 10, 12. *seqq.* rerum a se gestarum major quam eloquentiae jactator 11, 1, 17. rationes, *cur nonnunquam* jactatione sui *usus sit, ibid. et seqq.* *ejus* collocandi genus ejusdem aetatis homines, scriptis ad ipsum etiam literis reprehendere ausi fuerunt 9, 4, 1. eum incessere audebant ut tumidiorem, et Asianum, et redundantem, et in repetitionibus nimium, et in salibus aliquando frigidum, et in compositione fractum, exsultantem, ac paene viro molliorem 12, 10, 12. modice respexit ad *concursum vocalium* 9, 4, 39. *nec* malum virum *eundem fuisse, nec* timidum 12, 1, 14. *seqq.* *eum non fuisse* nimium risus affectatorem 6, 3, 2. *seqq.* de jocis *ejus et* dictis congesti editique libri 6, 3, 5. delectatus est paribus contrariis 9, 3, 74. jocatus in nomen Verris 5, 10, 31. *conf.* 6, 3, 4. compositionem in primis elaboravit 9, 4, *init.* descivit paullulum a Demosthene *in ratione numerorum* 9, 4, 146. *conf.* 10, 1, 107. 12, 10, 26. *seqq.* Cum omnia utilitati, tum partem quandam delectationi dedit 12, 10, 45. sciens juris 12, 3, 10. diligentissimus orthographiae 1, 7, 34. in filio recte loquendi usquequaque asper quoque exactor *ibid.* scripsit Aiio, Maiia 1, 4, 11. geminavit τὴν S 1, 7, 20. inserit frequenter versus Ennii, Accii, Pacuvii, *cet.* 1, 8, 11. Graeco nomine inscripsit libros 2, 14, 4. ei placet, ut, quicquid loquamur, ubicunque, sit, pro sua scilicet portione, perfectum 10, 7, 28. quando legi possit 2, 5, 20. declamatio de Cicerone, ut Antonium roget, Philippicas exurat 3, 8, 46. ad Ciceronem Caelius a patre deductus est 12, 11, 6. Cicero Pansam, Hirtium, Dolabellam in morem praeceptoris exercuit 12, 11, 6. in oratione Dolabellae emendavit, *mortem ferre* 8, 2, 4. *quid in* Hirtii declamatione in Pansam *reprehenderit?* 8, 3, 54. velandarum varicum gratia quid facere solitum tradat Plinius? 11, 3, 143. aemulus *ejus, et* secundus, Hortensius 11, 3, 8.

Cicero, Q. Tullius: de jocis Marci fratris libros edidisse *dicitur* 6, 3, 5: *sed v. n.*

Cinnae Smyrna, novem annis scripta 10, 4, 4.

Claudius, *Imperator* 8, 5, 16. *ejus* libertus 6, 3, 81. Aeolicum digamma adjecit *literis Latinis* 1, 7, 27.

Cleanthes, *philosophus* 2, 15, 35. 2, 17, 41. 12, 1, 18. mercedes a discipulis acceptavit 12, 7, 9.

Cleon, femur ferire Athenis primus *instituit* 11, 3, 123.

Cleostelaeus (*f. rectius* Cleo Stelaeus) 9, 3, 77. *Ignotum nobis cum Burmanno fatemur. Stelas Cretae urbem formare* ἐθνικὸν Stelaeus, *docet* ἐθνικῶν *scriptor.*

Clitarchus, *historicus, de quo judicium fertur* 10, 1, 75.

Clodius: *vid.* Ciceronis oratio in Clodium. editi in competitores, Clodium et Curionem libri 3, 7, 2. *add.* 5, 10, 92. *conf.* Ind. I.

Coccus, *orator* 12, 10, 21.

Coelius, M. (*f.* Caelius) *orator* 1, 5, 61. 4, 2, 27. 4, 2, 123. *seq.* 8, 6, 53. 11, 1, 51. ad *eum* Cicero a patre deductus est 12, 11, 6. praetor, *cujus* sellam curulem consul Isauricus fregit 6, 3, 25. *qua re* se hominem frugi voluerit probare? 1, 6, 29. *dixit* parricidatum 1, 6, 42. in Antonium 9, 3, 58. *et egregia temulenti, qui excitabatur,* descriptio 4, 2, 123. *seq.* De C. Laelii collegaeque ejus in provinciam festinantium contentione 6, 3, 39 *et* 41. in defensione caussae, qua reus de vi fuit 11, 1, 51. *judicium de eo* 10, 1, 115. *praecipua virtus ei tribuitur* asperitas 10, 2, 25. *it.* indoles 12, 10, 11. *et* in accusando urbanitas 10, 1, 115. melius objecit crimina, quam defendit 6, 3, 69.

—— *vid.* Ciceronis oratio pro Coelio.

Colotes Teius, *pictor*, *a* Timanthe victus 2, 13, 13.
Commentarii Rhetorum 3, 8, 67. *conf.* Cicero.
Comœdi: *vid.* Ind. I.
Comœdia antiqua *f.* vetus, *i. e. poetæ comici veteres Græci, de quibus judicatur* 10, 1, 9. 65. 82.
——— *Latini scriptores* 10, 1, 99.
——— illud, quo veteres tragœdiæ comœdiæque claudantur, *plaudite* 6, 1, 52. *conf.* Ind. I.
Comici *Græci*, alii quoque, *præter Menandrum*, habent, si cum venia legantur, quædam, quæ possis decerpere 10, 1, 72. - veteres, liberrimum genus hominum 12, 2, 22.
——— *Latini* 1, 7, 22. *conf.* fabula. scenici. *it.* Ind. I.
Controversiæ 9, 2, 77. *vid.* Ind. I. *conf. hic* declamationes. declamatores.
Corax, *rhetor*, *cum* Tisia artium scriptor antiquissimus 2, 17, 7. 3, 1, 8.
Corneliæ, Gracchorum matris, Epistolæ 1, 1, 6.
Cornificius, *rhetor* 5, 10, 3. 9, 2, 27. 9, 3, 71. 91. 98. scripsit *de arte dicendi* non pauca 3, 1, 21. proprie libros operi *de figuris* dedicavit 9, 3, 89. *conf.* auctor ad Herenn.
Cossutiani Capitonis accusator 6, 1, 14.
Cotta, L. 6, 5, 10. 11, 1, 67. *ejus* epistola 5, 13, 20 *et* 30. verborum atque ipsius soni rusticitate imitationem antiquitatis affectavit 11, 3, 10.
Crassus, L. *orator* 1, 11, 18. 2, 4, *extr.* 2, 20, 9. 6, 3, 43. *seq.* 8, *pro.* 14. 8, 3, 89. 10, 3, 1. 11, 1, 4 *et* 37. 12, 2, 5. 12, 10, 10. 12, 11, 4. 27. contra Brutum 6, 3, 43. *seqq.* contentio cum Scævola in judicio Curiano 7, 6, 9. oratio de Colonia Narbonensi 6, 3, 44. - de L. Servilia *ibid.* vertit Græca in Latinum 10, 5, 2. vox *ejus* honestissimæ libertatis 8, 3, 89. 11, 1, 37. multum valuit actione 11, 3, 8. digito *quodam* optime usus est 11, 3, 94.
——— ille dives, quum Asiæ præesset, quinque Græci sermonis differentias sic tenuit, ut, qua quisque apud eum lingua postulasset, eadem sibi jus redditum ferret 11, 2, 50.
Crates, *philosophus*, quum indoctum puerum vidisset, pædagogum ejus percussit 1, 9, 5.
Cratinus, *poeta comicus, de quo judicium fert auctor* 10, 1, 65.
Crispus Passienus 6, 1, 50. 6, 3, 74. Quinctiliano puero ejus insignis pro Voluseno Catulo oratio ferebatur 10, 1, 24. *Vid. Schott. Catal. rhetor. ap. Senecam, ubi avum, patrem, filium distinguit.*
——— Vibius, *orator: ejus dicta* 5, 13, 48. 8, 5, 15. 17. pro Spatalo 8, 5, 17. *judicium de eo* 10, 1, 119. vir ingenii jucundi et elegantis 5, 13, 48. *laus ejus præcipua* jucunditas 12, 10, 11. *Vid. Ryck. ad Tac. A.* 6, 20.
Critolaus Peripateticus, Aristonis *præceptor* 2, 15, 19. 23. 2, 17, 15.
Curio 6, 3, 76.
——— Pater 11, 3, 129.
——— in Curionem editi libri 3, 7, 2. *add.* 5, 10, 92.
Curius, Manius 6, 3, 72.
——— M. Curianum judicium 7, 6, 9.
——— T. 7, 2, 38.
——— Vibius 6, 3, 73. 91. *Vid. Burm. p.* 552.
Cynicus, reus de moribus 4, 2, 30.
Cythnius, *vid.* Timanthes.

D.

Dædalus: *vid.* Ind. I.
Decimus: *vid.* Lælius.
Declamatores *et* Declamationes *taxantur* 3, 8, 44 *et* 51 *et* 69. 4, 2, 28. 4, 3, 2. 5, 12, 17. *seqq.* 5, 13, 42 *et* 44. *seqq.* 9, 2, 42. 11, 1, 55. *seqq. quando, et quatenus* utiles *sint?* 10, 5, 14. *seqq. Non nimium diu illis immorandum* 12, 11, 15. *seqq.* quo fiat, ut minus sanguinis ac virium declamationes habeant quam orationes 10, 2, 12. declamatorum quorundam perversa ambitio 10, 7, 21. *conf.* scholastica.
Demades, remex, *idem orator* 2, 17, 12. orationes scribere non est ausus 2, 17, 13. in agendo clarissimus, nihil posteritati mansurisque literis reliquit 12, 10, 49.
Demetrius, *actor comœdiarum, valde laudatur* 11, 3, 178. *seqq.*
——— Phalereus 2, 4, 41. *seq.* 9, 3, 84. *v. n. judicium de eo* 10, 1,

80. versicolore veste dicebatur uti 10, 1, 33. primus inclinasse eloquentiam dicitur 10, 1, 80.

——— *statuarius* 12, 10, 9.

Demosthenes 2, 5, 16. 3, 6, 3. 5, 13, 41. 5, 14, 32. 6, 1, 21. 8, 5, 33. 9, 2, 62. 98. 9, 4, 17. 35. 97. 146. 10, 1, 39. 12, 2, 22. 12, 6, 7. 12, 9, 15. 12, 10, 26. 52. 54. 12, 11, 26. *verba ejus Græca* 4, 2, 131. 9, 4, 63. *seq. et* 73. *Latine* 5, 14, 4. 9, 3, 55. 11, 1, 22. puer admodum actiones pupillares habuit 12, 6, 1. adversus Androtionem 5, 14, 4. pro Ctesiphonte *s.* contra Æschinem *s.* pro Corona 4, 1, 32. 66. 68. (*conf.* 5, 13, 41. *et* 7, 1, 2.) 4, 2, 131. 7, 1, 2. 9, 2, 55. 62. 98. 9, 3, 55. 9, 4, 63 *et* 73. 10, 1, 22. 11, 1, 22. 11, 3, 168. in illo pro Ctesiphonte timido submissoque principio 11, 3, 97. de Halonneso 3, 8, 5. adversus Midiam 6, 1, 17. Philippicæ 3, 8, 65. 6, 5, 7. 9, 4, 63. eisdem, quibus habitæ in judiciis orationes, eminent virtutibus 3, 8, 65. epistolæ, in quibus nulla ejus cum Cicerone contentio est 10, 1, 105. *judicium de eo, s. potius encomium* 10, 1, 76. *conf.* 12, 10, 23. *seq. et* 26. *comparatur* Ciceroni 10, 1, 105. *seqq.* strictior multo est Cicerone 12, 10, 52. dedit operam Platoni 12, 2, 22. 12, 10, 24. *vindicatur ab obtrectatoribus eloquentiæ pariter ac vitæ suæ* 12, 1, 14. *seq.* 22. *conf.* 12, 10, 26. pæne lex orandi 10, 1, 76. in primis legendus, vel ediscendus potius 10, 1, 105. Græcæ eloquentiæ princeps 6, 3, 1. *add.* 12, 2, 22. longe perfectissimus Græcorum 10, 2, 24. neque ipsi Ciceroni videtur satis esse perfectus, quem dormitare interim dicit 10, 1, 24. 12, 1, 22. aliqua ei defuerunt 12, 10, 26. *conf.* 10, 2, 24. consilium *ejus* 6, 5, 7. *seq.* quamobrem juraverit per interfectos in Marathone et Salamine 9, 2, 62. *conf. ibid.* 98. 11, 3, 168. 12, 10, 24. *coactus est gloriari de semet ipso* 11, 1, 22. amator secreti, *et secessus ipsius* 10, 3, 25. 30. *exercitationes vocis et gestus* 11, 3, 54. 68. 130. pronuntiationi palmam dedit &c. 11, 3, 6. *seq.* ὑπόκρισιν præter alios plurimum valuit 6, 2, 24. *s.* vi 10, 1, 108. fulmina ejus numeris contorta feruntur 9, 4, 55. *quapropter quidam* putent ejus eloquentiam maxime esse laudabilem 9, 2, 40. modice respexit ad *concursum vocalium* 9, 4, 39. spondeo plurimum est usus 9, 4, 97. ejus severa compositio 9, 4, 63. laboravit litera R 1, 11, 5. non displicuerunt illi joci, sed non contigerunt 6, 3, 2. urbanum fuisse dicunt, dicacem negant 6, 3, 22. ait, *oratorem decere* dicere, si contingat, et sculpta 12, 9, 15.

Deorum auctoritas, divina testimonia 5, 11, 42. *seq. conf.* oracula. responsa. testimonia.

Dialectici 7, 3, 14.

Dialogi, *vid.* Plato. Socratici. *et* Ind. I.

Didymus, quo nemo plura scripsit 1, 8, 20. accidit ei, ut, quum historiæ cuidam tanquam vanæ repugnaret, ipsius proferretur liber, qui eam continebat *ibid.*

Diogenes Babylonius 1, 1, 9.

Dion: *vid.* Ind. I.

——— *rhetor* (*Prusæus, inquit Fabricius*) 3, 3, 8.

Dionysius: *vid.* Ind. I.

——— *rhetor*, *s.* Halicarnasseus 3, 1, 16. 9, 4, 88. operi de figuris proprie libros dedicavit 9, 3, 89.

Doctores artis *rhetoricæ* circa Tisiam et Coraca primum reperti 2, 17, 7.

Dolabellæ jocus ad Augustum 6, 3, 79. oratio a Cicerone emendata 8, 2, 4. *commemoratur item* 9, 1, 16. 12, 11, 6.

——— *ejus* servus 6, 3, 99.

Domitianus, Germanicus, Augustus 4, *pro.* 2. morum sanctissimus censor 4, *pro.* 3. princeps, ut in omnibus, ita in eloquentia quoque eminentissimus 4, *pro.* 3. quo neque præsentius aliud, neque studiis magis propitium numen est 4, *pro.* 5. *ut poeta summis effertur laudibus* 10, 1, 91. *v. n. adulatur ei frequenter Quinctilianus: vid. Gesneri Præfatio* §. 13.

Domitius, L. *vid.* Ind. I.

——— Afer, *orator* 5, 7, 7. 5, 10, 79. 6, 3, 27. 32. 54. 68. 84. 85. 92. 93. 94. 8, 5, 3. 9, 3, 79. 11, 3, 126. Quinctiliano puero insignis ejus oratio pro Voluseno Catulo ferebatur 10, 1, 24. pro Clo-

antilla 8, 5, 16. 9, 2, 20. 9, 3, 66. 9, 4, 31. pro Lælia 9, 4, 31. egit contra Libertum Claudii Cæsaris 6, 3, 81. libros duos *de testibus* composuit 5, 7, 7. *judicium de ejus eloquentia* 10, 1, 118. longe omnium, quos Quinctiliano cognoscere contigit, summus orator 12, 11, 3. princeps fori *ibid.* eum senem adolescentulus Quinctilianus coluit 5, 7, 7. dictorum ab eodem urbane sunt editi libri 6, 3, 42. *judicium ejus* de Virgilio 10, 1, 86. solebat trajicere in clausulas verba tantum asperandæ compositionis gratia 9, 4, 31. *præcipua virtus ipsius* maturitas 12, 10, 11. mire fuit in narrando venustus, et orationibus ejus complures hujusmodi narrationes *facetæ* insertæ reperiuntur 6, 3, 42. valde senex auctoritatem perdidit 12, 11, 3.

——— Marsus de urbanitate diligentissime scripsit, *cujus in præceptis tamen a Quinctiliano redarguitur* 6, 3, 102. *seqq.* 108. *seqq.*

Duellius *s.* Duillius, C. Columna Rostrata, quæ est ei in foro posita 1, 7, 12.

E.

Egesias, *statuarius* 12, 10, 7. *Suspicabar* Hegesiam: Egesiam *solo Fabio auctore laudat etiam in Catalogo Junius.*

Empedocles præcepta sapientiæ versibus tradidit 1, 4, 4. primus post eos, quos poetæ tradiderunt, movisse aliqua circa rhetoricen dicitur 3, 1, 8. ejus discipulus, ut traditur, Gorgias Leontinus *ibid.*

Ennius 1, 5, 12. 1, 6, 12. 1, 8, 11. 2, 15, 4. 2, 17, 24. *v. n.* 7, 9, 7. *v. n.* 9, 4, 115. 11, 3, 31. *judicium de eo* 10, 1, 88. *ejusdem* Sextus Annalis 6, 3, 86. Medea 5, 10, 83. in Satyra mortem ac vitam contendentes tradit 9, 2, 36. *ejusdem versus esse* 8, 6, 9, *suspicio est: v. n.*

Ephorus, *historicus* 2, 8, 11. 9, 4, 87. ut Isocrati visum, calcaribus eget 2, 8, 11. 10, 1, 74.

Epicurus, *philosophus:* figuræ *ejus* 10, 2, 15. disciplinas omnes fugit 2, 17, 15. fugere omnem disciplinam navigatione quam velocissima jubet 12, 2, 24. humanam Deo naturam locumque inter mundos dedit 7, 3, 5. *ejus* secta 5, 7, 35.

Epicuri secta *s.* Epicurei 10, 1, 124. inter Stoicos et Epicuri sectam secutos pugna perpetua est, Regaturne providentia mundus 5, 7, 35. *conf.* Catius *et* L. Varus.

Eratosthenes 11, 2, 14. literis non instituendos, qui minores septem annis essent, præcepit 1, 1, 16.

Eriphylus Rhodius 10, 6, 4. *variat lectio: neque aliunde notus.*

Erutius Antoniaster 8, 3, 22. *Nempe sic legendum pro operarum ineruditarum* erudito.

Euathlus, *rhetor*, a Protagora decem millibus denariorum didicisse artem, quam edidit, dicitur 3, 1, 10.

Euphorion, *poeta* 11, 2, 14. quem nisi probasset Virgilius, idem nunquam certe conditorum Chalcidico versu carminum fecisset in Bucolicis mentionem 10, 1, 56.

Euphranor, *pictor* 12, 10, 6 *et* 12.

Eupolis, *poeta comicus* 1, 10, 17. 12, 10, 65. *judicium de eo fertur* 10, 1, 65.

Euripides 1, 12, 18. 3, 1, 14. *v. n.* 5, 10, 31. *judicium de eo* 10, 1, 67. *seq.* Sophocles an Euripides, in dispari dicendi via, sit poeta melior, inter plurimos quæritur *ibid.* illud quidem nemo non fateatur necesse est, iis, qui se ad agendum comparant, utiliorem longe Euripidem fore *ibid.* hunc et admiratus maxime est, et secutus Menander *ibid.* 69.

Eurypilus Larissæus 11, 2, 14. *v. n.*

F.

Fabius: *vid.* Ind. I.

—— Cunctator 8, 2, 11. 11, 2, 30.

—— Maximus, incusans Augusti congiariorum exiguitatem 6, 3, 52. *ejusdem* triumphus *ibid.* 61.

—— Pictor 1, 6, 12.

Fabulæ (fabellæ) quæ ad scenam componuntur 11, 3, 73. *seq.* poeticæ 5, 11, 17. *conf.* Ind. I.

Flaccus: *vid.* Valerius.

Flavius 7, 4, 40. *An* Sergius *cognominetur?* 8, 3, 33. *n.* artem scholæ tantum composuit 7, 4, 40. ejus apud me merito summa est

auctoritas *ibid.* essentiam atque entia *dixit* 2, 14, 2. 3, 6, 23. 8, 3, 33.
——— Cn. 8, 3, 22.
——— *vid.* Virginius.
Florus, Julius, *orator* 10, 3, 13. *seqq.* in eloquentia Galliarum princeps, alioqui inter paucos disertus *ibid.*
Fœdera vetustissima 8, 2, 12.
Formularii 12, 3, 11.
Fulvius 6, 3, 100.
Furius, *vid.* Bibaculus.

G.

Galba, L. 6, 3, 27. 62. 64. 66. 80. 90.
——— Serv. 2, 15, 8.
Galliarum eloquentia 10, 3, 13.
Gallio, *rhetor* 3, 1, 21. pater 9, 2, 91. *Vid. Schott. Catal. declamator. Sen. Ryck. ad Tac. A.* 15, 73. *et qui hos laudat Bur. p.* 218. *vid.* Novanius.
Gallus, Cornelius, *poeta* 1, 5, 8. oratio in Pollionem *sitne* C. Galli *an* Labieni, *dubitatur ibid. in elegia durior* 10, 1, 93.
——— Did. 6, 3, 68.
——— Sulpicius: *vid.* Sulpicius.
Geometræ 5, 10, 7.
Germanicus Augustus: *vid.* Domitianus.
Glyco Spiridion 6, 1, 41.
Gnipho, *vid.* Antonius.
Gorgias Leontinus 3, 1, 8. *seq.* in Olympico 3, 8, 9. apud Platonem 2, 15, 5 *et* 10 *et* 18 *et* 24. *seqq.* 2, 16, 3. 2, 21, 1 *et* 4. Empedoclis discipulus 3, 1, 8. *unus* eorum, qui primi Communes locos tractasse dicuntur 3, 1, 12. in paribus contrariis immodicus 9, 3, 74. se in auditoriis interrogari patiebatur, qua quisque de re vellet 2, 21, 21. *add.* 12, 11, 21. centum et novem vixit annos 3, 1, 9. clarissimus ejus auditorum, Isocrates 3, 1, 13. *distinguitur a sequente* 9, 2, 102.
——— *alius rhetor* 9, 2, 102 *et* 106. *vixit* tempore Rutilii Lupi, *idemque hic* illius quatuor libros in unum suum transtulit 9, 2, 102.
Gracchus, C. præcipuus suorum temporum orator 1, 10, 27. Cicero corrigit, quæ a Graccho composita durius putat 9, 4, 15. ei concionanti consistens post eum musicus fistula modos, quibus deberet intendi, ministrabat 1, 10, 27. actione Gracchus in deflenda fratris nece totius populi Romani lacrimas concitavit 11, 3, 8. *fragmentum hujus orationis* 11, 3, 115.
——— Tib. 7, 4, 13.
Gracchi 2, 5, 21. 8, 5, 33. 12, 10, 10 *et* 45. *antique* Gracci *vocati* 1, 5, 20. eorum eloquentiæ multum contulisse accepimus Corneliam matrem 1, 1, 6. in Gracchorum, Catonisque, et aliorum similium lectione durescent pueri: fient enim horridi atque jejuni, *&c.* 2, 5, 21. eorum leges invisæ 3, 7, 21. *add.* 5, 13, 24.
Græci *oratores, rhetores* veteres 11, 3, 183. 12, 10, 48. *novi* 5, 11, 36. 7, 4, 36. 7, 9, 4. 11, 3, 35 *et* 102 *et* 160. quid solum pejus Romanis faciant? 5, 14, 32. pragmatici 12, 3, 4. testes 11, 1, 89. quantum Græci præceptis *virtutum* valent, tantum Romani exemplis 12, 2, 30. sententiæ veteribus, præcipue Græcis, in usu non fuerunt 12, 10, 48. nomina fingere, Græcis promtissimum est 9, 1, 22. *conf.* 1, 5, 32. apprehensa *apud Demosthenem nuda enthymemata* Græci magis in catenas ligant, et inexplicabili serie connectunt, et indubitata colligunt, et probant confessa, et se antiquis per hoc similes vocant 5, 14, 32. secuti Græcos 5, 11, 36. Græcorum proverbia: *vid.* proverbia. *conf.* Græcus in Ind. I.
Grammatici 9, 1, 4. 10, 1, 53. veteres quam severe usi sint judicio *in auctoribus?* 1, 4, 3. *seq. add.* 10, 1, 54. poetarum judices 10, 1, 54. qui lyricorum quædam carmina in varias mensuras coegerunt 9, 4, 53. *conf.* Aristarchus. Aristophanes: *it.* Grammaticus *in* Ind. I.
Granius, C. 1, 6, 36. *variant libri: vid. Burm. p.* 81.

H.

Helvius: *vid.* Mancia.
Herculis laus 3, 7, 6. *conf.* Ind. I.
Herennius: *vid.* Auctor ad Herenn.
Hermacreon 5, 10, 78.
Hermagoras, *rhetor* (Ciceroni *appel-*

latus Hermagora 1, 5, 61.) 2, 15, 14. 2, 21, 21. 3, 3, 9. 3, 5, 4. 3, 6, 21 *et* 52 *et* 55 *et* 58. *seq.* 3, 11, 1 *et* 3 *et* 18 *et* 22. 5, 9, 12. 9, 2, 106. fecit velut propriam viam, quam plurimi funt fecuti 3, 1, 16. nomen τάσεως non primum ab Hermagora traditum putant 3, 6, 3. vitio illo, quo per minutas rerum particulas ratio docendi conciditur, præcipue laboravit, vir alioqui fubtilis et in plurimis admirandus, tantum diligentiæ nimium folicitæ: ut ipfa ejus reprehenfio laude aliqua non indigna fit 3, 11, 22. de arte rhetorica mirabiliter multa compofuit 3, 5, 14. de libris nonnullis, ejus nomine infcriptis, *dubitatur an ejus fint?* 3, 5, 14. ei maxime par atque æmulus videtur Athenæus fuiffe 3, 1, 16. Cicero fecutus eum 3, 6, 58. 3, 11, 18. idem ejus præcepta in aliqua parte reprehendit 3, 5, 15. *et ab eo diffentit* 3, 11, 18.

——— *alius*, Theodori Gadarei difcipulus, quem *tempore Quinctiliani* erant qui vidiffent 3, 1, 18.

——— funt infcripti nomine Hermagoræ libri, qui confirmant illam opinionem, five falfus eft titulus, five alius hic Hermagoras fuit 3, 5, 14.

Hermagorei *f.* Hermagoram fecuti 3, 1, 16. 3, 5, 4. 7, 4, 4.

Herodotus, *hiftoricus*, *judicium de eo*, *et differentia a* Thucydide 10, 1, 73. *an* parum ftudiofus compofitionis fuerit? 9, 4, 16. in eo cum omnia leniter fluunt, tum ipfa διάλεκτος habet eam jucunditatem, ut latentes etiam numeros complexa videatur 9, 4, 19. non indignetur fibi æquari T. Livium 10, 1, 101.

Heroum laudes inter convivia canebantur 1, 10, 10.

Heroici poetæ 10, 1, 51 *et* 88.

Hefiodus, *poeta, de quo judicium fertur* 10, 1, 52. primus auctor fabularum 5, 11, 19. ὑποθήκας ejus effe, negavit Ariftophanes Grammaticus 1, 1, 15. datus ei palma in illo medio dicendi genere 10, 1, 52.

Hippias Eleus, *rhetor* 3, 1, 10. non liberalium modo difciplinarum præ fe fcientiam tulit, fed veftem et annulum crepidafque, quæ omnia manu fua fecerat, in ufu habuit, atque ita fe præparaverat, ne cujus alterius ope egeret, neve ullius rei 12, 11, 21.

Hippocrates, clarus arte medicinæ 3, 6, 63. videtur honeftiffime fecifle, qui quofdam errores, ne pofteri errarent, confeffus eft *ibid.*

Hirtius in Panfam declamans 8, 3, 54. cum Cicero in morem præceptoris exercuit 12, 11, 6. *quid* in illo emendaverit Cicero? 8, 3, 54.

Hifpo 6, 3, 100. Romanus Hifpo *eft inter declamatores Senecæ.* Terentius Hifpo *Cic. Fam.* 13, 65. *et alias.*

Hiftoria alere orationem quodam molli jucundoque fucco poteft 10, 1, 31. *conf.* 3, 8, 67. *feqq.* *Latina* 10, 1, 101. *feqq.* *add.* Ind. I.

Hiftorici 1, 6, 2. 2, 4, 19. 3, 8, 6, 65. 10, 1, 101. reprehenfi *circa dimenfionem infularum* 1, 10, 40. *v. n.*

Hiftriones: *vid.* Ind. I.

Homerus, 1, 5, 67. 10, 1, 57. *verba ejus Latine* 10, 1, 46. 11, 3, 158. 12, 10, 64. nonus liber, quo miffa ad Achillem legatio continetur 10, 1, 47. *judicium de illo f. potius laudes ejus* 10, 1, 48. *feqq.* 86. *poeta κατ᾽ ἐξοχὴν* 8, 5, 9. *eum* femper excipi par eft 10, 1, 65. *in eo* nullius non artis veftigia deprehenduntur 2, 17, 8. 12, 11, 21. poefis ab eo faftigium accepit 12, 11, 26. omnibus eloquentiæ partibus exemplum et ortum dedit 10, 1, 46. in utriufque fui operis ingreffu pauciffimis verfibus legem procemiorum, non dico, fervavit, fed conftituit 10, 1, 48. *conf.* 4, 1, 34. validiffimæ cujufque formæ amator 12, 10, 5. *ab hoc* incipienda lectio 1, 8, 5. 10, 1, 85. *in quibus* non imitandus? 8, 6, 18. dormitare interim Horatio videtur 10, 1, 24. verfus Homeri, quo victi ab Athenienfibus Megarei, qui tamen ipfe non in omni editione reperitur 5, 11, 40. de tribus generibus dicendi 2, 17, 8. 12, 10, 64. Homerica difpofitio 5, 12, 14. 7, 10, 11. facultas eloquendi Homerica 1. divina 10, 1, 81. de Agamemnone atque Achille, itemque Tydeo 3, 7, 12. Phoenix Homericus 2, 3, *extr.* 2, 17, 8. cælatum

clypei Achillis 2, 17, 8. Priami verba apud Achillem 3, 8, 53. de equo Trojano 8, 3, 84. *ejus* paſtor populi 8, 6, 18. de ſceptro 9, 3, 57. verba adverſus Agamemnonem a Therſite habita 11, 1, 37. de Ulixis *eloquentia* 11, 3, 158. de ſenum auctoritate 12, 4, 2.

Horatius Flaccus, Q. verba ejus 1, 5, 2 *et* 57. 5, 11, 20. 6, 3, 20. 8, 2, 9. 8, 3, 20. 8, 6, 23. 27. 44. 9, 3, 10. 17. 18. 65. 9, 4, 54 *et* 65. 10, 1, 94. 11, 3, 80. in Arte Poetica *Ep. ad Tryph.* 2. in prima parte libri de Arte Poetica 8, 3, 60. locus, quo navim pro republica, fluctuum tempeſtates pro bellis civilibus, portum pro pace atque concordia dicit 8, 6, 44. dormitare interim ei Homerus ipſe videtur 10, 1, 24. Tyrtæum Homero ſubjungit 10, 1, 57. Pindarum merito credidit nemini imitabilem 10, 1, 61. *judicium de eo* 10, 1, 94 *et* 96. in quibuſdam Horatium nolim interpretari 1, 8, 6. diſſentit ab eo Quinctilianus in judicio *de* Lucilio 10, 1, 94.

——— *de alio vid.* Ind. I.

Hortenſius, Q. *orator: dictum ejus a Cicerone eluſum* 6, 3, 98. pro Verre 6, 3, 98. 10, 1, 23. editi ſunt ab eo Communes Loci, quibus quæſtiones generaliter tractantur 2, 1, 11. juvenis accuſationem *ſuſcepit* 12, 7, 4. ejus ſcripta intra famam fuere 11, 3, 8. diu princeps oratorum, aliquando æmulus Ciceronis exiſtimatus eſt, noviſſime, quoad vixit, ſecundus *ibid. add.* 12, 11, 27. mediam formam teneat 12, 10, 10. annus, quo erat Conſul futurus 6, 5, 4. *cervicem* videtur primus dixiſſe 8, 3, 35. actio 11, 3, 8. placuit aliquid eo dicente, quod legentes non invenimus *ibid.* diligentia partiendi 4, 5, 24. memoria 10, 6, 4. 11, 2, 24. reprehendit Tincam Placentinum 1, 5, 12. Cato Martiam ei tradidit 3, 5, 11. 10, 5, 13.

——— Filia Hortenſii: ejus oratio apud Triumviros habita, legitur non tantum in ſexus honorem 1, 1, 6.

Hyperides, *orator: judicium de eo* 10, 1, 77. actio pro Phryne admirabilis 2, 15, 9. *add.* 10, 5, 2. Atticus 12, 10, 22. at plus indulſit voluptati *ibid. conf.* Meſſala.

Hyperbolus: *vid.* Maricas.

I.

Iamborum ſcriptores quidam 10, 1, 9.

Inſcriptio C. Cæſaris 1, 7, 22. in Columna Roſtrata 1, 7, 12. in pulvinari ſolis 1, 7, 12. inſcriptiones quædam 1, 5, 20.

Interdicta 2, 10, 5. 4, 2, 61. 7, 5, 3. 12, 10, 70.

Iſæus, *orator* 12, 10, 22.

Iſocrates 2, 15, 33. 3, 4, 11. 3, 5, 18. 3, 6, 3. in Helenes laude 3, 8, 9. in Panegyrico 3, 8, 9. de Ephoro atque Theopompo quo modo judicaverit? 2, 8, 11. *add.* 10, 1, 74. *judicium de eo* 10, 1, 79. *tribuitur ei* jucunditas 10, 1, 108. *ejus* ars, ſi tamen revera, quæ circumfertur, ejus eſt 2, 15, 4. *add. ibid.* 33. *et* 3, 1, 15. Panegyricum ejus, qui parciſſime, decem annis dicunt elaboratum 10, 4, 4. de præceptore ejus inter auctores non convenit 3, 1, 13. *ſecundum* Ariſtotelem, Gorgiæ auditor *ibid.* palæſtræ quam pugnæ magis accommodatus 10, 1, 79. ad componendum optimus, actionibus idoneus non fuit 12, 10, 50. in compoſitione adeo diligens, ut cura ejus reprehendatur 10, 1, 79. in paribus contrariis copioſus utique prima ætate fuit 9, 3, 74. an Attice dixerit, 12, 10, 22. octavum et nonageſimum implevit annum 3, 1, 14. clariſſimus ille præceptor 2, 8, 11. ejus præſtantiſſimi diſcipuli fuerunt in omni ſtudiorum genere 3, 1, 14. cum non magis libri bene dixiſſe, quam diſcipuli bene docuiſſe teſtantur 2, 8, 11. ejus ſchola principes oratorum dedit 12, 10, 22. Ariſtoteles ab eo parte in una diſſenſit 4, 2, 32.

Iſocratis ſectatores 4, 2, 31. 9, 4, 35.

Juba 6, 3, 90. *ſed inſpice V. L.*

Judaicæ ſuperſtitionis auctor primus 3, 7, 21.

Judicialibus de cauſſis qui aliqua compoſuerunt 3, 6, 104.

Julius, C. (*forte* Cæſar) *ejus in Helvium Manciam dictum* 6, 3, 38.

Julius Africanus, *orator:* apud Neronem de morte matris 8, 5, 15. *judicium de eo reperitur* 10, 1, 118. *conf.* 12, 10, 10. *in primis ei tribuuntur* vires 12, 10, 11.
—— Florus: *vid.* V.
—— Secundus, *orator* 10, 3, 12. *feqq.* æqualis Quinctiliani, atque ab eo familiariter amatus *ibid.* miræ facundiæ vir, infinitæ tamen curæ *ibid.* *judicium de eo* 10, 1, 120. *feq.* *character ei tribuitur* elegantia 12, 10, 11.
Junius 11, 3, 129.
—— Baſſus: *ubi vid.*
Jupiter: laudes Capitolini Jovis perpetua facri certaminis materia 3, 7, 4.
Juris confulti 5, 14, 34. eorum fummus circa verborum proprietatem labor eſt *ibid.* *eorundem* funt folutiora numeris et magis ab ufu dicendi remota 11, 2, 41.

L.

Labienus: ejus in Pollionem oratio, fi modo eſt 1, 5, 8. contra Urbiniæ heredes 4, 1, 11. in Rabirium lege perduellionis 5, 13, 20. Pollio in eo damnat, rebus agentibus 9, 3, 13. *v. n.*
Lælius, C. 6, 3, 39.
—— Decimus 10, 1, 24. 12, 10, 10. Atticus Romanorum 12, 10, 39. doctus 8, 6, 37.
—— Lælii filia reddidiſſe in loquendo paternam eloquentiam dicitur 1, 1, 6.
Lænas, *vid.* Lenas.
Latini 9, 4, 145. *vid.* comœdia. hiſtoria. noſtri. *conf.* Ind. I.
Latro, Porcius, *rhetor* 9, 2, 91. primus clari nominis profeſſor 10, 5, 18. *actioni forenſi non idoneus, ibid.* *eſt inter declamatores Senecæ, ubi vid. Schott.*
Laurentius 9, 4, 38: *homo ignorabilis:* *et variat lectio.*
Laus: *vid.* Hercules. Jupiter. Leges. fomni et mortis fcriptæ laudes, et quorundam a medicis ciborum 3, 7, 28.
Laudationes funebres pendent frequenter ex publico aliquo officio, atque ex fenatus confulto magiſtratibus ſæpe mandantur 3, 7, 2.
Leges XII Tabb. 1, 6, 11. 3, 6, 84. 5, 14, 18. Manilia 2, 4, 40. Plautia 9, 3, 56. Servilia 6, 3, 44. Romanis pro concione fuadere ac diffuadere moris fuit 2, 4, 33. apud Græcos lator earum ad judicem vocabatur *ibid.* trino nundino promulgabantur, et idoneo die &c. 2, 4, 35. legum laus et vituperatio 2, 4, 33. *feqq.*
Leguleii 12, 3, 11.
Lenas, *f.* Lænas, Popilius, *rhetor* 10, 7, 32. prior Gallione patre, et accuratius fcripfit *de arte oratoria* 3, 1, 21. *de* inactiofa actione 11, 3, 183.
Lentulus, Cn. actione plus opinionis confecutus eſt quam eloquentia 11, 3, 8.
Leonides, pædagogus Alexandri M. quibufdam eum vitiis imbuit 1, 1, 9.
Librarii 11, 3, 131. *quidam* dum librariorum infectari volunt infcitiam, fuam confitentur 9, 4, 39.
Licinius: *vid.* Archias.
Linus 1, 10, 9.
Livius Andronicus 10, 2, 7.
—— T. *ejus verba* 8, 6, 9 *et* 20. *legitur quoque hoc nomen in nonnullis libris* 6, 3, 69. *ubi nunc* Julius. circa initia ſtatim primi libri 1, 5, 44. in primo ſtatim libro 9, 2, 37. in epiſtola ad filium præcipit, legendos Demoſthenem atque Ciceronem; tum ita, ut quiſque eſſet Demoſtheni et Ciceroni fimillimus 2, 5, 20. 10, 1, 39. de præceptore illo, qui difcipulos obfcurare, quæ dicerent, jubebat 8, 2, 18. *judicium de eo* 10, 1, 101. *feq.* *quando legendus* 2, 5, 19. miræ facundiæ vir 8, 1, 3. *ejus* lactea ubertas 10, 1, 32. *μακρολογία* 8, 3, 53. *ejufdem quidam locus vindicatur* 9, 4, 74. hexametri exordio cœpit 9, 4, 74. fcripfit *fibe, quafe* 1, 7, 24. frequentiſſime dubitat 2, 4, 19. Pollio deprehendit in eo Patavinitatem 1, 5, 56. 8, 1, 3.
Λογοδαίδαλοι Platonis 3, 1, 11.
Longus: *vid.* Sulpicius.
Lucanus, *poeta, de quo judicium exſtat* 10, 1, 90. magis oratoribus quam poetis annumerandus *ibid.*
Lucilius *f.* Lucillius, *poeta ſatiricus* 1, 5, 56. 1, 7, 19. 1, 8, 11. *verſus ejus et verba* 1, 6, 8. 1, 7, 15. 9, 4, 38 *et* 113. in nono 1, 7, 19. *judicium de eo* 10, 1, 94: *ubi illam*

Horatii *frustra de illo judicia improbantur*.
Lucretius, *poeta* 12, 11, 27. *versus ejus* 3, 1, 4. *judicium de eo* 10, 1, 87. legendus quidem, sed non ut phrasin faciat *ibid.* praecepta sapientiæ versibus tradidit 1, 4, 4. 3, 1, 4. 8, 6, 45.
Luculli 12, 7, 4.
Lupus, *vid.* Rutilius.
Lycia: *inde* rhetores 11, 3, 58.
Lycurgus durissimarum Lacedæmoniis legum auctor 1, 10, 15. musices disciplinam probavit *ibid. conf.* 1, 11, 18.
——— *orator* 12, 10, 22.
Lyrici 1, 8, 6. 9, 4, 53. novem 10, 1, 61.
Lysias, *orator* 2, 17, 6. oratio, quam Socrati composuerat 2, 15, 30. *conf.* 11, 1, 11. *judicium de eo* 10, 1, 78. *conf.* 12, 10, 21 *et* 22. in dicendo præstantissimus habitus 11, 1, 11. eo nihil, si oratori satis sit docere, quæras perfectius 10, 1, 78. optime videtur in iis, quæ scribebat indoctis, servasse veritatis fidem 3, 8, 51. *add.* 9, 4, 17. *Lysiacæ* compositionis *genus* 9, 4, 17. an parum studiosus compositionis fuerit? *ibid.* 16. Lysiaca gracilitas 12, 10, 24. gratia in eo maxima est simplicis atque inaffectati coloris 9, 4, 17.
Lysippus, *statuarius* 12, 10, 9.

M.

Macer, *poeta* 12, 11, 27. *judicium de eo* 10, 1, 87. *add.* 12, 11, 27. legendus quidem, sed non ut phrasin faciat 10, 1, 87. Nicandrum secutus est 10, 1, 56. ex tetrasticho Macri carmine Ovidius librum in malos poetas composuit 6, 3, 96.
Mæcenas 1, 5, 62. compositiones ejus vitiosæ 9, 4, 28.
Magi 2, 10, 5. Magorum carmina 7, 3, 7.
Mancia, Helvius 6, 3, 38. *seq.*
Manilia, *vid.* Leges.
Manlius Sura *orator: Domitii Afri in eum dicta* 6, 3, 54. 11, 3, 126.
Marcellus, *orator*, quicum Cicero vixit, *et cujus meminit* in Bruto 10, 1, 38.
——— Victorius: *vid.* Victorius.
Marcus Vestinus: *vid.* Vestinus.
Maricas, *alias* Hyperbolus 1, 10, 18.
Marsus, *vid.* Domitius.
Mathematici *pro astrologis* 5, 7, 36.
Matius 3, 1, 18.
Melanthius, *pictor* 12, 10, 6.
Menalcas Virgilii 8, 6, 46.
Menander, *poeta comicus* 3, 11, 27. 12, 10, 25. *laudes ejus* 1, 8, 7. 10, 1, 69. *seqq.* in personis omnibus mire ab eo custoditur decorum *ibid.* 71. ejus fabula Ἐπιτρέποντες, Ἐπίκληρος, Λοκροὶ, Ψοφοδεὴς, Νομοθέτης 10, 1, 70. Georgus 11, 3, 91. Hydriæ prologus *ibid.* Ὑποβολιμαῖος 10, 1, 70. in Hypobolimæo 1, 10, 18. apud eum Œdipus Othryasius 9, 3, 89. *sunt* qui orationes, quæ Charisii nomine eduntur, a Menandro scriptas putent 10, 1, 70. orator Quinctiliano probatur in opere suo *ibid.* Euripidem et admiratus maxime est et secutus *ibid.* 69. justiora posterorum quam suæ ætatis judicia est consecutus 3, 7, 18. *conf.* Philemon.
Menelaus apud Homerum 8, 3, 84. 12, 10, 64.
Messala, *orator: verba ejus* 1, 5, 15. 61. 1, 6, 42. 8, 3, 34. pro Aufidia 10, 1, 22. defendit eosdem cum Pollione 10, 1, 24. multum in vita dignitatis habuit, multum ad posteros gloriæ tradidit 12, 11, 28. *judicium de illo* 10, 1, 113. nitidus 1, 7, 35. *et* 10, 1, 113. *character ejus*, dignitas 12, 10, 11. vertit Græca in Latinum, multæque sunt ab eo scriptæ ad hunc modum orationes, adeo ut etiam cum illa Hyperidis pro Phryne difficillima Romanis subtilitate contenderet 10, 5, 2. ejus procemia orationum 4, 1, 8. liber de litera S 1, 7, 23. *conf.* 9, 4, 38. quosdam totos libellos non de verbis modo singulis, sed etiam literis dedit 1, 7, 35. *Add. Schott. de clar. rhet. ap. Senecam.*
Metelli Concio, contra quam dixit Cicero 9, 3, 50.
Metrodorus Scepsius 10, 6, 4. 11, 2, 22 *et* 26.
Midias, *Demosthenis adversarius* 6, 1, 17.
Mimi 4, 2, 53. 6, 3, 8.
Mithridates 8, 3, 82. ei duas et viginti linguas, quot nationibus imperabat, traditur notas fuisse 11, 2, 50.

Modestus 1, 6, 36.
Molon, *vid.* Apollonius.
Myro *s.* Myron, *statuarius* 2, 13, 10. 12, 10, 7.

N.

Naevius: *vid.* Accius *et* Aproniamus.
Nasica: *vid.* Scipio.
Naucrates, Isocratis discipulus 3, 6, 3.
Navius; *vid.* Ind. I.
Nestoria eloquentia 12, 10, 64.
Nero de servo pessimo 6, 3, 50.
—— *Imperator* 8, 5, 15. scriptum, quod ad senatum misit occisa matre *ibid.* 18.
Nicander, *poeta*, quem secuti sunt Macer atque Virgilius 10, 1, 56.
Nicostratus, *Pancratiastes*, quem adolescens senem vidit Quinctilianus 2, 8, 14. luctando pugnandoque, quorum utroque certamine coronatus est, invictus *ibid.*
Nigidius, *rhetor*, de gestu scripsit circa tempora *veterum oratorum* 11, 3, 143.
Nonianus: *vid.* Servilius.
Nostri: nostrorum quidam 7, 2, 9. *conf.* 6, 3, 3.
Notariorum, in quaestum excipientium, negligentia corruptae fuerunt actiones Quinctiliani 7, 2, 24. *v. n.*
Novanius Gallio, P. 9, 2, 35.
Numa: *vid.* Ind. I.
Nuptialia sacra; ex iis apparet, tam Caias esse vocitatas, quam Caios 1, 7, 28.

O.

'Οδυσσεὺς: *vid.* Ind. I.
Oppianicus 5, 2, 1.
Oppius, P. 6, 3, 67. 11, 1, 67. *vid.* Cic. pro Oppio.
Oracula 3, 7, 11. 5, 7, 35. *seq.* 5, 11, 42. *seq.*
Orationes veterum ac novorum 5, 14, 1.
Oratores: *vid.* Asiani. Attici. Rhetores. Rhodii. Latini, *de quibus judicium fertur* 10, 1, 105. *seqq.* verus orator 8, 6, 15.
Orpheus 1, 10, 9.
Ovidius Naso, P. in Metamorphosi 5, 10, 41. 8, 3, 47. 9, 2, 64. 9, 3, 48. 9, 4, 65. in Medea 8, 5, 6. *forte etiam* 12, 10, 75. in Elegis 10, 1, 93. in Heroicis 10, 1, 88. ludens 9, 3, 70. ex tetrasticho Macri carmine libro in malos poetas composito 6, 3, 96. *judicium de eo* 10, 1, 88. 93. 98. ingenio suo indulgere quam temperare maluit 10, 1, 98. lascivire *transitionibus* in Metamorphosi solet 4, 1, 77. laudandus in partibus 10, 1, 88. *de ejusdem* Medea 10, 1, 98. *de* Metamorphosi *ejus* 4, 1, 77.
Ovinius, Vatinii libertus 6, 3, 84.

P.

Pacuvius, *poeta tragicus* 1, 5, 67. 1, 8, 11. *judicium de eo* 10, 1, 97.
Palaemo *s.* Palaemon, *grammaticus* 1, 5, 60. Quinctiliani aetate 1, 4, 20. *ad eum respicit* 1, 6, 35. *suspicatur* Rabirius.
Palamedes 3, 1, 10. *vid.* Alcidamus.
Pamphilus, *rhetor* 3, 6, 33.
—— *pictor* 12, 10, 6.
Panegyrici: quales legimus Panegyricos 2, 10, 11. *add.* 3, 4, 8, 7.
Pansa, Mut. 8, 3, 54. 12, 11, 6.
Panyasis, *poeta, de quo judicium extat* 10, 1, 54.
Parrhasius, *pictor*, legum lator dictus 12, 10, 4. *seqq.*
Passienus: *vid.* Crispus.
Patrocles 2, 15, 16. 3, 6, 44. *scriptorem s. eloquentiae doctorem* ostendunt *loca* Fabii. Patrocles *apud Suidam* vi. 'Αττικῶν ... inter X oratores cum Demosthene ...
Patroni caussarum seniores in agendo facti 5, 6, 6.
Pedianus, Asconius, *grammaticus* 1, 7, 24. 5, 10, 9. orationum Ciceronis velut thema exponens 5, 10, 9.
Pedo Albinovanus, *poeta* 6, 3, 61. *judicium de eo* ...
Pericles, Anaxagorae physici audior fuit 12, 2, 22. solebat optare, ne quod sibi verbum in mentem veniret, quo populus offenderetur 12, 9, 13. caussas plurimorum solis reddidit 3, 1, 12. ejus aliqua ferri, *scribit* Cicero, quae boni natum oratorium habeant 3, 1, 12. *quae tempore Quinctiliani ferebantur tanquam ab ipso composita, eo*

indigna judicat Quinctilianus. ibid. ejus eloquentiae nulla ad nos monumenta venerunt 12, 2, 22. *add.* 12, 10, 49. fulgurare ac tonare visus est 2, 16, *extr.* *add.* 12, 10, 24. *et.* 65. ejus eloquentiae vis quaedam incredibilis fuit 12, 2, 22. vis et celeritas *eidem tribuitur* 12, 10, 65. in libris ejus sedisse quandam persuadendi deam, idq eo veteris Comoediae testimonio est 10, 1, 82. *conf.* 12, 2, 22. 12, 10, 65.

Peripatetici 2, 15, 20. 2, 17, 2. 3, 1, 15. 12, 2, 25.

Persius, *poeta satiricus: versus ejus* 9, 3, 9 *et* 42. 10, 3, 21. *add.* 9, 4, 65. *n.* multum, et verae gloriae, quamvis uno libro, meruit 10, 1, 94. *vocabulo* Canthi utitur 1, 5, 8.

Phidias, *statuarius* 2, 3, 6. 12, 10, 8. *seq.*

Philemon, *poeta comicus*, pravis sui temporis judiciis Menandro saepe praelatus est 10, 1, 72. consensu omnium meruit credi secundus *ibid.*

Philetas, *poeta*, *in elegia* secundas occupavit 10, 1, 58.

Philippus, *Consul* 6, 3, 81.

Philistus, *historicus: judicium de illo* 10, 1, 74. imitator Thucydidis *ibid.*

Philocteta *f.* Philoctetes, *fabula comica*, *forte Euripidis* 3, 1, 14. *v. n.* *alia, forte Accii*, 5, 10, 84. *v. n.*

Philosophi quidam 7, 9, *init.* qui deos habere curam rerum humanarum negarunt 5, 6, 3. *conf.* 5, 12, 35. qui de arte oratoria scriptum aliquid reliquerint 6, 1, 7. philosophorum lectio *ad studium oratorium commendanda* 10, 1, 35. 12, 2, 9. *seqq.* 12, 11, 17. servitus ad certa se verba astringendi 7, 3, 16.

Phoenix *apud* Homerum, *praeceptor Achillis* 2, 3, 12.

Phormio, S. Clodius, Terentiano Phormioni comparatus 6, 3, 56.

Pictor, *vid.* Fabius.

Pindarus, lyricorum princeps 8, 6, 71. 10, 1, 61. *verba ipsius Latine* 8, 6, 71. 10, 1, 109. in libro, quem inscripsit ὕμνος 8, 6, 71. *judicium de eo* 10, 1, 61.

Pisander *f.* Pisandrus, *poeta*, Herculis acta *scripsit* 10, 1, 56.

Piso, 9, 3. ... Pisonum editi libri 3, 7, 2. *conf.* Ind. I. *it. hic sub* Cicero.

Plancus, Cn. Stoicus 6, 3, 44. *judicium de eo* 10, 1, 124.

Plato 1, 5, 60. 10, 1, 123. 11, 2, 9. *verba ejus Graeca* 2, 15, 27. *seq.* 3, 1, 11. *Latine* 2, 15, 24. *seqq.* 8, 6, 64. defensionem Socratis, et eorum, qui pro patria ceciderant, laudem scripsit 2, 15, 29. dialogi 5, 7, 28. duplex sermonum genus 2, 15, 26. pulcherrimum operum, *i.* πολιτεία 8, 6, 64. in Gorgia 2, 15, 5. 10; 18, 24. *seqq.* 2, 16, 3. 2, 21, 1 *et* 4. in Phaedro 2, 15, 29 *et* 31. 2, 16, 3. 2, 21, 4. 3, 1, 10 *et* 12. in Sophista 3, 4, 10. in Symposio 8, 4, 23. in Timaeo 1, 10, 13. 9, 4, 77. civili viro necessariam musicen credidit 1, 10, 15. chironomia ab eo in parte civilium posita virtutum 1, 11, 17. quatenus rhetoricen improbet? 2, 15, 24. *seqq.* praeceptor Demosthenis 12, 2, 22. *et* 12, 10, 24. Cicero ejus libros edidit translatos 10, 5, 2. *conf.* Cicero. *judicium de Platone* 10, 1, 81. *tribuitur ipsi* copia 10, 1, 108. acumine disserendi, *et* eloquendi facultate divina quadam et Homerica praecipuus est 10, 1, 81. omnium artium peritus fuit 12, 11, 21. *discendi caussa ad multas profectus est* 1, 12, 15. diligentissimus compositionis 9, 4, 77. *seq.* *add.* 9, 4, 17. *de ejusdem* ceris 8, 6, 64. *sine musices peritia non potest intelligi* 1, 10, 13. Sophronem adeo probavit, ut suppositos capiti libros ejus, quum moreretur, habuisse credatur 1, 10, 17. τὸ ἔρρυθμον vitare non potuit 9, 4, 77. *seq.*

Plautus, *poeta comicus: judicium de eo* 10, 1, 99. Plautinus sermo *ibid.*

Plautia, *vid.* Leges.

Plotorius 6, 3, 51.

Plinius Secundus, Major, nostra aetate de arte oratoria accuratius scripsit 3, 1, 21. doctus homo, et in hoc utique libro paene etiam nimium curiosus 11, 3, 143. *liber hic indicari interpretibus videtur* ille, *qui sub titulo* Studiosi *prodiit*, *vel prehenditur* 11, 3, 143. 148. *eundem* Plinium *intelligendum esse putat Fabricius sub illo, qui* praetextu *temporum nostrorum auctor dicitur* 3, 4, 2. *conf.* Anonymus.

Plotius, *rhetor.* Latinorum dicendi præceptorum, extremis L. Craffi temporibus, infignis maxime fuit 2, 4, *extr.* de geftu fcripfit circa tempora *veterum oratorum* 11, 3, 143. *de eo Sueton. de cl. rhet. c. 2. eft etiam inter Senecæ declamatores.*
Poeta *Anonymus* 8, 3, 19. quidam non ignobilis 9, 4, 90. poetæ 1, 6, 2. 3, 7, 19. 4, *pro.* 4. noftri 12, 10. 33. poetarum aliquis 11, 1, 38. *i.* Catullus. *conf.* Heroici. Fabulæ. Ennius. poetarum lectio plurimum confert oratori 10, 1, 27. fententiis poetarum non orationes modo funt refertæ, fed libri etiam philofophorum, qui repetere auctoritatem a plurimis verfibus non faftidierunt 5, 11, 39.
Pollio: *vid.* Afinius.
Pollux: *vid.* Ind. I.
Polus apud Platonem 2, 15, 28.
Polycletus, *ftatuarius* 12, 10, 7. 8.
Polycrates, artem compofuit 3, 1, 11. Bufirim laudavit, et Clytæmneftram 2, 17, 4. compofuiffe orationem, quæ eft habita contra Socratem, dicitur 2, 17, 4. 3, 1, 11.
Polygnotus, *pictor* 12, 10, 3 *et* 10.
Pompeius, Cn. *vid.* Ind. I.
Pomponius Secundus, *grammaticus, et poeta tragicus* 8, 3, 31. *judicium de illo* 10, 1, 98.
——— *alius vid. in* Ind. I.
Pontificum Annales 10, 2, 7.
Popilius, *vid.* Lenas.
Porcius: *vid.* Latro.
Pofidonius 3, 6, 36.
Pragmatici, πραγματικοὶ, *qui?* 3, 6, 58. 12, 3, 4.
Praxiteles, *ftatuarius* 2, 19, 3. 12, 10, 9.
Proculeius 6, 3, 79. 9, 3, 68.
Proculus: *vid.* Artorius.
Prodamus apud Eupolidem et muficen et literas docet 1, 10, 17.
Prodicus Ceius, *rhetor,* cum Gorgia floruit 3, 1, 10. *inter eos,* qui primi Communes Locos tractaffe dicuntur 3, 1, 12. quo velut dormitantes judices excitari putaverit? 4, 1, 73.
——— apud Xenophontem 9, 2, 36.
Propertius, S. Aur. *judicium de eo* 10, 1, 93.
Protagoras Abderites, *fophifta f. rhetor* 3, 4, 10. cum Gorgia floruit 3, 1, 10. ab eo decem millibus denariorum didiciffe artem Euathlus dicitur *ibid.* *refertur in iis, qui* primi Communes Locos tractaffe dicuntur 3, 1, 12.
Protogenes, *pictor* 12, 10, 6.
Proverbia: indoctos a Mufis atque Gratiis abeffe 1, 10, 21. dum clavum rectum teneam 2, 17, 24. non noftrum onus: bos clitellas 5, 11, 21. non ovum tam fimile ovo 5, 11, 30. ubi amici, ibi opes 5, 11, 41. confcientia mille teftes *ibid.* pares cum paribus facillime congregantur *ibid.* non male refpondit, male enim prior ille rogarat 5, 13, 42. quem mater amictum dedit, folicite cuftodire 5, 14, 31. nihil facilius, quam lacrimæ, inarefcit 6, 1, 27. tollat te, qui non novit 6, 3, 97. tranfeat tibicinis Latini modo 7, 1, 51. cornicum oculos configere 8, 3, 22. auloedi funt, qui citharœdi fieri non potuerunt 8, 3, 79. Dionyfius Corinthi 8, 6, 52. ut vivat, quemque etiam dicere 11, 1, 30. omni pede ftandum eft 12, 9, 18.
Publius, *vid.* Bleffus.
Pulvinar folis: *vid.* Infcriptio.
Pyrrho, *fcepticus* 12, 2, 24.
Pythagoras, *philofophus, et* Pythagorei, in Italia 1, 12, 15. de harmonia mundi 1, 10, 12. Pythagoreis moris fuit, et, quum evigilaffent, animos ad lyram excitare, et quum fomnum peterent, ad eandem prius lenire mentes 9, 4, 12. Pythagoras non fapientem fe, fed ftudiofum fapientiæ vocari voluit 12, 1, 19. contigit illi inter difcipulos *illud,* Ipfe dixit 11, 1, 27. quomodo Pythagoras concitatos juvenes compofuerit? 1, 10, 32.

Q.

Quinctilianus, M. Fabius: de patre fuo 9, 3, 73. *add. Schott. de rhetoribus ap. Senecam.* de uxore et filiis 6, *pro.* non Communes Locos tradere deftinavit, fed viam quandam atque rationem 5, 1, 3. *conf.* 5, 12, 15. ad utilitatem me fubmitto difcentium 7, 1, 54. hos inftitutionem profeffi, non folum fcientibus ifta, fed etiam difcentibus tradimus 11, 1, 5. *quam ra-*

tionem in agendo docendoque secutus sit? 7, 1, 3. *seqq. et* 22 *et* 29 *et* 54. *de nova sua, ut putat, arte* circa movendos affectus 6, 2, 26. *usque ad fin.* pervenisse me ad aliquod nomen ingenii credo 6, 2, 36. de actionibus et declamationibus suis 4, 2, 86. 7, 2, 24. *conf. pro.* 7. de actione in caussa Nævii Aproniani, quam solam emisit 7, 2, 24. de alia quadam actione difficili 9, 2, 73. *seqq.* pro regina Berenice apud eam ipsam dixit 4, 1, 19. de opere præsenti Institutionum Oratoriarum 11, 1, 55. 12, 11, 8. *seq. et extr.* de duobus artis rhetoricæ libris *pro.* 7. de sermonibus ipso nolente vulgatis 3, 6, 67. de caussis corruptæ eloquentiæ 6, *pro.* 3. 8, 6, f. *add.* 2, 4, 42. 2, 10, 3. 5, 12, *extr.* de memoria sua 11, 2, 39. *præceptor fuit* nepotum sororis Domitiani Augusti 4, *pro.* *vid. Præf.* §. 6. *it.* filii Marcelli Victorii, *quem vide.* *desiit in tempore tum præcipere tum dicere* 2, 12, 12. *conf.* 12, 11, *ab initio.* Domitium Afrum senem adolescentulus coluit 5, 7, 7. *adulatur* Domitiano, *vid. Gesneri Præfatio* §. 13, *et add.* Ind. III. *de aliis ad ipsum pertinentibus rebus* 5, 13, 29. 6, 4, 36. 8, 4, 15.

Quintius contra Cluentium 5, 13, 39.

R.

Rabirius, C. *poeta, de quo judicium habetur* 10, 1, 90.

——— *de alio vid.* Ind. I. *it.* Cicero.

Responsa 2, 10, 5. 3, 7, 11. 5, 11, 42. 12, 2, 21.

Rhetores ex Lycia et Caria 11, 3, 58. maximus temporum nostrorum auctor 3, 4, 2. *sub quo* Plinius *intelligi videtur Fabricio.* qui de judicialibus caussis aliqua composuerunt 3, 6, 104. vetera rhetorum præcepta 4, 1, 57 *et* 58. qui de artibus scripserunt, plurima earum rerum testimonia ab Homero petunt 10, 1, 49. *conf.* artis libelli, artes *in* Ind. I. doctores *in hoc* Ind.

Rhodii oratores 5, 10, 78. 11, 3, 7. Rhodium genus eloquentiæ ab Æschine eo illatum; et quomodo comparatum sit? 12, 10, 18. *seqq.*

Roscius, Q. *comœdus* 11, 3, 111. 177. *v. n.*

——— S. Amerinus: *vid.* Ind. I *et sub* Cicero.

Rufus: *vid.* Antonius.

Ruscio: *vid.* Ind. I.

Rullus: *vid. sub* Cicero.

Rutilius Lupus, *rhetor* 9, 2, 101. 102. *ejus verba* 9, 3, 36. 84. 91. 92. 93. 99. ætate Quinctiliani 3, 1, 21. accuratius *de arte oratoria* scripsit 3, 1, 21. Gorgiam quendam sui temporis est secutus 9, 2, 102. *ejusdem* quatuor libros in unum suum transtulit *ibid.* operi *figurarum* proprie libros dedicavit 9, 3, 89.

——— P. *sapiens ille Romanus* 5, 2, 4. 11, 1, 12.

S.

Sacra nuptialia 1, 7, 28. *conf.* certamina.

Saleius Bassus: *vid.* Bassus.

Saliorum carmina, vix sacerdotibus suis satis intellecta 1, 6, 40. 1, 10, 20.

Sallustius Crispus 10, 2, 17. *verba ejus* 2, 13, 14. 8, 3, 44 *et* 82. 8, 6, 59. 9, 3, 12 *et* 17. 9, 4, 77. Catilina apud eum 3, 8, 45. in bello Jugurthino et Catilinario nihil ad historiam pertinentibus principiis orsus est 3, 8, 9. oratio in Ciceronem 4, 1, 68. 9, 3, 89. *judicium de eo* 10, 1, 101. *seq.* historiæ major (*Livio*) auctor, ad quem tamen intelligendum jam profectu opus sit 2, 5, 19. eum opponere Thucydidi non verear 10, 1, 101. quando legendus? 2, 5, 19. quomodo scripserit? 10, 3, 8. Sallustiana brevitas 4, 2, 45. 10, 1, 32. immortalis velocitas 10, 1, 102. epigramma in eum 8, 3, 29.

Santra, *grammaticus* 12, 10, 16. *v. n.*

Sapientiæ nomine clari viri 1, 10, 12. professores *pro.* 15. *conf.* philosophi. septem præcepta sapientum quædam vitæ leges existimantur 5, 11, 39. sapientium leges 12, 7, 9. Stoici sapientes 12, 1, 4 *et* 18. 12, 7, 9.

Sarmentus 6, 3, 58. *v. n.*

Satira *s.* satyra, *vid.* Ind. I.

Scævola, Q. Muc. *et ICtus et orator*

12, 3, 9. ejus et L. Crassi in judicio Curiano contentio 7, 6, 9.
——— alius quidam quam memoria valuerit in lusu duodecim scriptorum 11, 2, 38.
Scaurus: vid. Ind. I.
Scenici doctores 11, 3, 71. iidem ibid. 156. conf. Ind. I.
Sceptici 10, 1, 124.
Scholasticus 7, 1, 58. n. scholastici dum sumus 12, 11, 16. senes in schola facti 12, 6, 5. conf. 10, 5, 17. seqq. scholastica materia 11, 1, 82. declamationes 4, 2, 28. seqq. et 90. 5, 13, 50. 7, 1, 14 et 21 et 24 et 38 et 41. seqq. 7, 2, 54. 7, 3, 30. seqq. 7, 4, 2 et 11 et 36. 11, 3, 57. conf. schola in Ind. I.
Scipio Africanus 12, 10, 10. E loco O usurpavit 1, 7, 25. Atticus Romanorum dicitur 12, 10, 39. Terentii scripta ad eum referuntur 10, 1, 99. vid. reliqua in Ind. I, sicut etiam de Nasica.
Secundus: vid. Julius.
Seneca, L. Ann. philosophus, in omni genere eloquentiae 10, 1, 125. tractavit omnem fere studiorum materiam: nam et orationes ejus, et poemata, et epistolae, et dialogi feruntur 10, 1, 129. in philosophia parum diligens ibid. in eo scripto, quod Nero ad Senatum misit occisa matre 8, 5, 18. dictum ab eo eleganter 9, 2, 98. judicium de eo 10, 1, 125. seqq. tribuitur ei copia 12, 10, 11. aliquando ab iis, quibus inquirenda quaedam mandabat, deceptus est 10, 1, 128.
——— rhetor 8, 3, 31. 9, 2, 98. in controversia quadam 9, 2, 42.
——— tragicus, apud eum Medea 9, 2, 8.
Septimius; libri observationum ab eo editi 4, 1, 19.
Sergius, vid. Flavius.
Servilius Novanius, historicus, de quo judicium fertur 10, 1, 102.
Servius 9, 3, 21. 9, 4, 38. v. n.
——— vid. Sulpicius.
Sestius 10, 5, 20. vid. Cestius.
Servilia, vid. Leges.
Severus, Cassius, ubi vide.
——— Cornelius, versificator quam poeta melior 10, 1, 89. puerilia ejus opera et maximam indolem ostendunt, et mirabilem, praecipue in aetate illa, recti generis voluntatem ibid. Si in ad exemplar primi libri bellum Siculum perscripsisset, vindicaret sibi jure secundum locum ibid. eum consummari mors immatura non passa est ibid.
Sibyllini libri 5, 10, 30.
Sicinius, C. 11, 3, 129. vid. Cic. Brut. 76.
Simonides, poeta, de quo judicium habetur 10, 1, 64. artem memoriae primus ostendisse dicitur 11, 2, 11. fabula de illo a Castore et Polluce servato 11, 2, 11. seqq. cui carmen illud scriptum sit, magna inter auctores est dissensio ibid. 14.
Sisenna 1, 5, 13. 8, 3, 35.
Socrates 3, 1, 9. 11, 1, 9. seqq. apud Platonem 2, 15, 26. seq. 2, 21, 4. sermo cum Parrhasio apud Xenophontem 12, 10, 4. sapientissimus 5, 11, 42. 12, 1, 10. fons philosophorum 12, 10, 33. jam senex institui lyra non erubescebat ibid. chironomia ab eo probata 1, 11, 17. ubi sunt ejus sermones ἀπομνημονεύματα 2, 15, 26. orationem, quam Lysias ei composuerat, uti noluit 2, 15, 30. 11, 1, 11. ei objiciunt Comici, docere eum, quomodo pejorem caussam meliorem faciat 2, 16, 3. accusatus est, quod corrumperet juventutem, et novas superstitiones introduceret 4, 4, 5. ejus invicta continentia 8, 4, 23. ei collatum est ad victum 12, 7, 9. vita ejus ironiam habuit 9, 2, 46. ejus apophthegma quoddam 9, 3, 85. Socraticum defensionis genus 11, 1, 12. de inductione, qua usus est 5, 11, 3 et 27.
Socratici, judicium de iis 10, 1, 81. seqq. eorum dialogi 5, 7, 28. interrogationes 5, 11, 27. mos 12, 1, 10. altercationibus et interrogationibus oratorem futurum optime praeparant 10, 1, 35.
Sol, qui colitur juxta aedem Quirini, ejusque Pulvinar 1, 7, 12.
Sophocles, de quo judicium et contentio cum Euripide vid. 10, 1, 67. seq. tribuitur ei gravitas et cothurnus, it. sonus ibid. 68.
Sophron, Mimorum scriptor, quem Plato adeo probavit, ut suppositos capiti libros ejus, quum moreretur, habuisse credatur 1, 10, 17.

Sotades, vid. Ind. I.
Spiridion, vid. Glyco.
Sponfiones 2, 10, 5, 7, 5, 8, 32, 10, 70.
Stertinius, rhetor 3, 1, 21. inter plures Stertinios Burmanno unus ille unice huc convenit ille qui laudatur Senecae Controv. 2, 9.
Stefichorus, poeta lyricus, de quo judicium eft 10, 1, 62. Epici carminis onera lyra fuftinens ibid.
Stilo, L. Aelius 10, 1, 99.
Stoici, philofophi 1, 4, 19. 2, 5, 20. 2, 17, 2. 3, 1, 15. 5, 7, 35. 6, 3, 78. 10, 1, 124. 11, 1, 70. 12, 1, 18 et 38. per claros illos auctores 5, pro. init. Stoicos fignificari putat Fabricius. judicium de Stoicis iifque veteribus novifque 10, 1, 84. 12, 2, 26. conf. fapientes.
Stratocles, actor comoediarum 11, 3, 178. feqq.
Suellius 6, 3, 78. ignotus. de Suilliis, qui huc quadrare poffunt, plura Burm.
Sulla, f. Sylla: vid. Ind. I.
Sulpicius, Servius, ICtus: ei conceffa eft etiam facundiae virtus 12, 3, 9. pro Aufidia 4, 2, 106. contra Aufidiam 6, 1, 20. conf. 10, 1, 22. infignem non immerito famam tribus orationibus meruit 10, 1, 116. add. 10, 7, 30. commentarii cauffarum, quae funt actae ab eo, ita funt exacti, ut ab ipfo mihi in memoriam pofteritatis effe videantur compofiti 10, 7, 30. feq. folo illo genere exercitationis, converfione carminum ex Latinis, dicitur ufus effe 10, 5, 4. juvenis accufationem malorum civium fufcepit 12, 7, 4. character ipfius eft acumen 12, 10, 11. occifus ab Antonio 7, 3, 18. de Statua ejus 3, 8, 5. an hic fit ille Servius 9, 4, 38, dubium eft: v. n.
——— Gallus 2, 15, 8. de lunae defectione differuit 1, 10, 47.
——— Longus, a Domitio Afro repulfus illius jocus 6, 3, 32.
Sura, vid. Manlius.
Sylla, vid. Ind. I.

T.

Tabulae XII 1, 6, 11. 3, 6, 84. 5, 14, 18.
Technicorum decreta 2, 13, 15. conf. artifices.
Terentius, Comicus poeta 1, 8, 11. verba ejus 9, 2, 58. 9, 3, 18. initio Eunuchi 9, 2, 11. 9, 3, 16. 9, 4, 141. 11, 3, 182. ejus fcripta ad Scipionem Africanum referuntur 10, 1, 99. a Terentio primum dictum effe obfequium, putat Cicero 8, 3, 35. judicium de eo 10, 1, 99. Terentianus ille parafitus 11, 1, 39. Phormio 6, 3, 56.
Teftimonia divina 5, 7, 35. 5, 11, 42.
Themiftocles 9, 2, 92. cum unum intra annum optime locutum effe Perfice conftat 11, 2, 50.
Theocritus, poeta bucolicus, de quo judicium auctoris habetur 10, 1, 55. admirabilis in fuo genere ibid.
Theodectes, rhetor 1, 4, 18. 4, 2, 63. 9, 4, 88. 11, 2, extr. tempore Ariftotelis fuit 3, 1, 15. id opus, quod de Rhetorice nomine ejus infcribitur, dubitatur, utrum ipfius fit, an, ut creditum eft, Ariftotelis 2, 15, 10. conf. 3, 1, 15. femel auditos quamlibet multos verfus protinus dicitur reddidiffe 11, 2, extr.
Theodorus, rhetor 2, 15, 16. 3, 6, 2. (add. 3, 11, 3 et 26.) 36. 50. 4, 1, 23. 5, 13, 59. idem eft, qui fequitur, Gadareus: vid. 3, 6, 2. 3, 11, 3 et 26. coll. 3, 1, 18.
——— Byzantius 3, 1, 11. ex iis et ipfe, quos Plato appellat λογοδαιδάλους ibid.
——— Gadareus 2, 15, 21. qui fe dici maluit Rhodium 3, 1, 17. quem ftudiofe audiffe, cum in eam infulam feceffiffet, dicitur Tiberius Caefar ibid. appellati ab eo Theodorei 3, 1, 18. plura fcripfit ibid. ejus auditorem Hermagoram funt, qui viderint ibid. verba eorum, qui praecepta ejus ex Graeco tranftulerunt 2, 15, 21.
Theodorei, Theodori fchola 2, 11, 2. 3, 1, 18. 3, 3, 8. 3, 11, 26. 4, 2, 32. diverfas ab Apollodoreis opiniones fecuti funt 3, 1, 18.
Theodotus, paedagogus Ptolemaei Dionyfi: de ejus poena confultatio declamatoria 3, 8, 55. feqq.
Theon, rhetor 3, 6, 47.
——— Samius, pictor 12, 10, 6.
Theophraftus, philofophus, Ariftotelis difcipulus 3, 1, 15. de Rhetorice diligenter fcripfit ibid. qui liber citatur 3, 7, 1. 3, 8, 62. 4, 1,

32. 9, 4, 88. sequitur Aristotelem 3, 7, 1. 3, 8, 62. dissentire ab Aristotele non timide solet *ibid.* in eo tam est eloquendi nitor ille divinus, ut ex eo nomen quoque traxisse dicatur 10, 1, 83. Attica anus eundem, hominem alioqui disertissimum, annotata unius affectatione verbi, hospitem dixit: nec alio se id deprehendisse interrogata respondit, quam quod nimium Attice loqueretur 8, 1, 2. plurimum dicit oratori conferre lectionem poetarum 10, 1, 27.

Theopompus, *historicus*, antequam est ad hoc opus (*historiae scribendae*) sollicitatus, diu fuit orator 10, 1, 74. *judicium de eo exstat* 10, 1, 74. ei frenis opus esse dixit Isocrates 2, 8, 11. nimius in ea cura, *qua concursus insuavis literarum vitatur*, fuit 9, 4, 35.

——— Lacedæmonius, *qui* permutato cum uxore habitu, e custodia ut mulier evasit 2, 17, 20.

Thrasymachus Chalcedonius 3, 3, 4. cum Gorgia floruit 3, 1, 10. *in iis est, qui* primi Communes Locos tractasse dicuntur *ibid.* 12. ab eo Pæon inventus est 9, 4, 87.

Thucydides, *historicus* 10, 1, 74. 10, 2, 17. *judicium de eo* 10, 1, 73. ei opponere Sallustium non verear 10, 1, 101. M. Tullius illum non putat utilem oratori, quanquam *eundem* bellicum canere existimet 10, 1, 33. *an* parum studiosus compositionis fuerit? 9, 4, 16. *ex eo exemplum* mollissimi rhythmorum generis 9, 4, 78. *conf.* Philistus.

Tiberius Cæsar, Theodorum Gadareum Rhodi studiose audisse, quum in eam insulam secessisset, dicitur 3, 1, 17.

Tibullus, Alb. elegiæ mihi tersus atque elegans maxime videtur auctor 10, 1, 93.

Timagenes, *historicus* 1, 10, 10. *judicium de eo* 10, 1, 75.

Timanthes, Cythnius, *pictor*; ejus tabula, qua Colotem Teium vicit 2, 13, 13.

Timotheus, clarus in arte tibiarum 2, 3, 3. eum ferunt duplices ab iis, quos alius instituisset, solitum exigere mercedes, quam si rudes traderentur *ibid.*

Tinca Placentinus 1, 5, 12. *vid.* *Cic. Bruto* 46.

Tiro, libertus Ciceronis: *an tres illos* de jocis M. Tullii libros ediderit, *dubitatur* 6, 3, 5. Ciceronis commentarios contraxit 10, 7, 31.

Tisias, Siculus, *rhetor*, apud Platonem 2, 16, 3. Corax et Tisias, artium scriptores antiquissimi 2, 17, 7. 3, 1, 8.

Titius, *orator*, *unde genus saltationis dictum fuit* 11, 3, 128.

Tityus maximus 6, 3, 71. *Variatur circa scripturam: homo ignorabilis.*

Trachallus *s.* Trachalus, *orator*, ætate Quinctiliani 10, 1, 119. 12, 5, 5. contra Spatalen 8, 5, 19. *dictum ejus aliquod* 6, 3, 78. *judicium de eo* 10, 1, 119. *vox ejus laudatur ibid. et* 12, 5, 5. *seq.* Sonus *eidem tribuitur* 12, 10, 11. Trachalum *a Græco* Τράχηλος *scribi vult Burm.* p. 564.

Tragicus non ignobilis 1, 12, 18. *i.* Euripides. *v. n.* noster, *incertus* 9, 3, 87. *incertum etiam est, quis sit ille, cujus verba producuntur* 9, 3, 77. *it.* 9, 4, 140. *conf. supra* Accius.

Tragici 8, 6, 26 *et* 34. 11, 1, 38.

Tragœdi *s.* tragœdiæ scriptores 1, 5, 21. 4, 2, 13. 10, 1, 97. 11, 3, 73. utiles 1, 8, 6. verborum in tragœdiis gravitas inveniri potest 1, 8, 8. tragœdiæ veteres clauduntur illo *Plaudite* 6, 1, 52.

Trebatius, JCtus 3, 11, 18.

Tuberonis oratio in Ligarium 5, 13, 20 *et* 31. 10, 1, 23. *conf.* 11, 1, 78 *et* 80. *add.* Cicero pro Ligario.

Tyndaridarum fabula 11, 2, 16. *seqq.*

Tyro: *vid.* Tiro.

Tyrtæus, *poeta* 10, 1, 57. 12, 11, 27. *conf.* 1, 10, 14.

V.

Valerius Flaccus, C. *judicium de eo* 10, 1, 90.

Valgius, C. *rhetor*, discipulus Apollodori 3, 1, 18. 3, 5, 17. in præceptis Apollodori tradendis Latine diligentissimus fuit *ibid.* interpretatio *hæc Latina citatur* 3, 5, 17. *et* 5, 10, 4. *Videri jubet Burmannus Broukh. ad Tib.* 4, 1, 180. *et Harduin. in Ind. Plinii.*

Varenus: *vid.* Ind. I. *vel sub* Cicero.

Varius, *poeta*; *judicium de eo*, ejusque Thyeste 10, 1, 98. *verba ex* Thy-

ulte 8, 8, 45. *ejus fragmenta collegit Rutgers. Venusin. lect.* c. 31.
—— Q. Sucronensis 5, 12, 10. *vid. Val. Max.* 8, 7, 8.
Varro 8, 6, 73. *sine dubio est ille* M. Terentius.
—— Attacinus, P. *poeta* 1, 5, 18. interpres operis alieni 10, 1, 87. *judicium de eo ibid.*
—— M. Terentius: præcepta sapientiæ versibus tradidit 1, 4, 4. *liber ejus* de initiis Urbis Romæ 1, 6, 12. satiræ genus, quod non sola carminum varietate mixtum, condidit 10, 1, 95. *judicium de eo* 10, 1, 95. vir Romanorum eruditissimus *ibid.* pene omnia tradidit 12, 11, 24. plurimos libros, et doctissimos composuit 10, 1, 95. *ejus quædam* etymologiæ *refelluntur* 1, 6, 37. *add.* 8, 6, 73. *ejus de* Plauto *judicium* 10, 1, 99.
Varus, L. Epicureus, Cæsaris amicus 6, 3, 78. Varus auctor est Virgilium die paucissimos composuisse versus 10, 3, 8.
Vatinius, P. 6, 3, 68. 77. 84. 11, 1, 73. *conf. sub* Cicero.
Vectius, quem, Prænestinorum sermone utentem, Lucilius insectatur 1, 5, 56. *alius, de quo Cic. Bruto c.* 46.
Vestinus, M. 6, 3, 65.
Vettius: *vid.* Chrysippus.
Vibius: *vid.* Crispus. Curius.
Victorius, Marcellus, *ad quem est* procemium *totius operis: conf.* 4, *pro. init. idem commemoratur Ep. ad Tryph.* 1. *Pro.* 6. 4, *pro.* 6, *pro. init. it. lib.* 12, *extr.* filium ejus instituit Quinctilianus *pro.* 6. 4, *pro.* 1.
Virgilius Maro, P. *ejus versus et verba* 1, 3, 13. 1, 4, 28. 1, 5, 18. 25. 27. 28. 43. 1, 6, 2. 2, 13, 8. 4, 2, 2. 5, 9, 15. *seq.* 5, 10, 10. 5, 11, 14 *et* 30. 6, 2, 22. 7, 9, 7 *et* 10. 8, 2, 3. 9. 14. 15. 8, 3, 19. 54. 63. 70. 72. 73. 78. 84. 8, 4, 6. 18. 24. 8, 5, 6. 11. 8, 6, 8. 10. 11. 12. 21. 22. 23. 25. 26. 27. 29. 34. 41. 42. 45. 52. 60. 66. 68. 69. 73. [illegible] 36. 37. 39. 48. 49. 50. 54. 64. 9, 3, 6. 8. 9. 11. 14. 15. 17. 18. 20. 21. 24. 25. 26. 28. 34. 35. 39. 44. 46. 51. 52. 53. 59. 64. 75. 96. 9, 4, 40. 49. 54. 65. 85. 10, 1, 12 *et* 92. 11, 3, 34. 36. *seqq.* 70. 176.
12, *pro.* [illegible] 12, 1, 27. 12, 11, 26. 27. *sub* Menalcæ *persona* Virgilius est intelligendus 8, 6, 47. in Bucolicis 8, 6, 46. 9, 2, 13. 10, 1, 56. in primo Georgicôn 8, 3, 78. quid operum suorum principiis faciat? 4, 1, 54. *ejus manus f.* αὐτόγραφα 1, 7, 20. Iopas 1, 10, 10. ἀπαρασκεύαστως præclara apud Virgilium multa reperio exempla 8, 3, 79. visiones quædam apud eum 6, 2, 32. *seq.* 8, 3, 63. 8, 4, 24. mus, clausula 8, 3, 20. versus in Cimbrum *affectatorem* 8, 3, 27. *seq. judicium de* Virgilio 10, 1, 85. *seq.* ab Homero secundus est, propior tamen primo quam tertio *ibid.* Nicandrum secutus est 10, 1, 56. Euphorionem probavit *ibid.* facetum carminis genus ei natura concessum esse dicit Horatius 6, 3, 20. ab hoc lectio incipienda 1, 8, 5. 10, 1, 85. ubi non imitandus oratori 8, 6, 18 *et* 25. auctor eminentissimus 1, 10, 10. acerrimi judicii 8, 3, 24. amantissimus vetustatis 1, 7, 19. *et* 9, 3, 14. *antiquorum verborum* ornamento est unice usus 8, 3, 24. *seq. cujusmodi ibidem proferuntur* olli, quianam, mis, pone. *illo*, volucres pennis remigare, in apibus ac Dædalo speciosissime est usus 8, 6, 18. paucissimos quoque die versus composuit 10, 3, 8. geminavit *S* 1, 7, 20. scripsit pictai, aulai 1, 7, 19. cacophaton apud eum, *falso existimatum* 8, 3, 47.
Virginius, *rhetor* 3, 6, 44. 7, 4, 24. 11, 3, 126. *ubi* Flavius *vocatur* : Flaccum *malit Burman.* ætate Quinctiliani 3, 1, 21. accuratius scripsit *de arte rhetorica ibid. erroris arguitur* 4, 1, 23.
Visellius, *rhetor*, non negligens auctor 9, 2, 101. proprie libros operis *figurarum* dedicavit 9, 3, 89. *ejus quædam peculiares* figuræ 9, 2, 107.
Ulyssis eloquentia 12, 10, 64. *reliqua vid. in* Ind. I.
Voluminis tota in hanc disputationem *de statu* impendisse multos 3, 6, 1.
Volusenus, Catulus 10, 1, 24.
Urbinia, Urbiniana lis 7, 2, 5. *et* 26.

X.

Xenophon, *historicus et philosophus* 9, 2, 36. 10, 1, 75. 12, 10, 4. *tribuitur ipsi* jucunditas inaffectata, sed quam nulla possit affectatio consequi, ut ipsæ finxisse sermonem Gratiæ videantur, et in hunc transferri *illud* justissime possit, in labris ejus sedisse quandam persuadendi deam 10, 1, 82. ejus ore Musas esse locutas, Cicero existimat 10, 1, 33. non tamen utilem oratori putat *idem ibid.* ejusdem libros Cicero edidit translatos 10, 5, 2. Xenophontis uxor, *et hujus sermo cum* Aspasia apud ~~Aeschinem Socraticum 5, 11, 27.~~

Z.

Zeno *aliquis* 4, 2, 117. *v. n.*
— *philosophus* 2, 20, 7. 12, 1, 18. mercedes a discipulis acceptavit 12, 7, 9.

Zeuxis, *pictor* 12, 10, 4. *seq.*

Zoilus 9, 1, 14.

Zopyrus Clazomenius: nomen *status* primum ab eo traditum putant *aliqui* 3, 6, 3.

INDEX III.

Auctorum veterum ac recentium, qui in Notis laudantur, explicantur, illustrantur, emendantur, &c.

ABRAMIUS *notat.* 6, 3, 25.
Academia, *vid.* Inscriptionum Ac.
Æschines *histrio fuit* 2, 17, 12. *ejus locus explic.* 3, 6, 3.
Æschylus: *de ejus fabulis an correctæ* 10, 1, 66.
Anaxagoras 12, 2, 22.
Anaximenes, rhetor 3, 4, 9.
Antonius, M. 3, 1, 19. 12, 9, 5.
Apuleius *explic.* 1, 5, 38. 8, 2, 13.
Aristophanes *explic. contra veterem Scholiast.* 8, 2, 13. *it.* 10, 1, 66.
Aristoteles *defend.* 4, 1, 37. *emend.* 3, 7, 25. 8, 3, 37. *explic.* 9, 4, 88.
Arnobius 1, 10, 32.
Asconius Pedianus *redarg.* 11, 3, 118.
Asinii 12, 1, 22. Asinius pro Asprenate dixit 10, 1, 22.
Barnesius 5, 10, 31.
Barthius, Casp. *laudat.* 12, 10, 79.
Bassus, Saleius 10, 1, 90.
Beda, Venerab. 1, 10, 35.
Bentleius *laudat.* 9, 4, 75. 12, 10, 79.
Bergerus de Pulchrit. Orat. 8, 5, 28.
Boivin 7, 2, 7.
Brummer. de L. Cincia 1, 12, 18.
Burmannus *laudat. passim, e. g.* 4, 2, 2. 6, 1, 38. 6, 3, 58. 8, 2, 5. 8. 9, 3, 58. 12, 10, 14. 67. 70. 79. *corrig.* 6, *pro.* 3. 6, 3, 7. 9, 3, 67. 12, 10, 61.
Bynkershoeckius *laudat.* 3, 6, 69. 5, 10, 39. 6, 3, 106. 7, 4, 44.
Cæsar, C. Jul. 6, 3, 5.
Cambdenus 1, 10, 40.
Cannegieter 9, 3, 11.
Capella, Martian. *notat.* 9, 4, 45.
Carolus M. *num potuerit scribere?* 10, 3, 18.
Casaubonus *notat.* 10, 1, 95.
Cassius Severus: *ejus character* 10, 1, 22.
Cato, M. *an de arte rhetorica scripserit* 3, 1, 19.
Catullus *restit. et explic.* 9, 3, 16.
Celsus, A. Corn. 3, 6, 63. 10, 1, 124. 12, 11, 24.
Christius, Jo. Frid. *laudat.* 8, 3, 46. 12, 9, 8.
Cicero *defend.* 4, 5, 11. 8, 3, 51. 9, 4, 14. 16. *explic.* 8, 3, 36. 8, 6, 30. 9, 3, 1. 61. 67. *reprehend.* 8, 3, 54. 9, 3, 1. *restit.* 9, 3, 58. *vindic.* 9, 3, 38. 67. 85. 11, 1, 10. *quædam ejus loca præcipue laudanda indicantur* 4, 1, 20. 4, 5, 20. 5, 7, 11. 5, 13, 38. 7, 6, 7. 8, 4, 28. 9, 2, 30. 9, 3, 80. 83. 12, 10, 75. *add.* de Verrina prima 4, 1, 20. *præterea agitur de Commentariis ejus* 4, 1, 69. *de orat. pro Milone habita* 4, 3, 17. *de Rhetoricis* 3, 3, 6.
Clarke, Sam. *laudat.* 5, 11, 40. 12, 10, 64.
Claudianus *vindic.* 1, 2, 18.
Clemens Alexandrinus *vindic.* 9, 3, 85.
Clericus, Jo. *laudat.* 7, 9, 1.
Columella 8, 3, 80.
Cornificius, rhetor 3, 1, 21.
Cortius *notat.* 1, 2, 18. 10, 1, 46.
Cuningamus 12, 10, 33.
van Dalen, Anton. 12, 10, 74.
Davisius *refut.* 11, 1, 30.
Demades, *orator* 2, 17, 12.
Dodwellus 10, 1, 24.
Durandus, David. 12, 10, 3.

Eginhardus *explic.* 10, 3, 18.
Ennii Medea 5, 10, 83.
Euripides 3, 1, 14.
Faber, P. 3, 6, 71.
Fabri Thesaurus *emend.* 3, 6, 13.
Fabricius, Jo. Alb. *laudat.* 1, 10, 12. 2, 17, 12. 3, 20, 7. 3, 4, 9. 5, 11, 38. 6, 3, 59. *emend.* 2, 15, 10. 3, 4, 9. 10, 1, 66.
Facciolatus 1, 9, 5.
Francius, P. 11, 3, 68.
Gebaverus, G. C. *laudat.* 1, 8, 6. 12, 3, 5.
Gebhardus, Jan. *refut.* 6, 3, 87. 8, *pro.* 15.
Germanicus Augustus, *geminus* 10, 1, 91.
Gesnerus *se ipse corrigit Praef.* §. 8. 6, 2, 3. 8, 5, 21. 9, 2, 47. 12, 10, 16.
Graevius *laudat.* 8, 5, 28. *emend.* 3, 6, 13.
Gronovius, Jo. Frid. *laudat.* 1, 12, 13. 9, 2, 47. 9, 3, 13. 12, *pro.* 4.
Gutherius *reprehend.* 7, 9, 5.
Harduinus 5, 12, 17. 12, 10, 78.
Hartung. 8, 3, 84.
Heinsius 1, 2, 18.
Henninius, H. C. *laudat.* 7, 9, 4.
Hesychius *emend. et explic.* 8, 2, 13.
Heumannus *laudat.* 12, 10, 16. *et al.*
Heusingerus 7, 9, 5. 9, 3, 6. 12, 10, 32. 33.
S. Hieronymus *notat.* 1, 1, 20. *explic.* 1, 1, 27.
Hippocrates 3, 6, 63.
Horatius *vindic.* 8, 6, 17. *de ejus Od.* 1, 14. *vid.* 8, 6, 44.
Inscriptionum Academiae Historia 11, 2, 38.
Isocrates 2, 15, 4. 3, 1, 14. 3, 6, 3.
Juvenalis *illustrat.* 12, 10, 74.
Kromayerus 3, 6, 63. 8, 6, 21.
Küsterus, Ludolf. 7, 9, 2.
Laërtius, Diog. *illustrat.* 12, 7, 9.
Lucanus *vindic.* 1, 2, 18.
Lucianus 1, 1, 17. 6, 3, 97. 12, 2, 22. *Hemsterhuis.* 5, 12, 21.
Lucretius *emend.* 3, 1, 4. *vindic.* 8, 6, 45.
Lysias 3, 8, 51.
Miscellaneae Obss. Epist. ad Tryphon. 2. *it.* 1, 1, 30.
Morgagnus 12, 11, 24.
Morhofius 1, 5, 56.
La Motte, Carol. 11, 3, 67.
Naucrates 3, 6, 3.
Nicolaus Smyrnaeus 1, 10, 35.
Obrecht. Ulric. *laudat.* 6, 3, 92.
Ovidius *vindic.* 1, 2, 18. *explic.* 11, 3, 133. *restit.* 12, 10, 75.
Parerga Gotting. 12, 10, 16.
Passeratius 6, 3, 5.
Paullus *in* Sentent. *emend.* 12, 8, 13.
Pearcius, Zach. 6, 3, 38. 9, 1, 26. *emend.* 9, 1, 29.
Pedianus, *vid.* Asconius.
Perizonius *laudat.* 6, 2, 3. 7, 9, 2.
Philander 9, 4, 65.
de Pitaval, Gayot 7, 2, 5.
Plato 2, 15, 24. *vindic.* 8, 3, 36.
Plinius Major 11, 3, 143. *explic.* 5, 12, 17. 12, 10, 76. Junior *explic.* 9, 3, 1. 10, 1, 82. 11, 3, 156.
Plutarchus 6, 3, 97. 12, 2, 2.
Polycrates 2, 17, 4.
Pontanus, Jo. Jov. 1, 10, 32.
Potterus *corrig.* 9, 3, 85.
Propertius 8, 3, 22.
Quinctilianus: *declam. vindic.* 1, 2, 18. *reprehend.* 5, 14, 6. 10. *seqq.* 9, 4, 44. *non distinxit librum in capita* 2, 15, 1. 2, 17, 1. 4, 5, 26. 5, 4. *non est auctor dialogi de caussis corr. eloquentiae* 8, 3, 58. *conf.* 5, 12, 23. *non est accuratus in praeceptionibus artis* 8, *pro.* 3. 8, 6, 2. *non bene vertit Graeca* 9, 3, 55. 9, 4, 88. *in afferendis auctorum verbis memoria labitur* 2, 13, 14. 8, 3, 83. 9, 2, 47. 9, 3, 87. 9, 4, 85. *in judiciis de scriptoribus sequitur Dionysium Halicarnass.* 10, 1, 52. *imitatur Tibullum* 1, 11, 19. *item Horatium* 1, 12, 17. *adulatur Domitiano* 1, *pro.* 15. 4, *pro.* 2. 10, 1, 91. 12, 2, 6. 12, 3, 12. *locuples non fuit* 6, *pro.* 13. *ex impatientia doloris propter mortes suorum, deos incusat* 6, *pro. ab init. v. n. conf.* Praef. Gesneri.
Ramiresius *refut.* 8, 6, 53.
Rapicius, Jovita 9, 4, 45.
Regius, *Interpres* Quinctil. *laudat.* 9, 2, 79. *reprehend.* 9, 3, 38.
Rollinus *reprehend.* 9, 4, 34. 12, 10, 70.
Roloffius, Frid. Guil. 8, 6, 21.
Rutilius 3, 1, 21.
Rycquius *refut.* 12, 10, 74.
Sallustius *illustrat.* 2, 5, 19. 8, 6, 59. in Ciceronem 4, 1, 68.
Santra Grammaticus 12, 10, 16.
Seneca *vindic.* 8, 5, 21.
Socrates 12, 8, 9. 12, 11, 1.
Statius *vindic.* 12, 10, 79.